ಶಿವಾನುಭವ

ಸಂಪುಟ. 14

1939.

ಶಿವಾನುಭವ

ಸಂಪುಟ 14 ಅಕ್ಟೋಬರ 1939 ಸಂಚಿಕೆ 1

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಶಿವಾನುಭವ.

ವರ್ಷ ೧೪]   ಅಕ್ಟೋಬರ ೧೯೩೯   [ಸಂಚಿಕೆ ೧

ಆತ್ಮನಿವೇದನೆಯು.

(ಲೇಖಕಃ—ಸಂಪಾದಕ.)

ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ೧೩ ವರ್ಷಗಳು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಈ ತಿಂಗಳ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ೧೪ನೆಯ ವರ್ಷವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮೂಲಕ ಈವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ನಡೆದುಬಂದಿದ್ದು ನಮ್ಮ ವಾಚಕರಿಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ವರೆಗೂ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊರಪಟ್ಟಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನುಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಲೇಖಗಳು ಬರುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವೆವೆಂದು ನಾವು ಹೋದ ವರ್ಷದ ಆರಂಭದ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೆವು. ಆ ಮೇರೆಗೆ ಈ ಬಗೆಯ ಲೇಖನಗಳು ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದ ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದು ನಮ್ಮ ವಾಚಕರ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಹನೀಯರು ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವದು ಬಹು ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ತರದ ಲೇಖನಗಳು ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಆಗಿಂದ್ದಾಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತಾ ಇವೆ. ಶ್ರೀಯುತ ಚನಮಲ್ಲಪ್ಪ ಹಲಸಂಗಿ, ಡಾ. ಎಸ್. ಸಿ. ನಂದೀಮಠ, ಎಮ್. ಎ ಪಿ. ಎಚ್. ಡಿ. ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಲಿಂಗರಾಜಕಾಲೇಜ ಬೆಳಗಾವ ಇವರು ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಲೇಖಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೇದಮೂರ್ತಿ ಶಿವಮೂರ್ತಿಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರೂ ಶ್ರೀ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ ಹಾಲಭಾವಿ,

ವೇದ ಮೂರ್ತಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಹೊಳಲು ಈ ಮೊದಲಾದವರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ವೀರಶೈವರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳೂ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆಡವಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ವೀರಶೈವ ಇತಿಹಾಸದ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಬಹು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಲೇಖಕರು ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಲೇಖಗಳನ್ನು ಈ ವರೆಗೂ ಬರೆಯುತ್ತಲಿರುವುದು ಸಂತೋಷಕರವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡಿಸಿದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಮಹತ್ವದ ಇತಿಹಾಸವು ಬೇಗನೆ ಹೊರಬೀಳಬಹುದೆಂದು ನಾವು ನಂಬಿದ್ದೇವೆ.

ಶಿವಾನುಭವಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಈ ವರೆಗೆ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಾಶನಕಾರ್ಯವು ಎಷ್ಟು ಘನತರವಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದಿದೆಂಬದು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕಿಗಳಿಂದ ವಾಚಕರ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇವೆ. ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದವರು ಕೈ. ವಾ. ರಾವಬಹಾದ್ದೂರ ಮಲ್ಲಪ್ಪಾ ಅಣ್ಣಾ ವಾರದ ಇವರೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಅನೇಕ ವರ್ಷ ಕೆಲಜನ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಅವರ ಮೂಲಕ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಕೆಲಜನ ಪಂಡಿತರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚುಹಾಕಿಸಿದರು. ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಪಡಿಸಲು ಉಪದೇಶಕರನ್ನುಸಹ ನಿಯಮಿಸಿಕೊಂಡರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅವರು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಅವರು ಪ್ರಕಟ ಮಾಡಿದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ (೧) ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳು (೨) ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಿಕ್ಕ ಗ್ರಂಥಗಳು (೩) ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಎಂದು ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಅವರು ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿದ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಕೆಳಗೆ ಬರೆದ ಮೇರೆಗೆ ಇವೆ.

ಗ್ರಂಥಗಳು	ಪುಟಗಳು
ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳು	೫೯೫೯
ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಿಕ್ಕ ಗ್ರಂಥಗಳು	೧೦೧೦
ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳು	೮೦೮
ಒಟ್ಟು	೭೭೭೭

ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಶಿವಾನುಭವ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಚನ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಕಾವ್ಯಗಳೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬರೆದ ಮಹತ್ವದ ಲೇಖಗಳೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ವಾಙ್ಮಯಾತ್ಮಕವೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕವೂ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಲೇಖಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ತರದ ಲೇಖಗಳಿಗೆ ನಾವು ಶಿವಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಅತ್ಯಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಇರುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಂಗ್ರಾಹ್ಯ ಲೇಖಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ.

	ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ
ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳು	೫೪೭೬
ಲೇಖಗಳು	೫೯೨೩
ಒಟ್ಟು	೧೧೩೯೯

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಅಂಕಿಗಳನ್ನು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಎಂಥ ಮಹತ್ತರವಾದ ಪ್ರಕಟನಾಕಾರ್ಯಗಳು ಜರಗಿವೆಂಬದು ವಾಚಕರ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬರದೆ ಇರಲಾರದು.

ಶಿವಾನುಭವ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಉಚ್ಚ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ೩೫ ಗ್ರಂಥಗಳು ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರದಿಂದ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವುಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ, ಅನೇಕ ಮಹನೀಯರು ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಲೇಖಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ. ಈ

ಪ್ರಕಾರ ಶಿವಾನುಭವ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯು ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೂಲಕ ವೀರಶೈವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯು ಈಚೆಗೆ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಒತ್ತರದಿಂದ ನಡೆದಿರುವದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನುಮುಂದಾದರೂ ವೀರಶೈವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಲೇಖಗಳಿಗೆ ನಾವು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ಹೋಗುವೆವು. ಆದರೆ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತಭೇದಗಳಾಗುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿದೆ. ಲೇಖಕರು ಒಂದು ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಅವರು ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಬೇಗನೆ ಒಪ್ಪುವದು ತೋರಿಬರುವುದಿಲ್ಲೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅವರು ತಮಗೆ ಬಾಧಕವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಂಶೋಧನ ಮಾಡುವದರ ಬದಲು ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯಾಗಿ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನೂ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನೂ ಊಹೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜಾಣತನವನ್ನು ತೋರಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಉತ್ಸುಕರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಪಕ್ಷಗಳು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು ತೋರಿಬಂದಲ್ಲಿ ನಾವು ಅಂಥ ವಿವಾದಗಳಿಗೆ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಕೊಡುವದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವದು ಅವಶ್ಯವಾಗುವದು. ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಕಟುವಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವದುಂಟು. ಅಂಥ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನಾವು ಅವರ ಲೇಖದೊಳಗಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಲು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ವಾಚಕರ ಇದಿರಿಗೆ ಇಡುವದು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಹೋದ ವರ್ಷದ ಅನುಭವದಿಂದ ನಮಗೆ ತೋರಿಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ನಮ್ಮಮೇಲೆ ರೇಗಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸವಿನಯ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ ಇದೆ.

ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಜನತೆಯ ಬೆಂಬಲವು ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದು ಅವಶ್ಯವಿದೆ. ಕೇವಲ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ವಾಙ್ಮಯಾತ್ಮಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಲ್ಪವಿರುತ್ತದೆಂದು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳದಿರಲಾರೆವು. ಈಚೀಚೆಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಮೊದಲಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಪೋಷಕ ವಾಙ್ಮಯದಮೇಲೆ ಜನತೆಯ ಪ್ರೀತಿಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಇದೆ ಎಂದು ನಾವು ಬಹು ವಿಷಾದಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಇಂಥ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಆದರಿಸುವಂಥ ಮಹನೀಯರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆಂಬುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಅಂಥವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ. ಇಂಥವರು ಕೆಲವರಾದರೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರಿ ಬಂದದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ನಮಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಹನೀಯರು ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರರ ಇದಿರಿಗೆ ಶಿವಾನುಭವದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅವರಿಂದ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಪೋಷಣೆಯು ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಅವರು ನಮಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಬಹಳ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದು.

ಬಟ್ಟೆ !

ಕಡಲ ತಳದ ಮುತ್ತು ಮಣಿಗ-
ಳಂಥ ಬಟ್ಟೆ ತುಳಿದಿವೆ !
ಗಿಡದ ಪಣ್ಗಳಂಥ ಕಷ್ಟ-
ನಷ್ಟಗಳಲಿ ಬೆಳೆದಿವೆ ! ೧

ಹೂವು, ಕಂಪನೀಯಲೆಷ್ಟು
ಕಾಲ ತಪವ ನಿಂದಿತೋ !
ದೇವನಡಿಯ ಸೇರಲೆಷ್ಟು
ಜನ್ಮಗಳಲಿ ಬಂದಿತೋ ! ೨

ಊರ ಸೇರ್ವ ಪಥಿಕಗಂತು
ಬಟ್ಟೆಯೊಂದೆ ಸಾಧನೆ !
ದಾರಿ ಯೆಡರುಗಳನು ಸಹಿಸಿ
ಕ್ರಮಿಪುದೆ ಯಾರಾಧನೆ ! ೩

— ಈಶ್ವರ ಸಣಕಲ್ಲ.

ಬಿಜ್ಜಳ.

(ಶ್ರೀ. ಎಸ್. ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಎಂ. ಎ. ಲೆಕ್ಚರರ
ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜ ಮೈಸೂರ)

"ಶಿವಾನುಭವ" (ಅಗಸ್ಟ ೧೯೩೯) ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ರಾವ್ ಸಾಹೇಬ ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಅವರು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಾಲಚೂರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತು ಅವನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನೆಂದು ಸಾಧಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿರುವರು. ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅಂಶಗಳಿಗೂ ಇತರ ಬಸವ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಂಶಗಳಿಗೂ ವೈರುಧ್ಯವು ಕಂಡು ಬಂದರೂ, ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಮನ್ವಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬಸವನು ಮೊದಲು ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳವಾಡದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದು ಅನಂತರ ಬಿಜ್ಜಳನೊಡನೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿ ಕೂಡ ಆಗಿದ್ದನೆಂದೂ (ಶಿವಾನುಭವ, ಜೂನ, ಜುಲೈ ೧೯೩೯) ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿರುವರು. ಇದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದೇ ಈ ಲೇಖನೆಯ ಉದ್ದೇಶವು.

(೧) ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ "ಚಾಳೋಕ್ಯ ರಾಯನ ಆಳಿಕೆ ತೆಗೆಯಿತ್ತು." ಎಂಬುದು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೬—೭ ರಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನು ಮುಮ್ಮಡಿ ತೈಲಪನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದೆಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ಹಾಗಾದರೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಹಾಳಾಯಿತು ಎಂಬ ಅದೇ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೇನು? ಬಿಜ್ಜಳನು ಕಲ್ಯಾಣಿಯನ್ನು ತಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಅದನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿದನೇ? ಪಟ್ಟಣ ಹಾಳಾಯಿತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ನಿದರ್ಶನವೂ ಇಲ್ಲ. ಕಲ್ಯಾಣವು ೧೨೦೦ ಇಸವಿವರೆಗೂ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತೆಂದು ಚಾಳುಕ್ಯರೂ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಶಾಸನ ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ-ಕಲ್ಯಾಣಪುರ ಶಕೆ ೧೦೭೮ ಪ್ರಮಾಧಿ. *M. E, R. 530 of 1914*
(*A. D.* ೧೧೫೬) *S. I. I. ix pt. no. 265*
,, ಶಕೆ ೧೦೮೩ (*A. D.* ೧೧೬೦) ,, ,, *no 267*

ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲ... ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೯ *no 269*
ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ... ,, ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೮ *no 270*
(ಆಹವಮಲ್ಲ) ,, ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೩ *no 276*

(೨) ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮನಭಿನಾನದಿಂದ' ಎಂಬುದು ಬಹುಶಃ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವವೆಂದು ಶ್ರೀ ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. (ಶಿವಾನುಭವ ಜೂನ-ಜುಲೈ ೧೯೩೯) ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಶಾಪದಿಂದ ಚಾಳುಕ್ಯ ರಾಜ್ಯ ನಾಶವಾದುದೇ ಆಗಲಿ, ಕಲ್ಯಾಣ ಹಾಳಾದುದೇ ಆಗಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ವೀರಶೈವ ಪುರಾಣಗಳು ಬಸವನ ಶಾಪದಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣ ನಾಶವಾಯಿತೆಂದೇ ಹೇಳುವವು. ಶ್ರೀ ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು ರುದ್ರಮುನೀಶ್ವರನು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಸಂಜಾತನೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಆದರೆ ಆರಾಧ್ಯಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಈತನು ರೇಣುಕಾರಾಧ್ಯರ ಸಂಜಾತನೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುವದು. ಹೀಗೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿರುವದರಿಂದ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಬೆಳಿಸುವದಿಲ್ಲ.

(೩) ನಾನು ಬಿಜ್ಜಳನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನೆಂದು ಊಹಿಸಿರುವೆನೆಂದು ತಾವು ಊಹಿಸಿರುವರು. ನಾನು ಹಾಗೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಬಿಜ್ಜಳನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಸವನು ಮಂಗಳವಾಡಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಬಿಜ್ಜಳನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗುವದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಬನವಾಸಿ, ತರ್ದವಾಡಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಈ ಮಂಡಲಗಳ ಅಂತರ್ಭಾಗಗಳಾದ ನಾಡು, ಬಾಡ, ಕಂಪಣಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹವರಲ್ಲಿ ಸಿಂದರೂ, ಮಾಳಿಗೆ ಬಿಜ್ಜನಾಯಕನೂ ಇದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರನಾದ ಬಿಜ್ಜಳನ ಬಳಿಗೆ ಬಸವನು ಹೋದನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೬ ರಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನು ತರ್ದವಾಡಿಯನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ನಾನೇ ಹೇಳಿರುವೆನು. (ಕ. ಸಾ. ಪ. ಪ, ಅಕ್ಟೋಬರ-ಡಿಸೆಂಬರ ಪುಟ ೨೬೮ ಅಡಿ.)

(೪) "ತರಿಕಾಡುನಾಡಿನ ಮಂಗಳವೇಡೆ" ಎಂದು ನಾನು ತಪ್ಪು ಬರೆದೆನೆಂದು ಎರಂಬರಗೆಯಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಿಂದರ ರಾಜ್ಯವು ಬಾಗೆವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ಆದರೆ ಮಡಗಿಹಾಳ ಶಾಸನವು (ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯ ಇಂಡಿಕ, ಸಂಪುಟ ೧೫) ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತರಕಾಡಿ

ನಾಡಿನೊಳಗಣ ಮಂಗಳವಾಡವು ರಾಯಮುರಾರಿ ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಆಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಿತೆಂದು, ಇವನ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಬಿಜ್ಜನಾಯಕನು ಮಂಗಳವಾಡದ ಮೇಲಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುವದು. ಮತ್ತು ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಕೂಡ ೧೧೭೩ ರ ವರೆಗೆ ಮಂಗಳವಾಡದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವೆನು. (ಕ. ಸಾ. ಪ. ಪ ಅಕ್ಟೋಬರ್-ಡಿಸೆಂಬರ್ ಪುಟ ೨೭೯.)

ಮತ್ತು ಸಿಂದವಾಡಿಯು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಬಳ್ಳಾರಿ ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನೊಳಕೊಂಡಿದ್ದಿತು (ಮೈಸ್ ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ಣಾಟಿಕ, ಸಂಪುಟ ೭ ಉಪೋದ್ಘಾತ ಪುಟ ೩೪) ಫ್ಲೀಟರು ಕೂಡ ಕಿಸುಕಾಡು ೭೦, ಕೆಳವಾಡಿ ೩೦೦, ಬಾಗೆ ೭೦, ನರೆಯಂಗಲ್ ೧೨ ಮುಂತಾದವು ಸಿಂದವಾಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವರು. ಬಾಗೆನಾಡು ೭೦ ಗಂಗಬೂತುಗನಿಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. (ಎಪಿ ಇಂ ೪-೩೫೦) ಕಿಸುಕಾಡು ೭೦ ಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟದಕಲ್ (ಕಿಸುವೊಳಲ್, ಪಟ್ಟದಕಿಸುವೊಳಲ್) ಆಯ್ಯಾವಳೆ ಅರಸೀಬೀಡಿ ಕಿರುನೆರೆಯಂಗಲ್ ಇವು ಸೇರಿದ್ದು ಎರಂಬರಿಗೆಯೇ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೪) ಇದಕ್ಕೆ ವಾಯವ್ಯದಲ್ಲಿ, ಮತ್ತು ಕೆಳವಡಿ ೩೦೦ಕ್ಕೆ ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಾಗಡಿಗೆಯು ಇದ್ದಿತು. (ಎಪಿ. ಇಂಡಿಕಾ ಸಂಪುಟ ೩) ಆದುದರಿಂದ ತರ್ದವಾಡಿಯು ಅಂತರ್ಭಾಗವಾದ ತರಿಕಾಡುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಂಗಳವಾಡವು ಒಂದು ಬಾಡವಾಗಿದ್ದುದುರಿಂದ ವಿರುದ್ಧವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಎರಂಬರಗೆಗೆ ಹೋಗದೇ ಇದ್ದರೂ ಮಂಗಳವಾಡಕ್ಕೆ ಹೋದುದರಿಂದ ಸಿಂದವಾಡಿ ಮಹಾಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವದು. ಅರ್ಜುನವಾಡ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಾದಿರಾಜನು ತರ್ದವಾಡಿ ಮಧ್ಯಗ್ರಾಮ ಬಾಗವಾಡಿ ಪುರವರಾಧೀಶ್ವರನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. (ಎಪಿ. ಇಂ. ೨೧ ಪುಟ ೧೨) ಒಂದನೆಯ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಹೊನ್ನವಾಡ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ತರ್ದವಾಡಿ ಸಾಸಿರದೊಳಗೆ ಅರುನೂರಂಬಾಡದ ಖಂಪಣ ಬಾಗೆ ೫೦ ಮತ್ತು ಅದರ ಉತ್ತಮಾಗ್ರಹಾರ ಹೊನ್ನವಾಡವು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಬಾಗೆ ೫೦ ತಡಲ್ಬಾಗೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿದ್ದಿತೆಂದು ಫ್ಲೀಟರು ಹೇಳುವರು. (ಇಂಡಿಯನ್ ಆ್ಯಂಟಿಕ್ವರಿ ೨೦ ಪುಟ ೩೮೦) ಬಾಗಡಿಗೆಯು ಕೆಳವಡಿ ೩೦೦ ರ ಈಶಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಇದ್ದಿತು. ಅಂತು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಬಾಗೆ ೭೦ ಸಿಂದವಾಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿದ್ದಿತು.

(೫) ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥ, ಭೀಮಕವಿ ಮುಂತಾದವರು ಹಿಂದಣ ರಾಜರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೇ ಮರೆತಿರಬಹುದೆಂದು ಶ್ರೀ. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಯವರು ಹೇಳುವರು. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಜೀವನಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಪ್ರಸಂಗವು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲವೆ? ಇಂತಹ ಬಿಜ್ಜಳನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನ ಸಮಕಾಲೀನನಾದ ಹರಿಹರನು ಹೇಳುವವದನ್ನು ನಂಬಿ ಸೋಮ ನಾಥನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ವಿಷಯವು ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸರಿಯಾಗದು. ಸೋಮನಾಥನ ಸಮಕಾಲೀನನಾದ ಕರಸ್ಥಳಸೋಮನು ಬಸವನ ಸಮ ಕಾಲೀನನಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯರ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದನು. (ಬಸವ ಪುರಾಣಮು. I)

(೬) ಬಿಜ್ಜಳನು ಶೈವ ಮತ್ತು ಜೈನ ದೇವಾಲಯುಗಳಿಗೆರಡಕ್ಕೂ ದಾನಗ ಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ "ಯಾವ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರು ವದಿಲ್ಲ"ವೆಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ಇದರಿಂದಲೇ ಬಿಜ್ಜಳನು ವೀರಶೈವ ಪುರಾ ಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಜೈನರ ಪಕ್ಷಪಾತಿ, ಶಿವದ್ರೋಹಿ ಎಂಬುದು ನಿರಾ ಧಾರವೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವದಕ್ಕೆ ಆತಂಕವಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ಬಿಜ್ಜಳನು ಸ್ವತಃ ಶೈವನು. ಇವನ ಮತ್ತು ಇವನ ಮಕ್ಕಳ ಹೆಸರುಗಳು (ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಸಂಕಮ, ವಿದ್ಯೇಶ್ವರ ಅಥವಾ ವಿದ್ಯಾಧರ) ಶೈವ ನಾಮಗಳು. ಕಾಳಚೂ ರ್ಯರು ಶೈವಾಂಶಸಂಭೂತರೆಂದು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

(೭) ಬಿಜ್ಜಳನು ರಾಜಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದನೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಿ ರುವದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಒಬ್ಬರು ಹಾಗೆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನಂಬಿ ಶ್ರೀ. ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು ಫ್ಲೀಟರು ಹೇಳಿರುವದು ಕೂಡ ನಂಬ ಲಾಗದೆಂದು ಹೇಳಿರುವರು.

ಆದರೆ ಈ ಶಾಸನವು ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲ್ಲೋಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಬೆಳಗಾವಿ ಯಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಕೇದಾರೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. (ಎಪಿ ಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಪುಟ ೭, ಭಾಗ ೧, ಶಿಕಾರಿಪುರ ೯೨) ಈ ಶಾಸ ನವು ಬಿಜ್ಜಳನ ಮತ್ತು ಮುರಾರಿಯ ಅಮಾತ್ಯನಾದ ಕೇಶವಾಮಾತ್ಯ ನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಹೊಗಳುವದು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜ ಳನ ಬಿರುದುಗಳು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. ಅನಂತರ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಃ—

ಇಂತದ್ವಿತೀಯ ಸ್ವಾಮಿತ್ವದಿಂ ವಸುಧಾವಳಯುಮಂ ಸುಖದಿನೇಕ ಛತ್ರದಿಂ ರಾಜ್ಯಂಗೆಯ್ಯುತಿರ್ದು **ಆತ್ಮರಾಜ್ಯಭರ ನಿರೂಪಣಂ ಮಾಡಿದ ಅಮಹಾರಾಜಪ್ರಿಯುತನಯು** ಪ್ರತಾಪಮಂ ಪೇಳ್ವೊಡೆ

ಎಂಬುದಾಗಿ ರಾಯಮುರಾರಿಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತದೆ. ಅವನು ಬಳಿಕೆ ಕೇಶಿಮಯ್ಯನನ್ನು "ದಕ್ಷಿಣದಿಶಾಪರದ ಭಂಡಾರವಾಡ ದೇಶಂಗಳೆಲ್ಲವಂ ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ ಶಿಷ್ಟಪ್ರತಿಪಾಳನಂ" ಮಾಡೆಂದು ನಿಯಮಿಸಿವನು. ಆ ಕೇಶಿಮಯ್ಯನು ತರ್ದವಾಡಿ ೧೦೦೦, ಹಾನುಂಗಲ್ ೫೦೦ ಬನವಸೆ ೧೨೦೦೦ ಸುಖದಿನೇಕಕಾಲಂ ಪರಿಪಾಳಿಸುತ್ತಂ, ಸ್ವದೇಶಾವಲೋಕನಾರ್ಥ ಬಂದು" ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯ ದಕ್ಷಿಣಕೇದಾರೇಶ್ವರ ಸ್ಥಾನಾಚಾರ್ಯನಾದ ರಾಜಗುರು ವಾಮಶಕ್ತಿಗೆ ದಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಇದು ಕಾಲಚೂರ್ಯ ವರ್ಷ ೧೬ ಸರ್ವಧಾರಿ ವೈಶಾಖ ಪೌರ್ಣಿಮೆ ಆದಿತ್ಯವಾರ ಸೋಮಗ್ರಹಣ ಸಂಕ್ರಮಣ ವ್ಯತೀಪಾತದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೮) ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು

ಹೀಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತನಯನಾದ ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಆತ್ಮರಾಜ್ಯಭಾರವನೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

(೮) ಲಕ್ಕಣ್ಣನು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಿ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಂಬಿರುವನೆಂದು ಆದರೆ ಲಕ್ಕಣ್ಣನು ೧೫ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದವನಾದುದರಿಂದ ಅವಿಶ್ವಸನೀಯವೆಂದು ಶ್ರೀಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು ಹೇಳುವರು. ಲಕ್ಕಣ್ಣನು ನಿಷ್ಠನಾದ ವೀರಶೈವನು. ವರದತನಿಗುಡ್ಡಮ್ಮನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇವನು ಬರೆದಿರುವದು ಶಾಸನಾಧಾರಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುವದೆಂದು ತಾವೇ ತೋರಿಸಿರುವರು. ಬಸವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ನಂಬದಿರಲು ನಿದರ್ಶನಗಳು ಸಾಲವು.

ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಬಸವನ ಶಾಪದಿಂದಲೇ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಟಕನಾಶವಾಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು. ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನು ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಬಸವೇಶ್ವರ ವಚನವನ್ನನುಸರಿಸಿ ತನ್ನ ತೆಲುಗು ಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ "ಕಲ್ಯಾಣ ಕಟಕಮು ಪಾಡುಗಾಶಪಿಯಿಂಚೆ ಬಸವನ ಮಂತ್ರಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿರು

ವನು. ಆದುದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನು "ಬಿಜ್ಜಳನ ಭಂಡಾರ ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣ ಹಾಳಾಯಿತ್ತು. ಚಾಳುಕ್ಯ ರಾಯನಾಳಿಕೆ ತೆಗೆಯಿತ್ತು" ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಒಂದೇ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೇಳಿರುವರೆಂದು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತದೃಷ್ಟಿಗೆ ತೋರದಿರಲಾರದು.

ಆದುದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ೩೬ ನೆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಶಿವೈಕ್ಯನಾದನು, ರೇವಣನು ಬಸವನೊಡನೆ ಮಂಗಳವಾಡದಲ್ಲಿದ್ದನು, ಸಿದ್ಧರಸನು ಬಲದೇವನ ತಮ್ಮನಾಗಿದ್ದನು, ಬಸವೇಶ್ವರ ಷಟ್ಸ್ಥಳ ವಚನ ಕಥಾಸಾರ ಇಂತಹ ಗ್ರಂಥಗಳ ಆಧಾರದಮೇಲೆ ಬಸವನು ಬಿಜ್ಜಳನೊಡನೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಂತ್ರಿಯೇ ಆದನು, ಇತ್ಯಾದಿ ತರ್ಕಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕಾಳಚೂರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೂ ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವರೆಂದು ನನ್ನ ಸವಿನಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರವಾದ ಸಮಾಜ ಮಂದಿರ.

(ಲೇಖಕ:— ಸದಾಶಿವ ವ್ಹಿ. ಹಂಜಿ. ಎಂ. ಎ. ಬೈಲಹೊಂಗಲ.)

ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಜಮಾಜಕ್ಕೂ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿರುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಸುಖದಿಂದ ಬಾಳಬೇಕಾದರೆ ಅವನಿರುವ ಸಮಾಜದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಒಳ್ಳೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಇರಬೇಕಾಗುವದು. ತಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಯೋಗ ಕ್ಷೇಮ ಸಮಾಚಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುವದು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳ ಅವಶ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅವನು ಅನನ ಹೆಂಡರು ಮಕ್ಕಳುಗಳಿಗೆ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಮನೆ ಮಾರುಗಳು, ಅವನ ಮನೆತನದ ಉಪಜೀವನಕ್ಕೆ ಯಾವದಾದರೊಂದು ಉದ್ಯೋಗ ಮೊದಲಾದವು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವನು ಏನೂ

ಇಲ್ಲದೆ ತೀರ ಬಡವನಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಅವನು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ ದುಡಿಯುವಂತೆ ಒಂದು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಡುವದೂ ಕೂಡ ಸಮಾಜದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಯಾಕಂದರೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಡತನದ ಜೀವನವು ಕಷ್ಟಕರವಾದದ್ದು. ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಡಕೆನಿಸಿದವರು ಒಂದೆರಡು ದಿವಸ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಊಟಹಾಕಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದು ಬಹು ದಿವಸ ನಡೆಯುವ ಮಾತಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಬೇಸರಾಗಿ ಆ ಮನೆಯನ್ನು ತಾನೇ ಸಹಜವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾಗುವದು. ಆದುದರಿಂದ ಬಡವರನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ದಾರಿಗೆ ಹಚ್ಚುವದೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡ ಹಚ್ಚಿ ಅವನು ತನ್ನ ಕುಟುಂಬ ಪೋಷಣ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸಮಾಜಸೇವೆ ಮಾಡಿಸುವದೇ ಸಮಾಜದ ಮುಂದಾಳುಗಳ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿರುವದು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಅನ್ನ ಮೈ ತುಂಬ ಬಟ್ಟೆಗಳು ದೊರೆತು ಅವನು ಸುಖಶಾಂತಿಗಳಿಂದ ಬಾಳುವನು. ಹೀಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸುಖಶಾಂತಿಗಳು ನೆಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ನಿಜವಾಗಿ ಆ ಸಮಾಜವು ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳಿಂದಲೂ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆದರ್ಶವಾದದ್ದಾಗಿರುವದು.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಅವನು ಒಳ್ಳೇ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರವಾದ ಸಮಾಜ ಮಂದಿರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟನು. ಅವನು ಧರ್ಮದ ಎಲ್ಲ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ತಾನಿರುವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆ ಅವರ ಪ್ರತಿದಿನದ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿದನು. ಕೇವಲ ಧರ್ಮ ಧರ್ಮವೆಂದು ಅದನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಅದು ಎಂದೂ ಪ್ರಚಾರವಾಗದು. ಆದರೆ ಧರ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಎಲ್ಲ ಮತದ ಜನರಿಗೂ ಸರಿಹೋಗುವ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವನು ಒಳ್ಳೇ ಸಮಾಜವನ್ನೇ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದನು. ಕೇವಲ ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ, ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಸಲುವಾಗಿ ಧರ್ಮವೆಂಬವನ್ನು ನೆನಪಿ

ನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಭಿನ್ನ ಮತದ ಜನಮಿಶ್ರಿತ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೋಗುವಂಥ ಧರ್ಮ ತತ್ವಗಳನ್ನು ನೀತಿ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ತಂದನು. ಮನುಷ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನೀತಿಯೇ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವು. ಆದುದರಿಂದ ಸದಾಚಾರದಿಂದ ನಡೆದು ಅಂತರಂಗ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅವನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಗಿರಿಗಂಹರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಕಂದ ಮೂಲಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲ. ದೇಹವನ್ನು ಕೃಶಮಾಡಿ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನೇ ಸಾಧನ ಭೂಮಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಭೋಗಿಸುತ್ತಾ ಯಾವಾಗಲೂ ಪರರಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನೇ ಬಯಸಬೇಕೆಂದು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಜನರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದನು.

ಒಂದು ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಕೇವಲ ನೀತಿಯೂ ಧರ್ಮವೂ ಸಾಕಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳ ಅವಶ್ಯವಿರುವದು. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಇದನ್ನು ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ತಂದು ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಎಲ್ಲರ ಸರಿ ಸಮಾನನು ಎಂದು ಸಾರಿ ಹೇಳಿದನು. ಇದರಿಂದ ಉಚ್ಚನೀಚಗಳೆಂಬ ಕುಲಗಳ ಮತ್ತು ಮತಗಳ ನಿರ್ಮೂಲವು ಆಯಿತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಹೊಲೆಯನೆಂದರೆ ಕಡಿಮೆಯವನು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರೇಮದಿಂದಲೂ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೂ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸರಿಸಮಾನವಾದ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಈ ಮತವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಎಲ್ಲರೂ ಒಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದಲೂ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮದಿಂದಲೂ ನಡೆಯಹತ್ತಿದರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ತರದ ದೀಕ್ಷೆ ಒಂದೇ ಮಂತ್ರ ಹೀಗಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಯೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಸಮಾನರು ಎಂಬ ಅತ್ಯುಚ್ಚ ಭಾವನೆಯು ನೆಲೆಗೊಂಡಿತು. ಒಂದುವೇಳೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಈ ಮತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವರಿಗೆ ಪಕ್ಷಪಾತ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರ ಕೋಲಾಹಲವೆದ್ದು ಅವನಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ನಂಬಿಗೆ ಇಡದೆ ಆ ಮತಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೊದಲೇ ಜಾಣತನದಿಂದ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಕೊಂಡು

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೀಳು ಹೊಲೆಯನ ವರೆಗೂ ಅವನು ಒಂದೇ ತರದ ಆದರ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವದು ಜಡವೆನಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅವರು ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸುಖದಿಂದ ಇರಹತ್ತಿದರು.

ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಉನ್ನತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರೂ ಅಷ್ಟು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪುರುಷರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ತರಗತಿಯವರು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಥವಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಯೋಗ್ಯರು, ಅವರು ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಕಲಿಯಕೂಡದು, ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ, ಪುರುಷರ ಮುಖಾಂತರವೇ ಅವರು ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಸದ್ಗತಿಪಡೆಯಬೇಕು, ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ತರದ ಹೀನ ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲದ ವಿಚಾರಗಳು ಜನರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಒಳ್ಳೇ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವಾಗ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಉನ್ನತಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನ ಕೊಟ್ಟನು. ಪುರುಷರಂತೆ ಅವರೂ ದೀಕ್ಷೆಗೆ ಯೋಗ್ಯರು, ಅವರೂ ಸಹ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು, ಮತ್ತು ಅವರು ತಮ್ಮ ಪುರುಷರ ಯೋಗ್ಯ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲರು, ಎಂಬ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದನು. ಮೊದಲು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಆದರ ಗೌರವಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಪೂಜ್ಯ ಭಾವನೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದನು. ಪರಸ್ತ್ರೀಯರೆಂದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮಹಾದೇವಿಯವರು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ತಮ್ಮ ಮಾತೆಯರಂತೆ ಇಲ್ಲವೆ ಸಹೋದರಿಯರಂತೆ ಭಾವಿಸಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತಂದನು. ಇದಲ್ಲದೆ ಅವರು ಹೆಣ್ಣು ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಮದುವೆಯನ್ನು ಆಗಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂಬ ವಂಶಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದ ನಿಯಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಅವರು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದರೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೆ "ಶರಣಸತಿ ಲಿಂಗಪತಿ" ಯೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಆಜನ್ಮ ಕೌಮಾರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಬಹುದೆಂದು ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾಜಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸಾರಿ ಹೇಳಿದನು. ಆದುದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಶಾರೀರಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಿಕ್ಕೆ ಅನುವಾಯಿತು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪುರು

ಪರ ಅಂಗವಿರುವಂತೆ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಕೂಡ ಆದರಲ್ಲಿ ಭಾಗತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಬಯಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಹತ್ತಿದರು.

ಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದವರೆಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಕ್ಷಣವೇ ಈ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ತರುವದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾರ್ಯವಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಕೀಳು ಕುಲದವರೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಅತ್ಯಂತ ಹೀನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಅವರಿಗೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸರಿಸಮಾನವಾದ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಉಳಿದವರಿಗೂ ಅವರ ಕೂಡ ಪ್ರೇಮದಿಂದಲೂ ಆದರದಿಂದಲೂ ನಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿಸಿದ್ದು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಮಾಡಿದ ಒಳ್ಳೇ ಸಾಹಸದ ಮತ್ತು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಕಾರ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಅನೇಕರು ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದರು. ಆದರೂ ಸಹ ಬಸವೇಶ್ವರನೂ ಆತನ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ಸತ್ಯ ಧರ್ಮದ ತತ್ವಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆದರು. ಮತ್ತು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯನಿವಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ತೀರಿದರು. ಹೀಗೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಮರ್ಯಾದೆಯುಳ್ಳ ಸ್ಥಾನವುಂಟಾಯಿತು. ಅವರು ಮಾಡುವ ಉದ್ಯೋಗವು ಕೀಳು ಎನಿಸಿದರೂ ಕಾಯಕದ ತತ್ವದಂತೆ ಅದು ಒಂದು ಪವಿತ್ರ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಉದ್ಯೋಗವೇ ಸರಿ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು ಮತ್ತು ಅವರು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವರೂ ತಮ್ಮ ಜಾಣತನವನ್ನು ತೋರಿಸಹತ್ತಿದರು. ಹೀಗೆ ಅವರೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಜನ್ಮದ ಸ್ವಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಅನುವಾಯಿತು. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಾದರೂ ದೇವರು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನೇ ಸರಿ. ಅವರಿಗಾದರೂ ಜೀವನದ ಸುಖದುಃಖಗಳು ಆರೆ ಹಂಬಲಗಳು ಇವೆ, ಅವರು ಕೀಳು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಮೂಲೆಗೆ ಕೂಡ್ರಿಸುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ, ಅವರೂ ನಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನೂ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಒಂದು ಸ್ವಂತ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಜೀವಿಸಬೇಕೆಂದು

ಅವನು ಕಟ್ಟಳೆ ಮಾಡಿದನು. ಯಾಕಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಹಿರಿಯರು ಗಳಿಸಿಟ್ಟ ಹಣವನ್ನು ಇಲ್ಲವೆ ಪರರಿಂದ ಅಪಹರಿಸಿದ ಧನವನ್ನು ಯಾವ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾ ಕೂಡ್ರಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಕೂತು ತಿಂದರೆ ಆ ಹಣವು ಎಷ್ಟು ದಿವಸ ಸಾಲುವದು? ಆದುದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ ಅನ್ಯರ ಧನವನ್ನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮುಟ್ಟದೆ ಒಂದು ಸ್ವಂತ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನೇ ಮಾಡಿಯೇ ತನ್ನ ಉಪಜೀವನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಮತ್ತು ಯಾವ ಉದ್ಯೋಗವೇ ಆಗಲಿ ಅದು ಕಾಯಕದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದು ಪವಿತ್ರವಾದ ಉದ್ಯೋಗವೇ ಆಗುವದು ಎಂದೂ ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಹೀಗೆ "ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ" ಎಂಬ ನೂತನ ತತ್ವದ ಪ್ರಕಾರ ಪೂರ್ವದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉದ್ಯೋಗವು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಮೊದಲು ಯಾವ ಉದ್ಯೋಗವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಇದ್ದವು. ಆದರೆ ಜನರು ಬೇಸರದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಬಡತನವೂ ದಾರಿದ್ರ್ಯವೂ ಉಂಟಾಗಿದ್ದವು. ಇದಲ್ಲದೆ "ಜಂಗಮರಾದರೂ ಜಗತ್ತಿನ ಹಂಗಿಗರು" ಆದುದರಿಂದ ಅವರಾದರೂ ಕಾಯಕದಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬ ನಿಯಮವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಭಿಕ್ಷೆಯೆತ್ತುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಭಕ್ತರ ಸಲುವಾಗಿ ಯಾವದಾದರೊಂದು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ಹೀಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯನು ತನಗೆ ಬಂದಂಥ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಎಲ್ಲ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯಹತ್ತಿದವು. ಇದರಿಂದ ಯಾವದೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಅನ್ಯ ಸಮಾಜದವರಿಗೆ ಬಾಯಿ ತೆರೆಯದಂತಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಹಣವು ಹೊರಗಿನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ, ಇದ್ದ ಬಡ ಜನರ ಉದರ ಪೋಷಣಕ್ಕೆ ಹೋಗ ಹತ್ತಿತು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಬಸವೇಶ್ವರನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಸಮಾಜವು ಸರ್ವ ಅಂಗಗಳಿಂದಲೂ ಪರಿಪೂರ್ಣವು ಮತ್ತು ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರವು ಎಂದು ಅನ್ನುವದು ಯಥಾ ಯೋಗ್ಯವೇ ಸರಿ. ಇವೇ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಕಂಡು ಬರುವಷ್ಟು ನೆರೆಹೊರೆಯ ಉಳಿದ ಯಾವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಕಾಯಕ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವದು ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗ ಪ್ರಶ್ನೆ (*The poblem*

of unemployment) ಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದವು. ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಹೊರಗಿನ ಜನರಿಗೆ ಖರ್ಚುಕೊಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಮಾಡಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಸಮಾಜದ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಸುಧಾರಿಸಿ ಅದು ಒಳ್ಳೇ ಧನಧಾನ್ಯ ಸಂಪತ್ತುಗಳ ತವರು ಮನೆ ಆಯಿತು.

ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

(ಲೇಖಕ— ಶ್ರೀಯುತ, ಎಲ್. ಜಿ. ಹಿರೇಮಠ. ಎಮ್. ಎ. ವಿಜಾಪುರ.)

ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅದಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವದ ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಡನೆ ಮತ್ತು ಅದರ ತರುವಾಯ ತಲೆದೋರಿ ಅದರೊಡನೆ ಬೆಳೆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ವೀರಶೈವಕವಿಗಳ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಅವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಜೈನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯ ಶರಣರು; ಅವರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ. ಆದಿ ಪಂಪ ರನ್ನರು ದುರ್ಯೋಧನನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಕುಮಾರ ವ್ಯಾಸನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾರತದ ಅನುವಾದಕನಲ್ಲ. "ಕುಮಾರ ವ್ಯಾಸನು ಹಾಡಿದನೆಂದರೆ ಕಲಿಯುಗ ದ್ವಾಪಾರವಾಗುವುದು" ಎಂದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅನ್ನುವಂತೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವನು. ಆದರೆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಆರಿಸುವಲ್ಲಿ, ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡ ಛಂದಸ್ಸುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಲ್ಲಿ, ಜನಜೀವನಕ್ಕೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದವರೆಂದರೆ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳೇ. ಈ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮಾರ್ಗಾನುಸರಣವೇ ಅವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

ಜೈನ ಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ವೈವಿಧ್ಯವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಜಂಬೂದ್ವೀಪವರ್ಣನೆ ನಗರ ವರ್ಣನೆ,

ವನಕೇಳಿ ಜನಕೇಳಿ ಮುಂತಾದ ಮುಂತಾದ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಣನೆಗಳು ಬರುವವು. ಎಲ್ಲ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯು ವಸ್ತುಗಳು ಒಂದೇ ತರಹದವು. ಒಬ್ಬ ಅರಸನಿರುವುದು, ಅವನು ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದು, ಒಂದು ದಿನ ಕನ್ನೆಯ ನೆರೆಗೂದಲವನ್ನು ನೋಡಿಯಾಗಲಿ, ಉಲ್ಕಾಪಾತವನ್ನು ನೋಡಿಯಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಸಿಡಿಲಿನಿಂದ ಬಿದ್ದ ವಟವೃಕ್ಷವನ್ನು ನೋಡಿಯಾಗಲಿ ವೈರಾಗ್ಯಪರನಾಗುವುದು, ಆ ಮೇಲೆ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿ ತೀರ್ಥಂಕರನಾಗಿ ಜನಿಸುವುದು, ಇಂದ್ರನು ಜಿನ ಶಿಸುವನ್ನು ಐರಾವತದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೊಯ್ಯುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲ ಜೈನ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವವು. ಮತ್ತು ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯವು ತಲೆದೋರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಜೈನ ಕಾವ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಒಂದೇ ಒಂದು ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ. ಅದು ಚಂಪೂಶೈಲಿ. ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತಪದ ಭೂಯಿಷ್ಠವಾದುದು. ಇವುಗಳನ್ನೋದಲು ಪಂಡಿತರೇ ಬೇಕು. ಅವರಿಗೂ ಕೂಡ ಶಬ್ದಕೋಶಗಳ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ.

ಈ ಜೈನ ಪುರಾಣಗಳೊಡನೆ ವೀರಶೈವ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡುವಾ. ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳು ಚಂಪೂಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಲ್ಲ ಪಂಡಿತರಾಗಿದ್ದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಛಂದಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸರಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಇದು ಅವರ ಸ್ವತಂತ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಬರೆದವರಲ್ಲಿ ರಾಘವಾಂಕನು ಮೊದಲನೆಯವನು. ಚಂಪೂಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುವುದು ಕಠಿಣ. ಆದರೆ ಷಟ್ಪದಿಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಸರಾಗವಾಗಿ ಹಾಡಿ ಪಾಮರರಿಗೂ ಕೂಡ ಕಾವ್ಯಾಮೃತಾಸ್ವಾದನವನ್ನೊದಗಿಸಿಕೊಡಬಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಷಟ್ಪದಿ ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯದೆದುರು ಓದುವ ಪುರಾಣಗಳೆಂದರೆ 'ಬಸವ ಪುರಾಣ' 'ಸಿದ್ಧರಾಮ' ಪುರಾಣ 'ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ' ಪುರಾಣ ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಆದರೆ 'ವೃಷಭೇಂದ್ರ ವಿಜಯ'ದ ಪ್ರವಚನ ನಡೆದುದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಗದುಗಿನ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತಗಳೂ ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪಂಡಿತನಿಗಷ್ಟೇ ಬೇಕಾದು

ದಲ್ಲ ಪಾಮರರಿಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಚಂಪೂಶೈಲಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಷಟ್ಪದಿಯನ್ನು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ತಂದ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ವಸ್ತುಗಳನ್ನಾರಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವುದು ಒಂದೇ ಬಗೆಯಾದ ಅರಸರುಗಳ ಜೀವನವಲ್ಲ. ವಿವಿಧ ಕಾಯಕಗಳಿಂದ ದೇಹಗಳನ್ನು ಸವಿಸಿ ಅನಂತ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಶಿವಶರಣರುಗಳ ಜೀವನಗಳೇ ಈ ಪುರಾಣಗಳ ವಸ್ತುಗಳು. ಒಬ್ಬ ಪುರಾತನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪುರಾತನ ಚರಿತ್ರೆಯಂತಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬನು ಅರಸನಿದ್ದರೆ (ಸೇದಿರಾಜ, ಪಗ ಲ್ಬ್ಯೋಳ) ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಅಗಸ (ತಿರುಕುರುಪೆತೊಂಡ) ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಅಂಬಿಗ (ಅತಿಭಕ್ತ) ಮಗುದೊಬ್ಬನು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ (ಅರಿವಾಳ್ತಾಂಡ, ಇಳೆ ಯಾಂಡಗುಡಿಮಾರ) ಶಿವಶರಣರ ದನಗಳನ್ನು ಕಾಯುವುದು ಒಬ್ಬನ ಕಾಯಕ (ಸಾಂಖ್ಯರು) ಜೂಜಾಡುವುದೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಕಾಯಕ (ಅಚ್ಯು ತರು) ಜನರನ್ನು ನಗಿಸುವುದೇ ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಕಾಯಕ (ಕಡವೂರಕಾರಿ). ಈ ಪುರಾತನರ ಚರಿತ್ರಗಳು ವೀರಶೈವ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಪ್ರಭು ದೇವರು ಇವರ ಜೀವನಗಳು ಪುರಾಣ ವಸ್ತುಗಳಾದುವು. ಜೈನ ಪುರಾಣ ಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣದ ವೈವಿಧ್ಯವು ವೀರಶೈವ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಪುರಾತನರ ಮತ್ತು ಅರ್ವಾಚೀನ ಮಹಾತ್ಮರ ಜೀವನಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂ ಡಿರುವರು. ಜೈನ ಪುರಾಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪುರಾತನ ತೀರ್ಥಂಕರುಗಳ ಚರಿ ತ್ರಗಳೇ. ಚರಿತ್ರಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಹಿಂದು ಮುಂದು ನೋಡ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಘವಾಂಕನು 'ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪುರಾಣ'ವನ್ನು ಬರೆದಿರು ವನು. ಕವಿ ಚರಿತಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಮೇರೆಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಕಾಲ ೧೧೬೦. ರಾಘವಾಂಕನ ಕಾಲ ೧೧೬೫. ಇದಕ್ಕೆ ಪುರಾಣವೆನ್ನಬೇಕೇ? ಚರಿತ್ರವೆನ್ನಬೇಕೇ? ಏನೇ ಇರಲಿ. ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪುರಾ ಣಗಳ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಆರಿಸುವಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವರು. ಕನ್ನಡ ಛಂದಸ್ಸನ್ನು ಬಳಸಿ ಸರಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಎದೆ ವುಗುವಂತೆ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು.

ಹರಿಹರದೇವನ ರಗಳೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಇದೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಾಣುವೆವು. ಆದಿಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ, ರನ್ನನ ಅಜಿತಪುರಾಣ ದಲ್ಲಿ ರಗಳೆಯ ಪ್ರಯೋಗವಿದ್ದರೂ ಪೂರ್ಣ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಈ ವೊದಲು ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. (ನಾಗವರ್ಮನು ರಗಳೆಯ (ರಘಟಾ) ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳಿರುವನು.) ಷಟ್ಪದಿಕಾವ್ಯಗಳು ಚಂಪೂಕಾವ್ಯಗಳಷ್ಟು ಕ್ಲಿಷ್ಟವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳದೆ ಅವು ಜನಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯುವಂ ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ರಗಳೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತಿವೆ. ಲಾವಣಿ ಪದಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರಕ್ಷರಿಯೂ ಕೂಡ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವನೋ ಅದರಂತೆ ನಿರಕ್ಷರಿಯ ಮುಂದೆ ರಗಳೆಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಓದಿದರೆ ಅವನು ಗ್ರಹಿಸು ವನು. ಅವರಿಗಾಗಿಯೇ ಇವು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು. ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ದಂಥ ಪ್ರೌಢಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯಬಲ್ಲ ಹರಿಹರದೇವನು 'ರಗಳೆಯ ಕವಿ' ಯೆಂದು ಜನರು ಹೀಯಾಳಿಸಬಹುದೆಂದು ಹೆದರದೆ ರಗಳೆಗಳನ್ನು ರಚಿ ಸಿದನು. ಇದು ಹರಿಹರದೇವನ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು.

ಇನ್ನು ವಚನಗಳಿಗೆ ಬಂಧನವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವು ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವಿಗಳ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಓದುಗರ ಎದೆಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸೇರುತ್ತವೆ. ವಚನಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹೊಸವಲ್ಲ. ಈ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲೆಷ್ಟೋ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವವು. ಅರ್ಜುನನು ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನು ಕೊಂದರೂ ದೋಷವಿಲ್ಲೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬೋಧಿ ಸಿದನು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದು ಅವನ ಕಾಯಕವು. ಇದೇ ವಿಚಾರವನ್ನು ಆಯ್ದಕ್ಕಿ ಮಾರಯ್ಯನವರ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ''ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ನಿರುತನಾದೊಡೆ ಗುರುದರ್ಶನವಾದರೂ ಮರೆಯಬೇಕು, ಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯಾದರೂ ಮರೆಯಬೇಕು, ಜಂಗಮ ಮುಂದಿದ್ದರೂ ಹಂಗು ಹರಿಯಬೇಕು. ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸವಾದ ಕಾರಣ'' ''ತ್ಯಕ್ತೇನ ಭುಂಜೀಥಾಃ'' ಎಂದು ಉಪನಿಷತ್ತು ಸಾರುವುದನ್ನೇ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕನಿಕರದಿಂದ ಕೆಳಗಿನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವರು.
''ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೆರಹಿ, ಉಣ್ಣದೆ ಹೋಗದಿರಾ!
''ವಿದ್ಯಾವಿನಯಸಂಪನ್ನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಗವಿಹಸ್ತಿನಿ। ಶುನಿ ಚೈವ ಶ್ವಾಪಕೇ ಪಂಡಿತಾಃ ಸಮದರ್ಶಿನಃ'' ಎಂಬ ಗೀತೋಕ್ತಿಯು ಕೆಳಗಿನ ವಚನದಲ್ಲಿದೆ.

"ಮಡದಿಯ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಮೊಲೆ ಮುಡಿ ಇದ್ದಿತ್ತೆ? ಒಡೆಯನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಇದ್ದಿತ್ತೆ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ? ಕಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಂತ್ಯಜನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನೆ ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಗೋಲ?" "ಇಹೈವತ್ತೈರ್ಜಿತಃ ಸ್ವರ್ಗ ಏಷಾಂ ಸಾಮ್ಯೇ ಸ್ಥಿತಂ ಮನಃ" ಎಂಬುದನ್ನೇ ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನವರು ಕೆಳಗಿನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವರು. "ಶಪವ ಮಾಡಿ ಸ್ವರ್ಗವ ಪಡೆದಿಹೆನೆಂಬವನ ಮುಖವ ನೋಡಲಾಗದು. ಲಿಂಗದ ಕುರುಹ ತಿಳಿದು ಅಂಗಗುಣಗಳನತಿಗಳೆದು ಲಿಂಗವಾದುದೇ ಸ್ವರ್ಗ ನೋಡಯ್ಯ ಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ."

ವಿಚಾರ ಹಳೆಯವಾದರೂ ಅವು ಶರಣರ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅವರ ಮುಖದಿಂದ ಹೊಸದಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ, ಸುಂದರ ಉಪಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ವಚನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭಾವನೆಗಳು ತೀರ ಹೊಸವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹೊಸವು. ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಕಳಕೊಂಡು ಬಳಲುವ ರಾಮಚಂದ್ರನ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯು ವರ್ಣಿಸಿರುವನು. ನಮ್ಮ ನಾಗಚಂದ್ರನೂ ವರ್ಣಿಸಿರುವನು. ವಿಕ್ರಮನು ಊರ್ವಶಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ವನದಲ್ಲಿ ಅಳಲುವದನ್ನು ಕಾಳಿದಾಸನು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವನು. ಆದರೆ ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕನವರು ಚನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವನಿಗಾಗಿ ಶ್ರೀಶೈಲ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಪಡುವ ವಿರಹ ವ್ಯಥೆ ತೀರ ಭಿನ್ನವಾದುದು.

"ಚಿಲಿಮಿಲಿ ಎಂದೋದುವ ಗಿಳಿಗಳಿರಾ, ನೀವು ಕಾಣಿರೆ? ಸರವೆತ್ತಿ ಪಾಡುವ ಕೋಗಿಲೆಗಳಿರಾ, ನೀವು ಕಾಣಿರೆ?......ಚನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆಲ್ಲಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳಿರೆ? ಇಂಥ ತೀಕ್ಷ್ಣವಿರಹದ ತರುವಾಯ ಸಮಾಗಮಾನಂದವೆಂತಹದು! "ಹೊಳೆವ ಕೆಂಜೆಡೆಗಳ, ಮಣಿಮುಕುಟದ, ಒಪ್ಪುವ ಸುಲಿಪಲ್ಲ, ನಗೆಮೊಗದ ಕಂಗಳ ಕಾಂತಿಯಿಂ ಈರೇಳು ಭುವನಮಂ ಬೆಳಗುವ ದಿವ್ಯಸ್ವರೂಪನ ಕಂಡೆನು. ಕಂಡೆನ್ನ ಕಂಗಳ ಬರ ಹಿಂಗಿತ್ತಂದು ಭವಗೆಟ್ಟು ಬಂದೆಯಾ ಮಗಳೇ'ಎಂದು ಕರುಣದಿಂ ತೆಗೆದು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿದರೆ ಚನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆನು."

ಇಂತಹ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುವವು ವಚನಗಳು.

ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ, ಪುರಾಣ, ರಗಳೆ, ವಚನ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ವಸ್ತು, ಛಂದಸ್ಸು, ವಿಚಾರ, ಭಾವನೆ, ಭಾಷೆ, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಗೆ ಒಡಮೂಡಿರುವು ದೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟವೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ?

ತೆಲುಗು ಬಸವ ಪುರಾಣದ ಮುನ್ನುಡಿ.

ಅನುವಾದಕರು:— ಶ್ರೀಯುತ ಎಸ್. ಹಂಪಯ್ಯ ಏಜೆಂಟ್
ಶ್ರೀಮನ್ನಿಡುಮಾಮಿಡಿಮಠ ಗೂಳೂರು.

ಆಂಧ್ರ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಬಸವ ಪುರಾಣವು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಬಸವ ಪುರಾಣವು ತೆಲುಗು ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಸ ವತ್ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಿಗೆ ಪವಿತ್ರವಾದ ಪುರಾಣವಾಗಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಶ್ರೀ ವೇಟೂರು ಪ್ರಭಾಕರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು ಬರೆದಿರುವ ವಿಶಾಲವಾದ ಪೀಠಿ ಕೆಯು ಬಸವ ಪುರಾಣದ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಆಂಧ್ರಲೋಕಕ್ಕೆ ವಿಶದ ಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೋಮನಾಥನ ಕಾಲವೂ, ಕೃತಿಗಳೂ, ಶೈವಮತ ಭೇದಗಳೂ, ಬಸವೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯೂ, ಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳೇ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಭಾಕರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರು ತ್ತಾರೆ. ವಿಷಯ ವಿಮರ್ಶೆಗಳಿಂದಲೇ ಪ್ರಭಾಕರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರ ವಿದ್ಯಾ ಪಾಂಡಿತ್ಯವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸೋಮನಾಥನ ಕವಿತಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವನ್ನೂ, ದೇಶಿರಚನೆ, ದ್ವಿಪದಿಗಳು, ಶಿವಕವಿಗಳು, ತೆಲುಗುಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗಗಳು, ಶಬ್ದವಿಶೇಷಗಳು, ರಚನಾ ಸೌಂದರ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರ್ತರಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿ, ಪಾಠಕರಿಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿ ಹುಟ್ಟುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶದಪಡಿ ಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬಸವನ ಭಕ್ತಿರಸವೂ, ತೆಲುಗುಭಾಷೆಯ

ಅಂದವೂ, ದ್ವಿಪದಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರಸಸ್ಥಾಯಿಯೊಡನೆ ಭಕ್ತಿಪಾರವಶ್ಯವನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಸೋಮನಾಥನು ತನ್ನ ರಚನೆಗೆ ಪುರಾಣವೆಂಬ ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನಾದರೂ, ಬಸವ ಪುರಾಣವು ಕಾವ್ಯರೂಪವನ್ನೇ ಹೊಂದಿರುವದಾಗಿದೆ. ಆಂಧ್ರ ವಾಙ್ಮಯ ಪರಿಶೋಧಕರಿಗೆ ಬಸವ ಪುರಾಣವು ಮುಖ್ಯ ನಿಧಿಯಾಗಿರುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಪ್ರಭಾಕರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರ ಪೀಠಿಕೆಯೂ, ಮತ್ತು ಮೂಲಗ್ರಂಥವೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾದ ವೀರಶೈವ ಮತಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ವೈದಿಕ ಮತಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಪರಿಶೋಧಕರು ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿ ಈ ಮತಗಳಿಗಿರತಕ್ಕ ಸಮಾನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವದರಿಂದ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವುಂಟು.

ವೈದಿಕಮತವು.

ವೇದ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಗಳ ಪರವಾಗಿದ್ದ ವೈದಿಕ ಮತವು ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಪರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಿರುತ್ತೆ. ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವದರಿಂದ ಅನಿತ್ಯವಾದ ಸ್ವರ್ಗಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ನಿತ್ಯ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಕರ್ಮಕಾಂಡಕ್ಕೂ, ಜ್ಞಾನಕಾಂಡಕ್ಕೂ ಸಂಘರ್ಷಣೆಗೆ ಆರಂಭಿಸಿತು. ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಮಂತ್ರಗಳಿಗೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳಿಗೂ, ಸಮನ್ವಯವಾಗದೆ ಕರ್ಮಗಳು ಪರಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದವು. ಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿವುಳ್ಳ ಜೈನ ಬೌದ್ಧಾದಿ ಮತಗಳು ಪ್ರಬಲಿಸಿದವು. ಕರ್ಮದೀಕ್ಷಾಪಾರಾಯಣರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ವರ್ಣಸ್ಥರಿಗೂ, ವೈದಿಕಮತ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಭೇದದೃಷ್ಟಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಜೈನ ಬೌದ್ಧಾದಿ ಮತಗಳು ಪ್ರಬಲಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿದವು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದಾಗ್ಯೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮವನ್ನು ಗೌರವಿಸಿಕೊಂಡೇ ಬಂದವು. ವೈದಿಕಮತ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಯೋಗವೂ, ಜ್ಞಾನಯೋಗವೂ, ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವೂ ಸಹಾ ಜೀವಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಕರ್ಮಮಾರ್ಗವು ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದಾಗ್ಯೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಧೀನವಾದ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳು ಪ್ರಾಣ ಕಳೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ನಿತ್ಯ ಜೀವಯಾತ್ರೆಗೆ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಕರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳಾ

ಗದಿರುವ ಪ್ರಜೆಗಳು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಗೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲದೆ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗಿನ ತತ್ವಜ್ಞರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಪ್ರಜಾಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಆಚರಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಆಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಕೋಟಿಯು ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ವಿಷಮ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಧಮಾನ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೀರರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ, ಜೈನ, ಬೌದ್ಧಾದಿ ಮತಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ನೂತನಕಳಾವಿರ್ಭಾವವಾಯಿತು.

ಜೈನ ಬೌದ್ಧಮತಗಳು.

ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ವರ್ಧಮಾನಾದಿಗಳು ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿಯೂ, ಕ್ರೂರವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಕರ್ಮಕಾಂಡವನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಜಾಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು. ಬುದ್ಧದೇವನು ಸಂಕುಚಿತವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದನು. ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಮಂತ್ರೋಪದಿಷ್ಟವಾದ ಇಷ್ಟದೇವತಾರ್ಚನಾದಿ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ವೈದಿಕಮತದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಎಣಿಸದಿದ್ದ ಕರ್ಮವು ಬೌದ್ಧಮತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವೆಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಜಾತಿಕುಲ ಭೇದಗಳಿಲ್ಲದೆ ಶುಭಾಶುಭ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆಲ್ಲವೂ (ಅವಶ್ಯ ಮನುಭೋಕ್ತವ್ಯಂ) ಎಂಬುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುವ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಹಿಂದೂ ಮತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಯಿತು. ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತವು ಪುನರ್ಜನ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿತು. ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತವೂ, ಪುನರ್ಜನ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತವೂ, ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಮತಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಜೈನ ಬೌದ್ಧಮತಗಳು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಸಂವತ್ಸರಗಳು ಭರತ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲಿಸಿದ್ದುವು. ದೇಶವಾದ್ಯಂತವೂ ಮಠಗಳು, ವಿಹಾರಗಳು, ಸ್ತೂಪಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದುವು. ಸನ್ಯಾಸಿಗಳೂ, ಶ್ರವಣಕರೂ, ಅಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿ ದೇಶವಾದಂತ್ಯವೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದರು. ದೇವತಾರಾಧನೆಯಿಲ್ಲದ ಬೌದ್ಧಮತವು ಸಂಕರವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಜಾಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವಂತಾಯಿತು. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಜೈನ ಬೌದ್ಧಮತಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ವೈದಿಕ ಮತವನ್ನು ಪುನರುದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದರು. ಮತ್ತು ಶೈವ ವೈಷ್ಣವಾದಿ ಷಣ್ಮತಗಳನ್ನು ಅನುಮೋ

ದಿಸಿದನು. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೂ, ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೂ, ಸರ್ವಾತ್ಮತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೂ ಸರ್ವ ಬ್ರಹ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತ ದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ವೈದಿಕಮತದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥ ಕವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ವೈದಿಕಮತ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಾದ ದ್ವೈತಾ ದ್ವೈತ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಮತಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳು ಜಾತಿಕುಲಗಳ ಭೇದಗಳು ಪುಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಪ್ರಾಕೃತ ಜನರು ಜೀವ ನ್ಮುಕ್ತರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನವಲಂಬಿಸಲು ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ ವಾಯಿತು. ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವದಾದರೋ ಅದು ಅಸಾ ಧ್ಯವಾದ ವಿಷಯ. ಇಂತಹ ವಿಷಮದಶೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ್ಗೆ ರಾಮಾನು ಜರು, ಚೈತನ್ಯನು, ಬಸವೇಶ್ವರನು ಮುಂತಾದ ಮಹಾಭಕ್ತರು ಹೊರ ಹೊರಟು ಪ್ರಜಾಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸುಖಪ್ರದ ವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯಕರಾದರು.

ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವು.

ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತಗಳಿಗೂ, ಕರ್ಮಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗಗಳಿಗೂ, ಸಗುಣ ನಿರ್ಗು ಣೋಪಾಸನೆಗಳಿಗೂ, ಮಾನವ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವೇ ಸಂಧಿ ಬಂಧನವಾಗಿರುತ್ತೆ. ರುದ್ರೇಂದ್ರವರುಣಾಗ್ನಿದೇವತಾರ್ಚನೆಗಳಿಂದ ಆರಂಭ ವಾದ ವೈದಿಕ ಮತವು (ಸರ್ವಂ ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ) ಎಂಬುವ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವದಾಗಿದೆ. ಈ ಪರಿಣಾಮದ ಅಂಕುರಗಳು ದ್ವೈತಾದ್ವೈತಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಶೈವವೈಷ್ಣವಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ನಿರ್ಗುಣಸಗುಣೋ ಪಾಸನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಕರ್ಮಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ನಿಗಮಾಗಮ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಜಿಜ್ಞಾಸಕ್ಕೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಮನುಷ್ಯನ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ದುಃಖ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಸುಖ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ದೈವಸಂ ದರ್ಶನವೇ ಪರಮ ಸಾಧನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಜೈನ ಬೌದ್ಧಮತಗಳು ಸಂಸಾ ರವೇ ದುಃಖಮಯವಾದುದೆಂತಲೂ, ಸನ್ಯಾಸವು ಸುಖಸಾಧನವೆಂತಲೂ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಸಂಸಾರವು ಮಾಯಾಕಲ್ಪಿತವೆಂದು ಅದ್ವೈತವು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿತು. ಪಂಡಿತರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಸಹ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಂದಲೂ, ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮಗಳಿಂದಲೂ, ಕಾಲಯಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ದುಃಖ ಪಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ವೈರಾಗ್ಯವೂ, ನಿರ್ಲಿಪ್ತತ್ವವೂ, ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವೂ, ನಿಸ್ಪೃಹತ್ವವೂ,

ಸಹಾಯತ್ವವೂ, ವ್ಯತ್ಯಸ್ತನಾದ ಕಾರಣ ಭಾರತೀಯ ಚೈತನ್ಯವು ನಿರ್ವೀರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ವಿಷಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವೀರಶೈವವು ಮತಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸಾಂಘಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಾಪರಿವರ್ತನೆಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು.

ಶೈವವು.

ಶೈವಮತವು ವೈದಿಕ ಮತದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುವದೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣಗಳುಂಟು. ಹೇಗಂದರೆ: – ವೈದಿಕ ಮಂತ್ರಸ್ಥಿತನಾದ ರುದ್ರನು ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ಶಿವರೂಪನೆಂದೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು (ಶಿವೋಹಂ) ಎಂಬುವ ತತ್ವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಶಿವನು ಯಜ್ಞಪುರುಷನಾಗಿರುವನು. ಶಿವನೇ ಸಗುಣ ನಿರ್ಗುಣ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು. ಈ ಶಿವನೇ ಹಿಮಾಚಲದಲ್ಲಿ ಗೌರೀಶಂಕರನಾಗಿಯೂ, ರಾಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ರಾಮಲಿಂಗೇಶ್ವರನಾಗಿಯೂ, ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವನಾಗಿಯೂ, ಮಧುರಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುಂದರೇಶ್ವರನಾಗಿಯೂ, ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಾಗಿಯೂ, ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಸೋಮೇಶ್ವರನಾಗಿಯೂ, ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಾಗಿಯೂ, ನೆಲೆಸಿರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿರುವ ಶಿವಾಲಯಗಳು ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತ ಶೈವಮತದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುತ್ತಿವೆ. ಪಾಶುಪತರು ಮತ್ತು ಕಾಳಾಮುಖರು ಶಿವಪೂಜಾಪಾರಾಯಣರಾಗಿರುವರು. ಶೈವರು ಲಿಂಗರೂಪನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತ, ಶಿವನ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಪ್ರಚುರ ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಥರ್ವಶಿಖೆಯಲ್ಲಿರುವ (ಈಶ್ವರಶಿವ ಏವಚ......ಶಿವ ಏಕೋಧ್ಯೇಯಃ ಶಿವಙ್ಕರಃ) ಸ್ಕಂದೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ (ಜೀವಶ್ಶಿವಶ್ಶಿವೋಜೀವಃ ಸಜೀವಃ ಕೇವಲಶ್ಶಿವಃ) ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಗಳು ಶಿವೋತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುತ್ತಿವೆ. ಶೈವರು ಶಿವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪೀಠಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಯಂ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ಅದ್ವೈತಮತ ಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಅವರ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಶಿವಲಿಂಗವು.

ಶಿವಲಿಂಗವು ಅವ್ಯಕ್ತವೆಂತಲೂ, ನಿರ್ಗುಣ, ನಿರಾಕಾರ, ನಿರಹಂಕಾರವದ್ಯವೆಂತಲೂ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು, ಅನಂತಾನಂತ ನಾಮರೂಪಗ

ಳಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ಲಿಂಗಾಕೃತಿಯೇ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತ, ಆಕಾಶಲಿಂಗ, ವಾಯು ಲಿಂಗ, ತೇಜೋಲಿಂಗ, ಆಪೋಲಿಂಗ, ಪೃಥ್ವೀಲಿಂಗವೆಂಬುವ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥಿವಲಿಂಗವು ಸಗುಣ ನಿರ್ಗುಣ ಸ್ವರೂಪಗಳಿಂದ ಪೂಜಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಈ ಪಾರ್ಥಿವ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸಂಯೋಗ ಚಿಹ್ನವೆಂದು ಕೆಲವು ಪಂಡಿತರು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತಾರಾದರೂ, ಮಹಾತ್ಮೆಗೆ ಬೀಜಚಿನ್ಹವಾಗಿರುವ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಈ ಲಕ್ಷಣವು ಪ್ರಧಾನವೆನಿಸಲಾರದು. ಲಿಂಗವು ಷಡಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರರೂಪವೆಂದು ಶೈವಾಗಮಗಳಿಂದ ವಿಶದವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಲಿಂಗವು ಆಕಾಶಾದಿ ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗೋಚರವಾಗುವದಾಗಿರುತ್ತೆ. ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ವರ್ಣಭೇದಗಳಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ವರ್ಣಸ್ಥರೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದೇವತಾರ್ಚನೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಇತರರು ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾ, ಶೈವರೆಂತಲೂ, ವೀರಶೈವರೆಂತಲೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವರು. ಲಿಂಗಧಾರಣವು ಗೂಢಾರ್ಥವನ್ನೂ, ಬಾಹ್ಯಾರ್ಥವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾ ವೀರಶೈವಕ್ಕೆ ಅಪೂರ್ವವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

ವೀರಶೈವವು.

ವೈದಿಕಮತವನ್ನೂ, ಜೈನ ಬೌದ್ಧಾದಿಮತಗಳನ್ನೂ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಶೈವಮತನೇ ವೀರಶೈವವೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಶೈವಮತವು ಭರತಖಂಡದ ದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಚೀನ ಮತವೆಂದು ಶೈವಾಚಾರ್ಯರುಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ದ್ರಾವಿಡ ಆಂಧ್ರ ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶೈವವು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ವಿಧಾನಗಳು ಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ವಿಶದವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಜೈನ ಬೌದ್ಧ ಮತಗಳನ್ನು ನಿರ್ವೀರ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಆ ಮತಗಳು ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡೇ ಇದ್ದುವು. ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗಿವೆ. ಜೈನ ಬೌದ್ಧ ಮತಗಳು ನಾಸ್ತಿಕವಾದಗಳಾಗಿವೆ. ಹೀಗಿರುತ್ತಾ ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೂ, ಜೈನ ಬೌದ್ಧ ಮತಗಳೂ ಹೆಚ್ಚಿ ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿದುವು.

ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವು ಪ್ರಬಲಿಸಿ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹುರುಪು ಉಂಟಾಯಿತು. ಪ್ರಜಾಸಾಮಾನ್ಯರೆಲ್ಲರ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಈ ನೂತನೋತ್ಸಾಹವನ್ನೇ ವೀರಶೈವವು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿತೆಂಬ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆಯು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಿಸಿದನಾದರೂ, ಉಪನಯನವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಪರಮ ಶಿವಭಕ್ತನಾಗಿರುವನು. ವೀರಶೈವವು ಕರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುವ ವಿಷಯಗಳು ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡುತ್ತಿವೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಉಪನಯನವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯವು ಕರ್ಮನಿರಸನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

ಬಸವಪುರಾಣ ಪುಟ ೧೯ ದ್ವಿಪದಿಗಳು.

ಶೂಲಿ ಭಕ್ತುಲ ಕೆತ್ತುಕೇಲದಿತ್ರಾಟಿ-ಮಾಲಲಕೆತ್ತುಟಮಂತಪ್ಪಗಾದೇ ?
ಕರ್ಮಪಾಶಂಬುಲೊಕ್ಕಟಂ ದೆಗನೀಲ್ಗಿ-ಕರ್ಮಂಬುತ್ರಾಳ್ಲದಾಂಗಟ್ಟುಕೊಂದಗುನೇ
ರುದ್ರಾಕ್ಷ ಭಸಿತಾದಿ ಮುದ್ರುಲುಂ ದಾಲ್ಚಿ-ಕ್ಷುದ್ರಮುದ್ರಲುದಾಲ್ಪಂ ಗೂಡು ನೇಚಪುಮ
ಈರೀತಿಂ ದ್ರಾಟಿಕಿಂ ದೂರವ್ಯೆಯುನ್ನ-ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರ ದೀಕ್ಷಿತುನಿ
ನಿರ್ಮಿತೋಭಯಕರ್ಮನಿರ್ಮೂಲುನನ್ನುಂ-ಗರ್ಮಾಬ್ಧಿ ಮುಂಚುಟ ಧರ್ಮಮೇ ನೀಕುಂ ?
ಗ್ರಚ್ಛರಿಂಗನ್ನುಲಂ ಗಾನವುಗಾಕ-ವಚ್ಚುನೇ ಬಸವನಿವಡುಗುಶೀಯಂಗ
ಬ್ರಹ್ಮಶಿರೋಹರುಂ ಬ್ರಮುಥ್ಯೆಕವಂಶ್ಯು-ಬ್ರಹ್ಮವಂಶ್ಯುಂಡನಿಭಾವಿಂಚೇದೆಟ್ಲು ?
ಜಾತಿಗೋತ್ರಾತೀತುಸದ್ಗುರುಜಾತು-ಜಾತಿಗೋತ್ರಕ್ರಿಯಾಶ್ರಯುಂ ಜೇಶಿದೆಟ್ಟು ?
ಆಕುಲಸ್ಥುಂಡೈಯುನ್ನಯಭವುನಿಭಕ್ತು-ನಿಕಿನೇಕುಲಂಬನಿನಿಗ್ಗಯಿಂಚೆದವು ?

ಪುಟ ೨೧

ಧರನನ್ಯದೇವತಾಸ್ಮರಣಮಾತ್ರಮುನ-ನಿರುಪದೇನ್ಮಿದಿಕೋಟ್ಲನರಕಂಬುಲೊಂದು
ನನಶೃತುಲಂದುನುವಿನರೇಬಾಪನಿಕಿ-ದಿನಕರಪಾವಕ ದಿಕ್ಪಾಲಕುಲನು

ಹರಿವಿರಂಚ್ಯಾದುಲನಖಿಲದೇವತಲ-ಧರಮೂಂಡು ಸಂಧ್ಯಲಂದಾಂಗೊಲ್ವ
ವಲಯುಂ
ಗೊಲುವ ಕತಕ್ಕಿನಂಬೊಲಿಸೇ ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯಂಬು-ಕೊಲಿಚಿನೇನಿಯುಭಕ್ತಗೊ
ಲಿಸೆಂಗಾವುನನು
ಬ್ರಾಹ್ಮಣುಂಡೇನಿಯು ಭಕ್ತುಂಡೆಟ್ಲಗುನು-ಬ್ರಾಹ್ಮಣುಂಡೆಟ್ಲಗು ಭಕ್ತುಂ
ಡೇನಿಯುನು ?
ಮಾವಿಡಿಬೀಜಂಬು ಮಹಿಮೊಂದವಿತ್ತಂ-ಗಾವೇಮುಗುನೇಪೆಕ್ಕುಗಧಲೇಮಿ
ಚೆಪ್ಪ ?
ಸಹಜಲಿಂಗೈಕ್ಯನಿಷ್ಠಾಯುಕ್ತಿಭಕ್ತಿ-ಬಹುದೇವತಾಸೇವಬ್ರಾಹ್ಮಣಪಥಮು
ಕರ್ಮಮಾರ್ಗಂಬಕುಂಗಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯಂಬು-ನಿರ್ಮಲಶಿವಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠಿತಂಬ
ಗುನೇ ?

ವೀರಶೈವಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯೇ ಪ್ರಧಾನದೀಕ್ಷೆಯಾಗಿರುತ್ತೆ. ಲಿಂಗ ಧಾರಣೆಗೆ ಕಂಠ, ಹಸ್ತ, ಹಣೆ, ಶಿರಸ್ಸು, ಎದೆ, ತೋಳು ಇವುಗಳು ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನಗಳು. ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಜಾತಿ ಕುಲ ಭೇದ ಗಳಿಲ್ಲದ ಶಿವಭಕ್ತರಾಗಿರುವರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ವೈಶ್ಯರು, ಶೂದ್ರರು, ಹೊಲೆಯರು ಮುಂತಾದ ಅಷ್ಟಾದಶವರ್ಣದವರೆಲ್ಲರೂ ವೀರಶೈವರಾಗಿ ಕುಲಭೇದಗಳನ್ನು ಎಣಿಸದೆ ಇದ್ದರೆಂಬುವ ವಿಧಾನಗಳು ಬಸವಚರಿತ್ರೆ ಯಿಂದ ಹೊರಪಡುತ್ತಿದೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನು ವರ್ಣಸಂಕರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬಿಜ್ಜಳ ರಾಜನಲ್ಲಿ ದೂರು ಹೇಳಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಬಸವೇಶ್ವರನು ಹೇಳಿದ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಯ ತತ್ವಗಳು ವಿಶದ ವಾಗುತ್ತಿರುವವು.

ಬಸವ ಪುರಾಣ ಪುಟ ೨೦೯

ವೇದಂಬುಲಾದಿಯಾವಿಧಿಕಲ್ಪಿತಂಬು-ಲಾದಿಯಾಜಾತುಲಕದಿಯೆಟ್ಟುಲ
ನಿನಂ
ಜನುವೇದಬೋದಿತ ಜಾತುಲುರೆಂಡು-ವಿನುಮುಪ್ರವರ್ತಕಂಬುನು ನಿವರ್ತ
ಕಮು

ಭವಕರ್ಮಸಂಸ್ಕಾರಿ ಭುವಿಂ ಬ್ರವರ್ತಕುಂಡು-ಶಿವಕರ್ಮಸಂಸ್ಕಾರಿಭುವಿನಿವರ್ತ
ಕುಂಡು
ಸನ್ನುತವೇದಾರ್ಥಚರಿತಂಬುಲುಂಡ-ಮುನ್ನಂಬುಟ್ಟಿನ ಕುಲಮ್ಮುಲವಾಟ
ಲೇಲ
ಪ್ರಸ್ಫುಕ್ತಮುಗುನಟ್ಟಿಜಾತುಲುಗಾವೇ-ಯುಷ್ಟಾದಶಂಬುಲುನವಿಯೇಲಚೆಪ್ಪ
ಮಿಕ್ಕಿಲಿ ಪದುನೆನಿಮಿದಿವರ್ಣಮುಲಕು-ನಿಕ್ಕಮಾ೦ಯುಭಕ್ತನಿಜಯುಂಬು
ಕುಲಮು
ಭಾಗ್ಯಹೀನುಂಡುದಾಂಬನಿಂಡಿಂಬಟ್ಟಿನನ-ಯೋಗ್ಯಂಪುಲೋಷ್ಟುವ್ಯೆಯು
ನ್ನಟ್ಲಶಿವುನಿ
ಪ್ರತಿಬಿಂಬಮೂರ್ತಿಯೈಭಕ್ತುಂಡುಭವಿಕೆ-ಮುಡಿಂಜೂಡಂ ಮಾನವಾಕೃತಿ
ನುಂಡುಧರಣಿ
ಗಾವುನಶಿವಭಕ್ತಗಣಮುಲಮಹಿಮ-ಭಾವಿಂಪಂದಲಂಪನೀಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇಚ
ಮಮು

ಈಗಿನ ಕಾಲದಂತೆಯೇ ಜಾತಿ, ಕುಲ ವೈಷಮ್ಯಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದಾಡುತ್ತ ಬಲಹೀನವಾಗಿದ್ದ ಸಮಾಜವನ್ನು ವೀರಶೈವವು ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪಾಶ ಬದ್ಧವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದ ವಿಚಾರವು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿರುತ್ತೆ. ವೀರಶೈವರು ಲಿಂಗೋಪಾಸನೆಯೆಂಬ ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳಾಗಿ, ಶಿವದ್ರೋಹಿಗಳನ್ನೂ, ಜೈನ ಮತಸ್ಥರನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸಿರುವ ವಿಷಯವು ವೀರಶೈವದ ಪ್ರತಿಭಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಜಗದೇವನು ವೀರ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ತಾನು ಆತ್ಮಹತ್ಯಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ನಾಚಿ ದೇವಯ್ಯನು ಹನ್ನೆರಡು ಸಾವಿರ ಮಂದಿ ಪರವಾದಿಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದನೆಂಬ ವಿಷಯವು ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷಾ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ. ವೀರಶೈವವು ಅತ್ಯಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಕರ್ನಾಟಕ, ಆಂಧ್ರ, ದ್ರಾವಿಡದೇಶಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಣೆ ಮಾಡಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರ ಭಕ್ತಿಯೆನ್ನುವ ಸಾಂಘಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಕಾರಣವು.

ವೀರಶೈವ ಸಂಘವು.

ವೀರಶೈವಕ್ಕೆ ಶಿವಭಕ್ತಿ, ಲಿಂಗಧಾರಣೆ, ವಿಭೂತಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಧಾರಣೆ, ಪಂಚಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರ ಮತ್ತು ಲಿಂಗೋಪಾಸನೆಯು ಶಸ್ತ್ರಧಾರಣೆ ಇವುಗಳೇ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ. ವೀರಶೈವದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯು ವೀರಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ, ಶಿವಭಕ್ತಿಪರವಶರಾದ ಭಕ್ತರನೇಕರು ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ, ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೂ, ಪತ್ನೀಪುತ್ರಾದಿಗಳನ್ನೂ ಸಹಾ ಶಿವಾರ್ಪಿತಮಾಡಿ, ಕೈವಲ್ಯಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಸಂಗತಿಯು ಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡುತ್ತಿದೆ. ಕಣ್ಣಪ್ಪ, ಸಿರಿಯಾಳ, ನಿಂಬ್ಯಕ್ಕ, ಕುಂಬಾರ ಗುಂಡಯ್ಯ, ಚೌಡಯ್ಯ, ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ, ವೈಜವ್ವೆ, ದುಂಡಯ್ಯ, ಶ್ವಪಚಯ್ಯ, ಕಕ್ಕಯ್ಯ, ಗುಡ್ಡವ್ವೆ ಮುಂತಾದ ಭಕ್ತರ ಕಥೆಗಳು ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ವೀರಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ಭಕ್ತರುಗಳ ಪುರಾತನಕಾಲದ ಹೆಸರುಗಳೇ ಅವರ ಚಿತ್ತದ ಪರಿಪಕ್ವದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸುತ್ತಿವೆ. ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಸಮಾಜದ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನೂ, ಮತದ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದೆ. ವೀರಶೈವ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು ದಂಡನಾಯಕನು. ಮಾಹೇಶ್ವರರು ಸೇನಾಪತಿಗಳು. ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಸೈನಿಕರು. ಈ ಭಕ್ತಸೈನಿಕರು ಶತೃ ಮಿತ್ರಾಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣ, ಮಾನ, ಧನಾಭಿಮಾನಗಳನ್ನು ಸಹಾ ತೊರೆದು ಶೈವ ಧರ್ಮ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು. ಜಂಗಮರಾದ ಶಿವಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಶಿವಸ್ವರೂಪರೇ ಎಂತಲೂ, ವೀರಶೈವರಾದವರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಹೊಲೆಯರು, ಪಂಡಿತರು-ಪಾಮರರು, ರಾಜರು-ಪ್ರಜೆಗಳು, ಸ್ತ್ರೀಯರೂ-ಪುರುಷರೂ, ಸಹ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಶಿವಭಕ್ತರೇ ಎಂಬುವದು ನಿರ್ಧರವಾಯಿತು. ಶಿವಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸುವುದರಮೂಲಕ ಶಿವಾನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ವೀರಶೈವವು ಜಂಗಮಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಭವಿಸಂಗವಿಸರ್ಜನೆಯನ್ನೂ ಬೋಧಿಸಿತು. ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯಿಲ್ಲದವರನ್ನು ಭವಿಗಳೆಂದು ಕರೆದರು ಭವಿಗಳು ಪರಾಜಿತರಾದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬಸವಪುರಾಣ ಮತ್ತು ವೀರಶೈವಾಗಮಗಳು ವಿಶದಪಡಿಸುತ್ತಿವೆ. ವೀರಶೈವವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವನ್ನೂ, ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥಾದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಕುಲಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಿ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆ

ಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾದರು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯರೇ ಮುಂತಾದವರು ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರಾದರೂ, ತಮ್ಮ ಕುಲಸಂಮ್ಮಂಧವನ್ನು ಬಿಡಲಾರದೆ ವೀರಶೈವ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯಲಾರದವರಾದರು. (ಭಕ್ತಿವಿಹೀನವಲಪು ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯಂಬುತೋಬೊತ್ತಂ ಬಾಯುಲೇನು ನೇನು ಬಸವಲಿಂಗ) ಎಂಬುನಾಗಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯ ಸ್ವೀಕಾರವನ್ನೂ, ಬಸವಮತ ಸ್ವೀಕಾರಾಭಿಲಾಷೆಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದೆ. ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯು ಸ್ವೀಕಾರವಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಶೈವ ಮತದ ಸ್ವೀಕಾರವನ್ನೇ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದ್ದರೆ, ಬಸವಲಿಂಗ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಗೂ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಿತೃತರ್ಪಣಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುವಿಕೆಯೇ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಲಿಂಗಧಾರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ವಿವಾದಾಸ್ಪದವಾಗಿರುವ ಮೂಲವು, ಸತ್ತವರನ್ನು ಸುಡದೆ ಸಮಾಧಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದೇ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯ ಸೂಚನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಲಿಂದೀಚಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂಸಹ ಶಿವಭಕ್ತಿಪರವಶರಾದ ಹದಿನೆಂಟು ಕುಲದವರೆಲ್ಲರೂ, ಕೆಲವರು ಲಿಂಗ ಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿದರು. ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಕುಲಬಾಂಧವರ ಸಮ್ಮಂಧವನ್ನು ಬಿಡಲಾರದೆ ಅವರಂತೆಯೇ ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ವೀರಶೈವ ಆಚಾರ ನಿಷ್ಠತೆಯಿಲ್ಲದಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ವೈಶ್ಯಾದಿ ಜನಗಳು ಈಗಲೂ ಇರುತ್ತಾರಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಕಾರಣವೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ವೀರಶೈವದ ಪ್ರತಿಭೆಯು ತಗ್ಗುತ್ತ ಬಂದಂತೆಲ್ಲಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ವೈಶ್ಯರು ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಿಕೆಯು ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ಆಂಧ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಧಾರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರುಗಳಿಗೆ ಗುರುಪೀಠಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದಕ್ಕೆ ತ್ರಿಮತಸ್ಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವೂ, ವೀರಶೈವರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವೇ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಪಂಡಿತತ್ರಯವಂಶಜರು (ಶಿವಲೆಂಕ ಮಂಚನಪಂಡಿತ, ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತ ವಂಶಜರು) ಗುರುಪೀಠಸ್ಥರೆಂತಲೇ ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಲಿಂಗಧಾರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವೀರಶೈವರೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಯಾವಾಗ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಗ್ಯೂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ಅದ

ರಂತೆ ತಾವೂ ಆಚರಣೆಗೆ ತಂದರೆಂಬ ವಿಷಯವು ವೀರಶೈವಮತ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ವಿಶದವಾಗುತ್ತಿದೆ. ವೀರಶೈವ ಮತಕ್ಕೆ ಈಗಲೂ ಇರುವ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ವಿಚಾರವು ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ವೀರಶೈವ ಗುರು ಮಠಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತಿದೆ. ವೀರಶೈವ ಮಠಾಧೀಶ್ವರರುಗಳು ಇತರ ಗಣ್ಯಮಠಾಧೀಶ್ವರರಂತೆಯೇ ಸಮಸ್ತ ಗೌರವಾದಿಗಳಿಗೂ ಅರ್ಹರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ವೀರಶೈವ ಮತವು ತಲೆಯೆತ್ತದೆ. ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಲಾಚಾರಗಳ ಹವ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿರುತ್ತಾ ಲಿಂಗಾಯಿತರು, ಜಂಗಮರು, ಸಾಲಿಗರು, ಜೇಡರು ಇತ್ಯಾದಿ ಕುಲಗಳು ಏರ್ಪಡುವಂತಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮಪ್ರಾಬಲ್ಯವು ಪುನಃ ತಲೆಯೆತ್ತುವಂತಿದೆ. ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಾದ ವೀರಶೈವವು ನಿರ್ಜೀವವಾದ ಆಚಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿ, ಸಂಘದ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಮಾನವರ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕೂ ಸಹ ಉಪಯೋಗವಾಗದಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತೆ.

(ಮುಂದೆವರಿದುದು.)

ಈ ದ್ರಾವಿಡ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೇತಕ್ಕೆ?

(ಲೇಖಕರು:— ಶ್ರೀ ವೀರೇಶ್ವರ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ.)

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಮ್ಮ ಈ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ "ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ವೀರಶೈವ ಮತವಿದ್ದಿತು" ಎಂಬ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಾದವಿವಾದಗಳು ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಡೆಯುತೊಡಗಿವೆ. ಮತ್ತು ಮೊದಲೇ ಇದ್ದಿತು ಎಂದು ವಾದಿಸುವರು ಕೆಲವರಿದ್ದು ಅವರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳಾಗಿ, ಒಂದು ಪಂಗಡದವರು ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಸೃಷ್ಟಿ, ಬ್ರಹ್ಮಸೃಷ್ಟಿ, ಎಂದೆರಡು ವಿಧವೆಂದೂ, ಈ ಎರಡು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಸೃಷ್ಟಿಯೇ— ಅಂದರೆ ಆ ಶಿವನ ಪಂಚಮುಖಗಳಲ್ಲುದ್ಭವಿಸಿದ ಶ್ರೀ ರೇಣುಕಾದಿ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಮೊದಲಾದುದೇ ವೀರಶೈವ ಮತವೆಂದೂ ಇದು ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದೆಂದೂ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕೇವಲ ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಂದೂ ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ಪಂಗಡದವರ ವಾದವೇನೆಂದರೆ—ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗಿಂತಲೂ ಕೆಲವು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಕೆಲ ಮಹಾತ್ಮರುಗಳುದಯಿಸಿ ಈ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸಿರುವ ರೆಂದೂ ಆದರೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದು ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಸಾರ ವಾಯಿತೆಂದೂ ಆದುದರಿಂದ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆಯೇ ಅದು ಇದ್ದಹಾಗಾಯಿತೆಂದೂ ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ವಾದಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಈ ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳ ಲ್ಲಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಪಂಗಡದವರ ಪೌರಾಣಿಕ ವಾದವನ್ನಂತೂ ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರವಾದಿಗಳಾದವರಾರೂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಶಿವ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಬೇರೆ, ಬ್ರಹ್ಮ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಬೇರೆ ಎಂಬ ಇವರ ವಾದವು. ಈ ಎರಡು ಸೃಷ್ಟಿಗಳೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚು, ಒಂದು ಕಡಿಮೆ ಎಂಬುದು ನಿಜವಾದರೆ, ಒಂದೇ ಬಗೆಯ, ನೆಲ, ನೀರು, ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು, ಬೆಂಕಿಗಳಿಂದ ಈ ಎರಡು ಸೃಷ್ಟಿಗಳೂ ಜೀವಿಸುತ್ತಿವೆ ಯೇಕೆ? ಹೆಚ್ಚಿನ ತರಗತಿಯದೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಿವಸೃಷ್ಟಿಯ ಜೀವನಾಧಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು, ನೆಲ, ನೀರು, ಬೆಂಕಿ ಗಳಿರಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತಲ್ಲವೇ? ಎಂಬುದಾಗಿ ಈಗಿನ ವಿಚಾರ ವಾದಿಗಳು ಕೇಳುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಈ ವಾದವು ಗಾಳಿಗೆ ಹಾರಿ ಹೋಗು ತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಈ ಪಂಗಡದವರು ಕೇವಲ ಕುರುಡು ನಂಬಿಗೆಯ ರೀತಿ ಯಲ್ಲಿಯೂ ಪೌರಾಣಿಕ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆಯಾಗಿ ಇವರ ಕುರುಡು ವಾದವನ್ನು ವಿಚಾರವಾದಿಗಳಾರೂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ಎರಡನೆ ಪಂಗಡದವರ ವಾದವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸೋಣ. ಈ ಎರಡನೆಯ ಪಂಗಡದವರ ವಾದವು ನಾಲ್ಕಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದೀಚೆಗೆ ಕೊಂಚ ಕೊಂಚವಾಗಿ ಕಲೆಯುತ್ತುತ್ತಿದೆ. ಈ ವಾದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಲೇಖನಗಳೂ ಈ ವರ್ಷದ ಶಿವಾನುಭವದ ಪತ್ರಿಕೆಯ (ಹದಿ ಮೂರನೆಯ ಸಂಪುಟದ)ಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರಿ ಗಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಈ ಮತದ ಹೆಸರು, ಸ್ಥಿತಿ, ಗತಿ, ರೀತಿ, ನೀತಿ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾನ್ಯರಾದ ರಾವ್‌ಸಾಹೇಬ. ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರೂ ಸ್ವತಃ ಹಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ದ್ದಾರೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಈ ಎರಡನೆಯ ಪಂಗಡದವರ ವಾದವನ್ನು ಕೊಂಚ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ದಾಗಿ ಈ ಪಂಗಡದ ವಾದದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ವೀರಶೈವ ಮತವಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಆಗ ಇದಕ್ಕೆ "ವೀರಶೈವ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿರಲಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಾನಾ ತರದ ಹೆಸರುಗಳಿದ್ದವು, ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಆಗ ಈ ಮತಕ್ಕೆ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಹೆಸರುಗಳ ಉಲ್ಲೇಖನಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ, ಎಂಬ ಈ ವಿಷಯವೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ವಾದದ ಬೆಂಬಲಿಗರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವಂತೆ ಆಗ ಈ ಮತಕ್ಕೆ "ವೀರಶೈವ, ಅಥವ, "ಲಿಂಗಾಯತ" ಎಂಬ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ನಾಮ ನಿರ್ದೇಶವಿಲ್ಲದೆ, ಸಮಯಾಚಾರಿ, ಭಕ್ತ, ಮಾಹೇಶ್ವರ, ಜಂಗಮ, ಶಿವಾಚಾರ, ಲಿಂಗಪಥ, ಲಿಂಗಭಕ್ತ, ವ್ರತಿ, ಶರಣ, ನಿಜವ್ರತ, ಮುನಿ, ಮುನಿಪ, ಮುಂತಾದ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಹೆಸರುಗಳು ಈ ಮತಕ್ಕೆ ಇದ್ದುವೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಈ ಹೆಸರುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತೇ ಸಂಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ, ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವೇನು? ಒಂದು ಮತವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದು ಅದರ ಆಚಾರ, ವಿಚಾರಗಳು ಸರ್ವ ಜನ ಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವಾಗ ಅಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಮತಕ್ಕೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಹೆಸರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ಮತವು ಪ್ರಸಾರವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಮತಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಯಾವ ವಿಧವಾದ, ಹೆಸರನ್ನೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಗೊಳಿಸಿರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದಾದರೆ ಆ ಬಗೆಯ ಹೆಸರಿಲ್ಲದ ಮತ ತತ್ವ--ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಕಟ್ಟು, ಕಟ್ಟಳೆಗಳಿರುತ್ತವೆಯೆ? ಹಾಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲದ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಜನ ಸಮೂಹವು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ನಾನಾ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಈಗಣ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪದ್ಧತಿಗೇ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಯುಕ್ತವೇ? ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಪುಂಖಾನುಪುಂಖವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತವೆ? ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಹೆಸರುಗಳೂ ಸಹ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿವೆ. ಮುನಿ, ಮುನಿಪ, ಜಂಗಮ, ಮಾಹೇಶ್ವರ, ವ್ರತಿ, ನಿಜವ್ರತ, ಮುಂತಾದ ಕೆಲ ಹೆಸರುಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಎಲ್ಲ ಮತೀಯರಲ್ಲಿಯೂ ಆಯಾ ಯೋಗ್ಯ

ತೆಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಇಡುವವುಗಳಾಗಿವೆಯಲ್ಲವೆ, ಜಂಗಮ, ಮಾಹೇಶ್ವರ, ಈ ಹೆಸರುಗಳು ಕಾಶ್ಮೀರಿ ಶೈವರಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ "ವೀರಶೈವ"ದ ಈಗಣ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಸಮನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಸಂಬದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲ ಶರಣರು "ವೀರಶೈವ" ಮತ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ವಾದವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ "ವೀರಶೈವ" ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಆಗ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳ್ಳದಿದ್ದಾಗ ಆಗ ಪ್ರಸಾರವಾದುದು "ವೀರಶೈವವೇ ಸರಿ" ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕೃತಕತೆಯೂ, ದೌರ್ಬಲ್ಯವೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ:— ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಅವರು ದೇಸಿಂಗರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಜೈನರನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದ ನಂತರ ಆ ಸೋತ ಜೈನರಿಗೆ "ಶೈವದೀಕ್ಷೆ"ಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂಬುದೂ ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಬಸದಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸ್ಥಾವರ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರೆಂಬುದೂ ತತ್ಸಂಬಂಧವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶೈವ ದೀಕ್ಷೆ, ಎಂಬುದನ್ನೇ ನಾವು ವೀರಶೈವವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದಾದರೆ, "ವೀರಶೈವ" ದೀಕ್ಷಾಚಾರ್ಯರೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವ ದೇವರ ದಾಸಿ ಮಯ್ಯಗಳು ಅಲ್ಲಿಯ ಬಸದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾವರ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದುದನ್ನು ಒಪ್ಪಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಹಾಗೆ ಅವರು ಮಾಡಿದ್ದು "ವೀರಶೈವ" ದೀಕ್ಷೆಯೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಬಸದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವರು "ವೀರಶೈವ" ಮಠಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಆಯಾ ಬಸದಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಜೈನಯತಿಗಳನ್ನೇ ಆಯಾ ಮಠಗಳ ಪರಿವರ್ತಿತ ವೀರಶೈವ ಮಠಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದುದೇ ಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದಿತಲ್ಲವೆ? ಆದರೆ ಅವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವರು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿದುದು ಬರೀ "ಶೈವ" ಮತವೆಂಬುದೂ, ಶೈವರಿಗವಶ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾವರಲಿಂಗ ಪೂಜಾ ಪ್ರಸಾರವೆಂಬುದೂ, ಅವರು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿದುದು "ವೀರಶೈವ"ವಲ್ಲವೆಂಬುದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವ ಮಹಾತ್ಮ ರನ್ನಾದರೂ ನೋಡೋಣವೆಂದರೆ, ಆ ಕಾಲದ ಯಾವ ಮಹಾತ್ಮರ ನಡೆವಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಪೂರ್ಣ "ವೀರಶೈವಾಚರಣೆಯು" ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಹರಿಹರ ಮಹಾಕವಿಯ ಹೇಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ನೋಡಿದರೂ ಸಹ ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶೈವಾಚರಣೆಯು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ರೇವಣಸಿದ್ಧರೂ ಸಹ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವುದು ಸ್ಥಾವರಲಿಂಗಗಳನ್ನೇ. ಅವರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಬರೀ "ಶೈವ'' ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನೇ. ಅಷ್ಟೇಕೆ ಅವರು ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಶಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ತಾಯ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಕೇವಲ "ಭಸ್ಮ''ವಂ ಧರಿಸಿ ಕಾರಣಿಕವಂ ಪೇಳಿ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಯೇ ಹೊರ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ವೀರಶೈವಾಚರಣೆಯಂತೆ ಆ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ, ಮಂತ್ರೋಪದೇಶಗಳನ್ನೇನೂ ನಡೆಯಿಸಿಲ್ಲ. ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನುದಯಿಸಿ ಪ್ರಾಯಸಮರ್ಥನಾದ ಬಳಿಕ ಶ್ರೀಪ್ರಭುದೇವರು ಶಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರಿಂದ ''ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆ''ಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿಷಯವು ಸರ್ವರಿಗೂ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಇನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯ ವಿಷಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ಸಹ (ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕೈಲಾಸನಾಥನೇ ಸಂಗಮನವತಾರದಿಂದ ಬಂದು ಶಿಶುವಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದನೆಂಬ ಪೌರಾಣಿಕ ವಿಚಾರವು ಇಲ್ಲಿ ಅನವಶ್ಯಕ.) ಆಗ ಈಗಿನಂತೆ ಗುರುವಿನ ಮೂಲಕ ''ವೀರಶೈವ'' ದೀಕ್ಷೆಯಾಗುವ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಆಚಾರವಿಚಾರಗಳು ಇನ್ನೂ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಹರಿಹರ ಮಹಾಕವಿಯು ಹೇಳುವ ಪ್ರಕಾರ, ಕಪ್ಪಡಿಕ್ಷೇತ್ರದ ಕೂಡಲಸಂಗಮೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ಮುಂದಿರುವ ವೃಷಭನ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿಯೇ ಶ್ರೀಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯಾಗಿದೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯಾದಿಗಳು ಹನ್ನೊಂದನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ''ವೀರಶೈವಾಚರಣೆ"ಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಶ್ರೀಬಸವಣ್ಣನವರೇಕೆ ಸ್ಥಾವರಮೂರ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಹೊಂದಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು? ಕಪ್ಪಡಿಕ್ಷೇತ್ರದ ಸ್ಥಾನಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ. ಈಶಾನ್ಯಗುರುಗಳೆಂಬುವವರು ಆಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ದೇವಾ

ಲಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅವತಾದರೂ ಸ್ವತಃ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯನ್ನೇಕೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ? ವ್ಯವಸ್ಥಿತ "ವೀರಶೈವಾಚರಣೆ"ಯು ಆಗ ಪ್ರಸಾರಣೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದುದೂ, ಆ ಶ್ರೀಈಶಾನ್ಯಗುರುಗಳೆಂಬವರು ಲಕುಲೀಶ ಅಥವಾ ಕಾಳಾಮುಖ "ಶೈವ" ಪಂಥದ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದುದೂ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟನಾಗುವುದಲ್ಲವೆ?

ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗಿದೆ ಎಂದು ನಿರ್ಧರವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು:— ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ "ವೀರಶೈವ"ದ ಆಚಾರವಿಚಾರಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ "ಲಿಂಗಧಾರಣ" ಪದ್ಧತಿಯು ಮಾತ್ರ ಅಮುಂಚೆ ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು "ಲಕುಲೀಶ" ಎಂಬ ಶೈವ ಪಂಥದವರು ಸ್ಥಾವರಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಳವಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಪುರುಷರೂ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ವೃದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ರೇವಣಸಿದ್ಧರೂ ಸಹ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಕೊಲ್ಲಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗಣ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಹರಿಹರ ಕವಿಗಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:—

"ಹಿರಿಯುಲಕ್ಕಾದೇವಿ ಗಳಗಳನೆ ನಡೆತಂದು। ಚರಿತದಿಂ ಮಹಲಕ್ಷ್ಮಿ ಗರುವೆ ಭರದಿಂ ಬಂದು। ಉತ್ತಮಾಂಗಸ್ಥಳದ ಶಿವಲಿಂಗಸಂಪನ್ನೆ। ಉತ್ತಮ ಶಿವಾಚಾರನಿಧಿಲೋಕದೋಟ್ಟನ್ನೆ । ನಡೆತಂದಾ ಸಿದ್ಧರೇವಣಯತಿಗೆ ಶರಣೆಂದು ॥

ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದ ವಿವರವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಆಗ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದೂ, ಆದರೆ ಅದು ವೀರಶೈವಾಚರಣೆಯಾಗಿರದೆ ಕೇವಲ "ಶೈವ" ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿತ್ತೆಂಬುದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯಗಳೂ ಸಹ "ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ವೀರಶೈವಾಚರಣೆ"ಯಂತೆ ಗುರುಮುಖದಿಂದ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನುಪಡೆದ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾಗಿರದೆ ಅವರೂ ಸಹ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಅವರ ಇಷ್ಟದೈವವಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಾವರ ಲಿಂಗಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂಬ ವಿಚಾರವು ಅವರವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯ ವಿಚಾರವು ಹೀಗಿದ್ದು, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಬಹುವಾಗಿ ಹದಗೆಟ್ಟು ಹೋಗಿ ಜನಾಂಗವು ಗೊತ್ತುಗುರಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹದಗೆಟ್ಟ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಅಸಹ್ಯಕರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ, ಜನಜೀವನದ ರೀತಿನೀತಿಗಳು ಅಧೋಗತಿಯನ್ನೈದುತ್ತಿದ್ದ ಅನಾಯಕತ್ವದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ರಾಜಕೀಯ ಗದ್ದುಗೆಯನ್ನೇರಿ ಪ್ರಧಾನ ಪದವಿಯನ್ನಲಂಕರಿಸಿದುದು. ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಜನಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಸರಳಜೀವನ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಾತಾವರಣಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರು, ಅವರಿಗಾಗಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದಲೂ, ಸಹವಾಸಿಗಳ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದಲೂ, ಧರ್ಮ, ದೇವರು, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಆಚಾರ, ವಿಚಾರ, ಪಾಪ, ಪುಣ್ಯ, ಸ್ವರ್ಗ, ನರಕ, ಮರ್ತ್ಯ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಇವುಗಳ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗೇ ಸರಿ ಎಂಬ ಒಂದು ನಿರ್ಧರವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ಪದವಿಯನ್ನಲಂಕರಿಸಿದ ಆ ಮಹಾಪುರುಷರು ಇನ್ನಿತರ ಪ್ರಧಾನಿಗಳಂತೆ ಕೇವಲ ಆ ಅಧಿಕಾರಲಾಲಸೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನರಾಗದೆ, ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಾವು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಸಹ್ಯತೆಗಳನ್ನೂ, ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೌಢ್ಯವನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ— ಜನಾಂಗವನ್ನುದ್ಧರಿಸುವ— ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಕೈಗೊಂಡರು. ಇಂತಹ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಾದ ನಾಯಕರನ್ನೇ ಅರಸುತ್ತಿದ್ದ ಲಕುಲೀಶ, ಪಾಶುಪತ, ಕಾಪಾಲಿಕ, ಕಾಳಾಮುಖಾದಿ ಶೈವ ಪಂಥಗಳ ಸಾತ್ವಿಕರಾದ ಕೆಲ ಪ್ರಮುಖರುಗಳು “ಬಡವಂಗೆ ಕಡವರವು ದೊರೆತಂತೆ” ತಮ್ಮ ಮನೋಭೀಷ್ಟಕ್ಕನುಕೂಲವಾಗಿ ದೊರೆತ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ “ಶೈವಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕರಣ” ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ “ಶೈವಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕರಣ” ಕಾರ್ಯವು ಅದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಶಾಲಿಗಳಾದ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರುಗಳ ಮತ್ತು ಆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಶಾಲಿಗಳ ನಾಯಕರಾದ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಪ್ರಭಾವ, ಪ್ರತಿಭಾಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ನಮ್ಮೀ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಫಲಕಾರಿಯಾದುದಲ್ಲದೆ, ತೆಲಗು, ತಮಿಳು, ಗುಜರಾತು, ಕಾಶ್ಮೀರ, ಮುಂತಾದ ಹಿಂದೂ

ಸ್ಥಾನದ ನಾನಾಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದರ ಪ್ರಭಾವವು ಹರಡಿ ತತ್ಫಲವಾಗಿ ಆ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಿಂದಲೂ ''ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕರಣಾಭಿಲಾಷಿ" ಗಳಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೆಲಸಗಾರರು ತಮ್ಮ ನಾಯಕರಾದ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರಿದ್ದ ಈ ಪುಣ್ಯದ ಬೀಡಿಗೆ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಬರತೊಡಗಿದರು. ಹೀಗೆ "ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕರಣೆಯ'' ಕಾರ್ಯಕರ್ತರ ಗುಂಪು ಬಲವಾಪುದನ್ನು ಕಂಡು, ಆ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರುಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವಿಚಾರವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ, ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಸಿಸ್ತಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ, ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಶಿಸ್ತಿಗೊಳಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತಹ "ಅನುಭವಮಂಟಪ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರಸಂಸ್ಥೆಯು ರಚನೆಯಾಯಿತು. ಆ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನಡೆದ "ಶಿವಾನುಭವಗೋಷ್ಠಿ"ಯು ಮೂಲಕವೇ ಇಂದು ಜಗನ್ಮಾನ್ಯವೆನಿಸಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಒಂದು ರೂಪಕ್ಕಿಳಿದಿರುವ "ವೀರಶೈವ"ವು ನಿರ್ಮಾಣವಾದುದು.

ಹೀಗಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ''ವೀರಶೈವ"ವು ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದಿತೆಂದು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಆಗ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದುದು "ವೀರಶೈವವಲ್ಲ" ''ಕೇವಲ ಶೈವಧರ್ಮದ ಲಕುಲೀಶ. ಕಾಳಾಮುಖಾದಿ ವಿವಿಧ ಪಂಥಗಳು ಮಾತ್ರವೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ"

ಕೊನೆಯದಾಗಿ:— ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಇದ್ದ ''ಶೈವಧರ್ಮ''ವನ್ನು ''ವೀರಶೈವ''ವೆಂದು ವಾದಿಸುವ ಮಹಾಶಯರುಗಳು:— ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮತತ್ವದ ತಿರುಳಿನಂತಿರುವ, ಕರಣ ಹಸಿಗೆ, ಮಿಶ್ರಾರ್ಪಣ, ಮಿಶ್ರಷಟ್ಸ್ಥಲವಚನ, ಏಕಾದಶ ಪ್ರಸಾದ ವಿಚಾರವಾಕ್ಯ ಮುಂತಾದ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವಷ್ಟೇ ಆಗಲಿ ವೀರಶೈವ-ಶಿವಾನುಭವ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಬೇರೆ ಹೆಸರಿನ ತತ್ವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಯಾರಿಂದಲಾದರೂ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟವೆಯೆ? ಬರೆದಿದ್ದರೆ, ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರೇನು? ಬರೆದವರ ಹೆಸರು, ಕಾಲ

ಗಳಾವುವು? ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು, ಕೊಲದೆ, ಹೊಲಸು ತಿನ್ನದೆ, ಸದಾಚಾರ, ಸುವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸರ್ವ ಕಾಯಕಗಳನ್ನಾಚರಿಸುವವರಲ್ಲಿಯೂ ಮೇಲುಕೀಳುಗಳನ್ನೆಣಿಸದೆ, ಶಿವಸ್ವರೂಪಿಗಳಂತೆ ಕಂಡು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ, ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಅಷ್ಟಾವರಣ, ಪಂಚಾಚಾರ, ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಾಚರಣಾದಿ ಕ್ರಮಬದ್ಧವೂ, ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವೂ ಆದ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿನಿಯಮಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ, "ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಲೇಸನೇ ಬಯಸುವ" ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ವೀರಶೈವ ಅಥವ ಲಿಂಗವಂತ, ಧರ್ಮವಾಗಲಿ, ಧರ್ಮತತ್ವವಾಗಲಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ-ಜನಾಂಗ-ಸಮಾಜವಾಗಲಿ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ-ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದುವೆ?" ಎಂಬೀ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದಿಯಾಗಿ ಸರ್ವಜನರೊಪ್ಪುವಂತೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರ ವಚನಗಳು.

(ಲೇಖಕಃ— ಶ್ರೀ. ಪಿ. ವ್ಹಿ. ಪಾಟೀಲ ಸಂಗೀತ ಶಿಕ್ಷಕ ಶ್ರೀಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ
ಹೈಸ್ಕೂಲ ವಿಜಾಪುರ.)

[ಸಂಪುಟ ೧೩, ಸಂಚಿಕೆ ೯-೧೦, ಪುಟ ೪೨೨ ರಿಂದ ಮುಂದೆಸಾಗಿದ್ದು]

೫೭

ರಾಗಃ— ಕಾಫಿ ತಾಲಃ— ಏಕತಾಲ

(ಬರಕತುವಾಪಿಯಾಸಾರೆ......ಎಂಬಂತೆ)

ಗಿಳಿಯೋದಿ ಫಲವೇನು ।
ಬೆಕ್ಕು ಬಹುದ ಹೇಳಲರಿಯದು ॥ಪ॥

ಜಗವೆಲ್ಲ ಕಾಂಬ ಕಣ್ಣು ತನ್ನ ।
ಕೊಂಬ ಕೊಯಿಲೆಯ ಕಾಣಲರಿಯದು ।
ಇದಿರ ಗುಣವ ಬಲ್ಲೆವೆಂಬರು ।
ತಮ್ಮ ಗುಣವರಿಯರು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ ॥೧॥

[ಬಸವಣ್ಣ]

೫೮

ರಾಗಃ— ತಿಲಕ ಕಾಮೋದ ತಾಲಃ— ದಾದರಾ

(ಪ್ರಣತನಾಥ ರಕ್ಷಿಕಾಂತ......ಎಂಬಂತೆ)

ತವನಿಧಿ ಬೆಳೆದವಗೆ । ಕಣಜದ ಹಂಗುಂಟೆ ।
ವಿರಕ್ತಂಗೆ ಆರೈಕೆಗೊಂಬುವರುಂಟೆ ॥ಪಲ್ಲ॥

ಕಾಯಕವ ಮಾಡುವ ಭಕ್ತಂಗೆ ।
ಇನ್ನಾರ ಕಾಡಲೇತಕ್ಕೊ ।
ಆ ಗುಣ ಅಮಳೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ದೂರ ॥೧॥

[ಆಯುದಕ್ಕಿ ಮಾರಯ್ಯ.]

೫೯

ರಾಗ:— ಪಟದೀಪ ತಾಲಃ— ತ್ರಿತಾಲ

(ಜರಿ ಲೇ ಸುಶೀಲಸಗುಣಾ......ಎಂಬಂತೆ.)

ಅಪ್ಪನು ನಮ್ಮ ಮಾದಾರ ಚನ್ನಯ್ಯ ।
ಬೊಪ್ಪನು ನಮ್ಮ ಡೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ ।
ಚಿಕ್ಕಯ್ಯನೆಮ್ಮಯ್ಯ ಕಾಣಿರಯ್ಯ ॥ಪಲ್ಲ॥

ಅಣ್ಣನು ನಮ್ಮ ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ।
ಎನ್ನನೇತಕ್ಕರಿಯಿರಿ । ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ ॥೧॥

[ಬಸವಣ್ಣ.]

೬೦

ರಾಗಃ— ಜಿಲ್ಹಾ ಖಮಾಜ ತಾಲಃ— ಕವಾಲಿ

(ಸತ್ಯವದೆ ವಚನಾಲಾ.........ಎಂಬಂತೆ.)

ಮಣಿಯನೆಣಿಸಿ ದಿನವ ಕಳೆಯಲುಬೇಡ
ಕಣಿಯ ಪೂಜಿಸಿ ದಿನವ ಕಳೆಯಲು ಬೇಡ ॥ಪ॥

ಕ್ಷಣವಾದರು ನಿಜದ ನೆನಹೆ ಸಾಕು।
ಕ್ಷಣದೊಳಗಣ ಅರ್ಧವಾದರು ನಿಜದ ನೆನಹೆ ಸಾಕು ।
ಬೆಂಕಿಯೊಳಗುಳ್ಳ ಬಿಸಿ ನೀರೊಳಗುಂಟೆ ಗುಹೇಶ್ವರಾ ॥೧॥

[ಪ್ರಭುದೇವ.]

ಪದಮಂತ್ರ ಗೋಪ್ಯ.

ಶ್ರೀಗುರು ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಗಳು ನಿರೂಪಿಸಿದ ವಸ್ತು ನಿರ್ದೇಶ ಪದ ಮಂತ್ರ ಗೋಪ್ಯ.

ಇಷ್ಟಲಿಂಗ.

ಆಕಾರ ನಿರಾಕಾರ ಏಕ ಒಂದೇ ನೋಡಿ । ಆಕಾರವಿಡಿದು ಅರ್ಚನೆ ಪೂಜನೆ ॥ ಏಕೋಭಾವದ ನೈಷ್ಠೆ ನಿರ್ವಾಣದಿ ನಿಲಲು ನಿ । ರ್ನ್ನಾಕಾರ ನಿರಾಕಾರ ತಾನು ತಾನೆ ॥೧॥

ನೋಡ ನೋಡಲು ಲಿಂಗಧಾರಕನು ತಾನಾಗಿ । ನಾದಬಿಂದುವಿನ ಕಳೆ ಶಿವ ಕಳೆಯೊಳು ॥ ಕೂಡೆ ಬಲಿದಾ ಲಿಂಗ ತಾನೆ ತಾನಾದಲ್ಲಿ । ನಾದ ಬಿಂದುಕಳಾತೀತನಾದ ॥೨॥

ಯೋಗ ಯೋಗವೆಂದು ಏಕೆ ಬಳಲುವೆ ಯೋಗಿ । ಸಾಕು ಗುರು ಹೇಳದಂತಿಹುದು ಯೋಗಾ ॥ ಏಕಾಗ್ರದಲಿ ನೋಡಿ ಗುರುವಾಕ್ಯವಿಡಿದು ನಿಲೆ ನಿ । ರ್ನ್ನಾಕಾರ ನಿರಾಕಾರ ತಾನು ತಾನೆ ॥೩॥

ಮೂಲಸ್ಥಾನದ ದೇಗುಲದೊಳಗಣ ಲಿಂಗ । ನಾಭಿಮಂಡಲದ ಕಮಲದಲುದಯವು ॥ ಮೇಲುಗಿರಿ ಶಿಖರ ಪಶ್ಚಿಮದ್ವಾರವನು ಹೊಗಲು । ಕಾಣಬಹುದಾ ಲಿಂಗದಾ ಘನವನು ॥೪॥

ಮನ ಪವನ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವು ತಾನಾಗಿ । ಘನ ಮಹಾಲಿಂಗವನು ಗ್ರಹಿಸುತಿರಲು ॥ ಘನಕೆ ಘನವಾದ ಏಕೋದೇವ ನ ದ್ವಿತೀಯ । ಚನ್ನ ಕೂಡಲಸಂಗನಾದ ಶರಣ ॥೫॥

ಇಂತು ಸದ್ಗುರುಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ ಲಿಂಗಸಂಗಸಂಯೋಗವೆಂಬ ಶಿವಯೋಗಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಕರ್ಮಯೋಗವ ನಿರಾಕರಿಸಿ ತನ್ನಿಷ್ಟಲಿಂಗದ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನರಿದು ಬೆರಸಿದ ಮಹಾಂತನು ಆ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪವೆಂಬ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವನರ್ಚಿಸುತ್ತಿರಲು ಮುಂದೆ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಪೂಜಾವಿಧಾನ ಸ್ಥಲವಾದುದು.

ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ಪೂಜಾವಿಧಾನ.

ಹೃದಯ ಪೀಠವ ಬಲಿದು ಸದಮಲದ ಬೆಳಗಿನಿಂ । ಪರಪದವ ಮೀರಿ ನಿಜಥಲಿ ನಿಂದೆನು ॥೧॥

ಪದ್ಮ ಪೀಠವ ಬಲಿದು ಪದ್ಮ ನವ ಸೂತ್ರ । ಪದ್ಮಪುಷ್ಪವು ಅರಳಿ ವಾಸಿಸಿತು ॥ ಪದ್ಮಪುಷ್ಪವ ಕೊಯ್ದು ಉನ್ಮನಿಯ ಸ್ಥಾನದ । ಪದ್ಮಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯ ಪರಮಯೋಗಿ ॥೨॥

ಧ್ಯಾನ ಮೌನವು ನೇಮನಿತ್ಯ ಚತುರ್ವಿಧವೆಂಬ । ಸ್ವಾನುಭಾವದಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ॥ ಜ್ಞಾನಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯ ಮಾಡಿ ಸುಖಿಯಾಗಿರ್ಪ । ಸ್ವಾನುಭಾವದಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದ ॥೩॥

ಅಂಗಕ್ರಿಯೆ ಲಿಂಗದಲಿ ಲಿಂಗಕ್ರಿಯೆ ಅಂಗದಲಿ । ಅಂಗ ಲಿಂಗವೆಂಬ ಉಭಯವಳಿದು ॥ ಸಂಗಸಂಯೋಗವಾರಂಗದಲಿ ವ್ಯೆಮರೆದು । ಲಿಂಗಸಂಗವೇ ಸಂಗಿಯಾದ ಶರಣ ॥೪॥

ಜಾತಿ ನೀತಿಯನರಿದು ಜಾತಿ ಸೂತಕವನಳಿದು। ಜಾತಿ ನೀತಿ ಯೊಳ ಜಾತನಾದಾ॥ ಜ್ಯೋತಿಪ್ರಭೆಯನೈದಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿ ಬೆಳಗುವಜಾತ । ಕೂಡಲ ಚನ್ನಸಂಗಯ್ಯನು ॥೫॥

ಇಂತು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯ ಮಾಡಿ ಆ ಲಿಂಗಸುಖದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿ ವಡೆದು ಆ ಲಿಂಗದೊಳೈಕ್ಯಸ್ಥಲವ ಕಂಡು ಶರಣನ ನವ ಚಕ್ರದೊಳಗೆ ಆ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವೆಂಬುದಾ ನವಲಿಂಗ ಮಯದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರಲು ಆ ನವಲಿಂಗಗಳನರ್ಚಿಸಿ ಬೆರಿಸುತಿರ್ಪನಾಗಿ ಮುಂದೆ ನವಲಿಂಗ ಪೂಜಾ ಸ್ಥಾನಮಾದುದು.

ನವಲಿಂಗ.

ಅಷ್ಟದಳ ಮಂಟಪದ ಅಷ್ಟಕೋಣೆಗಳೊಳಗೆ । ಅಷ್ಟಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯು ಅಷ್ಟಪೂಜೆ॥ ಅಷ್ಟಲಿಂಗಾರ್ಪಿತವು ದೃಷ್ಟಪ್ರಸಾದದಿಂ । ನಿಷ್ಠೆ ನಿಜದಲಿ ನಿರಂಜನನ ಕಂಡೆ ॥೧॥

ನವಸೂತ್ರ ಪಟ್ಟಣವ ನವದ್ವಾರ ವೀಥಿಯೊಳು । ನವನಾಳ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ನವಕಲಶ॥ ನವಲಿಂಗ ಸ್ಥಾವರಕೆ ನವಪೂಜೆ ನವಧೂಪ। ನವದೀಪ ಮಂತ್ರಜಪ ನಮೋ ಎಂಬೆನು ॥೨॥

ಆರು ನೆಲೆ ಮಂಟಪದ ಮೂರು ಕೋಣೆಗಳೊಳಗೆ । ಬೇರೊಂದು ಸ್ಥಾನದೊಳು ಲಿಂಗವಿಹುದು ॥ ಆರು ನೆಲೆಯನು ದಾಂಟಿ ಮೂರು ಬಾಗಿಲ ಮುಚ್ಚಿ। ಮೀರಿ ಕಂಡೆನು ಮಹಾಘನಲಿಂಗವಾ ॥೩॥

ಆಕಾಶದ ಮೇಲೆ ನಿರಂತರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಲೋಕವನು ಹೊದ್ದಿದಾ ಶಿವ ನಿಳಯವು ॥ ಏಕಾಂತವಾಸದೊಳಗೇಕಾಕಾರನ ಪೂಜೆ । ಓಂಕಾರ ಮಂತ್ರದಲಿ ಗೋಪ್ಯ ಗೋಪ್ಯಂ ॥೪॥

ಜಂತ್ರ ಸೂತ್ರದ ತೆರ ನಿರಂತರಂ ನಿಜವಿಡಿದು। ಮಂತ್ರಭೇದವ ನರಿದು ಸಂತೈಸುತಾ॥ ನಿಶ್ಚಿಂತ ನಿರ್ಜಾತನಿರವಯುವನೈದಿದವು। ಹಂತ ಕೂಡಲಚನ್ನಸಂಗಯ್ಯನು ॥೫॥

ಇಂತು ಪ್ರಸನ್ನಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಶಿವಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯುಂ ಮಾಡಿ ಮತ್ತಾ ನವಲಿಂಗದೇಕಸ್ವರೂಪಮಪ್ಪ ಪರತತ್ವ ಲಿಂಗವನರ್ಚಿಸಿ ಮನೋಲ್ಲಯುವನೈದಿದ ಶರಣನ ಮೂಲಜ್ಞಾನದರಿವು ಆ ಲಿಂಗದ ಮಹದರುವಿನೊಳಡಗಿ, ಜಲಬಿಂದುವ ನುಂಗಿದ ಅರುಣನ ಕಿರಣದಂತೆ ಹೊರಗೊಳಗಾಗಿ ಲಿಂಗದ ದಿವ್ಯ ಪ್ರಕಾಶವ ತೋರುತ್ತಿರಲು ಮುಂದೆ ಪರತತ್ವಲಿಂಗ ಪ್ರಕಾಶಸ್ಥಲವಾದುದು.

ಪರತತ್ವಲಿಂಗ ಪ್ರಕಾಶ.

ಪುಷ್ಪ ಪರಿಮಳ ನುಂಗಿ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಕರಿಗೊಂಡು। ಕರ್ಪುರವನಪ್ಪಿದುರಿಯಂತಾದೆನು ॥೧॥

ಶಶಿ ಸಾಗರವ ನುಂಗಿ ಶಿಸು ಗರ್ಭವ ನುಂಗಿ। ಪಶು ಬಸವನ ನುಂಗಿದಾ ತೆರದೊಳು॥ ಮನದ ಕೂರಲಗು ಮೊನೆ ವಜ್ರದಂದದೊಲಿರ್ದು। ಪಸರಿಸಿತು ಶಿವಲಿಂಗ ಹೃದಯದೊಳಗೆ ॥೨॥

ಅಪ್ಪು ಅಗ್ನಿಯು ನುಂಗಿ, ಉಪ್ಪು ಉದಕವನುಂಗಿ। ಹೆಪ್ಪು ತುಪ್ಪವ ನುಂಗಿದಾತೆರದೊಳು। ಕಪ್ಪು ಕಣ್ಣನೆ ನುಂಗಿ ಒಪ್ಪ ಚಿತ್ತವ ನುಂಗಿ। ಅಪ್ಪಿ ಅಗಲದೆ ಇರ್ಪ ನಿಜವು ತಾನೆ ॥೩॥

ಧ್ಯಾನ ಮೌನವ ನುಂಗಿ, ಮೌನ ಮುಗ್ಧವ ನುಂಗಿ। ನೇಮ ನಿತ್ಯವ ನುಂಗಿದಾ ತೆರದೊಳು॥ ಕಾಮ ಕರಣವ ನುಂಗಿ ನಾಮ ಸೀಮೆಯ ನುಂಗಿ। ಆ ಮಹಾಘನಲಿಂಗವಾದ ಶರಣಾ ॥೪॥

ಇಂತು ತನ್ನಂಗ ಮನಪ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯ ಭಾವಾದಿಗಳನೊಳಕೊಂಡು ಬೆಳಗುವ ಮಹಾಲಿಂಗದ ಮೂಲಪ್ರಭೆಯೊಳಗಿರ್ಪ ಶಿವ ಶರಣನೆಂತು ತೋರುತ್ತಿಹನೆಂದಡೆ, ಅರುಣನ ಕಿರಣದೊಳಗಿನ ಜಲಬಿಂದು ಆ ಕಿರಣ ಪ್ರಕಾಶಮಯದಿಂದಲೇ ತೋರುವಂತೆ ಪುಷ್ಪಗಂಧಗಳೇಕ ಸ್ವರೂಪಿನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರಲು, ಮುಂದೆ ಶಿವಾದ್ವೈತ ಶರಣ ಪ್ರಕಾಶ ಸ್ಥಲವಾದುದು.

ಮುಂದೆ ಸಾಗುವದು.

ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೩

ವೀರಶೈವಾಚಾರಗಳು ಪೂರ್ವಾರ್ಧ.

ಪುಟಗಳು ೨೪೪ **ಬೆಲೆ ೨-೪-೦**

ಈ ಗ್ರಂಥವು ರಾ॥ ಸಾ॥ ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಇವರಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಇದು ಈ ತಿಂಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಆಚಾರವಿಚಾರಗಳು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಭಕ್ತ ಈ ವಿಷಯಗಳು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಶಿವಶರಣರ ವಚನಗಳಿಂದಲೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ವಿದ್ವತ್ತಿನಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ವಿದ್ಯಾವಾಚಸ್ಪತಿ ಶ್ರೀಶಂಭುಲಿಂಗ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರು ಬೃಹನ್ಮಠ ವಿಜಾಪುರ ಇವರು ಈ ಗ್ರಂಥದಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದು ಹೇಗೆಂದರೆಃ—

ವಿದ್ಯಾವಾಚಸ್ಪತಿ ಶ್ರೀಶಂಭುಲಿಂಗ ಶಿವಾಚಾರ್ಯ ಹಿರೇಮಠ ವಿಜಾಪುರ ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.

ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ರಾವಸಾಹೇಬ ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಅವರು ಈ ಮುನ್ನವೇ ಶ್ರೀಬಸವಾದಿ ಶಿವಶರಣರ ವಚನಗಳನ್ನು 'ಶಿವಾನುಭವ' ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೂಲಕವೂ ಟೀಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳುಳ್ಳ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿರುವುದು ಸರ್ವರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿಷಯವು. ಸತ್ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ಸುಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ವಿಶದವಾಗಿ ಬೋಧಿಸುವ ವಚನವಾಙ್ಮಯವು ಸರ್ವ ಜನೋಪಯುಕ್ತವಾದುದು. ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರಲು ಬಹು ಸಾಹಸದೊಡನೆ ಮುಂದಡಿಯನ್ನಿಟ್ಟವರು ಶ್ರೀವರ್ಮಾ ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರೇ ಎಂದು ಗುಣಿಗಳು ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಯಥಾರ್ಥವು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ತಾತ್ವಿಕ ವಿಚಾರ ಪರಿಪ್ಲುತವಾದ ವಚನವಾಙ್ಮಯದಿಂದ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ಇಡೀ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನತೆಯೇ ಉಪಕೃತವಾಗಿದೆ. ಅಮಿತವಾದ ವಚನವಾಙ್ಮಯವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಲುದ್ಯುಕ್ತರಾದ ಶ್ರೀವರ್ಮಾ ಹಳಕಟ್ಟಿ

ಅವರು ಈ ವರೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ 'ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ'ದ ಮೂರು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಭಾಗವು ಶಿವಶರಣರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಗರ್ಭಿತವಾಗಿದೆ. ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸಾರಭೂತವಾದ ಷಟ್ಸ್ಥಲಾಚರಣೆಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತಾತ್ವಿಕ ವಿವೇಚನೆಯೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧವು ಈಗ ತಾನೇ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾವರಣ, ಪಂಚಾಚಾರ ಮುಂತಾದ ವೀರಶೈವರ ಮುಖ್ಯವಾದ ಆಚಾರಗಳು ವಿಶದೀಕೃತವಾಗಿವೆ. ವೀರಶೈವರ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕಾಚಾರಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವೀರಶೈವನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವು. ಸರ್ವಜನೋಪಯುಕ್ತವಾದ ವಚನವಾಙ್ಮಯವು ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯುಳ್ಳ ಬಡವರಿಗು ಕೂಡ ತುಸು ಬೆಲೆಗೆ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಧನಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕರು ವಚನವಾಙ್ಮಯ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈನೀಡಿ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಭಾಜನರಾಗಲೆಂದೂ, ವಿಶಾಲ ಹೃದಯರೂ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷರೂ ಆದ ಶ್ರೀನರ್ಮ ಹಳಕಟ್ಟಿ ಅವರು ಮುಂದಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಮುಂದರಿಯಲೆಂದೂ ಹಾರೈಸುತ್ತೇವೆ.

ಸರ್ವಾಂಗಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಜ್ಞಾನ ಕ್ರಿಯೆಯಿಡಿದು ಆಚರಿಸುವ ಶರಣರು ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಾದ ಭಕ್ತಜನಂಗಳಿಗೆ ಅನ್ಯೋಪದೇಶವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿರ್ದರೆಂಬುದೀಗ ಅದು ನಾವು ನೀವು ಅರಿವ ಬನ್ನಿ ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವ ಬಲ್ಲವರಹರಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

೨೩. ಪಂಜರದ ಕೋಳಿ ಮಾರ್ಜಾಲನ ಕೊಂದು ತಿಂದು ಬಂಧುಗಳ ಹೊಂದದೆ ತಾನೊಂದೇ ಹೊಂದಿತ್ತು ಪಂಜರದ ಹೊರಗೆ ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವನರಿದಕಾರಣ.

ಟೀಕು:—ಪಂಚಭೂತಾಶ್ರಯುವಾದ ದೇಹದಲ್ಲಿರ್ಪ ಸತ್ಪ್ರಾಣವುವೆಂಬುದೀಗ ಪಂಜರದ ಕೋಳಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಸತ್ಪ್ರಾಣವು ಜ್ಞಾನೋದಯುವಾಗಿ ಮನೋಮಾರ್ಜಲನನವಗ್ರಹಿಸಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಮಾರ್ಜಾಲನ ಕೊಂದು ತಿಂದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಮನವನವಗ್ರಹಿಸಿದ ಸತ್ಪ್ರಾಣವು ಸಕಲ ಕರಣಂಗಳ ವ್ಯವಹಾರವ ಹೊಂದದೆಂಬುದೀಗ ಬಂಧುಗಳ ಹೊಂದದೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಸತ್ಪ್ರಾಣವು ಜ್ಞಾನಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸಮರಸ ಭಾವದಿಂದೊಡಗೂಡಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ತಾನೊಂದೆ ಹೊಂದಿತ್ತೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಸತ್ಪ್ರಾಣವು ಜ್ಞಾನಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯಾದಲ್ಲಿ ಶರಣನ ಸರ್ವಾಂಗವು ಮಹಾಘನಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸಮರಸಭಾವದಿಂದಡಗಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಪಂಜರದ ಹೊರಗೆ ಅರ್ಕೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನರಿದ ಕಾರಣ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

೨೪. ಗುಬ್ಬಿ ಗುಂಭವನೊಡೆದು ಒಬ್ಬುಳಿಕೆಯಾಯಿತ್ತು. ತನ್ನ ಸುಬುದ್ಧಿಯ ಬಿಟ್ಟು ಕಬ್ಬಕ್ಕಿಯ ಹಿಂಡನೊಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಯಿತ್ತು ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವನರಿಯಿತ್ತು.

ಟೀಕು:—ಜೀವನೆಂಬುದೀಗ ಗುಬ್ಬಿಯೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಜೀವಂಗೆ ಸುಜ್ಞಾನೋದಯುವಾಗಲು ದೇಹಭಾವವ ನಷ್ಟವ ಮಾಡಿದನೆಂಬುದೀಗ ಗುಬ್ಬಿ ಗುಂಭವ ನೊಡೆದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತು ಸುಜ್ಞಾನೋದಯದಿಂ ದೇಹಭಾವ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರೂಪಾವಸ್ಥೆಯ ಮಾಡಲು ಆ ಶ್ರೀಗುರು ಕರುಣಿಸಿ ಸರ್ವಾಂಗಲಿಂಗಸಂಬಂಧವ ಮಾಡಿದನೆಂಬುದೀಗ ಒಬ್ಬುಳಿಕೆಯಾಯಿತ್ತೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಚಿದ್ಘನಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಒಡಗೂಡಿದ ಶರಣಂಗೆ ತಾನು ಜೀವನೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪ ನಷ್ಟ

ವಾಯಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ತನ್ನ ಸುಬುದ್ಧಿಯು ಬಿಟ್ಟು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತು ಜೀವಭಾವ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಶಿವಭಾವ ಘಟಿಸಿದ ಶರಣನು ಸಕಲ ಕರಣಂಗಳ ಪ್ರವರ್ತನೆಯ ನಿವೃತ್ತಿಯ ಮಾಡಿದನೆಂಬುದೀಗ ಕಬ್ಬಕ್ಕಿಯ ಹಿಂಡನೊಲ್ಲದೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಕರಣಂಗಳು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಲು ತಾನೆ ಶಿವನೆಂಬ ದಿಟ ಘಟಿಸಿ ಆ ಪರಶಿವ ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಿಂದಾಚರಿಸಿ ನಿರ್ವಯಲಾಯಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಯಿತ್ತು, ಅರ್ಕೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನರಿಯಿತ್ತು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

೨೫. ಕಾಡಿನೊಳಗಣ ವರಾಹನ ಊರ ಕುಕ್ಕುರ ಕೊಲುವಾಗ ಊರಿಗೂ ಕಾಡಿಗೂ ಏತರ ಹಗೆ? ಅದರ ಭೇದವ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿತ್ತು. ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವನರಿಯಿರಣ್ಣಾ.

ಟೀಕುಃ— ಕಾಡೆಂದೊಡೆ ಭವಾರಣ್ಯ. ಅಂತಪ್ಪ ಭವಾರಣ್ಯವ ಪ್ರವೇಶವಾದ ಜೀವನೆಂಬುದೀಗ ಕಾಡಿನೊಳಗಣ ವರಾಹನೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಜೀವನ ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳೆಂಬ ಶ್ವಾನಂಗಳು ಅವಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಗಾಸಿ ಮಾಡುತ್ತಿಹವೆಂಬುದೀಗ ಊರ ಕುಕ್ಕುರ ಕೊಲುವಾಗ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಶಿವಾಂಶಿಕನಾದಾತ್ಮನು ದೇಹಸಂಬಂಧವಾದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನಿಜವ ಮರೆದು ಅಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳ ಕೂಡೆ ಕರಣ ಕರ್ಕಶದಿಂದಿರುತ್ತಿರ್ದನೆಂಬುದೀಗ ಊರಿಗೂ ಕಾಡಿಗೂ ಏತರ ಹಗೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಜೀವಂಗೆ ಶಿವಜ್ಞಾನೋದಯವಾದಲ್ಲಿ ಆ ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳ ಕರಣ ಕರ್ಕಶ ನಷ್ಟವಾಗಿ ತನ್ನ ನಿಜವಪ್ಪ ಪರಶಿವತತ್ವವನರಿವುತಿರ್ದನೆಂಬುದೀಗ ಅದರ ಭೇದವ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿತ್ತು ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವನರಿಯಿರಣ್ಣಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

೨೬. ಕಲ್ಲು ಬೆಂಕಿ ಕೂಡಿ ಉರಿವಾಗ ಹುಲ್ಲು ಕತ್ತಿದುದಿಲ್ಲ. ಮೆಲ್ಲನೆ ಉರುಹುವಾತನ ಸೊಲ್ಲಿನ ಬಲ್ಲತನ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಂದಿತ್ತು. ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವನರಿಯಿರಣ್ಣಾ.

ಟೀಕುಃ— ಕಲ್ಲು ಹೃದಯುವಾದ ದೇಹವೆಂಬುದೀಗ ಕಲ್ಲು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ತಾಪತ್ರಯಾಗ್ನಿಯಾಗ ಬೆಂಕಿ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ದೇಹವು ತಾಪತ್ರಯಾಗ್ನಿಯು ಏಕವಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಿಹುವೆಂಬುದೀಗ ಕಲ್ಲು ಬೆಂಕಿ ಕೂಡಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ತಾಪತ್ರಯಾಗ್ನಿಯು ಪ್ರವ

ರ್ತಿಸುವಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲೆಂದೊಡೆ ವಿಷಯಂಗಳು. ಅಂತಪ್ಪ ವಿಷಯಂಗಳು ಪಗೆಯಾಗದೆ ಇರುತ್ತಿಹವೆಂಬುದೀಗ ಉರಿವಾಗ ಹುಲ್ಲು ಕತ್ತಿದುದಿಲ್ಲ ವೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬ ದ್ವೈತಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಾಪತ್ರಯ ದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿಹರೆಂಬುದೀಗ ಮೆಲ್ಲನೆ ಉರುಹುವಾತನೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ವಾಗದ್ವೈತದರಿವೆಲ್ಲವು ತಾಪತ್ರಯಾ ಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ದಗ್ಧವಾಯಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಸೊಲ್ಲಿನ ಬಲ್ಲತನ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಂದಿತ್ತು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ವಾಗದ್ವೈತವ ನಷ್ಟವ ಮಾಡಿ ಶಿವಾದ್ವೈತ ಭಕ್ತಿವಿಡಿದಾಚರಿಸಿ ಪರಶಿವತತ್ವದಲ್ಲಿ ಏಕಾರ್ಥವನೆಯ್ದು ಎಂಬುದೀಗ ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವನರಿಯಿರಣ್ಣ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

೨೭. ಕವಿಯು ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ರವಿ ಬಂಟನಾಗಿ ಶಶಿ ದೆಸೆಗೆಟ್ಟು ಅರಸು ಬಂಟರ ಬಿಟ್ಟೋಡಿದ. ರವಿ ರಥವ ತುಡಕಿ ಅವಿರತವಾದ. ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂ ಗದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕವಲಾಯಿತ್ತು.

ಟೀಕು:-ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳ ಕಲಿತು ಕವಿಯು ಹನಣಿಂದ ಕವಿತ್ವವ ಮಾಡುತ್ತಿಹರೆಂಬುದೀಗ ಕವಿಯು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಕವಿತ್ವಸಾಧಕರು ಅಹುದಲ್ಲವೆಂದು ತರ್ಕಿಸುತ್ತಿಹರೆಂಬುದೀಗ ಕವಿಯು ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಮಥನಿಸುತಿರ್ಪ ಜೀವರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಪಾಗ್ನಿ ಪ್ರಭಾವಿಸಿ ತ್ತೆಂಬುದೀಗ ರವಿ ಬಂಟನಾಗಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಕೋಪಾಗ್ನಿ ಪಟು ತರವಾದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಶಾಂತಿಯ ನಿಲವು ತಪ್ಪಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಶಶಿ ದೆಸೆಗೆಟ್ಟು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಪರಮ ಶಾಂತಿ ನಷ್ಟವಾಗಲು ಮಹಾಘನ ಲಿಂಗದ ನಿಲವು ಕಾಣಬಾರದೆಂಬುದೀಗ ಅರಸು ಬಂಟರ ಬಿಟ್ಟೋಡಿದ ನೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತು ಮಹಾಲಿಂಗದ ನಿಜವು ಭಿನ್ನವಾಗಲು ಕೋಪಾಗ್ನಿ ದೇಹವೆಂಬ ರಥವನವಗ್ರಹಿಸಿ ಅನುಶೃತವಿಹುದೆಂಬುದೀಗ ರವಿ ರಥವ ತುಡುಕಿ ಅವಿರತವಾದನೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಕ್ರೋಧವೆ ಡೆಗೊಂಡಲ್ಲಿ ಕವಿತ್ವಸಾಧಕರು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದೆ ಭಿನ್ನರಾಗಿ ಹೋದರೆಂ ಬುದೀಗ ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕವಲಾಯಿತ್ತು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

೨೮. ಕುದುರೆಯ ನರಿ ಕೊಂಡು ನರಿಯು ಇರುವೆ ತಿಂದು ಆ ಇರುವೆ ತನ್ನ ತಾ ಸತ್ತಿತ್ತು ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವನರಿವುದಕ್ಕೆ.

ಟೀಕು :— ಸತ್ತ್ರಣಮಜ್ಞಾನ ಉದಯವಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿಕಾರ ನಷ್ಟವಾಯಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಕುದುರೆಯ ನರಿ ಕೊಂದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಸತ್ತ್ರಣಮವ ಶರಣನ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನವನವಗ್ರಹಿಸಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ನರಿಯ ಇರುವೆ ತಿಂದು ಎಂದು ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಸತ್ತ್ರಣಮವ ನವಗ್ರಹಿಸಿದ ಶರಣನ ಪರಿಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನವು ಆ ಪರವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಆ ಇರುವೆ ತನ್ನ ತಾ ಸತ್ತಿತ್ತು, ಅರ್ಕೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನರಿವುದಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

೨೯. ಕಂಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಸ್ಸಂಗ ಶೃಂಗಿ ಮೇವುತ್ತಿದೆ. ಅಂಬೊಂದು, ಹಿಲುಕು ಮೂರು, ಅಲಗಾರು, ಮೊಲೆ ಐದು ಕೂಡಿ, ಧನ ನಾಲ್ಕು ಹಿಡಿದು, ನಾರಿ ಎಂಟು ಕೂಡಿ, ಶರ ಕೂಡಿ ಸಂಧಾನದ ವೇಶಿಯ ಶೃಂಗಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು, ಅಸು ಬದುಕಿತ್ತು, ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವನರಿತ ಕಾರಣ.

ಟೀಕು :– ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪನಾದ ಶರಣನ ಸುಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯ ಮುಂದೆ ಸದ್ವಿವೇಕವೃಕ್ಷ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ತೋರುವ ಷಡಾಧಾರ ಚಕ್ರಂಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಬುದೀಗ ಕಂಗಳ ಮಧ್ಯದ ಮಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಚಿದಾರಣ್ಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಂಗಳ ಸಂಗವಿಲ್ಲದ ನಿಷ್ಕಲ ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿ ಸುಜ್ಞಾನಾಂಕುರವ ಸವಿವುತ್ತಿಹಳೆಂಬುದೀಗ ಒಂದು ನಿಸ್ಸಂಗ ಶೃಂಗಿ ಮೇವುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ನಿಷ್ಕಲ ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಶರಣಸಮರಸವನೆಯ್ದುವುದಕ್ಕೆ ಮೂಲಸ್ಥಾನವೇ ಅಂಬಾಗಿಹುದೆಂಬುದೀಗ ಅಂಬೊಂದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅದಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಯಾಜ್ಞಾನಭಾವಂಗಳೇ ಹಿಲುಕುಗಳೆಂಬುದೀಗ ಹಿಲುಕು ಮೂರು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅದಕ್ಕೆ ಸುಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಷಟ್ಸ್ಥಲಂಗಳೇ ಅಲಗಾಗಿಹುದೆಂಬುದೀಗ ಅಲಗಾರು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಂಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಪಂಚಾಚಾರ ಸಂಬಂಧವಾಗಿರುತ್ತಿಹುದೆಂಬುದೀಗ ಮೊಲೆ ಐದು ಕೂಡಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಪಂಚಾಚಾರಂಗಳಲ್ಲಿ ಚತುರ್ವಿಧಭಕ್ತಿಸಂಬಂಧವಾಗಿಹವೆಂಬುದೀಗ ಧನ ನಾಲ್ಕು ಹಿಡಿದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಚತುರ್ವಿಧ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟವಿಧ ಭಕ್ತಿಸಂಬಂಧವಾಗಿಹವೆಂಬುದೀಗ ನಾರಿ ಎಂಟು ಕೂಡಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಸರ್ವಾಚಾರಸಂಪತ್ತುವಿಡಿದಿರ್ದ

ಶರಣನು ಸುಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಸರಳಿಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಆತ ಶಕ್ತಿ ಶರಣನ ಸುಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಸಮರಸವನೆಯ್ದಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಶರಸಂಧಾನದ ವೇಶಿಯು ಶೃಂಗಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಯನವಗ್ರಹಿಸಿಪ್ಪ ಶರಣನ ಚಿದಾತ್ಮನು ನಿತ್ಯವಾದ ಶಿವಪದವನೆಯ್ದಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಅಸು ಬದುಕಿತ್ತು ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವನರಿತ ಕಾರಣವೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

೩೦. ಕಣ್ಣ ಕಾದುವ ಗುಂಗುರ ತಿಂದು ಬಾಯ ಕಾದುವ ಕೈಯು ತಿಂದು ಅಪ್ಯಾಯನವಡಿಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಯು ತಿಂದು ಮತ್ತಿವರ ಹುಟ್ಟು ಮುಟ್ಟನರಿಯಲೇತಕ್ಕೆ? ಅರ್ಕೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನರಿಯಿರಣ್ಣಾ.

ಟೀಕು — ಶಿವಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಾಶವೆಂಬುದೀಗ ಕಣ್ಣು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಸುಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಾಶವ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಮಾಯೆ ಅವಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡಿಹಳೆಂಬುದೀಗ ಕಣ್ಣ ಕಾದುವ ಗುಂಗುರು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಸ್ವಾನುಭಾವ ಉದಯವಾದ ಶರಣ ಆ ಪರಿಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಮಾಯೆಯನವಗ್ರಹಿಸಿದನೆಂಬುದೀಗ ಗುಂಗುರ ತಿಂದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಶಿವತತ್ವದಲ್ಲಿ ಬೆರಸಬೇಕೆಂಬ ಶಿವಾಪೇಕ್ಷೆಯೆಂಬ ಬಾಯನು ನಷ್ಟವ ಮಾಡುವ ಸಂಕಲ್ಪರೂಪವಾದ ಮನೋಹಸ್ತವನು ಭೇದಿಸಿದನೆಂಬುದೀಗ ಬಾಯ ಕಾದುವ ಕೈಯ ತಿಂದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಭಿನ್ನಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂ ಹುಟ್ಟುವ ಪ್ರಾರಬ್ಧಭೋಗವ ನಷ್ಟವ ಮಾಡಿದನೆಂಬುದೀಗ ಅಪ್ಯಾಯನವಡಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಯ ತಿಂದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ತತ್ವಂಗಳೆಲ್ಲ ಲಿಂಗತತ್ವದಲ್ಲಿ ಲೀಯವಾದ ಶರಣಂಗೆ ಇನ್ನು ತತ್ವಂಗಳ ವಿಭಾಗವ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದೀಗ ಮತ್ತಿವರ ಹುಟ್ಟು ಮುಟ್ಟನರಿಯಲೇತಕ್ಕೆ ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವನರಿಯಿರಣ್ಣಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

೩೧. ಅಣ್ಣನ ಮೂರು ಕುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳು ಹೆತ್ತು ಅಪ್ಪನ ಕೈಯ್ಯಲು ಕೊಡಲು ಅಣ್ಣ ಹಣ್ಣಿದ ಜಗಳ ಅಕ್ಕನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಕೇಡು ಅಕ್ಕನ ಕೂಸು ಅಪ್ಪನ ತಿಂದು ಎತ್ತ ಹೋಯಿತ್ತೆಂದರಿಯೆ ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವ ಕೇಳುವ ಬನ್ನಿ.

ಟೀಕು: — ಅಣ್ಣನೆಂದೊಡೆ ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪವಾದ ಶ್ರೀಗುರು ತತ್ವವೆಂಬುದೀಗ ಅಣ್ಣನೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಶರಣ ಸತಿಯಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷಾತ್ರಯಂಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಗುರು ಅವಿರಳಸಂಗವ ಮಾಡಲು

ತನುತ್ರಯಂಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಲಿಂಗತ್ರಯಂಗಳುದಯಿಸಿದವೆಂಬುದೀಗ ಅಣ್ಣನ ಮೂರು ಕುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳು ಹೆತ್ತು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಶರಣಸತಿಯು ಲಿಂಗತ್ರಯವನು ತನಗೆ ಜನಕನಪ್ಪ ಮಹಾಜ್ಞಾನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧವ ಮಾಡಿದನೆಂಬುದೀಗ ಅಪ್ಪನ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಶ್ರೀಗುರು ತತ್ವದಿಂ ಪುಟ್ಟಿದ ಕ್ರಿಯಾಜ್ಞಾನ ಮಥನದಿಂ ಲಿಂಗಭೋಗೋಪಭೋಗಿಯಾದ ಶರಣಸತಿಯು ಪ್ರಾರಬ್ಧಸ್ಥಿತಿಯು ನಷ್ಟವಾಯಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಅಣ್ಣ ಹಣ್ಣಿವ ಜಗಳ ಅಕ್ಕನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಕೇಡು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಶರಣ ಸಂಬಂಧ ವಾದ ಮಹಾಘನಲಿಂಗವು ತನಗೆ ಜನಕನಪ್ಪ ಮಹಾಜ್ಞಾನವನವಗ್ರಹಿಸಿ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಅಕ್ಕನ ಕೂಸು ಅಪ್ಪನ ತಿಂದು ಎತ್ತ ಹೋಯಿತ್ತೆಂಬುದನರಿಯೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಈ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯಾದ ಭೇದವ ಸುಜ್ಞಾನಿ ಶರಣನು ಪರಶಿವ ಮುಖದಿಂದ ಅರಿವುತಿರ್ದನೆಂಬುದೀಗ ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವ ಕೇಳುವ ಬನ್ನಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

೩೨. ಆರು ಕುಂಭದ ಮಾಳಿಗೆಯ ನಡುವೆ ಒಂದು ಮೂರು ಮುಖದ ಹೆಗ್ಗಣ ತೋಡಿ ಕಂಡಿತ್ತು ತೋಡೊಲೆಗಳ ಸಾಗರದ ಮಂದಿರನ ಅದು ತನ್ನನಿರವ ತೋರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೆ ಮಾಳಿಗೆಯು ಜಾರಿತ್ತು ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವ ಕೇಳುವ ಬನ್ನಿ

ಟೀಕು:— ಷಟ್ಕರಣಯುಕ್ತವಾದ ದೇಹಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂಬುದೀಗ ಆರು ಕುಂಭದ ಮಾಳಿಗೆಯ ನಡುವೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ದೇಹದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಧಾವಸ್ಥೆಯ ಮುಖವಾಗಿರ್ಪ ಜೀವಾತ್ಮನಿರುತ್ತಿಹನೆಂಬುದೀಗ ಒಂದು ಮೂರು ಮುಖದ ಹೆಗ್ಗಣವೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಜೀವಾತ್ಮನು ದೇಹಾದಿ ಪ್ರಪಂಚವನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಂಡು ದ್ವೈತಭಾವದಿಂ ಭಿನ್ನಕ್ರಿಯಾಚಾರವಿಡಿದು ಆಚರಿಸುತ್ತಿಹನೆಂಬುದೀಗ ತೋಡಿ ಕಂಡಿತ್ತು ತೋಡೊಲೆಗಳ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಜೀವನು ಭಿನ್ನಕ್ರಿಯೆ ವಿಡಿದಾಚರಿಸಿ ಭಿನ್ನಫಲಪದಂಗಳ ಪಡೆದು ಭವಾಂಬುಧಿಗೊಳಗಾಗಿ ದೇಹವಿಡಿದಿರ್ದನೆಂಬುದೀಗ ಸಾಗರದ ಮಂದಿರವ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಜೀವಂಗೆ ಶಿವಕೃಪೆಯಿಂ ಸುಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಿ ತನ್ನ ನಿಜವ ತಿಳಿದು ಗುರುಕರುಣದಿಂ ಸರ್ವಾಂಗಲಿಂಗಸಂಬಂಧವಾದಾಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ದೇಹ ಭಾವ ನಷ್ಟವಾಯಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಅದು ತನ್ನಿರವ

ತೋರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೆ ಮಾಳಿಗೆಯು ಜಾರಿತ್ತು ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವ ಕೇಳುವ ಬನ್ನಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

೩೩. ಊರವರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹಾರುವನ ಕೊಂದರು. ತಲೆ ಉಳಿದು ಕಾಲ ಖಂಡಿಸಿ ಕರುಳಡಗಿತ್ತು. ಬೇಟೆ ಬೆಲೆಯಾದುದಿಲ್ಲ. ಕೇಳುವ ಬನ್ನಿ ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವ.

ಟೀಕುಃ–ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಸುಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಿ ಗುರುಕರುಣದಿಂ ಸರ್ವಾಂಗಲಿಂಗಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ಷಟ್ಸ್ಥಲಬ್ರಹ್ಮಿಗಳೆಂಬುದೀಗ ಊರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳು ಅಭಿನ್ನ ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯೆವಿಡಿದು ಆಚರಿಸುತ್ತಿಹರೆಂಬುದೀಗ ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಶಿವಾದ್ವೈತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಾಚರಿಸಿದ ಶರಣರು ಪರಧನ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಹಾರೈಸುತ್ತಿರ್ದ ಜೀವನ ಅಜ್ಞಾನಭಾವವ ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿಹರೆಂಬುದೀಗ ಹಾರುವನ ಕೊಂದರು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತು ಜೀವ ನಷ್ಟವಾದಲ್ಲಿ ಅಭಿನ್ನಜ್ಞಾನ ಉಳಿಯಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ತಲೆ ಉಳಿದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಅಭಿನ್ನಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಾಶದಿಂ ಜೀವನ ದುಶ್ಚರಿತೆ, ಎಂಬ ಚರಣವನು ಸಕಲ ಕರಣಂಗಳು ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿದನೆಂಬುದೀಗ ಕಾಲ ಖಂಡಿಸಿ ಕರುಳಡಗಿತ್ತು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಜೀವಭಾವವ ನಿವೃತ್ತಿಯ ಮಾಡಿದ ಸಜ್ಜೀವಸ್ವರೂಪನಾದ ಶರಣನ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನಫಲಪದಂಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಪರಶಿವ ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಮರಸವಾಯಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಬೇಟೆ ಬೆಲೆಯಾದುದಿಲ್ಲ ಕೇಳುವ ಬನ್ನಿ ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

೩೪. ಬಲೆಯ ಮೀರಿದ ಮೃಗ ಸತ್ತಿತ್ತು. ಕೊಲಲು ಹೋದಾತ ಹಲವು ಹರಿದ ತಲೆಯ ಕಂಡು ಹೊಲಬುದಪ್ಪಿದರು ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವ ನರಿಯರಣ್ಣಾ.

ಟೀಕುಃ—ದೇಹಸಂಬಂಧಿಯಾಗಿರ್ಪ ಜಿವಾತ್ಮಂಗೆ ಶಿವಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲು ಮಾಯಾಪಾಶ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಶ್ರೀಗುರುಕಾರಣ್ಯದಿಂ ಸರ್ವಾಂಗ ಲಿಂಗಸಂಬಂಧವಾಗಲು ಸತ್ತು ರೂಪವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೇ ಆಯಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಬಲೆಯ ಮೀರಿದ ಮೃಗ ಸತ್ತಿತ್ತೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಇಂತಪ್ಪ ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧವನರಿಯದಿರ್ಪ ಅದ್ವೈತ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಜೀವಭಾವವ ನಿವೃತ್ತಿಯ

ಮಾಡಿಹೆನೆಂದು ಹೋಗಲು ಅಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ ಜ್ಞಾನವೇ ಇದಿರಿಟ್ಟು ತೋರು ತ್ತಿಹುದೆಂಬುದೀಗ ಕೊಲು ಹೋದಾತ ಹಲವು ಹರಿದ ತಲೆಯು ಕಂಡು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಭಿನ್ನಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ದೂರ ವಾದರೆಂಬುದೀಗ ಹೊಲಬು ತಪ್ಪಿದರೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಅದ್ವೈತ ಜ್ಞಾನವ ನಿವೃತ್ತಿಯ ಮಾಡಿದ ಶರಣನು ಶಿವಾದ್ವೈತ ಭಕ್ತಿವಿಡಿದಾಚ ರಿಸಿ ಪರಶಿವ ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಮರಸೈಕ್ಯವನೆಯ್ದುಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯಲ್ಲಿರು ತಿರ್ದನೆಂಬುದೀಗ ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವನರಿಯಿರಣ್ಣಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

೩೫. ಚಿತ್ತಲೆಯ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆಯ ಹೆಡೆಯ ಸರ್ಪ ತೆಕ್ಕೆಯ ಮುಡಿಯಲರಿಯದೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಇದೆ. ಹುತ್ತದ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪೆ ಹರಿದು ಬಂದು ಸರ್ಪನ ನುಂಗಿತ್ತು. ಹುತ್ತು ಬಟ್ಟ ಬಯಲಾಯಿತ್ತು ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗನಿಗೆ ಗೊತ್ತು.

ಟೀಕು:— ಭಿನ್ನ ಕ್ರಿಯಾಚಾರ ಬಾಹ್ಯವಾದ ನವದ್ವಾರಯುಕ್ತ ವಾದ ದೇಹವೆಂಬುದೀಗ ಚಿತ್ತಲೆಯ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನವೇ ಶಿರಸ್ಸಾಗಿರ್ಪ ಮನವು ಮಹಾಘನ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸಮರಸದಿಂದೊಬ್ಬುಳಿಯಾಗಲರಿಯದೆ ದೇಹಭಾವದ ಪ್ರಪಂ ಚಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿಹುದೆಂಬುದೀಗ ಕತ್ತಲೆಯ ಹೆಡೆಯ ಸರ್ಪ ತೆಕ್ಕೆಯ ಮುಡಿಯಲರಿಯದೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಇದೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಪಿಂಡದಲ್ಲಿ ಸುಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಲು ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರ್ಪ ಪರಮ ಶಾಂತಿಯ ಚಿದ್ಬಿಂದುವೇ ಸುಷುಮ್ನದ್ವಾರದಿಂದೊಸರಿ ಗುರುವಿನ ಭಾವ ಮನದೃಕ್ಕು ನೊಳಕೊಂಡು ಇಷ್ಟಲಿಂಗವಾಗಿ ಶರಣನ ಆಚಾರಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿ ಗೊಂಡಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಹುತ್ತದ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪೆ ಹರಿದು ಬಂದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ಕಲೆ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಭೇದಿಸಿ ಘನವನೊಳಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವಾಗಿ ಮೂರ್ತಿಗೊಂಡಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಸರ್ಪನ ನುಂಗಿತ್ತು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಮಹಾಘನಲಿಂಗವು ಶರಣನ ಸರ್ವಾಂಗವನವಗ್ರಹಿಸಿದಲ್ಲಿ ದೇಹ ನಿರ್ಬಯಲಾಯಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಹುತ್ತು ಬಚ್ಚ ಬಯಲಾಯಿತ್ತು, ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗನಿಗೆ ಗೊತ್ತು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

ಮೊಗಮೊಳ್ಗುಡಿಸಿ ಗೂರಃ ಪೆಗ್ಗೂರಿಡುತ್ತಮಿರೆ
ಬಗೆಗೆಟ್ಟು ಸತಿಪುತ್ರರೊಟ್ಟೈಲೊರಲುತ್ತಮಿರೆ
ಪೋದನಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಕಿರಿದುಸುರರಿದುಮಿರ್ದಪುದು
ಪೋದನೆಳ್ಪರೆಯುಸಿತು ದಾನಮಿವಗಿರ್ದಪುದು
ಎಲೆಲೆಲೇ ಕರ್ಣಮಂತ್ರದ ಪೊಳ್ತು ತಪ್ಪದಿದು
ಎಲೆಲೆ ಸತ್ತಂ ಸತ್ತಮೆನುತಮಿರೆ ನೆರವಿಯುದು
ಅಲ್ಲಿಯುಂ ಕೆಲಬರುತ್ಕ್ರಾಂತಿಯುಂ ಕೊಂಬುವರು
ಅಲ್ಲಿ ಬಾಗೆಗೆ ಹೆಣನ ನೆರೆ ಜಗಳವಾಡುವರು
ಏನೆಂಬೆನೋ ಜಗದ ಮಾಯೆಯೊಂದಂದಮಂ
ನಾನಾ ವಿಧದ ಲಜ್ಜೆಗೆಟ್ಟ ಲಘು ವೃಂದಮಂ
ಇಂತಪ್ಪ ಸಮಯದೊಳ್ ಕಣ್ಮೇಲೆ ಮರಳುತಿರೆ
ಅಂತಲ್ಲಿ ಜೀವಮಂ ಯಮದೂತರೆಳೆಯುತಿರೆ
ನೆಂಟರುಂ ನೋಡುತ್ತಿರೆ ಬಂಟರುಂ ನೋಡುತ್ತಿರೆ
ಬಡವರುಂ ನೋಡುತ್ತಿರೆ ಬಲ್ಲಿದರ್ನೋಡುತ್ತಿರೆ
ಪುತ್ರರುಂ ಪೆತ್ತರುಂ ಪೆಂಡಿರುಂ ನೋಡುತ್ತಿರೆ
ಆಸುವತ್ತ ಪೋಗಿ ಪೆಣನಿತ್ತ ಬಿದ್ದುದು ಕೆಡೆದು
ಬಿಸುಸುಯ್ದು ಮಿಗೆ ನೆರವಿ ಬಡಿದಳಲ್ತೊಡಗಿದುದು

ಇಂತಾದ ಬಳಿಕ ನಾಂ ಮಾಳ್ಪುದಿನ್ನೊಂದುಂಟೆ
ಇಂತು ಬರಿದೊರೆವೋದ ಬಳಿಕ ಎಚ್ಚರು ಉಂಟೆ
ಬಳಿಕ ದೇವರ್ಗುಂಟೆ ಬಳಿಕ ಪಿರಿಯರ್ಗುಂಟೆ
ಬಳಿಕ ಪುಣ್ಯಕ್ಕುಂಟೆ ಬಳಿಕ ಧರ್ಮಕ್ಕುಂಟೆ
ಪುಟ್ಟಿದಂ ಸತ್ತನೆಡೆಯೋಳ್ಪುಡಿಸುದೇನಾಯ್ತು
ಮುಟ್ಟಿರೀಕ್ಷಿಸಲೊಲ್ಲರೀ ದೇಹವಿಂತಾಯ್ತು
ನಿಮಿಷವಿರಿಸದೆ ಕೊಂಡು ಪೋಗಿ ಸುಟ್ಟರ್ನೋಡ
ನಿಮಿಷಾರ್ಧದಿಂದಚಿರಮೀ ದೇಹಮುಂ ನೋಡ
ಇಂತಪ್ಪ ಭವಮಾಲೆಯೊಳಗೆ ಬಂದೇಂ ದೇವ
ಇಂತಿಂತು ಸತ್ತು ಪುಟ್ಟುತ್ತಮಿರ್ದೆಂ ದೇವ
ಜನಿಯಿಸುವ ಕಷ್ಟವಿದು ಬರ್ದುಕುವ ನಿರೋಧವಿದು
ಅನುಗೆಟ್ಟು ಸಾವ ಸಂಕಟದೊಂದವಸ್ಥೆ ಇದು

ದೇವಾ ಇವಕ್ಕೊಂದು ಸುಖ ಉಂಟೆ ಲೇಸುಂಟೆ
ದೇವಾ ಇವಕ್ಕೊಂದು ಗತಿಯುಂಟೆ ಮತಿಯುಂಟೆ
ಆನೇಕೆ ಸಂಸಾರವೇಕೆ ಕೇಳಿಲೆ ತಂದೆ
ನೀನು ಎನಗೊಡ್ಡಿದ ಮಹೇಂದ್ರಜಾಲಂ ಕಂಡ
ರಾಜಶೇಖರ ಶರ್ವ ಭವ ಭವಾನೀಧವ
ಈ ಜನ್ಮದೊಳಗೆನಗೆ ಕರುಣಿಸಭವಾ ಭವಾ
ಎಂಭತ್ತುನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷದ ಯೋನಿಯಂ ಕಳೆದು
ಶಂಭುವೇ ಎಂತಕ್ಕೆ ಬಂದೆನಾನಿದನರಿದು
ಮತ್ತೆಯುಂ ಕರುಣಿಸುವುದೆನಗೆ ಕರುಣಾಕರಾ
ಮತ್ತೆಯುಂ ಕೃಪೆ ಮಾಳ್ಪುದೆನಗೆ ಶಶಿಶೇಖರಾ
ಮುಂದುಗೆಟ್ಟೆಂ ಮೂರ್ಖನಾಗಿರ್ದೆನಿನ್ನೆಗಂ
ಇಂದುಧರ ನಿಮ್ಮನರಿಯದೆ ಕೆಟ್ಟೆನಿನ್ನೆಗಂ
ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತಮಿರುತಿರ್ದೆ ನಾನೆಲೆ ದೇವ
ಸ್ವಾರ್ಥವಿದು ನಿನ್ನ ನೆನೆಯದೆ ಕೆಟ್ಟೆನೆಲೆ ದೇವ
ನಾಡಮಾತಂ ಬಳಸುತಿರೆ ಪೊಳ್ತು ಪೋಗುತಿದೆ
ಕೂಡೆ ತೊಳಲುತ್ತಮಿರೆ ಪೊಳ್ತು ಪೋಗುತ್ತಲಿದೆ
ಅಂಜುತ್ತ ಅಳಲುತ್ತಮಿರೆ ಪೊಳ್ತು ಪೋಗುತ್ತಿದೆ
ರಂಜಿಸುತ ಬೋಧಿಸುತಮಿರೆ ಪೊಳ್ತು ಪೋಗುತ್ತಿದೆ
ಕೋಪಿಸುತ ಕಾಮಿಸುತ ಮಿಗೆ ಪೊಳ್ತು ಪೋಗುತ್ತಿದೆ
ತಾಪಿಸುತ ತಲ್ಲಣಿಸುತಿರೆ ಪೊಳ್ತು ಪೋಗುತ್ತಿದೆ

ನಿತ್ಯ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯೊಳಿರಿಸೆನ್ನನೆಲೆ ದೇವ
ಸತ್ಯ ಶರಣರ ನಡುವೆ ಸಲಿಸೆನ್ನನೆಲೆ ದೇವ
ಊರ್ಧ್ವರೇತಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೆಂಬುದು ನಿನಗೆ
ಸದ್ಧರ್ಮವಯ್ಯ ಕರುಣಿಪುದು ಕುರುಣಿಪುದೆನಗೆ
ಪುಣ್ಯಪಾಪಂಗಳಿಲ್ಲದ ನಿರ್ಮಳಂ ನೀನೆ
ಗಣ್ಯರಹಿತಂ ಸಕಲದೇವ ಕುಲಗುರು ನೀನೆ
ಸಿರಿಬಡತನಗಳಿಲ್ಲದ ಸದರ್ಥನುಂ ನೀನೆ
ಹರಿಬೊಮ್ಮರೆಚ್ಚರದನಾದಿಲಿಂಗಂ ನೀನೆ

ದೇಹವುಳ್ಳಲ್ಲಿ ಕಾಮದೊಳಿರ್ಪುದರಿದಲ್ಲ
ದೇಹವುಳ್ಳಲ್ಲಿ ಕೋಪದೊಳಿರ್ಪುದರಿದಲ್ಲ

ಕಾಯವುಳ್ಳಲ್ಲಿ ನಿಃಕಾಮಿ ಯೆನಿಸುವುದರಿದು
ಕಾಯವುಳ್ಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಯನೆನಿಸುವುದರಿದು
ದೇಹವುಳ್ಳಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುರುವ ಪಡೆಯುವುದರಿದು
ದೇಹವುಳ್ಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಡಿಯನರ್ಚಿಪುದರಿದು
ಇಂತಿವೆಲ್ಲಂ ನೀನೇ ಕೊಟ್ಟಲ್ಲದಿಲ್ಲಯ್ಯ
ಎಂತಾದೊಡಂ ನಿನ್ನ ಕೃಪೆ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲಯ್ಯ
ನೆನೆವುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಿರಿಸಯ್ಯ
ಅನುದಿನಂ ನಿಜಭಕ್ತಿ ವಿಕಳನಾಗಿರಿಸಯ್ಯ

ತನುವಿಂಗೆ ರೋಗವಂ ಮಾಡುವುದನಿಷ್ಟವದು
ತನುಪರಿತ್ಯಾಗದೊಳ್ಮರೆಯಿಸೆ ಕನಿಷ್ಟವದು
ದೇಹವಂ ಬಿಡುವಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಿಪುದು ಮಧ್ಯಮಂ
ದೇಹಂಬೆರಸು ಕೊಂಡು ಪೋಪುದತ್ಯುತ್ತಮಂ
ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಗಳೊಳುತ್ತಮವೆನಗೆ ಮಾಡಯ್ಯ
ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದುದಿಲ್ಲ ನೋಡಿ ಕರುಣಿಪುದೆನಗೆ
ದೇವ ಕರುಣಿಗಳರಸ ದೇವದಾನಿಗಳರಸ
ದೇವ ಮಾನಿಗಳರಸ ದೇವ ಬೋಳೆಯರರಸ

ಪಂಪಾಪುರದ ನಿಧಿಯೆ ಪಂಪಾಪುರದ ಸುಧೆಯೆ
ಪಂಪಾಪುರದ ಗತಿಯೆ ಪಂಪಾಪುರದ ಮತಿಯೆ
ಪಂಪಾಪುರಾಂಬುನಿಧಿವರ್ಧನ ವಿಮಲಚಂದ್ರ
ಪಂಪಾಪುರಾಬ್ಜವಿಕಸಿತವಿಮಲದಿವಸೇಂದ್ರ
ಕರುಣಿಪುದು ಕರುಣಿಪುದು ವಿರೂಪಾಕ್ಷ
ಕರುಣದಿಂದೀಕ್ಷಿಸುದು ಪಂಪಾ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ
ಪ್ರತಿಪಾಲಿಪುದು ಗುರುವೆ ಪಂಪಾ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ
ಶೃತಿಗಗೋಚರನಪ್ಪ ಪಂಪಾ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ
ಜಯ ಜಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಜಯ ಜಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ
ಜಯ ಜಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಜಯ ಜಯ ನಮೋಸ್ತು ತೇ

ಚಂಡೇಶ ಪಿಳ್ಳೆಯ ರಗಳೆ.

ಕಂದ॥ ಮಾತೆಪಿತರಹಿತನುಗ್ರನ ।
ಜಾತಂ ಚಂಡೇಶ ಪಿಳ್ಳೆಯಂ ಮೆರೆದಂ ಧಾ ॥
ತ್ರೀತಳದೊಳ್ಖ್ಯಾತೇಶಂ ।
ಖ್ಯಾತಿ ಮಿಗಲ್ಕೆಮ್ಮ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂ ॥

ರಗಳೆ.

ಚೋಳದೇಶದೊಳೊಂದು ನಲ್ಲೂರದೊಪ್ಪುವುದು
ಭಾಳಲೋಚನನ ಭಕ್ತಿಯ ಭರವುನೊಪ್ಪುವುದು
ಅಲ್ಲಿ ಅಚ್ಯುತಭಟ್ಟನೆಂಬ ವಿಪ್ರಂ ನೋಡ
ವಲ್ಲಭಂ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ತಾನೇ ನೋಡ
ಅವರ್ಗರಸಿ ಸಾವಿತ್ರಿ ಎಂಬ ನಾಮದ ವನಿತೆ
ಅವರ ಸಂಪದವೆ ಪುರಕೆಲ್ಲ ಸಂಪದವನಿತೆ
ಧನದೊಳುಂ ಧಾನ್ಯದೊಳಗಾವನುಂ ಸರಿ ಇಲ್ಲ
ಮನದಂತಿರಿಪ್ಪ ಬಂಧುಗಳಿಂ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ

ಪುತ್ರನೋರ್ವನು ಇಲ್ಲದುಮ್ಮಳಂ ಪಿರಿದಾಗೆ
ಚಿತ್ತದೊಳ್ತನಯನಂ ಬೇಡಲುದ್ಯುತನಾಗೆ
ಆವೂರೊಳೆಲ್ಲರ್ಗೆ ಬೇಡಿತಂ ಕೊಡುತಿರ್ಪ
ದೇವನಣುಗಂ ಚಂಡಪಿಳ್ಳೆ ಪೆಸರಿಂದಿರ್ಪ
ಭೂಚರರ್ಬಯಸಿ ಬರಲಿಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿಯನೀವ
ಖೇಚರರ್ಬಯಸಿ ಬರೆ ಬೇಡಿತಂ ಮುನ್ನೀವ
ಗರುಡರುಂ ಗಂಧರ್ವರುಂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರ್ಪ
ಸುರರಸುರರಾಗಳು ಬಯಸಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರ್ಪ
ಕಿನ್ನರಖೇಚರರ್ನೆರೆದರ್ಚಿಸುತ್ತಿರ್ಪ
ಪನ್ನಗಸಿದ್ಧರಾತುರದೊಳರ್ಚಿಸುತಿರ್ಪ
ಚಿನ್ನ ಡೋಳುಂಗೆಜ್ಜೆಗಾಲಿಂದಲೊಪ್ಪಿರ್ಪ
ಪನ್ನಗರ್ನೆರೆ ಸುತ್ತಿ ಮುತ್ತಿ ರಾಜಿಸುತಿರ್ಪ

ಆನೆಮೊಗದಿಂ ಕೆಯ್ಯಕೋಡಿಂದಮೊಪ್ಪಿರ್ಪ್ಪ
ನಾನಾ ವಿಳಾಸದಿಂ ಮಿಗೆ ರಂಜಿಸುತ್ತಿರ್ಪ್ಪ
ಹರಪುತ್ರನಲ್ಲಿಗೆಯ್ತಂದು ಹರುಷಂಬಟ್ಟು
ವರ ಪುತ್ರನಂ ಬೇಡಿ ಮಿಗೆ ಸಂತಸಂಬಟ್ಟು
ಇರೆ ವಿನಾಯಕನಲ್ಲಿ ಕರುಣದಿಂದಂ ಬಂದು
ವರ ವಿಪ್ರ ಕೊಟ್ಟನೇಳೋರ್ವ ಪುತ್ರನನೆಂದು
ಭೆಸಸೆ ಕಣ್ಬೆತ್ತಂತೆ ನಿಳಯಕ್ಕೆ ನಡೆತಂದು
ಶಶಿಮುಖಿಗೆ ಪೇಳುತುಂ ಹಿಗ್ಗಿ ನಲಿಯುತ್ತಂದು
ಬಸಿರೊಳಗೆ ಮೂಡಿತ್ತು ಗರ್ಭ ವಿಪ್ರನ ಸತಿಗೆ
ಮುಸುಡೊಳಗೆ ಮೂಡಿತ್ತು ಕಾಂತಿಯಾ ಕಾಮಿನಿಗೆ
ಯೊಂದೆರಡು ಮಾಸಕ್ಕೆ ನವಮಾಸವಾಗುತಿರೆ
ಕಂದನಂ ಪಡೆದಳಾ ತಂದೆಯುತ್ಸವಿಸುತಿರೆ

ಪಡೆಯೆ ಸಂತಸದಿಂದೆ ಜಾತಕರ್ಮಂ ಮಾಡಿ
ವ್ಪಡನೆ ಶರಣೆಂದೆನುತೆ ನಾಮಕರಣಂ ಮಾಡಿ
ಚಂಡೇಶಪಿಳ್ಳೆಯೆಂಬಿಭಮುಖನ ಪೆಸರಿಟ್ಟು
ತಂಡತಂಡದ ಸುಖನಿಕಾಯಮಂ ಮುಂತಿಟ್ಟು
ಇರೆ ಬೆಳೆದನೋರ್ವ ಹರುಷೋತ್ಸವಂ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ
ಹರನೇಕ ನಿಷ್ಠೆ ಬಳೆವಂದದಿಂ ಘುಳುಘುಳಿಸಿ

ಬಳೆಯೆ ಬಳೆದುದು ದರಿದ್ರಂ ಬಾಲನೊಡನೊಡನೆ
ಹೊಳೆವ ಮಾಯೆಗೆ ಭಕ್ತಿ ಸೊಗಸದೆಂಬಂತೊಡನೆ
ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕಂ ಶಿವಂಗಂ ಸೇರದೆಂಬಂತೆ
ಚಂದ್ರಮಂಗಂ ತಮಕ್ಕಂ ಸೇರದೆಂಬಂತೆ
ಕೆಲಸಾರುತೆಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತು ತೊಲಗುತ್ತಮಿರೆ
ಹೊಲದಲೆಲ್ಲಂ ಹೊಲದೊಳಲ್ಲಿ ಪೋಗುತ್ತಮಿರೆ
ಮನೆಯೊಳೆಲ್ಲಂ ಮನೆಯೊಳುಂ ಮಾಯವಾಗುತಿರೆ
ನೆನೆದುದೆಲ್ಲಂ ನೆನಹಿನೊಳ್ಬಚ್ಚೆಯಾಗುತಿರೆ

ಇಂತಾಗೆ ಪುರಜನಂ ಕಂಡೆಲೆಲೆ ವಿಪ್ರರೇ
ಎಂತಪ್ಪ ಕಂದನಂ ಪಡೆದಿರೆಲೆ ಭಟ್ಟರೇ
ಆವುದು ಮುಹೂರ್ತವೀತಂ ಪುಟ್ಟಲಿಂತಾಯ್ತು

ಏವೇಳ್ವಿವೀತನಂ ನೋಡುವರ್ಗರಿದಾಯ್ತು
ಸಾಕಿಪರ್ಗೀತನಂ ಕೊಟ್ಟು ಕಳೆವುದೆ ಲೇಸು
ಬೇಗವಿನ್ನಿಂತು ಮಾಡಲ್ಕೆ ನಿಮಗಂ ಲೇಸು
ಎನಲೆನಗೆ ಹೊನ್ನುವುಂ ಚಿನ್ನವುಂ ಕಂದನೇ
ಎನಗೆನ್ನ ಬಂಧುವುಂ ಬಳಗವುಂ ಕಂದನೇ
ಎನಗೆನ್ನ ಸಂಪದಂ ಸುಖಕರಂ ಕಂದನೇ
ಎನಗೆನ್ನ ಜೀವಮುಂ ಭಾವಮುಂ ಕಂದನೇ
ಮಗನಂ ಪೆರರ್ಗಿತ್ತು ಬಾಳ್ವ ಸಂಪದವೇಕೆ
ಮಗನುಳ್ಳ ಬಡತನಂ ಸಂಪದಕೆ ಸರಿ ಏಕೆ
ಎಂದೆನುತೆ ಮಗನುಮುಂ ಬಡತನಮುಮಂ ಬಿಡದೆ
ಅಂದಂದು ಜೀವಿಪ್ಪುದರಿದಾಗೆ ಧೃತಿಗೆಡದೆ
ಇರೆ ಪನ್ನಿರೇಳ್ವರಿಸವಾದುದಾ ಪುತ್ರಂಗೆ
ಪುರಹರನ ಪರಮ ಭಕ್ತ್ಯುನ್ನತ ಚರಿತ್ರಂಗೆ

ಆಗ ಪುರಜನವೆಲ್ಲ ಕಂಡೆಲೇ ವಿಪ್ರರೇ
ಈಗಳೊಂದನುಮಾನಮಂ ಪೇಳ್ವೆವಪ್ಪರೇ
ನೆರೆದನೀಗಳ್ನಿಮ್ಮ ಮಗನೀತನಿಂದೆಮ್ಮ
ಕರುಗಳಂ ಕಾಯಲ್ಕೆ ಬಕುತಿ ತಪ್ಪದು ನಿಮ್ಮ
ಒಂದು ಕರುವಿಂಗೊರ್ಬಳಂ ಧಾನ್ಯಂಗೊಂಡು
ಬಂದು ಜೀವಿಪ್ಪುದೆನಲಂತದಂ ಕೈಕೊಂಡು

ಕಂದ ನೀಂ ಕರುಗಾಯ್ವ ಚೆಂದವಾಯ್ತೆನುತೋವಿ
ಕಂದನಂ ನೋಡುತಂ ಕಣ್ಣ ನೀರಂ ತೀವಿ
ಕರುಗಾವುದಕ್ಕೆ ಪಡೆದೆನೆ ನಿನ್ನನೆಲೆ ಮಗನೆ
ಹೆರೆಸೂಡಿದನ ಕರುಣವಿಂತು ಬಡತನ ಮಗನೆ
ಎಂದಿಂತು ಶೋಕಿಸುತೆ ಕರುಮರಿಗಳಂ ಕೂಡಿ
ಹಿಂದೆ ಕಿರಿದಂತರಂ ಬಂದು ಮಗನಂ ನೋಡಿ
ಮಗನೆ ಕರುಗಳನೊಯ್ದು ಸುಯಿಧಾನನಾಗಯ್ಯ
ಮಗನೆ ಎನಗಂ ಪುಟ್ಟಿ ಈ ವಿಧಿಯನುಂಡಯ್ಯ
ಬಡತನಂ ಬೇರೆ ಕರುಗೆಟ್ಟೊಡಂತದು ಬೇರೆ
ಕಡು ದೂರಮಂ ಪೋಗದಿರು ಕಂದ ನೀನಾರೆ

ಪುಲಿ ಕರಡಿಯುಂಟು ಪದುಳಂ ಪೋಗೆಲೆ ಕಂದ
ಅಲಸದಿರು ನಿನಗೆ ಇದಿರಾಗಿ ಬರ್ಪೆಂ ಕಂದ
ಪೋಗೆನುತೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತೆ ಬಂದಂ ಮನೆಗೆ
ಏಗೆಯ್ವೆನಿಂತು ವಿಧಿ ಮಾಡಿತೆನುತುಂ ತನಗೆ
ಉಮ್ಮಳಂ ಪಿರಿದಾಗೆ ಸುಯ್ದು ಸಿಗ್ಗಾಗುತುಂ
ದುಮ್ಮಾನವೆಯ್ದಿ ಬಡತನವನಂದೆಣಿಸುತುಂ
ಇರೆ ಪಡುವ ಜಾವದೊಳ್ಕರುಗಳನಿತಂ ಕೊಂಡು
ಬರೆ ಪುತ್ರನಂ ನೋಡಿ ಪಿರಿದು ಹರುಷಂಗೊಂಡು
ಲೇಸಾಯ್ತು ಮಗನಿಂತು ಬುದ್ಧಿಗಲ್ತಂ ನೋಡ
ಲೇಸಿನ್ನು ಬಡತನಕ್ಕಂಜೆನಂಜೇಂ ನೋಡ

ಎಂದಿಂತು ನಾಲ್ಕೆರಡು ದಿವಸಂಗಳಂ ಕಳೆದು
ಸಂದ ಗೋವೃಂದದಾಡುಂಬೊಲನುಮಂ ತಿಳಿದು
ಕಲಿಚಂಡಪಿಳ್ಳೆ ನುಡಿದಂ ತಂದೆಗಂದಿರದೆ
ಎಲೆಯಯ್ಯ ಕರುಗಳಂ ಕಾವುದೇನೊಂದರಿದೆ
ಹಸುಗಳಂ ತಂದುಕೊಡು ಕಾದಿಪ್ಪೆನೆಂದೆನಲ್
ಒಸೆದು ಪುತ್ರನನಪ್ಪಿ ನಡೆತಂದು ಭೋಂಕೆನಲ್
ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಸುಗಳಂ ಕೂಡಿಸುತ್ತಂ ಹೊಡೆದು
ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ನೂರು ಜೀವದನವಂ ಪಡೆದು
ಹಸುವಿಂಗೆ ಒಂದೊಂದು ಕೊಳಗ ಧಾನ್ಯಂ ಬಂದು
ಹಸಿವೋಡಿತೆನ್ನ ಮಗನಿಂದೆನ್ನ ಮನೆಗೆಂದು
ತಂದು ಹಸುವಂ ಕೂಡಿಕೊಟ್ಟು ಮಗನಂ ಕಳುಪೆ
ಬಂದು ಹುಲ್ಲುಳ್ಳ ಹೊಲದೊಳ್ ಗೋವುಗಳ ಕಳುಪೆ

ಇರ್ದಿರ್ದು ಚಂಡಪಿಳ್ಳೆಯು ಬಲದ ಕಣ್ಣೆತ್ತೆ
ಇರ್ದಿರ್ದು ಗಗನದೊಳ್ ಬೆಳಗು ತನ್ನಂ ಮುತ್ತೆ
ಇಳಿತಂದನೋರ್ವಂ ಮಹೇಶ್ವರಂ ಭೂತಳಕೆ
ಬೆಳಬೆಳಗುತಂ ಚಂಡಪಿಳ್ಳೆಯಿರ್ದಾ ಹೊಲಕೆ
ಬಂದು ಹಸುಳೆಯ ಶಿರದ ಮೇಲೆ ಹಸ್ತವನಿಟ್ಟು
ಸಂದ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯನುಪದೇಶವಂ ಕೊಟ್ಟು
ಮಗನೆ ಇದನಾರ್ಗೆಯುಂ ತೋರದಿರು ಬೀರದಿರು

ಮಗನೆ ಶಿವನಿಂದೆಯಂ ಕಾಣದಿರ್ಕೇಳದಿರು
ಎನೆ ದೇವ ಪಿತೃಮಾತೃವೊಳಗಾಗಿಯುಂ ಪೇಳೆ
ಎನಗೆ ಕಣ್ಣುಂ ಗತಿಯು ನಿಮ್ಮಾಜ್ಞೆಯುಂ ಪೇಳೆ
ನೆಂದೊಡಂತಲ್ಲಿ ಮಳಲೊಳ್ ಲಿಂಗಮಂ ತೋರಿ
ಇಂದು ಈ ಪರಿಯರ್ಚಿಸೆಂದು ಸುಖಮಂ ಸಾರಿ
ಮಾಯವಾದಂ ಮಹೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಹೊಲಮೊಳಗೆ

ಮಾಯೆ ಕಳಲುತ್ತಿರಲ್ಕಿತ್ತ ಬಾಲಕನೊಳಗೆ
ಜಾತಿಸೂತಕವಳಿದು ಜನನವಿರಹಿತನಾಗಿ
ನೂತನ ಶರೀರದಿಂ ಕೃತಕೃತ್ಯ ಮನನಾಗಿ
ಮುನ್ನಿನಂತಲ್ಲದಡಿಗಡಿಗೆ ಕಳೆಯೇರುತುಂ
ತನ್ನ ಮನದೊಳ್ ತಾನೆ ಹಿಗ್ಗಿ ಹೊರೆಯೇರುತುಂ

ಇರೆ ಜೀವದನವೆಲ್ಲ ಪುಲ್ಮೇಯೆ ಹರುಷದಿಂ
ಬರಲವಂ ಕೊಂಡು ಪುರದೊಳಯಿಂಕೆ ರಾಗದಿಂ
ಬಂದು ಸುಖದಿಂದಿರಲ್ ಹಸುಗಳೆಲ್ಲಂ ಮೆರೆಯೆ
ಎಂದಿನಂತಲ್ಲದಿರ್ಮಡಿ ಪಾಲ್ಗಳಂ ಕರೆಯೆ
ಕಂಡು ಪುರಜನವೆಲ್ಲ ಪರಸಿ ಹರುಷಂದಳೆದು
ಚಂಡಪಿಳ್ಳೆಯುಗರ್ಮಡುಗೊರೆಯನಿತ್ತರ್ನಲಿದು
ಕೊಟ್ಟು ಸಂತೋಷದಿಂದಿರುತಿರಲನಂತರಂ

ಪುಟ್ಟಿದಂ ಪೂರ್ವಾಚಲಾಗ್ರದೋಳ್ ರವಿಕರಂ
ಬೆಳಗಾಗೆ ಗೋ ನಿಕರಮಂ ಕೊಂಡು ಪೊರಮಟ್ಟು
ಕಳೆದು ಪುರದಿಂ ಬಂದು ಹರುಷಮಂ ಮುಂದಿಟ್ಟು
ಗೋವುಗಳನಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮೇಯಲ್ಕೆ ಬೆಸನಿತ್ತು
ದೇವಂ ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಶಿವಮಂತ್ರಮಂ ಪೊತ್ತು

ಆಹಾ ಎನಗೆ ನೀನೆ ಕರುಣಿಸಿದ ತಾಣವಿದು
ಆಹಾ ಮಹೇಶ್ವರಂ ನಿಂದಿರ್ದ ತಾಣವಿದು
ಎನುತಲ್ಲಿ ಪೊರಳುತುಂ ಕುಂಬಿಕ್ಕಿ ಕುಣಿವುತುಂ
ಮನದೊಳಗೆ ಗುರುಪದವನಚ್ಚೊತ್ತಿ ತಣಿವುತುಂ
ಜನನಮರಣಂಗಳಂ ರೂಹುಗೆಡಿಸಿದ ಗುರುವೆ

ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೨.

(ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತ.)

ರಾ॥ ಸಾ॥ **ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ**ಯವರು ರಚಿಸಿದ ಈ ಹೊಸ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಶಿವಶರಣರ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ತತ್ವಗಳು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕವೇ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ

ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಲ ವಿಭೇದಗಳು, ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲದ ವಿವೇಚನೆಗಳು, ಕರಣಹಸಿಗೆ, ಸಕೀಲಗಳು, ೩೬ ತತ್ವಗಳು, ಷಡಧ್ವಗಳು, ಸಾದಾಖ್ಯಗಳು ಮೊದಲಾದ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯಗಳು ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ವೀರಶೈವ ಮತತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾದ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ.

ಪುಟಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೬೩೨. **ಬೆಲೆ ರೂ. ೪—೮—೦**

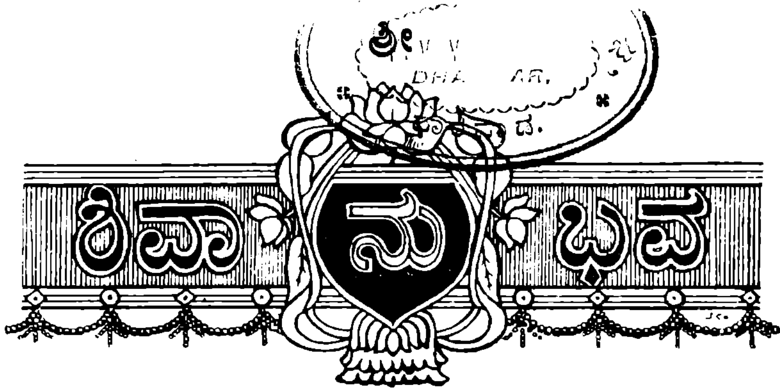
ಪುಸ್ತಕ ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳಃ—

ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್

ವಿಜಾಪುರ.

ಇದನ್ನು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ರಾ॥ ಸಾ॥ ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಇವರು ತಮ್ಮ **"ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್ಸಿ"** ನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅವರು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಉಪಲೀಬುರುಜ ಓಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮ ೧೬೨೦ (ಅ) ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದರು.

R. I' B. 2554

ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾ ಅಂಚೆ ವೆಚ್ಚಸಹಿತ ರೂ ೩—೬—೦

ಸಂಪುಟ ೧೪] ನವ್ಹೆಂಬರ ೧೯೩೯. [ಸಂಚಿಕೆ ೨

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ಶಿವಾನುಭವ.

ವರ್ಷ ೧೪] ನೊವೆಂಬರ ೧೯೩೯ [ಸಂಚಿಕೆ ೨

ಗಾಯನ ಕಲೆ.

ತಾರೀಖು ೨೮-೯-೧೯೩೯ನೆಯ ದಿವಸ ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ೮ ನೇ ವೀರಶೈವ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವಾಚಸ್ಪತಿ— ಶ್ರೀ. ಶಂಭುಲಿಂಗ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರು ಹಿರೇಮಠ ವಿಜಾಪುರ ಇವರು ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣದ ಸಾರಾಂಶವು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. — **ಸಂಪಾದಕ.**

ಉಪನಿಷತ್ಕಾರರು ಹೇಳುವಂತೆ ವಿದ್ಯೆಯು ಪರಾ ಹಾಗು ಅಪರಾ ಎಂಬುದಾಗಿ ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿರುವುದು. 'ಯಯಾ ತದಕ್ಷರಮಧಿಗಮ್ಯತೆ ಸಾ ಪರಾ' ಎಂಬಂತೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯೇ ಪರಾ ರೂಪವಾದುದು. ಮಿಕ್ಕ ಲೌಕಿಕ ವಿದ್ಯೆಗಳು ಅಪರಾ ರೂಪವಾದುವು. ಪರಾ ವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಅಪರಾ ವಿದ್ಯೆಗಳು ಸಾಧನೀಭೂತಗಳಾಗಿವೆ. ಸಂಗೀತವು ಶಾಸ್ತ್ರಬದ್ಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದೂ ಒಂದು ವಿದ್ಯೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಸಂಗೀತದ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪವು ನಾದವು. 'ನಾದರೂಪಃ ಶಿವಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಬಿಂದುಃ ಶಕ್ತಿರುದಾಹೃತಾ' ಎಂಬ ಆಗಮ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಾದವೇ ಪರಮೇಶ್ವರನು. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ 'ಅಹಂ ಬಹುಸ್ಯಾಂ ಪ್ರಜಾಯೇಯ' ಎಂಬ ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ಸ್ಫುರಣವೇ ನಾದಮಯ ಶಬ್ದವು. ಅದು ಕಾರ್ಯರೂಪವಾದ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಭೌತಿಕ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದಿರುವ ಆ ನಾದವು ಅಗ್ನಿ ಹಾಗು ಪ್ರಾಣ ಇವೆರಡರ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಸ್ಥೂಲರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವದು. ಈಗ ನನ್ನಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರ್ಣ

ದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ನಾದವು ಸ್ಥೂಲರೂಪದಿಂದ ಶ್ರವಣಗೋಚರವಾಗುವದು. ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪವಾದ ನಾದವು ಮೂಲಾಧಾರವೆಂಬ ಆಧಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿರುವುದು. ಪ ನಾದವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪನಾದವನ್ನು ಯೋಗಿಗಳು ಅಭ್ಯಾಸಬಲದಿಂದ ಅನುಭವಗಮ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಆ ನಾದಾನುಸಂಧಾನವು ಪದ್ಮಾಸನ ಶಾಂಭವೀ ಮುದ್ರೆಗಳೊಡನೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲ್ಪಡುವದಾದರೆ ದಿನಕ್ರಮೇಣ ಅನಾಹತದಲ್ಲಿ ದಶವಿಧವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಆಹತ (ತಾಡನ) ವಿಲ್ಲದೆ ಹುಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಅದು ಅನಾಹತ ನಾದವೆನಿಸುವುದು. ಮೂಲಾಧಾರದಲ್ಲಿರುವ ಕುಂಡಲಿನೀ ಶಕ್ತಿಯ ಜಾಗರಣವೇ ನಾದಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯು. ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಪರಾವಾಕ್ಕು ಸ್ಥೂಲರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದುದೇ ಈ ವೈಖರೀವಾಕ್ಕು. ಹಾಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮನಾದವು ಕೋಮಲ ತೀವ್ರಾದಿ ಸ್ವರ ಭೇದಪೂರ್ವಕ ಸ್ಥೂಲರೂಪದಿಂದ ಪರಿಣಮಿಸಿದುದೇ ಸಂಗೀತವು. ನಾದರೂಪವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವು ಮನುಷ್ಯಾದಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ತಂತಿ ತೊಗಲು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ವಾದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗಂಟೆ ಜಾಗುಟೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾಂತ್ರಿಕ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಭಾವಿಸಿದರೆ ನಾದರೂಪ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಜಡಾಜಡಾತ್ಮಕವಾದ ಸರ್ವ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವನೆಂಬುದು ಮನವರಿಕೆಯಾಗುವುದು. ಮೋಟಾರುಗಳ ಹಾರ್ನುಗಳಾದರೂ ಷಟ್ಜ ಪಂಚಮ ಸ್ವರಾನುಗುಣವಾಗಿರುವುವು. ನಡೆಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಇಂಜನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅಪಸ್ವರವಾಗಿ ಕೇಳಿಬಂದರೆ ಅದರ ಚಾಲಕನು ಕೂಡಲೆ ಅದರ ನ್ಯೂನತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಮ್ಮ ಕಂಠನಾದವೂ ಕುಗ್ಗಿ ಕೈಸನ್ನೆ ಕಣ್ಸನ್ನೆ ಆರಂಭವಾದರೆ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರು ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ವೈದ್ಯರನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಭವವಿದೆ.

ನೈಸರ್ಗಿಕವಾದ ಆಂತರ್ಯ ನಾದವು ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಯತ್ನವಿಶೇಷದಿಂದ ಸ್ಥೂಲರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ತೀವ್ರ ಕೋಮಲಾದಿ ಭೇದಗಳುಳ್ಳದಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದುದೇ ಸ ರಿ ಗ ಮ ಪ ಧ ನಿ ಎಂಬ ಸಪ್ತ ವರ್ಣಗಳ ಮೂಲಕ ಬೇರೆಬೇರೆ ರಾಗಗಳಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವು ಅಪಾರವಾದುದು. ಸಂಗೀತದರ್ಪಣಕಾರನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.—

ನಾದಾಬ್ಧೇಸ್ತು ಪರಂಪಾರಂ ನ ಜಾನಾತಿ ಸರಸ್ವತೀ ।
ಅದ್ಯಾಪಿ ಮಜ್ಜನಭಯಾತ್ ತುಂಬಂ ವಹತಿ ವಕ್ಷಸಿ ॥

ವಿದ್ಯಾ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯು ನಾದರೂಪ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಬಹುದೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದೇ ವಕ್ಷಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಸೋರೆಕಾಯಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವಳು. ಮೂಲತಃ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆದ ನಾದವು ಯಾರಿಗೆ ತಾನೇ ಇಷ್ಟವಾದುದಲ್ಲ? ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ ನಾರದಾದಿ ಮುನಿಗಳೂ ಸಂಗೀತಪ್ರಿಯರಲ್ಲವೆ? ಯಕ್ಷಗಾನ ಗಂಧರ್ವಗಾನವೆಂಬ ಈ ಭೇದ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಯಕ್ಷ ಸಮಾಜವೂ ಗಂಧರ್ವ ಸಮಾಜವೂ ಗಾನ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಗಾನ ವಿದ್ಯೆಯ ಪುರಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಾಮವೇದವು ಪ್ರಮಾಣಭೂತವಾಗಿದೆ. ರಾಜಸೂಯ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷಿತನಾದ ಸಾರ್ವಭೌಮನು ವೀಣಾ ನಾದವನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿ ಕೃಷ್ಣ ಯಜುರ್ವೇದಾಂತರ್ಗತವಾದ ತೈತ್ತಿರೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಲೌಕಿಕರಿಂದಲೂ ಸಂಗೀತವು ಆದರಿಸಲ್ಪಡುವುದೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈಗ ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರಚಲಿತವಾದ ಚಲಚ್ಚಿತ್ರ ಪ್ರಚಾರವೇ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಮಾತೇಕೆ? ಶಿಶುಗಳೂ, ಪಶುಗಳೂ, ಫಣಿಗಳೂ ಕೂಡ ಗಾನಲುಬ್ಧವಾಗಿವೆ. ಗೀತ, ವಾದ್ಯ, ನೃತ್ಯ ಸಮ್ಮಿಲಿತ ಸಂಗೀತವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಇಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಶೃಂಗಾರಾದಿ ನವರಸಗಳು ಉದ್ಬುದ್ಧವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಗೀತದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯುಂಟು. ಮನುಷ್ಯನ ಹೃದ್ಗತವಾದ ಭಾವವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಭಾವಭಿನ್ನತೆಯಿಂದ ಗಾನದ ಪರಿಣಾಮವಾದರೂ ಭಿನ್ನವಾಗುವುದು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವೀರರಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಗೀತವಾದ್ಯಗಳಿಗೂ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾದವರನ್ನು ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಳಕ್ಕೊಯ್ಯುವಾಗ ಬಾರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಸನಾದಿ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಪ್ಪಳಕ್ಕೂ ಎಷ್ಟೋ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲವೇ? ನಾದಬ್ರಹ್ಮದ ಪ್ರಭಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವೆನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಾದಬ್ರಹ್ಮದ ಅಪರಾವತಾರನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು. ಅವನ ಮುರಲೀರವವು ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನೂ, ಪಾಮರರನ್ನೂ, ಪಂಡಿತರನ್ನೂ, ಪರಮ ಯೋಗಿಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಮುಗ್ಧರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ

ಅಲೌಕಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳದೆಂಬುದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವು. ಒಂದು ದಿವಸ ಆ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಓರ್ವ ಗೋಪಿಯು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನ ಮುರಲಿಯ ಮಂಜುಳಧ್ವನಿಯು ಶ್ರವಣಗೋಚರವಾಗಿ ಅದರಿಂದ ಅವಳ ಚಿತ್ತವು ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಕ್ಷಣವೇ ಆ ಮುರಹರನ ದಿವ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯೂ ಧ್ವನಿನೇತ್ರದೆದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಇತ್ತ ರಸವರ್ಷಿಣಿಯಾದ ಆ ಮುರಲಿಯ ಧ್ವನಿಯು ರಸದ ಮಳೆಗರೆದು ಒಲೆಯೊಳಗಿದ್ದ ಉರಿಗಟ್ಟಿಗೆಗಳ ಅಂತರ್ಯವನ್ನು ಕೂಡ ತೋಯಿಸಿದುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಂದಲೂ ರಸವು ಒಸರಲಾರಂಭಿಸಿತು; ಬೆಂಕಿಯು ಆರಿತು; ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಪರಾನುರಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಆ ಪರಮಭಾಗ್ಯವತಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ನುಡಿಗಳು ಹೀಗಿವೆ —

ಮುರಹರ! ರನ್ಧನ ಸಮಯೇ ಮಾ ಕುರು ಮುರಲೀರವಂ ಮಧುರಮ್ ।
ನೀರಸಮೇಧೋರಸತಾಂ ಕೃಶಾನುರಪ್ಯೇತಿ ಕೃಶತರತಾಮ್ ॥

ಎಲೈ ಮುರಾರಿಯೆ! ಅಡಿಗೆಮಾಡುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಾದರೂ ದಯವಿಟ್ಟು ಮುರಲಿಯ ಮಧುರ ತಾನತರಂಗಗಳನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸಬೇಡ. ಇಗೋ ನೋಡು. ನಿನ್ನ ಕೊಳಲಿನ ದನಿಯಿಂದ ಈ ನನ್ನ ಒಲೆಯ ಒಣಗಟ್ಟಿಗೆಗಳು ಕೂಡ ರಸಯುಕ್ತಗಳಾಗಿವೆ; ಒಲೆಯೊಳಗಿನ ಬೆಂಕಿಯೂ ಆರುತ್ತಲಿದೆ.

ನೋಡಿದಿರಾ! ನಾದಶ್ರವಣದಿಂದ ಮನೋವೃತ್ತಿಯು ನಾದಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುವುದರ ಪರಿಯನ್ನು! ಇನ್ನು ಗಾನಾಸಕ್ತರು ಕೆಟ್ಟ ನಡತೆಯುಳ್ಳವರಾಗುವರೆಂದು ಕೆಲವರ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ತಿಲಮಾತ್ರವೂ ಗಾನ ಸಂಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲದ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ದುರಾಚಾರಿಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಚಿಕ್ಕವರಿರಲಿ, ದೊಡ್ಡವರಿರಲಿ, ಅವರ ಮನೋವಿಕೃತಿಗೆ ಗಾನವು ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಆ ಗಾನದೊಡನೆ ಬೆರೆದು ಶ್ರವಣಗೋಚರವಾಗುವ ಶಬ್ದಗಳೇ ಕಾರಣಗಳು ಬೆಲೆವೆಣ್ಣುಗಳಾಗಲಿ ನಟರಾಗಲಿ ಹಾಡುವ ಶೃಂಗಾರರಸಪ್ರಧಾನಗಳಾದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಧುಸಂತರ ಶಾಂತಿರಸಪ್ರಧಾನಾತ್ಮಕ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ರಾಗರಚನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾ

ಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆ ಆ ಪದ್ಯಗಳ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾವಬೋಧಕ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವಿರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಮನೋವಿಕೃತಿಗೂ ಮನಃಶಾಂತಿಗೂ ಶಬ್ದಗಳೇ ಕಾರಣಗಳು; ಗಾನವಾದರೋ ರೋಗಿಗೂ ಭೋಗಿಗೂ ಯೋಗಿಗೂ ಕೂಡ ಶ್ರವಣಮಾತ್ರದಿಂದ ಶಾಂತಿಯನ್ನೇ ಬೀರುವುದಲ್ಲದೆ ಮನೋವಿಕೃತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಬ್ದಾಪರಾಧನೆಂಬ ಮಡಕೆಯನ್ನು ನಿರಪರಾಧಿಯಾದ ಗಾನದ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಒಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆ ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲ.

ಶಬ್ದೋಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಬೆರೆದ ಗಾನವು ಗುಡೌಷಧ ನ್ಯಾಯದಂತೆ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಾಕ್ಷಣವೇ ಮೊದಲು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿ ಯಾವ ವಿಧ ಶಬ್ದಗಳನ್ನಾದರೂ ಆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳುದಾಗಿದೆ. ಅದು ಕಾರಣವೇ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಆ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವೈದೋರಿದ ಶರಣರು ಸಂತರು ಮಹಾತ್ಮರು ನೀತಿ ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ಬೋಧಕಗಳಾದ ಸ್ವಾನುಭವವಚನಗಳನ್ನು ರಾಗ ರಚನೆಯಿಂದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಾದಬ್ರಹ್ಮಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲವೇ? ಅವನ ವಚನನಿಚಯವು ಗೀತೆಯೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದರ ಆಶಯವೇನು? ಅದು ತಾಳಮೆಟ್ಟನ್ನನುಸರಿಸಿ ಹಾಡಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಪಾರಾಯಣ ವ್ರತಿಗಳು ಅದನ್ನು ನಾದಮಯ ಕಂಠಸ್ವರದಿಂದೇ ಪಠಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಹಾಗೆ ಶಿವಶರಣರ ವಚನನಿಚಯವನ್ನಾದರೂ ನಾದಮಯ ಕಂಠಸ್ವರದಿಂದ ಪಠಿಸಲು ಯಾವ ಅಭ್ಯಂತರವೂ ಇಲ್ಲ. ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಗಳೂ ಮಹಾತ್ಮರೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಹರ ಮರಿತೋಂಟದಾರ್ಯರು ಮುಂತಾದವರು ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರಾದಿ ಶಿವಶರಣರ ವಚನಗಳನ್ನು ಪುರಾತನ ಗೀತೆಗಳೆಂದು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಮರಿತೋಂಟದಾರ್ಯ ಪ್ರಣೀತವಾದ ನಿರಂಜನ ಶತಕದ ಉಪಕ್ರಮದಲ್ಲಿ 'ವರ ಬಸವೇಶ ಚೆನ್ನಬಸವೇಶ ಮಹಾಪ್ರಭು ಮುಂತೆನಿಪ್ಪ ಬಂಧುರ ಶರಣೌಘವೊಲ್ದು ಮಿಗೆ ಪಾಡಿದ ಗೀತೆಯ ಸಾರಮಂ' ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಉಪಸಂಹಾರದಲ್ಲಿ 'ಇದು ಶಿವತತ್ವ ಭಾಸಿತ ಪುರಾತನ ಗೀತರಹಸ್ಯಾರ್ಥವಿಂತಿದು' ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಸ್ಫುಟವಾಗಿರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಶಿವಶರಣರ ವಚನಗಳನ್ನು ಗಾನರಸದೊಡನೆ ಪಠಿಸುವುದರಿಂದೇ ಅವುಗಳಿಗೆ ಗೀತೆಗಳೆಂಬ ಹೆಸರು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವ

ದೆಂಬ ಆಶಯವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು. ರಾಗ ರಚನೆಯೊಡನೆ ಪಠಿಸಲ್ಪಡುವ ವಚನಗಳು ಶ್ರವಣಮಾಡುವುದರಿಂದ ಶ್ರೋತೃಗಳ ಮನಸ್ಸು ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿ ಆ ವಚನಗಳ ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುವುದು. ಅದರಿಂದ ಪಾಮರನಿಗೂ ಕೂಡ ಸಾತ್ವಿಕಾನಂದದ ಪರಿಚಯವು ತುಸುಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಸಾಮಾಜಿಕ, ನೈತಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸುಲಲಿತವಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಬೋಧಿಸುವ ಶಿವಶರಣರ ವಚನಗಳು ಜನರ ಹೃತ್ಪಟಲದಲ್ಲಿ ಮೂಡುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅನೇಕ ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಆ ವಚನಗಳನ್ನು ರಾಗ ರಚನೆಯಿಂದ ಹಾಡುವುದೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಉಪಾಯವು. ಬಾಲಕರ ಕೋಮಲವಾದ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನುಟು ಮಾಡಲು ಆ ವಚನಗಳನ್ನು ರಾಗಪೂರ್ವಕ ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿದರೆ ರಾಗಾಭಿರುಚಿಯಿಂದಾದರೂ ಬಾಲಕರು ವಿನೋದದೊಡನೆ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಲು ಹಾತೊರೆಯಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಸರ್ವತ್ರ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ತರಲ್ಪಡುವ ವಚನಗಳಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಬೋಧವಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ವಚನಕಾರರ ಸದುದ್ದೇಶವೂ ಫಲಿಸುವುದು. ಇನ್ನು ಎಲ್ಲ ವಚನಗಳೂ ಇಷ್ಟವಾದ ರಾಗಪೂರ್ವಕ ಹಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ತಾಳಮಟ್ಟನ್ನನುಸರಿಸಿಯೂ ಹಾಡಬಹುದು. ಕರ್ನಾಟಕ ವಚನಗಳನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಗಾನ (ದಕ್ಷಿಣ ಹಾಡಿಕೆ) ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಹಾಡುವುದೇ ಉತ್ತಮವಾದುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರ ವಚನಗಳನ್ನು ಕತೆ ಕಾದಂಬರಿ ಇತಿಹಾಸ ಭೂಗೋಲ ನಿಬಂಧಗಳಂತೆ ಓದುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ರಾಗ ರಸದೊಡನೆ ಪಠಿಸುವುದೇ ಲೇಸಂದು ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.

ತೆಲುಗು ಬಸವ ಪುರಾಣದ ಮುನ್ನುಡಿ.

ಅನುವಾದಕರು— ಶ್ರೀಯುತ ಎಸ್. ಹಂಪಯ್ಯ ಏಜೆಂಟ್
ಶ್ರೀಮನ್ನಿಡುಮಾಮಿಡಿಮಠ ಗೂಳೂರು.

(ಹಿಂದಿನಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ್ದು.)

ವೀರಶೈವ ತತ್ವವು.

ವೀರಶೈವ ತತ್ವಾರ್ಥವು ಗುಪ್ತವಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ಬಹಿರಂಗವಾಗಿರುವಂತೆಯೇ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯು ಬೀಜರೂಪವಾಗಿರುತ್ತೆ. ವೈದಿಕ ಮತದಲ್ಲಿರುವ ದೇವತಾರ್ಚನೆಯೂ, ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿರುವ ತತ್ವಾರ್ಥವೂ, ಜೈನ ಬೌದ್ಧ ಮತಗಳಲ್ಲಿನ ಸಂಘ ಆರಾಧನೆಯೂ, ಇತರ ಮತಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕರ್ಮಾರಾಧನೆಯೂ ಸಹಾ ವೀರಶೈವ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯೂ, ಲಿಂಗೈಕ್ಯವೂ, ಜಂಗಮ ಭಕ್ತಿಯೂ, ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯೂ ಈ ವೀರಶೈವದಲ್ಲಿ ಸಂಯೋಗವಾಗಿವೆ. ವೀರಶೈವರು ಜೈನ ಬೌದ್ಧ ಮತಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದ್ದರೂ, ಆ ಮತಧರ್ಮಗಳು ವೀರಶೈವದಲ್ಲಿ ಬೆರತುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಬೌದ್ಧಮತಕ್ಕೆ ಮೂಲಸ್ಕಂಧಗಳಾದ ೧ ಬುದ್ಧಂ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛ ೨ ಧರ್ಮಂ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛ ೩ ಸಂಘಂ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛ ಎಂಬುವ ಮೂರು ಧರ್ಮಗಳು ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಶರಣೆಂಬುವ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಈ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕೈವಲ್ಯ ಸಾಧನೆಗೂ, ಮಾನವರ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕೂ, ಸಾಧನವಾಗಿರುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ನಿಗಮಾಗಮ ಆಚಾರಗಳು ವಿಶದಪಡಿಸುತ್ತಿವೆ. ವೀರಶೈವರು ಜಾತಿ ಕುಲ ಭೇದಗಳಿಲ್ಲದೆ ಜಂಗಮ ಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಮತತತ್ವಗಳುಳ್ಳ ದೀಕ್ಷಾಬೋಧೆ ೭೪ ನೆ ಪುಟದಲ್ಲಿ

ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮಾಕುಂಠಿತಭಕ್ತಿಯರಿದಿಸುಜ್ಞಾನಂಬುನಾ
ಪ್ರಸಾದಮುಲು
ನ ಲಿಂಗರಣಮುಲುಂ ಬ್ರಾಣಂಬುಲುನಗುಚುಂ-ದಲಂ ಪಂಗದೇಹಚೈತ
ನ್ಯಮುಲಗುಚುಂ

ಗ್ರಮಮುನನೇಕಕೋನ್ನಂಗಡುಸಂತಲ್ಲಿ-ಭ್ರಮಲೇಕಪಾಡಮಿನಪ್ರಜ್ಞಚೇನಂತ

ಗುರುಂಡು ಲಿಂಗಂಬನಿಗುರತುಗಾನೆರಿಂಗಿ-ಯರಯಲಿಂಗ ಮಗುರುಂಡಸಿಯುನೆರಿಂಗಿ

ಗರಿಮಜಂಗಮಮುಲಿಂಗಂಬುಗಾನೆರಂಗಿ-ಮರಲಿ ಲಿಂಗಮು ಜಂಗಮಂಗಾನೆರಂಗಿ

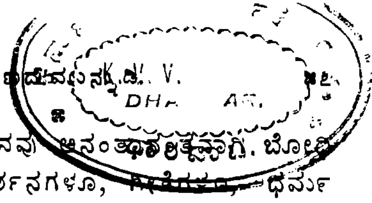
ಯೋಕ ರೋಕ ರೋಕ ನಂದು ನುಂಡುಟನೆರಿಂಗಿ-ಯೋಕರೀತಿ ಮುವ್ವುರು ನೊಕಟಿಗಾನೆರಿಂಗಿ

ಯಿಟ್ಟಿವಿಜ್ಞಾನ ಮಹಿಮ್ಮಂಡೈಮನಸು-ಮುಟ್ಟಿಮೂರ್ತಿತ್ರಯಂಬುನುಭಜಿಂಪುಚು

ಬರಮ ಸದಾನಂಪ ಭರಿತಾತ್ಮಂಡಗುಚು-ನರುದ್ವೈನಗುರುಕರುಣಾಬ್ಧಿಂದೆಲುಚುನು

ಜೀವಯಾತ್ರೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಮಯವಾದ ವಿಶ್ವಕಲ್ಯಾಣವೇ ಜೀವಯಾತ್ರೆಗೆ ಪರಮ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿದೆ. ಜೀವನು ಜೀವಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಪಂಚವಾದ್ಯಂತವೂ ಸುಸ್ವಾಗತವನ್ನೀಯುತ್ತಿವೆ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ, ಜೀವ, ವಿಶ್ವಭಾವಗಳನ್ನೂ, ಜ್ಞೇಯ, ಜ್ಞಾತೃ, ಜ್ಞಾನ ಭಾವಗಳನ್ನೂ, ಕಾರ್ಯ ಕರ್ತೃ, ಕಾರಣಭಾವಗಳನ್ನೂ, ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ರೂಪಗಳನ್ನೂ, ಸಾಧ್ಯ ಸಾಧಕ ಸಾಧನಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ, ವ್ಯಕ್ತವಾದ ವಿಶ್ವಕ್ಕೂ ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತವಾದ ಜೀವನಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯುಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜೀವನು ಸಹಜವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ದೇಹ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ದೂರಸ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವ್ಯಕ್ತವನ್ನು ಕಾಣುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ ವ್ಯಕ್ತವು ಸ್ವಯಂಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜೀವ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತಗಳ ಪರಿಜ್ಞಾನವು ಮತಗಳಿಗೂ, ಧರ್ಮಗಳಿಗೂ, ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೂ, ಕಲೆಗಳಿಗೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿರುತ್ತೆ. ಅವತಾರಮೂರ್ತಿಗಳೂ, ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ, ತತ್ವಜ್ಞರೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ಯೋಗಿಗಳೂ, ತ್ಯಾಗಿಗಳೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೂ, ಧರ್ಮಜ್ಞರೂ, ಕರ್ಮಜ್ಞರೂ, ಭಕ್ತರೇ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಜೀವಯಾತ್ರಾ ಫಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ

ತಪಃಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಪ್ರಪಂಚವಿಜ್ಞಾನವು ಅನಂತವಾಗಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಿಗಮಾಗಮಗಳೂ, ದರ್ಶನಗಳೂ, ಸ್ಮೃತಿಗಳೂ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ, ಪುರಾಣಗಳೂ, ಕಾವ್ಯಗಳೂ, ನಾಟಕಗಳೂ, ಕಲೆಗಳೂ ಸಹಾ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯಗಳು ಜೀವಯಾತ್ರೆಗೆ ಸಾಧನಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ಇವುಗಳು ಪ್ರಜಾಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಆಚರಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಜೀವಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತ ಧರ್ಮಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವಾಗಿರುತ್ತೆ. ಜೀವಯಾತ್ರೆಯನ್ನೂ ದೇವಯಾತ್ರೆಯನ್ನೂ ಮಾಡತಕ್ಕ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ವೈದಿಕ ಧರ್ಮವು ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮಾನವನಿಗೆ ಅವ್ಯಕ್ತವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ದುಸ್ತರವಾಗಿರುತ್ತೆ. ಅವ್ಯಕ್ತವು ವ್ಯಕ್ತದ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗುತ್ತೆ. ಹ್ಯಾಗಂದರೆ:—

ಶ್ಲೋ॥ ಕ್ಲೇಶೋಧಿಕತರಸ್ತೇಷಾಮವ್ಯಕ್ತಾಸಕ್ತಚೇತಸಾಮ್ ।
ಅವ್ಯಕ್ತಾಹಿಗತಿರ್ದುಃಖಂ ದೇಹವದ್ಭಿರವಾಪ್ಯತೇ ॥

ಜೀವಯಾತ್ರೆಯನ್ನೂ, ವಿಷಯಯಾತ್ರೆಯನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಶಿವಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಸರ್ವ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸರ್ವಾವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವಸಂದರ್ಶನ, ಶಿವನಾಮಸ್ಮರಣೆ, ಶಿವಸಂಕೀರ್ತನಗಳು ಸಾಧನಗಳಾಗಿವೆ. ಜೀವಯಾತ್ರೆಯನ್ನೂ, ಶಿವಯಾತ್ರೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸಹಾ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮಾರ್ಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಭಕ್ತಿಪಾರವಶ್ಯರಾಗಬೇಕು. ಜೀವಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ದೇಹಯಾತ್ರೆಗಾಗಿಯೇ ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಆತ್ಮಯಾತ್ರಾರ್ಥವಾದ ಮುಕ್ತಿಸಾಧನವಾಗತಕ್ಕ ವಿಧಾನವನ್ನು ವೀರಶೈವವು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಾಧಕನು

ಮಾನವನ ಶರೀರವು ಅದ್ಭುತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುತ್ತೆ. ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಕೀಲುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಮಹಾನುಭಾವರು ಮಾತ್ರವೇ ಸಮರ್ಥರು. ಪ್ರಕೃತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಕೀಲುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಅಂತರಿಂದ್ರಿಯ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವದಕ್ಕೆ ಮಹಾ ಯೋಗಿಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಸಮರ್ಥರು. ತತ್ವಜ್ಞರು ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ತತ್ವಗಳನ್ನು ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸು

ತ್ತಾರೆ. ಸಾಂಖ್ಯರೂ ಮತ್ತು ಯೋಗಿಗಳೂ ೫ ತತ್ವಗಳೆಂತಲೂ, ವೀರ ಶೈವರು ೩೬ ತತ್ವಗಳೆಂತಲೂ ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕ್ರಮವು ಅನುಲೋಮವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶಜನ್ಯವಾದ ಶಬ್ದದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗು ತ್ತದೆ. ಪಂಚಭೂತಗಳು, ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳು, ದಶೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಮನೋಬುದ್ಧಿ ಚಿತ್ತ ಅಹಂಕಾರಗಳು, ಜೀವನು, ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ತತ್ವಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥೂಲ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಾದರೂಪವಾಗಿರುವದೇ ಲಿಂಗವು. ಅವ್ಯ ಕ್ತಕ್ಕೆ ಆದಿ ಅವ್ಯಕ್ತವೇ ಸ್ವರೂಪವಾದ ನಾದವು. ಆ ನಾದವು ಅಂತ ರ್ಲಿಂಗ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಿರುವದಾಗಿರುತ್ತೆ. ಮಾನವನ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ದೇದಿಪ್ಯಮಾನವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿರುತ್ತೆ. ಬುದ್ಧ, ಕ್ರಿಸ್ತ, ಕೃಷ್ಣಾವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಭಕ್ತರು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಅದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದರು. ಸಕಲ ಮನು ಷ್ಯರಲ್ಲಿಯೂ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾದ ತೇಜಸ್ಸು ಅಡಕವಾಗಿರುತ್ತೆ. ನಾದ ಸಂಜಾತವಾದ ಲಿಂಗಶರೀರವು ಸಕಲ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಯಾಗಿ ಜೀವಯಾತ್ರೆಯನ್ನೂ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡ ತಕ್ಕ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಜೀವಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಕೈವಲ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆ ಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಾಹ್ಯ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯೂ, ಅಂತರ್ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗತಕ್ಕ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ವೀರಶೈವಾಗಮಗಳು ವಿಶದಪಡಿ ಸುತ್ತಿರುವುವು. ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನೇ ಅಪರೋಕ್ಷಾನುಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ಶಂಕರಾ ಚಾರ್ಯರು ವಿಶದಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ಲೋ॥ ಯತ್ರಯತ್ರಮನೋಯಾತಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ತತ್ರದರ್ಶನಾತ್ ।
ಮನಸಾಧಾರಣಂ ಚೈವ ಧಾರಣಾಸಾಪರಾಮತಾ ॥

ಶ್ರೀಗುರುಕಟಾಕ್ಷವು ಕೃಪಾಪಾತ್ರನಾದ ಭಕ್ತನಿಗೆ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆ ಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯ ಅಧಿಕಾರ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ದೀಕ್ಷಾಬೋಧೆಯು ಈ ರೀತಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಬಸವಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಾಶ್ವಾಸ ೨೫ ನೇ ಪುಟ

ತಗನಿವಾರಿಕೆ ದೀಕ್ಷಂಗಗಂಜೇಯುಗುರುನ-ಕಗುಂ ಬ್ರಮಾದಂಬು
ಮಹಾದೇವುಚೇತ

ಗುರುವುಲು ಶಿಷ್ಯುನಿಗುಣವಿಶೇಷಮುಲ-ನರಯುಕದೀಕ್ಷಂ ಜೇಯುಂಗನೆಟು
ವಚ್ಚು

ಬಾಲುರಕುನು ಮದ್ಯಪಾಯಿಕಿದ್ಯೂತ-ಶೀಲಿಕಿ ಮಾಂಸಭಕ್ಷಿಕಿನಜ್ಞನಕುನು
ಆತುರನುಕು ವೇಶ್ಯಕಂಗ ಹೀನುನಕು-ನೀತಿಗಾದಟವ್ಯಸನಿಕಿ ದಿಕ್ಷಂಜೇಯು
ನಿವಿದೆಲಿಯಕಂ ದೀಕ್ಷಲಿಚ್ಚಿನಗುರುನ-ಕವುನರಕಂಬನಿಹರುವಾಕ್ಯಮನುಡು
ಗುರುನಾಥುಂಡಕನಿಂಗನ್ಗೊನಿವತ್ಸವಿನುಮು--ಹರದೀಕ್ಷನಿಮ್ಮನ್ನನಾಪಟ್ಟ
ಮನುಚು

ಶಿಷ್ಯುನಿಶಕ್ತಿಯು ಶಿಷ್ಯುನಿಭಕ್ತಿ-ಶಿಷ್ಯುಭಾವಮುಂಬರೀಕ್ಷಿಂಪ ಕಿಂದಗುನೇ
ಯಾ ಮುಮುಕ್ಷುಂಡು ದೀಕ್ಷಯುಗುಟಯೇಚಾಲು-ನಾವಿಾಂದನಾಚರಣಂ
ಬುದುರ್ಘಟಮು

ಮೊದಲು ಸರ್ವ ದ್ವಂದ್ವ ಮುಲಂ ಬಾಯುವಲಯು-ಮದಮು ಗರ್ವಮುಂ
ಬೊಡಮಕಯುಂಡವಲಯು

ಕುತ್ಸಿತ ನಿಷ್ಠುರ ಕೋಪಮಾಲಿನ್ಯ-ಮಾತ್ಸರ್ಯ ಶಾಠ್ಯ ಡಂಬ ಮುಲುಂಡಂದ
ಗದು

ಕಷ್ಟ ಲೋಭ ಜ್ಞಾನ ಕಾಮ ಮೋಹಾದಿ-ದುಷ್ಟಗುಣಂಬುಲುದೊಲಂಗಗ
ವಲಯು

ಗುದ ಪಾದ ಪಾಣಿ ವಾಗ್ಗುಹ್ಯಸೌಖ್ಯಮುಲು-ಗಡಿಸಿನವಶವರ್ತಿಗಾಕುಂಡ
ವಲಯು

ಶಾಂತಂಬುಮುಖವಿಕಾಸಂಬು ಸದ್ವೃತ್ತಿ-ದಾಂತಿನೀತಿಯುದೆಲ್ಪಿದಯುಯು
ನುವಲಯು

ಸಂತೋಷಮುನುಗತಸ್ಪರ್ಧಯುಧರ್ಮ-ಚಿಂತಯುಸದ್ಗುಣಶಿಲಂಬುನಲಯು
ಮುಗಮಾಟಯುನುದಾನಮುನುವಿನಯುಂಬು-ತಗವು ಧರ್ಮಾರ್ಥಸಾಧಕ
ಬುದ್ಧಿವಲಯು

ನುಚಿತಜ್ಞತಯು ಸತ್ಕ್ರಿಯೋದ್ಯೋಗಧರ್ಮ-ರಚನಪರೋಪಕಾರಂಬುನುವ
ಲಯು

ಶಿವುಂಡೇದೈವಂಬನಿಚೇಪಟ್ಟುನಲಯು-ಶಿವಮಹೋತ್ಸವಮುಲುಸೇಯುಂಗ
ವಲಯು

ನಿತ್ಯಶಿವಾರ್ಚನಾನ್ವಿತುಂಡುಗಾವಲಯು-ಸತ್ಯಂಬುಗುರುಪರಿಚರ್ಯಯು
ದಲಿಯು

ಭಯಭಕ್ತಿಯುನುಶಿವಪರತಂತ್ರವುತಿಯು-ನಿಯಮವ್ರತಂಬುಲುನಿಷ್ಠಯು
ವಲಯು

ನೀಗುಣಂಬುಲುಗಲ್ಗಕೆಟ್ಲಯ್ಯವಚ್ಚು ನಾಗವೋಕ್ತಂಬಗುಹರಭಕ್ತಿದೀಕ್ಷ
ಶತ್ಯೈಲೈನನು ಲಿಂಗಸಹಿತುಲೈಯುನ್ನ-ಮಿತ್ರುಲಕಾಂಜೂಡುಮಿ ಬಸವನ್ನ
ಪಟ್ಟಿನ ವ್ರತಮುಲು ಪ್ರಾಣಂಬುವಿಂದ-ಮೆಟ್ಟಿನವಿಡುವಕುಮಿ ಬಸವನ್ನ
ವೇರುಭಕ್ತುಲ ಜಾತಿ ವೆದಕಕುಂಡುಟಯೆ-ಮಿಾರಿನ ಖದಮುಸುಮಿ
ಬಸವನ್ನ

ಚಿತ್ತಜಾಂತತು ಭಕ್ತಿಂ ಬೆಡನಾಡುಖಲಲು-ನೃತ್ಯುವುಗತಿಂದ್ರುಂಪುಮಿ
ಬಸವನ್ನ

ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಸಂಪಾದಿತ ಭಕ್ತಿ-ಮೇದಿನಿವೆಲಯುಂಪುಮಿ ಬಸವನ್ನ
ಯೆಂದಪ್ಪಿವಟ್ಟಿದುನಿಲಂಬರ ಸ್ತ್ರೀಲ-ಮಿಾಂದಂಗನ್ನಾರ್ಪಕುಮಿ ಬಸವನ್ನ
ಸಾಧ್ಯಮೌಭಕ್ತಿ ಪ್ರಸಾದೇತರಂಬ-ಮೇಧ್ಯಂಬಕಾಂಜೂಡುಮಿ ಬಸವನ್ನ
ನಿಕ್ಕಂಪು ಭಕ್ತಿಕಿನಿರ್ವಂಚಕಂಬು-ವಿಃಕ್ಕಿಲಿಗುಣಮುಸುಮಿ ಬಸವನ್ನ
ಏಪ್ರಾದ್ದು ಜಂಗಮುಂ ಬೇನಕಾಂಜೂಡು-ಮಿಪ್ರಸಾದ ಮುಂಗೊನುಮಿ
ಬಸವನ್ನ

ನಾಲುಕಕಿಂಪುಗಾಶೂಲಿಭಕ್ತುಲನು-ಮೇಲಕಾನುತಿಯಿಂಪುಮಿ ಬಸವನ್ನ
ಯೇವ್ಯೈನವಲಶಿನಯೆಡರ್ಲೈನಂದಲಂಪು-ಮಿಾನುಮ್ಮುಮುರುವಕುಮಿ
ಬಸವನ್ನ

ಗುರುವು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಚಿನ್ಮಯ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತುಹಸ್ತ ಮಸ್ತಕ ಸಂಯೋಗ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣ ಕಳಾನ್ಯಾಸವನ್ನೆಸಗಿ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಂಯೋಗವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವನು. ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದುಂಟಾಗುವ ಜ್ಞಾನವು ನಿಶ್ಚಲವಾಗದೆ ಚಂಚಲವಾಗುವುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದಶೇಂದ್ರಿಯಗಳು ದೇಹಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವನಿಗೆ ಆರೂಡ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗಲು ಆತ್ಮಾವಲೋಕನವೇ ಸಾಧನವಾಗಿರುವುದು. ಅಂತರ ಬಾಹ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಲಿಂಗ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷಾಬೋಧೆಯ ೮೮ ಮತ್ತು ೯೦ ನೆಯ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಶದಪಡಿಸಿರುತ್ತೆ.

ಕಾನನೀಯಿಷ್ಟಲಿಂಗಮುಭಾವಗಮ್ಯಂ-ಜೈನಿನ್ನಂ ಬ್ರೇರೇಪನಲ
ರಿಂತು ಕ್ರಿಯಲು
ತವಿಲಿಲಿಂಗಮುಂ ಜೂಡಂದಾಂ ಜೂಚುರೂಪು-ವಿವರಿಂಚಿಲಿಂಗಂಬು
ವಿನವಿನುಧ್ವನುಲು
ಸಾರಿದಿಲಿಂಗಮು ಸೋಂಕಸೋಂಕು ಸ್ಪರ್ಶನಮುಂ-ಬರಮುಲಿಂಗಮು
ಭಜಿಂಪಭುಜಿಂಚುನವಿಯು
ನೆಗಡಿಲಿಂಗಂಬು ಘ್ರಾಣಿಂಪಘ್ರಾಣಿಂಚುಂ-ದಗಲಿಂಗ ದೃಷ್ಟಿಚೆಂದಾದ್ರಷ್ಟ
ಯಗುನು
ಸರಿನಿಟ್ಲ ಪ್ರಾಣೈಕಸಹೋದರುಂಡಗುಚುಂ-ಜರಿಯಿಂಚು ಭಕ್ತುಂಡು
ಸರ್ವಾಂಗಲಿಂಗಿ
ಪ್ರಾಣಾಂಗಮುಲು ದನಪ್ರಾಣಲಿಂಗಂಬು-ಪ್ರಾಣಾಂಗಮುಲುಗಾಂಗಸವು
ರಿಂಚಿಜೇಷ್ಟ
ಲನುಲಿಂಗಮುಂದುಂಗೀಲ್ಕೊಲಪಿತಾನಂತ-ಯುನುಲಿಂಗಮುಯುಮುಯಿ
ಯುಂಡುನಾಶರಣು
ನೇಮುನಿಮುದಿನಿರ್ಣಯಿಂತುಂಗೀರ್ತಿಂತು-ನಾಮುಹಾತ್ಮುನಿಯುಪಮಾತೀತ
ಮೂರ್ತಿಂ
ಜಡಬುದ್ಬುದಮು ನೀಟಸಮಿಸಿಯುನಟ್ಲ-ವಡಗಂಡ್ಲನೀಟಲೋವರ್ಷಿಂ
ಚುನಟ್ಲ
ಕಾಂಕಲನಿಂಗಿಲೀಕಮುರಸವ್ಯೈನ-ಜೋಕಂಗಾಷ್ಠಮುಲಗ್ಗಿಸೋಂಕಿತಾ
ಮಗ್ನಿ
ಯ್ಯೈನಟ್ಲ ಲಿಂಗಂಬುನಂದ್ಯೈನತನುವುಂ-ದಾನುಲಿಂಗಕ್ರಿಯಂದಗಲಿಂಗ
ಮಯ್ಯೆ
ಮದಿವೆವ್ವಂಡೆಯ್ಯುದಿಮರಿಗಿಧ್ಯಾನಿಂಚು-ನದಿಯೇವಾಕ್ಯುನವೇಳ್ಲನಾಡುಚು
ನುಂಡು
ನದಿಯೆಕರ್ಮಂಬುಚೇನಲರಿಂಪುಚುಂಡು—ವಿದಿತಂಬುಗಾನಿದಿವೇದವಾ
ಕ್ಯಂಬು

ಲಿಂಗನಿರೀಕ್ಷಣೆಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮೇಂದ್ರಿಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯತಕ್ಕ ವಿಧಾನವು ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷರ ಅನುಭವಯುಕ್ತವೆಂಬುವದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆಯಷ್ಟೆ. ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿ ದೂರಶ್ರವಣವು, ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವೇ ಮುಂತಾದ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳಿಂದ

ಶಿವತತ್ವವು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರವು ಲಿಂಗಶರೀರದಲ್ಲಿಯೂ, ಲಿಂಗಶರೀರವು ಆತ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ, ಆತ್ಮವು ಪರಶಿವನಲ್ಲಿಯೂ ಲೀನವಾಗಿ ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯವುಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಾಧಕನು ದೇಹಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಶೈವಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮಲತ್ರಯಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಬೇಕು. ಆಣವ ಮಲಗಳಿಂದ ದೂರಸ್ಥನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮಾತಾ ಸತೀ ಸುತಾದಿಗಳ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ತಾನು ಶಿವಾಂಶವಾದ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸತಕ್ಕವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಚಾರ ವುವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷಾಬೋಧೆಯ ೩೨ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ:—

ಸಕಲಂಬುದಾನಯ್ಯೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರುಂಡು-ಸಕಲೆಂಬು ನಾಡಿಂಚು ಚೈತನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ
ಶಿವುಂಡಟ್ಟಿ ಚೈತನ್ಯ ಚೇತನಸಾತ್ಮಕುಂಡು-ತವಿಲಿಪ್ರೇರೇಪಂಗಂದಾನಾಡು ಜಗಮು
ತಲ್ಲಿಪಾರ್ವತಿಯುನು ತಂಡ್ರಿಶಿವುಂಡು-ನೆಲ್ಲಭಕ್ತುಲು ತನಹಿತಬಂಧು ಜನುಲು
ನನುಚು ನಾನಾ ಪುರಾಣಾಗಮಾರ್ಥಮುಲು-ಮುನುಜೆಪ್ಪೆಂಗಾವುನ ಮುಂದುಂಡಿ ನೀವು
ನಾದಿನೀಶ್ವರ ಬೀಜಮುಂದ್ವೈತಿಗಾನ-ಭೇದಂಬುಲೆಲ್ಲಂಗಲ್ಪಿತಮು ಗಾನಾತ್ಮಂ
ಜಿಂತಿಂಚಿತೆಲಿಯುನು ಸ್ಥಿರಮಾಟನೀವು-ಅಂತನಪಾಯು ನೀಕಾಣವಮಲಮು

ಮಾಯಾಮಲ ವಿದೂರನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಸ್ತ್ರೀ—ಪುರುಷ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ಸರ್ವತ್ರ ಆತ್ಮಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೇಗೆಂದರೆ:— ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷಾಬೋಧೆಯ ೩೯ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವ

ಶಿಲಲಲೋಪಲಂ ಜನಿಂಚಿನನೇಮಿ ಪಸಿಡಿ-ಶಿಲಯಂ ದಾನಗುನಯ್ಯ ಚಿಂತಿಂಪನಟ್ಲ
ಮಾನವುಲಂದು ಸಂಭವು ಲೈನನೇಮಿ ಮಾನವುಲಗುದುರೇ ಮಾಭಕ್ತವರುಲು
ಪೂರುಷಲೈನ ನಪುಂಸಕುಲೈನ-ನಾರುಲೈನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲೀನುಲಯಿನಂ
ಜಂಡಾಲುಲೈನನು ಶಂಭುಂಬೂಜಿಂಪ-ನೊಂಡೇಮಿ ರುದ್ರಸಾಮ್ಯುಲು ವಿಚಾರಿಂಪ
ನದಿಗಾಕ ನೀವು ನೀಯಾತ್ಮನು ಗಾಂಚಿ-ವದಲ ಕುಂಡಿನಂಗುಲ ವ್ಯಾಮೋಹ ಮುಡಗುಂ

ಮರಿದಾನೇತೊಲಂಗು ನೀವಾಯಾ ಮಲಂಬು-ಕೊರಲುನಹಂ ಕೃತಿದೋ
ಡ್ತನಯಡಂಗು

ಕಾರ್ತಿಕಮಲದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಯಥಾಲಾಭಸಂತು ಷ್ಟನಾಗಿರುತ್ತಾ ತನ್ನ ಸಂಪತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಸಮ ರ್ಪಿಸಿ, ಅವರ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತ ತೃಪ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ವಿಚಾರವು ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷಾಬೋಧೆಯ ೪೨ ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ವಿವರಿಸಿರುತ್ತೆ.

ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರನ ಕುಂಬ್ರಾಣಾರ್ಥಂಬುಲೊಸಂಗು-ಜಾಣವೈಧನವಿಮ್ಮು
ಸದ್ಭಕ್ತುಲಕು
ವಿನುಮುವೆಂಡಿಯು ನೊಕ್ಕವಿತ್ತಮೇಕಾದು-ತನುಮನೋಧನಮುಲುದ
ಗಂಗುರುಲಿಂಗ
ಜಂಗಮಾವಲಿವಿನಿಶ್ಚಯಮೆಟ್ಟುಲನಿನ-ಸಂಗತಲಿಂಗದೀಕ್ಷಾಕಾಲಮುಲನು
ತ್ರಿವಿಧ ಮೂರ್ತುಲುತನುಶ್ರೀಗುರುಸ್ವಾಮಿ-ತ್ರಿವಿಧ ಮಿಮ್ಮಿಯೇನಾತ್ರಿವಿಧ
ಮೆಟ್ಲನಿನ
ತನುವೆಪ್ಪುಡು ಗುರೂತ್ತಮುನಕು ಮನಮುಂ-ದನರಲಿಂಗಮುನಕುಧನ
ಮುಭಕ್ತುಲತಂ
ಘನ ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯ ಕರ್ಮಸತ್ಕ್ರಿಯಲಂ-ದನಗುರುನಿಯನುಗ್ಗಂದ
ಪ್ಪಕಿಚ್ಚಿನನು
ಘನಮುಲಕೆಲ್ಲನು ಘನವೈನಲಿಂಗ-ಮುನುಶ್ರೀಗುರುಂಡು ಮುದಮಾರ
ನಿಚ್ಚ
ನಟುಗಾಕ ದೀಕ್ಷ ನೀವಾಸಿಂಚಿನಪುಡು-ತಟುಕು ನಂದುನು ಮನೋಧನ
ಮುಂದ್ರಿಮೂರ್ತು
ಲಕುಸಮರ್ಪಿಂಪ ವಾಲಾಯಂಬುಗಾನ-ನೊಕಟಿಯು ನೀದಿಗಾಕುಂಡಟಂ
ದೆಲಿಸಿ
ತ್ರಿವಿಧ ಮೂರ್ತುಲ ತನು ದ್ರಿವಿಧ ವಸ್ತುವುಲ-ನವಿರಳಪ್ರೀತಿ ನೀನರ್ಪಿಂಚಿ
ತೇನಿಂ
ಬಟ್ಟಿಂಚು ಸದ್ಭಕ್ತಿ ಭಾವಮಂತಟನ-ಗಟ್ಟಿಗಾಂದೊಲುಂಗು ನೀಕಾರ್ತಿಕ
ಮಲಮು

ಶಿವತ್ವವು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರವು ಲಿಂಗಶರೀರದಲ್ಲಿಯೂ, ಲಿಂಗಶರೀರವು ಆತ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ, ಆತ್ಮವು ಪರಶಿವನಲ್ಲಿಯೂ ಲೀನವಾಗಿ ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯವುಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಾಧಕನು ದೇಹಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಶೈವಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮಲತ್ರಯಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಬೇಕು. ಆಣವ ಮಲಗಳಿಂದ ದೂರಸ್ಥನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮಾತಾ ಸತೀ ಸುತಾದಿಗಳ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ತಾನು ಶಿವಾಂಶವಾದ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸತಕ್ಕವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈವಿಚಾರ ವುವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷಾಬೋಧೆಯ ೩೨ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ:—

ಸಕಲಂಬುದಾನಯ್ಯೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರುಂಡು-ಸಕಲೆಂಬುನಾಡಿಂಚುಚೈತನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ

ಶಿವುಂಡಟ್ಟಿಚೈತನ್ಯಚೇತನಾತ್ಮಕುಂಡು-ತವಿಲಿಪ್ರೇರೇಪಂಗಂದಾನಾಡುಜ ಗಮು

ತಲ್ಲಿಪಾರ್ವತಿಯುನುತಂಡ್ರಿಶಿವುಂಡು-ನೆಲ್ಲಭಕ್ತುಲುತನಹಿತಬಂಧುಜನುಲು

ನನುಚುನಾನಾ ಪುರಾಣಾಗಮಾರ್ಥಮುಲು-ಮುನುಜೆಪ್ಪೆಂಗಾವುನಮುಂ ದುಂಡಿನೀವು

ನಾದಿನೀಶ್ವರ ಬೀಜಮುಂದ್ವೈತಿಗಾನ-ಭೇದಂಬುಲೆಲ್ಲಂಗಲ್ಪಿತಮುಗಾನಾತ್ಮಂ

ಜಿಂತಿಂಚಿತೆಲಿಯುನು ಸ್ಥಿರಮಾಟನೀವು-ಅಂತನಪಾಯು ನೀಕಾಣವಮು ಲಮು

ಮಾಯಾಮಲ ವಿದೂರನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಸ್ತ್ರೀ—ಪುರುಷ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ಸರ್ವತ್ರ ಆತ್ಮಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೇಗೆಂದರೆ:— ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷಾಬೋಧೆಯ ೩೯ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವ

ಶಿಲಲಲೋಪಲಂ ಜನಿಂಚಿನನೇಮಿಪಸಿಡಿ-ಶಿಲಯಂ ದಾನಗುನಯ್ಯ ಚಿಂತಿಂಪನಟ್ಲ

ಮಾನವುಲಂದುಸಂಭವು ಲೈನನೇಮಿ ಮಾನವುಲಗುದುರೇಮಾಭಕ್ತಿ ವರುಲು

ಪೂರುಷಲೈನ ನಪುಂಸಕುಲೈನ-ನಾರುಲೈನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೀನುಲಯಿನಂ

ಜಂಡಾಲುಲೈನನು ಶಂಭುಂಬೂಜಿಂಪ-ನೊಂಡೇಮಿರುದ್ರಸಾಮ್ಯುಲುವಿಚಾ ರಿಂಪ

ನದಿಗಾಕ ನೀವುನೀಯಾತ್ಮನುಗಾಂಚಿ-ವದಲ ಕುಂಡಿನಂಗುಲ ವ್ಯಾಮೋಹ ಮುಡಗುಂ

ಮರಿದಾನೇತೊಲಂಗು ನೀವಾಯಾ ಮುಲಂಬು-ಕೊರಲುನಹಂ ಕೃತಿದೋ
ಡ್ರ್ತನಯುಡಂಗು

ಕಾರ್ಮಿಕವ:ಲದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಯಥಾಲಾಭಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರುತ್ತಾ ತನ್ನ ಸಂಪತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಅವರ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತ ತೃಪ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ವಿಚಾರವು ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷಾಬೋಧೆಯ ೪೨ ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ವಿವರಿಸಿರುತ್ತೆ.

ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರನ ಕುಂಬ್ರಾಣಾರ್ಥಂಬುಲೊಸಂಗು-ಜಾಣವೈಧನವಿಮ್ಮು
ಸದ್ಭಕ್ತುಲಕು
ವಿನುವುವೆಂಡಿಯು ನೊಕ್ಕವಿತ್ತಮೇಕಾದು-ತನುವುನೋಧನಮುಲುದ
ಗಂಗುರುಲಿಂಗ
ಜಂಗಮಾವಲಿವಿನಿಶ್ಚಯುಮೆಟ್ಟುಲನಿನ-ಸಂಗತಲಿಂಗದೀಕ್ಷಾಕಾಲಮುಲನು
ತ್ರಿವಿಧ ಮೂರ್ತುಲುತನುಶ್ರೀಗುರುಸ್ವಾಮಿ-ತ್ರಿವಿಧ ಮಿಮ್ಮಯೇನಾತ್ರಿವಿಧ
ಮೆಟ್ಲನಿನ
ತನುವೆಪ್ಪುಡು ಗುರೂತ್ತಮುನಕು ಮನಮುಂ-ದನರಲಿಂಗಮುನಕುಧನ
ಮುಭಕ್ತುಲತಂ
ಘನ ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯ ಕರ್ಮಸತ್ಕ್ರಿಯುಲಂ-ದನಗುರುನಿಯನುಗ್ಗಂದ
ಪ್ಪಕಿಚ್ಚಿನನು
ಘನಮುಲಕೆಲ್ಲನು ಘನಮೈನಲಿಂಗ-ಮುನುಶ್ರೀಗುರುಂಡು ಮುದಮಾರ
ನಿಚ್ಚ
ನಟುಗಾಕ ದೀಕ್ಷ ನೀವಾಸಿಂಚಿನಪುಡು-ತಟುಕು ನಂದುನು ಮನೋಧನ
ಮುಂದ್ರಿಮೂರ್ತು
ಲಕುಸಮರ್ಪಿಂಪ ವಾಲಾಯಂಬುಗಾನ-ನೊಕಟಿಯು ನೀದಿಗಾಕುಂಡಟಂ
ದೆಲಿಸಿ
ತ್ರಿವಿಧ ಮೂರ್ತುಲ ತನು ದ್ರಿವಿಧ ವಸ್ತುವುಲ-ನವಿರಳಪ್ರೀತಿ ನೀನರ್ಪಿಂಚಿ
ತೇನಿಂ
ಬಟ್ಟೆಂಚು ಸದ್ಭಕ್ತಿ ಭಾವಮಂತಟನು-ಗಟ್ಟಿಗಾಂದೊಲುಂಗು ನೀಕಾರ್ಮಿಕ
ಮುಲಮು

ಆಣವ, ಮಾಯಾ, ಕಾರ್ಮಿಕಾದಿ ಮಲತ್ರಯಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸುವ ಸಾಧಕನು ಧರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕನಾಗಿ, ಶ್ರೀಗುರುಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿರುತ್ತಾ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯ ರೂಪವಾದ ಚಿನ್ಮಯ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶಿವಸ್ವರೂಪನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶಿವಲಿಂಗ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಈ ಸಾಧಕನು ಶಿವಲಿಂಗ ಸ್ವರೂಪರಾದ ಜಂಗಮಭಕ್ತರ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾ, ಪ್ರಕೃತಿ ಕಲ್ಪಿತಗಳಾದ ಭೇದಾವರಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಗುರುಲಿಂಗೈಕ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಜಂಗಮ ಸೇವೆ, ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆ ಮಾಡದೆ, ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ತನ್ನಂತೆಯೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಿಕೆ, ಇವುಗಳೇ ಈಶ್ವರ ಪೂಜಾ ಫಲಗಳೆಂದು ಎಲ್ಲ ಮತಗಳೂ ಸಾರುತ್ತಿರುವವು. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾದ ಭಕ್ತರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕುಲಭೇದಗಳನ್ನೆಣಿಸದೆ ಪೂಜಿಸಿ ಮಾನವಸಹೋದರತ್ವವನ್ನೂ, ಜಂಗಮರೂಪಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ವಿಧಾನಗಳು ಬಸವ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ರಮ್ಯವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿವೆ.

(ಮುಂದುವರಿವುದು.)

ಶಿವಶರಣರ ಸ್ಥಾನಗಳು.

(ರಾ. ಸಾ. ಪಿ. ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಬಿ. ಏ. ಎಲ್. ಎಲ್. ಬಿ. ವಿಜಾಪುರ

ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಚಳವಳಿಯ ಉಗಮಸ್ಥಾನವು ಆವುದೆಂಬದನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸುವದು ಬಹು ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ನಾವು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಅವನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದಿನಕಾಲ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಇವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳವಳಿಯ ಸ್ವರೂಪು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯದಾಗಿತ್ತು ಯಾವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಯಾರಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸುವಷ್ಟು ಆಧಾರಗಳು ಇನ್ನೂ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ೧೧ನೇ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತ್ರ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು ಯಾವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಉಗಮಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಎಲ್ಲಿ ನಿಬಿಡವಾಗಿದ್ದಿತು ಎಂಬುದರ ಶೋಧವು ಬಹು ಮಹತ್ವದ್ದದೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶವು ಬೀಳಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾವು ಈ ಲೇಖವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತೇವೆ.

ನಾವು ಹೋದ ವರ್ಷದ ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ನಿರೂಪಣೆಗಳಿಂದ ಮೊದಲು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಚಳವಳಿಯು ಮುದನೂರು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಉಗಮಿಸಿ ಮುಂದೆ ತದ್ದೇವಾಡಿ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಅದು ರೂಪುಗೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಪ್ರಬಲಿಸುತ್ತ ಮುಂದೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಅದು ಅತ್ಯುಚ್ಚಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತೆಂದು ವಾಚಕರಿಗೆ ತೋರಿ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಈ ೧೦೦-೧೫೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಸ್ವರೂಪು ಒಂದೇ ವಿಧವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಬರಲಾರದು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದು ಯಾವ ಯಾವ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಆಧಾರಗಳು ಇನ್ನೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಸ

ವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಅದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳದಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ವೈಶಾಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿತೆಂಬ ಊಹೆಗೆ ಸಬಲ ಕಾರಣಗಳಿರುವುದಾಗಿ ವಚನಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತೆ ಇದೆ.

ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಈ ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನಾವು ತೊಡಗದೆ ಈ ಕಾಲದ ಶಿವಶರಣರು ಯಾವ ಯಾವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದರೆಂಬುದನ್ನು ವಾಚಕರೆದುರಿಗೆ ಇಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇದರಿಂದ ಯಾವ ಅನುಮಾನಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಬಹುದೆಂಬದನ್ನು ವಾಚಕರು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಸಹಾಯವಾಗುವದೆಂದು ನಮ್ಮ ನಂಬಿಗೆ ಇದೆ.

ತದ್ದೇವಾಡಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲು ಶಿವಶರಣರು ಬಹುಸಂಖ್ಯಾಕರಾಗಿ ಉದಯಿಸಿದರೆಂದು ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದಷ್ಟು ಶಿವಶರಣರು ಬೇರೆ ಯಾವ ಕಡೆಗೂ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ತದ್ದೇವಾಡಿ ನಾಡು ಎಂದರೆ ಈಗಿನ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗ. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಘಟಪ್ರಭಾ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣೆ ಈ ನದಿಗಳ ತೀರದಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಈಗಿನ ಸೊಲ್ಲಾಪೂರ ಪಟ್ಟಣದ ವರೆಗೂ ಮೊದಲಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಡು ವಿಸ್ತರಿಸಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಈಗಿನ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ, ಇಂಡಿ, ಸಿಂದಗಿ, ವಿಜಾಪುರ, ಬಾಗೇವಾಡಿ, ಮತ್ತು ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕುಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಭೂತವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದರ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಾದ ಸಾಂಗಲಿ ಮತ್ತು ಜತ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳೂ ಕೂಡ ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ನಾವು ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಮುದನೂರು ಪ್ರದೇಶವಾದರೂ ಈ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆಯೇ ಹೊಂದಿ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪಸರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗಗಳು ಮೊದಲು ವೀರಶೈವ ಚಳವಳಿಯ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನಗಳಾಗಿದ್ದವೆಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಯಾವ ಯಾವ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಶರಣರು ಉದಯಿಸಿದರೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ವಿಸ್ತಾರ ಭಯಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಆಯಾ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಹರಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ತಾಲೂಕು.

ಮಂಗಳವಾಡ:— ಇಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಬಹು ದಿವಸ ವಾಸಮಾಡಿದ್ದನು. ಮಧುವರಸನು ಕೂಡ ಇದೇ ಪಟ್ಟಣದವನಾಗಿದ್ದನು. ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಮಗನಾದ ರುದ್ರಮುನಿಯೂ ಸಹ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಗುರುಪಟ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬಹು ದಿವಸ ವಾಸಿಸಿದನು. ಈ ಸ್ಥಾನವು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಚಾಲುಕ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲಚೂರ್ಯ ರಾಜರ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಈಗ ಸಾಂಗಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದೆ.

ಮಾಸನೂರು:— ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಜ್ಜಳನು ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಸುರಿಗಿಯನ್ನು ಮಡುವಿನೊಳಗಿಂದ ಅವನಿಂದ ಎತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಈಗಲೂ ಈ ಸ್ಥಳವು ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಪುಳುಜೆ:— ಇಲ್ಲಿ ಅಮುಗಿದೇವನು ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಇದು ಭೀಮಾ ತೀರದಲ್ಲಿದೆ. ಈತನಿಗೆ ಯಾದವ ನೃಪಾಲನಾದ ಸಿಂಘಣನು ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರ ಉಲ್ಲೇಖವು ಇಲ್ಲಿಯ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿದೆ. ಈತನು ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಚನಕಾರನಾದನು.

ವಾಡಪುರಿ:— ಇಲ್ಲಿ ವರದಾನಿ ಗುಡ್ಡಮ್ಮೆಯ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ದೇವಗಿರಿ ಯಾದವರಾಜರ ಮಾಂಡಲಿಕನೊಬ್ಬನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನೆಂದು ಶಿಲಾಲೇಖದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತಿದೆ.

ಸೊನ್ನಲಿಗೆ:— ಇದು ಈಗಿನ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಪಟ್ಟಣವಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನು ಜನಿಸಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಈತನು ಮಹತ್ವದ ವಚನಕಾರನು.

ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮಗಳು ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಮತ್ತು ಇಂಡೀ ತಾಲೂಕುಗಳ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸುವ ಭೀಮಾ ತೀರದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಇಂಡೀ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಶಿವಶರಣರ ಸ್ಥಾನಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಇಂಡಿ ತಾಲೂಕು.

ಇಂಡಿ:— ಇಲ್ಲಿ ಶಾಂತಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಶರಣನು ಉದಯವಾದನು. ಸಹಸ್ರಗಣ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಈತನ ಹೆಸರು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈತನ ದೇವಾಲಯವು ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದೆ.

ಹಾವಿನ ಹಾಳ:— ಈ ಗ್ರಾಮವು ಈ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ವಚನಕಾರನು ಜನಿಸಿದನು. ಹರಿಹರ ಕವಿಯು ಆತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದು ರಗಳೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ರುದ್ರಮುನಿಯಿಂದ ಉಪದೇಶಹೊಂದಿದನು.

ಕರಜಿಗೆ:— ಇದು ಗಜೇಶ ಮಸಣಯ್ಯನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಚನಕಾರನ ಸ್ಥಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಇಂಡೀ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗುವ ಜತ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.

ರೇಣಾವಿ:— ಇದು ಇಂಡೀ ತಾಲೂಕಿನ ಮೇರೆಯಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ೬೦ ಮೈಲು ದೂರವಿರುತ್ತದೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಈಗ ಸಾತಾರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶವಾಗಿದೆ.

ಸಿಂದಗಿ ತಾಲೂಕು.

ಈ ತಾಲೂಕು ಇಂಡೀ ತಾಲೂಕಿನ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರ ಸ್ಥಾನಗಳಿವೆ.

ಹಿಪ್ಪರಿಗೆ:— ಇಲ್ಲಿ ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವನು ಜನಿಸಿದನು. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಸಾಹಸವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದನು. ಈತನೂ ಕೂಡ ವಚನಕಾರನಿದ್ದಾನೆ.

ಕೊಂಡಗುಳಿ:— ಇದು ಕೊಂಡಗುಳಿಯ ಕೇಶಿರಾಜನ ಸ್ಥಾನವು. ಹಿಪ್ಪರಿಗೆಯ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ೧೦ ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಕೇಶಿರಾಜನು ಬಿಜ್ಜಳನ ತಂದೆಯಾದ ಪೆರ್ಮಾಡಿರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಈತನು ಉತ್ತಮ ಕವಿಯೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಗೊಲ್ಲಗಿರಿ:— ಇದು ಗೊಲ್ಲಾಳಯ್ಯನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ಥಾನವು. ಈತನು ವಚನಕಾರನಿದ್ದಾನೆ.

ಕಕ್ಕಳಮೇಲಿ:— ಇದು ಕಕ್ಕಯ್ಯನ ಸ್ಥಾನವು. ಕಕ್ಕಯ್ಯನು ವಚನಕಾರನಿದ್ದಾನೆ.

ಕುಳೇ ಕುಮಟಗಿ:— ಇದು ವಚನಕಾರನಾದ ನುಲಿಯ ಚಂದಯ್ಯನ ಸ್ಥಾನವು. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು.

ಮಲಘಾಣ:— ಇದು ಮಲ್ಲಿಬೊಮ್ಮಯ್ಯನ ಸ್ಥಾನವೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ.

ಆಲಮೇಲ:— ಇದು ಜಗದೇವನ ಸ್ಥಾನವೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ.

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಎರಡು ಸ್ಥಳಗಳು ಪರಸ್ಪರ ೭—೮ ಮೈಲು ಅಂತರದ ಮೇಲಿದ್ದು ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಇರಿದ ಜಗದೇವ ಮಲ್ಲಿಬೊಮ್ಮಯ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲಿಯವರೇ ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಇದೆ.

ಮುದನೂರು:— ಇದು ಸಿಂದಿಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮೇರೆಯ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ೨೫ ಮೈಲು ದೂರ ಇದ್ದು ಇದು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಸ್ಥಾನವಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆತನ ಅನೇಕ ಕುರುಹುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಚನಕಾರನಿದ್ದಾನೆ.

ವಿಜಾಪುರ ತಾಲೂಕು

ಹರಳಯ್ಯನ ಗುಂಡು:— ಈ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಹರಳಯ್ಯನ ಗುಂಡವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹರಳಯ್ಯನು ಕೆಲಕಾಲ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ.

ಗುಡ್ಡಾಪುರ:— ಇದು ಜತ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಮೇರೆಯಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ೧೦ ಮೈಲು ದೂರವಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶಿವಶರಣೆಯಾದ ವರದಾನಿಗುಡ್ಡಮ್ಮಯ ಸ್ಥಾನವು. ಈಕೆಯು ಶೂರಸ್ತ್ರೀಯಳು. ವೈರಿಗಳೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಳು.

ಬಾಗೇವಾಡಿ ತಾಲೂಕು.

ವಿಜಾಪುರ ಮತ್ತು ಸಿಂದಗಿ ತಾಲೂಕುಗಳ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಈ ತಾಲೂಕು ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ಶಿವಶರಣರು ಮತ್ತು ವಚನಕಾರರು ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಬಾಗೇವಾಡಿಃ— ಇದು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ಇದು ಈ ತಾಲೂಕಿನ ಮುಖ್ಯ ಗ್ರಾಮವು.

ಚಿಮ್ಮಲಿಗೆಃ— ಇದು ಚಂದಿಮರಸು, ನಿಜಗುಣರ ವಾಸಸ್ಥಳವು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ವೀರಶೈವ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧರು. ಚಂದಿಮರಸನ ಮುದ್ರಿಕೆಯು "ಸಿಮ್ಮಲಿಗೆಯ ಚನ್ನರಾಮಾ" ಎಂದು ಇದ್ದು ಇವನ ವಚನವು ಶಿವಾನುಭವ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸಿಮ್ಮಲಿಗೆ, ಚಿಮ್ಮಲಿಗೆ ಈ ಎರಡೂ ಹೆಸರುಗಳು ಒಂದೇ ಇವೆ. ಚಂದಿಮರಸನ ಗುರುವು ನಿಜಗುಣನು. "ನಿಜಗುಣಯೋಗಿಯ ಯೋಗಾ" ಎಂಬುದು ಈತನ ಮುದ್ರಿಕೆಯು.

ಇಂಗುಳೇಶ್ವರಃ— ಇದು ಬಾಗೇವಾಡಿಯ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ೪ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಗವಿಯೊಂದಿದೆ.

ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕು.

ಈ ತಾಲೂಕು ಬಾಗೇವಾಡಿ ತಾಲೂಕಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ದಕ್ಷಿಣದ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯು ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಸಂಗಮಃ— ಮಲಪ್ರಭಾ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣೆಯ ಸಂಗಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಐಕ್ಯಹೊಂದಿದನು.

ತಂಗಡಿಗಿಃ— ಇದು ಈ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸಂಗಮದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಪತ್ನಿಯಾದ ನೀಲಾಂಬಿಕೆಯು ತನ್ನ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದಳು. ಆಕೆಯ ಸಮಾಧಿಯು ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾ ತಟಾಕದ ಮೇಲಿದೆ.

ಬಾಹೂರುಃ— ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶಿವಶರಣನಾದ ಬಾಹೂರು ಬೊಮ್ಮಯು ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಿರುವ ಬಾಹೂರ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದವನು.

ಕೋಡಗನೂರುಃ— ಇದು ಇದೇ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ತಾಳೀಕೋಟಿಯ ಈಶಾನ್ಯಕ್ಕೆ ೬ ಮೈಲಿನ ಮೇಲೆ ಇದೆ. ಸೌಂದರನೆಂಬೆಣ್ಣನು ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೆಂದು ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಹೇಳಿಕೆ ಇದೆ.

ಕಾರಗನೂರುಃ— ಕೋಡಗನೂರಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾರಗನೂರು ಇದೆ. ಇದು ಚೇರಮರಾಯನ ಪಟ್ಟಣವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ.

ಕಾರಗನೂರು, ಕೋಡಗನೂರು ಇವು ಹಳೆಯ ಪಟ್ಟಣಗಳಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಅವಶೇಷಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿವೆ.

ಅಗ್ನಿಃ— ಈ ಗ್ರಾಮವು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಎರಡು ಗ್ರಾಮಗಳಿಂದ ೮-೧೦ ಮೈಲು ದೂರದ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ನಿಜಾಮನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಅದು ಅಗ್ಗವಣಿಯ ಹೊನ್ನಮ್ಮನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶಿವಶರಣಿಯ ಸ್ಥಾನವು. ಇಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಹೆಸರಿನ ದೇವಾಲಯವಿದೆ.

ಕೆಂಭಾವಿಃ— ಇದು ತಾಳೀಕೋಟಿಯಿಂದ ೨೦-೨೪ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಈಶಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗ್ರಾಮವಾಗಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಭೋಗಯ್ಯನು ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಆತನ ಅವಶೇಷಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕವಿರುತ್ತವೆ. ಹರಿಹರನ ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದು ರಗಳೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ನಿಜಾಮನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದೆ.

ನವಿಲಿಃ— ಇದು ಕೃಷ್ಣಾ ತಟಾಕದಲ್ಲಿ ಈ ತಾಲೂಕಿನ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ೧೦-೧೨ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಇದ್ದು ಇದು ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಸ್ಥಾನವು. ಇಲ್ಲಿ ಆತನ ಅವಶೇಷಗಳಿವೆ. ಅವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹರಿಹರನು ಒಂದು ರಗಳೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಬಾಗಲಕೋಟೆ ತಾಲೂಕು

ಇಲ್ಲಾಳಃ— ಇಲ್ಲಿ ಇಲಿಹಾಳ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶಿವಶರಣನಿದ್ದನು. ಈತನು ಪೆರ್ಮಾಡಿ ರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಹರಿಹರನು ಆತನ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ರಗಳೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಾಮವು ಘಟಪ್ರಭಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಈ ಶಿವಶರಣನ ಅನೇಕ ಕುರುಹುಗಳು ಈಗಲೂ ತೋರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿವೆ.

ಹುನಗುಂದ ಮತ್ತು ಬದಾಮಿ ತಾಲೂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಬೀಳಗಿ ಪೇಠಾ ಇಲ್ಲಿ ಬದಾಮಿ, ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಮತ್ತು ಸವದತ್ತಿ ರಟ್ಟ ರಾಜರ ಅನೇಕ ಕುರುಹುಗಳು ಇವೆ. ಆದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ಶಿವಶರಣರ ಸ್ಥಾನಗಳು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನ ತರುವಾಯ ವಿಜಯನಗರ ರಾಜರು ಮತ್ತು ವಿಜಾಪುರ ಬಾದಶಹರು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಈ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವಿಕರು ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದು ಅವರ ಅನೇಕ ಸ್ಥಾನಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಈಗ ವಿವರಿಸುವದು ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾದದ್ದು.

ಇದರಂತೆಯೇ ರಾಯಚೂರು ಮತ್ತು ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಶಿವಶರಣರ ಸ್ಥಾನಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಮುಂದಿನ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿ ಇವೆಲ್ಲ ಸ್ಥಾನಗಳ ಮೇಲಿಂದ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಜಾಗ್ರತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾರ ಈ ಕಾರ್ಯಗಳು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಜರಗಿದವೆಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪ್ರಕಾಶವು ಬೀಳುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವೇಚಿಸುವೆವು.

ವೀರಶೈವರ ಲಿಂಗವೂ ಲಿಂಗಪೂಜೆಯೂ.

(ಲೇಖಕ:— ಶ್ರೀಯುತ ಬಸವಪ್ಪ ಚೆನ್ನಪ್ಪ ಪಟ್ಟೇದ- ಒಂಟಮುರಿ)

ಶಿವನನ್ನು (ಲಿಂಗವನ್ನು) ಆರಾಧಿಸುವವರು ಶೈವರು. ಆ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿದವರು ವೀರಶೈವರು. ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳೇ ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಚಿಹ್ನವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವೇ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ಉಳಿದವೆಲ್ಲ ಲಿಂಗದುದ್ದಿಶ್ಯವಾಗಿಯೇ ಉಂಟು. ಆ ಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಯೇ ಸಾಂಪ್ರತದ ಬರೆಹದ ವಿಷಯವು.

ಲಿಂಗವು ಗುರುಕರುಣೆಯ ಫಲವಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸ್ಥೂಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಕಾರಣಗಳೆಂಬ ಮೂರು ದೇಹಗಳಿರುವದರಿಂದ ಆತನು ಧರಿಸುವ ಲಿಂಗವಾದರೂ ಇಷ್ಟ-ಪ್ರಾಣ-ಭಾವಗಳೆಂಬ ಮೂರು ತೆರನಾಗಿ ಕ್ರಮದಿಂದ ಆ ದೇಹಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಲ್ಪಡುವದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲದೇಹ ಮತ್ತು ಅದರ ಮೇಲೆ ಧರಿಸುವ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಇವೆರಡು ಮಾತ್ರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿರುವದರಿಂದ, ಅವಷ್ಟೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುವವು. ಆದರೆ ಉಳಿದೆರಡು ದೇಹಗಳೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ಲಿಂಗಗಳೂ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ (ಆಂತರಿಕ) ವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಅವುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಜನರ ಲಕ್ಷ್ಯವು ಹೋಗದಿರುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ! ಆದುದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಸಮೂಹವು— ಲಿಂಗವೆಂದರೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ, ಅದರ ಪೂಜೆಯೆಂದರೆ ಜಲವೆರೆದು ವಿಭೂತಿ ಗಂಧಾದಿ ಧರಿಸಿ ಹೂಪತ್ರಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಧೂಪ-ದೀಪಾದಿ ಬೆಳಗಿ ಶಿವನಾಮ ಘೋಷದೊಡನೆ ವಂದಿಸಿ ನೈವೇದ್ಯ ತೋರಿಸುವದು; ಎಂಬದನ್ನಷ್ಟೇ ಬಲ್ಲುದು. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಒದಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಅದು ಮನುಷ್ಯನ ಆತ್ಯಂತಿಕ ಸುಖಕ್ಕೆ-ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವದೇ? ಎಂದೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದು ಲಿಂಗದ ಹಾಗು ಲಿಂಗಪೂಜೆಯ ಉಪಹಾಸ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿದ ಹಾಗಾಗುವದು! ಅಂತರ್ಲಿಂಗಗಳೊತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ. ಇದರಿಂದ ಬಹಿರ್ಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಯು ಸಹ ನೆರವೇರದು!! ವೀರಶೈವರು ಲಿಂಗಪೂಜೆಯ ದ್ವಾರವಾಗಿ ಗುರು-ಲಿಂಗ-ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿ-ಜ್ಞಾನ-ವೈರಾಗ್ಯಗಳೊಡನೆ ತನು ಮನ-ಧನಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಂಚನೆಯಿಂದ ಅರ್ಪಿಸಿ (ಅಂದರೆ ತ್ರಿವಿಧ ದಾಸೋಹವನ್ನು ಮಾಡಿ)

ಅವುಗಳ ಶುದ್ಧ-ಸಿದ್ಧ-ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಕೃತಾರ್ಥರಾಗುವದಿರುತ್ತದೆಂಬದನ್ನು ಪೂರಾ ನೆನಪಿಡತಕ್ಕದ್ದು ಲಿಂಗಾಂಗಿಗಳಾದ ನಾವು ಇತರರಂತೆ ಪ್ರಪಂಚದ ವಿಷಯುಗಳಿಗೆ ಮೋಹಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನನು ಭೋಗಿಸುವದೇ ಜನ್ಮದ ಇತಿಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಅನ್ನುವವರಲ್ಲ. ಇದು, "ದೇಹವೇ ತಾನು" ಎಂದು ನಂಬುವ ಪ್ರಾಕೃತರ ವಿಚಾರವು. ನಾವು ಅಪ್ರಾಕೃತರು. (ತನುವು ನಾನಲ್ಲ. ಆತ್ಮನೇ ನಾನು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದವರು.) ಮಾಡುವದೂ ಜೀವಿಸುವದೂ ಪಿಂಡಕ್ಕೋಸುಗ (ನಶ್ವರ ಶರೀರದ ದೃಢತೆಗೆ) ಅಲ್ಲ; ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ! ಆದುದರಿಂದ ವೀರಶೈವರು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತಳೆದು ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ವರ್ತಿಸತಕ್ಕವರು. ಅಂದರೆ ದೇಹಧಾರಣದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿಷಯೋಪಭೋಗಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರವಿಡಿದು ಮಿತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿ, ಸಾತ್ವಿಕತನದಿಂದ ಜೀವಿಸಿ, ಜನ್ಮಸಾಫಲ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ತಪ್ಪದೆ ಮುಕ್ತರಾಗತಕ್ಕವರು.

ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯು.

ಬಹಿರ್ಗತವಾದ ಈ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವು ಭಕ್ತನ ದೇಹದ ಪ್ರತೀಕವು. ಅದು ತನುವಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ಪಂಚಸೂತ್ರಗಳುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ, ಆಸನಹಾಕಿ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಚಾಚಿ ತಲೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಿ ನೀಟಾಗಿ ಕುಳಿತರೆ ತೋರುವ ಆಕಾರವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವದೆಂಬುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ವಚನಕಾರರು "ಆದಿಯೆಂದರೆ ಶಕ್ತಿ ತತ್ವ, ಅನಾದಿಯೆಂದರೆ ಶಿವತತ್ವ, ಶಕ್ತ್ಯಂಶವಾದುದೇ ಅಶಾಶ್ವತ ದೇಹ, ಶಿವಾಂಶಿಕವೇ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಆತ್ಮನು. ದೇಹವೇ ಜೀವಂಗೆ ಒಡಲಾಗಿಹುದು. ಆತ್ಮನೇ ಪ್ರಾಣ, ತದ್ದೇಹಕ್ಕೆ ಚೈತನ್ಯ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವನು" ಎಂದೂ ಉಪನಿಷತ್ತು— "ಈಶಾವಾಸ್ಯಮಿದಂ ಸರ್ವಂ" ಅಂದರೆ ಈ ತೋರುವ ಜಗವೆಲ್ಲವೂ ಈಶನ ಗೃಹವಾಗಿದೆ" ಎಂದೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿವೆ. ದೇಹ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಮನುಷ್ಯರು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆಯತಕ್ಕದ್ದಿರುವದರಿಂದ, ಅದರ ಪ್ರತೀಕವಾದ ದೃಶ್ಯಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದು ಸಾರ್ಥಕವದೆ. ಈ ಇಷ್ಟದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಸ್ಥೂಲದೇಹದ ಪೂಜೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದಂತಾಯಿತೆಂಬದು ತಾನೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗು

ವದು. ಆದರೆ ದೇಹದ ಪೂಜೆಯು ಸ್ನಾನ-ವಸ್ತ್ರ-ವಿಭೂತಿ-ಗಂಧಾದಿ ಶೃಂಗಾರ-ಊಟ ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ತೀರದು. ಇದು ಬರೇ ದೇಹದ ಜೋಪಾಸನೆಯಾಯಿತೇ ವಿನಾ, ಆರಾಧನೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪಶ್ವಾದಿ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಾಂತ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ಅವು ಸಹ ಲಿಂಗಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತವೆಂತಲೇ ಒಪ್ಪಬೇಕಾದೀತು; ಜ್ಞಾನಪ್ರಧಾನವಾದ ಮನುಷ್ಯಪ್ರಾಣಿಯ ತನುಪೂಜೆಯು ಭಿನ್ನವಾದುದಿರಲಿಕ್ಕೆಬೇಕೆಂಬದು ನಿರ್ವಿವಾದವು. ಇನ್ನು ಇಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ವರೂಪದ ಶಾರೀರ ಪೂಜೆಯು ಅದಾವುದು? ಅಂಗದ್ವಾರವಾಗಿ ನಮ್ಮಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಸದಾಚರಣೆಯೂ ತಪ್ಪದೆ ಘಟಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ಆ ಮಹತ್ವದ ಪೂಜೆಯು.

"ಆಚಾರಃ ಪ್ರಥಮೋ ಧರ್ಮಃ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಮನುಷ್ಯನು ಮೊದಲು ಆಚಾರವಂತ (ದೇಹದ ಮೂಲಕ ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವ) ನಾಗಬೇಕು. ಅನಾಚಾರಿಯಾಗಬಾರದು. "ಆಚಾರವೇ ಸ್ವರ್ಗ, ಅನಾಚಾರವೇ ನರಕ" ಎಂದು ಶ್ರೀಬಸವಣ್ಣನವರು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸ್ವಾರ್ಥ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ, ವಿಷಯಗಳ ಆಶೆಗೆ ಬಿದ್ದು, ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿಯೇ ಮನುಷ್ಯನು ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಅಜ್ಞಾನದ ಅತ ಏವ ಅಧರ್ಮದ ಪರಿಣಾಮವು! (೧) ದಿಟವನ್ನೇ ನುಡಿಯುವದು, ಸಟೆಯಾಡಬಾರದು (೨) ಪರದಾರ, ಪರದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ದೂರಿರಬೇಕು. (೩) ಪರಪೀಡೆ, ಪರಹಿಂಸೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ದಯಾ ಪರೋಪಕಾರಗಳನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕು. (೪) ಆಲಸ್ಯವನ್ನು ಬಿಸುಟಿ, ಕಾಯಕಷ್ಟಗಳಿಂದ ಗಳಿಸಿಯೇ ಉಪಜೀವಿಸಬೇಕು. ಸಾಲ ಮಾಡ ಮಾಡಬಾರದು. (೫) ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಎಂದೆಂದೂ ಬೇಡಬಾರದು. ಮೇಲಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ಸತ್ಪಾತ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡಲೇ ಬೇಕು. (೬) ಸುರಾಪಾನಾದಿಗಳನ್ನು ವರ್ಜಿಸಬೇಕು. (೭) ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆ ಬಲು ವಿವೇಕಿಯೂ ಜಾಗ್ರತನೂ ಆಗಿರಬೇಕು; ಇತ್ಯಾದಿ ನೀತಿ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ನಿತ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪದೆ ಪಾಲಿಸುವದೇ ಸದಾಚಾರವೆನಿಸುವದು. ಇವುಗಳ ವಿರುದ್ಧವಾದಾಚರಣೆಯೇ ದುರಾಚಾರವು. ಈ ಸದಾಚಾರವಲ್ಲದೆ ವೀರಶೈವರಾದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ಆಚಾರಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅವುಃ— ಲಿಂಗಾಚಾರ, ಶಿವಾಚಾರ, ಗಣಾಚಾರ, ಭೃತ್ಯಾ

ಚಾರ; ಒಟ್ಟು ಪಂಚಾಚಾರಗಳನ್ನು ನಾವು ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಈ ಪಂಚಾಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರೀಚೆನ್ನ ಬಸವೇಶ್ವರ ದೇವರು ಹೇಳಿದ್ದೇನಂದರೆ "ಲಿಂಗವೇ ಪರವೆಂದರಿದು ಅನ್ಯ ದೇವರ ಭಜನೆಯಿಲ್ಲದಿರ್ಪುದೇ ಲಿಂಗಾಚಾರ. ಸತ್‌ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಧನ ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಗುರು-ಲಿಂಗ-ಜಂಗಮ ದಾಸೋಹ-ದಾನ-ಪರೋಪಕಾರ ಮಾಡುವದೇ ಸದಾಚಾರ. ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗವಿರ್ಪ ಶಿವಭಕ್ತನೇ ಶಿವರೂಪವೆಂದರಿದು, ಅವರ ಮಂದಿರ ಪೊಕ್ಕು ಮಿಕ್ಕಿದನುಂಬುದೇ ಶಿವಾಚಾರ. ಶಿವನಿಂದೆಯನ್ನು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳದಿಪ್ಪುದೇ ಗಣಾಚಾರ. ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿರ್ಪ ಶಿವಭಕ್ತರ ಶಿಶುವನ್ನು ಸಹ, ಯಜಮಾನನೆಂದರಿದು ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ನಡಕೊಳ್ಳುವದೇ ಭೃತ್ಯಾಚಾರ. ಇಂತೀ ಪಂಚಾಚಾರ ಸಂಯುಕ್ತರಾಗಿ ನಡೆವ ಶಿವಭಕ್ತನೊಕ್ಕುಮಿಕ್ಕಿದನಿಕ್ಕಿ ಸಲಹೋ ಕೂಡಲಚೆನ್ನ ಸಂಗಮದೇವ!!"

ಧರ್ಮದ ತಳಹದಿಯಾಗಿರುವ ಈ ಪಂಚಾಚಾರಗಳನ್ನು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ವೀರಶೈವರು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವರೇ? ಎಂದು ಮನಕ್ಕೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ಆತ್ಮಶೋಧನೆ ಮಾಡಹತ್ತಿದರೆ, ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿಯು ಮೂರ್ತಿಮಂತಾಗಿ ಕಣ್ಣೆದುರು ನಿಲ್ಲುವದು. ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇವು ತೋರುವವೇ ಹೊರತು, ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೇಳಬಾರದು! ಸದಾಚಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಅನಾಚಾರವೇ ಆಳತೆಗೆಟ್ಟಿರುವದು. ಲಿಂಗಾಚಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸ್ಥಾವರವೆನಿಸುವ ಕ್ಷೇತ್ರ ಲಿಂಗಗಳೂ ಗ್ರಾಮದೇವರು ಗೃಹದೇವರುಗಳೂ ಬಲಿಷ್ಠವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವವು. ಶಿವಾಚಾರಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಉಚ್ಚ ನೀಚ ತತ್ವಗಳನ್ನೂ ಕಾಯಕಭೇದದಿಂದ ಅನೇಕ ಪಂಗಡಗಳನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಸಮಾಜವನ್ನು ಒಡೆದು ಪುಡಿಪುಡಿ ಮಾಡಿ, ಮಣ್ಣುಕೂಡಿಸಿ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿರುವದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಗಣಾಚಾರವು ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದ್ದಾಗಿ ಅದೆಂತಹ ಅಪಮಾನವನ್ನೂ ಸಹ ನಿರ್ಲಜ್ಜತನದಿಂದ ಸಹಿಸುವ ಅಭಿಮಾನಶೂನ್ಯರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಭೃತ್ಯಾಚಾರದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ "ನಾನೇ ದೊಡ್ಡವನು" ಎಂಬ ಶಠಂಭಾವವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟು ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದೆ. ಶ್ರೀಬಸವಣ್ಣನವರ "ಎನಗಿಂತ ಕಿರಿಯರಿಲ್ಲ ಶಿವಭಕ್ತರಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯರಿಲ್ಲ........." ಎಂಬ ವಚನದ ಅರಿವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಈ ಪಂಚಾಚಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟದ್ದೇ ನಮ್ಮ ಈಗಿನ ಪರಮಾವಧಿ ಹೀನಾವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲ ಕಾರಣವು.

ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಪಂಚಸೂತಕಗಳು (ಜಾತಿ, ಜನನ, ಮರಣ, ರಜಸ್ಸು, ಉಚ್ಛಿಷ್ಟ,) ನಮ್ಮಲ್ಲಿರದಿದ್ದರೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನುಕರಣ ಪ್ರಿಯರು ಅವನ್ನು ಎದೆಗವಚಿಕೊಂಡು ಕೂತಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಶ್ರೀಬಸವ ಮಹಾತ್ಮರು ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೇಸಿ, ಅವನ್ನು ಬಿಸುಡಿ "ಲಿಂಗಾಧಾರೀ ಸದಾ ಶುಚಿಃ" ಎಂಬದನ್ನು ನೆನೆದು, ಅವುಗಳ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿರಲಿಕ್ಕಾಗಿ, ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಬಿಡದೆ ಪುನಃ ಹಿಡಿದಿರುವದು ಆದೆಷ್ಟು ನಾಚಿಕ್ಕೇಡೆಂಬದನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಬೇಕು.

ಇದಲ್ಲದೆ "ಪೂರ್ವಜನ್ಮನನಳಿದು ಪುನರ್ಜಾತನಾದ ಬಳಿಕ ಕುಲಬಂಧುಗಳು ಎನ್ನವರೆಂದರೆ ನಾಯಕ ನರಕ ಕೂಡಲಸಂಗಮ ದೇವಾ!" ಎಂದು ಶ್ರೀಬಸವೇಶ್ವರ ದೇವರು ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪೂರ್ವಾಶ್ರಯವನ್ನು ನಿರಸನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಧರ್ಮಾಜ್ಞೆಯದೆ. "ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧಿಗಳಷ್ಟೇ ನಮಗೆ ಬಾಂಧವರು. ಅಥವಾ ನಮ್ಮವರು" ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಶಿವಭಕ್ತರು ಕಿತ್ತೊಗೆದಿರುವರು. ಗುರು ಬಾಂಧವ್ಯವೇ ನಮಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಅಂತೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧದ ಗೋತ್ರಗಳಿಲ್ಲ. ಗುರುಗೋತ್ರಗಳೇ ಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಗುರುಪುತ್ರ (ಶಿವದೀಕ್ಷೆ ಹೊಂದಿದವ) ರೆಲ್ಲರೂ ಬಾಂಧವರೆಂದೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧದ ಭೇದವನ್ನೆಣಿಸದೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅನ್ನ ಕನ್ಯಾವ್ಯವಹಾರ ನಡಿಸಬೇಕೆಂದೂ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವು ಸಾರಿ ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ನಡೆದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆಣವ-ಮಲವು (ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧವಾದ ಆಕುಂಚಿತ ಭಾವನೆಯ ದೋಷವು) ನಾಶವಾಗುವದು.

ಈ ಆಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಶರೀರ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕ ಸುಚಿತ್ತವಿಡಿದು ನಾವು ಸರಿಯಾಗಿ ಆಚರಿಸಿದರೆ, ತನುವು ಶುದ್ಧವಾಗುವದು ಆಗ ಅದು ಗುರುವಿಗೆ ಸಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾಗುವದು. "ಅರುವೇ ಗುರುವು" ಎಂಬದು ಅನುಭವ ಸಿದ್ಧಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾದ ಮಾತಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಗುರುವಿಗೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಅರುವಿಗೆ (ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ) ತನುವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವದೆಂದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ದೇಹದ್ವಾರವಾಗಿ ನಡೆಯುತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ಜ್ಞಾನವಿಡಿದು ಮಾಡಿದಂತಹವೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂಬರ್ಥ! ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ದೇಹವು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅದರಿಂದ ಅದಾವ

ದುಷ್ಕೃತ್ಯವೂ ಆಗಲಾರದು. ನಿರಂತರ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳೇ ಜರಗುವವು; ಎಂಬದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾದರೆ ಮಾತ್ರ ವೀರಶೈವನು ಗುರುವಿಗೆ ತನುವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ, ಅತನ ಶುದ್ಧ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪಡೆದ ಹಾಗಾಗುವದು.

ಮೂಲ ಪರವಸ್ತುವು ಲೀಲಾವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ಒಂದೇ ಇದ್ದುದು ಎರಡಾಯಿತು. ಆ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಮೂರು ಮೂರು, ಮೂರಕ್ಕೆ ಆರು ಆಗಿ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಶಾಸ್ತ್ರದ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ತದನುಸಾರವಾಗಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಆಚಾರಲಿಂಗ-ಗುರುಲಿಂಗ ಎಂಬೆರಡು ಭೇದಗಳಾದಂತೆ, ಅದರ ಆರಾಧಕನಾದ ತ್ಯಾಗಾಂಗನಲ್ಲಿಯೂ (ನಿವೃತ್ತಾಂಗನಲ್ಲಿಯೂ) ಭಕ್ತ-ಮಹೇಶ್ವರ ಎಂಬೀರ್ವ ಪೂಜಕರಾದರು. ಶಿವದೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಪೂರ್ವಜನ್ಮವಳಿದು ಪುನರ್ಜಾತನಾದವನೇ ಶಿವಭಕ್ತನು(ಭಕ್ತನು) ಈತನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಶಿವ (ಈಶ್ವರ) ನೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ, ತದನುಸಾರ ಕೊಂಕಿಲ್ಲದೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿವಾಚಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಚಾರದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ತಾಳಿ, ಆಚಾರಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುವದೇ ಇವನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಈ ಭಕ್ತನು ಬರುಬರುತ್ತ ಸುಬುದ್ಧಿವಿಡಿದು ಒಳ್ಳೇ ನೀತಿವಂತನಾಗಿ, ಆಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಿದನೆನಿಸಿ, ಹೆಚ್ಚಾದ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ವಹಿಸಿದರೆ, ಅವನನ್ನೇ ಮಹೇಶ್ವರ (ಮಹಾ+ಈಶ್ವರ) ಅಂದರೆ ಆರಂಭದ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ತರಗತಿಗೇರಿದವನೆಂದು ಕರೆದರು. ಈತನಲ್ಲಿ ಪರಧನ, ಪರಸತಿ, ಪರದೈವ, ಪರನಿಂದೆ ಪರಹಿಂಸೆಗಳು ಚನ್ನಾಗಿ ಅಳಿದುಹೋಗಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ನಿಷ್ಠೆ ಬೆಳೆಯಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು- ಹೀಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಡು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಂತನಾಗಿ ಗುರುಲಿಂಗ (ಆಚಾರ ಶ್ರೇಷ್ಠಲಿಂಗ) ದಲ್ಲಿ ಬೆರೆದು ಲೀನವಾಗುವದೇ ಇವನ ಧರ್ಮ.

ಇಂತಹ ಮಹೇಶ್ವರರು ಆರಂಭದ ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ಆಚಾರವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ತಕ್ಕಷ್ಟು ಪಡೆದಿರುವರೆಂದರಿದು, ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರನ್ನು ಆರಿಸಿ ಸಮಾಜದ ಸೇವೆಗೆ ಅಂದರೆ ಆಚಾರಬೋಧೆ, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರ ಹಾಗು ಪ್ರಸಾರ, ದೀಕ್ಷಾವಿವಾಹಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗೊಳಿಸುವದು. ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದರು. ಆ ಕಾರ್ಯವು ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಇವರನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ

ಇರಿಸಿದರು. ಇವರೇ ಕ್ರಮೇಣ ಕುಲಗುರುಗಳು (ಪಡದಪ್ಪ, ಚರಂತೆಪ್ಪ) ಆದರು. ಪಡದಪ್ಪನ ಮಠವೇ ಊರಲ್ಲಿ ಹಿರೇಮಠವಾಯಿತು. ಇವರೇ ವಿಶೇಷ ವೀರಶೈವರು (ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳು). ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದವರಿಗೆ ಆದರಾತಿಥ್ಯ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ಇವರಿಗೆ ಜೋಳಿಗೆಯು (ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆಯು) ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಧರ್ಮಾದಾಯ-ಭೂಮಿಗಳು ನಡೆಯುಹತ್ತಿದವು. ಹಾಗು ಶಿಷ್ಯರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಕೆಯೂ ಸಲ್ಲಹತ್ತಿತು. ಈ ಕುಲಗುರುಗಳು ಭಕ್ತರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ (೧) ಆಚಾರಶೀಲತೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ತಪ್ಪಾಗಿದ್ದರೆ ತಿದ್ದಿ ಕ್ರಮಗೊಳಿಸಬೇಕು. (೨) ಶಿವದೀಕ್ಷೆಗೆ ತಕ್ಕವರಾದ ಚಿಕ್ಕವರನ್ನು ದೀಕ್ಷಾವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. (೩) ಸಮಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಸ್ಥಾನಿಕ ಸಂಘ-ದೈವದವರನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರ ಪ್ರಸಾರಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಜರಗಿಸಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಬೆಳಿಸಿ, ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು; ಇವೇ ಇವರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು.

ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಪೂಜಕನಾದ ತ್ಯಾಗಾಂಗನ ಎಡಬಲ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಂತಿರುವ ಈ ಭಕ್ತ-ಮಹೇಶ್ವರರುಭಯತರೂ ತನು ಶುದ್ಧಿಯನ್ನೇ ಪಡೆದು (ಆಚಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿ) ಗುರುವಿನ (ಅರುವಿನ) ಶುದ್ಧ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಹೊಂದತಕ್ಕ ಒಂದೇ ವರ್ಗದವರೆಂಬುದು ಈ ವಿವರಣದಿಂದ ತಾನೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವದು.

ದೀಕ್ಷಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ನರಗುರುವು (ಅರುವಿನಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ನರನು) ಸರ್ವಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನವಾದ ದೃಶ್ಯಲಿಂಗವನ್ನು ಸಂಸ್ಕಾರಗೊಳಿಸಿ ಶಿಷ್ಯನ ಕರದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವನು. ಇದು ಆ ಶಿಷ್ಯನ ಸ್ಥೂಲದೇಹದ ಪ್ರತೀಕವೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಬಳಿಕ ''ಮಂತ್ರ ಪೂತೇ ಕಲಾಂ ಶೈವೀಂ ಯೋಜಯೇದ್ವಿಧಿನಾ ಗುರುಃ। ಶಿಷ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಮಾದಾಯ ಲಿಂಗೇ ತತ್ರನಿಧಾಪಯೇತ್'' ಎಂಬಂತೆ ಅದರಲ್ಲಿ, ಶಿಷ್ಯನ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವಕಲೆ ಎಂಬ ಭಾವಲಿಂಗವನ್ನೂ ಆತನ ಜೀವಕಲೆಯಾಗಿರುವ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವನ್ನೂ ಆಕರ್ಷಿಸಿ, ವಿಧಿ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ಥಾಪಿಸುವನು. ಅದರಿಂದ ಆ ಮೂರ್ತಿಯು ಇಷ್ಟ-ಪ್ರಾಣ-ಭಾವಲಿಂಗ ತ್ರಯರೂಪವಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುವದು. ವೀರಶೈವನು ತಾನೇ ಲಿಂಗರೂಪವಾಗಿರುವದನ್ನು ನೆನಿಸಿ ತನ್ನಿಂದಲೇ ಲಿಂಗಪೂಜೆಗೆ ಆರಂಭಿಸುವನು (''ಅಯಮಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮ''

ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯಾದರೂ ಕೂಗಿಲ್ಲವೇ !) ಮುಂದೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ, ತೋರುವ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬಲಿಸಿ ಸಮರಸಪಡೆಯುವನು. ಈ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೂ ಸೌಕರ್ಯವೂ ಸ್ಥಾವರಲಿಂಗದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟ ಲಿಂಗವು ಬರೇ ಜಗತ್ಕರ್ತೃವಾದ ಮಹಾದೇವನ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಅದು ಶೈವಲಿಂಗವು. ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಭಕ್ತನು ದ್ವೈತ (ಅಂದರೆ ತಾನು ಬೇರೆ, ಆ ಲಿಂಗ ಮೂರ್ತಿ ಬೇರೆ) ಭಾವನೆಯಿಂದಲೇ ಆರಾಧಿಸುವನು. ಅದು ಐಕ್ಯಸಾಧನೆಗೆ ಅಯೋಗ್ಯ ಅನತೇ ವೀರಶೈವರು ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರ ಲಿಂಗಕ್ಕೂ ಎಡೆತಾಗದೆ, ತಮ್ಮ ಗುರುಕರುಣಿಸಿದ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಷ್ಠಾಯುಕ್ತರಾಗಿ, ಲಿಂಗಾಚಾರಿಗಳಾಗಿರುವದೇ ಶ್ರೀಯಸ್ಕರವು.

ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವು.

ಇದು ಜೀವ ಕಲೆಯು. ಜೀವಂಗೆ ಆತ್ಮವೇ ಪ್ರಾಣವು. ಆದುದರಿಂದ ಇದೇ ನಿಜವಾದ ಲಿಂಗವು. ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿ ಗುರುವು ಕರದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಎರಡಕ್ಕೂ ಅಭೇದವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಸಾರುತ್ತಾರೆ. ಗುರುವಿನ ಚೈತನ್ಯವೇ ಲಿಂಗವೆಂದು ಮಹಾನುಭಾವರು ಹೇಳುವರು. ಅರುವೇ ಗುರುವು. ಆ ಗುರುವಿನ (ಅರುವಿನ) ಚೈತನ್ಯವೇ ಅಂದರೆ ಪ್ರಜ್ಞಾನವೇ ಲಿಂಗವು. "ಪ್ರಜ್ಞಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮ" ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಉದ್ಘೋಷಿಸಿದೆ. ಮರವೆಗೀಡಾದ ಜೀವವು ಮೂಲತಃ ಆತ್ಮವೇ ಇರುವದು. ಆತ್ಮವು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ನಿತ್ಯ ಪರಿಪೂರ್ಣರೂಪವು. ಆದಕಾರಣ ದೇಹವೆಂಬ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವು ಲಿಂಗವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸೋಂಕಿದ ಜೀವಭಾವನೆಯನ್ನು (ಅಹಂಕಾರ - ಮಮಕಾರಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಪರಿಶುದ್ಧ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಭಕ್ತನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದೇ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯು.

ಈ ಪೂಜೆಯು ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಕಠಿಣವಾದುದೆಂಬದು? ಸ್ಪಷ್ಟವು. ಜೀವನು ಅಹಂಕಾರವಶನಾಗಿ ಅಂದರೆ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿಕೊಂಡು "ನಾನು" ಎಂಬ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತಾಳಿ ಮಾಯೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವನು. ಆಗ ಜಗತ್ತು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ನಾನಾತ್ವವು ತೋರಹತ್ತುವದು.

ಪ್ರಪಂಚದ ಮೋಹಜಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಿಗಬಿದ್ದು ದುಃಖಿಯಾಗುವನು. ಈ ದು:ಖನಿರಸಕ್ಕೆ "ನಾನು" ಎಂಬದನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿ ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನೈದುವದೊಂದೇ ಉಪಾಯವು. ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದೇ ಭಕ್ತನ ಗುರಿಯಾಗಿರುವದು. ಈ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಾರ್ಚನಕೆ ಭೋಗಾಂಗಿ (ಅಂದರೆ ತನ್ನನ್ನು ಶಿವಾರ್ಪಣಮಾಡಿ ಶಿವನೊಳಡಗಿ ಶಿವನ ದ್ವಾರವಾಗಿ ವಿಷಯುಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸಿದವ) ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವದು. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾದಿ-ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ ಎಂಬೆರಡು ತರಗತಿಗಳುಂಟು.

ಪ್ರಸಾದಿ:— ಈತನು ನಾನು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದು ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಯೋಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದಾವುದೆಂದರೆ— ಶಿವನಿಗೆ (ಲಿಂಗಕ್ಕೆ) ಕಾಯವಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅಕಾಯನು, ಇಲ್ಲವೆ ಭಕ್ತಕಾಯನು. "ಅಕಾಯೋ ವಾ ಭಕ್ತಕಾಯೋ ವಾ" ಎಂದು ಆಗಮ ವಚನವಿದೆ. ಭಕ್ತಕಾಯನೆಂದರೆ ಭಕ್ತನ ದೇಹವೇ ತನ್ನ ದೇಹವಾಗಿರುವವನು. ಆದಕಾರಣ ಪ್ರಸಾದಿಯು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನೇ ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವನು. ಅರ್ಥಾತ್ ತನ್ನವಾಗಿದ್ದ ದೇಹ ಕರಣೇಂದ್ರಿಯುಗಳೆಲ್ಲ ಶಿವನವೇ ಆಗಿಬಿಡುವವು. ಒಳಗಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮನೇ ಶಿವನಾಗಿರುವನು. ಇದರಿಂದ ಭಕ್ತನು ಕಾಯಾರ್ಪಿತ ಮಾಡಿ, ಜೀವ ಅಥವಾ ನಾನು ಎಂಬದನ್ನೆಲ್ಲ ನೀಗಿ ಯಾವದಕ್ಕೂ ತಾನು ಸಿಲುಕದೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿ, ದು:ಖದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಬಳಿಕ ತನ್ನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟು "ಶಿವನೇ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುವನು, ಅವನೇ ಉಣ್ಣುವನು, ತಿನ್ನುವನು, ಮಲಗುವನು, ಏಳುವನು, ಮಾತಾಡುವನು, ಉಸುರಾಡಿಸುವನು ಇತ್ಯಾದಿ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡಿಸುವನು, ಎಂದು ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಭಾವಿಸುವನು. ಆದಕಾರಣ ಅವನು ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೂ ಅನುಭೋಗಿಸಿದರೂ, ಅವನಿಗೂ ಅದಕ್ಕೂ ಏನೇನು ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ, ಅವನ ಉಪಜೀವನವನ್ನೆಲ್ಲ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಶಿವನೊಡನೆ ತಾದಾತ್ಮ್ಯದಿಂದ ಸಾಗಹತ್ತುವದು. ಶಿವನ ಭೋಗದಲ್ಲಿಯೇ ಭಕ್ತನ ಭೋಗವು ಬೆರೆದು ಹೋಗುವದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಶಿವ ಪ್ರಸಾದದಲ್ಲಿಯೇ ಸದಾ ತೃಪ್ತನಾಗಿರುವವನು ಪ್ರಸಾದಿಯೆನಿಸುವನು. ಇಲ್ಲಿ ಅವನ ಜೀವ ಭಾವವು ಅಡಗಿ ಶಿವ (ಲಿಂಗ) ಭಾವನೆಯು ನೆಲಿಸುವದು. ಅಂದರೆ ತನ್ನನ್ನು ಶಿವರೂಪದಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.

ಅಂದರೆ ತನ್ನನ್ನು ಶಿವರೂಪದಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಇಂತು ತನ್ನನ್ನು ಶಿವಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಯ್ದು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪವಾಗುವದರಿಂದ ಅವನು ಶಿವಲಿಂಗದ ಆರಾಧಕನಾಗುವನು.

ಇದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೂ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೂ ಬಹು ಸುಲಭವೆನಿಸುವದು. ಆದರೆ "ಅಹಂ"ಕಾರವನ್ನು ಅಹೋರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವದಾ ಮರೆ ಮಾಜಿಕೊಂಡು, ಸರ್ವಾರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸುವದು ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣವಾದದ್ದು. ಅಂತೇ ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಹು ಅವಧಾನ ದಿಂದ ತನ್ನ ಸಾಧನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಾ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರು ಅಜ್ಞಾತವಾಸ ಮಾಡಿದ ಕಥೆಯುಂಟು. ಅದೇ ನಮಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದು ಒಂದೇ ವರ್ಷದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಈ ಭಕ್ತನು ಆ ಜೀವವಾಗಿ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನವಾಗಿ ರುವದು ಅದೆಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾದುದೆಂಬದು ತಾನೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೂ ಒಂದು ವಿಶೇಷವೇನಂದರೆ, ಪಾಂಡವರು ತಮಗೆ ತಾವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಅನ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಪ್ರಸಾದಿಯು ಇತರರಿಗಲ್ಲದೆ ಸ್ವಂತ ತನಗೂ ಸಹ ಅಗೋಚರ ನಾಗಿಯೇ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ! ಪ್ರಸಾದಿಯು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಇಚ್ಛೆಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿರಿಸಿ, ಬಂದುದೆಲ್ಲ ಶಿವಪ್ರಸಾದವೇ ಎಂದು ಮನ್ನಿಸಿ, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸಂತೋಷದಿಂದಲೇ ತಲೆಗೊಡುವನು. ಇದೇನು ಸಾಮಾನ್ಯವೇ! ಹೀಗೆ ಮನವು ನಿಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಸ್ಥಿರವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಭ್ಯಾಸಿಸಿ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೆಲೆ ಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಗುವದು. ಹೀಗಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯು ಒಡೆ ಯನಾದಾಗಲೇ ಅವನು ಶಿವಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುವನು.

ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ:— ತನ್ನ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಶಿವನಲ್ಲಿ ಬೆರಿಸಿ ತದ್ರೂ ಪವಾದ ಪ್ರಸಾದಿಯು ತನ್ನ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿ "ಆತ್ಮವತ್ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ" ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿ ಗಳು ತನ್ನಂತೆಯೇ ಶಿವಲಿಂಗರೂಪವಿರುವವೆಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ದೃಢೀ ಕರಿಸಿ, ಮನಗಂಡು ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಲಿಂಗರೂಪವಾಗಿ ಕಾಣುವದರಿಂದ ಅವನು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳು ವನು. ಮತ್ತು ಚರಿಸುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲ ಲಿಂಗರೂಪವೆಂದು ನೆರೆನಂಬಿ,

ಅವುಗಳ ಆತ್ಮವೂ ತನ್ನ ಆತ್ಮವೂ ಒಂದೇ ಅಥವಾ ತನ್ನ ಆತ್ಮವಾಗಿ ರುವದೇ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಾಸಿಸುವದು ಎಂಬ ಐಕ್ಯಭಾವನೆಯುಳ್ಳವನಾದು ದರಿಂದ, ಅವನು ಚರಲಿಂಗ (ಜಂಗಮಲಿಂಗ) ದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುವನು. ಹೀಗೆ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಭೇದ ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾದ ಮೂಲಕ ಈತ ನಲ್ಲಿ ಅಖಂಡಶಾಂತಿಯು ವಾಸಿಸುವದು. "ನಾನು-ನನ್ನದು" ಎಂಬ ವೈಷಮ್ಯವು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಹಣಿಕಿಕ್ಕದು. ಇವನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾನುಭವವು ಒಳಿತಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವದು. ಆದಕಾರಣ ಈತನ ಶಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ನಿಸ್ವಾರ್ಥವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಹಿತಕ್ಕೆಯೇ (ಪರೋತ್ಕರ್ಷಕ್ಕೆಯೇ) ಸಿದ್ಧವಾಗುವವು. ಹೀಗೆ ಏನೊಂದೂ ಉದ್ದೇಶವಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಈಶ್ವರನಂತೆ ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಇಂತಹ ಅಪೂರ್ವ ಶಕ್ತಿಯು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವದರಿಂದ ಅದು ಆದಿಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವದು. ಈ ಶಕ್ತಿಯು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳ ಉಗಮ ಸ್ಥಾನವು. ಈ ಶಕ್ತಿಯ ಯೋಗದಿಂದಲೇ ಅವನು ಚರಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಏಕೀ ಭವಿಸುವನು. ಇವನೇ ವಿಶ್ವಕುಟುಂಬಿಯು, ಮಹಾತ್ಮನು.

ಹೀಗೆ ಭೋಗಾಂಗನ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಪೂಜೆಯು ಸಾಂಗವಾಗುವದು. ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಪೂಜೆಗೆ ಶಾಂತಿಯೇ ಅಭಿಷೇಕ ಜಲ, ವಿವೇಕವೇ ವಸ್ತ್ರ, ಸತ್ಯವೇ ಆಭರಣ, ವೈರಾಗ್ಯವೇ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆ, ಚಿತ್ತೈಕಾಗ್ರತೆಯೇ ಗಂಧ, ನಿರಹಂಕೃತಿಯೇ ಅಕ್ಷತೆ, ವಿಶ್ವಾಸವೇ ಧೂಪ, ಮಹಾಜ್ಞಾನವೇ ದೀಪ, ಜಗವೆಲ್ಲ ಲಿಂಗರೂಪವೆಂಬ ಭಾವನೆಯೇ ನೈವೇದ್ಯ; ಹೀಗೆ ಗುಣ-ರೂಪ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಬೇಕೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಿಖಾಮಣಿಯು ನಿರೂಪಿ ಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹನ ಮಾಯಾಮಲವು (ನಾನು, ತಾನು, ಇತ್ಯಾದಿ ಪರ ಕೀಯತ್ವವು—ಭೇದ ಬುದ್ಧಿಯು) ಹೇಳ ಹೆಸರಿಲ್ಲದೆ ತೊಲಗುವದು. ಮನವು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಬೆರೆದು ಘನವಾಗುವದು. ಹೀಗೆ ಆತ್ಮ ವಿಕಾಸ ವಾಗಿ ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಬೆಳೆದು ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅನುಭವ ಇವೆ ರಡೂ ಒಳಿತಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸುವದರಿಂದ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಗೆ ಲಿಂಗದ (ಪ್ರಜ್ಞಾನದ) ಸಿದ್ಧಪ್ರಸಾದವು ದೊರೆಯುವದರಲ್ಲೇನಾಶ್ಚರ್ಯವು!

ಭಾವಲಿಂಗ.

ಇದು ಪರಮಾತ್ಮತತ್ವವು. ಪ್ರಾಣವು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಚೈತ ನ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳಗುವಂತೆ, ಈ ಪರತತ್ವವು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಾಣವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ

ಚೈತನ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡದೆ ಜಗತ್ತು ವಿವಿಧತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಾನಾ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವದು. ಆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ? ಅದರ ಅಣು-ಪರಮಾಣುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಇದು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವದು. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಜೀವ ಇಲ್ಲವೆ ಪ್ರಾಣವೆಂತಲೂ, ಜಗದ್ಭರಿತವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಆಳುವ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಈಶ್ವರನೆಂತಲೂ ಹೇಳುವದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ತಾತ್ವಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ. ಶಿಷ್ಯನ ಶಿರಸ್ಸಿನಿಂದ ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಈ ಶಿವಕಳೆ (ಚಿತ್‌ಕಳೆ) ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಗುರುವು ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವನೆಂದು ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಅದರ ಅಬಾಧಿತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ತದ್ವಾರ, ಇದನ್ನು ಕೇವಲ ಭಾವದಿಂದಲೇ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾದುದರಿಂದ, ಇದಕ್ಕೆ ಭಾವಲಿಂಗವೆಂದು ಹೆಸರುಂಟಾಗಿದೆ. ಸದಾಚಾರದ ಮೂಲಕ ಪಡೆಯುವ ತನುಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಇಷ್ಟ ಲಿಂಗೈಕ್ಯವೂ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಾನುಭವಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಉಂಟಾಗುವ ಮನಃ ಸ್ಥೈರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದೊಡನೆ ಬೆರೆಯುವದೂ ನೆರವೇರುವಂತೆ, ಈ ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ಅಖಂಡವಾದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮಹಾಲಿಂಗ-ಪರಮಾತ್ಮ-ಸ್ವರೂಪವಿರುವದೆಂಬ ಭಾವನೆಯುಳವಡುವದರಿಂದ ಭಾವಲಿಂಗ ಸಮರಸೈಕ್ಯವು ಘಟಿಸುವದು.

ಭಾವಲಿಂಗವನ್ನು ಭಜಿಸುವ ಭಕ್ತನು ಯೋಗಾಂಗಿಯು. ಯಾಕಂದರೆ ಅಖಂಡ ಮಹಾಲಿಂಗ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಇವನು ಕೂಡಿ ಬಿಡುವನು. ಪ್ರಾಣಿಕೋಟಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಲಿಂಗರೂಪವಾಗಿ ಕಂಡ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಯು, ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ ಅಚರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಹ ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಚೈತನ್ಯದ ಮೂಲಕ ಅವೆಲ್ಲ ಲಿಂಗರೂಪ, ಪರಮಾತ್ಮ ಅರ್ಥಾತ್ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದೇ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವನು. ಯೋಗಾಂಗಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಶರಣ-ಐಕ್ಯ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ ಉಂಟು.

ಶರಣನು:— ನಿರಂತರವಾಗಿ ಆನಂದದಲ್ಲಿರುವ ಪರಮ ಭಕ್ತನು. ಇಡಿ ಜಗತ್ತನ್ನು "ಲಿಂಗರೂಪಮಿದಂ ಸರ್ವಂ" ಎಂದು ಅರಿತು ಅನುಭವಿಸುವ ಮಹಾ ಶಿವಯೋಗಿಯು. ಅಚರ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ವನಸ್ಪತಿ ಕೋಟಿಯು ಚೈತನ್ಯಯುಕ್ತವೆಂಬದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಅನ್ನ, ಗೊಬ್ಬರ (ನೆಲ) ನೀರು, ಗಾಳಿ, ಪ್ರಕಾಶೋಷ್ಣತೆ, (ಅಗ್ನಿ) ಇವೆ

ಲ್ಲವುಗಳೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿ-ಸಸ್ಯಾವಳಿಗಳ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತವೆಂಬದು ನಿರ್ವಿವಾದದ್ದು. ಆದಕಾರಣ ಇವಾದರೂ ಚೈತನ್ಯಸಹಿತವೇ. ಆಕಾಶವು ಈ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇಂಬುಗೊಟ್ಟು ಆಧಾರವಾಗಿರುವದು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವೇಕದಿಂದ ಊಹಿಸಿ ಶರಣನು ತನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಲಿದಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸತಿಯು ಸರ್ವರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಪತಿಯನ್ನೆ ಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು ನಂಬಿ, ಆತನ ಇಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಾನು ಬೆರೆದು ಅವನ ಸೇವಾ ಶುಶ್ರೂಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನ್ಮೈಮರೆಯುವಂತೆ, ಶರಣನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ (ಲಿಂಗಕ್ಕೆ) ಶರಣಾಗತನಾಗುವನು. ಆ ಕಾರಣ ಅವನ ಅಂತ:ಕರಣವು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾದ ನಿತ್ಯವಾದ ಆನಂದದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಮಗ್ನವಾಗಿರುವದು. ಅಂತೇ ಅವನನ್ನು ಶಾಂತತೀತನೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿರುವರು. ಲಿಂಗ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಯಾವದನ್ನೂ ಕಾಣದಿರುವ ಸುಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವದರಿಂದ ಸಮಗ್ರ ಶಿವಪ್ರಸಾದವನ್ನು (ಪ್ರಸಾದಲಿಂಗವನ್ನು) ಪಡೆದವನೆಂಬುದರಲ್ಲೇನೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಶರಣನ ಅಂತಃಕರಣ ಪಂಚಕವು ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿವೃತ್ತವಾಗಿ ಲಿಂಗಮಯವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅವನು ಪರಾ (ಮಿಗಿಲಾದ) ಶಕ್ತಿವಂತನಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವನು. ಅವನ ಶಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಲೋಕೋದ್ಧಾರಾರ್ಥ ಜರಗುತ್ತಿರುವವು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಫಲಾಶೆ ದೊರೆದು ಅನಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇವಲ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಕಾರಣ ಅವುಗಳ ಲೇಪನವು ಅವನಿಗೆ ಆಗಲಾರದು. ದಗ್ಧವಸನದಂತೆ ಅವು ಬರೇ ಗೋಚರವೇ ವಿನಾ, ಬಂಧಿಸಲಸಮರ್ಥವಾದವುಗಳು. ಅವನು ಕಾರ್ಮಿಕ ಮಲದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಸಂಚಿತ ಕರ್ಮವು ಮೊದಲೇ ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಉರಿದು ಹೋಗಿರುವದು. ಈತನ ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಡಗಿಹೋಗಿರುವದರಿಂದ ಇವನಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನು, ಹೆಣ್ಣು, ಮಣ್ಣು ಮುಂತಾದ ಯಾವ ವಿಷಯಗಳ ಹಂಬಲವಿರುವದೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿರುವನು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ನಿಜವಾದ ವೈರಾಗ್ಯವು. ಇದೇ ವಿಷಯರೂಪ ಧನವನ್ನೆಲ್ಲ ಜಂಗಮಕ್ಕೆ (ಜನತಾಜಗದೀಶನಿಗೆ) ಅರ್ಪಿಸುವ ಪರಿಯು. ಇಂತಹ ಮೂರ್ತಿಗಳೇ ನಿರಾಭಾರಿಗಳು. ಜಂಗಮರು. ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರು.

ಈ ವಿಧದ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮಹಿಮರದೊಂದು ವರ್ಗವು ಸಮಾಜದ ಕಣ್ಮುಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಸದುದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂರ್ವಜರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತರ ಮಠಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಮಹಂತರೇ ನರ ಜಂಗಮರು (ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ವಿತರ ಧುರೀಣರು) ಆದರೆ ಈಗಣ ಅವರ ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕಸಿಕರವೂ ದುಃಖವೂ ಉಂಟಾಗದಿರವು. ಇದು ಬಹುಶಃ ನಿಜವಿದ್ದರೂ ಅನೇಕ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮ ಧರ್ಮವನ್ನರಿತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಕರ್ತವ್ಯತತ್ಪರರಾಗಿರುವರೆಂಬದನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಜಂಗಮರ ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಆ ಶಬ್ದದ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. "ಜಾನಾತ್ಯ ತಿಶಯದ್ವೇತು ಶಿವಂ ವಿಶ್ವ ಪ್ರಕಾಶಕಂ। ಸ್ವಸ್ವರೂಪತಯಾತೇತು ಜಂಗಮಾ ಇತಿ ಕೀರ್ತಿತಾಃ॥" ಇದು ಜ್ಞಾನಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ, 'ಸರ್ವ ಲೋಕೋಪಕಾರಾಯ ಯೋ ದೇವಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ। ಚರತ್ಯತಿಥಿ ರೂಪೇಣ ತಸ್ಮೈಜಂಗಮಾತ್ಮನೇನಮಃ॥' ಇದು ಗಮನಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವವು. ಇವುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮ ಸ್ವರೂಪದ ಮೂಲಕ ವಿಶ್ವಪ್ರಕಾಶವಾದ ಶಿವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮೇಶ್ವರರಾಗಿ ಭಕ್ತೋದ್ಧಾರಾರ್ಥ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕೆಂಬದು ತಾನೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸದಾ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಜನರಿಗೆ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು, ವೈರಾಗ್ಯ ಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ತಮ್ಮನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವಂತೆ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದು, ಭವಸಾಗರದಿಂದ ಭಕ್ತರನ್ನು ದಾಂಟಿಸಬೇಕು; ಇದೇ ಇವರ ಪವಿತ್ರವಾದ ಕರ್ತವ್ಯವು.

ಐಕ್ಯನುಃ— ತಾನು ಸಹಿತವಾಗಿ ತೋರುವ ವಿಶ್ವವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಒಂದಾದ ಅಖಂಡ ಮಹಾಲಿಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಶರಣನು ತಾನು ಅದರಲ್ಲಿ ಸಮರಸವಾಗಿ ಬೆರೆಯುವನು. ಹೀಗಾದರೆ ಅವನನ್ನೇ ಐಕ್ಯನೆಂದು ಹೇಳುವದುಂಟು. ಆನಂದದ ಅರಿವು ಸಹ ಉಳಿಯದಷ್ಟು ಅವನು ಲಿಂಗಲೀಯವಾಗಿರುವನು. ಇದೇ ಶಾಂತ್ಯತೀತೋತ್ತರ ಕಲೆಯ ಲಕ್ಷಣವು. ಯಾವ ವಿಧದ ಭಾವವೂ ತೋರದಂತೆ ಕೇವಲ ಬಯಲಾಗಿ ಕರ್ಪುರವು ಉರಿಯಲ್ಲಡಗಿದಂತೆ ಅಖಂಡಾದ್ವಯ ಜ್ಯೋತಿಃಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ಬಿಡುವನು. ಇದೇ ಜಂಗಮದಿಂದ (ಜ್ಞಾನದ ಪರಮಾವಧಿ

ಯಿಂದ) ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧಪ್ರಸಾದವು. ಇದೇ ಜ್ಞಾನಶಿಖರಾಗ್ರದ (ಚಿತ್‌ಶಕ್ತಿಸ್ವರೂಪದ) ಅವಸ್ಥೆಯು; ಈ ನಿರ್ಭಾವ ನಿರ್ವಯಲ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯವೆಂಬ ನೂರೊಂದನೆಯದಾದ ಕೊನೆಯ ಸ್ಥಳವು. ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಆಳವಟ್ಟವನೇ ನೂರೊಂದಪ್ಪನು! ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯವಂತನು! ಅಭವನು! ಕೃತಾರ್ಥನು!

ವೀರಶೈವರ ಲಿಂಗದ ಸ್ವರೂಪವೇನು? ಅದರ ಪೂಜೆಯ ಗೂಢವೇನು? ಎಂಬುದು ಈ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿಯಾದರೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ನನ್ನ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಒಡಮೂಡದೆ ಇರಲಾರದೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಅಪ್ರಾಪ್ಯಮಾನುಷ್ಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬಂದವರೆಲ್ಲರೂ ಇಂತಹ ಲಿಂಗಪೂಜೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿ ಧನ್ಯರಾಗಬೇಕೆಂದು, ಬಸವಾದಿಪ್ರಮಥ ಪುಂಗವರು ದನಿ ಹರಿಯುವಂತೆ ಸಾರಿಸಾರಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ; ಅಲ್ಲದೆ ನಡೆದು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಬಾಂಧವರು ಎಚ್ಚರರಾಗಿ, ಭವಿಗಳಂತೆ ವರ್ತಿಸದೆ ತಾವು ಭಕ್ತರೆಂಬದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿ, ಈ ಶರಣ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಇದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಭವವಿಮುಕ್ತರಾಗಬೇಕು.

ಈ ತ್ರಿಲಿಂಗತದಂತರ್ಗತ ಷಡ್ಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕ್ರಮಕ್ರಮದಿಂದ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತ ಹೋದರೆ ಈ ಜನ್ಮವು ಸಾಲದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದಕಾರಣ ಹಾಗೆ ತಪ್ಪುದಾರಿ ತುಳಿಯದೆ ಶ್ರೀಬಸವಣ್ಣನವರ "ಭಕ್ತ ಮಹೇಶ್ವರ, ಪ್ರಸಾದಿ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ, ಶರಣ, ಐಕ್ಯನು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಆದೆನೆಂಬನ್ನಬರ ನಾನು ವಜ್ರದೇಹಿಯೇ? ನಾನೇನು ಅಮೃತಸೇವಿಸಿದನೇ? ಆನು ಮರುಜೀವಣಿಯ ಕೊಂಡೆನೇ? ನುಡಿದ ನುಡಿಯೊಳಗೆ ಷಡುಸ್ಥಲ ಬಂದು ಎನ್ನ ಮನವ-ನಿಂಬುಗೊಡದಿದ್ದರೆ, ಸುಡುವೆನೀ ತನುವನು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ?" ಈ ವಚನದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಧ್ಯೇಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮನಸಿನಲ್ಲಿ ತಂದುಕೊಂಡು, ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ನಡೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಇದೇ ಉದ್ದೇಶವಿಡಿದು ಭಕ್ತಾದಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಆರಾರುವಿಧವಾಗಿ ಸ್ಥಲವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವರೆಂಬದು ವಿಚಾರವಂತರಿಗೆ ಹೊಳೆಯದ ಇರದು.

ಕೊನೆಗೆ ಹಿರಿಯರಿಗೊಂದು ಬಿನ್ನಹಃ— ಈ ಗಹನ ವಿಷಯವು ನನ್ನ ತುತ್ತಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ಬರೆಹವು ಅನೇಕ ದೋಷಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದೇ ಇರಲಿ, ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾದುದೇ ಇರಲಿ, ಹರಕುಮುರಕೇ ಇರಲಿ, ನನಗೆ ತಿಳಿದಷ್ಟಾದರೂ ನನಗಿಂತ ಹಿಂದಿರುವ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಾದ ನನ್ನ ಬಾಂಧವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ಅಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾದೀತು ಎಂದು ಬಗೆದು "ಕೋಳಿ ಒಂದು ಕುಟಕ ಕಂಡರೆ ಕರೆಯದೇ ತನ್ನ ಕುಲವೆಲ್ಲವನು?" ಎಂಬ ಮಹಾನುಭಾವರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೆನಿಸಿ, ಇದನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ತಾಳಿರುವೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಓದಿ, ಉದಾಸೀನರಾಗದೆ ಲೋಕೋಪಕಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಮುಂದೆಬಂದು ಇದರೊಳಗಿನ ದೋಷಗಳನ್ನು ಬೈಲಿಗೆಳೆದು ತಿದ್ದಿ ದಯಮಾಡಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಊರಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ, ನವಕರ್ನಾಟಕ, ಶರಣಸಂದೇಶಗಳೆಂಬ ವಾರಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಪ್ರಕಟವಾದರೆ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು ಮತ್ತೂ ಬಂದ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಒಳಿತಾಗುವದು.

ಪದಮಂತ್ರ ಗೋಪ್ಯ.

[ಸಂಪುಟ ೧೪, ಸಂಚಿಕೆ ೧, ಪುಟ ೪೬ ರಿಂದ ಮುಂದೆಸಾಗಿದ್ದು]

ಶ್ರೀಗುರು ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ನಿರೂಪಿಸಿದ ವಸ್ತು ನಿರ್ದೇಶ ಪದಮಂತ್ರ ಗೋಪ್ಯ.

ಶಿವಾದ್ವೈತ ಶರಣಪ್ರಕಾಶ.

ಗಗನದೊಳಗಣ ಚಂದ್ರ ಮುಗಿಲೊಳಗಣ ಮಿಂಚು। ಭುಗಿಲು ಭುಗಿಲೆನೆ ಸುಟ್ಟ ಪ್ರಭೆಯು ಬೆಳಗು ॥೧॥

ಸಂಚದೋವರಿಯೊಳಗೆ ಪಂಚಸೂತ್ರವು ಮಿಂಚಿ। ಕಂಚುಮಿಂಚಿನ ಸಂಚಲವ ನುಂಗಿ॥ ಪಂಚಸೂತ್ರವು ಮಿಂಚಿ ಸಂಚದೋವರಿಗೊಂಡು। ಪಂಚಮುಖ ಪರಮ ಗುರುವಾದ ಶರಣಾ ॥೨॥

ಪರಿಮಳವ ಹುವ್ವುಂಗಿ ಪರಮ ಪರಿಣಾಮವು ನುಂಗಿ। ಉರಿಕರ್ಪೂರವ ನುಂಗಿದಾ ತೆರದೊಳು॥ ಸರ ದಾರವನು ಮಣಿಯು ಮೂಲ ನುಂಗಿದ ತೆರದಿ। ಗುರುಗೋಪ್ಯವ ನುಂಗಿದಾ ತೆರದೊಳು ॥೩॥

ಇಂತು ಮಹಾಲಿಂಗದ ಚಿದ್ಬೆಳಗಿನೊಳಗೆ ಬೆರೆದು ಲಿಂಗ ಸುಖದ ತೃಪ್ತಿಯೊಳಗಿರುತಿರ್ದ ಶರಣ ಸುಖದರಿವು ಲಿಂಗಾರ್ಪಿತವಾಗಿ ಶರಣ ಸತಿ ಲಿಂಗಪತಿ ಎಂಬುಭಯ ಭಾವವಳಿದು ಕ್ಷೀರಕ್ಷೀರ ಬೆರೆದಂತೆ ಅವಿರಳ ಸಮರಸವನ್ನೈದಿರುತ್ತಿರಲು ಮುಂದೆ ಮಹಾಲಿಂಗೈಕ್ಯಸ್ಥಲವಾದುದು.

ಮಹಾಲಿಂಗೈಕ್ಯ.

ಅಂಧಕಾರದ ಊರಿನ ಮಧ್ಯದೊಳಗೊಂದು। ಚಂದ್ರಮನುದಯವಾದುದ ಕಂಡೆನು॥ ಮಂದಮತಿಯಿಂದ ನೋಡಲು ಕಾಣಬಾರದದು। ಹೊಂದಿಹೊಂದದ ಬೆಳಗಿನ ಪ್ರಭೆಯು ತಾನು ॥೧॥

ಗಗನಮಂಡಲದ ಮಂಟಪದ ಮಧ್ಯದ ನಡುವೆ। ಮುಗಿಲೊಳಗೆ ಮಿಗೆವರಿದು ಮಿಂಚುದೋರೆ॥ ಜಗದ ಜೀವರು ಜಡರಿಗೆಯು ಕಾಣಬಾರದದು। ಸೊಗಸು ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗಿದು ಸಹಜವು ॥೨॥

ಚತುರ್ವೇದ ಚತುರ್ಯೋಗ ಚತುರ್ವಿಧ ಮಂತ್ರದಿಂ। ದಶಿಶಯದಿ ನೋಡಿ ನೋಡಿಯು ಕಾಣದು॥ ಅತಿಮೂಢಮತಿ ಹೀನರಿಗೆ ಕಾಣಬಾರದದು। ಮತಿ ಸಂಧಾನವ ಬೆರಸಿದಾತ ಬಲ್ಲ ॥೩॥

ಮಾತು ಮಥನವ ನುಂಗಿ ನೀತಿ ನಿಜದಲ್ಲಿ ನಿಂದು। ಭ್ರಾಂತು ಭ್ರಮೆಗಳ ನಳಿದಡಾತ ಯೋಗಿ ॥ ಓತು ಸಿಬ್ಬೆರಗು ನಿರ್ವಯಲ ನಿರ್ದೇಹಿನಿ । ಜಾತ ಕೂಡಲ ಚನ್ನಸಂಗಯ್ಯನು ॥೪॥

ಇಂತು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಸ್ತಂಭಾಕಾರವೆಂಬ ಪರಬಿಂದುವಿನೊಡನೆ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಲಕ್ಷಣದಿಂ ಬೆರೆದು ಬೆಳಗುವ ಮಹಾಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಭಾವ ಸಮರಸದಿಂದ ಐಕ್ಯನಾದ ಶರಣಂಗೆ ಸದ್ರೂಪಿನ ಭಾವ ಅಸದ್ರೂಪಿನ ಭಾವವೆಂಬೆರಡು ಆ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾಯಿತ್ತಾಗಿ ಅರುಹಿನ ಜ್ಞಾನ ಅರುಹಿಸಿಕೊಂಬ ವಸ್ತು ಎರಡಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಚಿದಾಕಾಶವನ್ನೈದುತ್ತಿರಲು ಮುಂದೆ ಜ್ಞಾನ ಶೂನ್ಯಸ್ಥಲವಾದುದು.

ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯ

ಎಲೆ ಇಲ್ಲದ ವೃಕ್ಷ ಫಲವಿಲ್ಲದ ಹಣ್ಣು। ಮೆಲಲಿಲ್ಲದ ರುಚಿಯು ಸವಿದು ಸವಿದು ॥೧॥

ಸುಲಲಿತ ಸೂಕ್ಷ್ಮದ ನಿಲವು ನಿಜದೊಳಗಡಗಿ ಉಲುಹಡಗಿ ಉನ್ಮನಿಯು ಸ್ಥಾನದೊಳಗೆ ನೆನಹಳಿದು। ಮನವಳಿದು ತಾನೆ ತಾನಾದಲ್ಲಿ ವಾಙ್ಮ। ನಕ್ಕಗೋಚರವು ನಿರ್ವಯಲಾದುದು. ॥೨॥

ಆಗು ಹೋಗನೇ ಹರಿದು ಈಗ ಮೂಗನುವಾಗಿ। ಸಾಗರದ ಕೋಗಿಲೆಯು ನೀಗಿ ಕಂಡೆ ॥ ಮೋಘದೊಳು ಒಲಿದು ಬಾಗಿಲ ಬೀಗವನು ತೆಗೆದು। ಹೋಗಿ ಹೊಕ್ಕೆನು ಮಹಾಲಿಂಗದೊಳಗೆ ॥೩॥

ಸೊಡರಿಲ್ಲದ ಬೆಳಗು ಕುಡಿವರಿದ ಪ್ರಭೆಯೊಳಗೆ। ಹಿಡಿದ ಕರ್ಪೂರದುರಿಯು ಮರೆದೊರಗಿತು ॥ ಗಡಣವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಭೆಯ ಕುಡಿಯು ಬೆಳಗಿನ ನಡುವೆ। ಹಿಡಿ ಹಿಡಿಯೆ ಬಯಲಾದ ಸಂಗಯ್ಯನು ॥೪॥

ಇಂತು ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಕುಮಾರ ಷಣ್ಮುಖ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಎಲ್ಲ ಪುರಾತನರಿಗೆ ಮಹಾನುಭಾವ ನಿಮಿತ್ತಾರ್ಥವಾಗಿ ಮರುಗದ ಗಿಡದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾನುಭಾವ ಸದ್ವಾಸನೆಯ ಬೀರುತ್ತ, ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಪಿಂಡಾದಿ ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯಾಂತವಾದ ನೂರೊಂದು ಸ್ಥಲಕುಳಂಗಳ ಆಚರಣೆ ವಿಡಿದು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕದಂಡ ನಾಯಕರೆಂಬ ಮಹಾನುಭಾವ ದಿವ್ಯಕಾಂತಿ ಮೂರ್ತಿಯು ನಿರೂಪಿಸಿದ ನಿಲುಕಡೆಯು ತಮ್ಮಂತರಂಗದಲ್ಲಿ। ನೆಲಿಸಿರ್ಪ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಚಿದ್ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿದ ಸ್ವಾನುಭಾವ ಪ್ರಕಾ

ಶವೇ ಉತ್ಕಟಿಸಿ ಮಾರ್ಗ ಕ್ರಿಯಾಚರಣೆಯ ನೊಳಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಚಿದಂಗ ಸ್ವರೂಪರಾದ ಮಹಾಜ್ಞಾನ ಶಿವಶರಣ ಗಣಂಗಳು ಅಳಿದಾನಂದಿಸಿ ನಿತ್ಯ ಸುಖಿಗಳಾಗಲಿ ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದಂಥ ಪದ ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯದಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರವ ಮಾಡಿದ ಮಹಾ ಪ್ರಸಾದವ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತ ಮಹೇಶ್ವರರ ಶರಣ ಗಣಂಗಳು ಶ್ರೋತ್ರಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಿ ಮನೋ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹಾರೈಸಿ ಹೃದಯ ಮುಖದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯನೈದಿ ನಿಜಮೋ ಕ್ಷವೆಂಬ ಸುಧಾರಸದಲ್ಲಿ ಲೋಲುಪ್ತರಾಗಿ ನಿತ್ಯ ತೃಪ್ತಿಯನೈದಿ, ನಿಃಕ ಳಂಕ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅಂಕುರಿಸಿ, ಶೂನ್ಯ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಿಸಿ, ನಿರಂ ಜನ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆಂದಿನಂತೆ ಬಯಲಾದರು ನೋಡಾ ಸಂಗನ ಬಸವಣ್ಣನ ಮಹಾಪ್ರಸಾದ ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದ ಬೆಳಗಿನೊಳಗೆ ಸಿದ್ಧ ರಾಮಣ್ಣ.

ಕೊಡಗು ದೇಶದ ನಿಜವಾದ ಇತಿಹಾಸವು.

ಲೇಖಕರು:— ಶ್ರೀಯುತ ಸದಾಶಿವ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ ಹಂಜಿ, ಎಂ. ಎ.

ಲಾರ್ಡ ಉಯಿಲ್ಯಮ್ ಬೆಂಟಿಂಕನು ತನ್ನ ಕಾಲವಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೊಡಗು ಅಥವಾ ಕುರ್ಗಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಈಸ್ಟ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯುವರ ಆಧೀನದಲ್ಲಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟನು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುರ್ಗಪ್ರಾಂತದ ರಾಜರು ಇಕ್ಕೇರಿ ರಾಜ್ಯದ ಮಾಂಡಲಿಕರಾಗಿದ್ದರು. ಕೊಡಗು ದೇಶದ ರಾಜರ ಮನೆತನವು ಬಹುತರವಾಗಿ ಇಕ್ಕೇರಿ ಮನೆತನದ ಒಂದು ಶಾಖೆ ಇರಬಹುದು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದೊಳಗಿನ ಜನರಿಗೆ ಶೈವ ಮತ್ತು ಜಂಗಮ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೂ ಬಹು ಜನರು ತಮ್ಮ ಜೀವಸಾಧನವಾದ ಕಾವೇರಿ ನದಿ ಮತ್ತು ಆ ಕಾವೇರಿ ಅಮ್ಮ ದೇವತೆಯನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಜ್ಜ ಮುತ್ತಜ್ಜರ ಕಾಲದ ಭೂತ, ಪಿಶಾಚ, ವನದೇವತೆ, ಗ್ರಾಮ ದೇವತೆ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಪೂರ್ವದ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಈ ರಾಜರು ಕೊಡಗು ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದಂದಿನಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನದವರ ಕೂಡ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ದೇಶದವರಾದರು. ಅವರು ಲಿಂಗಾಯತ ಮತದವರಿದ್ದು ದೇಶ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಕೊಡಗು ದೇಶದ ಧರ್ಮ ಆಚಾರ ವಿಚಾರದಂತೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮದ ಸಾವಿರಾರು ಶಾಖೆಗಳು ಪ್ರಸಾರವಾಗಿದ್ದವು. ತುಳುದೇಶದ ಹವೀಕರೆಂಬ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಕರು ಕಾವೇರಿ ನದಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಇದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಉಳಿದವರ ಕೂಡ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧ ಮಾಡದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ನಡೆದಿತ್ತು.

ಹೈದರ ಅಲ್ಲಿಯು ಇಕ್ಕೇರಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗೆದ್ದನಂತರ ಅದಕ್ಕೆ ಹೈದರ ನಗರ ಎಂದು ಹೆಸರು ಇಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅವನು ಆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಾನು ಆ ಪ್ರಾಂತದ ರಾಜನೆಂದು ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಹತ್ತಿದನು. ಮುಂದೆ ಬಹು ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ಅವನ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಆ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶದೊಳಗಿನ ಜನರು ಅವನ ಕೂಡ

ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಹೈದರ ಅಲ್ಲಿಯು ಕಪಟತನದಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯ ಬಲದಿಂದಲೂ ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ತನ್ನ ಮಾಂಡಲಿಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಇ. ಸ. ೧೭೭೪ರಲ್ಲಿ ಹಲೇರಿಯಾದ ಲಿಂಗರಾಜನು ಹೈದರ ಅಲ್ಲಿಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೨೪೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದನು. ೧೭೮೦ರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗರಾಜನು ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಮೊದಲನೆಯವನು ವೀರರಾಜನು, ಎರಡನೆಯವನು ಲಿಂಗರಾಜನು. ೧೭೮೦ರಲ್ಲಿ ವೀರರಾಜನು ೧೭ ವರ್ಷದವನಿದ್ದನು. ಲಿಂಗರಾಜನುಸಣ್ಣವನಿದ್ದನು. ಹೈದರ ಅಲ್ಲಿಯು ಕೊಡಗು ದೇಶದ ರಾಜರ ವಂಶವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅವನೇ ಈ ಇಬ್ಬರು ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ತನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದನು. ಹೈದರಲ್ಲಿಯು ಸುಬ್ಬರಾಯನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕೊಡಗು ದೇಶದ ಮಾಮುಲತದಾರನನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದನು. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಹು ದಿನಗಳಿಂದ ಕೊಡಗಿನ ರಾಜರ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ಅದೇ ವರ್ಷ ಹೈದರ ಅಲ್ಲಿಯು ಆರ್ಕಾಟದ ಮೇಲೆ ದಾಳೀ ಮಾಡಿದನು. ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತದ ರೈತರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಇಬ್ಬರು ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ಹೈದರನ್ನು ತನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಸಹನವಾಗಲಿಲ್ಲ ಇ. ಸ. ೧೭೮೨ರ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಬಂಡಾಯವೆಬ್ಬಿಸಿದರು. ಮಾಮುಲತದಾರನು ಈ ಬಂಡಾಯದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೈದರ ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆಗ ಹೈದರನು ಆರ್ಕಾಟದಿಂದ ಹೀಗೆ ಉತ್ತರ ಕಳಿಸಿದನು “ಆ ಇಬ್ಬರು ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತದೊಳಗಿನ ಗರುರು ಎಂಬ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತದಿಂದ ಇಡಬೇಕು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಕೊಡಗು ದೇಶದ ರೈತರ ದುಃಖವನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಬಂದೀತು” ೧೭೮೨ರಲ್ಲಿ ಆ ಇಬ್ಬರು ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ಗರುರು ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದನು. ಕೊಡಗಿನ ಜನರಿಗೆ ಇದು ಸಹನವೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಬಂಡು ಮಾಡಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ಹಣ್ಣು ಹಣ್ಣು ಮಾಡಿದರು. ೧೭೮೨ರ ಕೊನೆಗೆ ಹೈದರ ಅಲ್ಲಿಯು ತೀರಿಕೊಂಡನು. ೧೭೮೪ರಲ್ಲಿ ಟೀಪುನು ನಗರದಲ್ಲಿ ಜನರಲ್ ಮಾಥ್ಯು ಮತ್ತು ಅವನ

ಕೈಕೆಳಗಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕಪಟತನದಿಂದ ಹಿಡಿದನು. ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಕೊಡಗಿನ ರೈತರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ದಂಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಸಾವೋಪಚಾರದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಇಬ್ಬರು ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರ ಕುಟುಂಬದೊಳಗಿನ ಜನರನ್ನು ಪೇರಿಯಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟ ರೀತಿಯಿಂದ ನಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೊಡಗು ದೇಶದೊಳಗಿನ ರಾಜಮನೆತನದ ಬಹು ಜನರ ದೇವಿಯು ಬಲದಿಂದ ಮರಣ ಹೊಂದಿದರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜಮನೆತನದವರ ತೊಂದರೆಯು ಇರುತ್ತಿರಲು ಕೊಡಗಿನ ರೈತರು ಭಯಂಕರ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೂಡಿ ದೊಡ್ಡ ಬಂಡಾಯವನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದರು. ಆದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಟೀಪುನು ಕಳಿಸಿದ ೧೫೦೦೦ ಸೈನ್ಯದ ಕಾಳು, ಮೇವು, ಇವುಗಳ ರಹದಾರಿಯನ್ನು ಬಂದು ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಟೀಪೂನು ವಿಶ್ವಾಸಘಾತತನದಿಂದ ಅವರೊಳಗಿನ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಜನರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಒಯ್ದನಂತರ ಅವರು ಟೀಪೂವಿನ ಸ್ವಾಧೀನರಾದರು. ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿಯ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕುಲೀನ ಮನೆತನದವರನ್ನು ಟೀಪುವು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಒಯ್ದು ಅವರ ಬದಲಾಗಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ತುಂಬಿದನು. ಅವರಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಬೇಕಾದರೆ ಬಳ್ಳಾರಿ ಪ್ರಾಂತದೊಳಗಿನ ಆದವಾನಿಯಿಂದ ತಂದು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದೇ ವೇಳೆಗೆ ಸುಬ್ಬರಾಯನ ಮಗನಾದ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯನಿಗೆ ಟೀಪುವು ಮಾವಲತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಅವನು ಹಣ ತಿಂದನೆಂದು ಅವನ ಮೇಲೆ ಆರೋಪ ಬಂದದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸುವ ಹುಕುಮಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅವನು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಲಘಲಮ ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿಹೋದನು.

೧೭೮೮ರ ಡಿಸೆಂಬರ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಉದಯ ಇವನು ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತದ ಬಹು ಜನ ರೈತರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪೆರಿಯಾ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದೊಳಗಿನ ಜನರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕೈದಿನೊಳಗಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದೊಳಗಿನ ಜನರು ಸುರಕ್ಷಿತವಿರಲೆಂದು ಕಿಗ್ಗಡನಾಡದ

ಲ್ಲಿಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೀರ್ಥದ ಹತ್ತರ ಕರ್ಚಿ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಜನರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ಬಗ್ಗು ಬಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಬಿಸಿಲ ಘಾಟದಿಂದ ಮನಂತವಾಡಿಯ ವರೆಗಿರುವ ದೇಶವನ್ನು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಆಳಿಕೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದನು. ತರುವಾಯ ಅವನು ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತದ ಮೇಲೆ ದಾಳೀ ಮಾಡಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಅನೇಕ ಸಾರೆ ಜಯ ದೊರೆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವನು ದನಕರುಗಳನ್ನೂ ಕಾಳುಕಡಿಗಳನ್ನೂ ಸುಲಿದು ಕೊಡಗು ದೇಶಕ್ಕೆ ತಂದನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸಾಹಸದ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ದಾಳೀ ಮಾಡಿ ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ಕರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೋಡಲು ಅಲ್ಲಿ ರಾಜ ಕುಟುಂಬದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ಜನರ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶವಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಖಜಾನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಲೂಟ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮಾವೆಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡಗಿನ ರಾಜರ ಕಡು ವೈರಿಯಾದ ಕೋಟೆ ಅರಸ ಈತನು ಟಾಕನೇರ ಜನರ ಒಂದು ಸುಲಿಯುವ ಟೋಳಿಯನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಒಬ್ಬ ಪದಚ್ಯುತ ಮಾಮುಲತದಾರನು ಎಲ್ಲ ಹಾದಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದನು. ಟೀಪುನು ಕೊಡಗು ದೇಶವನ್ನು ಪುನಃ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಶಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಗೋಲಮ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಂಗಡ ಬಹಳ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದ್ದನು. ಗೋಲಮ ಅಲ್ಲಿಯು ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಬಹು ಜನರನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದನು. ಮತ್ತು ಊರುಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟನು. ಟೀಪುವಿನ ಸೈನ್ಯವು ಪಹಳ ವಿದ್ದು ಉತ್ತಮ ಯುದ್ಧದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವತಃ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನಿಗೂ ಸಹ ಆತನ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಲಧಲಮ ರಾಜನು ಒಂದು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಟೀಪುನು ಅತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಗೋಲಮ ಅಲ್ಲಿಯನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನು ಉಳಿದನು. ಟೀಪುನು ಗೋಲಮ ಅಲ್ಲಿಯನ್ನು ಕಳಿಸುವಾಗ ಅವನು ಕೊಡಗು ದೇಶದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಅಜ್ಞೆಮಾಡಿದ ಕಾರಣ ಆತನು ಹೋಗಹೋಗುತಾ ಜನರಿಗೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅವನು ಟೀಪುನು ಕಳಿಸಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ

ಹೋಗುವಾಗ ಕುದಾನಪುರದ ದಾರಿಯ ಸಮೀಪ ಅವನ ಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೆ ಕೊಡಗಿನ ಜನರು ಹಾವಳಿ ಮಾಡಿ ಬಹು ಜನರನ್ನು ಕೊಂದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಟೀಪುನು ನಾಲ್ವರು ಸೇನಾಧಿಪತಿಗಳ ಸಂಗಡ ದಂಡು ಕೊಟ್ಟು ಗೋಲವು ಅಲ್ಲಿಯ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ವೀರರಾಜನಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿಯು ಹತ್ತಲು ಆತನು ಈ ಸೈನ್ಯವು ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗಲಾ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಾ ಕೂತಿದ್ದನು. ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಆ ಸೇನಾಧಿಪತಿಗಳಿಗೂ ವೀರರಾಜನಿಗೂ ಘನಘೋರವಾದ ಸಂಗ್ರಾಮವೆಸಗಿತು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವೀರರಾಜನ ದಂಡಿನವರು ಟೀಪೂವಿನ ೮೦೦ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿದರು. ಮತ್ತು ೪೦೦ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅವರ ಮೇವು ಕಾಳು ಕಡಿಗಳನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನ ಸೈನಿಕರು ಟೀಪುವಿನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸದೆಬಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರ ಲಕ್ಷವು ಕೊಲ್ಲುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸುಲಿಯುವದರ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಇದ್ದದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರು. ಈ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ವೀರರಾಜನು ಟೀಪುವಿನ ಬಂದಿಗಳಿಗೆ ಕೈದು ಮಾಡಿ ತಿರುಗಿ ಅವರನ್ನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಟೀಪೂನು ಬಹಳ ಗಾಬರಿಯಾದನು. ಮತ್ತು ಕೊಡಗು ದೇಶವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವದಕ್ಕಾ ತನ್ನ ಬೀಗನಾದ ಬನುರುದ್ದೀನನ ಕಡೆಗೆ ಅಪಾರ ಸೈನ್ಯ--ಸಾಮುಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಬನುರುದ್ದೀನನು ಆ ದಂಡನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಕುಶಾಲನಗರದಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ಕೊಡಗಿನ ಜನರು ಅವರಿಗೆ ಗಂಟು ಬಿದ್ದು ಆ ಸೈನ್ಯದ ಧೂಳಹಾರಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಅತಿಶಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಮತ್ತು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಅರ್ಧದಂಡು ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಅವನು ಮರಕಾರಾ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದನು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವೀರರಾಜನು ಟೀಪೂನನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಈಸ್ಟ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯವರು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬಲಾಢ್ಯರಾಗಿ ಟೀಪೂವಿನ ಸಂಗಡ ಕಾಳಗ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕೊಡಗು ಮತ್ತು ಈಸ್ಟ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯವರು ಒಂದಾದರೆ ಕೊಡಗಿನ ರಾಜನ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕಂಪನಿಯವರು ಜಾಮೀನದಾರರು ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಟೀಪೂವಿನ ಕೂಡ ಸಲ್ಲಾ ಆದಲ್ಲಿ ಅವನಿಂದ ರಾಜ್ಯಾದ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ರೀತಿ

(ಮುಂದೆ ಸಾಗುವದು.)

ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯ

ಲೇಖಕರು:- ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗೋವಿಂದ ಪೈ. ಮಂಜೇಶ್ವರ

ನಾವು ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಸ್. ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಎಂ. ಎ.-ಲೆಕ್ಚರರ ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜ ಮೈಸೂರು ಇವರು 'ಬಿಜ್ಜಳ' ಈ ಶಿರೋಲೇಖದ ಕೆಳಗೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಳಚೂರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನ ಕಾಲ ದಲ್ಲಿರದೆ ಸಿಂದ ವಂಶದ ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಲೇಖವು ನಾವು ಆಗಸ್ಟ ತಿಂಗಳಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಾವು ಬರೆದ ಲೇಖಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಈ ವಿಧಾನಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳು ನಾವು ಕೆಳಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಐತಿ ಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯಗಳು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಇದು "ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ" ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಅದನ್ನೇ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯ ವಾಚಕರಿಗೋಸ್ಕರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.—

ಸಂಪಾದಕ.

ಸುಮಾರು ೫೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಹೆಸರು ಸಾಹಿ ತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿನಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯದೆ, ಆ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಅವನ ಸಮ ಸಾಮಯಿಕವಾಗಿರದೆ, ಅವನ ಐತಿಹಾಸಿಕತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸಹಜವಾಗಿ ಇದ್ದ ಕೊರತೆಯಾದರೂ ಈಗೇನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿಲ್ಲದೆ, ಆತನಿಗೆ ಕಿರಿಯ ಸಮಕಾಲೀನನಾದ ಹರಿಹರನ [೧] ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಆದರೂ ದೊರಕಿರುವ ಬಸವರಾಜ ದೇವರ ರಗಳೆಯಿಂದಲೂ ಈ ಕೆಲವು ಶಾಸನ ಗಳಿಂದಲೂ ಆ ತೊಡಕು ಸಾಕಲ್ಯವಾಗಿ ನೀಗುತ್ತದೆ.

೧ ಈಗ "ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ" ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ 'ಹರಿಹರ-ರಾಘವಾಂಕರ ವಿಚಾರ' ದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರನು (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೪೫—೧೨೨೦) ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಿರಿಯ ಸಮಕಾಲೀನನೆಂದೂ, ರಾಘವಾಂಕನೂ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೦-೧೨೨೦) ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಾಲವಾಗುವ ಮುಂಚೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿದನೆಂದೂ ನಿರ್ಣಯಿಸಿದೆ.

(೧) ಬಿಜಾಪುರದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಗುಡಿಹಾಳ ಮತ್ತು ಕುಂಟೋಜಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ನಡುವಣ ಗಡಿಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ೨ 'ಇದು **ಬಸವರಾಜ ದೇವರ ಮಾನ್ಯ**' ಎಂದಿರುವಲ್ಲಿ ಬಸವರಾಜ ದೇವರೆಂದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರನೇ ಹೊರತು ಅನ್ಯನಲ್ಲ ಎಂಬುದರಿಂದ, ಈ ಮಾನ್ಯವು ಅವನದೇ ಎಂದು ಕಂಡಿತವಾದರೂ, ಇದಕ್ಕೆ ತೇದಿ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ಇದು ಅವನ ಐತಿಹಾಸಿಕತೆಗೆ ಸಾಲುವಂತೆ ಅವನ ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಸಾಲದು.

(೨) ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸೊರಟೂರಿನ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರದೊಂದು ಸ್ತಂಭದಲ್ಲಿ ೩ ದುರ್ಮುಖಿ ಸಂ। ಆಶ್ವಯುಜ ಶುದ್ಧ ೧೦ ಮಂಗಳವಾರದಂದು ಹಂದಿಗನೂರಿನ ಮಹಾನಾಯಕಾಚಾರ್ಯ ಸಿದೇನಾಯಕನ ಕೆಳಗಣ ಗಬ್ಬಿನಾಯಕನೆಂಬವನು ಅದೋ ಬೇರೆಯದೊ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದನೆಂದಿದೆ. ಈ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿದರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಶಕಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಲಿ ಆಗಣ ಆಳರಸನ ಹೆಸರಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ಇದು ಎಷ್ಟರ ಹಿಂದಣದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

(೩) ಬಸವ ಪುರಾಣದಿಂದ (೪. ೫೬; ೫೭; ೫೯; ೭೧) ಸಂಗಮೇಶ್ವರನ ಮಗನೆಂದು ತಿಳಿವ ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು ಶಾ. ಸ. ೧೧೮೪=ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೬೨ನೆಯ ಚಾಂಡದಾಮಪುರದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ೪

(.) ನೆಗಳ್ದದ್ರಿಜೆ ಬಿನ್ನಪಂ ಶಿವ ಜಗಕ್ಕೀ ಮಾರ್ಗಮಂ ತೋರಬೇ।
ಕೆನಲಾಗ ಪ್ರಭು ನಂದಿನಾಥನೆ ಮೊಗಂ ನೋಚಲ್ಕೆ (.) ಸಂಗಮೇಶನ
ಪುತ್ರಂ **ಬಸವಯ್ಯ** ಬಂದ

ನೆಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಗಮೇಶನ ಪುತ್ರನೆಂಬ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಈ ಶಾಸನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಆತಏವ ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೆ ನಂದಿಯ ಅವತಾರವೆಂದು

೨ Annual Report o Indian Epigraphy (SIE) 1930, Appendix E, ಪು. 65, ನಂ. 14. 3. SIE, 1927 Supplement (Supp.) ಪು. 6. 77

೪ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ಪತ್ರಿಕೆ XXIII ಬಹುಧಾನ್ಯ ಸಂ), ಪು. ೨೭೭

ಭಾವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಿರುವುದರಿಂದ, ಆವನು ಇದರ ಕೆಲ ವಾದರೂ ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ಆಗಿ ಹೋಗಿರಬೇಕು.

(೪) ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೮೦ನೆಯ ಮರಡೀಪುರದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ೪—

ಸಿರಿಯಾಳ ದಾಸವರ್ಮ ಓಹಿಲ ಉದ್ಭಟ ನಂಬಿ ಕುಂಬಾರ ಗುಂಡ
ಅಂಡವಲ ಕರಿಕಾಲ ಚೋಳ ಭೋಗದೇವ ಬಾಣ ಮಯೂರ
ಕಾಳಿದಾಸ ಕೇಶಿರಾಜ ದಣ್ಣಾಯಕ ಸುರಿಗೆ ಚೆಲ್ವಡರಾಯ **ಸಂಗನ**
ಬಸವಯ್ಯ ಲಿನಿಮಿತಿ ಕೇಶವರಾಜ ಜಗದೇವ ದಣ್ಣಾಯಕ
ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯ ಸೊನ್ನಲಿಗೆ ರಾಮಯ್ಯ ಹುಲಿಗೆರೆಯ
ಪೊನ್ನಯ್ಯ ನೇಲುವಿಗೆಯ ಸಾಂತಯ್ಯ (ಬಂ. ೧೭),

(೫) ಶಾ. ಶ. ೧೨೦೧ ಪ್ರಮಾಥಿ ಸಂ। ಆಶ್ವಯುಜ ಶುದ್ಧ ಹುಣಿಮೆ ಸೋಮವಾರ, ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ, ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ತಿಂಗಳು ಸರಿಯಾದರೆ ಕ್ರಿ. ೧೨೭೯ ಸಪ್ತಂಬರ ೨೧ ಗುರುವಾರ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣದಂದಿನ, ಅಥವಾ ವಾರ ಸರಿಯಾದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೮೦ ಸಪ್ತಂಬರ ೧೦ ಸೋಮವಾರ ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣದಂದಿನ, ದೇವಗಿರಿಯ ಯಾದವ ವಂಶದ ರಾಮಚಂದ್ರನ (೧೨೭೧-೧೩೦೯) ಕಾಲದ ಕಲ್ಲೇದೇವರ ಪುರದ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯ ಜಗಳೂರು ३೦ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ–[೫]

ಚೇರ ಚೋಳ ನಂಬಿ ನಂಬಿ ಚಿಕ್ಕ ಕಕ್ಕ ಚೆಂನ ಹೊಂನ
ಬಂಕ **ಬಸವರಾಜ** ಭೋಜಾದಿ ಮರ್ತ್ಯ ಲೋಕದ ಮಹಾಗಣಾಚಾರ (ಬಂ. ೧೧-೧೨)

(೬) ಶಾ. ಶ. ೧೧೮೧ ಕಾಳಯುಕ್ತ ಸಂ। = ಕ್ರಿ. ಶ., ೧೨೫೯ನೆಯ ಹೊಯ್ಸಣ ವೀರ ನಾರಸಿಂಹ ಅಂದರೆ *III* ನರಸಿಂಹನ (೧೨೫೪-೯೧) ಕಾಲದ ಹಿರಿಯೂರು ಕುಂಜೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿಯ ಅರಸಿಕೆರೆ ೧೦೯ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ-[೬]

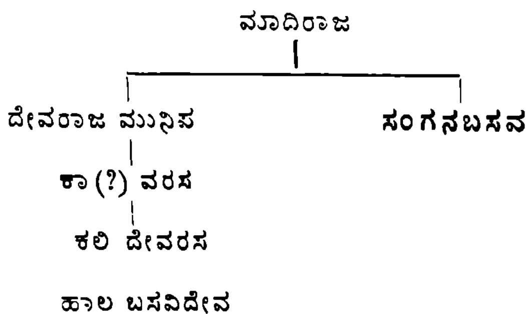
೫ Epigraphia Carnatica (E C) XI.

೬: EC, V. 7. ಶಿವಾನುಭವ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ನಂ. ೧ (೧೯೨೬) ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳು

ಸಿರಿಯೊಳ್ಪ (೪೦) **ಬಸವಯ್ಯ** ನೊಳ್ಪಿಸಿವ......ಮಂ ಬಾಣನುಂ
ಧರಭೋಗಂ ಸಲೆ ಚೋಳ ನುದ್ಘಟನತರ್ಕ್ಯಂ ಸಿಂದ ಬಲ್ಲಾಳನಿಂ।
ಧರೆಕೊಂಡಾಡುವ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ನೆನಿಸಿರ್ದೀ ಭಕ್ತ ಸಂದೋಹ......
(ಬಂ. ೫-೭)

ಎಂದಿರುವಲ್ಲಿ ಹರಿಹರನ ಬಸವರಾಜ ದೇವರ ರಗಳೆಯು ಪುಟ-ಪುಟಗಳಿಂದ ಬಸವ, ಬಸವಣ್ಣ, ಬಸವಯ್ಯ, ಬಸವರಸ, ಬಸವರಾಜ, ಬಸವಿದೇವನೆಂದೂ ಸಂಗಮ ಬಸವನೆಂದೂ ತಿಳಿವ ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನ ಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪರಮ ಶಿವ ಶರಣರೆಂದಿರುವ ಬಾಣ, ಮಯೂರ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಸಿರಿಯಾಳ, ಚೋಳ, ದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಸಿಂದು ಬಲ್ಲಾಳ, ನಂಬಿ, ಚಿಕ್ಕ, ಕಕ್ಕ ಚನ್ನ, ಓಹಿಲರೊಂದಿಗೆ ಬಸವೇಶ್ವರನೂ ಅವರಿಗೆ ಓರಗೆಯ ಶಿವ ಭಕ್ತನೆಂದು ಆಗ್ಗೆ, ಅತಏವ ಅದಕ್ಕಿಂತ ತಕ್ಕಷ್ಟಾದರೂ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ, ಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ,

(೮) ಇವೆಲ್ಲವಕ್ಕೂ ಮೇಲಾದ ಶಾ. ಶ. ೧೧೮೨ ನೆಯ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಿ ಸಂ। ಚೈತ್ರ ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಸೋಮವಾರ ಸೂರ್ಯ ಗ್ರಹಣ= ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೬೦ ಎಪ್ರಿಲ ೧೨ ಸೊಮವಾರದ ಸೂರ್ಯ ಗ್ರಹಣದಂದಿನ ದೇವ ಗಿರಿಯ ಯಾದವ ಕನ್ನರ ದೇವನ (೧೨೪೭-೬೦) ಕಾಲದ ಅರ್ಜುನವಾ ಡದ ಶಿಲಾಲೇಖದಲ್ಲಾದರೊಳ್ ಆ ಶಾಸನೋಕ್ತ ದಾನದ ಪ್ರತಿಗ್ರಾಹಿಯಾದ ಹಾಲ ಬಸವಿದೇವನ ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ—

ಪು. ೨೨; ೪೫; ೪೬; ೪೮; ೪೯; ೫೦; ೬೧; ೬೨; ೬೭; ೭೧; ೭೪; ೮೭; ೯೪; ೯೯; ೧೦೩; ೧೦೯; ೧೧೧) 8. Epigraphia Indica (E.I) XXI, ಪು12-14

ಹರಿಹರನ ಬಸವರಾಜ ದೇವರ ರಗಳೆಯಿಂದ ಬಸವರಾಜನೆಂದೂ ಸಂಗನ ಬಸವನೆಂದೂ ಶಿವ ಬಸವೇಶ್ವರನ ತಂದೆಯಾದ ಮಾದಿರಾಜನನ್ನೂ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ (ಪು. ೫) 'ಅಗ್ರಹಾರಂ ಬಾಗೆವಾಡಿಯೊಳಗೆಸೆದಿರ್ಪ ಅಗ್ರೇಶ್ವರಂ.........ಮಾದಿರಾಜ' ಎಂದಿರುವುದಕ್ಕೂ, ಬಸವ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (೩. ೪೫-೪೬) 'ಇಂಗಳೇಶ್ವರ ಬಾಗೇವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾ ಬಹುಳಾಗ್ರಹಾರ ಗ್ರಾಮಣೀಮಣಿ......ಮಾದಿರಾಜ' ಎಂದಿರುವುದಕ್ಕೂ ಸರಿಯಾಗಿ—'ತರ್ದವಾಡಿ ಮಧ್ಯಗ್ರಾಮ ಬಾಗವಾಡಿ ಪುರವರಾಧೀಶ್ವರ' (ಬಂ. ೮) ಅಂದರೆ ಬಾಗೆವಾಡಿಯ ಊರೊಡೆಯನೆಂದೂ, ಅವನ ತನೂಜನಾದ ಬಸವರಾಜನನ್ನು (ಬಂ. ೯-೧೦)

ಮಂಗಳ ಕೀರ್ತಿ ಪುರಾತನ
ಜಂಗಮ ಲಿಂಗೈಕ ಭಕ್ತಿ ನಿರ್ಭರ ಲೀಲಾ ।
ಸಂಗಂ ಸಂಗನ ಬಸವಂ

ಎಂದೂ ಈ ಸಂಗನ ಬಸವನ ಅಗ್ರಜನಾದ ದೇವರಾಜ ಮುನಿಪನ (ಬಂ. ೨೫-೩೬), ಮರಿಮಗನಾದ ಹಾಲ ಬಸವಿದೇವನನ್ನು (ಬಂ. ೪೧-೪೩) 'ತ್ರೇಸಟಿ ಪುರಾತನ ಪಾದಾರ್ಚಕರುಂ ಮಹಾಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಪ್ರಸಾದನಿಯತರುಂ ಸಮಯಭಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ನ ಶ್ರೀ ಬಸವರಾಜನಾನ್ವಯರುಂ' ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಬಸವರಾಜನೂ ಸಂಗನ ಬಸವನೂ ಎಂಬವನು ಬಸವೇಶ್ವರನೇ, ಅತಏವ ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿರುವ ಪೀಳಿಗೆಯೂ ಆತನದೇ ಎಂದು ಬೇರೇ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ.

ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಬಂ. ೩೮-೩೯) ಹಾಲ ಬಸವಿದೇವನನ್ನು

.......................ಮಾನವ ದೇವಂ ।
ಗೆಲಿದಂ ಅಶನ ಬೆಸನವಂ
ಛಲರಧಿಕಂ ಹಾಲ ಬಸವಿದೇವ ಮುನೀಶಂ ॥

ಎಂದಿರುವಲ್ಲಿ ಅಶನ ಬೆಸನವನ್ನು ಗೆದ್ದಿರಲೂ ಮುನೀಶನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡಲೂ ಬೇಕಾದರೆ ಆತನಿಗೆ ಆಗ್ಗೆ ೬೦ರಷ್ಟಾದರೂ ಪ್ರಾಯವೆಂದೂ; ಆತನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಸು. ೨೫ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ, ಆತನ ಹಿಂದಣ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ತಲೆಮಾರಿಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ೨೫ ವರ್ಷಗಳಂತೆ ಎಡೆಬಿಟ್ಟು ಗಣಿಸಿದರೆ, ಹಾಲ ಬಸವಿದೇವನು ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೨೦೦ ರಲ್ಲಿಯೂ, ಕಲಿದೇವನು ಸು. ೧೧೭೫ ರಲ್ಲಿಯೂ

ಕಾ (?) ವರಸನು ಸು. ೧೧೫೦ ರಲ್ಲಿಯೂ ದೇವರಾಜ ಮುನಿಪನು ತಮ್ಮ ನಾದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೧೩೦ರ ಆಚೀಚೆ ಹುಟ್ಟಿ ೧೨೦೦ ರೊಳಗೆ ಗತಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ಕಂಡಿತವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಹುದು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಚರಿತಾತ್ಮಕವಾದ ವೀರಶೈವರ ಬಸವರಾಜದೇವ ರಗಳೆ, ಬಸವ ಪುರಾಣ, ಮಲಬಸವಚಾರಿತ್ರವೆಂಬ ಸಿಂಗರಾಜ ಪುರಾಣ ಹಾಗೂ ಜೈನ ಬಿಜ್ಜಳರಾಯ ಚರಿತೆ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಕಥೆ ಓರಂತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವೂ ಇದೆ. ಯಾದರೂ ಅವನ ಸಮಸಾಮಯಿಕನಾದ ಹಾಗೂ ಅವನು ಓಲಗಿಸಿದ ಅರಸನ ಹೆಸರು ಬಿಜ್ಜಳನೆಂಬ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಒಮ್ಮತವಾಗಿವೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೇ[೯] ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ದೊರೆವ

(೧) ಭವಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಗದ್ದುಗೆಯ ಕೆಳಗೆ ಕುಳ್ಳಿರ್ದು
ಓಲೈಸಿಹೆನೆಂದು ನುಡಿವರಯ್ಯ!

(೨) ಬಿಜ್ಜಳನ ಭಂಡಾರ ಎನಗೇಕಯ್ಯ?

(೩) ಆನೀ ಬಿಜ್ಜಳಂಗಂಜುವೆನೆ ಅಯ್ಯ?

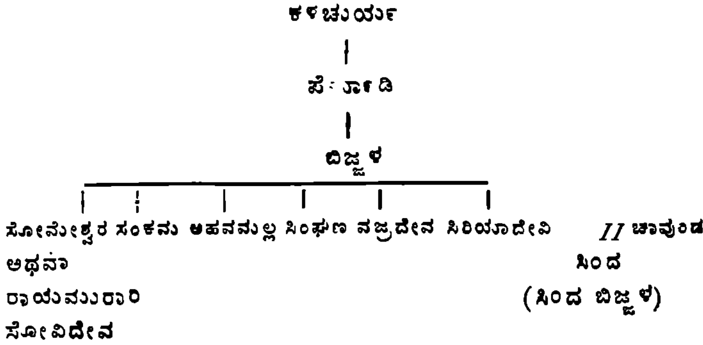
ಎಂಬೀ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಗದ್ದುಗೆ ಎಂಬ ಸಂಕೇತದಿಂದ ರಾಜನೆಂದು ತಿಳಿವ ಬಿಜ್ಜಳನೆಂಬ ಅರಸನನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನು ಓಲಗಿಸಿರಬೇಕೆಂದೂ, ಆ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಭವಿ ಎಂದುದರಿಂದ ಅವನು ವೀರಶೈವನಲ್ಲವೆಂದೂ ಆತನ ಭಂಡಾರ ತನಗೇಕೆ? ಎಂದು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಪ್ರಾಯಶಃ ಆತನ ಭಂಡಾರದ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದೂ, ತಾನು ಅವನಿಗೆ ಅಂಜುವೆನೆ? ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದರಿಂದ ಅವರೊಳಗೆ ಕೊನೆಗೆ ವೈಮನಸ್ಯ ಉಂಟಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ, ಬಸವೇಶ್ವರನು ಓಲಗಿಸಿದ ಅರಸನ ಹೆಸರು ಬಿಜ್ಜಳನೆಂಬಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ಇದ್ದ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೩೦—೧೨೦೦ ರೊಳಗೆ ಬಿಜ್ಜಳ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬನಲ್ಲ-ಇಬ್ಬರರಸರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದರು. ಕಳಚುರ್ಯ ವಂಶದ ಬಿಜ್ಜಳ ಮತ್ತು ಅವನ ದೌಹಿತ್ರನಾದ (ಬಡಗಣ)

---

೯. ಪು. ೧೦೪; ೧೧೦; ೧೦೮.

ಸಿಂದ ವಂಶದ ಬಿಜ್ಜಳ, ಇವರಿಬ್ಬರೇ ಇದ್ದ ಬಿಜ್ಜಳರಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಬಿಜ್ಜಳನು ಯಾವಾತನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಬೇಕು. ಇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿವರವು ಹೀಗಿದೆ.

ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೨೮ನೆಯ ಇಂಗಳೇಶ್ವರದ ಶಾಸನದಿಂದ ೧೦ ಕಳಚುರ್ಯ ವಂಶದ ಪೆರ್ಮಾಡಿ ಎಂಬುವನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಪಡುವಣ ಚಾಳುಕ್ಯ ಸಮ್ರಾಜನಾದ ಭೂಲೋಕಮಲ್ಲ III ಸೋಮೇಶ್ವರನ (೧೧೨೬-೩೮) ಕೆಳಗೆ ತರ್ದವಾಡಿಯ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ಚಾಳುಕ್ಯ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಲ್ಲ (ನೂರ್ಮಡಿ) III ತೈಲನ ಆಳಿಕೆಯ (೧೧೪೯-೬೩) ೨ನೆಯ ವರ್ಷದ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೧ನೆಯ ಬಿಜಾಪುರದ ಶಾಸನದಿಂದ ೧೧ ಪೆರ್ಮಾಡಿಯ ಮಗನಾದ ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನು III ತೈಲನ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದು ತರ್ದವಾಡಿ ೧೦೦೦ ಸೀಮೆ ಆತನ ಹಿಡುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತೆಂದೂ III ತೈಲನ ಆಳಿಕೆಯ ಶತಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಸಂವತ್ಸರದ ಹೆಸರೂ ಸವೆದುಹೋಗಿ ಮಾರ್ಗಶಿರದಮಾವಾಸ್ಯೆ ಸೋಮವಾರ ಸೂರ್ಯ ಗ್ರಹಣ ಎಂದಷ್ಟೇ ಇರುವ, ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೫ ನವಂಬರ ೨೬ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಶನಿವಾರದ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣದಂದಿನ ಶಿಕಾರಿಪುರ ೧೦೮ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದಲೂ ೧೨ ಬಿಜ್ಜಳನು III ತೈಲನ

---

೧೦ Fleet's Kanarese Dynasties (FKD.) ಪು. ೪೭೦, ೧೧. ಅದೇ ಪು. ೪೭೨, ೧೨ E. C. VII ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೦೫ ನವಂಬರ ೨೬ ಆಚೆ ೧೧೦೮ ವರೆಗೆ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂದೂ ೧೧೩೭ರ ವರೆಗೆ ಕಾರ್ತಿಕ ಬಹುಳ

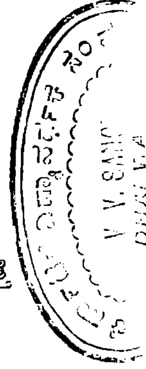
ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದು ಬನವಾಸಿ ೧೨೦೦೦ ಸೀಮೆ ಆತನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ, ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಪೆರ್ಮಾಡಿಯ ಬಳಿಕ ಬಿಜ್ಜಳನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೪೦-೪೫ರಿಂದಲೇ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿರಬೇಕು. ಶಾ. ಶ. ೧೦೬೯ = ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೪೭ರ ಮಾಸವಾಡದ ಶಿಲಾಲೇಖದಿಂದ ೧೩ ಬಿಜ್ಜಳನ ಸ್ಥಿರಶಿಬಿರ, ಅಂದರೆ ರಾಜಧಾನಿ, ಮಂಗಳವಾಡ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. III ತೈಲನ ಆಳಿಕೆಯ ೬ನೆ ವರ್ಷದ ಯುವ ಸಂ। ಮಾಘದಮಾವಾಸ್ಯೆಯುತ್ತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಸೋಮವಾರ ಅಂದರೆ, ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೫ ದಶಂಬರ ೨೬ ಸೋಮವಾರದ (= ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ಪಾಡ್ಯ ಮಕರಸಂಕ್ರಾಂತಿ) ಅಥವಾ ೧೧೫೬ ಜನವರಿ ೨೩ ಸೋಮವಾರದ (= ಮಾಘ ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಕುಂಭ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ) ಶಿಕಾರಿಪುರ ೧೦೪ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ೧೪ ಆತನ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾದ ಬಿಜ್ಜಳನು 'ಸಕಳ ದೇಶಂಗಳಂ... ಆಳುತ್ತಮಿರೆ, (ಬಂ. ೧೧ ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಆಗ್ಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನು III ತೈಲನ ರಾಜ್ಯಭಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಆತನ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಂತಿರಬೇಕು.

ಆ ಮೇಲೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ಕಳಚುರ್ಯವರ್ಷವೆಂಬ ತನ್ನದೇ ಒಂದು ಕಾಲಮಾನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಈಶ್ವರ ಸಂ। ಉತ್ತರಾಯಣ = ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೭ ಡಿಶಂಬರದ ಅಣ್ಣಿಗೆರೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ೧೫ ಆ ಸಂವತ್ಸರವನ್ನು ಈ ಕಾಲಮಾನದ ೨ನೆಯ ವರ್ಷವೆಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಇದು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೬ ನೆಯ ಧಾತೃ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲ ಎಂದೂ ಭುಜಬಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂದೂ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ.

ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂದೂ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣವಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆದರ ಈಚೆ ೧೧೬೪ ನವಂಬರ ೧೬ನೇ ಸೋಮವಾರ ಕಾರ್ತಿಕ ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂದೂ ೧೧೭೪ ನವಂಬರ ೨೫ ಸೋಮವಾರ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂದೂ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣಗಳಿದ್ದರೂ ಈ ವರ್ಷಗಳು III ತೈಲನ ಆಳಿಕೆಯನ್ನು ಮೀರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲವು. ೧೩ ಹರಿಹರದೇವ. ಪು. ೪೪. ೧೪ EC VII. ೧೫ FKD. ಪು. ೪೭.

(ಮುಂದುವರಿವುದು.)

ಮನದೊಳಗೆ ಕಣ್ಣೊಳಗೆ ತೀವಿ ನೆಲಸಿದ ಗುರುವೆ
ಕರ್ಮವಂ ಕೆಡಿಸಿದ ಸದ್ಧರ್ಮಿ ನೀನೆಲೆ ಗುರುವೆ
ನಿರ್ಮಳ ಜ್ಞಾನದೊಳ್ ನೆಲಿಸಿದುತ್ತಮ ಗುರುವೆ
ಭವಭವಂಗಳ ಬಳಲ್ಕೆಯನಾರಿಸಿದ ಗುರುವೆ
ನವನವ ಪ್ರೇಮದಿಂದೊಳಕೊಂಡ ಘನ ಗುರುವೆ
ವರಗುರುವೆ ಸದ್ಗುರುವೆ ಸತ್ಯ ಸಂಪದ್ಗುರುವೆ
ಹರಿಬೊಮ್ಮರಾದ್ಯಂತವರಿಯದ ಮಹಾ ಗುರುವೆ

ಎಂದು ಸವಿನುಡಿಗಳಿಂ ಹೊಗಳುತ್ತೆ ಹೊಂಗುತ್ತೆ
ಮಂದೈಸಿ ಪಲ್ಲೈಸಿ ಪುಳುಕದಿಂ ಪೊಣ್ಮುತ್ತೆ
ಬಾಲಚೂತದ ನೆಳಲ ಪುಳಿನ ಸ್ಥಳದೊಳಂದು
ಬೋಳೈಸಿ ಕರೆದು ತಣಿಯದೆ ನೆನೆಯುತುಂ ಬಂದು
ಮಳಲಿಂದೆ ಶಿವಲಿಂಗಮಂ ಸಿಂಗರಂ ಮಾಡಿ
ಇಳಿವಶ್ರುಜಲದಿಂದೆ ಹಾರೈಸುತುಂ ನೋಡಿ
ಮುಂಡಾಡಿ ಮೋಹಿಸುತೆ ಮುದ್ದಿಸುತೆ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ
ಕೊಂಡಾಡಿ ಕೊನರುತ್ತೆ ಕೊರ್ಬುತ್ತೆ ಕವಿದಪ್ಪಿ
ಕುಣಿಯುತ್ತೆ ಕಕ್ಕೆಯಕ್ಕೆಗಳ ಪೂವಂ ತಂದು
ತಣಿವಿಲ್ಲದರ್ಚಿಸುತೆ ನಡೆ ನೋಡುತುಂ ನಿಂದು
ಪೂಜಿಸುತೆ ಪೂಜಿಸುತೆ ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿ ಕರಗುತುಂ
ಸೋಜಿಗದ ನೇಹದಿಂ ನೆರೆ ಮುಟ್ಟಿ ಮರುಗುತುಂ।
ಎಳ್ದೆಳ್ದು ಕುಳ್ಳಿರ್ದು ಕುಣಿಕುಣಿದು ನೋಡುತುಂ
ಬಿಳ್ದು ಭರವಿಡಿದು ಸುಖಜಲದೊಳಗೆ ಮೂಡುತುಂ
ಕೈಯೆತ್ತಿ ಕೂಗಿಟ್ಟು ಕರೆಕರೆದು ಹಿಗ್ಗುತುಂ
ಮೈಯಿಕ್ಕಿ ಮುಡುಹಿಕ್ಕಿ ಕಡು ಹಿಗ್ಗಿ ಹೆಚ್ಚುತುಂ
ಶಶಿಧರಾ ಶಂಕರಾ ಬರ್ದುಕಿದೆಂ ಬರ್ದುಕಿದೆಂ
ಪಶುಪತಿಯೆ ಪುರಹರನೆ ಬರ್ದುಕಿದೆಂ ಬರ್ದುಕಿದೆಂ
ತರುಗಿರಿ ವನಂಗಳಿರ ಕಂಡಿರೇ ಪುಣ್ಯಮಂ
ಹರನೆನ್ನ ಕಯ್ಯೊಳರ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ವ ಗಣ್ಯಮಂ
ಗಿಳಿಹಂಸೆ ಕೋಕಿಳಮೆ ನೋಡಿರೇ ಸಂಪದವ
ನಳಿಕುಳಂಗಳಿರ ಕಂಡಿರೇ ಎನ್ನ ಸಂಪದವ

ನಾಹಾ ಮಹೇಶ್ವರಾ ಆಹಾ ಮದೀಶ್ವರಾ
ಆಹಾ ಕೃಪಾವಾರಿನಿಧಿ ಶಂಭು ಶಂಕರಾ

ಎಂದು ಪಶುಪತಿಗಿಂತು ಹಲುಬಿ ಸುಖಮಂ ನೆನೆದ
ಬಂದು ಕೊಳಲೂದಿ ಕರೆದು ಗೋಕುಲವನಂದು
ಕರೆಯೆ ಮೇವಂ ಮರೆದು ಭೋಂಕನಾಲಿಸಿ ಕೇಳ್ದು
ನೊರೆವಾಯ್ಗಳಲರ್ದ ಕಿವಿ ನಟ್ಟ ದಿಟ್ಟಿಯು ತಾಳ್ದು
ಬಾಲಮಂ ಮೇಲ್ಕೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಭೋಂಕನೆ ಬರಲ್
ಹಾಲಕಾಯ್ಗಳಿರ ಬನ್ನಿರೆ ಎಂದೆನುತ್ತಿರಲ್
ತಂಡತಂಡದಿ ಬಂದು ನಿಂದಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತೆ
ಚಂಡಪಿಳ್ಳೆಯು ಮೆಯ್ಯನಳ್ಕರಿಂ ನಕ್ಕುತ್ತೆ
ಹೂಂಕರಿಸುತೆಡೆಗಲಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿವಲಿಂಗಮಂ
ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪೊಸತಿದೆಂಬಂತೆ ಸರ್ವಾಂಗಮಂ
ಸಡಲಿಸುತ್ತಂ ಕರೆದವಲ್ಲಿ ಲಿಂಗದ ಮೇಲೆ
ಮೃಡಭಕ್ತಿರಸಧಾರೆ ಎಂಬಂದದಿಂ ಮೇಲೆ
ಕಂಡೀಶ್ವರನ ಮುಂದೆ ಮೂಡಿರ್ದ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ
ತಂಡದಿಂ ಸುರಭಿವಿಂಡೆಯ್ತಂದು ನೇಹಕ್ಕೆ
ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಂಗಳಂ ಕರೆವಂತೆ
ನಿರ್ಮಳದ ನಾಲ್ಕು ಮೊಲೆ ತೊರೆದು ಕರೆವುತ್ತಿಂತೆ
ಬಾಲಚಂದ್ರಂ ಮುಳುಗಿ ತೇಂಕಾಡುತಿರೆ ಕರೆದು
ನೀಲಗಳಮಲ್ಲಿ ಮಧುರತೆಯಾಗುತಿರೆ ಕರೆದು
ಶಿವಲಿಂಗಮಂ ಪುಣ್ಯ ಓಲೈಸೆ ಬಂದಂತೆ
ಶಿವನ ಜೂಟದ ಶಶಿಯು ಬೆಳ್ದಿಂಗಳಿಳಿವಂತೆ
ಕರೆಗೊರಲ ಮೃಡನು ನೆರೆ ಗೋನಿಕರ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು
ಅರಕೆವಟ್ಟಾನಂದಮಯನಂತದಂ ಕಂಡು
ಗೋವುಗಳನೊರ್ಮೆ ಶಿವಲಿಂಗಮುಮನೊರ್ಮೊರ್ಮೆ
ಭಾವಿಸುತ್ತಪ್ಪಿಕೊಳುತಾರುತ್ತ ವೊರ್ಮೊರ್ಮೆ
ಗುಡಿಗಟ್ಟಿ ಕುಣಿವುತುಂ ಮುಡುಗಟ್ಟಿ ಕರಗುತುಂ
ಗಡಿಗೆಟ್ಟಿ ಪುಳಕಂಗಳಿಂದೆ ಪುದಿದೇಳುತುಂ

ಇಂತು ಶಿವಲಿಂಗಪೂಜಾರತಿಯೊಳಾಡುತುಂ
ಸಂತತಂ ಶಿವಭಕ್ತಿರಸದೊಳೋಲಾಡುತುಂ

ಇರಲಸ್ತಮಯವಾಗೆ ಗೋನಿಕರವಂ ಕೊಂಡು
ಚರಿತದಿಂದಂ ಬಂದು ಪುರದತ್ತ ನಡೆಗೊಂಡು
ಬಂದವರವರ ಮನೆಗೆ ಪಶುಗಳಂ ಕಳಿಪುತ್ತೆ
ನಿಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಮನೆಯ ಪುಗುತಂದು ಬಾಳುತ್ತೆ
ಈ ತೆರದೊಳುಂ ಪಲವು ದಿವಸಂಗಳಾಗುತಿರೆ
ಈ ತೆರದೊಳವರವರ ಮನೆಯ ಪಶು ಕರೆಯದಿರೆ
ಜೀವದನದೊಡೆಯರೆಲ್ಲಂ ಮನೆಗೆ ನಡೆತಂದು

ಓವೊ ಅಚ್ಯುತಭಟ್ಟರೇ ಪರಿ ಇದೇನೆಂದು
ಕರೆಯರೊಂದಿನಿಸಿಲ್ಲ ಪಾಲ ಮಾತಿನ್ನೇಕೆ
ಅರಿದಾಯ್ತು ಚಂಡಪಿಳ್ಳೆಯ ಕಾಹು ತಾನೇಕೆ
ಯೊಂದೆರಡು ದಿನಮದಕ್ಕೇನೆಂದೆನುತ್ತಿರಲ್
ಸಂದಿಸುತ್ತಿಂತು ಪಾಲ್ಬಚ್ಚೆಯಾಗುತ್ತಿರಲ್
ಮರುಗದುರೆ ಮಾಣ್ಬವೆಮ್ಮಕ್ಕಳ್ಗೆ ಯರೆದಿಲ್ಲ ಯರೆದಿಲ್ಲ
ಕರುವಿಂಗೆ ಮೊದಲಾಗಿಯೊಂದು ಹನಿ ಹಾಲಿಲ್ಲ
ಪಶುವೆಮಗೆ ಪಾಲ್ನಿಮಗಿದೇನೆಂಬ ಪರಿಯಯ್ಯ
ಪೊಸತೆಮಗೆ ಚಂಡಪಿಳ್ಳೆಯ ಕಾಹು ಬೇಡಯ್ಯ

ಎನೆ ಕೇಳ್ದು ಪುತ್ರನಂ ಕರೆದು ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಂಡು
ನಿನಗಿದೇಂ ಮಗನೆ ನಾವೆಂತಕ್ಕೆ ಕೂಳ್ಗಂಡು
ಬರ್ದುಕಿದೆವೆನುತ್ತಿರಲಿದೇನನುದ್ಯೋಗಿಸಿದೆ
ಮುದದಿಂದೆ ಪೇಳಯ್ಯ ಪಶುವನೆಂತಾಡಿಸಿದೆ
ಹುಲ್ಲುಂಟು ನೀರುಂಟು ಹಾಲಿಲ್ಲದೇಂ ಮಗನೆ
ಎಲ್ಲಿರ್ದೆ ಎಲ್ಲಿ ಕಾವುತ್ತಿರ್ದೆ ಪೇಳ್ಮಗನೆ
ಎಂದೊಡೀ ಭವಿಗಳ್ಗೆ ಪೇಳಲೇಕೆಂಬಂತೆ
ಇಂದುಧರಪೂಜೆಯಂ ಬೀರೆ ನಾನೆಂಬಂತೆ
ಪಶುವಾರು ನೀವಾರಿದೇಕೆಂದು ಮುನಿವಂತೆ
ಪಶುಪತಿಯನರಿಯದವರೇನರಿಪರೆಂಬಂತೆ

ಭಕ್ತಿಯಭಿಮಾನಿ ಪೂಜಾವಮೌನಿ ಸುಮ್ಮನಿರೆ
ಯುಕ್ತಿಗೆಟ್ಟವರೆಲ್ಲ ಪೊಲ್ದಂತೆ ನುಡಿವುತಿರೆ
ಅಂದು ಅಚ್ಚುತಭಟ್ಟರೆಲ್ಲರ್ಗೆ ಕೈಮುಗಿದು
ಇಂದು ನಿಮ್ಮಯ ಮೇಲೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲೆನುತ್ತಗಿದು
ಕೇಳಿರೇ ನೀವಿಂದುವೆನ್ನ ಮಾತಂ ಸಲಿಸಿ
ನಾಳೆ ಕರೆಯದೊಡೆ ಬಳಿಕಿವನ ಕಾಹಂ ಬಿಡಿಸಿ
ಎಂದವರ್ಗಳಂ ಕಳುಪಿ ಚಿಂತೆಯಂ ಪಟ್ಟಿರಲ್
ಕಂದನಂ ನುಡಿಯಲಾರದೆ ಮೂಗುವಟ್ಟಿರಲ್

ಬೆಳಗಾದುದೀಶಂ ಪ್ರಸನ್ನನೆಂದೆಂಬಂತೆ
ಬೆಳಗಾಯ್ತು ಚಂಡಪಿಳ್ಳೆಗೆ ಶುಭೋದಯದಂತೆ
ಆಗಳೆಲ್ದಂದಿನಂದದೆ ಪಶುಗಳಂ ಕೂಡಿ
ಪೋಗಲೆಂದಿರ್ದ ಮಗನಂ ಹರುಷದಿಂ ನೋಡಿ
ಏನೆಂದೊಡಂ ನುಡಿಯೆ ಸುಮ್ಮನಿರ್ದಪೆ ಮಗನೆ
ನೀನೇವೆ ಎಮ್ಮ ವಿಧಿ ಮಾಡುತ್ತಲಿರೆ ಮಗನೆ
ಎಲೆ ಮಗನೆ ಸುಯಿಧಾನದಿಂದೆ ಕಾವುದು ಕಂದ
ಎಲೆ ಎಮ್ಮ ಬಾಯಕುಟುಕಂ ಕಳೆಯದಿರ್ ಕಂದ
ಎಂದಾತನಂ ಕಳುಪಿ ಕಾಣದಂದದಿ ಪಿಂದೆ
ಹಿಂದುಗೊಂಡೊಯ್ಯನೊಯ್ಯನೆ ಪೋಗುತವ ಮುಂದೆ
ಒಂದು ಮರನೇರಿ ನೋಡುವೆನಿವಂ ಮಾಳ್ಪುದಂ
ಅಂದಂದು ಪಾಲ್ಬಚ್ಚೆಯಾಗಿ ಬರಿದಪ್ಪುದಂ
ಎಂದೆನುತೊಂದು ಮರದೊಳಗವಿತುಕೊಂಡಿರಲ್
ಬಂದನೆಂದಿನ ತೆರದೆ ಗೋವುಗಳ್ಬರುತಿರಲ್

ಹೊಡೆದನೈ ಹುಲ್ಲುಳ್ಳ ಹೊಲದೊಳಗೆ ಪಶುಗಳಂ
ನಡೆದನೈ ಪೂಜಿಸುವ ಠಾವಿಂಗೆ ನಿಶ್ಚಳಂ
ಪಾಡುತುಂ ಪೊಗಳುತುಂ ಮಳಲಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವಂ
ಮಾಡುತುಂ ಮನಮುಬ್ಬಿತುಂ ಭಕ್ತಪುಂಗವಂ
ಸಿಂಗರಿಸಿ ಕಾಡಪೂಗಳನೈದೆ ತಿರಿತಂದು
ಹಿಂಗದೊಲವಿಂ ಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡಿ ನಡೆತಂದು
ಎನ್ನ ಶಶಿಮೌಳಿಯಭಿಷೇಕದರಸಿಯರಿರಾ

ಎನ್ನ ಶಂಕರನ ಪಂಚಾಮೃತಪ್ರಿಯರಿರಾ
ಅಮೃತರಸಪೂರ್ಣಸ್ತನಾಧಿಕನಿಧಿಗಳಿರಾ
ಅಮೃತಕರಧರವಾಹನಪ್ರಿಯಾವಳಿಗಳಿರಾ
ಬನ್ನಿರೇ ಎಂದು ಕರೆವಾ ಕೊಳಲದನಿವಿಡಿದು
ಮುನ್ನವೇ ಮೊಗವೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಸಂದಣಿವಡೆದು
ಭೋರೆಂದು ಬರೆ ಕಾಣುತೊಂದೊಂದನುಂ ಕರೆಯೆ
ಹಾರಯಿಸಿ ಶಿವಲಿಂಗದ ಮೇಲೆ ನೆರೆ ಕರೆಯೆ
ಕರೆಯ ಸೊರೆ ಶೀವೃತ್ತಿ ಹಾಲಹಳ್ಳಂ ಹರಿಯೆ
ನೆರೆ ಮನದ ಭಕ್ತಂಗೆ ಸುಖರಸಂಗಳ್ಸುರಿಯೆ

ಇತ್ತಲಾ ಮರದಿಂದಲಿಳಿದನಾ ಪಾತಕಂ
ಚಿತ್ತದೊಳ್ಭಕ್ತಿವೇಧಿಸದಾತ್ಮಘಾತಕಂ
ಈ ಪರಿಯಲೇ ಮಾಳ್ಪ ಲೇಸು ಲೇಸೆಲೆ ಮಗನೆ
ಈ ಪರಿಯಲೆನ್ನ ಗಂಟಲನರಿವರೇ ಮಗನೆ
ಎನುತೆನುತೆ ಶಿವಶಿವನೆ ಹರಹರ ಮಹಾದೇವ
ಮನದೊಳೆಳ್ಳನಿತು ಭಕ್ತಿಯು ಇರದ ದುರ್ಭಾವ
ನೆಯ್ತಂದು ಶಿವಲಿಂಗಮುಂ ಮುಟ್ಟುತಿರೆ ಕಂಡು

ಸಯ್ರಿರದೆ ಚಂಡೇಶನುರಿದೆಳ್ದು ಕೋಲ್ಗೊಂಡು
ಎತ್ತಿದೊಡೆ ಪಿಡಿದಿರ್ದ ಕೋಲ್ಗೊಡಲಿಯಂತಿರಲ್
ಚಿತ್ತದೊಳ್ಮೆಚ್ಚಿ ಕರಿವದನನಿತ್ತಂತಿರಲ್
ಕೆಡೆಕೆಡೆ ಶಿವದ್ರೋಹಿ ಲಿಂಗವಂ ಮುಟ್ಟುವರೆ
ಫಡ ಕುನ್ನಿ ಭವಿನಾಯಿಯೊಡೆಯನಂ ಮುಟ್ಟುವರೆ
ಎನುತೆ ಹೊಡೆದಂ ಹೊಡೆದನಮ್ಮಮ್ಮ ಚಂಡೇಶ
ಮನವಾರಲಿತ್ತಲವತರಿಸುತ್ತ ಸರ್ವೇಶ
ನಾಗಲಿರದೆಯ್ತಂದು ವೈನೊಂದುದೇ ತಂದೆ
ಪೂಗೆ ಮೃದುತರವಪ್ಪ ತನುಗುಂದಿತೇ ತಂದೆ
ಪಾಪಕರ್ಮಂ ಮುಟ್ಟಿದಂ ಮುಟ್ಟಿದನೆ ದೇವ

ತಾಪತ್ರಯದ ಮರುಳ್ಕೈಮುಟ್ಟಿದನೆ ದೇವ
ಎಂದಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡುತಿರೆ
ಇಂದುಶೇಖರನೆ ನೊಂದೈ ತಂದೆ ಯೆನುತಮಿರೆ
ಇತ್ತಲೇರ್ವಡೆದ ಪಾರ್ವಂ ಮೆಲ್ಲನೆಚ್ಚತ್ತು
ಒತ್ತರಿಸಿದೇರಿಂದವೆಂತಕ್ಕೆ ಎಚ್ಚತ್ತು
ಕಂದಯ್ಯ ನೀನೆನ್ನನಿರಿವರೇ ಎನುತುಮಿರೆ
ನೊಂದು ಬಾಯಾರಿ ತಣ್ಣೀರ್ತಣಿ ಎನ್ನುತ್ತುಮಿರೆ
ಶಿವಶಿವ ಶಿವದ್ರೋಹಿ ಇನ್ನುಮಿರ್ದಪನೆನುತೆ
ಭವಿಪಾಪಿ ಪಾಪಿ ಪಾತಕ ಬೀಳು ಬೀಳೆನುತೆ
ತಲೆತೊಟ್ಟನುಡಿದುರುಳೆ ಹೊಯ್ದನಾ ತಂದೆಯಂ
ನಲನರಿಯೆ ಪರಿಹರಿಸಿ ಕಳೆದನಾ ತಂದೆಯಂ

ಹೊಯ್ದು ತಿರುಗಲ್ಕೆ ಪೊರಮಟ್ಟನಾ ಲಿಂಗದೊಳ್
ಅಯ್ದು ಮುಖಮೀರೈದು ಭುಜಮೆಸೆಯೆ ಲಿಂಗದೊಳ್
ಕೆಯ್ಯ ತಲೆ ಮೆಯ್ಯ ತಲೆ ಕಾಲಕಣ್ಣಿಂದೊಪ್ಪೆ
ಅಯ್ಯಯ್ಯ ನೀದಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನಿಂತೊಪ್ಪೆ
ಇರಲು ಹೂಮಳೆ ಯೆರಗಿ ಸುರಿದುವಾ ಹೊಲದೊಳಗೆ
ತರತರದಿ ತನತನಗೆ ದುಂದುಭಿಕುಳಂ ಮೊಳಗೆ
ಕಹಳೆಗಳ್ಕರೆಯೆ ಶಂಖದ ನಾದಮುಣ್ಮುತಿರೆ
ಬಹು ವಿಧದ ರೂಪಿಂದೆ ಗಣಸಮಿತಿ ನೆರೆವುತಿರೆ
ನೋಡಯ್ಯ ನಂದೀಶ ನೋಡೇಕನಿಷ್ಠನಂ
ನೋಡುವಡೆ ಹರಿ ವಿರಿಂಚಿಗಳಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠನಂ
ಕಡು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂ ಹೊಲದೊಳಿಂತರ್ಚಿಸಿದರುಂಟೆ
ಪೊಡವಿಯೊಳ್ತಂದೆಯಂ ಕೊಂದು ತೋರ್ದವರುಂಟೆ
ಎನ್ನ ಭಕ್ತರ್ಗೆ ತಾಯ್ತಂದೆಗಳ್ಬೇರುಂಟೆ
ಎನ್ನ ಭಕ್ತರ್ಗೆ ಗತಿಮತಿಯಾಸೆ ಬೇರುಂಟೆ
ಎನಗೆ ಬಂಧುಂ ಬಳಗವೆನ್ನ ಭಕ್ತನೋಡ
ಎನಗೆ ಸತಿಯುಂ ಸುತರುಮೆನ್ನ ಭಕ್ತನೋಡ

ಎಂದು ನಂದೀಶಂಗೆ ಪೇಳುತುಂ ಹಿಗ್ಗುತುಂ
ಬಂದ ಗಣ ವೃಂದಕ್ಕೆ ತೋರುತುಂ ತೊಳಗುತುಂ
ಆನೆ ನಿನಗೆ ತಾಯಿ ತಂದೆ ಚಂಡೇಶ ಕೇಳೆಂದು
ಆನುಂಡ ಶೇಷ ಪ್ರಸಾದವದು ನಿನಗೆಂದು
ಚಂಡೇಶಪಿಳ್ಳೆಯುಗ್ರೋಲ್ಪು ಬೀಳುಡೆ ಇತ್ತು
ಕೊಂಡಾಡಿ ಮುಂಡಾಡಿ ಬಾಯುತಂಬುಲವಿತ್ತು
ನಿನ್ನ ನೀಕ್ಷಿಸಿದವರ್ಗಿನ್ನೊಂದು ಭಯವುಂಟೆ
ನಿನ್ನ ಕೈಮುಟ್ಟಿದಂಗಿನ್ನೊಂದು ಸಾವುಂಟೆ
ಎತ್ತವನನೆತ್ತೆಂದು ಕರುಣದಿಂದೆತ್ತಿಸುತೆ
ಚಿತ್ತಜಹರಂ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದೀಕ್ಷಿಸುತೆ
ಆಡಿದ ಹೊಲಂಬೆರಸಿ ನೆಗೆದನಾಕಾಶಕ್ಕೆ
ನೋಡಿದ ಮೃಗಂಬೆರಸಿ ನೆಗೆದನಾಕಾಶಕ್ಕೆ
ಕರೆದ ಹಸುಗಳ್ವೆರಸಿ ನೆಗೆದನಾಕಾಶಕ್ಕೆ
ಕರೆ ಗೊರಲನಿರಲೊಲವಿಂದೆ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ
ಬಂದು ಚಂಡೇಶಂಗೆ ಗಣಪದವಿಯಂ ಕೊಟ್ಟು
ನಿಂದ ಗಣಸಂತತಿಯು ನಡುವೆ ನೇಹಂಬಟ್ಟು
ಕೈಲಾಸದೊಳಗೆಲ್ಲ ಗುಡಿಗಳಂ ಕಟ್ಟಿಸುತೆ
ಶೈಲಜೆಗೆ ತೋರುತುಂ ಮೋಹದಿಂ ಮುದ್ದಿಸುತೆ
ತಾರಾದ್ರಿಯುರಮನೆಯೊಳಪ್ರತಿಮನೊಪ್ಪಿದಂ
ಮಾರಮದಮಥನನಾನಂದಮಯನೊಪ್ಪಿದಂ
ಹರಿವಿರಿಂಚಾದ್ಯಮರಮಕುಟಪದನೊಪ್ಪಿದಂ
ಶರಣಜನಹೃದಯಸರಸಿಜಭಾನುವೊಪ್ಪಿದಂ
ಭಕ್ತಸಂತಾನಜಲನಿಧಿಚಂದ್ರನೊಪ್ಪಿದಂ
ಭಕ್ತಕುಲಕಲ್ಪಕುಜವನಚೈತ್ರನೊಪ್ಪಿದಂ
ಭಾಳಾಕ್ಷನೊಪ್ಪಿದಂ ಭೂತೇಶನೊಪ್ಪಿದಂ
ಶೂಲಧರನೊಪ್ಪಿದಂ ಶಶಿಮೌಳಿಯೊಪ್ಪಿದಂ
ಶಿವನೊಪ್ಪಿದಂ ಸದಾಶಿವ ಶಂಭುವೊಪ್ಪಿದಂ
ಭವನೊಪ್ಪಿದಂ ಭರ್ಗನೊಪ್ಪಿದರ್ಗನೊಪ್ಪಿದಂ
ಎನ್ನ ನಿಧಿ ಎನ್ನ ಸುಧೆ ಎನ್ನ ಗುರುವೊಪ್ಪಿದಂ

ಎನ್ನರಸ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೊಪ್ಪಿದಂ ॥

ಕಂದ॥ ಈಶಂ ಪಿತನೆಂದರಿದು ನಿ ।
ಜೇಶನ ಬೆಸನಿಂದೆ ತನ್ನ ಪಿತನನರಿವ ಚಂ ॥
ಡೇಶನ ಸುತನೆಂದೆನಗೆ ವು ।
ಹೇಶಂ ಕರುಣಿಸುಗೆ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಾ ॥

ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೨.

(ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತ.)

ರಾ॥ ಸಾ॥ **ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು** ರಚಿಸಿದ ಈ ಹೊಸ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಶಿವಶರಣರ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ತತ್ವಗಳು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕನೇ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ

ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಲ ವಿಭೇದಗಳು, ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲದ ವಿವೇಚನೆಗಳು, ಕರಣಹಸಿಗೆ, ಸಕೀಲಗಳು, ೩೬ ತತ್ವಗಳು, ಷಡಧ್ವಗಳು, ಸಾದಾಖ್ಯಗಳು ಮೊದಲಾದ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯಗಳು ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ವೀರಶೈವ ಮತತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾದ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ.

ಪುಟಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೬೩೨. **ಬೆಲೆ ರೂ. ೪—೮—೦**

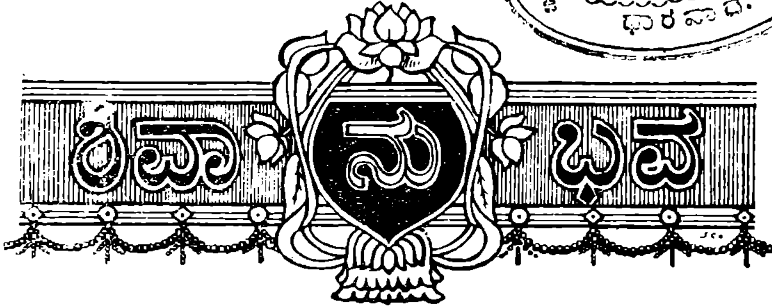
ಪುಸ್ತಕ ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳ:—

ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್
ವಿಜಾಪುರ.

ಇದನ್ನು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ರಾ॥ ಸಾ॥ ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಇವರು ತಮ್ಮ **"ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್ಸಿ"** ನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅವರು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಉಪಲೀಬುರುಜ ಓಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮ ೧೬೨೦ (ಅ) ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದರು.

R. N. B. 2554

ಶ್ರೀ

ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾ ಅಂಚೆ ವೆಚ್ಚಸಹಿತ ರೂ ೩—೬—೦

ಸಂಪುಟ ೧೪] ಡಿಶೆಂಬರ ೧೯೩೯. [ಸಂಚಿಕೆ ೩

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ಶಿವಾನುಭವ.

ವರ್ಷ ೧೪] ಡಿಸಂಬರ ೧೯೩೯ [ಸಂಚಿಕೆ ೩

ಶಿವಶರಣರ ಸ್ಥಾನಗಳು.

(ರಾ॥ ಸಾ। ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಬಿ. ಎ. ಎಲ್ ಎಲ್. ಬಿ. ವಿಜಾಪುರ)

[ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿದದ್ದು.]

ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಶಿವಶರಣರ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅವುಗಳು ತರ್ದೆವಾಡಿಯಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇದರ ಪೂರ್ವಕ್ಕಿರುವ ನಿಜಾಮನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಈ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲೆಣಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೂರ್ವ ಮೇರೆಯಿಂದ ೩೦-೪೦ ಮೈಲು ಅಂತರದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಆ ಸ್ಥಳಗಳು ಯಾವವೆಂದರೆ —

ಅರಳಗುಂಡಿಗಿಃ — ಈ ಗ್ರಾಮವು ಸಿಂದಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಳವಾದ ಸಿಂದಗಿ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ೧೬ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ವದ ಕಡೆಗೆ ಇರುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಶಿವಶರಣನಾದ ಕೇತಯ್ಯನ ಸ್ಥಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಮಾರಡಿಗೆಃ — ಈ ಗ್ರಾಮವು ಅರಳಗುಂಡಿಗೆಯಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ೨೫ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಮಾರುಡಿಗೆಯ ನಾಚಯ್ಯನೆಂದು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ಶಿವಶರಣನ ಸ್ಥಾನವಿರುತ್ತದೆ. ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹರಿಹರನು ಒಂದು ರಗಳೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಮುದನೂರುः— ಈ ಗ್ರಾಮವು ಸಿಂದಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮೇರೆಯಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ೪ ಮೈಲು ಮತ್ತು ಸಿಂದಗಿ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ೩೦ ಮೈಲು ದೂರ ವಿರುತ್ತದೆ. ೧೧ ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜ ನಾದ ಜಯಸಿಂಹನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಜೈನರೊಡನೆ ವಾದವಿವಾದ ಮಾಡಿ ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಗೊಳಿಸಿದ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಸ್ಥಾನವು ಇದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಏಕೋರಾಮಾರಾಧ್ಯನು ಇದೇ ಪಟ್ಟಣದವ ನೆಂದು ಆತನ ಪುರಾಣದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈತನು ಈ ಭಾಗ ದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದ್ದರ ವಿವರಣೆಯು ಇದರಲ್ಲಿ ಇದೆ.

ಕೆಂಭಾವಿः— ಈ ಗ್ರಾಮವು ಮುದನೂರಿನ ಈಶಾನ್ಯಕ್ಕೆ ೪ ಮೈಲು ಮಾತ್ರ ದೂರವಿದೆ. ಕೆಂಭಾವಿ ಭೋಗಣ್ಣನೆಂಬ ಶಿವಶರಣನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದನು. ಆತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹರಿಹರ ಕವಿಯು ಒಂದು ರಗಳೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಅಗ್ನಿः— ಈ ಗ್ರಾಮವು ಮುದನೂರಿನ ನೈಋತ್ಯಕ್ಕೆ ೪ ಮೈಲು ದೂರ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಗ್ಗಣಿಯ ಹೊನ್ನಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಶರಣನು ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು.

ಕೋಳೂರು:— ಈ ಗ್ರಾಮವು ಮುದನೂರಿನಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ೨೫ ಮೈಲು ದೂರ ಇರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಸುರಪುರದಿಂದ ಈಶಾನ್ಯಕ್ಕೆ ೧೫ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಇದೆ. ಇದು ಕೋಳೂರು ಕೊಡಗೂಸು ಎಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದ ಬಾಲಕಿಯ ಸ್ಥಾನವಿರುತ್ತದೆ. ಹರಿಹರನು ಇವಳ ಚರಿ ತ್ರೆಯನ್ನು ತನ್ನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ನವಿಲಿः—ಇದು ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನ ಸೀಮೆಗೆ ಹೊಂದಿಯೇ ಇದೆ. ನಾಲತವಾಡ ಈ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ೬ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯು ತಟಾಕದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜಯಸಿಂಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿ ದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಈತನು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಸಮಕಾಲೀನನು.

ಮರಟः— ನವಿಲಿಯಿಂದ, ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೫೦ ಮೈಲು ಗಳ ಮೇಲೆ ಈ ಗ್ರಾಮವಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಮರಟದ ಬಂಕಯ್ಯನೆಂದು ಪ್ರಸಿ ದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ಶಿವಶರಣನು ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಈ ಗ್ರಾಮವು ಈಗ ಲಿಂಗ

ಸೂರ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಲಿಂಗಸೂರಿಂದ ಇದು ೩೦ ಮೈಲು ಮಾತ್ರ ದೂರವಿರುತ್ತದೆ.

ಏಲೇರಿ:— ಈ ಗ್ರಾಮವು ಏಲೇಶಕೇತಯ್ಯನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ಶಿವಶರಣನ ಸ್ಥಾನವಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಯಾದಗಿರಿಯ ಆಗ್ನೇಯಕ್ಕೆ ೧೨ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಗೊಬ್ಬೂರ:— ಈ ಗ್ರಾಮವು ಸಿಂದಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಈಶಾನ್ಯಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವಣಗಾವ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ೨೦ಮೈಲು ದೂರವಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಕಲಬುರ್ಗಿಯ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ೧೨ ಮೈಲ ದೂರವಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಬಿಬ್ಬಿ ಬಾಚಯ್ಯನ ಸ್ಥಳವಿರುತ್ತದೆ. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ದುಗ್ಗಳೆಯ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾದರೂ ಇದೇ ಇರುತ್ತಿದೆ.

ಆಲ್ದಿ:— ಈ ಗ್ರಾಮವು ಈಗಿನ ಅಕ್ಕಲಕೋಟ ಪಟ್ಟಣದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ೨೫ ಮೈಲುಗಳಮೇಲೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನು ಜನಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಅವನು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಬ್ಬಲೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು. ಶಿಲಾಲೇಖದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಆಲಂದೆ ಎಂದು ಹೆಸರು ಇದೆ.

ಮೋಳಗಿ:— ಈ ಗ್ರಾಮವು ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಮೀರ ದೇಶದಿಂದ ಬಂದ ಮೋಳಗೆ ಮಾರಯ್ಯನು ವಾಸವಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ.

ಮುಸುಡಿ:— ಇದಾದರೂ ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಮುಸುಡಿಯ ಚೌಡಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಶರಣನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದನು.

ನೀರೂರ:— ನಿಂಬೆಮ್ಮನೆಂಬ ಶಿವಶರಣೆಯು ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಳು.

ರಟಗಲ್ಲು:— ಇದು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಸ್ಥಾನವೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಇದಾದರೂ ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಶಿವಶರಣರ ಸ್ಥಾನಗಳು ನಿಜಾಮನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಿವರಣೆಯಿಂದ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುತರ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಾಮಗಳು ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಹೊಂದಿಯೇ

ಇರುತ್ತವೆಂದು ವಾಚಕರಿಗೆ ಕಂಡುಬರದೆ ಇರಲಾರದು ಈ ವೇರೆಯು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ೨೮-೩೦ ವೈಲು ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ೫೦-೬೦ ವೈಲಿನವರೆಗೆ ಇದ್ದ ಭೂಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಹುಜನ ಶಿವಶರಣರು ಉದ್ಭವಿಸಿದರೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈಪ್ರದೇಶದ ಹೊರಗೆ ಅಂದರೆ ಅದರ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕಿರುವ ಯಲಬುರ್ಗಿ ನಾಡು, ಅದರ ಪೂರ್ವಕ್ಕಿರುವ ರಾಯಚೂರ ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಉಸ್ಮಾನಾಬಾದ ಜಿಲ್ಲೆ ಈ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉದಯವಾದದ್ದು ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲವೆಂದರೂ ಸಲ್ಲುವದು. ಈ ಎಲ್ಲ ಶಿವಶರಣರ ವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನು ನಾವು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉತ್ತರಭಾಗ, ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ಈ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ೧೨ ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಖರವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳವಳಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತೆಂಬ ಅನುಮಾನವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟುಜನ ಶಿವಶರಣರು ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ೧೧ ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬಂದ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯ ಇವರ ಸ್ಥಾನಗಳೂ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಅನೇಕ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪಟ್ಟಣಗಳೂ ಅವನ ನಾನಾ ಸ್ಥಾನಗಳೂ ಇವರ ತರುವಾಯ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಬಸವೇಶ್ವರ ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವ ಮೊದಲಾದವರ ಜನ್ಮಸ್ಥಳಗಳೂ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯಗಳು ಚಾಲುಕ್ಯ ಜಯಸಿಂಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದು ಶಿವಮತವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಕೆಲಕಾಲವಾದ ಬಳಿಕ ಮಂಗಳವಾಡದಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ತಂದೆಯಾದ ಪೆರ್ಮಾಡಿಯೂ ಅವನ ತರುವಾಯ ಬಿಜ್ಜಳನೂ ಚಾಲುಕ್ಯರಾಜರಿಗೆ ಮಾಂಡಲಿಕರಾಗಿ ರಾಜ್ಯಗೆಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳವಳಿಯು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿತು. ಅದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಅಸಂಖ್ಯ ಶಿವಶರಣರು ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನರಾದರು. ಮುಂದೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ಚಾಲುಕ್ಯರಾಜನನ್ನು ಪಟ್ಟದಿಂದ ತಳ್ಳಿ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದಬಳಿಕ ಬಸವನು ಅವನಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಆರೂಢನಾಗಲು ತರ್ದೇವಾಡಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನ ಜತೆಗಾರರೆಲ್ಲರೂ ಅವನೊಡನೆ ಮಿಲಿತರಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಎಲ್ಲಕಡೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವೂ ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಈ ಸಂಗತಿಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಬಸವನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ

ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಹತ್ತಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಬಸವನು ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಳೆದು ಅದನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಲು ಮುಂದೆ ಆನುವಾದನು. ಒಂದುವೇಳೆ ಬಸವನು ಕಲ್ಯಾಣಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಆರೂಢನಾದ ಬಳಿಕ ಅವನು ಮೊದಲು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದ್ದರೆ ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರ ಸ್ಥಾನಗಳು ನಿಬಿಡವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಇದ್ದದ್ದು ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಈ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಚಳವಳಿಯು ಮೊದಲು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಲಿಲ್ಲೆಂಬ ಅನುಮಾನವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಈಚೆಗೆ ಕೆಲವರು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಯಲಬುರ್ಗಿಯ ಸಿಂದರಾಜರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಸಿದ ಒಬ್ಬ ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದನೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಯಲಬುರ್ಗಿಯು ಗದಗ ಹೊಸಪೇಟೆ ರೇಲ್ವೆಯ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಎಳೆಂಟು ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಇದ್ದು ಇಲ್ಲಿಯ ಈ ಮಾಂಡಲಿಕರ ಆಳಿಕೆಯು ಈಗಿನ ಬಳ್ಳಾರಿ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಕಲ್‌ದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬದಾಮಿ, ರೋಣ ಈ ತಾಲೂಕಗಳು ಇದ್ದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪಸರಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಬಳ್ಳೇಶಮಲ್ಲಯ್ಯ, ಮರುಳಸಿದ್ಧ ಇವರಿಬ್ಬರ ಹೊರತು ಯಾವ ಶಿವಶರಣರೂ ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದು ಅಥವಾ ವಾಸ ಮಾಡಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಉಭಯತರೂ ಕೂಡ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಹತ್ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರೂ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿದ್ದವರೂ ತರ್ದೇವಾಡಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರೇ ಇದ್ದು ಅವರು ಬಹ ತರವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಸವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆಂದು ಅವರ ಎಲ್ಲ ಚರಿತ್ರೆಗಳೂ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಯಲಬುರ್ಗಿ ಸಿಂದರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆಂಬ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಎಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಆದದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಯಲಬುರ್ಗಿಯ ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿರದೆ ಕಲಚೂರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನೆಂಬ ಅನುಮಾನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ತಥ್ಯಾಂಶವು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪುಲಿಗೆರೆ, ಅಬ್ಬಲೂರ ಈ ಕಡೆಗೆ ಪುರಾತನ ಶಿವಶರಣರ ಹೆಸರುಗಳು ಉಪಲಬ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವರು

ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದವರಿದ್ದು ತರ್ದೇವಾಡಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಯುದ್ಭವಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಅದರ ಪ್ರಭಾವದ ಮೂಲಕ ಧಾರವಾಡ, ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಒಡವೂಡಿರಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು. ಹೇಗೆ ತರ್ದೇವಾಡಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಚಳವಳಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತೋ ಹಾಗೆಯೇ ಬನವಸೆ ನಾಡಿನಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಜಾಗ್ರತಿಯು ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರು ಉತ್ಪನ್ನರಾಗಿ ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಾರದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಶಿವಶರಣರ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ನಾವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಉದ್ಭವವು ಮೊದಲು ತರ್ದೇವಾಡಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿ ಮುಂದೆ ಕಲ್ಯಾಣಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಇಡೀ ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಆಗಿನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ, ಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರಸಾರ ಹೊಂದುತ್ತ ನಡೆಯಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಕೊಡಗು ದೇಶದ ನಿಜವಾದ ಇತಿಹಾಸವು.

ಲೇಖಕರು:—ಶ್ರೀಯುತ ಸದಾಶಿವ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ ಹಂಜಿ, ಎಂ. ಎ.

ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿದದ್ದು.

ಇಂಥ ಕಠಿಣ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಈಸ್ಟಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯವರಿಗೂ ಕೂಡ ಕೊಡಗು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಹಾಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಕಂಪನಿಯ ತೆಲಿಚರಿಯಲ್ಲಿ ವಜಾಲಖಾನನ ಕೈಕೆಳಗಿನ ಸೈನ್ಯದಕೂಡ ಭಯಂಕರ ಕಾಳಗವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ವಜಾಲಖಾನನ ದಂಡಿನ ಸಂಗಡ ಕಂಪನಿಯವರು ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಹಾಗೂಹೀಗೂ ತಡಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. ಮುಂಬಯಿಯ ಗವರ್ನರರಾದ ಕರ್ನಲ್ ಆಬರಕ್ರೊಂಬಿ ಈತನು ಮೈಸೂರ ಮೇಲೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ಕಡೆಯಿಂದ ದಾಳೀ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಾನಾನೂರ ಅಥವಾ ತೆಲಿಚೆರಿಯಲ್ಲಿಂದ ಮೈಸೂರು ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವ ತೀರ ಸಮೀಪದ ಹಾದಿಯು ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವದೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಕೊಡಗಿನ ರಾಜನಿಗೂ ತಮಗೂ ವೈಮನಸ್ಸು ಉಂಟಾದರೆ ಆ ದಾರಿಯನ್ನು ಅವನು ಸಹಜವಾಗಿ ಬಂದು ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಇತ್ತ ಕೊಡಗಿನ ರಾಜನಿಗೆ ಟೀಪುವಿನ ದೊಡ್ಡ ಹೆದರಿಕೆಯಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಅವನು ಟೀಪೂವಿಗೆ ಬಹಳ ಅಂಜುತ್ತಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಟೀಪೂವಿನಿಂದ ತನಗೆ ಯಾವದಾದರೊಂದು ಉಪಕಾರವಾದೀತೆಂಬ ಮಾತೇ ಬೇಡ, ಈ ಟೀಪೂವಿಗೂ ಕಂಪನಿಯವರಿಗೂ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಅವನು ಬಹಳ ಕಠಿಣಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ತನ್ನ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಗಾದರೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಾರದು ಹೀಗೆ ಬಹಳ ಮಾತು ಹೇಳಬಹುದು ಮತ್ತು ಲಂಚ ಕೊಟ್ಟು ಆಶೆ ಹಚ್ಚಬಹುದು ಆದರೆ ಕೆಲಸ ತೀರಿದ ಮೇಲೆ ಅವನು ತನ್ನ ಕೂಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು, ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯು ವೀರರಾಜನಿಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ವೀರರಾಜನು ಯಾವನಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಬಲವುಳ್ಳವನ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡ

ಬೇಕೆಂದು ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೊನೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು, ಈಸ್ಟ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯವರು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಲರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದಕಾರಣ ಅವರನ್ನು ಕೂಡಿದರೆ ತನಗೆ ಟೀಪುವಿನಿಂದ ಏನೂ ಆಗ ಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಕಂಪನಿಯವರಿಗಾದರೂ ಟೀಪುವಿನ ಕೂಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡು ವದಕ್ಕಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಸಹಾಯವು ಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇರುವದು. ಆಗ ಟೀಪುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ದ್ವೇಷಮಾಡುವ ಕಂಪನಿಯವರಿಗೂ ವೀರರಾಜ ನಿಗೂ ಗೆಳೆತನವು ಸಹಜವಾಗಿ ಆಯಿತು. ಮಥು ಭಟ್ಟನೆಂಬ ವೀರ ರಾಜನ ಆಶ್ರಿತನು ಉತ್ತಮ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಇತರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ತಲಚರಿಗೆ ಒಂದಿದ್ದನು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ತೆಲಿಚೆರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಬ ರ್ಟಟೀಲರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕಂಪನಿಯವರ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಈ ಮಥುಭಟ್ಟನಿಗೆ ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಟೀಪು ಇವರ ನಡುವೆ ಬಹಳ ದಿವಸಗಳಿಂದ ನಡೆದುಬಂದ ಜಗಳದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

ರಾಬರ್ಟಟೀಲರನು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಿದನು:—"ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವು ಕಂಪನಿಯವರಿಗೂ ಕೊಡಗಿನವರಿಗೂ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಹಾನಿಕರವೇ ಸರಿ. ಆದುದರಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಅವನ ನಾಶಮಾಡುವದರ ಸಲುವಾಗಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಕೀರ ಮಿತ್ರಭಾವದಿಂದಿರಬೇಕು." ಮಥು ಭಟ್ಟನು ತಿರುಗಿ ಕೊಡಗಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಆ ಸಾಹೇಬನು ರಾಜನಿಗೆ ಕಂಪ ನಿಯವರು ಮತ್ತು ರಾಜನು ಇವರು ಒಳ್ಳೇ ಸ್ನೇಹದಿಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಅವನಕಡೆಗೆ ಪತ್ರಬರೆದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಈ ಪತ್ರವು ಮುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ವೀರರಾಜನಿಗೆ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಯಿತು. ಮತ್ತು "ತಾವು ಬರೆದದ್ದು ನಮಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಮಾನ್ಯವಿರುವದೆಂದು" ರಾಬರ್ಟಟೀಲ ರನಿಗೆ ಅವನು ಉತ್ತರ ಕಳಿಸಿದನು. ಅವನು ಮುಂಬಯಿ ದಂಡಿನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಕುದುರೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಒಪಿ ಕೊಂಡನು- ಮತ್ತು ಮೈಸೂರ ಪ್ರಾಂತದಮೇಲೆ ದಾಳೀ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಮುಂಬಯಿಯಿಂದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ತರಿಸಿದಕಾರಣ ಅವು ಕೊಡಗಿನ ಕುದುರೆಗಳಿಗಿಂತ ಬಹಳ ಉತ್ತಮವಿದ್ದವು. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ೫೦೦ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ತೆಲಿಚೇರಿಗೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿತು. ಮುಂಬಯಿಯಿಂದ

ಇಂಗ್ಲಿಷ ಸರಕಾರದವತಿಯಿಂದ ಕೊಡಗು ರಾಜನ ಕೂಡ ಕೊಲ್ಲುವದು ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವದು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡುವದು ತೆಲಿಚೇರಿಯಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಪತ್ರ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿರುವದು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ವೀರರಾಜನು ೧೭೯೦ ರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಟೋಬರ ತಿಂಗಳ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ತೆಲಿಚೇರಿಗೆ ಹೋದನು. ಆಗ ಅವನ ಸಂಗಡ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್‌ಬ್ರಾವುನ್ ಎಂಬ ಸಾಹೇಬನು ಇದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಹೋದನಂತರ ಒಪ್ಪಂದವಾಯಿತು. ಅವರ ಕರಾರುಗಳು ಹೀಗೆ ಅವೆ.

೧ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರು ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿರುವ ವರೆಗೂ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಉಭಯ ಪಕ್ಷದವರ ಕಡೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಚನಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುಗೊಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

೨ ಟೇಪು ಮತ್ತು ಅವನ ಸಹಾಯಕರು ವೈರಿಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೊಡಗಿನ ರಾಜನು ತನ್ನ ಕಡೆಯಿಂದ ತನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಟೇಪುನನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು.

೩ ಕೊಡಗದ ರಾಜನು ತನ್ನ ಕಡೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ತರದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಗೆ ಮಾಡಿ ಎರಡನೆಯ ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯವರ ಸಂಗಡ ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಇಡಕೂಡದು.

೪ ಕೊಡಗಿನ ರಾಜನ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕಂಪನಿಯವರು ಜಾಮೀನದಾರರು ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಟೇಪೂವಿನ ಕೂಡ ಸಲ್ಲಾ ಆದಲ್ಲಿ ಅವನಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದ ರಾಜನ ಲಾಭದ ರಕ್ಷಣ ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕಂಪನಿಯವರು ಜಾಮೀನದಾರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

೫ ಟೇಪೂನ ನಾಶ ಆಗಿ ಎಲ್ಲಕಡೆಗೆ ಶಾಂತತೆಯುಂಟಾಗುವ ವರೆಗೆ ಕೊಡಗಿನ ರಾಜನ ಮತ್ತು ಅವನ ಕುಟುಂಬದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಪೂರ್ವಕ ತೆಲಿಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುವದರಲ್ಲಿ ಬರುವದು.

ಪರಮೇಶ್ವರ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಪೃಥ್ವಿ
ಇವರು ತಹನಾಮೆಯ ಸಾಕ್ಷಿ ಇರಲಿ.

ಮುಂಬಯಿ ಮದ್ರಾಸ ಬಂಗಾಲ ಸರಕಾರದ ವತಿಯಿಂದ
ರಾಬರ್ಟಟೇಲರನ ಸಹಿ

ಕೊಡಗಿನ ರಾಜನಾದ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಸಹಿ

ಸರ ಆಬರಕ್ರೊಂಬಿಯು ಸಮುದ್ರದ ದಂಡೆಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೆ ರಾಜನಿಗೆ ಮಾತಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಹೋಗುವಾಗ ಅವನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಶಿಪಾಯಿಗಳ ಒಂದು ಗುಂಪನ್ನೂ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನೂ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು.

ಮುಂಬಯಿಯಿಂದ ಟೀಪುವಿನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತದೊಳಗಿನ ದಾರಿಯು ತೀರ ಸಮೀಪದ್ದೆಂದು ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ದುರಸ್ತು ಮಾಡಿಸಿ ಅದೇ ದಾರಿಯು ದಂಡು ಹೋಗಿ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮವಿರುವದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವೀರರಾಜನು ಮೈಸೂರು ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಂತಗಳಿಂದ ೧೧೦೦ ದನಕರುಗಳನ್ನು ತಂದು ಕಂಪನಿಯವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಸರ ಆಬರಕ್ರೊಂಬಿಯು ಹೆಗಲಾ ಘಟ್ಟವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬಂದ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ವೀರರಾಜನು ನಾಲಕನಾಡಿನಿಂದ ಅವನ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಅವನು ಕಾಳು, ಮೇವುಗಳನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಂಪನಿಯ ಅಮಲದಾರರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ವೀರರಾಜನು ರಾಬರ್ಟಸಾಹೇಬರ ಕೂಡ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣದವರೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ೧೭೯೧ ರಲ್ಲಿ ಮಳೆಗಾಲವು ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದರಿಂದ ಯುದ್ಧದ ಪ್ರಸಂಗವು ಬಂದು ಆಯಿತು. ಮತ್ತು ಲಾರ್ಡ ಕಾರ್ನವಾಲಿಸನು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸರ ರಾಬರ್ಟನು ಮುಂಬಯಿಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟರು. ಆಗ ಮುಂಬಯಿ ಸೈನ್ಯದ ತೋಪಖಾನೆ, ಮದ್ದು ಗುಂಡು ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ವೀರರಾಜನ ವಶದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇದಲ್ಲದೆ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ವೀರರಾಜನು ತನ್ನ ಇಡೀ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಪೆಂಡಾರಿಗಳಿಂದ ಸಿಕ್ಕಷ್ಟು ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದನು. ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಕೊಡಗಿನ ರಾಜನು ಬೇಗನೆ ತನ್ನ ನಾಶದ ಸಲುವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಟೀಪೂನು ತನ್ನ ಸಹಿಯುಳ್ಳ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ವೀರರಾಜನ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ಕೇದಾರಖಾನ ಕೇಸಜಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ವೀರರಾಜನ ಕಡೆಗೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಅದರಂತೆ ತನ್ನ ವಸೂಲಿ ಕೆಲಸದ ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಪೂರ್ಣಯ್ಯ ದಿವಾಣಸಾದಕ ಇವನಕಡೆಯಿಂದ "ಈಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ನಾವು ನಿಮಗೆ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು

ಪುನಃ ನಾವು ಮಿತ್ರತ್ವದಿಂದ ಇರಬೇಕು" ಎಂದು ಪತ್ರ ಬರೆಯಿಸಿ ಅದನ್ನು ವೀರರಾಜನಕಡೆಗೆ ಕಳಿಸಿದನು. ವೀರರಾಜನು ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ರಾಬರ್ಟ್ಸನಕಡೆಗೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಸ್ವತಃ ತಾನು ಟೇಪೂವಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು. ಅದು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇರುವದು. "ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ತಾವು ಸವಿ ಸವಿ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಮೋಸಗೊಳಿಸಿದಿರಿ. ಮತ್ತು ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದಿರಿ. ಪರಮೇಶ್ವರನು ನನಗೆ ಒಂದು ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಕಂಪನಿಯವರ ಕೂಡ ಒಂದೇ ವಚನದಿಂದ ಇರಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಒಳಗೊಂದು ಹೊರಗೊಂದು ಮಾಡಲಾರೆನು." ಈ ಪ್ರಕಾರ ವೀರರಾಜನು ಟೇಪೂನಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕಳಿಸಿದನು. ಈ ಮೊದಲು ಟೇಪೂನು ವೀರರಾಜನಸಂಗಡ ಅಪ್ರಮಾಣಿಕತನದಿಂದ ವರ್ತಿಸಿದ ಫಲವೇ ಇದು. ವೀರರಾಜನು ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರದವರ ಕೂಡ ಬಹಳ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತನದಿಂದ ನಡೆದನು. ಅವನು ಅಫಗಾನರಂತೆ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತ ಮಾಡದೆ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದೊಳಗಿಂದ ಹಾದಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಆದುದರಿಂದ ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರದವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮುಂಬಯಿಯಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ತೀರ ಮೈಸೂರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲು ಅನುವಾಯಿತು. ಲಾರ್ಡ ಕಾರ್ನವಾಲೀಸನು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನನ ಸಂಗಡ ಬಹಳ ಕಠಿಣವಾದ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಅದು ಈಪ್ರಕಾರ ಇರುವದು. "ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನನು ಮೂರು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಅದರಂತೆ ಕಂಪನಿಯವರ ಗೆಳೆಯರಾದ ನೈಜಾಮ, ಪೇಶವೆ ಇವರಿಗೆ ಕಂಪನಿಯ ಸಮೀಪ ರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನ ಅರ್ಧ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತವು ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನನ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅದರ ನಾಶವಾಗುವ ವೇಳೆಯು ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸರ ರಾಬರ್ಟ, ಅಬರ ಕ್ರೊಂಬಿಯು ಇವರು ಅತಿಶಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ವೀರರಾಜನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ವಚನವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಗವರ್ನರ ಜನರಲ್ಲನಿಗೆ ಬಹಳ ಹೇಳಿ ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತವು ಕಂಪನಿ ರಾಜ್ಯದ ಹತ್ತರ ಇಲ್ಲವಾದರೂ ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹೇಳಿದರು. ಇದರ ಕಾರಣವೇನಂದರೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಆ ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಟೇಪೂವಿನ ಕಡೆಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಈ ಒಪ್ಪಂದ ಆದಕೂಡಲೇ ಆ ರಾಜನು ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ

ದನೆಂದು ಟೀಪುನು ಮೊದಲು ವೀರರಾಜನ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇವರ ಹೊಸ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಟೀಪೂವಿನ ಸಿಟ್ಟು ಅಂಗಾಲಿನಿಂದ ನಡುನೆತ್ತಿಯ ವರೆಗೆ ಏರಿತು. ಅವನು ಅಂದದ್ದೇನಂದರೆ "ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮದು ಕಂಪನಿರಾಜ್ಯದ ಹತ್ತರವಿದ್ದ ರಾಜವನ್ನು ಕಂಪನಿಯವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಗೆಳೆಯರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಠರಾವು ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿದ್ದು ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತವು ಕಂಪನಿರಾಜ್ಯದ ಹತ್ತರ ಇರದಿದ್ದರೂ ನೀವು ಅದನ್ನು ಯಾವ ಆಧಾರದಿಂದ ಬೇಡುವಿರಿ?" ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕೈಗೆಕ್ಕೈ ಹತ್ತುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದುದರಿಂದ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯು ಮುರಿಯುವದೆಂದು ತಿಳಿಸಿತು. ಆದರೆ ಲಾರ್ಡ ಕಾರ್ನವಾಲಿಸನು ಹಾಗೆಯೇ ಅದನ್ನೇ ಗಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೂತನು. ತಿರುಗಿ ಕಳಿಸಿದ ತೋಪುಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಪುನಃ ತರಿಸಿದರು. ಇತ್ತ ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನನು ತನ್ನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ಟೀಪುನು ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಂದವಾಯಿತು. ಆಗ ವೀರರಾಜನಿಗೆ ಅವನು ಟೀಪುನ ಕಡೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ಪುನಃ ತಿರುಗಿ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಕಂಪನಿಯವರು ಹೇಳಿದರು. ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ, ಇಂಗ್ಲಿಷ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದೀತು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ವೀರರಾಜನಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಈ "ಕಾಮಾಪೂರ್ತಿ ಮಾಮಾ" ಈ ತರದ ಹೀನ ತರದ ವರ್ತನವನ್ನು ಕಂಡು ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯಂತೂ ಆತನ ಚಿತ್ತವು ಬಹಳೇ ಕ್ಷೋಭೆಗೊಂಡಿತು. ಸರ ಅಬರಕ್ರೊಂಬಿ ಸಾಹೇಬನು ಕಠಿಣ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಹಾಯಮಾಡಿದ ಈ ಶೂರ ಮಿತ್ರನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅತಿಶಯ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಕೊಡಗದ ರಾಜನು ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಆಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದದರಿಂದ ಆತನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಡುವದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಸರ ರಾಬರ್ಟ ಈತನು ಮುಂಬಯಿಯಿಂದ ಕಲಕತ್ತೆಗೆ ಹೋಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಕಾನಾನೂರ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಳಿದಾಗ ಆತನು ೧೭೮೩ನೆಯ ಮಾರ್ಚ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ಒಂದು ಠರಾವು ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟು ಆತನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು. ಆ ಕಾಗದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ "ಕೊಡಗು ಸಂಸ್ಥಾನವು ಸ್ವತಂತ್ರವಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅನನು ಮೈಸೂರು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ

ಕಪ್ಪುಗಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಂಪನೀ ಸರಕಾರದವರು ಟೀಪೂವಿನಿಂದ ಆತನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣಮಾಡಿ ಉಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವನೇ ಸ್ವತಃ ೮೦೦೦ ಪಾಗೋಟಾ (೧ ಪಾ. ೭ ಶಿ. ೪ ಪೆ.) ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಿರುವನು" ಹೀಗೆ ಬರೆದು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವನು ಪರವಾನಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಕಂಪನಿಯವರೂ ಸಹ "ನಾವು ಕೊಡಗಿನ ಮತ್ತು ಆತನ ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರದಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕುವದಿಲ್ಲೆಂದೂ ರಾಜನಿಗೆ ಯಾವದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲೆಂದೂ (ಇದರಿಂದ ರಾಜನು ತಾನು ಸ್ವತಃ ರಾಜ್ಯವಾಳಲಿಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಿದ್ದನು.) ಮತ್ತು ತೆಲಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಕಂಪನಿಯವರಿಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ೮೦೦೦ ಪಾಗೋಡಾ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂತಲೂ ಕರಾರು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸಾಯುವ ವರೆಗೂ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನಿಗೂ ಕಂಪನೀ ಸರಕಾರದವರಿಗೂ ಗೆಳೆತನವು ಇತ್ತು. ೧೭೯೬ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನ ರಾಜನು ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಗೆ, ಟೀಪು ಸುಲ್ತಾನನು ಅವರ ವಿನಾಶದ ಸಲುವಾಗಿ ಮರಾಠರ ಕೂಡ ಸಂಧಾನ ನಡಿಸಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದನು. ಅದರಂತೆ ಕೊಡಗಿನ ರಾಜನನ್ನು ಬಗ್ಗು ಬಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಟೀಪುನು ಕೆಲವೊಂದು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದನು. ೧೭೯೩ರಲ್ಲಿ ನಾಟಕನಾಡು ಎಂಬಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೊಸ ವಾಡೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಮರುವರ್ಷ ಅವನು ಎರಡನೇ ಲಗ್ನವಾದನು. ೧೭೯೯ರಲ್ಲಿ ಅರಸನು ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಗೆ— ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದನು. ಜನರಲ್ ಸ್ಟುಅರ್ಟ ಇವನು ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿಯಿಂದ ಬಂದ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಜಾರಿ ಬಿದ್ದವರ ಸಲುವಾಗಿ ಒಂದು ದವಾಖಾನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ತಾನು ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗುವ ವರೆಗೂ ಅವರ ಸಂಗಡ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ವೀರರಾಜನು ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಆದರೆ ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ದುಷ್ಟರು "ನಿಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಸೈನ್ಯ ಹಾಗು ಕೊಡಗ ಪ್ರಾಂತದ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿರಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಯುದ್ಧ ಕಲೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲಿಷ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತದ ಜನರ ಸಹಾಯವು ಮರಾಠರಷ್ಟೇ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲೆಂದರೂ ಅನ್ನಬಹುದು. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ರೆಸಿಡೆಂಟನಾದ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಮೋಹನೀ ಇವನು ವೀರರಾಜನಿಗೆ ಗವರ್ನರ ಜನ

ದನೆಂದು ಟೀಪುನು ಮೊದಲು ವೀರರಾಜನ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇವರ ಹೊಸ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಟೀಪೂವಿನ ಸಿಟ್ಟು ಅಂಗಾಲಿನಿಂದ ನಡುನೆತ್ತಿಯ ವರೆಗೆ ಏರಿತು. ಅವನು ಅಂದದ್ದೇನಂದರೆ "ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮದು ಕಂಪನಿರಾಜ್ಯದ ಹತ್ತರವಿದ್ದ ರಾಜವನ್ನು ಕಂಪನಿಯವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಗೆಳೆಯರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಠರಾವು ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿದ್ದು ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತವು ಕಂಪನಿರಾಜ್ಯದ ಹತ್ತರ ಇರದಿದ್ದರೂ ನೀವು ಅದನ್ನು ಯಾವ ಆಧಾರದಿಂದ ಬೇಡುವಿರಿ?" ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕೈಗೆಕೈ ಹತ್ತುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದುದರಿಂದ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯು ಮುರಿಯುವದೆಂದು ತಿಳಿಸಿತು. ಆದರೆ ಲಾರ್ಡ ಕಾರ್ನವಾಲಿಸನು ಹಾಗೆಯೇ ಅದನ್ನೇ ಗಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೂತನು. ತಿರುಗಿ ಕಳಿಸಿದ ತೋಪುಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಪುನಃ ತರಿಸಿದರು. ಇತ್ತ ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನನು ತನ್ನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ಟೀಪುನು ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಂದವಾಯಿತು. ಆಗ ವೀರರಾಜನಿಗೆ ಅವನು ಟೀಪುನ ಕಡೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ಪುನಃ ತಿರುಗಿ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಕಂಪನಿಯವರು ಹೇಳಿದರು. ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ, ಇಂಗ್ಲಿಷ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದೀತು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ವೀರರಾಜನಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಈ "ಕಾಮಾಪೂರ್ತಿ ಮಾಮಾ" ಈ ತರದ ಹೀನ ತರದ ವರ್ತನವನ್ನು ಕಂಡು ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯಂತೂ ಆತನ ಚಿತ್ತವು ಬಹಳೇ ಕ್ಷೋಭೆಗೊಂಡಿತು. ಸರ ಅಬರಕ್ರೊಂಬಿ ಸಾಹೇಬನು ಕಠಿಣ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಹಾಯಮಾಡಿದ ಈ ಶೂರ ಮಿತ್ರನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅತಿಶಯ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಕೊಡಗದ ರಾಜನು ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಆಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದದರಿಂದ ಆತನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಡುವದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಸರ ರಾಬರ್ಟ ಈತನು ಮುಂಬಯಿಯಿಂದ ಕಲಕತ್ತೆಗೆ ಹೋಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಕಾನಾನೂರ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಳಿದಾಗ ಆತನು ೧೭೮೩ನೆಯ ಮಾರ್ಚ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ಒಂದು ಠರಾವು ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟು ಆತನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು. ಆ ಕಾಗದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ "ಕೊಡಗು ಸಂಸ್ಥಾನವು ಸ್ವತಂತ್ರವಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅನನು ಮೈಸೂರು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ

ಕಪ್ಪುಗಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಂಪನೀ ಸರಕಾರದವರು ಟೀಪೂವಿನಿಂದ ಆತನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣಮಾಡಿ ಉಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವನೇ ಸ್ವತಃ ೮೦೦೦ ಪಾಗೋಟಾ (೧ ಪಾ. ೭ ಶಿ. ೪ ಪೆ ! ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಿರುವನು" ಹೀಗೆ ಬರೆದು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವನು ಪರವಾನಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಕಂಪನಿಯುವರೂ ಸಹ "ನಾವು ಕೊಡಗಿನ ಮತ್ತು ಆತನ ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರದಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕುವದಿಲ್ಲೆಂದೂ ರಾಜನಿಗೆ ಯಾವದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲೆಂದೂ (ಇದರಿಂದ ರಾಜನು ತಾನು ಸ್ವತಃ ರಾಜ್ಯವಾಳಲಿಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಿದ್ದನು.)ಮತ್ತು ತೆಲಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಕಂಪನಿಯವರಿಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ೮೦೦೦ ಪಾಗೋಡಾ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂತಲೂ ಕರಾರು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸಾಯುವ ವರೆಗೂ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನಿಗೂ ಕಂಪನೀ ಸರಕಾರದವರಿಗೂ ಗೆಳೆತನವು ಇತ್ತು. ೧೭೯೬ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನ ರಾಜನು ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಗೆ, ಟೀಪು ಸುಲ್ತಾನನು ಅವರ ವಿನಾಶದ ಸಲುವಾಗಿ ಮರಾಠರ ಕೂಡ ಸಂಧಾನ ನಡಿಸಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದನು. ಅದರಂತೆ ಕೊಡಗಿನ ರಾಜನನ್ನು ಬಗ್ಗು ಬಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಟೀಪುನು ಕೆಲವೊಂದು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದನು. ೧೭೯೩ರಲ್ಲಿ ನಾಟಕನಾಡು ಎಂಬಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೊಸ ವಾಡೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಮರುವರ್ಷ ಅವನು ಎರಡನೇ ಲಗ್ನವಾದನು. ೧೭೯೯ರಲ್ಲಿ ಅರಸನು ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಗೆ— ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದನು. ಜನರಲ್ ಸ್ಟುಆರ್ಟ ಇವನು ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿಯಿಂದ ಬಂದ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಜಾರಿ ಬಿದ್ದವರ ಸಲುವಾಗಿ ಒಂದು ದವಾಖಾನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ತಾನು ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗುವ ವರೆಗೂ ಅವರ ಸಂಗಡ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ವೀರರಾಜನು ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಆದರೆ ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ದುಷ್ಟರು "ನಿಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಸೈನ್ಯ ಹಾಗು ಕೊಡಗ ಪ್ರಾಂತದ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿರಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಯುದ್ಧ ಕಲೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲಿಷ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತದ ಜನರ ಸಹಾಯವು ಮರಾಠರಷ್ಟೇ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲೆಂದರೂ ಅನ್ನಬಹುದು. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ರೆಸಿಡೆಂಟನಾದ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಮೋಹನೀ ಇವನು ವೀರರಾಜನಿಗೆ ಗವರ್ನರ ಜನ

ರಲ್‌ನಾದ ಅರ್ಲ ಆಫ್ ಮಾರ್ನಿಂಗಟನ್ ಇವನ ಟೀಪೂನ ಸಂಗಡ ಆದ ಯುದ್ಧದ ಸಂಬಂಧ ಜಾಹೀರನಾಮೆಯನ್ನು ಓದಿ ತೋರಿಸಿದನು. ಆದರಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬರೆದಿತ್ತು. "ಒಂದು ವೇಳೆ ಟೀಪೂವಿಗೆ ಜಯ ದೊರೆತರೆ ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಗಷ್ಟೇ ಆಗುವ ಹಾನಿಯು ಕೊಡಗಿನ ರಾಜನದು ಆದೀತು. ಆದುದರಿಂದ ಟೀಪೂವಿನ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಗಬೇಕು." ಮಾರ್ಚ ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿಯೇ ಟೀಪೂನು ಕೊಡಗುಪ್ರಾಂತದ ಸರಹದ್ದಿನ ಮೇಲಿನ ಮುಂಬಯಿಯ ಇಂಗ್ಲಿಷ ಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೆ ದಾಳೀ ಮಾಡಿದನು. ಟೀಪೂನು ಪರಿಪಾಡಿಭಾನಿನಲ್ಲಿ ತಳವೂರಿದ್ದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಸಿದನೂರ ರವಲ್ಲಿ ಒಂದು ಯುದ್ಧವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಕರ್ನಲ ಮನ್‌ಟ್ರೇಝುರ ಮತ್ತು ಮೇಜರ ಡಿನೆ ಇವರು ಟೀಪೂವಿನ ಸೈನ್ಯದ ಸಂಗಡ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಎರಡು ಗಂಟೆಯ ವರೆಗೂ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಕಾದಿದರು. ಆಮೇಲೆ ಕರ್ನಲ ಸ್ಟುಅರ್ಟ ಸಾಹೇಬನು ಅವರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಒಯ್ದನು. ಆಗ ೩॥ ತಾಸುಗಳ ವರೆಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಜೋರಿನಿಂದ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು. ಆದರಲ್ಲಿ ಟೀಪೂವಿನ ಅಪಜಯವಾಯಿತು. ಮಾರ್ಚ ತಿಂಗಳ ೧೧ಕ್ಕೆ ಟೀಪೂನು ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವೀರರಾಜನು ಹಾಜರಿದ್ದನು ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದಾಗ ವೀರರಾಜನು ಸುಬ್ಬರಾಯ ಮತ್ತು ಬಾಪು ಇವರ ಕೈಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತುಲು ತಾಲೂಕನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ತುಲು ತಾಲೂಕನ್ನು ಕೊಡಗಿನ ರಾಜನು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಕಡೆಯಿಂದ ಕಾದಾಡಿ ತಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಮೇ ೪ನೇ ತಾರೀಖಿನ ದಿವಸ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು. ಆದರಲ್ಲಿ ಟೀಪೂ ಸೋತು ಹೋದನು.

[ಮುಂದುವರಿಯುವುದು.]

ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯ.

ಲೇಖಕರು:—ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗೋವಿಂದ ಪೈ. ಮಂಜೇಶ್ವರ

(ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿದದ್ದು)

ಆ ಮೇಲೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ಕಳಚುರ್ಯವರ್ಷವೆಂಬ ತನ್ನದೇ ಒಂದು ಕಾಲಮಾನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಈಶ್ವರ ಸಂ॥ ಉತ್ತರಾಯಣ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೭ ದಶಂಬರದ ಅಣ್ಣಿಗೆರೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ [೧೫] ಆ ಸಂವತ್ಸರವನ್ನು ಈ ಕಾಲಮಾನದ ೨ ನೆಯ ವರ್ಷವೆಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಇದು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೬ ನೆಯ ಧಾತೃ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲ ಎಂದೂ ಭುಜಬಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂದೂ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಕ್ರಿ. ಶ ೧೧೫೬–೫೭ರ ಹುಲಗೂರು ಹಾಗೂ ಹಾವೇರಿಯ ಶಾಸನಗಳಿಂದ [೧೬] ಈಚೆಯಲ್ಲಿ *III* ತೈಲನ ಇತರ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರರ ಹೆಸರಿವೆಯಾದರೂ ಆತನ ಚಕ್ರವರ್ತಿತ್ವವು ಅಷ್ಟು ದ್ಯೋತಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಶಾ. ಶ. ೧೦೮೦ ಬಹುಧಾನ್ಯ ಸಂ। = ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೮ ರ ಶಿಕಾರಿಪುರ ೧೨೩ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ [೧೭] ಚಾಳುಕ್ಯ *III* ತೈಲನ ಹೆಸರಿದೆಯಾದರೂ (ಬಂ. ೧೩) ಆತನಿಗೂ ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೂ ಇದ್ದ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೇಳಿಲ್ಲ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನೆನ್ನದೆ ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜನೆಂದೂ (ಬಂ. ೧೫) ಭುಜಬಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲ ಬಿಜ್ಜಲದೇವರಸನೆಂದೂ (ಬಂ. ೧೭)ಹೇಳಿದೆ. ೧೦೮೧ ಬಹುಧಾನ್ಯ ಸಂ। ಬಾದ್ರಪದಮಾವಾಸ್ಯೆ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ=ಶಾ. ಶ. ೧೧೬೦ ಸಪ್ತಂಬರ ೩ ಶುಕ್ರವಾರ ಸೂರ್ಯಗಹಣದಂದಿನ ಶಿಕಾರಿಪುರ ೧೮ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ [೧೮] *III* ತೈಲನನ್ನು ಹೆಸರಿಸದೆ, ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನೆಂದೂ ಭುಜಬಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲ ಬಿಜ್ಜಳದೇವರಸನೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಜ್ಜಳನ ೬ ನೆಯ ವರ್ಷದ ವಿಷು ಸಂ॥ ಪುಷ್ಯಮಾಸದಮಾವಾಸ್ಯೆ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ=ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೩ ಜನವರಿ ೧೭ ಬುಧವಾರ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣದಂದಿನ ಶಿಕಾರಿಪುರ ೧೦೩ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ [೧೯] ಚಾಳುಕ್ಯ *III* ತೈಲನ ಹೆಸರು

೧೫. *FKD*. ಪು. ೪೬೪ ೧೬. ಅದೇ ಪು. ೪೬೧ ೧೭. *ECVII* ೧೮ ಅದೇ
೧೯ ಅದೇ.

ಇಲ್ಲದೆ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರ ಭುಜಬಲಚಕ್ರವರ್ತಿ ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲ ಬಿಜ್ಜಲದೇವರಸನೆಂದದೆ. ಆಮೇಲಣ ಚಿತ್ರಭಾನು ಸಂ॥ ಪೌಷ ಕೃಷ್ಣ ೨ ಸೋಮವಾರ ಉತ್ತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ= ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೨ ದಶಂಬರ ೨೪ರ ಹೂಲಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ೨೦ III ತೈಲನ ಹೆಸರಿತ್ತದೆ, ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನೆನ್ನದೆ ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಪರಮೇಶ್ವರ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇವಲ್ಲಿಯ ಶಿಕಾರಿಪುರ ೧೨೩ ರಲ್ಲಿಯೂ (ಬಂ. ೧೪) ಹಾಗೆಯೇ III ತೈಲನ ಹೆಸರೂ ಬಿಜ್ಜಳ ಕ್ಷೋಣೀಪಾಲನ ಹೆಸರೂ (ಬಂ. ೨೫) ಇದ್ದು ಅವರೊಳಗಣ ಸಂಬಂಧವನ್ನಾಗಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನೆಂದಾಗಲಿ ಹೇಳದ ದಾವಣಗೆರೆ ೩೫ ರಲ್ಲಿಯೂ ೨೧ (ಬಂ. ೨೮-೨೯)

ಪುಸಿಯಲ್ತು ವೀರಭೋಜ್ಯಾ
ವಸುಂಧರಾಯೆಂಬ ವಾಕ್ಯವೆನೆ ಧರೆಯಂ ಸಾ।
ಧಿಸಿದಂ ತೆಂಕಬ್ಧಿತೆ ಬಡ
ಗ ಸೀಮೆ ಚಾಳುಕ್ಯಕಟಕವೆನೆ ಬಿಜ್ಜನೃಪಂ ॥

ಎಂದಿರುವಲ್ಲಿ ತೆಂಕಲಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೂ ಬಡಗಲಲ್ಲಿ ಚಾಳುಕ್ಯರ ರಾಜಧಾನಿಗೂ ನಡುವಣ ಸೀಮೆಯೆಂದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತಃ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಳಪಟ್ಟ ಸೀಮೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ, ಬಿಜ್ಜಳನು ಅದನ್ನು ಚಾಳುಕ್ಯರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಿಂದ ತಾನೆ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಅತಏವ ಅನುಮಕೊಂಡದ ಶಾಸನದಿಂದ ೨೨ ತಿಳಿವ ಮೇರೆಗೆ ಕ್ರಿ. ಶ ಸು. ೧೧೫೫ರಲ್ಲಿ ಕಾಕತೀಯ ವಂಶದ II ಪ್ರೋಲನಿಂದ (೧೧೧೭-೬೩) ೨೩ ಸೋಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಚಾಳುಕ್ಯ III ತೈಲನು ಆ ಅಪಜಯದಿಂದು ಬಲಗುಂದಿದ್ದಾಗ ಆತನ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಬಿಜ್ಜಳನು ಆ ಸುಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ತನ್ನ ಒಡೆಯನಿಗೆ ದ್ರೋಹವೆಣಿಸಿ ಆತನ ಸೈನ್ಯವನ್ನೇ ಆತನಿಗೆ ಎದುರಾಯಿಸಿ ತನ್ನ ಸ್ವತಂತ್ರತೆಯನ್ನೂ ಆತನ ರಾಜ್ಯದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನೂ ಸೆಳೆಕೊಂಡುದಲ್ಲದೆ, ಬಿಜ್ಜಳನ ಕಾಲಾನಂತರದ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೩ನೆಯ ಹರಸೂರು ಹಾಗೂ ಕಾಳಗಿಯ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ೨೪ ತಿಳಿವ ಮೇರೆಗೆ ಆಮೇಲೆ ಚಾಳುಕ್ಯರನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಸಮಗ್ರ ಕುಂತಳದ

---

೨೦ *FKD.* ಪು. ೪೭೫,೨೧ *ECXI*, ೨೨ *FKD* ಪು. ೪೬೨ ೨೩ *Historical Inscripti ons of South India*, ಪು.೧೨೦; ೩೫೫ ೨೪ *DKF* ಪು.೪೬೨ *f.n. 25*

ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದನೆಂಬ ಬಿಜ್ಜಳನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೬ ರಿಂದ ೧೧೬೨ ರೊಳಗೆ ಚಾಳುಕ್ಯ ರಾಜ್ಯಾಪಹಾರವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿ III ತೈಲನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಒಡೆತನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರಬೇಕು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೫ ನೆಯ ಬಾಳಬೀಡಿನ ಹಾಗೂ ಮಂತಗಿಯ ಶಾಸನಗಳಿಂದಲೂ [೨೫] ತೇದಿಯಿಲ್ಲದ ಸೊರಬ ೩೪೬ರಿಂದಲೂ [೨೬] ಬಿಜ್ಜಳನ ರಾಜಧಾನಿ ಕಲ್ಯಾಣವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ತಾನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗುತ್ತಲೇ, III ತೈಲನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೩ ರ ವರೆಗೆ ಬದುಕಿದ್ದನಾದರೂ ಅವನ ೧೧೫೭ ರಿಂದ ಈಚೆಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ರಾಜಧಾನಿ ಕಲ್ಯಾಣವೆನ್ನದೆ ಅದನ್ನು ಇತರತ್ರ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ೧೧೬೨--೬೩ ರಲ್ಲಿ ಆತನು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿಯೋ ಅಥವಾ ಆತನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಗಟ್ಟಿಯೋ ತನಗೆ ಕೈವರ್ಶಿಸಿದ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬಿಜ್ಜಳನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಕ್ರಿ ಶ. ೧೧೬೫ನೆಯ ಯಕ್ಸಂಬದ ಶಾಸನದಿಂದ [೨೭] ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಹಾಪ್ರಧಾನನೂ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯೂ ಆದ ಸಿದ್ದಪಯ್ಯ ದಂಡನಾಯಕನೆಂಬುವನು ಆಗ್ಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನ ಕೆಯ್ಕೆಳಗೆ ಹಾನುಂಗಲ್ಲಿನ ಹೆಗ್ಗಡೆಯಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೩ನೆಯ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ [೨೮] III ತೈಲನ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನೆಂದಿರುವ (ಬಡಗಣ) ಸಿಂದ ವಂಶದ II ಚಾವುಂಡನು ಶಾ. ಶ. ೧೦೮೮ ವ್ಯಯ ಸಂ। ಪುಷ್ಯಮಾಸದಮಾವಾಸ್ಯೆ ಸೊಮವಾರ ಉತ್ತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ, ಅಂದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಸರಿಯಾದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೭ ಜನವರಿ ೨೩ ಸೋಮವಾರ ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ಪಾಡ್ಯ ಉತ್ತರಾಯಣದಲ್ಲಿಯ ಕುಂಭ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯಂದಿನ, ಅಥವಾ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಸರಿಯಾದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೬ ಜನವರಿ ೩ ಸೋಮವಾರ ಉತ್ತರಾಯಣವಾರಂಭಿಸುವ ಮಕರ ಮಾಸದಲ್ಲಿಯ ಪುಷ್ಯ ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂದಿನ ಬೆಣಚಮಟ್ಟಿಯ (ಏ) ಶಾಸನದಿಂದ [೨೯] ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ಐಹೊಳೆ, ರೋಣ, ಹಾಗೂ ಸೂಡಿಯ್ಯ ಶಾಸನಗಳಿಂದ

---

೨೫ ಅದೇ. ಪು. ೪೬೬ *f. n. 2* ೨೬ *EC VIII* ೨೭. F K D. ಪು. ೪೬೬, f. n. 1. ೨೮. ಅದೇ, ಪು. ೪೬೦; ೫೬೫. ೨೯. E I, XX, ಪು. ೧೧೫–೧೧೬.

೩೦ ಈ II ಚಾವುಂಡನು ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಗನಾದ ಸಿರಿಯಾ ದೇವಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಬಿಜ್ಜಳನ ಹೆಸರು ಬಿಜ್ಜಳ ಎಂದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಬಿಜ್ಜಣ ೩೧ ಎಂದೂ ಬಿಜ್ಜ ೩೨ ಎಂದೂ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಇವಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜ ಎಂಬುದು ವಿಜಯ ಎಂಬುದರ ತದ್ಭವ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಕೃತರೂಪ ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಅಥವಾ ವಾತ್ಸಲ್ಯಾರ್ಥದ ಅಳ-ಅಣ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತಲೆ ಬಿಜ್ಜಳ-ಬಿಜ್ಜಣ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. (ಉದಾಃ-ವಿಷ್ಣು=ವಿಟ್ಟು+ಅಳ=ವಿಟ್ಟಳ; ಶಂಕರ=ಸಂಕ+ಅಣ=ಸಂಕಣ) ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸಣ್ಣಿಸಿ ವಿಷ್ಣು ಎಂದೂ ಅದು ತದ್ಭವಿಸಿ ಬಿಟ್ಟು (ಬಿಟ್ಟಿ) ಎಂದೂ ಆದುದಕ್ಕೆ ಇಗ-ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟಿಗ ಎಂದಾದ ಮೇರೆಗೆ, ಪ್ರಾಯಶಃ ವಿಜಯಾದಿತ್ಯ ಎಂದೇ ಇದ್ದ ಪೂರ್ಣ ನಾಮವು ಸಣ್ಣಿಸಿ ವಿಜಯ ಎಂದೂ ಅದು ತದ್ಭವಿಸಿ ಬಿಜ್ಜ ಎಂದೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳ-ಬಿಜ್ಜಣ ಎಂದೂ ಆಗಿರಬೇಕು.

ಶಿಕಾರಿಪುರ ೯೨ ರಲ್ಲಿ ೩೩ 'ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಪರಮೇಶ್ವರ ಪರಮ ಭಟ್ಟಾರಕ' (ಬಂ. ೪) 'ಶ್ರೀಮದ್ಭುಜಬಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ತ್ರಿಭುವನ ಮಲ್ಲ ಬಿಜ್ಜಣದೇವಂ' (೮) 'ಇಂತದ್ವಿತೀಯ ಸ್ವಾಮಿತ್ವದಿಂ ವಸುಧಾವಳಯಮಂ ಸುಖದಿನೇಕಚ್ಛತ್ರದಿಂ ರಾಜ್ಯಾಂಗೆಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾತ್ಮ ರಾಜ್ಯಭರ ನಿರೂಪಣಂ ೩೪ ಮಾಡಿದಾಮಹಾರಾಜ ಪ್ರಿಯತನಯ' (೧೧-೧೩) 'ರಾಯಮುರಾರಿ ಸೋವಿದೇವ ಚಕ್ರೇಶ್ವರಂ' (೧೭) ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಕೊನೆಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ರಾಯ ಮುರಾರಿ ಸೋವಿದೇವನೆಂಬ ಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ, ಅಂದರೆ ಆತನು ತನ್ನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ತಾನು ರಾಜ್ಯಭಾರದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾದನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಈ ಶಾಸನದ ತೇದಿ ಕಳಚುರ್ಯ ವರ್ಷದ ೧೬ನೆಯ ಸರ್ವಧಾರಿ ಸಂ॥ ವೈಶಾಖ ಪೂರ್ಣಿಮಿ ಆದಿತ್ಯವಾರ ಚಂದ್ರ

೩೦—೩೧ E C V III, ಸೊರಬ ೬; ೧೧೬; ೨೬೬; ೨೮೭; ೩೬೨; ೫೬೮. ೩೨. E C. VII ಶಿಕಾರಿಪುರ ೧೨೩; E C I X ದಾವಣಗೆರೆ ೩೫. ೩೩. *E. C. VII*, ೩೪. ನಿರೂಪಣಂ ವಿಚಾರಾವಲೋಕನಯೋರ್ನಿದರ್ಶನೇ (ಹೇಮಚಂದ್ರನ ಅನೇಕಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹ-ಶ್ಲೋ.) ೧೪೫೩.

ಗ್ರಹಣ ಸಂಕ್ರಮಣ ಎಂದದೆ. ಕಳಚುರ್ಯ ವರ್ಷಗಣನೆಯನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಬಿಜ್ಜಳನೇ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೬ ನೆಯ ಧಾತೃ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ನೆಂದು ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಆಂದಿನಿಂದ ಅವನ ಆಳಿಕೆಯ ವರ್ಷಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಆ ಕಾಲಮಾನದ ವರ್ಷಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಒಂದೇ ಆಗಿರಬೇಕು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆ ಮೇರೆಗೆ ಸರ್ವಧಾರಿ ಸಂವತ್ಸರವು ಅದರ ೧೩ನೆಯ ವರ್ಷವಾಗುತ್ತದಲ್ಲದೆ ೧೬ನೆಯದಲ್ಲ ಯಲಿಸಿರೂರಿನ ಭೋಗೀಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿಯ ಬಿಜ್ಜಳನ ೧೦ನೆಯ ವರ್ಷದ ಸರ್ವಜಿತು ಸಂ॥ ಆಶ್ವಯುಜ ಶುದ್ಧ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ರವಿವಾರ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ= ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೭ ಸಪ್ಟಂಬರ ೨೯ ಶುಕ್ರವಾರದ ರಾತ್ರಿಯ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ ದಂದಿನ ಶಾಸನದಿಂದ[೩೫] ಸರ್ವಜಿತು ಸಂವತ್ಸರವು ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಳಿಕೆಯ ೧೦ನೆಯ ವರ್ಷ, ಅತಏವ ಕಳಚುರ್ಯ ಕಾಲದ ೧೦ನೆಯ ವರ್ಷ ಎಂದು ತಿಳಿವುದರಿಂದ, ಸರ್ವಧಾರಿ ಸಂವತ್ಸರವು ಕಳಚುರ್ಯ ವರ್ಷದ ೧೩ನೆಯ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೮ ಆಗಬೇಕು. ಶಿಕಾರಿಪುರ ೯೨ ಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ತೇದಿಯನ್ನು ಗೊತ್ತುಹಚ್ಚುವಲ್ಲಿ ಡಾ॥ ಫ್ಲೀಟರು (Dr Fleet) ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೮ ಏಪ್ರಿಲ್ ೨೪ ಎಂದಿರುತ್ತಾರೆ.[೩೬] ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಏಪ್ರಿಲ್ ೨೪ ರಂದು ವೈಶಾಖ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ತಿಥಿಯ ವೃಷಭಸಂಕ್ರಾಂತಿಯೂ ಇದ್ದುದಾದರೆ ಅಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ, ವಾರವೂ ಬುಧವಾರವಲ್ಲದೆ ಆದಿತ್ಯವಾರವಲ್ಲ. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೮ ರಿಂದ ೧೧೭೫ ರ ವರೆಗೆ ವೈಶಾಖ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯಂದು ಗ್ರಹಣ ವಿದ್ದಿಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಆ ಸರ್ವಧಾರಿಯಲ್ಲಿ ವೈಶಾಖದ ಹಿಂದಣ ಇಲ್ಲವೆ ಮುಂದಣ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಗ್ರಹಣವಿದ್ದಿತೇ ಎಂದು ನೋಡಿದರೆ, ಚೈತ್ರ ಶುಕ್ಲ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಆದಿತ್ಯವಾರ ಮೇಷಸಂಕ್ರಮಣ, ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೮ ಮಾರ್ಚಿ ೨೪ ಆದಿತ್ಯವಾರದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ ವಿತ್ತು. ಅದೇ ಈ ಶಾಸನದ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ತೇದಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ (ಬಂ. ೧೭—೧೮) ರಾಯಮುರಾರಿ ಸೋವಿದೇವ ಚಕ್ರೇಶ್ವರಂ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಧಾನರಿಂ ಪರಿವೇಷ್ಟಿತನಾಗಿ ಸುಖಸಂಕಥಾವಿನೋದದಿಂ ರಾಜ್ಯಂಗೆಯ್ಯುತ್ತಮಿರ್ದ' ನೆಂಬುದರಿಂದ, ಬಿಜ್ಜಳನು ಆ ಮುಂಚೆಯೆ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗಿ ಅಗ್ಗೆ ಅವನ ಮಗನಾದ ಸೋವಿ

---

೩೫. *SIE (Supp.)* ೧೯೨೭, ಪು. ೫; ನಂ. ೬೫. ೩೬. *F K D* ಪು. ೪೭೭.

ದೇವನ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಕುಂಡಿಯ ಜೈನಬಸದಿಯಲ್ಲಿಯ ಶಾ. ಶ. ೧೦೯೫ ನಂದನ ಸಂ। ಪುಷ್ಯ ಶುದ್ಧ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಸೋಮವಾರ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ=ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೨ ದಿಶಂಬರ ೩೧ ಆದಿತ್ಯವಾರದ ರಾತ್ರಿಯು ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣದ ಮಾರನೆಯು ೧೧೭೩ ಜನವರಿ ೧ ಸೋಮವಾರದ ಶಾಸನವು [೩೭] ಸೋಮಿದೇವನ ಆಳಿಕೆಯ ೬ನೆಯ ವರ್ಷದ್ದೆಂದೂ ಅಲ್ಲಿಯು ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿಯ ಜಯ ಸಂ। ಮಾರ್ಗಶಿರ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಸೂರ್ಯ ಗ್ರಹಣ=ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೪ ನವಂಬರ ೨೪ ಸೋಮವಾರ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣದಂದಿನ ಶಾಸನವು [೩೮] ಅವನ ೮ನೆಯ ವರ್ಷದ್ದೆಂದೂ ಅವಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಆತನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೭ನೆಯ ಸರ್ವಜಿತು ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿಯೇ ಪಟ್ಟವೇರಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವ ಭೋಗೀಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಯಂ ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಳಿಕೆಯ ಶಾಸನದ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೭ ಸಪ್ಟಂಬರ ೨೯ ರ ಹಾಗೂ ಶಿಕಾರಿಪುರ ೯೨ನೆಯ ಶಾಸನದ ಕ್ರಿ ಶ ೧೧೬೮ ಮಾರ್ಚ ೨೪ ರ ನಡುವೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ರಾಜ್ಯಭಾರದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗಿ ಸೋಮಿದೇವನು ಪಟ್ಟವೇರಿರಬೇಕು. ಆತಏವ ಅದೇ ೧೧೬೮ ಮಾರ್ಚ ೨೪ ರ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣದಂದು ಬಿಜ್ಜಳನು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಜೈನರಿಗೆ ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟನೆಂದು ನದಿಹರನ ಹಳ್ಳಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ [೩೯] ಹೇಳಿರುವಲ್ಲಿ, ಆಗ್ಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ಇನ್ನೂ ಅರಸನಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂದಲ್ಲ, ಆಗ್ಗೆಯೂ ಜೀವಂತನಾಗಿದ್ದನಷ್ಟೇ ಎಂದು ತಿಳಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಶಾ. ಶ. ೧೦೯೩ ನಂದನ ಸಂ॥ ಚೈತ್ರಶುದ್ಧ ದಶಮಿ ಸೋಮವಾರ= ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೨ ಮಾರ್ಚ ೬ ಸೋಮವಾರದ ಸೊರಬ ೩೮೯ ರಲ್ಲಿಯೂ [೪೦] ತೇದಿಯಿಲ್ಲದ ಶಿಕಾರಿಪುರ ೧೭೧ ರಲ್ಲಿಯೂ [೪೧] ಸೋಮಿದೇವನ ನೆಲೆವೀಡು ಅಂದರೆ ರಾಜಧಾನಿ ಕಲ್ಯಾಣವೆಂದೂ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೦ ಕುಕ್ಕನೂರಿನ ಹಾಗೂ ೧೧೭೩ ರ ಕಾಳಗಿಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ [೪೨] ಮೊಡಿಗನೂರು ಅವನ ನೆಲೆವೀಡೆಂದೂ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೩ ಜೂನು ೧೮ ರ ಶಾಸ

೩೭. S I E (Supp) ೧೯೨೭ ಪು. ೩. ನಂ. ೩೦. ೩೮ ಅದೇ ಪು. ೪ ನಂ; ೪೧. ೩೯ ಕ. ಸಾ ಪತ್ರಿಕೆ XXIII, ಪು. ೨೭೫ ೪೦. EC VII ೪೧. EC VII ೪೨. FKD. ಪು. ೪೮೫, F. N. 4.

ನದಲ್ಲಿ [೪೩] ಅವನು ಮಂಗಳವಾಡದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ ಭಿವಘಾಟದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ [೪೪] ಅವನು ಮಂಗಳವಾಡದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಮೊದೆಗನೂರು ಮಂಗಳವಾಡವೂ ಅವನ ರಾಜಧಾನಿಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ತೇದಿಯಿಲ್ಲದ ಹಾವೇರಿಯ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ [೪೫] ಸಿದ್ಧಪಯ್ಯನೆಂಬುವನು ಸೋವಿದೇವನ ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈತನು ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿಯೂ ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವ ಸಿದ್ಧಪಯ್ಯನಾಗಿರಬಹುದು.

ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೭ರಲ್ಲಿ ಸೋವಿದೇವನು ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಅವನ ತಮ್ಮನಾದ ನಿಶ್ಶಂಕಮಲ್ಲ ಸಂಕಮನು ಆಳಿದನು. ಶಾ. ಶ. ೧೧೦೨ ಶಾರ್ವರಿ ವೈಶಾಖ ಶುದ್ಧ ೮ ಸೋಮವಾರ = ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೯ ಏಪ್ರೀಲ್ ೧೬ ಸೋಮವಾರ ಹೊನ್ನಾಳಿ ೫೦ರಿಂದಲೂ [೪೬] ತೇದಿಯಿಲ್ಲದ ದಾವಣಗೆರೆ ೪೪ ರಿಂದಲೂ [೪೭] ಕಲ್ಯಾಣವು ಸಂಕಮನ ನೆಲೆವೀಡೆಂದೂ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೮ನೆಯ ಕುಕ್ಕನೂರಿನ ಶಾಸನದಿಂದ [೪೮] ಅವನ ನೆಲೆವೀಡು ಮೊದೆಗನೂರೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಎರಡಾದರೂ ರಾಜಧಾನಿಗಳಿರಬೇಕು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೧ರಲ್ಲಿ ಸಂಕಮನ ಕಾಲಾನಂತರ ಅವನ ತಮ್ಮನಾದ ವೀರನಾರಾಯಣ ಆಹವಮಲ್ಲನು ಆಳತೊಡಗಿದನು. ಶೋಭಕೃತು ಸಂ। ಆಷಾಡ ಬಹುಳ ಪಂಚಮಿ ಸೋಮವಾರ = ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೩ ಜುಲಾಯಿ ೧೧ ಸೋಮವಾರದ ಶಿಕಾರಿಪುರ ೧೫೯ನೆಯ ಶಾಸನವು [೪೯] ಆಹವಮಲ್ಲನ ಆಳಿಕೆಯ ಕೊನೆಯದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೩ರಲ್ಲಿ ಆಹವಮಲ್ಲನು ಕಾಲವಾದ ಅವನ ತಮ್ಮ ಸಿಂಘಣನು [೫೦] ಆಳತೊಡಗಿದ ಕಿರುಗಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಮುಂಚೆ ಸೋವಿದೇವನ ಕೆಯ್ಕೆಳಗೆ ಮಹಾಪ್ರಧಾನನೂ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ ಬಮ್ಮ ದೇವರಸನೆಂಬುವನು ಈಗ ಚಾಳುಕ್ಯ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಕನೆಂದು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕಳಚುರ್ಯ ಅರಸನನ್ನು ಕೆಳತಳ್ಳಿ ಚಾಳುಕ್ಯ

---

೪೩. ಕ. ಸಾ. ಪತ್ರಿಕೆ XXIII ಪು. ೨೬೯. ೪೪. ಹರಿಹರದೇವ, ಪು. ೪೪. ೪೫. SIE (Agpendixd) ಪು. ೯೯ ನಂ. ೬೯ ೪೬. E C VII, ೪೭. E C XI ೪೮. F K D ಪು. ೪೨೬ ೪೯. E C VII ೫೦. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೩ ಅಕ್ಟೋಬರ ೧೮ ನೆಯ ಬೇಹಟ್ಟಿ ಆದೊಂದೇ ಸಿಂಘಣ ಶಾಸನವಿದೆ. (F KD ಪು. ೪೮೯.)

III ತೈಲನ ಮಗನಾದ ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲ IV ವೀರ ಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಚಾಳುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದಿನೊಂದಿಗೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೪ರಲ್ಲಿ ಅವನ ಹಿರಿಯರ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುತ್ತಲೆ ಕಳಚುರ್ಯರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ವಿಧ್ವಸ್ತವಾಯಿತು.

ಚಾಳುಕ್ಯ IV ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಆಳಿಕೆಯು ಪ್ರಾಯಶಃ ಮೊತ್ತಮೊದಲಿನ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೪ ನವಂಬರ ೫ ರ ಮುಲಕಪುರದ ಶಾಸನದಿಂದ [೫೧] ಸೌಮ್ಯ ಸಂ। ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುದ್ಧ ೩ ಸೌರಿ (= ಶನಿ)ವಾರ = ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೮ ಏಪ್ರಿಲ್ ೩೦ರ ಸೊರಬ ೧೭೯ನೆಯ ಶಾಸನದ ವರೆಗಣ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತೋರುವ ಮೇರೆಗೆ ಆನಡುವೆ ಆತನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕುಂದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಆ ಮೇಲಣ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೯ರ ಮುತ್ತಗೆಯ ಹಾಗೂ ಅಣ್ಣಿಗೆರೆಯ ಶಾಸನಗಳಿಂದ [೫೩] ದೇವಗಿರಿಯ ಯಾದವ ವಂಶದ ಭಿಲ್ಲಮನು (೧೧೮೭–೯೧) ಚಾಳುಕ್ಯ ರಾಜ್ಯದ ಬಡಗಣ ಮತ್ತು ಮೂಡಣ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೯೨ರ ಗದುಗಿನ ಹಾಗೂ ಬೆಳಗಾಮಿಯ ಶಾಸನಗಳಿಂದ [೫೪] ಹೊಯ್ಸಳ II ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು(೧೧೭೩-೧೨೨೦) ತೆಂಕಣ ಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಗೆದ್ದುಕೊಂಡರೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ, ೧೧೮೯ ರಿಂದ ಮುಂದೆ ಚಾಳುಕ್ಯ ರಾಜ್ಯವು ದಿನೇದಿನೇ ಹ್ರಸ್ವವಾಗುತ್ತಲಿರಬೇಕು. IV ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಆ ಮೇಲಣ ಶಾಸನಗಳು ಆತನ ರಾಜ್ಯದ ಬಡಗಲಲ್ಲಿ ದೊರೆಯದೆ ತೆಂಪಡುವಲಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೆಲವೇನೋ ದೊರೆವುದರಿಂದ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ (ಉದಾ— ಮುಂದೆ ಕಾಣುವ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೯೮ರ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ೩೬) ಆತನಿಗೆ 'ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರ ಪರಮಭಟ್ಟಾರಕ' ಎಂಬ ಚಕ್ರವರ್ತಿತ್ವದ ಬಿರುದನ್ನು ಹೇಳಿದೆಯಾದರೂ, ಆತನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೯೮ರಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೆಸರಿಗಷ್ಟೇ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ತೆಂಪಡುವಣ ಕೆಲವು ಸೀಮೆಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಆಳುತ್ತಿರಬೇಕು. ಆತನ ಕಟ್ಟಕಡೆಯದಾದ ಶಾ. ಶ. ೧೧೨೧ ಕಾಳಯುಕ್ತ ಸಂ। ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ಪಾಡ್ಯ ಸೋಮವಾರ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣದಂದಿನ, ಅಂದರೆ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೧ರಿಂದ ೧೨೨೭ರ ವರೆಗೆ ಪುಷ್ಯ

---

೫೧. Indian Antiquary (I A), ೪೮ (೧೯೧೯), ಪು. ೫ ೫೨. EC VIII
೫೩. FKD ಪು. ೪೬೬ ೫೪. ಅದೇ ಪು. ೪೬೬

ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂದು ಗ್ರಹಣವಿದ್ದಿಲ್ಲದುದರಿಂದ) ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೯೮ ಫೆಬ್ರವರಿ ೮ ಆದಿತ್ಯವಾರ ಮಾಘ ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯು ಸೂರ್ಯ ಗ್ರಹಣದ ಮಾರನೆಯ ಫೆಬ್ರವರಿ ೯ ಫಾಲ್ಗುಣ ಶುದ್ಧ ಪಾಡ್ಯ ಸೋಮ ವಾರದ ದಿನ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ೩೬ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ [೫೫] ಆತನ ನೆಲೆ ವೀಡು ಜಯಂತೀಪುರ ಅಂದರೆ ಬನವಾಸಿ ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಪ್ರಾಯಶಃ ಆ ಮುಂಚಿನಿಂದಲೆ ಬನವಾಸಿ ಆತನ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಇದರ ಬಳಿಕ ಆತನ ಶಾಸನವೂ ಇಲ್ಲ, ಆತನ ಬಳಿಕ ಚಾಳುಕ್ಯರ ರಾಜ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ.

IV ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಅವನ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲಿನ ರಾಜಧಾನಿ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಣ್ಣಿಗೆರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. [೫೬] ಕ್ರಿ ಶ. ೧೧೮೫ ರ ಪ್ರಾಯಶಃ ಅದೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲೇನೋ [೫೭] ಅವನು ಕಲ್ಯಾಣದ ನೆಲವೀಡಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೆಂದರೂ ಶಾ. ಶ. ೧೧೦೮ ಪ್ಲವಂಗ ಸಂ| ಆಶ್ವಯುಜ ಪೂರ್ಣಮಿ ೭ ವಾರ(=ಶನಿವಾರ) ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ = ಕ್ರಿ. ಶ ೧೧೮೭ ಸಪ್ತಂಬರ ೧೮ ಶುಕ್ರವಾರದ ರಾತ್ರಿಯ ಚಂದ್ರ ಗ್ರಹಣದ ಮಾರನೆಯ ಸಪ್ತಂಬರ ೧೯ ಶನಿವಾರದಂದಿನ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ೩೩ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ [೫೮] ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೯೮ ಫೆಬ್ರವರಿ ೯ ರ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ೩೬ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಜಯಂತೀಪುರವೆಂಬ ಬನವಾಸಿಯನ್ನು ಅವನ ನೆಲೆವೀಡು ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಪ್ರಾಯಶಃ ೧೧೮೭ ರಿಂದಲೆ ಬನವಾಸಿ ಅವನ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಹೇಗೂ ಕಲ್ಯಾಣವು ಅವನ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತಾದರೂ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಒಂದೆರಡು (೧೧೮೫- ೮೬) ವರ್ಷಗಳಿಗಷ್ಟೇ. ಅತಏವ ಚಾಳುಕ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಇತ್ತಣಿಂದ ಒಬ್ಬ, ಅತ್ತಣಿಂದ ಒಬ್ಬನಂತೆ ಬಾಚಿ ಹರಿಹಂಚಿಕೊಂಡ II ವೀರಬಲ್ಲಾಳನಾಗಲಿ ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ವ್ರತಖಂಡದಿಂದ [೫೯] 'ಕಲ್ಯಾಣ ಶ್ರಿಯಮಪ್ಯವಾಪ್ಯ' ಎಂದು ತಿಳಿವ ಭಿಲ್ಲಮನಾಗಲಿ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ರಾಜಧಾನಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲದುದರಿಂವ, ಪಡುವಣ ಚಾಳುಕ್ಯ I ತೈಲನಿಂದ (೯೭೩ ೯೯೭) III ತೈಲನ (೧೧೪೯-೬೩) ವರೆಗೆ ಆ ಚಾಳುಕ್ಯರ ರಾಜ

---

೫೫. EC XI, ೫೬- FKD ಪು. ೪೬೫ ೫೭ ಅದೇ f, n 6 ೫೮. E CXI ೫೯. Bhandarkar's Early History of the Dekkan (EHD) ೧೯೨೮ Appendix C, ಪು. ೨೪೩.

ಧಾನಿಯೂ ಆಮೇಲೆ ಕಳಚುರ್ಯರ ರಾಜಧಾನಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ ಕಲ್ಯಾಣದ ದೀರ್ಘ ಸೌಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ IV ಸೋಮೇಶ್ವರನ ರಾಜ್ಯವು ಅಳಿದಂದಿನಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲ, ಆತನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಇತರತ್ರ ಒಯ್ದಂದಿನಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲ, ಕಳಚುರ್ಯ ಸೋವಿದೇವನೂ ಅವನ ಸೋದರರೂ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಆಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲದೇನೋ ತಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಗಳನ್ನು ಅನ್ಯತ್ರವೂ ಇರಿಸಿದಂದಿನಿಂದ, ಹೇಗೂ ಕಳಚುರ್ಯರ ಉತ್ಪಾಟನವಾದಂದಿನಿಂದ, ಇಳಿಗಾಲಾಗಿರಬೇಕು, ಭಿಲ್ಲಮನು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಕೊಂಡಂದಿನಿಂದ ಅದರ ಜೀವಕಳೆಗೆ ಇತಿಶ್ರೀ ಆಗಿರಬೇಕು.

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

ತೆಲುಗು ಬಸವಪುರಾಣದ ಮುನ್ನುಡಿ.

ಅನುವಾದಕರು:— ಶ್ರೀಯುತ ಎಸ್. ಹಂಪಯ್ಯ ಏಜೆಂಟ್
ಶ್ರೀಮನ್ನಿಡುಮಾಮಿಡಿಯ ಮಠ ಗೂಳೂರು.

(ಹಿಂದಿನಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ್ದು.)

ಸಾಧನೆಯು.

ಸಾಧಕನಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿ ಸುಖಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಶಿವಾತ್ಮಕವಾದ ವಿಶ್ವವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತಿದೆ. ದೇಶಕಾಲಗಳ ಮತ್ತು ಪಾತ್ರಾಪಾತ್ರರುಗಳ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕನುರೂಪವಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಾದ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಹಾನುಭಾವರು ಕಲ್ಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸಾಧಕರು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ವೈದಿಕ, ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ, ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ, ಶಾಕ್ತೇಯಾದಿ ಭಾರತೀಯ ಮತಗಳೂ, ಯೂಧ, ಕ್ರೈಸ್ತ, ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಮತಗಳೂ, ಷಡ್ದರ್ಶನಗಳೂ, ಕರ್ಮ, ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ಹಟ, ಸನ್ಯಾಸಾದಿ ಯೋಗಗಳೂ ಸಹಾ ಕೈವಲ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಾಧನಗಳಾಗಿರುತ್ತಿರುವವು. ಸಾಧಕನಿಗೆ ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಸಕಲ ಸಾಧನಗಳೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುತ್ತಿವೆ. ದೇಹೇಂದ್ರಿಯವಶೀಕರಣವು ಸಾಧನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಮೂಲವಾದದ್ದು. ಸಾಧಕನು ಜೀವಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಸಾಧನಗಳನ್ನು ದೇಹಯಾತ್ರೆಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸುವದಾದರೆ ದುಃಖವೂ, ಆತ್ಮಯಾತ್ರೆಗಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದರೆ ಆದರಿಂದ ಸುಖವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಯಾತ್ರೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸತಕ್ಕ ವಿಧಾನವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿರುವನು.

ಶ್ಲೋ॥ ಯಜ್ಞಾರ್ಥಾತ್ಕರ್ಮಣೋನ್ಯತ್ರ ಲೋಕೋಯಂ ಕರ್ಮಬಂಧನಃ
ತದರ್ಥಂ ಕರ್ಮಕೌಂತೇಯ ಮುಕ್ತಸಜ್ಗಸ್ಸಮಾಚರ
ಯಜ್ಞಶಿಷ್ಟಾಶಿನಸ್ಸಂತೋ-ಮುಚ್ಯಂತೇ ಸರ್ವಕಿಲ್ಬಿಷೈಃ
ತೇತ್ವಘಂಭುಞ್ಜತೇ ಪಾಪಾಃ ಯೇಪದಸ್ತ್ಯಾತ್ಮಕಾರಣಾತ್॥

ಮಾನವರು ಆತ್ಮಾರ್ಥವಾದ ಯಜ್ಞವನ್ನಾಚರಿಸುವದಾದರೆ ಪುಣ್ಯವೂ, ದೇಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಆಚರಿಸುವದಾದರೆ ಪಾಪವನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ಮ

ಗಳನ್ನು ಪರಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ, ಸ್ವಕಾ ಮ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಬಂಧನವನ್ನೂ ಹೊಂದುವರು. ಎಂಬ ಗೀತಾವಾಕ್ಯಗಳ ಪವಿತ್ರಭಾವವನ್ನೇ ವೀರಶೈವವು ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸಾಧಕನು ಲಿಂಗರೂ ಪವನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ದೇಹ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನೂ ಮರೆಸಿ ಶಿವಧ್ಯಾನ ತತ್ಪರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ವಿಷಯಾದಿಗ ಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತ, ಜೀವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆಮಾಚುತ್ತಿರುವವು. ಜೀವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ವಿಷಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆತ್ಮಾರ್ಪಣ ಮಾಡುತ್ತ ಮನೋನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದೇ ಮುಖ್ಯ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ಮಹಾತ್ಮರುಗಳು ಬೋಧಿಸಿರುವರು. ವೇದಾಂತಿಗಳು ವೇದಗಳಿಂದಲೂ, ಯೋಗಿಗಳು ಯೋಗಮಾರ್ಗದಿಂದಲೂ, ಕರ್ಮೋಪಾ ಸಕರು ಯಜ್ಞಗಳಿಂದಲೂ, ಆಗಮಜ್ಞರು ಆಗಮಗಳಿಂದಲೂ, ಈ ಪರಮ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಸಾಧಕರು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚಿತ್ತವಿಕಾಸದಲ್ಲಿಯೂ, ಚಿತ್ತವನ್ನು ಬುದ್ಧಿ ಯಲ್ಲಿಯೂ, ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅಹಂಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಲಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಲಿಂಗನಿರೀಕ್ಷಣೆಯು ಪರಮ ಸಾಧನವೆಂದು ವೀರಶೈವವು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಸಹಸ್ರಾ ರದಲ್ಲಿ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಸಂದ ರ್ಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಆತ್ಮಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪಡೆಯುವದಕ್ಕೆ ದೇಹವು ಮಂತ್ರಪೂರಿತವಾಗಿ ಚಿನ್ಮಯ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಭೂತಶುದ್ಧಿ ಯೋಗವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವ ಷಟ್‌ಚಕ್ರ ನಿರೂಪಣವನ್ನು ವೀರಶೈವವು ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಪೂಜ, ಷಟ್‌ಲಿಂಗದರ್ಶನ ರೂಪದಿಂದ ಭಕ್ತ ರಿಗೆ ಸಮನ್ವಯಮಾಡುತ್ತಿರುವದಾಗಿದೆ. ವೈದಿಕ ಮತದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಮ್ಯಾ ರ್ಥಗಳಿಗೂ, ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೆಗೂ ಮಂತ್ರೋಪಾಸನೆಯೇ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವೆಂ ಬುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ವೇದಗಳೂ, ವೇದಾಂಗಗಳೂ, ವಿಶದಪಡಿಸುತ್ತಿರು ವವು. ಭೂತಶುದ್ಧಿಗೂ, ಕೈವಲ್ಯಪದವಿಗೂ, ಪಂಚಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರವೇ ಪ್ರಧಾನವೆಂದು ವೀರಶೈವವು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆ ಮಹಾ ಮಂತ್ರವು ಷಟ್‌ಚಕ್ರಗಳನ್ನೂ, ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳನ್ನೂ ಭೇದಿಸಿ ನಾದರೂಪದಿಂದ

ಸಹಸ್ರಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವನ ರೂಪದಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ವಿಧಾನ ವನ್ನು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಸೌಂದರ್ಯಲಹರಿಯಲ್ಲಿ ಮನೋಹರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(ಸೌಂದರ್ಯಲಹರಿ. ೧೪)

ಶ್ಲೋ॥ ಕ್ಷಿತಾಷಟ್ಪಞ್ಚಾಶದ್ದ್ವಿಸಮಧಿಕ ಪಞ್ಚಾಶದುದಕೇ
ಹುತಾಶೇದ್ವಾಷಷ್ಟಿಶ್ಚತುರಧಿಕಪಞ್ಚಾಶದನಿಲೇ
ದಿವಿದ್ವಿಷ್ಷಟ್ತ್ರಿಂಶನ್ಮನಸಿಚ ಚತುಷ್ಷಷ್ಟಿರಿತಿಯೇ
ಮಯೂಖಾಸ್ತೇಷಾಮಪ್ಯುಪರಿತ ಪಸಾದಾಮ್ಬುಜಯುಗವ್

೩೫ ಶ್ಲೋ॥ ಮನಸ್ತ್ವಂವ್ಯೋಮತ್ವಂ ಮರುದಸಿಮರುತ್ಸಾರಥಿರಸಿ
ತ್ವಮಾಪಸ್ತ್ವಂಭೂಮಿಸ್ತ್ವಯಿ ಪರಿಣತಾಯಾಂ ನಹಿಪರವ್
ತ್ವಮೇವ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಪರಿಣಮಯಿತುಂ ವಿಶ್ವವಪುಷಾ
ಚಿದಾನನ್ದಾಕಾರಂ ಶಿವಯುವತಿಭಾವೇನವಿಭೃಷೇ

(ಭಗವದ್ಗೀತೆ ೩ ಅ. ೧೦-೧೧)

ಶ್ಲೋ॥ ಸಹಯಜ್ಞಾಃಪ್ರಜಾಸ್ಸೃಷ್ಟ್ವಾಪುರೋವಾಚ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ
ಅನೇನಪ್ರಸವಿಷ್ಯಧ್ವಮೇಷವೋಽಸ್ತ್ವಿಷ್ಟಕಾಮಧುಕ್
ದೇವಾರ್ಭಾವಯತಾನೇನತೇದೇವಾ ಭಾವಯನ್ತುವಃ
ಪರಸ್ಪರಂ ಭಾವಯನ್ತಃಶ್ರೇಯಃ ಪರಮವಾಪ್ಸ್ಯಥ

ಮಾನವರ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಭಗವಂತನು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಾಧನಗಳಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಆ ಕರ್ಮಗಳು ದೇವತಾರಾಧನೆಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವದಾದರೆ ಶ್ರೇಯಃ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಾಧನಗಳಾಗುವವು.

ಸಹಸ್ರಾರವು.

ಓಮ್ ಸತ್ಯಮ್

ಷಡ್ಲಿಂಗಗಳುಃ— ಮಹಾಲಿಂಗವು, (ಸತ್ಯ) ಪ್ರಸಾದಲಿಂಗವು, ಚರಲಿಂಗವು, ಶಿವಲಿಂಗವು, ಗುರುಲಿಂಗವು, ಆಚಾರಲಿಂಗವು

ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳುಃ— ಐಕ್ಯ, ಶರಣ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ, ಪ್ರಸಾದಿ, ಮಾಹೇಶ್ವರ, ಭಕ್ತ.

ಷಡಕ್ಷರಿ:— ಓಮ್, ಯ, ವಾ, ಶಿ, ಮಃ, ನ.

ಷಟ್‌ಚಕ್ರಗಳು:-- ಅಜ್ಞಾ, ವಿಶುದ್ಧ, ಅನಾಹತ, ಮಣಿಪೂರಕ, ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನ, ಮೂಲಾಧಾರ.

ಷಡ್ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು:—ಓಮ್‌ತಪಃ, ಓಮ್‌ಜನಃ, ಓಮ್‌ಮಹಃ, ಓಮ್‌ಸುವಃ, ಓಮ್‌ಭುವಃ, ಓಮ್‌ಭೂಃ

ಸಾಧಕನು ಆಗ್ನಾಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ ತಪೋಲೋಕದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮಹಾಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ್ಯೆ ಓಜಗ್ಕಾರಾತೀತವಾದ ಸದಾಶಿವೈಕ್ಯಮಯವಾದ ಸಾಯುಜ್ಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಸಹಸ್ರಾರವು ಲಿಂಗೈಕ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಖವಾಗಿರುತ್ತೆ. ವೀರಶೈವಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ದೇಹಾಂತಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ರಹಸ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಸರಣೆ ಹೊಂದುತ್ತ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ನಿತ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಆತ್ಮವಿಕಾಸಕ್ಕೂ, ಸಂಘಶಕ್ತಿಗೂ, ಭಕ್ತೋದ್ಧಾರಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯಪದವಿಗೂ ಸಹ ವೀರಶೈವವು ಪರಮಸಾಧನವಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾಗಿರುತ್ತೆ. ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುವದಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿಯೇ ಪರಮ ಸಾಧನವೆಂದು ಮತಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಿರುವವು. ವಿಶ್ವರೂಪ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿಯೇ ಪರಮ ಸಾಧನವೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರಮ ಭಕ್ತನಾದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವ ವಿಧಾನ ಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

(ಭಗವದ್ಗೀತೆ ೧೧ ಅಧ್ಯಾಯ ೬.೪ ೫೫)

ಶ್ಲೋ॥ ಭಕ್ತ್ಯಾತ್ವನನ್ಯಯಾಶಕ್ಯ ಅಹಮೇವಂ ವಿಧೋರ್ಜ್ಜುನ
ಜ್ಞಾತುಂ ದ್ರಷ್ಟುಇತ್ಚಿ ತತ್ವೇನಪ್ರವೇಷ್ಟುಇತ್ಚಪರನ್ತಪ?
ಮತ್ಕರ್ಮಕೃನ್ಮತ್ಪರಮೋಮದ್ಭಕ್ತಸಂಗವರ್ಜಿತಃ
ನಿರ್ವೈರಸ್ಸರ್ವಭೂತೇಷುಯಸ್ಸಮಾಮೇತಿಪಾಂಡವ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವವು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ ಸಾಧಕನು ಚಿತ್ತವನ್ನು ಶಿವನಲ್ಲಿ ಲಯಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಿರಂತರವಾದ ಶಿವಧ್ಯಾನವು ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಅಭ್ಯಾಸಬಲದಿಂದಲೂ, ಜಂಗಮಾರ್ಚನೆಯಿಂದಲೂ ಕರ್ಮಫಲತ್ಯಾಗವೂ, ಶಿವಸಂದರ್ಶನವೂ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಅಂತರಬಾಹ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಾರ್ಚನೆಗಳಿಂದ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಸ್ವರೂ

ಪವು ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೂ ಮಹಾಶಿವಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದು ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ರೀತಿಯು ಬಸವ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮನೋಹರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರುತ್ತೆ. ಬಸವನ ಮತವು ವೈದಿಕಮತವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದಾಗ್ಯೂ ನಿಗಮಾಗಮ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿರುವ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯುನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿರುತ್ತೆ. ವೀರಶೈವವು ಕೆಲವು ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿತು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಚಿನ್ಮಯದೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಇವುಗಳು ಕುಲಾಚಾರಗಳಂತೆ ಭೇದಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಕಾರಣ ವ್ಯಕ್ತಿವಿಕಾಸಕ್ಕೂ, ಸಮಾಜದ ಉನ್ನತಿಗೂ, ಮಾನವರ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕೂ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ವೀರಶೈವದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಕುಂದುಂಟಾಗಿರುತ್ತೆ.

ಸಾಧ್ಯವು.

ಜೀವಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವನು ಶಿವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುವಿಕೆಯಿಂದ ಜೀವಯಾತ್ರೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನವುಂಟು. (ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ) (ತತ್ವಮಸಿ) (ಶಿವೋಹಂ) ಇತ್ಯಾದಿ ಮಹಾವಾಕ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಜೀವಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ವೀರಶೈವವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ. ಲಿಂಗಧಾರಣವು ಶಿವಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ದ್ವೈತಭಾವವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ಅದ್ವೈತಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಶಿವಜೀವ ಪ್ರಕೃತಿ, ಆತ್ಮಜೀವದೇಹ, ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮ, ಭಾವಲಿಂಗ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ, ಲಿಂಗಶರೀರ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರ, ಸ್ಥೂಲಶರೀರ, ನಾದಬಿಂದುಕಳೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ತ್ರಿವಿಧಭಾವನಾ ರೂಪಗಳಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಆವರಿಸಿರುತ್ತೆ. ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತರೂಪವಾದ ನಾದವು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಆವರಿಸಿರುತ್ತ ಕಳಾಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು. ಚೈತನ್ಯಕಳಾರೂಪದಲ್ಲಿ ನಾದವು ಸಹಸ್ರಾರದಲ್ಲಡಿಗಿರುತ್ತಾ ಪ್ರಾಣಕಳೆಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಚೈತನ್ಯ ಸ್ವರೂಪಗಳಾದ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮರೂಪಗಳನ್ನು ಉದ್ಭವ ಮಾಡುತ್ತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಬಾಹ್ಯಾಂತರಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯು ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನೂ, ದಶೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ, ಅಂತಃಕರಣ ಚತುಷ್ಟಯಗಳನ್ನೂ ಜಯಿಸಿ ನಿರ್ವಾಣ ಪದವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದದ್ದೆಂದು ವೀರಶೈವವು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಲಿಂಗಾಂಗಿಯಾದವನು ಜಂಗಮ ಲಿಂಗ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ, ಗುರುಲಿಂಗ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಭಾವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಪಡೆದು, ನಿಷ್ಕರ್ಮ್ಯಫಲಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ ಶಿವಕೈವಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸಾಧಕನು ಲಿಂಗಾಂಗಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದ್ವೈತ ಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮರ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತ, ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ವೀರಶೈವ ಮತ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಶ್ರೀಗುರು ಪ್ರಸಾದವು ಸ್ಥೂಲರೂಪದಿಂದಲೂ, ಭಾವನಾರೂಪದಿಂದಲೂ, ಸಾಧಕನನ್ನು ಚಿನ್ಮಯರೂಪನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಶಿವಭಕ್ತ ಗಣದಲ್ಲಿ ಬೆರಸುತ್ತಿರುವದು. ಜಂಗಮಾರ್ಪಿತವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಶಿವಾರ್ಪಿತವಾದವುಗಳಾಗಿ, ಮಹಾಪ್ರಸಾದ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಶಿವಪ್ರಸಾದ ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವವು. ಮಾನವರ ಸುಖದುಃಖಗಳಿಗೆ ಕೋಪ, ಪ್ರಸಾದಗಳು ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ಕೋಪವು ಪಶುಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುತ್ತ ದುಃಖಕರವಾಗುತ್ತೆ. ಪ್ರಸಾದವು ಈಶ್ವರ ಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತ ಸುಖ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಶ್ರೀಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮ ಪ್ರಸಾದವು ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯಪದವಿಗೆ ಸಾಧನವಾಗಿರುವುದು. ಭಾವ ಪ್ರಾಣ ಇಷ್ಟಲಿಂಗಪರವಾದ ಶ್ರೀಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮ ಐಕ್ಯವುಳ್ಳ ವೀರಶೈವ ತತ್ವವು ಶಿವಾದ್ವೈತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ದ್ವೈತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವದೆಂತಲೂ, ದ್ವೈತಾದ್ವೈತ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವೆಂತಲೂ, ಅದ್ವೈತ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವೆಂತಲೂ, ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳುಂಟಾಗಿರುತ್ತಿವೆ. ವೀರಶೈವವು ಶಿವಾದ್ವೈತವನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವದೇದು ಪಂಡಿತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿರುತ್ತೆ. ವೀರಶೈವಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯೇ ಬೀಜವು. ಲಿಂಗಭಕ್ತಿಯೇ ಶಕ್ತಿಯು. ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಪ್ರಸಾದವೇ ಮೂಲವು. ಶೈವವು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಾಚೀನವೈದಿಕ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ವರ್ಣಾಚಾರಗಳನ್ನೂ, ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದಿರುವದಾಗಿರುತ್ತೆ. ವೀರಶೈವವಾದರೋ ಕರ್ಮಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನೂ, ಜಾತಿಭೇದಗಳನ್ನೂ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಲೂ, ಲಿಂಗಧಾರಣ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಲೂ, ಶೈವಕ್ಕೆ ನವೀನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯು ಕೈವಲ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಾಧನವಾಗಿರುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ವೀರಶೈವವು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿರುವದಾಗಿದೆ.

ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಬೌದ್ಧ ಮತಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವು ತಗ್ಗಿತು. ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ವೈದಿಕ ಮತವನ್ನು ಪುನರುದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದರಾದರೂ ಇದರಿಂದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಉಪಯೋಗಕರವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶೈವಾಚಾರ್ಯರುಗಳು ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶೈವವನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಶೈವಕ್ಕೆ ಏಳಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಳ್ವಾರರುಗಳೂ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರೂ ಸಹಾ ವೈಷ್ಣವಮತ ವ್ಯಾಪನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಆಚಾರಧರ್ಮಗಳು ಕೆಡುವಂತೆ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಹೊಸ ಮತಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಕುಲಭೇದಗಳೂ, ಜಾತಿಭೇದಗಳೂ, ಪ್ರಬಲಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಇಂತಹ ವಿಷಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವವು ಸಂಘಶಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕ ಚಿತ್ಕಳಾಪ್ರಭಾವವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಆಕರ್ಷಣೆಮಾಡಿತು. ಶಿವಭಕ್ತಿಚಿಹ್ನೆಯಾದ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯು ವೀರಶೈವವನ್ನು ವೀರ್ಯವಂತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುತ್ತೆ. ಹರಗುರು ಪ್ರಸಾದರೂಪವಾದ ಭಕ್ತಿಭಾವನೆಗಳು ಜಂಗಮ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಸಾರ್ಥಕಗೊಳ್ಳುತ್ತ ವೀರಶೈವದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿರಸಾವೇಶನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದವು. ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾದ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಕೀಳುಗಳೆನ್ನುವ ಕುಲಭೇದಗಳೇನೂ ಇಲ್ಲದೆ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಶಿವಸ್ವರೂಪರೇ ಎಂಬುವ ಧೃಡಭಾವನೆಯಿಂದ ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವರಾದರು. ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ರೂಪವಾದ ಶಿವಭಕ್ತಿ ಪ್ರಸಾದವು ಜಂಗಮಾರ್ಚನೆಯ ಕ್ರಿಯಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವ ಪುರಾತನ ಭಕ್ತರುಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಈ ಮತದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ವಿಶದಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಮಹನೀಯ ಪುರುಷನಾಗಿರುವನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಾದಾಗ್ಯೂ ತನ್ನ ಕುಲವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ದೃಢ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದನು. ಪರಮ ಶಿವಭಕ್ತನಾದಾಗ್ಯೂ ತನ್ನ ಕುಲವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ಧೃಡಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದನು. ಪರಮ ಶಿವಭಕ್ತನಾದಾಗ್ಯೂ ಈ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಬಿಜ್ಜಳ ರಾಜನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿತ್ವವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಹಾಯಕರ್ತನಾಗಿ ಪ್ರಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದನು. ರಾಮದಾಸ ಮಹಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ರಾಜ್ಯಭಾಂಡಾರವನ್ನೂ ಶ್ರೀರಾಮ ಮೂರ್ತಿಯ ಸೇವೆಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನು

ಜಂಗಮಾರ್ಚನೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಶಿವಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿನ ದ್ರವ್ಯವು ತಗ್ಗದೆ ಏರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆತನು ಇಷ್ಟಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ ಮತ್ತು ಜಂಗಮಾರ್ಚನೆಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತ, ತಾನು ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಎಂಬುವ ಅಹಂಕಾರಪಡದೆ, ತ್ಯಾಗಶೀಲನಾಗಿ ಜಂಗಮಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಕೇವಲ ವೈರಾಗ್ಯ ಶೀಲವಾಗಿ ಜಡಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಚೈತನ್ಯಕಳೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಶಿವಯೋಗ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡಿದನು. ಜೈನ ಬೌದ್ಧರುಗಳ ಸಂಘವು ಸನ್ಯಾಸ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತ ಪ್ರಜಾಭಕ್ತಿ ಗೌರವಗಳಿಗೆ ಕಾವೀ ವಸ್ತ್ರಗಳೇ ಗುರುತೆನ್ನಿಸಿದರು. ಭಿಕ್ಷಾಟನವು ಪೂಜ್ಯವಾದ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ, ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವು ಬೇಡವೆನ್ನಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆಯುಂಟಾಗಿ ನಿರ್ಬಲವಾದ್ದರಿಂದ ಜೈನ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳು ಕ್ಷೀಣಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವು. ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮಾನವ ಸೇವೆಯೇ ಸಾಧನವಾಗಿರುವುದು. ಬಸವೇಶ್ವರನು ನಿತ್ಯಜಂಗಮಾರ್ಚನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆತ್ಮಪೂಜೆ ಶಿವಪೂಜೆ, ಸಂಘಪೂಜೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿ ಆಚರಣೆಗೆ ತಂದು ಸಂಕುಚಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನೂ, ಸಮಾಜಬಲವನ್ನೂ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿದನು. ನಿರ್ಬಲವಾಗಿದ್ದ ಸಮಾಜವು ವೀರ್ಯವಂತವಾಯಿತು. ಬಸವೇಶ್ವರನ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವೂ, ದೃಢಸಂಕಲ್ಪವೂ, ತ್ಯಾಗಶೀಲವೂ, ಕುಲಗಳ ಪರಿತ್ಯಾಗವೂ, ಜಂಗಮರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಭಾವನೆಯೂ ವೀರಶೈವ ವ್ಯಾಪನೆಗೆ ಸಾಧನವಾದ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವುಳ್ಳದ್ದಾಯಿತು. ಬಸವನ ಅವತಾರದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಮಹಿಮಾವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ವೀರಶೈವ ಚರಿತ್ರೆಯು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕರ್ಣಾಟಕ, ಆಂಧ್ರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯವನ್ನು ಪಂಡಿತರು ಪರಿಶೋಧಿಸಿ, ವೀರಶೈವ ಮತತತ್ವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವರಾಗಬೇಕು. ವೀರಶೈವಾತ್ಮಕವಾದ ಬಸವಪುರಾಣವು ತೆಲುಗು ಗ್ರಂಥಗಳ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಹೊಂದಿರುತ್ತೆ. ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸೋಮನಾಥನ ರಚಿತವಾದ ಈ ಬಸವ ಪುರಾಣಕ್ಕೆ ತೆಲುಗು ದೇಶದವರೆಲ್ಲರೂ ಗೌರವವನ್ನಿತ್ತು ಸುಸ್ವಾಗತ ಮಾಡಿ ಆದರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಬಸವರಾಜದೇವ.

ಲೇ.:—ಪ್ರೊ॥ ಎಸ್. ಎಸ್. ಮಾಳವಾಡ ಎಮ್. ಏ.
ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜ ಧಾರವಾಡ

(೧೯೩೯ ಎಪ್ರೆಲ್ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿದದ್ದು.)

೫

ಮುಂದೆ ಬಸವನು ಮಂಗಳವಾಡದಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನಿಂದ ಕನಕ ಭಾಂಡಾರಾಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ದಂಡನಾದ ಸಮಗ್ರ ಪ್ರಭುವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ಸಕಲ ಸಂಪದ್ವೈಭವವನ್ನೂ ಪಡೆದು ಸುಖದಿಂದ ಇದ್ದನು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆದಮೇಲೆ ಸತ್ಕುಲಸಾದೃಶ್ಯಸುಶೀಲೆಯರಾದ ಗಂಗಾದೇವಿ ಮಾಯಿ ದೇವಿಯರನ್ನು ವಿವಾಹವಾದನು.

ಒಂದು ದಿವಸ 'ಪ್ರಭಾತಸಮಯ ಸಮುಚಿತ ಪ್ರಕ್ಷಾಳನ ಕರ ಚರಣ ವದನ ಸರೋರುಹನಾಗಿ ನಿತ್ಯನೇಮದಂತೆ ಸಂಗಮೇಶ್ವರನ ಶ್ರೀಪಾದ ದರ್ಶನ ಸ್ಪರ್ಶನ ಪಡೆದು ಸರ್ವಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಅರಮನೆಗೆ ಹೊರಮಟ್ಟನು. ಈತನು ಹೊರಟಾಗ ನೆಲವನ್ನು ಅದುರಿಸುವ ಅಂಗರಕ್ಷಕರು, ಶಿಷ್ಯರು, ಸೇವ್ಯರು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಇವರ ಸಮೂಹವು ಇವನನ್ನು ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿತ್ತು. ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಳುಗಳು ಪಡಿಯರರು ಜನರ ಗುಂಪಿಗೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ತೊಲಗಲು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಆಯುಧ ಹಿಡಿದ ವೀರಭಟರು ನಡೆದಿದ್ದರು. ಅರಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ರಾಜಪುತ್ರರೂ ದಂಡನಾಥರೂ ಈತನಿಗೆ ಪೊಡಮಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಡ್ಡೋಲಗದ ನಡುವೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಬಸವರಾಜದೇವನ ಶಿವಕಲಾ ಪರಿಪೂರ್ಣ ತೇಜಃಪ್ರತಾಪದ ರೂಪಕ್ಕೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಎರಗಿದನು. ತನಗಾಗಿ ತಂದಿರಿಸಿದ ಸಮುಗದ್ದುಗೆಯಮೇಲೆ ಗಂಭೀರ ಶಿರೋಮಣಿ, ವಿಳಾಸನಿಧಿ, ಪ್ರಸನ್ನದಂಡನಾಥ ಬಸವದೇವನು ಕುಳಿತನು. ಬಿಜ್ಜಳನ ಒಡ್ಡೋಲಗವು ವೈಭವದಿಂದ ನಡೆದಿತ್ತು. ಎರಡೂ ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಚಾಮರವನ್ನು ಬೀಸುವ ವಿಲಾಸಿನಿಯರ ಕಂಕಣದ ಝಣತ್ಕಾರದ ಸವಿದನಿಯು ಹೊರಸೂಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇತ್ತರದೊಳು ಒತ್ತರದಿಂ ಕುಳ್ಳಿರ್ದ ಅನೇಕ ರಾಜಪುತ್ರರ, ಸಚಿವರ, ದಂಡನಾಥರ, ಮಂಡ

ಳೇಶ್ವರರ, ಮಹಾಸಾಮಂತರ, ಬಿರುದವಾಹಕರ, ರಾಯರಾವುತರ, ಗಜಾರೋಹಕರ, ಧೀರರ, ಪಾಠಕರ, ಗಣಿಕೆಯರ, ಜಟ್ಟಿಗಳ, ಬಹು ವಿಧದ ಆಯುಧಗಳ ಬಂಟರ, ಕವಿಗಳ, ಗಮಕಿಗಳ, ವಾದಿಗಳ, ವಾಗ್ಮಿಗಳ, ಮುಗ್ಧೆಯರ, ವಿಧಗ್ಧೆಯರ, ಗಾಯಕರ, ಚಿತ್ರಕರ, ನರ್ತಕರ, ವರ್ತಕರ ಇವರೆಲ್ಲರ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಸಮೂಹದಿಂದ ಸಭಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಗದ್ದಲ ತುಂಬಿತ್ತು. ದಂಡಧಾರಿಗಳು ಮಾಳವ, ಗೌಳ, ಲಾಳ, ಗುರ್ಜರ, ನೇಪಾಳ, ಕಳಿಂಗ, ಬಂಗಾಳ ದೇಶದವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನವಾಗಿರಿಸುತಿದ್ದರು. ಸಕಲ ದೇಶಾಧಿಪತಿಗಳು ಕಳಿಸಿದ ಪಾವುಡ ಕನಕರತ್ನಾಭರಣಗಳನ್ನು ಬಸವರಾಜನು ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ತೆಗೆಯಿಸಿ ಅರಸುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಹುಮಾನ ಕೊಟ್ಟು ವೀರ ಭಟರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿ ಮುಕುಟವದನರನ್ನು ಕಂಡು ಸನ್ಮಾನಿಸಿ ಸುಖದಿಂದ ಇದ್ದನು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸಮಯದ ವಾದ್ಯಧ್ವನಿಯು ಕೇಳಿಬರಲಾಗಿ ಓಲಗವನ್ನು ಮುಗಿಯಿಸಿ ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನೊಡನೆ ಆಪ್ತಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ನಡೆಯಿಸಿ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಪೊರಮಟ್ಟು ತನ್ನ ಮಹಮನೆಗೆ ಬಂದನು.

ಬಸವಣ್ಣನ ಭಕ್ತಿಯು ಪರಿಯನ್ನರಿತು ದೇಶದೇಶದ ಪತ್ತೆಂಟುಗಾವುದ ಮಾಹೇಶ್ವರರು ಕರುಣಿಸಿ ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಆಗ ಬಸವನು ಭೋಂಕನೆ ಕಂಡು ಗದ್ದುಗೆಯಿಂದ ಇಳಿದು ದೈನ್ಯವದನನಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ನಿಜನಿಳಯ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿತ ಭದ್ರಾಸನಂಗಳೊಳು ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ಸಿ ಅವರ ಚರಣಂಗಳಂ ತೊಳೆದು ಪಾದೋದಕಮಂ ಪಡೆದು ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರಸಾದ ಭರಿತ ಪ್ರಮೋದ ಹೃದಯನಾಗಿದ್ದನು. ಹಾಗೂ ಸತ್ಯಶರಣರ ಸಮಾರಾಧನೆಗೆಯ್ಯುತ್ತ ನಿತ್ಯ ಶಿವರಾತ್ರಿ ವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದನು.

ಒಂದು ದಿನ ಒಡ್ಡೋಲಗದೊಳು ಬಸವನೂ ಆತನ ದ್ವೇಷಿಗಳಾದ ಬಿಜ್ಜಳನ ಗುರುವಾದ ನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟಾದಿಗಳೂ, ಬಿಜ್ಜಳ ಅರಸನೂ ಇದ್ದಾಗ ಓರ್ವ ಮಾಲೆಗಾರನು ಒಂದು ಸುವರ್ಣ ಕೇತಕೀ ಕುಸುಮವನ್ನು ಅರಸನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅರಸನು ಅದರಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಎಸಳನ್ನು ಬಸವರಾಜನಿಗೆ ಕೊಡಲು ಅವನು ತನ್ನ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ನಂತರ ತಾನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಶೈವಾಗಮಂಗಳಲ್ಲಿ ಕೇತಕೀ ಕುಸುಮವನ್ನು ಭೂತೇಶ್ವರಂಗೇರಿಸಲಾರದೆಂಬ ನುಡಿಯನ್ನು ಬಸವರಾಜನು ಮೀರಿದು

ದನ್ನು ನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟಾದಿಗಳು ಬಿಜ್ಜಳನು ವ್ಯಂಗದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಆಗ ಬಸವಣ್ಣನವರು 'ದೇವ ಸುಭಕ್ತರ್ ಕೊಟ್ಟಡೆ ಕೈಕೊಳ್ವಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಹಸ್ರ ಮಾಹೇಶ್ವರರ ಲಿಂಗಗಳ ಮೇಲೆ, ಮಂಗಳವಾಡದ ಮಹಾಶಿವಲಿಂಗದಂಘ್ರಿಗಳಲಿ ತಾನು ಏರಿಸಿದ ಕೇತಕಿಯ ಎಸಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ಬಿಜ್ಜಳನು ಕಂಡು ಬೆರಗಾಗಿ ಬಸವನ ಪದತಳಕ್ಕೆರಗಿ ತಪ್ಪುದಂಡಕ್ಕೆ ಪನ್ನಿಚ್ಛಾಸಿರ ಹೊನ್ನನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಅಂದಿನಿಂದ ಅವರನ್ನು ಭಂಡಾರಿಗಳೆಂಬದನ್ನು ಮರೆತು ಸಂಗಮೇಶ್ವರನೆಂದೆ ಕಂಡು ಕೊಂಡಾಡುತಿದ್ದನು.

೬

ಭಂಡಾರಿ ಬಸವನು ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನಸ್ನೇಹದಿಂದ ಶರಣರ್ಗೆ ಎರಡಿಲ್ಲದಂತೆ ಬೆಸಕೆಯ್ವುತಿರ್ದಪನೆಂಬ ವಾರ್ತಾವಿಶೇಷವು ಜಗದ್ಭರಿತವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಕಲ ದೇಶದ ಶರಣಾವಳಿಯು ಕರುಣದಿಂದ ಹರಭಕ್ತಿ ಸರೋನಿಧಿಯು ತೆರೆಮಸಗಿ ಮೀರಿ ಬರುವಂತೆ ಮಂಗಳವಾಡದ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಿ ಬಂದಿತು. ಬಸವನು ಶರಣರನ್ನು ಅತಿಶಯದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಇದಿರ್ಗೊಂಡು 'ಭಾಪು ಭಾಗ್ಯವೇ ನರಜನ್ಮದೊಳು ಬಂದು ಗುರುಕರುಣಮಂ ಹೊತ್ತು ಹರಕಿಂಕರನಾಗಿ ಶರಣರ ಬರವಂ ಪಡೆದೆಂ' ಎಂದು ಉಬ್ಬಿ, ಕೊಬ್ಬಿ ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡು ಸಕಲ ಶರಣರನ್ನು ನಿಜನಿಳಯಕ್ಕೆ ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ಸಿದನು. ಅವರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು 'ದೇವ ದೇವ ನಿಮ್ಮ ಕಂಡವಂ ಆವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಾಗಂ? ದೇವ, ನಿಮಗೆ ತೊತ್ತಾದಂಗೆ ತೊತ್ತಾಗದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಯಾವಳು ? ನಿಮ್ಮಂ ಸ್ತುತಿಗೆಯ್ದ ನಾಲಗೆಗೆ ಮರುಳಾಗದ ಸರಸ್ವತಿ ಯಾವಳು ? ನಿಮ್ಮಂ ಸಿಂಗರಿಸಿದಂಗೆ ಆಳಾಗದ ಚೆಲುವು ಯಾವದು ? ನಿಮ್ಮಂ ಪೊಗಳಲೆನ್ನಳವಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮೊಳು ಸಂಗನೊಳು ವಿಭೇದವಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಂ ನೆನೆವುದೆ ಶಿವಚಿಂತೆ. ನೀವೇ ಗತಿ, ನೀವೇ ಮತಿ, ನೀವೇ ಪ್ರಾಣ' ಎಂದು ಹರ್ಷಾತಿರೇಕದಿಂದ ಜಂಗಮಪ್ರಾಣಿ ಸಂಗನಬಸವನು ಕಳೆಯೇರುತ, ಕಂಪಿಸುತ, ಪುಳಕಿಸುತ್ತ ಶರಣರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ಪರಮ ಸುಖಿಯಾಗಿರ್ದನು. ಶರಣ ಸರೋಜಸಂಕುಳಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಶರಣಾಬ್ಧಿಗೆ ಚಂದ್ರನಂತೆ, ಶರಣಸಮಾಜ ಚಾತಕಕ್ಕೆ ಸುಧಾವರುಷದಂತೆ ಇರುವ ಬಸವಣ್ಣನು ಶರಣಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ಒಪ್ಪಿದನು.

ಹನ್ನೆರಡು ಸಾವಿರ ಶರಣರಿಗೆ ನಾನಾವಿಧದ ರಸಪಕ್ವಾನ್ನಗಳು ನಡೆದವು. ಓಗರದ ರಾಸಿಗಳು, ಮಂಡಿಗೆಗಳ ಒಟ್ಟಿಲುಗಳು, ಗಾರಿಗೆಯ ಬಣವೆಗಳು, ಹೂರಿಗೆಯ ಲಡ್ಡಿಗೆಯ ಬೆಟ್ಟಗಳು, ಹಾಲುಂಡೆ ಘೃತಪೂರದಾಲಯವು, ಹಾಲೋಗರ, ಒಡೆ, ಸಣ್ಣಸೇವಗೆಗಳು, ಸರವಳಿಗೆ, ಸಣ್ಣ ಸರವಳಿಗೆ, ಮಣಿಸರವಳಿಗೆ, ಮೇಲೋಗರದ ಹಿರಿಯ ರಾಸಿ, ಹಾಲು ತುಪ್ಪದ ಕೋಟಿ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ ಇಂತಿವೆಲ್ಲವೂ ಚನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪಿ ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕಂಪಿಟ್ಟವು. ಭಕ್ತ್ಯೈಕನಿಧಿ ಬಸವನು ಹರುಷದಿಂ ಶರಣರ ಪದಂಗಳನು ತೊಳೆವುತ್ತ ಪಾದೋದಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತ ಅರ್ಚನೆಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿದನು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶರಣರಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಗ್ಘವಣಿ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕಿಂಕರತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಎಡೆಮಾಡಿದ ಎಡೆಗಳಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು; ಪರಿಪರಿಯ ಕುಸುಮಗಳನು ಅವರಿಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಅಳಿಗಳು ಎರಗದ, ರವಿಕರವು ಮುಟ್ಟದ, ಹೂವುಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದನು. ಭಸಿತ, ಅಗ್ಘವಣಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಸಿರಿಗಂಧ, ಸಂಪಗೆಯ ಮುಗುಳ್ಗಳು, ಧೂಪಗಳನು ದೇವರಿಗಾಗಿ ಬೇಡುವ ಶರಣರೆಲ್ಲರ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಬಸವನು ಪೂರೈಸಿದನು. ಶರಣರನ್ನು ನೋಡಿ ಹರುಷದಿಂದ ಹಿಗ್ಗಿದನು. ಜಲಚರವು ಸೋಂಕದ ನೀರು, ಕರುವು ಉಣ್ಣದ ಹಾಲು, ದೇವಲೋಕದ ಕಮಲ, ಮರುಗಗಳು, ಕರಿಯಮಲ್ಲಿಗೆಗಳು ತಮ್ಮ ವ್ರತವೆಂದು ಹೇಳಿದವರ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿದನು. ಕಾಮದಹನದ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದನು. ಹೇಮದ ಅಕ್ಷತೆಯ ನೇಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದನು. ತಾರಿಜದ ತಂತುವಿನ ಬತ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅಸಾಧ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಶರಣರು ಬೇಡಿದಾಗ ಬಸವನು 'ಕೋಡಿದನೆ, ಕೊಂಕಿದನೆ, ಕಂದಿದನೆ, ಕುಂದಿದನೆ, ಬಾಡಿದನೆ, ಬಳ್ಕಿದನೆ, ಬೆದರಿದನೆ, ಬೆಚ್ಚಿದನೆ'—ಇಲ್ಲ, ಸಂಗನಂ ನೆನೆದು ಸುಖದಿಂದ ಬೇಡಿದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಇಲ್ಲೆನ್ನದೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿರಲು ಶರಣತತಿ ಸಂತಸದಿಂದ ತಮ್ಮ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿತು. ಅವರು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮೆಯ್ಯುಬ್ಬಿ ಪುಳಕಿತರಾದರು; ಹಾಡುತ್ತ, ನೋಡುತ್ತ, ಕುಣಿಯುತ್ತ, ಶಿವಶಬ್ದವಂ ಕೇಳಿ ಪುಳುಕಿಸುತ್ತ, ಪೂಜೆಗೆಯ್ದರು. ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡಿದರು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಧೂಪವುಂ ಮರೆದು ಆರತಿಯನೆತ್ತಿದರು. ದೀಪವನ್ನೇ ಧೂಪವೆಂದರ್ಚಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಶಿವಲಿಂಗ ಪೂಜಾಸಂಭ್ರಮವು ಹೆಚ್ಚಲು ಬಸವರಾಜನು ಹಿಗ್ಗಿದನು. ಘಂಟೆಗಳ ಢಣಢಣತ್ಕಾರ

ಕೌಸಾಳದ ಘಳತಕ್ಕರ, ಮುರಜದ ಕಹಳೆಯ ದನಿ, ಶಂಖದ ಘನಧ್ವನಿ, ಇವುಗಳು ತುಂಬಿ ಭಕ್ತಿ ಸ್ವಯಂವರದ ಪುಣ್ಯವೀಥಿಯಂತೆ, ಮುಕ್ತಿಸ್ವಯಂವರದ ಶಿವಯೋಗಿಗಳಂತೆ ಪೂಜಾಸಂಭ್ರಮವು ತೋರಿತು. ನಂತರ ಸರಸಪಕ್ವಾನ್ನ ಘೃತಗಳನ್ನು ಬಡಿಸಿದ ಪರಿಪರಿಯ ಪರಿಯಾಣಗಳಲಿ ಊಟದ ಸಂಭ್ರಮವು ಮೊದಲಾಯಿತು. ನವಸುಧಾಕಿರಣಚಯದಂತೆ ತೋರುವ ಓಗರ, ಸತಿಗೆ ಸವಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಮೇಲೋಗರ, ಒಳ್ಳೆಯ ಹಾಲು, ಸಕ್ಕರೆ ಕೆನೆಮೊಸರು ಮಜ್ಜಿಗೆಗಳನ್ನು ಬಡಿಸಿ ಚಂದ್ರಮಂಡಲದೊಳಗೆ ಅಮೃತವನಿಕ್ಕಿ ಕೊಡುವಂತೆ ಶುಭ್ರವಾದ ಪರಿಯಾಣಗಳಲಿ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳು ಇತಲ್ಪಟ್ಟವು ಪರಿಚಾರಕ ಪ್ರಕರವು ನೀಡುತ್ತಿತ್ತು. ಬಸವರಾಜನು ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಯನೀಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಶಿವಭಕ್ತಕುಲವು ಪರಕೆಯನೀಯುತ್ತಿತ್ತು. 'ಖಘೀ ಚಾಂಗು' ಎನ್ನುತ್ತ ಮಾರಾರಿಯಾದ ಶಂಭುವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತ ಶರಣರು ಶಿವಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಪಕ್ವಾನ್ನಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಹತ್ತಿದರು. ಆತ್ಮೀಯ ರೀತಿಯಿಂದ ದೇವನಿಗೆ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಶರಣರು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. "ದೇವ ಇನ್ನೊಂದು ತುತ್ತು ಎನ್ನಾಣೆ ಕೊಳ್. ಕೊಟ್ಟ ಪಕ್ವಾನ್ನಮಂ ಮೆಲ್ಲಲೊಲ್ಲೆಯೇಕೆ, ದೃಷ್ಟಿಯಾಯ್ತೇ? ಉಪ್ಪಾರತಿಯನೆತ್ತಬೇಕೆ" ಎಂದು ಕೇಳಹತ್ತಿದರು. 'ಮೇಲೋಗರವ ಸವಿದುನೋಡು. ಮಜ್ಜಿಗೆ ಮುಂದಗಿವೆ, ಸ್ವೀಕರಿಸು. ನಿನಗೆ ಕೆನೆಮೊಸರು ಪ್ರೀತಿ, ಸ್ವೀಕರಿಸು' ಎಂದು ಹೇಳುವ ಶರಣರಿಚ್ಛೆಗೆ ಕಾರುಣ್ಯನಿಧಿ ಗಿರಿಜೆ ದೇವನು ಗಣತತಿವೆರಸಿ ಅವತರಿಸಿ ಮನವಾರೆ ಉಂಡನು. ಶರಣರು ಸಂತೋಷಭರಿತರಾದರು. ಕೆಲವರು ಸವಿಸವಿದು ರುಚಿಯನರ್ಪಿಸಿದು. ಕೆಲವರು ಬಸವನನ್ನು ಹರಸಿದರು. ಕೆಲವರು ತುತ್ತಿಟ್ಟು ಕುಣಿವುತಿರ್ದರು. ಲಿಂಗಪ್ರಸಾದಿಗಳು, ಶರಣಪ್ರಸಾದಿಗಳು, ಸಂಗಪ್ರಸಾದಿಗಳು, ಶಬ್ದಪ್ರಸಾದಿಗಳು, ಗೀತಪ್ರಸಾದಿಗಳು, ನೋಟಪ್ರಸಾದಿಗಳು, ಅಚ್ಚಪ್ರಸಾದಿಗಳು, ನಿಚ್ಚಪ್ರಸಾದಿಗಳು, ಸರ್ವ ಪ್ರಸಾದಿಗಳು— ಇವರೆಲ್ಲರ ಪುಣ್ಯೋದರಗಳು ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ತಣಿದವು; ಬಸವಕೀರ್ತಿಗಳಿಂದ ಕಿವಿಗಳು ತಣಿದವು; ಬಸವನ ನೆನಹಿನಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರ ಮನಗಳು ತಣಿದವು. ಶರಣ ವೃಂದವೂ ಪ್ರಸಾದದೋಕುಳಿಮಾಡಿ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದರು. "ಬಸವನ ಮಾತೆ, ಮಾತು. ಬಸವಣ್ಣನ ಭಕ್ತಿಯ ಓಜೆ, ಓಜೆ. ಬಸವನ ರೀತಿ, ರೀತಿ. ಬಸವನ ಬಟ್ಟೆ, ಬಟ್ಟೆ. ಬಸವನ ನಿಷ್ಠೆ, ನಿಷ್ಠೆ. ಬಸವನ ಗೀತಿ ಗೀತಿ. ಬಸವನ ಬುದ್ಧಿ, ಬುದ್ಧಿ. ಬಸವನ ಪೆರ್ಮೆ, ಪೆರ್ಮೆ. ಬಸ

ವನ ಯುಕ್ತಿ, ಯುಕ್ತಿ. ಬಸವನ ಭಕ್ತಿ, ಭಕ್ತಿ " ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಶರಣ ತತಿಯು ಬಸವನನ್ನು ಹೊಗಳಹತ್ತಿತು. ಆಗ ಬಸವನು ಶರಣರ ಮುಂದೆ ಮನಂಗುಂದಿ ಕಂದಿ, ಕೈಮುಗಿದು ತಗ್ಗಿ ಕುಗ್ಗಿ ಹೀಗೆ ನುಡಿದನುಃ—"ದೇವರ್ ನೀವೇ ಪ್ರಾಣಂ, ನೀವೇಕಣ್ ನೀವೇಮಾತು, ನೀವೇ ಗತಿ, ನೀವೇ ಪತಿ, ನೀವೇ ಮತಿ" ಅಲ್ಲದೆ ಶರಣರ ಪಾದವೆ ತನಗೆ ತೊಟ್ಟಿಲು. ತಾನು ಶರಣರ ಕಿಂಕರರ ಕಿಂಕರರ ಕಿಂಕರನು, ಲೆಂಕರ ಲೆಂಕನು, ಶರಣರ ತೊತ್ತು, ತನಗೆ ಬೇರೆ ಗತಿ ಮತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆ ಮೇಲೆ ದಂಡನಾಥ ಚೂಡಾಮಣಿ, ಭಕ್ತಕುಲತಿಲಕ, ಸತ್ಯಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಾರ್ವಭೌಮ, ಬಸವರಾಜನು ಎಲ್ಲ ಶರಣರಿಗೆ ದಿವ್ಯಚಂದನವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ, ಪರಿಮಳದ ಅಲರ್ಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ನೊಸಲೊಳು ಮುಂಡಾಡಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಭಂಡಾರದ ಚಿನಿ, ಮಹಾಚಿನಿ ದೇವಾಂಗ, ಲತಾವಳಿ, ಹಂಸಾವಳಿ, ಗಜಾವಳಿ ಮೊದಲಾದ ಪಟ್ಟಾವಳಿಯ ದಿಂಡುಗಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ಪರಿಪರಿಯ ದಿವ್ಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಶರಣರ ಮಯ್ಯೊಳು ಪೊದಯಿಸಿದನು. ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಹಾರಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದನು. ಪೊಂಗಳಂ ವೃಡಭಕ್ತರ ಮೆಲ್ಲಡಿಗಳೊಳು ಸುರಿಸುರಿದು ಪುಣ್ಯಲೋಭಿ, ಶರಣರ ಸಂಗದ ಶಾಶ್ವಿತನೆನಿಪ ಬಸವರಾಜನು ಕಣ್ ತೀವಿ ನೋಡಿ, ಮೈತೀವಿ ಮುಟ್ಟಿ, ನಾಲಗೆ ತೀವಿ ಹೊಗಳಿ, ಮನಂ ತೀವಿ ನೆನೆದು, ಬುದ್ಧಿ ತೀವಿ ಬೆಚ್ಚು, ಅಹಂಕಾರ ತೀವಿ ಪೆಚ್ಚಿ, ಚಿತ್ತ ತೀವಿ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿ, ನುತ್ತೆ ಇತ್ತಿತ್ತು ತಣಿಯದೆ ಲಿಂಗ ಜಂಗಮಪ್ರಸಾದ ಹೃದಯನಾಗಿ ಶರಣರೊಳು ಸದ್ಗೋಷ್ಠಿಯಿಂದಿದ್ದನು. ಹಾಗೂ ತಾನು ಕಿಂಕರನೆಂದು ಹಸುಳನೆಂದೂ ತಪ್ಪಂ ನೋಡದೆ ಕರುಣಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಬಸವಂಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ಮಾಹೇಶ್ವರರು ಬಸವನನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೊಗಳಿದರುಃ—'ಎಲೆ ಬಸವ, ಬಸವಣ್ಣ ಬಸವಯ್ಯ, ಬಸವರಸ ಬಸವರಾಜ, ಬಸವದೇವ ಕೇಳಯ್ಯ. ನಿನ್ನ ನೇಮವು ಬೇರೆಯಾರಿಗೆ ಉಂಟು! ಗುರುಲಿಂಗದೊಳು ಎರಡಿಲ್ಲದೆ ಇಪ್ಪೆ. ಶರಣರಂ ಸಂಗನೆಂದೆ ಕಾಣ್ಬೆ. ಬಂದ ಭಕ್ತರನು ಆದರಿಪೆ. ಬಪ್ಪ ಭಕ್ತರಂ ಹರುಷದೊಳು ಇದಿರ್ಗೊಂಬೆ. ಶರಣರಿಗೆ ಬೇಡಿದುದ ಇಲ್ಲೆನದೆ ಈವೆ. ಬೇಡಲೊಲ್ಲದವರ್ಗೆ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಆರಾಧಿಪೆ. ಜಾಗ್ರತ ಸ್ವಪ್ನ ಸುಷುಪ್ತಿ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣರಂ ಸಂಗನೆಂದಲ್ಲದೆ ಕಾಣೆ. ನಿಚ್ಚಶಿವರಾತ್ರಿಯಂ ಅಚ್ಚರಿಯಿಂ ಮಾಳ್ಪೆ. ಜಂಗಮ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿಪ್ಪೆ. ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಪಿತವಲ್ಲದುದನು ಆಘ್ರಾಣಿಸೆ, ನೋಡೆ

ನುಡಿಯೆ, ಮುಟ್ಟೆ, ಕೇಳಿ. ಶಿವಸಮಯವನುದ್ಧರಿಸುವೆ. ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಕಠಿನಮಂ ಕೇಳೆ. ಜಂಗಮದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯನರಸೆ. ಪ್ರಸಾದದಲ್ಲಿ ಅಪವಿತ್ರತೆಯನರಿಯೆ. ಪರಾಂಗನೆಯರು ಹೆತ್ತ ತಾಯ್ಗಳೆಂಬೆ. ಪರದ್ರವ್ಯಮಂ ಕಿಲ್ಬಿಷವೆಂಬೆ. ನಡೆದು ತಪ್ಪೆ. ನುಡಿದು ಹುಸಿಯೆ. ಹಿಡಿದು ಬಿಡೆ. ಬಿಟ್ಟು ಹಿಂಗಲೀಯೆ. ಕೊಟ್ಟು ನೆನೆಯೆ. ನಟ್ಟು ಕೀಳೆ. ಮುಟ್ಟಿ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ಕೂಡಿ ತಪ್ಪೆ. ನೋಡಿ ನಿರಾಕರಿಸೆ. ಮನದೊಳು ಮುಚ್ಚುಮರೆಯಿಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿಯಲಿ ಚಾಂಚಲ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಾಮವಿಲ್ಲ. ಕೋಪದ ಮಾತೇಕೆ ? ಲೋಭದ ಗಾಳಿ ಶೀಡದು. ಮೋಹಕೆ ತೆರಹು ಇಲ್ಲ. ಮದದ ಸೊಗಡು ಹೊದ್ದದು. ಮತ್ಸರಕ್ಕೆ ಇಂಬು ಇಲ್ಲ. ಬಸವರಾಜ ನಿನ್ನ ಗುಣಂಗಳನು ಬಣ್ಣಿಸಲೆಮ್ಮಳವಲ್ಲ. ಈಶನ ಮೀಸಲಪ್ಪ ಭಕ್ತ, ನಿನಗೆ ಎಣೆಯಿಲ್ಲ, ಪಡಿಯಿಲ್ಲ, ಪಾಸಟಿಯಿಲ್ಲ. ಪಾಷಂಡಿಭೂಮಿಯೊಳು ಶಿವಭಕ್ತಿಯನು ಆರಂಭಿಸಿ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮಂ ಬಿತ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂಗಳನು ಬೆಳೆದು ಗಣಪರ್ವಂಗಳನು ಸುಫಲಂ ಮಾಡಲೆಂದು ಬಂದ ಕಾರಣಿಕ ಬಸವ ನಿನ್ನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಎಮ್ಮ ಭಕ್ತಿ ಬಣ್ಣವೇರಿತು."

ಬಸವರಾಜನು ಶರಣರ ಚರಣಂಗಳನು ಬಿಗಿಯಪ್ಪಿ ಅವರ ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ತಲ್ಲಣಿಸಿ ತಗ್ಗಿದನು.

೭

ಬಸವರಾಜನಿಂದ ದಾನ ಸನ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಶರಣರ ವೃಂದವು ಅವನ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಮಂಗಳವಾಡದ ಹಲವು ರಾಜವೀಧಿಗಳಲಿ ಸುಳಿದಾಡಹತ್ತಿದರು. ಅವರು ಹೊದ್ದ ದೇವಾಂಗದಿಂದ, ತೊಟ್ಟ ದಿವ್ಯಾಭರಣದಿಂದ ರುದ್ರಲೋಕದ ರಾಜಪುತ್ರರಂತೆ, ಕೈಲಾಸದ ಕಮನೀಯರಂತೆ, ರಜತಗಿರಿಯ ವಿಜಯರಂತೆ, ಮೇರುವಿನ ಧೀರರಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಮಹಾದೇವನ ಮುಕುಟವರ್ಧನರು, ಮದನಹರನ ಮದಕರಿಗಳು, ಹರನ ಶರಭಂಗಳು, ನರಲೋಕದೇವೇಂದ್ರರು, ಸುತ್ತಲೂ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಪುರಜನಗಳು ಪರಸಮಯದವರು ಕೌತುಕದಿಂದ ಆ ನೆರವಿಯನ್ನು ನೋಡಹತ್ತಿದರು. ಬಿಜ್ಜಳನ ಗುರುಗಳು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಅಸೂಯೆ ಪಟ್ಟು, ಅಹಂಕಾರದೊಳುಬ್ಬಿ, ಮತ್ಸರದೊಳು ಬಿರಿದು ಹರಭಕ್ತರ ಸಂಪದವಂ ನೋಡಲಾರದೆ, ಸೈರಿಸಲಾರದೆ, ಕುದಿಕುದಿದು ಕೋಟಲೆಗೊಂಡು, ಅನುತಾಪದೊಳು ಉರಿದು, ಬುದ್ಧಿ

ಬರಿದಾಗಿ, ನಿಲಲಾರದೆ ಬಿಜ್ಜಳನೆಡೆಗೆ ಬಂದು "ಎಲೆ ಎಲೆ ಮರುಳರಸ, ಪುರದೊಳು ಸುಳಿವ ಶಿವಭಕ್ತರ ಸಿರಿಯಂ ಏನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು ? ನೀನಿಕ್ಕಲಾರದ ನಿನ್ನ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿಯ ಪದಕಗಳು ಶರಣರ ಎದೆಯ ಮೇಲಿವೆ. ನೀನು ಮುಟ್ಟಲಂಜುವ ಹಾರಗಳು ಭಕ್ತರ ಕೊರಳಲ್ಲಿವೆ. ನೀನು ಸ್ವೀಕರಿಸದ ವಜ್ರಕಂಕಣಗಳು ಶರಣರ ಕರಗಳಲ್ಲಿವೆ. ನೀನು ಧರಿಸದ ದಿವ್ಯಾಭರಣಗಳು ಅವರ ಮೈಮೇಲಿವೆ. ನೀನು ಉಡಲಾರದ ನವವಸ್ತ್ರಗಳು ಶರಣರ ಅಂಗಗಳ ಮೇಲಿವೆ. ಬಸವಂಗೆ ಮರುಳಾದೆ. ಭಂಡಾರವು ಹಾಳಾಯ್ತು. ಭಕ್ತರಿಗಾಗಿ ಬರಿದಾಯ್ತು. ಅವರ ತೇಜ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಷಡ್ದರ್ಶನಂಗಳು ಕೀಳಾದವು. ವೃಡದರ್ಶನವು ಮೇಲಾಯ್ತು. ಇದಂ ವಿಚಾರಿಸದೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮವಂ ಕೆಡಿಸುವರೇ? ಈ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಉದಾಸೀನ ಮಾಡಬೇಕೇ? ಇದನ್ನು ನೀನು ಸೈರಿಸುವದಾದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಗೊಟ್ಟು ಬಸವನೊಂದಿಗೆ ಸುಖದಿಂದ ಇರು" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಭಂಡಾರದ ಲೆಕ್ಕವನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಈ ಬೋಧೆ ಯಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನು ಮರುಳಾಗಿ ಚಿತ್ತವು ಕಲಕಿ ಬಸವರಾಜನನ್ನು ಕರೆ ಯಲು ಚಾರರನ್ನು ಕಳಿಸಿದನು. ವಿಭೂತಿಯ ಸುಭಟಂ, ರುದ್ರಾಕ್ಷೆಯ ರುದ್ರಂ, ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯ ಪಂಚಮುಖನೆನಿಪ ಬಸವರಾಜನು ಬಂದು ಬಿಜ್ಜಳನೊಡನೆ ಸಮಗದ್ದುಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ಬಿಜ್ಜಳನು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಲೆಕ್ಕದ ಮಾತನ್ನು ತೆಗೆದನು. ಕರಣಿಕರನ್ನು ಬೆದರಿಸಿ ಭಂಡಾರದ ಆದಾಯ ವ್ಯಯಗಳನ್ನು ನೋಡಲಾಗಿ ಬಸವನ ಮೇಲೆ ಹದಿನೆಂಟು ಕೋಟಿ ದ್ರವ್ಯವು ಸ್ಥಿತವಾಯಿತು ಆಗ ಬಿಜ್ಜಳನು ದಣ್ಣಾಯಕರ ಮೊಗವಂ ನೋಡುತ್ತ ಆಕ್ಷೇಪದಿಂದ 'ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಂಬಿ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಹೀಗೆ ಕೆಡಿಸಬೇಕೇ ? ಶಿವಭಕ್ತರ್ಗೆ ಕೊಟ್ಟು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನೀರಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕೆ ? ಬಹಳ ಮಾತುಗಳೇಕೆ? ಈಗ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವ ಹೊನ್ನಿಗೆ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಬಸವನು ವಿರೋಧಿಗಳ ನುಡಿ ಕೇಳಿ ಬಿಜ್ಜಳನು ಮರುಳಾಗಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದು 'ಎಲೆ ಭೂಪ, ಉದಧಿ ನದಿಯ ನೀರಂ ನುಂಗುವದೇ, ಭಾಸ್ಕ ರನು ಕನ್ನಡಿಯ ಬೆಳಕನ್ನು ಆಶಿಸುವನೇ, ಶಿವಭಕ್ತರು ನಿನ್ನ ಒಡವೆಗೆ ಆಶೆ ಮಾಡುವರೇ? ತಮ್ಮೊಡವೆಯನ್ನು ತಾವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ನಡೆನಡೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಿಜ್ಜಳನೊಂದಿಗೆ ಭಂಡಾರದ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮುದ್ರಿಸಿದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸಿ ಕೋಟ್ಯಾನುಕೋಟಿಯಾಗಿ ಎಣಿಸಹತ್ತಿದನು.

ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವ ಹದಿನೆಂಟು ಕೋಟಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮೂವತ್ತಾರು ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಕೋಟಿ, ಇಮ್ಮಡಿ ನೂರು ಮಡಿ ಸಾವಿರ ಮಡಿಯಾಗಿ ದ್ರವ್ಯವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದನು. ಗಣಕರು ಲೆಕ್ಕಿಸಲಾರದೆ ಬೆರಗಿದರು. ವಿರೋಧಿಗಳ ಮೋಗವು ಬೆಳ್ಪೇರಿತು. ಬಿಜ್ಜಳನ ಮೊಗವು ಲಜ್ಜೆಯೇರಿತು; ಶರಣರ ಮೊಗಂಗಳು ಹರುಷವೇರಿದುವು ಆಗ ಬಸವನು ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಕುರಿತು 'ಮುಗ್ಧಭೂಪ, ಕೇಳು ನಿನ್ನದೊಂದು ಅರ್ಥವೆಂದು ಮರುಳಾಗಬೇಕೇ? ಸರ್ವ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಸಾರ್ವಭೌಮನೆನಿಪ ಶ್ರೀ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದ ಅಂಘ್ರಿಯಂ ಮಹಾಪದವಿಗಳು ಬಂದು ಓಲಗಿಸುತಿರುವಾಗ ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಕೊಡಲಾಗಿ ಕುಬೇರನಾದನು. ಕಾಂತಿಯೊಳಗೆ ಇನಿತು ಈಯೆ ಭಾಸ್ಕರನಾದನು. ಚೆಲುವಿನೊಳು ಇನಿತು ಕೊಡೆ ಕಾಮನಾದನು. ನೀನು ಎತ್ತಣ ಪರಮಾಣು? ಶಿವನ ಮನೆಯ ತೊತ್ತಿನ ಮನೆಯ ತೊತ್ತಾಗಿರುವ ಮಾಯೆ ಆಡಿಸುವ ಮಣ್ಣಾರೂಪು, ಕಲ್ಲಜಂತ್ರ, ಹುಲ್ಲಗೊಂಬೆ, ತೆಗೆ ತೆಗೆ' ಎಂದು ಜರಿದನು. ಬಿಜ್ಜಳನು ಧರೆಗಿಳಿದು ಜೀವನ್ಮೃತನಾಗಿ ಬಸವನ ಚರಣದೊಳು ದೊಪ್ಪನೆ ಬಿದ್ದು 'ಶರಣರನರಿಯದ ಸರ್ವಾಪರಾಧಿಯಾನು ಕರುಣಿಸುವುದು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹನ್ನೆರಡುಸಾವಿರ ಲಕ್ಷ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಚರಣದ ಮೇಲೆ ಸುರಿದು ಅವರನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ವಿಸ್ಮಿತ ಚಿತ್ತನೂ, ಕೌತುಕ ಹೃದಯನೂ ಆಗಿ, ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ಇತ್ತ ಶರಣಸ್ತೋಮವು ರಾಜಶೇಖರ ಚರಣಸರಸೀರುಹ ಮಕರಂದಮಧುಕರಾಯಮಾಣನೂ ಜಂಗಮಪ್ರಾಣಿಯೂ ಆದ ಬಸರಾಯ ದೇವನನ್ನು ತಮ್ಮ ನಡುವೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆತನ ಸತ್ಯಗುಣವನ್ನು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತೇಜದುನ್ನತಿಯನ್ನು ದಾನದತಿಶಯವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಹತ್ತಿದರು. ಗಣ ಸಂತಾನವು ಒಲಿದು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿರಲು ಬಸವರಾಜನು ಕೇಳಿ ಕೈಮುಗಿದು ವಿನಯದಿಂದ 'ಶಿಶುವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೊಗಳಿ ಘಾತಿಸಬೇಕೇ' ಎಂದು ಹೇಳಹತ್ತಿದನು.

(ಮುಂದೆವರಿಯುವುದು.)

ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೩. (ಪೂರ್ವಾರ್ಧ)

ಶಿವಶರಣರ ಬಗ್ಗೆ ಆದರಭಾವವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಈಗ ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚಿಗೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿರುವದು ಸುಚಿನ್ಹವಾಗಿದೆ. ಹೋದ ಅಕ್ಟೋಬರ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಗ್ರಂಥದ ಮೂರನೆಯ ಭಾಗವು ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಅದರ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಕೆಲವು ಮಹನೀಯರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟದ್ದರ ಮೇಲೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಬರೆದು ನಮಗೆ ಕಳಿಸಿ ತಮ್ಮ ಆದರಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಕೆಳಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ವಚನವಾಙ್ಮಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಆದರವೂ ಹೀಗೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲಿದ್ದರೂ, ಅದರಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರಗಳು ಜನಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರಹೊಂದಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಇನ್ನೂ ಜರುಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾರ ಹೀಗೆ ಎರಡು ವಿಧದ ಕಾರ್ಯಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಸಾಗಿಸದೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ವರೆಗೆ ನಡೆದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಳಿದು ಅವು ಮುಂದೆ ಫಲಕಾರಿಯಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯು ತಪ್ಪಿಹೋಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಆದರೆ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಂಸ್ಕೃತಿಪೋಷಣೆಗೋಸ್ಕರ ಒಲವುಗಳು ಈಚೆಗೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳ ಮೂಲಕ ದುರ್ಬಲವಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿವೆಂಬುದು ಖೇದಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮಾನಸಿಕ ಉನ್ನತಿಯು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದುದು. ಈ ಉನ್ನತಿಯು ಮನುಷ್ಯನ ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥತೆ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಜೀವನ, ಗುಣಗ್ರಾಹಕತನ ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈಗಿನ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಾತಾವರಣದ ಮೂಲಕ ಅನೇಕ ತರದ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೋರಾಟಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪೋಷಣದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಹಿಂದೆ ಬೀಳುತ್ತಾ ಇವೆ. ಈಗಿನ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅಭ್ಯಾಸವು ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಭ್ಯಾಸದ ರೀತಿಯು ಅದನ್ನು

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡುವಂತೆ ಅದರ ಯೋಜನೆಯು ಇರದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಜ್ಞಾನವು ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದವರೇ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅವಶ್ಯಕ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಜನತೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಹರವಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಿವಿಧ ಸಮಾಜಗಳುಳ್ಳ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಏರ್ಪಾಡನ್ನು ಮಾಡುವದು ಬಹು ಅವಶ್ಯವಿದ್ದು ಇದರ ಭಾರವು ಆಯಾ ಸಮಾಜಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಾವು ವಿಚಾರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ಉಪಲಬ್ಧವಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನಾವು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಶೇಖರಿಸಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಶೇಖರಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವುಗಳ ಸಾರವನ್ನು ಮತ್ತು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಅನೇಕ ತರದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದವರು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಈ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ವರೆಗೆ ಕೊನೆಗಂಡ ಅಂಶವು ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಪೂರ್ತಿಮಾಡದೆ ಹೋದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ವಾಙ್ಮಯದ ಪ್ರಕಾಶನ ಕಾರ್ಯವು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಹೋಗುವಸಂಭವವಿದೆ. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಾಚಕರ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ತರುವ ಉದ್ದಿಶ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ನಮಗೆ ಬಂದ ಕೆಲ ಮಹನೀಯರ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ನಾವು ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವರ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

ಶ್ರೀಮಂತ ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ ಲಖಮಗೌಡಾ ಸರದೇಸಾಯಿ ಒಂಟಮೂರಿ ಇವರ ಪತ್ರ

"ತಾವು ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೩ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಕಳಿಸಿದ್ದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಾವು ಬಹಳ ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ನಿಶ್ಚಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ತರದ್ದಿರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮತ್ತು

ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಈವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟ ಮಾಡಿ ಕನ್ನಡ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹತ್ತರವಾದ ಗ್ರಂಥ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ನೀವು ಉಂಟು ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತಾವು ಹೀಗೆ ಒಂದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿರುವಿರಿ.

ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಂದೆಯವರು ೧೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನಿಮಗೆ ಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವಿರಿ. ಆದರೆ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತಾವು ನಮಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಾ ಇರುವದಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಕಳಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯಜನರು ಅಷ್ಟು ಲಕ್ಷಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಓದುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಓದುವವರ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಬಹಳವಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೆಲವರಾದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ಸ್ವಾದವನ್ನು ರುಚಿಸುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮನವರಿಕೆಯಿದೆ.

ನಾನು ಈಗ ತಮಗೆ ತಮ್ಮ ಶ್ರಮದ ಪ್ರತಿಫಲಕ್ಕೋಸ್ಕರ ೧೮೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ತಮ್ಮಿಂದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸೇವೆಯು ಘಟಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತಮಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ದೇವರು ಕೊಡಲೆಂದು ನಾನೂ ನನ್ನ ತಂದೆಯವರೂ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇವೆ.

ನನ್ನ ತಂದೆಯವರ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಮುಪ್ಪಿನ ಸಲುವಾಗಿ ಅಷ್ಟು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಚನ್ನಾಗಿ ಇದ್ದೇವೆ. ನಿಮ್ಮ ಚಿರಂಜೀವನಿಗೆ ನಮ್ಮ ನೆನಪು ಮಾಡಿರಿ."

ಮಿ|| ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ ಹಾಲಭಾವಿ, ಬಿ. ಏ. ಎಲ್. ಎಲ್. ಬಿ.
ರಿಟಾಯರ್ಡ ೧ನೇ ವರ್ಗ ಸಬಜಜ್ಜ ಧಾರವಾಡ.

"ತಾವು ವಚನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾರ ಮೂರನೇ ಭಾಗವನ್ನು ನನಗೆ ಕಳಿಸಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಾನು ತಮಗೆ ಬಹಳ ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಶ್ರಮವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಿಡುವೆವೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಉಸಿರು ಇರುವ ವರೆಗೂ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಶ್ರಮದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂ

ದುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಲು ನಾನು ಧೈರ್ಯ ತಾಳಿದ್ದೇನೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಈ ನಿಮ್ಮ ಶ್ರಮವು ನಿಮ್ಮ ಆಯುಷ್ಯದ ಸಾರವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಹತ್ತರವಾದ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಅಸಂಖ್ಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಹೀಗೆ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವ ನಿಮಗೆ ಮೊದಲು ನನ್ನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಹಾಯವಾದದ್ದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮ ಶ್ರಮದ ಮೂಲಕ ಎರಡು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ವಾಙ್ಮಯ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕಳೆಯು ಉಂಟಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾಯಿತು. ನೀವು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಶ್ರಮವಹಿಸುವಂತೆ ನಿಮಗೆ ಆರೋಗ್ಯವೂ ದೀರ್ಘಾಯುವೂ ಉಂಟಾಗಲೆಂದು ನಾನು ದೇವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ."

ಶ್ರೀಮನ್ನಿರಂಜನ ಪ್ರಣವಸ್ವರೂಪಿಗಳಾದ ಹಾಲಕೆರೆ ಅನ್ನದಾನಿ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರು.

"ನಮ್ಮ ಕೃಪಾಪಾತ್ರರಾದ ರಾವಸಾಹೇಬ ಹಳಕಟ್ಟಿ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪೂರ್ವಕ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸುವದೇನಂದರೆ— ಇಷ್ಟು ದಿವಸಗಳ ವರೆಗೆ ಶ್ರೀ ಶಿವಯೋಗ ಮಂದಿರದ ಭಿಕ್ಷೆಯು ಸಲುವಾಗಿ ಫಿರ್ತಿ ಮೇಲೆ ಇರೋಣಾಗಿತ್ತು. ನೀವು ಕಳುಹಿಸಿದ ವಚನಶಾಸ್ತ್ರ ಭಾಗವು ಇಲ್ಲಿ ಈ ಒಳಗಾಗಿ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದೆ. ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರವಾದರೂ ಮುಟ್ಟಿರುವದು. ನಾವು ತಡಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದ ಕಾರಣ ನಿಮಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ತಡವಾಯಿತು. ನೀವು ಕಳಿಸಿದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ವಿಷಯಗಳ ವಿವರಣೆಯು ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಈ ಸ್ತುತ್ಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿದ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಸಾಹಸವೂ, ಭಕ್ತಿಯೂ, ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗವೂ ಅವರ್ಣನೀಯವಾಗಿರುವವು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ತಾವು ಕೈಕೊಂಡ ಶಿವನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಶಿವನು ತಾನೇ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವನೆಂಬ ನಿಶ್ಚಯವಿದೆ. ಈಗ ಹನ್ನೊಂದು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮನಿ ಆರ್ಡರದಿಂದ ಇವೊತ್ತಿನ ದಿವಸ ಕಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ದೇವರು ಈ ನೀವು ಕೈಕೊಂಡ ಶಿವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದಾದರೂ ಇದರಂತೆ ಕೈಗೂಡಿಸಿಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಆತನು ಆಯುರಾರೋಗ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಲೆಂದು ನಮ್ಮ ಕೃಪಾಪೂರಿತ ಆಶೀರ್ವಾದವದೆ."

ಶ್ರೀಮನ್ನಿರಂಜನ ಶ್ರೀಮಹಾದೇವಸ್ವಾಮಿಗಳು ಬೆಂಗಳೂರು.

"ತಾವು ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ೩ನೇ ಭಾಗದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧವನ್ನು ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕವು ವೀರಶೈವರ ಆಚಾರವನ್ನು ಸಕಲರಿಗೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರ ಅನುಭವ ಪೂರ್ಣಗಳಾದ ವಚನಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವದು. ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮದ ಯಥಾರ್ಥಸ್ವರೂಪವು ಸಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. ವೇಧಾ, ಮಂತ್ರ, ಕ್ರಿಯಾದೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ೨೧ ದೀಕ್ಷೆಯ ಸ್ವರೂಪವೂ, ನವಲಿಂಗಗಳ ನಿರ್ಣಯವೂ, ೨೧೬ ಸಕೀಲಗಳ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯೂ, ಬಹಳೇ ಚನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವೀರಶೈವನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಓದತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಾವು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಬೋಧಿಸಿದೆವು. ಎಲ್ಲರೂ ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು ಈ ಕಡೆಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ."

ಮ. ರಾ ರಾ. ವೀರಪ್ಪ ಬಸಪ್ಪ ಬಿಳೇಕುಂಗಡಿ ಬಿ. ಏ. ಎಲ್. ಎಲ್. ಬಿ.

"ತಾವು ಆದರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಳಿಸಿದ ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದ ೩ನೆ ಭಾಗ ಪೂರ್ವಾರ್ಧವನ್ನು ನೋಡಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಯಾವದೋ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುತ್ತು ರತ್ನಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಹಡಗವು ಜಲಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದು, ಒಬ್ಬ ಬಲಾಢ್ಯ ನಾವಿಕನು ಜಲಶೋಧ ಮಾಡಲು ಹೊರಡಲನುವಾದ ಸಾಹಸಿಯೂ ಆದವನ ಕೈಗೆ ಆ ಹೂಳಿದ ಮುತ್ತು ರತ್ನಗಳ ರಾಶಿಯು ಕೈಸೇರುವಂತೆ, ಎಂದೋ ಮರೆತು ಹೋದ ಶಿವಶರಣರ ಜ್ಞಾನಭಾಂಡಾರವು ಇಂದು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಲೋಕಪ್ರಪಂಚದ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡಿದುದು ಒಂದು ಮಹದುಪಕಾರವೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಯಾವ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಯೂ ಯಾವ ಜಗದ್ಗುರುವೂ ಸಮಾಜದ ದುಡ್ಡು ತಿಂದು ತೇಗಿ ಮೆರೆದಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ಈ ನಿಧಿಯ ಕಡೆಗೆ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನಾದರೂ ಈ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ವಸ್ತುವಿನ ಕಡೆಗೆ ಅವರ ಲಕ್ಷ್ಯವು ಹೋಗಲೊಲ್ಲದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೊಂದು ನಿರಾಶಾಜನಕ ವಾತಾವರಣವು ತೋರಹತ್ತಿದೆ. ಆತ್ಮ ಪೌರುಷಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿಗಾಗಿ ಸಹಸ್ರಾವಧಿ ಹಣ

ವೆಚ್ಚ ಮಾಡತಕ್ಕ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆಂದರೆ ಬರಿಗೈಯನೀಡುವರು. ಇದು ಸಮಾಜದ ದುರ್ದೆಶೆ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲವರೂ ಆಚಾರಸಂಪನ್ನರೂ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಎನಿಸಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಸಮಾಜ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾದ ಸಿದ್ಧರಾಮಪ್ಪನವರು ಪಾವಟೆ ಇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನೀವೊಬ್ಬರೇ ಈಗ ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯ ಸಾಗರವನ್ನು ಸುತ್ತುವ ನಾವಿಕರು. ಈಗಿನ ಪದವೀಧರರು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಿಮ್ಮೀ ಮಹತ್ತರವಾದ ಕಾರ್ಯವು ನಿಮ್ಮ ತರುವಾಯ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಮರ್ಯಾದಿತ ವಿದ್ವಾಂಸಮಂಡಲಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಆ ಮಂಡಲವು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ನೆರೆದು ಪರಸ್ಪರ ಬೆರೆದು ಕಾರ್ಯತತ್ಪರವಾಗಬೇಕು. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ನಿಧಿಯು ನೀವಿರುವಾಗಲೇ ಏರ್ಪಡಬೇಕು. ಗ್ರಂಥಸಂಗ್ರಹಾಲಯವು ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂದಿರವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬರಬೇಕು. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೀವು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಈಗ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗೌರವಾಸ್ಪದ ಸಂಸ್ಥೆ ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಹಿತವು ಎಷ್ಟು ಸಾಧಿಸಲ್ಪಡಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಸಾಧಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಸರಕಾರದ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಮಾಜಗಳ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಇದು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಬಾರದಾಗಿದೆ. ಕಾರಣ ವೀರಶೈವ ಮಂಡಲವೊಂದನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ರಚಿಸಿ ಅದರ ಲಾಭ ಪಡಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮುಖಂಡರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವವರಲ್ಲಿ ತಾಳಮೇಳವಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥವಾದ ಸಮಾಜಾಭಿಮಾನವೂ ಇಲ್ಲ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಸ್ವಾರ್ಥಪರಾಯಣತೆಯೇ ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ. ಈ ವಿಷಾದಕರ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಚದರಿಸಿ ಬೇರೊಂದು ವಾತಾವರಣವನ್ನು ತರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಗೌರವಸ್ಥಾನ ಬರುವದು.

ನಿಮ್ಮ ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರದಲ್ಲಿಯ ಸುಗಂಧ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಇಂಗ್ಲಿಷ ಬಲ್ಲವರ ಮುಂದೆ ಇಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಹವ್ಯಾಸ. ಅದನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಡುವದು ಶಿವನ ಇಚ್ಛೆ.

ನೀವು ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಕಳಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಾನು ತುಂಬಾ ನಿಮಗೆ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಮೇಲೆ ಬರೆದ ಸೂಚನೆಗಳಿಗೆ ನೀವು ಬೇಗನೆ ಗಮನಕೊಟ್ಟು ಕಾರ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿ ತರಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನೀವು ಈ ಸಾರೆ ದಸರಾ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರ ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಹೋದದ್ದು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಆನಂದವಾಯಿತು.

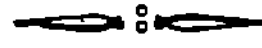
ಮ. ರಾ. ರಾ. ಶಿವಪ್ಪ ಕೊಪ್ಪಳ ಮು. ಕೋಡಿಕೊಪ್ಪ

ಅಜರಾಮರ ಕೀರ್ತಿಸಂಪನ್ನ (ಕಾಯ) ರಾವಸಾಹೇಬ ಫ ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಇವರಿಗೆ—

ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರ ವಚನಾಮೃತವೆಂಬ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಮಥನಿಸಿ ಆಯ್ಕೆಗೈದು ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರ ಮಣಿ ಮೌಕ್ತಿಕಗಳಂತಿರುವ ವಚನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಾಲೆಯಾಗಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರತ್ನಹಾರದಂತಿರುವ ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ೩ನೆಯ ಭಾಗವೆಂಬುವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಿತನಾದೆನು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ವಚನವಾಙ್ಮಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದನ್ನು ನೋಡಿವರೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಆ ಮಹಿಮರಾದ ಶಿವಶರಣರ ವಂಶಜರೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲವು. ತಾವು ವೀರಶೈವರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತಮ್ಮ ಉಪಕಾರವು ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವಾದುದು ನೂತನವಾಗಿ ಶೋಧಿತವಾದ ಗ್ರಂಥವು ಅಚ್ಚಾಗುವದಿದ್ದರ ಖರ್ಚಿನ ಹಣವನ್ನು ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿದೆ. ತಿಳಿಸುವ ಕೃಪೆಯಾಗಬೇಕು.

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಮಹನೀಯರು ಸಹಾನುಭೂತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದದ್ದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಾನು ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಬಹಳ ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. — ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ಮಧುವರಸನು ಬಿಜ್ಜಳನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದಂಡಾಧೀಶನಾಗಿದ್ದು ಅವನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದನೆಂದು ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ದಂತಕಥೆಗಳಿವೆ. ಇವನ ಮೂಲ ಗ್ರಾಮವು ಮಂಗಳವಾಡವು. ಇದು ಈಗ ವಿಜಾಪುರ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ವಾಯುವ್ಯದಿಕ್ಕಿಗೆ ೫೦ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಇದ್ದು, ಇದು ಸಾಂಗಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಗ್ರಾಮವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಂಗಳವಾಡದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಜ್ಜಳನು ತರ್ದೇವಾಡಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರನಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಮಧುವರಸನು ಒಂದು ಅಧಿಕಾರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದಂಡಾಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ಚಾಲುಕ್ಯರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ರಾಜನಾಗಿ ಆಳಹತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ಮಧುವರಸನಾದರೂ ಅವನೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಪದಾರೂಢನಾದ ಬಳಿಕ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರು ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಹರಳಯ್ಯನೂ ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದು ಅವನು ತನ್ನ ಚರ್ಮಕಾರ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಉಪಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಒಂದು ದಿನ ಒಂದು ಮೊಚ್ಚೆಯ ಜೋಡನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕಲ್ಯಾಣಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಧುವರಸನು ಅವನನ್ನು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡು, ಅವನ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಜೋಡನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಕಸೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಶಿವಶರಣನಾದ ಆ ಹರಳಯ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅದರಿಂದ ವ್ಯಥೆಯಾಗಲಾಗಿ, ಮಧುವರಸನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ತೊನ್ನಿನ ಬೇನೆಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ, ಅದರ ದಾಹದಿಂದ ಅವನು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಡಹತ್ತಿದನು. ಆಗ ಅವನ ಮೈಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ನೀರನ್ನು ಹೊಯ್ದರೂ, ಆವಿಕಾರವು ನಿಲ್ಲದೇ ಹೋಯಿತು. ಒಂದುದಿನ ಅವನ ದಾಸಿಯೊಬ್ಬಳು ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಹರಳಯ್ಯನ ಮನೆಯ ಬಚ್ಚಲ ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ನೀರನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಮಧುವರಸನ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ

ಹಾಕಲು, ಅವನ ಮೈಯ್ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬೇನೆಯು ಕೂಡಲೇ ಅಡಗಿಹೋಯಿತು. ಇದರ ಕಾರಣವನ್ನು ಅವನು ಆಶ್ಚರ್ಯಯುಕ್ತನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಲು ಮಧುವರಸನಿಗೆ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯು ತಿಳಿದುಬರಲು ಅವನು ಹರಳಯ್ಯನಿಗೆ ಶರಣು ಹೊಕ್ಕು ಅವನ ಮಗನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿದನು. ಮಧುವರಸನು ಜನ್ಮತಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ವೀರಶೈವಧರ್ಮಾನುವರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಕೂಡ ಕಲ್ಯಾಣಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಧುವರಸನು ಮಾಡಿದ ಈ ತರದ ವಿವಾಹದ ಮೂಲಕ ಅತ್ಯಂತ ಖತಿಗೊಂಡು ಅವನ ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿ ದೂರಿಟ್ಟರು. ಆಗ ಬಿಜ್ಜಳನು ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಶಿವಶರಣರು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿಸಿರುವ ಈ ಬಗೆಯ ಅನಾಚಾರವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿ ನುಡಿಯಲು ಅದಕ್ಕೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಕುಲಭೇದಗಳಿಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದರೂ, ಬಿಜ್ಜಳನು ಅದನ್ನು ಮನ್ನಿಸದೆ ಮಧುವರಸ ಹರಳಯ್ಯ ಇವರೀರ್ವರನ್ನು ಹಿಡತರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಆನೆಯ ಕಾಲಿನಿಂದ ತುಳಿಯಿಸಿ ಕ್ರೂರತನದಿಂದ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನು. ಕೆಲವು ವೀರಶೈವ ವೃತ್ತಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನು ಅವರ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕಿತ್ತಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹೀಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಶಿವಶರಣರ ಮೇಲೆ ನಡೆಯಿಸಿದ ಕ್ರೂರ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶಿವಶರಣರೆಲ್ಲ ಖತಿಗೊಂಡರು. ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಆಕ್ರೋಶವು ಎದ್ದಿತು. ಅರಸನೊಡನೆ ವೀರಶೈವರು ಯುದ್ಧ ಹೂಡುವ ಭೀತಿಯು ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಬಸವೇಶ್ವರನಾದರೂ ಅರಸನು ನಡೆಯಿಸಿದ ಈ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿರಕೂಡದೆಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಕಪ್ಪಡಿಸಂಗಮೇಶ್ವರನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಐಕ್ಯ ಹೊಂದಿದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಕೆಲ ತಿಂಗಳುಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ಘಾತಿಸಲ್ಪಟ್ಟನೆಂದು ವೀರಶೈವ ಮತ್ತು ಜೈನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಮಧುವರಸನ ಉದ್ವೇಗಕರವಾದ ವೃತ್ತಾಂತವಿದ್ದು ಅವನ ಪರ್ಯವಸಾನವು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ದುಃಖಮಯವಾಗಿ ಜರಿಗಿತು. ಆದರೆ ಅವನು ನಡಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವನು ವೀರಶೈವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು

ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅನೇಕ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಅವನ ಮುದ್ರಿಕೆಯು ಅರ್ಕೇಶ್ವರನೆಂದು ಇದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅವನ ವಚನಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ನಾವು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅವುಗಳು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕವಾಗಿ ಇರಬಹುದೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಅವನು ತನ್ನ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬೆಡಗಿನ ರೀತಿಯಿಂದ ಹೇಳಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವು ಉಚ್ಚತರಗತಿಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಭಾವಾರ್ಥವನ್ನೂ ಕೂಡ ಬರೆದಿದ್ದು ಈ ವಚನಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅವು ಬಹು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗಿರುತ ದೆ.

ಸತ್ಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳು.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ನಾವು ಈಗ ಇದರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದ್ದು ಈಕೆಯು ನಾವು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ಸ್ತ್ರೀವಚನಕಾರಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ನಾವು ಈ ಮೊದಲೇ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳು, ಲಿಂಗಮ್ಮನ ವಚನಗಳು ಎಂದು ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರ ತತ್ವಗಳು ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಬೇರೆ ಮತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದಂಥ ತಮ್ಮ ತಂದೆ ತಾಯಿ, ಪತಿ ಪುತ್ರ, ಬಾಂಧವರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಅನೇಕವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕರು, ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು ಸಮಾನರು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ, ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಆಗಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಲಕ್ಷಣ ಜಾಗ್ರತೆಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಭರದಿಂದ ಪ್ರಸಾರವಾಗಲು ಇದೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯಕ್ಕನ ಒಂದು ವಚನವು ಸ್ತ್ರೀ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇರುವದೇನಂದರೆ:—

"ಮೊಲೆ ಮುಡಿ ಇದ್ದುದೇ ಹೆಣ್ಣೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಾಸೆ ಮೀಸೆ ಕಠಾರಿ ಇದ್ದುದೇ ಗಂಡೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಜಗದ ಹೋಹೆ. ಬಲ್ಲವರ ನೀತಿಯಲ್ಲ. ಏತರ ಹಣ್ಣಾದರೂ ಮಧುರವೇ ಕಾರಣ. ಚಂದವಿಲ್ಲದ ಕುಸುಮಕ್ಕೆಯೂ ವಾಸನೆಯೇ ಕಾರಣ. ಇದ ರಂದವ ನೀನೇ ಬಲ್ಲೆ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರಾ."

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಬಾಹ್ಯ ಅವಯವಗಳ ಮೂಲಕ ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸದೆ ಅವರಲ್ಲಿಯ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಎಣಿಸಬೇಕೆಂದು ಸತ್ಯಕ್ಕನು ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸುಂದರವಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನುಡಿದಿದ್ದಾಳೆ.

ವಚನಕಾರರು ದೇವರು ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದಾನೆ, ಅವನು ನಿರಾಕಾರನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೂಢವಾಗಿದ್ದ ಅನೇಕ ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಅವರು ನಿರಾಕರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆರಾಧನೆಯು ಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ವಚನಕಾರರು ವಿರೋಧಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಉಂಟಾದವು. ಅವರು ಹೀಗೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪೂಜೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಶಿವನ ಪೂಜೆಯನ್ನೂ ಕೂಡ ವಿರೋಧಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಇಂಥ ಉಕ್ತಿಗಳು ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಸತ್ಯಕ್ಕನಾದರೂ ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಶಿವಶರಣರು ಪೌರಾಣಿಕ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಒಬ್ಬನೇ ದೇವರೆಂದು ಸಾರಿದ್ದರಿಂದ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಮತಸ್ತರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಚಳವಳಿಯು ಎದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದೆ.

ಸತ್ಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳು ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿವೆ. ಅವುಗಳ ರಚನೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಲಲಿತವೂ ಮನೋಹರವೂ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಭಾವದ ಸೌಂದರ್ಯವು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣಿಸಿರುವ ಬಹುತರ ಎಲ್ಲ ವಚನಗಳು ಅನೇಕ ಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಈಕೆಯ ಗ್ರಾಮವು ಜಂಬೂರು. ಇದು ಯಾವಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಇನ್ನೂ ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವು ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಥಾಮಣಿ ಸೂತ್ರದ ರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದನ್ನೇ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಬರೆದಿರುತ್ತೇವೆ.

ಸತ್ಯಕ್ಕನ ವೃತ್ತಾಂತ.

ಜಂಬೂರೆಂಬ ಪುರದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಕ್ಕನೆಂಬ ಶಿವಶರಣೆಯು ಇರುತಿರ್ದು ಶಿವಭಕ್ತಿನೈಷ್ಠೆಯಿಂದ, ಶಿವನ ಶಬ್ದವಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯ ಶಬ್ದವ ಕೇಳಲೊಲ್ಲೆನೆಂಬಾಶೆಯಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ, ಶಿವಭಕ್ತರ ಮನೆಯ ಅಂಗಳವನುಡುಗಿ ಮನೆಯ ಸಮ್ಮಾರ್ಜನೆಯ ಮಾಡಿ ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಧಾನ್ಯದಿಂದ ಜಂಗಮಾರ್ಚನೆಯಮಾಡುತ್ತ ಭಸ್ಮ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಶಿವಮಂತ್ರಸ್ಮರಣೆಯೊಡನೆ ಕೂಡಿರುತ ಭವಿ ಜನರ ಕಂಡರೆ ನುಡಿಯಲೊಲ್ಲದೆ ದಾರಿಯಂ ತೊಲಗಿ ಪೋಗುತ್ತ ಶಿವಭಕ್ತಿಯಿಂದಾಚರಿಸಲೊಂದುದಿನ ಶಿವನು ಅನ್ಯ

ಶಬ್ದವ ಕೇಳಲೊಲ್ಲದ ಭಕ್ತೆಯ ಮನವ ನೋಡುವೆನೆಂದು ಕಂಥೆ ಕಮಂಡಲು ದಂಡ ಕೋಲು ಗುಂಡಗಪ್ಪರವೆರಸಿ ಭಿಕ್ಷುಕ-ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಸತ್ಯಕ್ಕನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂದಿರಲಾಗ ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷವ ತರಲು ಜೋಳಿಗೆಯನಾಂತು ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡುವಾಗ ಹರಿದ ಜೋಳಿಗೆಯಿಂದೊಂದಗುಳು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳಲಾಗ ತಾ ಭಕ್ತೆ ಕೇಳುವಂತೆ ಹರಿದ ಹರಿಯಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿತು, ಜೋಳಿಗೆಯಾಚಿಲೆ ಹರಿ, ಈ ಚಿಂತೆ ಹರಿ, ಹರಿಯಿಂದೆ ಭಿಕ್ಷ ಸೂಸಿತ್ತೆನಲು ಹರನ ವೇಷವ ತೊಟ್ಟ ಗುರುಮೂರ್ತಿಯಾಗಿರ್ದು ಹರಿಹರಿ ಎಂಬ ಹರಿನಾಮವನು ನುಡಿದನಲಾಯೆಂದು ಕರದಲ್ಲಿರ್ದ ಸಟ್ಟುಗದಿಂದ ಹೊಯ್ಯಲು, ದಂತ ಮುರಿಯೆ ಮೊರೆಯೋಯೆಂದು ಮೊರೆಯಿಡುತ ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ಪುರಜನಂ ನೆರೆದು ನೋಡುವಾಗ ಸತ್ಯಕ್ಕನು ಸತ್ಯೆಯುಳ್ಳ ಭಕ್ತೆಯೆಂದು ಭಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪೋದೆನು, ಎನ್ನ ನೀಪರಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆಬಡಿಸಿದಳೆಂದು ಪೇಳಲವರು ಸತ್ಯಕ್ಕನ ಭಕ್ತಿಯನರಿಯದೆ ಭಿಕ್ಷುಕನ ಕೊಲ್ಲಲಹುದೇ ಎಂದು ನುಡಿಯಲು ಆ ಸತ್ಯಕ್ಕನು ಅನ್ಯ ಶಬ್ದವ ನುಡಿದಡೆ ಹಿಂಸಿಸಿದೆನೆನಲದೇನೆಂದು ಜನರು ಚರಮೂರ್ತಿಯಂ ಕೇಳಲು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡಿ ಹೆದರಿ ನಡಗುತ್ತ ಹರಿದ ಹರಿಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದಗುಳು ಚೆಲ್ಲಿತೆಂದೊಡೆ ಕೊಂದಳೆಂದು ಪೇಳುವಾಗ ನೆರೆದ ಜನರು ನೋಡುವಂತೆ ಭರದಿಂದ ಪೊಡೆಯಲು ಹರ ತನ್ನ ನಿಜರೂಪವ ತೋರಿ ಮೆಚ್ಚಿದೆ ಬೇಡು ಎನಲು ಕುಕ್ಷೆಯ ಕ್ಷುಧೆಗೆ ನೀನು ಭಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬಂದು ಎನ್ನ ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೀ ನೊಂದೆ, ಎಲಾ ಶಿವಶಿವಾ, ಎನ್ನನೊಂದು ಭಿಕ್ಷೆಯಂ ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಕುಕ್ಷಿಯೊಳಿಂಬಿಡೆನಲಾಗ ನರ ಸುರ ಮುನಿಕುಲ ನೋಡುವಂತೆ ಪೂಮಳೆ ಸುರಿಯಲು ಶಿವನು ಸತ್ಯಕ್ಕನ ತನ್ನ ಕುಕ್ಷಿಯೊಳಗಿಂಬಿಟ್ಟು ನಿತ್ಯವಾದ ನಿಜಪದವಂ ಕೊಟ್ಟನು.

ಅಮರನೀತಿಯ ರಗಳೆ.

ಕಂದ॥ ಧರೆ ಪೊಗಳಲೊರೆದು ಕೂಗಿದ।
ಮರನೀತಿಗಳೆಂಬ ಪರಮ ಭಕ್ತನ ಕಥೆಯಂ ॥
ವಿರಚಿಸುವೆಂ ಭರದಿಂ ಸಾ।
ದರದಿಂ ಕೇಳಯ್ಯ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಾ॥

ರಗಳೆ.

ಶ್ರೀಸಕಲ ದೇಶದೊಳಗಧಿಕವೆನಿಸುವ ಚೋಳ
ದೇಶದೊಳಗೆಸೆದಿರ್ಪನೋರ್ವ ಭಕ್ತಂ ಕೇಳ
ಎಸೆವ ತಿರುನಲ್ಲೂರೊಳಿರ್ಪನಾನಂದದಿಂ
ಶಶಿಧರನ ಭಕ್ತನಿಕರದ ಭಾಗ್ಯದಂದದಿಂ
ತನ್ನ ಪೆಸರಮರನೀತಿಗಳೆಂಬುದೀ ಜಗಕ್ಕೆ
ತನ್ನ ಸಂಪದವು ಮಿಗಿಲೆನಿಪುದೀ ಕಲಿಯುಗಕ್ಕೆ

ಇಂತಿರ್ದು ಶಿವನನರ್ಚಿಸಲೆಂದು ಮನದಂದು
ಚಿಂತಿಸಿದನೊಂದು ತೆರನಂ ಚಿತ್ತದೊಳಗಂದು
ವಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಪ್ಪುದು ಭಕ್ತಿ ದಾಸನಿಂ
ವಸ್ತ್ರವಿತ್ತೊಡೆ ಭಕ್ತಿಬಪ್ಪುದು ಮಹೇಶನಿಂ
ಎಂದು ತತ್ಸುತನನಾ ವ್ಯವಹಾರದೊಳಗಿರಿಸಿ
ಬಂದನೀಶ್ವರನಾಲಯಕ್ಕೆ ತಾನುರವಣಿಸಿ
ಬಂದು ಭಸಿತೋದ್ಧೂಳನಂ ಮಾಡಿ ನಲವಿಂದೆ
ನಿಂದು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಮಾಡಿ ಸಂತಸದಿಂದೆ
ರಂಗಮಂಟಪದೊಳ್ ನಮಸ್ಕಾರಮಂ ಮಾಡಿ
ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪರಿಪರಿಯ ಪೂಜೆಗೆಂದನುಮಾಡಿ

ತರಿಸಿದ ಮಹಾ ಚೀನಿ ಎನಿಪ ವಸ್ತ್ರಾವಳಿಯ
ಹರುಷದಿಂದಂ ಲತಾವಳಿಯ ಪುಷ್ಪಾವಳಿಯ
ನೇತ್ರಾವಳಿಯ ಗಜಾವಳಿಯ ಸಿಂಹಾವಳಿಯ

ಚಿತ್ರಾವಳಿಯು ಸುರಾವಳಿಯು ಹಂಸಾವಳಿಯು
ಬಂದ ದಿಂಡುಗಳನೊಯ್ಯಾರದಿಂದಿರಿಸುತುಂ
ನಿಂದವಂ ನೋಡಿ ಮನದಿಂದಲಂಕರಿಸುತುಂ
ಅವರೊಳಗೆ ಮಿಗಿಲೆನಿಪ ವಸ್ತ್ರಂಗಳಂ ಕೊಂಡು
ನವ ಪುಷ್ಪನಿಕರದಿಂ ಪೊದೆದು ಪರಿಮಳವುಂಡು
ಮಘಮಘಿಪ ವಸ್ತ್ರಂಗಳಂ ತಂದು ತರದಿಂದೆ
ಜಗವೆರ್ಚೆ ಪೂಜೆಯುಂ ಮಾಡುತುಂ ನಲವಿಂದೆ
ಬಿಳಿಯ ಪಟ್ಟಾವಳಿಯ ಪೊಸ ಸಪುರಮಂ ಪೊದಿಸಿ
ತೊಳಗುವ ದುಕೂಲಂಗಳಂ ತೆಗೆದು ಬಿಗಿದುಡಿಸಿ
ಚಂದನದ ಪರಿಮಳವನೊಯ್ಯನೊಯ್ಯನೆ ಪೂಸಿ
ಅಂದು ಕರಣಂಗಳಂ ಹರನತ್ತ ಕೈವೀಸಿ
ಇಂಡೆಯುಂ ದಂಡೆಯುಂ ವಸ್ತ್ರಂಗಳಿಂ ಕಟ್ಟಿ
ತಂಡತಂಡದ ಪೂಜೆಗಳ್ಚಿತ್ತಮಂ ಮುಟ್ಟಿ
ಮನದೊಳಗೆ ತರ್ಕೈಸಿ ಮುಂಡಾಡಿ ಕೊಂಡಾಡಿ
ಮುನಿವುತುಂ ಜಿನುಗುತುಂ ಜೀವಿಸುತೆ ನಡೆ ನೋಡಿ
ಹರ್ಕೈಸಿ ಕುಸುಮತತಿಯಾಗೆನಯ್ಯೋ ಎನುತೆ
ಸೀರೆಗಳ ರೂಪಾರವಾಗೆನಯ್ಯೋ ಎನುತೆ
ರಸವೊಸರ್ವ ಗುಗ್ಗುಳದ ಹೊಸ ಕಂಪಿನಿಂ ಸುತ್ತಿ
ಮಿಸುಗುತಿರ್ಪ ಬೆಳಗಿನೊಸೆದಾರತಿಯನೆತ್ತಿ
ಸೊಗಯಿಸುವ ದೇವಾನ್ನ ದಿವ್ಯಾನ್ನದೊಳಗಿರ್ಪ
ಮಿಗಿಲೆನಿಸುವಮೃತಾನ್ನ ಷಡ್ರಸಂಗಳೊಳಿರ್ಪ
ಸವಿಗಳಂ ತಂದು ತಂದಾರಯ್ದಲಿಕ್ಕುತುಂ
ನವ ಪರಿಮಳಂಗಳಂ ಕೈಘಟ್ಟಿಗೀವುತುಂ
ಒಂದೆರಡು ಬಣ್ಣದೊರೆ ಬರ್ಪ ಬಿಳಿಯೆಲೆಗಳಂ
ತಂದು ಪೋಳಿಸಿದ ಪರಿಪರಿಯ ಭೋಗಂಗಳಂ
ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪುರದ ಪರಿಮಳದ ಹಳುಕಂಬೆರಸಿ
ಮೆಚ್ಚುತ್ತೆ ಶಿವಗಿತ್ತು ಮನದ ನೇಹಂಬೆರಸಿ
ಇಂತು ಶಂಕರನನರ್ಚಿಸುತಮರನೀತಿಗಳ್
ಸಂತಸದೊಳರಲಿತ್ತ ಶಿವಭಕ್ತವಿತತಿಗಳ್

ಬಂದು ತೀವಿತ್ತಲ್ಲಿ ರಂಗಮಂಟಪದೊಳಗೆ
ನಿಂದು ನೆರೆದಿತ್ತು ತೆರಹಿಲ್ಲೆನಿಸಿ ಪುರದೊಳಗೆ
ಉಗ್ರರುಂ ಶಾಂತರುಂ ಮೃದುಗಳುಂ ಮಧುರರುಂ
ವ್ಯಗ್ರರುಂ ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಠುರರುಂ ಸಮರ್ಥರುಂ
ನೆರದಮರನೀತಿಯಂ ಪರಸುತಿರ್ಪರ್ ಕೆಲರ್
ಪರಸಲೇಕೆಮಗೋಸುಗೀಯನೆಂಬರ್ಕೆಲರ್
ಆದಡೇನಿಂತಪ್ಪರುಂಟೇ ಎಂಬರ್ಕೆಲರ್
ಮಾದೇವನಿತ್ತೊಡರಿದಾವುದೆಂಬರ್ ಕೆಲರ್
ಇಂತು ನುಡಿವುತ್ತಿರ್ಪ ಗಣನಿಕರಮಂ ಕಂಡು
ಸಂತಸದೆ ಮೆಯ್ಯಿಕ್ಕಿ ನಿಲುತುಂ ಭಯಂಗೊಂಡು

ಆಹ ಎನ್ನಾಳ್ದರಪ್ರತಿಮ ಶರಣರ್ಬಂದ
ರಾಹ ಎನ್ನಾನೆಗಳ್ ಎನ್ನ ನಿಧಿಗಳ್ಬಂದ
ರೆಮ್ಮ ಶಂಕರನ ನೆನಹಂಗಳೊಲವಿಂ ಬಂದ
ರೆಮ್ಮ ಶಶಿಧರನ ಸದ್ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರ್ಬಂದ
ರೆನುತೆ ಪುಳುಕಿಸುತೆ ನಯನಾಶ್ರುವಂ ಸುರಿಸುತ್ತೆ
ಮನವಾರೆ ಇದಿರ್ಗೊಂಡು ಕೈಗಳಂ ಮುಗಿವುತ್ತೆ
ಕೂಡೆ ಘನ ಸಿಂಹಾಸನವನಿಕ್ಕಿಯುರ್ಬುತ್ತೆ
ನೋಡಿ ದಳವೇರುತ್ತೆ ಕೊಂಡಾಡಿ ಕರಗುತ್ತೆ
ನೆವದಿಂದೆ ಸೋಂಕುತುಂ ನುಡಿಸಿ ಮೈವೆರ್ಚುತುಂ
ಪವಣಿಲ್ಲದುತ್ಸಾಹದಿಂದುರ್ಕಿ ಸೊರ್ಕುತುಂ
ಬಂದ ಗಣಮಧ್ಯದೊಳ್ನಿಂದು ದಿಂಡಂಬಿಡಿಸಿ
ಸಂದಣಿಪ ಪಟ್ಟಾವಳಿಯನೊಪ್ಪದಿಂದಿರಿಸಿ

ಏನೇನನೆಳಸಿದರ್ಗಿಮ್ಮಡಿಯನೀವುತುಂ
ಮೌನದಿಂದಿರ್ದರ್ಗೆ ನಾಲ್ಮಡಿಯನೀವುತುಂ
ಆನಂದವಿರ್ಮಡಿಸಿ ನೂರ್ಮಡಿಯನೀವುತುಂ
ನಾನಾ ಮುಖಂಗಳಿಂ ಪೆರ್ಚಿ ಪಿರಿದೀವುತುಂ
ಪುಳಕಿಸುತ್ತೀವುತುಂ ಪುಟವೇಳುತೀವುತುಂ
ದಳವೇರುತೀವುತುಂ ತೊಳತೊಳಗುತೀವುತುಂ

ಕೊಂಡವರ್ತಲಿದೂಗಿ ಬೆರಗಾಗಲೀವುತುಂ
ಕಂಡವರಿದದ್ಭುತದ ದಾನವೆನಲೀವುತುಂ
ಕುಣಿದಾಡುತೀವುತುಂ ಮಣಿದಾಡುತೀವುತುಂ
ಎಣಿಕೆಗೆಟ್ಟೀವುತುಂ ಗಣಕುಲಕ್ಕೀವುತುಂ
ದೇವಾಂಗ ವಸ್ತ್ರಮಂ ದೇವರ್ಗೆ ಈವುತುಂ
ಆವುದಾನೊಳ್ಳಿತಂ ಕೋವಣಕ್ಕೀವುತುಂ
ಅನ್ನಂ ಸುವರ್ಣಂ ಸುವಸ್ತ್ರಮುಮನೀವುತುಂ
ಎನ್ನನೀವೆಂ ಬೇಳ್ಪರಿಲ್ಲೆಂದು ಸುಯ್ಯುತುಂ
ಮನೆಯು ಮಕ್ಕಳ್ಗೆ ಸತಿಯರ್ಗೆಯುಡಲೀವುತುಂ
ನೆನೆದರ್ಗೆ ನುಡಿದರ್ಗೆ ಬೇಡಿದರ್ಗೀವುತುಂ
ಕೊಡಕಲಸಿಯುಂ ಕೊಡಿಸಿಯುಂ ಕೊಟ್ಟುವುಂ ದಣಿಯು
ಉಡಕಲಿಸಿಯುಂ ಉಡಿಸಿಯುಂ ತೊಡಿಸಿಯುಂ ದಣಿಯು

ಇಂತಿಂತು ಪಲಕೆಲವು ವತ್ಸರಂ ಮಾಡುತಿರೆ
ಅಂತಂತು ದಿನದಿನಕೆ ಮಿಗಿಲೆನಿಸಲೀವುತಿರೆ
ಇಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರ್ಗೆ ಮಾಡಿತ್ತು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ
ಪಲ್ಲವಿಸಿ ಪರ್ವಿ ಹರನಡಿಗಯ್ದುವನಿತಕ್ಕೆ
ಪೊದೆದ ಗಜಚರ್ಮವುಂ ಪಟ್ಟಾವಳಿಯುದಾಗೆ
ಪುದಿದುಟ್ಟ ಪುಲಿದೊವಲ್ ದೇವಾಂಗ ತಾನಾಗೆ
ಹರನರಸಿಯುಟ್ಟುದುಂ ಪಟ್ಟಾವಳಿಯುದಾಗೆ
ಹರನ ಗಣ ಉಟ್ಟು ಪೊದೆದಿದ್ದುವುಂ ತಾವಾಗೆ
ಕಾಣುತೆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನತಿ ಕೌತುಕಂಬಟ್ಟು
ಕ್ಷೋಣಿಯೊಳಗಿದು ಪೊಸತೆನುತ್ತೆ ಹರುಷಂಬಟ್ಟು

ಪೋಗಿ ನೋಡುವೆನಮರನೀತಿಗಳ ಭಕ್ತಿಯಂ
ರಾಗದಿಂದೆನ್ನವರ್ಗೀವ ನವ ಯುಕುತಿಯಂ
ಕಂಡೊರೆದು ತೂಗಿ ನೋಡುವೆನವನ ಭಕ್ತಿಯಂ
ಕೊಂಡು ಬರ್ಪೆಂ ಕರುಣದಿಂದಮರನೀತಿಯಂ

ಎಂದು ಶಂಕರನೊಂದು ವೇಷಮಂ ಕೆಯ್ಕೊಂಡು
ಅಂತು ಶತವೃದ್ಧಭಾವವನೊಪ್ಪಿ ಕೆಯ್ಕೊಂಡು

ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು.

(ರಾ। ಸಾ। ಪಿ. ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಇವರಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದವುಗಳು.)

1) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೧ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ — ೨—೮—೦

2) ,, ,, ಉತ್ತರಾರ್ಧ — ೧—೧೨—೦

ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೂಲಕ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದು.

3) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೨ — ೪—೮—೦

ಇದರಲ್ಲಿ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ನಿರೂಪಣೆ ಇದೆ.

4) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೩ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ — ೨—೪—೦

ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿರೂಪಣೆ ಇರುವದಲ್ಲದೆ ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ ಇವುಗಳ ಸವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿವರಣೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಈ ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಂಥಗಳ ಒಟ್ಟು ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೫೮೩ ಇದ್ದು ಇವುಗಳ ಬೆಲೆಯು ೧ ರೂಪಾಯಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಲ್ಲಿ ವುಗಳು ಮೂರುನಾಲ್ಕಾಂಶ ಬೆಲೆಗೆ ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟು ೮—೪—೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವವು ಟಪಾಲಖರ್ಚು ಪ್ರತ್ಯೇಕ.

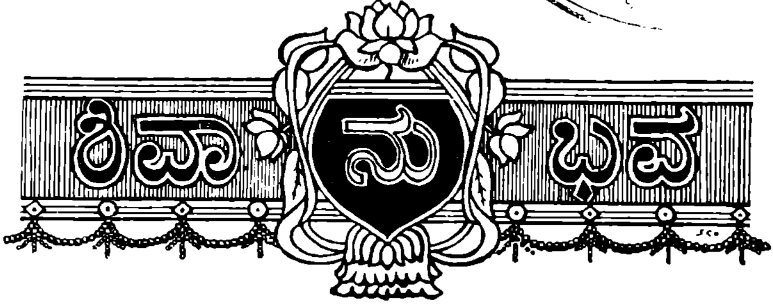
ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳ—

ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್ ವಿಜಾಪುರ.

ಇದನ್ನು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ರಾ॥ ಸಾ॥ ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಇವರು ತಮ್ಮ "ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್ಸಿ" ನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅವರು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಉಪಲೀ ಬುರುಜ ಓಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮ ೧೬೨೦ (ಅ) ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದರು.

R. N. B. 2554

ಶ್ರೀ

ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾ ಅಂಚೆ ವೆಚ್ಚಸಹಿತ ರೂ ೩—೬—೦

ಸಂಪುಟ ೧೪] ಜನವರಿ ೧೯೪೦. [ಸಂಚಿಕೆ ೪

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ಶಿವಾನುಭವ.

ವರ್ಷ ೧೪] ಜನವರಿ ೧೯೪೦ [ಸಂಚಿಕೆ ೪

ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯ.

ಲೇಖಕರು :— ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗೋವಿಂದ ಪೈ. ಮಂಜೇಶ್ವರ

(ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿದದ್ದು)

—❧❧❧❧—

ಸಿಂದರಾಜರ ವಂಶ ವೃಕ್ಷವು ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದಂತೆ ಇದೆ. ಅದು ಯಾವದೆಂದರೆ :—

ಸಿಂದ II ಆಚರಸ ಅಥವಾ ಆಚುಗಿ

(ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳ)

ಪೆರ್ಮ ದೇಮಲದೇವಿ+II ಚಾವುಂಡ+ಸಿರಿಯಾದೇವ

III ಆಚುಗಿ ಪೆರ್ಮಾಡಿ ವೀರಬಿಜ್ಜಳ ವೀರವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ

ಕಿಸುಕಾಡು ೭೦, ಬಾಗೆ ಅಥವಾ ಬಾಗಡಗೆ ೭೦, ಕೆಳವಾಡಿ ೩೦೦, ನರೆಯಂಗಲ್ಲು ೧೨ನ್ನು ಕೂಡ [೬೦] ಒಳಕೊಂಡ (ಬಡಗಣ) ಸಿಂದವಾಡಿ ಎಂಬ ನಾಡನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ (ಬಡಗಣ) [೬೧] ಸಿಂದವಂಶದ ಅರಸ

---

60. FKD ಪು. 576 ಇವಲ್ಲದೆ ಹಂಗರಗೆ ೧೨ ಹಾಗೂ ಕಟಗೇರಿಯ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. (SIE 1929, App E. ಪು. 50. ನಂ. 147 ಮತ್ತು (151).

61. ಈ ಸಿಂದರಲ್ಲದೆ ಈಗಣ ಶಿವಮೊಗ್ಗೆ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಮೊದಲಾದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಆಯಾ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಇವ

ರಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೧೩ ರಿಂದ ೧೧೨೫ ರ ವರೆಗಣ ಶಾಸನಗಳುಳ್ಳ II ಆಚುಗಿ ಅಥವಾ ಆಚರಸನೂ ಅವನ ಬಳಿಕ ಅವನ ಹಿರೇಮಗನಾದ ೧೧೪೪ರ ಶಾಸನದ ಪೆರ್ಮನೂ[62] ಆಳಿದ ಮೇಲೆ II ಆಚುಗಿಯ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಗನಾದ II ಚಾವುಂಡನು ಆಳತೊಡಗಿದನು. ಚಾಲುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮ ವರ್ಷ ೭೬ನೆಯ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಸಂ। ಪುಷ್ಯ ಬಹುಳ ೨ ಬುಧವಾರ ಉತ್ತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೧ ದಶಂಬರ ೨೬ ಬುಧವಾರದ ಅರಸೀಬೀಡಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ[63] ಚಾಳುಕ್ಯ III ತ್ರೈಲನ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನೆಂದಿರುವ ಈ ಚಾವುಂಡನನ್ನು ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವಂತೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೩ರ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ III ತ್ರೈಲನ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನೆಂದೂ ೧೧೬೬-೬೭ರ ಬೆಣಚಮಟ್ಟಿಯ (ಎ) ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನೆಂದೂ ಹೇಳುವುದರಿಂದ, ಇವನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೧ರ ಮುಂಚೆಯೇ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿ ಪಟ್ಟವೇರಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಪತನಾಂತರ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿರಬೇಕು. ಈ (ಬಡಗಣ) ಸಿಂದರ ರಾಜಧಾನಿ ಎರಂಬರಗೆ, ಅಂದರೆ ಈಗಣ ನಿಜಾಮ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಯೆಲ್ಬುರ್ಗ. ಶಾ. ಶ. ೧೧೦೧ ವಿಳಂಬಿ ಸಂ। ಶ್ರಾವಣ ಶುದ್ಧ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಸೋಮವಾರ = ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೯ ಜುಲಾಯಿ ೩೧ ಸೋಮವಾರದ ಕಟಗೇರಿಯ ಶಾಸನದಿಂದಲೂ[64] ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಇತರ ಶಾಸನಗಳಿಂದಲೂ II ಚಾವುಂಡನು ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಗಳಾದ ಸಿರಿಯಾದೇವಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ವೀರಬಿಜ್ಜಳನೆಂದೂ ವೀರವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನೆಂದೂ ಇಬ್ಬರು ಮಗಂದಿರು ಇದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಹಿರೇ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ದೇಮಲದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ತನ್ನ ಹಿರೇ ಮಗನಿಗೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಆಚುಗಿ ಎಂದು ಕಿರಿಯವನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ

ರಂತೆಯೇ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರರಾಗಿ ಈಗಣ ಹೊನ್ನಾಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯ ಬೆಳಗವತ್ತಿ ಎಂಬ ತಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಿಂದರೂ ಇದ್ದರು. ಅವರ ರಾಜ್ಯದ ಹೆಸರೂ ಸಿಂದವಾಡಿ ಎಂದೇ (Mysore & Coorg from Inscriptions, ಪ 147) ಇವೆರಡೂ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲೆಂದೇ ಕಿಸುಕಾಡು ಇತ್ಯಾದಿಯ ರಾಜ್ಯದ ಸಿಂದರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಬಡಗಣ ಸಿಂದರೆಂದದೆ.

62. EI XX ಪು. 112, 114, 63. SIE. 1929. App. E. ಪು. 43 ನಂ. 33. 64. ಅದೇ ಪು. 50. ನಂ. 151. EI. XX. ಪು. 111.

ಪೆರ್ಮ-ಪೆರ್ಮಾಡಿ ಎಂದು II ಚಾವುಂಡನು ಹೆಸರಿಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ, ತನ್ನ ಕಿರೇ ಹೆಂಡತಿಯ ಹಿರೇ ಮಗನಿಗೆ ಆಕೆಯ ತಂದೆಯ ಬಿಜ್ಜಳ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಕ್ಕಿದುದು ಲೋಕರೂಢಿಗೆ ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಶಾ. ಶ. ೧೦೯೧ ವಿರೋಧಿ ಸಂ। ಪುಷ್ಯ ಶು॥ ೩ ಗುರುವಾರ ಉತ್ತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ=ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೯ ದಶಂಬರ ೨೫ ಗುರುವಾರದ ಹಿರೇಮುನ್ನೂರಿನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ [೬೫] II ಚಾವುಂಡನನ್ನು ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನೆಂದೂ ಕಳಚುರ್ಯ ರಾಯ ಮುರಾರಿ ಸೋವಿದೇವನ ೫ನೆಯ ವರ್ಷದ ಶಾ. ಶ. ೧೦೯೪ ಖರ ಸಂ। ಪುಷ್ಯ ಬಹುಳ ೧೩ ಸೋಮವಾರ = ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೭೨ ದಶಂಬರ ೨೭ರ ನಿಡಗುಂದಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ [೬೬] II ಚಾವುಂಡನ ಮಗಂದಿರಾದ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನೂ ವಿಕ್ರಮನನ್ನೂ ಅವರ ಸೋದರಮಾವನಾದ ಸೋವಿದೇವನ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರರೆಂದೂ ಹೇಳುವುದರಿಂದ, II ಚಾವುಂಡನು ಕ್ರಿ ಶ. ೧೧೭೦-೭೧ರಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾಗಿರಬೇಕು. ನಿಡಗುಂದಿಯ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಶಾ. ಶ. ೧೦೯೬ ಜಯ ಸಂ। ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶುದ್ಧ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಆದಿತ್ಯವಾರ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ=ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೪ ನವಂಬರ ೧೦ ಆದಿತ್ಯವಾರ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣದಂದಿನ ಅಲ್ಲಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ [೬೭] ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನೂ ವಿಕ್ರಮನನ್ನೂ ಕುಮಾರರೆಂದು ಅವರ ತಾಯಿ ಸಿರಿಯಾದೇವಿಯನ್ನು ಪಟ್ಟಮಹಾದೇವಿ ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಆಗ್ಗೆ ಅವರಿನ್ನೂ ಎಳೆಯರಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಾಯಶಃ ಅವರ ತಾಯಿಯೇ ರಾಜ್ಯಧರಳಾಗಿ (regent) ಸಿಂದವಾಡಿಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಲಿರಬೇಕು. ದೇವಗಿರಿಯ ಯಾದವ ಸಿಂಘಣನ (೧೨೧೦-೪೭) ಆಳೊತ್ತಿನ ವಿಕ್ರಮ ಸಂ। ಕಾರ್ತಿಕ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಸೋಮವಾರ= ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೨೧ ನವಂಬರ ೧೮ ಕಳಕಪ್ಪನ ಗುಡ್ಡದ ಶಿಲಾಲೇಖದಿಂದ [೬೮] ಈ ಸಿಂದ ಸೋದರರಲ್ಲಿಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ಆಗ್ಗೆ ಸಿಂಘಣನ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ, ಆಗ್ಗೆ ಆತನಿಗೆ ೬೦ ವರ್ಷವೆಂದರೂ ಕ್ರಿ ಶ. ೧೧೭೪ರಲ್ಲಿ ಈ ಸೋದರರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಪ್ರಾಯ ತುಂಬಿರದು. ಸಿರಿಯಾದೇವಿಯ ಸೋದರನಾದ ರಾಯಮುರಾರಿ ಸೋವಿದೇವನ ಆಳಿಕೆಯ ೭ನೆಯ ವರ್ಷದ ವಿಜಯ ಸಂ। ಕಾರ್ತಿಕ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಸೋಮವಾರ = ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೩ ಅಕ್ಟೋಬರ ೨೯ರ ವೀರಬಿಜ್ಜಳನೆಂಬ ಈ

65. SIE 1928, App. E ಪು. ೨೦, ನಂ. ೪, 66 SIE 1937 (Supp), ಪು. ೧೬, ನಂ. ೨೦೮. 67. ಅದೇ, ಪು. ೧೬, ನಂ. ೨೦೫; EI. XX ಪು.೨೧೩
68. SIE. 1938, App. E. ಪು.೨೩, ನಂ. ೩೬.

ಸಿಂಹ ಬಿಜ್ಜಳನ ಕಣ್ವಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ [೬೯] ಅಂದರೆ ಆತನಿನ್ನು ಎಳೆಯವನಾಗಿದ್ದಂದಿನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಓಲಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬ ಬಲದೇವ ನಾಯಕನು II ಚಾವುಂಡನ ಕಾಲದಿಂದಲೊ ಅದಕ್ಕು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೊ ಈ ಸಿಂದರ ಕಯ್ಯ್ಕಳಗಣ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರಬೇಕು.

ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೦೩ ವಿಕಾರಿ ಸಂ| ಆಶ್ವಯುಜ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಸೋಮವಾರ=ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೦ ಅಕ್ಟೋಬರ ೨೦ರ ಕಳಚುರ್ಯ ಸಂಕಮನ ರೋಣದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ [೭೦] ಸಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನೂ ಅವನ ತಮ್ಮ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನೂ ಅವರ ಸೋದರಮಾವನಾದ ಸಂಕಮನ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರರೆಂದಿರುವಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶ್ವಾವಸು ಸಂ| ಮಾಘ ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಸೋಮವಾರ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೫ ಫೆಬ್ರವರಿ ೧೩ ರ ಸುಳಭಾವಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ [೭೧] ಶಾ. ಶ. ೧೧೦೯ ಪ್ಲವಂಗ......ಚತುರ್ದಶಿ ಸೋಮವಾರ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ=ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೭ ಮಾರ್ಚಿ ೨೫ (ಚೈತ್ರ ಶುದ್ಧ ಚತುರ್ದಶಿ ಮೇಷ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ) ಸೋಮವಾರದ ಬೆಣಚಮಟ್ಟಿಯ (ಬಿ) ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ [೭೨] ಸಿರಿಯಾದೇವಿಯ ಹೆಸರಿಲ್ಲದೆ ಈ ಸಿಂದ ಸೋದರರ ಹೆಸರುಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರುವುದರಿಂದ, ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೦ ರಷ್ಟಕ್ಕೆ ಇವರು ಆಳತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಜತೆಯಾಗಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ ಇವರ ರಾಜಧಾನಿ ಎರಂಬರಗೆ ಎಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮುಂಚಿನಿಂದ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರರಾಗಿದ್ದ ಸಿಂದರು ಚಾಳುಕ್ಯರ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರರೂ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಬೆಣಚಮಟ್ಟಿಯ (ಬಿ) ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸಿಂದ ಸೋದರರನ್ನು ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರರೆಂದದೆಯಾದರೂ ಯಾವನಾದರೂ ಅಧಿರಾಜನ ಹೆಸರಿಲ್ಲದ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇವರಲ್ಲಿಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನನ್ನು (ಬಂ. ೬)

.........ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪದವೀಪತಿ ಯೀ ।
ನ್ನೀತನೆನಲೆಸೆವನೂರ್ವೀ
ಖ್ಯಾತಯಶಂ ವೀರ ವಿಕ್ರಮಾವನಿಪಾಲಂ ॥

ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಆತಕ್ಕ ರಾಜ್ಯವೈಪುಲ್ಯವಿಲ್ಲದ ಇವರು ಚಕ್ರವರ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ

---

69. SIE 1928 (Supp) ಪು. ೧೦, ನಂ. ೧೧೯ A 70. ಅದೇ. ಪು. ೧೪, ನಂ. ೧೭೪. 71. SIE 1929, App. E. ಪು. ೪೬, ನಂ. ೬೫, 72. EI XX; ಪು. ೧೧೭-೧೧೮.

ಅನರ್ಹರೇ ಆದರೂ ಕಳಚುರ್ಯರ ಪತನಾನಂತರ ಈ ಶಾಸನ ಕಾಲದ ವರೆಗಾದರೂ ಈ ಸೋದರರು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಉಪರಾಜರಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು.

ಶಾ. ಶ. ೧೧೧೩ ಸೌಮ್ಯ (?) ಸಂ। ಪುಷ್ಯ ಬಹುಳ ೧೧ ಆದಿತ್ಯವಾರ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೯೨ ಜನವರಿ ೧೨ರ ಚನ್ನರಾಯ ಪಟ್ಟಣ ೧೭೯ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ [೭೩] ಹೊಯ್ಸಳ II ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು ಸೇವುಣರಿಂದ, ಅಂದರೆ ದೇವಗಿರಿಯ ಯಾದವರಿಂದ, ಯುದ್ಧ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದುಕೊಂಡನೆಂದಿರುವ ಸೊರಟೂರಿಂದ ಬೆಳ್ವೊಲ ವರೆಗಣ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಎರಂಬರಗೆಯೂ ಇದೆ; ಶಾ. ಶ. ೧೧೧೭ ರಾಕ್ಷಸ ಸಂ। ಫಾಲ್ಗುಣ ಶುದ್ಧ ಹುಣ್ಣಿವೆ ವಡ್ಡವಾರ=ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೯೬ ಫೆಬ್ರವರಿ ೧೫ ಗುರುವಾರದ ಅರಸಿಕೆರೆ ೧೦೪ರಲ್ಲಿ [೭೪] II ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು 'ಎರಂಬರಗೆಯ ನೆಲೆವೀಡಿನೊಳು ಪೃಥ್ವೀರಾಜ್ಯಂಗೆಯ್ಯುತ್ತಮಿರೆ' (ಬಂ. ೧೭-೧೪) ಎಂದಿದೆ. ಆದಕಾರಣ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೯೨ರ ಮುಂಚೆಯೇ II ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು ಎರಂಬರಗೆಯನ್ನು, ಅತಏವ ಎರಂಬರಗೆ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ, ಸಿಂದರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು, ಸಿಂದರಿಂದಲ್ಲ, ಸೇವುಣರಿಂದ, ಅಂದರೆ ದೇವಗಿರಿಯ ಯಾದವರಿಂದ ಗೆದ್ದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಕ್ರಿ ಶ. ೧೧೮೯ ರ ಅಣ್ಣಿಗೆರೆಯ ಮತ್ತು ೧೧೯೧ ರ ಗದುಗಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ [೭೫] ದೇವಗಿರಿಯ ಯಾದವ ಭಿಲ್ಲಮನು ಮಲಪ್ರಭಾ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಾನದಿಗಳ ತೆಂಕಣ ಹಾಗೂ ಬಡಗಣ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡನೆಂಬಲ್ಲಿ ಅವಲ್ಲಿ ಸಿಂದವಾಡಿಯೂ ಆತನ ಕೆಯ್ವಶವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿರುವುದರಿಂದ, ಆತನು ಸಿಂದವಾಡಿಯನ್ನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೮ರಲ್ಲಿ ಸಿಂದರಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡಿದ್ದು II ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು ಭಿಲ್ಲಮನಿಂದ ಅದನ್ನು ೧೧೯೦ ರಲ್ಲಿ ಸೆಳಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೭ ರ ಬೆಣಚಮಟ್ಟಿಯ (ಬಿ) ಶಾಸನದಿಂದೀಚೆ ಸಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಶಾಸನವಿಲ್ಲ. ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವ ೧೨೨೧ ರ ಕಳಕಪ್ಪನಗುಡ್ಡದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅವನ ತಮ್ಮನಾದ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನನ್ನು ಭಿಲ್ಲಮನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಸಿಂಘಣನ (೧೨೧೦-೪೭) ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನೆಂದದೆ, ಅತಏವ ಬಿಲ್ಲಮನ ಜೈತ್ರಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನು

73. E. C. V. 74. ಅದೇ. 75. F K D. ಪು. ೫೦೪.

ಮಾಡಿದಿರಬೇಕು. ಆ ಮೇಲೆ ಆತನ ತಮ್ಮನಾದ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ಆನಡುವೆ ಹೊಯ್ಸಳರಿಂದ ಯಾದವರು ಮಾಕೊಂಡ ಸಿಂದವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಯಾದವರ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿ ಆಳುತ್ತಿರಬೇಕು. ಆ ಮೇಲಣ ಶಾ. ಶ. ೧೧೫೨ ವಿಜಯ (ಅಂದರೆ ಉತ್ತರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವಿಜಯ) ಸಂ। ಚೈತ್ರ ಶುದ್ಧ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಆದಿತ್ಯವಾರ-ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೧೩ ಮಾರ್ಚ ೧೧ರ ನಿಡಗುಂದಿಯ ಬಸವಣ್ಣನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಶಾಸನದಿಂದ ೭೭ ಯಾದವ ಸಿಂಘಣನ ಮಹಾಪ್ರಧಾನನಾದ ವಾಸುದೇವನಾಯಕನು (ಸಿಂದವಾಡಿಯಲ್ಲಿಯ) ಕಿಸುಕಾಡು ೭೦ನ್ನು ಎರಂಬರಗೆಯ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿವುದರಿಂದ, ಕ್ರಿ ಶ. ೧೨೧೧-೧೨೧೩ ರ ನಡುವೆ, ಪ್ರಾಯಶಃ ಬಿಜ್ಜಳನ ತಮ್ಮನಾದ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನೊಂದಿಗೆಯೇ ಏನೋ ಬಡಗಣ ಸಿಂದರ ಆಳಿಕೆ ನಾಮಶೇಷವಾಗಿ ಅವರ ಸಿಂದವಾಡಿಯನ್ನು ಸಿಂಘಣನು ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ವ್ರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ೭೭ ದೇವಗಿರಿಯ ಯಾದವ ಭಿಲ್ಲಮನನ್ನು ಕುರಿತು,

ಯೋ ವಾ ಮಂಗಲವೇಷ್ಟಕಂ ಕ್ಷಿತಿಪತಿಂ ಶ್ರೀ ಬಿಲ್ಲಣಂ (ವಜ್ರಣಂ) ಜಘ್ನಿವಾನ್

ಎಂದಿರುವಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲಣ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಯಾವೊಬ್ಬ ಅರಸನಾದರೂ ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲೇ ಏಕೆ ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದಲ್ಲಿಯೇ ಇದಿಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಬಿಜ್ಜಣ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆವಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರತಿಕಾರರು ಬಿಲ್ಲಣ ಎಂದು ಎಡಹಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಲಿಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಆಸ್ಪದವಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಬಿಲ್ಲಣಂ ದ್ವಿತೀಯೈಕ ವಚನದ ಪಾಠಾಂತರವಾಗಿ ದೊರೆವ ವಜ್ರಿಣಂ ಎಂಬುದು ಪ್ರಾಯಶಃ ಬಿಜ್ಜಣಂ ಎಂಬುದರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಸಿದ ರೂಪವೆಂದು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಭಿಲ್ಲಮನು ಮಡುಹಿದ ಈ ಅರಸನ ಹೆಸರು ಬಿಜ್ಜಣ ಎಂದಿರಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾಗುವುದರಿಂದ, ಈ ಬಿಜ್ಜಣನನ್ನು ಭಿಲ್ಲಮನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (೧೧೮೭-೯೧) ಬಿಜ್ಜಣನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಇದ್ದ ಹಾಗೂ ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವಂತೆ ಭಿಲ್ಲಮನಿಂದ ಹತನಾದ ಸಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಬಹುದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇಮಾದ್ರಿ ಈತನನ್ನು ಮಂಗಲವೇಷ್ಟಕನೆನ್ನಬೇಕಾದರೆ ಈತನ ರಾಜಧಾನಿಯ ಹೆಸರು ಮಂಗಲವೇಷ್ಟಕ=ಮಂಗಳವೇಡೆ (ಮಂಗಳವಾಡ ?) ಎಂದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಚಾಲುಕ್ಯರಿಂದ ಕಿತ್ತು

(Supp). ಪು. ೧೫, ನಂ. ೨೦೦; E. I. XX. ಪು, ೧೧೪, 76.S I E 1927

ಕೊಳ್ಳುವ ಮುಂಚೆ ತಾನಿನ್ನೂ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಂಗಳವಾಡವು ಅವನ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತೆಂದೂ ಅವನ ಮಗನಾದ ಸೋವಿದೇವನ ರಾಜಧಾನಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಂಗಳವಾಡವು ಒಂದಾಗಿತ್ತೆಂದೂ ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವೆವಲ್ಲದೆ, ಸಿಂದರ ಯಾವ ಶಾಸನದಲ್ಲಾದರೂ, ಪಮಂಚ II ಚಾವುಂಡನ ಹಾಗೂ ಅವನ ಮಗಂದಿರಾದ ಬಿಜ್ಜಳ ಮತ್ತು ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ, ಎರಂಬರಗೆಯನ್ನೇ ಅವರ ರಾಜಧಾನಿ ಎಂದದೆ ವಿನಾ ಮಂಗಳವೇಡೆಯ ಹೆಸರು ಹೇಗೂ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೆ, ಅವರಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲದುದರಿಂದಲೂ ಭಿಲ್ಲಮನಿಂದ ಸಿಂದವಾಡಿಯನ್ನು ಗೆದ್ದ II ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೂ ಎರಂಬರಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಂದರ ಅವಸಾನಾನಂತರ ಸಿಂಘಣನ ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ವಾಸುದೇವ ನಾಯಕನ ರಾಜಧಾನಿ ಇದ್ದುದೂ ಎರಂಬರಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದು ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಬಿಲ್ಲಣನು ಸಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನೇ ಎಂದಾದರೆ ಕಳಚುರ್ಯರ ವಿಧ್ವಂಸದ ಮತ್ತು ಚಾಲುಕ್ಯ IV ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯ ನಡುವಣ ಸಂದುಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆ ಸಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನು ತನ್ನ ಮಾತಾಮಹನ ಹಾಗೂ ಸೋದರಮಾವಂದಿರ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಮಂಗಳವೇಡೆಯ (ಅಥವಾ ಮಂಗಳವಾಡದ) ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯ್ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಭಿಲ್ಲಮನಿಂದ ಪರಾಜಿತನಾಗುವಂದಿಗೆ ಈ ಸತ್ಕಾಲಕ್ಕಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಯ ನೆಲೆವೀಡಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೇನೋ ಎಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಷ್ಟೇ ವಿನಾ ಪ್ರಮಾಣಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅನ್ಯತ್ರ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೯ರ ರೊಣದ ಮತ್ತು ೧೧೮೦ರ ಸೂಡಿಯ ಶಾಸನಗಳಿಂದ[೭೮] ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಗನೆಂದು ತಿಳಿದ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಯಾಣದ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರದ ವಜ್ರದೇವನ ಹೆಸರೇ ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಆ ಶಾರ್ದೂಲ ವಿಕ್ರೀಡಿತದ ಚರಣದಲ್ಲಿ ಛಂದೋನುಕೂಲವಾಗಿ ವಜ್ರಿಣಂಎಂದೂ ಪಾಠಾಂತರದ ತದ್ಭವದಲ್ಲಿ ವಜ್ರಿ (ನ್) ಎಂಬುದರ ಸ್ವರ ವಿಪರ್ಯಾಸದಿಂದ ಬಿಜ್ಜ (ಣಂ) ಎಂದೂ ಆ ಬಿಜ್ಜಣವು ಬರೆವಣಿಗರ ತಪ್ಪಿನಿಂದ ಬಿಲ್ಲಣಂ ಎಂದೂ ಆಗಿರಬಹುದೆಂದೂ ತೋರುವುದರಿಂದ, ಕಳಚುರ್ಯರ ಪತನಾನಂತರ ಈ ವಜ್ರದೇವನು ಪ್ರಾಯಶಃ ಚಾಲುಕ್ಯ IV ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಉಪರಾಜನಾಗಿ ಮಂಗಳವೇಡಿಯ ಹಾಗೂ ಅದರ ಕೆಲಬಲದ ಸೀಮೆಯನ್ನು ಆಳು

78. FKD ಪು. 477.

ತ್ತಿದ್ದರೆ (ಆದರೆ ಈ ಕುರಿತು ಶಾಸನಾಧಾರವೂ ಇಲ್ಲ; ವಜ್ರದೇವನದೇ ಎಂಬ ಶಾಸನವೂ ಇಲ್ಲ), ಭಿಲ್ಲಮನಿಂದ ಹತನಾದ ಮಂಗಳವೇಡಿಯ ಅರಸನು ಈತನೇನೋ ಎಂದೂ ಊಹಿಸಬಹುದಲ್ಲದೆ ಇದನ್ನೂ ಪ್ರಮಾಣಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಮಂಗಲವೇಷ್ಟಕನಾದ ಬಿಲ್ಲಣ (೦) ಅಥವಾ ವಜ್ರಿ (೫೦) ಎಂಬವನು ಇಂಥವನೇ ಎಂದು ಸುನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಬೆಣಚಮಟ್ಟಿಯ (ಬಿ) ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಬಂ. ೪) ಸಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು

ನಂಬಿಗೆಯು ತೆರದಿಂ ಶಿವನಂ
ನಂಬಿದನೋಹಿಲನ ತೆರದೆನೋಹಿಲ್ಲದ ಭ।
ಕ್ತಂ ಬಾಣನಂತೆ ಜಾಣಂ
ಕಿಂಬಹುನಾ ವೀರಬಿಜ್ಜಳಾವನಿಪಾಲಂ॥

ಎಂದು ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳಿಂದಲೂ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದಲೂ ಪರಮ ಶಿವಭಕ್ತರೆಂದು ತಿಳಿವ ನಂಬಿ, ಓಹಿಲ, ಬಾಣರೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಆತನು ಪ್ರಾಯಶಃ ವೀರಶೈವನೇ ಆಗಿದ್ದನೇನೋ. ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮತವಾವುದೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಗಂದಿರ ಸೋಮೇಶ್ವರ (ಸೋವಿದೇವ) ಹಾಗೂ ಶಂಕರ (ಸಂಕಮ) ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ [೭೯] ಅವನ ಸುವರ್ಣ ವೃಷಭ ಧ್ವಜವೂ [೮೦] ಇತನು ಜೈನನಲ್ಲವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ದ್ಯೋತಕವಾಗಿವೆ. ಮುಂದೆ ಕಾಣುವ ಮೇರೆಗೆ ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನು ಜೈನರ ವಾದವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು ಪರಮ ಶೈವನಾದ ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನ ಕಾಲು ತೊಳೆದು ಅವನು ಅಬ್ಬಲೂರಿನ ಜೈನ ಬಸದಿಯಲ್ಲಿಯ ಜಿನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೆಡವಿ ಅಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದ ಆದೇ ವೀರ

79. ಜೈನರಲ್ಲಿ ಶಂಕರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದಾದರೂ ಉದಾ— ಅಜಿತಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (XII ೯ ಶಂಕರಗಂಡ, ಶಿಕಾರಿಪುರ ೧೯೭ರಲ್ಲಿ (EC VII ೬೦ ೧೨) ಜಿನಸಮಯೋಚ್ಚಿಂತಾಮಣಿ ಶಂಕರ ಸಾಮಂತ, ಅಬ್ಲೂರಿನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಜೈನರ ಮುಂಬಿಗನಾದ ಸಂಕಗಾವುಂಡ ಇತ್ಯಾದಿ– ಅವರಲ್ಲಿ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದಂತಾಗಲಿ ಜೈನ ಅರಸರಿಗೆ ವೃಷಭ ಧ್ವಜವಿದ್ದಂತಾಗಲಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. 80 ಉದಾ — E. C. VII ಶಿಕಾರಿಪುರ ೧೮. ೯೩. ೧೮೩. ೧೬೧. ೧೯೮. ೨೪೩. ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಸತ್ತ್ರಳಿಗೆ ಒಂರಲ್ಲಿಯ ಗೋಗಾವೆ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟನೆಂಬ ಅಬ್ಬಲೂರಿನ ಶಾಸನದ[೮೧] ಹೇಳಿಕೆ ಯಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನು ಜೈನನಾಗಿರದೆ ಶಿವಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯು ತ್ತದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ದಿಗ್ಭಾಗಮಂ ಸಾಧಿಸಲೆಂದು ಬಿಜ್ಜಲ ಮಹಾರಾಜಂ ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ದು ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಯೊಳು ಬೀಡಂಬಿಟ್ಟು ಸುಖಸಂಕಥಾವಿನೋ ದದಿಂದಮಿಪ್ಪರ್ದುಮುನಿಬರುವೊಂದಾಗಿ ಬಂದು ಕುಳ್ಳಿದ್ದರ್ ಕೋಡಿಯ ಮಠದ ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಂಗಮಂ ಮಾಪ್ಪರ್ದುಮಾ ಪ್ರಸ್ತಾವದೊಳು, (ಬಂ. ೩೪-೩೫) ಆ ಕೋಡಿಯ "ಮಠದೊಳೀನಾನುಂ ಧರ್ಮಮಂ ದೇವಮರ್ಮ್ಯಾಡಿದೊಡದು ಚಂದ್ರಾರ್ಕಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ನಡೆವುದು" (ಬಂ. ೪೪-೪೫) ಎಂದ ತನ್ನ ಪಾದಪದ್ಮೋಪಜೀವಿಯಾದ ಕಸಪಯ್ಯನಾಯ ಕನ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳ ಮಹೀಪಾಲನು ದಕ್ಷಿಣ ಕೇದಾರೇಶ್ವರ ದೇವರಂಗಭೋಗಕ್ಕಂ ತಪೋಧನರಾಹಾರದಾ ನಕ್ಕಂ ವಿದ್ಯಾದಾನಕ್ಕಂ ಖಂಡಸ್ಫುಟಿತ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕ್ಕಂ ಶಿಷ್ಟೇಷ್ಟಂ ಸಂತರ್ಪಣಕಂ (ಬಂ. ೪೫-೪೬) ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟನೆಂಬ ಅವನ ಆಳಿಕೆಯ ೬ನೆಯ ವರ್ಷದ ವಿಷು ಸಂ। ಪುಷ್ಯಮಾಸದಮಾವಾಸ್ಯೆ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ =ಕ್ರಿ. ಶ ೧೧೬೨ ಜನವರಿ ೧೭ ಬುಧವಾರ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣದಂದಿನ ಶಿಕಾರಿಪುರ ೧೦೨ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ[೮೨] ಬಿಜ್ಜಳನು ಶಿವಭಕ್ತನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಗನಾದ ಕಳಚುರ್ಯ ಆಹವ ಮಲ್ಲನ (೧೧೮೧-೮೩) ದಂಡನಾಥನಾದ ಜೈನ ರೇಚನ ಅಥವಾ ರೇಚಿದೇವರಸನ ತೇದಿಯಿಲ್ಲದ ಶಿಕಾರಪುರ ೧೯೭ನೆಯ ಶಾಸನದ[೮೩] ಅವತಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಜೈನ ಶಾಸನಗಳು ಮೊದಲಾಗುವ ಶ್ರೀಮ ತ್ಪರಮಗಂಭೀರೇತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕವೂ ಆಮೇಲೆ (ಬಂ. ೨-೩) 'ಧಮ್ಮರ್ಂ ಶಾತಿ ಸತ್ಕುಂಥುವೆಂಬೀ ರತ್ನತ್ರಯ ದೇವರ' ಅಂದರೆ ಧರ್ಮನಾಥ, ಶಾಂತಿ ನಾಥ, ಕುಂಥುನಾಥ ಎಂಬೀ ಮೂರು ಜೈನ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದು ಅದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜೈನ ಶಾಸನವೇ ಆದರೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕಳಚುರ್ಯವಂಶಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವೊಬ್ಬನನ್ನೂ ಜೈನನೆಂದಿಲ್ಲ. ಅವರೆ ಲ್ಲರಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬನಾಗಲಿ ಜೈನರಾಗಿದ್ದರೆ, ಆ ಜೈನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೆಂದಿಗೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಎಂಬುದಿಷ್ಟು

81. FKD, ಪುಟ ೪೮೩, 82. EC. VII. 83. ಅದೇ,

ಕಂಡಿತವಿರುವುದರಿಂದ, ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನಾಗಲಿ ಅವನ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿ ಜೈನರಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವ ನದಿಹರಳ ಹಳ್ಳಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ [84] ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನು ಜೈನರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದೆಯಾದರೆ, ಅದರಿಂದ ಆತನು ಪರಧರ್ಮಸಹಿಷ್ಣುವೆಂದೇ ಹೊರತು ಜೈನನೆಂದಾಗದು. ಹೀಗೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸಮಸಾಮಯಿಕರಾಗತಕ್ಕ ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನೂ ಅವನ ದೌಹಿತ್ರನಾದ ಸಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನೂ ಇವರಿಬ್ಬರೇ ಬಿಜ್ಜಳರಲ್ಲಿ ಯಾವಾತನಾದರೂ ಜೈನನಲ್ಲವೆಂದು ಇಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಿರುವುದರಿಂದ, ಬಸವೇಶ್ವರನು ಓಲಗಿಸಿದ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೮೪ರ ವೀರಶೈವ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತನ ಚನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (೧-೫-೬) ಜಿನ ಬಿಜ್ಜಳನೆಂದೂ ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೬೫೦ರ ಜೈನ ಧರಣಿ ಪಂಡಿತನ ಬಿಜ್ಜಳರಾಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ [85]

ಜೈನಶಾಸನ ವಾರ್ಧಿವರ್ಧನ ಚಂದ್ರಮ
ಜೈನವಂಶಾನ್ವಯ ತಿಲಕ
ಜೈನ ಮಾರ್ಗಾನಂದಪರ

ನೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವುದಾದರೂ ಇತಿಹಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತೀರ ಅಯಥಾರ್ಥವೇ ಸೈ. ಅತಏವ 'ಭವಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಗದ್ದುಗೆಯ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿರ್ದು ಓಲೈಸಿಹೆನೆಂದು ನುಡಿವರಯ್ಯ' ಎಂಬ ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನದಲ್ಲಿಯು [86] ಭವಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವೀರಶೈವೇತರನೆಂದೇ ವಿನಾ ಜೈನನೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ.

ಇನ್ನೂ ಹೇಳುವದಾದರೆ, ಕೂಡಲ ಸಂಗಮೇಶ್ವರನೇ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಯವಾಗಿ 'ಎಲೆ ಮಗನೆ ಬಸವ ಬಸವಣ್ಣ ಬಸವಿದೇವಿ.........ನೀಂ ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನಿಪ್ಪ ಮಂಗಳವಾಡಕ್ಕೆ ಪೋಗು' ಎಂದು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದನೆಂದು ವೀರಶೈವನಾದ ಹಾಗೂ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಿರಿಯ ಸಮಕಾಲೀನನಾದ ಹರಿಹರನ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಿರಿಯ ಸಮಕಾಲೀನನಾದ ಹರಿಹರನ ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ (ಪು. ೨೧) ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ, ವೀರಶೈವವು ಇನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿಲ್ಲದ ಕಾಲದ ಆ ಕನಸಿನಂದಿನ ಬಿಜ್ಜಳನು ಶಿವಭಕ್ತನೇ ಆಗಿರಬೇಕಲ್ಲದೆ ಜೈನನಲ್ಲ. ಆ ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೂ ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೂ ಕೊನೆಗೆ ತಾಗಿ ಬಂದ ವೈಮನಸ್ಯವನ್ನು

84. ಕ. ಸಾ. ಪ. ಪತ್ರಿಕೆ XXIII, ಪು. ೨೬೮,

85. ಕವಿಚರಿತೆ ೨, ಪು. ೪೧೬—೪೧೮, 86. ಪು. ೧೦೪, ನಂ.೬

ಕೂಡ ಹೇಳಿರುವ ಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩೬೯) — ಉದಾ. ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ (೫೩-೬೮) ಜೈನರು ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿಗೆ ಒಯ್ದು ವಾದವು ಬಿದ್ದು ಹೋಗಲು ಶಿವಭಕ್ತರು ಬಿಜ್ಜಳನ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿಯೇ

ಅವಿರತಂ ಕಲ್ಯಾಣದೊಳಗೆಣಿ
ಸುವರೆ ಜಿನನುಂ ಬಸದಿಯೆಂಬೀ
ಜವಳಿನುಡಿಯಿಲ್ಲೆನಲು ಹುಡಿಹುಡಿ

ಮಾಡಿದರು — ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಸ್ತಾವಗಳಿಂದ ತೋರವಂತೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ಜೈನನೂ ಅಲ್ಲ, ಅವರ ವೈಮನಸ್ಯಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನಮತೀಯತೆಯೂ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಅತಏವ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಬಿಜ್ಜಳನು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿಯೂ ಜೈನನಾಗಿದ್ದರೆ, ಚನ್ನಬಸವಪುರಾಣ ಹಾಗೂ ಬಿಜ್ಜಳರಾಯ ಚರಿತೆಗಿಂತ ಅವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಶಾನೆ ಸಮೀಪತರವಾದ ಬಸವರಾಜ ದೇವರ ರಗಳೆ ಹಾಗೂ ಬಸವಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಹೇಳದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದರಿಂದ, ಕಳಚುರ್ಯರ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಈ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜೈನನೆನ್ನದ ಬಿಜ್ಜಳನು ಸರ್ವಥಾ ಜೈನನಲ್ಲ.

[ಮುಂದುವರಿವುದು.]

ವೀರಶೈವರ ಪೂರ್ವದ ಹೆಸರು ಯಾವುದು?.

(ಲೇ. ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇಶಿಕರು ವೈಲೇಶ್ವರ. ಮುಕ್ಕಾಂ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ.)

ಇತ್ತಿತ್ತಲೀಗ ವೀರಶೈವಮತವು ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿರದೆ ಶೈವಮತ, ಶೈವಾಂತರ್ಗತ, ಕಾಳಾಮುಖ, ಲಕುಲೀಶಾದಿ ಶೈವ ಪಂಥಗಳೇ ಇದ್ದವೆಂದೂ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಿಂದೀಚೆಗೆ ವೀರಶೈವ ಮತವು ಉಂಟಾಯಿತೆಂತಲೂ ಹೇಳುವದಲ್ಲದೆ ಲೇಖಗಳನ್ನು ಸಹ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ

ಇನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಈಗಿನಂತೆ ವೀರಶೈವ ಅಥವಾ ಲಿಂಗಾಯತ ಲಿಂಗವಂತ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಶಿವಸಮಯ ಮುಂತಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಾಮಗಳಿಂದ ವೀರಶೈವವು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿತೆಂತಲೂ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಪುಟ (೧೪) ಸಂಚಿಕೆ (೧)ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರ ಶ್ರೀ. ವೀರೇಶ್ವರೆಂಬುವವರು 'ದ್ರಾವಿಡ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೇತಕ್ಕೆ' ಎಂಬ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಈಗಿನಂತೆ ವೀರಶೈವ ಅಥವಾ ಲಿಂಗಾಯತವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಶಿವಸಮಯ ಮುಂತಾದ ನಾಮಗಳಿಂದೇ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿತೆನ್ನುವವರ ಮತವನಲ್ಲಗಳೆದು ಹಾಗೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಕಾಳಾಮುಖ ಲಕುಲೀಶಾದಿ ಶೈವಪಂಥಗಳೇ ವಿನಾ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಹಲಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಪಕ್ಷದವರು ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಗಳೇ ವೀರಶೈವಮತಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಉಳಿದ ವೇದಾಗಮಾದಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳು ಅವಿಶ್ವಾಸದಾಯಕಗಳೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಈ ಉಭಯಪಕ್ಷಾನ್ವಿತರು ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಕ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಚನ್ನಾಗಿ ಶೋಧಮಾಡಿದ್ದರೆ ಈ ರೀತಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ವಚನಕಾರರು ವೇದಾಗಮ ಪುರಾಣ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಎತ್ತಿ ತಾವು ಹೇಳುವ ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ವೇದಾಗಮ ಪುರಾಣ ಸಮ್ಮತವೆಂದು ಅಂದಿಂದಿನ ಸ್ವಮತ ಪರಮತದವರಿಗೆ ಮತನಿಷ್ಠೆಯ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವಚನಕಾರರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಕೊಂಡಿರುವ ವೇದಾಗಮಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಅಂಥ ಪ್ರಮಾಣಗ ಳನ್ನು ಬಿಳುಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿರುವದನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವೀರಶೈವ ಮತ ವಾಗಲೀ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವಾಗಲೀ ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನವೆಂಬುದನ್ನು ಆಗ ಮಜ್ಞರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ, ಪುರಾತನಕಾಲದಿಂದಲೂ, ವಚನಕಾರರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇರುವದನ್ನು ಮಂಡಿಸುವಾ.

ಶ್ರೀಯುತ ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರಂತೆ ಶೋಧನಮಾಡಿ ವೀರಶೈವರ ಪೂರ್ವದ ನಾಮಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಾನುವಾದದಿಂದ ವಾಚಕರ ಅವಗಾಹ ನಕ್ಕಾಗಿ ದಿಗ್ದರ್ಶನಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದರೇನೇ ಮುಂದಿನ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತಳ ಹದಿ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಇಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವೆವು. ಹೆಚ್ಚು ನೋಡ ಲಿಚ್ಛಿಸುವವರು ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಲೇಖಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಉಕ್ತ ನಾಲ್ಕು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಕಿಂತ ಯಜ ಮಾನತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿಲ್ಲವು ಇವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನವು ಹಿರಿದು. ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನದ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ. ಶ. (೧೧೬೫). ಶಾಸನ ಗಳ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೦೦ರಿಂದ ೧೨೬೦ರ ವರೆಗೆ. ಇದರಿಂದ ಅವು ೩೫ ರಿಂದ ೧೦೦ ವರುಷ ಕಿರಿಯತನದವುಗಳು. ಇದು ಅವುಗಳ ಕಾಲ ಗಣಿತವು.

ಆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯ ನಾಮಗಳು ಇಂತಹವು. ಶಿವಸ ಮಯ ಪ್ರಕಾಶನು, ಶಿವಯೋಗಯುಕ್ತನು, ಶಿವಾಚಾರವುಳ್ಳವನು, ಲಿಂಗ ವೇಧಕನು ಪುರಾತನರಲ್ಲಿಯೂ ಜಂಗಮರಲ್ಲಿಯೂ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು, ಮುನಿಪತಿ, ಆರೂಢವ್ರತಿ, ಶಿವಯೋಗಸಿದ್ಧ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ನಾಮಗಳು ಬಂದರೂ ವೀರಶೈವ, ಲಿಂಗಾಯತ ಈ ನಾಮಗಳು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲವು.

ಇನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವಂತ, ಸಮಯಾಚಾರಿ ಸಮಯಾಚಾರ, ಶಿವಾಚಾರ, ಲಿಂಗಭಕ್ತ, ಲಿಂಗಪಥ, ಸಮಯ ವ್ರತ,

ಗಳು, ನಿಜವ್ರತ, ಇವುಗಳ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುಲಿಲ್ಲವು. ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳ ನಾಲ್ಕೆಡೆ ಬಂದ ಲಿಂಗವಂತ ನಾಮವೂ ಶಾಸನಗಳೊಂದೆಡೆಯು ಬರಲಿಲ್ಲವು. ಅಂದಮೇಲೆ ಬಸವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಲಿಂಗವಂತ ನಾಮವು ಶಾಸನಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಅಡಗಿತ್ತು ? ಇದನ್ನು ಶೋಧಕರು ಸ್ಪಷ್ಟಪ್ತಿಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನಾದರೂ ಮರಳಿ ಉತ್ತರಿಸಲಿ.

ವೀರಶೈವದ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಚನದಲ್ಲಿ ಶಿವಸಮಯ, ಶಿವಾಚಾರ, ಶಿವಯೋಗ, ಸಮಯಾಚಾರ, ಸಮಯಾಚಾರಿ ಮುಂತಾದ ನಾಮಗಳು ವೀರಶೈವ ಮತಕ್ಕೇನೇ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವುಗಳೆಂದು ಶ್ರೀಯುತ ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರೇ ಒಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ. ಪುನಃ ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವದು ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲವು. ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ತೆಗೆದು ತೋರಿಸುವೆವು. ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಇಡೀ ವಚನಗಳನ್ನೇ ಕೊಡದೆ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಾಕ್ಯಗಳುಳ್ಳವುಗಳನ್ನೇ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಉದಾಹರಿಸುವೆವು ಹೆಚ್ಚು ನೋಡಲಿಚ್ಛಿಸುವ ವಾಚಕರು ಅವರವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ವೀರಶೈವ ವಚನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ಇತರ ವಚನಕಾರರ ವಚನಗಳನ್ನೇ ಆರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆವು.

ಶ್ರೀ ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ.

ಪುಟ ೨೧ ವಚನ ೬.

ಗುರುಮಾರ್ಗವೇ ತನಗೆ ಸಮ್ಮತವಾಗಿ । ತನ್ನಮಾರ್ಗವೇ ಗುರುವಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾಗಿ । ವೀರಶೈವಾಚಾರಸಂಪನ್ನನಾಗಿರಬಲ್ಲಡೆ । ಆತ ಮಹೇಶ್ವರನಪ್ಪನಯ್ಯಾ ಕೂಡಲ ಚನ್ನಸಂಗಮದೇವಾ ॥

ಪುಟ ೩೬ ವಚನ ೭.

ಇಷ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಮುಖವಾಗಿ । ವೀರಶೈವಾಚಾರಸಂಪನ್ನರಾಗಿರ್ದ । ಸದ್ಭಕ್ತವೀರಮಾಹೇಶ್ವರರ ಮೇಲೆ ರತಿ ಇಲ್ಲದೆ ॥

ಪುಟ ೫೫ ವಚನ ೭.

ಇಂತೀ ವೇಷ ಡಂಭಕ ಗುರುಶಿಷ್ಯರ ಮೆಚ್ಚುವರೇ ವೀರಶೈವಾಚಾರಸಂಪನ್ನರಾದ ನಿಜಶರಣರು ॥

ಪುಟ ೫೬ ವಚನ ೧೧.

ಇಂತೀ ವೀರಶೈವಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಿದು ಚಿನ್ಹವು॥

ಪುಟ ೬೬ ವಚನ ೧.

ಕೋಟಿಸುಕೃತದ ಫಲವು । ಒಂದುವೇಳೆ ಕೈಸಾರದಂತಿರ್ದುದ ವೀರ ಶೈವಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನರಾದ ಘನಮಹಿಮರೇ ಬಲ್ಲಯ್ಯ ॥

ಪುಟ ೬೬ ವಚನ ೩.

ವೀರಶೈವಸಂಪನ್ನರೆನಿಸುವ ಪರಮ ಸದ್ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅನುಭಾವವೇ ಅರಿವಿನ ಗೊತ್ತು ॥

ಪುಟ ೭೫ ವಚನ ೧೫

ವೀರಶೈವ ಸಮ್ಮತವಾಗಿ ನಿಂದು ॥ಸಾಕ್ಷಿ। ಇಂದ್ರಾವದ್ರಿಯೋ ಹಸ್ತ ಪೀಠ ನಿಜಲಿಂಗ ನಿಷ್ಟಂ । ವಿನಶ್ಯತಲ್ಲೀನಮ ಪ್ರವೇಶಾ॥ ಬಾಹ್ಯಕ್ರಿಯಾ ಸಂಕುಲ ನಿಷ್ಪ್ರಹಾತ್ಮಾ। ಸಂಪೂಜಯೋತ್ವಂಗಯೋ ವೀರಶೈವಂ॥ ಉಕ್ತ ಶ್ಲೋಕು. ಇಲ್ಲಿ ಅಶುದ್ಧಬಿದ್ದಿದೆ ಈ ಪ್ರಮಾಣವು ಆಗಮಗಳ ಲ್ಲಿಯೂ ಶಂಕರಸಂಹಿತಾ, ವೇದಾಂತಸಾರ ವೀರಶೈವ ನಿರ್ಣಯ ಚಿಂತಾಮಣಿ, ಶೈವರತ್ನಾಕರ, ವೀರಶೈವಸದಾಚಾರಸಂಗ್ರಹ, ಅನಾದಿ ವೀರಶೈವಸಾರ ಸಂಗ್ರಹ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿದೆ.

॥ಯೋಹಸ್ತಪೀಠೇ ನಿಜಲಿಂಗಮಿಷ್ಟಂ । ವಿನ್ಯಸ್ಯ ತಲ್ಲೀನ ಮನಃ ಪ್ರಚಾರಃ॥ ಬಾಹ್ಯಕ್ರಿಯಾ ಸಂಕುಲ ನಿಷ್ಪ್ರಹಾತ್ಮಾ। ಸಂಪೂಜಯತ್ಯಂಗ ಸ ವೀರ ಶೈವಃ ॥

(ಶಂಕರಸಂಹಿತೆ ಅಧ್ಯಾಯ ೮೪ ಶ್ಲೋಕ ೩೬ ತಾಡವಲಿ ಪ್ರತಿ)

ಶ್ರೀ ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರೇ ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧತೆಗಾಗಿ ಈ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ತಮ್ಮ ವಚನದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಹಿಂದೆ ವೀರಶೈವ ಮತವಿಲ್ಲೆನ್ನುವ ವಾದಿಗಳು ಬಸವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವವಿದ್ದಿಲ್ಲವೆನ್ನು ವವರು ಈ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಮನನಂಗೊಳಲಿಪ್ಪುದು.

ಪುಟ ೭೯ ವಚನ ೩

ಇದು ಕಾರಣ ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಮುಗ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು ॥

ಪುಟ ೯೩ ವಚನ ೩

ವೀರಶೈವ ಸಂಪನ್ನರಾದ ಪರಮ ಸದ್ಭಕ್ತರಿಂದೆ ಪಾದೋದಕ, ಪ್ರಸಾದ ಕೊಳ್ಳರು । ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗವಂ ಬಿಜಯಂಗೈಸಿ ಕೃತಕೃತ್ಯನಂ ಮಾಡಿದ ನಮ್ಮ ವೀರಶೈವಗುರು ಕೂಡಲ ಚನ್ನಸಂಗಮದೇವಾ॥

ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೧ ಪುಟ ೭೬ ವಚನ ೮

ಶ್ರೀ ಗುರು ಆ ಶಿವಕಳಾತ್ಮಂಗೆ ಪೂರ್ವದ ಶೈವ ಮಾರ್ಗವ ಬಿಡಿಸಿ ನಿಜ ವೀರಶೈವದ ದೀಕ್ಷೆಯನಿತ್ತ ಕೂಡಲ ಚನ್ನಸಂಗಮದೇವಾ ॥

ನಿಜಾಚರಣೆಯ ವಚನ ಪ. ಟ ೧೩೨ ವಚನ ೩೩

ವಾಚಕರಿಗೆ ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರ ಉಕ್ತ ೧೧ ವಚನಗಳಿಂದ ವೀರಶೈವ ವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟೆವು.

ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ವಚನ.

ಪುಟ ೬೦ ವಚನ ೩೩೨

ತನ್ನ ತಾ ತಿಳಿವ ನೇಮದವರು ವೀರಶೈವಾಗ್ರಣ್ಯರು ಕಪಿಲಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ॥

ಪುಟ ೬೦ ವಚನ ೩೩೩

ತನ್ನ ತಿಳಿವ ವೀರಶೈವ ಭವಕ್ಕೆ ಬಂದನೆಂಬ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಲ್ಲರೆ ಹೇಳಿರಯ್ಯಾ । ಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ॥

ಪುಟ ೮೮ ವಚನ ೫೨೨ ತಿಳಿದನುಭಾವಿಯೇ ಪರಮ ವೀರಶೈವ ॥

ಪುಟ ೯೯ ವಚನ ೫೫೫

ಚತುರ್ವರ್ಣವಾದರೇನು ಚತುರ್ವರ್ಣಾತೀತನೇ ವೀರಶೈವ

ಪುಟ ೧೧೫ ವಚನ ೬೭೩

ಕುಲದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರನಾದಡೇನು ಮನದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವ ನೆಲೆಗೊಂಡ ವನೇ ವೀರಶೈವ ॥

ಪುಟ ೧೧೯ ವಚನ ೬೮೫

ಪರ್ವತಲಿಂಗವ ವೀರಶೈವ ಪೂಜಿಸಿದ॥ ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶೈಲ ಶಿಲೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಲಿಂಗವನ್ನು ವೀರಶೈವರು ಪೂಜಿಸಿದರೆಂಬರ್ಥ.

ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಉಕ್ತ ೬ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವವು ಶಿಕ್ಕಿತು.

ಶ್ರೀ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯರ ವಚನ.

ಪುಟ ೧೧ ವಚನ ೨

ಇತಿ ಮುವತ್ತೆರಡು ಕಲೆಗಳ ಸದ್ಗುರು ಮುಖದಿಂದರಿದ ಬಸವ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಗಣಂಗಳೆಲ್ಲ ನಿರಾಭಾರಿ ವೀರಶೈವ ಮಾರ್ಗ ಹಿಡಿದಾಚರಿಸಿದರು । ಚನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯಾ

ಪುಟ ೨೦ ವಚನ ೫

ನಮ್ಮ ಬಸವಣ್ಣನು ಜಗದ್ಧಿರ್ಥನಾಗಿ ಮರ್ತ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ವೀರ ಶೈವ ಮಾರ್ಗವನರುಹುದಕ್ಕೆ ಚನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯಾ ॥

ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವರ ವಚನ

ಪುಟ ೩೮ ವಚನ ೫೪

ಪುರಾತನರು ಶುದ್ಧ ಸುಶೀಲ ನಿರಾಭಾರಿ ವೀರಶೈವರು ಮೆಚ್ಚು ವರೇ ಕಲಿದೇವರ ದೇವ ॥

ಪುಟ ೪೭ ವಚನ ೬೪

ಅಯ್ಯಾ ನಾವು ಪುರಾಣ ಪುಸ್ತಕವಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರಾಭಾರಿ ವೀರಶೈವಕ್ಕೆ ಹೊರಗಾಗಿ ಕಲಿದೇವರದೇವ ॥

ಪುಟ ೬೧ ವಚನ ೮೯

ಶೈವ ಮಾರ್ಗದ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗವನುಳಿದು । ವೀರಶೈವ ಶಿವ ಯೋಗಸಂಪನ್ನರಾಗಿ ಆಚರಿಸುವದು ಕಲಿದೇವರದೇವ ॥

ಮಾಚಿದೇವರ ಮೂರು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವವು ಸಿಕ್ಕಿತು.

ಅರಿವಿನಮಾರಿತಂದೆಗಳ ವಚನ

(ತಾಡವಾಲಿ ಪ್ರತಿಯಿಂದ)

ವಚನ ೪೪

ವೀರಶೈವ ಗುರುವಾಗಿ ಶುದ್ಧ ಶೈವಕ್ಕೆ ಹೊರಗಾಗಬೇಕು । ಅಂಗ ಲಿಂಗಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ ಕಾರಣ ವೀರಶೈವವೆಂಬ ಹೆಸರಾಯ್ತು ॥ ಸದಾಶಿವಮೂರ್ತಿ ಲಿಂಗವನರಿತಲ್ಲಿ ।

ವಚನ ೪೫

ವೀರಶೈವಪೂಜೆ ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಹಿಂಗದೇ ಲಿಂಗವ ಧರಿಸಬಹುದು. ಸದಾಶಿವಮೂರ್ತಿಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಒಳಗು

ಈ ವಚನವು. ಶ್ರೀಯುತ ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರಿಂದ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಪುಟ. ೧೦೨, ೧೦೮ ವಚನ ೮೫.೧೦೫.

ಶ್ರೀ ಅಂಬಿಗರ ಚವುಡಯ್ಯನವರ ವಚನ.

ಪುಟ ೧೧೭ ವಚನ ೧೪೦

ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ನನೆಂದು ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವನೆಂದು । ನಿರಾಭಾರಿ ಎಂದು ಅಂಬಿಗರ ಚವುಡಯ್ಯ ॥ ಇಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶೈವವು ಸಿಕ್ಕಿತು

ಶ್ರೀ ಪ್ರಸಾದಿ ಭೋಗಣ್ಣಗಳ ವಚನ.

(ತಾಡವಾಲಿ ಪ್ರತಿಯಿಂದ ವಚನ ೧೦)

ಶೈವವಾರು ವೀರಶೈವ ಮೂರು. ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಪ್ರಿಯ । ಭೋಗಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗ । ವಿಭೇದವಾದಭೇದ ॥

ವಚನ ೨೯.

ಸರ್ವಂ ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತೆರಹಿಲ್ಲದ ಸಂಗ ವೀರಶೈವ.'

ವಚನ ೫೧

ಅನಾದಿ ಪರಶಿವನ ಭೇದರೂಪ ಬಸವಂಣ । ಅಭೇದ ರೂಪು ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನಾಗಿ । ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂಬುದ ಲಕ್ಷೀಕರಿಸಿ । ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣ । ಪ್ರಿಯ ಭೋಗ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವೇ ನಿನ್ನ ಲೀಲಾ ಭಾವ ॥

ಶ್ರೀ ನೋಳಗಿ ಮಾರಯ್ಯಗಳ ವಚನ

(ಉಕ್ತತಾಡವಾಲಿ ಪ್ರತಿಯಿಂದ)

ವಚನ ೨೬೭

ಇಂತೀ ಆರು ಶೈವವ ಹೊದ್ದದ ವೀರಶೈವವೆಂದು ಮತ್ತೆ ಇವ ಮೀರಲಿಲ್ಲ । ಪಂಚಾಚಾರ ಶುದ್ಧಂಗೆ ನಿಃಕಳಂಕ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ ॥

ಶ್ರೀ ಆದಿಶೆಟ್ಟಿಗಳ ವಚನ

(ತಾಡವಾಲಿ ಪ್ರತಿ ಅಂದಾಜು ೩೯೦)

ಶೈವ ವೀರಶೈವ ಮಾರ್ಗವಿಡಿದು ಆಚರಿಸಿ ಹೋದರು ನೋಡಾ ಅರವತ್ತುಮೂರು ಮಂದಿ ಪುರಾತನರು ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ಸೋಮೇಶ್ವರ ॥

ಶ್ರೀ ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನ

ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯ ಶಾಂಭವಿಜ್ಞಾನ। ದೀಕ್ಷೆಬೋಧೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯ ಸೋಮನಾರಾಧ್ಯರು ಸಂಗಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಭುದೇವರ ೩೭ ವಚನಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ೧೦ನೇ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವರು. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸದ್ಧರ್ಮ ಪ್ರದೀಪಿಕಾ ಸಂಪಾದಕರಾದ ಶ್ರೀಯುತ ಚನ್ನಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು ಮುದ್ರಿಸಿರುವರು.

ಅನಂತಕೋಟಿ ವೇದ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣಾಗಮಾದಿ ಮಂತ್ರಾರ್ಥ ಸಾರಸುಧಾರಸವಾದ ವೀರಶೈವ ಪುಸ್ತಕವ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಪಿಡಿದ ಶ್ರೀ ಗುರುಮೂರ್ತಿಯಂ ಕಂಡೆ। ಗುಹೇಶ್ವರ॥ ಉಕ್ತಗ್ರಂಥ ಪುಟ ೧೩. ವಚನ ೧೨

ಪುಟ ೧೬. ವಚನ ೨೧.

ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ। ತನುತ್ರಯ ವಿಕಾರವು ತೊಲಗುವದು। ಗುಹೇಶ್ವರಾ॥

ಪುಟ ೧೭ ವಚನ ೨೨

ಅಂತಪ್ಪ ಮಲತ್ರಯವ ಜಗಜ್ಜೀವರಿಗೆ। ತೊಲಗಿಸುವ ಜಾಣ್ಮೆಯುಳ್ಳಾತನೇ ವೀರಶೈವ. ಇದು ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತವು। ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ವೀರಶೈವ ಕ್ರಿಯಾಚಾರ ಜ್ಞಾನ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರ ಪೂಜಿಸುವದು ಕಾಣಾ ಗುಹೇಶ್ವರಾ॥

(ನಿಜಾಚರಣೆಯ ವಚನ ಪುಟ ೧೦೧ ವಚನ ೧೯)

ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ

ನಿರಾಭಾರಿ ವೀರಶೈವನಿರ್ವಾಣ ಸದ್ಭಕ್ತ ಜಂಗಮ। ಶರಣರುಗಳು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ॥ ನಿಜಾಚರಣೆಯ ವಚನ ಪುಟ ೧೨೩ ವಚನ ೨೬

ಶ್ರೀ ಘಟ್ಟಿವಾಳಯ್ಯಗಳ ವಚನ

ಅರುವಿನ ಮನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ। ನಿಂದು ಪೂಜಿಸಿಕೊಂಬುದು ವೀರಶೈವ ಲಿಂಗಚಿಕ್ಕಯ್ಯ ಪ್ರಿಯ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಇಲ್ಲ। ಇಲ್ಲ।

ಬಹುರೂಪಿ ಚವುಡಯ್ಯಗಳ ವಚನ

ಶೈವ ಗುರುವಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯವಾದ ಲಿಂಗವನ್ನು । ವೀರ ಶೈವ ಗುರುವಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು। ಮರುಳಿ ಕೊಂಡೊಡೆ ಆತ ಇಹ ಲೋಕ ಪೂಜ್ಯನು ರೇಕಣ್ಣ ಪ್ರಿಯನಾಗಿನಾಥ॥ ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೧ ಪುಟ ೭೬ ವಚನ ೯

ಬಾಲಸಂಗಯ್ಯಗಳ ವಚನ

ಕಿರಾತಸಂಗಯ್ಯ ಪಾದೋದಕ ಮಹಿಮೆ ಹೇಳುವಡೆನಗೆ ಅಸಾಧ್ಯ ಕೇಳಯ್ಯಾ ।। ಅದೆಂತೆಂದಡೆ। ವೀರಾಣಾಂ। ವೀರಶೈವಾನಾಂ ಭವ ತ್ರೀವ ವರಾನೇನೆ। ಪಾದೋದಕಂ ವಿನಾಯುಸ್ತು । ಭುಕ್ತೆ ಸತತಂ ಮಾನವಾಃ। ಭೂತ್ವಾಸುರರೋ । ಭುಕ್ತೇ ನರಕಂ ಸಪ್ತಜನ್ಮನಿ ಎಂಬ ವಚನವ ನಂಬಿ ಕಿರಾತೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ಪಾದಾಂಬುವ ನಂಬಿ ಪಡೆದು ಪಾಪದೂರನಾದೆ ಪ್ರಭುಲಿಂಗವೆ॥

ಸಿದ್ಧರಾಮನ ನಿರಾಭಾರಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಪುಟ ೭೭ ವಚನ ೩೮೭

ಬಾಲಸಂಗಯ್ಯನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಪೂರ್ವದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವೀರ ಶೈವವು ವಾಚಕರು ನೋಡಿದರು. ಹಿಂದೆ ನಾವು ತೋರಿಸಿದ ಚನ್ನ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ವಿಷಯಕ ಪ್ರಮಾಣವು ಬಂದದ್ದು ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಪುತ್ರನು ಬಾಲಸಂಗಯ್ಯನು. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸೋದರಳಿಯನು ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನು. ಇವರಿಬ್ಬರು ಬಾಲಕರು ತಜ್ಞರು. ಈ ಉಭಯತರು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವೀರಶೈವಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಸಾಕ್ಷಿತ್ವವು. ಬಸವಣ್ಣನ ಕಾಲದ ವೀರಶೈವವನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಸುವವೋ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಹಿಂದಿನ ವೀರಶೈವವನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಸುವವೋ ಬಲ್ಲ ವಾಚಕರು ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಹಿರಿಯತನವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೨

ಪುಟ ೧೭೩-೧೭೭-೧೮೭-೧೯೮ ೧೯೯-೨೦೦ ರಲ್ಲಿ ಚಕ್ರಗಳ ವಿವರ ವರ್ಣಗಳ ವಿವರ; ಹಸ್ತಗಳ ವಿವರ; ಕಲೆಗಳ ವಿವರ; ಮುಖಗಳ ವಿವರ; ಇವುಗಳ ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಆಳವಿಲ್ಲವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಲು ಆ ವಚನಗಳು ಮುದ್ರಿಕೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಕಾಲದವುಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕಗಳಾಗದ್ದರಿಂದಿಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲವು.

ಸಮಾಜದ ಬಂಧು ಭಗಿನಿಯರಾದ ವಾಚಕ ಮಹಾಜನಗಳಿದುರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೂ ವೀರಶೈವವನ್ನು ಬಗೆಯುತ್ತ ನಾವು ಸಾಗಿಬಂದಂತೆ ತಾವು ಓದುತ್ತ ನಮನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತ ಬಂದುದು ನೋಡಿ ನನಗೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛೆ ಹರಿಯುವಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇನು ಹಿರಿದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವವೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದಿತೆನ್ನುವಲ್ಲಿ ನಿದರ್ಶನಸಿದ್ಧಿಗೆ ಮೂರುನಾಲ್ಕು ವಚನಗಳು ಸಾಕಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಷ್ಟು ವಿಸ್ತೃತವು ಏಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇತ್ತಿತ್ತಲೀಗ ಬರುವ ಲೇಖಗಳನ್ನೋದಿ ಹೀಗೆ ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿದೆನು.

ಇದಲ್ಲದೆ ಶಿವಾನುಭವದಲ್ಲಿಯು ಕೆಲ ಲೇಖಕರು ತಪ್ಪು ಲೇಖಗಳನ್ನು ಈಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವರು. ಉದಾಹರಣೆ: ಸಂಪುಟ ೧೩ ಸಂಚಿಕೆ ೧೨ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಗಂಗಾಕ್ಷೇತ್ರದ ಇತಿಹಾಸವೆಂದು ಶ್ರೀ ಎಂ. ಜಿ. ನಂಜುಡಾರಾಧ್ಯ ಶಿದ್ಧಗಂಗಾ ಇವರು ಬರೆದ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಮಾಸಿಕ ಪುಟ ೫೧೮ ಗೋಪಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸುಮಾರು ೧೬೫೦ ರಲ್ಲಿ ಇವರು ಐಯ್ಯನ ಹಳ್ಳಿಯ ಪುರಾಧೀಶ್ವರನಾದ ಪಂಚವಕ್ತ್ರಗಣೇಶ್ವರನಿಗೆ ಲಿಂಗ ಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ವಂಶಜರು ಶ್ರೀಯವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟರೆಂದು, ಅದಕ್ಕೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಪುರ, ನಂತರ ಹರದನಹಳ್ಳಿ ಎಂದು ಬಂದಿತೆಂದಿತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ನಿರಂಜನ ವಂಶರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ!

ಈ ಲೇಖಕರು ನಿರಂಜನ ವಂಶರತ್ನಾಕರವನ್ನು ನಿದ್ರಾವಸ್ಥೆಯೊಳಗೆ ನೋಡಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಯಾರಿಂದ ಯಾರಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣ ವಾಯಿತೆನ್ನುವರೋ ಅವನ ಸಿದ್ಧಿಗೋಸುಗ ಆ ಗ್ರಂಥಕಾರನು ಯಾವ ಗ್ರಂಥದ ಆಧಾರವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿರುವನು? ಗೋಸಲ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಧಾರಣವನ್ನು ಆ ಗ್ರಂಥಕಾರನು ಹೇಳಿರುವನೋ? ಲೇಖಕರು ಐಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ ಎಂದು ಬರೆದಿರುವರು. ನಿರಂಜನ ವಂಶಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗಿದೆಯೇ? ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಐಯ್ಯಾವಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಐಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ, ಇವೆರಡು ಒಂದೇ ಗ್ರಾಮಗಳೇ? ಹೂವಿನಹಡಗಲಿ ತಾಲೂಕಪೈಕಿ ಐಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ, ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕ ಪೈಕಿ ಐಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ, ಚಿತ್ರಕಲ್ಲದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಹಾ ಪೈಕಿ ಐಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ, ಹೀಗೆ ಐಯ್ಯನಹಳ್ಳಿಗಳು ಹಲವಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಗ್ರಾಮವೆಂದು

ತಿಳಿಯಬೇಕು ? ನಿಜವಿದ್ದ ಪಟ್ಟಿದಕಲ್ಲು ಐವಳ್ಳಿಯು ಹೋಗಿ ವಿವಾದ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲವೇ ? ಬಣಜಿಗರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಆ ಗ್ರಂಥಕಾರನು ಹೇಳ ಹೋಗಿ ಅವರ ಮೂಲಪುರುಷನ ಹೆಸರೆತ್ತಿದಾಕ್ಷಣವೇ ಗೋಸಲ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಲೇಖಕರು ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿಬಿಟ್ಟರು ! ಲೇಖವನ್ನು ಬರೆದವರ ಲೇಖವು ತಪ್ಪಿದೆಯೋ, ಒಪ್ಪಿದೆಯೋ ನೋಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಿ.

೬-೪-೩೦

ಹಿಂದಿನ ಲೇಖದ ವಿಮರ್ಶೆ.

(ಲೇಖಕರು:— ರಾ॥ ಸಾ॥ ಪಿ. ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿ)

ಶ್ರೀಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು ಹಿಂದಿನ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಈ ಶಬ್ದವು ಬಹು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ವಚನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಆ ಹೆಸರನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಆ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪರಿಶ್ರಮವು ಪ್ರಸಂಶನೀಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದ ಪೂರ್ವೇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇದರ ಶೋಧವು ಬಹು ಅವಶ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಈ ವಿಷಯದ ಕೆಲವು ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಶಿಲಾಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ವಾಚಕರ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಈ ಮೊದಲಿಗೆ ತಂದಿರುತ್ತೇವೆ. ಆ ಶಬ್ದದ ಬದಲು ಶಿವಭಕ್ತರು, ಶಿವಸಮಯದವರು, ಲಿಂಗವಂತರು, ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಶಬ್ದಗಳೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವದು ಅವಶ್ಯವದೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೀಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವದಿಲ್ಲ.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಶಿಲಾಲೇಖಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವೀರಶೈವ ಈ ಶಬ್ದವು ಬರುವದಿಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದರಂತೆಯೇ

ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅದು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಇದಾದರೂ ಲಕ್ಷಿಸ ತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಹರಿಹರನು ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದದ ಬದಲು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥ ಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆಂಬದನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವು ಇನ್ನೊಂದು ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡು ವೆವು.

ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ ಕೆಲವು ವಚನಕಾರರು ರಚಿ ಸಿರುವ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಬರುತ್ತಿರುವದು ನಿಜ ವಿದೆ. ಅಂಥವುಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು ತಮ್ಮ ಈ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲ ದಲ್ಲಿಯೇ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಆವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರು ತ್ತಿದೆ, ಅದರ ಬದಲು ಇನ್ನಾವಾದರೂ ಶಬ್ದಗಳು ಆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೋ ಹೇಗೆ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವು ಯಾವವು, ಎಂಬದನ್ನು ಕೂಡ ಅವರು ತಮ್ಮ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸುವದು ಅವ ಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮತ್ತೊಂದು ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡು ವರೆಂದು ನಾವು ಸೂಚಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಒಂದು ವೇಳೆ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚ ಲಿತವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವ ಸಮಯದವರು, ಶಿವಾಚಾರದವರು, ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೊಡನೆ ವೀರ ಶೈವ ಈ ಶಬ್ದವೂ ಕೂಡ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿವನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರೆಂದು ತೋರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿವಭಕ್ತರು, ಶಿವಸಾಂಪ್ರದಾಯದವರು, ಶಿವಸಮಯದ ವರು, ಶೈವರು, ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಈ ಹಳೇ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಅವು ವೀರಶೈವ ದ್ಯೋತಕವಲ್ಲವೆಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರ ಲಾರದು. ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಶಂಕರದಾಸ, ಬಸವ, ಮೊದಲಾದವರು ಶಿವಭಕ್ತರು, ಶೈವರು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಇಷ್ಟ ರಿಂದಲೇ ಅವರು ವೀರಶೈವರಲ್ಲೆಂದು ಅನೇಕರು ಈಗ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡು

ತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಈ ವಿಷಯದ ವಿವೇಚನೆಯು ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ್ದಿರುತ್ತದೆಂಬದು ವಾಚಕರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಇರದು.

ಈಗಲೂ ಸಹ ವೀರಶೈವರನ್ನು ಶಿವಭಕ್ತರು, ಶಿವಾಚಾರವರು, ಎಂದು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಕರೆಯುವ ರೂಢಿಯುಂಟು. ೫೦, ೬೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ವೀರಶೈವ ಈ ಶಬ್ದವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪತ್ರ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವಂತ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಚೀಚೆಗೆ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಂತೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವವರು ವೀರಶೈವ ಈ ಶಬ್ದವು ಪುರಾತನಕಾಲದಿಂದಲೂ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿತ್ತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅದರಿಂದ ವೀರಶೈವತ್ವದ ಪುರಾತನತ್ವವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವದುಂಟು. ಆದರೆ ಶಿವಸಾಂಪ್ರದಾಯಕರಾದವರ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ದೊರಕುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವರೆಗೆ ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶೈವ ಈ ಶಬ್ದವು ಇದ್ದದ್ದು ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರಂತೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವರ ವಿಧಾನವು ಅಂದರೆ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯುವದು ತಪ್ಪೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶೈವ ಮತಗಳಿದ್ದವೆಂಬದು ನಿರ್ವಿವಾದವು. ಆದರೆ ಅವು ಯಾವ ತರದ ಶಿವಮತಗಳಿದ್ದವು, ಅವು ಯಾವ ಯಾವ ಹೆಸರುಗಳಿಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು, ಎಂಬದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವದು ಬಹು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಲಕುಲೀಶರು, ಪಾಶುಪತರು, ಕಾಳಾಮುಖರು ಇವರಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆ ಶೈವಪಂಥಗಳೂ ಇದ್ದದ್ದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿನ ಮೂರು ಶೈವ ಪಂಗಡದವರ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಒಕ್ಕಣಿಕೆಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಶಕ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಶೈವರೆಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕರೆ

ಯಲ್ಪಡುವವರು ಯಾರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವದು ಬಹು ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದೆ. ಈಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಪಕ್ಷದವರು ಅವರು ವೀರಶೈವರೇ ಅಲ್ಲವೆಂತಲೂ, ಇಂಥ ಅನೇಕ ಶೈವ ಮತಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿದವರು ಬಸವನ ಕಾಲದ ಶಿವಶರಣರೆಂತಲೂ, ಆಗ್ಗೆಯೇ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿತೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಬೇರೊಂದು ಮತದವರು ಈ ವಿಧಾನವು ಪೂರ್ಣ ತಪ್ಪಾದುದು, ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಮತ್ತು ಸಮಾಜವು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇತ್ತು, ವೀರಶೈವ ಈ ಹೆಸರು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಹ ಇತ್ತು, ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಎರಡನೆಯ ಪಕ್ಷದವರು ತಮ್ಮ ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಬೇಕಾದರೆ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಏಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲೆಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ತಮ್ಮ ವಿಧಾನವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅವರು ಆಗಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವದುಂಟು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಗಮ, ಪಾರಮೇಶ್ವರಾಗಮ ಮತ್ತು ವಾತುಲಾಗಮ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಹೇರಳವಾಗಿ ಬರುವದು ನಿಜವು. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಾಂತದ ಹೊರಗಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಆಗಮ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಸಹ ಈ ಪಕ್ಷದವರು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಧರ್ಮದ ವಿವೇಚನೆಯು ಬಂದಿದೆಯೋ ಹೇಗೆ, ಬಂದಿದ್ದರೆ ವೀರಶೈವರು ಹೇಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವರು, ಎಂಬುವನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವದು ಅವಶ್ಯವಿದ್ದು ಅವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ನಮ್ರ ಸೂಚನೆ ಇದೆ.

ಈಚೆಗೆ ನಾವು ಇಂಥ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಜನ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ರೂಢವಾಗಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ತೊಡಕನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲೆಂದು ಅನೇಕರ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಇದೆ. ಆದರೆ ಇದು ನಮಗೆ ಅಪರಿಹಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆಮಾಡದೆ ಹೋದರೆ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ನಿಜವಾದ ಮೂಲವು ತಿಳಿಯದೆ ಉಳಿಯುತ್ತಿದೆ.

ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಾವು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿರುತ್ತೇವೆ. ಅದು ಯಾವದೆಂದರೆ, ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು

ಬಸವಣ್ಣನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆದದ್ದಲ್ಲ. ಆದರ ತತ್ವಗಳು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಬಾಹ್ಯಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗುತ್ತ ಬಂದವು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಶೈವ ಪಂಥಗಳೂ, ಜೈನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತಗಳೂ ಇದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತವಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ವೀರಶೈವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೈವಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ವೀರಶೈವ ಮತವು ಬೌದ್ಧ, ಕ್ರೈಸ್ತ, ಮಹಮ್ಮದೀ ಧರ್ಮಗಳಂತೆ ಬಸವೇಶ್ವರನೆಂಬ ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಂಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ಒಂದು ಶೈವಮತದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶಿವಮತದೊಳಗಿಂದಲೇ ವೀರಶೈವ ಮತವು ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಶಿವಮತವೆಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಸರು ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಸಾಮಾನ್ಯಾರ್ಥಸೂಚಕ ಶಬ್ದದೊಂದಿಗೆ ಮುಂದೆ ವೀರಶೈವವೆಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶೈವ ಅಥವಾ ಶಿವಸಮಯದವರು, ಶಿವಭಕ್ತರು ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಹಿಂದಿನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಕೂಡಲೆ ಆ ಶಬ್ದಗಳು ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲಾರವು. ವೀರಶೈವ ಈ ಶಬ್ದವು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಇದ್ದರೆ ಅದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರೂಢವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಆಗಿನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬರುವದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಬರಬರುತ್ತ ಮುಂಚಿನ ಶಿವಸಮಯದವರು, ಶೈವರು, ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವದು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡಹತ್ತಿತು. ಆದರೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶಿವಭಕ್ತರು, ಶಿವಾಚಾರದವರು, ಶಿವಸಮಯದವರು ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಬಹು ಕಾಲದವರೆಗೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದವೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದೆ.

ಹಿರಿಮೆ

ಭೂಮಿತಾಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ
ನನ್ನದೊಂದು ಚಿಕ್ಕಗೂಡು.
ಪುಟ್ಟಮನೆಗೆ ಮುಗಿಲೆ ಛತ್ತು!
ಮೇಲೆ ಹೊಳೆವ ಚಿಕ್ಕೆ ಕಳಸ!
ತೆರೆಯ ಕಣ್ಣು ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯ
ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬೆಳಕ ನೀವರು ॥
ಪಂಚತತ್ವಗಳಲಿ ವಾಯು
ನಿತ್ಯ ಕಸವನುಡುಗಬೇಕು.
ಅಗ್ನಿ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಆಳು.
ನೀರೆ ಅಂಗಸೇವೆಗಾರ್ತಿ
ಪ್ರಕೃತಿದೇವಿ ಅಡಿಗೆಯವಳು.
ನವಗ್ರಹಗಳೆ ಮಂತ್ರಿವರ್ಗ.
ದಿನದ ಕಜ್ಜಕೃತಿಯ ಬರೆಯೆ
ಚಿತ್ರಗುಪ್ತ ಬರಹಗಾರ.
ಮುಗಿಲಿನಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು
ವಾದ್ಯ ಬಾರಿಸುವರು ಬೇರೆ.
ಗಾಳಿ ಓಲೆಕಾರ ಮತ್ತೆ
ಮೇಘರಾಜ ತೋಟದಾಳು.
ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಕಡ್ಡಿತುದಿಗೆ
ಕಟ್ಟಿ ಕೂಡಿಸಿರುವೆ ಅವನು
ಕರೆಯೆ ಬರುವನು ॥
ತಂತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮಿಂಚ
ಹಂಚಿಕೆಯಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಇರುವೆ
ಇರುಳು ದೀಪ ಹೊತ್ತಿಸುವನು
ಇಂತು ಅರಸುಮಗನಿಗೆಂದು
ತಂದೆ ಇತ್ತ ಪುಟ್ಟ ರಾಜ್ಯ.
ಇಲ್ಲಿ ಆಳ್ವ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆಯೆ
ಹಿರಿದು ರಾಜ್ಯಕಾನೆ ಒಡೆಯ
ಜಗ ಸಾರ್ವಭೌಮ ನಾನೆ!

— ಸಿಂಪಿ ಲಿಂಗಣ್ಣ.

ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಸ್ತ್ರೀಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ.

ಲೇಖಕರು:— ಶ್ರೀ ವೀರೇಶ್ವರ, ಬೆಂಗಳೂರನಗರ.

ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಮಹತ್ಕ್ರಾಂತಿಯ ಫಲವಾಗಿ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಜನತೆಯನ್ನಾವರಿಸಿದ್ದ ಮೌಢ್ಯದ ಕರೆಯು ಹರಿದು ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾನತೆ, ಅಂತ್ಯಜೋದ್ಧಾರ, ಸ್ವಾವಲಂಬನ, ಉದ್ಯೋಗಶೀಲತೆ, ಮೇಲು ಕೀಳುಗಳೆಂಬ ಭೇದ ಬುದ್ಧಿಯ ನಿರಾಕರಣೆ, ಸತ್ಯ, ಸದಾಚಾರ, ಸುವಿಚಾರಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಮುಂತಾದ ಜನಾಂಗದ ಉನ್ನತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶೀಲ ಸಂಪಾದನೆಯಿಂದ ಬೆಳಗಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತೆಂಬುದಾಗಿ ಇಂದು ಜಾತಿಮತ ದೇಶಖಂಡಗಳ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಆಂಗ್ಲೇಯರಾದಿಯಾಗಿ ಸರ್ವ ದೇಶೀಯರೂ ಸರ್ವ ಧರ್ಮೀಯರೂ ಮುಕ್ತ ಕಂಠದಿಂದ ಉದ್ಘೋಷಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಸರ್ವಶ್ರುತವಷ್ಟೆ.

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಇದೇ ಪ್ರಮಾಥಿನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಆಶ್ವಯುಜಮಾಸದ "ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ" ಈ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಬುರ್ಗಿಯ ಶ್ರೀ ಕಪಟ್ರಾಳ ಕೃಷ್ಣರಾಯರೆಂಬುವರು "ಬಸವೇಶ್ವರನೂ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ" ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸಮತೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಗೌರವಾದಿಗಳನ್ನೇನೂ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಆ ಬಗೆಯ ಗೌರವಾದಿಗಳು ಬಹುಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಹಿಂದೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಿತ್ತುವೆಂದೂ, ಬಸವೇಶ್ವರನೇನೂ ಹೊಸದಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅವರು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ನಿಂದಿಸಲಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದೆಂದೂ ಮುಂತಾಗಿ ಅರ್ಥಬರುವಂತೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಕಪಟ್ರಾಳರು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇಕೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರೆಂಬುದೇ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ಅವರು ಕೊಂಚ ದೂರದರ್ಶಿಗಳಾಗಿ ಸಮಾಧಾನ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಜೀವಿತದ ಉದ್ದೇಶ, ರೀತಿ, ನೀತಿ, ಧ್ಯೇಯ, ದೇಶ, ಕಾಲ, ವರ್ತಮಾನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಈ ಬಗೆಯ ಉಚಿತವಲ್ಲದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಕಪಟ್ರಾಳರು ಲೇಖನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತ ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂದೊಡನೆ ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷರಿಗಿರುವಷ್ಟು ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳು ಸಮಾನತೆಯು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಇರಬೇಕು ಎಂಬರ್ಥವು ಅದರಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷರಂತೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿರಬೇಕು. ಆರ್ಥಿಕ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿರಬೇಕು ...ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ತೆರದ ಕಲ್ಪನೆಯು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿತ್ತೆಂದೂ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಿಚಾರ ಸರಣಿಯಂತೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದನೆಂದೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನೈತಿಹಾಸಿಕವಾದ ಮಾತು ಮುಂತಾಗಿ ಬರೆದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುವರೆಂಬದನ್ನು ಧೃಡಪಡಿಸಲು ಹೊರಟು,

"ಊರ ಸೀರೆಗೆ ಅಗಸ ಬಡಿವಡೆದಂತೆ ಹೊನ್ನೆನ್ನದು ಹೆಣ್ಣೆನ್ನದು ಮಣ್ಣೆನ್ನದು ಎಂದು ಮರುಳಾದೆ ...."

"ಟೀವಕ ಟೆಂಟಕನನಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತಯ್ಯಾ ನಿನ್ನ ಮಾಯೆ, ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಯ್ಯಾ ಹೊನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಮಣ್ಣು ತೋರಿ"

"ಹೊನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಮಣ್ಣೆಂಬ ಕರ್ಮದ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ವೃಥಾ ಬರುದೊರೆಹೋಹ ಕೆಡುಕಹಾರುವ ನಾನಲ್ಲ.................."

ಎಂಬೀ ವಚನಗಳನ್ನು ಉದಹರಿಸಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮುಂತಾದ ಆಧುನಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಆರೋಪಿಸಿ ನಮ್ಮ ಮನದಾಸೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನಮಾಡಿದರೆ ವಚನಗಳ ಅಪಾರ್ಥಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಕಪಟ್ರಾಳರು ಈ ರೀತಿ ಬರೆಯುವ ಮೊದಲು ಸ್ತ್ರೀಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂದರೆ ಏನ್ನು ಮಾತ್ರ, ಆಧುನಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳೆಂದರೆ ಯಾವ ಬಗೆಯವು? ಎಂಬುದನ್ನು ಕೊಂಚ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು.

ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳೆಂದರೆ ಒಬ್ಬೊಂಟಿಗರಾದ ನವಯುವತಿಯರು ಮೋಹಕವಾದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಪೋಷಾಕುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂಸಿಕೊಂಡು ನಗರಗಳ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲೂ ಉದ್ಯಾನವನಗಳಲ್ಲೂ ವಿಹಾರ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ

ವಿಟರ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಹೊಂಚುಹಾಕುವಂತಹ ಸ್ತ್ರೀಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ? ಅಥವ ಪುರುಷರನ್ನು ಮನೆಗೆಲಸಕ್ಕೆ ನಿಯಮಿಸಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಉದ್ಯೋಗಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಪುರುಷರನ್ನು ಅಧೀನರನ್ನಾಗಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆಯೋ?

ಶ್ರೀ ಕಪಟ್ರಾಳರು ಸ್ತ್ರೀಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಆಧುನಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೇ ಅರ್ಥವನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಆ ಅರ್ಥದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರೇನೂ ಉಂಟು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಸುಧಾರಣೆಯ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಈ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಆ ಅರ್ಥದ ಭಾವನೆಯ ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸಭ್ಯ ಜನಾಂಗವೂ, ಸಮಾಜವೂ, ಮುಂದೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಆದರೆ ಶ್ರೀಯುತರು ಬರೆದಿರುವ "ಬಸವೇಶ್ವರನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನೈತಿಹಾಸಿಕವಾದ ಮಾತು" ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ ನಿಜ. ಏಕೆಂದರೆ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಯಾವುದನ್ನೂ ಸ್ವತಃ ಯಾರಿಗೂ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ, ಅವರು ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಕಾರ್ಯತಃ ಮಾಡಿತೋರಿಸಿರುವರು. ಅವರ ವಚನಗಳಾದರೂ ತಮಗಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಮತ್ತು ದೇವರಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನೈಸಿಕೊಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಎಲ್ಲಿಯೋ ಕೆಲವು ವಚನಗಳು ಮಾತ್ರ ಅನ್ಯರಿಗಾಗಿ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದಂತಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ "ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನೈತಿಹಾಸಿಕವಾದ ಮಾತು" ಎಂಬುದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒಪ್ಪತಕ್ಕ ಮಾತು

ಆದರೆ ಶ್ರೀಬಸವಣ್ಣನವರು ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪುರುಷರಿಗಿರುವಷ್ಟು ಹಕ್ಕುಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೆ? ಸಮಾನತೆಯನ್ನಿತ್ತಿಲ್ಲವೆ? ವಿವಾಹವಾಗುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿಲ್ಲವೆ? ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಅರ್ಥಸಂಪಾದನೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಯೆ? ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಲ್ಲವೆ? ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಕಪಟ್ರಾಳರು

ಚೆನ್ನಾಗಿಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು ಈಗ ಅವರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ.

ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ:— ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾಯಕಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಕದಿರೆ ರೆಮ್ಮವ್ವೆ, ಕೊಟ್ಟಣದ ಸೋಮವ್ವೆ, ಕನ್ನಡಿ ಕಾಯಕದ ರೇಮವ್ವ, ಕಾಲುಕಣ್ಣಿಯ ಕಾಯಮ್ಮ, ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವರ ಹೆಸರುಗಳೇ ಸಾಕಾಗಿವೆಯಲ್ಲದೆ ಇಂದಿಗೂ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಸದಾಚಾರಗಳಿಗೆ ಲೋಪಬಾರದ ಯಾವ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನಾದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅವಲಂಬಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಸಂಖ್ಯ ಮಹಿಳೆಯರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಉದ್ಯೋಗದಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳು:— ಸ್ತ್ರೀಸಮುದಾಯದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಉನ್ನತ ದರ್ಜೆಯ ಆದರ್ಶಭಾವನೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಪುರುಷರು ಹೇಗೆ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಪಾತ್ರರೆಂಬುದನ್ನು ಕಾರ್ಯತಃ ಆಚರಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಿಬ್ಬರೂ ಸಮಾನ ಧರ್ಮಾಚಾರಿಗಳಾಗದಿದ್ದರೆ ಆ ಸಮಾಜದ ಸ್ವರೂಪವು ಹೇಗಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು "ಗಂಡ ಶಿವಲಿಂಗದೇವರ ಭಕ್ತ ಹೆಂಡತಿ ಮಾರಿಮಸಣಿಯ ಭಕ್ತೆ...... ಹೆಂಡದ ಮಡಿಕೆಯ ಹೊರಗೆ ತೊಳೆದಂತಾಯಿತ್ತು ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ಉಭಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದೃಷ್ಟವ ಕಾಂಬಂತೆ ದಂಪತಿ ಏಕಭಾವವಾಗಿ ನಿಂದಲ್ಲಿ ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿತವಾಗಿತ್ತು. ಸಂಗನ ಬಸವಣ್ಣ" ಎಂಬ ಶ್ರೀ ಪ್ರಭುದೇವರ ದಿವ್ಯವಾಣಿಯನ್ನು ಜನಾಂಗದ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿಸಿದ್ದರು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿಯೇ ಆದ್ಯ ಜಗದ್ಗುರುಗಳೆನಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಪ್ರಭುದೇವರಂಥಹ ಮಹಾಶಿವಾನುಭವಿಗಳನ್ನೂ ಸಹ "ನೀನೇನು ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ ಹೋಗತ್ತ" ಎಂದು ಇದಿರು ನುಡಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕಗಳಿಗೂ, ಗಂಡನಿಗೆ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಮೋಳಿಗೆ ಮಾರಯ್ಯಗಳ ಪುಣ್ಯಾಂಗನೆ ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವಿಯಮ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪತಿ

ದೇವರಾದ ಆಯ್ದಕ್ಕಿ ಮಾರಯ್ಯಗಳಿಗೆ, ಅಹಂಕಾರಗುಣವಳಿದು ತ್ರಿವಿಧ ದಾಸೋಹ ಮಾಡುವುದೇ ಐಕ್ಯದ ಮಾರ್ಗವು. ಅಹಂಕಾರವೇ ಭವದ ಮೂಲದಬೇರು, ಅದು ನಷ್ಟವಾದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಭವಾಂಕುರವೇ ನಿಲ್ಲುವದು, ಮುಂದೊಂದ ಕಲ್ಪಿಸದೆ ಹಿಂದೊಂದ ಭಾವಿಸದೆ ಸತಿ ಸಂದಿದ್ದಾಗಲೇ ಮುಕ್ತಿಯ ಆಶೆಯು ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಲಕ್ಕಮ್ಮಗಳಿಗೂ ಉಂಟಾದುದು.

ಇಂದಿಗೂ ಲಿಂಗಾಯತರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸಭೆಗಳ ಮುಂದೆ (ಶಿವಕಥೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ) ಶಿವಾನುಭವ ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ ಜನತೆಗೆ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನುಪದೇಶಿಸಬಲ್ಲ ಅನೇಕ ಮಹಿಳೆಯರಿರುವರೆಂಬುದು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೇ ಭೂಷಣಪ್ರದವಾದ ವಿಚಾರವಲ್ಲವೆ? ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ಸ್ತ್ರೀ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಇಂದಿನ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಯಾವ ಸಭ್ಯ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾಜವಾದರೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದೆಯೆ? (ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ತ್ರೀಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂಬುದಿದ್ದರಲ್ಲವೇ? ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು?)

ವಿವಾಹ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ:— ಈ ವಿಚಾರವೆತ್ತಿದ ಕೂಡಲೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕನ್ನಡಿಗನ ಸ್ಮೃತಿಪಥದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ವೀರವಿರಾಗಿಣಿಯರಾದ ಉಡುತಡಿಯ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕಗಳ ದಿವ್ಯ ಚಕ್ರವು ಸುಳಿದಾಡುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕಗಳು ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ, ವೈರಾಗ್ಯಗಳ ಶಿಖರವನ್ನೇರಿದ್ದ ಉಜ್ವಲ ಶಿವಾನುಭವಿಗಳಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಶಿವಶರಣೆಯರ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಮುಕುಟಮಣಿಯಂತಿದ್ದು ಪರಿಶುದ್ಧವೂ, ಸಾತ್ವಿಕವೂ, ತೇಜಃಪುಂಜವೂ, ಆದ ಜೀವಿತದಿಂದ ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗಿದವರೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದವೂ ಸಮಸ್ತಪಂಡಿತನಿಕರವೂ ಒಪ್ಪಿದ ವಿಚಾರವೂ ಆಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರೂ ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರೂ ಪ್ರಭುದೇವರು ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಶರಣಸಂಕುಳವೂ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕಗಳ ಪರಿಶುದ್ಧ ಜೀವನವನ್ನೂ, ಜ್ಞಾನದ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನೂ, ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಹಾಡಿ ಹರಸಿ ನಲಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕಗಳ ಜೀವಿತವು ಇಷ್ಟೊಂದು ಉನ್ನತವಾದ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವರು ಒಳ್ಳೇ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಜೀವನದಿಂದ ಏಕಾಂಗಿಗಳಾಗಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಸರ್ವ ಕರಣಂಗ

ಳನ್ನೂ ಅರುವಿಂಗೆ ಆಹುತಿಯನಿಕ್ಕಿ "ಚನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ಗಂಡ ನೆನಗೆ, ಮಿಕ್ಕಲೋಕದ ಗಂಡರೆನಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವಯ್ಯ." ಎಂದು ಹೇಳಿ ರುವುದನ್ನು ಸರ್ವರೂ ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಿಂದ ವಿವಾಹವಾಗುವು ದಕ್ಕೂ, ವಿವಾಹಿತರಾಗದೇ ಇರುವದಕ್ಕೂ, ವಿವಾಹತ್ಯಾಗಕ್ಕೂ ಶ್ರೀ ಬಸ ವಣ್ಣನವರು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆಂ ಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೇ ? ಇತ್ತೀಚೆಗೂ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಅವಿವಾಹಿತ ಶರಣೆಯರು ಮಹಾಮಹಿಮೆ ಯರಾಗಿ ಬಾಳಿ ಹೋಗಿರುವುದೂ, ಇಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದೇಶ ಮಧ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಅವಿವಾಹಿತೆಯರಾದ ಶರಣೆಯರು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಶಿವಾನುಭವ ಜೀವನದಿಂದ ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಪೂಜ್ಯರೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ದಿವ್ಯಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದೂ, ಇಂದಿಗೂ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇಂತಿಷ್ಟೇ ವರ್ಷಗಳೊಳಗಾಗಿ ವಿವಾಹವಾಗಲೇಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವಾಗಲೀ, ವಿವಾಹಿತರಾಗದೆ ಪರಿಶುದ್ಧಜೀವನದಿಂದಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯ ರನ್ನು ಸಹ ಗೌರವಿಸಕೂಡದೆಂಬ ಶುಷ್ಕ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಲೀ, ಶಾಸ್ತ್ರವಾಕ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದೆ ಅಂತಹ ಪರಿಶುದ್ಧ ಜೀವಿಗಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಯ ರಿಗೆ ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ಗೌರವಸ್ಥಾನವೂ ಪೂಜ್ಯತೆಯೂ ಸಲ್ಲುತ್ತಿರುವುದೂ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ವಿವಾಹ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟುದರ ನಿದರ್ಶನಗಳಲ್ಲವೇ ?

ಇನ್ನು ಶ್ರೀ ಕಪಟ್ರಾಳರು ಉದಹರಿಸಿರುವ ವಚನಗಳ ವಿಚಾರಃ- ಶ್ರೀಯುತರು ಉದಹರಿಸಿದ ನಾಲ್ಕು ವಚನಗಳ ಸಾರಾಂಶವು, ಹೊನ್ನು, ಹೆಣ್ಣು ಮಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಶಾಶ್ವತವೆಂದು ನಂಬಿ ನಿಮ್ಮನರಿಯದ ಕಾರಣ ಕೆಮ್ಮನೆ ಕೆಟ್ಟೆ, ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರು ದೇವದೇವನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಕೊಂಡಂತಿದೆ.

ಸ್ತ್ರೀ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ಕಾಮ ಸೌಂದರ್ಯವು ಪರಸ್ಪರರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆಕರ್ಷಣೀಯವೆಂಬುದೂ, ಆ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಆ ಕಾಮ ಸೌಂದರ್ಯೋಪಾಸನೆಯ ದಾಹವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಅಧಿಕಾಧಿಕವಾಗುತ್ತಾ ನಡೆದು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಮನವು ಸದಾ ಲೀನವಾಗಿ

ದೈವಚಿಂತನದ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಯುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುದೂ, ತತ್ಫಲವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಾದಿಯಾಗಿ ಮಾನವರು ಅಷ್ಟ ಮದಗಳಿಗೂ ಷಡ್ರಿಪುಗಳಿಗೂ ವಶರಾಗಿ ಅವರ ಜೀವನವೂ ಅಧೋಗತಿಗಿಳಿಯುವುದೆಂಬುದೂ, ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಧರ್ಮಕ್ರಾಂತಿಯು ಆರಂಭ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಜನಜೀವನವು ಆ ಬಗೆಯ ಕಾಮ ಸೌಂದರ್ಯೋಪಾಸನೆಯ ಮೂಲಕವೂ ಅಧೋಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಿತೆಂಬುದೂ, ಸರ್ವಶ್ರುತವಷ್ಟೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಧನಾರ್ಜನೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಾರ್ಜನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾನವರು ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಆಸಕ್ತರಾದರೂ ಸಹ ಆಗಲೂ ದೈವಚಿಂತನದ ಕಡೆಗೆ ಮನವು ಹರಿಯದೆ ಕೇವಲ ಆರ್ಜನೆಯಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತರಾಗಿ ಮಾಡಬಾರದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮನವು ಹರಿದು ಜೀವನವು ಆಗಲೂ ಅಧೋಗತಿಗೆ ಎಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆಂಬುದೂ ನಿರ್ವಿವಾದ.

ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೇ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹೊನ್ನು, ಹೆಣ್ಣು, ಮಣ್ಣು ಈ ಮೂರನ್ನೂ "ಶಾಶ್ವತ" ವೆಂದು ನಂಬಿ ದೇವನನ್ನು ಮರೆತೆನೆಂದು ಹಂಬಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ವಚನಗಳ ಅರ್ಥವು ಹೊನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಮಣ್ಣುಗಳನ್ನೇ "ಶಾಶ್ವತ"ವೆಂದು ನಂಬಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ವಹಿಸದೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗುವಷ್ಟು, ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಲ್ಲಿ "ಮೋಹವಿಲ್ಲದ ಸ್ನೇಹವನ್ನಿಟ್ಟು" ಆದಷ್ಟು ಹಿತವಾಗಿಯೂ ಮಿತವಾಗಿಯೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಳಿಸುತ್ತಾ ದೇವರನ್ನೂ ಮರೆಯದೆ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದೇ ಆಗಿದೆ. ಆ ಮಹಾನುಭಾವರ ಈ ಬಗೆಯ ಉದ್ದೇಶವು ಪುರುಷಸಹಜವಾದುದೇ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಪುರುಷರಾದುದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಯೇ ಹೊರ್ತು, ಹೆಣ್ಣು ಕುಲದ ಮೇಲಣ ತಿರಸ್ಕಾರ ಭಾವನೆಯಿಂದಲ್ಲ.

ಹಾಗೆ ಹೆಣ್ಣುಕುಲದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಹೀಯಾಳಿಕೆಯ ಭಾವನೆಯಿದ್ದಿದ್ದರೆ "ಪರವಧುವ ಮಹದೇವಿ ಎಂಬೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸ್ತ್ರೀಕುಲವನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೊನ್ನು ಮಣ್ಣುಗಳನ್ನಾದರೂ ಅವರು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಅವಶ್ಯಕವೋ ಅಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆರ್ಜಿಸಿ ಬಳಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಯೇ ಹೊರತು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಷೇಧಿಸಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲ. "ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ"ವೆಂದು ಬೋಧಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ

ಕಾಯಕವನ್ನಾಚರಿಸಿ "ಹೊನ್ನನ್ನು" ಗಳಿಸಿ ಜೀವನವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಮಿಕ್ಕುದನ್ನು ಜಂಗಮಸೇವೆಗಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ರಾಜರುಗಳು ಸಹ ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಜಂಗಮಸೇವೆಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಕಾಯಕವನ್ನಾಚರಿಸಿ ಹೊನ್ನನ್ನು ಗಳಿಸಿ ಜಂಗಮ (ಸಮಾಜ) ಸೇವೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದಂತೂ ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧವೇ ಇದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅವರು ಹೊನ್ನುಮಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸಹ ಅಷ್ಟೊಂದು ತುಚ್ಛೀಕರಿಸಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ವಿಹಿತವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ''ಮೋಹವಿಲ್ಲದ ಸ್ನೇಹ'' ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ಆ ಮಹಾನುಭಾವರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಿದ್ದಿತಲ್ಲವೇ ?

ಅನೇಕ ಶರಣಶರಣೆಯರೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಪುರುಷನಾಗಿ ಕಾಡಿತ್ತು ಮಾಯೆ, ಪುರುಷಂಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿ ಕಾಡಿತ್ತು ಮಾಯೆ,......" ''ಕಾಯಭಾವ ಉಳ್ಳನ್ನಕ್ಕ ಮಾಯಾಪಾಶ ಬಿಡದು ನೋಡಾ ಅಯ್ಯಾ" "ಬಲ್ಲೆನೆಂಬುದು ಮಾಯೆ, ಅರಿಯೆನೆಂಬುದು ಮಾಯೆ, ಒಲ್ಲೆನೆಂಬುದು ಮಾಯೆ, ಒಲಿವೆನೆಂಬುದು ಮಾಯೆ, ಜೀವನೆಂಬುದು ಮಾಯೆ, ಮುಕ್ತನೆಂಬುದು ಮಾಯೆ, ಸತಿ, ಸುತ, ಪಿತ, ಮಾತೆ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಮಾಯೆ, ಭೃತ್ಯ ಭ್ರಾತ್ರಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯೆ, ಆನೆಂಬುದು ಮಾಯೆ, ನೀನೆಂಬುದು ಮಾಯೆ......... ತಾನೆಂಬುದು ಮಾಯೆ" ಮುಂತಾಗಿ ಹಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ವಚನಕಾರರ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೂ, ಅರ್ಥವೂ, ಭಾವವೂ, ಈ ಬಗೆಯದಾಗಿರುವಾಗ ಶ್ರೀ ಕಪಟ್ರಾಳರು "ಮಾಯೆ" ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು "ಸ್ತ್ರೀ" ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸಲು ಹೊರಟು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಈ ಮಾಯೆ, ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಕ ಹೀಯಾಳಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವರ ಆ ಸಾಹಸವು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಅವರ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶವೇ ತಿಳಿಯದಂತಾಗಿದೆ.

ಕಡೆಯದಾಗಿ:— ಶ್ರೀ ಕಪಟ್ರಾಳರು ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗಿಂತ ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದೆಯೇ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದ್ದಿತೆಂದೂ ಬಸವಣ್ಣನವರೇನೂ ಹೊಸದಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನುಂಟು

ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಲು ಹೊರಟು ಜನಕರಾಜ–ಸುಲಭೆಯರ ಯೌಗಿಕ ಸಂವಾದವನ್ನೂ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಕ್ತಾಬಾಯಿ, ಉತ್ತರ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಮೀರಾಬಾಯಿಯರನ್ನೂ, ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಮಹಿಳೆಯರು ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಮತದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ! ಪಾಪ! ಶ್ರೀ ಕಪಟ್ರಾಳರು ಇನ್ನೂ ಕೊಂಚ ಆಳವಾಗಿ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಹೆಸರುಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅದೇನು ಕಾರಣವೋ ಅವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಕಪಟ್ರಾಳರು ಹೇಳಿರುವವು ಕೇವಲ ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ಒಂದೆರಡು ಹೆಸರುಗಳು ಮಾತ್ರವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಪೂ. ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರು ವೇದಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಪುರುಷರ ಸಮಾನವಾಗಿ ಮಂತ್ರದ್ರಷ್ಟಾರರೆನಿಸುವ ಘನತೆಗೌರವಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಘೋಷಾ, ವಿಶ್ವವಾರಾ, ಲೋಪಾಮುದ್ರಾ, ಗೋಧಾ, ಅಪಾಲಾ, ರೋಮಶಾ, ಶಾಶ್ವತಿ, ಮುಂತಾದ ಕೆಲವರು ಮುಖ್ಯರು. ಅದೇ ರೀತಿ ಸುಲಭಾ, ವಡವಾ, ಪ್ರಾಥಿಕೇಯಿ, ಮೈತ್ರೇಯಿ, ಗಾರ್ಗಿ, ಕಾಶಕೃತ್ಸ್ನಿ, ಮುಂತಾದವರು ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಿಯರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಇವರುಗಳು ಮಹಾತತ್ವದರ್ಶಿಸಿಯರೂ, ಯೋಗಿನಿಯರೂ, ಜ್ಞಾನವಿಚಕ್ಷಣೆಯರೂ, ವಿದುಷೀಮಣಿಯರೂ ಆಗಿದ್ದರಲ್ಲದೆ, ಆಗ ಬಾಲಕರಂತೆಯೇ ಬಾಲಿಕೆಯರೂ ಉಪನಯನ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಭಿನ್ನತೆಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಕಂಡ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಉತ್ಕರ್ಷಸ್ಥಿತಿಯು ಬಹುಕಾಲ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲಚಕ್ರವು ಉರುಳಿದಂತೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ನಾರೀಕುಲದ ಉತ್ಕರ್ಷಸ್ಥಿತಿಯು ಬಿಲವಾಗುತ್ತಾ ನಡೆದು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ವಿಲಾಸ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಾಗಿಯೂ, ದಾಸಿಯರಾಗಿಯೂ, ಸಂತಾನಯಂತ್ರಗಳಾಗಿಯೂ, ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರು. ಅವರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಕೂಡದೆಂದಾಯಿತು. ಮಂತ್ರಗಳನ್ನುಚ್ಚರಿಸಕೂಡದೆಂದಾಯಿತು. ಸ್ವತಃ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಕೂಡದೆಂದಾಯಿತು. ಕಡೆಗೆ

ತಲೆಯನ್ನು ನುಣ್ಣಗೆ ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಂಪುಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಮಡಿ ಹೆಂಗಸರಾಗಿ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂತಲೂ ಆಯಿತು. ಇನ್ನೇನಾಗಬೇಕು ನಾರೀಕುಲದ ಅಪಕರ್ಷಕ್ಕೆ? ಯಾವ ಮಹಾನುಭಾವರು 'ಯತ್ರ ನಾರ್ಯಸ್ತು ಪೂಜ್ಯಂತೇ ರಮಂತೇ ತತ್ರದೇವತಾಃ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಹಾಡಿ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ದೇವತ್ವಕ್ಕೇರಿಸಿ ಅವರ ಉತ್ಕರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದರೋ ಆ ಮಹಾನುಭಾವರ ಸಂತಾನದ ಮಹಾ ಮಹಾ ಪ್ರಭೃತಿಗಳೇ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಅಂಥ ಕೂಪದಲ್ಲಿ ಳಿಸಿ ಅವರ ಅಪಕರ್ಷಕ್ಕೂ ತಮ್ಮ ಅರ್ಥಾತ್ ರಾಷ್ಟ್ರದ ವಿನಾಶಕ್ಕೂ ಕಾರಣರಾದರು.

ಈ ಬಗೆಯ ರಾಷ್ಟ್ರವಿನಾಶಕಾರಕವಾದ ಅನೇಕ ದುರಾಚಾರ ದುರ್ವಿಚಾರಗಳ ನಿವಾರಣೆ ಮತ್ತು ಜನಾಂಗದ ಉನ್ನತಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಸದಾಚಾರ ಸುವಿಚಾರಗಳ ಪ್ರಸಾರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಶ್ರೀಬಸವಣ್ಣನವರು ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠತರವಾದ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದ ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ಭವ್ಯ ಮತ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದುದು.

ತತ್ಫಲವಾಗಿಯೇ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಇತರ ಮತಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ವಿದುಷಿಯರೂ, ಯೋಗಿಣಿಯರೂ, ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಿಯರೂ ಇದ್ದು, ಇಂದು ಅದೇ ಮತಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗಿನಿಯರನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಿಯರನ್ನೂ ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ ನೂರೆಂಟು ಹಿಲಾಲುಗಳ ಬೆಳಕಿನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯು ಬಂದೊದಗಿದ್ದರೂ ಸಹ, ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಮತ (ಅರ್ಥಾತ್ ವೀರಶೈವ ಜನಾಂಗ) ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇಂದಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಿಯರಾಗಿ, ಪರಮ ಶಿವಾನುಭಾವಿಯರಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಗೌರವ ಆದರ ಪೂಜ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಧನ್ಯರಾಗಬಹುದು.

ಸ್ವತಂತ್ರೋದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗೌರವವೂ ಗಣ್ಯವೂ ಆದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಂದ ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಾಣಬಹುದು.

ಇನ್ನು ಧರ್ಮದೀಕ್ಷೆಯಂತೂ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರೆಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇವಿಧವಾಗಿ ನೆರವೇರುತ್ತದೆಂಬುದು ಸರ್ವಶ್ರುತ.

ಪತಿವಿಹೀನೆಯರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಸ್ವತಂತ್ರೋದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿ ಗೌರವದಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಯಾವ ಯೋಗ್ಯ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಾಕ್ಯಗಳಾಗಲಿ, ಪರಂಪರಾಪದ್ಧತಿ ಎಂಬುದಾಗಲಿ, ಈ ಮತದಲ್ಲಿಲ್ಲವಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧನೆಗಾಗಿಯಾದರೂ ಈ ಸಮಾಜಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುವ ಧೈರ್ಯವೂ ಸಹ ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ಹುಟ್ಟುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ.

ಈ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಯಾವ ಸಭ್ಯಸ್ತ್ರೀ ಜನಾಂಗವಾದರೂ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಉದ್ಯೋಗಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ವಿವಾಹ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವರೇ ?

ಹಾಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದೂ, ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ತ್ರೀಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂಬುದಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದೂ, ಶ್ರೀ ಕಪಟ್ರಾಳರಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅದೇಕೆ ಶ್ರೀಬಸವಣ್ಣನವರು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಆಕ್ಷೇಪಣಾಯುಕ್ತವಾದ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದರೋ ಅವರ ಉದ್ದೇಶವೇ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ಇನ್ನಾದರೂ ಅವರು ಈಗಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ನಿಜದ ತಿಳಿವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಹಾರೈಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೊಡಗು ದೇಶದ ಇತಿಹಾಸವು.

ಲೇಖಕರು:— ಶ್ರೀಯುತ ಸದಾಶಿವ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ ಹಂಜಿ ಎಂ. ಎ.

(ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿದದ್ದು.)

ಮೇ ತಿಂಗಳ ೧೩ನೆಯ ತಾರೀಖಿನ ದಿವಸ ಇಂಗ್ಲಿಷ ಸೈನ್ಯದ ಕಮಾಂಡರ ಇನ್‌ಚೀಫನಾದ ಜನರಲ್ ಹ್ಯಾರೀಸನು ವೀರರಾಜನಿಗೆ ಟೀಪೂವಿನ ಒಂದು ಸ್ವಂತ ಕುದುರೆ ಒಂದು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಅಂಬಾರಿಯನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಹಾಗೆಯೇ ಟೀಪೂವಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶವಾಗುವ ವರೆಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಕೊಡಗು ದೇಶವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಅವರ ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಅಭಿವಚನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಟೀಪೂವಿಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕ ಕಪ್ಪು ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ವೀರರಾಜನು ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಟೀಪೂನನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ವೀರರಾಜನು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಅದನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳದೆ ತಿರುಗಿ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಆ ಕಪ್ಪು ಕಾಣಿಕೆಯ ಬದಲಾಗಿ ಒಂದು ಆನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಅವನ ಕಡೆಯಿಂದ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇತ್ತ ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಟೀಪೂವಿನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡ ನಂತರ ಅದನ್ನು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ ಕೆಲವು ಭಾಗವನ್ನು ಪೂರ್ವದ ಮೈಸೂರ ಅರಸನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಮತ್ತು ಆ ರಾಜ್ಯದ ಕಾರಭಾರವನ್ನು ಪೂರ್ಣಯ್ಯನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕಡೆಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಟೀಪೂನ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದಾಗ ದೊರೆತ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಕಾಣಿಕ ಸುಬ್ಬರಾಯನು ತಕ್ಕೊಂಡ ತುಳು ತಾಲೂಕನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಇಂಗ್ಲಿಷರು ವೀರರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು.

ವೀರರಾಜನು ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಕಡುಹಗೆಯಾದ ಟೀಪೂನನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಅಂತಃಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಆದರೆ ಅದೇ ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಈಗ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವಾದ ನಂತರ ಪೂರ್ವದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮರೆತು ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಮೈಸೂರನ್ನು ಬೇಡುವರೆಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಕೂಡಲೇ, ವೀರರಾ

ಜನು ಇಂಗ್ಲಿಷರು ತನಗೆ ಬಹಳೇ ಅಪಮಾನವನ್ನು ಮಾಡುವರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ತರುವಾಯ ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರೆಸಿಡೆಂಟನನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಅವನ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮೈಸೂರಿನ ರೆಸಿಡೆಂಟನಾದ ಕರ್ನಲ ಫೇಜ ಇವನ ಮುಖಾಂತರ ನಡಿ ಸಬೇಕೆಂದು ಠರಾವು ಮಾಡಿದರು. ಆಗಂತೂ ಅವನಿಗೆ ಅಪಮಾನವೆ ನಿಸಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳೇ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡನು ಆದರೂ ಸಹ ವೀರರಾಜನು ಕಂಪನಿಯವರ ಮೇಲಿನ ಮೊದಲಿನ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಎಳ್ಳಷ್ಟಾದರೂ ಕಡಿ ಮೆಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ೧೮೦೧ ರಲ್ಲಿ ವೀರರಾಜನಿಗೆ ಮೊದಲಿನ ರಾಣಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಕನ್ನೆಯ ವಿವಾಹವು ಸೋಡಿಯ ರಾಜನಾದ ಬಸವಲಿಂಗನ ಕೂಡ ಆಯಿತು. ವೀರರಾಜನು ಈ ಲಗ್ನದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಗವರ್ನರ ಜನರಲ್ಲನಿಗೆ ಈ ಲಗ್ನದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸೋಡಿಯ ರಾಜನಿಗೆ ೧ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಜಹಾಗೀರು ರಾಜಕುಮಾ ಜಿಯ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕೊಟ್ಟ ಬಗ್ಗೆಯೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದನು.

೧೮೦೪ ರಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಮೊಹನೀ ಇವನು ಮೆಕಾರಾ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಬಂದನು. ಅವನು ಬರುವಾಗ ಗವರ್ನರ ಜನರಲ್ಲನ ಪತ್ರವನ್ನು ತಂದಿ ದ್ದನು. ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬರೆದಿತ್ತು. "ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ್ನು ಟೀಪೂವಿನ ಸಂಗಡ ಆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ದ್ದರಿಂದ ಮಂಲೋರದ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಕಾನಾರ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿಯ ೬ ಪರಗ ಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನಿಗೆ ದೊರೆತ ಪರಗಣೆಗಳ ಉತ್ಪನ್ನವು ೨೪೪೯೭ ಪಾಗೊಡಾ ಇತ್ತು. ಮತ್ತು ಅದೇ ವರ್ಷ ಕೊಡಗು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ಸುಬ್ರಮ್ಮಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ಸರಹದ್ದಿನ ನಿಶ್ಚಯವು ಆಯಿತು. ೧೮೦೫ ರಲ್ಲಿ ಸೋಡಿಯ ರಾಜನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಪುತ್ರನು ಜನಿಸಿದನು. ಅವನ ಹೆಸರು ಸದಾಶಿವರಾ ಜನೆಂದು ಇಟ್ಟರು.

ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ವಿರರಾಜನಿಗೆ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಧಿಕಾರವಿತ್ತು. ಅವನು ಮೈಸೂರಿನ ರೆಸಿಡೆಂಟ, ಮದ್ರಾಸದ ಗವರ್ನರನಾದ ಸರಜಾರ್ಜ ಬಾರ್ಲೊ ಮತ್ತು ಗವರ್ನರ ಜನರಲ್ಲನಾದ ಲಾರ್ಡ ಉಯುಲ್ಯಮ ಬೆಂಟಿಂಕ, ಮಾರ್ಕ್ವಿಸ್ ವೆಲ್ಲಸ್ಲಿ ಮೊದಲಾದವರ ಕೂಡ ಒಳ್ಳೇ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ನಡಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ವೆಲ್ಲಸ್ಲಿಯು ಆತ

ನಿಗೆ ಒಂದು ಖಡ್ಗವನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಸೋಡಿಯ ರಾಣಿಯು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಮ್ಮಗನು ಜನಿಸಿದಾಗ ವೀರರಾಜನು ತನ್ನ ನೂತನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಮಹಾದೇವಿ ರಾಣಿಯನ್ನು ಅತಿಶಯ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿದರು. ಹೀಗೆಯೇ ಅವನು ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸುಲಭವು ಆಗುತ್ತಿತ್ತು ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ವಾರಸದಾರನಾದ ಮಗನು ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಆಪ್ತ ಇಷ್ಟರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸಿಟ್ಟಿನ ಸ್ವಭಾವದನುಗುಣವಾಗಿ ಮರ್ಯಾದೆಗೆ ಸಲ್ಲದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಮುಂದೆ ಅನೇಕ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ತನಗೆ ಯಾರಾದರೂ ವಿಷ ಹಾಕಬಹುದೆಂದು ಅವನು ಪ್ರತಿದಿನ ಬಹಳ ವಿಚಾರದಿಂದ ಇರುತ್ತಿರುತ್ತಿನು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಆತನಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೆದರಿಕೆಯಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಭಯಂಕರ ಉನ್ಮಾದವಾದಾಗ ಯಾರಾದರೂ ವಿಷಹಾಕಿದರೋ ಏನೋ ಎಂಬುದು ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ೧೮೦೭ ರಲ್ಲಿ ಆತನು ತನ್ನ ಮನೆತನದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬರೆಸಿದನು. ಮತ್ತು ಅದು ಈಗ್ಯೂ ಅದೆ. ಅದನ್ನು ಅಬರಕ್ರೊಂಬಿಯು ಇಂಗ್ಲಿಷದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಹೀಗೆ ಅದೆಃ—

೧೮೦೬ನೆಯ ಇಸವಿಯ ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಪೌಷ್ಯ ತಿಂಗಳ ಸಪ್ತಮಿಗೆ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಮೋಹನನು ವೆಲಸ್ಲಿಯು ಕೊಟ್ಟ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಅರಸನ ನಡುವಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದನು. ಮಾಘ ಮಾಸದಲ್ಲಿ (೧೮೦೬ ಫೆಬ್ರುವರಿ) ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಮೋಹನನಿಗೆ ಮತ್ತು ಗವರ್ನರ ಜನರಲ್ಲನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ೧೮೦೭ರ ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿ ರಾಣಿಯು ಮರಣ ಹೊಂದಿದಳು. ಅಂದಿನಿಂದ ವೀರರಾಜನ ದುಃಖವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. "ನನ್ನ ಪತ್ನಿಗೆ ಯಾರೋ ಮಾಟ ಮಾಡಿ ಕೊಂದರು ಮತ್ತು ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಕೊಲ್ಲಬಹುದು." ಎಂದು ಅವನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾಜಕಾರಣವು ಘಟಿಸಿತು. ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನರು ಸಿಕ್ಕರು. ಅದು ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಅವನು ಒಂದೇ ಸವನೆ ರಕ್ತದ ಪ್ರವಾಹವನ್ನೇ ಹರಿಸಿ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಮುರಿಬಡಿದನು. ರಾಜವಾಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ೩೦೦೦ ಕೊಡಗಿನ

ಜನರ ಕೊಲೆಯಾಯಿತು. ರಾಜನು ಸ್ವತಃ ೨೫ ಜನರನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದನು. ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಜೆಗಳ ನಾಶವಾಯಿತು. ನೋಡಿದಾಗೆಲ್ಲ ಅರಸನು ಬಹಳೇ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ನಡುನಡುವೆ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶವಿತ್ತು. "ಗವರ್ನರ ಜನರಲ್ಲರು ತನ್ನ ವಾರಸಾ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಮಕ್ಕಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಚಿಂತೆಯು ಇಲ್ಲದಂತಾಗುವದು." ಎ ದು ಅವನು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಯಾರೂ ಲಕ್ಷ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೈಸೂರಿನ ರೆಸಿಡೆಂಟನಾದ ಕ್ಲಾಜನು ಆತನ ನಾಲ್ವರು ರಾಜ ಪುತ್ರಿಯರ ರಕ್ಷಣೆಮಾಡುವದನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಮದ್ರಾಸ ಸರಕಾರದವರು ಆತನ ಮಗಳಾದ ದೇವಮ್ಮನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ೧೮೬೦೦೦ ಪಾಗೋಟಾಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈಗ ವೀರರಾಜನಿಗೆ ಬಹುತರವಾಗಿ ಯಾವ ಚಿಂತೆಯೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನ ಶಾಂತಿ ಸಮಾಧಾನಗಳು ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ಅವನ ಬಂಧುಗಳಾದ ಅಪ್ಪಾರಾಜ ಮತ್ತು ಲಿಂಗರಾಜ ಇವರ ಭಯವು ಬಹಳವಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿವಸ ಮುಂಜಾನೆ ಅವನು ಇಬ್ಬರು ಕೊಲೆಗಡಕರಿಗೆ ಅವರ ತಲೆಯನ್ನು ಕಡಿದುತರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದನು. ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಅಪ್ಪಾಜಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕನಿಕರ ಹುಟ್ಟಿತು. ಲಿಂಗರಾಜನಂತೂ ಓಡಿಹೋದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ದಿನ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನಾಲ್ವರು ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರನ್ನು ತಲೆಹೊಡಿಸಿ ತರಬೇಕೆಂದು ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನಿಗೆ ಅಜ್ಞೆಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಆ ಸೇವಕನು ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿದನು. ಇತ್ತ ಮಹಾರಾಜನ ಸಿಟ್ಟು ಶಾಂತವಾದ ನಂತರ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಆಜ್ಞೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳೇ ಕೆಡಕೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಉಪಯೋಗವೇನು? ಯಾಕಂದರೆ ಆ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲ ಪೂರ್ಣವಾಗಿತ್ತು.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನಿಗೆ ತನ್ನ ಕೃತ್ಯವು ಬ್ರಿಟಿಶ್ ಸರಕಾರದವರಿಗೆ ತಿಳಿದಕೂಡಲೆ ತನಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಹಾನಿಯು ತಟ್ಟುವದೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಆತನು ತನ್ನ ಕೃತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ

ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ಆತ್ಮಹತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟನು. ಅದರಂತೆ ಅವನು ಒಂದುಸಾರೆ ವಿಷಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಿದನು. ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಡಾ. ಇಂಗಲ ಎಂಬವನು ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಿದನು. ವೀರರಾಜನ ಕಡೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿದಿವಸ ವರದಿಗಳು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಂಪನಿಯುವರು ರಾಜನಿಗೆ ಆಶ್ವಾಸನ ಕೊಟ್ಟು "ನಿಮ್ಮ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ" ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ವೀರರಾಜನಿಗೆ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಗಲು ಜೀವನವು ಕ್ಷಣಿಕವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಅನಿಸಿ ತನ್ನ ವಾರಸಪತ್ರವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಟ್ಟನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ವಿವರವಿತ್ತು.

"ಎರಡನೆಯ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ದಿನವೇ– ಆ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನು ನನ್ನ ತರುವಾಯ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕೂಡ್ರಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೆನು. ಆದರೆ ಈ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಮಾತ್ರ ಜನಿಸಿದರು. ಇನ್ನು ಮೇಲಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಆಕೆಗೆ ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಪಟ್ಟವು ಸಿಗಲಿಕ್ಕೇಬೇಕು. ಆದರೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಪುತ್ರಸಂತಾನವು ಆಗದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ವೇಶ್ಯಾಪುತ್ರರ ಪೈಕಿ ರಾಜಶೇಖರ, ಶಿಶುಶೇಖರ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಇವರು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು............ಇತ್ಯಾದಿ "

ಇದನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟಮೇಲೆ ರಾಣಿಗೆ ಪುನಃ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಮತ್ತು ಕಲಿಯುಗದ ೪೯೦೯ನೆಯ ವರ್ಷ ಪ್ರಭವ ಸಂವತ್ಸರ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುದ್ಧ ೭ಕ್ಕೆ ಅವಳು ಮರಣಹೊಂದಿದಳು. ರಾಣಿಯ ಮರಣದಿಂದ ರಾಜನು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರಾಶೆಯುಳ್ಳವನಾದನು. ಮತ್ತು ಒಂದು ವೇಳೆ ತನ್ನ ವೇಶ್ಯಾಪುತ್ರರು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಮೇಲೆ ತನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯ ನಾಲ್ವರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೆಟ್ಟಗೆ ನೋಡದೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬಹುದೆಂದು ವಿಚಾರವೂ ಬಂದು ಹಗಲಿರಳು ಚಿಂತೆ ಮಾಡಹತ್ತಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ಹೀಗೆ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದನು. "ದೇವಮ್ಮಾಜಿ, ಮದನ್ಮಾಯಿ, ರಾಜಮ್ಮಾಜಿ, ಮಹಾದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಈ ನಾಲ್ವರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯವಳ ಲಗ್ನ ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನಿಗೆ

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಅವನಿಗೆ ರಾಜಮುದ್ರೆ ಮತ್ತು ವೆಲ್ಲಸ್ಲಿಯ ಖಡ್ಗವು ಸಿಗಬೇಕು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ತರುವಾಯ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಇವನೇ ಒಡೆಯನಾಗಬೇಕು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಿರಿಯುವಳಿಗೆ ಗಂಡು ಮಗನಾಗದಿದ್ದರೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಉಳಿದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಗಂಡುಮಗನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಸಿಗಬೇಕು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ವಂಶವು ಇರುವ ವರೆಗೆ ತನ್ನ ವೇಶ್ಯಾಪುತ್ರರಿಗೆ ಏನೂ ಸಿಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆ ಎಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ವಂಶವು ನಿರ್ಮೂಲವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಮೂರು ಮಂದಿ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಿದ್ದವರಿಗೆ ಪಟ್ಟವು ಸಿಗಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಮನೆತನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಆ ಮೃತ್ಯುಪತ್ರದ ಕೊನೆಗೆ "ನನ್ನ ಮನೆತನದ ಸಂರಕ್ಷಕರು ಇಂಗ್ಲಿಷ ಸರಕಾರದವರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಅವರು ನನ್ನ ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಈ ಮೃತ್ಯುಪತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ತರಬಹುದು" ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನು.

ತನ್ನ ಈ ವಾರಸ ಪತ್ರದ ಸಂಗತಿಯು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಅದರದೊಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಸಹಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ರಾಜಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿ ಜಮಾದಾರ ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟನು.

ಮೇಲಿನ ಈ ವಾರಸಪತ್ರದಿಂದ ತನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯು ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ನಾಲ್ವರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮವೂ, ತನ್ನ ತರುವಾಯ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯೂ, ವೇಶ್ಯಾಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ತನ್ನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹೇಗೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಇದ್ದಾರು ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯೂ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ ಸರಕಾರದವರ ಮೇಲಿನ ಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಗೆಯೂ ಅರಸನವು ಎಷ್ಟು ಉತ್ಕಟವಿದ್ದವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಎಷ್ಟು ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿದರೂ ಅರಸನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ಸಮಾಧಾನವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದರೆ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತ ಹೋಗಿ ೧೮೦೯ರಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥನಾದನು. ಆತನ ಆಳಿಯನಾದ ಸೋಡಿಯ ರಾಜನ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಪ್ರೇಮವಿದ್ದುದರಿಂದ ದೇವಮ್ಮಾಜಿಯು ಚಿಕ್ಕವಳಿರುವಾಗಲೇ

ಅವನನ್ನು ದಿವಾಣನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಿಯುಮಿಸಿದ್ದನು. ಜೂನ ೯ಕ್ಕೆ ಆತನು ತನ್ನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆಸಿ ಅವರ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಮೋಹರು ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು.

ವೀರರಾಜನ ತಮ್ಮನಾದ ಲಿಂಗರಾಜನು ಬಹಳ ಧೂರ್ತನೂ ಕಪಟಿಯೂ ಇದ್ದನು. ವೀರರಾಜನ ಮರಣದ ತರುವಾಯ ಅವನು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರವನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಂಡನು. ಲಿಂಗರಾಜನ ಪ್ರಭಾವವು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ನಡೆದಂತೆ ಸೋಡಿಯ ರಾಜನು ಆತನಿಗೆ ಹೆದರಹತ್ತಿದನು. ಲಿಂಗರಾಜನು ಆತನಿಗೆ ೧ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಮತ್ತು ಕಾರಸ್ಥಾನ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಶ ಸರಕಾರದವರ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಚ್ಛಿಸಿದನು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಬ್ರಿಟಿಶ ಸರಕಾರದವರ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟನು. ಕೊಡಗು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ರಾಣೀ ದೇವಮ್ಮಾಜಿಯು ಕೂತಿದ್ದಳು. ಮತ್ತು ಅದು ಬ್ರಿಟಿಶರಿಗೆ ಮಾನ್ಯವಿತ್ತು. ಈ ಸಂಗತಿಯು ೧೮೦೯ನೆಯ ಇಸವಿಯ ಎಪ್ರಿಲ ತಿಂಗಳ ಎರಡನೆಯ ತಾರೀಖಿನ ದಿವಸ ಮಾರ್ಕ್ವಿಸ ಆಫ್ ಹೇಸ್ಟಿಂಗ್ಸನು ಬರೆದ ಪತ್ರದ ಮೇಲಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಲಿಂಗರಾಜನು ೧೮೧೦ರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅವನು ಕೊಡಗಿನ ಸಿಂಹಾಸನದ ರಾಣಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ೧೮೧೧ರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗರಾಜನು ಫೋರ್ಟ ಸೇಂಟ ಜಾರ್ಜದ ಸರಕಾರದವರಿಗೆ ಕೊಡಗು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಎಲ್ಲ ಕಾರಭಾರವನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ನಡಿಸುತ್ತಿರುವೆನೆಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. ಕೊಡಗು ದೇಶದ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಶಿವಾಚಾರದ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ವಾರಸದ ಯಾವ ಹಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲೆಂದು ರೆಸಿಡೆಂಟನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿತ್ತು (ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಇಕ್ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಾಣಿಯರು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತವು ಇಕ್ಕೇರಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು.) ರಾಣಿಯು ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಇದನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡೋಣ ಎಂದು ವರಿಷ್ಠ ಸರಕಾರದವರು ಮುಂದೆ ಹಾಕಹತ್ತಿದರು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗರಾಜನ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ವಿರುದ್ಧವಾಗಲಿಲ್ಲ. ದೇವಮ್ಮಾಜಿಯ ತಂದೆಯು ಆಕೆಯ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರದವರ ಕಡೆಗೆ

ಇಟ್ಟ ೩ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಲಿಂಗರಾಜನು ಬ್ರಿಟಿಶ ಸರಕಾರದ ವರ ಕಡೆಗೆ ಬೇಡಿದನು. ಆದರೆ ಲಿಂಗರಾಜನು ದಿವಾಣಿ ಕೋರ್ಟಿ ನಿಂದ ಹಣವು ತನ್ನದು ಎಂದು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಡದ ಹೊರತು ಅವ ನಿಗೆ ಅದು ಸಿಗುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಬ್ರಿಟಿಶರು ಹೇಳಿದರು. ಹೀಗೆ ಉತ್ತರ ದೊರೆತ ಮೇಲೆ ಆದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವನು ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಮಾಡ ಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ತರುವಾಯ ಮದ್ರಾಸ ಸರಕಾರದ ವರು ಆತನ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಅವರು ದೇವಮ್ಮಾಜಿಯ ಹೆಸ ರಿನ ೫॥ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮಿ. ಪಿನಿ. ಎಂಡ ಕೊ ಇದರ ಮುಖಾಂ ತರ ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ೧೮೧೨ ರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗರಾಜನ ಕಾರ್ಯವು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆದರೂ ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಿಟಿಶ ಸರ ಕಾರದವರು ಬಲಾಢ್ಯರಾಗಿರುವರೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ಮರಿಷ್ಠ ಸರಕಾರದವರು ತಮ್ಮ ಠರಾವಿನಲ್ಲಿ ಬದಲು ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಅವ ನಿಗೆ ಸಂಶಯಬಂದಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದೊಳ ಗಿನ ಮತ್ತು ಸಮೀಪದ ಕಂಪನಿಯ ರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನ ಜನರ ಹೋಗ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಕಟ್ಟು ಮಾಡಿದನು.

ಅವನು ಸರಹದ್ದಿನ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮರೀತಿಯಿಂದ ಇಟ್ಟಿ ದ್ದನು. ಮತ್ತು ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡುವವರಿಗೆ ಪರವಾನಗಿಯಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಯುರೋಪಿಯನ್ ಮೊದಲಾದ ಜನರ ಕೂಡ ಬಹಳ ಉದ್ಧಟತನದಿಂದ ವರ್ತಿಸಹತ್ತಿದನು. ಅವರ ಮತ್ತು ಕೊಡಗು ಜನರ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಬಂದುಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು.

ಮೊದಲು ಲಿಂಗರಾಜನ ಮೇಲೆ ದಿವಾಣ ಕುಶರಿ ಅಪ್ಪನ ದರ್ಪವು ಬಹಳವಿತ್ತು. ಈ ದಿವಾಣನ ಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೇ ಲಿಂಗರಾಜನ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಾಧಿಸಿದವು. ರಾಜನ ಬಲವು ಹೆಚ್ಚಿದ ಹಾಗೆ ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ಅಧಿಕಾರವು ಬಂದಿತು- ಆಗ ನಿಸ್ಪೃಹಿ ದಿವಾಣನಿಗೂ ಮತ್ತು ರಾಜನಿಗೂ ಹೇಗೆ ಕೂಡಿ ನಡೆಯಬೇಕು? ಒಂದು ದಿನ ಆ ದಿವಾಣನ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತಕ ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಆರೋ ಪವನ್ನು ಹೊರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಮತ್ತು ಅವನ ಮಿತ್ರ ಜನರನ್ನು ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಂದುಹಾಕಿದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಮೊಕಾರ ಸಮೀಪದ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಎದೆಗೆ ಮೊಳೆಬಡೆದು ಗಿಡಗಳಿಗೆ ತೂಗಹಾಕಿದನು.

ಮತ್ತು ಅವರ ಆಪ್ತ ಇಷ್ಟರನ್ನೂ ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥರನ್ನೂ ನಾಶ ಮಾಡಿದನು.

೧೮೨೦ರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗರಾಜನು ತೀರಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಅವನ ವಯಸ್ಸು ೪೫ ಇತ್ತು. ಮತ್ತು ಅವನು ೧೧ ವರ್ಷ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಆತನ ಹಿರೀ ಅಣ್ಣನೂ ಸಹ ೪೫ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನಂತೆ ಇವನಿಗೂ ಯಾರಾದರೂ ತನಗೆ ವಿಷ ಹಾಕಿ ಕೊಲ್ಲಬಹುದೆಂಬ ಸಂಶಯವು ಯಾವಾಗಲೂ ಇತ್ತು. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಹೀಗೆ ಸಂಶಯ ಬರುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಆದಕಾರಣ ಎಲ್ಲ ಜನರು ಒಳಗಿಂದೊಳಗೆ ಇವನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಯಾರಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ವಿಷ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ವಿಷಪ್ರಯೋಗದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಜರಗುತ್ತವೆ. ಮರಕಾರದ ಸಮೀಪ ಒಂದು ಕೆರೆ ಆದೆ. ಅಲ್ಲಿ ವೀರರಾಜನು ಇದ್ದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿಷವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದ್ದರು. ಲಿಂಗರಾಜನ ರಾಣಿಯು ತಾನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬರಲು ಜನರು ಹೀಯಾಳಿಸುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ತಾಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಸಾಯುವದೇ ಲೇಸೆಂದು ಪಚ್ಚರತ್ನದ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದಳು. ಲಿಂಗರಾಜನ ತರುವಾಯ ಆತನ ಕಾಲಕೀರ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟವನನ್ನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕೂಡ್ರಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟಿಶ ಸರಕಾರದವರು ಸುಮ್ಮನೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಗವ್ಹರ್ನರ ಜನರಲ್ಲನೂ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನೂ ಮಾಡಿದ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳಿಂದ ದೇವಮ್ಮಾಜಿಯು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕೂಡ್ರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇತ್ತಕಡೆಗೆ ಅವರು ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮೊದಲು ಮಾರ್ಕ್ವಿಸ್ ಆಫ್ ಹೇಸ್ಟಿಂಗ್ಸನು ದೇವಮ್ಮಾಜಿಯು ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದನಂತರ ಆಕೆಯ ವಾರಸಾದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಠರಾವಮಾಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅದು ಕಾಗದದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು. ಹೊಸ ಅರಸನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆತನ ವಯಸ್ಸು ೨೦ ಇತ್ತು. ಯುರೋಪಿಯನ್ ವಿದ್ವಜ್ಜನರ ಮತದಂತೆ ಆತನಿಗೆ ಬಹಳ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಿಕ್ಷಣವು ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಈತನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ರಾಜರ ನಿಯಮದ ಪ್ರಕಾರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಕಾರಭಾರ ಮಾಡಿದನು. ಕೂಡಲೆ ಅನೇಕ ಜನರು ಆತನನ್ನು ಕೂಡಿದರು. ಲಿಂಗ

ರಾಜನಲ್ಲಿದ್ದ ಧೂರ್ತತನವು ಇವನಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆತನ ಹೊಸ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ದಿವಾಣನಾದ ಕುಂತಬಸವನು ಪ್ರಮುಖನಾಗಿದ್ದನು. ರಾಜನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಇವನು ಮುಖ್ಯ ಸಲ್ಲಾಗಾರನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನ ಸಹಾಯದಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆತನ ಸರದಾರರು ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಹತ್ತಿದರು. ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಅಸಂತೋಷವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಮೊದಲಿನ ಪ್ರೇಮಭಾವವು ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲೆ ಆತನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಈ ರಾಜನು ವಿಷಯ ಸುಖಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದವನೂ, ತಂದೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕ್ರೂರನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕೂತ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ತಂದೆಯು ಜೀವಂತನಿರುವಾಗಲೇ ತನಗೆ ಬೇಡಾದ ಜನರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ತನಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಪುರುಷರ ವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಒಡೆತನಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಅಡ್ಡಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಒಮ್ಮೆ ಆತನಿಗೆ ಮೈಸೂರಿನ ರೆಸಿಡೆಂಟರು "ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನರು ಇರುವರು." ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಲು ಆತನು ನನ್ನ ಹೊರತು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ" ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಆತನ ಉದ್ದೇಶವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಸಾರೆ ಚೆನ್ನವೀರನೆಂಬ ಅರಸನ ಸಂಬಂಧಿಕನು ೧೭೭೪ರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬ ಸಹಿತ ಮೈಸೂರ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದನು. ಆಗ ಕೂಡಲೆ ವೀರರಾಜನು ರೆಸಿಡೆಂಟನಾದ ಕೋಲನಿಗೆ "ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಕೊಡಗು ದೇಶದ ಒಕ್ಕಲಿಗನಿದ್ದು ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಮೈಸೂರ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋಗಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಕೋಲನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಚೆನ್ನವೀರನನ್ನು ಪೆರಿಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಆತನನ್ನು ಕೊಡಗು ದೇಶದ ಪೋಲಿಸನ ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಿದನು. ರೆಸಿಡೆಂಟನು ರಾಜನಿಗೆ— "ಆ ಮನುಷ್ಯನ ಅಪರಾಧ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಆ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. ಕಾಂತಾಮುರ್ಹಣದಲ್ಲಿ ೧ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ೨೨ ಕುಟುಂಬಗ

ಕೊಳಗಿನ ಪುರುಷರ ವಧೆಯಾಯಿತು. ೧೮೨೬ರಲ್ಲಿ ಕೋಲಾರದಿಂದ ಬಂದ ಕಾಸ ಮೇಜರನು ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಮಂಕನ ಮುಂಖಾಂತರ ಚೆನ್ನವೀರನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ರಾಜನಿಗೆ ಕೇಳಲು "ಚನ್ನವೀರನೂ ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಮಾರಿಕಾ ಬೇನೆಯಿಂದ ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಎಂದು ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು. ರಾಜನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನ ಸುದ್ದಿಯು ಸರಕಾರದವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಬಾರದೆಂದು ಒಳ್ಳೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟರೂ ಸಹ ಕೊಡಗು ದೇಶದ ಅರಸನ ಕ್ರೂರಕೃತ್ಯಗಳು ಪ್ರತಿದಿನ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಷ ಸರಕಾರಕಾರದವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಬ್ರಿಟಿಶ ವರಿಷ್ಠ ಸರಕಾರದವರು ರೆಸಿಡೆಂಟನಿಗೆ "ರಾಜನ ಕಡೆಯು ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಲ್ಪಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಯೋಗ್ಯ ವಿಚಾರಣೆಯಾಗಬೇಕು" ಎಂದು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕಳಿಸಿದರು.

೧೮೩೨ ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನ ರಾಜನು ಸ್ತ್ರೀಯರದೊಂದು ಕುದುರೆ ಸವಾರರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿರುವನೆಂದು ಕಾಸಮೇಜರನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆಗ ರೆಸಿಡೆಂಟನು ರಾಜನಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆಯೆಂದು ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅದೇ ವರ್ಷ ಸಪ್ಟಂಬರ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜನ ತಂಗಿಯಾದ ದೇವಮ್ಮಾಜಿಯು ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ಗಂಡನಾದ ಚೆನ್ನಬಸವ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಕೊಡಗು ದೇಶದಿಂದ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಎಲವಲವಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಂಪನೀ ಸರಕಾರದ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಬೇಡಹತ್ತಿದರು. ಚನ್ನಬಸವನು ಕಾಸಮೇಜರನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು. "ನಾವು ನಮ್ಮ ಜೀವ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಆಶ್ರಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ರೆಸಿಡೆಂಟನು ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಆಶ್ರಯಕೊಟ್ಟನು. ಇದು ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನಿಗೆ ತಿಳಿದ ನಂತರ ಅವನು "ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದೊಳಗಿಂದ ಓಡಿ ಹೋದ ಜನರನ್ನು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಬೇಕು" ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜನ ಪತ್ರ ಬಂದಮೇಲೆ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಗೆ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬದನ್ನು ಕಾಸಮೇಜರನು ವರಿಷ್ಠ ಸರಕಾರದವರಿಗೆ ಬರೆದು ಕೇಳಿದನು. ಅವರು ಯಾವ ಅಡ್ಡಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಚೆನ್ನಬಸವನಿಗೂ ಆತನ ರಾಣಿಗೂ ಆಶ್ರಯಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬರೆದರು. ಕೊಡಗು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ಬೊಬ್ಬಾಟವು ಬಹಳವಾಯಿತು. ಇದಲ್ಲದೆ ಆತನ ದುಷ್ಟ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವನನ್ನು ಜನರು ತಿರಸ್ಕರಿಸಹತ್ತಿದರು. ದೇವಮ್ಮಾಜಿ

ಮತ್ತು ಚೆನ್ನಬಸವನು ಇವರು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಬಿಟ್ಟು ಬ್ರಿಟಿಶರ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ಖಿನ್ನವಾಯಿತು. ಮತ್ತು ತರತರದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತರಹತ್ತಿದನು. ಕಾಸಮೋಜರನು ಎಲವುಲದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು- ಅವನನ್ನು ಯಾವದೇ ತರದ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಧ್ಯರಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಮರಕಾರಾ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಂದಿಡಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಯುಕ್ತಿಹಾಕಿದನು. ಅದರಂತೆ ಚೆನ್ನಬಸವನು ಮತ್ತು ದೇವಮ್ಮಾಜಿಯು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಕೊಲೆಗಡಕರನ್ನು ಕಳುಹಿ ಅವರಿಂದ ಅವರ ವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಿದ್ದನು. ನಗರದ ಸಾಳೇಗಾರನಾದ ಸೂರ್ಯಪ್ಪನೆಂಬ ಬಂಡುಗಾರನನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಮೈಸೂರು ಅರಸನಿಗೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಬಂಡಾಯವೆಬ್ಬಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿ ರಣಜಿತಸಿಂಗನಿಗೂ ಕೂಡ ಒಬ್ಬ ಗುಪ್ತಚಾರನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದನು. ಇಷ್ಟು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಬ್ರಿಟಿಶ ಸರಕಾರದವರು ಇತ್ತಕಡೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಸಹ ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

೧೮೩೩ ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸದ ಗವರ್ನರನಾದ ಸರ ಫ್ರೆಡರಿಕ ಅಡ್ಯಾಮ ಇವನು ವೀರರಾಜನಿಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬರೆದಿದ್ದನು. 'ತಾವು ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರವನ್ನು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತದೊಳಗೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮರಣದಂಡನೆ ಹೊಂದಿದ ಗುನ್ಹೆಗಾರರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಿಂದ ವರದಿಯನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಶ ಸರಕಾರದವರಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ಮಿ. ಕಾಸಮೋಜರ ಇವನು ಮರಕರಾದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ಸ್ವತಃ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಮತ್ತು ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಮಾತುಕತೆಗಳಾದವು. ಅರಸನು 'ನಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಏನೂ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ.' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ರೆಸಿಡೆಂಟನು ರಾಜನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು. " ನೀನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರ ರಾಜನಿಗೆ ಕಪ್ಪ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಿರಿ. ಮತ್ತು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಈಗ್ಯೂ ಒಂದು ಆನೆಯನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತೀರಿ" ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮಾಂಡಲಿಕತ್ವವು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕಾಸಮೋಜ

ರನು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಉಪದೇಶಪರವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೊನೆಗೆ ಹೀಗೆ ಅಂದನು. "ನಾನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನೀವು ಕೇಳದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಪರಿಣಾಮವು ನೆಟ್ಟಗಾಗಲಾರದು." ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರಸನು "ರೆಸಿಡೆಂಟನು ತನ್ನ ಆಶೆಯನ್ನು ಭಂಗ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ತಾನು ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಬ್ರಿಟಿಶರಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ವಿಶ್ವಾಸದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು" ಎಂದು ಹೇಳಹತ್ತಿದನು. ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿವಸ ಗಳ ತರುವಾಯ ರೆಸಿಡೆಂಟನು ತಿರುಗಿ ಬಂದನು. ಆದರೂ ಕೊಡಗಿನ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹಾಗೇ ನಡೆದಿತ್ತು. ಮಿ. ಕಾಸ ಮೇಜರನು ಮರಕಾ ರದ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲು ದೇಶೀ ಜನರ ಒಂದು ದಂಡನ್ನು ಇಡಬೇಕೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಸಹ ಬ್ರಿಟಿಶರು ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡದೆ ಅನೇಕ ದಿವಸಗಳ ವರೆಗೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ರಾಜನಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರೂ ಸಹ ಅವನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ಮಿ. ಗ್ರೀಮ ಇವನಿಗೆ ಮದ್ರಾಸದಿಂದ ಕೊಡಗಿಗೆ ಹೋಗಿ ರಾಜನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಇನ್ನೂ ಸಹ ಅವನಿಗೆ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮ್ರ ವಾಗಿ ನಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದನು. ರಾಜನು ಗ್ರೀಮಸಾಹೇಬನ ಒಬ್ಬ ದೇಶೀ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೈದು ಮಾಡಿ ಗ್ರೀಮಸಾಹೇಬನ ಭೆಟ್ಟಿ ಯನ್ನು ಸಹ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಬ್ರಿಟಿಶ ಸರಕಾರದ ವರು ತನ್ನ ಸಂಬಂಧಿಕರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡುವ ವರೆಗೆ ನಾನು ಆತನನ್ನು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಇದಲ್ಲದೆ ಅವನು ಫ್ರೆಡರಿಕ ಅಡ್ಯಾಮ ಮತ್ತು ಲಾರ್ಡ ಬೆಂಟಿಂಕ ಇವರಿಗೆ ಅವಮ ರ್ಯಾದೆ ಮಾಡುವ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಕಂಪನಿಯ ಸರಕಾರದವರ ಕೂಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು.

(ಮುಂದೆ ಸಾಗುವದು.)

ಶಿವಶರಣರ ಕಾಲ.

(ರಾ. ಸಾ. ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ—ಬಿ. ಎ. ಎಲ್. ಎಲ್. ಬಿ. ವಿಜಾಪುರ.)

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ೧೧ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ೧೩ನೇ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೂ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಚಳವಳಿಗಳಿದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಜಾಗ್ರತಿ ಯುಂಟಾಗಲು ಅನೇಕ ಕಡೆಗೆ ಅಸಂಖ್ಯ ಶಿವಶರಣರುದ್ಭವಿಸಿದರು ಇವರು ಬಸವನ ಕಾಲದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವನಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲೂ ಅವನ ತರುವಾಯುದಲ್ಲೂ ಸಹ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಬಸವನಕಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವಿಕರು ಯಾರು. ಹಿಂದಿನವರು ಯಾರು, ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮೇತಿಹಾಸದ ಮೇಲೆ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಕಾಶವು ಬೀಳದೆ ಇರದು.

ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಪುಟ ೩ ಸಂಚಿಕೆ ೧-೨ ಇದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನ ಅಬ್ಬಲೂರ ಶಿಲಾಶಾಸನವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುತ್ತೇವೆ. ಅದರ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು ೧೨೦೦ ಇರುತ್ತದೆಂದು ಸಂಶೋಧಕರಿಂದ ಸಂಶೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ೭೦ನೇ ಓಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದೇನಂದರೆ— “ ಸೆಲಿಯಾಹಳ್ಳಿಯ ಕೊಪ್ಪದೊಳು ಸುಖಸಂಕಥಾವಿನೋದನಿರ್ದೊಂದು ದಿವಸಂ ಧರ್ಮಗೋಷ್ಠಿಯೊಳಿರ್ದು ಪುರಾತನ ನೂತನರಪ್ಪ ಶಿವಭಕ್ತರ ಗುಣಸ್ತವನಂ ಮಾಡುತ್ತಮಿರ್ದೇಕಾಂತ ರಾಮಯ್ಯಂಗಳ್ ಎಂದು ಅಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನು ಬಸವನ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಅವನಕಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಶಿವಶರಣರು ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದರೆಂದು ಈ ಉಲ್ಲೇಖದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಮೊದಲಿನವರು, ಯಾರು ಈಚಿನವರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಕೆಗಳು ಅಥವಾ ಮಿತಿಗಳು ಉಪಲಬ್ಧವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಅವರ ಕಾಲವನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತ

ವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸುವದು ಬಹಳ ತೊಂದರೆಯ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವರು ಯಾವ ರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಂಬು ನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ರಾಜರು ಯಾರು, ಅವರು ಯಾವ ವಂಶದವರು, ಮತ್ತು ಅವರ ಕಾಲ ಯಾವುದು, ಈ ವಿಷಯಗಳು ಕರ್ನಾ ಟಕೇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಉಪಲಬ್ಧವಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಈ ಶಿವಶರಣರು ಜೀವಿಸಿದ ಕಾಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ನಾವು ಮಾಡ ಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾವು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಲೇಖ ವನ್ನು ಬರೆದಿಷ್ಟೇವೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶೈವ, ವೀರಶೈವ ಮತಗಳು ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾ ವೆಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ಶಕ್ಯವಿರುವದಿಲ್ಲ ಆದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಗೋಕರ್ಣ, ಹಂಪಿ, ಶ್ರೀಶೈಲ, ಮಹಾಕೂಟ ಈ ಮಹತ್ವದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗಗಳಿದ್ದು ಅವು ಪುರಾಣ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಅವು ಬಹುತರವಾಗಿ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದವುಗಳೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಕದಂಬ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ, ಚಾಲುಕ್ಯರು ಆಳಿದ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ರಾಜರು ಶೈವ ಅಥವಾ ವೀರಶೈವ ರಿದ್ದರು ಅವರು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಶಿವಶರಣರುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಡುತ್ತಾ ರೆಂಬುದನ್ನು ಸಹ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಇನ್ನೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ ತಮಿಳು ದೇಶದಲ್ಲಿ ೨ರಿಂದ ೧೧ನೇ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೂ ಅನೇಕ ಶೈವ ಗ್ರಂಥಕಾರರೂ ಶರಣರೂ ಕವಿಗಳೂ ಉದ್ಭವಿಸಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಜರುಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಉದ್ಗ್ರಂಥ ಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ೧೦೦೮ರಿಂದ ೧೦೪೦ರ ವರೆಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯ ವಂಶದವನಾದ ಜಯಸಿಂಹ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನು ಹೊಟ್ಟಲಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಆಳಿದ್ದು, ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಶಿವಮತವು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿದ್ದು ವೀರ ಶೈವ ಶಿವಶರಣರುಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸದ್ಯದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಜಯ ಸಿಂಹನ ಆಳಕೆಯಿಂದಲೇ ನಾವು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಯಸಿಂಹರಾಯನ ಕಾಲ

(ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೦೦೮ರಿಂದ ೧೦೪೦)

ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜನಾದ ಜಯಸಿಂಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಶಿವಶರಣರು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಶಿಲಾ ಶಾಸನವು ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಗೊಬ್ಬೂರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊರೆತಿದ್ದು ಅದು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೪೮ನೇ ವರ್ಷದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಇವನು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಪುರುಷನಾಗಿರದೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪುರುಷನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇವನಿಗೆ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಶರಣನು ಇದ್ದುದು ಹರಿಹರನ ರಗಳೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ವಚನಕಾರನಾಗಿದ್ದು ಅವನ ವಚನಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ರುತ್ತವೆ. ಈ ಉಭಯ ಶಿವಶರಣರ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ವೀರಶೈವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಚನ್ನಯ್ಯ

(೧೦೬೪ರಿಂದ ೧೧೧೭)

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯಗಳ ತರುವಾಯ ಚನ್ನಯ್ಯನು ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಹಾಗೆ ತೋರಿಬರುತ್ತಿದೆ. ಇವನ ಹೆಸರಿನ ಕೆಲವು ವಚನಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈತನು ಜಾತಿಯಿಂದ ಮಾದರನು ಆದರೂ ಬಸವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನು ಕುರಿತು ಅತ್ಯಂತ ಆದರದಿಂದ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಬಗ್ಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಸಲ ಅವನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಚನ್ನಯ್ಯನ ಹೆಸರನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲವು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಸಮಾಜಗಳೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿವೆ. ಮೇಲ್ಕಂಡ ಕಾರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಇವನು ಕರ್ನಾಟಕಸ್ಥನೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇವನು ಕೆಲವೊಂದು ಕಾರಣಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕರ್ನಾಟಕ

ದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು, ಚೋಳರಾಜರ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಕಾಂಚೀ ಪುರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಕರಿಕಾಲ ಚೋಳ ನೆಂಬ ರಾಜನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯಿಂದಲೂ ಇನ್ನಿತರ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದಲೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕರಿಕಾಲ ಚೋಳನಾರೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವದು ಬಹು ಅವಶ್ಯವಿದೆ. ಚೋಳರಾಜರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಕರಿಕಾಲ ಚೋಳ ರಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಈರ್ವರೂ ಬಹು ಪ್ರಖ್ಯಾತ ರಾಜರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮೊದ ಲನೆಯ ಕರಿಕಾಲನು ಜಯಸಿಂಹರಾಯನಕಿಂತಲೂ ಬಹಳ ಮೊದಲು ಅಂದರೆ ೧೦೦, ೧೫೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೈವವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಗಳ ಪ್ರಭಾವವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿ ಲ್ಲಾದ್ದರಿಂದ ಚನ್ನಯ್ಯನು ಈ ಚಾಲುಕ್ಯ ಜಯಸಿಂಹನ ಮೊದಲು ಇರದೆ ಅವನ ತರುವಾಯ ಅಂದರೆ ೧೦೭೪ರಿಂದ ೧೧೧೭ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ೧ನೆಯ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳ ಅಥವಾ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳ ಈತನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ವಾಸಿಸಿರಬಹುದು. ಈ ಚೋಳರಾಜನಿಗೆ ಕರಿಕಾಲ ಚೋಳನೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಇತ್ತೆಂಬುದು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. (ಮದ್ರಾಸ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಟಿ ಎ ಗೋಪೀನಾಥ ರಾವ್ ಇವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವರ ಇತಿಹಾಸ ಪುಟ ೩೮-೩೯ ನೋಡಿರಿ.) ಈ ಚೋಳರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ರಾಮಾನುಜನು ಕಾಂಚೀ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ತೊರೆದು ಹೊಯ್ಸಳ ಅರಸನ ಆಶ್ರಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವನ ಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿಹೋದನು. ಈ ಚನ್ನಯ್ಯನು ವೀರಶೈವನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಹರಿಹ ರನ ರಗಳೆ ಮತ್ತು ಅವನ ವಚನಗಳು ಮುಖ್ಯ ಆಧಾರವಾಗಿವೆ. ಅವನನ್ನು ಹರಿಹರ ಕವಿಯು ತನ್ನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ "ಲಿಂಗಾಭಿಮಾನಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯ, ಜಂಗಮ ನಿಧಾನ" ಈ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತು ಅವನು ಲಿಂಗಪೂಜೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ "ಸೆಜ್ಜೆಯೊಳಗಿರ್ದ ಶಿವ ಲಿಂಗಮಂ ಪೊಂಗುವಂ" ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕ ಅಭಿಧಾನಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಚನ್ನಯ್ಯನು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ ೧೦೭೪ರಿಂದ ೧೧೧೭ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ೧ನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳ ರಾಜನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಹೊರ ಪಡುತ್ತಿದೆ.

ಹರಿಹರನು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಶೈವನೆಂತಲೂ ಲಾಗುಳನೆಂತಲೂ ತನ್ನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದು ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಚನ್ನಯ್ಯನ ಬಗ್ಗೆ ಅವನು ವಿವರಿಸಿರುವದಿಲ್ಲ. ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿರುವದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ರೇವಣಸಿದ್ಧರ ಕಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವಿದ್ದಿತೆಂದು, ಚನ್ನಯ್ಯನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೆಂದು ನಾವು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದರ ಮೇಲಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದುಬಹು ಮಹತ್ವದ ಅನುಮಾನವಾಗಿದೆ.

ಜಯಸಿಂಹನ ತರುವಾಯದ ಕಾಲ.

ಜಯಸಿಂಹನ ಕಾಲದ ತರುವಾಯ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ೧ನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ೨ನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ಈ ಮೂವರು ರಾಜರು ೧೧೨೬ರ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದರು. ಆದರೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅರಸರ ಹೆಸರುಗಳೊಡನೆ, ವೀರಶೈವ ಶಿವಶರಣರ ಹೆಸರುಗಳು ಸಂಬಂಧಪಡುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದು ತೋರಿ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಕಾಳಾಮುಖ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆವುದೋ ಒಂದು ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ೫೦-೬೦ ವರ್ಷ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಆವ ಬಗೆಯ ಉತ್ತೇಜನಗಳು ದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊರೆತಂತೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಕಾಲದ ತರುವಾಯ ಪೆರ್ಮಾಡಿ ಅಥವಾ ಪೆರ್ಮಾಡಿರಾಯ ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು ಪುನಃ ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದು ಅವರ ಚರಿತ್ರಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಪೆರ್ಮಾಡಿರಾಯ.

(೧೧೨೬ರಿಂದ ೧೧೩೬)

ಈ ಪೆರ್ಮಾಡಿರಾಯನು ಆರೆಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವು ಹೋದ ವರ್ಷ ಶಿವಾನುಭವದ ೧೩ನೇ ಸಂಪುಟ ೩ನೇ ಸಂಚಿಕೆ ೧೨೬ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಪೆರ್ಮಾಡಿಯು ಬಿಜ್ಜಳನ ತಂದೆಯು, ಅವನು ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜನಾದ ೩ನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಕೈಕೆ

ತರ್ದೆವಾಡಿ ನಾಡಿನ (ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉತ್ತರಭಾಗ) ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರನಾಗಿ ಮಂಗಳವಾಡದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕೊಂಡುಗುಳಿಯ ಕೇಶಿರಾಜ ಮತ್ತು ತೆಲುಗು ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರು ಶಿವಶರಣರು ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಅವನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೇಶಿರಾಜನು ಒಬ್ಬ ಮಹತ್ವದ ಕವಿಯೆಂದು ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಇಬ್ಬರಲ್ಲದೆ ಇಳಿಹಾಳ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ಬಾಹೂರ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ಎಂಬಿಬ್ಬರು ಶಿವಶರಣರು ಈತನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದರು. ಇಳಿಹಾಳ ಇದು ಇಲ್ಯಾಳ ಎಂದು ಬಾಗಲಕೋಟೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಾಹೂರ ಇದು ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ, ಬಾವೂರ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಈ ನಾಲ್ವರೂ ಶಿವಶರಣರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹರಿಹರನು ಸುಂದರವಾದ ರಗಳೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಅವರು ಪೆರ್ಮಾಡಿರಾಯನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದರೆಂಬದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಲ್ವರಲ್ಲಿ ಬಾಹೂರ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯ ಇವರು ವಚನಕಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪೆರ್ಮಾಡಿರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯ ಇವರು ಮೊದಲು ಹೂಡಿದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳವಳಿಯು ಪುನಃ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ.

ಬರ್ಮದೇವನ ಕಾಲ.

ಪೆರ್ಮಾಡಿರಾಯನ ತರುವಾಯ ತರ್ದೆವಾಡಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬರ್ಮದೇವನು ಚಾಲುಕ್ಯರ ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಹತ್ತಿದನು. ಬಿಜ್ಜಳನಂತೆಯೇ ಇವನೂ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಬಲನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ತರ್ದೆವಾಡಿ, ಬನವಸೆ, ತೊರಗಲ್ಲು ಈ ಪ್ರಾಂತ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿ ಆಳಿದ್ದು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತಿದೆ. ಇವನು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಾಳಾಮುಖನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಈ ಮತದ ಜನರಿಗೆ ಅವನು ಬಹು ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಾರೂ ಈತನ ಹೆಸರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆವ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಯೂ ಇವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಇವನಿಂದ ವೀರಶೈವರಿಗೆ

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಹಾಯ ದೊರೆತಿದೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಇವನು ತರ್ದೆವಾಡಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ೧೧೩೬ರಿಂದ ೧೧೪೭ರ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು.

ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರ ಬಿಜ್ಜಳನ ಕಾಲ.

ಬರ್ಮದೇವನ ತರುವಾಯ ಬಿಜ್ಜಳನು ತರ್ದೆವಾಡಿನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯರಿಗೆ ಅಂಕಿತನಾಗಿ ಮಂಗಳವಾಡವನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ೧೧೪೮ರಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳತೊಡಗಿದನು. ಅವನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಅವು ಯಾವವೆಂದರೆ–೧೧೪೮ರಿಂದ ೧೧೫೬ರ ವರೆಗೆ ಅವನು ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜನಿಗೆ ಕೇವಲ ಮಾಂಡಲಿಕನಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ್ದು, ಮುಂದೆ ೧೧೫೬ರಿಂದ ೧೧೬೨ ವರೆಗೆ ಚಾಲುಕ್ಯನನ್ನು ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ರಾಜನನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಾನೇ ಪೂರ್ಣ ಸತ್ತಾಧಾರಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ್ದು ಇದರ ಮುಂದೆ ೧೧೬೨ರಿಂದ ೧೧೬೭ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷಿಕ್ತನಾಗಿ ಸಾರ್ವಭೌಮನಂತೆ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ್ದು. ಈ ಮೂರು ಅವಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದರಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಬಿಜ್ಜಳನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಮಂಗಳವಾಡದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅವನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡನು. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಮಾಡಿದ ಅನೇಕ ಮಹತ್ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವು ಹೋದ ವರ್ಷದ ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯ ೩ನೇ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಲೇಖಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಚೋಳಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಆವ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನೆಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಅವನು ಯಾವ ಚೋಳ ಅರಸನಲ್ಲಿದ್ದನು, ಮತ್ತು ಯಾವ ಚೋಳ ರಾಜನ ಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾದನು ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವೇಚಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿ ಚೋಳ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದವರು ೨ ನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳ (೧೧೨೮ರಿಂದ ೧೧೫೮) ಮತ್ತು ೨ನೇ ರಾಜರಾಜ ಚೋಳ (೧೧೫೮ರಿಂದ ಮುಂದೆ) ಇವರು ಇದ್ದಾರೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ

ಹಿಂದಿನ ಚೋಳರಾಜರಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಿದ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಈ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶವು ಬೀಳುವದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಚನ್ನಯ್ಯನು ೧ನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳ ಅಥವಾ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳ ಅಥವಾ ಕರಿಕಾಲ ಚೋಳ (೧೦೬೪-೧೧೧೭) ಇವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದನೆಂದು ನಾವು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದೇವಷ್ಟೇ ಈ ರಾಜನು ಕೇವಲ ಶಿವಭಕ್ತನಾಗಿ ವೈಷ್ಣವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ರಾಮಾನುಜನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ರಾಮಾನುಜನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಮೇಲುಕೋಟೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿ, ಸುಮಾರು ೧೨ ವರ್ಷ ಕಾಲ ಕಳೆದನು. ಮುಂದೆ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳನು ೧೧೧೭ರ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿ, ಮರಣಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ, ವಿಕ್ರಮಚೋಳನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಈತನು ವಿಷ್ಣು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನಕೊಡುವವನಾದ್ದರಿಂದ ರಾಮಾನುಜನು ಅವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಬಂದು ೧೨೫ರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿದನು. (ಟಿ ಎ. ಗೋಪೀನಾಥರಾವ ಇವರು ಬರೆದ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಇತಿಹಾಸ-ಮದ್ರಾಸ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಕಟನೆ) ಮತ್ತು ೧೧೨೮ರಲ್ಲಿ ವಿಕ್ರಮಚೋಳನು ಮರಣಹೊಂದಲಾಗಿ ಅವನ ಮಗ ೨ನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳನು (೧೧೨೮ರಿಂದ ೧೧೫೪) ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢನಾದನು.

ಇನ್ನು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಚೋಳ ರಾಜರಲ್ಲೆಸಗಿದ ಅವನು ಕೃತಿಗಳು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಸವ ಗೂಡುತ್ತವೋ ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಾ.

ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ೧೧೫೮ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಹತ್ತಿದ ಬಿಜ್ಜಳನ ಸಮಕಾಲೀನನೆಂದು ನಾವು ಎಣಿಸಿರುವದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೂ ೧೦೦ ವರ್ಷ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅವನು ಚೋಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದ ೧ನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳ ಅಥವಾ ಕರಿಕಾಲಚೋಳನಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಸಂಭವವಾಗಿ ತೋರುವದಿಲ್ಲ.

ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಚೋಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ ವೇಷದಿಂದಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯ ಚೋಳನು ವೈಷ್ಣವನಾದ್ದರಿಂದ (ಪುಟ ೨೧ ಹರಿಹರನ

ರಗಳೆ ಭಾಗ ೨) ವಿಷ್ಣು ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ತಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುವದರಲ್ಲಿದ್ದನು. ಆಗ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ತನ್ನ ವೀರ್ಯದಿಂದ ಅದನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿದನೆಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಮುಂದೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಂಗಳವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಹತ್ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಚೋಳರಾಜನ ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾದನೆಂದು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತಿದೆ

ಇಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲೆಣಿಸಿದ. ಚೋಳರಾಜನ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವದರಿಂದ ಇದು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾಗಿ ರಾಮಾನುಜನನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡ ವಿಕ್ರಮ ಚೋಳನಿಗಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಅವನ ಮಗ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳನಿಗಾಗಲಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಇವರಲ್ಲಿ ವಿಕ್ರಮ ಚೋಳನು ರಾಮಾನುಜನನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಆಶ್ರಯಕೊಟ್ಟವನಾದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜನು ತನ್ನ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ (೧೧೨೮) ಬಹು ಪ್ರಬಲನಾದ್ದರಿಂದ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಅವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ವಿಷ್ಣು ಪ್ರತಿಮೆಗೋಸ್ಕರ ಈ ರೀತಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವದು ಸಂಭವನೀಯವಲ್ಲ.

ಆದರೆ ವಿಕ್ರಮ ಚೋಳನ ಮಗ ೨ನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಶಿವಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಅವನು ರಾಜ್ಯಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದಾಗ್ಗೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಆ ಮತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪೂರ್ಣ ಶೈವನಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದನು. ಅವನ ಈ ಪರಿವರ್ತನೆಯು ಹರಿಹರ ಕವಿಯು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ರೇವಣಸಿದ್ಧನಿಂದಾಗಿರಬಹುದು. ಮತ್ತು ಈ ಚೋಳನು ಅವನಿಗೋಸ್ಕರ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅವನಿಗೆ ಆಶ್ರಯಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದು.

ಮುಂದೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಅವನು ಈ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳನಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಚೋಳರಾಜನು ಅವನು ಮಾಡಿದ ಮಹತ್ಕೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಈಕೆಯ ಮಗನೇ ಮುಂದೆ ರುದ್ರಮುನಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಇದು ಸಂಭವನೀಯವಿರುತ್ತಿದೆ.

೨ನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳನು ೧ನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳನಂತೆ ಬಹು ಪ್ರಬಲ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಈತನನ್ನು ಹರಿಹರನು ತನ್ನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜೇಂದ್ರಚೋಳನೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. (ಪುಟ ೩೬ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆ ನೋಡಿರಿ.) ೧ನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗನಿಗೆ ಈ ಹೆಸರ ಸಹ ಇದ್ದದರಿಂದ ಈ ೨ನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗನಿಗೂ ಈ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹರಿಹರನು ತಪ್ಪಿ ಕರೆದಿರಬಹುದು.

ಈ ೨ನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳನು ಪೆರ್ಮಾಡಿರಾಯ, ಬರ್ಮದೇವ ಮತ್ತು ಬಿಜ್ಜಳ ಇವರಿಗೆ ಸಮಕಾಲೀನನು. ಆದುದರಿಂದ ಇವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಆಗಮಿಸಿ ತನ್ನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಬೀರಿರಬಹುದು. ಹಿಂದೆ ರಾಮಾನುಜನು ಹೇಗೆ ಮೇಲುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಚೋಳ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧನೂ ಈಗಿನ ಕ್ಲೋಸಪೇಟೆಯ ನೆರೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಸರಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕ್ಷೇತ್ರವದೆ.

ಹೀಗೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿಯೂ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ೨ನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳನಲ್ಲಿಯೂ ನಿಂತು ಅವರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದಾಗ, ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಆಮೇಲೆ ಅವನ ಮಗ ರುದ್ರಮುನಿ ಇವರು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಗೆ ಬಂದರು. ಇವರಿಗೆ ಸಮಕಾಲೀನನಾದ ಗೋರಕ್ಷನು ಕೊಲ್ಹಾಪುರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನೂ ಒಬ್ಬ ವಚನಕಾರನು. ಇವನ ದೇವಾಲಯವು ಈಗಲೂ ಕೊಲ್ಹಾಪುರದಲ್ಲಿ ಇದೆ. (ಪ್ರೊ॥ ಕುಂದಣಗಾರ ಇವರು ಬರೆದ ಹರಿಹರದೇವ ಪುಟ ೪೬ ನೋಡಿರಿ) ಆದರೆ ಈ ಗೋರಕ್ಷನು ಉತ್ತರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ಗೋರಖನಾಥನಿಂದ ಭಿನ್ನನಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಿವಶರಣರಲ್ಲದೆ ರುದ್ರಮುನಿಯಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯನೂ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದನು. ಈತನೂ ಒಬ್ಬ ವಚನಕಾರನಿದ್ದಾನೆ. (ಈತನ ವಚನವು ಅಚ್ಚಾಗಿದೆ.) ಈ ಪ್ರಕಾರ ಶಿವಶರಣರು ಬಿಜ್ಜಳನ ಆರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದರು.

(ಮುಂದೆ ಸಾಗುವದು.)

ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಶರಣೆನ್ನು ಮನವೆ.

ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಶರಣೆನ್ನು ಮನವೇ ।
ಮಹಾಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಶರಣೆನ್ನು ಮನವೇ ॥ ಪ ॥

ಶಿವಭಕ್ತ ಸಂಗ ಸಂಗತಿಗಳ ಕರುಣಿಸಿ ।
ಶಿವಭಕ್ತ ದಾಸೋಹಿಯಾಗುವಂತನುಗೈದು ॥
ಭವ ವಿಕಾರವಗೆಲ್ಲಲೊಲಿದು ಶಕ್ತಿಯನಿತ್ತು ।
ಭಾವ ಭಿನ್ನದ ಭ್ರಮೆಯ ಕಳೆದೋಡಿಸುವ ಮಹಾ ॥ ೧ ॥
ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಶರಣೆನ್ನು ಮನವೇ ॥

ಸ್ತುತಿ ನಿಂದೆಗಳ ಕೇಳಿ ಹಿಗ್ಗಿ ತಗ್ಗದ ತೆರ ।
ಧೃತಿಗೆಟ್ಟು ತಾಗು ನಿರೋಧಂಗಳಡರಲು ॥
ಮತಿಗೆಟ್ಟು ಕಳವಳಿಸಿ ಕಂಗೆಡದಿರುವಂತೆ ।
ಭಕ್ತಿ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕರುಣಿಸಿ ಪೊರೆವಂಥಾ ॥ ೨ ॥
ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಶರಣೆನ್ನು ಮನವೇ ॥

ಹಿಸುಣತ್ವ ಹಿಂಗಿ ಮನ್ಮಸದ ಮಸಕವನೆ ಮಾ- ।
ಣಿಸಿ ವಿಕಾರದ ವಿಷಯ ವಿಧಿಗಳ ತ್ಯಜಿಸಿ ॥
ಮುಸುರಿಕೊಂಡಿಹ ಸಟೆಯನೆ ಸಡಿಲಿಸಿ ಎನ್ನ ।
ಸಸಿನೆ ಸತ್ಯದ ಬಾಳ್ವೆಯನು ಅಳವಡಿಸುವ ॥ ೩ ॥
ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಶರಣೆನ್ನು ಮನವೇ ॥

ಸಮತೆ ಸೌಜನ್ಯ ಸೌಹಾರ್ದಂಗಳಿತ್ತೆನ್ನ ।
ತಮವ ಹರಿಸಿ ದಂಭ ದರ್ಪಗಳಡಗಿಸಿ ॥
ಶಮೆ ದಮೆ ಶಾಂತಿ ನಿರಹಂಕಾರಗಳನೀವ ।
ಭ್ರಮೆಯನಳಿದು ಶ್ರೀ ವೀರೇಶ್ವರ ಶರಣೆಂಬ ॥ ೪ ॥
ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಶರಣೆನ್ನು ಮನವೇ ॥

ಶ್ರೀ ವೀರೇಶ್ವರ ಜಿಂಕೂರುನಗರ

ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು.

(ರಾ। ಸಾ। ಪಿ. ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಇವರಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದವುಗಳು.)

(೧) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೧ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ — ೨—೮—೦

(೨) ,, ,, ಉತ್ತರಾರ್ಧ — ೧—೧೨ ೦

ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೂಲಕ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದು.

(೩) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೨ — ೪—೮—೦

ಇದರಲ್ಲಿ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ನಿರೂಪಣೆ ಇದೆ.

(೪) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೩ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ — ೨—೪—೦

ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿರೂಪಣೆ ಇರುವದಲ್ಲದೆ ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ ಇವುಗಳ ಸವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿವರಣೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಈ ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಂಥಗಳ ಒಟ್ಟು ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೫೮೩ ಇದ್ದು ಇವುಗಳ ಬೆಲೆಯು ೧೧ ರೂಪಾಯಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಅವುಗಳು ಮೂರುನಾಲ್ಕಾಂಶ ಬೆಲೆಗೆ ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟು ೮—೪—೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವವು ಟಪಾಲಖರ್ಚು ಪ್ರತ್ಯೇಕ.

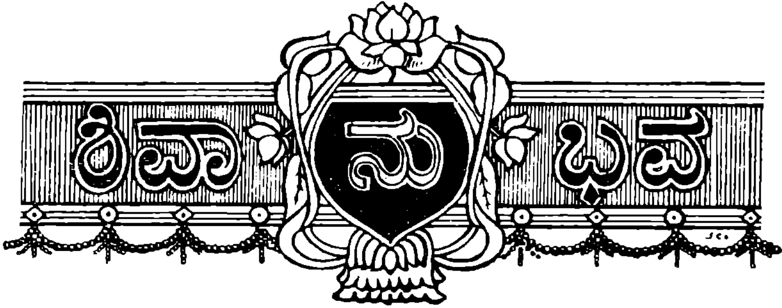
ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳ—

ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್ ವಿಜಾಪುರ.

ಇದನ್ನು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ರಾ॥ ಸಾ॥ ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಇವರು ತಮ್ಮ "ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್ಸಿ" ನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅವರು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಉಪಲೀ ಬುರುಜ ಓಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮ ೧೬೨೦ (ಅ) ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದರು.

R. N. L. 2554

ಶ್ರೀ

ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾ ಅಂಚೆ ವೆಚ್ಚಸಹಿತ ರೂ ೩—೬—೦

ಸಂಪುಟ ೧೪]   ಫೇಬ್ರುವರಿ ೧೯೪೦.   [ಸಂಚಿಕೆ ೫

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ಶಿವಾನುಭವ.

ವರ್ಷ ೧೪] ಫೇಬ್ರುವರಿ ೧೯೪೦ [ಸಂಚಿಕೆ ೫

ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲನಿರ್ಣಯ.

ಲೇಖಕರು:— ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗೋವಿಂದ ಪೈ. ಮಂಜೇಶ್ವರ.

(ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿದದ್ದು.)

ಇನ್ನು ಮಾತಾಮಹನೂ ದೌಹಿತ್ರನೂ ಆದ ಈ ಕಳಚುರ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಓಲಗಿಸಿದ ಬಿಜ್ಜಳನು ಯಾವನೆಂದು ನೋಡೋಣ.

(೧) ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನದಲ್ಲಿಯು ಭವಿಬಿಜ್ಜಳನು ವೀರಶೈವನಲ್ಲವೆಂದು ಖಂಡಿತವಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವಂತೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೭ ರ ಬೆಣಚಮಟ್ಟಿಯ (ಬಿ) ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಪರಮಶೈವರಾದ ನಂಬಿ-ಓಹಿಲರೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಆತನು ಪ್ರಾಯಶಃ ವೀರಶೈವನೇ ಎನಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಸಿಂದಬಿಜ್ಜಳನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಬಿಜ್ಜಳನಾಗಿರಲಾರನು.

(೨) ಈ ಬೆಣಚಮಟ್ಟಿಯ (ಬಿ) ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ನಂಬಿ ಮತ್ತು ಓಹಿಲರ ಹೆಸರುಗಳು ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆವುದರಿಂದ, ಆ ಶಿವಭಕ್ತರನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಹೊಗಳಿದಂದಿನಿಂದ ತಾನೆ ಅವರು ಕರ್ಣಾಟಕದ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದರೆಂದಾದರೆ, ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೭ ನೆಯ ಈ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು

ಹಿಂದೆಯೇ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದು ಅಗ್ಗೆ ಲೋಕವಾಡಿಕೆಯಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದಾ ಗುವುದರಿಂದ, ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವಂತೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ II ಚಾವುಂಡನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೦-೭೧ ರಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾಗಿ ತಾನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ೧೧೮೦ ರಷ್ಟಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ಸಿಂದಬಿಜ್ಜಳನು ಬಸವೇಶ್ವ ರನ ಬಿಜ್ಜಳನಾಗಿರಲಾರನು.

(೩) ಸಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನು ಎಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ತಮ್ಮ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದು ಅವರು ಪ್ರಾಯಶಃ ಜತೆಯಾಗಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ ಬೆಣಚಮಟ್ಟಿಯ (ಬಿ) ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ನನ್ನು ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪದವಿಗೆ ಯೋಗ್ಯನಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಬಿಜ್ಜಳನಿಗಿಂತ ಆತನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರತಾಪಿ ಎಂದೂ ತೋರುವುದರಿಂದ, ಸಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನೇ ಬಸವೇಶ್ವರ ಬಿಜ್ಜಳನಾಗಿದ್ದರೆ, ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಸಮಕಾಲೀನನಾದ ಹರಿಹರನ (ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೧೪೫-೧೨೨೦) ಬಸವ ರಾಜದೇವರ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಬ್ಬರೂ ಸೋದರರ ಹೆಸರುಗಳ ಜತೆ ಯಲ್ಲಿ ಬಾರದಿರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಹೆಸರು ಒಮ್ಮೆ ಯಾದರೂ ಬಾರದಿರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಬಿಜ್ಜ ಳನು ಸಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲ.

(೪) ಬಸವೇಶ್ವರನ ಮುಂಚೆ ಬಸವ ಎಂಬ ಅಂಕಿತನಾಮವು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಏವಂಚ ನಾನರಿಯೆ. ಆದಕಾ ರಣ ಚಾಳುಕ್ಯ IV ನೆಯ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಆಳಿಕೆಯ ಕ್ರೋಧಿ ಸಂ। ಪುಷ್ಯ ಶುದ್ಧ ೫ ಸೋಮವಾರ ಉತ್ತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ = ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೪ ದಿಶಂಬರ ೨೪ ಪುಷ್ಯ (ಶುದ್ಧವಲ್ಲ) ಬಹುಳ ೫ ಸೋಮವಾರ ಉತ್ತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯಂದಿನ ಲಕ್ಕುಂಡಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ [೮೭] ಹೇಳಿ ರುವ ಬಸವರಸ ಸಿದ್ದಯ್ಯನೂ ಅದೇ ಅರಸನ ಶಾ. ಶ. ೧೧೦೮ ಪರಾ ಭವ ಸಂ। ಪುಷ್ಯ ಶುದ್ಧ ೧೬ ಗುರುವಾರ ಉತ್ತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ = ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೬ ದಿಶಂಬರ ೨೫ ಗುರುವಾರದ ಲಕ್ಕುಂಡಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ [೮೮] ಹೇಳಿರುವ ಬಸವಿಸೆಟ್ಟಿಯೂ ಅದೇ ಅರಸನ ಪರಾ

---

೮೭. *SIE* ೧೯೨೭ (*SUPP*) ಪು. ೩, ನಂ. ೬೦, ೮೮. ಅದೇ. ಪು. ೪, ನಂ. ೪೮,

ಭವ-ಪ್ಲವಂಗ ಸಂ। ಗಳ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೬-೮೭ ರ ಅಣ್ಣಿಗೆರೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ [೮೯] ಹೇಳಿರುವ ಹಡವಳ ಬಸವಯ್ಯನೂ II ನೆಯ ವೀರ ಬಲ್ಲಾಳನ ಆಳಿಕೆಯ ೩೦ನೆಯ ವರ್ಷದ ದುಂದುಭಿ ಸಂ। ಜ್ಯೆಷ್ಠ ಶುದ್ಧ ೮ ಗುರುವಾರ= ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೦೩ ಮೇ ೩೦ ರ ಅಣ್ಣಿಗೆರೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ [೯೦] ಹೇಳಿರುವ ಬಸವಯ್ಯ ದಂಡನಾಯಕನೂ ತಂತಮ್ಮ ಆಯಾ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಬಸವರಸ, ಬಸವಿ (ದೇವ), ಬಸವಯ್ಯ ಎಂಬೀ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ [೯೧] ತಾನೆ ಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿರುವುದರಿಂದ, ಇವರಲ್ಲಿಯ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೪ ರ ಬಸವರಸ ಸಿದ್ಧಯ್ಯನಿಗೆ ಆಗ್ಗೆ ಸುಮಾರು ೩೦ ವರ್ಷವೆಂದರೂ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಹೆಸರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೪-೫೫ ರೊಳಗೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿರಬೇಕು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೦-೬೧ ರಲ್ಲಿ II ನೆಯ ಚಾವುಂಡನು ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ೧೧೬೪ ರಲ್ಲಿ ಆತನ ಹೆಂಡತಿ ಸಿರಿಯಾದೇವಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳೆಂದೂ ಅವರ ಮಗನಾದ ಸಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನು ಆಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಕುಮಾರನಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವುದರಿಂದ ೧೧೫೪—೫೫ ಇನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ

(೫) ಶಿವಭಕ್ತನಾದ ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನು ಅಬ್ಬಲೂರಿನ ಜೈನ ಬಸದಿಯಲ್ಲಿಯ ಜಿನಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೆಡವಿ ಅಲ್ಲಿ ವೀರಸೋಮನಾಥನ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿರುವನೆಂದು ಜೈನರು ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರನಾದ ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿ ದೂರುಕೊಡುತ್ತಲೆ, ಆತನು ರಾಮಯ್ಯನನ್ನು ಕರತರಿಸಿ ತಕ್ಕ ವಿಚಾರ ನಡಿಸಿ ರಾಮಯ್ಯನಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಂಡು ಜೈನರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಹಿಂದಟ್ಟಿ ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನ ಕಾಲು ತೊಳೆದು ಅವನಿಗೆ ಜಯಪತ್ರವಿತ್ತು ಅವನ ಅದೇ ವೀರಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬನವಾಸಿ ೧೨೦೦೦ದ ಸತ್ತಳಿಗೆ ೭೦ರಲ್ಲಿಯ ಗೋಗಾವೆ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ದತ್ತಿಬಿಟ್ಟನೆಂದೂ ಆ ಮೇಲೆ ಚಾಳುಕ್ಯ IVನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರನೂ ಏಕಾಂತ ರಾಮಯ್ಯನನ್ನು ಕರೆತರಿಸಿ ಆ ದೇವಾಲ

---

೮೯. *SIE* ೧೯೩೯, *APP. E.* ಪು. ೫೩. ನಂ. ೧೯೬.

೯೦. ಅದೇ. ನಂ. ೧೯೩, ೯೧. 'ಎಲೆ ಬಸವ, ಬಸವಣ್ಣ, ಬಸವಯ್ಯ, ಬಸವರಸ, ಬಸವರಾಜ, ಬಸವಿದೇವ ಕೇಳಯ್ಯಾ' (ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆ, ಪು. ೫೦)

ಯಕ್ಕೆ ದತ್ತಿಬಿಟ್ಟನೆಂದೂ ಆ ಬಳಿಕ ಕಾದಂಬ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರ ಕಾಮ ದೇವನೂ ರಾಮಯ್ಯನನ್ನು ಬರಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟನೆಂದೂ ತೇದಿಯಿಲ್ಲದ ಅಬ್ಬಲೂರಿನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ[೯೨] ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಶಾಸನವು (ಇತರ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೧ ರಿಂದ ೧೨೦೩ರ ವರೆಗೆ ತೇದಿದೊರೆವ) ಕಾದಂಬ ಕಾಮದೇವನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಇದರ ತೇದಿ ಸು· ೧೧೯೦ ಆಗಿರಬಹುದು. ಈ ಏಕಾಂತದ ರಾಮ ಯ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು

ಆ ಸಮಯಮೊಂದೆಸೆಯೊಳಿರಲು
ಲ್ಲಾಸದಿಂ ಬಸವಂ ಸಹಿತ ಮಹಿ
ಮಾಸಮರ್ಥರು ಭಕ್ತರೋಲಗವಿತ್ತು ಕುಳ್ಳಿರಲು ॥೩೭॥
ಧಾರುಣೀಶನು ಬಿಜ್ಜಳನು ಪರಿ
ವಾರ ಸಹಿತಂ ಬಂದು ನೋಡಲು
ಪೌರಜನ ತಾವೆಲ್ಲರುಂ ನಡೆತಂದು ಹಿಂದಿರಲು ।
ವೀರಶೃಂಗಾರದೊಳಮರ್ದಿಭ
ವೈರಿಯಂತೇಕಾಂತ ರಾಮನು.........॥೩೮॥

ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಂಡು ಏಳು ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ಅದನ್ನು ಮರಳಿ ಅಟ್ಟೆಗೆ ಸಂದಿಸಿದ ಪವಾಡವನ್ನು ಮೆರಸಿದನೆಂದು ಬಸವ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (ಸಂ. ೫೨) ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನ ಬಿಜ್ಜಳನೂ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಬಿಜ್ಜಳನೂ ಒಬ್ಬನೇ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಬಿಜ್ಜಳನು ರಾಮಯ್ಯನಿಗೆ ದತ್ತಿಬಿಟ್ಟ ಗೋಗಾವೆ ಇರುವ ಬನವಾಸಿ ೧೨೦೦೦ವಾ ದರೂ ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವಂತೆ ಕಳಚೂರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಸೇರಿದ್ದಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಸಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನ ಸಿಂದವಾಡಿಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವಂದೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲದ್ದುದರಿಂದ, ಬಸವೇಶ್ವರ ಬಿಜ್ಜಳನು ಕಳಚೂರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನ ಲ್ಲದೆ ಸಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲ. ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನಿಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟಂದು ಆತನು ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಅಬ್ಬಲೂರಿನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಕಳಚೂರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನು ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೪೦-೪೫ ರಿಂದ ೧೧೬೨ ರೊಳಗೆ ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನು ಅವನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದನೆಂಬ

೯೨. *EKD* ಪು. ೪೩೨—೪೮೪; ಕವಿಚರಿತೆ ೧, ಪು. ೨೯೭-೨೯೮.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ಆ ಮುಂಚಿನಿಂದಲೇ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಓಲಗಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ತಾನೇ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಆತನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಬೇಕು.

(೬) ಹರಿಹರನ ರೇವಣ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ

ಅಂತಿರ್ದು ಮತ್ತೆ ಮಂಗಳವಾಡದೊಳ್ಪೊಕ್ಕು
ಸಂತತಂ ಬಿಜ್ಜಳನ ಸಭೆಯೊಳ್ಮನಂ ಮಿಕ್ಕು (ಪು. ೨೯)

ಇರಲಿತ್ತಲತ್ತ ಮಂಗಳವಾಡದೊಳಗಿರ್ಪ
ನರಪ ಬಿಜ್ಜಳರಾಯ ನೋಲಗದೊಳೆಸೆದಿರ್ಪ
ಸಮಯದೊಳ್ ಮಾತುಮಾತಿಂ ಮಾಸನೂರಲ್ಲಿ (ಪು. ೩೧)

ಮಂಗಳವಾಡದೊಳ್ ಗುಡಿಗಟ್ಟಿ ಸಕಲ ಪರಿಜನ ಸಹಿತಂ
ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನಿದಿರ್ಗೊಂಡು ....(ಪು. ೩೭)

ಎಂದೂ ಬಸವರಾಜ ದೇವರ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ (ಪು. ೨೧) ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮೇಶ್ವರನು 'ಎಲೆ ಮಗನೆ ಬಸವ, ನೀಂ ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನಿಪ್ಪ ಮಂಗಳವಾಡಕ್ಕೆ ಪೋಗು' ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವಲ್ಲಿ ಮಂಗಳವಾಡವು ಬಿಜ್ಜಳನ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಅವನ ಆಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಕ್ಕಂದು ಬಿಜ್ಜಳನು ಆ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೆಂದೂ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಓಲಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಂಡಳೇಶ್ವರರೂ ಮಹಾಸಾಮಂತರೂ ಇದ್ದರೆಂಬ ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ (ಪು. ೩೫) ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರರನ್ನು ಹೇಳದಿರುವುದರಿಂದ, ಸ್ವಯಂ ಬಿಜ್ಜಳನೇ ಆಗ್ಗೆ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ, ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ, ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೪೭ರ ಮಾಸವಾಡದ ಶಾಸನದಿಂದ[೯೩] ಕಳಚೂರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನ ರಾಜಧಾನಿ ಆಗ್ಗೆ ಮಂಗಳವಾಡವೆಂದು ಕಂಡಿರುವೆವಲ್ಲದೆ, ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವಂತೆ ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಮಂಗಲವೇಷ್ಟಕನಾದ ಬಿಲ್ಲಳನು ಸಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನೇ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯವೂ

---

೯೩. ಹರಿಹರದೇವ, ಪು. ೪೪.

ಇಲ್ಲ, ಮಂಗಲವೇಷ್ಟಕ ಎಂದು ಮಂಗಳವೇಡೆಯೂ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳ ಮಂಗಳವಾಡ (= ಮಂಗಲವಾಟಕ) ವೂ ಒಂದೇ ಊರೋ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೋ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಆತಏವ ಮಂಗಳವಾಡದ ಬಿಜ್ಜಳನು ಆಗ್ಗೆ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದ ಕಳಚೂರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನೆಂದೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದರಿಂದ, ಬಸವೇಶ್ವರನ ಬಿಜ್ಜಳನು ಆತನೇ ವಿನಾ ಸಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲ.

(೬) 'ಅರಸು ವಿಚಾರ ಸಿರಿಯು ಶೃಂಗಾರ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ. ಮಾನವ ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣ ಹಾಳಾಯಿತ್ತು ನೋಡಯ್ಯ! ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮದಭಿಮಾನದಿಂದ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಯನ ಆಳಿಕೆ ತೆಗೆಯಿತ್ತು, ಸಂದಿತ್ತು ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ ನಿಮ್ಮ ಕವಳಿಕೆಗೆ' ಎಂಬೀ ವಚನದಲ್ಲಿ ೯೪ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೂ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಯನ ಆಳಿಕೆಯ ಮುಗಿತಾಯಕ್ಕೂ ಗಂಟಿಕ್ಕಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ಕಲ್ಯಾಣವು ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಳುಕ್ಯರೆಂಬ ಪಡುವಣ ಚಾಳುಕ್ಯರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಕಲ್ಯಾಣವೆಂದು ತಿಳಿವಂತೆಯೇ, ಐಶ್ವರ್ಯದ ನಶ್ವರತೆಯನ್ನೂ ಶೃಂಗಾರದ ಅಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನೂ ನಿದರ್ಶಿಸಲಿಕ್ಕೆ ವಾತಾಪಿಯ ಚಾಲುಕ್ಯರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಬಾದಾಮಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಾನ್ಯಖೇಟವನ್ನಾಗಲಿ ಹೇಳದೆ, ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ತಾನೆ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಆ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಯನ ಆಳಿಕೆ ಕೊನೆಗಂಡುದನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಕಂಡಿರಬೇಕು, ಆತನು ಕಂಡ ಕಲ್ಯಾಣವು ಐಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನವಾಗಿರಬೇಕು, ಶೃಂಗಾರಭರಿತವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆತನಿಗೆ ಆ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಆತ್ಮಸಂಯೋಗವೂ (*Personal Interest*), ಅತಏವ ಸಮೀಪತರವಾದ ಸಂಸರ್ಗವೂ, ಇದ್ದಿರಬೇಕು, ಅಂದರೆ ತನ್ನ ಜೀವಮಾನದ ಕೆಲವಾದರೂ ಸುಭಿಕ್ಷ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಆತನು ಅಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರಬೇಕು ಎಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಯನ ಆಳಿಕೆ (ಆಳ್ತನ, ಆರಸುತನ, ಪ್ರಭುತ್ವ) ತೆಗೆಯಿತ್ತು ಅಂದರೆ ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ೯೫ ಎಂಬುದರಿಂದ ಅವನ ರಾಜ್ಯಪದವನ್ನು ಪರಕೀಯನೊಬ್ಬನು ಸೆಳೆಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದೂ ಅದು ಸಂದಿತ್ತು ಕೂಡಲ

---

೯೪. ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳು, ಪು. ೯೨, ನಂ. ೯೦, ೯೫. ತೆಗೆದನೇ ಬುಧಗಿರ್ತ್ರ ವೃತ್ತಿಯನುಚಿತವಂ ಮರೆದು॥ (ಬಸವ ಪುರಾಣ, ೪೫. ೧೯)

ಸಂಗಮದೇವ ನಿಮ್ಮ ಕವಳಿಕೆಗೆ ಅಂದರೆ ಅದು ಶಿವನ ಕಪಾಲಿಕೆ ಎಂಬ ಭಿಕ್ಷಾ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ [೯೬] ಸಂದಿತು ಎಂಬುದರಿಂದ ಅದು ವಾಗಿ ಯಿತು, ನಾಮಶೇಷವಾಯಿತು ಎಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಚಾಳುಕ್ಯ, ರಾಯನಾದರೊ ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ತೆಗೆವವರೆಗೆ, ತನ್ನ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಆತನು ಅಪಹರಿಸುವವರೆಗೆ, ಚಾಳುಕ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸರ್ವ ಸಂಪನ್ನವಾದ ಕಲ್ಯಾಣದ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಆಳಿದ ಪಡುವಣ ಚಾಳುಕ್ಯ III ತೈಲನೇ ವಿನಾ ಕಳಚುರ್ಯರ ಬಳಿಕ ಆ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವಂತೆ ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನಿಂದ ಈಚೆಯ ಕಳಚುರ್ಯರ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲವಾದರೆ ಅವರ ಪತನದೊಂದಿಗೆ ಕುಂದತೊಡಗಿದ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ೧--೨ ವರ್ಷವೇನೋ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿ ಇದ್ದ ಚಾಳುಕ್ಯ IVನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರನಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಯನು III ತೈಲನೆಂದು ಕಂಡಿತವಾಗುವುದರಿಂದ ಅವನ ಬಿಜ್ಜಳನು ಆ IIIನೇ ತೈಲನಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಸೆಳಕೊಂಡ ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಬ್ಬನಲ್ಲ. ಬಸವೇಶ್ವರನೊಮ್ಮೆ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಆಕಾಶದಿಂದ ಅಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬಂದು ಅವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಓಲೆಯನ್ನೋದಿ

ನನ್ನಿಯನೆ ಪೇಳುವೆನರಸ ಕೇಳ್ ।
ನಿನ್ನ ಚಾಳುಕ್ಯಾನ್ವಯದವರು ।
ಮುನ್ನ ನಿಕ್ಷೇಪಿಸಿದದೆಂಬತ್ತೆಂಟು ಕೋಟಿ ಧನ ।
ನಿನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಕೆಳಗಿದೆ ॥

ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಬಸವ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (೫. ೫೭) ಹೇಳಿರುವಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಜ್ಜಳನೆಂಬ ಹೆಸರು ಕಳಚುರ್ಯರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು (ಬಡಗಡ) ಸಿಂದರಲ್ಲಿಯೇ ವಿನಾ ಚಾಳುಕ್ಯರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಚಾಳುಕ್ಯಾನ್ವಯದವನೆನ್ನಬೇಕಾದರೆ, ಸ್ವಯಂ ಚಾಳುಕ್ಯವಂಶೀಯನಲ್ಲದ ಆತನು ಚಾಳುಕ್ಯರ ಉತ್ತರಾಧಿ

---

೯೬. ಪ್ರಮಥ ರುದ್ರ ಪುರಾತನಗಣೋ । ತ್ತಮರ ಕವಳಿಗೆಗಯ್ದೆ ಸಂದಿತ್ತು (ಬಸವ ಪುರಾಣ, ೪೬. ೬೨) ಬಿಜ್ಜಳನ ಸಾಮ್ರಾ । ಜ್ಯೋನ್ನತಿಯಃನೀಶನ ಕವಳಿಗೆಯೊಳಂಶು ತೊಡಯಿಸುತಃ (ಅದೇ ೬೧ ೭.)

ಇಲ್ಲ, ಮಂಗಲವೇಷ್ಟಕ ಎಂದು ಮಂಗಳವೇಡೆಯೂ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆ ಗಳ ಮಂಗಳವಾಡ (= ಮಂಗಲವಾಟಕ) ವೂ ಒಂದೇ ಊರೋ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೋ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಆತಏವ ಮಂಗಳವಾಡದ ಬಿಜ್ಜ ಳನು ಆಗ್ಗೆ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದ ಕಳಚೂರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನೆಂದೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದರಿಂದ, ಬಸವೇಶ್ವರನ ಬಿಜ್ಜಳನು ಆತನೇ ವಿನಾ ಸಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲ.

(೭) 'ಅರಸು ವಿಚಾರ ಸಿರಿಯು ಶೃಂಗಾರ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ. ಮಾನವ ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣ ಹಾಳಾಯಿತ್ತು ನೋಡಯ್ಯ! ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮದಭಿ ಮಾನದಿಂದ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಯನ ಆಳಿಕೆ ತೆಗೆಯಿತ್ತು, ಸಂದಿತ್ತು ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ ನಿಮ್ಮ ಕವಳಿಕೆಗೆ' ಎಂಬೀ ವಚನದಲ್ಲಿ ೯೪ ಬಸವೇ ಶ್ವರನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೂ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಯನ ಆಳಿಕೆಯು ಮುಗಿತಾಯಕ್ಕೂ ಗಂಟಿಕ್ಕಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ಕಲ್ಯಾಣವು ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಳುಕ್ಯರೆಂಬ ಪಡುವಣ ಚಾಳುಕ್ಯರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಕಲ್ಯಾಣವೆಂದು ತಿಳಿವಂ ತೆಯೇ, ಐಶ್ವರ್ಯದ ನಶ್ವರತೆಯನ್ನೂ ಶೃಂಗಾರದ ಅಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನೂ ನಿದರ್ಶಿಸಲಿಕ್ಕೆ ವಾತಾಪಿಯ ಚಾಲುಕ್ಯರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಬಾದಾ ಮಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಾನ್ಯಖೇಟವನ್ನಾ ಗಲಿ ಹೇಳದೆ, ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ತಾನೆ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಬಸವೇಶ್ವ ರನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಆ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಯನ ಆಳಿಕೆ ಕೊನೆಗಂಡುದನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಕಂಡಿರಬೇಕು, ಆತನು ಕಂಡ ಕಲ್ಯಾಣವು ಐಶ್ವರ್ಯಸಂಪ ನ್ನವಾಗಿರಬೇಕು, ಶೃಂಗಾರಭರಿತವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆತನಿಗೆ ಆ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಆತ್ಮಸಂಯೋಗವೂ (*Personal Interest*), ಆತಏವ ಸಮೀಪತರವಾದ ಸಂಸರ್ಗವೂ, ಇದ್ದಿರಬೇಕು, ಅಂದರೆ ತನ್ನ ಜೀವಮಾನದ ಕೆಲವಾದರೂ ಸುಭಿಕ್ಷ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಆತನು ಅಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರಬೇಕು ಎಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆ ಚಾಳುಕ್ಯ ರಾಯನ ಆಳಿಕೆ (ಅರ್ತನ, ಅರಸುತನ, ಪ್ರಭುತ್ವ) ತೆಗೆಯಿತ್ತು ಅಂದರೆ ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ೯೫ ಎಂಬುದರಿಂದ ಅವನ ರಾಜ್ಯಪದವನ್ನು ಪರಕೀಯನೊಬ್ಬನು ಸೆಳಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದೂ ಅದು ಸಂದಿತ್ತು ಕೂಡಲ

---

೯೪. ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳು, ಪು. ೯೨, ನಂ. ೯೦, ೯೫. ತೆಗ ದನೇ ಬುಧಗೀತ್ರ ವೃತ್ತಿಯನುಚಿತವಂ ಮರೆದು॥ (ಬಸವ ಪುರಾಣ, ೪೫. ೧೯)

ಸಂಗಮದೇವ ನಿಮ್ಮ ಕವಳಿಕೆಗೆ ಅಂದರೆ ಅದು ಶಿವನ ಕಪಾಲಿಕೆ ಎಂಬ ಭಿಕ್ಷಾ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ೯೬ ಸಂದಿತು ಎಂಬುದರಿಂದ ಅದು ವ್ಯಗಿಯಿತು, ನಾಮಶೇಷವಾಯಿತು ಎಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಚಾಳುಕ್ಯ, ರಾಯನಾದರೊ ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ತೆಗೆವವರೆಗೆ, ತನ್ನ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಆತನು ಅಪಹರಿಸುವವರೆಗೆ, ಚಾಳುಕ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸರ್ವ ಸಂಪನ್ನವಾದ ಕಲ್ಯಾಣದ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಆಳಿದ ಪಡುವಣ ಚಾಳುಕ್ಯ III ತೈಲನೇ ವಿನಾ ಕಳಚುರ್ಯರ ಬಳಿಕ ಆ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವಂತೆ ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನಿಂದ ಈಚೆಯ ಕಳಚುರ್ಯರ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲವಾದರೆ ಅವರ ಪತನದೊಂದಿಗೆ ಕುಂದತೊಡಗಿದ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ೧-೨ ವರ್ಷವೇನೋ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿ ಇದ್ದ ಚಾಳುಕ್ಯ IVನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರನಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಯನು IIIತೈಲನೆಂದು ಕಂಡಿತವಾಗುವುದರಿಂದ ಅವನ ಬಿಜ್ಜಳನು ಆ IIIನೇತೈಲನಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಸೆಳಕೊಂಡ ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಬ್ಬನಲ್ಲ. ಬಸವೇಶ್ವರನೊಮ್ಮೆ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಆಕಾಶದಿಂದ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬಂದು ಅವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಓಲೆಯನ್ನೋದಿ

> ನನ್ನಿಯನೆ ಪೇಳುವೆನರಸ ಕೇಳ್ ।
> ನಿನ್ನ ಚಾಳುಕ್ಯಾನ್ವಯದವರು ।
> ಮುನ್ನ ನಿಕ್ಷೇಪಿಸಿದದೆಂಬತ್ತೆಂಟು ಕೋಟಿ ಧನ ।
> ನಿನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಕೆಳಗಿದೆ ॥

ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಬಸವ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (೫. ೫೭) ಹೇಳಿರುವಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಜ್ಜಳನೆಂಬ ಹೆಸರು ಕಳಚುರ್ಯರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು (ಬಡಗಡ) ಸಿಂದರಲ್ಲಿಯೇ ವಿನಾ ಚಾಳುಕ್ಯರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಚಾಳುಕ್ಯಾನ್ವಯದವನೆನ್ನಬೇಕಾದರೆ, ಸ್ವಯಂ ಚಾಳುಕ್ಯವಂಶೀಯನಲ್ಲದ ಆತನು ಚಾಳುಕ್ಯರ ಉತ್ತರಾಧಿ

---

೯೬. ಪ್ರಮಥ ರುದ್ರ ಪುರಾತನಗಣೋ । ತ್ತಮರ ಕವಳಿಗೆಗಯ್ದಿ ಸಂದಿತ್ತು (ಬಸವ ಪುರಾಣ, ೩೬. ೬೨) ಬಿಜ್ಜಳನ ಸಾಮ್ರಾ । ಜ್ಯೋನ್ನತಿಯಾನೀಶನ ಕವಳಿಗೆಯೊಳಂತು ತೊಡಯಿಸುತ॥ (ಅದೇ ೬೧ ೭.)

ಇಲ್ಲ, ಮಂಗಲವೇಷ್ಟಕ ಎಂಬ ಮಂಗಳವೇಡೆಯೂ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳ ಮಂಗಳವಾಡ (= ಮಂಗಲವಾಟಕ) ವೂ ಒಂದೇ ಊರೋ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೋ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಆತಏವ ಮಂಗಳವಾಡದ ಬಿಜ್ಜಳನು ಆಗ್ಗೆ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದ ಕಳಚೂರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನೆಂದೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದರಿಂದ, ಬಸವೇಶ್ವರನ ಬಿಜ್ಜಳನು ಆತನೇ ವಿನಾ ಸಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲ.

(೭) 'ಅರಸು ವಿಚಾರ ಸಿರಿಯು ಶೃಂಗಾರ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ. ಮಾನವ ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣ ಹಾಳಾಯಿತ್ತು ನೋಡಯ್ಯ! ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮದಭಿಮಾನದಿಂದ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಯನ ಆಳಿಕೆ ತೆಗೆಯಿತ್ತು, ಸಂದಿತ್ತು ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ ನಿಮ್ಮ ಕವಳಿಕೆಗೆ' ಎಂಬೀ ವಚನದಲ್ಲಿ ೯೪ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೂ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಯನ ಆಳಿಕೆಯ ಮುಗಿತಾಯಕ್ಕೂ ಗಂಟಿಕ್ಕಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ಕಲ್ಯಾಣವು ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಳುಕ್ಯರೆಂಬ ಪಡುವಣ ಚಾಳುಕ್ಯರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಕಲ್ಯಾಣವೆಂದು ತಿಳಿವಂತೆಯೇ, ಐಶ್ವರ್ಯದ ನಶ್ವರತೆಯನ್ನೂ ಶೃಂಗಾರದ ಅಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನೂ ನಿದರ್ಶಿಸಲಿಕ್ಕೆ ವಾತಾಪಿಯ ಚಾಲುಕ್ಯರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಬಾದಾಮಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಾನ್ಯಖೇಟವನ್ನಾಗಲಿ ಹೇಳದೆ, ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ತಾನೆ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಆ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಯನ ಆಳಿಕೆ ಕೊನೆಗಂಡುದನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಕಂಡಿರಬೇಕು, ಆತನು ಕಂಡ ಕಲ್ಯಾಣವು ಐಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನವಾಗಿರಬೇಕು, ಶೃಂಗಾರಭರಿತವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆತನಿಗೆ ಆ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಆತ್ಮಸಂಯೋಗವೂ (*Personal Interest*), ಆತಏವ ಸಮೀಪತರವಾದ ಸಂಸರ್ಗವೂ, ಇದ್ದಿರಬೇಕು, ಅಂದರೆ ತನ್ನ ಜೀವಮಾನದ ಕೆಲವಾದರೂ ಸುಭಿಕ್ಷ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಆತನು ಅಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರಬೇಕು ಎಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಯನ ಆಳಿಕೆ (ಆಸ್ತನ, ಅರಸುತನ, ಪ್ರಭುತ್ವ) ತೆಗೆಯಿತ್ತು ಅಂದರೆ ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ೯೫ ಎಂಬುದರಿಂದ ಅವನ ರಾಜ್ಯಪದವನ್ನು ಪರಕೀಯನೊಬ್ಬನು ಸೆಳಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದೂ ಅದು ಸಂದಿತ್ತು ಕೂಡಲ

---

೯೪. ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳು, ಪು. ೯೨, ನಂ. ೯೦, ೯೫. ತೆಗದನೇ ಬುಧಗೀತ್ರ ವೃತ್ತಿಯನುಚಿತವಂ ಮರೆದು॥ (ಬಸವ ಪುರಾಣ, ೪೫. ೧೯)

ಸಂಗಮದೇವ ನಿಮ್ಮ ಕವಳಿಕೆಗೆ ಅಂದರೆ ಆದು ಶಿವನ ಕಪಾಲಿಕೆ ಎಂಬ ಭಿಕ್ಷಾ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ [೯೬] ಸಂದಿತು ಎಂಬುದರಿಂದ ಅದು ಮಂಗಿ ಯಿತು, ನಾಮಶೇಷವಾಯಿತು ಎಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಚಾಳುಕ್ಯ, ರಾಯನಾದರೊ ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ತೆಗೆವವರೆಗೆ, ತನ್ನ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಆತನು ಅಪಹರಿಸುವವರೆಗೆ, ಚಾಳುಕ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸರ್ವ ಸಂಪನ್ನವಾದ ಕಲ್ಯಾಣದ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಆಳಿದ ಪಡುವಣ ಚಾಳುಕ್ಯ III ತೈಲನೇ ವಿನಾ ಕಳಚುರ್ಯರ ಬಳಿಕ ಆ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವಂತೆ ಕಳ ಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನಿಂದ ಈಚೆಯ ಕಳಚುರ್ಯರ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲವಾದರೆ ಅವರ ಏತನದೊಂದಿಗೆ ಕುಂದತೊಡಗಿದ ಕಲ್ಯಾ ಣದಲ್ಲಿ ೧-೨ ವರ್ಷವೇನೋ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿ ಇದ್ದ ಚಾಳುಕ್ಯ IVನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರನಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಯನು IIIತೈಲನೆಂದು ಕಂಡಿತವಾಗುವುದರಿಂದ ಅವನ ಬಿಜ್ಜಳನು ಆ IIIನೇತೈಲ ನಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಸೆಳಕೊಂಡ ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳ ನಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಬ್ಬನಲ್ಲ. ಬಸವೇಶ್ವರನೊಮ್ಮೆ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಆಕಾಶದಿಂದ ಅಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬಂದು ಅವರ ಸಮ್ಮು ಖದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಓಲೆಯನ್ನೋದಿ

> ನನ್ನಿಯನೆ ಪೇಳುವೆನರಸ ಕೇಳ್ ।
> ನಿನ್ನ ಚಾಳುಕ್ಯಾನ್ವಯದವರು ।
> ಮುನ್ನ ನೀಕ್ಷೇಪಿಸಿದದೆಂಬತ್ತೆಂಟು ಕೋಟಿ ಧನ ।
> ನಿನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಕೆಳಗಿದೆ ॥

ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಬಸವ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (ಸ. ೫೭) ಹೇಳಿರುವಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಜ್ಜಳನೆಂಬ ಹೆಸರು ಕಳಚುರ್ಯರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು (ಬಡಗಡ) ಸಿಂದರಲ್ಲಿಯೇ ವಿನಾ ಚಾಳುಕ್ಯರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬಸ ವೇಶ್ವರನ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಚಾಳುಕ್ಯಾನ್ವಯದವನೆನ್ನಬೇಕಾದರೆ, ಸ್ವಯಂ ಚಾಳುಕ್ಯವಂಶೀಯನಲ್ಲದ ಆತನು ಚಾಳುಕ್ಯರ ಉತ್ತರಾಧಿ

---

೯೬. ಪ್ರಮಥ ರುದ್ರ ಪುರಾತನಗಣೋ। ತ್ರಿಪುರ ಕಪಳಿಗೆಗಯ್ದು ಸಂದಿತ್ತು (ಬಸವ ಪುರಾಣ, ೪೬. ೬೨) ಬಿಜ್ಜಳನ ಸಾಮ್ರಾ। ಜ್ಯೋನ್ನತಿಯಾನೀಶನ ಕಪಳಿ ಗೆಯೊಳಂತು ತೊಡಯಿಸುತ॥ (ಅದೇ ೬೧೬.)

ಕಾರಿಯಾದರೂ ಆಗಿರಬೇಕು, ಅಂದರೆ ಚಾಳುಕ್ಯರಂತೆಯೇ ಅವನೂ ಕಲ್ಯಾಣದ ಒಡೆಯನಾಗಿ ಅವರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ತಾನೇ ಅವನನ್ನು ಹಾಗೆಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿರುವುದರಿಂದ, ಬಸವೇಶ್ವರನ ಬಿಜ್ಜಳನು ಚಾಳುಕ್ಯರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಆಳಿದ ಬಿಜ್ಜಳನಾಗಿರಬೇಕು, ಅತಏವ ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹರಿಹರನ ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ರಾಜಧಾನಿ ಮಂಗಳವಾಡ ಎಂದದೆಯಲ್ಲದೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಹೆಸರಿಲ್ಲವಾದರೆ, ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವ ಆ ಗ್ರಂಥದ ದೊರೆತಷ್ಟರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರರೂ ಇದ್ದರೆನ್ನದೆ ಮಂಡಳೇಶ್ವರರೂ ಮಹಾ ಸಾಮಂತರೂ ಇದ್ದರೆಂದು (ಪು. ೩೫) ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನು ಇನ್ನೂ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದಂದಿನ ಕಥೆಯೇ ಮುಗಿಯುವುದರಲ್ಲಿ, ಆ ಮೇಲಣ ಕಥಾಭಾಗವು ನಷ್ಟವಾದರೆ ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿರುವುದರಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನು ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವನ ರಾಜಧಾನಿ ಮಂಗಳವಾಡವೆಂದು ಮಾತ್ರ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದಲ್ಲದೆ, ಆತನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಮೇಲೂ ಕಲ್ಯಾಣವು ಆತನ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದಿಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ. ಅತಏವ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಬಿಜ್ಜಳನು ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನೇ ವಿನಾ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯೂ ಅಲ್ಲದ, ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ನೆಲೆವೀಡು ಇದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಹಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನೆಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲ.

ಇವೆಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನೇ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಬಿಜ್ಜಳನೆಂದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದರಿಂದ, ಇನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿಯ ವಿಶೇಷ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ತೇದಿಸಬಹುದು.

ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಪೆರ್ಮಾಡಿಯ ಕಾಲಾನಂತರ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೪೦-೪೫ ರಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟವೇರಿ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದು ಆ ಮೇಲೆ ೧೧೬೧-೬೨ ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನು ಇನ್ನೂ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದಾಗ ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೧೫೦ ರಲ್ಲಿ ಆತನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಿರಬಹುದಾದ ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಯಸ್ಸು ಆಗ್ಗೆ ೨೦ರಿಂದ ೨೫ ರೊಳಗೆಂದರೆ ಈತನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೨೫ ರಿಂದ ೧೧೩೦ ರೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಭೂಮಿ ದೇವಾಗ್ರಣಿಯಾದ (ಬಸವಪುರಾಣ

೨. ೪೬) ಮಾದಿರಾಜನೆಂಬ ವಿಪ್ರನ (ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆ, ಪು. ೫) ಮಂಗಸು ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವ ಅರ್ಜುನವಾಡದ ಶಾಸನದಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಮಾದಿರಾಜನ ಎರಡನೆಯ ಮಗನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಅಣ್ಣನಾದ ದೇವರಾಜನನ್ನು ದೇವರಾಜಮುನಿಪನೆಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರರನ್ನು ಆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ದೇವರಾಜನು ತನ್ನ ಅಪರ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆಯಿಂದ (ಪು. ೫) ಬಾಗೇವಾಡಿಯು ಅಗ್ರೇಶ್ವರನೆಂದೂ ಬಸವ ಪುರಾಣದಿಂದ (೩. ೪೫-೪೬) ಬಾಗವಾಡಿಯು ಗ್ರಾಮಣೀಮಣಿ ಎಂದೂ ಅರ್ಜುನವಾಡದ ಶಾಸನದಿಂದ ಬಾಗವಾಡಿ ಪುರವರಾಧೀಶ್ವರನೆಂದೂ ತಿಳಿವ ಮಾದಿರಾಜನ ಬಾಗವಾಡಿಯಾದರೋ (ಬಡಗಣ) ಸಿಂದರ ಸಿಂದವಾಡಿಯ ರಾಜ್ಯದೊಂದು ವಿಭಾಗವೆಂದು ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವ ಬಾಗಡಗೆ ಅಥವಾ ಬಾಗೆ (ನಾಡು) ೭೦ ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ,[೯೭] ಮಾದಿರಾಜನು (ಬಡಗಣ) ಸಿಂದರ ಕೆಳಗೆ ಬಾಗೆವಾಡಿಯ ಊರೊಡೆಯನಾಗಿರಬೇಕು[೯೮] ಹಾಗಾದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಬಡಗಣ ಸಿಂದವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದನೆಂದು ನಿಷ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಾದಿರಾಜನು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಗರ್ಭಾಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಮುಂಜಿಗಟ್ಟಲೆಂದು ಶುಭಲಗ್ನಕ್ಕೆ ತೊಡಗುತ್ತಲೇ ಬಸವೇಶ್ವರನು 'ಪ್ರಕಟಿಸದಿರಾ ಮುಂಜಿಯೆಂಬುದನಕಟಪಾತಕವ, (ಬಸವ ಪುರಾಣ ೩. ೫೧) ಎಂದು ಅದನ್ನೊಲ್ಲದೆ ಬಾಗೆವಾಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಉಪನಯನಕ್ಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ತನ್ನ ಸೋದರಮಾವನಾದ ಭಂಡಾರಿ ಬಲದೇವನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟುಹೋದನೆಂದು ಬಸವ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇದೆಯಾದರೂ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಶಾನೆ ಹಿಂದಣ ಹಾಗೂ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸಮಕಾಲೀನನಾದ ಹರಿಹರನ ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ (ಪು. ೯-೧೧) ಷೋಡಶಪ್ರಾಯನಾದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕರ್ಮಲತೆಯಿಂತಿದ್ದ ಜನಿವಾರವನ್ನು ಕಳೆದು ಬಿಸುಟೂ ಹೋತಿನ ಗಂಟಲನ್ನು ಬಿಗಿವಂತಿದ್ದ ಮೌಂಜಿಯನ್ನು ಹರಿದು ಬಿಸುಟೂ

---

೯೭. *E. I. XXI*, ಪು. ೧೧, ೯೮. ಅತಏವ ಜೈನ ಬಿಜ್ಜಳರಾಯ ಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೬೫೦) ಮಾದಿರಾಜನನ್ನು ಬಿಜ್ಜಳನ ಜೋಯಿಸನೆಂದಿರುವುದನ್ನು (ಕವಿಚರಿತೆ *II*, ಪು. ೪೧೮) ಒಪ್ಪಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಬಾಗೆವಾಡಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದನೆಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಆತನಿಗೆ ಗರ್ಭಾಷ್ಟಮದಲ್ಲಿ ಉಪನಯನವಾಗಿಯೇ ಆತನು ತನ್ನ ೧೬ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಾಗೇವಾಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಆ ವೇಳೆ ಅವನು ತನ್ನ ಸೋದರಮಾವನಾದ ಆ ಬಲದೇವ ಮಂತ್ರಿಯ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನೆಂಬಲ್ಲಿಯ (ಬಸವ ಪುರಾಣ, ಸಂ. ೪) ಬಲದೇವನು (ಬಡಗಣ) ಸಿಂದರಲ್ಲಿ // ಚಾವುಂಡನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೂ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವ ಬಲದೇವ ನಾಯಕನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ ಮಾದಿರಾಜನ ಬಳಿಕ ಬಾಗೆವಾಡಿಯ ಪುರಾಧಿಪತ್ಯವು ಅವನ ಹಿರಿಯ ಮಗನಾದ ದೇವರಾಜನಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದುದರಿಂದ, ಬಸವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಮಾವನಾದ ಬಲದೇವನಲ್ಲಿದ್ದು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಕಾಲ ಸಿಂದರಾಜನನ್ನು ಓಲಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನೇನೋ, ಆ ಮೇಲೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಮಲಪ್ರಭಾ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಾನದಿಗಳು ಸಂಗಮಿಸುವಲ್ಲಿಯ ಕಪ್ಪಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮೇಶ್ವರನ ಅರ್ಚನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವಲ್ಲಿ, ಒಂದಿರುಳು ಸಂಗಮೇಶ್ವರನು ಅವನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಅಪರೋಕ್ಷಿಸಿ 'ಎಲೆ ಮಗನೆ ಬಸವ ಬಸವಣ್ಣ ಬಸವಿದೇವ, ನೀಂ ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನಿಪ್ಪ ಮಂಗಳವಾಡಕ್ಕೆ ಪೋಗು' (ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆ, ಪು. ೨೧) ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಲೆ, ಬಸವೇಶ್ವರನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಆಗ್ಗೆ ಕಳಚೂರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಂಗಳವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವನ ದಂಡನಾಯಕನೆಂದು ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವ ಸಿದ್ಧಪಯ್ಯ ದಂಡನಾಯಕನ ಕೆಳಗೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ಭಂಡಾರದ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಲ್ಪಡುವಂದೇ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಉಚ್ಚಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಲ್ಪಡದೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕಲಿಯಲೆಂದೇ ಬೇರೊಬ್ಬನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದರಿಂದ, ಆಗ್ಗೆ ಆತನಿಗೆ ೨೫ ರಷ್ಟಾದರೂ ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇದೆಂದೂ ಆತನು ತನ್ನ ೧೬ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮನೆಬಿಟ್ಟಂದಿನಿಂದ ಮಂಗಳವಾಡದಲ್ಲಿ ನಿಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದರ ನಡುವೆ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ೪-೫ ವರ್ಷಗಳೇನೋ ಸಂದಿರಬಹುದೆಂದೂ ತೋರುವುದರಿಂದ, ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಕ್ಕಂದು ಹರೆಯಾದವನೂ (ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆ, ಪು. ೨೯) ಕುಮಾರನೂ (ಬಸವಪುರಾಣ, ೫. ೪೮) ಎಂದು ತಿಳಿವ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕ್ರಿ. ಶ.

೧೧೪೦ ರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನೆಂದರೆ ಆತನು ಕ್ರಿ ಶ. ೧೧೩೦ ರಲ್ಲೊ ಆದರ ೧-೨ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೊ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು.

ಬಸವೇಶ್ವರನ ಪೊತ್ತಪೊವಲಣ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಿದ್ಧ ಪಯ್ಯ ದಂಡನಾಯಕನು ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಗ ನಾದ ಸೋವಿದೇವನಲ್ಲಿಯೂ ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಶಾಸನಾಧಾ ರದಿಂದ ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಹರಿಹರನೆಂದಿರುವಂತೆ (ಬಸವ ರಾಜದೇವರ ರಗಳೆ, ಪು ೩೧) ಆ ಸಿದ್ಧ ದಂಡಾಧಿಪನು ಅಪುತ್ರಿಕನಾಗಿ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ತಾನೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಆತನ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ ದಂಡ ನಾಥನಾದುದಲ್ಲ, ಆತನು ಇದ್ದಿರುವಂದೇ ಮೇಲಕ್ಕೇರಿ ಆತನ ಓರ ಗೆಯ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದಂಡನಾಥನಾಗಿಯೂ ಅಥವಾ ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಅಲ್ಲಯ್ಯ ದಂಡನಾಥ ಚೂಡಾಮಣಿ (ಪು. ೫೩; ೮೪), ದಂಡನಾಥ ಪಂಚಾನನ (ಪು. ೮೪), ನಾಯಕರ ದೇವ (ಪು. ೬೯) ಎಂದಿರುವು ದರಿಂದ ಆತನನ್ನು ಮಿಕ್ಕಿ ಅಮಾತ್ಯನಾಗಿಯೊ (ಬಸವಪುರಾಣ, ೬೦. ೨) ನಿಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಈ ಘಟನೆಯನ್ನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೮ರ ಆಚೀ ಚೆಗೆ ಹೊಂದಿಸಬಹುದು.

ಬಿಜ್ಜಳನು ಮಂಗಳವೇಡದಲ್ಲಿದ್ದಂದು, ಅಂದರೆ ಇನ್ನೂ ಮಹಾ ಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದಂದು, ಪರಸಮಯಿಗಳ ಚಾಡಿ ಕೇಳಿ ಬಸವೇಶ್ವರ ನೊಂದಿಗೆ ಲೆಕ್ಕ ವಿಚಾರಿಸಿ ಸೋತು ಹೋದನೆಂದು ಹರಿಹರನ ಬಸವ ರಾಜದೇವರ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ (ಪು. ೫೨-೫೫) ಹೇಳಿರುವಲ್ಲಿ, ಬಿಜ್ಜಳನು ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಕಿವಿಯವನೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ ಅಂದಲ್ಲವಾದರೆ ಮುಂದಾದರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೇಣ ಒಡಕು ಬಾರದಿರದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿ ಸಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ 'ಬಿಜ್ಜಳನ ಭಂಡಾರ ಎನಗೇಕಯ್ಯ? ಎಂಬ ಬಸವೇಶ್ವರ ವಚನದಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಮಾಡಿದ ತನ್ನ ಭಂಡಾ ರದ ವಿನಿಯೋಗವನ್ನು ಬಿಜ್ಜಳನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಿ ರುವ ಜುಗುಪ್ಸೆಯಿಂದ ಆ ಮುಂದೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಆತನಲ್ಲಿ ಉಳಕೊ ಳ್ಳಲೊಲ್ಲನೆಂದೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತೆಯೇ 'ಅನೀ ಬಿಜ್ಜಳಂಗಂಜುವೆನೆ?' ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ವಚನದಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಬಿಜ್ಜಳನಿಂದ ಕೊಲ ಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

'ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣ ಹಾಳಾಯಿತ್ತು ನೋಡಯ್ಯ' ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮದಭಿಮಾನದಿಂದ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಯನ ಆಳಿಕೆ ತೆಗೆಯಿತ್ತು ಸಂದಿತ್ತು ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ ನಿಮ್ಮ ಕವಳಿಕೆಗೆ' ಎಂಬ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಇನ್ನೊಂದು ವಚನದಿಂದ ಆ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಯನು ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮನಿಗೆ ಅಥವಾ ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಅಭಿಮಾನ [೯೯] ಅಂದರೆ ಹಿಂಸೆಯೂ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವನ ಆಳಿಕೆ ತೆಗೆಯಿತ್ತು, ಅಂದರೆ ಪರಕೀಯ ಅರಸನೊಬ್ಬನು ಅವನ ಒಡೆತನವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡನು, ಆ ಕಾರಣ ಅದು ಶಿವನ ಕವಳಿಕೆಗೆ ಸಂದಿತ್ತು, ಅಂದರೆ ನಾಶವಾಯಿತು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ, ಚಾಳುಕ್ಯ III ತೈಲನೆಂದು ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವ ಈ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಯನು ಆಳುತ್ತಿರುವಂದೇ, ಅಂದರೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ಅವನಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಸೆಳೆಕೊಂಡ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೨ ರ ಮುಂಚೆಯೇ ವೀರಶೈವರು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿಯೂ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾಗಿಯೂ ಎಂಬಂತೆ ಹೊಸತಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಧರ್ಮದವರನ್ನು ಇಲ್ಲವೆ ಸುಧಾರಕರನ್ನು ಆಯಾ ಪುರಾತನ ಧರ್ಮದವರ ಹಿಂಸಿಸುವುದು ಸಹಜವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ವೀರಶೈವವು ಆಗ್ಗೆ ನೂತನವಾಗಿರಬೇಕು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅದು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೨ ಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದಂದು ತಾನೇ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿ III ತೈಲನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ III ತೈಲನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಹಿಂಸೆಯಾದ ಕಾರಣ ಅವನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪರಕೀಯನು ಗೆದ್ದನೆಂದಿರಬೇಕಾದರೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬನಲ್ಲ ಪ್ರಾಯಶಃ ಬಸವೇಶ್ವರನೇ, ಅದೇ ವಚನದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಹಿಂಸೆಯಾದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣವು ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು ಹಾಳಾಯಿತ್ತು ಎಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನೇ, ಆ ಪರಕೀಯನನ್ನು, ಅಂದರೆ ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವಂತೆ III ತೈಲನ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಕಳಚುರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು, ಆ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಜನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿರಬೇಕು, ಹಾಗಾದರೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಏರಿದಂದಿನಿಂದ

---

೯೯. ಅಭಿಮಾನಸ್ತ್ವಹಂಕೃತೌ । ಹಿಂಸಾಯಾಂ ಪ್ರಣಯೇ ಜ್ಞಾನೇ । (ಹೇಮಚಂದ್ರನ ಅನೇಕಾರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹ, ಶ್ಲೋ. ೧೬೭೬-೭೮)

ಬಿಜ್ಜಳನು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಾಹಜಿಕವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಧೇಯನಾಗಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ಊಹಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ವೀರಶೈವಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತೊಡಕಿಲ್ಲದೆ ಅದು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೂ 'ಭವಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಗದ್ದುಗೆಯ ಕೆಳಗೆ ಕುಳ್ಳಿರ್ದು ಓಲೈಸಿಹೆನೆಂದು ನುಡಿವರಯ್ಯಾ!' ಎಂಬ ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಭವಿ ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ವೀರಶೈವನಾಗಲಿಲ್ಲ

ಆ ಮೇಲಣ ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯನ ಇತ್ಯಾದಿ (ಬಸವ ಪುರಾಣ ಸಂ. ೨೧)ಕಥೆಯಿಂದ ಶಿವ ಮೇರೆಗೆ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಾದರೂ ನವೀನಧರ್ಮದವರಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಉತ್ಸಾಹಾತಿರೇಕ್ಯದಿಂದ ಉನ್ಮತ್ತರಾದ ಕಾರಣವೇನೋ ಪರವಾಗಡಿಗಳು ಅವರ ಮೇಲೆ ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ದೂರು ಕೊಡುತ್ತಲೂ ಚಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಲೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ, ಬಸವೇಶ್ವರನ ದಿನೇ ದಿನೇ ಬೆಳೆದು ಬರುವ ಕೀರ್ತಿಯು ಹಾಗೂ ಪ್ರತಾಪದ ಮುಂದೆ ಆಗಲೇ ನೆರಳಪಾಲಾಗಿ ಇನ್ನು ಅವನ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ತಾನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೇ ಆತನ ಮುಂದೆ ಏನೂ ಅಲ್ಲದವನಾದೇನೆಂಬ ಶಂಕೆಯಿಂದೇನೋ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸೇರದ ಬಿಜ್ಜಳನು, III ತೈಲನ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ತಾನು ಅವನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಸಕೊಂಡಂತೆ ಬಸವೇಶ್ವರನೂ ತನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡಾನೆಂಬ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದೇನೋ, ಅವನ ಸಾನಿಧ್ಯವನ್ನು ಇನ್ನು ಸೈರಿಸಲಾರದೆ ಆ ದೂರುಗಳನ್ನೂ ಚಾಡಿಗಳನ್ನೂ ಕಿವಿತುಂಬ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದು ಬಸವೇಶ್ವರನ ತ್ಯಾಗೌದಾರ್ಯಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತಿರುವ ನಷ್ಟವನ್ನೂ ಆತನ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರದಿಂದ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯಾಕರಾದ ಪುರಾತನ ಧರ್ಮೀಯರಿಗೆ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನೂ ನೆವ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆತನನ್ನು ದೂರಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಪದವಿಯ ಅತ್ಯುಚ್ಚತೆಯಿಂದಲೂ ನವೀನ ಧರ್ಮದ ಪ್ರವರ್ತಕತ್ವದಿಂದಲೂ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತಮನಾದ ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ತನ್ನಿಂದ ದೂರ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಕೊಲ್ಲಿಸಿಯೇ ವಿನಾ ಅನ್ಯಥಾ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದರಿಂದ, ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸುವ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅದನ್ನು

ಮುಂಗಂಡೆ ಏನೋ ಬಸವೇಶ್ವರನು 'ಇನ್ನು ಕೆಲಕೆಲದಿನಕತಿ ಶಿವ ದ್ರೋಹವು' ಉದಯಿಸಲಿಕ್ಕಿದೆ. (ಬಸವ ಪುರಾಣ, ೬೦ ೫೯) ಎಂದಿರಬೇಕು.

ಬಸವೇಶ್ವರನೂ ಬಿಜ್ಜಳನೂ ಹೇಗೆ ಕಾಲವಾದರೆಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಕಥನವು ಒಮ್ಮುಖವಾಗಿಲ್ಲ. ನಮಗಾದರೊ ಅವರ ಅವಸಾನವು ಹೀಗಾಯಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮುದಭಿಮಾನದಿಂವಲೂ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಯನ ಆಳಿಕೆ ತೆಗೆದುದನ್ನು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ದ್ರೋಹ ವೆಣಿಸಿದ ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಳಿಕೆ ಮುಗಿದುದನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಬಿಜ್ಜ ಳನು ಸಾಯುವ ಮುಂಚೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅವನ ಆಳಿಕೆ ಮುಗಿವ ಮುಂಚೆಯೇ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಾಲವಾಗಿರಬೇಕು; ಅಂದರೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ಯಲಿಸಿರೂರಿನ ಶಾಸನದ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೭ ಸಪ್ತಂಬರ ೨೯ರ ಹಾಗೂ ಶಿಕಾರಿಪುರ ೯೨ನೆಯ ಶಾಸನದ ೧೧೬೮ ಮಾರ್ಚ ೨೪ರ ನಡುವೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೭ ರಲ್ಲಿಯೆ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಸೋವಿದೇವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ದನೆಂದು ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವದರಿಂದ, ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕ್ರಿ ಶ. ೧೧೬೭ರ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾಗಿರಬೇಕು. ಆಗ್ಗೆ ಅವನ ವಯಸ್ಸು ೩೭-೩೮ ರಷ್ಟಾಗುವುದರಿಂದ, ಆತನನ್ನು ೩೦ಂದ ೪೦ರೊಳಗೆ ತಮ್ಮ ಅವತಾರ ವನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ, ಯೇಸುಕ್ರಿಸ್ತ ಮೊದಲಾದ ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾಕರಾದ ಮಹಾಪುರುಷರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಬಹುದು.

ಸೋವಿದೇವನ ಆಳಿಕೆಯು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೮ ಮಾರ್ಚ ೨೪ರ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣದಂದೇ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನೂ ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟನೆಂದು ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವ ನದಿಹರಳಹಳ್ಳಿಯ ಶಾಸನಾಧಾರದಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರ ದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾದ ಬಿಜ್ಜಳನು ಕೂಡಲೆ ಅಥವಾ ಬೇಗನೆ ಸಾಯದೆ ಆ ಮೇಲೂ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಸೋವಿದೇವನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ ದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವನ ರಾಜ್ಯತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೂ ನೋಡೋಣ.

ಬಿಜ್ಜಳನು ಸಾಹಜಿಕವಾಗಿ ಕಾಲವಾದರೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅವನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ ಸೋವಿ

ದೇವನು ಅವನ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರನಾಗಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಯುವರಾಜನಾಗಿರಬೇಕಾದ ಆತನಿಗೆ ತಾನೆ ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ತನ್ನ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಸೋವಿದೇವನಿಗೆಂದು ಅವನು ಬೇರೆ ನಿರೂಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಬಿಜ್ಜಳನು ಹಾಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದನೆಂಬುದರಿಂದಲೆ ಸೋವಿದೇವನು ಅವನ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪುತ್ರನಲ್ಲವೆಂದೂ ಅತಏವ ಆಗ್ಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸೋವಿದೇವನಿಗಿಂತ ಸಮೀಪತರದ ಬಾಧ್ಯತೆಯುಳ್ಳ ಬೇರೊಬ್ಬನಿದ್ದನೆಂದೂ ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಪಟ್ಟವು ಹೋಗಬಾರದೆಂದೇ ಬಿಜ್ಜಳನು ಸೋವಿದೇವನನ್ನು ತನ್ನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರಬೇಕೆಂದೂ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಆಚರಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ರಾಜಪಟ್ಟವು ತಂದೆಯ ಬಳಿಕ ಅವನ ಹಿರೇ ಮಗನಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಆ ಹಿರೇಮಗನು ತನ್ನ ಮುಂದೆಯೇ ಕಾಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಜ್ಯೈಷ್ಠ್ಯಕ್ರಮದಿಂದ ಆ ಹಿರೇಮಗನ ಹಿರೇಮಗನಿಗೆ, ಅಂದರೆ ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗನಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಇತರ ಮಗಂದಿರಿಗೆ ಹೋಗಬಾರದು ಎಂಬಂತೆಯೇ, ಅರಸರು ತಮ್ಮ ಹಿರೇ ಮಗಂದಿರು ತಮಗೆ ಮಾರ್ಮಲೆತರೆ ಇಲ್ಲವೆ ಇತರಥಾ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯರೆಂದು ತೋರಿದರೆ ಅಂಥವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಹೋಗಲೀಯದೆ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯರಾದ ಬೇರೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ದೊರೆವುದರಿಂದ. ಬಿಜ್ಜಳನ ಹಿರೇ ಮಗನೊ ಅಥವಾ ಅವನು ಬಿಜ್ಜಳನ ಮುಂದೆಯೇ ಕಾಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನ ಮಗನೊ, ಅಂದರೆ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮೊಮ್ಮಗನೊ, ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಮಾರ್ಮಲೆತಿದ್ದು ಇಲ್ಲವೆ ಅನ್ಯಥಾ ಅಯೋಗ್ಯನಾಗಿದ್ದು, ಅಂಥವನು ತನ್ನ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಏರಬಾರದೆಂದೇ ಬಿಜ್ಜಳನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಇತರ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯನಾದ ಹಾಗೂ ತನಗೆ ತುಂಬ ವಿಧೇಯನಾದ ಸೋವಿದೇವನನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಬೇಕು. ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸೋವಿದೇವನಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯವನ ಹೆಸರು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯದುದರಿಂದ, ಅವನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗತಕ್ಕ ಮುಂಚೆಯೇ ಕಾಲವಾಗಿರಬೇಕು. ಆಗ್ಗೆ ಅವನ ಮಗನು, ಅಂದರೆ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮೊಮ್ಮಗನು, ತೀರ ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದು ಆತನು ಪ್ರಾಯಭರಿತನಾಗುವಷ್ಟರ ವರೆಗೆಂದು ಸೋವಿದೇವನಿಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ತನ್ನ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟದ್ದರೆ, ಆ ವಿಷಯವು ಕಳಚುರ್ಯ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಳಿಕೆಯ ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶಃ ಅವನ ಮೊಮ್ಮಗನೇ ಅವನಿಗೆ ಪಾಪವರ್ತಿಸಬೇಕು, ಆ ಕಾರಣವೇ ಬಿಜ್ಜಳನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಸೋವಿದೇವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ತಾನು ನಿವೃತ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಸನಾಧಾರವಿದೆಯೋ? ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಅಂತಹ ಮೊಮ್ಮಗನಿದ್ದನೇ?

ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಗನಾದ ಅಹವಮಲ್ಲನ ಕಾಲದ (೧೧೮೩) ತೇದಿಯುಳ್ಳ ಶಿಕಾರಿಪುರ ೧೯೭ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ೧೦೦ (ಬಂ. ೨೧. ೭) ಬಿಜ್ಜಳನು ರಾಜ್ಯತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದನೆಂದಾಗಲಿ ಕಾಲವಾದನೆಂದಾಗಲಿ ಹೇಳದೆ ಆತನ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಎಡೆಯುಲ್ಲಿಯೇ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ—

ಜಗಮಂ ಸಂಪ್ರೀತಿಯಿಂ ಬಿಜ್ಜಲ ನೃಪತಿಯು ತಮ್ಮಂ ಭುಜಾಗರ್ವದಿಂ ವೈ
ಳುಗಿದೇವಂ ಪಾಲಿಸುತ್ತಂ ನೆರೆದ ಬಳಿಕನಾ ಬಿಜ್ಜಲೋರ್ವೀಶಪೌತ್ರಂ।
ತ್ರಿಗುಣೀಭೂತ ಪ್ರತಾಪಂ ತಳೆದನೆಳೆಯ (ನಾ) ಕನ್ನರಕ್ಷೋಣಿಪಂ ತ
ಜ್ಜಗತೀನಾಥಾನುತಾತಂ ಬಳಿಕಮವನಿಯಂ ತಾಳ್ದಿದಂ ಸೋಯಿದೇವಂ॥

ಬಿಜ್ಜಳನ ತಮ್ಮನಾದ ವೈಳುಗಿಯೂ ಆ ಮೇಲೆ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಕಂದರನೂ ಆಳಿದ ಮೇಲೆ ಕಂದರನ (ಅನುತಾತ=) ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಾದ ಸೋಯಿದೇವ, ಅಂದರೆ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಗನಾದ ಸೋವಿದೇವನು ಆಳಿದನೆಂಬಲ್ಲಿ, ಬಿಜ್ಜಳ ಮತ್ತು ಸೋವಿದೇವರ ನಡುವೆ ಮೂರನೆಯವನ ಆಳಿಕೆಗೆ (ಅದೆಷ್ಟು ಕಿರಿದಾದರೂ) ಎಡೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಆ ನಡುವೆ ಬೇರೆ ಯಾರೊಬ್ಬನಾದರೂ ಆಳಿದಂತೆಯೂ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದರಿಂದ, ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಉಪರಾಜರೆಂದಾಗಲಿ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳೆಂದಾಗಲಿ ಹೇಳದೆ ಸೋವಿದೇವನ ಮುಂಚೆ ಆಳಿದರೆಂದು ಹೇಳಿ

೧೦೦ *C. VII.* ಈ ಶಾಸನದ ರೋಮನ್ ಲಿಪಿಯ (*Roman Script*) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಹಾಸ್ರಗ್ಧರೆಯ ೩ನೆಯ ಚರಣದಲ್ಲಿಯ ಹೆಸರು ಸರಿಯಾಗಿ "ಕನ್ನರ" ಎಂದಿದೆ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಾದರೂ "ಕನ್ಪರ" ಎಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ಅಚ್ಚಾಗಿದೆ.

ರುವ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಳಿಕೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಾನೆ ಆಳಿರಬೇಕೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವ, ಮೈಳುಗಿಯೂ ಕಂದರನೂ ಬಿಜ್ಜಳನು ಆಳುತ್ತಿರುವಂದೇ ಆಳಿರಬೇಕಾದರೆ, ಪ್ರಾಯಶಃ ಅವನ ಪ್ರತಿರಾಜರಾಗಿ ತಾನೆ ಅವರು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಳಿರಬೇಕು.

ಕಳಚುರ್ಯ ಸಂಕಮನ ಕಾಲದ (೧೧೭೭-೮೧) ತೇದಿಯಿಲ್ಲದ ದಾವಣಗೆರೆ ೪೪ ರಲ್ಲಿಯೂ [೧೦೧] ಬಿಜ್ಜಳನ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಆತನ ತಮ್ಮನಾದ ಮೈಳುಗಿಯೂ ಆತನ ಮೊಮ್ಮಗನೂ ಆಳಿದರೆಂದು (ಬಂ ೧೩-೧೭) ಹೇಳಿರುವ ಅವೇ ಪದ್ಯಗಳು ಸಂಕಮನ ಆಳಿಕೆಯ ಶಾ. ಶ. ೧೧೦೨ ಶಾರ್ವರಿ ಸಂ। ವೈಶಾಖ ಶುದ್ಧ ೮ ಸೋಮವಾರ=ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೯ ಏಪ್ರೀಲ್ ೧೬ ರ ಹೊನ್ನಾಳಿ ೫೨ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ [೧೦೨] (ಬಂ. ೧೩-೧೬ ಇವೆ.) ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮೊಮ್ಮಗನ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಸವೆದು ಹೋಗಿದೆ. ದಾವಣಗೆರೆ ೪೪ ರಲ್ಲಿಯ (ಬಂ. ೧೬-೧೭.)

ಕಂ॥ ಆತನ ಮರ್ಮಂ ಭುವನ
ಖ್ಯಾತಯಶಂ ಕಲಿದೇವನರ್ಣವ ಮಹಿಮಂ ।
ನೀತಿನಿಧಿಯೆನಿಸಿ ನೆಗಳ್ದಂ
ಭೂತಳದೊಳು ಸಾಹಸಾಂಕನಪಗತ ಶಂಕಂ ॥

ಎಂಬೀ ಕಂದ ಪದ್ಯದಿಂದ ತೋರುವ ಮೇರೆಗೆ ಆತನ, ಅಂದರೆ ಬಿಜ್ಜಳನ, ಮರ್ಮ ಅಂದರೆ (=ಮರ್ಮ್ಮ=ಮೊಮ್ಮ=) ಮೊಮ್ಮಗನ ಹೆಸರು ಕಲಿದೇವ ಎಂದಾದರೆ, ಇದರ ೨ನೆಯ ಚರಣದ ೩ನೆಯ ಗಣದಲ್ಲಿ ಛಂದಸ್ಸಿಗೆ ತೊಡಕಾಗುವುದರಿಂದ, ಕಲಿದೇವ ಎಂದಿರದೆ, ಅನ್ಯಥಾ ಇರಬೇಕಾದ ಅವನ ಹೆಸರನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕಲಿದೇವ ಎಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ಕೊರೆದಿರಬೇಕು. ಅತಏವ ಅವನ ಸರಿಯಾದ ಹೆಸರು ಶಿಕಾರಿಪುರ ೧೯೭ ರಲ್ಲಿಯ ಮಹಾ ಸ್ರಗ್ಧರೆಯಲ್ಲಿ ಛಂದಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಕಂದರ ಎಂದು ಇರಬೇಕು. ಕಂದರ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಈ ಕಂದ ಪದ್ಯದ ಕಲಿ ಅಥವಾ ಕಲಿದೇವ ಎಂಬುದರ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದರೆ ಛಂದಸ್ಸಿಗೆ ನೇರಾಗದೆಂಬುದು ಸರಿಯೇ. ಆದರೂ ಕಂದರ ಎಂಬುದೇ

---

101. E. C. XI, 102. E. C. VII,

ಕೃಷ್ಣ (=ಕನ್ನ ಕನ್ನರ-ಕಂದರ) ಅಥವಾ ಕರ್ಣ (=ಕನ್ನ-ಕನ್ನರ-ಕಂದರ) ಎಂಬುದರ ಪ್ರಾಯಶಃ ಕನ್ನಡಿಸಿದ ರೂಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಕಂದದ ೨ನೆಯ ಚರಣದಲ್ಲಿ ಕಲಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಅಥವಾ ಕರ್ಣ ಎಂದು ಓದುತ್ತಲೆ, ಅದು

ಖ್ಯಾತಯಶಂ ಕೃಷ್ಣ (ಕರ್ಣ) ದೇವನರ್ಣವ ಮಹಿಮಂ।

ಎಂದು ಛಂದಸ್ಸಿಗೆ ನೇರಾಗುವ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಕೃಷ್ಣದೇವನೆಂದೊ ಕರ್ಣ ದೇವನೆಂದೊ ಹೇಳಿರಬೇಕೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದರಿಂದ, ಅವನ ಹೆಸರು ಕೃಷ್ಣ (ದೇವ) ಅಥವಾ ಕರ್ಣದೇವ ಎಂದಿರಬೇಕು.

ರಾಘವಾಂಕನ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (೯ ೨) 'ಬಿಜ್ಜಳನ ತಮ್ಮನು ಕರ್ಣದೇವ'ನೆಂಬವನು ತನಗೆ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಲೆಂದು ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಕರೆಯ ಕಳುಹಿಸಿದನೆಂಬಲ್ಲಿ, ಮೇಲಣ ಶಾಸನಾಧಾರದಿಂದ ಕರ್ಣದೇವನು ಬಿಜ್ಜಳನ ತಮ್ಮನಲ್ಲ ಮಮ್ಮ (ಮೊಮ್ಮಗ)ನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ, ಮಮ್ಮ ಎಂಬುದರ ಬದಲಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಎಂದು ತಪ್ಪಾಗಿರುವಂತೆ ಕರ್ಣದೇವ ಎಂಬುದೂ ಕೃಷ್ಣದೇವ ಎಂಬುದರ ಬದಲಿಗೆ ತಪ್ಪಾಗಿರದೆ ಒಪ್ಪಾಗಿದೆಯಾದರೆ, ಬಿಜ್ಜಳನ ಮೊಮ್ಮಗನ ಹೆಸರು ಕೃಷ್ಣದೇವನೆಂದಲ್ಲ ಕರ್ಣದೇವನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಹುದು. ಈ ಕರ್ಣದೇವನು ಬಿಜ್ಜಳನ ಹಿರೀ ಮಗನ ಮಗನೆಂದು ಮೇಲೆ ಕಂಡದೆ. ಇವನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣದುದರಿಂದ ಅವನು ಕರ್ಣದೇವನು ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೆ ತನ್ನ ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲವಾಗಿರಬೇಕು.

ಕರ್ಣದೇವನು ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ಕರೆಕಳುಹಿಸಿದುದನ್ನು ರಾಘವಾಂಕನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ (೮.೯೫)

ಭೂಪ ಬಿಜ್ಜಳನಳಿದ ವೀರ ಜಗದೇವನಿಂ ಸಿದ್ಧಸಂಖ್ಯಾತದಿಂದ।

ಅಂದರೆ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮರಣಾನಂತರ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಅದು ಸರಿಯಾದರೆ, ಬಿಜ್ಜಳನು ಇದ್ದಂದೇ ಅವನ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿದ್ದ ಕರ್ಣದೇವ (ಕಂದರ) ನು ಬಿಜ್ಜಳನು ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೂ ಕಲ್ಯಾಣದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿವಂತೆಯೇ, ಬಿಜ್ಜಳನ ರಾಜ್ಯತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಮೊದಲೆ ಅವನಲ್ಲಿ ವಿಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಅವನಿಂದ ತೊಲಗಿದ, ಅತಏವ ತನಗೆ ನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೆರವಾಗಲಾಪ ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ತನಗೆ

ಪಟ್ಟಕಟ್ಟುವ ಬಗ್ಗೆ ಕರ್ಣದೇವನು ಯಾಚಿಸದೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಬಿನ್ನವಿಸಿದುದರಿಂದ, ಆ ಮುಂಚೆಯೇ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಾಲವಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಬಿನ್ನವಿಸಿದುದರಿಂದ ಆ ಮುಂಚೆಯೇ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಾಲವಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಸಿದ್ಧರಾಮನಾದರೊ(F.೨೦)ಕರ್ಣದೇವನಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ದೊರಕದು, ಪಟ್ಟವಾಗದು ಎಂದು ಮುಂಗಂಡೇ ಏನೋ.

ಹರ ಮುನ್ನ ಹರಸಿ ಕಟ್ಟಿದ ಲಿಖಿತಪಟ್ಟಮಂ
ಪರಿಹರಿಸಿ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾಡುವೀ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ
ಹರಿಯಜರಿಗಾಗದೆನೆ ನರರಿಗಳವಲ್ಲಯ್ಯ ಮಲ್ಲಯನೇ ಬಲ್ಲ

ನೆಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿರಬೇಕೆಂದೂ ತೋರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಪಟ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ಆಳುತ್ತಿರುವಂದೇ ಅವನ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಲಹಗಳು ಉತ್ಪಾದಿಸಿ, ಒಂದುಕಡೆ ತನಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಎದ್ದ ತನ್ನ ತಮ್ಮನು ಕಾಲವಾದ ಅಥವಾ ಅವನನ್ನು ತಾನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದ ಮೇಲೂ ತನಗೆ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿರುವ ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗನು ತಾನು ಚಾಳುಕ್ಯ III ತೈಲನಿಂದ ಸೆಳಕೊಂಡ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ತನ್ನಿಂದ ಸೆಳಕೊಂಡಾನೊ ಎಂದೂ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೂ ತನಗೂ ಉಂಟಾದ ಮನಸ್ತಾಪದ ದೆಸೆಯಿಂದ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಹಜವಾಗಿ ಬೇರೆಯೇ ಒಂದು ತಂಡವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಪಕ್ಷದವರು ತನಗೆ ನೆರವಾದಾರೆಂಬ ಕೋರಿಕೆ ಹೇಗೂ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೇ, ಅನ್ಯತ್ರ ಅವರು ತನ್ನ ಶತ್ರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿ ತನಗೆ ಮಾರ್ಮಲೆತಾರೊ ಎಂದೂ ತನ್ನ ಇಳಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಉಭಯ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ ಬಿಜ್ಜಳನು ಅವಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಗುರುತರವೆಂದು ತೋರಿದ ಕಂಟಕವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲೆಂದು, ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೦ ರಲ್ಲಿ ಅಂಗ್ಲಾಳದ II ಹೆನ್ರಿ (*Henry* II) ಎಂಬ ಅರಸನು ತನ್ನ ಸಚಿವನಾದ ಟೊಮಸ್ ಎ ಬೆಕೆಟ್ (*Thomas a Becket*) ಎಂಬವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದಂತೆ, ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲ ಬಗೆದು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಆಳುಗಳನ್ನು ಅವನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಅಟ್ಟುತ್ತಲೇ, ಆಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಅವತಾರವು ಸಮೀಪಿಸಿತೆಂದೂ ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಳುಗಳು ತನ್ನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಇರುವರೆಂದೂ ಪ್ರಾಯಶಃ

ಅರಿತೇ ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯದೇವನಾದ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮೇಶ್ವರನಲ್ಲಿಗಯ್ದಿ ಆತನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಕತ್ತಿಯ ಧಾರೆಗೆ ಈಡಾಗಿಯೊ ಸಮಾಧಿಯ ದಾರಿಯಿಂದ ಪಾರಾಗಿಯೊ ತನ್ನ ಸಂಗ ಮೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದನು.

ಹೀಗೆ ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ತನ್ನ ದಾರಿಯಿಂದ ತೆಗೆದ ಮೇಲಾದರೂ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ನೆಮ್ಮದಿಯಾದೀತೆಂದಿದ್ದ ಬಿಜ್ಜಳನು ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಕರ್ಣದೇವನು ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಿರುವ ಕ್ಷೋಭವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಅಂಕೆಗೆ ತರಲಾರದೆ, ವರಿಸೆಯ ಮೇರೆಗೆ ತನ್ನ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಹಿರೀ ಮಗನ ಮಗನಾದ ಆ ಕರ್ಣದೇವನಿಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕ ತನ್ನ ಪಟ್ಟವು ದ್ರೋಹಿ ಯಾದ ಆತನಿಗೆ ಹೋಗಬಾರದೆಂದೊ ಮುದುಕನಾದ ತನ್ನಿಂದ ಹಿಮ್ಮೆ ಟ್ಟಿಸಲಾರದ ಆ ಕ್ಷೋಭವನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಸೋವಿದೇವನು ಹೋಗ ಲಾಡಿಸುವನೆಂದೊ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಲಿಂಗೈಕ್ಯವಾದ ಕೆಲವೇ ತಿಂಗಳೊ ಳಗೆ ಶಿಕಾರಿಪುರ ೯೨ ರಿಂದ ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವ ಮೇರೆಗೆ ಸೋವಿದೇವ ನಿಗೆ 'ಆತ್ಮರಾಜ್ಯ ಭರ ನಿರೂಪಣಂ' ಮಾಡಿರಬೇಕು, ಅಂದರೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಭಾರವು ಸೋವಿದೇವನಿಗೆಂದು ನಿರೂಪಿಸಿ ಆ ರಾಜ್ಯಾ ಧಿಕಾರವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ತಾನು ರಾಜ್ಯಭಾರದಿಂದ ನಿವೃ ತ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೮ ರ ಮಾರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನು ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟನೆಂದು ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಬಸವೇಶ್ವರನು ಲಿಂಗೈಕ್ಯವಾದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದು ವರ್ಷವಾದರೂ ಬದುಕಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿವ ಬಿಜ್ಜಳನ ಆ ಬಳಿಕ ಶಾಸನಗಳು ದೊರೆಯುದುದರಿಂದ ಅವನು ಆ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬದುಕಿರಲಾರನು. ಅವನ ಅವಸಾನವು ಹೇಗಾಯಿತೆಂದು ಅನ್ಯಥಾ ತಿಳಿಯದಾದರೂ ಆ ಕುರಿತು ಹೇಳಿರುವ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಿಕ್ಕೆಲ್ಲವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಿಂದಣ, ಹಾಗೂ ಅವನ ಕಾಲದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾ ದರೆ ೩೦-೪೦ ವರ್ಷಗಳೊಳಗಣ ರಾಘವಾಂಕ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಪುರಾ ಣದಲ್ಲಿ (೮-೯೫)—

ಭೂಪ ಬಿಜ್ಜಳನಳಿದ ವೀರಜಗದೇವನಿಂ ಸಿದ್ಧ ಸಂಖ್ಯಾತದಿಂದ॥

ಎಂದಿರುವಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಕೊಂದನೆಂಬ ಜಗದೇವನೂ ಬಸವ ಪುರಾ ಣದಲ್ಲಿಯೂ (ಸಂಧಿ ೬೧) ಚನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ (V ೯ ೨೨-೨೩) ಇರುಳಿ ನೋಲಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಆತನನ್ನು ಮಡುಹಿದನೆಂದಿರುವ ಜಗದೇವನೂ

ಒಬ್ಬನೇ ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿರುವುದರಿಂದ, ಬಸವೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತನಾದ ಜಗದೇವನು ಹೊತ್ತು ಸಾಧಿಸಿ ತನ್ನ ಗುರುದ್ರೋಹಿಯಾದ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಕೊಂದು ಗುರುಹತ್ಯದ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿರಬೇಕೆಂದೂ ಆ ಘಟನೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೦ರ ಪ್ರಾಯಶಃ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿರಬೇಕೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಹುದು.

ಬಸವೇಶ್ವರನ ಹಿಂದೆ ಬಸವ ಎಂಬ ಹೆಸರು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಶಾಸನಗಳಿಂದಾಗಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದಾಗಲಿ ತೋರದು. ಅವನ ತಂದೆಯು ಮಾದಿರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯು ಮಾದಿ ಎಂಬುದು ಮಾಧವ ಎಂಬುದರ ರೂಪವೆಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿದೆ; ಕೆಳದಿಯು ಬಸಪ್ಪ ನಾಯಕನ ಶಿವತತ್ತ್ವರತ್ನಾಕರ ಎಂಬ ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ [೧೦೩] ಅವನನ್ನು ಮಾಧವಾಚಾರ್ಯನೆಂದದೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸಮಸಾಮಯಿಕರಾದ ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯ [೧೦೪] ಎಂಬ ಶಿವಶರಣರ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ರಾಮನಾಮವಿದೆ. ಅವನ ಮಾವನ ಹೆಸರಾದ ಬಲದೇವ ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಯಶಃ ಬಲರಾಮನ ಬಲದೇವ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಹರಿಹರನ ಮತ್ತು ರಾಘವಾಂಕನ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹರಿ ಎಂದೂ ರಾಘವ ಎಂದೂ ವೈಷ್ಣವ ಸಂಜ್ಞೆಗಳಿವೆ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಶೈಶವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅತಏವ ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಶೈವರು ಶಿವನ ಹೆಸರುಗಳಂತೆಯೇ ವೈಷ್ಣವ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ, ಆ ಬಳಿಕಣ ವೀರಶೈವರಂತೆ ಅವರ ಹಿಂದಣ ಶೈವರು ಪ್ರಮಥರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಂಕಿತ ನಾಮಗಳಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅತಏವ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬಳಿಕ ತಾನೆ, ಹೇಗೂ ಈ ಮುಂದೆಯೇ ಕಾಣುವಂತೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಭವಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ತಾನು ಆಯಾ ಗಣೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದನೆಂದ ಬಳಕ ತಾನೆ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಥರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇಕ್ಕುವ ಪದ್ಧತಿ ತೊಡಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಬಸವ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಆತನ ಆದ್ಯನಾಮವಾಗಿರದು, ಅಂದರೆ ಆತನಿಗೆ ತಂದೆತಾಯಿಯರು ಇಟ್ಟ ಹೆಸರಲ್ಲ. ಬಸವೇಶ್ವರನು

---

೧೦೩. ಕಲ್ಲೋಲ ೪ ತರಂಗ ೯, ಶ್ಲೋಕ ೬೯. ೧೦೪ ಬಸವ ಪುರಾಣ, ಸಂಧಿ ೧೦; ೫೨.

ತನ್ನ ಭವಾಂತರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ತಾನು ಮೊದಲನೆಯುದರಲ್ಲಿ ಶಿಲಾದ ನೆಂಬ ಗಣೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದೆನೆಂದೂ ೨ನೆಯುದರಲ್ಲಿ ಸ್ಕಂದನೆಂಬ ಗಣೇಶ್ವರ ನೆಂದೂ ೩ನೆಯುದರಲ್ಲಿ ನೀಲಲೋಹಿತನೆಂಬವನೆಂದೂ ೪ನೆಯುದರಲ್ಲಿ ಮನೋಹರನೆಂಬ ಗಣೇಶ್ವರನೆಂದೂ ೫ನೆಯುದರಲ್ಲಿ ಕಾಲಲೋಚನನೆಂ ಬವನೆಂದೂ ೬ನೆಯುದರಲ್ಲಿ ವೃಷಭನೆಂಬ ಗಣೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದೆನೆಂದೂ ಈ ಗಣ ೭ನೆಯುದರಲ್ಲಿ ಬಸವನೆಂಬ ಗಣೇಶ್ವರನಾಗಿರುತ್ತೇನೆಂದೂ ಹೇಳಿ ರುವಲ್ಲಿ[೧೦೫] ಆತನು ತನ್ನ ಆಯಾ ಭವಾಂತರದಲ್ಲಿ ತಾನು ಆಯಾ ಗಣೇಶ್ವರನೆಂದೂ ಈಗಲೂ ತಾನು ಬಸವನೆಂಬ ಗಣೇಶ್ವರನೇ ವಿನಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲವೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿದ್ದನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ಈ ಪ್ರತ್ಯ ಯವಾದರೊ ಆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯವಾದ ಮೇಲೆ ಆತನಿಗೆ ತಾನೆ ಮಾಡಿರ ಬೇಕಲ್ಲದೆ ಅವನ ತಾಯಿ ತಂದೆಯರಿಗೆ ಹೊಳೆದುದಲ್ಲ ಆದಕಾರಣ ಮಾದಿರಾಜನು ಆತನಿಗೆ ಬಸವನೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿರಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಶ್ವಾಸವು ತನ್ನಲ್ಲಿ ದಿನೇ ದಿನೇ ಬೆಳೆದು ದೃಢಮೂ ಲವಾಗಿ ಬರುವಂತೆ ಆ ಶಿವಮರುಳನಿಂದ ಆ ವಿಖ್ಯಾತನಾದ ಬಸ ವೇಶ್ವರನು ಇನ್ನು ತಳುವದೆ ತನ್ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಕೆಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಮನೆಮಾರನ್ನು ತೊರೆದು ಕೂಡಲಸಂಗಮೇಶ್ವರನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನತತ್ಪರನಾಗಿದ್ದು ಅವನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಂ ದಿನ ಪ್ರಾಯಶಃ ತನ್ನ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಲಸಂಗಮೇಶ್ವರನು ತನಗೆ ನಂದೀಶ್ವರನಿಂದ ಕೊಡಿಸಿದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೆಯ್ಕೊಂಡು (ಬಸವರಾಜ ರಗಳೆ, ಪು. ೨೩-೨೪), ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಆ ದೀಕ್ಷಾಗುರು ವಿನ ಬಸವ ಎಂಬ ನಾಮಧ್ಯೇಯವನ್ನೇ ತನಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಹೆಸರೂ ಬಸವ ಎಂದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಅವನ ಹುಟ್ಟು ಹೆಸರಾವುದೊ ತಿಳಿಯದು.

---

೧೦೫. ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳು ಪು. ೧-೨

ಕೊಡಗು ದೇಶದ ನಿಜವಾದ ಇತಿಹಾಸವು.

ಲೇಖಕರು:—ಶ್ರೀಯುತ ಸದಾಶಿವ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ ಹಂಜಿ, ಎಂ. ಎ.

(ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಂದ ವರಿದದ್ದು)

ಆತನು ಮರಕರಾ ಕಿಲ್ಲೆಯ ಹತ್ತರ ಕುಂಟರು, ಊನರು, ಕುರುಡರು ಮೊದಲಾದ ಜನರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಕವಾಯಿತ ಕಲಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಕೊಡಗಿನ ಜನರಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಜಾಹೀರನಾಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು. ಅದು ಹೀಗೆ ಇತ್ತು. "ಇಂಗ್ಲಿಷ ಜನರು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದೊಳಗೆ ಬಂದು ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಇವರಿಬ್ಬರ ಧರ್ಮವನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಹಿಂದೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಎಲ್ಲರೂ ಒಕ್ಕಟ್ಟಾಗಿ ಹಾಲೇರಿ ವಂಶದ ಧ್ವಜದ ಅನುಕರಣಮಾಡಿ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಬೇಕು." ರಾಜನು ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡಗಿನಿಂದ ಹೊರಟು ಮರಕರಾದ ಸಮೀಪ ಪಶ್ಚಿಮ ದಂಡೆಗೆ ೨೦ ಮೈಲಿನ ಮೇಲೆ ನಲಕನಾಡು ಎಂಬ ಸ್ಥಾನವಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಇವನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಇರಹೋದನು. ಅದು ಒಳ್ಳೇ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ವೈರಿಗಳ ಪ್ರವೇಶವಾಗುವದು ಅತಿಶಯ ಕಷ್ಟಕರವಾದದ್ದು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅರಸನು ತನ್ನ ಹೆಂಡರು ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಖಜಾನೆ, ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕೊಡಗಿನ ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡನು. ಇತ್ತ ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರದವರು ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತದ ಮೇಲೆ ದಾಳೀ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ದಂಡೆಯಿಂದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳಿಸಿದರು. ಕೊಡಗು ದೇಶದೊಳಗಿನ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ದಂಡನಾಯಕರು ಇಂಗ್ಲಿಷರನ್ನು ಕಸದಾರ್ಥವೆಂದು ತಿಳಿದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವರ ಧೂಳಹಾರಿಸಿ ಬಿಡುವೆವೆಂದು ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಯಂತೆ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಾರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತರು.

ಅವರು ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತಿದ್ದರೆ ಕಂಪನಿಯವರ ಸೈನ್ಯದ ಆಟವು ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿ ಅವರು ಕಂಪನಿಯವರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸದೆಬಡೆದು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ರಾಜನಿಗೆ ಕಂಪನೀ ಸರಕಾರವು ತಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಬಹುದು. ಮತ್ತು ತನಗೂ ಕಂಪನಿಯವರಿಗೂ ಗೆಳೆತನವು ಪುನಃ ಉಂಟಾಗಬಹುದೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯು ಆವರಿಸಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧದ, ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ತರಬಾರದೆಂಬ ವಿಚಾರವು ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂತು. ಹೀಗೆ ಅವನು ತನ್ನ ಮುಖ್ಯದಂಡನಾಯಕನಿಗೆ ಕಂಪನಿಯವರ ಸೈನ್ಯದಮೇಲೆ ಬೀಳಬಾರದೆಂದು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನಿತ್ತನು. ಇದರಿಂದ ರಾಜನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮೋಸಹೋದನು. ರಾಜನ ಈ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಿಟಿಶ ಸೈನ್ಯವು ಕೊಡಗು ದೇಶವನ್ನು ಒಳನುಗ್ಗಿತು. ಮತ್ತು ಬಂದೂಕಿನ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಪ್ಪಳಮಾಡದೆ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿತು. ಕರ್ನಲ ಲಿಂಡಸೆ ಇವನು ತೋಪುಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಫ್ರೇಜರ ಪೇಟದಿಂದ ಮರಕರೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋದನು. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನು ನಲಕನಾಡಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ದಿವಾಣ ಬಾಪುನೂ ಮತ್ತು ಪೊನ್ನಪ್ಪನು ಇದ್ದರು. ಅವರು ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ತಾನೂ ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರರೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಈ ಅರಸನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವದಕ್ಕಿಂತ ಒಳ್ಳೇಯವರಾದ ಕಂಪನೀಯವರ ವಶಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ನಮ್ರವಾಗಿ ಇರುವದು ಬಹಳ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡರು. ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ದಿವಾಣ ಬಾಪೂನು ಸಂಗಡ ೪೦೦ ಕೊಡಗು ಸೈನಿಕರನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಗವರ್ನರ ಜನರಲ್ಲನ ಏಜಂಟನಾದ ಫ್ರೇಜರನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋದನು. ಮತ್ತು ರಾಜಧಾನಿಯ ವರೆಗೆ ಅವರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಒಯ್ಯಲಿಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ೧೮೩೪ ನೆಯ ಇಸವಿಯ ಎಪ್ರಿಲ ತಿಂಗಳ ೧೦ ನೆಯ ತಾರೀಖಿನ ದಿವಸ ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಧ್ವಜವು ಮರಕಾರಾ ದುರ್ಗದಮೇಲೆ ಹಾರಾಡಹತ್ತಿತು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೀರರಾಜನು ನಲಕನಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದು ತನ್ನ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಹುಗಿದಿಟ್ಟನು. ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಮುದಿಕೆಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲ ಸಂಬಂಧಿಕರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನು. ರಾಜನು ತಾನಾಗಿ ಶರಣು ಬಂದರೆ ಅವನನ್ನು ನಾಶಮಾಡದೆ ಅವನಿಗೆ ಬಹುಮಾನ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಫ್ರೇಜರ ಸಾಹೇಬನು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅರಸನು ಇದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಎಪ್ರಿಲ ೧೨ ಕ್ಕೆ ಮರಕಾರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ

ಗವರ್ನರ ಜನರಲ್‌ನ ಎಜಂಟನ ಭೆಟ್ಟಿ ತಕ್ಕೊಂಡನು. ಆ ಭೆಟ್ಟಿಯು ಮಾತುಕಥೆಗಳಿಂದ ರಾಜನಿಗೆ ಯಾವ ಲಾಭವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಪರವಾನಿಗಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೌಭಾಗ್ಯವೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಅವನ ಸುತ್ತಲೂ ಕಾವಲುಗಾರರು ಇರತಕ್ಕದ್ದೇ ಸರಿ. ಇದಲ್ಲದೆ ಅವನಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷರು ತನ್ನನ್ನು ಪದಚ್ಯುತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ಕುಂಟ ಬಸವನು ಕರ್ನಲ ಫ್ರೇಜರನ ಸ್ವಾಧೀನವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಕೆಡಕೆನಿಸಿತು. ಸೊವಬರ್ಪೇಟ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಘನಘೋರ ಸಂಗ್ರಾಮವೆಸಗಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಬೆಪ್ಪಾಡಿನ ಸುಭೇದಾರನಾದ ಅಪ್ಪಚನ್ನನು ಬಹಳ ಶೂರತನದಿಂದ ಕಾದಿದನು. ಅವನು ಜಾತಿಯಿಂದ ಬೇಡನಾಗಿದ್ದು ಕರ್ನಲ ಮಿಲರನನ್ನು ಹೇಗಲದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ ಗುಂಡುಹಾಕಿ ಕೊಂದನು. ಇಷ್ಟಾದ ಹೊರ್ತಾಗಿ ಒಂದೂ ಬಂದೂಕಿನ ಸಪ್ಪಳವಿಲ್ಲದೆ ಇಡೀ ಕೊಡಗು ದೇಶವು ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಸ್ವಾಧೀನವಾಯಿತು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕೊಡಗು ದೇಶವು ಸ್ವಾಧೀನವಾದ ನಂತರ ಗವರ್ನರ ಜನರಲ್‌ನ ಕುಲಮುಕತಾರನು ರಾಜನ ದಿವಾಣನ ಕೂಡ ಠರಾವು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ರಾಜನ ದಿವಾಣನಿಗೆ ಕೊಡಗು ದೇಶವೆಲ್ಲ ಖಾಲಸಾತ ಆಗಿ ತಾವು ಕಂಪನಿಯವರ ಅಧೀನರಾಗುವರೆಂದು ಅನಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ರಾಜ್ಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಜ್ಯದ ಹಾಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅವನು ಕರ್ನಲ ಫ್ರೇಜರನಿಗೆ ಈ ಪ್ರಕಾರ ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು, "ರಾಜನನ್ನು ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇಡಬೇಕು." ಆದರೆ "ರಾಜನು ಸ್ವದೇಶವನ್ನು ಬಿಡಲೇಬೇಕು" ಎಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಉತ್ತರವು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆಗ ಅವರು ಸುಮ್ಮನೆ ಬ್ರಿಟಿಶ ಸರಕಾರದ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾನ್ಯಮಾಡಿದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಫ್ರೇಜರ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ "ನಿಮ್ಮ ಜನರು ಯುರೋಪಿಯನ್ ಸೈನಿಕರ ಸಲುವಾಗಿ ಗೋವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತೀರ ವಿರುದ್ಧವಾದುದು. ಅದನ್ನು ಬಂದು ಮಾಡಬೇಕು." ಎಂದು ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಆ ಅರ್ಜಿಯ ವಿಚಾರಣೆಯಾಗಿ ಆಕಳ ವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಮರಕಾರಾದಿಂದ ೨೦ ಮೈಲು ದೂರ ಫ್ರೇಜರ ಪೇಟದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದನು. ಕೊಡಗು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಅಧಿಕಾರವು ನೆಲೆಗೊಂಡ ಮೇಲೆ ಕೊಡಗಿನ ಜನ

ರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪೂರ್ಣ ಅನುಭವವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟರು. ಕೊಡಗಿನ ಜನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ರಾಜ್ಯಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. (ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ ಗ್ರಂಥಕಾರನು ಅನ್ನುತ್ತಾನೆ.) ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಈ ಸ್ವರಾಜ್ಯ--ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಅವರ ಮೇಲೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ವಜ್ರಾಘಾತವಾದಂತಾಯಿತು. ಅದು ಏನಂದರೆ "ಕೊಡಗಿನ ಜನರು ಬ್ರಿಟಿಶ ಸರಕಾರದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕೊಡಗು ದೇಶವನ್ನು ಖಾಲಸಾತ ಮಾಡಿರುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಕರ್ನಲ ಫ್ರೇಜರನು ಒಂದು ಜಾಹೀರನಾಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು. ಅದರ ವಿವರವು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇದೆ.

"ಕೊಡಗು ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಜನರು ತಮಗೆ ಬ್ರಿಟಿಶ ಸರಕಾರದವರ ರಾಜ್ಯವಿರಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆ." ಆದುದರಿಂದ ಹಿಜ ಎಕ್ಸಲನ್ಸಿ ದಿ ರಾಯಿಟ ಆನರೇಬಲ ಈಸ್ಟ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯವರು ಹೀಗೆ ಠರಾವು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ, "ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರನು ಆಳುವಂಥ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಈ ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಆನರೇಬಲ ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರವು ತನ್ನ ಆಧೀನದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವದು" ಮತ್ತು ಜಾಹೀರನಾಮೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಕೊಡಗಿನ ಜನರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅಭಿವಚನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ಅವರಿಗೆ ಪುನಃ ಎಂದೂ ದೇಶೀ ರಾಜ್ಯದ ಆಧೀನದಲ್ಲಿ ಹೋಗಗೊಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅವರ ಧರ್ಮಸಂಬಂಧ ಎಲ್ಲ ಆಚಾರ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಪರಿಪಾಲನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಶ ಸರಕಾರದವರು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಸುಖವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವರು."

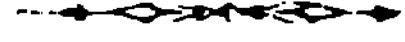
ಜೆ. ಎಸ್. ಫ್ರೇಜರ.

ಲೆಫ್ಟನಂಟ ಕರ್ನಲ, ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ಎಜಂಟ.

ಕ್ಯಾಂಪ ಮರಕಾರಾ ತಾರೀಖು ೭ನೆ ಮೇ. ೧೮೩೪.

ವೀರಶೈವ ವಚನಕಾರರ ಕಾಲ.

(ಲೇಖಕಃ— ರಾ। ಸಾ। ಫ. ಗು ಹಳಕಟ್ಟಿ ಬಿ.ಎ. ಎಲ್. ಎಲ್ ಬಿ.)

ನಾವು ಹೋದ ತಿಂಗಳಿನ ಶಿವಾನುಭವದ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆವಾವ ಶಿವಶರಣರುದ್ಭವಿಸಿದರೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಈ ವಿಷಯದ ವಿವೇಚನೆಗೋಸ್ಕರ ಅವನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದೆವು. ಅವು ೧೧೪೮ ರಿಂದ ೧೧೫೬, ೧೧೫೬ರಿಂದ ೧೧೬೨, ಮತ್ತು ೧೧೬೨ರಿಂದ ೧೧೬೭, ಹೀಗೆ ಇದ್ದದ್ದು ವಾಚಕರ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ತರ್ದೇವಾಡಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ತರವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿದನೆಂತಲೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಚೋಳ ನಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ೨ನೆಯ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳನಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಮಹತ್ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂತಲೂ ವಿಶದ ಪಡಿಸಿದ್ದೇವೆ. ತರ್ದೆವಾಡಿನಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಇವನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕೊಲ್ಲಾಪುರದಲ್ಲಿ ಗೋರಕ್ಷನು, ಹಾವಿನಹಾಳ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಯ್ಯನು, ಇವನ ಮಗನಾದ ರುದ್ರಮುನೀಶ್ವರನು, ಮುಂದೆ ಇವನ ಆಶೀರ್ವಾದ ಬಲದಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿನ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನು ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರು ಉದಯಿಸಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಹಾಪುರುಷರು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೋದ ಸಂಪುಟದ ಕೆಲವು ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಲ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೇವೆ. ನಾವು ಹೋದ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಆವ ಚೋಳ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈಗಿನ ನಮ್ಮ ಈ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಬೇರೆ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿವೇಚಿಸಲೆಣಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಕದಂಬರಾಜರಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು.

ಹರಿಹರನು ತನ್ನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಸನೂರಿನಿಂದ ಜಯಂತಿಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. (ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳು ಭಾಗ ೨ ಪುಟ ೨೫ ನೋಡಿರಿ.) ಈ ಕಥಾನಕವು ರೇವಣಸಾಂಗತ್ಯ, ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈಗ ಈ ರಾಜನಾರೆಂಬದನ್ನು ನಾವು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು ಅವಶ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.

ಜಯಂತಿಪುರವೆಂದರೆ ಈಗ ಶಿರ್ಶಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಬನವಾಸಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿದೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕದಂಬ ವಂಶದ ರಾಜರು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಈ ವಂಶದ ರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನಿಂದ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಹುದೆಂಬ ಅನುಮಾನವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಹರಿಹರನು ಈತನು ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನನೆಂದು ತನ್ನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕದಂಬ ವಂಶದಲ್ಲಿ ವಿಕ್ರಮನೆಂಬುವನು ಜಯಸಿಂಹನೆಂಬ ರಾಜನ ಐದು ಜನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರೊ॥ ಕೇ. ಜಿ. ಕುಂದಣಗಾರ ಎಮ್. ಏ ಕನ್ನಡ ಪ್ರೊಫೆಸರ ರಾಜಾರಾಮ ಕಾಲೇಜ ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ಇವರು "ಹರಿಹರದೇವ" ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದ ೪೫ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಬನವಾಸಿಯ ಕದಂಬ ವಂಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಜಯಸಿಂಹರಾಯನ ಮಗನು ಈತನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ, ಈತನು ಇಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟವೇರಿದಂತೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಧಾರಗಳು ದೊರೆಯುವದಿಲ್ಲಾದ್ದರಿಂದ ಚಾಳುಕ್ಯ ವಂಶದ ನೂರ್ಮಡಿ ತೈಲ ಅಥವಾ ಮೂರನೆಯ ತೈಲಪ ಇವನನ್ನೇ ಹರಿಹರನು ವಿಕ್ರಮನೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಊಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ಯಾವ ಚಾಳುಕ್ಯ ರಾಜನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ಕೆಲವು ವರ್ಷ ಮಾಂಡಲಿಕನಾಗಿ ಆಳಿ ಮುಂದೆ ಅವನನ್ನು ಪದಚ್ಯುತ ಮಾಡಿದನೋ ಆತನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಕಲ್ಯಾಣ ನಗರಿಗೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಹೋಗಿ ಈ ಚಾಳುಕ್ಯನಿಂದ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದನೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಾವು ಹಿಂದೆ ವಿಮರ್ಶಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣ ನಗರಿಗೆ ಆತನು ಹೋಗಿ ಹೀಗೆ

ಚಾಲುಕ್ಯನಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು ಸಂಭವನೀಯ ತೋರುವ ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ. ಅವನು ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ಗುಪ್ತವೇಷದಿಂದ ಹೋಗಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಅಲ್ಲಿ ಕಳೆದನೆಂದು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವನು ಜಯಂತಿಪುರ ಎಂದರೆ ಬನವಾಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ರಾಜನಿಂದ ಮನ್ನಣೆ ಹೊಂದಿದನೆಂದು ಹರಿಹರನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಆ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ತನ್ನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಅವನ ಎಲ್ಲ ಪುರಾಣಗಳೂ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಅವು ಕಲ್ಯಾಣವೆಂದು ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹರಿಹರನು ಹೇಳುವ ವಿಕ್ರಮನು ಪ್ರೊ॥ ಕುಂದಣಗಾರ ಇವರು ಹೇಳುವಂತೆ ಪಟ್ಟವೇರಿದಂತೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಧಾರಗಳು ಈ ವರೆಗೆ ದೊರೆಯುವದಿಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ಕೂಡ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಶೋಧನಗಳಾಗುವ ವರೆಗೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಕದಂಬ ರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನೆಂಬುದನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲು ಬರಲಾರದು. ಇದರೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಯಂತಿ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆಂಬವನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಿಂದ ವಿಶ್ವಸನೀಯವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಅವನ ಒಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನವು ಅವನು ಆಳಿದ್ದು ೧೧೩೨ ಎಂತಲೂ ಮತ್ತೊಂದು ೧೧೪೫ ಎಂತಲೂ ಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ಬಿಜ್ಜಳನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ ಈ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿಯೇ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಹೋಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನೆಂದು ಹರಿಹರನು ಬರೆದಿದ್ದು ತಪ್ಪಿರಬಹುದು.

ರೇವಣ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಬನವಾಸೆ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದನೋ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲು ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯ ಹೊರ್ತು ಬೇರೆ ಏನಾದರೂ ಪ್ರತ್ಯಂತರ ಆಧಾರವು ಇದೆಯೇ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಪುರಾವೆಯು ನಮಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅದಾವುದೆಂದರೆ ಈ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ರೇವಣ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಹೆಸರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ಇದ್ದದ್ದೇ ಇದೆ. ಯಾವದಾದರೂ ಒಂದು ಸ್ಥಾನವು ಒಬ್ಬ ಮಹಾಪುರುಷನ ಹೆಸರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟು ಜನರಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಅವ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವೂ ಇರಲಾರದು. ರೇವಣ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಇಂಥ ಸ್ಥಾನವು ಹಾವೇರಿಯ ಹತ್ತರ ಕಬ್ಬೂರು

ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಇದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಉಲ್ಲೇಖವು ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಪುಟ ೧೩ ಸಂಚಿಕೆ ೧ ಪುಟ ೩೭ ಇದರಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿಯ ಲೇಖವನ್ನು ಶ್ರೀ. ಗುರುಪಾದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹಿರೇಮಠ ಶ್ರೀ. ಧರ್ಮಾಶ್ರಮ ಮು. ಮಲ್ಲೂರು ಇವರು ಬರೆದಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಹಾವೇರಿಯಿಂದ ಎಂಟು ಮೈಲಿನ ಮೇಲೆ ಕಬ್ಬೂರ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದ್ದು ಇದಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ 'ರೇವಣಸಿದ್ಧಗಿರಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಗಿರಿ ಇರುವದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಗುಡ್ಡ' 'ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಗುಡ್ಡ' 'ಸಿದ್ಧನ ಗುಡ್ಡ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿರುತ್ತವೆಂತಲೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಪುತ್ರನಾದ ಸಂಗಮನಾಥನು ಆಗಮಿಸಿ ವಾಸಮಾಡಿದನೆಂತಲೂ ಬಂಕಾಪೂರ ತಾಲೂಕು ಸಿಗ್ಗಲಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆದ ಒಂದು ಪುರಾಣದ ಆಧಾರದಿಂದ ಅವರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ಶಿವ ಶರಣರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸ್ಥಾನಗಳೆಲ್ಲ ಪುನೀತವಾದವುಗಳೆಂದು ಜನರು ಭಾವಿಸಿ ಅವರ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಗುಡಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವದುಂಟು. ಮತ್ತು ಭಾವಿಕ ಜನರು ಅಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿರುವದೂ ಉಂಟು. ಇದು ಬಹು ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ. ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಾಗಿ ಹೋದರೂ ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಕ್ರಾಂತಿಗಳಾದರೂ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರ ಸ್ಥಳಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಬದಲಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣ, ರಾಮ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ, ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯ, ಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಇವರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಅವರ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೇ ಇನ್ನೂ ನಡೆದುಬಂದಿವೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸ್ಥಲಗಳು ಆಮಹಾನುಭಾವರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯಲೂ ಸಾಧನೀಭೂತವಾಗಿದೆ. ಈ ಆಧಾರಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ತ್ಯಾಜ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಲು ಬರಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಯಾವ ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತವೆಯೋ ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲವಾದರೂ ವಾಸಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ನಾವು ಅನುಮಾನ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಹಾವೇರಿ ಪಟ್ಟಣವಿದ್ದ ಪ್ರಾಂತಭಾಗವು ಮೊದಲಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬನವಾಸಿ ನಾಡಿನಲ್ಲ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿತ್ತು. ಕಬ್ಬೂರು ಬನವಾಸಿಯಿಂದ

ಕೆಲವು ಮೈಲು ಮಾತ್ರ ದೂರವಿದ್ದು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಸ್ಥಾನವಿದ್ದದರಿಂದ ಅವನು ಹರಿಹರನು ಹೇಳುವಂತೆ ಬನವಾಸಿಯ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ನೆಂತಲೂ ಆಗ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಂದಂಬ ರಾಜನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸಿರಬಹುದೆಂತಲೂ ಅನುಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ತೋರು ವದಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಈ ರಾಜನ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಅವುದಿರಬಹುದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಸಮಕಾಲಿಕನಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದವನಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ಇವನು ಇರಬೇಕೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹರಿಹರನು ಇವನು ವಿಕ್ರಮನೆಂದು ತನ್ನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಾಗಿರಬಹುದು. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಕ್ರಮನು 'ಚಾಲುಕ್ಯ' ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದು ಇದೂ ತಪ್ಪು. ಯಾಕಂದರೆ ಚಾಲುಕ್ಯರು ಜಯಂತಿ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಭಾರ ಮಾಡಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಪುರಾಣಗಳು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇ ಶ್ವರನ ತರುವಾಯ ೧೫೦—೨೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಆಗಿನ ಜನರ ಹೇಳಿಕೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಇಂಥ ತಪ್ಪುಗಳಾ ಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ಈಗ ದೊರೆದ ನಿಶ್ಚಿತ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಧಾರಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಚರ್ಚಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆವಶ್ಯಕ ತಿದ್ದುಪಡೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿದೆ.

ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಹೆಸರು ಬನವಾಸಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ನೆಲೆ ಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಅವನು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ಧರ್ಮಜಾಗ್ರತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಚೋಳಮಂಡಲದಲ್ಲಿ, ಆಮೇಲೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕವಾದ ತರ್ದವಾಡಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಮಧ್ಯ ಕರ್ನಾ ಟಕವಾದ ಬನವಾಸಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ, ಧರ್ಮಜಾಗ್ರತಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮೈಸೂರ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅವುಗಳನ್ನು ಜರಗಿಸಿ ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರ ಜಿಲ್ಲಾ ಕ್ಲೋಸ ಪೇಟೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಸ್ಥಳವಿರು ವದರಿಂದ ಈ ಊಹೆಯು ಸತ್ಯವೆಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾ ಗುತ್ತಿದೆ.

ಕ್ಲೋಸಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು.

ಕ್ಲೋಸಪೇಟಿಗೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ ರೇಣುಕ ಕ್ಷೇತ್ರವಿದ್ದು ಇದರ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ. ಎಚ್. ಜಿ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ ಹಾರೋಹಳ್ಳಿ ಇವರು ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಪುಟ ೪. ಸಂಚಿಕೆ ೭. ಪುಟ ೩೦೭. ಇದಲ್ಲಿಯೂ ವೇ. ಮೂ ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಕೀರ್ತನ ಕೇಸರಿ ಇವರು ಸಂಪುಟ ೧೦. ಸಂಚಿಕೆ ೫ ಪುಟ. ೩೯೨. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಒಂದು ರಮಣೀಯವಾದ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ರೇವಣ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಗವಿಯೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗಕ್ಕೆ 'ರೇಣುಕ ಗಿರಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ರುದ್ರಮುನೀಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಒಂದು ದೇವಸ್ಥಾನವೂ ಇದೆ. ಬೆಟ್ಟದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ರೇವಾಂಬೆಯ ದೇವಸ್ಥಾನವೂ ಇದೆ. ಈ ರೇವಾಂಬೆಯು ಹರಿಹರನು ವಿವರಿಸಿದ ರೇವಣ ದೇವಿಯೇ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಈಕೆಯು ರೇವಣ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಮಗಳು ಮತ್ತು ರುದ್ರಮುನಿಯು ರೇವಣ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಮಗನು. ಈ ಉಭಯತರು ರೇವಣ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಮಂಗಳವಾಡದಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಹುಟ್ಟಿದರೆಂದು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದ ರೇವಣ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಚೋಳ ದೇಶದಿಂದ ತರ್ದೇವಾಡಿ ನಾಡಿಗೆ ಮೊದಲು ಆಗಮಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿದ್ದು ಅವನ ಈ ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡವರಾದ ಬಳಿಕ ಕರ್ನಾಟಕದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಇದು ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಅವನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಿಗೋಸ್ಕರ ದೇವಾಲಯುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಇವರೂ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು.

ರೇಣಾವಿಯಲ್ಲಿ ರೇವಣ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು.

ರೇವಣ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವು ಸಾತಾರಾ ಜಿಲ್ಹೆಯಲ್ಲಿ ರೇಣಾವಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದೆ. ಇದರ ಪೂರ್ಣ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ ಹಾಲಭಾವಿ, ರಿಟಾಯರ್ಡ ೧ನೇ ವರ್ಗ ಸಬ್ ಜಜ್ಜ ಧಾರವಾಡ ಇವರು ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಪುಟ. ೪. ಸಂಚಿಕೆ ೪. ಪುಟ, ೧೪೯. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಲೂ ಈ ಸ್ಥಾನವು ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವಾದುದೆಂದು ಇದರ ನೆರೆ ಪ್ರಾಂತದವರು ತಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ

ತರದ ಹಿಂಸಾ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ಧೈರ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ಜನರು ಬಹು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ರೇವಣ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಒಂದು ಗುಹೆಯು ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗುಡಿಯ ಹಿಂಭಾಗವು ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಏನಿರುವದೆಂಬದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಶಕ್ಯವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಲಾಹಾರ ರಾಜರು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಾವು ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವು ರೇವಣ ಸಿದ್ಧನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ವಿಶೇಷ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಜನರಿಂದ ಪಡೆದವನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ತೋರಿಸುವದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯುತ್ಪನ್ನವಾಗಲು ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜಾಗ್ರತಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅವನಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಭಕ್ತಿ ಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿದವರಾಗಿ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಅವು ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ರಾಜರಿಂದಾದರೂ ಕೂಡ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಳಿಕೆಯ ಪ್ರಥಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರೇವಣ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಮಹತ್ತರವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಸಾತಾರಾ ಜಿಲ್ಹೆಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಹೆಯ ವರೆಗೂ ಇಡೀ ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದಹಾಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ.

ಆದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯದಲಿ ಆವ ಆವ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಆವ ಆವ ನಿಶ್ಚಿತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಇನ್ನೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಚಾಳುಕ್ಯ, ಹೊಯಿಸಳ, ಮತ್ತು ಚೋಳರಾಜರು ಅತ್ಯಂತ ಬಲಾಢ್ಯರಾಗಿ ಉನ್ನತಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಶೈವಮತಾವಲಂಬಿಗಳಾದ ಚೊಳರಾಜರು ಶಿವಭಕ್ತರಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಆದರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ೧೨ ನೇ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೊಯಿಸಳರು ಜೈನರಾಗಿ ಆ ಮೇಲೆ ರಾಮಾನುಜಪಂಥವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಂದ ವೀರಶೈವ ಮತಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವು ದೊರೆ

ತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರಂತೆಯೇ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕಿದ್ದ ಶಿವಶರಣರು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಚಾಳುಕ್ಯ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಮನ್ನಣೆಹೊಂದಿದ್ದರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ರಾಜರೂ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜರ ಮಾಂಡಲಿಕನಾಗಿದ್ದ ಆಗಿನ ಕದಂಬ ರಾಜನು ಅವನನ್ನು ಆದರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೊಯಿಸಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ಲೋಸಪೇಟೆಗೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರನೆಂಬ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬ ಮಾಂಡಲಿಕನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದು ಅವನು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಯಾಕಂದರೆ ಇವನು ತೆಂಗಿನಕಲ್ ದೊರೆ ಎಂತಲೂ ಅವನ ವಿಗ್ರಹವು ಆ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಹತ್ತುವ ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂಡೆಯಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಿದೆ ಎಂತಲೂ ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಜಿ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯಜನಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಿಜ್ಜಳ ರಾಜ, ಕದಂಬ ರಾಜ ಈ ಮೊದಲಾದ ಮಾಂಡಲಿಕ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಮೊದಲು ಪಾತ್ರವಾಯಿತೆಂಬ ಅನುಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ನಿಜಾಮನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಸ್ಥಾನಗಳು ಇವೆಯೋ ಹೇಗೆ, ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಇನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಮಗೆ ಹೇಳಲು ಶಕ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿಯಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಹೊಂದಿದನೆಂದು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಅವನ ಸ್ಥಾನಗಳು ಯಾವ ಯಾವ ಕಡೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆಂಬದು ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂಶೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅವು ಸಂಶೋಧಿತವಾಗುವ ವರೆಗೂ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅನೇಕ ನೀತಿಗೆ ಬಾಹಿರವಾದ ಕಥೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ತೆರದ ಕಥೆಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಡುವದುಂಟು. ಬಸವೇಶ್ವರನೂ ಕೂಡ ಜಾರ ಚೋರ

ರಿಗೆ ಲಿಂಗವಿದ್ದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಅವರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳು ಇವೆ. ಆದರೆ ಸುದೈವದಿಂದ ಈ ಶಿವಶರಣರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ವಚನ ಗ್ರಂಥಗಳು ಈಗ ನಮಗೆ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಒಬ್ಬನು ಲಿಂಗಧಾರಿಯಾದ ಬಳಿಕ ನೈತಿಕಾಚರಣೆಯುಳ್ಳವನಿರಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಬೋಧಿಸುವವರು ಅನೀತಿಗೆ ಆಸ್ಪದಕೊಡುವದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬಸವೇಶ್ವರನ ತರುವಾಯ ೧೦೦—೧೫೦ ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಆಗಿನ ರಾಜಕೀಯ ಅನಾಯಕತನ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೌಢ್ಯಭಾವವೂ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಿದ ಹಾಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರು ತಮ್ಮ ಸ್ವೈರ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಂಥ ಕಟ್ಟು ಕಥೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ವಿಪರ್ಯಾಸ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವರು ವಚನಕಾರರ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮತ್ತು ಉದಾರವಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರಮಾಡುವ ಬದಲು ಕಟ್ಟು ಕಥೆಗಳುಳ್ಳ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಮೂಢತನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಸಲ್ಲದ ವಿಚಾರಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಇವೂ ಸಹ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ನಿಜವಾದ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಮತ್ತು ವಾಙ್ಮಯವನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ರೇವಣ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮೊದಲಾದ ಶಿವ ಶರಣರ ಮೂಲಕ ಹೇಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನ ಆರಂಭದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳವಳಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತೋ ಹಾಗೆಯೇ ಬನವಾಸಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಬೇರೊಂದು ಚಳವಳಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವ, ಅನುಮಿಷ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಮೊದಲಾದ ಶರಣ ಶರಣೆಯರು ಉಗಮಿಸಿದರು. ಹೀಗಾದುದು ಬಸವನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೊದಲು. ಈ ಚಳವಳಿಯು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಪ್ರಧಾನಿ

ಪಟ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಆದುದಲ್ಲ. ಇದು ರೇವಣ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಮೀಪ ವರ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಚಳವಳಿಯು ಆಗಿನ ಬನವಾಸಿ ೧೨ ಸಾವಿರ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಈಗಿನ ಶಿವಮೊಗ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲಾ, ಹಾನಗಲ್ಲು, ಶಿರ್ಸಿ, ರಾಣೆಬೆನ್ನೂರ, ಹಿರೇ ಕೇರೂರು, ಹಾವೇರಿ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ವಚನ ಕಾರರು ಉದ್ಭವಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಅವರು ಯಾವ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮುಂದೆ ವಿವರಿಸುವೆವು.

ವೀರಶೈವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನವರು, ಮುಂದೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು, ಇವನ ತರುವಾಯ ಪ್ರಭುದೇವ ಅನುಮಿಷರು ಇವರ ತರುವಾಯ ಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಚನ್ನಬಸವಾದಿಗಳು, ಆ ಮೇಲೆ ರುದ್ರಮುನಿ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಅನೇಕ ಆಚಾರ್ಯರು ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಉದ್ಭವಿಸಿ ೧೦೦, ೧೫೦ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಕ್ರಾಂತಿಗಳನ್ನೆಸಗುತ್ತ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಘನತರವಾದವುಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವದು ವೀರಶೈವರ ಆದ್ಯಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರ ವಚನಗಳು.

ಲೇಖಕ:— ಶ್ರೀ ಪಿ. ವ್ಹಿ. ಪಾಟೀಲ ಸಂಗೀತ ಶಿಕ್ಷಕ
ಶ್ರೀ. ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಹೈಸ್ಕೂಲ ವಿಜಾಪೂರ.

ರಾಗಃ— ಮಿಶ್ರ ಪಹಾಡಿ ತಾಲಃ— ಕವಾಲಿ
(ಆದಿ ಬೀಜ ಏಕಲೆ...ಎಂಬಂತೆ)

ಆಡಿ ಕಾಲು ದಣಿಯುವು ॥
ನೋಡಿ ಕಣ್ಣು ದಣಿಯುವು, ಮಾಡಿ ಕೈ ದಣಿಯುವು॥
ಹಾಡಿ ನಾಲಿಗೆ ದಣಿಯದು, ಇನ್ನೇವೆ ॥ ಕಾಲು ದಣಿಯುವು॥
ನಾ, ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಾರೆ ಪೂಜಿಸಿ ।
ಮನ ದಣಿಯ ಲೊಲ್ಲದು, ಇನ್ನೇವೆ, ಇನ್ನೇವೆ॥ ಕಾಲುದಣಿಯುವು॥
ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವ ಕೇಳಯ್ಯ।
ನಿಮ್ಮುದರವ ಬಗೆದಾನು ಹೊಗುವ ಭರವೆನಗೆ ॥ ಕಾಲುದಣಿಯುವು ॥

[ಬಸವಣ್ಣ]

(ರಾಗ:— ಮಿಶ್ರ ಪಹಾಡಿ ತಾಲಃ— ಕವಾಲಿ)
(ಧೀರೆ ಗಾಡಿ ಹಾಕರೆ...ಎಂಬಂತೆ)

ತನ್ನ ತಾನರಿದೊಡೆ। ತಾನೇ ಚಿನ್ಮಯನ್ನಾದ । ಅಯ್ಯಾ॥
ಪರಬ್ರಹ್ಮ ನೋಡಾ । ತಾನೇ ಚಿನ್ನಾದ ।
ಚಿದ್ಬಿಂದು ಚಿತ್ಕಳಾಮೂರ್ತಿ ನೋಡು ।
ತಾನೇ ಸಕಲ। ಚೈತನ್ಯ । ಚಿತ್ಸೂತ್ರಧಾರೀ । ಅಯ್ಯಾ ॥
ತನ್ನಿಂದಧಿಕ ಪರದೈವವಿಲ್ಲ, ನೋಡಾ. ತಾನೇ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ।
ಸ್ವರೂಪವಾದ ಚಿದ್ಘನಲಿಂಗ ನೋಡಾ ।
ಅಪ್ರಮಾಣ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವಾ ॥

[?]

ರಾಗಃ— ಮಿಶ್ರ ಪಹಾಡಿ ತಾಲಃ— ಧುಮಾಳಿ
(ಜಮುನಾಮೆ ಕೈಸೆಜಾವು...ಎಂಬಂತೆ)

ಪರರಾಶಿ ಎಂಬ ಜ್ವರವು ಹತ್ತಿ ॥
ನಾನು ಕಳವಳಿಸಿ ನುಡಿವೆನಯ್ಯಾ।
ಹೊನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಮಣ್ಣು ಬಯಸಿ ॥ ೧ ॥

ವಿಕಳತೆ ಗೊಂಡಂತೆ ಪ್ರಳಪಿಸುತ್ತ ।
ನುಡಿವೆನಯ್ಯ. ಈ ಕಳವಳವ ನಿಲಿಸಿ ॥ ೨ ॥
ಕರುಣಾವೃತ ವೆಂಬ ಕಷಾಯುವನೆರೆದು ॥
ಪರರಾಶಿ ಯೆಂಬ ಜ್ವರವ ಮಾಣಿಸು ॥ ೩ ॥
ಬಸವ ಪ್ರಿಯ ಕೂಡಲ ।
ಚನ್ನ ಸಂಗಮ ದೇವಾ ದೇವಾ ॥ ೪ ॥

[ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ]

ರಾಗಃ— ಮಿಶ್ರ ಪಹಾಡಿ ತಾಲಃ— ಕವಾಲಿ

(ಮಜ ಫಿರ ಫಿರುನಿ...ಎಂಬಂತೆ)

ಸಂಸಾರವ ಬಿಟ್ಟುದೇ ।
ಆಚಾರವಯ್ಯಾ ಕಾಯದಿಚ್ಛೆಗೆ ॥
ಕಂಡವರಿಗೆ ಕಾರ್ಪಣ್ಯ ಬಡದಿಪ್ಪುದೇ ಶೀಲ ।
ಲಿಂಗಾಣತಿಯಿಂದ ಬಂದುದ ಕೈಕೊಂಬುದೇ ವ್ರತ ॥
ಮನ ಘನವನಗಲ ದಿಪ್ಪುದೇ ಭಕ್ತಿ. ಸಕಳೇಶ ದೇವಾ ನಿಮ್ಮ
ನರಿದವನೇ ಶರಣ ॥ ೧ ॥

[ಸಕಳೇಶ ಮಾದರಸ]

ರಾಗಃ— ಸುಸಾರಂಗ ತಾಲಃ— ತ್ರಿತಾಲ.

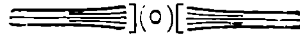
(ರೀತ ರಂಜ ಭರಕೆ...ಎಂಬಂತೆ)

ಲಂಚ ವಂಚನೆಗೆ ಕೈಯ್ಯಾನದ ಭಾಷೆ ।
ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನು ವಸ್ತ್ರ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ॥ ಪ ॥
ಕಯ್ಯ ಮುಟ್ಟಿ ಎತ್ತಿದೆನಾದೊಡೆ ।
ಅಯ್ಯಾ ನಿಮ್ಮಾಣೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಮಥಂಣೆ ॥ ೧ ॥
ನೀನಿಕ್ಕಿದ ಭಿಕ್ಷೆ ಯೊಳಗಿಪ್ಪೆನಯ್ಯಾ ।
ಶಂಭು ಜಕ್ಕೇಶ್ವರ ದೇವಯ್ಯಾ ನಿಮ್ಮಾಣೆ ॥ ೨ ॥

[ಸತ್ಯಕ್ಕ]

ಭವಿ ಭಕ್ತರು

(ಲೇಃ- ಬಸವಪ್ಪ ಚೆನ್ನಪ್ಪ ಪಟ್ಟೇದ ವಂಟಮುರಿ)

ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿವೃತ್ತಿಗಳು

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಜನ್ಮತಃ ಭವಿಗಳೇ. ಭವಿ ಶಬ್ದವು ಭೂ (ಜನ್ಮತಾಳು ಹುಟ್ಟು) ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ಇದರರ್ಥವು ಹುಟ್ಟುವ ಸ್ವಭಾವವು ಳ್ಳವನು ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಅದರೊಳಗಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಕಂಡು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮೋಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವದೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸುಖಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಕಾಂಕ್ಷೆ ಧರಿಸುವದೂ ಕ್ರಮಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಸಂಗತಿಯೇ ಸರಿ! ಈ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆಯೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೆನ್ನುವರು. ಆದರೆ ಅನೇಕ ಕಾಲ ಹೀಗೆ ಆ ಪದಾರ್ಥ (ವಿಷಯ) ಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತ ಬಂದರೂ ತಮಗೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿಯಾಗದೆ, ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ತೃಷ್ಣೆಯೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವದೆಂಬುದು ಬರುಬರುತ್ತ ಕೆಲ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳಿಗೆ ಹೊಳೆಯದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಇವೆಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳು ನಡುನಡುವೇ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವವೆಂಬದನ್ನೂ ಅವರು ಮನಗಂಡರು. ತಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಇವೆಲ್ಲ ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ ''ನಿಜವಾದ ಸುಖವು ಇವುಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಿಂದ ಸುಖಕ್ಕಿಂತ ದುಃಖವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವದೆಂ"ಬದು ಪದೇ ಪದೇ ಅವರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರಹತ್ತಿತು. ಇದಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ ದೇಹ ಸಂಬಂಧದ ವಿಧವಿಧದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ಬೇಸತ್ತರು. ಆಗ ಅವರು ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಔದಾಸೀನ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿ, ಇದರಾಚೆಗೆ ಇದರ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾದ ಸತ್ಯ ಸುಖಮಯ ವಸ್ತುವೊಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿದರು. ಹಾಗು ಅದನ್ನೇ ದೇವರೆಂದೂ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದೂ ಕರೆದರು. ಇಂತಹ ದೇವರು ಎಲ್ಲಿರುವನು? ಅವನ ಸ್ವರೂಪವೇನು? ಅವನನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಂಡು ಅವನ ಸಂಬಂಧದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು? ಇತ್ಯಾದಿ ಆಶೆಯನ್ನು

ಅವರು ತಿಳಿದರು. ಹೀಗೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬೇಸತ್ತು ದೇವರ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಿವೃತ್ತಿ ಎನ್ನುವರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಜಗದತ್ತ ಮುಖವಾಗಿ ಸಾಗಿ ಅದರ ಸವಿಯುಣ್ಣುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗದವರು, ಹಾಗು ಜಗಕ್ಕೆ ವಿಮುಖವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನತ್ತಮುಖದಿರುವಿ ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಅನುಪಮ ಸುಖಭೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗದವರು ಎಂಬೆರಡು ವರ್ಗಗಳಾದವು. ಈ ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗದವರೇ ಭಕ್ತರು. ಈ 'ಭಕ್ತ" ಶಬ್ದವಾದರೂ ಭಜ್ (ಭಜಿಸು, ನೆಸಿಸು) ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಧಾತುವಿನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ

ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಶಿವ

ದೇವತ್ವದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲರೂ ಒಡಂಬಟ್ಟರು. ದೇವರೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವನೆಂದೂ ರಕ್ಷಿಸುವನೆಂದೂ ಕೊನೆಗೆ ಲಯಗೊಳಿಸುವನೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿದರು. ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನೆಂತಲೂ ರಕ್ಷಿಸುವ ಕಾರಣದಿಂದ ವಿಷ್ಣುವೆಂತಲೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ರುದ್ರ(ಶಿವ)ನೆಂತಲೂ ಹೆಸರುಗಳು ರೂಢವಾದವು ಜಗತ್ತಿನೊಳಗಿನ ವಿಷಯುಗಳ ದ್ವಾರವಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಾಗುವದರಿಂದಲೂ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಮೂರ್ತಿಯು ವಿಷ್ಣುವಾದುದರಿಂದಲೂ, ಆ ವಿಷಯುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಯೆಂದೂ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೆಂದೂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗದವರು ತಿಳಕೊಂಡರು. ಮತ್ತು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಐಹಿಕಸಾಧನೆಗಳಿಂದ ವೈಭವ ಶಾಲಿಯನ್ನಾಗಿ ಸಿಂಗರಿಸಿ ಅವನೇ ನಮ್ಮ ದೇವತೆಯೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಹತ್ತಿದರು. ಮತ್ತು ಅಹಂಕಾರ, ಮಮಕಾರ, ಆಶೆ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಮನೋವಿಕಾರಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವಾದರೂ ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗದವರಾದರೋ ಜಗತ್ತಿನ ನೆಲೆಯನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡವರು. ಅದರಿಂದ ಅದನ್ನು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ (ಜೀವನದ ಪೂರ್ತೆ) ಮಾತ್ರ ಅವಲಂಬಿಸಿ, ಹೆಚ್ಚಾದ ಅದರ ಹಂಬಲವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಆದುದರಿಂದ ಇವರು ವಿಷಯುಗಳಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯವುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಲಯಗೊಳಿಸುವ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ರುದ್ರ (ದುಃಖವನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಮಾಡುವವ)ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಶಿವನೆಂದು ಪೂಜಿಸಹತ್ತಿದರು. ಹಾಗು ನಿರ್ವಿಷಯಸ್ಥಾನ (ಸ್ಮಶಾನ) ವಾಸಿಯನ್ನೂ ಗಿರೀಶ (ಗಿರಿ×ಈಶ=ಕಾಡೊಡೆಯ)

ನನ್ನೂ ಮಾಡಿದರು. ಗಿರಿಕನ್ಯೆಯೇ ಅವನ ಶಕ್ತಿಯಾದಳು. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅನಾಸಕ್ತನೂ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿಯೂ ಆಗುವಂತೆ ತಮ್ಮ ದೇವನನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗದವರು ಶಿವನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದು ಪೂಜಿಸಹತ್ತಿದರು.

ಪ್ರಾಕೃತರು ಅಪ್ರಾಕೃತರು.

ಜಗತ್ತಿನ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಅಂತಃಕರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಇಚ್ಛಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲೇ ಕಣ್ಮನಗಳನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಇರಿಸಿ ಮೋಹಿತರಾದವರು, ಅವುಗಳ ಉಪಭೋಗವೇ ಜನ್ಮದ ಇತಿಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ನಂಬುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ ಸರಿ! ಇಂತಹರು ಅವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಉಪಭೋಗಿಸಿದರೂ ಸಾಕೆನ್ನುವದಿಲ್ಲ. ಅಂತೇ ಅವರು "ಪುನರಪಿ ಜನನಂ ಪುನರಪಿ ಮರಣಂ ಪುನರಪಿ ಜನನೀ ಜಠರೇ ಶಯನಂ" ಎಂಬಂತೆ ತಿರುತಿರುಗಿ ಈ ಕರ್ಮ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುವರು (ಅಂದರೆ ಸಂಸಾರಬದ್ಧಿತರು ಇಲ್ಲವೆ ಭವಿಗಳಾಗುವರು.) ಅವರಿಗೆ ಸಂಸಾರದುಃಖದ ಬಿಡುಗಡೆ ಎಂದೂ ಆಗಲಾರದು, ನಿತ್ಯ ನಿಜಸುಖವು ಲಭಿಸಲಾರದು, ಎಂದು ಮಹಾ ಮಹಾ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಋಷೀಶ್ವರರೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಮಾಡಿ, ತಾವು ಶೈವರಾಗಿ ಶಿವಚಿಹ್ನವಾದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಿರುವರು. ಶಿವಪೂಜೆಯು ಹೊರತು ಜನ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಸಾಧನವೇ ಇಲ್ಲೆಂದು ಅವರು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಸಾರಿರುವರು. ಶಿವೋಪಾಸನೆಯು ಇಂತಹ ಮಹತ್ವದ್ದಿರುವದರಿಂದ ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ಮರಣದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಬೇಕು, ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ತಪ್ಪದೆ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು, ಎಂಬ ಸದುದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಅನೇಕರು, ಶಿವಚಿಹ್ನವಾದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಧರಿಸಿ, ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೇಮಾದರ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸ ತೊಡಗಿದರು. ಇಂತಹ ವೀರವ್ರತಿಗಳೇ ವೀರಶೈವರು ಅಥವಾ ಲಿಂಗಾಯತರು. ಇವರು ಪ್ರಾಕೃತರಲ್ಲ, ಅಪ್ರಾಕೃತರು. ಶರೀರ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನೇ ಮುಖ್ಯ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿಷಯಾನುಭೋಗಗಳನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಿಮಗ್ನರಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮೂರ್ತಿಗಳೇ ಪ್ರಾಕೃತರು (ಪ್ರಕೃತಿ+ಅ=ಪ್ರಕೃತಿ ಪೋಷಣೆಯೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವೆಂದು ನೆನೆಯುವರು.) ಅಮರವಾದ ನಿತ್ಯಾತ್ಮವೇ ತಾವೆಂದು ಅರಿತು ವಿಷಯಗಳ ಅತ್ಯಾಶೆ ಮಾಡದೆ ತೊರೆದು, ನಿಯಮಿತ ಶಿವಪ್ರಸಾದ

ಭೋಗಿಗಳಾಗಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವರ್ತಿಸುತ್ತ, ಯಾವಾಗಲೂ ಶಾಂತಿ ಸಮಾಧಾನಗಳೊಡನೆ ಆತ್ಮಸುಖಾನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗಿಗಳೇ ಅಪ್ರಾಕೃತರು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ವೀರಶೈವರು ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಭವಿ (ಪ್ರಾಕೃತರು) ಭಕ್ತ (ಅಪ್ರಾಕೃತರು) ಎಂದು ಎರಡು ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭವಿಗಳಂತೂ ಹೇಳಿಕೇಳಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗದವರು ಪ್ರಾಕೃತರು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಷಯಾಶೆಯುಳ್ಳವರು. ಇವರು ಭವಧಾರಿಗಳಾಗಿಯೇ ಎಂಬತ್ತುನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷಯೋನಿ (ಜನ್ಮಕೋಟಿ) ಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವವರು. ಲೌಕಿಕ ಸಂಪಾದನೆಯೇ ಅವರ ಪರಮ ಧ್ಯೇಯವು. ಸದಾಚಾರ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಗಮನಿಸುವವರಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಕ್ತರಾದ ವೀರಶೈವರು ತಾವು ನಿವೃತ್ತಿಪರರಾಗಿ ಅಪ್ರಾಕೃತರಾಗಿ, ತಾತ್ಪೂರ್ತಿಕವಾಗಿ ಮಿತಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಶಿವನೊಡನೆ ಆವನ ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಭೋಗಿಸಿ, ಆತ್ಯಂತಿಕ ಸುಖ (ಮೋಕ್ಷಾನಂದ)ವನ್ನು ಎದುರು ನೋಡುತ್ತ, ಸದಾಚಾರ ಸತ್‌ಕ್ರಿಯಾವಂತರೂ ಶಿವಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ನರೂ ಆಗಿ, ಆ ಪ್ರಕಾರ ನುಡಿದು ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾಗತಕ್ಕವರೆಂಬುದನ್ನೇ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಕೊಂಡವರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೆ ಗುಣ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ ಆರು ಸ್ಥಾನಗಳುಂಟು. ಅವು:— (೧) ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತ (ಭಕ್ತ) (೨) ನಿಷ್ಠಾಭಕ್ತ (ಮಹೇಶ್ವರ) (೩) ಅವಧಾನ ಭಕ್ತ (ಪ್ರಸಾದಿ) (೪) ಅನುಭಾವ ಭಕ್ತ (ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ) (೫) ಆನಂದ ಭಕ್ತ (ಶರಣ) (೬) ಸಮರಸ ಭಕ್ತ (ಐಕ್ಯ).

ಲಿಂಗಾಯತರಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಪಂಗಡಗಳ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಅನ್ನ ಕನ್ಯಾವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಅನಿರ್ಬಂಧವಾಗಿ ನಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಾಜ್ಞೆ ಇರುವದು. ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸದೆ ಅವಶ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಅದನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಅಲಿಪ್ತತೆಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಲೇಬೇಕು. ಜ್ಞಾನ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆರಡೂ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡದೆ ಕೂಡಿಯೇ ಸರ್ವಕಾಲವೂ ನಡೆಯಬೇಕು. ನುಡಿಗಿಂತ ನಡವಳಿಕೆಗೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವವಿರುವದು. ಇವರು ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಪಂಚಾಚಾರಗಳಂತೆ ನಡೆದು, ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು, ತದನುಸಾರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವ ಮಹಾವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಇವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವದು ಯೋಗ್ಯವು.

[ಮುಂದೆ ಸಾಗುವದು.

ವೀರಶೈವರ ಪೂರ್ವದ ಹೆಸರು ಯಾವುದು?

(ಹರಿಹರನ ಬಸವರಾಜ ರಗಳೆ)

(ರಾ. ಸಾ. ಎ. ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿ, ಬಿ. ಎ. ಎಲ್. ಎಲ್. ಬಿ.)

ಮಹಾ ಕವಿಯಾದ ಹರಿಹರನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜವನ್ನು ಯಾವ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸಿರುವನೆಂಬದನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವದೇ ಈ ನಮ್ಮ ಲೇಖದ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶ ವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಈಚೆಗೆ ಕೆಲವು ಪಂಡಿತರು ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯು ಮತ್ತು ಅವನ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆ ಕಾಲದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಬರುವದಿಲ್ಲಾದ್ದರಿಂದ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಬಸವನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಬಸವೇಶ್ವರನ ತರುವಾಯದ ಶತಮಾನವಾದ ೧೩ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಕಾರರಕಿಂತಲೂ ಜೈನ ಗ್ರಂಥಕಾರರೇ ಬಹು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆ ಯಿಂದ ದೊರೆಯುವದರಿಂದ ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿ ದವೆಂತಲೂ, ಬಸವನ ಹೆಸರು ಶಿಲಾಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವದಿಲ್ಲಾದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಪುರುಷನೆಂತಲೂ ಸಹ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡಹತ್ತಿ ದ್ದಾರೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ರೂಢವಾಗಿರು ವದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿ ನಿಜವಾದವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಕಟಮಾಡದೆ ಹೋದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ತರವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಮಾಡಿ ಹೋದ ವೀರಶೈವ ಮಹಾನುಭಾವರ ಹೆಸರಿಗೆ ವ್ಯತ್ಯಯವು ಬಾರದೆ ಇರದು. ಆದರೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ರೀತಿಯ ಸಂಶೋಧನ ಮತ್ತು ವಿವೇಚನೆಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಕೇವಲ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ನಂಬಿ ಅವುಗ ಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅದ್ಭುತ ಕೃತ್ಯಗಳೇ ನಿಜವಾದ ಇತಿಹಾಸಗಳೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಹೋದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಈಗಿನ ಕಾಲ ದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವವು ಬರಲಾರದು.

ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಅನಂತಪುರದಲ್ಲಿಯ ಗವ್ಹರ್ನಮೆಂಟ ಕಾಲೇಜಿನ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದ ಪ್ರಾರಂಭೋಪನ್ಯಾಸ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಚಿಲುಕೂರು ನಾರಾಯಣರಾವ ಎಮ್. ಎ. ಪಿ. ಎಚ್. ಡಿ. ಇವರು ೧೫-೮-೧೯೩೯ನೇ ದಿವಸ ಅಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆದುರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣವಲ್ಲಿ, ಅನೇಕ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು, ಬಸವಣ್ಣನ ಕುರಿತು ಶಾಸನಗಳೆಲ್ಲ ಮೌನಮುದ್ರೆ ವಹಿಸಿರುವದರಿಂದ ಅವನು ಚಾರಿತ್ರಕ ಪುರುಷನೋ, ಅಲ್ಲವೋ! ಎಂದು ಸಂದೇಹವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವದೆಂತಲೂ (ಉಪನ್ಯಾಸದ ೭ನೇ ಪುಟ) ಬಸವನಕಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವವು ಇತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಆಧಾರವು ಇಲ್ಲವೆಂತಲೂ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಶಿವಶರಣರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವರೋ ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಬಂದಿವೆಯೋ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವದು ಎಷ್ಟು ಅವಶ್ಯವಾದುದೆಂಬದು ವಾಚಕರಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಇರದು. ನಾವು ಈ ವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಅರ್ಜುನವಾಡ, ಚೌಡದಾನಪೂರ, ಪುಳುಜ, ಅಬ್ಬಲೂರ, ಸಂಗೂರ, ಗೊಬ್ಬೂರು ಈ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿರುವವುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಅಮುಗಿದೇವ ಮೊದಲಾದ ಶಿವಶಗಣರು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪುರುಷರೆಂದು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿರುವುದು ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯ ವಾಚಕರ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ವೀರಶೈವ ಈ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಈ ವರೆಗೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಇಂಥವುಗಳು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವು ಇನ್ನೂ ಶೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವೀರಶೈವಪರ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಬದಲು ಶಿವಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು ಎಂಬರ್ಥವುಳ್ಳ ಶಬ್ದಗಳು ಪದೇಪದೇ ಬರುವದರಿಂದ ವೀರಶೈವರು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದರಂತೆಯೇ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ನಾವು ಈ ವರೆಗೂ ಊಹಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಆಗ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರು ಶೈವ

ರೆಂದು ಅಥವಾ ಶಿವಸಮಯದವರೆಂದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜನರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ ಇದಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಆಗ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಅನೇಕ ಶೈವ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳೂ ಶೈವ ರಾಜರೂ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜಕ್ಕೇನೇ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವರಿರುತ್ತಾರೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ೧೩ನೇ ೧೪ನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಗುತ್ತಲದ ಗುತ್ತರಸರು, ಹಾಗೆಯೇ ಶಿವ ಮೊಗ್ಗಾ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಕಲ್‌ದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಂತರರು ಮತ್ತು ನೋಣಂಬ ಪಲ್ಲವರು ಅನೇಕ ಶೈವಶಾಸನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದ ರೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಧಾರಗಳೂ ಇವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಕ್ರಮಶಃ ವಿವೇಚಿಸುವೆವು. ಆದ್ದರಿಂದ ವೀರಶೈವರು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಆವ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬು ದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವದು ವೀರಶೈವ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬರೆಯುವಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಅಗತ್ಯವಾದುದೆಂಬದು ವಾಚಕರ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ ಇರ ಲಾರದು.

ಹರಿಹರ ಕವಿಯು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಕಾರರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮೊದಲಿ ನವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರನ್ನು ಹೇಗೆ ಕರೆದಿರುವನೆಂಬದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದು ಬಹು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ನಾವು ಈ ವರೆಗೆ ಅವನ ಅನೇಕ ರಗಳೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೀರಶೈವರಲ್ಲದ ಪುರಾತನರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವಿವೆ. ಬೇರೆ ಕೆಲವುಗಳು ಪೂರ್ಣ ವೀರಶೈವರಾದ ಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಿದೇವ, ಈ ಮೊದಲಾದವರವು ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಹರಿ ಹರನು 'ವೀರಶೈವ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದ ಕಂಡುಬರು ವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾವು ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಆ ಶಬ್ದದ ಬದಲು ಯಾವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅವನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಲು ಎಣಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಮೊದಲು ಬಸವೇಶ್ವರನ ರಗಳೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವೆವು. ಈ ರಗಳೆಯನ್ನು ದಿವಂಗತರಾದ ಟಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣ್ಣ

ಯ್ಯನವರು 'ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ವಿಷಯ ವಿವೇಚನೆಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರನು ಈ ರಗಳೆಯನ್ನು ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವನು ಬಸವನು ಪೂರ್ಣ ವೀರಶೈವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬರೆದಿರುವನೋ ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲು ದೃಢಪಡಿಸುವದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಸವನ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿ ಈ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಅವನು ಬರೆದಿರುವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ದುರುದ್ದೇಶವೂ ಇರಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಬಸವನು ಲಿಂಗಧಾರಕನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಈ ರಗಳೆಯ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಉದಹರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪುಟ ೩೭ರಲ್ಲಿರುವ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದೇನಂದರೆ- "ಬೆಳೆದ ಸಣ್ಣ ಮಸ್ಪ ನುಣ್ಣೆಸಳನೊಂದಂ ತೆಗೆದು ಬಸವರಾಜನ ಕೆಯ್ಯೊಳು ಕುಡೆ ಲೇಸೆನುತ್ತೀಸಿಗೊಂಡು **ತನ್ನ ಕಕ್ಷ ಪುಟದೊಳಗಣ ರನ್ನದ ಸೆಜ್ಜೆಯಂ ತೆಗೆದು ಒಳಗಣ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು** ಹಿಂಗದಿರ್ದಲ್ಲಿ" ಎಂದು ಇದೆ. ಮುಂದೆ ಅದೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ- "ಕಲಬಲದ ಸಹಸ್ರ **ಮಾಹೇಶ್ವರರ ಕಕ್ಷ ಪುಟದ ಸೆಜ್ಜೆಗಳನುಪ್ಪರಿಸೆ**" ಎಂದು ಇರುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ೫೮ ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ

"ಬಸವಭಾವಂ ಬಲಿದು ಮುನ್ನವೇ **ಸೆಜ್ಜೆಯೊಳು**
ಎಸೆವ ಲಿಂಗಂಗ ಳಾಗುತ್ತಮಿರೆ ಸೆಜ್ಜೆಯೊಳು"

ಎಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ತರದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಉಕ್ತಿಗಳಿದ್ದು ಅವೆಲ್ಲವೂ ಲಿಂಗಧಾರಣ ಭಾವ ಬೋಧಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ೫೯ ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ವೇಧಾದೀಕ್ಷೆಯ ಉಲ್ಲೇಖವು ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ದೀಕ್ಷೆಯು ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಲಿಂಗಧಾರಣಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಬೋಧಕವಾದ ಅನೇಕ ವಿಚಾರ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಈ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ೧೯ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದೇನಂದರೆ--

"ಲಿಂಗ ಜಂಗಮವುಪೊ ಮೇಣ್ ಜಂಗಮವೇ ಲಿಂಗವೋ
ಲಿಂಗ ಜಂಗಮವೆರಡು ಇಳೆಯೊಳು ವಿಭೇದವೋ

ಎಂಬಂತೆ ಸಾತ್ವಿಕ ಪ್ರಭು ಪೂಜಿಸುತ್ತಮಿರೆ"

ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದ ರಾಹಿತ್ಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟುದರ ಮೇಲಿಂದ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾದ ಒಂದು ಬಗೆ ಪೂಜಾ ಪದ್ಧತಿಯು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ವೀರಶೈವರ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದಗಳ ಮಹತ್ವವು ಬಹಳವಿದೆ. ಇವುಗಳ ವಿವರಣೆಗಳು ಪುಟ ೧೮ ಮತ್ತು ೫೬ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ.

ಹರಿಹರನು ತನ್ನ ರಗಳೆಯ ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನ ವಚನಗಳನ್ನು ಸಹ ಉದಹರಿಸಿದ್ದು ಬಹು ಮಹತ್ವವಾದದ್ದು. ಪುಟ ೮೩ ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದೇನಂದರೆ "ಕಟ್ಟಿದೆ ಸೊರೆಯ ಬಿಟ್ಟೆ ಚನ್ನಿಗೆಯಂ ಓಡದಿರೋಡದಿರು. ಶರಣರ ಮನೆಯ ಬಿರುದನಂಕಕ್ಕೆ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟದಿರೆಲೆ ದೇವ, ಎಲೆ ತಂದೆ ಎಲೆಲೆ ಹಂದೆ ಕೂಡಲಸಂಗ, ಸ್ವಯವಾಗು ಸ್ವಯಮಾಗು ಎಂಬ ಗೀತದ" ಎಂದಿದೆ.

೮೪ ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ "ಎಲೆ ಬಸವ ಬೇಡಿದುದ ಶರಣರ್ಗಿಲ್ಲೆನ್ನದೀವೆನೆಂಬ ಗೀತದೊಳಗಣ ಬಿಂಕದ ಬಿರುದಂ ಕೇಳ್ದು" ಎಂದಿದೆ.

ಪುಟ ೮೮ ರಲ್ಲಿ "ಎಲೆಲೆ ಕಾಡಿ ಕಾಡಲಮ್ಮದ ತಂದೆ, ನೀಂ ಕೇಳು. ಬೇಡಿ ಬೇಡಲಮ್ಮದ ಹಂದೆ, ನೀಂ ಕೇಳು. ಕೂಡಿ ಕೂಡಲಮ್ಮದ ಜಾತಿಯೆ ನೀಂ ಕೇಳು ಎಂದು ಗೀತಮಂ ಪಾಡಿ" ಎಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಹರಿಹರನು ವಚನಗಳಿಗೆ ಗೀತವೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಹರಿಹರನು ವಚನಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದು ಪುಟ ೬೬ ರಲ್ಲಿಯ ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿದೆ.

ಗೀತಂ ಸಂಗಸ್ತುತಿ ಸಂ
ಗೀತಂ ಗೀತಂ ವಿಶಾಲ ವಸುಧಾಪೂತಂ ।
ಗೀತಂ ಶರಣರ ಗಣವಿ
ಖ್ಯಾತಂ ಸಂಪ್ರೀತಿಯಾದ ಗೀತಂ ನೂತಂ. ॥

ಗೀತಂ ದೇದಾಂತಾರ್ಥ
ವ್ರಾತಂ ಗೀತಂ ಸಮಸ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರೋಪೇತಂ।
ಗೀತಂ ಸಕಳಾಗಮುಕುಳ
ಜಾತಂ ಗೀತಂ ಪರಾಪ್ತೈಕ ಸಮೇತಂ॥

ಎಂದು ವಚನಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹರಿಹರನು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾದ ತೆರದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳು ವೇದಾಂತಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವಂಥವೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದವುಗಳೂ ಸಕಲಾಗಮುಗಳಿಂದ ಉದಯಿಸಿದವುಗಳೂ, ಪಾರಮಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವಂಥವೂ ಎಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇದರಿಂದ ಹರಿಹರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಚನ ಗ್ರಂಥಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದವೆಂತಲೂ, ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವವು ಜನರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದಿತೆಂತಲೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ.

ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಅವಲೋಕಿಸಲಾಗಿ ಬಸವರಾಜ ದೇವರ ರಗಳೆಯು ಕೇವಲ ವೀರಶೈವ ಪರವಾಗಿದೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರು ಆವ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂಬದನ್ನು ನೋಡುವದು ಬಹು ಮಹತ್ವದ್ದಿದೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಲಕ್ಷಿಸತಕ್ಕ ಸಂಗತಿ ಏನಂದರೆ ಜಂಗಮ, ಶರಣ, ಶಿವಶರಣ, ಮಾಹೇಶ್ವರ, ಚರ, ಶಿವಯೋಗಿ, ಭಕ್ತ, ಶಿವಭಕ್ತ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಇಡೀ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪದೇ ಪದೇ ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಶಬ್ದಗಳಿಲ್ಲದ ಪುಟಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿವೆಂದು ಹೇಳಿದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳುಳ್ಳ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಹರಿಸಿ ವಾಚಕರನ್ನು ಬೇಸರಗೊಳಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಅವಶ್ಯತೋರಿದರೆ, ಅವರು ಮೂಲ ಗ್ರಂಥವನ್ನೇ ನೋಡಬೇಕು. ಪುಟ ೬ಳ ರಲ್ಲಿ 'ಒಡೆಯರು' ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಜಂಗಮರಿಗೋಸ್ಕರ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಪುಟ ೩೪ ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದೇನಂದರೆ ಸಂಗನ ಬಸವಂ... ......ಶೈವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪೂಜ್ಯನಾಗಿ" ಎಂದು ಬಸವನ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶೈವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನೆಂದು ಅವನು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವಿಲ್ಲ.

ಅದೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಗುರುಲಿಂಗ ಶ್ರೀಚರಣ ನಖ ಮಯೂಖ ಚಂದ್ರಿಕಾ ಚಕೋರಾಯ ಮಾನಂ ಶೈವಾನುರಾಗ ಸಂಪತ್ಸುಖ ತರಂಗಿಣೀ ನಿಮಗ್ನ ಚಿತ್ತ ಎಂದು ಬಸವೇಶ್ವರನು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶೈವದ ಬದಲು ಶೈವ ಶಬ್ದವು ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

೫೭ ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರನು ಬಸವನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಪಿತ ವಲ್ಲದುದನಾಘ್ರಾಣಿಸೆ, ನೋಡೆ, ನುಡಿಯೆ, ಮುಟ್ಟೆ, ಕೇಳೆ. ಶಿವ ಸಮಯವನುದ್ಧರಿಸುವೆ. ಪರಸಮಯವಂ ಸಂಹರಿಸುವೆ" ಎಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಿವ ಸಮಯವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಪುಟ ೬೨ ರಲ್ಲಿ ಬಸವರಾಜನು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದೇನಂದರೆ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ಶ್ರೀಪಾದ ಪಂಕಜ ನಿರಂತರ ಸೇವನಾ ಜನಿತ ಸುಖ ರಸ ಭರಿತ ಶುದ್ಧ ಶೈವ ಸರೋನಿಧಿ ತರಂಗ ಮಾಲಾ ನಿಮಗ್ನ ಚಿತ್ತನಾಗಿರ್ದಂ" ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಬಸವನು ಶುದ್ಧ ಶೈವ ಸರೋನಿಧಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಶುದ್ಧ-ಶೈವ ಈ ಶಬ್ದದ ಬದಲು ವೀರಶೈವ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಅವತರಣಿಕೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಹರಿಹರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರು ಶೈವರೆಂತಲೂ, ಶಿವ ಸಮಯದವರೆಂತಲೂ, ಶುದ್ಧ ಶೈವರೆಂತಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಅವರು ಭಕ್ತರು ಶಿವಭಕ್ತರು ಎಂತಲೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರು, ಶರಣರು, ಮಹೇಶ್ವರರು, ಒಡೆಯರು, ಚರರು, ಜಂಗಮರು, ಶಿವಯೋಗಿಗಳು, ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ವೀರಶೈವ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಹರಿಹರನು ಅದನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿಲ್ಲ.

ಹರಿಹರನು ತನ್ನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಸವನನ್ನು ಹೇಗೆ ಶೈವನೆಂದು ಹೇಳಿರುವನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯ, ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ, ರೇವಣ ಸಿದ್ಧ ಇವರೂ ಕೂಡ ಶೈವರೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಹರಿಹರನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವೀರಶೈವರಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರಲಾರದು.

ಬೇಸಗೆ.

ಕಾಡುಗಲ್ಲು ಬೆವರುವಂತೆ।
ಮೋಡವೆಲ್ಲ ಕರಗುವಂತೆ।
ಆಡುತಿಹನು ರವಿಯು ಗಗನದಂಗಳಕ್ಷಿಯೇ॥
ನಡೆಯುತಿಹನು ಹುಡುಗನಂತೆ ಬೈಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ॥೧॥

ಏನುಹಗಲು? ಉಲಿವೆಇಲ್ಲ।
ಏನು ಇರುಳು? ಬೇಸರಿಲ್ಲ।
ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗೆ, ಸತ್ತು ಸತ್ತು ಉಳಿದೆವೆಂಬರು॥
ಮುತ್ತಿನಂಥ ತಾರೆಗಳನು ನೋಡಿ ನಲಿವರು ॥೨॥

ಕುಸುರುಗೆತ್ತಿನಂಥ ಚಿಗುರು।
ಹಸುರು ಹಚ್ಚದಂಥ ಮೊಗರು।
ನೊಸಲು ಬೆವರ ಮುತ್ತಿನಿಂದ ಬೆರಗುಗೊಳಿಪುದು॥
ಬಿಸಿಲು ಬೆಳ್ಳಿವಾಸಿನಂತೆ ಮಿರುಗುತಿರ್ಪುದು ॥೩॥

ಅಡವಿಯೆಲ್ಲ ಕಾಳನಂತೆ।
ಗಿಡಗಳೆಲ್ಲ ದೈನ್ಯರಂತೆ।
ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು-ನಿಂತು ತಪಿಸುತಿರುವವು॥
ಮಿಸುಕಿ ಮಿಸುಕಿ ಶಾಂತಿಜಲಕೆ ಬಾಯ ಬಿಡುವವು ॥೪॥

—ಭರತ.

ಒಂದು ಬಿನ್ನಹ.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇಶಿಕರು ಮೈಲೇಶ್ವರ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಇವರು ಶಿವಾನುಭವ ಸಂ. ೧೪ ಸಂ. ೪ (ಜನವರಿ ೧೯೪೦) ರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಪೂರ್ವದ ಹೆಸರು ಯಾವುದು' ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವುದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ! ಅವರು ತಮ್ಮ ಲೇಖದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಗಂಗಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ದೋಷವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ನಮಗೆ ತುಂಬಾ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ 'ನಿರಂಜನವಂಶ ರತ್ನಾಕರ ಪುಟ ೩೬ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗೋಸಲ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ 'ಅಯ್ಯವಳ್ಳಿ ಪುರಾಧೀಶ್ವರನಾದ ಪಂಚವಕ್ತ್ರಗಣೇಶ್ವರನಿಂದ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ (ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆ) ಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಅವನ ವಂಶೀಯರು ಶ್ರೀಯುವರಿಗೆ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ 'ಇವರು ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ ಪುರಾಧೀಶ್ವರನಾದ ಪಂಚವಕ್ತ್ರ ಗಣೇಶ್ವರನಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ವಂಶೀಯರು' ಎಂದು ಪ್ರಮಾದವಶಾತ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯಭೇದವು ಬರುವಂತೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವುದು ತುಂಬಾ ವಿಷಾದಕರವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ದೇಶಿಕರು ಅದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ.

ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಾದಗಳಿರುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಅವು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಶೋಧಗಳಂತೆ ಮುಂದೆ ಆಗಲಿರುವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂದಿನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ವೈಕಲ್ಪಗಳೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಆದುದರಿಂದ 'ಇದಮಿತ್ಥಂ' ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು ಸಾಹಸದ ಕೆಲಸ. ಪ್ರಕೃತ ನನ್ನ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಯಾವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೂ ಮಾಡಲುಜ್ಜುಗಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. 'ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಅಯ್ಯವಳ್ಳಿ, ಇಲ್ಲವೆ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಅಯ್ಯವಳ್ಳಿ'ಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸಿದ್ಧಗಂಗಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬರೆಯುವ ನಮಗೆ ಪ್ರಕೃತವೆಂದಾಗಲೀ ಉಚಿತವೆಂದಾಗಲೀ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು 'ಅಯ್ಯವಳ್ಳಿಯ' ಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ

'ಲೇಖಕರು ಅಯ್ಯನ ಹಳ್ಳಿ ಎಂದು ಬರೆದಿರುವರು. ನಿರಂಜನ ವಂಶಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗಿದೆಯೇ? ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಆಯ್ಯಾವಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಅಯ್ಯನ ಹಳ್ಳಿ ಇವೆರಡು ಒಂದೇ ಗ್ರಾಮಗಳೆ? ಹೂವಿನಹಡಗಲಿ ತಾಲ್ಲೂಕ ಪೈಕಿ ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ, ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕ ಪೈಕಿ ಆಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲಾ ಪೈಕಿ ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿ. ಹೀಗೆ ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳಿಗಳು ಹಲವಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಗ್ರಾಮವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು? ನಿಜವಿದ್ದ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಐವಳ್ಳಿಯು ಹೋಗಿ ವಿವಾದ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲವೆ?' ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮಳೆಯನ್ನೇ ಸುರಿಸಿ ತುಂಬಾ ಹಗರಣಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಔಚಿತ್ಯ (?) ವಾಚಕರೇ ಊಹಿಸಬೇಕು. ಮೂಲದಲ್ಲಿ 'ಅಯ್ಯಾವಳಿ ಪುರಾಧೀಶ್ವರ ಪಂಚವಕ್ತ್ರ ಗಣೇಶ್ವರ" ಎಂದೇ ಇದೆ. ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದವರ ಲೇಖವು ತಪ್ಪಿದೆಯೋ, ಒಪ್ಪಿದೆಯೋ ನೋಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಿ' ಎಂದು ...ಧ್ವನಿತವಾಗುವಂತೆ ಅವರ ಕಡೆಯ ವಾಕ್ಯದ ಧೋರಣೆಯಿಂದ ಅವರ ವಿಮರ್ಶನದ ಮನೋಧರ್ಮ..... ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಅವರ ಲೇಖನದ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಮಾಡಲೂ ಬಯಸುವದಿಲ್ಲ. ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಲಹೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಕಡೆಗೆಣಿಸುವ ಅಭಾಗಿಗಳು ಇರುವರೇ? ಲೇಖನದಲ್ಲಿನ ದೋಷಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಮಾಡುವ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಮಗೆ ಮಾನ್ಯ ಮಿತ್ರರ ಸೂಚನೆಯು ನೆರವಾಗುವುದೆಂದು ಸಂತೋಷಪಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

— ಎಂ. ಜಿ. ನಂಜುಂಡಾರಾಧ್ಯ.

ಸತ್ಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳು.

ವಚನಗಳು [1]

೧. ಆದಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಾ ನಿಮ್ಮನಾರುಬಲ್ಲರು ? ವೇದಂಗಳು ಮುನ್ನತ್ತತ್ತಲರಿಯವು. ವೇದಿಗಳು ಪರಬ್ರಹ್ಮನೆಂದೆಂಬರು. ನಾದಬಿಂದು ಕಳಾತೀತನೆಂದೆಂಬರು. ಸಾಧುಸಜ್ಜನ ಭಕ್ತರಿಚ್ಛೆಗೆ ಬಂದೆಯಾಗಿ, ಈಗೀಗ ದೇವನಾದೆ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರಾ.

೨. ದೇವರದೇವ ನೀನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಬಾಣನಬಾಗಿಲ ಕಾಯ್ವರೇನಯ್ಯಾ ? ನಿತ್ಯ ತೃಪ್ತ ನೀನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಚನ್ನಯ್ಯನ ಮನೆಯ ಲುಂಬರೇನಯ್ಯಾ ? ಕರುಣಾಕರ ನೀನೆನಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಸಿರಿಯಾಳನ ಮಗನ ಬೇಡುವರೇನಯ್ಯಾ ? ನಿಮ್ಮ ಮಹಿಮೆಯ ನೀವೇ ಬಲ್ಲಿರಿ ಎನ್ನನುದ್ಧರಿಸಯ್ಯ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರಾ.

೩. ಏಕೆನ್ನ ಬಾರದ ಭವಂಗಳಲ್ಲಿ ಬರಿಸಿದೆ ? ಏಕೆನ್ನ ಘೋರ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿರಿಸಿದೆ ? ಏಕೆನಗೆ ಕರುಣಿಸಲೊಲ್ಲದೆ ಕಾಡಿಹೆ ಹೇಳಾ ? ಹೇಳಾ ಎನ್ನ ಲಿಂಗವೇ ? ಆನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪೇನು ? ಸಾಕಲಾದುದೆಂದು ಒತ್ತಿ ನುಡಿದಡೆ, ಏಕೆ, ನಾ ನಿಮ್ಮ ಬಿಡುವೆ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರಾ ?

೪ ಹಿರಿಯತನಕ್ಕೆ ಪಥವೇ ಬಾಣನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಕಾಯ್ವುದು ? ಮಹಂತತನಕ್ಕೆ ಪಥವೇ ನಂಬಿಗೆ ಕುಂಟಣಿಯಾದುದು ? ಕರುಣತನಕ್ಕೆ ಪಥವೇ ಸಿರಿಯಾಳನ ಮಗನ ಕೊಲ್ವುದು? ದಾನತನಕ್ಕೆ ಪಥವೇ ದಾಸನ ವಸ್ತ್ರವ ಸೀಳ್ವುದು ? ನಿಮ್ಮ ಗುರುಪತನಕ್ಕಿದು ಪಥವೇ ? ಶಿವಶಿವಾ ನಿಮ್ಮ ನಡೆವಳಿ. ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರಾ ಅಲ್ಲದೊಡೇಕೆ ಶ್ರುತಿಗಳ ಕೈಯಿಂದ ಅತ್ತತ್ತಲೆನಿಸಿಕೊಂಬೆ ?

---

1 ನಾವು ಹಿಂದೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಕ್ಕನ ಗ್ರಾಮವಾದ ಜಂಬೂರು ಎಲ್ಲಿದೆಂಬುದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಈ ಜಂಬೂರು ಶಿವಮೊಗ್ಗೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಿರಾಳಕೊಪ್ಪಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮೈಲು ದೂರ ಇರುವ ಹಿರೇ ಜಂಬೂರೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಗುಡಿಯೂ ಇದೆ.

೫. ನಡೆದವರುಂಟೇ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ದಾಳಿಯ? ನುಡಿದವರುಂಟೇ ಶಿವ ಲಾಂಛನಕ್ಕೆ ವೇಳೆಯ ? ಕುಡಿದವರುಂಟೇ ಕಾಲಕೂಟ ವಿಷವನಮೃತವ ಮಾಡಿ? ಹಡೆದ ಮಕ್ಕಳ ಕೊಂದು ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಉಣಲಿಕ್ಕಿದವರುಂಟೆ? ನೀವು ಕೊಡುವುದು ಕೌತುಕವಲ್ಲ. ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರಾ, ಎನ್ನೊಡೆಯ ಸಾತ್ವಿಕ ಸದ್ಭಕ್ತರ ಮಹಿಮೆಗೆ ನಾನು ನಮೋ ನಮೋ ಎಂಬೆ.

೬. ಕಾರಣದಿಂದ ಕಾಯುವ ಬಿಟ್ಟರೆ ಅಣಕವೇಕೆ? ಶಿವಭಕ್ತರು ಶಿವಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪರು ಎನ್ನವರು, ಅನ್ಯರೆಂದುಂಟೇ? ಇದು ಗನ್ನದ ಮಾತೆಂದೆ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರಾ.

ಅಣಕ - ಹಾಸ್ಯ, ಗನ್ನ= ಕಪಟ

೭. ಗಂಡ ಗಂಡರೆದೆಯ ಮೆಟ್ಟಿ ನಡೆದವರುಂಟೆ? ಗಂಡ ಗಂಡರ ಚೆಲ್ಲಣವ ಉಟ್ಟವರುಂಟೆ? ಗಂಡ ಗಂಡರ ಚರ್ಮವ ಹೊದ್ದಿದವರುಂಟೆ? ಗಂಡ ಗಂಡರ ತೊಟ್ಟವರುಂಟೆ? ಗಂಡ ಗಂಡರ ತರುಬಿದರುಂಟೇ? ಗಂಡ ಗಂಡರ ಭಸ್ಮವ ಪೂಸಿದವರುಂಟೆ? ಗಂಡರಿಗೆ ಗಂಡನ ಕಣ್ಣು ಕಾಲಿಲಿದೆ! ಗಂಡರಿಗೆ ಗಂಡನ ಶಿರ ಕಯ್ಯಲಿದೆ! ಗಂಡುವೇಷವೆಂಬುವರೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಶಕ್ತಿರೂಪು. ಗಂಡರಿಗೆ ಗಂಡ ನಡೆಯಿತ್ತೆ ಬಟ್ಟೆ ಎಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಸಂದಿತ್ತು. ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರಾ ಶರಣು. ಜಗಕ್ಕೆ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಗಂಡನು.

೮. ಮಚ್ಚು ಗ್ರಾಹಿಗೊಂಡೆನು ನಿಮಗಾನು ನಚ್ಚಿನೇ. ವಿಕಳಗೊಂಡೆನು ಶಿವ ಶಿವಾ. ಪ್ರಾಣಪದವಲ್ಲದೆ, ಮತ್ತೊಂದನರಿಯೆ. ಮನವಚನ ಕಾಯದಲ್ಲಿ ಉಚಿತವೇ ನಿಮಗೆ? ಪುರುಷಲಕ್ಷಣವೇ? ಅತಃಪರ ಗಂಡರ ನಾನು ಬಲ್ಲರೆ ಕರ್ತು ನಿಮ್ಮಾಣೆಯಯ್ಯ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರಾ.

೯. ದೇವನೊಳ್ಳಿದನೆಂದು ಮುಯ್ಯೆನಲುಬೇಡ. ಕರಕಟ ಕಾಡುವನೊಳ್ಳಿದನೇ? ಅಳಿಸುವ ನಗಿಸುವನೊಳ್ಳಿದನೇ? ಬೆದರದೆ ಬೆಚ್ಚದೆ ತೊತ್ತುತನವ ಮಾಡಲುತನ್ನನೀವ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರಾ.

೧೦. ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಕ್ಕೆ ಶೋಕ ದುಃಖ ಉಂಟೇ ಅಯ್ಯ? ಅತ್ತು ಕಳೆವ ನೋವ ಹಾಡಿ ಕಳೆಯರೇಕಯ್ಯ? ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕಗಳ ಕಕ್ಕುಲಿತೆಯ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರನ ಶರಣರೊಪ್ಪರಯ್ಯ.

ಅಕ್ಕೆ = ರೋದನೆ; ಕಕ್ಕುಲಿತೆ = ಪ್ರೀತಿ, ಅಭಿಲಾಷೆ;

೧೧. ಮಂತ್ರ ಭಿನ್ನವಾಯಿತ್ತೆಂದು ಕಂಥೆಯ ಬಿಡುವರೇ ಅರಿವುಳ್ಳವರು? ಅದು ದ್ವೇಷವಲ್ಲದೆ ಅರಿವಿಂಗೆ ಸಂಬಂಧವಲ್ಲ. "ಮಂತ್ರಮಧ್ಯೆ ಭವೇಲ್ಲಿಂಗಂ ಲಿಂಗಮಧ್ಯೇ ಭವೇನ್ಮಂತ್ರಂ। ಮಂತ್ರಲಿಂಗದ್ವಯೋರೈಕ್ಯಂ। ಇಷ್ಟಲಿಂಗಂತುಶಾಂಕರೀ" ಎಂದುದಾಗಿ, ಆ ಮಂತ್ರ ಸರ್ವದಾಧಾರ. ಸರ್ವ ಆತ್ಮಬೀಜವೆಂದರಿಯದೆ, ಕೇಸರಿಯ ಕನಸ ಕಂಡ ವಾರಣದಂತೆ ಈ ಭಾಷೆ ಹೀನರಿಗೇಕೆ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರನು?

ಕೇಸರಿ = ಸಿಂಹ; ವಾರಣ = ಆನೆ.

೧೨. ಶಿವಶರಣೆಂದು ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತವನುಂಡರೆ ಭಂಗ. ಹರಶರಣೆಂದು ಭವಮಾಲೆಗೊಳಗಾದರೆ ಭಂಗ ಹರವಶವೆನಿಸಿ ವಿಧಿವಶವೆನಿಸಿದರೆ ಅದು ನಿಮ್ಮ ಭಂಗ ಕಾಣಾ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರದೇವ.

೧೩. ಮೊಲೆಮುಡಿ ಇದ್ದುದೇ ಹೆಣ್ಣೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಾಸೆ ಮೀಸೆ ಕಠಾರಿ ಇದ್ದುದೇ ಗಂಡೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಜಗವ ಹೋಹು, ಬಲ್ಲವರ ನೀತಿಯಲ್ಲ. ಏತರ ಹಣ್ಣಾದಡೂ ಮಧುರವೇ ಕಾರಣ. ಚಂದವಿಲ್ಲದ ಕುಸುಮಕ್ಕೆಯೂ ವಾಸನೆಯೇ ಕಾರಣ. ಇದರಂದವ ನೀನೇ ಬಲ್ಲೆ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರಾ.

ಕಾಸೆ = ಉಡುವ ದೋತ್ರ; ಹೋಹು = ಗಮನ.

೧೪. ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನು ವಸ್ತ್ರ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಎತ್ತಿದೆನಾದರೆ, ನಿಮ್ಮಾಣೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಮಥರಾಣೆ. ಅದೇನು ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ನೀವಿಕ್ಕಿದ ಭಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿಪ್ಪೆನಾಗಿ. ಇಂತಲ್ಲದೆ ಆನು ಅಳಿಮನವ ಮಾಡಿ, ಪರದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಆಸೆ ಮಾಡಿದೆನಾದರೆ ನೀನಾಗಲೇ ಎನ್ನ ನರಕದಲ್ಲದ್ದಿ ನೀನೆದ್ದು ಹೋಗಾ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರಾ.

ಅದ್ದು = ಮುಳುಗಿಸು; ಅಳಿಮನ = ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಮನಸ್ಸು.

೧೫. ದೇವರೆಂದು ಅರ್ಚಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಿ, ಭಾವಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ತ್ರಿವಿಧವ ಮುಟ್ಟಿದರೆಂದು ಕಷ್ಟ ಗುಣವ ನುಡಿವ ಭಕ್ತಿಹೀನರ ಕಂಡಡೆ, ಅವರ ನೊಚ್ಚತ ತೊಲಗಬೇಕು ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರಾ.

ಒಚ್ಚತ = ಸಂತೋಷದಿಂದ.

೧೬. ಜನನಮರಣಂಗಳಲ್ಲಿ ಬರಿಸಬಾರದ ಭಾಷೆ, ನಿತ್ಯನೀನೆಂದು ಮರೆವೊಕ್ಕ ಕಾರಣ. ಇಹಪರಗಳಲ್ಲಿ ಇರಿಸಬಾರದ ಭಾಷೆ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ

ಎನಗೆ ಅವಿರಳವಾದ ಕಾರಣ. ಪುಣ್ಯಪಾಪಂಗಳನರಿಸಬಾರದ ಭಾಷೆ, ನಿನ್ನ ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದ ಜೀವಿಯಾಗಿ. ನೀಸಹಿತ ಆನಿಪ್ಪೆ, ನಾ ಸಹಿತ ನೀನಿಪ್ಪ ಕಾರಣ. ವಂಚನೆಬಾರದು ಎನಗೆ ನಿನಗೆ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರದೇವಾ ಸದ್ಗುರು ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ನೀನೊಲಿದು ಸಲಹೆನ್ನ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವಾಗಿ.

೧೭. ಇನಿಯನಂತೆ ತವಕವಿಲ್ಲ. ಎನಗೆ ಸೈರಣೆ ಇಲ್ಲ. ಮನದಿಚ್ಛೆಯ ನರಿವ ಸಖಿಯರಿಲ್ಲ. ಮನ್ಮಥವೈರಿಯನುಭಾವದಲ್ಲಿ ಮನ ಸಿಲುಕಿ ಬಿಡದು. ಇನ್ನೇವೆನಿನ್ನೇವೆ? ದಿನ ವ್ಯಥಾ ಹೋಯಿತ್ತು ಯೌವ್ವನ ಬೀಸರವೋಗದ ಮುನ್ನ ಪಿನಾಕಿಯ ತಂದು ನೆರಹವ್ವಾ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರನ.

ಇನಿಯ = ಪ್ರಿಯಕರ; ಬೀಸರವೋಗು = ನಾಶವಾಗು, ಗತಿಸು; ಪಿನಾಕಿ = ಈಶ್ವರ.

೧೮. ಭಾವನೇಕೆ ಬಾರನೆನ್ನ ಮನೆಗೆ? ಹರಿಯ ಮಗನನುರು ಹಿದ ಗರ್ವದ ಭಾವನೇಕೆ ಬಾರನೆನ್ನ ಮನೆಗೆ? ಅಸುರರ ಪುರವ ಸುಟ್ಟ ವೀರ ಭಾವನೇಕೆ ಬಾರನೆನ್ನ ಮನೆಗೆ? ದಕ್ಷನ ಸಿರವನರಿದು ಯಾಗುವ ಕೆಡಿಸಿ ಕುರಿದಲೆಯ ಹತ್ತಿಸಿ ಬಿನ್ನಾಣದ ಬಲುಹ ಮೆರೆದ ಏಕೋಭಾವನೇಕೆಬಾರನೆನ್ನ ಮನೆಗೆ? ಹರಿಯ ನಯನದ ಪೂಜೆ ಚರ ಣದಲೊಪ್ಪಿತ್ತೆಂಬ ದುರುಳತನವು ತನಗೆ ಬೇಡವ್ವಾ! ಪರವಧುವಿಂಗಳು ಪಿದ ವಿಗಡತನದ ದುರುಳತನ ಬೇಡವ್ವಾ. ಆತನ ಕರೆದು ತಾರವ್ವಾ. ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರನ ನೆರೆದು ನೋಡುವೆನು.

ಬಿನ್ನಾಣ = ವಿಜ್ಞಾನ, ಬಲುಹ = ಶಕ್ತಿ, ವಿಗಡತನ = ಕೆಡಕುತನ.

೧೯. ಹೊರಗಿರ್ದಹನೆಂದು ನಾನು ಮರೆದು ಮಾತನಾಡಿದೆ ಅರಿಯಲೀಯ್ಯದೆನ್ನಂತರಂಗದೊಳಿಪ್ಪ ತೆರಹಿಲ್ಲದಭವನು ನುಡಿಗೆಡೆ ಗುಡನು. ಆತನ ಬಯಲಿಂಗೆ ಬೇಟಗೊಂಡೆನವ್ವಾ! ಆನೇನ ಮಾಡುವೆ ನೆಲೆ ತಾಯೇ? ಮರೆದಡೆಚ್ಚರಿಸುವ ಕುರುಹಿಲ್ಲದ ಗಂಡನು. ತನ್ನನರಿದ ಡೊಳ್ಳಿದನವ್ವಾ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರನು.

೨೦. ಜ್ಞಾನಾನುಭಾವಿ ಎಂಬ ಪಿನಾಕಿಯ ಮಾತ ಕೇಳಿ ಬಂದೆ. ಒಲಿದು ಆರತದಿಂದ ಕಾಣಿಸುವನ್ನಕ್ಕರ ತವಕದ ನುಡಿಗೆಡೆಗೊಡೆನೆಲೆಗೆ. ಪ್ರಾಣಕ್ಕಾಧಾರ ಶಿವಶಿವಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದ. ಆತನ ಕಂಡಡೆ ಕಡೆಗೀಲು ಕಳೆ ದಂತೆ. ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರನ ಬೆಂಸಲೊಡನೆ ಬೆರಗಾದೆನು.

ಆರತ = ಸಂತೋಷ, ಸಮಾಧಾನ

ಎಕ್ಕಲ್ಸಕಿವಿ ತೆರೆಸೊಗಂ ಜೊಲ್ವ ಪುರ್ವಿಂದೆಸೆಯೆ
ನಳಿತ ಜಿನ್ ಲಾತಗೋಲ್ತುದಿಯ ಕೋವಣವೆಸೆಯೆ
ಸಡೆತಂದನಂದೊಲ್ದು ನೊಸಲಭಸಿತದಿನೊಪ್ಪೆ
ನಡೆತಂದನುರವಣಿಸಿ ಚೋಳದೇಶದೊಳೊಪ್ಪೆ

ಬಂದಮರನೀತಿಗಳ ಪುರವನೊಲವಿಂ ಪೊಕ್ಕು
ಸಂದ ಹೊಸವೀಥಿ ವೀಥಿಗಳೊಳ್ಮನಂ ಮಿಕ್ಕು
ಬರುತೆ ಮುಂದಣ ಶಿವಾಲಯದೊಳೆಸೆದಿರ್ದನಂ
ನೆರೆದ ಗಣತಿಂಥಿಣಿಯ ನಡುವೆ ಕುಳ್ಳಿರ್ದನಂ
ಬೆಳಪ ಚಂದ್ರಿಕೆಗಳೊಳಗಿರ್ಪ ಚಂದ್ರಮನಂತೆ
ತಳತಳಿಪ ದೀಪ್ತಿಗಳ ನಡುವಿರ್ಪ ರವಿಯಂತೆ
ಶಿವಭಕ್ತನಿವಹದೊಳಗಿರ್ಪಮರನೀತಿಯಂ
ಭವನ ಸದ್ಭಕ್ತಿವರ್ಧನಕರ ಖ್ಯಾತಿಯಂ
ಕಂಡು ಶಿವಭಕ್ತಸಂತತಿ ಇರಲ್ಕೈಗರೆದು
ತಂಡತಂಡದ ಸಂತಸಂ ಮಿಗಲ್ನಡೆತಂದು
ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಶಿವಾಲಯದೊಳಗನೆಯ್ತಂದು
ಅಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮಿಪ ಶರಣರನೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಂದು
ಗೋಂಟನೊಳ್ಕುಳ್ಳಿರ್ದ ನೋಡಿ ಮಿಗೆ ಮೆಚ್ಚುತುಂ
ನಾಂಟೆ ಶಿವಭಕ್ತಿ ಪಲ್ಲವಿಸಿ ಮೈವೆಚ್ಚುತುಂ

ಇರಲಮರನೀತಿ ಎಂದಿನ ಪರಿಯೊಳೀವುತುಂ
ಹರನ ಭಕ್ತರ್ಗೆ ಪಟ್ಟಾವಳಿಯನುಡಿಸುತುಂ
ಬೇಡಿದುದನಿತ್ತು ಸದ್ಭಕ್ತರಂ ತಣಿಸುತುಂ
ಕೂಡೆ ಗಣಸಂತತಿಗೆ ಇತ್ತಿತ್ತು ತಣಿಸುತುಂ
ಇಂತು ಮೂರುಂ ಜಾವ ಪರಿಯಂತ ಒಲಿದಿತ್ತು
ಸಂತತಂ ಶಿವನ ಭಕ್ತರ ಕರುಣಮಂ ಪೊತ್ತು
ಎಲ್ಲರಂ ತಣಿಪಿ ಕೆಲಬಲನುಮಂ ನೋಡುತುಂ
ಅಲ್ಲಿ ಗೊಂಟನೊಳಿರ್ದ ಭಕ್ತನಂ ಕಾಣುತುಂ
ಇತ್ತ ಬನ್ನಿರಿ ದೇವ ಎನುತೆ ಹತ್ತಿರೆ ಕರೆದು
ಹೊತ್ತು ಹೋದುದು ಸುಮ್ಮನೇಕಿರ್ದಪಿರಿ ಎಂದು

ಉಟ್ಟುದೊಂದರುವೆ ಪೊದ್ದುದೊಂದರುವೆ ನಿಮಗೆ
ಕಟ್ಟಿದುದು ಕೋಲತುದಿಯೊಳ್ಕೋವಣಂ ನಿಮಗೆ
ಅಯ್ಯೋ ಇದೇಕೆ ಪೊದೆಯಿರಿ ಪಟ್ಟವಾಳಿಯಂ
ಮೆಯ್ಯಾರೆಯುಟ್ಟು ಪೊದೆಯಿರಿ ಸುಖದ ಕೇಳಿಯಂ
ಎಂದೊಂದು ಸಪುರ ಸಮುಕಟ್ಟುಮಂ ಮುಂದಿರಿಸಿ
ನಿಂದವಂ ನೋಡಿ ಮನದೊಳ್ನಗುತ ಗಹಗಹಿಸಿ

ಎಯ್ದುವೇ ದೇವ ನಗಲೇಕೆ ಪಿರಿದೀವೆನೆನೆ
ಒಯ್ದು ನಿಮ್ಮರಸಿಯರ್ಗೀವುದಿದ ಕೊಳ್ಳಿ ಎನೆ
ತೆಗೆ ನಿನ್ನ ಸಂಪದವನೇಕೆ ತೋರುವೆ ಎಮಗೆ
ಮಗನೆ ಬಡವರ್ಗೆ ಉಡತಕ್ಕುವೇ ಪಿರಿದೆಮಗೆ
ಉಟ್ಟು ಬಲ್ಲವೆಯುಕ್ಕು ನಾವೇಕಿವೇಕಯ್ಯ
ಕೊಟ್ಟು ಬಲ್ಲೆವೆ ಶಿವನ ಭಕ್ತರ್ಗಿದೇಕಯ್ಯ
ಇರ್ದಿರ್ದುಂ ಬಡವರಾದೆವು ಕೇಳಮರನೀತಿ
ಇರ್ದಿರ್ದುಂ ವೃದ್ಧರಾದೆವು ಕೇಳಮರನೀತಿ
ಎಡೆಯಾಡಿಸುತ್ತೆ ಭಕ್ತರ್ಗೀವರಾವಲ್ಲ
ಮೃಡನ ಸದ್ಭಕ್ತರಂ ಬಳಲಿಸುವರಾವಲ್ಲ
ಇರ್ದೆಡೆಗೆ ದಿಂಡುಗಳನೊಯ್ದೀವರೆಮ್ಮವರ್
ಸಾರ್ದು ಶಿವಭಕ್ತರ್ಗೆ ಬೆಸಕೆಯ್ವರೆಮ್ಮವರ್
ಧನಧಾನ್ಯಮೆಂಬಿವಂ ಮನೆಗೀವರೆಮ್ಮವರ್
ವಿನುತ ರತ್ನಾವಳಿಗಳನೊಲಿದೀವರೆಮ್ಮವರ್
ಭಕ್ತರಂ ಬಿಡದರಿಸಿ ಕಾಯ್ದುಟ್ಟಿದುವು ಪದಂ
ಭಕ್ತರ್ಗೆ ಇತ್ತಿತ್ತು ನಿಂದುದೆಮ್ಮಯ ಪದಂ
ನಿಲೆ ಬಳಿಕ್ಕಾರುಮಂ ಹಾರದೆಲ್ಲವನುಳಿದು
ಸಲೆ ಸಂಚಳಿಸುವಲ್ಪಸೌಖ್ಯಂಗಳಂ ಕಳೆದು
ಶಿವಭಕ್ತರಂ ನೋಡುತಿರ್ಪೆವಂತಲ್ಲಲ್ಲಿ
ಶಿವನ ದಿವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಮಂ ನೋಡುತಲ್ಲಲ್ಲಿ
ಬರುತೆ ನಿಮ್ಮೂರ್ಗೆ ಬಂದೆವು ಮಗನೆ ಇವು ಬೇಡ
ಹರನ ಭಕ್ತರೆ ಸಾಲ್ವರೆಮಗವರೊಡನೆ ಬೇಡ

ಎಂದು ಮನದೊಳ್ ಹರುಷಮಂ ಮುಖದ ಕಟಿಕೆಯುಂ
ತಂದು ಕೊಂಡಾಡುತಿರ್ದಂ ಮಹಾ ಕಟಕಿಯುಂ

ಇರಲಮರನೀತಿಗಳ್ಬಿನ್ನಪವೆಲೇ ದೇವ
ಹರನ ಭಕ್ತರ್ಪಿರಿದು ಕರುಣಿಸುವರೆಲೆ ದೇವ
ಅರಸುವಲ್ಲಿಂ ಮುನ್ನ ಬಂದಿರ್ಪರೆಲೆ ದೇವ
ಮರೆಯಲೀಯದೆ ಕರುಣದಿಂ ಬರ್ಪರೆಲೆ ದೇವ
ಆನನಿತರವನದಂತಿರ್ಕೆ ಇಂದೆಲೆ ದೇವ
ಏನರಿಕೆ ಯೆಂಬುದಂ ಬೆಸಸುವುದು ಎಲೆ ದೇವ

ಎನಲಾವಿದೇನುಮಂ ಬೇಡಿ ಬಂದವರಲ್ಲ
ಮನದೊಳ್ಮನುಷ್ಯರನಪೇಕ್ಷೆಗೆಯ್ವವರಲ್ಲ
ಶರಣರ್ಗೆ ನೀ ಮಾಳ್ಪುದಂ ನೋಡಲಕ್ತಿಯಿಂ
ನಿರುತದಿಂ ಕೇಳ್ದು ಬಂದೆವು ನಿನ್ನ ವಾರ್ತೆಯಂ
ಇಲ್ಲಿ ಎಮಗೋರ್ವ ಭಕ್ತರ ಮನೆಯಲೌತಣಂ
ಇಲ್ಲಿ ಇರಿಸುವೆನಿಂತು ತೊಡಕಾಯ್ತು ಕೋವಣಂ
ಈ ಕೌಪನಿಂದು ಬಯ್ತಿಟ್ಟು ಕೊಡು ನೀನೆಂದು
ಲೋಕೇಶ್ವರಂ ಕುಡಲ್ಕಮರನೀತಿಗಳಂದು
ಕೊಂಡದಂ ತಮ್ಮ ಮಾನಿಸನ ಕೈಯ್ಯೊಳ್ ಕೊಡಲ್

ಕಂಡು ಮತ್ತೊರ್ಬರಂ ನಂಬದೆ ನಿನಗೆ ಕೊಡಲ್
ಬೇರೆಯೊರ್ಬನ ಕೈಯ್ಯೊಳಿರಿಸುವುದೆ ಇದು ಕರಂ
ಮೂರುಂ ಜಗಕ್ಕೈಯ್ದೆ ತಾನೆಯುನ್ನತತರಂ
ಎಮ್ಮ ಭಕ್ತಮುನ್ನಲಿತ್ತ ಭಕ್ತಿಯ ಕೌಪು
ಬೊಮ್ಮಾದಿಗಳ್ಬಯಸಿ ಹಡೆಯಲಾರದ ಕೌಪು
ಇದು ನೆನೆದುದಂ ಕುಡುವುದಿದು ಬಯಸಿತಂ ಕುಡುವು
ದಿದು ನುಡಿಯಿತಂ ಕೊಡುವುದಿದು ಬೇಡಿತಂ ಕೊಡುವು
ದಿದನಿನಿತು ಬೆಳ್ಪನಿತು ಹದುಳವಿರಿಸುವುದೆಂದು
ಸದಮಳ ಶಿವಂ ಪೋದನಾನಂದದಿಂದಂದು

ಇತ್ತಲಾ ಕೋವಣವನೊಂದು ದಿಃಡಿನೊಳಿರಿಸಿ
ಚಿತ್ತದೊಳ್ಕೌತುಕಂಬಡುತುಂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ
ಯಮರನೀತಿಗಳಾಗಳರಮನೆಗೆ ನಡೆತಂದು
ನವಗಿಂದು ಕಟಕಿಯಾಡಿಸಿದನೀಶ್ವರನೆಂದು
ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಹೊಲೆಯಿಲ್ಲದದ್ಭುತವಿದೇನೆ ದು
ಚಿತ್ತದೊಳ್ ಬಂಪ ಭಕ್ತನ ಭಾವವೇನೆಂದು
ಭಕ್ತನಾಡಿದ ಮಾತು ಮನದೊಳಗೆ ನಟ್ಟಿರಲ್
ಯುಕ್ತಿ ಹೊದ್ದದ ಭಕ್ತನಂದಿರುಪ್ಪಟ್ಟಿರಲ್

ಶಿವಸಮಯಮಂ ಸೂಚಿಸುವ ತೆರದೊಳಿಯ್ತಂದು
ರವಿಯುದಯವಾಗಲೆಳ್ದಮರನೀತಿಗಳಂದು
ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆಂದಿನಂದದಿಂ ನಡೆತಂದು
ದೇವರ್ಗೆ ಸಕಲ ವಸ್ತ್ರವ ಪೂಜೆಗೈತಂದು
ಪೊಡೆವಟ್ಟು ರಂಗಮಂಟಪದೊಳಗೆ ಕುಳ್ಳಿರ್ದು
ಮೃಡನ ಶರಣರ್ನೆರೆದು ಸಂತಸಂಬಡುತಿರ್ದು
ನಾಲ್ಕೆರಡು ಸಾವಿರಂ ಮುಂಗುಡಿಯ ಬರಲಲ್ಲಿ
ನಾಲ್ಕು ಭುಜವಾಗುತ್ತಲಮರನೀತಿಗಳಲ್ಲಿ
ಘುಳುಘುಳಿಪ ಗಣಸಂಕುಳದ ನಡುವೆ ಕುಳ್ಳಿರಲ್
ಗಳಗಳನೆ ಕಚ್ಚುಟದ ಭಕ್ತನೈತರುತಿರಲ್
ಅನಿಮಿತ್ತವಮರನೀತಿಯ ಬಲದ ಕಣ್ಣೆತ್ತೆ
ತನು ಹರುಷವೇರಿ ಸಾಲ್ಗೊಂಡು ಪುಳಕವನೆತ್ತೆ
ಕುಳ್ಳಿರ್ದ ಶಿವನ ಸದ್ಭಕ್ತರಂ ದಾಂಟುತುಂ
ತಳ್ಳಂಕದಿಂದುರವಣಿಸಿ ಬಂದು ತೇಂಕುತುಂ

ಕೊಡು ಕೋವಣವನೆಮ್ಮ ನೆರವು ಪೋದಪುದತ್ತ
ತಡೆಯ ಬಾರದು ಎವ್ಮ ಭಕ್ತರಿರ್ದಪರತ್ತ
ತಾ ತಾರೊ ಹೂಂ ತಾರೊ ತಡವೇಕಿದೇಕೆಂದೆನುತೆ
ಆತುರದ ಭಕ್ತನಂ ನೋಡಿ ಬೆರಗಾಗುತ್ತೆ
ಕಚ್ಚುಟಕ ತಕ್ಕುದಲ್ಲೆ ಇನಿತು ಸಂಭ್ರಮಂ
ಒಚ್ಚಿಸೈರಿಸು ದೇವ ಕೊಡುವೆನಾ ಕೌಪಮಂ

ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು.

(ರಾ। ಸಾ। **ಪಿ. ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿ** ಇವರಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದವುಗಳು.)

(೧) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೧ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ — ೨—೮—೦

(೨) ,, ,, ಉತ್ತರಾರ್ಧ — ೧—೧೨—೦

ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೂಲಕ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದು.

(೩) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೨ — ೪—೮—೦

ಇದರಲ್ಲಿ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ನಿರೂಪಣೆ ಇದೆ.

(೪) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೩ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ — ೨—೪—೦

ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿರೂಪಣೆ ಇರುವದಲ್ಲದೆ ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ ಇವುಗಳ ಸವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿವರಣೆ ಇರುತ್ತದೆ.

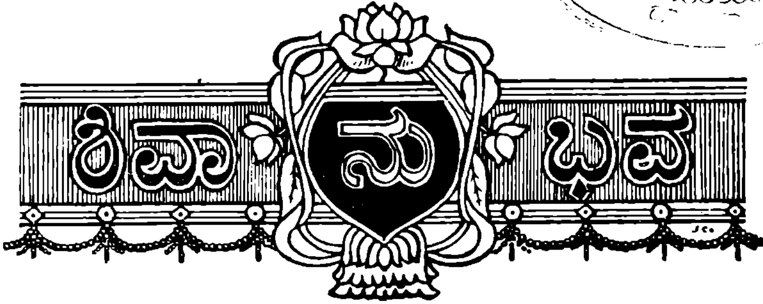
ಈ ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಂಥಗಳ ಒಟ್ಟು ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೫೮೩ ಇದ್ದು ಇವುಗಳ ಬೆಲೆಯು ೧೧ ರೂಪಾಯಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಅವುಗಳು ಮೂರುನಾಲ್ಕಾಂಶ ಬೆಲೆಗೆ ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟು ೮—೪—೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವವು ಟಪಾಲಖರ್ಚ ಪ್ರತ್ಯೇಕ

ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳ—

ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್ ವಿಜಾಪುರ.

ಇದನ್ನು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ರಾ॥ ಸಾ॥ ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಇವರು ತಮ್ಮ "**ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್ಸಿ**"ನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅವರು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಉಪಲೀ ಬುರುಜ ಓಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮ ೧೬೨೦ (ಅ) ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀ

ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾ ಅಂಚೆ ವೆಚ್ಚಸಹಿತ ರೂ ೩—೬—೦

ಸಂಪುಟ ೧೪]   ಮಾರ್ಚ ೧೯೪೦   [ಸಂಚಿಕೆ ೬

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ಶಿವಾನುಭವ.

ವರ್ಷ ೧೪] ಮಾರ್ಚ ೧೯೪೦ [ಸಂಚಿಕೆ ೬

ವಚನವಾಙ್ಮಯ.

ಡಾ. ಎಸ್. ಸಿ. ನಂದಿಮಠ, ಎಂ. ಎ. ಪಿಎಚ್. ಡಿ. (ಲಂಡನ್)

(ಇದು ಮಂಗಳವಾರ ತಾ. ೯-೧-೧೯೪೦ನೆಯ ದಿವಸ ಮುಂಬಯಿ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ದ್ವಾರಾ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣ. ಇದನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಋಣಿಯಾಗಿರುವೆನು.)

ತಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ವಚನವಾಙ್ಮಯದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಈ ಹೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಚನವಾಙ್ಮಯದ ಸ್ಥಾನವು ಅತಿ ಮಹತ್ವವಾದುದು ಮತ್ತು ಗಹನವಾದುದು. ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲನೇಕರಿಗೆ ವಚನವಾಙ್ಮಯದ ಮಹತ್ವವು ಇನ್ನೂ ಸಾಕಷ್ಟು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಕಾರಣವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ದೂರ ಹೋಗುವುದವಶ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸವು ಇನ್ನೂ ಆಗತಕ್ಕಷ್ಟು ಆಗಿಲ್ಲವೆಂದು ವಿಷಾದದಿಂದ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ವಿಷಯವು ಅತಿ ಗಹನವಾದುದಿದ್ದರೂ ಶಕ್ಯವಾದಷ್ಟು ಸುಲಭ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಡಲು ಯತ್ನಿಸುವೆನು.

ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದೊಳಗೆ ಈಗ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವು ಒಂದು ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಭಾಷೆಯು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅತಿ ವಿಪುಲವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿಪುಲತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿರುವುದೆಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ಈಗ ಉಪಲಬ್ಧವಿರುವ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿರಾಜ

ಮಾರ್ಗವೆಂಬುದು ಮೊದಲನೆಯದು. ಇದನ್ನು ನೃಪತುಂಗನೆಂಬ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ವಂಶದ ದೊರೆಯು ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿರಲೇಬೇಕು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜವಂಶಗಳಾದ ಚಾಲುಕ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಮಾತೃಭಾಷೆಯು ಕನ್ನಡವಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರವಾಹವು ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತ ಮತ್ತು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದಿರುವದು. ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಕಳೆಯೇರಲು ವಚನವಾಙ್ಮಯವು ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಕರ್ನಾಟಕವು ಅನೇಕ ಧಾರ್ಮಿಕಪಂಥಗಳ ಆಗರವು. ಇಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದಲೂ ಶೈವಧರ್ಮವು ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ ಇದರೊಳಗಿನ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಪಂಥವು 'ವೀರಶೈವ' ಅಥವಾ 'ಲಿಂಗಾಯತ, ಎಂಬುದು. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರು ಅವತರಿಸಿ ವೀರಶೈವಪಂಥದ ಪ್ರಸಾರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರು ಅವರು ನೀತಿ, ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ, ವೈರಾಗ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಸರಳ, ಮತ್ತು ಪಾಮರರಿಗೆ ಸಹ ತಿಳಿಯುವಂತಹ ಸುಲಭ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಅವರ ಧ್ಯೇಯವು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರೊಳಗೆ ರೂಢವಾಗಿದ್ದ ಅನೇಕ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ನಿಜವಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವುದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅವರು ಯಜ್ಞ-ಯಾಗಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆಯನ್ನೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾದ ಜಾತಿಯಿಂದ ಉಚ್ಚ--ನೀಚ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನೂ ಪುರುಷ--ಸ್ತ್ರೀ ಶ್ರೀಮಂತ ಬಡವ ಇತ್ಯಾದಿ ಭೇದಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ದೇವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ, ದೇವರು ಅಂತರಂಗಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯನು, ಇಹಪರ ಇವೆರಡೂ ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ, ಇಹದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಾಚರಣೆಯುಳ್ಳವನು ಪರಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಣಗುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ, ಇತ್ಯಾದಿ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಜನರಲ್ಲಿ ಹರಡಿದರು. ಇವರ ಇಂತಹ ಉಪದೇಶಗಳಿಗೆ ವಚನಗಳೆನ್ನುವರು. ಇವುಗಳಿಗೆ ಗೀತೆಗಳೆನ್ನುವ ರೂಢಿ ಕೂಡಾ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದು. ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಕಾರರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಇವುಗಳಿಗೆ ಹಾಡುಗಳು ಅಥವಾ ಗೀತೆಗಳು ಎಂದು ಅಂದಿರುವರು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಮತ್ತು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಹೇಗೆ ಪವಿತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣಗ್ರಂಥ

ಗಳಾಗಿರುವುವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ವಚನಗಳು ಪವಿತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿರುವುವು. ಇವುಗಳ ಶೈಲಿಯು ಅತಿ ಸರಳ ಮತ್ತು ಸುಲಭ. ಗಹನವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾಟುವಂತೆ ಹೇಳುವ ಜಾಣ್ಮೆಯು ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರಿಗೆ ಸಾಧಿಸಿದೆ. ವಚನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಬಹಳವಾಗಿದೆ. ಎಂಡೇಒತ್ತು ಕೋಟಿ ಎಂದರೆ ೧೬೦ ಕೋಟಿ ವಚನಗಳಿರುವುವೆಂದು ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಪರಂಪರ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಇವೆಲ್ಲ ಉಪಲಬ್ಧವಿಲ್ಲ. ಉಪಲಬ್ಧವಿದ್ದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಭಾಗವು ಅಚ್ಚಿನ ಮನೆಯನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲ. ವಚನಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಜನರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ರಾವಸಾಹೇಬ ಪಿ. ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಅನೇಕರಿರುವರು. ಅವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ೭೭೦ ಜನರಿರುವರೆಂದು ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆಯಿದೆ. ಇವರಿಗೆ ಪ್ರಮಥರು ಅಥವಾ ಅಮರಗಣಂಗಳು ಅಥವಾ ಶಿವಶರಣರು ಅಥವಾ ನೂತನ ಪುರಾತನರು ಎನ್ನುವ ವಾಡಿಕೆಯಿದೆ. ತಮಿಳು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ದ್ರಾವಿಡ ವೇದದ ಕರ್ತೃಗಳಾದ ಅಪ್ಪಾರ್ ಅಥವಾ ತಿರುಣಾ ಉಕ್ಕರಸು, ತಿರುಜ್ಞಾನ ಸಂಬಂಧರ್ ಅಥವಾ ಪಿಳ್ಳೆ ನೈನಾರ್, ಸುಂದರನಂಬಿ ಮೊದಲಾದ ಅರವತ್ತುಮೂವರಿಗೆ ಪುರಾತನರೆನ್ನುವರು. ಅವರಿಂದ ವಿಂಗಡಿಸಲೋಸುಗ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರಿಗೆ ನೂತನ ಪುರಾತನರೆನ್ನುವರು. ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ದ್ರಾವಿಡ ದೇಶದ ನೈನಾರರ ಪ್ರಭಾವವು ಬಹಳ ಬಿದ್ದಿದೆ. ವಚನ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ನಾನಾಪ್ರಕಾರದ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಕಾಯಕವೆನ್ನುವುದು. ಕಾಯಕವು ಎಂತಹದೇ ಇದ್ದರೂ ಪವಿತ್ರವಾದುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ಶ್ರಮಜೀವಿಯಾಗಿರಲೇಬೇಕೆಂದೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯಕವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕೆಂದೂ ಅವರ ಕಟ್ಟಳೆ. ಕಾಯಕದಿಂದಲೇ ಕೈಲಾಸವೆಂದೂ ಪದೇ ಪದೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ-ನೀಚ ಭಾವವಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸರಕಾರೀ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಉಳಿದವರು ಉಪಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಒಕ್ಕಲತನ, ವ್ಯಾಪಾರ, ನೇಕಾರಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ಹೋರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಲವರು ಚರ್ಮದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೂಡಾ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಸವಣ್ಣ

ನವರು ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ನುಲಿಯ ಚಂದಯ್ಯನವರು ಹುಲ್ಲಿನ ಹಗ್ಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಾರಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೋಳಿಗೆ ಮಾರಯ್ಯನವರು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೊರೆ ಮಾರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೇದಾರ ಕೇತ ಯ್ಯನವರು ಬಿದಿರನ್ನು ಕೊಯ್ದು ತಂದು ಬುಟ್ಟಿ ತಟ್ಟಿ ಮೊದಲಾದವು ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಾರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಡಿವಳ ಮಾಚಿದೇವಯ್ಯನವರು ಅರಿವೆಗಳನ್ನು ಒಗೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾದರ ಚೆನ್ನಯ್ಯನವರು ಚರ್ಮದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಹೆಂಗಸರಿರುವರು. ಅವರು ಯೋಗ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರಿಗೆ ಆವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಡಿಮೆಯವರಲ್ಲ. ಅವರ ವಚನಗಳು ಉಚ್ಚಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲರ್ಹವಾಗಿವೆ. ಗಂಗಾ ದೇವಿ, ನೀಲಮ್ಮ, ಅಕ್ಕನಾಗಮ್ಮ, ಮಹಾದೇವಿ, ಕಾಳಮ್ಮ, ಗುಡ್ಡವ್ವೆ ಮೊದಲಾದವರು ಶಿವಶರಣೆಯರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರು.

ವಚನಶಾಸ್ತ್ರದ ಕಾಲವನ್ನು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯ ಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಇದ್ದ ವಚನಗಳು ಉಪಲಬ್ಧವಿಲ್ಲ. ಬಸ ವಣ್ಣನವರಿಂದ ಅಖಂಡೇಶ್ವರನವರೆಗೆ ಅಂದರೆ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾ ನದಿಂದ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ವಚನಶಾಸ್ತ್ರವು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ನಡೆಯಿತು. ಹದಿಮೂರು, ಹದಿನಾಲ್ಕು, ಹದಿನಾರು ಈ ಶತಮಾನಗ ಳಲ್ಲಿ ವಚನಶಾಸ್ತ್ರವು ಆ ಕಾಲದ ರಾಜಕೀಯವಿಪ್ಲವಕ್ಕೋಸುಗ ಅಷ್ಟು ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹದಿನೈದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆತು ಬಹಳ ಬೆಳೆಯಿತು. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಸಾರವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಮಾಡಿದವರು ನೂರಾ ಒಂದು ವಿರಕ್ತರು. ಇವರು ವಿಜಯನಗರದ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ (೧೪೧೯ ರಿಂದ ೧೪೪೬) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಂಡನಾಯಕ ರಾಗಿದ್ದ ಜಕ್ಕಣ್ಣ ಮತ್ತು ಲಕ್ಕಣ್ಣ ಇವರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಮಹಲಿಂಗದೇವ, ಕಲ್ಲುಮಠದ ಪ್ರಭುದೇವ, ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ, ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮೊದಲಾದವರು ಮುಖ್ಯರು ಉಳಿದ ಶತಮಾ ನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಸಾಕಷ್ಟು ಆಗದೆ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಚನಕಾರರು ತಲೆಯೆತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು.

ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ತಮ್ಮದೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಮತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವರು. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದೊಳಗೆ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ತಾತ್ವಿಕ

ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಸ್ಥಾನತ್ರಯಿಗಳಿಂದ ಅಂದರೆ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ವೇದಾಂತಸೂತ್ರಗಳು, ಮತ್ತು ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಇವುಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆಯಿದೆ. ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಮತಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದಲೇ ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುವರು. ಶ್ರೀ. ಭಗವತ್ಪಾದ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಅದ್ವೈತವೇ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ತಳಹದಿಯೆಂದೂ, ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತವೇ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಮೂಲವೆಂದೂ, ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ದ್ವೈತವೇ ನಿಜವಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವೆಂದೂ, ಅವೇ ಪ್ರಸ್ಥಾನತ್ರಯಿಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವರು. ಪ್ರಸ್ಥಾನತ್ರಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತ--ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ--ದ್ವೈತಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ತತ್ವಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೊರೆಯುವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಒಂದೇ ಮತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಋಷಿಗಳು ಸ್ವಯಂಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ತಮಗೆ ಸರಿಕಂಡ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಮಯಾನುಕೂಲನುಸರಿಸಿ ಒಡನುಡಿದಿರುವರೆಂದೂ ಅನೇಕ ಋಷಿಗಳು ಆಡಿದ ಇಂತಹ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ತತ್ವಪ್ರತಿಪಾದಕ ಗ್ರಂಥಗಳಾದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ವೇದಾಂತ (ಬ್ರಹ್ಮ) ಸೂತ್ರಗಳು, ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ರಚಿತವಾದುವೆಂದೂ ಈಗಿನ ಪಂಡಿತರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವರು. ವೀರಶೈವ ಮತದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವು ಅದ್ವೈತವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಕೆಲವರೂ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಪರವಾಗಿದ್ದು ಇದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತವೆಂದು ಕರೆಯುವರೆಂದು ಕೆಲವರೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವರು. ಆದರೆ ವೀರಶೈವರ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ದ್ವೈತಪರವಾದ ಅನೇಕ ಆಧಾರಗಳೂ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವವು ಆದುದರಿಂದ ವೀರಶೈವ ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತ-ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಮತ್ತು ದ್ವೈತಪರವಾದ ಅನೇಕ ವಚನಗಳು ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬೀಳುವವು. ಈ ವಿರೋಧವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ವೀರಶೈವರ ತತ್ವಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ವೀರಶೈವರು ತಮ್ಮ ತತ್ವಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಷಟ್ಸ್ಥಲಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ಭಕ್ತ, ಮಹೇಶ, ಪ್ರಸಾದಿ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ, ಶರಣ ಮತ್ತು ಐಕ್ಯವೆಂಬುವು ಈ ಆರು ಸ್ಥಲಗಳು. ಈ ಆರು ಸ್ಥಲಗಳು ಪರಮಾತ್ಮ

ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಆರು ಮೆಟ್ಟಲುಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಮೇಲಟ್ಟವನ್ನು ಹತ್ತಲು ನಿಚ್ಚಣಿಕೆ ಹೇಗೆ ಅಗತ್ಯವೋ ಹಾಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಹೊಂದಲು ಈ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನವು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದುದು. ನಾವು ಮಾನವೀ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಿ, ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮ ಅಂತರಾತ್ಮವು ಕ್ರಮೇಣ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತ ಹೋಗಬೇಕು. ಮೊದಲು ಅಂತರಾತ್ಮವು ದ್ವೈತಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಮುಂದೆ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ, ಕಡೆಗೆ ಅದ್ವೈತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮುಟ್ಟಬೇಕೆಂಬುದ್ದೇಶದಿಂದ ವೀರಶೈವರು ತಮ್ಮ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ದ್ವೈತವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಾದ್ವೈತಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಭಕ್ತ ಮತ್ತು ಮಹೇಶ ಸ್ಥಲಗಳು ದ್ವೈತಕ್ಕೂ ಪ್ರಸಾದಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ ಸ್ಥಲಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಕ್ಕೂ ಶರಣ ಮತ್ತು ಐಕ್ಯಸ್ಥಲಗಳು ಅದ್ವೈತಕ್ಕೂ ಸರಿಹೋಲುವುವು. ಹೀಗೆ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದರೆ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಿಖಾಮಣಿ ಮೊದಲಾದ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಪ್ರತಿಪಾದಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವಿರೋಧವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ವೀರಶೈವರ ತತ್ವಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಅವರು ಎರಡೇ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು (*Entities*) ಅಂಗೀಕರಿಸುವರು. ಒಂದು 'ಅಂಗ' ಇದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳ (*Matter*) ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸರಿಹೋಲುವುದು. ಶರೀರಾದಿ ನಾನಾ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಯಾವುದು ಮೂಲ ಕಾರಣವೋ ಅದು; ಸಾಂಖ್ಯರ 'ಪ್ರಕೃತಿ'ಗೆ ಸರಿಹೋಲಬಹುದು. ಮತ್ತೊಂದು ಲಿಂಗ. ಇದು (*Soul*) ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸರಿಹೋಲುವುದು. ಚೈತನ್ಯ ಅಥವಾ ಆತ್ಮನ್ ಅಥವಾ ಸಾಂಖ್ಯರ 'ಪುರುಷ'ವೆಂದರೂ ಆಗಬಹುದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಆರುಸ್ಥಲಗಳು ಅಂಗ-ಲಿಂಗ ಪ್ರಭೇದದಿಂದ ಒಂದುನೂರಾ ಒಂದು ಸ್ಥಲಗಳಾಗಿರುವುವು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಗೆ ಏಕೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಲವೆಂದು ಹೆಸರು.

ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ವಚನಗಳ ಶೈಲಿಯನ್ನು ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಅವಗಾಹನೆಗೆ ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಲ ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಡುವೆನು.

೧. ದೇವರ ಲೀಲೆಯು ಅಗಾಧವಾದುದು:

"ಶರಧಿಯ ಮೇಲೆ ಧರೆ ಕರಗದಂತಿರಿಸಿದೆ- ಅಂಬರಕ್ಕೆ ಗದ್ದುಗೆ ಬೋದುಗೆ ಇಲ್ಲದಂತಿರಿಸಿದೆ. ಎಲೆ ಮೃಡನೆ ನೀನಲ್ಲದೆ ಉಳಿದ ದೈವಂಗಳಿಗಹುದೇ ರಾಮನಾಥಾ"

ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಗೂಢವಾದ ಅರ್ಥವು ಅಡಕವಾಗಿದೆ ಯೆಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸಲು ನಿಮಗೆಲ್ಲರಿಗೆ ಶಕ್ಯವಿದೆ.

೨. ದೇವರು ಒಬ್ಬನೇಃ

"ಕುಂಭ ಸಹಸ್ರ ಉದಕದೊಳಗೆ ಬಿಂಬಿಸಿ ತೋರುವ ಸೂರ್ಯ ನೊಬ್ಬನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಹಲಬರುಂಟೇನಯ್ಯ ? ಸಕಲ ದೇಹದೊಳಗೆ ಭ್ರಮಿಸಿ ತುಂಬಿಪ್ಪ ಪರವಸ್ತು ನೀನೊಬ್ಬನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರನೂ ಕಾಣೆನಯ್ಯ ಅಖಂ ಡೇಶ್ವರಾ"

ಇದರಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮರೂಪದಿಂದ ತುಂಬಿ ಕೊಂಡಿರುವನೆಂಬ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಮತ್ತು ಆತನು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಯಾಗಿರುವನೆಂಬ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅಜ್ಞರಿಗೆ ಕೂಡಾ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಹೇಳಿ ರುತ್ತದೆ.

೩. ದೇವರ ಸ್ವರೂಪಃ

"ತಾಯಿತಂದೆ ಇಲ್ಲದ ಕಂದಾ ನಿನಗೆ ನೀನೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬಳೆದೆಯಲ್ಲಾ. ನಿನ್ನ ಪರಿಣಾಮವೇ ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಣತೃಪ್ತಿಯಾಗಿ ಇದ್ದೆಯಲ್ಲಾ. ಭೇದ ಕರಿಗೆ ಅಭೇದ್ಯನಾಗಿ ನಿನ್ನ ನಿನೇ ಬೆಳಗುತಿರ್ದೆಯಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ಚಾರಿತ್ರ ನಿನಗೆ ಸಹಜ ಗುಹೇಶ್ವರಾ"

ಇಳೆ ನಿಮ್ಮ ದಾನ. ಬೆಳೆ ನಿಮ್ಮ ದಾನ. ಸುಳಿದು ಬೀಸುವ ವಾಯು ನಿಮ್ಮ ದಾನ· ನಿಮ್ಮ ದಾನವನುಂಡು ಅನ್ಯರ ಹೊಗಳುವ ಕುನ್ನಿಗಳನೇನೆಂಬೆ ರಾಮನಾಥಾ"

ಈ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರು ಸ್ವಯಂಭುವಾಗಿದ್ದು ಅತರ್ಕ್ಯನಾಗಿರುವನೆಂದೂ ಅವನೇ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಯೆಂದೂ ಸರ್ವಕರ್ತೃವೆಂದೂ ವಿಶದಪಡಿ ಸಿರುವರು.

೪. ಮೂರ್ತಿಗಳು ದೇವರಲ್ಲಃ

ಅರಗು ತಿಂದು ಕರಗುವ ದೈವ, ಉರಿಯ ಕಂಡರೆ ಮುರು ಟುವ ದೈವ, ಎಂತು ಸರಿಯೆಂಬೆನಯ್ಯಾ. ಅವಸರ ಬಂದರೆ ಮಾರುವ ದೈವವನೆಂತು ಸರಿಯೆಂಬೆನಯ್ಯಾ. ಅಂಜಿಕೆ ಬಂದರೆ ಹೂಳುವ ದೈವ ವನೆಂತು ಸರಿಯೆಂಬೆನಯ್ಯಾ. ಸಹಜಭಾವ ನಿಜೈಕ್ಯಸ್ಥಿರರೂಪ ನಿರ್ವಿ ಕಾರ ನಿರಂಜನ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವನೊರ್ವನೇ ದೇವ ಕಾಣಿರೋ"

ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ವಚನ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನ--ಬೆಳ್ಳಿ ಮೊದಲಾದ ಧಾತುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಮೂರ್ತಿಗಳು ದೇವರಲ್ಲ; ದೇವರು ಸಹಜಭಾವ, ನಿಜೈಕ್ಯಸ್ಥಿರರೂಪ ನಿರ್ವಿಕಾರ, ನಿರಂಜನ ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವರು.

೫. ಮನೋನಿಗ್ರಹ ಮಾಡದೆ ಎಷ್ಟು ಓದಿದರೂ ವ್ಯರ್ಥ :

"ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾಗಮಗಳೆಂಬುವ ಕೊಟ್ಟಣವ ಕುಟ್ಟುತ್ತ ನುಚ್ಚುತೌಡು ಕಾಂಬೋ ಅವನು ಕುಟ್ಟಲೇಕೆ? ಅತ್ತಿತ್ತ ಹರಿವ ಮನದ ಶಿರವನರಿಯ ಬಲ್ಲಡೆ ಒಟ್ಟಬಯಲು ಚೆನ್ನ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ

ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಮನೋನಿಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ಶಿವನು ಕಾಣನು. ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ದೇವರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು.

೬. ಬಾಹ್ಯಾಡಂಬರವು ವ್ಯರ್ಥ :

"ಜಡೆಮುಡಿ ಬೋಳು ಹೇಗಿದ್ದರೇನೊ ನಡೆನುಡಿ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾದರೆ ಸಾಕು. ಆತ್ಮಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿ ಗುರುವಹ. ಈ ಇರವ ನೀನರಿ ಪಾಪಾರಣ್ಯದಹನಭೀಮೇಶ್ವರಲಿಂಗನಿರಂಗಸಂಗಾ"

ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯಸರೂಪಕ್ಕೆ ಮಹತ್ತ್ವಕೊಡಬಾರದು. ನಡೆನುಡಿ ಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ.

೭. ಕೃತಕವಾದ ಕುಲ--ಜಾತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ತ್ವ ಕೊಡಬಾರದು :

"ಪುಣ್ಯಪಾಪಂಗಳೆಂಬುವು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟವು ಕಂಡಿರಯ್ಯ. ಅಯ್ಯಾ ಎಂದಡೆ ಸ್ವರ್ಗ, ಎಲವೋ ಎಂದಡೆ ನರಕ. ದೇವಭಕ್ತ ಜಯ ಜಯ ಎಂಬ ನುಡಿಯೊಳಗೆ ಕೈಲಾಸವೈದುದು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ"

"ಕೊಲ್ಲುವವನೇ ಮಾದಿಗನು. ಹೊಲಸು ತಿಂಬುವನೇ ಹೊಲೆಯ. ಕುಲವೇನೊ ಅವಂದಿರ ಕುಲವೇನೊ. ಸಕಲಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಲೇಸನೇ ಬಯಸುವರು ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣರೆಲ್ಲ ಕುಲಜರು."

ಇವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕನಿಷ್ಠ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತ ಗುಣಗಳಿಂದ ಅರಿಯಬೇಕು. ಕುಲದಿಂದಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುವು

೮. ಶರಣನು ಲೋಕಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಅಂಜದೆ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುವನು :

"ಸರ್ವಸಂಗ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಶಿವಶರಣನ ಲೋಕದ ಸಂಸಾರಿಗಳೆಂತು ಮೆಚ್ಚುವರಯ್ಯ. ಊರೊಳಗಿದ್ದರೆ ಉಪಾಧಿಕನೆಂಬರು. ಅಡವಿಯೊಳಗಿದ್ದರೆ ಮೃಗನೆಂಬರು. ಹೊನ್ನ ಬಿಟ್ಟರೆ ದರಿದ್ರನೆಂಬರು. ಹೆಣ್ಣ ಬಿಟ್ಟರೆ ನಪುಂಸಕನೆಂಬರು. ಪುಣ್ಯವ ಬಿಟ್ಟರೆ ಪೂರ್ವಕರ್ಮಿಯೆಂಬರು. ಮಾತಾಡದಿದ್ದರೆ ಮೂಗನೆಂಬರು. ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಕಯ್ಯ ಮಾತೇಕೆಂಬರು. ನಿಜವನಾಡಿದರೆ ನಿಷ್ಠುರನೆಂಬರು. ಸಮತೆಯ ನುಡಿದರೆ ಅಂಜುವನೆಂಬರು. ಇದು ಕಾರಣ ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಯ್ಯ ನಿಮ್ಮ ಶರಣ ಲೋಕದಿಚ್ಛೆಯ ನಡೆಯ

೯. ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯ ನಿರಾಕರಣ ಗುಣಕರ್ಮಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಜಾತಿಗಳಿರಬೇಕು:

"ಉಂಬಲ್ಲಿ ಉಡುವಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯುಳಿಯಿತ್ತೆಂಬರು. ಕೊಂಬಲ್ಲಿ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಕುಲವನರಸುವರಯ್ಯ. ಅವರು ಭಕ್ತರೆಂತೆಂಬೆನಯ್ಯ ಅವರು ಯುಕ್ತರೆಂತೆಂಬೆನಯ್ಯ? ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ ಕೇಳಯ್ಯ ಹೊಲತಿ ಶುದ್ಧ ನೀರ ಮಿಂದಂತಾಯಿತ್ತು"

"ಸಾಂಖ್ಯ ಶ್ವಪಚ, ಅಗಸ್ತ್ಯ ಕಬ್ಬಿಲ, ದೂರ್ವಾಸ ಮುಚ್ಚಿಗ, ದಧೀಚಿ ಕೀಲಿಗ, ಕಶ್ಯಪ ಕಮ್ಮಾರ, ರೋಮಜ ಕಂಚುಗಾರ, ಕೌಂಡಿಲ್ಯ ನಾವಿಂದ, ಎಂದುದನರಿಯದೆ ಮತ್ತೆ ಕುಲವುಂಟೆಂದು ಛಲಕ್ಕೆ ಹೋರಲೇತಕ್ಕೆ? ಇಂತೀ ಸಪ್ತಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸತ್ಯದಿಂದೆ ಮುಕ್ತರಾದುದನರಿಯದೆ ಅಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ವಿಪ್ರರು ನಾವು ಘನವೆಂದು ಹೋರುವ ಹೊತ್ತುಹೋಕರ ಮಾತೇತಕ್ಕೆ? ಕಯ್ಯುಳಿಗತ್ತಿ ಅಡಿಗೂಂಟ ಕೆಡೆಯಾಗಬೇಡ ಅರಿ ನಿಜಾತ್ಮರಾಮರಾಮನಾ"

೧೦. ಬಾಹ್ಯಶುದ್ಧಿಗಿಂತ ಅಂತರಂಗಶುದ್ಧಿಯು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ:

"ಜನಮೆಚ್ಚು ಶುದ್ಧನಲ್ಲದೆ ಮನಮೆಚ್ಚು ಶುದ್ಧನಲ್ಲವಯ್ಯ. ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಣನಲ್ಲದೆ ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಣನಲ್ಲವಯ್ಯ. ವೇಷದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕನಲ್ಲದೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕನಲ್ಲವಯ್ಯ. ಧನದೊರಕದೆ ನಿಸ್ಪೃಹನಲ್ಲದೆ ಧನ

ದೊರಕಿ ನಿಸ್ಪೃಹಿಯಲ್ಲವಯ್ಯ. ಏಕಾಂತದ್ರೋಹಿ ಗುಪ್ತಪಾತಕಿ ಯುಕ್ತಿ ಶೂನ್ಯಂಗೆ ಸಕಳೇಶ್ವರದೇವರು ಒಲಿ ಒಲಿ ಎಂದರೆ ಎಂತೊಲಿವನಯ್ಯ"

ಶಮೆ, ದಮೆ, ವಿವೇಕ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಪರಿಪೂರ್ಣಭಾವ, ಶಾಂತಿ, ಕಾರುಣ್ಯ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ಸತ್ಯ, ಸದ್ಭಕ್ತಿ, ಶಿವಜ್ಞಾನ, ಶಿವಾನಂದ, ಉದಯ ವಾದ ಮಹಾಭಕ್ತನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶಿವನಿಪ್ಪ. ಆತನ ದರ್ಶನ, ಸ್ಪರ್ಶನ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ ಕೇವಲ ಮುಕ್ತಿಯಪ್ಪುದು ತಪ್ಪದಯ್ಯ ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ"

"ಶಿವನೇ ದೈವ, ಕೊಲ್ಲದಿಪ್ಪುದೇ ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮದಿಂದ ಬಂದು ದನೊಲ್ಲದಿಪ್ಪದೇ ನೇಮ, ಆಶೆಯಿಲ್ಲದಿಪ್ಪುದೇ ತಪ, ರೋಷವಿಲ್ಲದಿಪ್ಪುದೇ ಜಪ, ವಂಚನೆಯಿಲ್ಲದಿಪ್ಪುದೇ ಭಕ್ತಿ, ಹೆಚ್ಚುಕುಂದಿಲ್ಲದಿಪ್ಪುದೇ ಸಮ ಯಾಚಾರ. ಇದು ಸತ್ಯ. ಶಿವಬಲ್ಲ, ಶಿವನಾಣೆ ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಿಪ್ರಿಯ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾ"

"ಕಳಬೇಡ, ಕೊಲಬೇಡ, ಹುಸಿಯ ನುಡಿಯಲುಬೇಡ, ಮುನಿ ಯಬೇಡ, ಅನ್ಯಂಗೆ ಅಸಹ್ಯವ ನುಡಿಯಲು ಬೇಡ, ತನ್ನ ಬಣ್ಣಿಸಬೇಡ, ಇದಿರು ಹಳಿಯಲುಬೇಡ, ಇದೇ ಅಂತರಂಗದ ಶುದ್ಧಿ; ಇದೇ ಬಹಿ ರಂಗದ ಶುದ್ಧಿ; ಇದೇ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವರನೊಲಿಸುವ ಪರಿ.

ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರ ಸ್ವಭಾವವು ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗುವುದು. ವಚನ ವಾಙ್ಮಯದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಆಸ್ಥೆ ಯಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಪ್ರತಿಫಲವು ಸಿಗದೆ ಇರ ಲಾರದು. ಹಳಗನ್ನಡ ಗದ್ಯದ ಸೊಬಗನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಡ ಮೂಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾ ಷೆಯುಳ್ಳವರು ವಚನ ವಾಙ್ಮಯವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು.

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೂ, ಶಿವಯೋಗದ ಮಹಿಮೆಯೂ.

(ಲೇಖಕ:— ರುದ್ರಪ್ಪ ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಕೊಟಗಿ ಶಾಲಾ ಮಾಸ್ತರ
ಗಜೇಂದ್ರಗಡ ಜಿ. ಧಾರವಾಡ.)

ನಭೋಮಂಡಲ (ಆಕಾಶ)ದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಹ--ನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳಿರುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಪೃಥ್ವಿಯೊಂದೂ ಇರುವದು. ಈ ಪೃಥ್ವಿಯು ಸಕಲ ಮಾತುಗಳಿಂದಲೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿರುವದು. ಅಂತೇ ಇದಕ್ಕೂ ನಮಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಚಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟದೆ. ಇದು ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ನಮಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಪಾಲು ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುವದರಿಂದಲೂ, ತರತರದ ಪ್ರಾಣಿ-ವೃಕ್ಷಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿರುವದರಿಂದಲೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರೀತಿಯಿಂದ ಇದರ ಸಮಗ್ರಜ್ಞಾನವು ನಮಗಾಗುವದಸಂಭವವೇ ಸರಿ! ಪೃಥ್ವಿಯು ಹುಟ್ಟಿ ಎಷ್ಟೋ ಯುಗಗಳಾದ ಬಳಿಕ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಆಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪೃಥ್ವಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ವಿಚಾರಿಸಿದರೂ ಬರೀ ತರ್ಕದಿಂದಲ್ಲದೆ, ಇನ್ನೊಂದರಿಂದ ತಿಳಿಯುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಧಿ ಭೌತಿಕ, ಆಧಿ ದೈವಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರ ಮತಗಳು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೇ ಇರುವವು.

(೧) ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ವಿಶ್ವದ ತುಂಬ ಪಸರಿಸಿದ್ದ ಅತಿ ವಿರಲವಾದ ವಾಯುರೂಪ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ತೇಜೋ-ಮೇಘೋತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತೆಂತಲೂ, ತೇಜೋಮೇಘದಿಂದ ಗ್ರಹ ನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿರುವದೆಂತಲೂ ಆಧಿಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ತರ್ಕಿಸುವರು.

(೨) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಹ-ನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಆಧಿದೈವಿಕ ಶಕ್ತಿಯು ಅಂತರ್ಗತ ರೀತಿಯಿಂದ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದು, ಅದರಿಂದಲೇ ಆಯಾಯ ಗ್ರಹ ನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಾದಿಗಳು ನಡಿಸಲ್ಪಡುವವೆಂದು, ಆಧಿ ದೈವಿಕರು ನಂಬುವರು.

(೩) ವಿಶ್ವಮಂಡಲವು ಅತಿ × ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತತ್ವದಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದು, ಅದರಿಂದಲೇ ಗ್ರಹ-ನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳು ಉದಯಿಸಿರುತ್ತವೆಂದು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೂ, ತರ್ಕದಿಂದಲೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾನುಭವದಿಂದಲೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರುವರು.

ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಸೂಕ್ಷ್ಮತರ, ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿದ್ದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯ ಮೂಲ ತತ್ವದಿಂದಲೇ ಗ್ರಹ-ನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತೆಂದು ಈ ಮೂವ್ವರೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವರು. ಆಧಿದೈವಿಕರ ಎಷ್ಟೋ ಮತಗಳು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರ ಮತಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಹೋಗುವದರಿಂದ ಬಹುಶಃ ಆಧಿದೈವಿಕರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರೊಳಗೇ ಮಿಲಿತರಾಗುವರು. ಆದರೆ ಆಧಿಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರ ಎಷ್ಟೋ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ತೀರ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ತೋರುವದರಿಂದ ಇವರು ಮಾತ್ರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರಲ್ಲಿ ಕೂಡುವದಿಲ್ಲ. ಇವರ ವಿಚಾರಗಳು ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಾಹ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಂದರ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. "ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯೂ ಇದರೊಳಗಿನ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಗೋಚರವಾಗಿಯೇ ತೀರುವವು. ಇದರ ಹೊರತು ಅವುಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ; ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಆಗುವ ಜ್ಞಾನವೇ ಸತ್ಯ, ಉಳಿದದ್ದೆಲ್ಲ ಮಿಥ್ಯ" ಎಂಬುದೇ ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರ ಮೂಲ ಮತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರ ವಿಚಾರವು ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಮುಗಿದಿಲ್ಲ. ಅದು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಮಿಕ್ಕಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿರುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರ ಜ್ಞಾನವು ಬರೇ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನಷ್ಟೇ ಯಾಕೆ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವೂ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಆಗಿರುವದು. ಇವರ ಈ ಜ್ಞಾನ ಸಾಗರವು ಅನುಭವ ಜನ್ಯವಾದದ್ದೇ ಇರುವದರಿಂದ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಇವರಿಗೆ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ತಲತಲಾಂತರಗಳಿಂದ ಚನ್ನಾಗಿಯೇ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡಿ ಕಡೆಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರ ಒಂದೊಂದೇ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ತಲೆವಾಗಿ ನಮಿಸಹತ್ತಿರುವರು.

× ಇಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೆಂದರೆ ತೀರ ಸಣ್ಣದೆಂಬರ್ಥವಲ್ಲ; ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ. ಹಬ್ಬಿದ ಅವಿರಲ ದ್ರವ

"ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಡಪದಾರ್ಥವು ಹಲವು ಅಣುಗಳಿಂದಾಗಿದೆ., ಅಣುವು ಕೆಲವು ಪರಮಾಣುಗಳಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದೆ; ಪರಮಾಣುವಾದರೂ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೆನಿಸುವ ವಿದ್ಯುತ್ಕಣಗಳಿಂದಾಗಿದೆ; ಎಂದು ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಹೇಳುವರು. ಇವರು ಇಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚೂರನ್ನು ಕಂಡ ಹಿಡಿದಿದ್ದರೂ ಅವೆಲ್ಲ ಜಡವಾಗಿಯೇ ಇರುವವು; ಆದ್ದರಿಂದ ಅವು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಕೂಡುವಾಗ ನಡುವೆ ಸಂದು ಉಳಿದೇ ಉಳಿಯುವದು. × ಈ ಸಂದಿನಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ತತ್ವವು ಈ ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರಿಗೆ ಗೋಚರಿಸದೇ ಹೋಯಿತು. ವಿದ್ಯುತ್ಕಣಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಕೂಡುವಾಗ ನಡುವೆ ಉಳಿಯುವ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ದ್ರವ್ಯವು ತುಂಬಿರಬೇಕೆಂದು ಅತಿ ಸ್ಪಷ್ಟವು; ಯಾಕಂದರೆ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಬರಿದಾದ ಸ್ಥಳವಾವುದೂ ಇಲ್ಲೆಂಬದು ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರಿಗಾದರೂ ತಿಳಿದದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ವಿದ್ಯುತ್ಕಣಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತತ್ವವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರಿಗೆ ಎಂದೋ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಈ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಅವರು ಆಕಾಶ ತತ್ವವೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಕಂಡು ಹಿಡಿದಿರುವ ವಿದ್ಯುತ್ಕಣವನ್ನು ಪೃಥಃಕರಿಸಿದರೆ ತೀರ ಸೂಕ್ಷ್ಮರಜಗಳು ಹೊರಬೀಳುವವು. ಈ ರಜಗಳನ್ನು ಸಹ ಪೃಥಃ ಕರಿಸಿದರೆ ಆಕಾಶ ತತ್ವವು ಬೈಲಿಗೆ ಬರುವದು. ಈ ಆಕಾಶ ತತ್ವವನ್ನು ಏಕಾಗಿ ರೂಪಿಸಿ ಜಡಪದಾರ್ಥವನ್ನಾಗ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಪ್ರಾಣವೆಂದೆನ್ನುವರು. ಪ್ರಾಣ ಹಾಗು ಆಕಾಶ ತತ್ವಗಳೆರಡೂ ಪರಸ್ಪರ ಆಶ್ರಯ ಭೂತವಾಗಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವವು. ಅವು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಬಿಟ್ಟೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಪ್ರಾಣವಿಲ್ಲದೆ ಆಕಾಶ ತತ್ವವು ನಿಲ್ಲಲಾರದು. ಹಾಗು ಆಕಾಶ ತತ್ವವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಣವೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಾರದು. ಇವು ವ್ಯಕ್ತ ಇಲ್ಲವೆ ಅವ್ಯಕ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಬಿಟ್ಟಿರುವದಿಲ್ಲ. ಅವು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಆಧಾರವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಒಂದರಲ್ಲೊಂದು ಇದ್ದೇ ಇರುವವು. ಪ್ರಾಣ ಹಾಗು ಆಕಾಶ ತತ್ವ ಇವೆರಡರ ಸಂಯುಕ್ತ ತತ್ವರಾಶಿಗೆ ವೇದಾಂತ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು "ಟೂಯಾ" ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಂಖ್ಯರು ಪ್ರಕೃತಿ

× ಬಂಗಾರದ ಪೊಳ್ಳು ಗೋಲಿನಲ್ಲಿ ನೀರುಹಾಕಿ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಹಿಚುಕಿದರೆ ಅದರ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸಂದಿನೊಳಗಿಂದ ನೀರು ಹೊರಬೀಳುವದ ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ಇರುವದು.

ಎಂದೆನ್ನುವರು. ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರ ವಿದ್ಯುತ್ಕಣವು ಈ ಮಾಯೆಯ ಸ್ಥೂಲರೂಪವಾಗಿದೆ

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಪ್ರಾಣವೆಂದು ಕರೆಯುವ ಶಕ್ತಿವಿಶೇಷವನ್ನೇ ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು (೧) ಗುರುತ್ವಾಕರ್ಷಣ ಶಕ್ತಿ (೨) ಸ್ನೇಹಾಕರ್ಷಣಶಕ್ತಿ ೩ ರಸಾಯನಾಕರ್ಷಣಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಮೂರು ಭೇದವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವರು. ಇರುವವೇನೋ ಶಕ್ತಿವಿಶೇಷವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ. ಇದೇನೂ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ತಾವು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಎಪ್ಪತ್ತೈಯ್ದು ಮೂಲ ತತ್ವಗಳು ಒಂದೇ ಒಂದಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತತ್ವದಿಂದಾಗಿರುವವೆಂದು ಈಗೀಗ ಕೆಲಕೆಲವರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರ ಮತಕ್ಕೆ ಮನ್ನಿಸಹತ್ತಿರುವರು ಮೂಲ ಬಣ್ಣಗಳು (೧) ಕೆಂಪು (೨) ಹಳದಿ (೩) ನೀಲಿ ಹೀಗೆ ಮೂರೇ ಇರುವವು; ಆದರೂ, ಇವುಗಳ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯ ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ಹಸರು, ಕಿತ್ತಳೆ ಮೊದಲಾದ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಕಾರದ ಮಿಶ್ರ ಬಣ್ಣಗಳಾಗಿರುವವು. ಇದರಂತೆಯೇ ಆಕಾಶ ತತ್ವ ಹಾಗು ಪ್ರಾಣ ಇವುಗಳ ಕೂಡುವಿಕೆಯು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ತರಹದಿಂದ ಈಗಿನ ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆದಿರುವ ಎಪ್ಪತ್ತೈಯ್ದು ಮೂಲತತ್ವಗಳೂ ಆಗಿರುವದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನದೆ?

ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರವು ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪುನರಾವರ್ತವೇ ಇದಾಗಿರುವದೆಂದು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವರು. ನಮ್ಮ ಶರೀರವೆಂಬದು ಬೇರೆ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ವಸ್ತುವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಇದು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲತತ್ವದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ನಾವು ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರದಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಶರೀರವಾಗಿರುವದು. ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ವನಸ್ಪತಿಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಭೂಮಿಯ ಮಣ್ಣಿನಿಂದೇ ಬೆಳೆದಿರುವವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರಗಳು ರೂಪಾಂತರವಾದ ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆಗಳೇ ಆಗಿರುವವೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಒಡೆದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಡ! ಈ ಮಣ್ಣಿನಿಂದಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರಗಳು ಕಡೆಗೆ ಈ ಮಣ್ಣಲ್ಲೇ ಮಾಯವಾಗುವವು. ಕೆಲವು ತತ್ವಗಳು ವಾಯುರೂಪದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವವು ಇವೇನೂ ಸರ್ವರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಮಾತೇಸರಿ. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಸಿದ್ಧವಾದ ಮಾತು ಇಷ್ಟೇ. ಹುಟ್ಟಿದವುಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಮೂಲಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಡೆಗೆ ಸೇರುತ್ತಿರುವವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ.

ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಈ ಪೃಥ್ವಿಯಾದರೂ ಮಹಾಪ್ರಳಯದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ದಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲೇ ಲಿನವಾಗುವದು. ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿ ತತ್ವದಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಮೊದಲು ಸೃಷ್ಟಿಯು ಉದ್ಭವಿಸುವದು; ಇದು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಸತಿ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದಾಲು ಇದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಆಹಾರವಾಗಿರುವ ವೃಕ್ಷಗಳು ಉದಯಿಸುವವು. ತತ್ಪಶ ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಲು ಮೊದಲು ಕೀಳುತರದ ಪ್ರಾಣಿ ಕೋಟಿಗಳ ಉದಯುವಾಗುವದು. ಈ ಕೀಳು ಪ್ರಾಣಿಗಳೇ ಕ್ರಮೇಣ ಸುಧಾರಣೆ ಹೊಂದುತ್ತಹೋಗಿ, ಕಡೆಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯ ವರ್ಗವು ನಿರ್ಮಿತವಾಗುವದು. ಇದು ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿ ತತ್ವದ ಮಾತಾಯಿತು. ಈ ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿಯಾದರೂ ತನಗೆ ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲದ ವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯುವದು ಯಾಕಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವದೂ ಕಾಲೂರಿ ನಿಂತಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಇದ್ದದ್ದು ಈಗಿಲ್ಲ. ಅಂದಬಳಿಕ ಈಗಿದ್ದದು ಮುಂದೆಯೂ ಇರಲಾರದು. ಯಾವ ಆಟಕ್ಕಾದರೂ ಕಾಲಗಣನೆಯು ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗಿ ಇದ್ದದ್ದೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲವು ಕಾಲಾವಧಿ ವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಡೆದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಾಯವಾಗುವದು ಇದರಂತೆ ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿಯು ತತ್ವದಂತೆ ಆಗುತ್ತಾ ನಡೆದ ಸುಧಾರಣೆಯು ಯೌವ್ವನದ ಶಿಖರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಇಳಿತರದ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಗುವದು. ಈ ಇಳಿತರದ ಕ್ರಮವೇ ಅಪಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವದು. ಸೃಷ್ಟಿಯು ಅಪಕ್ರಾಂತಿಯು ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಾಗ ಕಡೆ ಕಡೆಗೆ ಇದು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಸತಿಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೀರ ನಿರುಪಯೋಗಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವದು. ನಮ್ಮ ಜೀವನ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದ ಸೂರ್ಯನು ಆರಿ ತಣ್ಣಗಾಗುವದರಿಂದ ಬೆಳಕೂ ಕಾವುಗಳೇ ನಮಗೆ ದೊರೆಯದಾಗುವವು. ಭಯಂಕರವಾದ ಕತ್ತಲೆಯೂ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಚಳಿಯೂ ಇಡೀ ಸೂರ್ಯಮಾಲಿಕೆಯನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಬಿಡುವವು. ನಭೋಮಂಡಲದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇದೇ ಹಾಡಾದ ಬಳಿಕ ಹಿಮದ ಬಲವಾದ ಬಿಗಿತದಿಂದ ಸರ್ವರೂ ಛಿನ್ನವಿಛಿನ್ನವಾಗಿ ಮೂಲ ಮಾತ್ರ ಸ್ಥಾನವಾದ ಆಕಾಶ ತತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುವವು. ಇದೇ ಅಪಕ್ರಾಂತಿಯ ತತ್ವದ ಕಡೆಯ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೇನೇ ಮಹಾಪ್ರಲಯವೆಂದೆನ್ನುವರು.

ನಮ್ಮ ಶರೀರಗಳೆಲ್ಲ ಪಂಚತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗುವವು. ಪೃಥ್ವಿಯು ಆಕಾಶತತ್ವದಲ್ಲಿ ಲಯವಾಗುವದು. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಶರೀ

ರಗಳ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಕ್ಕೂ ಪೃಥ್ವಿಯ ಲಯತ್ವಕ್ಕೂ ಮಹದಂತರವದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯು ಒಮ್ಮೆ ರೂಪುಗೊಂಡು ಲಯವಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಆತ್ಮಗಳು ಅನೇಕ ದೇಹಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಲೂ ಬಿಡುತ್ತಲೂ ನಡೆಯುವವು. ಆತ್ಮವು ದೇಹ ಬಿಡುವಾಗೆಲ್ಲ ನಡೆಯುವ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ನಾವು ಮಹಾ ದುಃಖಮಯವಾದ ಸಾವೆಂದೆನ್ನುವೆವು. ಎಲ್ಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳ ಸಾವಿನ ಬಟ್ಟೀ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಲಯದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಗಿ ಮತ್ತೆ ಹೊಸ ಕ್ರಮವು ನಡೆಯುವದು. ಸಾವು ಎಂಬುದು ಈ ಜಡದೇಹದ ಹಾಗು ಆತ್ಮದ ಅಗಲುವಿಕೆಯೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಜಡದೇಹವು ಆತ್ಮದಿಂದ ಬಂದದ್ದು; ಆತ್ಮದ ಉದ್ಧಾರಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕಾದದ್ದು; ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಜಡ ದೇಹಕ್ಕಿಂತ ಆತ್ಮವೇ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ್ದೆಂಬದು ಸಹಜವದೆ. ಕಲ್ಲು, ಕಬ್ಬಿಣ, ಭಂಗಾರ, ಬೆಳ್ಳಿ ಮೊದಲಾದ ಜಡ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಉಂಟಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಅವಶ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಗಿಡಬಳ್ಳಿ, ಕ್ರಿಮಿ-ಕೀಟಕ, ಪಶು-ಪಕ್ಷಿ ಮೊದಲಾದ ಜೀವ ಕೋಟಿಯ ಉದಯಕ್ಕೆ ಆತ್ಮಗಳೇ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಜಡಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ರೂಪಾಂತರವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಒಡವೆಗಳಾಗಿವೆ; ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆತ್ಮಗಳಾದರೂ ಒಂದೇ ಬಿಂದುವಾದ ಅಖಂಡ ಶಾಂತಮೂರ್ತಿ ಶಿವನ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ರೂಪಗಳೇ ಆಗಿರುವವು. ಈ ಆತ್ಮಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೆಳೆತದಿಂದ ಸಜೀವ ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ತರತಗದ ವೇಷತಾಳಿ ಉದಯಿಸವವು. ಪ್ರಕೃತಿ ಹಾಗು ಆತ್ಮಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣದಿಂದಾಗಿರುವ ಪ್ರಾಣಿ ವನಸ್ಪತಿಗಳ ಗುಣ-ಧರ್ಮಾದಿಗಳು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವದು ಸಹಜವದೆ. ಯಾಕಂದರೆ ಯಾವದೊಂದು ಪದಾರ್ಥದ ಗುಣ-ಧರ್ಮಗಳು ಅದರ ಘಟಕಗಳ ಗುಣಧರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿರುವದು ಅನುಭವ ಸಿದ್ಧವಾತಾಗಿದೆ. ಫೋನೋಗ್ರಾಫದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಬ್ಬಿಣಾದಿಗಳು ಮಿಶ್ರವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅವುಗಳ ನಾದವು ಹಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಮಿಶ್ರಸ್ವರ ಹೊರಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ವನಸ್ಪತಿಗಳೂ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮತ್ತು ಜೀವರುಗಳ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಗುಣಸ್ವಭಾವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾವಸ್ಥೆಯು ಕಂಡುಬರುವದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನದೆ? ಒಂದೇ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮನುಷ್ಯವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಹ ಪ್ರಕೃತಿ ಹಾಗು ಜೀವರುಗಳ ಹೊಂದಿಕೆಯ ಭಿನ್ನಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಮೂರ್ತಿಗೊಂಡ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವದು. ಮನುಷ್ಯರ ಆತ್ಮಗಳು

ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯು ಅವನ್ನು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವದೋ ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವು ತಮ್ಮ ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡೇ ಇರುವವು.

ಜೀವನಿಗೆ ಪುರುಷನೆಂದೂ, ಆತ್ಮನೆಂದೂ, ಪರ್ಯಾಯನಾಮಗಳಿರುವವು. ಜೀವನು ಶಿವನ ಅಂಶದವನೇ ಆಗಿರುವನೆಂದ ಬಳಿಕ ಅವನಂತೆ ಇವನೂ ನಿರ್ಲೇಪನೂ, ನಿರ್ಗುಣನೂ, ಸದಾನಂದನೂ, ಉದಾಸೀನನೂ, ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮನೂ ಆಗಿರುವದೇನೂ ಸಹಜವದೆ; ಆದರೂ ಜೀವನು ವಿಕಾರವಶನೂ ಶಿವನು ವಿಕಾರರಹಿತನೂ ಆಗಿರುವರು. ಶಿವನು ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮನಾಗಿರುವದರಿಂದ ಇವನ ಕ್ಷೇತ್ರವೇ ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಪ್ರಕೃತಿಯ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಇವನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವನು. ಶಿವಾಂಶಭೂತವಾಗಿರುವ ಜೀವರುಗಳೆಲ್ಲ ಉಪಾಧಿ ಭೇದದಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಯೋಗ ಹೊಂದಿರುವವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯು ತನ್ನ ಮಾಯಾಜಾಲವನ್ನು ಇಲ್ಲವೆ ಪಸಾರವನ್ನು ಇವುಗಳ ಮುಂದೆ ರೂಪಿಸಹತ್ತಿರುವದು. ಯಾವ ಯಾವ ಜೀವನು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪಸಾರದ ಉಪಭೋಗದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿರುವನೋ ಅಷ್ಟಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತನ್ನ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮರೆತು, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಿತಕ್ಕೆ ಮೋಹಿತನಾಗಿರಬೇಕಾಗುವದು. ಸತ್ವ, ರಜ, ತಮೋಗುಣಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಗಿರುವದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಗಿಲಾಯವು ಜೀವನಿಗೂ ಆಗುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನು ತಮೋಗುಣ ವಶನಾದಾಗ ಅಧೋಗತಿಯ ಹಾದಿಯನ್ನೇ ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುವದು. ಆದರೆ ಸತ್ವಗುಣದ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಶಿವೈಕ್ಯನೇ ಆಗಿಬಿಡುವನು. ಈ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸತ್ವಗುಣದ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಜೀವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಗಳು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವವು. ಶಿವಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಜ್ಞಾನ-ವೈರಾಗ್ಯಗಳೆರಡೂ ಕರತಲಾಮಲಕವಾಗಿ ಸಿಗುವವು. ಶಿವಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಿಗಳು ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯ ಸಂಪನ್ನರಾದರೂ ಎಷ್ಟುಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಜೀವನು ಶಿವಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗುವನು ಆಗ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲ ಆಗಿ ಬಹಳ ಆನಂದವೆನಿಸಿಹೋಗುವದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವನು ಪ್ರಕೃ

ತಿಯು ಸಸಾರವಾದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ತುಸುವಾದರೂ ಮರುಳಾಗದೆ ಕೆಸರೊಳಗಿನ ಕಮಲದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಹತ್ತುವನು. ಅಲ್ಲದೆ ಅವನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಯಾವ ಕುಣಿತಕ್ಕೂ ಮರುಳಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತನೇ ನಾಚಿ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯನು ಹೊಂದಿದ ಜೀವಾತ್ಮನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆತಾನೇ ಇರಹತ್ತುವದು. ಆ ಬಳಿಕ ಜೀವನಿಗೆ ತನ್ನ ಮೂಲ ಮಾತೃಸ್ಥಾನವಾದ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಇನ್ನಾವ ಆತಂಕ ಉಳಿಯಬೇಕು? ಶಿವನಲ್ಲಿ ಜೀವನು ಐಕ್ಯನಾಗಿ ಸದಾ ಆನಂದಮಯವಾದ ಮೇಲಾದ ಸುಖವನ್ನೇ ತತ್ಕ್ಷಣ ಹೊಂದುವನು.

ಶಿವಯೋಗದಲ್ಲಿ ಶಿವನಿಗೆ ಲಿಂಗ ಎಂದೂ ಜೀವನಿಗೆ ಅಂಗ ಎಂದೂ ಸಂಜ್ಞೆ ಇರುವದು. ಈ ಶಿವ ಜೀವರ ಐಕ್ಯತೆಗೆ ಲಿಂಗಾಂಗಸಾಮರಸ್ಯವೆನ್ನುವರು. ಈ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸುಲಭೋಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುವದೇ ಶಿವಯೋಗದ ಸದುದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಣಿಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಗಿಡ-ಬಳ್ಳಿಗಳೂ, ಕ್ರಿಮಿ-ಕೀಟಕಗಳೂ, ಪಶು-ಪಕ್ಷಿಗಳೂ, ಮನುಷ್ಯರೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇವರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಮನುಷ್ಯನೇ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವನು. ಮನುಷ್ಯನು ಈಗ ತಾನಿರುವ ಮನುಷ್ಯಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ಇರುವದು ಮೇಲೋ ಅಥವಾ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಇರುವದು ಮೇಲೋ ಎಂಬುದನ್ನಷ್ಟು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ತನಗದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಒದಗಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿದಮೇಲೆಯೇ ಮನುಷ್ಯನು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಹಸಿವೆ ಹುಟ್ಟುವದಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟೀತು?

ನಮ್ಮ ಆಯುಷ್ಯದ ಕೋಚಭಾಗವಾದ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ನಮಗೊದಗುವ ಜಾಗ್ರತೆ, ಸ್ವಪ್ನ, ಸುಷುಪ್ತಾವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರತಾವಸ್ಥೆಯೇ ಮೇಲಾಗಿದೆ. ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಕೆಳಗಿನದಾಗಿರುವದು. ಯಾಕಂದರೆ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳೂ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೂ ಮನುಷ್ಯನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಬರುತ್ತಿರುವದಿಲ್ಲ. ಸುಷುಪ್ತಾವಸ್ಥೆಯಂತೂ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಗಿಂತ ತೀರ ಕೆಳಗಿನದಾಗಿದೆ. ಯಾಕಂದರೆ ಗಾಢ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಏನೊಂದೂ ತಿಳಿಯದೇ ಹೋಗುವದು. ಆಗ ಮನುಷ್ಯನು ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಬೆಪ್ಪಾಗಿ ಹೋಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಒಟ್ಟಿನ

ಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ದಿನದಲ್ಲಾದಗುವ ಸುಷುಪ್ತಾವಸ್ಥೆಗಿಂತ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯೂ, ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಗಿಂತ ಜಾಗ್ರತಾವಸ್ಥೆಯೂ ಮೇಲೆಂಬುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಬಲಪಡುವದು. ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಅರಿವು ಬರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ಥಿತಿಯೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬಹಳ ಮಾನ್ಯವೂ, ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವೂ ಆಗಿರುವದು.

(ಮುಂದೆ ಸಾಗುವದು.

“ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಆವ ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿದ್ದನು? ”

(ಲೇಖಕ:— ರಾ॥ ಸಾ॥ ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ವಿಜಾಪೂರ.)

ಶ್ರೀಯುತ ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಎಮ್. ಎ. ಮೈಸೂರು ಇವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಪತ್ರಿಕೆಯ ೧೩ನೇ ಸಂಪುಟದ ೪ನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಲಚೂರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರದೆ ಎರೆಯಂಬರಗೆ ಅಂದರೆ ಈಗ ರಾಯಚೂರ ಜಿಲ್ಹೆಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲಬುರ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಿಂದವಂಶದ ವೀರ ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಲೇಖವನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ನಾವು ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯ ೧೩ನೆಯ ಸಂಪುಟದ ೧೧ ನೇ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಲಚೂರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನೆಂದು ಒಂದು ಲೇಖವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೆವು. ಈ ನಮ್ಮ ಲೇಖಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಾಗಿ ‘ಬಿಜ್ಜಳ’ ಎಂಬ ಶಿರೋಲೇಖದ ಕೆಳಗೆ ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಪುಟ ೧೪ನೆಯ ೧ನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಲೇಖವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ನಾವು ಉತ್ತರಕೊಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯುತ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಮು॥ ಮಂಜೇಶ್ವರ ಜಿಲ್ಹಾ ಮಂಗಳೂರ ಇವರು ‘ಶ್ರೀ. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯ’ ಎಂಬ ಶಿರೋಲೇಖದ

ಕೆಳಗೆ ಬಹು ವಿಸ್ತೃತವಾದ ರೀತಿಯಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ವಿಷಯುಗಳನ್ನುಕುರಿತು ಒಂದು ಲೇಖವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಈ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಕಲಚೂರ್ಯರ ಮತ್ತು ಸಿಂದರಾಜರ ಅನೇಕ ಶಿಲಾ ಶಾಸನ ಗಳನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯುಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಸಿಂದವಂಶದ ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿರದೆ ಕಲ ಚೂರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿಯೇ ಓಲಗಿಸಿದನೆಂದು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ತೋರಿಸಿದ ಕಾರಣಗಳು ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯು ೧೪ ನೇ ಸಂಪುಟದ ೫ನೇ ಸಂಚಿಕೆಯುಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಆ ಲೇಖವನ್ನು ವಾಚಕರು ಅವ ಶ್ಯವಾಗಿ ಓದಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದ್ದ ರಿಂದ ಈ ವಿಷಯುವನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಿ ಚ್ಛಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಿಂದ ವಂಶದ ಬಿಜ್ಜಳನ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಕೆಳ ಗಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಾಚಕರೆದುರಿಗೆ ಇಡಲಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಲಚೂರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಂಭವನೀಯುವೆಂಬುದು ವಾಚಕರ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸಿಂದ ವಂಶದ ವೀರ ಬಿಜ್ಜಳನು ಪಟ್ಟವೇರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ವಯುಸ್ಕನಾಗಿದ್ದನೆಂತಲೂ ಅವನ ಸಲುವಾಗಿ ಅವನ ತಾಯಿಯಾದ ಸಿರಿಯ ದೇವಿಯು ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದಳೆಂ ತಲೂ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ರೋಣ ತಾಲೂಕಿನ ಲ್ಲಿರುವ ನಿಡುಗುಂದಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ೧೧೭೩ ಮತ್ತು ೧೧೭೪ ಈ ವರ್ಷ ಗಳ ಎರಡು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಿದ್ದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿರಿಯುದೇವಿಯು 'ಪಟ್ಟ ಮಹಾದೇವಿ' ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಈಕೆಯು ಕಲಚೂರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಗಳು. ಆದರೆ ಹುನಗುಂದ ತಾಲೂಕು ಸೂಳೀಭಾವಿಯು ಲ್ಲಿರುವ ೧೧೮೪ನೇ ಇಸವಿಯ ಒಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈ ಮೇರಿಗೆ ಸಿರಿಯು ದೇವಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿರದೆ, ಆಕೆಯು ಮಕ್ಕಳಾದ ಬಿಜ್ಜಳ ಮತ್ತು ವಿಕ್ರಮ ಇವರಿಬ್ಬರ ಉಲ್ಲೇಖವು ಮಾತ್ರವಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ೧೧೮೬ನೆಯ ಇಸವಿಯ ಬೆಣಚಮಟ್ಟಿ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವರ್ಷಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಈ ಉಭಯ ತರು ಪ್ರಾಪ್ತವಯುಸ್ಕರಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರು ತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇವರ ತರುವಾಯ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ದೇವ

ಗಿರಿ ಯಾದವ ರಾಜನಾದ ಭಿಲ್ಲಮನು ಕೃಷ್ಣಾ ಮತ್ತು ಮಲಪ್ರಭಾ ಈ ನದಿಗಳ ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ೧೧೮೯ ನೇ ಇಸವಿಯ ಅಣ್ಣಿಗೇರಿಯ ಶಾಸನದಿಂದ ಮತ್ತು ೧೧೯೧ರ ಗದಗಿನ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ೧೧೯೦ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಯಸಾಳ ಬಲ್ಲಾಳನು ಎರೆಯಂಬರಾಗೆಯನ್ನು ಯಾದವ ಬಿಲ್ಲಮನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿವಸ ಆಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಅರಸಿಕೆರೆ ೧೦ಳ ಇದರಿಂದ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಸಿಂದರಾಜನಾದ ಬಿಜ್ಜಳನ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಉಂಟಾದ ದೇವಗಿರಿ ಯಾದವರ ಮತ್ತೂ ಹೊಯಸಾಳ ಬಲ್ಲಾಳರ ಆಡಳಿತೆಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಂದರಾಜರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ಸಂಭವನೀಯವಾಗಿ ತೋರುವದಿಲ್ಲ.

ಬಸವೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಯಾವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ಸಿಂದ ವಂಶದ ರಾಜರಿಗೆ ಅದು ಸಂಬಂಧಪಡದೆ ಮಂಗಳವಾಡ ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಆಳಿದ ಕಲಚೂರ್ಯ ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಡುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಯುತ ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು ಮಾಡಿದ ಬೇರೆ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಶ್ರೀಯುತ ಮಂಜೇಶ್ವರ ಪೈ ಇವರು ತಮ್ಮ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪುನಃ ವಿವರಿಸುವದು ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ವಾಚಕರು ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಯ ಜನೆವರಿ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಸೂಚನೆ ಇದೆ.

"ಶ್ರೀಮನ್ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿಗಳು ವೀರಶೈವರೇ ಹೇಗೆ?"

(ಲೇಖಕರು:- ಬಸವದೇವರು ಶಿವಯೋಗಮಂದಿರ)

ಕನ್ನಡ ವಾಙ್ಮಯವನ್ನು ಮುಮುಕರಿಸಿದವರು ಬಹು ಜನರು ಇರುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿಗಳೊಬ್ಬರು ಅಗ್ರಗಣಿಗಳು. ಷಡ್ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಇವರು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಮಹೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಭಾಷಾಸರಣಿಯು ಮೃದುಮಧುರವಿದ್ದು ಮನಮೋಹಕವಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಶಬ್ದಾಡಂಬರವಿರದೆ ಅರ್ಥಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ಅದು ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಾಸಾದಿಕ ವಾಕ್ಯಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೆಣೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇವರ ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿಯು ವೇದವೇದಾಂತ ತತ್ವಗಳಿಂದಲೂ ಆಗಮರಹಸ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಸರ್ವದರ್ಶನಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಪರಮಾನುಭವ ಬೋಧೆಯಂತೂ ವೇದಾಂತಿಗಳ ಜೀವಾಳವೆನಿಸಿದೆ. ತತ್ವಪದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೈವಲ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯು ಮುಮುಕ್ಷು ಜನಗಳಿಗೆ ಕೈಪಿಡಿಯಾಗಿದೆ. ಸರ್ಪಭೂಷಣ ಶಿವಯೋಗಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಕೈವಲ್ಯಕಾರರೆಲ್ಲ ಇದರ ಅನುಕರಣ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳು ಯೋಗಾದಿ ವಿಷಯಗಳ ಸಾರವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರಥಮತಃ ವೇದಾಂತ ವಿಷಯವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿದವರು ನಿಜಗುಣರೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಈ ರೀತಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕಳೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಈ ಮಹಾನುಭಾವರು ಯಾರು, ವೀರಶೈವರಿದ್ದರೇ ಅಥವಾ ಆರಾಧ್ಯಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿದ್ದರೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಮರ್ಶಿಸುವಾ. ಹಲಬರು ನಿಜಗುಣಾರಾಧ್ಯರೆಂಬ ನಾಮಾಂಕಿತದಿಂದ ಆರಾಧ್ಯಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದೂ ವೀರಶೈವ ಮತತತ್ವಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವರೆಂದೂ ನುಡಿಯುವರು. ಇದು ನಿರಾಧಾರವಾದದ್ದೆಂದು ಅವರ ಗ್ರಂಥ ಪರಿಶೀಲನದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆರಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಯ ಪದಗಳು ಪೂಜ್ಯವಾಚಕಗಳಿದ್ದು

ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಗಣಂಗಳೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನ ಮುಂದೆ ಆಯ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬದಲು ಆರಾಧ್ಯಪದವನ್ನು ಯೋಜಿಸುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯವು ಈಗಲೂ ಉಂಟು ಆದ್ದರಿಂದ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅವರು ಆರಾಧ್ಯಶೈವಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ ಹಾಗಾದರೆ ನಿಜಗುಣಾರ್ಯರ ಷಟ್‌ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬ ವಾಡಿಕೆಯಿರುವದರಿಂದ ಆರ್ಯರಾಗಬೇಕಾದೀತು. ಇನ್ನು ಅನ್ಯ ಮತತತ್ವಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಬರೆದರೂ ಬರೆಯುಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳ ಇಷ್ಟದೇವತಾ ಸ್ತುತಿ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳಿಂದ ಯಾವ ಮತೀಯರೆಂಬದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದಲ್ಲವೆ ?

ಇವರು ತಮ್ಮ ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿಮಂಗಲದಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀಮದನೇಕಭುವನಭವನಾರಂಭ ಮೂಲಸ್ತಂಭರೂಪ ಶಂಭುಲಿಂಗವಾದಿಯಾಗಿ ನಿರಾಭಾರಿ ದೇಶಿಕೋತ್ತಮಪರ್ಯಂತ ಮಹಾಗುರು ಪರಂಪರೆಗೆ ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯಗಳಿಂದಭಿವಂದಿಸಿ' ಎಂದು ಮಹಾಗುರುತ್ವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿರಾಭಾರಿದೇಶಿಕೋತ್ತಮ ಆಂದರೆ ನಿರಾಭಾರಿಗಳಾದ ಜಂಗಮಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ತ್ರಿಕರಣಪೂರ್ವಕ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ- ಪರಮಾನುಭವ ಬೋಧೆಯಲ್ಲಿ 'ಕರುಣ ರಸದ ಕೋಡಿವರಿವ ಕಟಾಕ್ಷದ। ಪರತತ್ವವರುಪುವಾಲಾಪದ। ವರಪುಣ್ಯಾಮಯ ಶರೀರದ ನಿರಾಭಾರಿ ಸ। ದ್ಗುರುವಿರಲೆನ್ನ ಮಾನಸದಲ್ಲಿ' ಹೀಗೆ ನಿರಾಭಾರಿಗಳನ್ನು ಸದ್ಗುರುಗಳೆಂದು ವರಪುಣ್ಯಾಮಯ ಶರೀರದವರೆಂದು ಪರತತ್ವವನ್ನರುಹುವ ನುಡಿಗಳುಳ್ಳವರೆಂದು ಮೂರು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ವಿಶೇಷಣಗಳ ಪೂರ್ವಕ ಧ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ತ್ರಿಷಷ್ಟಿ ಪುರಾತನರ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಅಣಿಯರದ ಭಕ್ತಿ ಧಾರುಣಿಗೆ ಪೊಸತಾಗಿ ಮ। ನ್ನಣೆಯೊಳೀಶಂಗೆ ಶಿವಲಿಂಗವಿತ್ತ ಕಲಿ। ಗಣನಾಥನೆನ್ನ ಕುಲಗುರುವು' ಎಂದು ಕಲಿಗಣನಾಥರನ್ನ ತಮ್ಮ ಕುಲಗುರುಗಳೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು. ೬೩ ಮಂದಿ ಪುರಾತನರಲ್ಲಿ ಕಲಿಗಣನಾಥರು ವೀರಶೈವರೆಂದು ಚರಿತ್ರಾಂಶದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಪುರಾತನರನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಹೊಗಳಿದರೂ ಈ ತರದ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಇದು ಅವರ ಮತಾಭಿಮಾನ ದ್ಯೋತಕವಿದೆ. ಮತ್ತು 'ಇಂಗಡಲೊಳಗಿಂಪು ಬೆಳದಿಂಗಳೊಳು ತಂಪುಕುಪು। ಮಂಗಳೊಳು ಕಂಪುವೆರೆದಂತೆ ಪ ಮನೊಳು । ಪಿಂಗದಪಸುತೆಗೆನತನಪ್ಪೆ॥' ಎಂಬ ವೀರಶೈವ ಶಿವಾದ್ವೈತಪರವಾದ ಶಕ್ತಿನಮಸ್ಕಾರವೂ 'ಶರಣರಂ

ಪಾರ್ವತೀಶ್ವರನಿಗಿಂತಧಿಕವೆಂ। ದೊರೆವಾಗಮವನು ತಿಳಿದು ನಾನವರ ಪದ। ಸರಸಿಜಂಗಳನೆನುತಿರ್ಪೈವೆ॥, ಒಮ್ಮೆ ಗಣಪತಿಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸೇನಾಧಿಪಂ। ಗೊಮ್ಮೆ ವೀರೇಶಂಗೊಮ್ಮೆ ನಂದೀಶ್ವರಂ। ಗೊಮ್ಮೆ ನಾನೊಲಿದಾನತನಪ್ಪೆ॥ ಚಿನ್ನವಾಭರಣತೆಯಿನ್ನಾಮರೂಪಭೇ। ದಂ ನಿಜವೆನಿಸಿ ದಂತೀಶನ। ಭಿನ್ನಾಭಿಧಾನ ಮೂರ್ತಿಗಳೆನಲಿಸೆವ ಸಂ। ಪನ್ನಗಣಾಳಿರಕ್ಷಿಪುದೆನ್ನ ಈ ಶರಣಗಣವೃಂದದ ಸ್ತುತಿಗಳೂ ವೀರಶೈವರೆನ್ನುವದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತವೆ. ಅನ್ಯಮತೀಯರಾಗಿದ್ದರೆ ಇವರಂತೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಸ್ತುತಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಅಥವಾ ನಾಮನಿರ್ದೇಶವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿಯು ವೀರಶೈವಲಕ್ಷಣಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಶಾಂಭವವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ರಮಿಸುವ ಶೈವನಪ್ಪುದರಿಂತತ್ಸಂಜ್ಞೆಯುಳ್ಳಾತನಾಗಿ ಜಗತ್ಪೂಜ್ಯನಪ್ಪಾತನೇ ವೀರಶೈವನಪ್ಪಂ' ಮುಂದೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ತಾರತಮ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಷಟ್‍ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಿಗಳಧಿಕರವರಿಗೆ ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನವಿಲ್ಲವಾಗಿ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಂದ ಷಟ್‍ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ವೀರಶೈವರೇ ವಂದಿಸಲು ಪೂಜಿಸಲು ಯೋಗ್ಯರಹುದು' ಈ ವಾಕ್ಯಗಳು ವೀರಶೈವರಿದ್ದಲ್ಲೇ ಹೀಗೆ ಹೊರಸೂಸಿರುವವೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾವೇ ಪಾರಮಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನನೆನಿಪ ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿಯು ಅನಿಮಿತ್ತಬಂಧುತ್ವದಿಂ ನೆನೆದು ನೋಡಿ' ಎಂದು ಶಿವಯೋಗಿಪದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರು. ವೀರಶೈವೇತರರು ಯಾರೂ ಶಿವಯೋಗಿ ಶಬ್ದವನ್ನು ವ್ಯವಹರಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ನೂರೊಂದು ಸ್ಥಲ ಷಟ್‍ಸ್ಥಲ ವಿಷಯ ದೀಕ್ಷಾಕ್ರಮಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವದರಿಂದ ವೀರಶೈವರೇ ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂಬುವದೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದ್ದು ಅದು ಮುಂದೊಂದು ಲೇಖದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಲ್ಪಡುವದು.

ವೀರಶೈವ ವಚನಕಾರರ ಕಾಲ.

(ಲೇಖಕರು— ರಾ. ಸಾ. ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ವಿಜಾಪೂರ.)

ಬನವಸೆನಾಡು.

ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ತರ್ದವಾಡಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಈಗಿನ ವಿಜಾಪೂರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಸಾರವು ಬಿಜ್ಜಳನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಗುಂಟಾಯಿ ತೆಂಬುದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನರಾದ ಶಿವಶರಣರುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನದಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದರ ಮಧ್ಯ, ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಗಳ ಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಮಹತ್ತರವಾದ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆ ಯಿಸಿದುದನ್ನೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತರ್ದ ವಾಡಿ ನಾಡಿನಂತೆಯೇ ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಚಳವಳಿಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದವೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಿಗಾವಿ, ಬನವಸೆ, ಈ ಪಟ್ಟಣಗಳಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯತ್ನ ಗಳು ಜರಗಿದ್ದರಿಂದ, ಹೇಗೆ ತರ್ದವಾಡಿ ೧೦೦೦ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರು ಉದ್ಭವಿಸಿದರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಬನವಸೆ ನಾಡಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನುಹೊಂದಿ ದವರು ಅನುಮಿಷ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ, ಅಜಗಣ್ಣ, ಸತ್ಯಕ್ಕ, ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕ, ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಗೊಗ್ಗಯ್ಯ ಕಾಳಯ್ಯ, ಇವರೇ ಇದ್ದಾರೆ.

ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ವಚನಕಾರರಾಗಿ ಧರ್ಮ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಪಡಿಸಿದರು. ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ಶಿವಯೋಗಿಗಳಾಗಿ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಮ ರಸ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಈ ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಮಹ

ದೇವಿಯಕ್ಕ, ಮತ್ತು ಸತ್ಯಕ್ಕ ಇವರಿಬ್ಬರು ಸ್ತ್ರೀ ವಚನಕಾರರಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಾರೆ ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಈ ಶಿವಶರಣರುಗಳು ತದ್ದೇವಾಡಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿಯು ಶಿವಶರಣರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಂಗತ ಹೊಂದಿದು ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಬಸವೇಶ್ವರರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಡವದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಬನವಸೆನಾಡಿನ ವೀರಶೈವ ಚಳವಳಿಯು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಉದ್ಭವಿಸಿ ಪಸರಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಶೈವ ಧರ್ಮದ ಚಳವಳಿಗಳ ಬರೇ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇಡೀ ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಂಧ್ರ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರುಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿ ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡು ನಡೆಸುತ್ತ ಇದ್ದು ಮುಂದೆ ಅವರು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿ ಪದಾರೂಢನಾದ ಬಳಿಕ ಅವನ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ಸಾರಿ, ಅವನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಧರ್ಮತತ್ವಗಳನ್ನು ವಚನ ವಾಙ್ಮಯದ ಮೂಲಕ ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅವರು ಪಸರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಘನತರವಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವೇ ಅಗ್ರೇಸರನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವು ಬನವಸೆ ೧೨ ಸಾವಿರ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿ ಇಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಾನಗಲ್ಲ ಕದಂಬ ರಾಜನಲ್ಲಿ ಮನ್ನಣೆಹೊಂದಿದ್ದು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ರಾಜನು ೧೦೬೧ ಮತ್ತು ೧೦೬೪ ಈ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಶಿಲಾಲೇಖಗಳಿಂದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ಇರಬಹುದೆಂದು ನಾವು ಹಿಂದಿನ ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಊಹಿಸಿ ಲೇಖವನ್ನು ಬರೆದುದು ವಾಚಕರ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿರಬಹುದು ಆದರೂ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವು ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದನೆಂದು ಹೇಳಲು ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ಆಧಾರಗಳು ದೊರೆಯುವದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಅವನು ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯನು ಮತ್ತು ಅವನ ಸಮಕಾಲೀನನು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ಮಂಗ

ಳವಾಡದಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯರಾಜನ ಮಹಾ ಮಂಡಲೇಶ್ವರನಾಗಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬಸವೇಶ್ವರನಂತೆ ಅಲ್ಲಮನು ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋದದ್ದು ತಿಳಿದು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿ ಪದಾರೂಢನಾದ ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದನೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ೧೧೬೨ರ ಸುಮಾರಕ್ಕೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅವನು ಶಿವಶರಣರು ಉಳಿವಿಗೆ ಹೋಗುವ ವರೆಗೂ ಅಂದರೆ ೧೧೬೮ರ ವರೆಗೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿದ್ದು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಉಚ್ಚಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದ.

ಅನುಮಿಷಾರ್ಯನು ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಗುರುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲಿಗನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಅನುಮಿಷನು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಡುವದಿಲ್ಲಾದ್ದರಿಂದ, ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ನೆಲಿಸಿತ್ತೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ, ಅಜಗಣ್ಣ ಇವರು ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಸಮಕಾಲೀನರು. ಶಿವಶರಣೆ ಸಳ್ಯಕ್ಕನಾದರೂ ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದು ಆಕೆಯ ವಚನಗಳನು ನಾವು ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಈಕೆಯು ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನಂತೆ ಬಸವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವದ ಸ್ವಾದವನ್ನು ಉಂಡಂತೆ ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆಕೆಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಉಭಯುತರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯತೆಯು ಬಹಳ ಇರುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಉಭಯುತರು ಪರಸ್ಪರ ಪರಿಚಯಸ್ಥರಿರಬಹುದು. ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನು ಇವರಿಗೆ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನೂ ಬನವಸೆನಾಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದುದು. ಆದರೆ ಇವರೆಲ್ಲರ ತರುವಾಯ ಈತನು ಬಹಳ ದಿವಸಗಳ ವರೆಗೆ ಜೀವಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ಅಬ್ಬಲೂರು ಶಿಲಾಶಾಸನದಿಂದ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಚರಿತ್ರೆಯಂತೂ ಈಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಚನ್ನಾಗಿ ಪರಿಚಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬನವಸೆ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಚಳವಳಿಯು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉದ್ಭವಿಸಿತ್ತೆಂತಲೂ ಇಲ್ಲಿಂದ

ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಧಾನಿ ಪಟ್ಟ ಉಂಟಾದ ಬಳಿಕ ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ತಂದರೆಂತಲೂ ನಾವು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಹೇಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವರಿಸುವದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ರೇವಣ ಸಿದ್ಧನು ಹಾನಗಲ್ಲು ಕದಂಬವಂಶದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ನಾವು ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವೆವಷ್ಟೇ ? ಈ ರಾಜನ ತರುವಾಯ ಇವನ ತಮ್ಮನಾದ ತೈಲಮನು ಹಾನಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಆಳಿದನು. ಆದರೆ ಅವನು ಬಹಳ ದಿವಸ ಆಳಿದಂತೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಅವನ ತರುವಾಯ ಅವನ ಮಗನಾದ ಕೀರ್ತಿದೇವನೆಂಬವನ ಅನೇಕ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ೧೧೫೧ ರಿಂದ ೧೧೬೬ ರ ವರೆಗೂ ಉಪಲಬ್ಧವಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳು ಶಿವಮೊಗ್ಗಾ ಜಿಲ್ಹಾ ಸೊರಬ ತಾಲೂಕಿನ ಮಂಗಳೂರು, ಹಿರೇಇಡಗೋಡು, ಬಹಿರೇಕೊಪ್ಪ, ಕೊರಕೋಡು, ಹಾಯು, ಎಂಬ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಲಬ್ಧವಿರುತ್ತವೆ ಈ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳ ಬಗ್ಗೆ 'ಕರ್ನಾಟಕಾ ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಕಾ' ಶಿವಮೊಗ್ಗೆ ಜಿಲ್ಹೆಯ ೨ನೇ ವ್ಹಾಲ್ಯೂಮು ಸೊರಬ ತಾಲೂಕಿನ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ನಂ. ೪೬೪, ೪೬೬, ೫೬೮, ೧೬೭, ೩೦೬ ಇದ್ದು ಇವುಗಳನ್ನು ವಾಚಕರು ನೋಡಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿದೇವನ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದು ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಇವನ ತಂದೆಯಾದ ತೈಲಮನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವು ಬನವಸೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಅವನಿಗೆ ಮುಗ್ಧಳಾಗಿದ್ದ ಕಾಮಲತೆಯು ಕೀರ್ತಿದೇವನ ಮಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಕೀರ್ತಿದೇವನು ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜನಾಗಿರದೆ ಚಾಲುಕ್ಯ ನೂರ್ಮಡಿ ತೈಲಪನಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವನ ತರುವಾಯ ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಅಂಕಿತನಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಕದಂಬ ರಾಜರ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಹಾನಗಲ್ಲು ಪಟ್ಟಣವು ಬನವಾಸೆ ೧೨ ಸಾವಿರ ನಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಈ ನಾಡಿನ ವಿಸ್ತಾರವು ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಹಾನಗಲ್ಲ ತಾಲೂಕಿನಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಶಿವಮೊಗ್ಗೆ ಜಿಲ್ಹೆಯ ವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಚಾಲುಕ್ಯರಾಜರ ಪರವಾಗಿ ಈ ಮಾಂಡಲಿಕರನ್ನು ತಮ.

ಅಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬನವಸೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರ್ಮದೇವ, ಬಿಜ್ಜಳ, ಮತ್ತು ಕಾಮದೇವ ಎಂಬವರಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಶೂರ ಸೇನಾಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಯ್ಸಳರ ಆಕ್ರಮಣಗಳನ್ನು ಅವರು ತಡೆಯುವಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರೆಲ್ಲರು ಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿವ ಶರಣರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳವಳಿಗಳಿಗೆ ಇವರಿಂದ ಯಾವ ಆತಂಕಗಳೂ ಉಂಟಾದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ

ಬನವಸೆ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನರಾದ ಈ ಎಲ್ಲ ಶಿವ ಶರಣರ ಸ್ಥಾನಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿವರಣೆಗಳು ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯ ೧೧ನೇ ಸಂಪುಟ ಸಂಚಿಕೆ ೪. ಇದರಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ವಾಚಕರು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಸೂಚನೆ ಇದೆ.

ಭವಿ ಭಕ್ತರು

(ಲೇ:— ಬಸವಪ್ಪ ಚೆನ್ನಪ್ಪ ಪಟ್ಟೇದ ಮುಂಟಿಮುರಿ).

ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳು.

(ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿದದ್ದು.)

ಗುರು:— ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆತು, ದೇಹವೇ ತಾನೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ, ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗವಿಡಿದು ಚರಿಸುವವೇ ಮರವು. ಈ ಮರವು ಅಳಿದು ಬಹಿಃಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ವಿಮುಖನಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಆತ್ಮನನ್ನು (ದೇವರನ್ನು) ನೆನೆದು, ಅವನೇ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಅತ್ತ ತಿರುಗುವದೇ ಅಂದರೆ ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗವಿಡಿವುದೇ ಅರಿವು. ಜೀವನಿಗೆ ಅನುಭವದಿಂದ ಈ ಅರಿವು ಉಂಟಾಗುವದೇ ಅವನ ಉದ್ಧಾರದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಬಹು ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯವು. ಆ ಕಾರಣ ಈ ಅರುವಿಗೇ ಗುರುವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೇ ಮುಂದುವರಿದ ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನ ಗೃಹಸ್ಥನನ್ನು ಅರಿಸಿ ಕಂಡುಹಿಡಿದು, ಅವನಿಗೆ ಗುರುವೆಂದು ಶರಣು ಹೋಗಿ, ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ನಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಬಿನ್ನಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಕರುಣೆ ಹುಟ್ಟುವದಕ್ಕೋಸುಗ ಆತನ ಸೇವಾ ಶುಶ್ರೂಷಾದಿಗಳನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟಿಮಾಡಬೇಕು. ಇತ್ತ ತಾನೂ ನಿಜವಾದ ಅಧಿಕಾರಿ (ಪಾತ್ರತೆಯುಳ್ಳವ) ಆಗುವಂತೆ ದೃಢಮನಸ್ಕನಾಗಬೇಕು. ಇಂತಹ ತಕ್ಕ ಗುರುಶಿಷ್ಯರಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಕಾರ್ಯವು ಸಫಲವಾಗುವದು.

ಲಿಂಗ:— ಇಂತಹ ನಿಜಗುರುವು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಲಿಂಗವನ್ನು (ಶಿವಜ್ಞಾನ-ಸತ್‌ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಚಿಹ್ನವನ್ನು) ದಯಪಾಲಿಸಿ ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸ ಹೇಳುವನು. ಸ್ಥೂಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಕಾರಣಗಳೆಂಬ ಮೂರೂ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟ, ಪ್ರಾಣ, ಭಾವಗಳೆಂಬ ಮೂರು ತರನಾಗಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸುವನು. ಈ ಲಿಂಗತ್ರಯ ಪೂಜೆಯಿಂದಲೇ ತ್ರಿಮಲ (ಆಣವ, ಮಾಯಾ, ಕಾರ್ಮಿಕ) ಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ಜೀವನು ಶುದ್ಧಾತ್ಮನಾಗಿ ತಾನೇ ಲಿಂಗವಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುವನು.

ಜಂಗಮಃ— ಹೀಗೆ ತನುತ್ರಯ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗರೂಪ ಬೀಜವು ಗುರುವಿನಿಂದ (ಅರುವಿನಿಂದ) ಬಿತ್ತಲ್ಪಟ್ಟರೂ, ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಜೋಪಾಸನೆ ಮಾಡಿ ಬೆಳಸಿ ಸುಫಲಿತನಾಗುವಂತೆ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ, ಮಹಾ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಲಿಂಗನಿಷ್ಠನಿಗೆ (ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಮರಸಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ) ಮೊರೆ ಇಡಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು. ಆ ಜ್ಞಾನಿಯೇ (ಜ್ಞಾನವೇ) ಜಂಗಮ. ನರಜಂಗಮನು ತಾನು ಸ್ವತಃ ಸದಾಚಾರಿಯೂ ಸುಜ್ಞಾನ ಪುಂಜನೂ ಆಗಿ, ಲೋಕೋದ್ಧಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವದೇ ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯವು.

ಪಾದೋದಕಃ— ಇಂತಹ ಜಂಗಮ (ಸುಜ್ಞಾನ) ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಬಲ್ಲವರ ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನರ-ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದು "ಕೆಲವಂ ಬಲ್ಲವರಿಂದ ಕಲ್ತು ಕೆಲವಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಿಂ ಕೇಳುತ ಕೆಲವಂ ಮಾಳ್ಪವರಿಂದ ಕಂಡು ಕೆಲವಂ ಸುಜ್ಞಾನದಿಂ ನೋಡುತ, ಕೆಲವಂ ಸಜ್ಜನ ಸಂಗದಿಂದಲರಿಯಲ್ ಸುಜ್ಞಾನಿಯಪ್ಪಂ ನರಂ..." ಎಂಬಂತೆ ವಿಧವಿಧದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಕೃತಾರ್ಥನಾಗಬೇಕಾಗುವದು. ಈ ರೀತಿ ಅವರ ಕಾರುಣ್ಯಜಲ (ಕರುಣಾಮೃತ) ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಈಡಾಗುವಂತೆ ವರ್ತಿಸುವದೇ ನಿಜವಾದ ಪಾದೋದಕ ಸ್ವೀಕಾರ

ಪ್ರಸಾದಃ— ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮದಿಂದ ಇಂತು ಪಾದೋದಕ ಪಡೆದವನು ಮುಂದೆ ಅವರಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶುದ್ಧ ಪ್ರಸಾದವನ್ನೂ (ತನುವಿನಿಂದ ಯಾವ ಅನಾಚಾರವೂ ಆಗದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸದಾಚಾರಗಳೇ ಘಟಿಸುವಂತೆ ವರ್ತಿಸುವದನ್ನೂ) ಸಿದ್ಧಪ್ರಸಾದವನ್ನೂ (ಮಾನವನ ಮನದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ಅಂದರೆ ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಕಾಮಾದಿ ವಿಕಾರಗಳೆಲ್ಲ ಲಯವಾಗಿ, ತಾನು ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮನಿರುವೆನೆಂಬ ದೃಢಭಾವವನ್ನೂ, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸಾದವನ್ನೂ ತಾನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇಡೀ ಚರಾಚರ ಜಗವೆಲ್ಲವೂ ಆತ್ಮಲಿಂಗರೂಪವೇ ಇರುವದೆಂಬ ಅನುಭಾವವನ್ನೂ) ಪಡೆದಾಗಲೇ ಮನುಷ್ಯನು ಉದ್ಧಾರಹೊಂದುವನು, ಲಿಂಗೈಕ್ಯನಾಗುವನು.

ವಿಭೂತಿಃ— ಅಂತರಂಗದ ಜೀವರೂಪತನು ಶುದ್ಧಿ ವಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸುವ ಬಹಿರಂಗದ ಸ್ಥೂಲದೇಹಕ್ಕೆ ಅನಾಚಾರ ವಿರಹಿತನಾಗಿ ಸದಾಚಾರಯುಕ್ತನಾಗಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಸದಾಕಾಲ ಎಚ್ಚರಪಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಧರಿಸುವ, ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟ ಅತ್ಯಂತ ಶುದ್ಧವಾದ ವಸ್ತು

ವಿದು. ಪವಿತ್ರವೂ ನಿರ್ಮಲವೂ ಆದ ಗೋಮಯವನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ ಒಳಿತಾಗಿ ಸುಟ್ಟು, ಕಸರು ಕಶ್ಮಲಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಶೋಧಿಸಿ ತೆಗೆದು, ಉಳಿಯುವ ಬರೇ ಬಿಳುಪಾದ ಭಾಗವನ್ನೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ದೃಢೀಕರಿಸಿದ್ದು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾನವನು ನಿಜವಾಗಿ ಮಹಾ ವಿಭೂತಿಪುರುಷನಾಗಬೇಕೆಂಬದನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪವಿತ್ರವಸ್ತುವೇ ಇದಾಗಿರುವದು.

ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ:— ಮನವು ತನ್ನ ಚಂಚಲ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜ್ಞಾನಯುಕ್ತವಾಗಿ (ಲಿಂಗನಿರತವಾಗಿ) ನಿರಂತರವಿರಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸುವ ಬಾಹ್ಯ ಚಿಹ್ನವೇ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯು. ಇದು ರುದ್ರಾಕ್ಷವೃಕ್ಷದ ಬೀಜವು. ರುದ್ರನ ಅಕ್ಷಿಯು (ತೃತೀಯ ಫಾಲನೇತ್ರವು) ಅಚ್ಚ ಜ್ಞಾನವೇ ವಿನಾ ಬೇರೊಂದಲ್ಲ. ತ್ರಿಪುರ (ದೇಹತ್ರಯ) ದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ರಾಕ್ಷಸತ್ರಯ (ಮಲತ್ರಯ) ವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವದಕ್ಕೆ ರೌದ್ರತೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಶಿವನು ತೀಕ್ಷ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿಟ್ಟಿಸುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಉದುರಿದ ಹನಿಗಳೇ (ಪ್ರಕಟವಾದ ಪರಮ ಜ್ಞಾನರೂಪವೇ) ಇವು. ಇವುಗಳನ್ನು ಮನಶ್ಶುದ್ಧಿಯ (ಮಲಶುದ್ಧಿ) ಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಬಾಹ್ಯ ಕುರುಹೆಂದು ಲಿಂಗಾಯತರು ಸ್ಥೂಲ ತನುವಿನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಧರಿಸಬೇಕು.

ಮಂತ್ರ:— ಇದು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ "ನೀನು ಶರೀರವಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲ, ಮನವಲ್ಲ, ಪ್ರಾಣವಲ್ಲ, ಶುದ್ಧ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲದೆ ಬೇರಾವುದೂ ಅಲ್ಲ" ಎಂಬುದನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಮನನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ತಾರಿಸುವದರಿಂದ ಮಂತ್ರವೆನ್ನುವರು. ಅದನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ಜಪಿಸಿ ಜೀವನು ತಾನು ಕೇವಲ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಹೊಂದುವನು. ಕೀಟಕವು ತನ್ನನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟು ಸಲುಹುವ ಕುಂಬಾರಹುಳವನ್ನೇ ಯಾವಾಗಲೂ ನೆನೆನೆನೆದು ತದ್ರೂಪವೇ ಆಗುವದೆಂಬದು ಎಲ್ಲರ ಅನುಭವದ ಸಂಗತಿ.

ಪಂಚಾಚಾರಗಳು.

ಆಚಾರವು ಧರ್ಮದೊಂದು ಮುಖ್ಯಾಂಗವಾಗಿದೆ, ತಳಹದಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದರೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ''ಆಚಾರಃ ಪ್ರಥಮೋ ಧರ್ಮಃ'' ಎಂದು ಅದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಚಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೀತಿಯಿಲ್ಲ. ನೀತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆಚಾರವಿಲ್ಲ. ನೀತಿಧರ್ಮವು ಮಾನವ

ಸಮಾಜಸುಧಾರಣೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲರೂ ಸಜ್ಜನರೂ ರೋಗಪೀಡಿತರೂ ಅಂಗಹೀನರೂ ಮೊದಲಾಗಿ ಸಕಲರೂ ಇರುವದುಂಟು. ಅವರೆಲ್ಲರ ಪೋಷಣೆಯೂ ರಕ್ಷಣೆಯೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಒದಗಿ, ಈ ಭೂಲೋಕವು ಸಕಲರ ಸರಿಸಮಾನತೆಯ ಹಾಗು ಸೌಕರ್ಯದ ಸ್ಥಾನವಾಗಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಧರ್ಮವೂ ತದಂಗಭೂತವಾದ ಸದಾಚರಣೆಯೂ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕೇ ಬೇಕು.

ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ತೋರ್ಪಡಿಸಲಾಗುವ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರು ಐದು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವನ್ನು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹೇಳುವ ಬದಲು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ವಂದ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರರ ವಚನದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದಿಡುವೆನು. " ಲಿಂಗವೇ ಪರವೆಂದರಿದು ಅನ್ಯದೇವರ ಭಜನೆಯಿಲ್ಲದಿರ್ಪುದೇ ಲಿಂಗಾಚಾರ, ಸತ್‌ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಧನವ ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಗುರು ಲಿಂಗ--ಜಂಗಮದಾಸೋಹ ಪರೋಪಕಾರ ಮಾಡುವದೇ ಸದಾಚಾರ, ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗವಿರ್ಪ ಶಿವಭಕ್ತನೇ ಶಿವರೂಪವೆಂದರಿದು ಅವರ ಮಂದಿರವ ಪೊಕ್ಕು ವಿಕ್ಕಿದನುಂಬುದೇ ಶಿವಾಚಾರ, ಶಿವನಿಂದೆಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳದಿಪ್ಪುದೇ ಗಣಾಚಾರ, ಶಿವಭಕ್ತರ ಶಿಶುವು ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿರ್ಪುದ ಕಂಡು ಯಜಮಾನನೆಂದರಿದು ನಮ್ರಭಾವದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಭೃತ್ಯಾಚಾರ, ಇಂತೀ ಪಂಚಾಚಾರ ಸಂಯುಕ್ತವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಶಿವಭಕ್ತನೊಕ್ಕಿವಿಕ್ಕಿದಸಿಕ್ಕಿ ಸಲಹೋ ಕೂಡಲಚನ್ನಸಂಗಮದೇವ !

ಈಗ ನಾವು ಈ ಆಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆತು ಅವನ್ನು ಸಮಾಜದಿಂದ ತಳ್ಳಿಹಾಕಿದ್ದೇವೆಂದು ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಒಡಂಬಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ನೀತಿ ಸದಾಚಾರಗಳೆಲ್ಲ ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದೆ ಗುಳೇಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಎತ್ತ್ರೋಹೋಗಿ ಎಂದೋ ಮಾಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸರಕಾರದ ಕಾನೂನುಗಳು ವ್ಯಾಪಿಸಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಈಗ ಯಾರೂ ಹೇಸುವದಿಲ್ಲ, ಹಿಂಜರಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವು ಬೈಲಿಗೆ ಬರಬಾರದೆಂದೂ ಬಂದರೂ ಸರಕಾರದ ಕಾನೂನುಗಳ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಸಿಗದೆ ತಾವು ಅದು ಹೇಗೆ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ, ಹಂಚಿಕೆ ಹಾಕುವದರಲ್ಲೇ ಜನರೆಲ್ಲ ನಿಮಗ್ನರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ

ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಜಯಬಂದರೆ ಸಾಕು. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಕಾದ ಸುಳ್ಳು, ಮೋಸ ಗಾರಿಕೆ, ದಂಭಾಚಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮನಬಂದಂತೆ ಅವಲಂಬಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಏನೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲೆಂಬುದು ಈಗ ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರಚಾರಗೊಂಡಿದೆ. ಆಕಾರ ದಲ್ಲಿ ಸೊಕ್ಕಿದಕ್ಕಲಾಗಿದ್ದರೂ ವೈಗಳ್ಳತನದಿಂದ ಮುಂಗೈಗೆ ಜೋಳಿಗೆ ಏರಿಸಿಕೊಂಡು ಭಿಕ್ಷೆಬೇಡಿ ಬಾಳಲಿಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೂ ನಾಚುವದಿಲ್ಲ. ಮೊದ ಲಿನ ಸತ್ಯ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತನ, ದಯಾ, ನ್ಯಾಯ. ನೀತಿಗಳೆಲ್ಲ ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸತ್ತುಹೋಗಿವೆ ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲರ ಅನುಭವದ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಒಳಗೊಂದು ಹೊರಗೊಂದು ನಡಿಸುವ ಮಹಾ ರಾಯರನ್ನೇ ನಾವು ದೊಡ್ಡಮುತ್ಸದ್ದಿಗಳೆಂದೂ ಬಹು ಬುದ್ಧಿವಂತರೆಂದೂ ನಿರ್ಲಜ್ಜತನದಿಂದ ಹೊಗಳುತ್ತೇವೆ. ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಅನಾ ಚಾರವು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾಳಹತ್ತಿ, ಭೂಲೋಕವು ಯಾತನಾಮಯ ಯಮ ಲೋಕವಾಗಿದೆ, ಎಂದು ನಿಃಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು! ಇದಾ ಯಿತು ನಮ್ಮ ಸದಾಚಾರದ ಗತಿ !!

ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಲಿಂಗಾಚಾರದ ಸ್ಥಲವನ್ನು ಬಹು ದೇವತಾರಾ ಧನವು ಹಿಡುಕೊಂಡಿದೆ. ಶಿವಾಚಾರದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅನೇಕ ಪಂಗಡ ಗಳೂ ಜನ್ಮಸಿದ್ಧ ಮೇಲುಕೀಳುಗಳೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಗಣಾಚಾರದ ನೆನಪೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಕೇವಲ ನಿರ್ಲಜ್ಜರೋ ನಪುಂಸಕರೋ ಎಂಬಂತೆ ಅದರ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗುವದನ್ನೇ ಎಲ್ಲರೂ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿ ದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ "ನಾನು ಗಣಾಚಾರಿ" ಎಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕು ಎತ್ತುವವರು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಭೃತ್ಯಾಚಾರವನ್ನು ದೂರ ಹೊರ ಗಟ್ಟಿ ಓಡಿಸಿ, ಅಹಂಕಾರ ಮದ ಮತ್ಸರಾದಿಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ತಾಂಡ ವನೃತ್ಯಮಾಡಹತ್ತಿವೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಪಂಚಾಚಾರಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯು. ಈ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ನಾವು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಿಂದ ಪಾಲಿಸಿ ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ, ನಮಗೆ ಎಂದೆಂದೂ ಸುದಿನಗಳು ಬರಲಾರವೆಂಬದನ್ನು ವೀರಶೈವರು ತಮ್ಮ ಪದರಲ್ಲಿ ಗಂಟು ಹಾಕಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

—ಃಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳುಃ—

ಇವು ಸಕ್ರಿಯ ಜ್ಞಾನ-ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಸುತ್ತ ಅದರ ಶಿಖರಾಗ್ರಕ್ಕೆ ಏರಿಸುವ ಮೆಟ್ಟಲುಗಳಂತೆ ಅವೆ.

ವೀರಶೈವರು ಕರ್ಮ ಮಾರ್ಗಿಗಳಲ್ಲ, ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಿಗಳು! ಕರ್ಮಕಾಂಡವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಅವರು ಜ್ಞಾನಕಾಂಡವನ್ನು ಭಜಿಸಿದರು. ಅಂತೇ ಕರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ವೇದಗಳ ಬಹು ಭಾಗವು ಅವರಿಗೆ ನಿಷೇಧವೆನಿಸಿತು. ಸ್ಪೃಶ್ಯಾದಿಗಳು ಭೇದ ಭಾವನೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದುದರಿಂದ ಅವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಿ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಸಮತ್ವವನ್ನು ಹರಡಿದರು. ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವೈಷಮ್ಯ, ಸೂತಕ, ಸ್ಪೃಶ್ಯಾಸ್ಪೃಶ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆಯ ಸ್ತೋಮ, ಜನ್ಮತಃ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೇಲುಕೀಳುಗಳ ಕಲ್ಪನೆ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮೂಲ ಕಿತ್ತೊಗೆದರು. ಇವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವೂ ತದನುಸಾರ ಕ್ರಿಯೆಯೂ (ವರ್ತನವೂ) ಬಹು ಪ್ರಿಯವಾದವುಗಳು. ಕ್ರಿಯೆ ಇಲ್ಲದ ಜ್ಞಾನವೂ, ಜ್ಞಾನರಹಿತವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ತ್ಯಾಜ್ಯವಾಗಿರುವವು. ಎರಡು ಪಕ್ಕಗಳಿಲ್ಲದೆ ಒಂದೇ ಪಕ್ಕದಿಂದ ಪಕ್ಷಿಯು ಅದು ಹೇಗೆ ಹಾರಲರಿಯದೋ ಅದರಂತೆ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನ-ಕ್ರಿಯೆಗಳೆರಡೂ ಕೂಡಿಯೇ ಸಾಗಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಮತವು. ಆದುದರಿಂದ ನುಡಿಯಂತೆ ನಡೆಯುವದೂ ನಡೆಯಂತೆಯೇ ನುಡಿಯುವದೂ ಇವರ ಜೀವನ ರಹಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಂಗದ ಮೇಲೆಯೂ ಒಳಗೂ ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಸತತವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ, ತಾನು ಲಿಂಗರೂಪವಾಗಿ, ಸರ್ವತ್ರ ಲಿಂಗಭಾವನೆಯನ್ನು ಬಲಿಸಿ, ಅದರೊಳಗೆ ತಾನು, ತನ್ನೊಳಗೆ ಅದು ಬೆರೆದು, ಏಕವಾಗುವದೇ ಲಿಂಗವಂತನ ಅಂತಿಮ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿದೆ. ಆದ ಕಾರಣ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಸಮಭಾವನೆಯನ್ನು ತಾಳುವದೇ ಅವನ ಧೋರಣವಲ್ಲದೆ, "ತಾನು ಬೇರೆ ಇತರರು ಬೇರೆ ತನ್ನ ಹಾಗು ಅವರ ಹಿತಾಹಿತಗಳು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ" ಎಂದು ಬಲ್ಲ ವೀರಶೈವನು ತಿಳಿಯುವದೇ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾದರೆ ಅವನೂ ಭವಿಯೇ ಹೊರತು ಭಕ್ತನೆಂದೂ ಆಗಲಾರನು.

ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಶರಣರ ಮುಂದಿನ ವಚನವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕು. "ಭಕ್ತಂಗೆ ಕ್ರಿಯೆ ಮಹೇಶ್ವರಂಗೆ ನಿಶ್ಚಯ, ಪ್ರಸಾದಿಗೆ ಅರ್ಪಣ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಗೆ ಯೋಗ, ಶರಣಂಗೆ ನಿಬ್ಬೆರಗು, ಐಕ್ಯಂಗೆ ನಿರ್ಲೇಪ... ಮಾತುಳಂಗ ಮಧುಕೇಶ್ವರ" ಇದು ಬಹು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಸೂತ್ರರೂಪದಿಂದ ಹೇಳಿರುವದು. ಇದರ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ತುಸು ಮಾಡುವದು ಅವಶ್ಯವದೆ:—

೧ ಭಕ್ತಂಗೆ ಕ್ರಿಃ— ಇಲ್ಲಿ ಭಕ್ತನೆಂದರೆ ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸದಾಚಾರಣೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಗಿ ಹೆಣಗಾಡುತ್ತ ಮುಂದರಿಯುವ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತನೆಂದೂ, ಕ್ರಿ, ಯೆಂದರೆ ಕ್ರಿಯೆ ಇಲ್ಲವೆ ಸದಾಚರಣೆ ಎಂದೂ ಅರಿಯಬೇಕು. ಆಚಾರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಭಜಿಸುವದೇ ಈತನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಈತನು ಶಿವಸ್ವರೂಪನು.

೨ ಮಹೇಶ್ವರಂಗೆ ನಿಶ್ಚಯಃ— ಈಶ್ವರನು (ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತನು) ಕೈಕೊಂಡ ಸದಾಚರಣ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪ್ರಗತಿಹೊಂದಿ ನಿಶ್ಚಯ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಂತನಾಗಿ, ಗೌರವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಲದ ವರೆಗೆ ಅನುಕರಣೀಯನಾಗಿ ಶೋಭಿಸಬೇಕು. ಇವನು ನಿಷ್ಠಾಭಕ್ತನು. ಅಂತೇ ಸದಾಚಾರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗುವದು. ಇಂತಹ ಆಚಾರೋತ್ಕೃಷ್ಟ (ಗುರು) ಲಿಂಗವನ್ನು ಭಜಿಸಿ ನಿರಂತರ ಅದರೊಳು ನಿರತನಾಗಿರುವದೇ ಈತನ ಕರ್ತವ್ಯ.

೩ ಪ್ರಸಾದಿಗೆ ಅರ್ಪಣಃ— ಈತನು ಅವಧಾನ (ಸಂಪೂರ್ಣ ಎಚ್ಚರವುಳ್ಳ) ಭಕ್ತನು. ಹಿಂದಿನವೆರಡು ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕೊಂಕಿಸದೆ, ಸರಿಯಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತ ಬಲು ಎಚ್ಚರುಳ್ಳವನಾಗಿ, ತನ್ನ ದೇಹ-ಕರಣೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಪ್ರಾಣ-ಭಾವ, ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲವಮಾಡಿಕೊಂಡು (ಅಂದರೆ ಅಹಂಕಾರ-ಮಮಕಾರಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿ ಕರ್ತವ್ಯ (ಕಾಯಕ) ತತ್ಪರನಾಗಿ ಶಿವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತನಾದುದನ್ನೇ ಶಿವಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಶಿವಾರ್ಪಿತ (ಲಿಂಗಾರ್ಪಿತ) ಮಾಡಿ ಲಿಂಗದೊಡನೆಯೇ ತಾನು ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರಸಾದರೂಪವಾಗಿ ಭೋಗಿಸಬೇಕು. ಸರ್ವಾರ್ಪಣ ಮಾಡಿ ತಾನು ಶಿವನಾಗುವದೇ (ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಭಜಿಸುವದೇ) ಈತನ ಕರ್ತವ್ಯ.

೪ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಗೆ ಯೋಗಃ— ಇವನು ಅನುಭವ ಭಕ್ತನು. ಆತ್ಮಾನುಭವವನ್ನು ಒಳಿತಾಗಿ ಹೊಂದಿದವನು. ಯೋಗವೆಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ತಾನು ಬೆರೆದು ಬಿಡುವದು. "ಆತ್ಮವತ್ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ" ಎಂಬ ತತ್ವಾನುಸಾರವಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಆತ್ಮವಸ್ತುವೇ ಸಕಲಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರ

ದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವದರಿಂದ, ಅವೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಅಥವಾ ಜಗದಾತ್ಮನೇ ತನ್ನ ಆತ್ಮವು, ಎಂದರಿತುಕೊಂಡು ಅವುಗಳೊಡನೆ ಏಕರೂಪವಾಗಬೇಕು. ಸಕಲ ಭೂತಹಿತನಾಗಬೇಕು. ಯಾವ ವೈಷಮ್ಯವನ್ನೆಣಿಸದೆ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಹೊಂದಬೇಕು. ಚರಲಿಂಗವನ್ನು (ಚಲಿಸುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲ ಲಿಂಗರೂಪವೆಂಬದನ್ನು) ಭಜಿಸಿ ಬೆರೆಯುವದೇ ಇವನ ಕರ್ತವ್ಯ.

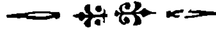
೫ ಶರಣಂಗೆ ನಿಬ್ಬೆರಗು:— ಇವನು ಆನಂದ ಭಕ್ತನು. ತೋರುವ ಚರಾಚರ (ಚರ+ಅಚರ) ವೆಲ್ಲವೂ ಲಿಂಗರೂಪವೇ ಎಂದು ಮನಗಂಡು, ಕೇವಲ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಬಿಡುವದೇ ನಿಬ್ಬೆರಗು. ಈ ನೋರೆಗೆ ಸಕಲವೂ ಲಿಂಗರೂಪವೆಂಬ ಮಹಾಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪಡೆದು, ಆ ಪ್ರಸಾದ ಲಿಂಗವನ್ನೇ ಸದಾ ಭಜಿಸುತ್ತ ಇರುವದೇ ಈತನ ಕರ್ತವ್ಯ.

೬ ಐಕ್ಯಂಗೆ ನಿರ್ಲೇಪ:— ಈತನು ಸಮರಸ ಭಕ್ತನು. ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನು. ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಮಾತ್ರ ಲೋಕೋದ್ಧಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಕಾಮನೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಲೂ ಪ್ರಾಪ್ತಸರ್ವವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅನಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಭೋಗಿಸುತ್ತಲೂ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲೇಪದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ಮಹಾಲಿಂಗರೂಪ ವ್ಯಾಪಕ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಜೀವಿಸುವದೇ ಇವನ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಇದು ಭಕ್ತತ್ವ (ವೀರಶೈವತ್ವ) ದ ಸಂಕ್ಷೇಪ ಸ್ವರೂಪದ ಶೀರ ಸ್ಥೂಲಮಾನದ ವಿವರಣವಾಯಿತು. ಇಷ್ಟರಿಂದಾದರೂ ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹಾಗು ತಮ್ಮ ಮತದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದು ಮಸಮಸಕಾದುದೇ ಆಗಲೊಲ್ಲದೇಕೆ ಚಿತ್ರವು ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಬಹುದೆಂದು ನಂಬಿರುವೆನು.

ಮುರಳಿ ಉತ್ತರಿಸಿದುದು !

(ಶ್ರೀ. ವೀರೇಶ್ವರ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ.)

ಮೈಲೇಶ್ವರದ ಶ್ರೀಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇಶಿಕರೆಂಬುವವರು "ಶಿವಾನುಭವ"ದ ೧೪ನೆಯ ವರ್ಷದ ೪ನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದು ಇದೇ ವರ್ಷದ ಒಂದನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಬರೆದಿದ್ದ ಲೇಖನವನ್ನು ಟೀಕಿಸಿ... ಕೊನೆಗೆ "ಇನ್ನಾದರೂ ಮುರಳಿ ಉತ್ತರಿಸಲಿ!" ಎಂದು ಸವಾಲು ಹಾಕಿ ತಾವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈಗ ಮುರಳಿ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಶ್ರೀಯುತರು ನಮ್ಮ ಲೇಖನವನ್ನು ಟೀಕಿಸುತ್ತಾ ಶ್ರೀ ಬಸವಾದಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ "ವೀರಶೈವ" ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದ್ದಿತೆಂದೂ ಆ ಶಬ್ದವನ್ನುಳ್ಳ ಆಗಮವಾಕ್ಯವನ್ನು ಅನೇಕ ಶರಣರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆಂತಲೂ, ಬರೆದು ಷಟ್ಸ್ಥಲಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರು, ಶ್ರೀ ಶಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರರು, ಶ್ರೀ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯರು, ಶ್ರೀ ಮಾಚಿದೇವರು, ಅಪುವಿನ ಮಾರಿತಂದೆಗಳು ಮುಂತಾದ ಕೆಲ ಶರಣರ "ವೀರಶೈವ" ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವಚನ ಭಾಗಗಳನ್ನುದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆಯಲ್ಲದೆ ವೇದಾಗಮ ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವರೂ ಅಚಲವಾದ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಡಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರೆ ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರು ನಮ್ಮ ಲೇಖನವನ್ನು ಟೀಕಿಸಲು ಹೊರಟು ದಾರಿತಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಅವರು ಟೀಕಿಸಲು ಹೊರಟಿರುವ ನಮ್ಮ ಲೇಖನದ ಮುಖ್ಯಾಂಶವು ಹೀಗಿದೆ:—

"ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಇದ್ದ ಶೈವಧರ್ಮ"ವನ್ನು "ವೀರಶೈವ"ವೆಂದು ವಾದಿಸುವ ಮಹಾಶಯರುಗಳು, "ವೀರಶೈವ" ಧರ್ಮ ತತ್ವದ ತಿರುಳೆನಿಂತಿರುವ ಕರಣಹಸಿಗೆ, ಮಿಶ್ರಾರ್ಪಣ, ಮಿಶ್ರ ಷಟ್ಸ್ಥಲವಚನ, ಏಕಾದಶ ಪ್ರಸಾದ ವಿಚಾರವಾಕ್ಯ, ಮುಂತಾದ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯಾಗಲಿ ಅಥವ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು

ಕಡಿಮೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವಷ್ಟೇ ಆಗಲಿ ವೀರಶೈವ–ಶಿವಾನುಭವ--ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಬೇರೆ ಹೆಸರಿನ ಶಾಸ್ತ್ರಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಯಾರಿಂದಲಾದರೋ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆಯೆ? ಬರೆದಿದ್ದರೆ ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರೇನು? ಬರೆದವರ ಹೆಸರು ಕಾಲಗಳಾವುವು? ಕೊಲದೆ ಹೊಲಸು ತಿನ್ನದೆ ಸದಾಚಾರ ಸುವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸರ್ವಕಾಯಕಗಳನ್ನಾಚರಿಸುವವರಲ್ಲಿಯೂ ಮೇಲು ಕೀಳುಗಳನ್ನೆಣಿಸದೆ, ಶಿವಸ್ವರೂಪಿಗಳಂತೆ ಕಂಡು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ, ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಅಷ್ಟಾವರಣ, ಪಂಚಾಚಾರ, ಷಟ್ಸ್ಥಲಾಚರಣಾದಿ ಕ್ರಮಬದ್ಧವೂ, ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವೂ, ಆದ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿನಿಯಮಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ "ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಲೇಸ ಬಯಸುವ" ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ "ವೀರಶೈವ ಅಥವಾ ಲಿಂಗವಂತ" ಧರ್ಮವಾಗಲಿ ಧರ್ಮತತ್ವವಾಗಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಜನಾಂಗ-ಸಮಾಜ-ವಾಗಲಿ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ--ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ--ದ್ದುವೆ? ಎಂಬೀ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದಿಯಾಗಿ ಸರ್ವ ಜನರೊಪ್ಪುವಂತೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಎಂಬೀ ವಿಷಯವನ್ನು ಟೀಕಿಸಿ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಹೊರಟ ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರು ದಾರಿತಪ್ಪಿ, ಶ್ರೀ. ಬಸವಣ್ಣನವರೂ ಅವರ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಾದ ಅನೇಕ ಶರಣರೂ "ವೀರಶೈವ" ಶಬ್ದವನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಸಿ–ಮರೆತೋ ಏನೋ-ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಅವರೂ ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ!

ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಮತ್ತು ಅವರಿಂದೀಚಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ವೀರಶೈವ ಅಥವಾ ಲಿಂಗವಂತ ಮತಧರ್ಮವೂ ಆ ಹೆಸರೂ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡಿತೆಂಬ ಅನೇಕ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧಕರ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರು ಖಂಡಿಸಲು ಹೊರಟು, ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ವೀರಶೈವ ಸ್ವತಂತ್ರ ಗ್ರಂಥವನ್ನಾಗಲೀ ಇನ್ನಿತರ ಆಧಾರವನ್ನಾಗಲೀ ತೋರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೇ ಬರೆದು ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಿರುವುದೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಲ್ಲವೇ? ವೀರಶೈವವು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿತೆಂಬುದಕ್ಕೆ?

ಇನ್ನು "ವೀರಶೈವ" ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವ ಆಗಮ ವಾಕ್ಯಗಳ ವಿಚಾರ: — ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ 'ಪಾರಮೇಶ್ವರಾಗಮ, ಸುಪ್ರಭೇದಾಗಮ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಗಮ, ವಾತುಲಾಗಮ, ಸ್ವಯಂಭುವಾಗಮ, ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ "ವೀರಶೈವ" ವು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಇನ್ನಿತರ ಕಾಶ್ಮೀರವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಪುರಾತನಾಗಮಗಳ ಶೈಲಿಗೂ ಈ "ವೀರಶೈವ"ವು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತವಾಗಿರುವ ಆಗಮ ಭಾಗಗಳ ಶೈಲಿಗೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪುರಾತನಾಗಮಗಳಿರುವ ತ್ರಿಪದಾರ್ಥ, ಚತುಷ್ಪಾದ ವರ್ಣನಗಳೆಂಬ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಈ ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನೂ ಶ್ರೀ ಮೈಲೇಶ್ವರದ ದೇಶಿಕರು ಗಮನಿಸುವರೆಂದು ನಂಬುತ್ತೇವೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ಈ "ವೀರಶೈವ"ವು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತವಾಗಿರುವ ಆಗಮ ಭಾಗಗಳ ಶೈಲಿ ಭಾಷಾವೈಖರಿ, ವಿಷಯ, ವ್ಯಕ್ತಿಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳು "ವೀರಶೈವವನ್ನು ಜಗದಾದಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದೀಚಿನ ಕೆಲ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳು ಆಗಮಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇದನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ" ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನೂ ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಅಲ್ಲದೆ ಮಾನ್ಯರಾದ ರಾವ್‌ಸಾಹೇಬ ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರೂ ಸಹ ಈ "ವೀರಶೈವ" ಶಬ್ದವನ್ನು ಕುರಿತು ಕಳೆದ ವರ್ಷದ ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಪುಟದ ನಾಲ್ಕನೂರ ಅರವತ್ತನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ "ವೀರಶೈವ" ಈ ಶಬ್ದವು ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಶತಮಾನದ ತರುವಾಯ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆಂತಲೂ, ಒಂದುವೇಳೆ ಆ ಗ್ರಂಥವು ಪುರಾತನ ಕಾಲದ್ದೇ ಎಂದು ಧೃಡಪಟ್ಟಲ್ಲಿ "ವೀರಶೈವ" ಈ ಶಬ್ದವಿದ್ದ ಶ್ಲೋಕವು ಅಥವಾ ಉಕ್ತಿಯು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ವೀರಶೈವ ಆಗಮಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವ ಕೆಲ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಅವು ಪುರಾತನ ಗ್ರಂಥಗಳಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದವು ಬರತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವು ಬಸವನ ಕಾಲದ ತರುವಾಯ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆಂತಲೂ, ನಿಜವಾದ ಆಗಮಗಳು ಬೇರೆ ಇರುತ

ವೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ." ಮುಂತಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ. ದೇಶಿಕರು ಇದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಇನ್ನು 'ವೇದಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರು ಅಚಲವಾದ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರ:—

ನಮ್ಮ ಆದ್ಯರು ಸಮಾಜರಚನಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮ-ಸಮಾಜ-ಗಳಲ್ಲಿಯ ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಪೋಣಿಸಿದ್ದಾರೆನ್ನಬಹುದು. ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಆದ್ಯರ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರಗಳು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಸಮಾಜಗಳಿಗೂ ಸಮನ್ವಯವಾಗುವವೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಕೇವಲ ವೇದಾಗಮಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಕ್ರೈಸ್ತರ ಬೈಬಲ್, ಮಹಮದೀಯರ ಖುರಾನ್, ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳ ಉತ್ತಮಾಂಶಗಳೂ ನಮ್ಮ ಮತಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಆದರೆ? ಹಾಗೆ ಇದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವೆಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಾಗುವವೇನು? ಆದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಸಮನ್ವಯವಾಗುವ ಉತ್ತಮಾಂಶಗಳಿಗಾಗಿ ಅವು ವೇದ, ಬೈಬಲ್, ಖುರಾನ್ ಮುಂತಾದ ಯಾವುವೇ ಆಗಿರಲಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಗೌರವ, ಪೂಜ್ಯತೆ, ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸೋಣ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಅವೆಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳೇ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಅವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಅಚಲವಾದ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಡಬೇಕೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವುಳ್ಳ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳ ಯಾವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೂ ಶೋಭಿಸುವ ಮಾತಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ವೇದಾಗಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮತತತ್ವಗಳಿಗೆ ಹೋಲುವ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳು ಉಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅವುಗಳು ವೀರಶೈವಮತ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲವೆಂತಲೂ "ವಚನಶಾಸ್ತ್ರ"ವೇ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥವೆಂತಲೂ ನಮ್ಮ ಆದ್ಯರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವುದು.

ಮಾನ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ. ರಾವ್‌ಸಾಹೇಬ್ ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರೂ ತಾವು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ" ಗ್ರಂಥದ ಎರಡನೇ ಭಾಗದ ೫೯೭ ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ವೇದಾಗಮ ಪುರಾಣಾದಿಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ವಚನಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಸ್ವತಂತ್ರಧರ್ಮಗ್ರಂಥವೆಂಬ ಪರಂಪರಾಗತ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸಿ ತಮ್ಮ ಅಮೌಲ್ಯವಾದ

ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ. ವೈಲೇಶ್ವದ ದೇಶಿಕರು ಇದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಹಸ್ರಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮತವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡರೆ ಹೆಚ್ಚು ಗೌರವವಾಗಲೀ ಶತಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮತವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡರೆ ಕಡಿಮೆ ಗೌರವವಾಗಲೀ ದೊರೆಯುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಕಾಲವಿದಲ್ಲ.

ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಾದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಕುಲವು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಅಜ್ಞಾನಯುಕ್ತವಾದ ಅನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದೂ ಚನ್ನಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಈಗಿನ ಮನುಷ್ಯಕುಲದ " ನಾಗರಿಕ " ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕನಿಷ್ಠವೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದೀತು.

ಆದುದರಿಂದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಮತವೆಂದರೆ ಅಗೌರವವಾದೀತೆಂಬ ತಪ್ಪು ತಿಳವಳಿಕೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸರ್ವರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ವೃಥಾ ಇಲ್ಲದ ಊಹೆಗಳನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮದು ಜಗದಾದಿಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಮತವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಲಾಭವೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಆತ್ಮವನ್ನು ನಾವೇ ವಂಚಿಸಿಕೊಂಡಂತಾಗುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೆ ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನವರಾದರೂ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನರಿತು ಇಂದಿನವರ ಮೌಢ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಯಾಳಿಸದಿರರು.

ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರು ಕೊಂಚ ತಿಳಿಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನರಿತು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ಪಂಚಾಚಾರ, ಷಟ್ಸ್ಥಲ, ಅಷ್ಟಾವರಣ, ಏಕೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಲ ಮುಂತಾದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ವೀರಶೈವಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಬಸವಣ್ಣನವರಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರೆ ಆ ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರನ್ನೂ, ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಹೆಸರು ಕಾಲದೇಶಗಳನ್ನೂ ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸುವವರಾಗಬೇಕು.

ವೀರಶೈವರ ಪೂರ್ವದ ಹೆಸರಾವುದು?

(ಲೇಖಕರು— ಶ್ರೀ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇಶಿಕರು ವ್ಯಾಲೇಶ್ವರ ಮು. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ.)

ರಾ। ಸಾ। ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು ಶಿವಾನುಭಾವದ ಸಂ. ೧೩, ಸಂ. ೭–೮-೯--೧೦ ಈ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಲೇಖಗಳನ್ನು ಬರೆದುದು ವಾಚಕರಿಗೆ ವೇದ್ಯವಿದೆ. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನದಲ್ಲಿ ಶಿವಸಮಯ ಶಿವಾಚಾರ ಲಿಂಗವಂತ ಸಮಯಾಚಾರ ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಬ್ದಗಳೇ ಬಂದಿದ್ದು ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಬಾರದ್ದರಿಂದ ಶಾಸನಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನತೆಯ ರೂಢಿಯೊಳಗೆ ಆ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅದು ೧೪ ಶತಮಾನದಿಂದೀಚೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜನಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದುದೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರೆ ನಾನು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಒಂದು ವಚನದಿಂದಲೂ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರ ೧೧ ವಚನಗಳಿಂದಲೂ ಶಿದ್ಧರಾಮದೇವರ ೬ ವಚನಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಭುದೇವರ ೩ ವಚನಗಳಿಂದಲೂ ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವರ ೩ ವಚನಗಳಿಂದಲೂ, ಪ್ರಸಾದಿ ಭೋಗಣ್ಣಗಳ ೩ ವಚನಗಳಿಂಲೂ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗಳ ೨ ವಚನಗಳಿಂದಲೂ ಅರವಿನಮಾರಿ ತಂದೆಗಳ ೨ ವಚನಗಳಿಂದಲೂ, ಘಟ್ಟಿವಾಳಯ್ಯನವರ ಆದಿ ಶೆಟ್ಟಿಗಳ ಬಾಲಸಂಗಯ್ಯಗಳ ಮೋಳಿಗಮಾರಯ್ಯಗಳ ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯಗಳ ಬಹುರೂಪಿ ಚೌಡಯ್ಯಗಳ ಇವರೆಲ್ಲರ ಒಂದೊಂದು ವಚನಗಳಿಂದಲೂ ಒಟ್ಟಿನ ಮೂವತ್ತೇಳು ವಚನಗಳಿಂದ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಈಗಿನಂತೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಹಿಂದೆಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಜನ ಜನಿತ ಜನಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ನೆಲಿಸುತ್ತೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಸಂ। ೧೪ ಸಂ। ೪ ಶಿವಾನುಭಾವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆಯಷ್ಟೆ?

ನಾವು ಕಿ. ಶ. ೧೯೪೦ ರಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಗಮಿಸಿದರೆ ೮—೯ನೂರ ವರುಷದ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದ ವರೆಗೂ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಅಚ್ಯುತ

ವಾಗಿದ್ದುದೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಿಂದೀಚೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಿಂಗಿರಾಜ ಪುರಾಣ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯ ಸೋಮನಾರಾಧ್ಯರ ಬಸವ ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ಮರಾಜ ಪುರಾಣ ಶಿದ್ಧಾಂತ ಶಿಖಾಮಣಿ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಪದೇಪದೇ ಬರುವುದೇ ನಿದರ್ಶನವು. ಇನ್ನು ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರ ಹಿಂದೆ ಎಷ್ಟು ಕಾಲದ ವರೆಗೂ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಜೀವಿಸಿತ್ತೆಂಬುವದಕ್ಕೆ—

"ಯೋ ಹಸ್ತಪೀಠೇ ನಿಜಲಿಂಗಮಿಷ್ಟಂ ವಿನ್ಯಸ್ಯತಲ್ಲೀನ
ಮನಃ ಪ್ರಚಾರಃ
ಬಾಹ್ಯಕ್ರಿಯಾ ಸಂಕುಲ ನಿಸ್ಪೃಹಾತ್ಮಾ ಸಂಪೂಜಯತ್ಯಂಗ
ಸವೀರಶೈವಃ ॥"

ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ವಚನದಲ್ಲಿ

"ವೀರಾಣಾಂ ವೀರಶೈವಾನಾಂ ಭವತ್ಯೇವ ವರಾನನೆ
ಪಾದೋದಕಂ ವಿನಾ ಯಸ್ತು ಭುಂಕ್ತೆ ಸತತಂ ಮಾನವಾಃ ॥"

ಬಾಲಸಂಗಯ್ಯನು ತನ್ನ ವಚನದಲ್ಲಿ, ಇವರಂತೆ ಆದಿಶೆಟ್ಟಿಯು

"ಯೋ ಹಸ್ತಪೀಠೇ ನಿಜಲಿಂಗಮಿಷ್ಟಂ ವಿನ್ಯಸ್ಯ ತಲ್ಲೀನ ಮನಃ
ಪ್ರಚಾರಃ
ಬಾಹ್ಯಕ್ರಿಯಾ ಸಂಕುಲನಿಸ್ಪೃಹಾತ್ಮಾ ಸಂಪೂಜಯತ್ಯಂಗ
ಸ ವೀರಶೈವಃ ॥"

"ಆವನೋರ್ವನು ಕರಪೀಠದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶ್ರೀಗುರು ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವನು ಇರಿಸಿ ಆ ಶಿವಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಮನವನೆಯ್ದಿದ ಮನಃಸಂಚಾರವುಳ್ಳಾತನಾಗಿ ಹೊರಗಣ ಕ್ರಿಯಾ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಬಯಕೆಯಳಿದ ಬುದ್ಧಿಯನುಳ್ಳಾತನಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವಂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿಹನು. ಆ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಾಚಾರನಾದ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಂಬಂಧಿಯೇ ವೀರಶೈವನೆಂದರಿವುದಿದೆಂತೆಂದಡೆ "ಕಂಡವರ ಕಂಡು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಂಡೆಯ ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಬ ಭಂಡರ ಮೆಚ್ಚುವರೇ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ ನಿಮ್ಮ ಶರಣರು." ತಾಡವಾಲೆ ವಚನ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೯೫

ಇತ್ಯಾದಿ ವೀರಾಗಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಂಕರ ಸಂಹಿತಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಾಡಿ ಮುದ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಬಲ್ಲ ತಜ್ಞರು

ಲಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಜನಿಸಿತೆನ್ನು ವದಕ್ಕೆ ಜಿಹ್ವಾಬಂಧನವಾಗುವದು. ಆದರೆ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರಿಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವ ಎಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಆಯುಷ್ಯವುಳ್ಳದ್ದೆನ್ನುವಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ ತಳಗಾಣಲು ಹವಣಿಸಿದಂತೆ ಸರಿ.

ಆದಿ ಶೆಟ್ಟಿಗಳು ತನ್ನ ವಚನದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಶುದ್ಧಶೈವ ಮಿಶ್ರಶೈವ ಸಂಕೀರ್ಣಶೈವ ಪೂರ್ವಶೈವ ವೀರಶೈವ ಇವುಗಳ ವಿವರವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವಚನಗಳಿಂದ ಚನ್ನಾಗಿ ಬರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕಧಿಷ್ಠಾನವಾದ ಶಿವಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರಮವು ಬರುವುದು. ನಾನು ಮುಂದೆ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲು ಪೃಥಕ್ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದಿದೆಯೋ, ಅನೇಕ ಧರ್ಮಗಳು ಅನೇಕ ಪಂಗಡಗಳು ಕೂಡಿ ಒಂದು ಧರ್ಮವಾಗಿದೆಯೋ, ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ್ಗೆ ಆ ಆದಿಶೆಟ್ಟಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಇವನಂತೆ ಇತರ ವಚನಕಾರರು ಓಪರಿಸುವದನ್ನು ಸಮಾಜದ ಮುಂದಿಡಲು ಹವಣಿಸುವೆನು.

ಹೇಗೆ ವಟವೃಕ್ಷವು (ಆಲದಮರವು) ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವದೋ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಮಾಣವು ಭೂಮಿಯ ಒಳಗೆ ನಾಟಿರುವದು. ಅಂತೇ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರ ಕಾಲದ ವೀರಶೈವರ ಜನ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಹಿಂದೆ ಎಂಟುನೂರು ವರುಷ ಆಯುಷ್ಯವು ಬೇಕು. ಇಂದಿನಂತೆ ಹೇಗೆ ಬಸವಾದಿಗಳ ಕಾಲಕ್ಕೂ ನಮ್ಮಗಳ ಕಾಲಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ೮೦೦ ನೂರು ವರುಷ ಅಂತರವಿದ್ದು ಯಾವರೀತಿ ಅಸ್ಮದಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಜನ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಗೊಂಡಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟೇ ಕಾಲವು ಬಸವಾದಿಗಳ ಹಿಂದೆ ಜನಬಳಕೆಗೆ ಬೇಕು.

ಶ್ರೀಯುತ ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆಗಿನ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಜನಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಶಾಸನಗಳ ಕಾಲಿನಗಿಂತಲೂ ಹಿರಿದಾದ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನಬಳಕೆಯ 'ಲಿಂಗವಂತ' ಶಬ್ದವು ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೆಡೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಂದಿದ್ದು ಶ್ರೀಯುತ ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು ಉದಾಹರಿಸಿದ ಶಾಸನಗಳ ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಯಾದರೂ ಬರದೇ ಏಕೆ ಉಳಿಯಿತು? ಎಂಬುವದನ್ನು ಶ್ರೀಯುತ ಹಳ

ಕಟ್ಟಿಯವರು ಸ್ವಹಸ್ತಿಗೊಳಲಿ ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿರುವದನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ದೂಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದುದು ಇರಲಿ. ಶ್ರೀಯುತ ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು ತಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಏಕೆ ಉತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲವು? ಆ ಉತ್ತರವು ಹೊರಗೆ ಬಾರದ ವಿನಹ ಅವರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲವು. ಅದನ್ನು ಅವರು ಮುಂದೆ ತೋರಿಸಬೇಕಾಗಿ ನನ್ನ ನಮ್ರ ಸೂಚನೆ.

ಯಾವ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀ. ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು ಹಿಂದಿನ ತಮ್ಮ ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದರೋ ಅದೇ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನದಲ್ಲಿಯೇ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನವು ಉದ್ಭವಿಸಿ ಅಪರ ಅಧ್ಯಾಸನ ನಿವಾರಣೆಯ ದಶೆಯಿಂದ,

"ನಿರಾಭಾರಿ ವೀರಶೈವ ನಿರ್ವಾಣ ಸದ್ಭಕ್ತ ಜಂಗನು
ಶರಣರು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ

ಎಂಬೀ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನವನ್ನೇ ನಿಜಾಚರಣೆಯಿಂದೆತ್ತಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಇದನ್ನು ಶ್ರೀ ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು ನನ್ನ ಲೇಖನವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಓದಿ ತಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಏಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಪುನಃ ಉದ್ಭವವಾಗದೆ ಮೃತವಾಯಿತು. ಉತ್ತರಪಕ್ಷ, ಇಂದಿಗೆ ೮೦೦ ವರುಷದಹಿಂದೆ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಜನರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೋ ಇದ್ದಿಲ್ಲವೋ ಎಂಬೀ ಅಭ್ಯಾಸದ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಉಕ್ತ ಈ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಒಂದೇ ಒಂದು ವಚನವು ಸಾಕು.

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಬಂದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಶಬ್ದವು ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀಯುತ ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು ತಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿರುವರು. ಆದರೆ ಶಾಸನಗಳಂತೆ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಬಾರದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಹರಿಹರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಿದ್ಧಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಹರಿಹರನ ರಗಳೆ ಏಕೆ? ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಬಾರದ ವಚನಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹಲವಿವೆ. ಹಿರಿಯರಾದ ಸಕಳೇಶ ಮಾದರಸ, ಹಡಪದಪ್ಪಣ್ಣ, ಗಣದಾಸಿ ವೀರಣ್ಣ, ಏಲೇಶ್ವರದ ಕೇತಯ್ಯ, ಢಕ್ಕೆಯ

ಮಾರಯ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಬಂದಿಲ್ಲ ವೆಂದು ನನಗೂ ಕಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಈ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದದ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಶಬ್ದಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಗಮುಗೊಂಡಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಬಾರದ್ದರಿಂದ ಅಂದು ಅದು ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ ಶರಣರ ವಚನಗಳು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಶೇಖರವಿಲ್ಲವು. ಈಗ ದೊರಂತವುಗಳಷ್ಟೇ ವಚನಗಳೆಂದು ಗಣಿತ ವಿಲ್ಲವು. ಇದು ಶ್ರೀಯುತ ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರಿಗೆ ಅರಿಯದ ಮಾತೇನಿಲ್ಲವು. ಶರಣರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬುದು ಹರಿಕೆಯ ಭಾರವಲ್ಲವು. ಅವು ಸೂತ್ರದ ಮಣಿಗುಣದಂತಿಹವು.

ಅಷ್ಟಾವರಣ ಷಟ್‌ಸ್ಥಳ ಪಂಚಾಚಾರ ಧರ್ಮವು ವೀರಶೈವ ಲಿಂಗ ವಂತ ಲಿಂಗಾಂಗಿ ಶಿವಸಮಯ ಎಂಬೀ ನಾಲ್ಕೆಸಳಿನ ಸಂಕೇತಗಳಿಂದ ಪಸರಿಸಿದುದು. ಉಕ್ತ ಈ ನಾಲ್ಕೆಸಳಿನಿಂದ ಜನರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ನೆಲ ಗೊಂಡಿದೆ ಅದು ಕೆಲವೆಡೆ ವೀರಶೈವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕರಿಂದ ಶೈವ ಶಬ್ದದಿಂದಲೂ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅದೇ ಸಂಕೇತದಿಂದ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಸಹ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಶಿವತತ್ವ ರತ್ನಾಕರ, ಶಿವತತ್ವ ಚಿಂತಾಮಣಿ, ಶೈವ ರತ್ನಾಕರ, ಶಿವಸುಧಾರ್ಣವ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನಿದರ್ಶನವಿವೆ. ಶಾಸನ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹರಿಹರನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಬಾರದ ಮಾತ್ರದಿಂದ, ಅವು ವೀರಶೈವ ಮತಬೋಧಕಗಳಲ್ಲವೆಂದೂ ಆ ವೀರ ಶೈವ ಶಬ್ದವು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲೆಂದು ಮಾತ್ರದಿಂದ ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವದಿಲ್ಲವು.

ನಾನು ಶಾಸನಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಹರಿಹರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಪುನಃ ೧೪ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತೆ ನ್ನಲು ಬರುವಂತಿದೆಯಲ್ಲವೆ ? ಅದು ಕೂಡದು. ಶಾಸನಗಳ ಕಾಲದ ಲ್ಲಿಯೂ ಹರಿಹರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಜೀವಿಸಿತ್ತೆಂದು ಅರ್ಥಾಪತ್ತಿ ಪ್ರಮಾಣದ ಶ್ರುತಾರ್ಥಾಪತ್ತಿಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣ ಸಮಕಾಲೀನನಾದ ಶಿಂಗಿರಾಜನು ಹರಿಹರನ ಕಾಲೀನನಾದ ಪಾಲ್ಕು ರಿಕೆಯ ಸೋಮನಾರಾಧ್ಯರು ಸದರಿಯವರ ಕಾಲದವನಾದ ಶಿದ್ಧಾಂತ ಶಿಖಾಮಣಿಕರ್ತೃವು ಶಿವಯೋಗಿ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಜೀವನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹರಿಹರನ ರಗಳೆ ಯಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು

ಬಾರದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಲುಬಾರದು. ಗೃಹೇ ಸದ್ದೇವದತ್ತೋ ಜೀವತಿ" ದೇವದತ್ತನು ಜೀವಿಸುತ್ತಾನೆ. "ಬದುಕಿರ್ದ ದೇವದತ್ತನಂ ಗೃಹದಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದಡೆ ಸ್ಥಾನಾಂತರದಲ್ಲಿರ್ಪನೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸುವಂತೆ" ಜೀವಂತನಿದ್ದ ದೇವದತ್ತನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದಡೆ ಆ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಾಹ್ಯದೇಶಾಂತರದಲ್ಲಿರುವನೆಂದು ಸಿದ್ಧಿಸುವಂತೆಯೂ, ಘಟವು ಮಾನಸದಲ್ಲಿ (ಅಡಿಗೆಯಮನೆಯಲ್ಲಿ) ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಬೋಧಿತದಲ್ಲಿ ಕೂಪನದಿ ತೀರಾದಿಗಳ ಸ್ಥಾನಾಂತರವನ್ನು ತೋರಿಸುವೀ ಸಾಮಾಯಿಕಭಾವದಂತೆಯೂ, ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಇನ್ನಾವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಬಾರದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಅದು ಆಗ ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಎಂದೂ ಸಿದ್ಧಿಸದು. ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರೀತಿಯಿಂದ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಜೀವಿಸಿದ್ದೇ ನಿದರ್ಶನವು

ನಾನು ವೀರಶೈವ ಮತವು ಅನಾದಿ ಎಂದು ಸಿದ್ಧಮಾಡಲು ಹೊರಟಿರುವದೇನೋ ನಿಜವು. ಪರಂತು ಈಗಿನ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುವವರಿಗೆ ಸನಾತನಿಗಳಿಂದೂ ಜಾತಿವಾದಿಗಳಿಂದೂ, ವರ್ಣವಾದಿಗಳಿಂದೂ ಕಲ್ಪನೆಯ ದೋಷವನ್ನು ಹೆಗಲೇರಿಸುವರು. ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಅಂತು ಅಲ್ಲವು. ನಾನು ಜನಜೀವನವನ್ನು ನುಂಗುವ ಮತವು ಪ್ರಾಚೀನವೆಂದಲ್ಲಿ ಬಹು ಗೌರವವುಳ್ಳದ್ದೂ ಬಹು ದೊಡ್ಡದೂ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯುವನೇನಲ್ಲವು; ಜನ ಜೀವನವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವ ಮತವು ಇಂದಿನದಾದಡೂ ಮೋಹಕವು. ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಮಾನವ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಅನೈಕ್ಯತೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಧರ್ಮವು ಇಂದು ಹುಟ್ಟಿದಡೂ ಅದು ತಿರಸ್ಕೃತವು. ಆದರೆ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಅನಾದಿಯಿಂದಲೂ ನಡೆದುಬಂದುದೆಂತಲೂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಒಳಗಾಗದೆಂತಲೂ ನನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದಲೂ ವೃದ್ಧಾಚಾರದಿಂದಲೂ ಸಮಾಜ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದಲೂ ಮನದಟ್ಟಾದ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಅನಾದಿ ಎಂದು ಹೇಳುವೆನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಭಾವನೆ ಇಲ್ಲವು.

ನನ್ನ ಮತದಂತೆ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರೂ ರೇವಣಸಿದ್ಧಾದಿ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳೂ ಒಂದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದವರು ಮತ್ತು ಒಂದೇ ಮತಪ್ರವರ್ತಕರು ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಗಳಾಗಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಸವಿನಯ ಸೂಚನೆ.

ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರ ನಿಂದಾಗಲಿ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರಿಂದಾಗಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಹುಟ್ಟಿತು, ಅವರ ಹಿಂದೆ ಧರ್ಮವು ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆನ್ನುವಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಗಾರರಾರೆಂಬುದನ್ನು ಶ್ರೀಯುತ ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು ತಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಗೈದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯ ನಿರ್ಧಾರದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಉಪಜೀವಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳಾವವು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವದು ಅವಶ್ಯ ವಿರುವದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಒಂದೆರಡು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರ ಮುಂದೆ ಇಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

(೧) ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಮುಖ್ಯ ಉಪಜೀವಿಕ ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು ವೇದಾಗಮಾದಿ ಪುರಾಣಾದಿಗಳೆನ್ನುವಿರೋ ಇಲ್ಲವೇ ವೀರಶೈವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕರು ಬರೆದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳೆನ್ನುವಿರೋ? ಅಥವಾ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರ ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆನ್ನುವಿರೋ? ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾವವು? ಎಂಬುವದನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಬೇಕು.

(೨) ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಶಿವಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳೂ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಬೋಧಕಗಳೋ ಅಥವಾ ವೀರಶೈವ ಮತಾಂತರ್ಗತ ವಿಭೂತಿಗಳ ಜೀವನೇತಿಹಾಸ ಬೋಧಕಗಳೋ? ಅಲ್ಲವೇ ಮತ್ತಾವುದು? ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಬೇಕು.

(೩) ಅನೇಕ ಶಿವಸಾಂಪ್ರದಾಯಕರ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ಇವೆ ಎಂದು ರಾ। ಸಾ। ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು ತಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವರಷ್ಟೇ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಶಿವಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತ ರಾಮಯ್ಯ, ಅಮುಗಿದೇವ, ಚೌಡದಾನಪುರದ ಶಿವದೇವ, ಅರ್ಜುನವಾಡದ ಬಸವಣ್ಣನ, ವಂಶಜರು, ಇವರ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದಂತೆ ಇನ್ನುಳಿದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಶಿವಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕಾಗಿ ಸೂಚನೆ.

(೪) ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಲೇಖದ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ವೀರಶೈವ ಆಗಮಗಳು ಬೇರೆ ಇವೆ ಎಂದೂ ಈಗಿದ್ದ ಕರ್ನಾಟಕದೊಳಗಿನ ಜಗದ್ಗುರು ಮೂರುಸಾವಿರ ಮಠದ ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾದ ಗಂಗಾಧರ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದ ವಾತುಲ

ತಂತ್ರ ೧೦ ಪಟಲು ಸೂಕ್ಷ್ಮತಂತ್ರ ೧೦ ಪಟಲ, ಪಾರಮೇಶ್ವರ ತಂತ್ರ ೨೨ ಪಟಲು ಒಟ್ಟು ೪೨ ಪಟಲಗಳಿಂದ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಈ ಆಗಮಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆಂತಲೂ ಸೂಚಿಸಿರುವರಷ್ಟೇ? ಅವುಗಳಾವು? ಅವುಗಳೆಲ್ಲಿಹವು?

(೫) ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಯು ರೇವಣಸಿದ್ಧರ, ಏಕೋರಾಮಾರಾಧ್ಯರ, ಮರುಳಸಿದ್ಧರ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯರ, ಶ್ರೀಪತಿ ಪಂಡಿತರ, ಮಂಚಣ್ಣ ಪಂಡಿತರ, ಈ ಸಪ್ತ ವಿಭೂತಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಮತ್ತು ನಂದಿ ಭೃಂಗಾದಿ ಪ್ರಮಥರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ವಚನಕಾರರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿರುವರೋ? ಎತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ವಚನಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬೇಕಾಗಿ ನನ್ನ ನಮ್ರ ವಿನಂತಿ.

ಶಿವಲೆಂಕ ಮಂಚಣ್ಣಗಳ
ವಚನಗಳು.

ಶಿವಲೆಂಕ ಮಂಚಣ್ಣಗಳ ವಚನಗಳು.

ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪು.

೧. ಆದಿವಸ್ತು ಅನಾದಿವಸ್ತು ಎಂದೆರಡು ಭೇದವ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ತನ್ನಿರವಿನ ಭೇದವೋ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವರೂಪದಂಗವೋ? ಇಕ್ಷುದಂಡಕ್ಕೆ ಕಡೆ ನಡು ಮೊದಲಲ್ಲದೆ ಸಕ್ಕರೆಗುಂಟೇ? ಆದಿಯನಾದಿ ವಸ್ತುವೆಂಬುದು ತನ್ನಯ ಚಿತ್ತದ ಗೊತ್ತಲ್ಲದೆ, ಅದು ನಿಶ್ಚಯವಲ್ಲ. ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗ ಏಕಮೂರ್ತಿ ಸ್ವಯಂಭು.

ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳ ಸ್ವರೂಪು.

೨. ಆರು ಸ್ಥಲ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಭಾವವಾವುದಯ್ಯಾ? ಸಕಲ ಗುಣಂಗಳನರಿತು ಸರ್ವ ಜೀವಕ್ಕೆ ದಯಾಪರನಾಗಿಪ್ಪುದು ಭಕ್ತಸ್ಥಲ. ಸಕಲ ದೇಹ ಭಾವಂಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರದಿಪ್ಪುದು ಗುರುಸ್ಥಲ. ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಕ್ಕೆ ಹೊರಗಾದುದು ಲಿಂಗಸ್ಥಲ. ಆ ಮೂರು ಹರಿಹಿಂಗಿ ನಿಂದುದು ಜಂಗಮಸ್ಥಲ. ಈ ಚತುರ್ವಿಧವನೊಳಕೊಂಡುದು ಶರಣಸ್ಥಲ. ಈ ಐದನವಗ್ರಹಿಸಿ ನಿಂದುದು ಐಕ್ಯಸ್ಥಲ. ಇಂತೀ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲವು ಭಕ್ತ ಮಹೇಶ ಪ್ರಸಾದಿ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ ಶರಣ ಐಕ್ಯನೆಂದು ನಿಂದುದು ಒಂದೇ ಸ್ಥಲ. ಮರೆದು ಅರಿತಲ್ಲಾಯಿತ್ತು. ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವು ಷಡಂಗಲೇಪವಾಗಿ ಸ್ವಯಂಭುವಾಯಿತ್ತು.

ಭಕ್ತಸ್ಥಲ.

೩. ಅಂಗವನರಿವನ್ನಕ್ಕ ಶಿವಲಿಂಗಪೂಜೆಯ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಆತ್ಮನ ಕ್ಷುಧೆಯುಳ್ಳನ್ನಕ್ಕ ಬಂದ ಪದಾರ್ಥವ ಲಿಂಗಾರ್ಪಿತ ಮಾಡಲೇ ಬೇಕು. ಇದು ಅರುವಿನ ಬಿತ್ತು, ಜ್ಞಾನದ ಗೊತ್ತು, ಸರ್ವ ಮಯದ ಯುಕ್ತಿ, ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವನರಿವ ಶಕ್ತಿ.

೪ ಅರ್ಚನೆ ಪೂಜೆಯ ಕುರಿತು ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ವಿಧ ಫಲ ಪದಂಗಳೆಂಬುವು ತನ್ನ ಹಿತ್ತಿಲ ಬೆಳೆ. ಇಷ್ಟಾರ್ಥ, ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥ, ಕಾಮ್ಯಾರ್ಥ ವೆಂಬವು ತನ್ನ ಬಾಗಿಲ ನೆಟ್ಟ ಸ್ಥಾಣು. ಇವು ಹೊರಗಾಗಿ ಮೀರಿ ಕಂಡ ತೆರ ಉರಿ ಕೊಂಡ ಕರ್ಪುರದಂತೆ. ಇಂತೀ ಉಭಯದ ನಿಶ್ಚಯಪೂಜೆ, ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಎರವಿಲ್ಲದ ಭಾವ.

೫. ಗಂಗೆವಾಳುಕ ರುದ್ರರೆಲ್ಲರು ಅಂಗವರಿತು, ಲಿಂಗವನರಿತ ರಲ್ಲದೆ, ಅಂಗಗುಣವನರಿಯದೆ ಲಿಂಗತ್ರಯವೆಂಬುದ ಸಂಘಟಿಸಲರಿಯದೆ ನಿಂದು ಕಾಂಬ ನೆಲೆ ಇನ್ನೆಂತು? ಮಾತ ಕಂಡಾಡಿದಡೆ ವಾಗದ್ವೈತ. ಒಳಗನರಿದು ಪೂಜಿಸುವಲ್ಲಿ ಡಂಭಕ. ದಾರಿಯನೆ ಮುಟ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಕೇಡಿಲ್ಲ ವೆಂದು ಮನಬ್ರಹ್ಮವನಾಡಿ ತಾ ಮನುಜರಂತೆ ಹರಿದಾಡುತ್ತ ಶಂಕೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಿಶ್ಶಂಕೆಯ ನುಡಿಯಬಹುದೇ ಅಯ್ಯ? ನಡೆನುಡಿ ಸಿದ್ಧಾಂತ ವಾದಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವು ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾಗಿಪ್ಪುದು.

೬. ಭವಿಸಂಗ ಭವಿ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಲೌಕಿಕವ ಬಿಟ್ಟು ಮನಭಾವದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧನಾಗಿ ಪೂಜಿಸುವ. ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣಿಸುವ ಜಗದಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿ ಸುವ. ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಚಾರ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಮನ ವಚನ ಕಾಯ ತ್ರಿಕ ರಣ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನಾಗಿಪ್ಪುದೇ ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸರ್ವವ್ರತ ಸಂದಿತ್ತು.

೭. ಹೊರಗೆ ಚಿಲುಮೆ, ಒಳಗೆ ಮೂತ್ರದ ಕುಳಿ, ಹೊರಗೆ ಸ್ವಯಂಪಾಕ, ಒಳಗೆ ಅಧರಪಾನ, ಹೊರಗೆ ಭವಿನಿರಸನ, ಒಳಗೆ ಭವಿ ಸಂಗಕೂಟ, ಇಂತೀ ಗುಣವನೊಪ್ಪ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವು.

೮ ಅಪ್ಪು ಲವಣವೆಲ್ಲವೂ ಸರಿ. ಪರಪಾಕವೆಲ್ಲವೂ ಸರಿ. ಇವನೊಲ್ಲೆವೆಂದು ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ, ಲೌಕಿಕಕ್ಕೆ ದೂರಸ್ಥನಾಗಿ ಪರಮಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಂಪದನಾಗಿ ತನಗೆ ಕರ್ತುವಾದ ಗುರು ಚರದಲ್ಲಿ ಭೃತ್ಯನಾಗಿರಬೇಕು. ಶರಣರ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ ಅಹುದೆನ್ನದಿಪ್ಪುದೇ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ನೇಮ ಸಂದಿತ್ತು.

ಮಹೇಶ್ವರ ಸ್ಥಲ

೯. ಪರಧನವನೊಲ್ಲದಿಪ್ಪುದೇ ವ್ರತ, ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ಮುಟ್ಟದಿಪ್ಪುದೇ ಶೀಲ, ಸರ್ವ ಜೀವನ ಕೊಲ್ಲದಿಪ್ಪುದೇ ನೇಮ, ತಥ್ಯ ಮಿಥ್ಯವನಳಿದಿಪ್ಪುದೇ ನಿತ್ಯನೇಮ. ಇಂತಿದು ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದ ವ್ರತ, ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವನರಿವುದಕ್ಕೆ.

೧೦. ಮನವರೋಚಕವಾದಲ್ಲಿ ಲವಣವಾದಿಯಾಗಿ ಪರಪಾಕ ಮುಂತಾದ ರಸದ್ರವ್ಯವನೊಲ್ಲದಿಪ್ಪುದು ವ್ರತವೇ? ಅಲ್ಲ, ಅದು ಸೌಕರ್ಯವಲ್ಲದೆ ಅದೆಂತೆಂದಡೆ, ಪರದ್ರವ್ಯ, ಪರಸತಿ, ಹುಸಿ, ಕೊಲೆ, ಕಳವು, ಅತಿಕಾಂಕ್ಷೆಯಂ ಬಿಟ್ಟು, ಬಂದುದನಿದ್ದಂತೆ ಕೊಂಡು, ಬಾರದುದಕ್ಕೆ ಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಮಾಡದಿಪ್ಪುದೇ ಅರುವತ್ತುನಾಲ್ಕು ಶೀಲ, ಐವತ್ತಾರು ವ್ರತ, ಮೂವತ್ತೆರಡು ನೇಮ ಸಂದಿತ್ತು. ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವನೇಮ ಸ್ವಯಂಭುವಾಯಿತ್ತು.

೧೧. ಮಡಕೆಗೆ ಮುಸುಕು, ತಮ್ಮ ಗುಹ್ಯಕ್ಕೆ ದಶಾವಸ್ಥೆ, ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೀಲ, ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಲ್ಲಿ ದುಶ್ಶೀಲ, ಹೊರಗೆ ವ್ರತ, ಒಳಗೆ ಗತಕ ಇನ್ನಾರಿಗೆ ಹೇಳುವೆ? ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವೇ ನೀವೇ ಬಲ್ಲರಿ.

೧೨. ಪಾತಕ ಹೊಲೆ ಎಂದರಿದು ಬಿಟ್ಟಲ್ಲಿ, ಮತ್ತಾ ಗುಣವ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದೇ? ಇವನೊಲ್ಲೆವೆಂದು ಬಲ್ಲತನದ ಠಾನರಿದು ಮತ್ತೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಬೆರಸಬಹುದೇ? ಒಡೆದ ಹಂಚಿಂಗೆ ಹಿಡಿದು ಬಿಟ್ಟ ವ್ರತಕ್ಕೆ

ಮತ್ತಿವನೊಡಗೂಡಬಹುದೇ? ಇಂತೀ ಬಿಡುಗಡೆಯನರಿದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಣೆಯ ಮಾಡಿದಡೆ ಎನ್ನೊಡೆಯ ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವಾದಡೂ ಹರಶರಣರಿಂಗೆ ದೂರ.

೧೩. ನಿತ್ಯಚಿಲುಮೆಯ ತೋಡುವಾತಂಗೆ ಉಚ್ಚಿಯ ಬಚ್ಚಲ ತೋಡಲಾಗದು. ಭಕ್ತರನಲ್ಲದೆ ಭವಿಯ ಬೇಡೆನೆಂಬಾತಂಗೆ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಮುದ್ರೆಯ ಹಿಡಿಯಲಾಗದು. ಕೊಂಡ ವ್ರತಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವುಳ್ಳರೆ ಲಿಂಗವ ಹೊರಲಾಗದು. ಇಂತಿವನರಿಯದೆ ನಾ ವ್ರತಸ್ಥನೆಂದು ಕೊಂಡಾಡುತಿರ್ಪ ಭಂಡರನೊಪ್ಪ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವು

೧೪. ಬಾಹ್ಯವ್ರತ, ಭ್ರಮೆ, ಆಹುದಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂದೇಹ, ಸಂಕಲ್ಪ, ಇಂತೀ ಸೀಮೆಯೊಳಗಾದವ ಅರುವತ್ತನಾಲ್ಕು ಶೀಲವನರಿದಡೇನು? ಪರವಧುವಿಂಗೆ ಪಲ್ಲಟಿಸದೆ ಪರಧನಕ್ಕೆ ಕೈದುಡುಕದೆ ಅನರ್ಪಿತಕ್ಕೆ ಮನ ಮುಟ್ಟದೆ ತಾ ಕೊಂಡ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಭಾವ ಭ್ರಮೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮನ ವಚನ ಕಾಯದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡ ವ್ರತಕ್ಕೆ ಉಭಯದೋರದೆ ನಿಂದುದು ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಂದುದು.

೧೫. ವ್ರತಾಚಾರವ ಹಿಡಿದು ಬಿಟ್ಟಲ್ಲಿ ಗುರುವಾದಡೂ ಪರಿಹರಿಸಬಾರದು. ಲಿಂಗವಾದಡೂ ಪರಿಹರಿಸಬಾರದು. ಜಂಗಮವಾದಡೂ ಪರಿಹರಿಸಬಾರದು. ರತ್ನದ ಗುಂಡೆಂದಡೆ ಸಿಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದಡೆ ಒಡೆಯದೇ? ನೀನೊಡೆಯನಾದಡೂ ನಾ ಲೆಂಕನಾದಡೂ ಈ ಗುಣವ ಡಿಗಿಯಲ್ಲವೆ ನೃಢ ಶರಣರ ಸಂಗಕ್ಕೊಳಗಲ್ಲ. ಅಂಗದ ಮಲಿನವ ಕೈಯಿಂದ ಒರಿಸಿದಡೆ ಭಂಗ ಉಂಟೇ? ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವಾದಡೂ ಆಗಲಿ, ಲೆಂಕನ ಭಿನ್ನಕ್ಕೆ ಸಂಕಲ್ಪವಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲ.

೧೬. ರಸವನರಿವುದಕ್ಕೆ ಜಿಹ್ವೆಯಾಗಿ ಬಂದು, ಗಂಧವನರಿವುದಕ್ಕೆ ನಾಸಿಕವಾಗಿ ಬಂದು, ರೂಪನರಿವುದಕ್ಕೆ ನೇತ್ರವಾಗಿ ಬಂದು, ಶಬ್ದವ ನರಿವುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೋತ್ರವಾಗಿ ಬಂದು, ಸ್ಪರ್ಶವ ನರಿವುದಕ್ಕೆ ತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದು, ಇಂತೆನ್ನ ಘಟದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಪಂಚವಕ್ತ್ರನಾದೆಯಲ್ಲಾ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವೇ.

೧೭. ಅಂಗದೇಹಿ ಲಿಂಗೋದಕವ ಕೊಳಲಾಗದು. ಪ್ರಕೃತಿಜೀವಿ ಪಾದೋದಕವ ಕೊಳಲಾಗದು. ಭವಜೀವಿ ಪ್ರಸಾದೋದಕವ ಕೊಳ ಲಾಗದು. ಇಂತೀ ತ್ರಿವಿಧಭೇದಂಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಧ ಶುದ್ಧನಾಗಿ ಕೊಳ ಬಲ್ಲಡೆ ತ್ರಿವಿಧಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಣ, ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗಾ ರ್ಪಿತ.

೧೮ ತುಪ್ಪವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬತ್ತವಾಯಿತ್ತು. ತುಷ ಹೆರೆ ಹಿಂಗೆ ತಂಡುಲ ವಾಯಿತ್ತು. ತಂಡುಲ ದಗ್ಧವಾದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಾಯಿತ್ತು. ಆ ಗುಣ ಒಂದ ನೊಂದು ಬಿಟ್ಟು ನಿಂದುದನರಿತಲ್ಲಿ ಜಂಗಮಪ್ರಸಾದ, ಲಿಂಗಕ್ಕರ್ಪಿತ. ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅರಿತಲ್ಲಿಯೇ ಅರ್ಪಿತ.

೧೯. ಕಂಗಳ ಮುಂದೆ ಕಂಡುದೆಲ್ಲವು ಲಿಂಗಾರ್ಪಿತವೇ? ಫಲಾದಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಕವಾದ ಕಡ್ಡಿ ತೊಟ್ಟು ಬಿತ್ತು ತುಷಾ ಪಾಷಾಣ ಬೋನ ದೊಳಗಾದ ಸಮೂಹವೆಲ್ಲವೂ ಲಿಂಗನೈವೇದ್ಯಸಮರ್ಪಣವೇ? ಸಾರೋ ಪದ್ರವ್ಯಂಗಳಲ್ಲಿ ಅರೋಚಕವ ಕಳೆದು ಮನದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಿ ಇಟ್ಟ ಲಿಂಗ ದಿಷ್ಟ ಪದಾರ್ಥವ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಕ್ಕೆ ನಾನಾ ರಸಂಗಳ ಸಾಗಿಸು ವಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿತ ಅನರ್ಪಿತವೆಂಬುಭಯದ ಗೊತ್ತು ಮುಟ್ಟಿ ಅರ್ಪಿಸಬಲ್ಲಡೆ ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗಕ್ಕರ್ಪಿತವಾಯಿತ್ತು.

ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ ಸ್ಥಲ.

೨೦. ಆದಿಶಕ್ತಿ ರೂಪಾಗಿ, ಅನಾದಿಶಕ್ತಿ ಪ್ರಾಣವಾಗಿ, ಚಿದಾದಿತ್ಯನ ಬೆಳಗು ಅರಿವಾಗಿ ಎನ್ನ ಹೃತ್ಕಮಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗಿದಿರಯ್ಯಾ, ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವೇ

೨೧. ಎನ್ನ ಕಾಯವೇ ದೇಗುಲವಾಗಿ, ಕುರುಹಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟ ಕುರುಹೇ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವಾಗಿ, ನೋಡುವ ಕಣ್ಣೇ ಪೂಜಿಸುವ ಪುಷ್ಪವಾಗಿ, ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳೇ ಸಕಲಭೋಗವಾಗಿ, ಅಷ್ಟವಿಧಾರ್ಚನೆ ಷೋಡಶೋಪಚಾರವರತುದೇ ಅಡ್ಡವಣಿಗೆ ಪರಿಯಾಣವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮವೇ ನೈವೇದ್ಯವಾಗಿ ಅಖಂಡ ಭಕ್ತಿರತಿಯೇ ತಾಂಬೂಲವಾಗಿ, ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರ್ದೆನಯ್ಯಾ. ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವೇ ಎನ್ನ ಪ್ರಾಣಪೂಜೆ ನಿಮಗೆ.

೨೨. ಧರೆಯು ಕೃಷಿ ಶುದ್ಧವಾಗಿಯಲ್ಲದೆ ಸಸಿ ಶುದ್ಧವಲ್ಲ. ಅರ್ಚನೆ ಅರ್ಪಿತ ಮೂರ್ತಿಧ್ಯಾನದಿಂದಲ್ಲದೆ ಶುದ್ಧವಿಲ್ಲ. ಇದು ಸಶ್ಟಯ ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವನರಿವುದಕ್ಕೆ.

೨೩. ಕಂಡುದು ಸಂಗದಿಂದಲಳಿವಂತೆ, ನಿನ್ನ ನೋಡುವ ನೋಟ ಎನ್ನಯ ಮನದ ಕೂಟದಿಂದಳಿಯಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ನಿಮ್ಮಾಸೆ ಮುಟ್ಟುವ ಭೇದ ಬಿಡದು· ನೀ ರೂಪಾಗಿ ನಾ ಸಾಕಾರವಾಗಿ ಉಭಯವುಳ್ಳನ್ನಕ್ಕ ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವೇ ನೀ ರೂಪಾದೆ.

೨೪. ವಟ ವೃಕ್ಷದ ಘಟದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಠ ಒಪ್ಪುವುದು. ಆ ಮಠಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಸೆಯಿಂದ ಬಂದು ಮುಂದಣ ಬಾಗಿಲ ತೆರೆದು ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಯ ಕಂಡು ಕಿಡಿನಂದದ ದೀಪವ ಕೊಂಡು ಹೊಕ್ಕು ನಿಜವಂಗದ ಓಗರದ ಕುಂಭವ ಕಂಡು ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಓಗರವನುಂಡು ಸದಮಲ ಲಿಂಗವೇ ತಾನಾದ ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವು ಸ್ವಯಂಭುವಾದ.

ಟೀಕು: – ಅನಂತಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂಗಳನೊಳಕೊಂಡಿರ್ಪ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬುದೀಗ ವಟವೃಕ್ಷವೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ವೃಕ್ಷದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿದ್ಬ್ರಾಂಡ ಒಪ್ಪುತ್ತಿಹುದೆಂಬುದೀಗ ಘಟದ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಚಿದ್ಬ್ರಾಂಡದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶರಣನ ಜ್ಞಾನಕಾಯ

ಸಂಬಂಧವಾಗಿಹುದೆಂಬುದೀಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಠ ಒಪ್ಪುವುದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಜ್ಞಾನಕಾಯವೆಂಬ ಗೃಹಕ್ಕೆ ಶರಣ ತನ್ನಮೂಲ ಜ್ಞಾನ ವಿಡಿದೆಯ್ದುತ್ತಿರ್ದನೆಂಬುದೀಗ ಆ ಮಠಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಸೆಯಿಂದ ಬಂದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ ಆ ಮೂಲ ಜ್ಞಾನ ಪಿಡಿದೆಯ್ದುತ್ತಿರ್ದ ಶರಣನು ಪಶ್ಚಿಮದ್ವಾರವೆನಿಸುವ ಸುಷುಮ್ನನಾಳ ಸುಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾಶದಿಂ ನಿಪಾತವ ಮಾಡಿದನೆಂಬುದೀಗ ಮುಂದಣ ಬಾಗಿಲ ತೆರೆದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಸುಷುಮ್ನನಾಳದಲ್ಲಿ ಸುಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗವಿಡಿದೆಯ್ದುತ್ತಿರ್ದ ಶರಣನು ಆತ್ಮತ್ರಯಂಗಳೆಂಬ ಗರ್ಭಗೃಹಂಗಳಲ್ಲಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪವಾದ ತ್ರಿವಿಧ ಲಿಂಗಂಗಳು ಅಡಗಿರ್ಪ ಭೇದವ ಚಿದ್ದೃಕ್ಕಿನಿಂದೆ ಕಂಡನೆಂಬುದೀಗ ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಯ ಕಂಡು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಚಿದ್ದೃಕ್ಕಿನಿಂದೆ ಕಂಡ ಶರಣನು ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪಂಗಳಿಂ ಕೆಡದ ಇರ್ದ ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶವ ಸದ್ಭಾವ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ದೃಢವಿಡಿದನೆಂಬುದೀಗ ಕಿಡಿ ನಂದದ ದೀಪವ ಕೊಂಡು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶವಿಡಿದೆಯ್ದಿದ ಶರಣನು ನಿತ್ಯಸ್ವರೂಪವಾದ ಆತ್ಮಂಗಳಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯವಾಗಿರ್ದ ಉಳುಮೆಯ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಆಂಗವಾದ ಚಿದ್ಭಾಂಡ ಸುಜ್ಞಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂ ಕಂಡೆನೆಂಬುದೀಗ ಹೊಕ್ಕು ನಿಜದಂಗದ ಓಗರದ ಕುಂಭವ ಕಂಡು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಚಿದ್ಭಾಂಡದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧವಾಗಿರ್ಪ ಪರ ಬ್ರಹ್ಮವು ದ್ವೈತಕ್ರಿಯೆ ಹೊದ್ದದೆಂಬುದೀಗ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೋಗರವೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನು ಶ್ರೀಗುರುಕಾರುಣ್ಯದಿಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಭಿನ್ನಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯೆಯಿಂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮಲತ್ರಯ ರಹಿತ ವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಮರಸೈಕ್ಯವಾದನೆಂಬುದೀಗ ಉಂಡು ಸದಮಲ ಲಿಂಗವೇ ತಾನಾದ ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವು ಸ್ವಯಂ ಭುವಾದನೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

ಶರಣಸ್ಥಲ.

೨೫ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳನಕ ಅರಿವು ಅರಿವುಳ್ಳನಕ ಆತ್ಮ. ಆತ್ಮ ಉಳ್ಳನಕ ಜೀವ. ಜೀವವುಳ್ಳನ್ನಕ ಕಾಯ. ಕಾಯ ಉಳ್ಳನ್ನಕ ಸಕಲ ಸುಖಭೋಗಂಗಳು. ಅದೆಂತೆಂದಡೆ ಬೀಜವಳಿದು ಬೆಳೆದು ಪುನರಪಿ ಬೀಜವಾದಂತೆ ಆದರಾಗು ಚಾಗೆಯನರಿದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟ ಪ್ರಾಣ ಯೋಗ ಕ್ರಿಯಾದ್ವೈತ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವನರಿದುದು.

೨೬. ಕಾರಕನ ಕೈ ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ, ಗುರುವಿನ ಕೈ ಮುಟ್ಟದ ಮುನ್ನವೇ, ಮನಸಿಜನ ಮುಟ್ಟುವದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ, ನಾಮ ರೂಪು ಬಹುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ, ಅದಾವ ರೂಪೆಂದರಿದಡೆ ಆವಸ್ತುಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ರೂಪವಹ ಪರಿ ಇನ್ನೆಂತುಟು? ಅದು ಭಾವಕ್ಕಗೋಚರ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವು.

೨೭. ಸಕಲ ಬಹುಕೃತವೆಂಬ ಗಹನದಲ್ಲಿ ಜೀವನೆಂಬ ದಂತಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಅರಿವೆಂಬ ಕೇಸರಿ ಅದ ಕಂಡೊದಗಿಯೆಯ್ದಿ ಮಸ್ತಕದ ಕುಂಭಸ್ಥಳವನೊಡೆದು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಶಾರ್ದೂಲ ಹೋಯಿತ್ತು. ಕೇಸರಿ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಗಜ ಬಸುಕಿತ್ತು. ಶಾರ್ದೂಲ ಶಂಕೆ ಹರಿಯಿತ್ತು. ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವು ಲೀಲೆಗೆ ಹೊರಗಾಗಿ ಸ್ವಯಂಭುವಾಯಿತ್ತು.

ಟೀಕು:— ಸಕಲ ತತ್ವಂಗಳೊಡಗೂಡಿದ ಪುಣ್ಯಾಪಾಪಯುಕ್ತವಾದ ದೇಹಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂಬುದೀಗ ಸಕಲ ಬಹುಕೃತವೆಂಬ ಗಹನದಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ದೇಹಾರಣ್ಯದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರಯುಕ್ತವಾದ ಜೀವನು ನಾನಾ ಪ್ರವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಚರಿಸುತ್ತಿಹನೆಂಬುದೀಗ ಜೀವನೆಂಬ ದಂತಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತು ದೇಹ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಚರಿಸುತ್ತಿರ್ದ ಅಹಂಕಾರಯುಕ್ತವಾದ ಜೀವಂಗೆ ಶಿವಕೃಪೆಯಿಂ ಸುಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಲು ಆ ಸುಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಾಶವು ಆ ಅಹಂಕಾರಯುಕ್ತವಾದ ಜೀವನ ಜೀವಭಾವವ ಸಂಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರದಿಂದೆಯ್ದಿ ಅಪಗ್ರಹಿಸಿ ಆ ಜೀವನ ವೃತ್ತಿಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಂಗಳೆಂಬ ಕುಂಭಸ್ಥಳವನ್ನು ಭಗ್ನವ ಮಾಡಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಅರಿವೆಂಬ ಕೇಸರಿ ಅದ ಕಂಡೊದಗಿಯೆಯ್ದಿ ಮಸ್ತಕ

ಕುಂಭಸ್ಥಳವನೊಡೆದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತು ವೃತ್ತಿಜ್ಞಾನ ವೊದಲಾದ ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಗಳು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಲು ಅಷ್ಟಮದಯುಕ್ತವಾದ ಸಂಸಾರ ವಿಷಯ ರಸವನವಗ್ರಹಿಸಿ ನಷ್ಟವ ಮಾಡಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತು ಸುಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಾಶದಿಂ ಜೀವನ ಸಕಲ ಪ್ರಪಂಚು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಲು ಪಿಂಡಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂಗಳ ನವಗ್ರಹಿಸಿ ಚೈತನ್ಯ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿರ್ಪ ಮಹಾಘನಲಿಂಗವು ಗುರುಮುಖದಿಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕರಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆ ಸಜ್ಜೀವನ ಸರ್ವಾಂಗವನವಗ್ರಹಿಸಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಶಾರ್ದೂಲ ಹೋಯಿತ್ತೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಇಂತು ಸರ್ವಾಂಗಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧವಾಗಲು ಆ ಸುಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಾಶವೆಂಬ ಕೇಸರಿ ಆ ಜೀವನ ಸಂಹರಿಸಬೇಕೆಂಬ ವೈರವಿಲ್ಲದೆ ಮಹಾಘನಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಲೀಯವಾಯಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಕೇಸರಿ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತು ಜೀವನ ಅನಿತ್ಯಭಾವವಳಿದು ನಿತ್ಯವಾದ ಶಿವಪದವನೆಯ್ದಿದನೆಂಬುದೀಗ ಗಜ ಬದುಕಿತ್ತೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತು ಮಹಾಘನಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅವಿರಳ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಶರಣಂಗೆ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವ ಕಂಡು ಕೂಡಿಹೆನೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಲು ಶರಣಲಿಂಗವೆಂಬುಭಯವಳಿದು ನಿರಾಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮವೇಯಾದನೆಂಬುದೀಗ ಶಾರ್ದೂಲ ಶಂಕೆ ಹರಿಯಿತ್ತು ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವು ಲೀಲೆಗೆ ಹೊರಗಾಗಿ ಸ್ವಯಂಭುವಾಯಿತ್ತೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

೨೮. ನಡೆದು ನಡೆಯದವನ ಕಂಡು, ನುಡಿದು ನುಡಿಯದವನ ಕಂಡು, ಅರಿದು ಅರಿಯದವನ ಕಂಡು, ತ್ರಿವಿಧ ಭೇದಂಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದಿಸಿ ಭೇದಿಸಿ ನಿಂದುದು ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವು ನಿಂದ ನಿವಾಸ.

ಟೀಕು:-ಶಿವಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಿ ಶ್ರೀಗುರುಕಾರುಣ್ಯದಿಂ ಸರ್ವಾಂಗ ಲಿಂಗಸಂಬಂಧವಾದ ಶರಣನು ಅಭಿನ್ನ ಕ್ರಿಯಾಚಾರವಿಡಿದು ಆಚರಿಸುತ್ತಿಹನಲ್ಲದೆ ಭಿನ್ನ ಕ್ರಿಯಾಚಾರ ವಿಡಿದು ಆಚರಿಸನೆಂಬುದೀಗ ನಡೆದು ನಡೆಯದವನ ಕಂಡು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತು ಸುಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಭರವಾದ ಶರಣನು ಶಿವೋಹಂ ಶಿವೋಹಂ ಎನ್ನುತ್ತಿಹನಲ್ಲದೆ ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ವಾಗದ್ವೈತವ ನುಡಿಯನೆಂಬುದೀಗ ನುಡಿದು ನುಡಿಯದವನ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಶಿವೋಹಂಭಾವದಲ್ಲಿರ್ದ ಶರಣ

ತನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನು ಅಭಿನ್ನಜ್ಞಾನದಿಂದರಿವುತ್ತಿಹ ನಲ್ಲದೆ ಭಿನ್ನಜ್ಞಾನದಿಂದರಿಯನೆಂಬುದೀಗ ಅರಿವು ಅರಿಯದವನ ಕಂಡು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ ಆತ ಸುಜ್ಞಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂ ನೋಡುತ್ತಿರ್ದ ಶರಣ ತನ್ನಂಗತ್ರಯಂಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧವಾದ ತ್ರಿವಿಧ ಲಿಂಗಂಗಳು ತ್ರಿವಿಧ ಭಕ್ತಿ ಗಳಿಂದವಗ್ರಹಿಸಿ ತ್ರಿವಿಧ ಭಕ್ತಿಯನು ತ್ರಿವಿಧ ಲಿಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಾರ್ಥವ ಮಾಡಿ ಸಮರಸೈಕ್ಯವಾದನೆಂಬುದೀಗ ತ್ರಿವಿಧ ಭೇದಂಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದಿಸಿ ವೇಧಿಸಿ ನಿಂದುದು ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವು ನಿಂದ ನಿವಾಸ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

೨೯. ಕಿರಾತಂಗೆ ಪಿಶಿತದ ಆರೋಚಿಕೆಯುಂಟೇ? ಪುಳಿಂದಂಗೆ ಶಿಶು ಬಲು ಜೀವನೆ ದು ಒಲವರವುಂಟೇ? ಹೊಟ್ಟೆಯ ಹೊರುವಾತಂಗೆ ಭಕ್ತವಿರಕ್ತರಾಗು ಚಾಗೆಯ ಒಲ್ಲನೇ? ಇಂತೀ ಕಷ್ಟದ ದುಷ್ಟರನೊಲ್ಲ ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವು.

೩೦. ಕಾಯ ಜೀವವನರಿದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಪೂಜೆಯ ಮರೆದಿರಬೇಕು. ದಿವದಲ್ಲಿ ನಡೆಯದೆ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೊಂಗದೆ ಅರ್ಪಿತವಿಲ್ಲದಿರಬೇಕು. ಸ್ತುತಿ ನಿಂದೆಗೆ ಹೊರಗಾದಲ್ಲಿ ಋತುಕಾಲವ ಮರೆದಿರಬೇಕು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಶೂನ್ಯ, ಆತ್ಮನಲ್ಲಾಶೆಯ ಪಾಶ, ಇಂತೀ ವೇಷದ ಚೋರರನೊಲ್ಲ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವು.

೩೧. ಕಾಯಕವೆಂದು ಕಾಯುವ ಬಳಲಿಸದೆ ತನು ಕರಗಸೆ ಮನ ನೋಯದೆ ಬೇಡಿ ಕಾಡಿ ಮಾಡುವುದು ದಾಸೋಹವೇ? ಆವ ಕಾಯಕವಾದಡೂ ಪ್ರಾಣವೇ ಕಡೆಯಾಗಿ ದ್ರವ್ಯಕಡೆಯಾಗಿ ಚಿತ್ತ ಶುದ್ಧ ವಲ್ಲಿ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಸರಿಗಂಡು ದೇಹಿಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸರಿಗಂಡುದು ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿ.

೩೨. ಈಶ್ವರರೂಪವ ತಾಳಿ ಜಗಜ್ಜೀವ ಜಾಲರುಗಳ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವನ್ನಬರ ಹೋಯಿತ್ತು ವೇಷ. ಈ ಆಶೆಯ ಬಿಟ್ಟು ಈಶನ ರೂಪ ತಾಳಿದಾತ ವಸ್ತು. ಆತ ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವು ತಾನೆ.

೩೩. ಅಂದಣ ಸತ್ತಿಗೆ ಕರಿ ತುರಂಗಗಳೆಂದೆ ಮನಗುಂದದೆ, ಗುರು ಚರ ಪರವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಿಸಿ, ಪರಿಯನರಿದೆನೆಂದು ಓಸರಿಸಿದಲ್ಲಿಯೇ ಸರಿಯಿತ್ತು. ಮತ್ತೇನ ಮಾಡಿದಡೆಯೂ ಪರಿಹರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವು ಆವರಿಗೊಲವರಸಲ್ಲ.

ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು.

(ರಾ। ಸಾ। ಪಿ. ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಇವರಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದವುಗಳು.)

(೧) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೧ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ — ೨—೮—೦

(೨) ಉತ್ತರಾರ್ಧ — ೧—೧೨—೦

ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೂಲಕ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದು.

(೩) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೨ — ೪—೮—೦

ಇದರಲ್ಲಿ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ನಿರೂಪಣೆ ಇದೆ.

(೪) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೩ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ — ೨—೪—೦

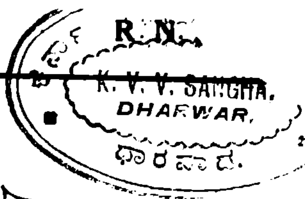
ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿರೂಪಣೆ ಇರುವದಲ್ಲದೆ ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ ಇವುಗಳ ಸವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿವರಣೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಈ ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಂಥಗಳ ಒಟ್ಟು ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೫೮೩ ಇದ್ದು ಇವುಗಳ ಬೆಲೆಯು ೧೧ ರೂಪಾಯಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಇವುಗಳು ಮೂರುನಾಲ್ಕಾಂಶ ಬೆಲೆಗೆ ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟು ೮—೪—೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವವು. ಟಪಾಲಖರ್ಚು ಪ್ರತ್ಯೇಕ.

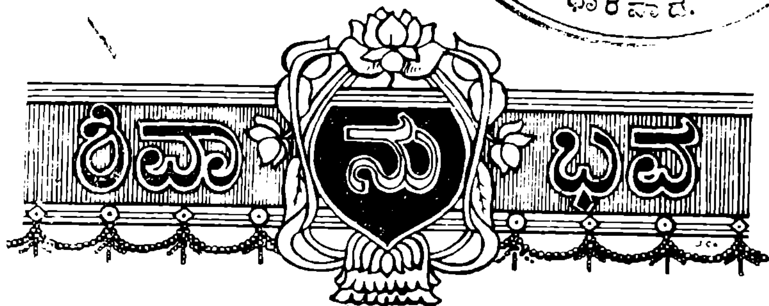
ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳ —

ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್

ಇದನ್ನು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ರಾ॥ ಸಾ॥ ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಇವರು ತಮ್ಮ "ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್ಸಿ" ನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅವರು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಉಪಲೀ ಬುರುಜ ಓಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮ ೧೬೨೦ (ಅ) ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀ

ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾ ಅಂಚೆ ವೆಚ್ಚಸಹಿತ ರೂ ೩—೬—೦

ಸಂಪುಟ ೧೪] ಎಪ್ರೀಲ-ಮೇ ೧೯೪೦. [ಸಂಚಿಕೆ ೭—೮

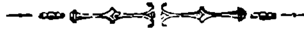
ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ಶಿವಾನುಭವ.

ವರ್ಷ ೧೪	ಎಪ್ರೇಲ-ಮೇ. ೧೯೪೦	ಸಂಚಿಕೆ ೭-೮

ವೀರಶೈವರ ಮಾನಸ ಶಾಸ್ತ್ರ.

(ಲೇಖಕ:— ವೀರಪ್ಪ ಯಗಟಿ ಬಿ. ಎ. ಎಲ್. ಎಲ್. ಬಿ.
ವಕೀಲ ಹಾವೇರಿ.)

ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಲೌಕಿಕ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಚಾರ, ನುಡಿ, ನಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಿ ದೈವೀ ಸ್ವರೂಪ ಹೊಂದುವದೇ ಅವನ ಧ್ಯೇಯವು. ಇದಕ್ಕೆ ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಧರ್ಮವು ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಅದು ಸರ್ವ ಸಮ್ಮತವಾಗಲಾರದು. ಧರ್ಮವು ವಿಜ್ಞಾನಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತವಾಗಿದ್ದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮೇರೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಬಲ್ಲುದಾಗಿದೆ ದೇವರಿದ್ದಾನೆಂಬ ಮೇರೆಯ ವರೆಗೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳು ಕೂಡಿಯೇ ಹೋಗುವವು. ಆದರೆ ದೇವರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ವಿಷಯವು ಬಂದಾಗ ವಿಜ್ಞಾನದ ಹೆಜ್ಜೆಯು ನಿಲ್ಲುವದು. ಧರ್ಮವೊಂದೇ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದು. ವಿಜ್ಞಾನವು ಬಾಹ್ಯಸಾಧನಗಳಿಂದ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಶೋಧಿಸಲು ಹೊರಟಿದೆ. ಆದರೆ ಧರ್ಮವು ಅಂತರಂಗದಿಂದ ಅಂತರಂಗವನ್ನೇ ಶೋಧಿಸುವದು (*introspection*). ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿರುವ ಆತ್ಮವೇ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬ ಗೊತ್ತುಹಚ್ಚುವದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ

ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಾಮಾನ್ಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವದು ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ.

ಆಧುನಿಕ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶರೀರವು ಅನೇಕ ಅಣುಕೋಶಗಳಿಂದ (ಜೀವಕೋಶ-*cell*) ರಚಿತವಾಗಿದೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಣುಕೋಶವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಜೀವಿಸಿರಬಲ್ಲುದು. ಅದು ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದು ರಕ್ತದಿಂದ ಪೋಷಣೆಯಾಗುತ್ತಿರುವದು. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಅಣುಕೋಶಗಳ ಕೂಡುವಿಕೆಯಿಂದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನರಗಳುಂಟಾಗಿವೆ, ನರಗಳಿಂದ ದೇಹದ ವಿವಿಧಭಾಗಗಳಿಗೆ ರಕ್ತಸಂಚಾರವೂ, ಸುಖದುಃಖಗಳ ಸುದ್ದಿಯೂ, ಪ್ರೇರಣೆ, ಆಜ್ಞೆಗಳೂ ಕಳಿಸಲ್ಪಡುವವು. ನರಗಳ ಸಮೂಹವು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿದೆ. (೧) ಮಧ್ಯಭಾಗ ಮತ್ತು (೨) ಅಂಚಿನ ಭಾಗ. ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಿದುಳು ಮತ್ತು ಬೆನ್ನುಹುರಿಗಳಿವೆ. ಬೆನ್ನುಹುರಿಯು (*spinal cord*) ಬೆನ್ನೆಲುಬಿನಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೂಡಿರುವದು. ತಲೆಬುರುಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಮಿದುಳು ಮೂರು ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ೧) ಹಿಂದಿನ ಮಿದುಳು (*cerebellum*)· ಇದು ದೇಹವನ್ನು ಸಮತೋಲಾಗಿಡಬಲ್ಲುದು. (೨) ಮಧ್ಯಮಿದುಳು ಮತ್ತು (೩) ಮುಂಭಾಗದ ಮಿದುಳು (*cerebrum*). ನರಗಳ ಅಂಚಿನ ಭಾಗವು ಮಧ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಇಂದ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಮಾಂಸ ಗ್ರಂಥಿಗಳೊಡನೆ, ಸ್ನಾಯುಗಳೊಡನೆ ಒಂಧಿಸಿರುವದು. ಯಾವತ್ತು ಮಿದುಳು ಸಹ ನರಸಮೂಹವಿದ್ದು ಅದು ಮುಖ್ಯ ತಂತಿಯ ಕಚೇರಿಯಂತಿದ್ದು ದೇಹದಲ್ಲಿಯ ಉಳಿದ ಯಾವತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣಮಾಡುವದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ನಡಿಸುವದು. ಮುಂಭಾಗದ ಮಿದುಳು ದೇಹದ ಚಲನವಲನಗಳನ್ನು ತಡೆಯಬಲ್ಲುದು ಅಥವಾ ಚಲನೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬಲ್ಲದು. ಮಿದುಳಿನಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ನರಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಬಂಧವುಂಟು. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹುಳ ಮುಂತಾದ್ದು ಬಿದ್ದರೆ ಅಂತರವಾಹಕ ನರಗಳು (*afferent nerves*) ಮಿದುಳಿಗೆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವವು. ಮಿದುಳು ಕೂಡಲೇ ಬಹಿರ್ವಾಹಕ ನರಗಳ ಮೂಲಕ (*efferent nerves*) ರೆಪ್ಪೆಗಳಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುವದು. ಆಗ ರೆಪ್ಪೆಗಳು ಅಲ್ಲಾಡುವದರ ಮೂಲಕ ಹುಳವು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಹೊರಬೀಳುವದು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯದ ಕಾರ್ಯವು

ಮಿದುಳಿನ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ನಡೆಯುವದು. ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನರದ ಕೇಂದ್ರವು ನಷ್ಟವಾದರೆ ಕಣ್ಣು ಕಾಣದಹಾಗೆ ಆಗುವದು. ಕಿವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನರದ ಕೇಂದ್ರವು ನಷ್ಟವಾದರೆ ಕಿವಿಯು ಕೇಳದಂತಾಗುವದು. ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿಗಳು ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಮಿದುಳಿನಿಂದಲೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿವೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮಿದುಳಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರವು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ವೀರಶೈವ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರವೇನಿದೆಯೆಂಬದನ್ನು ನೋಡುವ.

ಆಧುನಿಕ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರವು ತಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಮಿದುಳನ್ನು ಮೂರು ಭಾಗವಾಗಿರುವದೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವಂತೆಯೇ ವೀರಶೈವ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರವಾದರೂ ಹಾಗೆಯೇ ತಿಳಿದಿರುವದು ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಮುಂಭಾಗದ ಮಿದುಳನ್ನು ವೀರಶೈವವು ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರವೆಂದು ಕರೆದಿರುವದು. ಇದು ಸಾವಿರದಳ ಅಥವಾ ಸಾವಿರ ನರಸಮೂಹವುಳ್ಳದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ಕಳೆಯು ಜೀವ ರೂಪದಿಂದಿರುವದು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮವು ತೇಜೋರೂಪವಾದ ನಿಷ್ಕಲ ಲಿಂಗವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮಧ್ಯದ ಮಿದುಳಿಗೆ ಶಿಖಾಚಕ್ರವೆಂದು ವೀರಶೈವವು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಮೂರು ದಳವುಳ್ಳದ್ದು ಅಥವಾ ಮೂರು ನರಸಮೂಹವುಳ್ಳದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವು ಮಹಾಜ್ಯೋತಿ ರೂಪವಾದ ಶೂನ್ಯಲಿಂಗವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹಿಂಭಾಗದ ಮಿದುಳು ಪಶ್ಚಿಮಚಕ್ರವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಏಕ ದಳವುಳ್ಳದ್ದು ಅಥವಾ ಒಂದೇ ನರದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಇರುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ರೂಪವಾದ ಆತ್ಮವು ನಿರಂಜನ ಲಿಂಗವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಮಿದುಳಿನ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಬೆನ್ನುಹುರಿಯು ಬಂದು ಕೂಡುವದು ಈ ಪ್ರಕಾರ ವೀರಶೈವದ ವಿವರಣೆಯು ಆಧುನಿಕ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿವರಣೆಗೆ ಸಾಮ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ವೀರಶೈವವು ಇಷ್ಟು ವಿವರಣೆಯಿಂದ ತೃಪ್ತವಾಗಿ ನಿಂತಿಲ್ಲ. ಆಧುನಿಕ ಮಾನಶಾಸ್ತ್ರವು ಪ್ರಾಣ ಒಂದಕ್ಕೆಯೇ ಮನಸು (*mind*) ಜೀವ (*self*) ಆತ್ಮ (*soul*) ಎಂಬ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ವೀರಶೈವವು ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿಗಳು ಮಿದುಳಿನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಅಂಗಗಳಿದ್ದು ಭೌತಿಕ ಘಟನೆಯುಳ್ಳ ಸ್ಥೂಲ ವಸ್ತುಗಳೆಂದೂ ಅವುಗಳು ಜೀವದ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವೆಂದೂ ಹೇಳುವದು. ಪ್ರಾಣವು ಸಹ ಭೌತಿಕ ವಸ್ತುವು. ಪ್ರಾಣವು

(*life breath*) ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ವಾಯುವಿನಿಂದಾಗಿದೆ. ಇದು ಜೀವದ ಚೈತನ್ಯದಿಂದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡುವದು. ಜೀವವು ದೇಹವನ್ನು ತೊರೆದಾಗ ಪ್ರಾಣವು ಕ್ರಿಯಾ ರಹಿತವಾಗುವದು. ಜೀವವು ಭೌತಿಕ ವಸ್ತುವಾಗಿರದೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅಥವಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ ಯೆಂದೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಂಶವೆಂದೂ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಕರ್ಮವಾಸನೆ ಯಿಂದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಸುಖ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವದೆಂದೂ ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವ ದೆಂದೂ ವೀರಶೈವವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ಮಾನಶಾಸ್ತ್ರವು ಮನಸು ಅಥವಾ ಜೀವ (*self or soul*) ವು ಸ್ಥೂಲ ವಸ್ತುವಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಭೌತಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹೋಲುವ ವಸ್ತುವು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲವೆಂ ತಲೂ ಒಪ್ಪಿದಾಗ್ಯು ಮನಸು, ಪ್ರಾಣ, ಜೀವ, ಆತ್ಮ ಎಂಬವುಗಳ ಭೇದವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ಒಂದೇ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ (*subject*) ತಿಳಿದದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ. ವೀರಶೈವದಲ್ಲಿ ಮನಸು, ಬುದ್ಧಿ, ಪ್ರಾಣ, ಜೀವಗಳ ಪೃಥಕ್ಕರಣವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂ ತೆಯೇ ಪಶ್ಚಿಮ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದೇ ಪರಮಾತ್ಮವು. ಇದು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಕೇವಲ ಸಾಕ್ಷೀ ಭೂತವಾಗಿದೆ. ಜೀವವು ಸಂಸಾರದಿಂದ ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ ಈ ಆತ್ಮವೇ ತಾನೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಜೀವಕ್ಕೆ ಮೋಕ್ಷವುಂಟಾಗುವದು. ಇದೇ ಐಕ್ಯನ ಸ್ಥಿತಿಯು. ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಜೀವನು ಪರಮಾತ್ಮ ನಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಲೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಜೀವವು ಬ್ರಹ್ಮವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ್ಯೂ ಜಗತ್ತು ಮಿಥ್ಯವಾದದ್ದೆಂದು ಅದು ಹೇಳುವದರಿಂದ ಮಿಥ್ಯವಾದ ಶರೀ ರದಲ್ಲಿ ಜೀವವು ವಾಸವಾಗಿರುವದು ಅವರ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ವಿರೋಧವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ವೀರಶೈವವು ದೇಹಧಾರಿಗಳನ್ನೊಳಕೊಂಡ ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯ ವಾದದ್ದೆಂದು ಹೇಳುವದರಿಂದ ಇವರಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲ. "ಬ್ರಹ್ಮಸತ್ಯಂ ಜಗನ್ಮಿಥ್ಯಾ। ಜೀವೋಬ್ರಹ್ಮೈವನಾಪರಃ॥" ಎಂಬ ಅದ್ವೈತ ತತ್ವವು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯವಾದದ್ದೆಂದು ಗ್ರಹಿಸ ಬೇಕಾಗುವದು. ವೀರಶೈವ ಅಥವಾ ಶಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಈ ದೋಷದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಜೀವಾತ್ಮವು ಜನ್ಮ ಮರಣ ರಹಿತ

ವಾದದ್ದು ಅಥವಾ ಅವಿರವಾದದ್ದು. ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಜೀವವು ಪರಮಾತ್ಮಸದೃಶವಾದ ಗುಣಹೊಂದಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವು ಲಭಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ವೀರಶೈವವು ಕೇವಲ ಮಿದುಳಿನ ಪೃಥಕ್ಕರಣದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯಾಗದೆ ಉಳಿದ ದೇಹವನ್ನು ಆರುವಿಧವಾಗಿ ಪೃಥಕ್ಕರಣಮಾಡಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ [೧] ಆಧಾರ (ಗುದ) [೨] ಲಿಂಗ (ಗುಹ್ಯ) [೩] ನಾಭಿ (ಹೊಕ್ಕಳ) [೪] ಹೃದಯ [೫] ತಾಲು (ಕಂಠ) [೬] ಭ್ರೂಮಧ್ಯ ಹುಬ್ಬುಗಳ ಮಧ್ಯಭಾಗ. ಈ ಆರುಸ್ಥಲಗಳು ನರಸಮೂಹಗಳ ಕೊನೆಯ ಭಾಗಗಳಿದ್ದು ಶರೀರ ಪೋಷಣೆಯ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಗುದದಲ್ಲಿರುವ ನರಸಮೂಹಕ್ಕೆ ವೀರಶೈವವು ಆಧಾರಚಕ್ರವೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಲವಿಸರ್ಜನೆಯ ಕೆಲಸವು ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿ ತತ್ವವಿದೆ. ಗುಹ್ಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನಚಕ್ರ ಅಥವಾ ನರಸಮೂಹವಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಮೂತ್ರ ಬಿಂದುಗಳ ವಿಸರ್ಜನೆಯ ಕಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜಲತತ್ವವಿದೆ ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಮಣಿಪೂರಕಚಕ್ರವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿತತ್ವವಿದೆ. ಅಗ್ನಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಅನ್ನನಾಳಗಳು ಒಮ್ಮೆ ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿಯೂ ಆಗುವದರಿಂದ ಜೀರ್ಣಕ್ರಿಯೆಯು ಸಾಗುವದು. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅನಾಹತಚಕ್ರವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಾಯುತತ್ವವಿದೆ. ವಾಯುವಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ದೇಹದ ನಾನಾಭಾಗದ ರಕ್ತವು ಪ್ರವಾಹವಾಗಿ ಬಂದು ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವದು. ಮತ್ತು ಅನೇಕ ದೇಹಭಾಗಗಳಿಗೆ ರಕ್ತವು ಕಳಿಸಲ್ಪಡುವದು. ಕಂಠದಲ್ಲಿ ವಿಶುದ್ಧಿಚಕ್ರವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆಕಾಶತತ್ವವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಅನ್ನನಾಳವು (*desophagus*) ಊಟಮಾಡಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ಒಳಗೆ ಕಳಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವದು. ಶಬ್ದನಾಳದಲ್ಲಿ (*larvnx*) ಸ್ವರವು ಹುಟ್ಟುವದು. ಈ ನಾಳದ ಕೆಳಭಾಗವೇ ಶ್ವಾಸಕೋಶವಾಗಿದೆ (*trachea*). ಭ್ರೂಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಜ್ಞಾಚಕ್ರವಿದೆ. ಮಿದುಳು ಇದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಜ್ಞಾನತಂತುಗಳ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವದು. ಹೃದಯ, ಶ್ವಾಸಕೋಶ ಇಲ್ಲವೆ ಮಿದುಳು ಅಪಾಯಹೊಂದಿದರೆ ಮರಣವುಂಟಾಗುವದು. ಈ ಆರು ಚಕ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶೈವವು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವದು.

ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯುಗಳಿವೆ. (೧) ಕಣ್ಣು (ದೃಕ್) (೨) ಮೂಗು (ನಾಸಿಕ) (೩) ನಾಲಿಗೆ (ಜಿಹ್ವಾ) (೪) ಕಿವಿ (ಶ್ರೋತ್ರ) (೫) ಚರ್ಮ (ತ್ವಕ್). ಈ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯವೂ ಒಂದೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕಣ್ಣು ಒಳಿತು, ಕೆಡಕು ಎರಡನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲದು. ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಧ್ಯೇಯವುಳ್ಳ ಭಕ್ತನು ಕೆಡಕನ್ನು ಅಥವಾ ಅಹಿತವಾದವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುವನು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವಿದೆಯೆಂದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿ ದುರ್ಭಾವನೆಯುಂಟಾಗದಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಲಿಂಗವನ್ನು ವೀರಶೈವವು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ. ಈ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಭಕ್ತನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುವಾಗ ತಾನು ಶಿವನಾಗಿಯೇ ನೋಡಿ ಶಿವನಾಗಿಯೇ ಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ನಿಷ್ಕಾಮ ಬುದ್ಧಿಯು ಹುಟ್ಟುವದು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವದೆಲ್ಲವೂ ಶಿವನ ಹೊರತು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅವನ ಭಾವನೆ. ಈಶಾವಾಸ್ಯಮಿದಂ ಸರ್ವಂ ಯತ್ಕಿಂಚಜಗತ್ಯಾಂ ಜಗತ್ । ತೇನತ್ಯಕ್ತೇನ ಭುಂಜೀಥಾಮಾಗೃಧಃ ಕಸ್ಯಸ್ವಿದ್ಧನಂ॥ ಜಗತ್ತು ಶಿವನಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಅವನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮಿಕ್ಕದ್ದನ್ನೇ ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಭುಂಜಿಸಬೇಕು. ಇತರರ ಧನಕ್ಕೆ ಆಶೆಮಾಡಬಾರದೆಂಬ ಈ ಶೋಪನಿಷತ್ತಿನ ವಾಕ್ಯವೇ ವೀರಶೈವರ ಮುಖ್ಯ ತತ್ವವು. ಈ ನಿಷ್ಕಾಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೇ ವೀರಶೈವವು ಪ್ರತಿ ಇಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ. (*Veerashaivism sublimates every sense organ by investing it with Linga.*) ಹೀಗೆ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗ, ನಾಸಿಕದಲ್ಲಿ ಆಚಾರಲಿಂಗ, ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುಲಿಂಗ, ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾದಲಿಂಗ, ಚರ್ಮದಲ್ಲಿ ಚರಲಿಂಗಗಳಿರುವವೆಂದು ವೀರಶೈವವು ಗ್ರಹಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸರ್ವ ದೇಹವನ್ನು ಲಿಂಗಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಿ ದೇಹದಿಂದ ದುಷ್ಟ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗದಂತೆ ವೀರಶೈವವು ಧರ್ಮದ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ. ಶಿವನೋರ್ವನೆ ಷಡ್ವಿಧಲಿಂಗವಾಗಿ ದೇಹದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯ ಪದಾರ್ಥಗಳಾದ ರೂಪ, ಗಂಧ, ರಸ, ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶಗಳನ್ನು ಆಯಾಯ ಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ನಂತರ ಅವನ್ನು ಭಕ್ತನು ಪ್ರಸಾದವಾಗಿ ಸೇವಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಭಾವನೆಯುಳ್ಳ ಭಕ್ತನಿಂದ ದುರಾಚಾರವು ಘಟಿಸುವದಿಲ್ಲ. ವೀರಶೈವವು ಶುದ್ಧ

ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮಹತ್ವಕೊಟ್ಟಿರುವದು. ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಲ್ಲದೆ ಬಾಹ್ಯಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹೆಣೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರು ಹೇಳಿರುವ ಒಂದು ವಚನದಿಂದ ಇದರ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮನಗಾಣಬಹುದು. "ಅಂಗದಿಂದ ಲಿಂಗ ಹಿಂಗಬಾರದೆಂಬರು ಅಂಗಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧವಾದಲ್ಲಿ ಫಲವೇನು? ಮನ ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧವಾಗದನ್ನಕ್ಕರ? ದೇಹದಿಂದ ಲಿಂಗ ಅಗಲಿರಬಾರದೆಂಬ ಧರ್ಮ ತತ್ವವುಂಟು. ಆದರೆ ಮನವು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗದಿದ್ದರೆ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಲಿಂಗ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರೆ ಫಲವಿಲ್ಲನೆಂಬದು ಅವರ ವಚನದ ರಹಸ್ಯವು.

ದೇಹಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ನಿಕಟಸಂಬಂಧವುಂಟೆಂತಲೂ ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದರ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಬಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಪರಸ್ಪರ ಪರಿಣಾಮವಾದವನ್ನು (*interactionism*) ವೀರಶೈವವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಬೇಕೆಂದಾಗ ನನ್ನ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಕೆರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕ್ರಿಯೆಯು ಮಿದುಳಿನ ನರಗಳ ಚಲನೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರವಾಗದೆ ದೀಪ ಹಚ್ಚಬೇಕೆಂಬ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜರಗುವದು. ಇಚ್ಛೆಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಮಿದುಳಿನ ನರಗಳು ಚಲಿಸುವವು ಅದರಿಂದ ಕೈಬೆರಳುಗಳು ಮುದುಡುವವು. ಬೆರಳುಗಳು ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಗಂಧಕದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ತಿಕ್ಕುವವು. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೇಹದಿಂದ ಏನಾದರೂ ಅಹಿತಕಾರ್ಯವು ಇಚ್ಛೆಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಘಟಿಸಿದಾಗ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವೂ, ದುಃಖವೂ ಆಗುವದು. ಮನುಷ್ಯನು ಸುರಾಪಾನದಿಂದ ಉನ್ಮತ್ತನಾದಾಗ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಕೊಲೆಮಾಡುವನು. ಮದವಳಿದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯುಂಟಾದಾಗ ತನ್ನ ಅತ್ಯಾಚಾರಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುವನು. ದೇಹವು ರೋಗ ಪೀಡಿತವಾದರೆ ಮನಸ್ಸು ಕುಗ್ಗುವದು. ಹೀಗೆ ಮನಸುಗಳು ಒಂದರಮೇಲೊಂದು ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬಲ್ಲವು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ವೀರಶೈವವು ದೇಹವಿರುವ ವರೆಗೆ ಅನಾಚಾರ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ, ಮನ, ವಚನ, ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮೇಳವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಬಂಧುರವಾದ ನಿಯಮವನ್ನು ಹಾಕಿರುವದು. "ಪರಧನವನೊಲ್ಲದಿಪ್ಪುದೇ ವ್ರತ

ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ಮುಟ್ಟದಿಪ್ಪುದೇ ಶೀಲ, ಸರ್ವ ಜೀವ ಕೊಲ್ಲದಿಪ್ಪುದೇ ನೇಮ, ತಥ್ಯಮಿಥ್ಯವನಳಿದಿಪ್ಪುದೇ ನಿತ್ಯನೇಮ, ಲಿಂಗವನರಿವುದಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಶಿವಲೆಂಕಮಂಚಣ್ಣನವರ ವಚನವು ಅಸತ್ಯ, ಹಿಂಸೆ, ಕಳವು, ಪರಧನ, ಪರಸ್ತ್ರೀ ಸಂಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಕೈವಲ್ಯವನ್ನುಹೊಂದಲು ಸಾಧನಗಳಾದ ಆರು ಸೋಪಾನಗಳಂತಿರುವ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳಾದರೂ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. (೧) ಭಕ್ತಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತನು ಕಾಯಕದಿಂದ ಅಥವಾ ಸ್ವಂತ ದುಡಿತದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಧನದಿಂದ ಜೀವಿಸಬೇಕು. ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮರಿಗೆ ತನು, ಮನ, ಧನ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಮನಸು ಭಕ್ತಿಯ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುವದು. (೨) ಮಹೇಶ್ವರ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ದೃಢವಾಗಿ ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮವುಂಟಾಗಿ ಸರ್ವಜೀವಿಗಳನ್ನು ತನ್ನಂತೆಯೇ ತಿಳಿಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಗುವದು. (೩) ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ತಾನು ಭೋಗಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೊದಲು ಶಿವನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ, ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ಪ್ರಸಾದರೂಪದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಭಾವನೆಯುಂಟಾಗುವದು. ತಾನು ಮಾಡುವದೆಲ್ಲವೂ ಭೋಗಿಸುವದೆಲ್ಲವೂ ಶಿವನ ಕಾರ್ಯವೆಂದೇ ತಿಳಿಯುವನು. (೪) ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಶಕ್ತಿಯು ಪ್ರಾಣರೂಪವಾಗಿದ್ದು ಅಂತಹ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಮನಸನ್ನು ಒಂದು ಮಾಡುವದೇ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿದೆ ಇದು ಶಿವಯೋಗಸ್ಥಿತಿಪ್ರಾಪ್ತಿಯು. (೫) ಶರಣಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಶರಣನು ತಾನು ಸತಿಯೆಂದೂ ಲಿಂಗವು ಪತಿಯೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಸದಾ ಬೆರೆತ ಆನಂದದಲ್ಲಿರುವನು. ಇವನು ಲಿಂಗದ ನುಡಿಯಂತೆ ನುಡಿವನಲ್ಲದೆ ಲೋಕದ ನುಡಿಯಂತೆ ನುಡಿವನಲ್ಲ. ಇವನು ನಿಸ್ಸಂಗಿಯೂ, ನಿರ್ದೇಹಿಯೂ, ನಿರಾಭಾರಿಯೂ ಇರುವನು. ನಿಸ್ಸಂಗ, ನಿರಾಭಾರಂ, ನಿಸ್ಸೀಮಂ, ನಿರುಪಾಧಿಕಂ। ನಿರ್ದೇಹಂ, ನಿರ್ಮಳಂ, ನಿತ್ಯಂ, ತಸ್ಯ ಜಂಗಮ ಲಕ್ಷಣಂ॥" (೬) ಐಕ್ಯಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯನು ತಾನು ಶಿವನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿರುವನೆಂಬ ಭಾವವಿಲ್ಲದಿರುವನು. ಅಂದರೆ ಅವನು ಕೇವಲ ಶಿವನೇ ಆಗಿರುವನು. ಇಲ್ಲಿ ತಾನು ಮತ್ತು ಶಿವಯೆಂಬ ಭೇದಭಾವವುಳಿಯದೆ ಕರ್ಪೂರ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಯೋಗವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಾದಂತೆ ಲಿಂಗವ ನೆನೆದು ಲಿಂಗವೇ ತಾನಾಗಿಪ್ಪನು. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಸ್ಥಲದಿಂದ ಐಕ್ಯಸ್ಥಲದ ವರೆಗೆ ಭಕ್ತನ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತ

ಹೋದದ್ದು ಕಂಡುಬರುವದು. ವೀರಶೈವನು ಜೀವದಿಂದಿರುವಾಗಲೇ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬಲ್ಲನಾದ್ದರಿಂದ ವೀರಶೈವವು ಇದೇಕಾರಣದಿಂದ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಾಂಗಲಿಂಗಿಯಾದ ವೀರಶೈವನಿಂದ ಪಾಪಕೃತಿಯು ಘಟಿಸಲಾರದೆಂಬುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವು. ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವುಂಟೆಂಬ ಅಪವಾದವನ್ನು ವೀರಶೈವವು ಒಪ್ಪುವದು.

ಮನೋಶುದ್ಧಿಗೆ ಕ್ರಿಯಾಶುದ್ಧಿಯು ಅವಶ್ಯವಾದುದು. "ಕ್ರಿಯಾಶುದ್ಧವಾದವಂಗೆ ಭಾವಶುದ್ಧ, ಭಾವಶುದ್ಧವಾದವಂಗೆ ಆತ್ಮಶುದ್ಧ, ಆತ್ಮಶುದ್ಧವಾದವಂಗೆ ಅರಿವು ಕರಿಗೊಂಡು ನಿಂದ ನಿಜವೇ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ" ಎಂದು ಮೋಳಿಗೆಯ ಮಾರಯ್ಯನವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಗದಮೇಲಣ ಲಿಂಗ ಪ್ರಾಣದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವನ್ನಕ್ಕ ಪೂಜಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಶಿವಲೆಂಕ ಮಂಚಣ್ಣನವರ ವಚನವಿದೆ. ಕೇವಲ ಬಾಹ್ಯಪೂಜೆಗೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬದು ಇದರ ರಹಸ್ಯವು. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವವು ಯಮ, ನಿಯಮ, ಆಸನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮುಂತಾದ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗದ ಬಾಹ್ಯ ಸಾಧನಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಿರುವದಿಲ್ಲ. ಅಂತಃಕರಣಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಅನೃತ, ಹಿಂಸೆ, ಪರಧನ, ಪರಸ್ತ್ರೀ, ಪರನಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟು ಲಿಂಗಪೂಜೆ ಮಾಡುವದೇ ಯಮಯೋಗ. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರ ಜಪಿಸಿ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ ಮಾಡುವದು ನಿಯಮಯೋಗ. ಸಿದ್ಧಾಸನ, ಪದ್ಮಾಸನ ಮುಂತಾದ ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತದಿಂದ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ ಮಾಡುವದು ಆಸನಯೋಗ. ಒಂದೇ ವಾಯು ಸರ್ವಾಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ, ಅಪಾನ, ಉದಾನ, ಸಮಾನ, ನಾಗ, ಕೂರ್ಮ ಪ್ರಕರ, ದೇವದತ್ತ, ಧನಂಜಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸುಳಿದು ಬೇರೆಬೇರೆ ದೇಹಪೋಷಣೆಯ ಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡುವದು. ಪ್ರಾಣವಾಯು ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಉಶ್ವಾಸ ನಿಶ್ವಾಸಗೈದು ಅನ್ನಜೀರ್ಣಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುವದು. ಮನ, ಪ್ರಾಣ, ವಾಯುಗಳ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಲಿಂಗಸ್ವರೂಪಮಾಡಿ ಹೃದಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಧ್ಯಾನನಿರತನಾಗುವದು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ. ಆಹಾರದಿಂದ ನಿದ್ರೆ, ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ವಿಷಯಗಳು ಘನವಾಗುತ್ತಿರುವವು. ವಿಷಯದಿಂದ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜೀವನಿಗೆ ಭವಬಂಧವುಂಟಾಗುವದು. ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಲಿಂಗಮುಖದಿಂದ ಸಾವಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ ಯೋಗ. ಅಂತ

ರಂಗದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಮಾಡಿ ಗುರು ಕೊಟ್ಟಿರುವದಾಗಿ ಅದನ್ನು ಆರು ಚಕ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸುವದು ಧ್ಯಾನಯೋಗ. ಆ ಲಿಂಗ ವನ್ನು ಭಾವ, ಕರಣ, ಮನ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸರ್ವಾಂಗದಲ್ಲಿ ಧರಿಸು ವದು ಧಾರಣಯೋಗ. ಇಷ್ಟ, ಪ್ರಾಣ, ಭಾವವೆಂಬ ಲಿಂಗತ್ರಯುವನ್ನು ಏಕಾಕಾರ ಮಾಡಿ ಮಹಾಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸಂಯೋಗವಾಗಿ ಭಿನ್ನವಿಲ್ಲದಂತಿ ರುವದು ಸಮಾಧಿಯೋಗ. ಹೀಗೆ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗಗಳಿಗೆ ತನ್ನದೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪತಂಜಲಯೋಗದಿಂದ ಭಿನ್ನ ವಾಗಿದೆ. ಪತಂಜಲಯೋಗವು 'ಓಂ' ಎಂಬ ಬಿಂದುವನ್ನು ದಿವ್ಯ ಪ್ರಕಾಶ ವೆಂದು ಲಕ್ಷಿಸುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಸಾಹಿತ್ಯವಿಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರದ ಲ್ಲಿರುವ ಚಿತ್ಕಲೆಯೇ ಭಕ್ತನ ಕರಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಪೂಜಾ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಇಷ್ಟ ಲಿಂಗ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಾಧನವು ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗ ದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಸಾಧನವಿಲ್ಲದೆ ಧ್ಯೇಯ ವಸ್ತುವು ಸಾಧಿಸದು. ಒಂದೇ ವಸ್ತು ವನ್ನು ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವನ್ನಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿ ಆತ್ಮಲಿಂಗವನ್ನಾಗಿ ಭಾವದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿ ಲಿಂಗ ದೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಲಿಂಗವೇ ತಾನಾಗುವದು ಶಿವಯೋಗವು.

ಪರಮಾತ್ಮನು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯೆಂಬದು ವೀರಶೈವದ ಮತವು. ಅದ್ದರಿಂದ ಜಗತ್ತು ನಿಜವಾದದ್ದು. ದೇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜಗತ್ತಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೇವರಿಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಜೀವರೂಪದಿಂದ ಕಲ್ಲು ಮುಂತಾದ ಜಡ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವನು. ಜೀವವಿರುವ ದರಿಂದಲೇ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಸಹ ಬೆಳವಣಿಗೆಯುಂಟು. ವೀರಶೈವದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಅಂಗವೆಂತಲೂ, ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಲಿಂಗವೆಂತಲೂ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದ ಗಳು ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯು (*matter*) ವೀರಶೈವದ ೩೬ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ತತ್ವವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಆತ್ಮವು ಮೂಲ ವಸ್ತುವು. ಪ್ರಕೃತಿಯು ಆತ್ಮದಿಂದ (ಅಂಗದಿಂದ) ಭಿನ್ನವಾ ಗಿದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯೆಂಬ ತತ್ವದ ಮೂಲಕ ವೀರಶೈ ವವು ಸರ್ವ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಭಾವನೆಯುನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯುವನ್ನೂ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನೂ ಪರಮಾತ್ಮಭಾವನೆಯಿಂದ ತುಂಬಿ ಸದ್ವಿಚಾರಗಳು ಒಡಮೂಡುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತನು ಪರಮಾತ್ಮ ಧ್ಯಾನ ನಿರತನಾಗಿ ಅದನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಇದೇ ವೀರಶೈವ ಮಾನಸ ಶಾಸ್ತ್ರದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ.

(ಲೇಖಕ:— ಶಿವಮೂರ್ತಿ)

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸುಮಾರು ೬ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳು ನಮಗೆ ದೊರಕಿರುವದಿಲ್ಲ. ೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆಳಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ರಾಜನಾದ ನೃಪತುಂಗನು ಬರೆದ "ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ" ವೆಂಬ ಅಲಂಕಾರ ಗ್ರಂಥವು ಮಾತ್ರ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಳೆ ಮಕ್ಕಳು, ಮಾಮೂಗರು ಸಹ ಕಾವ್ಯ ಪರಿಣತಮತಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಅವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಅವನು ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ೬ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೆಲವು ಗದ್ಯ ಪದ್ಯ ಗ್ರಂಥ ಕರ್ತರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಮಾಡಿರುವದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ೬ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುವದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ೬ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಇದ್ದಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬದು ಸಂಶೋಧನೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೧೫೦೦ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳಾಗಿ ಹೋದರೆಂದು ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದಬಳಿಕ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಹಿಂದು ಬೀಳಲಾರದು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೯ರಿಂದ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜೈನ ಕವಿಗಳಾಗಿ ಹೋದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕೆಲವರು ಜೈನಯುಗವೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನು ಬರೆದ ದುರ್ಗಸಿಂಹ, ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆದ ೨ನೇ ನಾಗವರ್ಮ, ಚಂದ್ರಚೂಡಾಮಣಿ ಶತಕವನ್ನು ಬರೆದ ನಾಗವರ್ಮಾಚಾರ್ಯ ಎಂಬವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿದ್ದರು. ಜೈನ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಪ, ಪೊನ್ನ, ರನ್ನರು, ರತ್ನತ್ರಯಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಒಂದೊಂದು ಲೌಕಿಕ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪಂಪನ ಭಾರತ, ರನ್ನನ ಗದಾಯುದ್ಧ, ಪೊನ್ನನ ರಾಮಕಥೆ, ಇವು ಲೌಕಿಕ ಕಾವ್ಯಗಳು. ಪಂಪನ

ಆದಿಪುರಾಣ, ಪೊನ್ನನ ಶಾಂತಿಪುರಾಣ, ರನ್ನನ ಅಜಿತಪುರಾಣ ಇವು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾವ್ಯಗಳು. ಲೌಕಿಕ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವೀರರಸಪ್ರಧಾನ್ಯವಾಗಿರುವದರಿಂದಲೂ ಆಯಾಯ ಕವಿಗಳು ದಂಡನಾಯಕರಾದುದರಿಂದಲೂ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕೆಲವರು ಕ್ಷಾತ್ರಯುಗವೆಂದು ಕರೆದಿರುವರು. ಆದರೆ ಅವರು ಬರೆದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ತ್ಯಾಗ, ವೈರಾಗ್ಯ, ತಪಶ್ಚರ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳು ಶಾಂತಿ ರಸವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದರಿಂದ ಅದು ಕ್ಷಾತ್ರಯುಗವೆನ್ನುವದೂ ಕಷ್ಟವೇ ಈ ಕಾಲದ ಕವಿಗಳು ಬಹುಶಃ ಚಂಪೂ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೇ ಬರೆದರು. ಚಂಪುಗಳೆಂದರೆ ಗದ್ಯ ಪದ್ಯಾತ್ಮಕ ಗ್ರಂಥಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಕೆಲವರು ಈ ಅವಧಿಗೆ ಚಂಪೂ ಯುಗವೆಂದು ಹೇಳುವದುಂಟು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಚಾವುಂಡರಾಯಪುರಾಣ, ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಪಂಚತಂತ್ರ ಇವು ಆಕಾಲದ ಗದ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಹಾ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಯಾದ ಪಂಪನು ಆದಿಕವಿಯಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಕೆಲವರು "ಪಂಪಯುಗ" ವೆಂತಲೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ರನ್ನನು ಕೆಲವು ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಪನಿಗಿಂತಲೂ ಎಷ್ಟೋ ಪಟ್ಟು ಮಿಗಿಲಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದಬಳಿಕ ಅದಕ್ಕೆ "ರನ್ನಯುಗ" ವೆಂದೇಕೆ ಕರೆಯಬಾರದೆಂದು ಕೆಲವರು ವಾದಿಸಬಹುದು.

ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಭಾಗದ ದೃಷ್ಟಿಯು ಹೇಗೇ ಇರಲಿ; ಅದರ ಸ್ವರೂಪವು ಮಾತ್ರ ಒಂದೇ ಇದ್ದಿತು. ಎಲ್ಲ ಕವಿಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಹಾ ಕಾವ್ಯಗಳ ಅನುಕರಣಮಾಡಿ ಪರಂಪರಾಪ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದರು. ೧೮ ತರಹದ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಕವಿಸಮಯದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಮೀರಲಿಲ್ಲ ವ್ಯಾಕರಣದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳು ೧೦೦ಕ್ಕೆ ೯೦ರಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಪಂಡಿತರಿಗಷ್ಟೇ ಆ ಕಾವ್ಯಗಳು ಗಮ್ಯವಾದವುಗಳು. ಆದರೆ ಪಾಮರರಿಗೆ ಅವುಗಳ ಗಂಧವು ಕೂಡಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷಣಬದ್ಧವಾಗಿಯೂ, ವ್ಯಾಕರಣ ಶುದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಬರೆದುದೇ ಕಾವ್ಯ. ಅಂಥ ಕಾವ್ಯ ಬರೆದವನೇ ಸತ್ಕವಿ. ಹಾಗೆ ಬರೆಯದವನು ದುಷ್ಕವಿ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕನ್ನಡ ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯುವದರ ವಿರುದ್ಧ ಗದೆಯೆತ್ತಿದ ಮೊದಲನೆಯ ಜೈನಕವಿಯೆಂದರೆ ನಯಸೇನನು (೧೧೧೨). ಬಳಿಕ ಆಂಡಯ್ಯ (೧೨೩೫) ಈತನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದನು. ಇರಲಿ.

ಮುಂದೆ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಯಿತು. ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯಗಳು ತೀರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಅವುಗಳ ಸ್ಥಳವಲ್ಲಿ ವಚನ, ರಗಳೆ, ಷಟ್ಪದಿ, ಸಾಂಗತ್ಯ, ತ್ರಿಪದಿ, ರಾಗ ಮುಂತಾದ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಝುರಿಯು ಹರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ವಚನಗಳ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿದವರು ಬಸವಾದಿ ಶಿವಶರಣರು. ಈ ವಚನಕಾರರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಅಷ್ಟು ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಕರಣ ಛಂದಸ್ಸು, ಅಲಂಕಾರ, ಶೈಲಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಅವರು ಅಷ್ಟು ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರು ಗೌತಮಬುದ್ಧನಂತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಅದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಇದಕ್ಕೆ ಕ್ರಾಂತಿಯುಗವೆಂದೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಪರ್ಯಾಯದಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ರಾಂತಿಯೂ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ವಚನಕಾರರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ರಾಂತಿಯು ಗೌಣವಾದುದು. ಇವರ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಪಂಡಿತರನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವರು ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯಯನ್ನೀಯಲಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಕರಣಾದಿಗಳ ಕಟ್ಟು ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದರು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವ ಸ್ವಾರ್ಥ ದುರಾಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅವರ ಅಂತರಾಳದಿಂದ ತಿಳಿಗನ್ನಡದ ನೈತಿಕ ವಚನಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದವು. ಡಂಭಾಚಾರ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಸಹಜವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲು ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತಿಯ ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡದ ವಚನಗಳು ಅವರ ಹೃದಯದಿಂದ ಸ್ಫುರಣಗೊಂಡವು. ಗೊಳ್ಳು ವೇದಾಂತ ಮತ್ತು ಮಳ್ಳು ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಕುಡಿಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ದ್ವೈತಾದ್ವೈತಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವ ಸರಳ್ಗನ್ನಡದ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಶರಣರಿಂದ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿತು.

ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಈ ತತ್ವಗಳು ಬಹುಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕುಲಕೊಬ್ಬರು ಶಿವಶರಣರಾಗಿ ಹೋದರು. ಎಷ್ಟೋ ಕೀಳುಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶರಣರು ಮೇಲ್ತರದ ವಚನಕಾರರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ವೀರಶೈವ ಮತಪ್ರಸಾರವು ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಒತ್ತರದಿಂದ ಸಾಗಿತು. ಕನ್ನಡ ವಚನಗಳ ಬೆಲೆಯು ಸಂಸ್ಕೃತ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟುಮಾತ್ರವೂ ಕಡಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಅವು ಕನ್ನಡ ಉಪನಿಷತ್ತುಗ

ಕೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿವೆ. ವಚನಗಳು ೨ ಎಂಭತ್ತುಕೋಟಿಯಿದ್ದವೆಂದೂ ಸುಮಾರು ೭೭೦ ವಚನಕಾರರು ಅವುಗಳನ್ನು ಬರೆದರೆಂದೂ ಪ್ರತೀತಿಯುಂಟು. ಅವೆಲ್ಲ ವಚನಗಳೂ ಆ ಶರಣರ ಚರಿತ್ರಗಳೂ ಈಗ ಉಪಲಬ್ಧವಿದ್ದಿದ್ದರೆ ವೀರಶೈವರ ಕೈಹಿಡಿಯುವವರಾರು! ಆದರೆ ಈ ವರೆಗೆ ನಮಗೆ ದೊರೆತ ವಚನಗಳು ೧ ಲಕ್ಷ ಸಹ ಆಗುವವೋ ಇಲ್ಲವೋ ಸಂಶಯ. ಈಗ ಸುಮಾರು ೨೩೦ ಶಿವಶರಣರ ಹೆಸರುಗಳು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಬರೆದ ಎಲ್ಲ ವಚನಗಳೂ ಉಪಲಬ್ಧವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನುಳಿದ ವಚನಕಾರರ ಸುಳಿವಂತೂ ಇಲ್ಲವೇಇಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಮನೆ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಹುಳ ಹತ್ತಿ ಕೆಟ್ಟುಹೋದವೋ! ಎಷ್ಟು ವಿರೋಧಿಗಳು ಅವುಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೋ! ಎಷ್ಟು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಇನ್ನೂ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿ ಹಾಗೇ ಬಿದ್ದಿರುವವೋ! ನಾವರಿಯೆವು. ಇನ್ನೂ ವಚನಗಳ ಸಂಶೋಧವು ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆದಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಚನವಾಙ್ಮಯದಷ್ಟು ಅಮೌಲ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ವಿಶಾಲವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬೇರೊಂದಿರಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ!

ವಚನಗಳು ಪದ್ಯಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವಂಥ ಗದ್ಯಗಳೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಅವು ಗದ್ಯರೂಪದ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಅಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪವು ಬಾಯಿಬಲ್, ಕುರಾನ, ಧಮ್ಮಪದ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ವಾಕ್ಯಗಳಂತೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟತರದ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಗದ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಪದಗಳಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಹಾಡಲೂಬಹುದು. ಹಿಂದಿನ ಹಿರಿಯರು ವಚನಗಳನ್ನು ಅನ್ನಬೇಕಾದರೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಹಾಡಿದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಹಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ರಸ, ಪ್ರತಿಭೆ ಮೊದಲಾದ ಮುಖ್ಯ ಗುಣಗಳು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಜ್ಜೆಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿವೆ. ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಮಾ, ರೂಪಕ, ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾದಿ ಅಲಂಕಾರಗಳಂತು ಬಹು ಸುಂದರವಾಗಿವೆ. ವಚನಗಳು ತತ್ವಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಕಾವ್ಯಗಳು ಅಹುದು. ಇವುಗಳಿಗೆ ತತ್ವಮಯ ಕಾವ್ಯಗಳೆಂದೂ ನಾವು ಕರೆಯಬಹುದು. ಕಾವ್ಯದಂತೆ ಎದೆಯನ್ನರಳಿಸುವದಲ್ಲದೆ ತತ್ವಜ್ಞಾನದಂತೆ ವಚನಗಳು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪರಿಪಕ್ವಗೊಳಿಸಬಲ್ಲವು.

ವಚನಗಳು ಮುಂದೆ ಉಗಮವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಒಳ್ಳೇ ಬಲವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದವು. ವೀರಶೈವ ಆದಿಕವಿಯೆನಿಸಿದ ಹರಿಹರನು ಶಿವಶರಣರ ವಚನ ರಸದ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನುಂಡ ಭ್ರಮರವು. ಆ ವಚನಗಳ ಸಾರವನ್ನೇ ಆ ಭ್ರಮರವು ಕಥಾರೂಪದ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ರಗಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಿದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಶಿವಶರಣರು ಹರಿಹರನಿಗೆ ಕಥಾನಾಯಕರಾದರು. ಆತನ ಭಕ್ತಿಯು ಕಣಿಗಳಾದರು. ಆತನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಗಳೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಶರಣರ ವಚನಗಳು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗಿವೆ. ಹರಿಹರನು ಉಭಯ ಭಾಷಾವಿಶಾರದನು. ಕಠಿಣ ಶೈಲಿಯ ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಬಲವಿಲ್ಲದೆ ಸರಳವಾದ ರಗಳೆಗಳನ್ನು ಬರೆದನೆಂದು ಆರೋಪ ಮಾಡುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆತನು ಅಪ್ರತಿಮವಾದ 'ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ' ವೆಂಬ ಚಂಪೂ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಈ ಮೊದಲು ರಗಳೆಗಳ ಪ್ರಚಾರವು ಅತಿವಿರಳ. ಹರಿಹರನು ರಗಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ೧೮ ತರಹದ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನೂ ರಳಕುಳಕ್ಕಳಗಳನ್ನೂ ಕಿತ್ತೊಗೆದನು. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಶರಣರ ವಚನ ಸುಧೆಯನ್ನು ತನ್ನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಸಿದನು. ವಚನಗಳ ತರುವಾಯ ಅಮೋಘವಾದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯು ರಗಳೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಹರಿಹರನ ತರುವಾಯ ಆತನ ಸೋದರಳಿಯನಾದ ರಾಘವಾಂಕನಾದರೂ ಉಭಯ ಭಾಷಾಪಂಡಿತನು. ಆತನು ಸಂಸ್ಕೃತಮಯವಾದ ಚಂಪೂ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಚನಗಳಂತೆ ಸರಳಗನ್ನಡ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಷಟ್ಪದಿಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ತಂದು ಷಟ್ಪದಿಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವನ ಕಾವ್ಯಸರಳತೆಗೂ ವಚನಕಾರರ ವಚನಗಳೇ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ವಚನಗಳು ಪ್ರಸಾರವಾಗದಿದ್ದರೆ ಹರಿಹರನೂ ರಾಘವಾಂಕನೂ ಜೈನರಂತೆ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೇ ಗಚಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರಾಘವಾಂಕನನ್ನನುಸರಿಸಿ ಮುಂದೆ ಬಸವ ಪುರಾಣ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸಭಾರತ, ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣ, ಜೈಮಿನಿಭಾರತ, ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ, ಮೊದಲಾದ ಷಟ್ಪದಿ ಕಾವ್ಯಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರಲು ಅನುವಾಯಿತು. ರಗಳೆಗಳ ತರುವಾಯ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದರೆ ಷಟ್ಪದಿ ಸಾಹಿತ್ಯವು.

ಮುಂದೆ ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ೨ನೆಯ ದೇವರಾಯನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರ ವಚನಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಕಾವ್ಯಗಳೂ ಶತಕಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದವು ನೂರೊಂದು ಜನ ವಿರಕ್ತರು ಒಳ್ಳೆ ಸಾಹಿತಿಗಳಾಗಿ ಕನ್ನಡಮಾತೆಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಲಕ್ಕಣ್ಣ ದಂಡೇಶ, ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ, ಮಹ ಲಿಂಗದೇವ, ಚಾಮರಸ, ಮೊಗ್ಗೆಯ ಮಾಯಿದೇವ, ಕಲ್ಲುಮಠದ ಪ್ರಭು ದೇವ, ಕರಸ್ಥಲದನಾಗಿದೇವ, ಗುರುಬಸವ, ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ, ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಣ್ಣ ಮೊದಲಾದವರ ಹೆಸರುಗಳು ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವಾಗಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಕವಿಗಳು ವಚನಗಳ ಹಾಲುಂಡು ಬೆಳೆದ ಶಿಶುಗಳು.

೧೨೩೫ ರಲ್ಲಿ ಜೈನ ಕವಿಯಾದ ಶಿಶುಮಾಯಣನು ತ್ರಿಪುರದಹನ, ಅಂಜನಾ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ರಚಿಸಿದನು. ಷಟ್ಪದಿಯ ತರುವಾಯ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದರೆ ಸಾಂಗತ್ಯವು. ಸಾಂಗತ್ಯವು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಸರಾಗವಾಗಿಯೂ ಸರಳವಾಗಿಯೂ ಹಾಡಿ ಆನಂದಬಡುವ ಛಂದವು. ಶಿಶುಮಾಯಣನು ಸಾಂಗತ್ಯದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾ ರನು. ಇವನ ತರುವಾಯ ಭರತೇಶವೈಭವ, ರೇವಣಸಾಂಗತ್ಯ, ಅಕ್ಕ ಗಳ ಸಾಂಗತ್ಯ, ಹದಿಬದೆಯಧರ್ಮ, ಶರಣರಸಾಂಗತ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥ ಗಳ ರಚನೆಗೆ ಅನುವಾಯಿತು. ೧೨೭೫ ರಲ್ಲಿ ಕುಮುದೇಂದು ಎಂಬ ಜೈನಕವಿಯು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮುದೇಂದುರಾಮಾಯಣ, ವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಅದು ಮಂಗರಸನ 'ಜಯನೃಪಕಾವ್ಯಾ ದಿಗಳಿಗೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು.

ಸು. ೧೫೦೦ರಲ್ಲಿ ೬೩ ಪುರಾತನರ ತ್ರಿಪದಿಯನ್ನು ನಿಜಗುಣಶಿವ ಯೋಗಿಯು ಬರೆದಬಳಿಕ ಸರ್ವಜ್ಞನ ಅಮೌಲ್ಯವಾದ ತ್ರಿಪದಿ ಗ್ರಂಥವು ಬೈಲಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅದೇ ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿಯು ತನ್ನ ಕೈವಲ್ಯಪದ ತಿಯಲ್ಲಿ ತೋಡಿ, ಶಂಕರಾಭರಣ, ಕಲ್ಯಾಣಿ, ಧನ್ಯಾಸಿ, ರೇಗುಪ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ರಾಗಗಳ ಭಕ್ತಿ–ಜ್ಞಾನ–ವೈರಾಗ್ಯದ ಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ತರುವಾಯ ಮುಂದೆ ಪುರಂದರದಾಸ, ಕನಕದಾಸ ಮೊದಲಾದ ದಾಸ ಕೂಟದವರೂ, ಸರ್ಪಭೂಷಣ, ಮುಪ್ಪಿನ ಷಡಕ್ಷರಿ, ಬಾಲಲೀಲಾ ಮ ಹಾಂತಸ್ವಾಮಿ, ಘನಮಠಾರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಕೈವಲ್ಯಕಾರರೂ ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದರು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವಾಹವು ಚಂಪೂ, ಷಟ್ಪದಿ, ವಚನ, ರಗಳೆ, ತ್ರಿಪದಿ, ಸಾಂಗತ್ಯ, ರಾಗ ಮೊದಲಾದ ರೂಪಗಳಿಂದ ಮಂಜುಳವಾಗಿ ನಿನಾದ ಮಾಡುತ್ತ ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನವನ್ನು ದಾಟಿ ೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೆ ಸಾಗಿತು.

೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪವು ನೆರೆಹೊರೆಯ ಭಾಷೆಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಾಗೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪದ ಅನುಕರಣ ಮಾಡಹತ್ತಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಾವು "ಅನುಕರಣಯುಗ"ವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಗಳಗನಾಥರು ಮರಾಠಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಬಿ ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರು ಬಂಗಾಳಿ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯ ಕೆರೂರ, ಮತ್ತು ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಇವರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ತಂದರು. ಎಷ್ಟೋ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯ ವಿಮರ್ಶ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಸು. ೧೯೨೦ ರಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡದ ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪಿನವರು ಪ್ರಾಸವಿಲ್ಲದ ಸರಳ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ "ಭಾವಗೀತೆ" ಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗೀತೆಗಳೂ ಪ್ರಚಾರವಾದವು. ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ನವೀನ ಮಾದರಿಯ ಕವಿಗಳಾಗಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವು ಹೆಚ್ಚಿ ಅಸಂಖ್ಯ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಕವಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಮೂಲಿ ಮೂಲಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳಬರುತ್ತವೆ. ಆ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಮರ್ಶ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದರೆ ಒಂದು ರಾಮಾಯಣವೇ ಆದೀತು. ಇದು ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಸುದೈವವೆಂದು ಕೆಲವರು ಭಾವಿಸಿದ್ದರೆ ಕೆಲವರು ದುರ್ದೈವವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಏನೇ ಇರಲಿ. ಅನುಕರಣವು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಗಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದೆ. ನಾನಾ ಮುಖಗಳಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂಬುದೇನೋ ಸಹೃದಯತೆಯ ಮಾತು. ಆದರೆ ಆ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಅಸಡ್ಡಾಳವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿರರ್ಥಕವಾಗಬಾರದೆಂಬುದೂ ವಿಹಿತವಾದ ಮಾತೇ. ಈಗಿನ ಕಾವ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೆಡಕೆಂದು ಯಾರೂ ಸರ್ವಥಾ ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ರಸವುಂಟು, ಪ್ರತಿಭೆಯುಂಟು, ಸೌಂದರ್ಯವುಂಟು. ಆದರೆ ಉತ್ತಮ ಪೈರುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕಸಗಳನ್ನೂ ಬೆಳೆಯಗೊಡಬಾರದಷ್ಟೇ! ಬರೆದದ್ದೆ

ಲ್ಲವೂ ಸಾಹಿತ್ಯವಾದರೆ ಕನ್ನಡ ಮಾತೆಯು ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆಣೆಯೇ! ಆದು ದರಿಂದ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡು ವದು ಕನ್ನಡಿಗರ ಆದ್ಯಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೂ ಶಿವಯೋಗದ ಮಹಿಮೆಯೂ.

(ಲೇಖಕ:— ರುದ್ರಪ್ಪ ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಕೊಟಗಿ ಶಾಳಾಮಾಸ್ತರ ಗಜೇಂದ್ರಗಡ.)

(ಮುಂದುವರಿದದ್ದು.)

ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಸಕಲ ಜ್ಞಾನಭಾಂಡಾರವೇ ಸ್ಫೋಟವಾಗಿ ಹೋಗುವದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಸಕಲಜ್ಞಾನಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಚಾರಿಯೂ ಆಗುವನು. ಸರ್ವವೂ ಬೈಲಿಗೆ ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟಂತಾಗುವದರಿಂದ ಗೂಢವೆಂಬದೇ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲ ದಾಗುವದು. ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಅಲ್ಪದೇಹದ ಅವಶ್ಯವೇ ಉಳಿಯುದಂತಾಗುವದು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಆವಶ್ಯವಂತೂ ಆಗವನಿಗೆ ಉಳಿ ಯುದೇ ಹೋಗುವದು. ಸರ್ವಸುಖಗಳ ಅನುಭವವು ಬರೀ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಮಾತ್ರದಿಂದ ತನ್ನಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಆಗಹತ್ತುವದು. ಆಗ ಆಯಾ ಇಂದ್ರಿ ಯಗಳೂ ಅವುಗಳ ಉಪಭೋಗಾರ್ಹವಾದ ಒಡವೆಗಳೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ ದಾಗುವವು ಅಂದಬಳಿಕ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು ಮನುಷ್ಯರ ಪರಮಾದರಕ್ಕೂ, ಪೂಜ್ಯತ್ವಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗದೇನು ಮಾಡೀತು? ಇಂದಿನ ವರೆಗೆ ಆಗಿ ಹೋದ ಪರಮಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಈ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಫಲ ವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಭವಿಸಿ ಅವರು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಕೊಂಡಾಡಿ ರುವರು. ಈ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅವಸ್ಥೆಯೂ ಸರಿ ಯಾಗಲಾರದು. ಜಾಗ್ರತಾವಸ್ಥೆಯು ಎಲ್ಲ ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಗಿಂತ ಮೇಲಾಗಿ ದ್ದರೂ ಇದರ ಕೋಟ್ಯಾನುಕೋಟಿ ಪಟ್ಟು ಮೇಲಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ಮನು ಷ್ಯನು ಜಾಗ್ರತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗಾದರೂ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳ ಅನುಭ

ವಕ್ಕೆ ವಸ್ತುಗಳೇ ಬೇಕಾಗುವವು. ಆದರೆ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನ ಸಂಪರ್ಕವೂ ಇಲ್ಲದಲೇ ದಿವ್ಯ ಸುಖಾನುಭವವು ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಮೂಲ ಸುಖವೆಂಬದರ ರೂಪವೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ! ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಸುಖವು ಕೇವಲ ಆದರ ರೂಪಾಂತರವೇ ಎಂದು ಶಿವಯೋಗಿಯು ತನ್ನ ಅನುಭವದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವನು. ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಸುಖವು ಈ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಂತೆ ಕೆಲವು ಸೆಕಂಡುಗಳ ಮಟ್ಟಿಗಷ್ಟೇ ದೊರೆತು ತದನಂತರ ನಾಶವಾಗುವಂಥದಲ್ಲ. ಅದು ಸದಾನಂದ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಆಗಿರುವದು. ವೇಳೆಯ ಪರಿಮಿತಿಯ ಮಾನವೆಂಬುದೇ ಅದ ಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹಿಂದುಗಳು ಹಬ್ಬದ ಊಟದಲ್ಲಿ ಪಕ್ವಾನ್ನವೇ ಮೇಲಾದ ಸುಖ ದಾಯಕ ಊಟವೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು. ಹಾಗು ಈ ಊಟದ ಸುಖ ಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಎಂಟೆಂಟು ದಿವಸ ಬಹಳ ಪರಿಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಕಡೆಗೆ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಡವಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಆದರೂ ಇದರ ಸುಖವು ಬಾಯೊಳಗಿನ ತುತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ಬಹಳವಾದರೆ ೪–೫ ಮಿನುಟ್ಟುಗಳ ವರೆಗೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಸಾಕುಸಾಕಾಗುವದು. ಬಾಯೊಳಗಿನ ತುತ್ತು ಹೊಟ್ಟೇ ಹೊಕ್ಕರೆ ಮತ್ತೂ ಬರೀಬಾಯಿ ಬಂಟರೇ ಸರಿ! ಬಹುದಿವಸ ನಿರೀ ಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡ ದಾಂಪತ್ಯ ಸುಖವಾದರೂ ಅರೆವಾ ಸಿಯೇ ಆಗಿರುವದೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಡ! ಆದರೆ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಸುಖವು ಇಂಥದಲ್ಲ! ಅದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ವಾದದ್ದೂ, ಶಾಶ್ವತವಾದದ್ದೂ ಇರುವದೆಂದು ಶಿವಯೋಗಿಯು ಸ್ವಾನು ಭವದಿಂದ ಹೇಳುವನು. ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಸುಖವು ಅರೆವಾ ಸಿಯಲ್ಲ! ಅದರ ಸುಖಾನುಭವಕ್ಕೆ ಏನೇನೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ! ಬರೇ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಆ ದಿವ್ಯ ಸುಖದ ರಾಶಿಗೆ ರಾಶಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ತಿಂದರೂ ಸವಿಯದಷ್ಟು ಅದು ಸಿಗುವದು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆ ಬೀಳುವದೇಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಹೇಳಬೇಕಾದದ್ದಿಷ್ಟೇ! ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಸುಖವು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖಗಳಿಗಿಂತ ಕೋಟ್ಯಾನುಕೋಟಿ ಪಾಲು ಮಿಗಿಲಾಗಿರು ವದಲ್ಲದೆ ಚಿರಕಾಲ ತಡೆಯುವಂಥಾದ್ದೂ, ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವಂ ಥಾದ್ದೂ ಆಗಿರುವದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಸುಖವೇ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ.

ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವೈಭವಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನೈಶ್ವರ್ಯಗಳಾದರೂ ಜೋಡಾಗಲಾರವು. ಜಾಗ್ರತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ, ಇನ್ನಾವ ಅವ

ಸ್ಥೆಯಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ, ಮನುಷ್ಯರಿಗಾಗುತ್ತಿರುವ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕೆಲವೊಂದು ಪರಿಮಿತಿಯೇ ಉಂಟು. ಅದನ್ನು ಮಿಕ್ಕಿ ಮನುಷ್ಯರ ವಿಚಾರವೇ ಮುಂದೆ ತೂಗುವದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಿಗೆ ಹೋದಕೂಡಲೇ ಅವರ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡೇ ಬಿದ್ದು ಬಿಡುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಂದೆ ವಿಚಾರವೇ ನೀಗದಂತಾಗಿ ಕೈ ಕಟ್ಟೇ ಹೋಗುವದು. ಇಂದಿನ ವರೆಗೆ ಘನವಿದ್ವಾಂಸರೆಂಬವರು ತಮ್ಮ ಆಯುಷ್ಯದ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಭಾಗವನ್ನು ವೆಚ್ಚಮಾಡಿ ಎಷ್ಟೋ ಹೊಸ ಹುಲುಬುಳ್ಳ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದಷ್ಟು ವಿಷಯವನ್ನೇ ಪಾರುಗಲಿಯಬೇಕೆಂದರೂ ಈ ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರಗಳು ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷ ಸಿಕ್ಕರೂ ಸಾಲದೇ ಹೋಗುವವು. ಅಂದಬಳಿಕ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಹೋಗುವ ಇದೊಂದೇ ಜನ್ಮದ ಪಾಡೇನು? ಈಗ ಬೈಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಇನ್ನೂ ಪೂರಾ ಮುಗಿದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಸ ಶೋಧಗಳು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಆಗುತ್ತಲೇ ಇರುವವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವೆಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ಅರೆಕಳೆಯಾಗಿಯೇ ಇರುವವು. ಇಂಥ ಅಪೂರ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಒಂದು ವೇಳೆ ತೀರಗಲಿತರೂ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಮಹಾಜ್ಞಾನವು ಮುಗಿದು ಜ್ಞಾನಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯಾದರೂ ಒದಗಲಾರದೆಂಬದು ಸಹಜವದೆ. ಮನಸ್ಸೆಂಬದೇ ಮೊದಲು ಜಡಪದಾರ್ಥವು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಂತೂ ಕಣ್ಣಿಗೆಂಡು ಸ್ಥೂಲರೂಪವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಈ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಾಗುವ ಜ್ಞಾನವು ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಎಷ್ಟೋ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೆಂದರೂ ಅದು ಮಬ್ಬಾದ ಬೆಳಕಿನಂತಿರುವ ಮಸುಮುಸುಕಾದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ಮುಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಮನುಷ್ಯರ ಆತ್ಮಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೇ ಹೋಗುವದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವವು ಅವಕ್ಕೆ ದೊರತೇಹೋಗುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ಥಿತಿಯು ಮೂಲಕ ಗೂಢವೆಂಬವರ ಗುಟ್ಟು ಎಂಥ ಗಹನವಾದದ್ದಿದ್ದರೂ ತಿಳಿದೇ ಬಿಡುವದು. ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು? ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿರುವ ಆಕಾಶ ತತ್ವದ ಕಣಗಳನ್ನು ಸಹ ಎಣಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೂ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯವುಳ್ಳ ಶಿವಯೋಗಿಯು ತಕ್ಕವನಾಗುವನು. ಬರೇ ಅಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೋದಿದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಜ್ಞಾನಪರಿಪೂರ್ಣನಾದಾನು? ಅಖಂಡ ಜ್ಞಾನ ಭಾಂಡಾರವೇ ಶಿವಯೋಗಿಗೆ ಸಹಜದೊರೆಯುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕೆ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಒಂದೊಂದೇ

ಶಾಸ್ತ್ರದ ಕೊಂಚ ಕೊಂಚ ಭಾಗಕ್ಕಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಇಡೀ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನೇ ನೀಗಿ ಬಿಡುವದು ವ್ಯರ್ಥವಾದ ಮಾತಲ್ಲವೇ? ಇದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಗಳಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನ ಹಸಿವೆಯು ಎಂದೂ ತೃಪ್ತವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಹಲೋಕದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸುವದೆಂದರೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತರಿಗಾದರೂ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖವಾಗಿಯೇ ಪರಿಣಮಿಸುವದು. ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯತ್ವದಿಂದಲೇ ಇದ್ದು ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವದೂ, ಜ್ಞಾನಗಳಿಸುವದೂ ಮುಗಿಯದ ಮಾತುಗಳೇ ಆಗಿರುವವು. ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖ-ಜ್ಞಾನಗಳು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ದೊರಕಿದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಹಿಂದೆಹಿಂದೆಯೇ ಒರಿಸಿಹೋಗಿ ನೀರ ಮೇಲಿನ ಲಿಪಿಯಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಯವಾಗೇ ಹೋಗುವವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನೇ ಎಷ್ಟೋ ಸರತಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುವದು ಅಂದ ಬಳಿಕ ಮನುಷ್ಯರ ಅಜ್ಞಾನವು ಹೇಗೆ ದೂರಾಗಬೇಕು? ಆದರೂ ಎಡವುತ್ತ ಮುಗ್ಗುತ್ತ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಮರವೆಯ ಜೋಲಿಹಿಡಿದು, ಕೆಲಕೆಲವು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಾಗಿರುವೆವೆಂದು ತಮ್ಮ ಬೆನ್ನು ತಾವೇ ಚಪ್ಪರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಹಂಕಾರ ತಾಳುವರು. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಈ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನಪಡೆಯುವದು ಎಂದೂ ಆಗದ ಮಾತಾಗಿದೆ.

ಮನುಷ್ಯನು ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಶಿವಯೋಗಿಯೇ (ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯವುಳ್ಳವನೇ) ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು! ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಮಹಾ ಮಹಾ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಈ ಪರಮ ಯೋಗಿಗಳೇ ಆಗಿರುವರಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಉದಯಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಏರ್ಪಡಲಿಕ್ಕೂ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಆಗಿಹೋದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಯೋಗಿಗಳೇ ಕಾರಣರಾಗಿರುವರು. ಮನುಷ್ಯನು ಯೋಗ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಪಡೆದಂತೆ ಅವನಿಂದ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳೇ ಆಗುವವು. ಅವನಿಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಜ್ಞಾನೋದಯವೂ ಆಗೇ ತೀರುವದು. ಶಿವಯೋಗದ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಮಹಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೇ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ತೆರೆದಿಟ್ಟಂತಾಗಿ ಬಿಡುವವು. ಇದರಿಂದ ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಓದುವ ಅವಶ್ಯವೇ ಯೋಗಿಗೆ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಕಲಿಕೆಯ ಮಾತು ಎಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಕೆಳಗಿನ ಮೆಟ್ಟಿನದೇ. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಮರ್ಯಾದೆಯು ಇರುವದು. ಕಲಿ

ತವನ ಜ್ಞಾನವು ಎಷ್ಟಾದರೂ ಅಪೂರ್ಣಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೇ ಇರುವದು. ಕಲಿತ ಜೋಯಿಸನು ಎಂಥ ಪ್ರವೀಣನೆಂದರೂ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯೂ, ವಿಚಾರವೂ, ಅವನಿಗಿರುವ ಮೇರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಮುಂದೆ ಎಂದೂ ಹರಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವನಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ತಪ್ಪುಗಳು ಆಗುವವು. ಇನ್ನುಳಿದ ಪದಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರಾದರೂ ಎಷ್ಟೋ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುವರು. ಆದರೆ ಯೋಗವರ್ಯರು ಮಹಾ ಜ್ಞಾನ ಭಾಂಡಾರವನ್ನೇ ಹಸ್ತಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವದರಿಂದ ತ್ರಿಕಾಲ ಜ್ಞಾನವೇ ಅವರಿಗಿರುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಆಶೆಯೆಂಬ ಪಿಶಾಚಿಯು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿ ಬಡಕೊಂಡಿರಲಿಕ್ಕೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಂಜಿ ಸಾಯುವಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಒದಗುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕೆ, ಜ್ಞಾನದ ಅಭಾವವೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದೇ ಬಿಟ್ಟರೆ ಯಾವದರ ಹಂಬಲವಾದೀತು? ಯಾವ ಅಂಜಿಕೆಯು ಬಾಧಿಸೀತು? ಅಂತೇ ಸಕಲ ಜ್ಞಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣರಾದ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಇಹಲೋಕದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹ ಆನಂದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯುವರೇ ಆಗಿರುವರು. ತಮಗೆ ಮರಣವೇ ಇಲ್ಲೆಂಬದನ್ನಾದರೂ ಅವರು ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದಲೇ ಪೂರಾ ಅರಿತವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮನುಷ್ಯರು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಪಕ್ವಾನ್ನಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಲು ಹೆಣಗುವರು. ದೇಹ ಪುಷ್ಟಿ ಬೆಳೆಯಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುವರು. ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯದ ಉಪಭೋಗಕ್ಕಂತೂ ಎಲ್ಲರೂ ಹಾತೊರೆಯುವರು ಶರೀರವೇ ಮೊದಲು ನಶ್ವರವಾಗಿರಲು ಅದರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾದರೂ ಎಷ್ಟು ದಿವಸ ತಡೆದೀತು? ಬರೇ ಭ್ರಾಂತಿಯ ಹಳವಂಡಿನಿಂದ ಬಡಬಡಿಸುವ ವಿಚಾರಗಳೂ, ಆಶೆಗಳೂ, ಎಲ್ಲ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿವೆ. ಇಹಲೋಕದ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಅಸ್ಥಿರವಾದವುಗಳೂ ಕ್ಷಣಭಂಗುರವೂ ಆಗಿರುವದರಿಂದ ಅವು ಕುರುಡ ಹೊತ್ತ ಕ್ಷೀರಕುಂಭದಂತೆಯೋ ಸರಿ? ಕೇವಲ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವದಕ್ಕೂ ಇದರಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪರಮಾನಂದವನ್ನನುಭವಿಸುವದಕ್ಕೂ ಮಹದಂತರವದೆ. ಶಿವಯೋಗಿಯು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಹಂಗನ್ನೇರಿಕೊಂಡವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಸುಖ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಎಷ್ಟು ವರ್ಣಿಸಿದರೂ ತೀರದು! ಶಿವಯೋಗ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅಮೋಘ ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ

ಹೋಲಿಸಿ ಹೇಳುವೆನೆಂದರೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆ ಗಳೇ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನಾವು ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ವಿಚಾರಿಸಿದರೂ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಹತ್ವಪ್ಪೆಂಬದು ಸಹಜ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ತೀರು ವದು. ಈ ಲಿಂಗಾಂಗಿಗಳಾಗುವ ಮಾರ್ಗವು ಮುಮುಕ್ಷುಗಳ ಹಿತಾ ರ್ಥವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಚನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟದೆ. ಇದರ ಕ್ರಮ ಕಟ್ಟುಗಳೆಲ್ಲ ಚನ್ನಾಗಿಯೂ ಸೋಪಪತ್ತಿಕವಾಗಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪ ಟ್ಟವೆ. ಮೂಢಭಾವದಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬದು ಇದರಲ್ಲಿಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮೂಕಭಾವದ ಹವಾಲಿಯು ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವದಕ್ಕೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಶೋಧಿಸಿ ತಿಳಿಯಬೇಕೆನ್ನುವವರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರಿಯುವರು. ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಶೋಧಿಸಿ ತಿಳಿಯುವ ಸಾಹಸ ಮಾಡದೆ ಕೇವಲ ನೇಮ ನಿರ್ಬಂಧ ಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಮನಮುಟ್ಟಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಹ ಸಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅದರ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಭಾವವು ತಿಳಿದು ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಆಗುವದು.

ಇದೊಂದು ಅನುಭವಸಿದ್ಧ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಆಗಿರುವದರಿಂದ ಯಾರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ತಕ್ಕಫಲವು ಸಿಕ್ಕೇ ತೀರುವದು. ಆದರೆ ಫಲದೊರಕಿಸ ಬೇಕೆಂಬುವವರೆಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯ ವರ್ಗದವರೇ ಆಗಿರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಪಶು ಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯವರೂ, ರಾಕ್ಷಸವೃತ್ತಿಯವರೂ, ಮಾತ್ರ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಆಗಿರಬಾರದು. ಅವರಿದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕನರಾಗುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಬರೀ ಶರೀರ ರಚನಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ವೈಕಟ್ಟು ನಿಲುವಿಕೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದಲೂ ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯರಾಗಿದ್ದರೆ ತೀರಲಿಲ್ಲ. ಶಿವಯೋಗಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಅಧಿಕಾರಿ ಗಳೇ ಅವರಾಗಿರಬೇಕು. ಯಾವದರಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ, ಮನಸ್ಸಿದ್ದವರಿಗೇನೇ ಮಾರ್ಗದೊರೆಯುವದು ಸಹಜವಲ್ಲವೇ? ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಾದರೂ ಶಿವ ಯೋಗಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲೇ ಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಿಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮವೇ ಮೇಲು. ನಮಗೆ ಇದು ದೊರಿತದ್ದೇ ದೊಡ್ಡ ಭಾಗ್ಯ. ನಾವು ಅವಯವ ಪೂರ್ಣ ರಾಗಿರುವದರಿಂದ ಯೋಗದೊಳಗಿನ ಎಂಥ ಚಮತ್ಕಾರವಾದ ಸಾಧನ ವಾದರೂ ಸಾಧಿಸುವದು. ಅನುಷ್ಠಾನವು ಎಂಥ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನದಿದ್ದರೂ ತೀರ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಕೈಗೂಡುವದು. ಮನುಷ್ಯರ ನಿಲುವಿಕೆಯಾ ದರೂ ಹಾಳತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಅದರಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಅವಯವ ಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಸಹಾಯವಾಗಿದೆ. ಹಾಗು ಮನುಷ್ಯತ್ವಕ್ಕೂ ಒಳ್ಳೇ ಗೌರ

ವಾಸ್ಪದವಾಗಿದೆ. ಆನೆಯಂಥ ದೊಡ್ಡ ಶರೀರವು ನಮಗಿದ್ದರೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮೊದಲು ಆಹಾರವೇ ಇಷ್ಟೊಂದು ಜನರಿಗೆ ಸಾಲದಂತಾಗಿ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಬಡಿದಾಟವೆದ್ದು ಈಗಿನಷ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಬೆಳೆಯದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಈಗಿನಂತೆ ಸೊಬಗಿನ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವದು ಸಹ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅರಿವೆ ಅಂಚಡಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಲಿಕ್ಕಂತೂ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಸಾಗಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. "ಅಜ್ಜಿ ನೂತದ್ದು ಅಜ್ಜನ ಉಡುದಾರಕ್ಕೆ" ಎಂಬಂತೆ ಈಗ ಸಿದ್ಧವಾಗುವ ಅರಿವೆಗಳು ಸಾಲದೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮನುಷ್ಯರ ಶರೀರಗಳು ಕೇವಲ ಬಿಂದುವಿನೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಬಹಳ ಕಷ್ಟವೇ ಇತ್ತು. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರದ ನಿಲುವಿಕೆಯೂ, ವೈಕಟ್ಟು, ಅವಯವ ಪೂರ್ಣತೆಯೂ ಶಿವಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಒಳಿತಾಗಿ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಮನಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಹ ತೀರ ಮಡ್ಡ ಬುದ್ಧಿಯವರೂ, ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರ ಸ್ವಭಾವದವರೂ ಆದವರು ಶಿವಯೋಗಕ್ಕೆ ಎರವಾಗುವರು. ಹಾಗು ತೀರ ಕೀಳು ತರದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಆಳುಗಳಾಗಿ ತೆರಪಿಲ್ಲದೆ ದುಡಿಯುವವರೂ, ಬಹಳ ಗೌರವದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮನವುಟ್ಟಿ ದುಡಿಯಲು ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದವರೂ, ಶಿವಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವರಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಹೊಟ್ಟೆಗೇನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಹಗಲೆಲ್ಲ ಬಳಲುವಂಥ ಹರಕು ವೃತ್ತಿಯ ತೀರ ಬಡತನವಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲವೆ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಇದ್ದರೂ ಶಿವಯೋಗಾನುಭವ ಪಡೆಯಲು ವಿಘ್ನವೇ ಒದಗುವದು. ಯಾಕಂದರೆ ವಿಶೇಷ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯಿಂದ ಬಹಳ ಆಚ್ಛೆಯ ವೈಯ್ಯಾಂಡು ಮನುಷ್ಯನು ಆಲಸಿಯೂ, ತಾಮಸಿಯೂ, ಆಗುವನು. ಬಹಳ ಬಡತನದಿಂದ ಕೇವಲ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲವೆ ಮಹತ್ವದ ಅದರ ಕೆಲವು ಭಾಗವನ್ನಾದರೂ ಕಳೆಯುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಾದರೂ ಯಾವ ಏರು ಪೇರುಗಳಿಲ್ಲದ ಕೇವಲ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳೂ, ನಡುತರದ ಸ್ಥಿತಿಯವರೂ, ಶಿವಯೋಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಾಗುವರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಶಿವಯೋಗಕ್ಕೆ ಸರಿಬೀಳುವಂತಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಕಲಿಯಬೇಕು. ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಅತಿ ಶ್ರೀಮಂತಗಿರಿಯ ಆಡಂಬರವನ್ನು ಔಕಿಹಿಡಿದಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಸದಾ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಬಹಳ ಬಡತನವಿದ್ದರೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ತಂದಕೊಂಡು ತನಗೆ ತಕ್ಕ ಉದ್ಯೋಗ ದೊರಕುವಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೋಗಿ ನೇಮ

ದಿಂದ ಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಕು. ಉಳಿದ ಮನಸ್ಸಿನ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಗುಣಗಳ ಸಹವಾಸ ದಿಂದ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡರಾಯಿತು. ಒಂದು ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಉಳಿದವೂ ಸೇರುವವು. ಎಲ್ಲಾದರಿಂದಲೂ ಹುಟ್ಟು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ತಿ ಗಳಾದವರೇ ಶಿವಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂಥ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ತಿಯ ಮಹತ್ವವು ಬಹಳವದೆ.

ಮನುಷ್ಯರಿಗಿಂತ ಪ್ರಬಲಶಾಲಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳು ಸಹ ಶಿವ ಯೋಗಿಗಳಾಗಲು ಮಧ್ಯಮ ತರಗತಿಯ ಜನರಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿಬರಬೇಕಾ ಗುವದು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರಗಳಿರದಿದ್ದರೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರಗ ಳಿದ್ದೇ ಇರುವವು. ಆ ಶರೀರಗಳ ಮೂಲಕ ಅವರೂ ಪಕೃತಿ(ಮಾಯೆ)ಯ ಅಧೀನರೇ ಆಗಿರುವರು. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯ ತರಗತಿಗಳೂ ಇರುವವು. ನಮ್ಮಂತೆ ಅವರಾದರೂ ಕಾಲಾಧಿನರೇ ಆಗಿರುವದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆತ ಸ್ವರ್ಗ ಸುಖಗಳಾ ದರೂ ಸ್ಥಿರವಿಲ್ಲವು. ಸೃಷ್ಟಿಯು ಒಮ್ಮೊಂದೊಮ್ಮೆ ಲಯವಾಗಲು ಮನು ಷ್ಯಾದಿ ಸಕಲಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ದೇವತಾದಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಶಾತಂತು ಗಳಲ್ಲಿ ಅಖಂಡ ಚಿಂತಾಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿ ಕೂಡ್ರಬೇಕಾಗುವದು. ಮಾಯೆಯ ಅಧೀನತೆಯ ಮೂಲಕ ಯಾರಿಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯತೆಯು ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯಾದಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ದೇವತೆಗಳೂ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದ, ಅಂದರೆ ಶಿವಯೋಗವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ನಡುವಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಒದ್ದಾಡುವದನ್ನು ನೋಡಲಾ ರದೆ, ಆ ದಯಾನಿಧಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪುನಃ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗ ಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಅವರನ್ನು ಬೈಲಿಗೆಳೆಯುವನು. ಹಾಗೂ ಅವರಿಗೆ ಎಂದಿನಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವ ತ್ರಾಣ ತಂದು ಕೊಟ್ಟು, ಆಯಾ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ತೊಡಗಿಸುವನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮತ್ತೆ ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿ ತತ್ವದಂತೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಮೂಲಕ ಮಾಯೆಯುಂಡ ನಮ್ಮ ಪೃಥ್ವಿಯಂಥ ಎಷ್ಟೋ ಗೋಲಗಳು ನಭೋ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸುವವು. ಆಯಾ ಗೋಲಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜೀವನ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹವಾಮಾನವು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಲು ಹವಾಮಾನಕ್ಕ ನುಗುಣವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜೀವರಾಶಿಗಳು ಉದಯಿಸುವವು. ಬರಬ

ರುತ್ತ ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿ ತತ್ವದ ಸುಧಾರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿ ಶಾಲಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯರೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವೃತ್ತಿಯುವರಾದ ದೇವತೆಗಳೂ, ಪ್ರಕಟವಾಗುವರು. ಈ ಕ್ರಮವು ಹಿಂದೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಾರೆ ನಡೆದಿರುವ ದೆಂತಲೂ, ಮುಂದಾದರೂ ನಡೆಯುವದೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಮಾಯೆಗೆ ವಶವಾಗಿರುವ ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗು ಮನುಷ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಕ್ರಮವು ನಡೆಯುವದಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮೀ ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಆ ಪರ ಶಿವನಿಂದ ಚೇತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ ಸಕಲ ವೇದ ಸಂಪನ್ನನಾದನು ಬ್ರಹ್ಮನು ಆ ಪರಶಿವನಿಗೆ "ಮಾದರಿಗಾಗಿ ಮನುಷ್ಯೋತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ನೀನೇ ಮೊದಲು ಉಂಟು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸು" ಎಂದು ಬಿನ್ನಯಿಸಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಪರ ಶಿವನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಮಥರನ್ನೇ ಜಗದುದ್ಧಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಶಿವ ಯೋಗವನ್ನು ಪ್ರಸಾರಗೊಳಿಸಲು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಎಷ್ಟೇ ಆಗಲಿ, ಮಾಯೆಯ ಕಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕವನು. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಅವನಿಗೂ ಈ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾದ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಿಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯದೇ ಹೋದ್ದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು? ಸರಿಯಾದದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಯದಂತೆಯೂ ತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಮಾಡ ಗೊಡದಂತೆಯೂ ಯತ್ನಿಸುವದು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಸುಧಾ ರಣೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಒಂದು ನೂತನ ಶಕ್ತಿಯು ಅತ್ಯವಶ್ಯ ವಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವದೆಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಸರ್ವಧರ್ಮದವರೂ ಒಪ್ಪಿರುವರು. ಹಾಗು ಆಯಾ ಧರ್ಮದವರು ಮೂರ್ತಿಮಂತಾಗಿ ಬಂದ ಆ ನೂತನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರಿಟ್ಟು, ಅದರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ತರತರದ ಪೂಜ್ಯ ಭಾವದ ಪುಣ್ಯ ಚರಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವರು ದೇವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಸ್ತೀ ಧರ್ಮದ ಬಾಯಿಬಲ್ಲು ಒಂದು ತರಹ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮಹ ಮ್ಮದೀ ಧರ್ಮದ ಕುರಾನವು ಇನ್ನೊಂದು ತರಹದಿಂದ ಹೇಳುವದು. ಇದರಂತೆ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮತಾನುಯಾಯಿಗಳು ಒಂದೊಂದು ಬಗೆಯಾಗಿಯೇ ಹೇಳುವರು. ನಮ್ಮೀ ಶಿವಮತದವರು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅಪಾರಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಗಳನ್ನು ತನ್ನಾಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ನೂತನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಪರಶಿವನೆಂ ತಲೂ ಲಿಂಗವೆಂತಲೂ ಕರೆಯುವರು. ಪ್ರಮಥರೂ ಸಕಲವೂ ಈ

ಮಹಾಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಉದಯಿಸಿ ತಕ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳ್ಳುವವು. ಮೊದಲಿನ ಪ್ರಮಥರು ಮನುಷ್ಯ ಕುಲಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಪುರುಷರಾಗಿರುವರೆಂಬದೇ ನಮ್ಮವರ ಗ್ರಹಿಕೆಯುದೆ. ಸರ್ವಶಕ್ತಿಸಂಪನ್ನರಾದವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಪಂಚಕರಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳೆಲ್ಲ ಬೇಕೆನ್ನುವದಿಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ. ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಮಾಯೆಯು ಅವರಿಗೆ ಸೇವಕಳೇ ಆಗಿರುವದರಿಂದ ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಡೆಯಲು ಸಿದ್ಧಳೇ ಇರುವಳು. ಸರ್ವ ಶಕ್ತಿತ್ವ ಉಳ್ಳವರಿಗೆ ಈ ಮಾತೇ ಅರಿದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೆಂಬುವದೇ ಕೇವಲ ಭ್ರಾಂತಿಗೇಡಿತನದ ಮಾತಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಿಡುವದೇ ಲೇಸು. ಲೌಕಿಕದಲ್ಲಿ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬರೇ ತಮ್ಮ ದೇಹದಂಥ ಹೊಳವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜನನವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಳ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಆಧಾರಭೂತವಾಗಿ ಇದ್ದು ಅನುಕೂಲಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನಷ್ಟೇ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವರಲ್ಲದೆ ಉಳಿದದ್ದನ್ನೇನೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಜೀವನ ಶಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಪಿಂಡದ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ತಾನೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು. ಇದು ಜೀವದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಗುಣವೇ ಆಗಿದೆ. ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಬಳಿಕಂತೂ ತನ್ನ ದೇಹದ ಪರಾಮರಿಕೆಯನ್ನು ತಾನೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಊರ್ಜಿತಾವಸ್ಥೆ ಹೊಂದುವದೆಂಬುದು ಸಕಲರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮಾತೇ ಆಗಿರುವದು. ನಾವು ಶಿಸುವಾಗಿದ್ದಾಗಿನ ರಕ್ತ-ಮಾಂಸಾದಿಗಳು ಸಹ ಈಗ ನಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಅವು ಎಂದೋ ಸವಿದು ಹೋಗಿರುವವು. ನಾವು ದಿನಾಲು ತಿನ್ನುವ ಹೊಸ ಹೊಸ ಆಹಾರವನ್ನೇ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮವು ತನ್ನ ನೂತನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಜೀರ್ಣಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ದೇಹದ ಪೋಷಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು. ತಿಂದ ಅನ್ನವು ಜೀರ್ಣವಾಗುವದೂ ಅದರಿಂದ ರಕ್ತಮಾಂಸಾದಿಗಳು ವೃದ್ಧಿಂಗತವಾಗುವದೂ ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೇನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಗೋಚರಿಸದಿದ್ದರೂ ಇವೆಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳು ನಮ್ಮಿಂದಲೇ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವವೆಂಬದು ಕಡುಖಂಡಿತ! ಶರೀರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಈ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಈ ಸಣ್ಣ ದೇಹದಲ್ಲೇನೂ ಸಾವಿರಾರು ಜನರಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಾಗುವದೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮದ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಮಾಯೆಯು ಹಾಕಿದ ಮುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ

ಆತ್ಮದ ಅಪಾರ ಶಕ್ತಿಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಮುಸಣಿಸಿ ಹೋಗಿವೆ. ಮಾಯೆಯ ಈ ಮಂಕು ಬೂದಿಯಲ್ಲಿ ಹುಗಿದುಹೋಗಿದ್ದ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಶರೀರಧಾರಣ ಮಾಡುವ ತ್ರಾಣ ತಂದುಕೊಡ ಲಿಕ್ಕೆ ಆ ಶಕ್ತಿಸಮೇತನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹವು ಅತ್ಯವಶ್ಯ ವಾಗಬೇಕು.

ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯತೆ ಎಂಬದು ಯಾರಕಡೆಗುಂಟೋ ಆ ಮಹನಿಯನಿಂದಲೇ ಸಕಲವೂ ನಡೆಯುವವಲ್ಲವೆ ಉಳಿದವರಿಂದಲ್ಲ! ಯಾವದೂ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಲರಿಯದೆಂಬದು ಸಕಲ ರಿಗೂ ಗೊತ್ತುಂಟು. ಕವಡಿಯ ಕಿಮ್ಮತ್ತಿನ ಒಡವೆಯು ಹುಟ್ಟಲಿಕ್ಕಾ ದರೂ ಕರ್ತರು ಬೇಕೇಬೇಕು. ಅಂದಬಳಿಕ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಉದ್ಭವಕ್ಕೂ ಕರ್ತರೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹ್ಯಾಗೆ ನಡೆ ದೀತು? ಸರ್ವಶಕ್ತಿಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಆದಿಪುರುಷನಿಗೆ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಶಿವನೆಂದೂ ತಿಳಿದರೂ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂ ದಲೂ ಕರೆಯುವರು. ಆ ಮೂಲ ಪುರುಷನಿಗೆ ಯಾವ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆದರೂ ಕಡಮೆಯೇ. ಕೇವಲ ಹೆಸರಿನ ಭೇದದಿಂದಲೇ ಆತನ ಶಕ್ತಿ ಪವಿತ್ರ್ಯಾದಿಗಳೇನೂ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಿಗರು ಹಾಲೆಂದು ಕರೆಯುವ ಪದಾರ್ಥಕ್ಕೇನೇ ಮರಾಠಿಯ ಮಾತಾಡುವವರು 'ದೂದು' ಎನ್ನುವರು, ಇಂಗ್ಲೀಷ ಭಾಷೆಯವರು 'ಮಿಲ್ಕ' ಎನ್ನುವರು. ಆದರೂ ಅದರ ಗುಣಧರ್ಮಗಳು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಇರುವವು. ಆದ ಭೇದ ವೆಲ್ಲ ಬರೇ ಶಬ್ದದಲ್ಲೇ. ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೇನೂ ಇರುವವನು ಒಬ್ಬನೇ ಹೌದು. ಆತನ ನಾಮರೂಪಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವವು. ಆತನ ಶಕ್ತಿಪ್ರಭಾವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ವಿಚಾರಗಳೂ ಏಕಾಗಿಯೇ ಇರುವವು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಅರೆವಾಸಿ ಧಾರ್ಮಿ ಕರು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಬಡಿದಾಡುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಿಜವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕರಿಗೂ ದೇಶಭಕ್ತರಿಗೂ ಬಹಳ ವ್ಯಸನವಾಗದೇನುಮಾಡೀತು? ಈ ಅರೆವಾಸಿ ಧರ್ಮದವರು ಎಷ್ಟು ಬಡಿದಾಡಿದರೂ ಆ ಮೂಲಕರ್ತನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಪಡೆದು ಕಡೆಗೆ ಆತನಲ್ಲೇ ಲೀನವಾಗುವದೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಆಯಾ ಧರ್ಮದ ನಾಮಗಳೂ ರೂಪಗಳೂ ನೇಮನಿರ್ಬಂಧಗಳೂ ಈ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವು. ಇಡೇರು

ವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿವೆ. ಶ್ರೀಶಿವಯೋಗ ಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ಸಾರಭೂತವಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದು ಯಾವ ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಹೊರತಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಗುಟ್ಟೆಂದು ಹೇಳುವ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಟ್ಟೇ ಇರುವದರಿಂದ ಈ ಧರ್ಮವು ಸರ್ವರಿಗೂ ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಧರ್ಮದವರೇ ಆಗಲಿ ದ್ವೇಷಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮಾತು ಇದರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರೂ ಅಪೂಜ್ಯ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೇ ತಾಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಇದರ ತತ್ವಾನುಸಂಧಾನವಾದರೂ ಬಹಳ ಸರಳವಾದದ್ದಾಗಿರುವದರಿಂದ ಸಕಲ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ನಾಮ-ರೂಪಗಳ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಗಲಿಲ್ಲ ಬಡಿದಾಡುತ್ತಿರುವಂಥ ಸ್ವಧರ್ಮ ಮೋಹದಿಂದ ಅಂಧರಾಗಿ ಪರಧರ್ಮ ನಿಂದಿಸುವ ಚಟವುಳ್ಳಂಥ ಜನರಿಗೆ ಈ ಧರ್ಮವು ಸೇರದೆ ಹೋಗಿ ಏನಾದರೂ ಹೆಸರಿಟ್ಟರೆ ಆ ಮತ್ಸರ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಯಾರು ಮಾಡುವದೇನದೆ?

ಶಿವಧರ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆಂದು ಆ ಪರಶಿವನಿಂದ ಉದಯವಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮಥರೇನೂ ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲ. ಇವರು ಕೇವಲ ಆ ಪರಶಿವನ ಸ್ವರೂಪಿಗಳೇ ಆಗಿರುವರು ಮೂಲ ವಸ್ತುವಿನ ಗುಣಧರ್ಮಗಳು ಅದರ ತುಂಡುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವಂತೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಆ ಪರಶಿವನ ಮಹಿಮಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದೇ ಇರುವವು. ಆ ಶಿವಸ್ವರೂಪಿಗಳಾದ ಪ್ರಮಥರು ಜಗದಾದಿಗೊಮ್ಮೆ ಆಯಾ ಮನ್ವಂತರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಉದಯರಾಗಿ ಶಿವಧರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿರುವದರಿಂದ ಈ ಧರ್ಮವು ಎಂದಿಗಾದರೂ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಇದ್ದೇ ಇರುವದು. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಥರು ಏಕೋರಾಮಾದಿ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಅವತರಿಸಿದ್ದು ಸರ್ವ ಶ್ರುತವದೆ. ಶಿವನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವ ಈ ಮಹಾಮಹಿಮರು ಉದಯಿಸಿದ ಏಶಿಯಾ ಖಂಡವೇ ಧನ್ಯವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಮಹಾಮಹಿಮರ ಪೀಠಗಳಿಂದ ಸದಾ ಒಪ್ಪುವ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕಂತೂ ಎಣೆಯಿಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಈ ಮಹಾಮಹಿಮರು ಪ್ರಸಾರಗೊಳಿಸಿದ ಶಿವಧರ್ಮವು ಇಂದಿಗೆ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪವು ಇನ್ನೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಚನ್ನಾಗಿ ಉಳಿದದೆ. ಹಿಂದೂಧರ್ಮವೆಂಬ ಮಹಾವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಶೈವಮತವೇ ಬೊಡ್ಡಿಯಾಗಿರುವದು. ವೀರಶೈವ ಮತವು

ಶೈವಮತವೆಂಬ ಬೊಡ್ಡಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತಾಯಿಬೇರೇ ಆಗಿರುವದು. ಹಿಂದು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವೈಧಿಕ ಧರ್ಮದಲ್ಲಾದ ಚಾತುರ್ವರ್ಣಗಳ ಕಚ್ಚಾಟವು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಶಿವಯೋಗ ಧರ್ಮವು ಉದಯವಾದ ಎಷ್ಟೋ ವರುಷಗಳ ಮೇಲೆ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಚಾತುರ್ವರ್ಣಗಳ ಸುಳಿಗಾಳಿಯು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡಹತ್ತಿತು. ಈ ಚಾತುರ್ವರ್ಣಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಋಷಿವರ್ಯರು ಪ್ರಮಥರಿಂದ ಈ ಶಿವಧರ್ಮದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಆಗದರ ಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೇ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ನಡೆದಿತ್ತೆಂಬದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ಆಧಾರಗಳುಂಟು. ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗ್ರಂಥ ವಿಸ್ತಾರದ ಭಯದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳದಿರಬೇಕಾಗಿವೆ

ವಿಶ್ವಪತಿಯಾದ ಶಿವನೊಬ್ಬನೇ ಇದ್ದು ಅವನು ಅಖಂಡನೂ, ನಿರ್ವಿಕಾರನೂ, ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯುಕ್ತನೂ, ಅಮೋಘ ಆನಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ, ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಶಾಶ್ವತನೂ, ಆಗಿರುವನೆಂಬ ಉದ್ಗಾರಗಳನ್ನು ಸಕಲ ಧರ್ಮದವರೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಗೆಡವಿರುವರು. ಆಯಾ ಧರ್ಮದವರು ಈ ವಿಶ್ವಪತಿಯ ನಾಮ-ರೂಪಗಳನ್ನು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವರು. ಶಿವಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರ್ತಿಯು ಲಿಂಗಾಕಾರವಾಗಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. ಹಾಗು ಇದಕ್ಕೆ ಶಿವನೆಂಬ ಕಲ್ಯಾಣಕರವಾದ ಅನ್ವರ್ಥಕ ನಾಮವೇ ಶಿವಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಮತದ ಮುಖ್ಯ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವರು ಈ ಶಿವನೇ. ಇವನೇ ಆದಿ ಜಂಗಮನೂ ಮೂಲಗುರುವೂ ಆಗಿರುವನು. ಈ ಮತದಲ್ಲಿ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಉದಯಿಸಿರುವ ಇನ್ನೂ ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನ ನಿಜವಾದ ಜಂಗಮರೂ ಗುರುವರ್ಯರೂ ಈ ಪರಶಿವನ ಅವತಾರ ಪುರುಷರೇ ಆಗಿರುವರು. ಈ ಅಖಂಡ ಶಾಂತಿಮಯವಾದ ಪುಣ್ಯಾಕರ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ಸುಲಭೋಪಾಯವು ಶಿವಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಸರಸಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಖಂಡ ಶಾಂತಿಮಯನಾದ ಈ ಪರಶಿವನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಈತನಲ್ಲಿ ಬೆರೆದು ಅಖಂಡ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಸದಾ ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬದೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತಾತ್ವಿಕ ಧರ್ಮದವರ ಪರಮೋದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ವೇದಕಾಲದಲ್ಲೇ ತಾತ್ವಿಕ ಧರ್ಮದವರಿಗೆ ಆರ್ಯರೆಂತಲೂ, ಮೂಢ ಧರ್ಮದವರಿಗೆ ಅನಾರ್ಯರೆಂತಲೂ

ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೊದ ಮೊದಲು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಉತ್ತರ ಭಾಗ ದಲ್ಲೇ ಆರ್ಯರು ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದರೂ ಬರಬರುತ್ತ ಅವರು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಿಬಿದ್ದರೆಂಬದು ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಈ ಆರ್ಯರು ಹೋಗಿನಿಂತ ಆಯಾ ಭಾಗದಲ್ಲಾದರೂ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಧರ್ಮದಂತೆಯೇ ನಡಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆರ್ಯರೆಲ್ಲ ಆಗ ಶೈವರೂ, ವೀರಶೈವರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ಶತಮಾನಗಳನಂತರ ಹಲ ಕೆಲವು ತಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಶೈವಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಹತ್ತಿತು. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಕೆಲಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಆರ್ಯರ ತಂಡುಗಳಲ್ಲಷ್ಟೇ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯಿತು. ಇನ್ನುಳಿದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಆರ್ಯ ತಂಡಿನವರು ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಸಹ ಅರಿಯದೆ ತಾವೆಂದಿನಂತೆ ಶಿವಧರ್ಮಾವಲಂಬಿಗಳಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಒಂದು ತಂಡಿನಲ್ಲಿ ಆದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಇನ್ನುಳಿದ ತಂಡಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಗುವದಸಂಭವವೇ ಸರಿ! ಅದ್ದರಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಆರ್ಯರ ತಂಡಗಳು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಮತಾಚಾರಗಳಿಂದ ತುಸುವಾದರೂ ಭಿನ್ನಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಹಾಗೇ ಇದ್ದದ್ದು ಅರಿದಲ್ಲ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇಡೀ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹೊಗೆಬಂಡಿಗಳು ಓಡಾಡುವವು. ತಾರಾಯಂತ್ರಗಳೂ ಪಸರಿಸಿರುವವು. ಅಂಚೇಕಟ್ಟಿಗಳೂ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಿರುವವು. ಆದರೂ ಒಂದು ಕಡೆಯುಲ್ಲಾದ ನಾಗರಿಕರೊಳಗಿನ ಸುಧಾರಣೆಯು ಸಹ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಹರಿಬೀಳುವದು? ಹೊರಟ ಸುಧಾರಣೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ್ದೂ ಎಲ್ಲರೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಲೇಬೇಕಾದಂಥಾದ್ದೂ ಆಗಿದ್ದರೂ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಈಗಾದರೂ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವರು. ಈ ಸಾಂಪ್ರದಾಯವು ಎಂದಿಗಾದರೂ ಇದ್ದದ್ದೇ! ಸ್ವಚ್ಛಂದ ವೃತ್ತಿಯು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಈಗಿನ ಕಾಲದ ಮಾತೇ ಹೀಗಿದ್ದ ಬಳಿಕ ಮೊದಲಿನ ಏಕನಿಷ್ಠ ಆರ್ಯರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹೇಳುವದೇನದೆ? ಆದರಲ್ಲಿ ಶಿವಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು; ತಾತ್ವಿಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ್ದು; ಪವಿತ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಲಾದದ್ದು; ಇದರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಪುರಾತನ ಮತದಂತೆ ನಡೆಯುವ ಹಟವಾದಿಗಳಾದ ಆರ್ಯರು. ಅಂದಬಳಿಕ ಯಾವದೋ ಒಂದು ತಂಡಿನವರಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಾಸಿಸುವ ಆರ್ಯತಂಡಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹ್ಯಾಗೆ ಹಬ್ಬಬೇಕು? ಆದರ

ಬಗ್ಗೆ ಬರೀ ಚರ್ಚಾಚರ್ಚೆಗಳ ಗದ್ದಲವೇಳಲಿಕ್ಕಾದರೂ ಈಗಿನಂತೆ ಆಗೆಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪದವಿತ್ತು ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಚಾತುರ್ವರ್ಣಗಳ ಆರಿದಾಟವು ಎಲ್ಲ ತಂಡಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದರೂ ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಅಂಗೀಕರಿಸುವರೆಂಬ ಮಾತು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರವಂತಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಆಗಿನ ಎಷ್ಟೋ ಆರ್ಯರ ತಂಡಗಳು ಚಾತುರ್ವರ್ಣಗಳ ಲೇಪವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಶೈವ ಇಲ್ಲವೆ ವೀರಶೈವ ಮತದಂತೆ ತಾವಿರಲೇಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಏನೂ ಆತಂಕವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಮೂಲ ಶಿವಧರ್ಮದಂತೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಬಿಡದಲೇ ಅದನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತ ಬಂದವರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ (ಲಿಂಗವಂತ)ರೇ ಮುಖ್ಯರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಮೂಲಧರ್ಮದಂತೆಯೇ ಎಂದೆಂದಿಗಾದರೂ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದಿರುವರೆಂಬದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಮಾಣಗಳುಂಟು. ಇಂದಿನವರೆಗೂ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಶಕ್ತಿಯು ಬಹಳರುವದು. ಹಾಗೆ ನಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಪಡುವ ಜನರು ಹೆಚ್ಚುಂಟು. ಈ ವೀರಶೈವರು ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಸಾತ್ವಿಕರು ಆದ್ದರಿಂದ ಅಧಿಕಾರ ಪ್ರಿಯರಾಗಿ ರಾಜ್ಯಗಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಯತ್ನಿಸಿದವರು ಸಿಗುವದು ಕ್ವಚಿತ್ತು. ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಸಹ ಶರಣ ಸಂತತಿಯು ಎಷ್ಟೋ ವೀರಶೈವರು ತೀರ ಸಾದಾ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಮೆಚ್ಚಿದವರಾಗಿರುವದರಿಂದ ವ್ಯವಹಾರ ಸಂಪತ್ತಿಯ ಆಶೆಯಾದರೂ ಅವರಿಗಷ್ಟೊಂದು ಈಗಾದರೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಮತದೊಳಗಿನ ವಿರಕ್ತ ಮಹಾಮೂರ್ತಿಗಳು ವೈರಾಗ್ಯದ ಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪಿಗಳೇ ಆಗಿರುವರು. ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದಲ್ಲಿ ತೀರ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಈ ಮಹಾಮಹಿಮರಿಗೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖವು ಅತ್ಯಂತ ಹೇಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರುವದು ಅರಿದಲ್ಲ. ಈ ಮಹಾಮಹಿಮರು ಭಕ್ತರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವತರಿಸಿ ಕಡೆಗೆ ಅವರಿಗಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಅವತಾರ ಸಮಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಡುವರು. ಗುರುಸ್ಥಳದವರಾದರೂ ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ಸ್ವಸೂತ್ರದ ಶಿಷ್ಯೋದ್ಧಾರಕ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯೇ ಸದಾ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಷ್ಟು ಶಿಷ್ಯರ ರೀತಿನಡಾವಳಿಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ನಿಜವಾದ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವದೇ ಅವರ ಕೆಲಸ. ಶಿಷ್ಯರಿಗೂ ಇವರಿಗೂ ತೀರ ನಿಕಟಸಂಬಂಧವಿರುವದರಿಂದ ಅಡವೀ ಸೇರುವ ಸನ್ಯಾಸವೃತ್ತಿಯು ಇವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುವದಿಲ್ಲ. ಇವರು ಈ ಶಿವಧರ್ಮದ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳಲ್ಲಿಯು ಗುರುಗಳೂ ಜಂಗಮರೂ ಆಗಿರುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರಿಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತರ

ಆಟವೇ ನಡೆಯುದು. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಭಕ್ತಮಹೇಶ್ವರರಿಗೆ ತಳಿಕೆಯೇ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿರುವದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರಾವಲಂಬನವು ಎಂದೆಂದೂ ಹೋಳಾಗದಂತಾಗಿದೆ. ಈ ಭಕ್ತಮಾಹೇಶ್ವರರು ಕೆಸರೊಳಗಿನ ಕಮಲದಂತೆ ಪ್ರಪಂಚದ ರಾಡಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಲರಾಗಿದ್ದು ಶಿವಾನುಭವಿಗಳಾಗುವರು. ಸರ್ವರೂ ಶಿವಯೋಗಿಗಳಾಗಬೇಕೆಂಬದೇ ಈ ಮತದ ಮೂಲರಹಸ್ಯ. ಈ ಮತವು ಆ ಪರಶಿವನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯು ಯೋಗದಿಂದ ಉದಯವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಈ ಮೊದಲು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳಿಂದಲೂ ಇದು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವದು. ಈ ತತ್ವಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಮತವು ತನ್ನ ಮಹತ್ವದ ತತ್ವಗಳನ್ನೆಷ್ಟೋ ಅನ್ಯರಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವದು. ಎಷ್ಟೋ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನೂ ಆಚಾರವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವದು. ಇದು ಜಗತ್ಕರ್ತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಬಂದ ಧರ್ಮವಾದದ್ದರಿಂದ ಇವರು ನನ್ನವರು ತನ್ನವರು ಎಂಬ ಭೇದಭಾವವನ್ನೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಿಟ್ಟಿರುವದು. ಎಲ್ಲರನ್ನು ತನ್ನ ಕ್ರಮಕಟ್ಟಿಗಳ ಸೋಪಾನಗಳನ್ನು ವಾರಹಚ್ಚಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೆಟ್ಟಿಸಿಂದ ಮೆಟ್ಟಿಗೆ ಏರಿಸುವದು.

ಏಶಿಯಾಖಂಡವು ಸಕಲಧರ್ಮಗಳ ತವರುಮನೆಯಾಗಿರುವದು. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದೊಳಗಿನ ಹಿಂದೂಧರ್ಮವು ಸಕಲಕ್ಕೂ ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿದೆ. ಶೈವಮತವು ಹಿಂದೂಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಬೊಡ್ಡೆಯಂತಿರುವದು. ಇದರ ತಾಯಿಬೇರು ವೀರಶೈವಮತವಾಗಿದೆ. ಯಾಕಂದರೆ ಶೈವಮತದ ಸರ್ವಸ್ವವು ಅದೊಂದರಲ್ಲೇ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದೆ. ಈ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನವಾದ ವೀರಶೈವಮತಕ್ಕೆ ಈ ಮೊದಲು ಆಳಿಹೋದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರಸರಿಂದ ಅನೇಕ ಆಘಾತಗಳು ತಗಲಿರುವವು. ಈ ಮತಾನುಯಾಯಿಗಳು ಐಹಿಕ ಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ತೀರ ನಿರಸ ಬುದ್ಧಿಯುವರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ರಾಜಸತ್ತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕಾಟವನ್ನಾದರೂ ಕಳಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪರಮತದವರು ಅಹಂಭಾವ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಇವರ ಮತವನ್ನೇ ಮುರಿದು ಮೂಲಿಗಿಕ್ಕಬೇಕೆಂದು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಕಾಟ ಕೊಟ್ಟರೂ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಶಾಂತಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಡಕೊಂಡರು. ಗುಪ್ತವಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುವ ತಮ್ಮ ಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತ ಕಾಲಕಳೆದರು. ನಮ್ಮ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನ

ದಲ್ಲಿ ರಾಜಕ್ರಾಂತಿಯ ಜೋಡಿಗೆ ಧರ್ಮಕ್ರಾಂತಿಯೂ ಆಗುತ್ತಿರುವದು ಎಂದಿಗಾದರೂ ನಡೆದೇ ಇರುವದು. ಅಶೋಕ ಮೊದಲಾದ ಬೌದ್ಧ ಅರಸರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೌದ್ಧಮತದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೇ ಇದ್ದದ್ದೂ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಅರಸರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮುಸಲ್ಮಾನೀ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವೇ ಬೆಳೆದದ್ದೂ ಯಾರಿಗೇನು ತಿಳಿಯದ್ದದೆ? ಈ ಪರಧರ್ಮಗಳ ಗಲಾಟೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪರ ರಾಜರ ಕಾಟದಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವಮತವು ಯಾವ ರೂಪಾಂತರವನ್ನೂ ಹೊಂದದೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಉಳಿದದ್ದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಪುಣ್ಯವೇ ಸರಿ. ಇದ ರಲ್ಲಿಯೂ ಜೈನಧರ್ಮವೇ ರಾಜಧರ್ಮನಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಮತಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಕಾಟಗಳೊದಗುವ ಸಂಧಿಗೆ ಶ್ರೀ. ಬಸವೇಶ್ವರರು ಅವತರಿಸಿ ನಮ್ಮ ವೀರಶೈವ ಮತದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮಾಡಿದ್ದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಪರಮ ಭಾಗ್ಯವೇ ಸರಿ. ವೀರಶೈವ ಮತವು ಆಗ ತಲೆ ಎತ್ತಲಿಕ್ಕೆ ಧರ್ಮ ಪ್ರಭಾವದೊಂದಿಗೆ ರಾಜ್ಯಸತ್ತೆಯೂ ತುಸು ಕಾರಣಿಕವಾಗಿಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಅಂತೇ ಆಗಿನ ಪ್ರಬಲಧರ್ಮದ ಮುಖ್ಯ ಅರಸನಾದ ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಶ್ರೀ ಬಸ ವೇಶ್ವರರು ತಮ್ಮ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ನಮಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ರಾಜ್ಯಸತ್ತೆಯ ಸೂತ್ರವನ್ನಷ್ಟು ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದರು. ಈ ಪವಾಡ ಪುರುಷನಿಗೆ ಅರಸನಾಗಿ ಜನಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಅಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಬರೇ ರಾಜ್ಯ ವೈಭವದಲ್ಲಿ ಮೆರೆದು ಹೋಗಲಿಕ್ಕೇನೂ ಅವರು ಅವತರಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಶಿವ ಮತೋದ್ಧಾರವನ್ನು ಮಾಡುವದೇ ಅವರ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಪವಾಡ ಪುರುಷರು ತಮ್ಮ ಮಹಿಮಾತಿಶಯದಿಂದಲೂ ಅಧಿಕಾರದ ಬಲದಿಂದಲೂ ಲಿಂಗವಂತ ಮತವನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಬಲ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದರು. ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅವತಾರಿ ಪುರುಷರೇ ಹೌದೆಂಬು ವದು ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ವಚನಗಳ ಮೇಲಿಂದ ತಾನಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲ ರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುವದು. ಇವರ ವಚನಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ವೇದ ವಚ ನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೇಲಾಗಿವೆ. ಅವು ಪವಿತ್ರಮೂರ್ತಿಯ ನಿರ್ಮಲ ರಕ್ತ ದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಪ್ರಸಾದವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಸೋಸಿ ಬಂದಿರುವದರಿಂದ ಪಂಡಿತ ರಿಗೂ ಪಾಮರರಿಗೂ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ಅರ್ಹವಾಗಿವೆ. ವೇದ ವಚನಗಳಂತೆ ಜಗ್ಗಾಡಿ ಅರ್ಥಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ದಣಕೊಳ್ಳುವ ಮಾತೇ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೊಂದು ಸರಳವೂ ಸುಗಮವೂ ಆಗಿರುವವು. ವಚ ನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಈ ಮಹಿಮರು ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳ

ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಜನ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೂ ಮಿತಿಮೀರಿ ಹೊರಗೆಡವಿರುವರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೂ ಅದರಿಂದ ತಕ್ಕ ಫಲ ಹೊಂದಲಿಕ್ಕೂ ಆಯಾ ವಿಷಯಗಳಿಗನುರೂಪವಾದ ಉಪಕರಣಗಳೇ ಮೂಲ ಸಾಧನಗಳಾಗಿವೆ. ಎಂಥವರಿಗಾದರೂ ಸರಳ ಹಾದಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಫಲವನ್ನೊದಗಿಸಿ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಈ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳೇ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಹಾಳತವಾದ ಉಪಕರಣಗಳಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಪ್ರವೇಶವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಗೇ ತೀರಿದೆ. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದೊಳಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮಗ್ರಂಥವು ಈ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನಾದರೂ ಕೊಂಡಾಡದೆ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಪರದೇಶದವರ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಇವು ರೂಪಾಂತರವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶವಾಗಿರುವವು. ಪರಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಷ್ಟೇ ಬದಲಿಸಿ ಸೇರಿರುವವಲ್ಲದೆ ಪರಿಣಾಮವೇನೂ ಒಂದೇ ತೋರುವದು. ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು? ಧರ್ಮಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿರುವ ಶಿವಧರ್ಮ (ಲಿಂಗಾಯತಧರ್ಮ) ವು ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ್ದೆಂಬದನ್ನು ವಾಚಕರೇ ಊಹಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಬರೆದು ತಿಳಿಸುವದಾಗದ ಮಾತೇ ಸರಿ!

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿಯ ರಸ ವಿಚಾರ.

(ಸವಿಗಾರ :— ರಾಘವೇಂದ್ರ ಕುಲಕರ್ಣಿ 'ವಿಶಾರದ', ಅಧ್ಯಾಪಕ
ಕನ್ನಡ ಜಾಣವರ್ಗ ವಿಜಾಪುರ.)

ಉಭಯ ಕವಿ ಕಮಲ ರವಿರಾಘವಾಂಕನ ಕವಿತಾರಸ ಮಧುವಿನ ಆಸ್ವಾದನೆಗೆ ಹಂಬಲಿಸಿದ ರಸಿಕ ಜನ ಭೃಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬನಾಗಿ 'ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಚಾರಿತ್ರದ' ಮಧುವನವನ್ನು ಸೇರಿದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಅಮೃತೋಪಮವಾದ ಮಧುವನ್ನೂ ಸವಿದೆ. ಸವಿಯನ್ನು ಸವಿದಷ್ಟೂ ಅತೃಪ್ತತೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೇ ನನ್ನದೂ ಸ್ಥಿತಿ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಚಾರಿತ್ರವು ಅಷ್ಟು ಸೊಗಸಾದ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸುಂದರವಾದ ಕಾವ್ಯ.

ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ರಸ ಜೀವ, ಭಾವ ಒಡಲ್, ಅರ್ಥ ಅವಯವ, ಶಬ್ದ ವಿಸರ–ನುಡಿಯಲಂಕಾರ ತೊಡಿಗೆಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಕವಿಕುಲ ಮಾರ್ತಾಂಡನು ಚನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದಾನೆ. ಅಂತೆಯೇ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ರಸ-ಭಾವ-ಅಲಂಕಾರಗಳಿಗೆ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನಿಡಲಾಗಿದೆ. ಅವನ ಕಾವ್ಯವನಿತೆ,. ಸುಂದರಳೂ ರಸಿಕಳೂ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಕವಿ ರಾಘವಾಂಕನ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ರಸಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಕರುಣ ಮತ್ತು ಹಾಸ್ಯ ರಸಗಳು ತಮ್ಮ ಪರಿಪೂರ್ಣ ರೂಪದೊಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಲೀಲೆಯಾಡುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇವನ್ನುಳಿದು ರೌದ್ರ-ವೀರ-ಭಕ್ತಿ-ಶಾಂತಿ ಮೊದಲಾದ ರಸಗಳು ಗೌಣವಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ.

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಾಘವಾಂಕನು ನಾಟಕವಾಗಿಯೇ ಬರೆದಿದ್ದರೆ, ಅದೊಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಆವಿದ್ಧ ನಾಟಕವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಕೋಪದ ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚಿಗೆ ಬಲಿಗೊಂಡ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಜೀವನವೇ ಈ ರುದ್ರನಾಟಕದ ಉತ್ತಮವಾದ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ.

"ಕೋಣವೆರಡುಂ ಹೋರೆ ಗಿಡುವಿಂಗೆ ಮೃತ್ಯು" ವೆಂಬಂತೆ ಕೌಶಿಕ ವಸಿಷ್ಠರ ಕಲಹದಲ್ಲಿ ಪಾಪ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ದೊರೆಯು ಗೋಳಿಡಬೇಕಾ

ಯಿತು. ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೌಶಿಕನು ಮೊದಲು ನಿಜವೈರದಂತಸ್ಥವರಿಯದ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರರಾಯನನ್ನು ಬಹು ಸುವರ್ಣಯಾಗವ ಮಾಡಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿ ಎಂದು ಕಳುಹುತ್ತಾನೆ. ವಸಿಷ್ಠನಿಲ್ಲದ ಸಮಯ ಸಾಧಿಸಿ, ಸುಜನ ಮೃಗಧೀವರನಾದ ಕಪಟವಟು ಕೌಶಿಕನು, 'ಪಿರಿಯ ಕರಿಯುಂ ಮೆಟ್ಟಿ ಕವಡೆಯಂ ಮಿಡಿದಡೆ, ಎನಿತುದ್ದಕ್ಕೆ ಹೋಹುದೊ, ಅದರ ಸರಿಯೆನಿಸಿ ಸುರಿದ ಹೊನ್ನರಾಸಿಯನೀವುದಗಸ' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷನಾದ ದಾನಶೂರ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು 'ಹಸಾದ'ವೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕೌಶಿಕನು ಬೇಹಾಗ ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ ಎಂದು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. 'ವಿಷಬೀಜ' ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿತು ಎನ್ನಬಹುದು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯದ ಕರುಣಾರಸದ ಗರ್ಭವೇ ಈ 'ಸುವರ್ಣದಾನ' ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ದುರ್ಮಂತ್ರ ಬಲವಂತನಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಘೋರವಾದ ಮಾಯೆಯನ್ನು ನಿರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಾಯಾಮೃಗಗಳ ಕ್ರೂರ ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳು ಭಯಗೊಂಡು, ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟು ಅರಸನಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅರಸನು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಧೈರ್ಯಗೊಟ್ಟು ಬೇಡಪಡೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಾನನಕ್ಕೈದುತ್ತಾನೆ. ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತ ಆಡುತ್ತ ಗುರುವಸಿಷ್ಠನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ವಸಿಷ್ಠ ಋಷಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗದಿರು ಎಂದು ಬಾಯಾರೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ದುರ್ದೈವ ರಾಜನನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾಯದ ಹಂದಿ ರಾಯನನ್ನು ಕೌಶಿಕನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಎಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ.

ಭವಿಷ್ಯದ ಘೋರ ಸಂನಿವೇಶವನ್ನು ಕವಿಯು ಒಂದು ಭಯಂಕರ ಕನಸಿನಿಂದ ಮರ್ಮಭೇದಕವಾಗುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅತ್ಯಂತ ಉಚಿತವಾದ ಕಲ್ಪನೆ ರಾಜನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಘುಡುಘುಡಿಸುತೊಬ್ಬ ಮುನಿ ಬಂದು ಓಲಗಂಗೊಡುವ ಮಣಿಮಂಟಪದ ಕಂಭವೆಲ್ಲವನ್ನು ತಡೆಗಡಿದು, ಹೊಂಗಳಸಂಗಳನು ಒಡೆಬಡಿದು, ನೆರೆದ ಸಭೆಯೊಳಗೆ ರಾಜನನ್ನು ಕೆಡಹಿ ಸಿಂಹಾಸನವನೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಧುರದೊಳರಿ ಭೂಭುಜರ ನಡುಗಿಸುವ ಬಿರುದಂಕಮಲ್ಲ ಕನಸಿನಿಂ ಭೀತಿಗೊಂಡು ಬೆಬ್ಬಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕನಸೇ ಮುಂದೆ ನನಸಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೌಶಿಕನ ಇಬ್ಬರು ಚಂಡಾಲ ಕನ್ನಿಕೆಯರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗದ್ದಕ್ಕೆ ದೊರೆಗೆ ಕಡೆಗೆ ಸರ್ವರಾಜ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮಾತನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ಧಾರೆಯೆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಕರುಣರಸದ ಅಸ್ತಿವಾರ ಎನ್ನಬಹುದು.

ವಚನ ಕೊಟ್ಟದ್ದೇ ತಪ್ಪು. ಕಾಟಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅವರ ಅರಿವೆ ಅಂಚಡಿಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕಡೆಗೆ ಹರಣಮಂ ಬೇಡದುಳುಹಿದನು ಲೇಸಾಯ್ತು ಎಂದು ದೊರೆ ಉಸುರ್ಗಳೆಯುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಕೌಶಿಕನು ದೊರೆಯ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಲು ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನನ್ನು 'ಹುಸಿಕ' ನೆಂದೆನಿಸುವದೇ ಇವನ ಧ್ಯೇಯ. ಒಂದು ವಿಚಾರ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಪುರದ ವಿಭವದ, ಜನದ ಸಿರಿಯ, ವರ ಚಿತ್ರಶಾಲೆಗಳ, ಪರಮ ವನಿತೆಯರ, ನಾನಾ ರತ್ನಕೋಶದುಬ್ಬರದ ಸೊಗಸಂ ಕಂಡು ಮನ ಮರುಗದೇ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿ, ಪುರದ ಜನರೆದುರಿಗೆ ನನಗೆ ರಾಜ್ಯವನೊಪ್ಪಿಸಿಗೊಟ್ಟು ಹೋಗು ದೊರೇ ಎಂದು ಆಗ್ರಹಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಅದಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಪಾದಚಾರಿಯಾಗಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ದೊರೆಯ ಈ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರಜರು ಹಾಹಾರಿ ಗೋಳಿಡುತ್ತಾರೆ. ರಾಜನಿದಿರುಹೋಗಿ "ಗೊಳೋ" ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾರೆ. ರಾಜನು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ "ಎನಗರಸುತನವಿಂದು ಹೋಗಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮುನಿಗಾದುದು, ಆತನಂ ಕಂಡು ಕಾಣಿಕೆಯನಿತ್ತು ಬೆಸಕೈವುದು" ಎಂದು ಆಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೌಶಿಕ ಅಲ್ಲಿ ರಾಜನನ್ನು ಮಾತುಮಾತಿಗೂ ಹಿಸುಕಿ ಹಿಂಸಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೊರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸೋಲುವದಿಲ್ಲ.

ಊರು ಬಿಡುವಾಗ ಜನರ ಗೋಳನ್ನು ಕಂಡು, ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ದುಃಖ ಕಲಕೆದ್ದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಕಡೆಗೆ ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದು ಕೌಶಿಕನನ್ನು ಪಾಪಿ, ಮೂರ್ಖ, ಚಂಡಾಲನೆಂದು ಶಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೊರೆ ಇದೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಕೌಶಿಕನ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ತೆತ್ತಲು ವಾರಣಾಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೇ ಮಾರುವ ದೃಶ್ಯವು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶ.

ಅಗ್ನಿಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಬಂದು ಹೀನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ದೊರೆಯನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನೆದುರಿಗೇ ರಾಣಿಯನ್ನು ಒದೆದು ಬಡಿದು ಎಳೆಯುತ್ತ ಒಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ನಕ್ಷತ್ರಕನ 'ಒತ್ತಾಯ'ಕ್ಕೆ ಸಾಲುವಷ್ಟೇ ಹಣ!!

ಯಮನೇ ಯಮಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ವೀರಬಾಹುಕನಾಗಿ ದೊರೆನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದು, ವಾರಣಾಸಿಯ ಸುಡುಗಾಡ ಕಾಯುವ ಕೆಲಸವನ್ನಿತ್ತು ನೇಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಹಸ್ರಾರು ಭಟ್ಟಂಗಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಅಯೋಧ್ಯಾಪುರದ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಜಯಂಗೈಯುತ್ತಿದ್ದ ದೊರೆ, ಸತಿ ಸುತರನ್ನು ಒತ್ತೆಯಿಟ್ಟು, ದಸ್ಯುನಾಗಿ ಕಾಶೀಪುರದ ಬೀದಿಗುಂಟ ವೀರಬಾಹುಕ ನಾಣೆಯಿಡುತ್ತ, ಸಾರುತ್ತ ರುದ್ರಭೂಮಿಗೆ ತೆರಳುತ್ತಾನೆ. ಹೆಣನ ತಲೆಯಕ್ಕಿಯನ್ನು ತಿಂದು ಸುಡುಗಾಡ ಕಾಯ್ದು ದಿನವ ನೂಕುತ್ತಾನೆ. ಇತ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ 'ಚಂದ್ರಮತಿ' ಗೋಳಿಗೇ ತುತ್ತಾಗಿ ದಿನವೂ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ದೊರೆಯ ಗೋಳನ್ನೂ ಮೀರಿದ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ ಚಂದ್ರಮತಿಗೆ. ಒಡೆಯನತಿಕೋಪಿ, ಹೆಂಡತಿ ಮಹಾಮೂರ್ಖಿ, ಮಗ ಕಡು ಧೂರ್ತ, ಸೊಸೆಯಾದರೊ ಅಧಿಕ ನಿಷ್ಠುರೆ, ಮನೆಯ ನಡೆವವರು ದುರ್ಜನರು, ನೆರೆಮನೆಯವರು ಮಿಥ್ಯಾವಾದಿಗಳು, ಕಾಯುವ ಪಶುಗಳೂ ಅಗಡು. ಇಂತಹ ಹಿಂಸೆಯ ಹಂದರದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಕಾಲಯಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಗೋಳಿನಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಭಯಂಕರವಾದ ದುರ್ಘಟನೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹುಲ್ಲು ಕೊಯ್ಯಲು ಹೋದ ಲೋಹಿತಾಶ್ವನನ್ನು ಸರ್ಪವು ಕಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಕುಮಾರನು ವಿಷವೇರಿ, ಅಂತೂ ಈ ಕಷ್ಟದ ನರಕ ಹಿಂಸೆಯ ಬಾಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ 'ಮರಣಲೋಕವನ್ನೈದುತ್ತಾನೆ.'

ಆ ದುರ್ನಿಮಿಷ ತಾಯ್ಗರುಳಿಗೆ ಎಂತಹ ಕಿಚ್ಚನ್ನು ಭುಗಿಲುಗೊಳಿಸಿರುವದೆಂಬದನ್ನು ಊಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕವಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆನ್ನಬಹುದು. ಓದುವ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅವಳೊಡನೆ ಕಣ್ಣೀರು ಹರಿಸಿ, ಈ ದುಷ್ಟ ಪ್ರಸಂಗ ಯಾರಿಗೂ ಬರಕೂಡದು ಎಂದೇ ನಿಡಿದಾದ ಉಸಿರನ್ನೇ ಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಅವಳ ಭ್ರಮೆ-ನಮ್ಮ ಭ್ರಮೆ—ಅವಳ ಗೋಳು--ನಮ್ಮ ಗೋಳು--ಅವಳ ಮೊರೆ ನಮ್ಮ ಮೊರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಈ ಕರುಣ ಕಾವ್ಯದ ಮೂರನೆಯ ಅಂತಸ್ತು!!!

ತಾಳ್ಮೆಯೇ ತಾಳ್ಮೆಗೆಟ್ಟ ಅಂತಕನ ಕೋಲಾಹಲದ ಭಯಂಕರ ಸನ್ನಿವೇಶವು ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆಯೇ ಇದೆ. ಕೌಶಿಕ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರಮತಿ ಮಗುವನ್ನ ದಹನ ಕ್ರಿಯೆಗೆಂದು ಸುಡುಗಾಡಿಗೆ ತರುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತನ್ನೆದೆಯ ಕಿಚ್ಚಿನ ಹೊಸರೂಪವಾದ ಶವದ ಕಿಚ್ಚಿನ ಕೊಳ್ಳಿಗಳನ್ನೇ ಆಯ್ದು ತಂದು ಚಿತೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಉರಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನೆದೆಯ ಕರುಳನ್ನಿಟ್ಟೂ ಇಡಲಾರದೇ ದುಃಖನೊತ್ತರಿಸೆ ಘೋರೆಂದು ಗೋಳಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಯಾರಿವಳು ಮಾಯಾವಿಯೆಂದು ಬೆಂಕಿ ಕಾರುತ್ತ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ಮಗುವಿನ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೊರಗೆಳೆದು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಿ, ತಂದೇ ಬೇಡ ಬೇಡ ಅವನು ನಿನ್ನ ಮಗನೆಂದು ಬಿಡು ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚುತ್ತಾಳೆ. ಮಗನ ಅನುವಂಶದ ವೈಭವವನ್ನು ನೆನೆದು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ದೊರೆಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ, ಇವನು ತನ್ನ ಮಗ ಎಂದು. ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಂತಾಗಿ ಮಗನ ಮೇಲೆ ಧೊಪ್ಪೆಂದು ದೊರೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಕಡೆಗೆ ಸಂತೈಸಿಕೊಂಡು ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಸುಂಕವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಗೋಳು ಎಂತಹ ಕಲ್ಲೆದೆಯವನನ್ನೂ ರೋದಿಸಿಯೇ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಕೌಶಿಕನ ನರಕ ಹಿಂಸೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಭಯಂಕರವಾದ ಆಪತ್ತನ್ನ ಒಡ್ಡುತ್ತಾನೆ. ಚಂದ್ರಮತಿಯ ಮೇಲೆ ಕಾಶೀರಾಜನ ಮಗನನ್ನು ಕೊಂದ ಆರೋಪ ಹೊರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಚಂದ್ರಮತಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಜೀವನವೇ ಬೇಡಾಗುತ್ತದೆ. ಇದ್ದೊಬ್ಬ ಮಗ ಹಾವಿಗೆ ತುತ್ತು. ಪತಿ ಹೊಲೆಯನಾಳು. ತಾನೊಬ್ಬ ಹಿಂಸಕನ ದಾಸಿ, ಈ ಹೇಸಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತು ಸಾಯುವದೇ ಲೇಸೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಗುವಿನ ಕೊಲೆ ನಾನೇ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆಂದು ಒಪ್ಪುತ್ತಾಳೆ.

ಅರಸುಗುವರನನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದ ಪಾತಕಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರಮತಿಗೆ ಚಾಂಡಾಲನಿಂದ ತಲೆ ಹೊಡೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಚಾಂಡಾಲನಾದ ವೀರಬಾಹುಕನು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸುಡುಗಾಡಕಾವ ಚಂಡಿಗ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪತಿಯಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಚಂದ್ರಮತಿಯನ್ನು ಎಳೆದು ತಂದು ತಲೆಹೊಡೆಯಲು ಅನುವಾಗಿ ಹರಕೆಯನು ಕೊಡು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹರಕೆ ಕೊಡುವ ಈ ದುರ್ಧರ ಪ್ರಸಂ

ಗವು ವೈಜುಮ್ಯೆನಿಸುವಂತಹ ಘೋರ ಪ್ರಸಂಗವೇ. ಅಂತಹ ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳು 'ಹರಕೆ' ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಎದೆಯಾಳದಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿ ಬರುವ ದುಃಖವನ್ನು ತಬ್ಬಿಟ್ಟು 'ಭೂ ಚಂದ್ರಾರ್ಕ್ಕ ತಾರಂಬರಂ ಕಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರರಾಯಂ ಸತ್ಯವೆರಸಿ ಬಾಳಲಿ, ಮಗಂ ಮುಕ್ತನಾಗಲಿ, ಮಂತ್ರಿ ನೆನೆದುದಾಗಲಿ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಸತ್ಯನಾಗಲಿ ಹೊಡೆ'ಯೆಂದು ಸಾವಿಗೆ ಶಿರಗೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಹರಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ನೋವಿನ ಚಿಲುಮೆ ಅವಿತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದುದು. ಕಡೆಗೆ ಗೋಳೇ ತಲೆಬಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತೂ ಕಾವ್ಯದ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯ ವರೆಗೂ ಕರುಣರಸವು ಓತಪ್ರೋತವಾಗಿದೆ.

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಚಾರಿತ್ರದ ಪ್ರಧಾನರಸವು ಕರುಣವಾಗಿದೆಯೆಂದು ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೇ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯರಸಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಕೇವಲ ಕರುಣರಸವನ್ನೇ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದರೆ, ಕಾವ್ಯದ ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಒಂದಷ್ಟು ನೀರಸತೆಯ ದೋಷವೂ ಬರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನರಿತೇ ಚತುರಕವಿರಾಯ ರಾಘವಾಂಕನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ತಿಳಿಯಾದ ಮಧುರ ಹಾಸ್ಯದ ರುಚಿಯನ್ನು ಮಿಂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಹಾಸ್ಯರಸದ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠಭಾಗವೆಂಬರೆ ಅನಾಮಿಕ ಸತಿಯರಿಗೂ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರರಾಯನಿಗೂ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಆ ವ್ಯಂಗ, ಆ ಕಟುಕಿ, ಆ ಕೂಟ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಷ್ಟು ಸುಂದರ, ಎಷ್ಟು ಸಹಜ, ಎಷ್ಟು ತರ್ಕಪೂರ್ಣ, ಎಷ್ಟು ಗೂಢ, ಎಷ್ಟು ಗಂಭೀರ ಎಂಬುದು ಓದಿ ನೋಡಿ, ನಕ್ಕು ನೊಂದು ನವೆದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ರಾಘವಾಂಕನು ವ್ಯಂಗವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ, ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಲ್ಲನು ಎಂಬುದು ಆ ಚಂಡಾಲ ಕನ್ನಿಕೆಯರ ಮತ್ತು ರಾಜನ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ರಾಘವಾಂಕನ ಈ ಅದ್ಭುತ ಪ್ರತಿಭಾ ಶಕ್ತಿಯೇ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಚಿರನೂತನ ಅಮರತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆಯೆನ್ನಬಹುದು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರದೊರೆ, "ಸೂರ್ಯಕುಲದ ರಾಯರ್ಗೆ ಕೀರ್ತಿಯೊಳು, ಭುಜಬಲದೊಳು ಒರೆದೊರೆಯೆನಿಸಿ ಕನ್ನಿಕೆಯರಂ ಕೊಡುವ ಭೂಪರಿಲ್ಲೆಂದು ತನಕ; ಇಂತಿರುವಾಗ ಹೊಲತಿಯರು ಬಂದಾವು ಸತಿಯರಾದಪ್ಪೆವೆಂಬುಲಿಹಿದು, ಬಂದ ಕಾಲಗುಣವೊ ನಿಂದ ನೆಲದ ಗುಣವೊ ?" ಎಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರೆ "ಪಾವನ ಕ್ಷೀರಮಂ ಕೊಡುವ ಕೆಚ್ಚಲಮಾಂಸವಾವ ಲೇಸು ? ಇನಿದುಳ್ಳ ಮಧುವ

ನೊಸೆದೀವನೋಳವಾವ ಲೇಸು? ಅಧಿಕ ಕಸ್ತೂರಿಯು ಕೊಡುವ ವೃಗ ನಾಭಿ ತಾನಾವ ಲೇಸು? ದೇವರಿಗೆ ಸಲ್ಲವೇ? ಅವನೀಶ, ಉತ್ತಮಗುಣಂ ಗಳಿರ್ದಾವ ಕುಂದಂ ಕಳೆಯಲಾರವು? ಇಂದೆಮ್ಮ ರೂಪು ಜವ್ವನವಿರಲು ಕುಲದ ಮಾತೇಕೆ? ಎಂದು ಮಾರುತ್ತರಗೊಡುತ್ತಾರೆ. ದೊರೆ "ಅಕ್ಕಕ್ಕ ಬಚ್ಚಲುದಕಂ ತಿಳಿದಡೆ ಆರ ಮೀಹಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಂ? ನಾಯ್ಗೆ ಹಾಲುಳ್ಳಡೆ ಆವನೂಟಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಂ? ಮಿಕ್ಕ ಹೊಲತಿಯರು ನೀವೆನೆ ನಿಮ್ಮ ಜವ್ವ ನದ ಸೊಕ್ಕು, ರೂಪಿನ ಗಾಡಿ, ಜಾಣತನದೊಪ್ಪ ಏತಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಂ? ರಮಿಸಿದವರುಂಟೆ? ಶಿವಶಿವಾ ಈ ಮಾತು ತಾ ಹೊಲೆ!" ಯೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರೆಂತಹ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನೀಯುತ್ತಾರೆ:—"ಹಾಡ ನೊಲಿದಾಲಿಸಿದ ಕಿವಿಗೆ ಹೊಲೆಯಿಲ್ಲ, ಮಾತಾಡಿ ನುಡಿಸಿದ ಬಾಯ್ಗೆ ಹೊಲೆಯಿಲ್ಲ, ರೂಪ ನೆರೆ ನೋಡಿದ ವಿಲೋಚನಕೆ ಹೊಲೆಯಿಲ್ಲ, ವೈಯ್ಯಾ ಮುಡಿಗಳಿಂ ಸುಳಿವ ತಂಗಾಳಿಯಿಂ ತೀಡುವ ಸುಗಂಧಮಂ ವಾಸಿಸಿದ ನಾಸಿಕಕೆ ಹೊಲೆಯಿಲ್ಲ. ಸೋಂಕಿಂಗೆ ಹೊಲೆಯುಂಟಾಯ್ತೆ? ಕೂಡಿರ್ದ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಂಗಳೊಳು ನಾಲ್ಕಧಮ ಒಂದಧಿಕವೇ?!" ಎಷ್ಟು ಸಮಂ ಜಸವಾದ ಉತ್ತರ. ತಲೆದೂಗುವ ಮೆಚ್ಚುವ, ಮುಗ್ಧಗಾಗುವ, ಮೋಹಿ ಸುವ, ಮಧುಮಧುರವಾದ ಉತ್ತರ!! ಚತುರ ಕವಿರಾಯ ಹಂಪೆಯ ರಾಘವಾಂಕನ ಹಾಸ್ಯದ ಬಗೆ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವ ಬಗೆ! ಮುಗ್ಧಗೊ ಳಿಸುವ ಬಗೆ!

ರಾಘವಾಂಕನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವಲ್ಲದೇ ವೀರ, ಬೀಭತ್ಸ ಶಾಂತ ರಸಗಳನ್ನೂ ತೂಕ ಮೀರಿದಂತೆ ಬಹು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸುರನರೋರಗ ನಮಿತ ಚರಣ ಜಯ ಜಯ, ದಯಾಭರಣ ಜಯಜಯ, ದುರಿತಹರಣ ಜಯ ಜಯತು ಜಯತು; ಗುರುವೆ, ಕುಲಗುರುವೆ, ಮದ್ಗುರುವೆ, ಘನಗುರುವೆ ಶರಣಾಗು ಶರ ಣಾಗು" ಎಂದು ವಸಿಷ್ಠಋಷಿಗೆ ಸರ್ವಸ್ವ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವಾ ಗಲೂ ನಿಮ್ಮ ಕರುಣದ ತೊಟ್ಟಿಲ ಹಸುಳೆಯಾಂ, ಸರ್ವಾಪರಾಧಿಯಾಂ ತಂದೆ ಕರುಣಿಸು!" ಎಂದು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೂ ಚಾಂಡಾಲ ಕಿಂಕರನಾಗಿ, ಹೊಲೆವೇಷವನ್ನು ಹೊತ್ತು, ಸುಡುಗಾಡ ಕಾದು, ಶವಶಿರದಕ್ಕಿಯನು ಹೇಸದುಂಡು......... ಘನಪತಿವ್ರತೆಯಪ್ಪ ನಿಜ ಸತಿಯ ಕೊಂದ ನೀಚನು ಮೂರ್ಖನು ನಾನು ಎನ್ನ ಠಾವಿಂಗೆ

ಇದೇಕೆ ಪಾವನ ಮೂರ್ತಿ ನೀವು ಬಿಜಯಂಗೈದಿರಿ” ಎಂದು ಅಭವ ನಂಘ್ರಿಯಲಿ ನೈಗೆಡೆವಾಗಲೂ ಭಕ್ತಿ ಸೂಸುವರಿಯುತ್ತದೆ!

ಸ್ಮಶಾನದ ಹಿಂಸೆಯ ಘೋರ ದೃಶ್ಯವೂ ಚಂದ್ರಮತಿ ಪುತ್ರನ ದಹನ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕನು ರಚಿಸಿದ ನರಕ ದೃಶ್ಯವೂ ಎಂತಹ ಬೀಭತ್ಸವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೋಮುಕುರದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ !

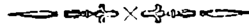
ಬೇಟೆಯಾಡುವ ಬೇಡರ ವೀರಶ್ರೀ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರರಾಯನ ಎಂಟು ತರದ ಬೇಂಟೆಯ ವೀರಾಟೋಪ, ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿಯ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಬಿತ್ತುತ್ತವೆ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೇ ಉಳಿದ ಒಂದೆರಡು ರಸಗಳೂ ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಕೊಂಡಿವೆ.

ರಾಘವಾಂಕನ ‘ ರಸಪರಿಪಾಕ ’ ದ ಅನುಪಮ ಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ತೂಕಗಟ್ಟಿ ನೋಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಓದಿ, ಮನಕ್ಕೆ ನೆಟ್ಟ ಒಂದೆರಡು ವಿಚಾರವಾಗಿ ಮೂಡಿದ ಎರಡು ಭಾವನೆಗಳನ್ನೇ ಮುರುಕು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಇಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದೊಂದು ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯವೇ ವಿನಾ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲ.

ರಾಘವಾಂಕನು ಅದ್ಭುತ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕವಿ. ಅವನ ಕಾವ್ಯವು ಅನುಪಮಸುಂದರವಾದ ಕಾವ್ಯ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನು ತೋರಿದ ಜಾಣ್ಮೆ, ಚಮತ್ಕಾರ, ರಸಕೌಶಲ, ರಸಿಕರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಪಾತ್ರವಾಗುವಂತಹವು. ‘ ರಸಿಕತನ-ಸುಳಿ-ಸುಖಂ ನಿಳಯವಂತಪ್ಪ ಈ ಪೊಸ ಕಾವ್ಯಕನ್ನಿಕೆಯ ಪಡೆದು ಪಂಪಾಂಬಿಕೆಯರಸ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಹಂಪೆಯ ರಾಘವಾಂಕನೇಂ ಕೃತಕೃತ್ಯನೊ!!’

ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯಾವತಾರ.

(ರಾ. ಸಾ. ಪಿ. ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿ ವಿಜಾಪುರ.)

ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅದರ ವಾಙ್ಮಯವು ಈಚೆಗೆ ಬಹು ಜನರ ಲಕ್ಷವನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿರುವದು ಸಮಾಧಾನಕರವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಲೇಖಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲೂ ವಿವೇಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲೂ ಹತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯದ ಸ್ವರೂಪ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡಹತ್ತಿದೆ. ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹೊರಪಟ್ಟದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಗಿರುವದು ನಿರ್ವಿವಾದವಾದುದು.

ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳಾದರೂ ಬಹು ಮಹತ್ವದವಿರುತ್ತವೆ. ಯಾಕಂದರೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಒಂದು ಉಚ್ಚ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಈಚೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಹತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿರುವದು ಕಂಡು ಬರಹತ್ತಿದೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಬಸವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಕಿಂತ ಮೊದಲೂ ಅನೇಕ ವಚನಕಾರರೂ ಶಿವಶರಣರೂ ಆಗಿಹೋದರೆಂತಲೂ ಅವರು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಪುರುಷರಲ್ಲೆಂತಲೂ ಕಂಡುಬರಹತ್ತಿದೆ.

ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಂಗಡಿಗರ ಮೇಲೆ ಅನುಚಿತ ಆರೋಪಗಳು ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರು ಅನಾಚಾರಿಗಳನ್ನು ನೆರಹಿಕೊಂಡು ದುರ್ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಜನರಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಮಾಡುವವರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ತರದ ಆರೋಪಗಳು ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕರ್ನಾಟಕಸ್ಥರು ಕೂಡ ಬರೆದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರನೊಡನೆ ಇದ್ದ ಅನೇಕ ಜಾತಿಯ ಜನರು ಅಂದರೆ ಮಡಿವಳರು,

ನಾಪಿತರು, ಹೊಲಿಗೆಯವರು, ಢೋರರು, ಸಮ್ಮಗಾರರು ಇವರು ನೀಚ ಜನಗಳಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವರು ಉಚ್ಚ ತರಗತಿಯ ಶರಣರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಈಗ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅವರ ಉಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರಹತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಬಗೆಯ ಆರೋಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದು ಈಗ ನಿಂತುಹೋಗಿರುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ವೀರಶೈವ ಶರಣರ ಮತ್ತು ವಚನಕಾರರ ಅವರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ವಾಗಿ ಬಸವೇಶ್ವರ, ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಈ ಮಹಾನುಭವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈಚೆಗೆ ಅನೇಕತರದ ಅಭಿ ಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರಕಟಮಾಡಹತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಮಹಾನುಭಾವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬೇರೆ ವಿಧವಾದ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು ಉಂಟಾಗಹತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ದುರ್ದೈ ವದಿಂದ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾ ಗಿಲ್ಲ, ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ವೀರಶೈವವಾಙ್ಮಯವೂ ಕೂಡ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂಶೋಧಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂಥ ವಿಧಾನಗಳು ತಪ್ಪೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸುವದು ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಠಿಣ ಕೆಲಸವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನ ಕಾರ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಆಗುತ್ತ ಹೋದ ಹಾಗೆ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯು ಹೊರಬೀಳಬಹುದೆಂದು ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸು ತ್ತೇವೆ.

ಡಾ॥ ಚಿಲುಕೂರು ನಾರಾಯಣರಾವ್ ಎಂ. ಏ. ಪಿ. ಎಚ್. ಡಿ. ಎಂಬವರು ೧೫-೮-೧೯೩೭ ರಲ್ಲಿ ಅನಂತಪುರ ಗವ್ಹರ್ನಮೆಂಟ ಕಾಲೇಜಿನ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದ ಪ್ರಾರಂಭೋಪನ್ಯಾಸ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯ ಇವುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅನೇಕ ತರದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ನಾವು ದುರ್ಲಕ್ಷಿಸ ಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಈ ತಿಂಗಳಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನವು ದೊರೆ ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆ ಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವು ವಿವೇಚಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಉಪನ್ಯಾಸವು ಆವುದು ಇರುತ್ತದೆಂ ಬದನ್ನು ಶಿವಾನುಭವದ ವಾಚಕರು ಅರಿಯುವದು ಬಹು ಅವಶ್ಯವಾ ಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಮುಂದು ಮಾಡಿದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ವಾಚಕರು ಅರಿತಿದ್ದಾದರೆ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಬಹಳ ಅನುಕೂಲವಾಗುವದು. ಅವರ ಮುಖ್ಯ ವಿಧಾನಗಳು ಯಾವವೆಂದರೆ:-

(೧) ಬಸವೇಶ್ವರನು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪುರುಷನಲ್ಲ.

(೨) ೧೨ ನೇ ೧೩ ನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನಿಂದೀಚೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾಗಿದೆ.

(೩) ವಚನಕಾರರ ವಚನಗಳು ಅವರಿಂದಲೇ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹಿಂದುಗಡೆ ಬೇರೆ ಜನರು ರಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

(೪) ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಪುರಾತನಕಾಲದ್ದಲ್ಲ. ಅದು ಈಚೆಗೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾದದ್ದು ಇರುತ್ತದೆ.

(೫) ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕೂಡಲಸಂಗಮೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಬಿಜ್ಜಳನ ತರುವಾಯ ಅನೇಕ ವರ್ಷ ಜೀವಿಸಿದ್ದನು. ಮುಂದೆ ಅವನು ದ್ವಾರಸಮುದ್ರದ ಹೊಯ್ಸಾಳ-ಬಲ್ಲಾಳರ ಅರಸರ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿದನು.

ಈಪ್ರಕಾರ ವಿಧಾನಗಳು ಈ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ.

ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಮತ್ತು ಅದರ ಇತಿಹಾಸದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡವರು ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳ ಸಂಶೋಧನವನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಮಾಡಿ ಅವುದು ನಿಜವೋ ಅದನ್ನು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಜನರ ಮುಂದೆ ಇಡುವದು ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ ರಾಜವಂಶಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಸೂಕ್ಷ್ಮರೀತಿಯಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವದೂ ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯದ ಸಂಶೋಧನವೂ ಬಹು ಅವಶ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಡಾ॥ ಚಿಲುಕೂರು ನಾರಾಯಣರಾವ್ ಎಮ್. ಎ. ಪಿ. ಎಚ್. ಡಿ. ಯವರು ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣವು.

"ಈ ವರ್ಷ ನನ್ನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸಂಘದ ಪ್ರಾರಂಭೋಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬಯಸಿದ ನಿಮಗೆ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪರಿಚಯವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಈ ಭಾಷಣವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದ ನನ್ನ ಸಾಹಸವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಉಪನ್ಯಸಿಸಿ ವಿಷಯ ವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬೇಸರಗೊಳಿಸುವುದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ. ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರೆ ಅದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಲಾಭವುಂಟೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಕನ್ನಡ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ "ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯ" ಎಂಬ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಹೇಳುವುದೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ನೀವು ನಂಬಬಾರದು. ಅವರಲ್ಲಿ ಲೋಪಗಳೂ, ದೋಷಗಳೂ ಕೂಡ ಇರಬಹುದು. ಅವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನನಗಿಂತ ನೀವೇ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಆಂಧ್ರಭಾಷೆಯು ನನ್ನ ಅಭಿಮಾನ ಭಾಷೆ. ಆಂಧ್ರಭಾಷಾಚರಿತ್ರೆಯೂ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ವಿಜ್ಞಾನವೂ ವಿಶದಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಡನೆ ಪರಿಚಯವಿದೆ.

ಆಂಧ್ರಭಾಷೆಗೂ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ, ಆಂಧ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಕನ್ನಡ ಸಾರಸ್ವತಕ್ಕೂ ಇರುವ ನಿಕಟಸಂಬಂಧವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಕನ್ನಡವೂ, ಆಂಧ್ರವೂ ಏಕಮಾತೃಗರ್ಭದಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿರುವ ಭಾಷಾದೇವಿಗಳು. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆಂಧ್ರವು ಪುತ್ರಿಕೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಎರಡರ ನುಡಿಕಾರವೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳೂ, ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಷಯಗಳೂ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಒಂದೇ. ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೂ, ಆಂಧ್ರರಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವು ಮತ್ತು ಯಾವ ದ್ರಾವಿಡರಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಎರಡು ವಾಙ್ಮಯಗಳೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿವೆ; ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದಿವೆ; ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕ್ಷೀಣಿಸಿ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುನರುಜ್ಜೀವಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಅಜ್ಞಾತಯುಗ, ಜೈನ ಕಾವ್ಯಯುಗ, ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯಯುಗ, ಪೌರಾಣಿಕ ಯುಗ ಎಂದು ಎರಡು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಈ ಎರಡು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯಗಳು ಅನೇಕವಾಗಿ ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯಾವತಾರವೇ ಈಗ ನನ್ನ ಭಾಷಣೆಗೆ ವಿಷಯ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಲಿ, ಆಂಧ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಲಿ ಇನ್ನೂ ವಿಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಏರ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಕೀ. ಶೇ. ಶ್ರೀ. ನರಸಿಂಹಾಚಾ

ರ‍್ಯರವರು ಬರೆದ ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆಯೂ, ವೀರೇಶಲಿಂಗಂ ಅವರುಗಳು ರಚಿಸಿದ "ಆಂಧ್ರ ಕವುಲಚರಿತ್ರವು' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವೂ ಈ ಎರಡು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಗೂ ಅಂಕುರಾರ್ಪಣಗಳಾಗಿವೆ. ವಾಙ್ಮಯ ಚರಿತ್ರ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಕವಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯವು ಎಷ್ಟೋ ಸಂದೇಹಾಸ್ಪದವಾಗಿದೆ. ಆ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪುನರ್ಮುದ್ರಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಸಂದೇಹಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತಿವೆ. ಶ್ರೀ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಕವಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳೆಂದೇ ಊಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳಾಗಿರಬಹುದಾದರೂ ಅನೇಕರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಗಳೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಜ್ಞಾತಯುಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಂತಭದ್ರ, ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಶ್ರೀ ವರ್ಧದೇವ ಶ್ಯಾಮಕುಂದಾಚಾರ್ಯ, ಉದಯ, ನಾಗಾರ್ಜುನ, ದುರ್ವಿನೀತ ಪಂಡಿತ ಚಂದ್ರ, ಲೋಕಪಾಲ, ಶಿವಮಾರ, ಮಂತಾದ ಜೈನಾದಿ ಕವಿಗಳು, ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಾಕೃತಕವಿಗಳೇ ಹೊರತು ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಗ್ರಂಥವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಲವು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಣೀತವಾಗಿಲ್ಲ. ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೃಪತುಂಗನು ಬರೆದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನೃಪತುಂಗನು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟದ ಅರಸು. ಅವನಿಗೆ ಅತಿಶಯ ಧವಳನೆಂಬ ಬಿರುದು ಉಂಟು. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗವು "ಅತಿಶಯ ಧವಳೋಕ್ತಕ್ರಮದ" "ಅತಿಶಯಧವಳೋರ್ವೀಶೋದಿತಾಲಂಕೃತಿ" "ಅಗದೆಂದನತಿಶಯಧವಳಂ" "ಅತಿಶಯ ಧವಳಧರಾಧಿಪಮತದಿಂದಂ," ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಗ್ರಂಥವು ನೃಪತುಂಗ ರಚಿತವಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅವನ ಮತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಯಾವನೋ ಈಚೆಯ ಕವಿಯೊಬ್ಬನು ಅದನ್ನು ರಚಿಸಿದನೆಂದೂ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. "ಅತಿಶಯ ಧವಳ" ಎಂಬ ಬಿರುದು ನೃಪತುಂಗನ ತಂದೆಗೂ ಇದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರಾಜರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಆ ಬಿರುದು ಇದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. "ನರಲೋಕಚಂದ್ರಮತದಿಂ" "ಕೃತಕೃತ್ಯಮಲ್ಲವಲ್ಲಭಮತದಿಂ," "ಪರಮ ಸರಸ್ವತೀತೀರ್ಥಾವತಾರ ನೃಪತುಂಗ ದೇವಮತದಿಂ" ಎಂದೂ ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ, ಅದನ್ನು ಯಾವನು ರಚಿಸಿದನೋ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ ಅನೇಕ ಇತರ ಕನ್ನಡ ಕವಿ

ಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಲನಿರ್ಣಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹೇತು ಗಳನ್ನು ಕೊಡದೆ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿ ಶ್ರೀ ನರ ಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಅವರು ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮುದ್ರ ಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ವಿವಿಧಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿರುವ ಓಲೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಅವಲೋಕಿಸಿ, ಅವುಗಳಿಂದ ಆಯಾ ಚಾರಿತ್ರಕ ವಿಷ ಯಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಯುವುದೆಂದರೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕೃಷಿ ಗಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರಲೇಬೇಕು. ಅವರು ತೋರಿ ಸಿದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಈಚೆಯ ಕನ್ನಡ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೆಚ್ಚು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಮಾಡದಿರುವುದೇ ವಿಷಾದಕರ ವಿಷಯ. ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ. ಶ್ರೀ. ಟಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ, ಶ್ರೀ. ಶ್ರೀ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ, ಯಶೋ ವಂತರಾದ ಡಾ॥ ಎ. ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ಮುಂತಾದವರು ಈ ವಿಷ ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವರ ಕೃಷಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಏಕ ಮುಖಕ್ಕೆ ತಂದು ಸಫಲವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿನ್ನೂ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಆಂಧ್ರಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇನ್ನೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇದೆ. ಪೂರ್ವಿ ಕರು ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೋದ ವಿಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ನಾವು ತೃಪ್ತಿಹೊಂದಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನೂತನ ಪರಿಶೋಧನಾ ನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಆದರೂ ನಮ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ನನ್ನ ಉಪನ್ಯಾಸಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉಪೋದ್ಘಾತವೇ ದೀರ್ಘವಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಹೊತ್ತಿನ ವಿಷಯ ಕನ್ನಡದ ಲ್ಲಿಯ ''ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯಾವತಾರವೆಂದು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ವೀರಶೈವವೆಂದರೇನು? ಅದು ಅನಾದಿಯಾಗಿದ್ದ ಮತವೋ? ಈಚಿಗೆ ಅಂದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರಾದಿಗಳಿಂದ ಏರ್ಪಟ್ಟದ್ದೋ? ಅದರ ಸ್ವರೂಪವೇನು? ಅದಕ್ಕೂ ಇತರ ಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವೇನು? ಅವು ಗಳಿಗಿರುವ ಭೇದವೇನು? ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರತ್ಯು ತ್ತರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಶೈವಮತವೇನೋ ಅನಾದಿಯಾ ಗಿದ್ದ ಮತವೇ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ವೇದಕಾಲಕ್ಕಿಂತಲೂ

ಹಿಂದೆ ಇರುವ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಇರುತ್ತವೆಂದು ಪರಿಶೋಧಕರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಮುಹಂಜೋ, ದರೋ, ಹರಪ್ಪಾ ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುತ್ತಿರುವ ಸೈಂಧವ ಶಿಥಿಲಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವವಿಗ್ರಹಗಳೂ, ಲಿಂಗಗಳೂ ದೊರೆತಿವೆ. ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿಯೂ ಯಜುರ್ವೇದದಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವನ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಇದೆ. ಅಥರ್ವವೇದದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾದಿ ನಾಮಗಳಿಂದ ಶಿವನು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಶಿವಪರವಾದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿವೆ. ಶೈವವು ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಿಂದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಭಾರತ ದೇಶದ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶದ ಆಗಮಿಕ ಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವೂ ತಮಿಳದೇಶದ ಶೈವಸಿದ್ಧಾನ್ತವೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿವೆ.

ಶೈವಮತವು ಶೈವ, ಪಾಶುಪತ, ಸೋಮ, ಲಾಕುಲ, ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಶೈವವು, ವಾಮಶೈವ, ದಕ್ಷಿಣ ಶೈವ, ಮಿಶ್ರಶೈವ, ಸಿದ್ಧಾಂತಶೈವ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಭೇದಗಳಾಗಿವೆ. ಅಂತೆಯೇ ವಾಮಶೈವದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವುಂಟು. ದಕ್ಷಿಣರೂಪವಾದ ಶೈವದಲ್ಲಿ ಭೈರವನು ಪ್ರಧಾನನು. ಸಪ್ತಮಾತೃಕೆಗಳು ಮಿಶ್ರಶೈವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿವೆ. ಇವು ವೇದಸಮ್ಮತವಾದ ಮತಗಳಲ್ಲವೆಂದೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಶೈವವೇ ವೇದಸಮ್ಮತವೆಂದೂ, ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಶೈವವೇ ವೀರಶೈವವೆಂದೂ ವೀರಶೈವಮತಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದೂ, ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಿಖಾಮಣಿ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಈಚೆಯದು. ಇದು ರೇಣುಕಾಗಸ್ತ್ಯ ಸಂವಾದರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ವೀರಣಾರಾಧ್ಯನ ಪೌತ್ರನೂ, ಸಿದ್ಧಯ್ಯನ ಪುತ್ರನೂ, ಆದ ರೇವಣನೆಂಬವನು ರೇಣುಕಕೃತ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಟೀಕಾರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲವಿಚಾರವು ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲವಿಚಾರಕ್ಕೂ ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಹಿಂದಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲವಿಷಯಕ್ಕೂ ಬಹಳ ಭೇದವಿದೆ.

ಶ್ರೀಪತಿ ಪಂಡಿತ ರಚಿತವೆಂದು ಶ್ರೀ ಹಯವದನರಾಯರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಶ್ರೀಕರ ಭಾಷ್ಯವು ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇತರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇದೆ. ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತನು ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಾಬ್ದದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದ

ಲ್ಲಿದ್ದವನೆಂದು ರಾಯರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಅವರು ತೋರಿಸಿದ ಆಧಾರಗಳು ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನು ಶ್ರೀಪತಿ ಪಂಡಿತನು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗಿಂತಲೂ ಹಿಂದಿನವನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಶ್ರೀಪತಿ ಪಂಡಿತನು ರಚಿಸಿದ ಶ್ರೀಕರ ಭಾಷ್ಯವು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ, ಅಲ್ಲದೆ ಭೇದಾಭೇದಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದು ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದರೂ ಬಸವನ ನಂತರ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತದಿಂದ ಭೇದಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಸಿದ್ಧಾಂತವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಷಟ್‌ಸ್ಥಲವೆಂಬ ಪದವು ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಡೆ ಇದ್ದರೂ ಅದರ ಅರ್ಥವು ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಪತಿ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯ, ವಾಚಿಕ, ಕಾಯಿಕ, ಮಾನಸಿಕ, ಎಂಬುವವು ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳು. ಅರ್ವಾಚೀನ ವೀರಶೈವಮತದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಸ್ಥಲ, ಮಹೇಶ್ವರಸ್ಥಲ, ಪ್ರಸಾದಸ್ಥಲ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಸ್ಥಲ, ಶರಣಸ್ಥಲ, ಐಕ್ಯಸ್ಥಲ, ಎಂಬ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಶ್ರೀಕರ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳಿಗೂ ಇವುಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸುಲಭವಾಗಿಯೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೂ ಅರ್ವಾಚೀನ ವೀರಶೈವರು ಸಿದ್ಧಾಂತಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪತಿ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಶಿವತ್ವಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಸಾಧನ ವಿಧಾನವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಧನವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸ್ಥಲವೇ ಅಲ್ಲದೇ, ಬೇರೆ ವಿಧವಾದ ಸ್ಥಲವು ಕೂಡ ವೀರಶೈವದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮ ಲಕ್ಷಣ ನಿರೂಪಿತ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಸ್ಥಲ. ಈ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮಹತ್ತು ಮುಂತಾದ ಇಪ್ಪತ್ತೆಯಿದು ತತ್ತ್ವಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿ ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗುತ್ತವೆ. ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅದುವೇ ಆಧಾರ; ಅದರಿಂದಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಲವೆಂದು ಹೆಸರು ಬಂತು. ಶಿವನ ತತ್ತ್ವವು ಅದೇಯಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ ಅದೆ. ಈ ಶಕ್ತಿಯು ಲಿಂಗಸ್ಥಲವೆಂದೂ, ಅಂಗಸ್ಥಲವೆಂದೂ, ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿದೆ. ಲಿಂಗಸ್ಥಲವಾದ ಶಿವನು ಪೂಜ್ಯನು; ಅಂಗಸ್ಥಲವಾದ ಜೀವನು ಪೂಜಕನು ಅದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಶಕ್ತಿಯು ತಿರುಗಿ ಕಲೆಯೆಂದೂ, ಭಕ್ತಿಯೆಂದೂ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿವನು ಕಲಾತ್ಮಕನು; ಜೀವನು ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. ಶಕ್ತಿಯು ಕರ್ಮಾಚರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಕ್ತಿಯು ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಕ್ತಿಯು ಪರಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮ ಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆರಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಜೀವನು ಪೂಜ ಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಲಿಂಗ ಎಂಬುವುದು ಶಿವನೇ ಹೊರತು ಅವನ ಗುರು ತಲ್ಲ. ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಇರುತ್ತದೆ; ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಜೀವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿಯು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಜೀವನನ್ನು ಹಿಂದುರು ಗಿಸಿ, ಅಂಗಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ ಜೀವನಿಗೆ ಶಿವಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿಸು ತ್ತದೆ. ಭಾವಲಿಂಗ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ, ಇಷ್ಟಲಿಂಗ, ಎಂದು ಲಿಂಗಸ್ಥಲವು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂರೂ ಸತ್, ಚಿತ್, ಆನಂದಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು. ಇವು ಪ್ರಯೋಗ, ಮಂತ್ರ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಗಳಾಗಿ, ಕಲಾ, ನಾದ, ಬಿಂದುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಮತ್ತೆ ಎರಡು ವಿಧಗಳಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾವಲಿಂಗವು ಮಹಾಲಿಂಗ ಪ್ರಸಾದ ಲಿಂಗಗಳಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವು ಚರಲಿಂಗ ಶಿವಲಿಂಗಗಳಾಗಿಯೂ, ಇಷ್ಟಲಿಂಗವು ಗುರುಲಿಂಗ ಆಚಾರಲಿಂಗಗಳಾಗಿಯೂ ಏರ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಜೀವನನ್ನು ಶಿವಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸ್ಥಾನಗಳಿವೆ- ಇವಕ್ಕೆ ಯೋಗಾಂಗ, ಭೋಗಾಂಗ ತ್ಯಾಗಾಂಗ ಗಳೆಂದು ಹೆಸರುಗಳು. ಐಕ್ಯ, ಶರಣಸ್ಥಲಗಳು ಯೋಗಾಂಗದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಭಾಗಗಳು; ಪ್ರಾಣ ಪ್ರಸಾದ ಸ್ಥಲಗಳೆರಡೂ ಭೋಗಾಂಗದ ವಿಭಾಗಗಳು; ಹಾಗೆಯೇ ತ್ಯಾಗಾಂಗದಲ್ಲಿ ಮಹೇಶ್ವರ, ಭಕ್ತಿಸ್ಥಲಗ ಳಿವೆ.

(ಮುಂದೆ ಸಾಗುವದು)

---

೩೪. ಗುರುವೆಂಬನಂಗವ ಧರಿಸಿದಡೇನು? ಕೈದೀಪಕ್ಕೆ ಮೊತ್ತದ ತಮ ಹರಿದುದುಂಟೇ? ನಿಃಕಳಲಿಂಗವ ಧರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಫಲವೇನು? ವೃತ್ತಿಕೆಯ ಬೊಂಬೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯದ ಖಂಡೆಯವಿರೆ, ಕುಟ್ಟಬಲ್ಲುದೇ? ವಿಧಾತೃವಿನ ರೂಪು ಲಾಂಛನವ ತೊಟ್ಟು ಬಹು ರೂಪಿಯಾದಲ್ಲಿ ನೆರೆ ಈಶನ ಮುಕ್ತಿಯ ವಿರಕ್ತ ಜಂಗಮನಾಗಬಲ್ಲನೇ? ಇಂತೀ ಮಾತಿನ ಬಳಿಕೆಯ ವೇಷವ ಬಿಟ್ಟು ನಿಜ ತತ್ವದ ಸಾಕಾರವೆಯಾದಡೆ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವು ತಾನೆ.

ಐಕ್ಯಸ್ಥಲ.

೩೫. ಜ್ಞಾನಾದ್ವೈತದ ಹೆಚ್ಚುಗೆ ಭಾವಾದ್ವೈತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧವಾಗಿಹುದು. ಭಾವಾದ್ವೈತದ ಹೆಚ್ಚುಗೆ ಕ್ರಿಯಾದ್ವೈತವ ಸಂಬಂಧಿಸಿಕೊಂಡಿಹುದು. ಕ್ರಿಯಾದ್ವೈತದ ಹೆಚ್ಚುಗೆ ಸರ್ವಮಯವಾಗಿ ಘನಲಿಂಗವ ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಿಪ್ಪುದು. ಇಂತೀ ಭೇದ. ಕ್ರಿಯಾಜ್ಞಾನಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಮಥನದಿಂದ ವಹ್ನಿ ಕುರುಹಿಂಗೆ ಬಂದಂತೆ ಕ್ರಿಯಿಂದ ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವು ಸ್ವಯಂಭುವಾದ.

೩೬. ಕ್ರಿಯೆ ಮರೆದಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಹೀನವಾಗಿಪ್ಪುದು. ಅರಿವ ಮರೆದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಹೀನವಾಗಿಪ್ಪುದು. ಜ್ಞಾನವ ಮರೆದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿನ ಕಳೆ ನಷ್ಟವಾಯಿತ್ತು. ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವು ಅವರಿಗೆ ಮರೆಯಾಗಿ ತೊಲಗಿದ.

೩೭. ಸುಖದುಃಖಾದಿಗಳ ಮೀರುವರ ಎನ್ನವರ ಕಾಣೆ. ಸುಖದುಃಖಾದಿಗಳ ಮೀರುವ ನಿನ್ನವರ ಕಾಣೆ. ಇನ್ನೇನ ಹೇಳುವೆ? ನಡುಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಗೋಲ ಹರಿವಂತೆ ಅಂಬಿಗನ ಕೊರಳ ಸುತ್ತಿ ಬಂದವರೆಲ್ಲರು ಉಭಯವು ಹೊಂದಿದಂತಾಯಿತ್ತು. ನೀ ಎನ್ನ ಬಟ್ಟೆ ನಾ ನಿನ್ನ ಬಟ್ಟೆ ಉಭಯವು ಒಂದೇ ಬಟ್ಟೆಯಾದೆಯಲ್ಲಾ ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವೇ.

೩೮. ಪರಶಿವ ಮೂರ್ತಿಯು ರೂಪ ತಾಳಿ ಎನ್ನ ಶಿವಭಕ್ತರ ಕುಲಬಳಗಂಗಳ ಪವಿತ್ರವ ಮಾಡಿಹೆನೆಂದು ನೀ ಬಂದು ಅಪವಿತ್ರವ ಮುಟ್ಟಲೇತಕ್ಕೆ ? ನಿನ್ನ ಕೃಪೆ ಎನಗೆ, ಎನ್ನ ಹೃತ್ಕಮಲಮಧ್ಯ ನಿನಗೆ. ಎನಗೂ ನಿನಗೂ ತ್ರಿವಿಧದ ಹಂಗಿಲ್ಲ. ನಾ ನೀನಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಂದ ನೆಣಸಿವಡೆ ನೀ ನಾನಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಂದು ಮುಟ್ಟಿದಡೆ ನಿನ್ನ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಎನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಉಭಯಕ್ಕೂ ನೀನೆ ಮುಂಡಿಗೆ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವೇ.

೩೯. ಹೀರಕವನೊಪ್ಪಿಸಿದಂಗೆ ಸುಂಕವ ಬೇಡಲೇತಕ್ಕೆ? ಮೊದಲು ತ್ರಿವಿಧವ ನಿನಗೆಂದು ಕೊಟ್ಟ ಮತ್ತೆ ನೀ ಬೇಡಿದ ಮೇಲೆಡೆ ನೀನೆನಗಿತ್ತ ಮೇಲೆ ಎನ್ನ ನೋಡುವ ಬಿಡು ಮುಡಿಯಾವುದು ನಿನಗೆ ? ಶಿವಲೆಂಕ ಹಾಕಿದ ಮುಂಡಿಗೆಯು ನೀನೆತ್ತಲಮ್ಮದೆ ಎನ್ನ ಕೈಯ್ಯೊಳಗಾದೆಯಲ್ಲಾ ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವೇ.

೪೦. ಜಲದೊಳಗಣ ಮತ್ಸ್ಯ ಮನದೊಳಗಣ ಮರ್ಕಟ ಆಕಾಶದ ಪಕ್ಷಿ ಇವು ಕೂಡಿ ಮಾತಾಡುವಲ್ಲಿ ಶಬರ ಮತ್ಸ್ಯನ ನೋಡಿ ಜೋಗಿ ವನಚರನ ಕಂಡು ಅಂಟದ ಡೊಂಬಹಕ್ಕಿಯ ಕಂಡು ಇಂತೀಮೂವರ ಹದವ ಕೆಡಿಸಿತ್ತು. ಕಾರಮಳೆ ಸೊನೆ ಎದ್ದು ಸುರಿಯಿತ್ತು. ಇಂತು ಇನ್ನಾರ ಕೇಳುವೆ ? ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವೇ ನೀನೆ ಬಲ್ಲೆ.

ಟೀಕೆಃ — ಜಲವೆಂದೊಡೆ ಸಂಸಾರವಿಷಯ ಜಲಪ್ರವಾಹ. ಅಂತಪ್ಪ ಸಂಸಾರ ವಿಷಯ ಜಲದಲ್ಲಿ ಚರಿಸುತ್ತಿಹನು ಜೀವನೆಂಬುದೀಗ ಜಲ ದೊಳಗಣ ಮತ್ಸ್ಯವೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಷಡಾಧಾರ ಚಕ್ರದ ಐವತ್ತೊಂದು ದಳಂಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪ ಭಾವದಿಂ ಚರಿಸುತ್ತಿಹುದು ಮನಸ್ಸೆಂ ಬುದೀಗ ಮನದೊಳಗಣ ಮರ್ಕಟನೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆತ್ಮಾಕಾಶಮಧ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲೀಲಾಪರನಾಗಿ ಚರಿಸುತ್ತಿಹುದು ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬುದೀಗ ಆಕಾ ಶದ ಪಕ್ಷಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಜೀವಾತ್ಮನು ಮನಸ್ಸು ಪರ ಮಾತ್ಮನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪ್ರಪಂಚಿನ ವರ್ತನೆಯ ಶಬ್ದ ಜಾಲದೊಳಗೆ ಸಿಲ್ಕಿ ಸಂದಣಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿಹವೆಂಬುದೀಗ ಇವು ಕೂಡಿ ಮಾತಾಡುವಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಭಿನ್ನವಿಟ್ಟು ಚರಿಸುತ್ತಿಹ ದ್ವೈತಿಗಳು ಜೀವನ ವರ್ತನೆಯ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದೆ ನಿಲಿಸಬೇಕೆನುತ್ತಿಹರೆಂಬುದೀಗ ಶಬರ ಮತ್ಸ್ಯನ

ನೋಡಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಲಕ್ಷ್ಯಯೋಗಿಗಳು ಅಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಸಂಧಾನದಿಂದ ಮನೋವರ್ತನೆಯ ಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಿಹರೆಂಬುದೀಗ ಜೋಗಿ ವನಚರನ ಕಂಡು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂ ಅದ್ವೈತಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮ ತತ್ವವ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಿಹರೆಂಬುದೀಗ ಅಂಟದ ಡೊಂಬ ಹಕ್ಕಿಯ ಕಂಡು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಭ್ರಚ್ಛಾಯೆ ಮಾತ್ರವಾದ ಮಾಯಾಡಂಬರವೆಂಬ ಮೇಘದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ವಿಷಯ ರಸವೆಂಬ ವೃಷ್ಟಿ ಸರ್ವಾಂಗದಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲು ದ್ವೈತಾದ್ವೈತ ಯೋಗ ಮಾರ್ಗಗಳ ಬಯಕೆ ನಷ್ಟವಾಯಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಇಂತೀ ಮೂವರ ಹದವ ಕೆಡಿಸಿತ್ತು. ಕಾರಮಳೆ ಸೊನೆ ಎದ್ದು ಸುರಿಯಿತ್ತು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ತ್ರಿಭಾಂಡಿಗಳು ಶಿವತತ್ವಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಹೋದ ಭೇದವ ಶರಣ ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಬಡುತ್ತಿರ್ದನೆಂಬುದೀಗ ಇಂತೀ ಇನ್ನಾರ ಕೇಳುವೆ ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವೇ ನೀನೆ ಬಲ್ಲೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳು.

ಗುರು

೪೧. ಅಂಗಕ್ಕೆ ಲಿಂಗವಕೊಟ್ಟವ ಆಚಾರ್ಯನಾದ. ಮನಕ್ಕೆ ಅರುಹ ತೋರಿದಾತ ಮೋಕ್ಷಾಚಾರ್ಯನಾದ. ಮೋಕ್ಷ ವಿಮೋಕ್ಷವಾಗಿ, ಉಭಯದ ಗೊತ್ತ ತೋರಿ, ಕಾಯದ ಕರ್ಮವ ಕೆಡಿಸಿ, ಜೀವನ ಭವವ ಛೇದಿಸಿ, ತದ್ರೂಪವ ತೋರಿದಾತ ಜ್ಞಾನಗುರು. ಆತ ಪರಮಪ್ರಕಾಶ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವು.

೪೨. ಬಹು ರೂಪಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂಗವಿಲ್ಲದೆ ಮೆಚ್ಚದು ಜನ. ಗುರು ಚರ ರೂಪ ತಾಳಿದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿಂಗೆ ಗಂಭೀರತೆ ಚರಕ್ಕೆ ನಿಸ್ಪೃಹತ್ವ, ಇಂತೀ ಉಭಯಮೂರ್ತಿಯಾಪೇಕ್ಷೆ ವಿರಹಿತವಾಗಿ ನಿಂದುದು ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವು ತಾನೆ.

ಗುರುಲಿಂಗ.

೪೩. ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಮರ್ಕಟರೂಪಾದಲ್ಲಿ, ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ವಿಹಂಗ ರೂಪಾದಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಪಿಪೀಲಿಕ ರೂಪಾದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಧಮಾರ್ಗ ರೂಪಾಯಿತ್ತು. ಕಾಂಬುದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಬುದು ಕಂಡಿಹೆನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾದಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವು ಮಹದಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರ್ದ.

ಟೀಕು:— ಸುಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಿ ತನ್ನ ನಿಜವನರಿದು ಶಿವಾಪೇಕ್ಷೆಯ ಮುಂದುಗೊಂಡಿರ್ದ ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ಶ್ರೀಗುರು ಕರುಣಿಸಿ ಷಡ್ವಿಧಾಂಗದಲ್ಲಿ ಷಡ್ವಿಧ ಲಿಂಗಸಂಬಂಧವ ಮಾಡಿ ಷಡ್ವಿಧ ಭಕ್ತಿವಿಡಿದಾಚರಿಸುವ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಮಾರ್ಗವ ತೋರಿದನೆಂಬುದೀಗ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಮರ್ಕಟ ರೂಪಾದಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಶರಣನು ಅಭಿನ್ನಕ್ರಿಯಾಚಾರವಿಡಿದು ಚಿತ್ಪಿಂಡ ಜ್ಞಾನ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ತನುಮನ ಪ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯ ಒಳಹೊರಗೆ ಸರ್ವಾಂಗವು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಯಲ ಸಮಾಧಿಯನೆಯ್ದಿ ಒಡೆದು ಚಿತ್ಪಿಂಡದಾಚರಣೆಯೆಂಬುದೀಗ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ವಿಹಂಗ ರೂಪಾದಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಚಿದ್ರೂಪನಾದ ಶರಣ ಪಿಂಡಾದಿ ಜ್ಞಾನ ಶೂನ್ಯಾಂತವಾದ ಸ್ಥಲಕುಳಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಏಕವಾಗಿಹುದೇ ಪಿಪೀಲಿಕ ಜ್ಞಾನ ಸಂಬಂಧವಾದ ಕಾರಣ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಪಿಪೀಲಿಕ ರೂಪವಾದಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಇಂತಪ್ಪ ಲಿಂಗಪ್ರಾಣತ್ವ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗತ್ವ ಪ್ರಸಾದ ಮುಕ್ತತ್ವವೆಂಬ ತ್ರಿವಿಧಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧರವಾಗಿ ಎಂಬುದೀಗ ತ್ರಿವಿಧ ಮಾರ್ಗ ರೂಪಾಯಿತ್ತೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ ಅಂತಪ್ಪ ಶರಣ ತನ್ನ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪವ ಸುಜ್ಞಾನ ದೃಷ್ಟಿ ನೋಡುತ್ತಿರ್ದನೆಂಬುದೀಗ ಕಾಂಬುದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಶರಣನ ಸುಜ್ಞಾನ ದೃಷ್ಟಿಯ ಮುಂದೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ತೋರುತ್ತಿಹುದೆಂಬುದೀಗ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಬುದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ತನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವ ಶಿವಾನುಭಾವಿಯಾದ ಶರಣನು ಕಂಡು ನಿಶ್ಚಯದಿಂ ನಿರ್ಧರವಾದಲ್ಲಿ ಎಂಬುದೀಗ ತ್ರಿವಿಧ ಮಾರ್ಗ ರೂಪಾಯಿತ್ತೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಶರಣ ತನ್ನ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪವ ಸುಜ್ಞಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂ ನೋಡುತ್ತಿರ್ದನೆಂಬುದೀಗ ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವು ಮಹದಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರ್ದನೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

ಗುರುಜಂಗಮ.

೪೪. ಗುರು ಪ್ರಸಾದವ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಜಂಗಮ ಪ್ರಸಾದವ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಗುರುವಿಗೂ ಲಿಂಗಪ್ರಾಣ ಜಂಗಮಕ್ಕೂ ಲಿಂಗಪ್ರಾಣ. ಆ ಲಿಂಗ ವಿರಹಿತವಾಗಿ ಗುರುವಾಗಬಲ್ಲಡೆ ಆ ಲಿಂಗ ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ಜಂಗಮವಾಗಬಲ್ಲಡೆ ಉಭಯ ಪ್ರಸಾದವ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕೊಡಬಹುದು. ಇದನರಿಯದೆ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ನುಡಿವ ಭೇದ ಹೀನರಿಗೆ ತ್ರಿವಿಧವಿಲ್ಲ ಎಂದೆ. ಅವರು ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ದೂರ.

ಟೀಕಾ॥ ಸುಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಿ ಸರ್ವಾಂಗಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧವ ತಿಳಿದು ರೂಪು ರುಚಿ ತೃಪ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥವ ಲಿಂಗಾರ್ಪಿತವ ಮಾಡಿ ಆ ಪ್ರಸನ್ನ ಪ್ರಸಾದವನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲರಿಯದೆ ಜೀವ ಭಾವದಿಂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಭಿನ್ನ ಗುರು. ಆ ಗುರುವಿನ ಪ್ರಸಾದವನು ಆಣವಾದಿ ಮಲತ್ರಯ ರಹಿತವಾದ ನಿರ್ಮಲ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದೀಗ ಗುರುಪ್ರಸಾದವ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಜಂಗಮ ತನ್ನ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪವ ತಿಳಿದು ತನು ಮನ ಪ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯಂಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥವ ಲಿಂಗಾರ್ಪಿತವ ಮಾಡಿ ಆ ಪ್ರಸಾದವ ಸ್ವೀಕರಿಸುವರೆ ಸುಜ್ಞಾನ ಜಂಗಮಸ್ಥಲ. ಇದನರಿಯದೆ ನಾನೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕೊಡದೆ ಜೀವಭಾವದಿಂ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಾತ ಜಂಗಮವಲ್ಲ. ಅಂತಪ್ಪ ಜಂಗಮದ ಪ್ರಸಾದವ ನಿರ್ಮಲ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದೀಗ ಜಂಗಮ ಪ್ರಸಾದವ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅದು ಏಕೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂದೊಡೆ ಆ ಗುರುವಿಗೂ ಲಿಂಗ ಚೈತನ್ಯ ಆ ಜಂಗಮಕ್ಕೂ ಲಿಂಗ ಚೈತನ್ಯವೆಂಬುದೀಗ ಆ ಗುರುವಿಗೂ ಲಿಂಗಪ್ರಾಣ ಜಂಗಮಕ್ಕೂ ಲಿಂಗ ಪ್ರಾಣವೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಚೈತನ್ಯ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಲಿಂಗವಿರಹಿತವಾಗಿ ಗುರುವೆನಿಸಬಾರದು. ಆ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪವಾದ ಲಿಂಗವಿರಹಿತವಾಗಿ ಜಂಗಮವೆನಿಸಬಾರದೆಂಬುದೀಗ ಆ ಲಿಂಗ ವಿರಹಿತವಾಗಿ ಗುರುವಾಗ ಬಲ್ಲಡೆ ಆ ಲಿಂಗ ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ಜಂಗಮವಾಗಬಲ್ಲಡೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಇಂತಪ್ಪ ಉಭಯ ಪ್ರಸಾದವ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕೊಡಬಹುದೆಂಬುದೀಗ ಉಭಯ ಪ್ರಸಾದವ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕೊಡಬಹುದೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ತಮ್ಮ ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಲಿಂಗಾರ್ಪಿ

ತವ ಮಾಡದೆ ನಾವು ಗುರುಗಳು ನಾವು ಜಂಗಮವು ಎಂದು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕೊಡವೆ ಕೊಂಬುವರು ಎಂಬುದೀಗ ಇವನರಿಯದೆ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ನುಡಿವ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅವರಿಗೆ ಪರಶಿವ ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಮರಸವಿಲ್ಲವೆಂಬುದೀಗ ಭೇದಹೀನರಿಗೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅವರಿಗೆ ಲಿಂಗಕ್ರಿಯದಿಂದುದಯವಾದ ಶುದ್ಧ ಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸಾದವಿಲ್ಲವೆಂಬುದೀಗ ತ್ರಿವಿಧವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಇಂತಪ್ಪ ಜೀವರು ಶಿವತತ್ವಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಭೇದವಾದಿಗಳಾಗಿಹರೆಂಬುದೀಗ ಅವರು ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ದೂರ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮ.

೪೫. ಕಾಯವಿದ್ದು ಕಾಂಬುವುದು ಗುರುಸ್ಥಲ, ಜೀವವಿದ್ದು ಕಾಂಬುದು ಲಿಂಗಸ್ಥಲ, ಭಾವವಿದ್ದು ಕಾಂಬುದು ಜಂಗಮಸ್ಥಲ. ತ್ರಿವಿಧವನೊಡಗೂಡಿ ಕಾಂಬುದು ಭಕ್ತಿಸ್ಥಲ. ಭಕ್ತಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನಿಂದಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಸ್ಥಲ.

೪೬. ಪೂಜಿಸಿ ಕಾಂಬುವುದು ಗುರುವಿನ ಭೇದ. ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಕಾಂಬುವುದು ಲಿಂಗದ ಭೇದ. ಉಭಯದಲ್ಲಿ ನಿಂದು ವಿಚಾರಿಸಿ ಕಾಂಬುವುದು ಜಂಗಮದ ಭೇದ. 'ಜಾ' ಎಂದಲ್ಲಿ ಜನನನಾಸ್ತಿ. 'ಗಾ' ಎಂದಲ್ಲಿ ಗಮನ ನಾಸ್ತಿ. 'ಮಾ' ಎಂದಲ್ಲಿ ಮರಣ ನಾಸ್ತಿ. ಈ ತ್ರಿವಿಧ ನಾಸ್ತಿಯಾಗಿ ನಿಂದುದು ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವು ನಿಂದ ನಿಲವು.

೪೭. ಪರಧನವ ಬಿಟ್ಟಾಗಲೆ ಗುರುವಿನಿರವು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತ್ತು. ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ಬಿಟ್ಟಾಗಲೆ ಲಿಂಗ ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಸಲೆ ಸಂದಿತ್ತು. ನಿಂದೆ ಎಂಬುದು ನಿಂದಾಗಲೆ ಜಂಗಮಭಕ್ತಿ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತ್ತು. ಇಂತೀ ತ್ರಿವಿಧವ ತಟ್ಟದಿಪ್ಪಾತನು ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವ ಮುಟ್ಟಿಪ್ಪನು.

೪೮. ಅಪ್ಪು ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿ, ಬೀಜದ ಮೇಲೆ ಬೀಳೆ ಪೃಥ್ವೀಗರ್ಭ ಬೆಸಲಾಯಿತ್ತು. ತ್ರಿವಿಧದಾದಿಯಿಂದ ಗುರುವಾಯಿತ್ತು. ತ್ರಿವಿಧ ಭೇದದಿಂದ ಲಿಂಗವಾಯಿತ್ತು. ತ್ರಿವಿಧವಳಿದು ಜಂಗಮವಾಯಿತ್ತು. ಜಂಗಮವಳಿದು ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗ ಸ್ವಯಂಭುವಾಯಿತ್ತು.

೪೯. ಗುರುಲಿಂಗ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಾಯಿತ್ತು. ಚರಲಿಂಗ ವಿಷ್ಣುರೂಪಾಯಿತ್ತು. ಸ್ಥಾವರಲಿಂಗ ರುದ್ರರೂಪಾಯಿತ್ತು. ಗುರು ಚರ ಲಿಂಗ ತ್ರಿವಿಧ ಮಲ ಕಾರಣವಾಯಿತ್ತು. ಅಮಲಗುಣ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವು ನಾಮಕ್ಕೆ ಹೊರಗಾದ.

೫೦. ಗುರುವೆಂದಡೂ ಕಾಯವುಳ್ಳನ್ನಕ್ಕ ದೋಷಕ್ಕೆ ಹೊರಗಾಗಬೇಕು. ಲಿಂಗವೆಂದಡೂ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಹನ್ನಕ್ಕರ ಜಗದಾಗುಚಾಗೆಯುನರಿಯಬೇಕು. ಜಂಗಮವೆಂದಡೂ ಸುಖದುಃಖವುಳ್ಳನ್ನಕ್ಕ ಕಾಯವಿಡಿದಿಹ ಕಾರಣ ಪಾತಕಕ್ಕೆ ಹೊರಗಾಗಬೇಕು. ಶೂನ್ಯವಾದಡೂ ಆ ಕುರುಹುಳ್ಳನ್ನಕ್ಕ ಸುಖದುಃಖಕ್ಕೊಳಗು. ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವಾದಡೂ ಮರೆದಲ್ಲಿ ಭವಕ್ಕೆ ಬೀಜ.

೫೧. ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ನಾಸ್ತಿಯಾಗಿರಬೇಕು ಗುರುವಿನಿರವು. ಪುಲ್ಲಿಂಗ ನಾಸ್ತಿಯಾಗಿರಬೇಕು ಲಿಂಗದಿರವು ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗ ನಾಸ್ತಿಯಾಗಿರಬೇಕು ಜಂಗಮದಿರವು. ತ್ರಿವಿಧಲಿಂಗ ನಾಸ್ತಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವು ನಾದ ಬಿಂದು ಕಳೆಗೆ ಹೊರಗಾಯಿತ್ತು.

೫೨ ಗುರು ಮೂರು ಕೂಡಿ ಗುರುವಾದಲ್ಲಿ, ಬಿಂದು ಐದು ಕೂಡಿ ಲಿಂಗವಾದಲ್ಲಿ, ವಿಂಶತಿ ಆರುಕೂಡಿ ವಿಸರ್ಜನವಾದಲ್ಲಿ ಜಂಗಮವಾಯಿತ್ತು. ಆ ಜಂಗಮ ಜಾಯತೆ ಭಾವವಳಿದು ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವಾಯಿತ್ತು.

ಟೀಕೆಃ— ಸುಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಿ ಶ್ರೀಗುರು ಕಾರುಣ್ಯವ ಪಡೆದು ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಶರಣಂಗೆ ದೀಕ್ಷಾಗುರು, ಶಿಕ್ಷಾಗುರು, ಜ್ಞಾನಗುರುವೆಂಬ ಗುರುತ್ರಯವು ಶಿಷ್ಯನಾಚಾರಾಂಗದಲ್ಲಿ ಒಂದೇಸ್ವರೂಪಿನಿಂದ ಗುರುತತ್ವ ಸಂಬಂಧವಾಯಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಗುರು ಮೂರು ಕೂಡಿ ಗುರುವಾದಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಬಿಂದುಸ್ವರೂಪವಾದ ಪಂಚಾಕ್ಷರವೇ

ಆಧಾರಪೀಠ ಮಧ್ಯವೃತ್ತ ಗೋಮುಖ ನಾಳಂಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರ ಸ್ವರೂಪಿನಿಂ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಬಿಂದು ಐದು ಕೂಡಿ ಲಿಂಗವಾದಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ತತ್ವವಿಪತ್ತು ಅಧಿದೇವತೆಗಳು ಷಡ್ವಿಧ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ತತ್ವವರ್ತನೆ ನಷ್ಟವಾದಲ್ಲಿ ಸದ್ಭಾವ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಸುಜ್ಞಾನ ಜಂಗಮಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧವೆಂಬುದೀಗ ವಿಂಶತಿ ಮೂರು ಕೂಡಿ ವಿಸರ್ಜನವಾದಲ್ಲಿ ಆ ಜಂಗಮವಾಯಿತ್ತೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ತತ್ವಂಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡಿದ ಸುಜ್ಞಾನ ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಪುನರ್ಭವವಿಲ್ಲದೆ ಮಹಾಘನಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸಮರಸೈಕ್ಯವಾದನೆಂಬುದೀಗ ಆ ಜಂಗಮ ಜಾಯತೆ ಭಾವವಳಿದು ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವಾಯಿತ್ತೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

೫೩. ಗುರುವಿರೆ ಲಿಂಗ ಪ್ರಸಾದವ ಕೊಳಲಾಗದು. ಲಿಂಗವಿರೆ ಜಂಗಮ ಪ್ರಸಾದವ ಕೊಳಲಾಗದು. ಜಂಗಮವಿರೆ ಉಭಯಪ್ರಸಾದವ ಕೊಳಲಾಗದು. ಇಂತೀ ಪ್ರಸಾದದ ವಿವರವನರಿತಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವು ಪ್ರಸನ್ನ ಪ್ರಸಾದವಾದ.

ಟೀಕಾ:— ದೀಕ್ಷಾತ್ರಯಂಗಳಂ ಕರುಣಿಸಿ ಅಂಗತ್ರಯಕ್ಕೆ ಲಿಂಗ ತ್ರಯವ ಸಂಬಂಧವ ಮಾಡಿ ಸದಾಚಾರ ಸತ್ವರ್ಥ ಮಾರ್ಗವ ತೋರಿ ಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೀಗುರುವ ಕ್ಷೀಣವೆಂದು ಲಿಂಗವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಗುರುವ ಬಿಟ್ಟು ಲಿಂಗಪ್ರಸಾದವ ಕೊಂಬುದು ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬುದೀಗ ಗುರುವಿರೆ ಲಿಂಗಪ್ರಸಾದವ ಕೊಳಲಾಗದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ತನ್ನಂಗವಾನ ಪ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯಂಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪವಾಗಿರ್ದ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥವ ಲಿಂಗಾರ್ಪಿತವ ಮಾಡಿ ಪ್ರಸಾದವ ಸ್ವೀಕರಿಸುವದೇ ಸಹಜ. ಆ ಲಿಂಗವ ಬಿಟ್ಟು ಜಂಗಮವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಆ ಜಂಗಮದ ಪ್ರಸಾದವ ಕೊಳಲಾಗದೆಂಬುದೀಗ ಲಿಂಗವಿರೆ ಜಂಗಮ ಪ್ರಸಾದವ ಕೊಳಲಾಗದೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಸುಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವಾದ ಜಂಗಮವು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪವಾಗಿರ್ದ ಬಳಿಕ ಆ ಜಂಗಮವನುದಾಸೀನದಿಂ ಬಿಟ್ಟು ಗುರುಪ್ರಸಾದವ ಲಿಂಗಪ್ರಸಾದವ ಕೊಳಲಾಗವೆಂಬುದೀಗ ಆ ಜಂಗಮವಿರೆ ಉಭಯ ಪ್ರಸಾದವ ಕೊಳಲಾಗದೆಂಬುದೀಗ ಆ ಜಂಗಮವಿರೆ ಉಭಯ ಪ್ರಸಾದವ ಕೊಳಲಾಗದೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಇಂತೀ ಭಿನ್ನ

ಎಂದು ಬಯ್ತಿಟ್ಟ ದಿಂಡಂ ತೆಗೆದು ನೋಡುತುಂ
ಅಂದಲ್ಲಿ ಕಾಣದೆ ಮನಂಗುಂದಿ ಬಾಡುತುಂ
ಎಲ್ಲ ದಿಂಡುಗಳೊಳಗೆ ಲೇಸಾಗಿ ನೋಡುತಿರೆ
ಎಲ್ಲಿಯುಂ ಶಿವನ ಕೌಪಿನ ಸುದ್ದಿ ಇಲ್ಲದಿರೆ
ಕಂಡು ಶಿವಭಕ್ತನುರಿದೆಳ್ದು ಬಸಿರುಂ ಪೊಸೆದು
ಕಂಡಿರೇಯಮರನೀತಿಗಳ ಪರಿಕರಮರಿದು
ನಿನ್ನ ಕಚ್ಚುಟವ ಬಯ್ತಿಟ್ಟ ಕೊಡು ನೀನೆಂದು
ತನ್ನ ಕೈಯ್ಯೊಳ್ಕೊಡಲ್ಕೊಂಡು ಕೆಟ್ಟಿತ್ತೆಂದು
ನುಡಿವ ಪರಿಯಂ ಕೇಳ್ವಿರೇ ಭಕ್ತಜನವೆಲ್ಲ
ಕಡೆಯಲೆನ್ನಂ ಹೊಲ್ಲಮೆನಲಾಗದಿನ್ನೆಲ್ಲಿ
ಎನಲಮರನೀತಿಗಳೆ ದೇವ ನಾಂ ಕೊಂಡೆನೇ
ತನಗೆ ತಾನೇ ಕೆಟ್ಟು ಪೋದುದಂ ಬಲ್ಲೆನೇ
ಇದಕೆ ನೀವಿನಿತಾಸುರಂ ಮಾಡವೇಳ್ಕುಮೋ
ಇದೆ ಕೊಳ್ಳಿ ನಾಲ್ಕೈಯ್ದು ಸಮಕಟ್ಟು ಸಾಲ್ಗುಮೋ

ಎಂದು ಪಟ್ಟಾವಳಿಯ ಸಮಕಟ್ಟನೀವುತಿರೆ
ನಿಂದೊದೆದು ಬಿದ್ದಿರ್ದು ನೆರೆದ ಸಭೆ ನಡುಗುತಿರೆ
ಎಲವೊ ಪಟ್ಟಾವಳಿಯ ಗಿಟ್ಟಾವಳಿಯ ಪವಣೆ
ಎಲವೊ ನೇತ್ರಾವಳಿಯ ಗೀತ್ರಾವಳಿಯ ಪವಣೆ
ಎನಗೆನ್ನ ಕೌಪು ಸಾಲ್ವುದು ಕುಡುಕುಡೆಂದೆನುತೆ
ನಿನಗದರ ಮಹಿಮೆಯರಿಯದುಸುರ್ದಪೆನೆಂದೆನುತೆ
ಇರಲರಿಯೆನೀನವರ ಕಚ್ಚುಟದ ಮಹಿಮೆಯಂ
ಇರಿಸುವಲ್ಲಿಂ ಮುನ್ನ ಕಚ್ಚುಟದ ಮಹಿಮೆಯಂ
ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲಿದು ಬರಿಯ ಕಚ್ಚುಟಂ ಕೊಡು ತಂದೆ
ಕುಹಕವೇಕೈ ಭಕ್ತರೊಡವೆಯಂ ಕುಡು ತಂದೆ
ಕುಡುವುದುಂ ಕೊಂಬುದುಂ ಸಿರಿವಂತ ಭಕ್ತರೊಳ್
ನುಡಿವುದೈ ನುಣ್ಣನೆಯ ಮಾತನಾ ಭಕ್ತರೊಳ್
ಎಮಗಿನಿತು ಪೇಳ್ವುದೇ ಸಿರಿಯ ಗರ್ವದ ನೆರವು
ನಿಮಗೆ ಗುಣವೇ ಕೊಂಡು ಕುಡಲಿಲ್ಲದಿರ್ಪಿರವು
ಏನೆಂದೊಡಂ ಸುಮ್ಮನಿರ್ದನಮರರನೀತಿ
ಏನೀಯೆಯೊರಲುತ್ತಲಿರ್ಕೆಂಬುದೇ ನೀತಿ

ಇನ್ನೊರ್ಮೆ ಬೇಡುವೆಂ ಕುಡದೆ ನಿಂದೊಡೆ ಬಳಿಕ
ಎನ್ನಸುವನೊಪ್ಪಿಸುವೆ ನಿನಗೆ ಸಂತಸ ಬಳಿಕ
ಮೆನ್ನನೆಮ್ಮಯ ಭಕ್ತರರಸಿಕೊಳ್ವವರುಂಟು
ನಿನ್ನ ಪವಣಲ್ಲ ಕೇಳ್ನನಗೆ ಬಲ್ಲಿದರುಂಟು
ಎನುತಲಟ್ಟಾಸುರಂ ಮಾಡುತಿರೆ ಬೆರಗಾಗಿ
ತನತನಗೆ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರ್ಸಯ್ದು ಸಿಗ್ಗಾಗಿ

ಎನೆ ಶರಣರೆಲ್ಲಂದು ಕೂಡೆ ಮುಮ್ಮಳಿಗೊಂಡು
ತನತನಗೆ ನಲಿದು ಉಲಿವ ಭಕ್ತನ ಕಂಡು
ಭಕ್ತರ್ಗೆ ಮಾಡುವದನಿಂತು ಮಾಣಿಸಿದನೇ
ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರ ಪಾಪವಂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡನೇ
ಕಚ್ಚುಟಕೆ ಪಡಿಯ ದಿಂಡುಗಳನಿತ್ತೊಡೆಯೊಲ್ಲ
ನಚ್ಚರಿಯದೇನೆಂಬ ಪರಿಯನೀಶ್ವರ ಬಲ್ಲ
ನೆಂದೆಲ್ಲರೊಂದನಾಲೋಚಿಸಿದರಂದಿಂಗೆ
ಇಂದಮರನೀತಿ ಬರ್ದುಕಿದೊಡೆ ಸಾಲ್ಗೆಂದೆಮಗೆ
ಭಕ್ತನೇಕಗ್ರಾಹಿ ಕೌಪನಲ್ಲದೆಯೊಲ್ಲ
ಯುಕ್ತಿ ಕೊಳ್ಳದು ಹಿಡಿದ ಮುಷ್ಟಿಯುಂ ಬಿಡಲೊಲ್ಲ
ನಿದಕೆ ಸಾವಿರ ಹೊನ್ನದೊಂದು ಹೊಸ ಕೌಪುಮಂ
ಮುದದಿಂದಲಿತ್ತು ಭಕ್ತನ ಮನದ ಚಲಮುಮಂ
ಬಿಡಿಸುವೆವೆನುತ್ತೆಲ್ಲರೆಂದರಾ ಭಕ್ತಂಗೆ
ಮೃಡನ ಭಕ್ತರ್ನುಡಿದರಾ ಕಪಟ ಭಕ್ತಂಗೆ
ಎಮ್ಮ ಮಾತಂ ಸಲಿಸವೇಳ್ಕುಮಿಂದೆಲೆ ದೇವ
ಎಮ್ಮೆಲ್ಲರಂ ನೊಡವೇಳ್ಕುಮಿಂದೆಲೆ ದೇವ
ನಿನ್ನ ಕಚ್ಚುಟಕೆ ಪವಣಪ್ಪೊಂದು ಸಾವಿರದ
ಹೊನ್ನ ಕೌಪಂ ಕೊಂಡು ನಯದಿಂದಲೀ ನೆರೆದ
ಭಕ್ತರ್ಗೆ ಸಂತಸಂ ಮಾಡಬೇಕೆನುತಮಿರೆ
ಭಕ್ತನಳ್ಳಿರಿದೇಳೆ ನಿಂದ ಸಭೆ ನಡುಗುತಿರೆ

ಕೋಪಿಸುತೆ ಕಂಪಿಸುತೆ ಮಾಮಸಕದಿಂ ಮಸಗಿ
ಶಾಪಿಸುತೆ ತಾಪಿಸುತೆ ಮಿಗೆ ಮಮ್ಮಲಂ ಮರುಗಿ

ಅಯ್ಯ ಭಕ್ತರಿರ ವಿಂಗೆ ಲೋಗರಿಗೆ ಮುಗ್ಧರೇ
ಅಯ್ಯ ನಿಮ್ಮತ್ತಲಾಗಲು ನೆರೆ ವಿದಗ್ಧರೇ
ಕುಡುವವರ ಪಕ್ಷವಪ್ಪುದನೇಕೆಮಾಣಿರೇ
ಬಡವನುಮನಾಥನೆನಗೆನ್ನತ್ತಲಪ್ಪಿರೇ
ಅದು ನೋಟಕದ ಕಚ್ಚುಟವದೆಂತು ಬಗೆದಿರೇ
ಅದು ಪರುಷವೆನಗೆ ಚಿಂತಾಮಣಿವ್ರಜವೆನಗೆ
ಅದು ಕೋವಣವೆ ಸುರಭಿಗಳ್ಗೆ ದಾವಣಿ ಯೆನಗೆ
ಅದು ಕೋವಣವೆ ಕಲ್ಪಲತೆಯ ಕಾವಣವೆನಗೆ
ಕೋವಣವೆಯಭಿಮಾನಗೆಕ್ಕಲಾವಣವೆನಗೆ
ವೊ ವೋ ವೋ ಅಂತದಕೆ ಹೊನ್ನ ಕಚ್ಚುಟವೆನಗೆ
ಕೊಡಲೆಂದು ಬರ್ಪಿರೇ ಹೈಕೊಳ್ಳದಿರ್ಪೆನೇ
ನಡುವೆ ಮಧ್ಯಸ್ಥರಾಗಿರ್ಪಿರೇನರಿಯೆನೇ
ಇವರನೇ ಕೈತೋರುತಿರ್ಪೆಯಮರನೀತಿ
ಇವರ ಕೈಯ್ಯೊಳು ಕೊಟ್ಟೆನೇ ಹೇಳಮರನೀತಿ
ಎನುತಲಟ್ಟಾಸುರಂ ಮಾಡುತಿರೆ ಬೆರಗಾಗಿ
ತನತನಗೆ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲಂ ಸುಯ್ದು ಸಿಗ್ಗಾಗಿ
ಇವರೇಕೆ ನೀವೇಕೆ ಕೌಪೇಕಮರನೀತಿ
ಇವರನಿನ್ನೇನೆಂದೊಡಂ ನಮಗಪಖ್ಯಾತಿ
ಎಂಬ ನುಡಿಗೇಳ್ದಮರನಿತಿಗಳ್ಗೆ ನೊಂದು
ಇಂಬಿಲ್ಲ ನುಡಿಗೆಯನ್ಯಾಯನೆಮ್ಮದೆ ಯೆಂದು
ಕೊಟ್ಟನಿವರೊಂದು ಕೌಪಂ ಕೊಂಡೆನಾನಿದಂ
ಕೆಟ್ಟುದಪರಾಧಿಯಾನಿಂತಿದಕೆ ತಕ್ಕುದಂ
ಮಾಡುವರಿವರ್ಮಾಡಿಸಿಯೆ ಕೊಳ್ವೆ ನಾನೆಂದು
ಕಾಡುವರಿವರ್ಕಾಡಿಸಿಯೆ ಕೊಳ್ವೆ ನಾನೆಂದು
ನೀವೆಲ್ಲರುಂ ಬಳಲ್ದಿರಿ ಹಸಿದಿರೆಂದೆನುತೆ
ಆನವರ್ಮಾಡಿದಂತಾದಪ್ಪೆನೆಂದೆನುತೆ
ನುಡಿಯೆ ಭಕ್ತರ್ ಮರುಗಿದ ನಮ್ಮವಶವಲ್ಲವಿದು
ವೃಡನೆ ಬಲ್ಲಂ ಮಿಕ್ಕವರ್ಗರಿಯಬಾರದಿದು
ಎನುತೆಲ್ಲರೇಳಲುದ್ಯುತರಾಗೆ ಶಂಕರಂ
ನೆನೆದನಿಂತಿವರೇಳಲಾಗದೆನುತೀಶ್ವರಂ

ಪೋಗದಿರಿ ನೀವೆಲ್ಲ ನಾನೊಂದನೆಂದಪೆಂ
ರಾಗದಿಂ ನೀವೆಂದ ಮಾಳ್ಕೆಯಿಂ ಬಂದಪೆಂ
ಕೋವಣವನೀತನಾವರ್ತದಿಂ ಕೊಡನದಂ
ನೀವೆಲ್ಲರುಂ ನೋಡಲೇಸುವನೊಡಂಬಡಂ
ಆತಂಗೆ ಛಲವಾದಡೆನಗೆ ಛಲವಪ್ಪುದೇ
ಆತನೊಳ್ಮಿಗುವಿನೊಳ್ಗುಣದೋಷವರಸುವುದೇ
ಬೇಡಿನ್ನದೇಕೆ ಭಕ್ತರ ವಿರೋಧವದೆಮಗೆ
ಕಾಡಲೇಕೀತನಂ ನೀವೆಲ್ಲರುಮೆನೆನಗೆ
ನಿಮ್ಮಯ ನಿರೋಧಮುಂ ಮಾಣಿಸುವೆನಿನ್ನೊಂದು
ಎಮ್ಮ ಮಾರುಡೆ ಕೌಪು ಬೇರೆಯಿದೆ ಮತ್ತೊಂದು
ಇದರ ತೂಕಕ್ಕೆ ಸರಿ ತೂಕವಿತ್ತೊಡೆ ಸಾಲ್ಗ
ಆದರ ಹಂಬಲುಂ ಬೇಡ ಭಕ್ತರ್ಗೆ ನೆರೆ ಸೋಲ್ಗ

ಎನೆ ಶರಣರೆಲ್ಲರು ಕೂಡೆ ಹರುಷಂದಳೆದು
ಮನದೊಳಗೆ ಗುಡಿಗಟ್ಟಿ ಸಂತೋಷಮುಂ ತಳೆದು
ಅಮರನೀತಿಗಳನಾಲಿಂಗಿಸಿ ಸುಖಂ ಬಡೆದು
ನಿಮಗೆ ದೇವರ ಕರುಣಮುಂಟೆಂದು ಸುಖವಿಡಿದು
ತೀರಿತೆಂದೇ ಬಗೆದು ನೆಗೆದು ನಲಿದಾಡುತುಂ
ಮಾರಾರಿ ಮಾಡುವುದನರಿಯದೊಲೆದಾಡುತುಂ
ತರಿಸು ತರಿಸು ತ್ರಾಸನೆನುತೆ ಸಂಭ್ರಮಿಸುತ್ತೆ
ಹರನಿಂತು ಕರುಣಿಸಿದನೇ ಎಂದು ಹಿಗ್ಗುತ್ತೆ
ಇರೆ ಬಂದುದೊಂದು ಕಿರಿಯ ತ್ರಾಸುಮುಂ ಪಿಡಿದು
ಇರಿಸಿ ಕೋವಣದ ಭಾರಕ್ಕೆ ಹಲ್ಲೆಗಳೊಡೆದು
ಶತಚೂರ್ಣಮಾಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಪಿರಿದಪ್ಪುದಂ
ಅತಿ ಭರದೆ ತಂದಿರಿಸಿ ಮಿಗೆ ಬಲ್ಲಿತಪ್ಪುದಂ
ಅದರೊಳಗೆ ಕಚ್ಚುಟವನಿರಿಸಲನುರಾಗದೊಳ್
ಅದು ಸುಚ್ಚುನೂರಾಗೆ ಕಂಡಮರನೀತಿಗಳ್
ಬರಿಯ ಕೋವಣಮಲ್ಲ ಕಂಡೆನಿದರಂದಮುಂ
ಹೊರಗೆ ನಡೆಯಿರೆ ತೋರ್ಪೆನಾ ಮಾಡುವಂದಮುಂ
ಎಂದು ಶಿವರಾಜಾಂಗಣದ ಮುಂದೆ ಪೊಡಮಟ್ಟು

ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು.

(ರಾ। ಸಾ। **ಪಿ. ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿ** ಇವರಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದವುಗಳು.)

(೧) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೧ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ — ೨—೮—೦

(೨) ,, ,, ಉತ್ತರಾರ್ಧ — ೧—೧೨—೦

ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೂಲಕ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದು.

(೩) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೨ — ೪—೮—೦

ಇದರಲ್ಲಿ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ನಿರೂಪಣೆ ಇದೆ.

(೪) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೩ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ — ೨—೪—೦

ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿರೂಪಣೆ ಇರುವದಲ್ಲದೆ ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ ಇವುಗಳ ಸವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿವರಣೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಈ ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಂಥಗಳ ಒಟ್ಟು ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೫೮೩ ಇದ್ದು ಇವುಗಳ ಬೆಲೆಯು ೧೧ ರೂಪಾಯಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಅವುಗಳು ಮೂರುನಾಲ್ಕಾಂಶ ಬೆಲೆಗೆ ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟು ೮—೪—೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವವು ಟಪಾಲಖರ್ಚು ಪ್ರತ್ಯೇಕ.

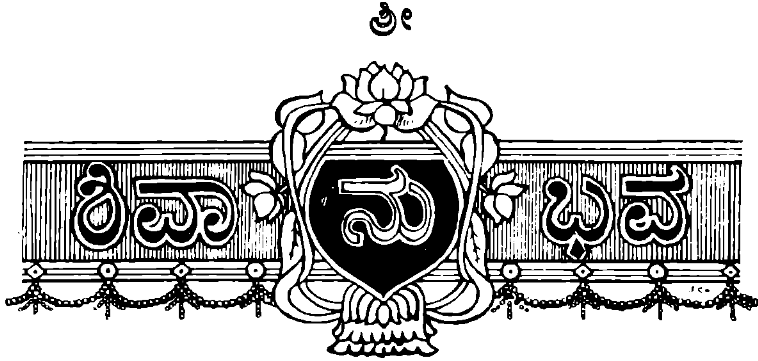
ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳ —

ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್

ಇದನ್ನು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ **ರಾ॥** ಸಾ॥ ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಇವರು ತಮ್ಮ "**ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್ಸಿ**" ನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅವರು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಉಪಲೀ ಬುರುಜ ಓಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮ ೧೬೨೦ (ಅ) ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದರು.

R. N. B. 2554

ಶ್ರೀ

ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾ ಅಂಚೆ ವೆಚ್ಚಸಹಿತ ರೂ ೩—೬—೦

ಸಂಪುಟ ೧೪] ಜೂನ ೧೯೪೦. [ಸಂಚಿಕೆ ೯

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ಶಿವಾನುಭವ.

ವರ್ಷ ೧೪	ಜೂನ ೧೯೪೦.	ಸಂಚಿಕೆ ೯

ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ರಹಸ್ಯ.

(ಲೇಖಕ:- ಶ್ರೀ ಕಲ್ಯಾಣಪ್ಪ ಬ್ಯಾಳಿ ಬಿ. ಎ. ವಿಜಾಪೂರ.)

(೨೧ ಪ್ರಭುವಾರೋಗಣೆಯ ಸಂಪಾದನೆ)

ಶೂನ್ಯ ಪೀಠದೊಳು ಕೂಡ್ರಿಸಿ
ಚಿನ್ಮಯಗುರುಮೂರ್ತಿಪ್ರಭುವರಗೆ ಬಸವೇಶಂ ।
ಉನ್ನತದಾರೋಗಣೆಯಂ
ನನ್ನಿಯೊಳರ್ಪಿಸಿದಪರಿಯದೆಂತೆನಲುಸುರ್ವೆಂ ॥

ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನು ಪ್ರಭುದೇವರನ್ನು ಶೂನ್ಯಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಅಷ್ಟವಿಧಾರ್ಚನೆ, ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಎಷ್ಟೋ ಜಂಗಮರು ಸಿಟಗೊಂಡು ಹೊರಟು ಹೋದದ್ದೂ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾದದ್ದೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುದೇವರು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದ್ದೂ ಹಿಂದಿನ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಷ್ಟೇ. ಶ್ರೀ ಪ್ರಭುವು ಶೂನ್ಯಪೀಠಾರೋಹಣ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಶರಣಸತಿಯರು ಆತನಿಗೆ ಮಂಗಳಾರತಿಯೆತ್ತಿ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಪಂಚಮಹಾವಾದ್ಯಗಳು ರಭಸದಿಂದ ಮೊಳಗಿದವು. ಶಿವಶರಣರು ಜಯಘೋಷ ಮಾಡುತ್ತ ಹರುಷಾಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿ ತೇಂಕಾಡುತಿರ್ದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಸವರಾಜದೇವರು ಪ್ರಭುವಿಗೆ

ಆರೋಗಣೆಯ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮನದುಬ್ಬಿನಿಂದ ಎಡೆಮಾಡಿಸಲು ಸಜ್ಜಾದರು.

೧ ಲಕ್ಷ ೯೬ ಸಾವಿರ ಗಣಂಗಳಿಗೆ ನಿತ್ಯ ತೃಪ್ತಿಯ ಮಾಡಿಸುವೆನೆಂಬ ಸಾತ್ವಿಕಾಹಂಕಾರವು ಬಸವರಾಜದೇವರ ಮನದಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು ಆದುದರಿಂದ "ಬೇಡು ಬೇಡೆಲೆ ಹೆಂದೆ ಕೂಡಲಸಂಗನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಬೇಡಿದುದ ನಾನೀವೆ" ನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯ ನುಡಿಯು ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಇದಲ್ಲದೆ ಸಂಪತ್ತಿನ ಮದದೊಂದಿಗೆ ಪಂಚಪರುಷಗಳೂ ಆ ಮಹಾನುಭಾವರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಯಾರು ಬೇಡಿದರೂ ಇಲ್ಲೆನ್ನಲಾರೆನೆಂಬ ಮನೋಧೈರ್ಯವೂ ಅವರಿಗೆ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಿರಂಜನ ಪರಶಿವ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಪ್ರಭುವು ಆತನ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ ಆತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯ ಕಳೆಯು ಮತ್ತಷ್ಟು ಪ್ರಜ್ವಲಗೊಳುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ ಆತನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ೧ ಲಕ್ಷ ೯೬ ಸಾವಿರ ಗಣಂಗಳಿಗೆ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಡಿಗೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಉಂಡು ಹಸಿವೆಯು ಹಿಂಗದಂತಾಗಿರಲು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಧೈರ್ಯವು ಕುಗ್ಗಿತು. ಆಗ ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿತಂದೆಗಳು, "ಬೆಚ್ಚಿ ಬೆದರಿ ಓಡದಿರು ವೀರಕಂಕಣವ ಕಟ್ಟು ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣಾ" ಎಂದು ಧೈರ್ಯಹೇಳಿ ಪ್ರಭುವಿನ ಆರೋಗಣೆಯ ತೃಪ್ತಿಗೆ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದರು.

ಆ ಮೇಲೆ ಬಸವರಾಜರು ಅರಮನೆಯ ಕೋಟಾಗಾರದ ಅಧಿಪತಿಗಳಾದ ಸೊಡ್ಡಳಬಾಚರಸರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಧಾನ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಕಲ ಪ್ರಕಾರದ ಧಾನ್ಯ, ಕಿರಾಣಿ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಿಸಿ ತಂದು ಪ್ರಭುದೇವರ ಆರೋಗಣೆಗೆ ಅಣಿಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಬಯಲು ಬಾಯಿ ತೆರೆದಂತೆ ಪ್ರಭುವು ಆರೋಗಣೆ ಮಾಡಿ ಆ ಪದಾರ್ಥಂಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಮಿಷಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ತೀರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ನೀಡುವ ಪರಿಚಾರಕರೆಲ್ಲರೂ ಬೇಸತ್ತು ಕೈಬಿಟ್ಟರು. ಆಗ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಹಂಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವುಂಟಾಯಿತು. ಮಡಿವಾಳ ತಂದೆಗಳ ಮರೆ ಹೊಗಲು ಅವರು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಸಲಹೆ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಮರೆಹೊಗಲು ಆತನು "ಈರೇಳು ಲೋಕಂಗಳ ಒಡಲೊಳಗಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಮಹಾಘನಕ್ಕೆ ಸುಯಿಧಾನವ

ನೀಡಿಹೆನೆಂಬ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮರುಳುತನವನೇನೆಂಬೆನು ಸದ್ಭಕ್ತ್ಯಾನಂದವೆಂಬ ಬೋನವಮಂ ಪ್ರಭುವಿಗುಣಬಡಿಸಿದರೆ ತೃಪ್ತನಹನೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಯದ ಕತ್ತಲೆಯು ಹಿಂಗಿತ್ತು. ಅಹಂಕಾರವು ನಿರ್ವಯಲಾಯಿತ್ತು. ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀ ಪ್ರಭುಚರಣಕ್ಕೆ ಪೊಡವಟ್ಟರು. ಆಗ ಪ್ರಭುವಿನಾರೋಗಣೆಗೆ ತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾಯಿತು. "ಭಕ್ತಿಯೇ ಓಗರ, ಸತ್ಯವೇ ಮೇಲೋಗರವಾಗಿ ನೀಡಿವಲ್ಲಿ" ಅದು ಶಿವನಿಗರ್ಪಿತ ವಲ್ಲದೆ ಹುಗ್ಗಿ ಹೋಳಿಗೆ ಪಕ್ವಾನ್ನಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಾಡಿಸಿ ಎಡೆ ಮಾಡಿದರೂ ಅದರಿಂದ ಶಿವನು ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಲಾರನು. ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿ ಗಳಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನಿತ್ತು ತೃಪ್ತಿಬಡುತ್ತಿರುವ ಶಿವನು ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಅನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಆಶೆ ಮಾಡಬಹುದೇ? ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ಅನ್ನ ನೀಡಿ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು ಶಕ್ಯವೇ? ಅಗ್ನಿಯು ಕಾಷ್ಠಗಳ ರಾಶಿಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಿ ತಣಿಯದಂತೆ ಶಿವನು ಭಕ್ತರು ಅಹಂಕಾರ ದಿಂದ ಕೊಟ್ಟ ಅನ್ನವನ್ನು ಭಸ್ಮ ಮಾಡಿ ಬಿಡುವನು. ಅವನಿಗೆ ಅಂಥ ಅನ್ನದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯೆಂದಿಗೂ ಆಗಲಾರದು. "ಭಕ್ತಿಯೇ ಶಿವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ" ಎಂಬ ತತ್ವವು ಈ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಪ್ರಭುವು ತೃಪ್ತನಾದ ಬಳಿಕ ಜಂಗಮಪ್ರಾಣಿಯಾದ ಬಸವೇಶನು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಜಂಗಮರನ್ನು ತಿರುಗಿ ಬರಮಾಡುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆಂದು ಪ್ರಭುದೇವರಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಭುವು ವೇಷಲಾಂಛನ ಧಾರಿಗಳಾದ ಆ ಜಂಗಮರ ವಿಡಂಬನೆ ಮಾಡಿ ಬಸವನ ಜಂಗಮ ಭಕ್ತಿ ಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ ಜಂಗಮರ ಪಾದಕ್ಕೆ ಮರೆಹೊಕ್ಕು ಅವರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಬಾರೆಂದು ಬಸವರಾಜರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು. ಆ ಮೇರೆಗೆ ಬಸವರಾಜದೇವರು ಜಂಗಮರಿಗೆ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ಊಟ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದಂತೆ ತೃಪ್ತರಾಗಿದ್ದರು. "ಶಿವ ಯೋಗಿನಿ ಸಂತೃಪ್ತೇ ತೃಪ್ತೋ ಭವತಿ ಶಂಕರಃ। ತತ್ತೃಪ್ತ್ಯಾ ತನ್ಮಯಂ ವಿಶ್ವಂ ತೃಪ್ತಿ ಮೇತಿಚರಾಚರಂ॥ ಎಂಬಂತೆ ಬರೇ ಜಂಗಮರಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಪ್ರಭು ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ತೃಪ್ತವಾಗಿದ್ದವು. ಆಮೇಲೆ ಆ ಜಂಗಮರೆಲ್ಲ ಬಂದು ಪ್ರಭುವಿನ ಅಡಿದಾವರೆಗೆ ಪೊಡಮಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಬಹು ಪರಿಯಿಂದ ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಇಷ್ಟೇ ಈ ಸಂಪಾದನೆಯ ರಹಸ್ಯವು.

ಈ ಕಥೆಯ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ವಚನಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಇದರಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶದಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಉಣಬಡಿಸಿದ

ಅಡಿಗೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರಭುದೇವರು ಆರೋಗಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರು ಹೇಳುವದೇನಂದರೆ ಮೊರ ಮೊರ ಆಹಾರ ನೀಡಿದರೆ ತೆರಹಾರ ಕೈಕೊಳುತ್ತೈದಾನೆ. ದೇವರ ಹಸಿವು ನಮಗೆ ಹೊಸತಲಾ. ದೆಸೆದಿಕ್ಕೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವತೋಮುಖದ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಂಗೆ ದೆಸೆದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿ." ಮಡಿವಾಳಯ್ಯಗಳು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನುಡಿದುದೇನಂದರೆ "ತನುಮುಖಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಬೋನ ಅನುವಾಗಿ ಅಳವಡದ ಮುನ್ನವೇ ಮನೋ ಮುಖಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಯಿತ್ತು. ಮನೋ ಮುಖಕ್ಕೆ ಅನುವಾಗಿ ಅಳವಡದ ಮುನ್ನವೇ ನೋಡ ನೋಡಲೈಕ್ಯವಾಯಿತ್ತು. ಆಕಾಶಬಾಯಿ ತೆರೆದಂತೆ ಆರೋಗಣೆ ಮಾಡುತ್ತೈದಾನೆ. ಕಲಿದೇವರ ಅನುವನರಿದು ನೀಡುವರೆ ಸಂಗನಬಸ ವಣ್ಣಂಗಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರಿಗೂ ಅಳವಡದು." ಹಡಪದಪ್ಪಣ್ಣಗಳು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸುವದೇನಂದರೆ "ಹೆಡಗೆ ಆಹಾರ, ಮೊರ ಆಹಾರ, ಮಡಿಕೆ ಆಹಾರ, ಕೆರಸಿ ಆಹಾರ ದೆಸೆದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ತಂದು ತಂದು ನೀಡುತ್ತಿರಲು ಆ ದೆಸೆಗಳೆಲ್ಲ ಬಾಯಾಗಿ ಕೊಳುತಿರ್ದನು. ಅದಂ ಕಂಡು ಬಸವ ಪ್ರಿಯ ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಯ್ಯನಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಲೋಲಾಡು ತಿರ್ದನು. ಎನ್ನ ಪರಮಗುರು ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣನು."

ಮಾಡಿದ ಅಡಿಗೆಯು ತೀರಲಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣನು ಪ್ರಭುವು ತನ್ನ ಮನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವನೆಂದು ಹೀಗೆ ಮಡಿವಾಳಯ್ಯನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. "ಬೆದರಿಸುವಸಂಗ, ಬೆಚ್ಚಿಸುವಸಂಗ, ಬಿಚ್ಚಿಸುವ ಸಂಗ ತನ್ನನೆಚ್ಚಿ, ಮೆಚ್ಚಿ, ಮುಯ್ಯಾಂತೆನೆಂದರೆ ಮೂಳವಾಡುವಸಂಗ, ಆಳಿಗೊಳಿಸುವಸಂಗ, ಅಳಲಿಸುವಸಂಗ, ಬಳಲಿಸುವಸಂಗ, ಮಡಿವಾಳತಂದೆ, ನಿಮ್ಮಕೃಪೆಯುಳ್ಳ ನಕ ಕೂಡಲ ಸಂಗಯ್ಯಂಗೆ ನಾನಂಜೆನಯ್ಯಾ. ಅದಕ್ಕೆ ಮಡಿವಾಳಯ್ಯಗಳು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, "ಮಾಚಿ ತಂದೆಗಳ ಕೈಲಾಗದು ಹೋಚಿ ತಂದೆಗಳ ಕೈಲಾಗದು. ಇಚ್ಛೆಗೆಟ್ಟವನಂತೆ ಇರಲಾಗದು. ಅಚ್ಚೊತ್ತಿದಂತೆ ಇರಬೇಕು. ಕಲಿದೇವರ ಅಂಜಿಕೆಗೆ ಬೆಚ್ಚಿ ಬೆದರಿ ಓಡದಿರು. ವೀರಕಂಕಣವ ಕಟ್ಟು ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣಾ. ಆಗ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಧೈರ್ಯತಾಳಿ ಅಂದದ್ದೇನಂದರೆ, "ಸುಯಿಧಾನ ಸಮನಾಯಿತ್ತೆಂದು ಬೆದರಿದೆನಾದಡೆ ನಿಮ್ಮಾಣೆ, ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಮಥರಾಣೆ. ಪಡಿಪದಾರ್ಥಂಗಳು ಅವಸರಕ್ಕೆ ಒದಗಪೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮನವಳುಕಿ ಬೆದರಿದೆನಾದೊಡೆ ನಿಮ್ಮ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸಲ್ಲೆನು. ಒಡವೆಸವಿದರೆ, ಒಡಲನೆ ಸಲ್ಲಿಸುವೆನು. ಕಡೆಮುಟ್ಟ

ಪೂರೈಸದಿರ್ದೆನಾದೊಡೆ ಮಡಿವಾಳ ತಂದೆಗಳ ಪಾದಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವರಿಗೆ ದೂರವಹೆನು.”

ಅಡಿಗೆಯು ಸಾಲದಿರಲು ಅರಮನೆಯ ಧಾನ್ಯಸಂಗ್ರಹಾಲಯದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಸೊಡ್ಡಳಬಾಚರಸರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಧಾನ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಂಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಕೇಳಲು ಅವರು ಕರಣಿಕರಿಂದ ಲೆಕ್ಕವ ಕೇಳಿ ಬಸವರಾಜರಿಗೆ ಶ್ರುತ ಪಡಿಸಿದುದೇನಂದರೆ ಹೊಸ ಜೋಳ ೬೦ ಲಕ್ಷ ಖಂಡಗ, ಸಾವಿ ೩೦ ಲಕ್ಷ ಖಂಡಗ, ಗೋದಿ ೧೨ ಲಕ್ಷ ಖಂಡಗ, ಕಡಲೆ ೩೨ ಲಕ್ಷ ಖಂಡಗ, ಹೆಸರು ೩೦ ಲಕ್ಷ ಖಂಡಗ, ನವಣೆ,ಹಾರಕ ಮೊದಲಾದ ಧಾನ್ಯ ೫೦ ಲಕ್ಷ ಖಂಡಗ, ೧೨ ಖಂಡಗ ಮಂಡಿಗೆ, ಬೆಲ್ಲ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಸಕ್ಕರಿ, ೧೮ ಖಂಡಗ ಸುಲಿಗಡಲೆಯ ಪದಾರ್ಥ, ೨೪ ಲಕ್ಷ ಅಕಾಲದ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣು, ೮೦ ಖಂಡಗ ಕದಳಿ ಫಲ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾರಬೀಜ ಮಹದಾನಿ ಸೊಡ್ಡಳನಾರೋಗಣೆಯ ಅವಸರಕ್ಕೆ ಅಳವಟ್ಟ ಸುಯಿಧಾನ ಇನಿತನವಧರಿಸಯ್ಯಾ ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣಾ.

ಇವೆಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳು ತೀರಿಹೋಗಲು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ನುಡಿದುದೇನಂದರೆ “ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಪದಾರ್ಥ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯ, ಕಂಗಳು ತಾಗಿದ ಪದಾರ್ಥ ಕಂಗಳೊಳಗೈಕ್ಯ, ನಾಲಿಗೆ ತಾಗಿದ ಪದಾರ್ಥ ನಾಲಿಗೆಯೊಳಗೈಕ್ಯ ನೀಡುವ ಪರಿಚಾರಕರು ಬೇಸತ್ತರಲ್ಲದೆ ಆರೋಗಣೆಯ ಮಾಡುವದೇವ ಎತ್ತಲೇನೆಂದರಿಯನು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವ ನೊಡಲೊಳಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ದೇವಂಗೆ ಆರೋಗಣೆಯ ಮಾಡಿಸಿ ಹೆನೆಂಬ ಅಹಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೆನಾಗಿ ನಾನು ಕೆಟ್ಟ ಕೆಡನೇನೆಂಬೆನಯ್ಯಾ? ಧನಮದದಿಂದ, ಸುಯಿಧಾನದ ಮದದಿಂದ ಮಾಡಿಹೆನೆಂಬುದು ಕಡೆ ಮುಟ್ಟದೆ ಹೋಯಿತ್ತು. ಹಸ್ತ ಪರುಷದಿಂದ ಮುಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದುದೆಲ್ಲವೂ ಅಂತರಿಸಿತ್ತು. ದೃಷ್ಟಿ ಪರುಷದಿಂದ ನೋಡಿ ಮಾಡಿಹೆನೆಂಬುದೆಲ್ಲವೂ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಯಿತ್ತು. ವಾಕ್ಪರುಷದಿಂದ ನುಡಿದು ಮಾಡಿದುದೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತ್ತು. ಮನಪರುಷದಿಂದ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ನೀಡಿದ ಪದಾರ್ಥಂಗಳೆಲ್ಲವೂ ಐಕ್ಯವಾದವು. ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವರ ತೃಪ್ತಿಯನರಿದಿಹೆನೆಂದು ಕೆಟ್ಟೆನು. ಪ್ರಭುವಿನ ತೃಪ್ತಿಯ ತೆರಹಬಲ್ಲರೆ ಹೇಳಾ ಮಡಿವಾಳಯ್ಯ

ಆಗ ಮಡಿವಾಳ ತಂದೆಗಳು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಕೇಳಿ ನೋಡೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ ನುಡಿದುದೇನಂದರೆ "ಮರುಳುಗೊಂಡೆಯಲ್ಲಾ ಬಸವಣ್ಣಾ, ನಿನಗೆ ಪಿತ್ತ ತಲೆಗೇರಿತ್ತೇ? ನೆರೆಯರಿದವರು ಮರುಳರಹ ರೆಂಬ ನಾಣ್ನುಡಿ ದಿಟವಾಯಿತ್ತು. ಜಗದಗಲ ಮೀರಿದ ದೇವಂಗೆ ಕುರುಹಿನ ಪದಾರ್ಥಂಗಳು ನಿಲಕುವವೇ? ಕಲಿದೇವರ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಬಲ್ಲ ಕೇಳಿನೋಡಾ ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣಾ

ಆ ಮೇರೆಗೆ ಬಸವ ತಂದೆಗಳು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಮರೆಹೋಗಲು ಆತನು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದುದೇನಂದರೆ "ಅನಂತ ವರುಷದವರೆಲ್ಲರೂ ಹಿರಿಯರೆಂಬೆನೆ? ಏಳು ವರುಷದ ಹಿರಿಯ ಚಿಲ್ಲಾಳ, ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷದ ಹಿರಿಯಳು ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಇವರು ತಮ್ಮ ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಿರಲು ನನಗಳವೇ ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣಾ? ಈರೇಳು ಭುವನಂಗಳನೊಳಕೊಂಡ ಮಹಾಘನಕ್ಕೆ ಸುಯಿಧಾನವ ನೀಡಿಹೆನೆಂಬ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮರುಳತನವನೇನೆಂಬೆನು? ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಮದೇವರ ತೃಪ್ತಿಗೆ ನೀವು ಬೋನ ನಾನು ಪದಾರ್ಥ. ಇದರಿಂದ ಮೇಲೇನೂ ಘನವಿಲ್ಲ ಕಾಣಾ ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣಾ.

ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ನುಡಿದುದೇನಂದರೆ "ಎನ್ನಕಾಯದ ಕತ್ತಲೆ ಹಿಂಗಿತ್ತು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣಾ ಇಂದು ಎನ್ನ ತನುಮನಧನಲೋಭವಳಿದು ತಳವೆಳಗಾಯಿತ್ತು ಎನ್ನೆಡೆಗೊಂಡ ಅಹಂಕಾರ ನಿರ್ವಯಲಾಯಿತ್ತು. ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವರ ತೃಪ್ತಿಯ ತೆರನ ನೀನು ತೋರಿದೆಯಾಗಿ ನಾನು ಬದುಕಿದೆನು ಕಾಣಾ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣಾ, ಆ ವೇಳೆ ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರು ಪ್ರಭುವಿನ ಆಪ್ಯಾಯನಕ್ಕೆ ತಡಮಾಡುವದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲೆಂದೆಣಿಸಿ ಬಸವಣ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಭುಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದು ಆತ್ಮಾರ್ಪಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಿನ್ನವಿಸಿದ್ದೇನಂದರೆ "ಅಂಗಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಭಾಜನವೆಂಬರು. ಅಂಗ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಭಾಜನವಲ್ಲ. ಕಾಯಗುಣಂಗಳ ಕಳೆದು, ಮಾಯಾ ಮದವ ಹಿಂಗಿಸಿ, ಮನವೆಂಬ ಘನಪರಿಯಾಣವ ಬೆಳಗಿ, ಷಡಾಧಾರ ಚಕ್ರವೆಂಬ ಅಡ್ಡಣಿಗೆಯನಿಟ್ಟು, ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯಂಗಳೆಂಬ ಕೆಲವಟ್ಟಲನಳವಡಿಸಿ, ಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾಶವೆಂಬ ದೀಪಸ್ತಂಭಮಂ ಬೆಳಗಿ ಸದ್ಭಕ್ತ್ಯಾನಂದವೆಂಬ ಬೋನಮಂ ಬಡಿಸಿ, ಸುಚಿತ್ತ ಸುಯಿಧಾನದಿಂದೆ ಬಸವಣ್ಣನೇ ಬೋನ ನಾನೇ ಪದಾರ್ಥವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ

ಪರಿಯಾಣಕ್ಕೆ ವೇಧಿಸಿದೆನು. ಆರೋಗಣೆ ಮಾಡು ಕೂಡಲಚನ್ನಸಂಗಮ ದೇವಾ. ಮತ್ತು ಗುರುವೇ ಬೋನ, ಶಿಷ್ಯನೇ ಮೇಲೋಗರ, ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪದಾರ್ಥವರ್ಪಿತವಯ್ಯಾ. ಘನಕ್ಕೆ ಮನವೇ ಅರ್ಪಿತ" ಘನದೊಳಗೆ ಮನವು ತಲ್ಲೀನವಾದ ಬಳಿಕ ಅರ್ಪಿಸುವ ಭಕ್ತರಾರು? ಆರೋಗಿಸುವ ದೇವರಾರು? ನಿತ್ಯ ತೃಪ್ತನು ಉಣಗಲಿತನೆಂದರೆ ಮತ್ತೊಂದನು ಅರ್ಪಿಸಲುಂಟೇ? ಬಸವಣ್ಣನೇ ಬೋನ. ನಾನೇ ಪದಾರ್ಥ. ಸುಚಿತ್ತದಿಂದ ಆರೋಗಿಸಯ್ಯಾ ಪ್ರಭುವೇ.

ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಪ್ರಭುದೇವರು ಅತ್ಯಂತ ತೃಪ್ತರಾಗಿ ನುಡಿದುದೇನಂದರೆ "ಭರಿತಬೋನ ಭರಿತಬೋನವೆಂದು ಭ್ರಮೆಗೊಂಡು ಭ್ರಮಿತರಾದರು ಲೋಕದ ಮಾನವರು. ಭರಿತಬೋನವೇ ದಿಟವಾದರೆ ಮರ್ತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಲುಂಟೇ? ಚತುರ್ವಿಧ ಅರ್ಪಿತದೊಳಗೆ ಆವುದು ಭರಿತವೆಂಬುದನರಿಯರಾಗಿ ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಭರಿತ ಬೋನದ ಅನುವು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣಂಗಾಯಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯೇ ಓಗರವಾಗಿ, ಸತ್ಯವೇ ಮೇಲೋಗರವಾಗಿ, ನಿಜತತ್ವವೇ ಸ್ವಯವಾಗಿ ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಇಕ್ಕಬಲ್ಲವ ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣನಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ತನು ಶುದ್ಧವಾಯಿತ್ತು ಬಸವಣ್ಣಾ ಇಂದೆನ್ನ. ಮನಶುದ್ಧವಾಯಿತ್ತು ಬಸವಣ್ಣಾ ಇಂದೆನ್ನ. ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತಿಮುಕ್ತಿಶುದ್ಧವಾಯಿತ್ತು ಬಸವಣ್ಣಾ ಇಂದೆನ್ನ ನಮ್ಮ ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಆದಿ ಆಧಾರವಾದೆಯಲ್ಲ ಬಸವಣ್ಣಾ ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡಿದರು.

ಬಳಿಕ ಬಸವಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಸ್ತನವನ್ನು ಜರಿದುಕೊಂಡು ೧ ಲಕ್ಷ ೯೬ ಸಾವಿರ ಜಂಗಮರು ಮುನಿದು ಹೋದುದರಿಂದ ನಾನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಲೆಂದು ಪ್ರಭುದೇವರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. "ಚಂದ್ರನು ಅಮೃತಕರನಾದಡೇನಯ್ಯ ಒಳಗಣ ಕಳಂಕ ಬಿಡದನ್ನಕ್ಕರ? ಸೂರ್ಯನು ಮಹಾ ಪ್ರಕಾಶಮಯನಾದಡೇನಯ್ಯ ಅಸ್ತಂಗತನೆಂಬ ಕುಂದು ಬಿಡದನ್ನಕ್ಕರ? ಆನು ನಿಮ್ಮ ಕೃಪೆಯ ಹಡೆದು ಫಲವೇನಯ್ಯ. ಜಂಗಮವೆನ್ನಮೇಲೆ ಮುನಿದು ಹೋದ ಬಳಿಕ? ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವಯ್ಯಾ, ನಿಮ್ಮ ಜಂಗಮರು ಎನ್ನ ಮೇಲೆ ಕರುಣ ಹುಟ್ಟಿ ಬಪ್ಪಂತೆ ಮಾಡಯ್ಯಾ" ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುದೇವರು ವೇಷಲಾಂಛನ ಧಾರಿಗಳಾದ ಜಂಗಮರನ್ನು ಈ ಪರಿಯಾಗಿ ವಿಡಂಬಿಸಿದರು.

ಜಂಗಮರ ವಿಡಂಬನೆ

ಜಂಗಮ ಘನವೆಂಬೆನೆ ? ಜಂಗಮ ಬೇಡಿದಾಗಳೆ ಕಿರಿದಾಯಿತ್ತು. ತನುಬತ್ತಲೆಯಿದ್ದರೇನಯ್ಯ ಮನಶುಚಿಯಾಗದನ್ನಕ್ಕರ ? ಮಂಡೆ ಬೋಳಾದರೇನು ಭಾವಬಯಲಾಗದನ್ನಕ್ಕರ ? ಭಸ್ಮವ ಹೂಸಿದೊಡೇನು ಕರಣಾದಿ ಗುಣಂಗಳನೊತ್ತಿ ಮೆಟ್ಟಿ ಸುಡದನ್ನಕ್ಕರ ? ಇಂತೀ ಆಶೆಯ ವೇಷದ ಭಾಷೆಗೆ ಗುಹೇಶ್ವರ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಛೀಯೆಂಬೆನು ಕಾಣಾ ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣಾ. ಆಶೆಯೆಂಬ ಶೂಲದ ಮೇಲೆ ವೇಷವೆಂಬ ಹೆಣನ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದರೆ ಮೇಲುಳ್ಳ ಹಿರಿಯರು ಹೀಗೆ ಸವೆದರು ನೋಡಾ. ಆಶೆಯ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಸುಳಿವ ಹಿರಿಯರ ಕಂಡು ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಹೇಸಿಗೆಯಾಯಿತ್ತು ಕಾಣಾ ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣಾ. ಆಚಾರವನರಿಯದೆ, ಕ್ರಿಯಾಚಾರವುಡುಗದೆ, ವಿಭವವಳಿಯದೆ, ತಾಪ ಮುರಿಯದೆ, ಬೆಬ್ಬನೆ ಬೆರೆವರ ಕೇಡಿಂಗೆ ನಾನು ಬೆರಗಾದೆನು ಕಾಣಾ ಗುಹೇಶ್ವರಾ. ತಮ್ಮ ತಾವರಿಯರು. ಹೇಳಿದರೆ ಕೇಳರು. ಆರರ ಹೊಲಬನೇನೆಂದರಿಯರು. ಏರಿದ ಬೆಟ್ಟವನಿಳಿಯಲರಿಯದವರನೇನೆಂಬೆನು ? ಬರಿಯ ಬಾಯಬಣ್ಣಕರೆಲ್ಲರು ಪೂಜಕರಾದರು. ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದ ನಿಲವ ವೇಷಲಾಂಛನರೆತ್ತಬಲ್ಲರು ಹೇಳಾ ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣಾ.

ಆಗ ಬಸವಣ್ಣನವರು ತಾವು ಇಷ್ಟು ದಿವಸಗಳ ವರೆಗೆ ಜಂಗಮ ದಾಸೋಹ ಮಾಡಿ ಕಡೆಗೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತೆಂದು ಅನುಕಂಪದಿಂದ ನುಡಿದುದೇನಂದರೆ "ಪ್ರಭುವೇ, ಕಡೆಮುಟ್ಟ ಮಾಡಿದ ಲೇಸು ಒಂದು ದಿನ ಉದಾಸವ ಮಾಡಿದರೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಹುದು ಕೇಳಯ್ಯ. ನಾನೆಷ್ಟು ಭಕ್ತಿಯ ಮಾಡಿದರೇನಯ್ಯ ನಿಮ್ಮ ಜಂಗಮರೆಳ್ಳನಿತುನೊಂದರೆ ಎನ್ನ ಭಕ್ತಿಯ ಅಭಿಮಾನ ಹೋಯಿತ್ತು. ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ ನಿಮ್ಮ ಜಂಗಮರ ಮುನಿಸನ್ನಾವ ಪರಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಹುವೆ ಹೇಳಾ" ಆ ಮೇಲೆ ಬಸವನ ಜಂಗಮ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರಭುದೇವರು ಜಂಗಮರನ್ನು ವಿಡಂಬಿಸಿ ನುಡಿದ ಬಗ್ಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಬಟ್ಟು ನುಡಿದುದೇನಂದರೆ "ಎಡದ ಕಾಲಿನಲೊದ್ದರೆ ಬಲದ ಕಾಲ ಹಿಡಿವುದು. ಬಲದ ಕಾಲಿನಲೊದ್ದರೆ ಎಡದಕಾಲ ಹಿಡಿವುದು. ತ್ರಾಹಿ ತ್ರಾಹಿ ತಪ್ಪೆನ್ನದು ಗುಹೇಶ್ವರನ ಜಂಗಮರನೊಡಗೊಂಡು ಬಾರಯ್ಯ ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣಾ."

ಆ ಮೇಲೆ ಬಸವರಾಜದೇವರು ಮಹಾಶಿವಗಣಂಗಳಿಗೆ ಪೊಡಮಟ್ಟು ಬೇಡಿಕೊಂಡುದೇನಂದರೆ "ಶ್ರೋತ್ರನ ತೋತ್ರಿನಮರಿದೊತ್ತಿನೊಡನೆ ಮುನಿವುದು ನಿಮಗೆ ಗುಣವೇ ಅಯ್ಯಾ ? ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮದವನಾನಯ್ಯ. ಎನಗೆ ಕೃಪೆಮಾಡಿ ಕರುಣಿಸಿರಯ್ಯ. ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ ಇಲಿಗಂಜಿ ಮನೆಯ ಸುಡುವರುಂಟೆ ? ಆನು ಭಕ್ತನಲ್ಲ. ಆನು ಯುಕ್ತನಲ್ಲ. ನೀವು ಮಾಡಿದ ಸೂತ್ರದ ಬೊಂಬೆ ನಾನಯ್ಯ. ಎನಗೆ ಬೇರೆ ಸ್ವತಂತ್ರವುಂಟೆ ? ನೀವೆನ್ನ ಮಾನಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಒಡೆಯರಾದ ಬಳಿಕ ಎನ್ನ ತಪ್ಪ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಬಿಜಯಂಗೈವುದಯ್ಯಾ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ. ಎಡದ ಪಾದದಲೊದ್ದರೆ ಬಲದ ಪಾದವ ಹಿಡಿವೆ. ಬಲದ ಪಾದದಲೊದ್ದರೆ ಎಡದ ಪಾದವ ಹಿಡಿವೆ. ತ್ರಾಹಿ ತ್ರಾಹಿ. ತಪ್ಪೆನ್ನದು ಕ್ಷಮೆ ನಿಮ್ಮದು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ, ನಿಮ್ಮ ಕರುಣದ ಕಂದ ನಾನು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಹಾಗಣಂಗಳು ಮುನಿಸ ತಿಳಿದು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ನಿತ್ಯದಂತೆ ತೃಪ್ತರಾಗಿರಲು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರು "ಭಕ್ತಿಯ ಹೊಲಬ ಮೂರು ಲೋಕದೊಳಗೆ ಬಲ್ಲವರನಾರನೂ ಕಾಣೆನು. ಬಸವಣ್ಣನು ಲಿಂಗಮುಖ ಜಂಗಮವೆಂದರಿದು ಅರ್ಚಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ ದಾಸೋಹವ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಬಸವಣ್ಣನ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಸಾದವ ಕೊಂಡು ನಾನು ಬದುಕಿದೆನು. ಆ ಬಸವಣ್ಣನ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಸಾದವ ಕೊಂಡು ಪ್ರಭುದೇವರು ತೃಪ್ತರಾದರು. ಪ್ರಭುವು ತೃಪ್ತನಾಗಲು ಲಕ್ಷದ ಮೇಲೆ ೯೬ ಸಾವಿರ ಗಣಂಗಳು ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಿದರು. ಆ ಗಣಂಗಳು ತೃಪ್ತಿಯಾದಲ್ಲಿ ಚರಾಚರವೆಲ್ಲ ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತ್ತು. ಇಲ್ಲವೆಂದು ಒಮ್ಮೆ ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನು ತರ್ಕಿಸಲು ಕಪ್ಪೆಯ ಒಡಲೊಳಗೆ ಪ್ರಭುವಿನ ಪ್ರಸಾದವ ತೋರನೇ ಬಸವಣ್ಣನು ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಮದೇವಾ." ಎಂದು ಬಸವನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಆ ಬಳಿಕ ಶಿವಗಣಂಗಳು ಪ್ರಭುಸನ್ನಿಧಿಗೈತಂದು ವಂದಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಬಹುಪರಿಯಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಪರಸ್ಪರ ಹೊಗಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಪಾದನೆಯು ಪೂರ್ತಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಂಪಾದನೆಯಿಂದ ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಭಕ್ತಿ ಸತ್ಯಗಳೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ತೃಪ್ತಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನಗಳು. ಆದರೆ ಪ್ರಸ್ಥಭೋಜನಗಳೇನೂ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ

ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮಾಡಿದುದೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವೇ ಸರಿ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಮುತ್ತಿನಂತಹ ವಚನವನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. 'ಅಂಗದಲಳವಟ್ಟ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅಂಗವೇ ಭಾಜನ. ಪ್ರಾಣದಮೇಲಣ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮನವೇ ಭಾಜನ. ಅರಿವಿನ ಮೇಲಣ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ನಿರ್ಭಾವವೇ ಭಾಜನ. ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಯ್ಯಾ ಪ್ರಭುದೇವರು ಆರೋಗಣೆಯ ಮಾಡುವರೆ ಭಕ್ತಿಪರಿಯಾಣವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಭಾಜನವ ಕಾಣೆನು.'

ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯ.

(ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿವರಣೆ)

ಲೇಖಾಂಕ ೧

ಲೇಖಕ— ಶಿವಮೂರ್ತಿ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತಪಾಮರರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಥಟ್ಟನೆ ಆಕರ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞನಂಥ ಲೋಕಪ್ರಿಯನಾದ ಕವಿಯು ಬೇರಾವನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದರೆ ಹೆಚ್ಚು ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಭಾಷಾಪ್ರೌಢಿ. ಅಲಂಕಾರ, ವ್ಯಾಕ್ಯರಣ ರಸ, ಪ್ರತಿಭೆಗಳಿಂದ ಪಂಡಿತರನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವಂಥ ಉದ್ದಾಮ ಕವಿಗಳನೇಕರಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದವನಲ್ಲ. ವ್ಯಾಕರಣ, ಅಲಂಕಾರ, ಪ್ರತಿಭೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ಗಮನಕೊಟ್ಟವನಲ್ಲ. ಲೋಕದ ಅನುಭವವನ್ನು ಮನವಣಿಯೆ ಸವಿದುಂಡು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಾಡುವ ಮನಗಂಡ ಭಾಷಾಶೈಲಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಜನಪದದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ತ್ರಿಪದಿಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಒಳ್ಳೇ ಸುಗಮಸುಂದರವಾದ ಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಉಳಿದ ಎಷ್ಟೋ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ನಾವು ಮರೆತರೂ ಮರೆಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಸರ್ವಜ್ಞನ ಪದಗಳನ್ನು

ಎಂದೆಂದೂ ಮರೆಯುವದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರ ಜೀವನ ದಲ್ಲಿ ಆತನ ಮುತ್ತಿನಂಥ ವಚನಗಳನ್ನು ನಾವು ಹೆಜ್ಜೆಜ್ಜೆಗೆ ನೆನೆಪಿನಲ್ಲಿ ಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆತನ ವಚನಗಳು ಅಮರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆತನ ವಚನಗಳೆಷ್ಟೋ ವ್ಯಾಕರಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಶುದ್ಧವಾಗಿರಬಹುದು. ರಸಪುಷ್ಟಿಯು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅನುಭವದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸೋಸಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ನುಡಿದಿರುವದರಿಂದ ಅವು ಹೆಚ್ಚು ಶುದ್ಧ ಹಾಗೂ ಸತ್ಯವಾದವುಗಳೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅಸತ್ಯವಾದ ಹಾಗೂ ಹುರುಳಿಲ್ಲದ ಮಾತನ್ನು ವ್ಯಾಕರಣ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ಅದು ನಿಜವಾಗಿ ಶುದ್ಧವೆನಿಸಲಾರದು. ಆದರೆ ಸತ್ಯವಾದ ಮಾತು ವ್ಯಾಕರಣದಿಂದ ಅಶುದ್ಧವಾದರೂ ಹೃದಯಾಂತಃಕರಣದಿಂದ ಹೊರಬೀಳುವದರಿಂದ ಅದು ಶುದ್ಧವೇ. ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳನ್ನೋದ ಹತ್ತಿದರೆ ಸಹಜವಾದ ಅನುಭವವೂ ಆನಂದವೂ ನಮಗುಂಟಾಗುವವು.

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞನ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಗನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವವಲ್ಲದೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳಾಗಲಿ ತದ್ಭವ ಶಬ್ದಗಳಾಗಲಿ ಬಹುಕಡಿಮೆ. "ರನ್ನವಣಿ ಸರದೊಳ್ ಚೆಂಬವಳಮಂ ಕೋದಂತಿರೆ" ಎಂಬ ಮುದ್ದಣನ ಮುದ್ದು ಮಾತಿಗನುಸರಿಸಿ ಸರ್ವಜ್ಞನ ಕನ್ನಡ ಮಾತಿನ ಮಾಲೆಯೊಳಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳು ಅಂದವಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳ ವಿಶೇಷ ಬಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೆಚ್ಚಾದ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೇ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಯೆಂದರೆ ಸರ್ವಜ್ಞನೊಬ್ಬನೇ. ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳು ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯುವೆವೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆತೋರಿಸಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದ ಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಷ್ಟೋ ಕವಿಗಳು ಕೈಸಾಗದೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ ತದ್ಭವಗಳನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಯಾವ ಹೆಮ್ಮೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಬರೆದದ್ದು ಅಭಿನಂದನೀಯವು.

ಗೋಲ್ಡ್ ಸ್ಮಿಥ್ ಕವಿಯು "ಟ್ರಾವ್ಹೆಲರ"ನ ಹಾಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಮಲೆನಾಡು, ಬೈಲುಸೀಮೆ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಆಯಾಯ ಜನಗಳ ನೀತಿ ನಡಾವಳಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ತನಗೆ ಕಂಡ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಟೀಕಿಸುತ್ತ ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯವೆನಿಸಿದ್ದನ್ನು

ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದಾನೆ. "ನಿಸ್ಪೃಹಸ್ಯ ತೃಣಂ ಜಗತ್" ಎಂಬಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞನಿಗೆ ಯಾರಾರ ಭಿಡೆಭಾರಗಳೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಮೇಲೆಯೂ ಆತನ ಪಕ್ಷಪಾತ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಗಳಿರುವದಿಲ್ಲ.

"ನಾಯುನಿಷ್ಠುರ ದಯ್ಯಾ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಪರನಾನಲ್ಲಯ್ಯ, ಲೋಕ ವಿರೋಧಿ. ಶರಣ ನಾನಾರಿಗೂ ಅಂಜುವವನಲ್ಲ. ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವರ ರಾಜತೇಜದೊಳಿಪ್ಪೆನಾಗಿ ಎಂಬ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನದಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ನಿರ್ಭಿಡೆಯಿಂದ ಸಮಾಜದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸತ್ಯವಾದುದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ.

ಸರ್ವಜ್ಞನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕವಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಸರ್ವಜ್ಞನ ಧಾರ್ಮಿಕ ನೈತಿಕ ಪದಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಆತನು ಶಿವಶರಣರ ವಚನಾಮೃತವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿ ಬೆಳೆದ ಕೂಸೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುವದು. ಆದರೆ ಆತನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇ ಬೇರೆ. ಪಂಚತಂತ್ರ, ಭರ್ತೃಹರಿಯ ನೀತಿ ಶತಕ, ಕನ್ನಡ ನೀತಿ ಶತಕಗಳ ಪರಿಯೇ ಬೇರೆ; ಸರ್ವಜ್ಞನು ಹೇಳುವ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆ. ಸರ್ವಜ್ಞನು ಹೇಳುವದು ಒಂದು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಿವಿಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವ ಶುಷ್ಕ ಉಪದೇಶವಲ್ಲ. ಹಸಿಯ ಗೋಡೆಗೆ ಹರಳಿಟ್ಟಂತೆ ಆತನ ಮಾತುಗಳು ನಮ್ಮ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನಟ್ಟು ತಟ್ಟನೆ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತರತಕ್ಕ ಗಂಡು ಮಾತುಗಳು. ಆತನ ವಚನಗಳು ಗಾದೆಗಳಾಗಿ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡವರ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಈತನು ಬರೆದದ್ದು ಕಥಾಕಾವ್ಯವಲ್ಲ. ಪುರಾಣವೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಧರ್ಮ ನೀತಿ ವ್ಯವಹಾರ ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಮುದ್ದು ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಆತನ ವಚನ ಸಂಗ್ರಹವು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ವಿಶ್ವಕೋಶದಂತಿರುವದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ನೀತಿಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳೂ ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ಕಾಲಜ್ಞಾನ, ಜೋತಿಷ್ಯ, ಶಕುನ, ಒಗಟು, ಸ್ತ್ರೀಜಾತಿ, ವೇಶ್ಯಾ ಪದ್ಧತಿ, ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿ, ಅನ್ನದೇವರು ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಸರ್ವಜ್ಞನ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿಮಾನಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾಯ್ದಿಡುವಂತಹದಾಗಿರುವದೆಂದು ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಸರ್ವಜ್ಞನಂತೆ ಲೋಕ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವದು ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳಿರುವುದೇನಂದರೆ "ಎಲ್ಲ ಬಲ್ಲವರಿಲ್ಲ। ಬಲ್ಲವರು ಬಹಳಿಲ್ಲ.। ಬಲ್ಲವರಿದ್ದು ಬಲವಿಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ। ವೆಲ್ಲರಿಗೆ ಇಲ್ಲ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಆ ಬಗ್ಗೆ ತನಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಗರ್ವವಿಲ್ಲ. ನಿಗರ್ವವೇ ಸತ್ಯವಿಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂಬುದು ಕೆಳಗಿನ ವಚನದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. "ಸರ್ವಜ್ಞನೆಂಬವನು" ಗರ್ವದಿಂದಾದವನೆ ?। ಸರ್ವರೊಳಗೊಂದೊಂದು ನುಡಿಗಲಿತ ವಿದ್ಯೆಯ ಪರ್ವತವೇ ಆದ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಪ್ರಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಬರೆಯುವ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹಳಿದಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಪದವ। ತಾಸುಹಾಡಿದರೇನು। ಸಾಸಿವೆಯ ಎಣ್ಣೆ ಹದ ಮಾಡಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ। ಹೂಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞ॥

ಸರ್ವಜ್ಞನ ಪದಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಯುತ ಚನ್ನಪ್ಪಾ ಉತ್ತಂಗಿಯವರು "ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳು" ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಶ್ರೀ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಮನೋಹರರಾಯರು "ಸರ್ವಜ್ಞನ ಸಂದೇಶ" ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಈ ಉಭಯ ಮಹಾಶಯರಿಗೂ ತುಂಬಾ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸರ್ವಜ್ಞನು ೭ ಕೋಟಿ, ೭ ಲಕ್ಷ, ೭ ಸಾವಿರದ ೭೦ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವನೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. "ಏಳು ಕೋಟಿಯೆ ಕೋಟಿ। ಏಳು ಲಕ್ಷವೆ ಲಕ್ಷ। ಏಳು ಸಾವಿರದ ಎಪ್ಪತ್ತು ವಚನಗಳ। ಹೇಳಿದನು ಕೇಳೋ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಇದು ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಿರದಿದ್ದರೆ ಶ್ರೀ ಉತ್ತಂಗಿಯವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಸುಮಾರು ೨೦೦೦ ವಚನಗಳು ತೀರ ಕಡಿಮೆಯೇ ಸರಿ. ಉಳಿದ ಕೋಟ್ಯಾವಧಿ ಸರ್ವಜ್ಞ ವಚನಗಳು ಎತ್ತ ಮಣ್ಣುಗೂಡಿ ಹೋದವೋ ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಆ ವಚನಗಳು ದೊರೆಯಬಹುದೇ ? ಎಂಬ ಆಶೆಯು ಕೆಲವರಿಗೆ ಹುಟ್ಟಬಹುದು. ಎರಡೆಂಭತ್ತು ಕೋಟಿ ವಚನಗಳೂ ೭ ಕೋಟಿ ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳೂ ಉಪಲಬ್ಧವಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಬದಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಸರ್ವಜ್ಞನು ಅಂಬಲೂರಯೆಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕುಂಬಾರ ಮಾಳಿಯೆಂಬವಳ ಉದರದಲ್ಲಿ ಮಾಸೂರ ಬಸವರಸನೆಂಬ ಆರಾಧ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮ

ಣನಿಂದ ಜನ್ಮ ತಾಳಿ ಮುಂದೆ ಸದ್ಗುರುವಿನಿಂದ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಹಂಗುಹರಿದು "ತಂದೆ ವಿಪ್ರನು ಅಲ್ಲ। ತಾಯಿ ಮಾಳಿಯು ಅಲ್ಲ। ಇಂದುಶೇಖರನ ವರದಿಂದ ಪುಟ್ಟಿದ। ಕಂದ ತಾನೆಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಹೀಗೆಂದು ತಾನು ಶಿವಸ್ವರೂಪಿಯಾದು ದನ್ನು ಪರ್ಯಾಯದಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. "ದಾಸೀ ಪುತ್ರನಾಗಲಿ। ವೇಶ್ಯಾ ಪುತ್ರನಾಗಲಿ ಶಿವದೀಕ್ಷೆ ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಆತನನ್ನು ಶಿವಸ್ವ ರೂಪಿಯೆಂದು ವಂದಿಸಬೇಕೆಂ"ದು ಶಿವಶರಣರು ಹಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಸರ್ವಜ್ಞನು "ಕುಲಗೆಟ್ಟು ಶಿವನ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕ ಋಷಿ ಗಳು। ಕುಲವಾದರಯ್ಯ ಸರ್ವಜ್ಞ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಾನು ಲಿಂಗಭಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಕುಲಜನಾದುವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಸುಮಾರು ೧೭೦೦ ರಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದನು. ದೊಡ್ಡವರು ಎಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ದರು ? ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿದರು ? ಎಂದು ಹುಟ್ಟಿದರು ? ಲಗ್ನವಾಗಿದ್ದರೋ ಇಲ್ಲವೋ ? ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳು ನಮಗೆ ಅಷ್ಟು ಮಹತ್ವವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಉದಾರ ಗುಣಗಳಿದ್ದವು ? ಅವರು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಏನೇನು ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಈ ವಿಷಯಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವ ವಾದವುಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞನ ಗುಣಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಅವನು ಬರೆದ ಕಾವ್ಯದ ಮಹತ್ವ ಇವುಗಳ ಕಡೆಗೇ ನಾವು ವಿಶೇಷ ಗಮನಿಸ ಬೇಕಲ್ಲದೆ ಆತನ ಜನ್ಮ, ಕಾಲ, ದೇಶ, ಲಗ್ನ ಮೊದಲಾದ ಶುಷ್ಕವಿಷಯ ಗಳಿಗಾಗಿ ತಲೆಯೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುವದು ಹುಚ್ಚುತನವು.

ಕಾಳಿದಾಸನು "ಕ್ವ ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಭವೋ ವಂಶಃ ಕ್ವ ಚಾಲ್ಪ ವಿಷ ಯಾಮತಿಃ" ಎಂದು ದೀನೋಕ್ತಿಗಳನ್ನಾಡಿದಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ವಚನಗ ಳನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಿದೆನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಪಡದೆ ಶಿವಶರಣರ ಆಳಾಗಿ ಹೇಳಿದೆನೆಂಬ ವಿನಯವನ್ನು ತಾಳಿದ್ದಾನೆ. "ಹೇಳಲರಿಯೆನು ನಾನು। ಹೇಳಿನಲು ಹೇಳಿದೆನು। ಭಾಳಲೋಚನನ ಶರಣರ ಆಳಾಗಿ। ಹೇಳಿ ದೆನು ನೋಡ ಸರ್ವಜ್ಞನು। ಶಿವಶರಣರ ಸಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಈತನು ತನ್ನ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದವನಾದುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಹಾಡಿಕೊಂಡಿರುವನು. "ಗಂಗೆಯಾ ತಡಿ ಲೇಸು। ಮಂಗಳನ ಬಲ ಲೇಸು। ಜಂಗಮರ ನಡೆಯು ಸಲೆ ಲೇಸು ಶರಣರ। ಸಂಗವೇ ಲೇಸು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಶರಣಾಗ್ರಣಿ ಯಾದ ಬಸವನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಬಯಲಾಗುವವೆಂಬ

ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಹೇಳಿರುವದೇನಂದರೆ "ಬಸವನೆಂದರೆ ಪಾಪ। ದೆಸೆಗೆಟ್ಟು ಪೋಗುವದು। ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಹಸುರೊಳಿಸೆದಿರ್ಪ ಹನಿಯಾರಿ। ಹುಸಿದು ಹೋದಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಸವನಿಂದಲೇ ತನಗೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ, "ಬಸವನೆನಗೆ ನಿರೂ। ಪಿಸಿದಂಥ ಕಾಲಜ್ಞಾನ। ಭಸಿತವಿಟ್ಟು ಮರ್ತ್ಯರಿರವನು ನಾ ನಿಮ್ಮ। ಶಿಶುವಾಗಿ ಪೇಳ್ವೆ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ವಿನಯಶೀಲನೂ ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಭಾವವುಳ್ಳವನೂ ಆಗಿದ್ದನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಪಾಶುಪತರು ಮತ್ತು ಶೈವರು.

ಪ್ರೊ॥ ಕೆ ಜಿ. ಕುಂದಣಗಾರ. (ರಾಜಾರಾಮ ಕಾಲೇಜ ಕೊಲ್ಹಾಪುರ.)

'ದಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಹಿಸ್ಟಾರಿಕಲ್ ರಿವ್ಯೂ' ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯ ೧೯೩೮ ನೇ ಜನೆವರಿ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿಯ ಲೇಖದ ಅನುವಾದವು.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಧರ್ಮಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಹರಡಿದ್ದು ತೋರಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಉತ್ತರ ದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಧರ್ಮಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಆಗಮಿಸಿವೆ. ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ, ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರ ಶೈವ ಧರ್ಮಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿವೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಈ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸುವದು ಶಕ್ಯವಲ್ಲವಾದರೂ ವಿಜಾಪುರ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವ ಜಿಲ್ಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಚೆಗೆ ಉಪಲಬ್ಧವಾದ ಕೆಲವು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಸಂಗತಿಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಬಾಗೇವಾಡಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿಗಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯ

ಣನಿಂದ ಜನ್ಮ ತಾಳಿ ಮುಂದೆ ಸದ್ಗುರುವಿನಿಂದ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಹಂಗುಹರಿದು "ತಂದೆ ವಿಪ್ರನು ಅಲ್ಲ। ತಾಯಿ ಮಾಳಿಯು ಅಲ್ಲ। ಇಂದುಶೇಖರನ ವರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ। ಕಂದ ತಾನೆಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಹೀಗೆಂದು ತಾನು ಶಿವಸ್ವರೂಪಿಯಾದು ದನ್ನು ಪರ್ಯಾಯದಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. "ದಾಸೀ ಪುತ್ರನಾಗಲಿ। ವೇಶ್ಯಾ ಪುತ್ರನಾಗಲಿ ಶಿವದೀಕ್ಷೆ ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಆತನನ್ನು ಶಿವಸ್ವ ರೂಪಿಯೆಂದು ವಂದಿಸಬೇಕೆಂ"ದು ಶಿವಶರಣರು ಹಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಸರ್ವಜ್ಞನು "ಕುಲಗೆಟ್ಟು ಶಿವನ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕ ಋಷಿ ಗಳು। ಕುಲವಾದರಯ್ಯ ಸರ್ವಜ್ಞ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಾನು ಲಿಂಗಭಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಕುಲಜನಾದುವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಸುಮಾರು ೧೭೦೦ ರಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದನು. ದೊಡ್ಡವರು ಎಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು? ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿದರು? ಎಂದು ಹುಟ್ಟಿದರು? ಲಗ್ನವಾಗಿದ್ದರೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳು ನಮಗೆ ಅಷ್ಟು ಮಹತ್ವವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಉದಾರ ಗುಣಗಳಿದ್ದವು? ಅವರು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಏನೇನು ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಈ ವಿಷಯಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವ ವಾದವುಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞನ ಗುಣಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಅವನು ಬರೆದ ಕಾವ್ಯದ ಮಹತ್ವ ಇವುಗಳ ಕಡೆಗೇ ನಾವು ವಿಶೇಷ ಗಮನಿಸ ಬೇಕಲ್ಲದೆ ಆತನ ಜನ್ಮ, ಕಾಲ, ದೇಶ, ಲಗ್ನ ಮೊದಲಾದ ಶುಷ್ಕವಿಷಯ ಗಳಿಗಾಗಿ ತಲೆವೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುವದು ಹುಚ್ಚುತನವು.

ಕಾಳಿದಾಸನು "ಕ್ವ ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಭವೋ ವಂಶಃ ಕ್ವ ಚಾಲ್ಪ ವಿಷ ಯಾಮತಿಃ" ಎಂದು ದೀನೋಕ್ತಿಗಳನ್ನಾಡಿದಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ವಚನಗ ಳನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಿದೆನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಪಡದೆ ಶಿವಶರಣರ ಆಳಾಗಿ ಹೇಳಿದೆನೆಂಬ ವಿನಯವನ್ನು ತಾಳಿದ್ದಾನೆ. "ಹೇಳಲರಿಯೆನು ನಾನು। ಹೇಳಿನಲು ಹೇಳಿದೆನು। ಭಾಳಲೋಚನನ ಶರಣರ ಆಳಾಗಿ। ಹೇಳಿ ದೆನು ನೋಡ ಸರ್ವಜ್ಞನು। ಶಿವಶರಣರ ಸಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಈತನು ತನ್ನ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದವನಾದುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಹಾಡಿಕೊಂಡಿರುವನು. "ಗಂಗೆಯಾ ತಡಿ ಲೇಸು। ಮಂಗಳನ ಬಲ ಲೇಸು। ಜಂಗಮರ ನಡೆಯು ಸಲೆ ಲೇಸು ಶರಣರ। ಸಂಗವೇ ಲೇಸು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಶರಣಾಗ್ರಣಿ ಯಾದ ಬಸವನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಬಯಲಾಗುವವೆಂಬ

ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಹೇಳುವದೇನಂದರೆ "ಬಸವನೆಂದರೆ ಪಾಪ। ದೆಸೆಗೆಟ್ಟು ಪೋಗುವದು। ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಹಸುರೊಳೆಸೆದಿರ್ಪ ಹನಿಯಾರಿ। ಹುಸಿದು ಹೋದಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಸವನಿಂದಲೇ ತನಗೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ, "ಬಸವನೆನಗೆ ನಿರೂ। ಪಿಸಿದಂಥ ಕಾಲಜ್ಞಾನ। ಭಸಿತವಿಟ್ಟು ಮರ್ತ್ಯರಿರವನು ನಾ ನಿಮ್ಗ। ಶಿಶುವಾಗಿ ಪೇಳ್ವೆ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ವಿನಯಶೀಲನೂ ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಭಾವವುಳ್ಳವನೂ ಆಗಿದ್ದನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಪಾಶುಪತರು ಮತ್ತು ಶೈವರು.

ಪ್ರೊ॥ ಕೆ. ಜಿ. ಕುಂದಣಗಾರ. (ರಾಜಾರಾಮ ಕಾಲೇಜ ಕೊಲ್ಹಾಪುರ.)

'ದಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಹಿಸ್ಟಾರಿಕಲ್ ರಿವ್ಯೂ' ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯ ೧೯೩೮ ನೇ ಜನೆವರಿ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿಯ ಲೇಖದ ಅನುವಾದವು.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಧರ್ಮಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಹರಡಿದ್ದು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಉತ್ತರ ದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಧರ್ಮಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಆಗಮಿಸಿವೆ. ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ, ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರ ಶೈವ ಧರ್ಮಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿವೆ. ಈ ವಿಷಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಈ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸುವದು ಶಕ್ಯವಲ್ಲವಾದರೂ ವಿಜಾಪುರ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವ ಜಿಲ್ಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಚೆಗೆ ಉಪಲಬ್ಧವಾದ ಕೆಲವು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಸಂಗತಿಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಬಾಗೇವಾಡಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿಗಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯ

ಲಕುಲೀಶನ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನು 'ಲಾಕುಳಾಗಮ ಸುಧಾಂಭೋರಾಶಿ ತಾರಾಧಿಪ' ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. 'ಲಾಕುಳಾಗಮ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ವಾಯು ಪುರಾಣ ೨೩ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ಪುರಾಣದ ೨೪ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದೇನಂದರೆ ಯುಗಗಳು ೨೮ ಬಾರಿ ತಿರುಗಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಸುದೇವನಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವನು ಜನಿಸುವನು ಮತ್ತು ಅವನು ಒಂದು ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮೃತದೇಹದೊಳಗಿಂದ 'ಲಕುಲೀಶ'ನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿ ಅವತಾರ ಧರಿಸುವನು. ಮತ್ತು ಈ ಸಂಗತಿಯು ಭೃಗುಕಚ್ಛ (ಬಡೋಚ) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವದು. ಮತ್ತು ಹೀಗಾದ ಸ್ಥಳವು 'ಕಾಯಾವತಾರ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವದು. ಎಂದು ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಲಕುಲೀಶನ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಉದಯಪುರದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ೧೪ ಮೈಲು ದೂರವಿರುವ ಏಕಲಿಂಗಜಿ ಎಂಬಲ್ಲಿಯ 'ನಾಥ' ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೯೭೧) ಮತ್ತು ಮೈಸೂರ ಸಂಸ್ಥಾನ ಸೀರ್ಯ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಹೇಮಾವತಿಯಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೯೪೩) ಇರುವ ಶಿಲಾಶಾಸನ ಮತ್ತು ಶಿಕಾರೀಪುರ ತಾಲೂಕು ೧೦೭ ನೇ ಶಿಲಾಶಾಸನ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೦೭೯) ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ೧೨೭೪ ಮತ್ತು ೧೨೯೬ ಈ ಇಸ್ವಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ 'ಚಿಂತ್ರಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಜಯಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ 'ಶಿಕಾರ' ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹರ್ಷನಾಥ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ೯೫೭ನೇ ಇಸ್ವಿಯ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ವಿಶ್ವರೂಪ' ಎಂಬವನು 'ಪಂಚಾರ್ಥ ಲಾಕುಳಾಮ್ನಾಯ'ದ ಗುರುವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಆಧಾರಗಳ ಮೇಲಿಂದಲೂ ಡಾ॥ ಆರ್. ಜಿ. ಭಂಡಾರಕರರು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಮಾಧವ ರಚಿತ 'ಸರ್ವ ದರ್ಶನ ಸಂಗ್ರಹ' ಗ್ರಂಥದಿಂದಲೂ ಪಾಶುಪತ ಮತವು 'ಲಾಕುಲಿನ್' ಎಂಬವನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಎಂತಲೂ ಅವನ ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರು 'ಪಂಚಾರ್ಥ' ಎಂದಿರುವದೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯಲು ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ.

ಪಶುಪತಿಯ ಅವತಾರ ಪುರುಷನೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಲಕುಲೀಶನು ಐದು 'ಅರ್ಥ' ಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವು ಯಾವವೆಂದರೆ— (೧) ಕಾರ್ಯ ಅಥವಾ ಪರಿಣಾಮ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಮಹತ್'

ಎಂಬ ಹೆಸರು, ಮತ್ತು ಉಳಿದವು 'ಪ್ರಧಾನ' (೨) ಕಾರಣ ಅಥವಾ ಹೇತು. ಇದು ಈಶ್ವರ ಅಥವಾ ಮಹೇಶ್ವರ ಎಂದಿದ್ದು ಇದಾದರೂ ಪ್ರಧಾನವು (೩) ಯೋಗ. ಇದು ಧ್ಯಾನವು ಅಥವಾ ಓಂಕಾರದ ಜಪವು—ಚಿತ್ತವನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸುವದೇ ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವು (೪) ವಿಧಿ—ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬಾರಿ ಶರೀರಕ್ಕೆಲ್ಲ ಭಸ್ಮವನ್ನು ತೊಡೆಯುವದು (೫) ದುಃಖಾಂತ ಇದು ಮೋಕ್ಷವು. ಮಾಧವನು ಪಾಶುಪತ ಮತವನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಮೀರ ದೇಶದ ಪಂಡಿತರು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಮುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿಯ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈ ಮತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ 'ಕಾಶ್ಮಿರ ಮುನಿ' ಯನ್ನು ಹೊಗಳುವಲ್ಲಿ ವಾಣಿಯು ಆ ಮುನಿಯೊಡನೆ ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಇರಲು ಬಂದಳೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಕಾಶ್ಮೀರ ದೇಶದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಈ ಮುನಿಯು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಅವನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಕಾಳಭೈರವ ದೇವನು ಒಳ್ಳೇ ವಿವಾದ ಚತುರನೂ ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಕಡೆಯವನು ಲಕುಲೀಶನು. ಅವನು ಶಿವ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಭಕ್ತಾಗ್ರಣಿಯೂ 'ಲಾಕುಳಾಗಮ' ಎಂಬ ಅಮೃತ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು. ಈ ಮತಸ್ತರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು, ಇವರ ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯು ಆವುದೆಂದರೆ

ಭುಜಂಗದೇವ
|
ತ್ರಿಲೋಚನದೇವ
|
ಬಾಲಸೂರ್ಯಮುನಿ
|
ಕಾಶ್ಮೀರ ಪಂಡಿತದೇವ
|
ಕಾಳಭೈರವ ಪಂಡಿತದೇವ
|
ಯೋಗೀಶ್ವರ ಪಂಡಿತದೇವ
|

3

ಅಚಲೇಶ್ವರ ದೇವ ಉರ್ಫ ವರೇಶ್ವರ ದೇವ
|
ಯೋಗೀಶ್ವರ ದೇವ
|
ಲಕುಲೀಶ್ವರ ದೇವ (೧೧೪೭ ಕ್ರಿ. ಶ.)

ಶೈವ ಮತ

ಪಾಶುಪತರೂ ಶೈವರೂ ತಾವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಗೋತ್ರ, ಸೂತ್ರ, ಪ್ರವರ, ಶಾಖೆಗಳಿವೆ. ಚೀನ ದೇಶದ ಪ್ರವಾಸಿಯಾದ ಹುವೆನ್ ತ್ಸಾಂಗನು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಅವರು ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಕರಾಗಿದ್ದರು. ವಿಜಾಪುರ 'ಮ್ಯೂಝಿಯಮ್' ದಲ್ಲಿರುವ ೧೮ನೇ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ (೧೨೭೮) ಚಂದ್ರದೇವನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಗೋತ್ರದವನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೊಕಟನೂರಲ್ಲಿರುವ ಚಂದ್ರನಾಥ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿದೇವನು 'ವಿಪ್ರರಾಜ ಕುಲದೀಪಕ' ನೆಂತಲೂ 'ಪಾರ್ವರ ಬಲ್ಲಹ' ನೆಂತಲೂ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಶೈವರಲ್ಲಿ ಮೂರು ತತ್ವಗಳಿವೆ. ಅವು ಯಾವವೆಂದರೆ (೧) ಪತಿ-ಪರಮಾತ್ಮ (೨) ಪಶು- ಜೀವಾತ್ಮ (೩) ಪಾಶ-ಬಂಧನ. ಇವರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾ, ಕ್ರಿಯಾ, ಯೋಗ ಮತ್ತು ಚರ್ಯ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗ ಅಥವಾ ಪಾದಗಳನ್ನು ನೂಡುವರು. ೧ನೇ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಪಶು ಪಾಶ ಮತ್ತು ಈಶ್ವರ ಇವುಗಳ ಸ್ವರೂಪನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಗಳು, ಮಂತ್ರೇಶ್ವರರು ಇವುಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತಿಮಸಾಧನೆಗೋಸ್ಕರ ಅವಶ್ಯವಾಗಿರುವ ದೀಕ್ಷೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಎರಡನೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸ್ವರೂಪಗಳೂ ಭಾಗಗಳೂ ಇವೆ. ಮೂರನೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವೇಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಮತ್ತು ಮಾಡಬಾರದ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಧ್ಯಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯೋಗವು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. (ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ದಶಗ್ರಂಥಿ ಮತ್ತು ಆ ಗ್ರಂಥದ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಗನಾದ ವೀರಣಾರಾಧ್ಯನು ಬರೆದ ಟೀಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿರಿ.)

ಶೈವ ಮತ್ತು ಪಾಶುಪತ ಮತಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಪೂಜೆಯು ಇದೆ. ಶೈವ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರ ಲಿಂಗಗಳ ಪೂಜೆಗಳಿವೆ. 'ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಂ ದ್ವಿವಿಧಂ' (ಕೊಕಟನೂರು ಚಂದ್ರನಾಥ ದೇವಾಲಯುದಲ್ಲಿಯ ಶಾಸನವನ್ನು ನೋಡಿರಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೩೫) ಪಾರಮೇಶ್ವರಾಗಮದಲ್ಲಿ "ಲಿಂಗಂ ಭವೇತ್ ಸ್ಥಿರಚರಂ ಯನ್ಮದ್ಭಕ್ತ ತನೂಧೃತಂ" ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಪಾಶುಪತ ಮತದ ಪ್ರಕಾರ ಭಕ್ತನು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಶರೀರವನ್ನು ಭಸ್ಮೋದ್ಧೂಳಿತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶೈವ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅವನು ತನ್ನ ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಭಸ್ಮಧಾರಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. 'ಲಲಾಟಪಟ್ಟ ವಿನ್ಯಸ್ತ ವಿಭೂತಿ ತತಿ' ಎಂದು ವಿಜಾಪುರ ಮ್ಯೂಜಿಯುಮ್ಮದ ೧೮ನೇ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಶೈವರಿಗೆ ಶ್ರುತಿಗಳೂ ಶಿವಾಗಮುಗಳೂ ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿವೆ. 'ಆಗ್ನೇಯಪ ಇತಿ ತ್ವಾದ್ಯ ಜಾತಾ ಸತ್ಯವತೀ ಶ್ರುತಿಃ' ಮತ್ತು 'ಶಿವಾಗಮೆ ನಿಗಮೆ ಸೋಯಮಾತ್ಯ ಸದೃಕ್ಷಃ' ಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಕಾರ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟರೆ ಮೋಕ್ಷವು ಉಂಟಾಗುವದು. "ಶಿವ ಸದ್ಭಕ್ತಿ ಭಾವನ ಹರ ಬೋಧಿತಂ" (ವಿಜಾಪುರ ಮ್ಯೂಜಿಯುಮ್ಮದಲ್ಲಿಯ ೧೮ನೇ ಶಾಸನ) ಲಿಂಗಾನು ಪ್ರೇಮ ಶಿವಪಥ ದೃಷ್ಟಾಂತಂ ಲಿಂಗಾವಧಾರು ಲಿಂಗಾನುಗೊಂಡಂ' ಮತ್ತು 'ಶಿವಲೋಕ ಮುತ್ತಿದ ಮೂರು ಕಂಗಳೊಳು' (ಕೊಕಟನೂರ ಚಂದ್ರನಾಥ ದೇವಾಲಯುದ ಶಿಲಾಶಾಸನ) ಶೈವರು 'ಶಿವಗಣ' ಗಳನ್ನೂ ಅವರ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಾದ 'ಮಹಾಗಣೇಶ್ವರ' ರನ್ನೂ ಅವರ ಶಕ್ತಿ (ಶಿವಗಣ ದೊಂದು ಸಂಗ್ರಹ ಶಕ್ತಿಯಂ) ಗಳನ್ನೂ ನಂಬುತ್ತಾರೆ.

ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೭೮ ರ ಒಳಗೆ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪಸರಿಸಿತ್ತು. ಆದರೂ ಜನರು ಮೊದಲಿನ ತಮ್ಮ ಶಿವಸಂಬಂಧದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಯಾಕಂದರೆ ಶೈವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ಮತ್ತು ಅರ್ಚಕನಾದ ಬಸವಿದೇವನೆಂಬವನು ಬಸವಣ್ಣನ ಅನುಯಾಯಿಯೂ ಶಿವಶರಣೆಯೂ ಆದ ವರದಾನಿ ಗುಡ್ಡಾದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಆಕೆಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರ ಉಲ್ಲೇಖವು ವಿಜಾಪುರ ಮ್ಯೂಜಿಯುಮ್ಮ ೧೮ನೇ ನಂಬರು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ.

ಶೈವರಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಶುಪತರಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಪೂಜಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಇದ್ದುದು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿಯ

ಜಲಮಂಟಪದ ನೃಸಿಂಹ, ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಮುತ್ತಗಿಯ ಲ್ಲಿಯ ಚೆನ್ನಕೇಶವ ಈ ದೇವರನ್ನು ಇವರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ಆರಾಧ್ಯಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಗದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿದ್ದರು. ಅವರು ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞೋಪವೀತಗಳೆರಡನ್ನೂ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಹಿಂದುಗಡೆ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಈ ಪಾಶುಪತರಿಗೆ ಹಿಂದಿನಿಂದ 'ಗೊರವ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದದ್ದು ವಿಲಕ್ಷಣವು. ಇವರು ಶಿವ ದೇವಾಲ ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಕರಾಗಿ ಉಳಿದರು. ಈ ವರೆಗೂ ಅವರಿಗೆ ಗುರುಗ ಳಿದ್ದು ಅವರು ಮುಂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸು ತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಮೊದಲಿನ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿವೆ.

ಭಕ್ತ ಜಂಗಮರು.

(ಲೇಖಕ – ಬ. ಚೆ. ಪಟ್ಟೇದ ಮು. ವಂಟಮುರಿ.)

ಭಕ್ತರು ಜಂಗಮರೆಂದು ಹೇಳುವದು ಇದು ಸ್ವಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೂ ಬಹು ಒಳ್ಳೇದು. ಪ್ರಾಪಂಚಿಕರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕು. ಅದಿ ಲ್ಲದೆ ಅದಾವ ಲೌಕಿಕಕಾರ್ಯವೂ ನೆರವೇರದು. ಅದೇ ಮಾನವ ಪ್ರಗತಿಯ ಮೂಲ ಸೂತ್ರವು. ಆದುದರಿಂದ ಅಭಿಮಾನವಿರುವದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿಯು. ಆದರೆ ಅದು ನಿಜವಾದ ಕೆಚ್ಚುಳ್ಳುದಿರ ಬೇಕೇ ಹೊರತು ಪೊಳ್ಳಾದುದಿರಕೂಡದು. ಜೊಳ್ಳು ಅಭಿಮಾನವು ಮಾತ್ರ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಮಾಹೇಶ್ವರರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವವರೆ ಲ್ಲರು ದಿಟವಾದ ಮಾಹೇಶ್ವರರಾಗಬೇಕೆಂದೇ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರು ಅಂತಃಕರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಬಯಸುವರು ಕಂಡಿರಾ!

ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತದಂತೆ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಭವಿ, ಭಕ್ತ ಎಂಬವೆ ರಡೇ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲದೆ, ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಜಾತಿಗಳುಂಟೆ? ಅವು ಭವಿ

ಗಳಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಅವರ ಮತವನ್ನು ದೂರ ತ್ಯಜಿಸಿ, ಸಮತಾಭಾವದ ಸತ್ಯನಿತ್ಯ ಮತಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ನಿಷ್ಕಲಂಕವಾಗುವಂತೆ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ದ್ವಾರವಾಗಿ ಶುದ್ಧೀಕರಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಡಿದರೆಂಬುದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವೇ ಉಂಟು.

ಭಕ್ತಿಯು ಶ್ರದ್ಧಾದಿ ಸಮರಸಾಂತ ಷಡ್ವಿಧವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಭಕ್ತರಲ್ಲಿಯೂ ಆರು ಸ್ಥಲಗಳಾಗಿವೆ. ಅವು ಕ್ರಮದಿಂದ ಕೆಳಗಿನ ಸ್ಥಲಗಳನ್ನು ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಹೋಗಿರುವವು. ಆದರ ಯೋಗದಿಂದ ಭಕ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತ ನಡೆದು, ಭಕ್ತತ್ವವು ಬರಬರುತ್ತ ಉದಾತ್ತ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕೊನೆಗೆ ಪೂರ್ಣಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವದು. ಇಷ್ಟೇ ಸರಿ! ಆ ಭಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭಕ್ತಾದಿ ಐಕ್ಯಾಂತ ಅಂಗಸ್ಥಲಗಳು ಇರುವವಲ್ಲದೆ, ಅವೇನು ಭಕ್ತರಲ್ಲೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಹೇಶ್ವರನು ಎರಡನೆಯ ಸ್ಥಲದವನು. ಅವನು ತನ್ನ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಭಕ್ತನಿಗಿಂತಲೂ ತುಸು ಬಲಿತ ಭಕ್ತನೇ ಹೊರತು, ತಾನು ಭಕ್ತನಲ್ಲೆಂಬುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ, ವಿಹಿತವಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವಾ. ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಸ್ಥರು (ಓದುಬರಹ ಬಲ್ಲವರು), ನಿರಕ್ಷರಿಗಳು (ಓದು ಬರಹವರಿಯದವರು) ಎಂದು ಎರಡೇ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಅಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಲು ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗುರುಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಬೇಕಾಗುವದು. ಅಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇಯತ್ತೆಗಳಿರುವವು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಬಾಲಕರು ಮೊದಲನೆಯ ಇಯತ್ತೆಯಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಕಲಿಯುತ್ತ, ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊನೆಯ ವರೆಗೆ ಹೊಂದಬೇಕಾಗುವದಷ್ಟೇ. ಆಗ ಆ ಹುಡುಗರಿಗೆ "೧ನೆಯ ಇಯತ್ತೆಯಿಂದ, ಎರಡನೆಯ ಇಯತ್ತೆಯವ,... ಆರನೆಯ ಇಯತ್ತೆಯವ" ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಹೀಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ತರಗತಿಗಳಿದ್ದರೂ ಅವರೆಲ್ಲರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಂಬ ಒಂದೇ ಸಂಜ್ಞೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವರಲ್ಲದೆ, ಮೇಲಿನ ಇಯತ್ತೆಯವನು 'ನಾನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಲ್ಲ' ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ಸಮಂಜಸವಾದುದೇ? ಒಬ್ಬನು ಹೆಚ್ಚು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು ಇಂದು ಮೇಲಿನ ತರಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಕೆಳಗಿನ ತರಗತಿಯವನು ಕೂಡ, ಬರುಬರುತ್ತ ಮೇಲಿನ ತರ

ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆಂಬ ಅರಿವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಇರಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕಾಗಲಿ ಭೇದಭಾವನೆಗೂ ಎಳ್ಳನಿತೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಈ ತರಗತಿಗಳೇನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ (ಜನ್ಮವಿಶಿಷ್ಟ) ವಾದವುಗಳಲ್ಲ. ಕೃತ್ರಿಮತನದಿಂದ (ಕಲಿಯುವದರಿಂದ) ಬಂದವುಗಳು; ಗುಣಕರ್ಮಯುಕ್ತವಾದವುಗಳು. ಆದ ಕಾರಣ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ. ಅಂದರೆ ಒಂದೇ ಸಾಲಿನವರೂ ಒಂದೇ ಮಾಲೆಯ ಮಣಿಗಳೂ (ಅರ್ಥಾತ್ ಒಂದೇ ಜಾತಿಯವರು) ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸಮಾನತೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವದೇ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ! ಇದೇ ಮಾತು ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಕ್ಷರಶಃ ಅನ್ವಯಿಸುವದೆಂಬನ್ನು ಎಲ್ಲ ವೀರಶೈವರೂ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅಂಗಸ್ಥಲೀಯರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗನು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿದರೆ, ದ್ವಿತೀಯಕನಾದ ಮಹೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಅದು ನಿಷ್ಠಾಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆಯೇ ಮುಂದೆ ಐಕ್ಯನ ವರೆಗೂ ಅದು ಬಲಿಯುತ್ತಲೇ ಸಾಗುವದು.

೧. ಜಾತಿಯನ್ನೆಣಿಸುವದು — ಶಿವಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಜಾತಿಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮಾಹೇಶ್ವರರು ಸ್ವಾರ್ಥಮೂಲಕವಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾ (?) ಭಕ್ತರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹವ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು, ಜನ್ಮತಃ ತಮ್ಮದೊಂದು ಜಾತಿ ಇರುವದೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಹೆಣಗುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವೆಂದರೆ ತಮ್ಮ ಕನ್ನೆಯರನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ಕೊಡದಿರುವದೇ. ಭವಿಗಳೆಂದೆಣಿಸುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಈ ನಡಾವಳಿಯಿಲ್ಲ. ವೈದಿಕರ ಹೆಣ್ಣು ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಕೊಡುವ ರೂಢಿಯು ಅವರಲ್ಲಿ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ನಡೆದು ಬಂದಿದೆ. ಮುಂದೆ ಕಾಯಕಭೇದದಿಂದ ಜನರು ಒಳಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತ ಅವರೊಡನೆ ಸಂಬಂಧತನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದಾದರು. ಆದರೂ ಅನುಲೋಮ ವಿವಾಹಗಳು ಎಂದಾದರೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಲೋಮಗಳು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅವಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕರು ಮುಂದಾಗಿರುವರು. ಹೀಗಾದರೆ ಯೋಗ್ಯ ಮನೆತನಗಳು ದೊರೆಯುವದಿಲ್ಲೆಂದಾಗಲಿ ತಕ್ಕ ಕನ್ನಿಕೆಯರು ಸಿಗುವದಿಲ್ಲೆಂದಾಗಲಿ ಈಗಿರುವ ಕೃತ್ರಿಮ ತೊಂದರೆಯು ಅದೆಷ್ಟೋ ಮಟ್ಟಿಗೆ ದೂರಾಗುವದಲ್ಲದೆ, ಧರ್ಮತತ್ವ ಪಾಲನೆಯೂ ಘಟಿಸಿದಂತಾಗುವದು. ಕೆಳಗಿನ ವಚನಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾಹೇಶ್ವರರು ಗಮನಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(೧) 'ಕೊಂಬಲ್ಲಿ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಕುಲವನರಸುವರು. ಉಂಬಲ್ಲಿ ಉಡುವಲ್ಲಿ ಕುಲವಳಿಯಿತ್ತೆಂಬರು. ಅವರ ಭಕ್ತರೆಂತೆಂಬೆ? ಯುಕ್ತರೆಂತೆಂಬೆ? ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ! ಹೊಲತಿ ಶುದ್ಧನೀರು ಮಿಂದಂತಾಯಿತ್ತು'

(೨) 'ಆವ ಕುಲದವನಾದರೇನು? ಶಿವಲಿಂಗವಿದ್ದವನೇ ಕುಲಜ! ಕುಲವನರಸುವರೇ ಶರಣರಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಸಂಕರವಾದ ಬಳಿಕ? 'ಉಮಾ ಮಾತಾ ಪಿತಾ ರುದ್ರ ಈಶ್ವರಃ ಕುಲಮೇವಚ' ಎಂದುದಾಗಿ. ಒಕ್ಕುದ ನುಂಬೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಕೂಸ ಕೊಡುವೆ. ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ ನಂಬುವೆ ನಿಮ್ಮ ಶರಣರನು.'

೨. ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಇಂಬುಗೊಡುವದು-ಮಾಹೇಶ್ವರರು 'ವರ್ಣಾನಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಗುರುಃ' ಎಂದು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವವರನ್ನೇ ಅನುಕರಿಸಿದರು. ಗುಣವಿಹೀನರಾದ ಯಾರಿಗೂ ಬರೀ ಲಾಂಛನವಾಗಲಿ ವಯಸ್ಸಾಗಲಿ ಎಂದೂ ಪೂಜ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾರವು. 'ಗುಣಾಃ ಪೂಜಾಸ್ಥಾನಂ, ನ ಚ ಲಿಂಗಂ ನ ಚ ವಯಃ' ಎಂಬುದು ಸಿದ್ಧಾಂತ ವಾಕ್ಯವು. ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಪೂಜ್ಯತೆ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಲು ಅಂದವಾಗಿದ್ದರೂ ನಿರ್ಗಂಧವಾದ ಮುತ್ತುಗದ ಹೂವನ್ನು ಆದಾರು ಲೆಕ್ಕಿಸುವರು! ಗುರುತ್ವವೇನೂ ಸಾಧಾರಣವಾದುದಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಗುಣಕರ್ಮಗಳು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕು. ಸದ್ಗುಣ ಸತ್ಕ್ರಿಯಾವಂತರಾಗಿ, ವಿದ್ಯಾಯುತರಾಗಿ, ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹ ಸಮರ್ಥರಾಗಿ, ಸಂಸ್ಕಾರವಿಧಾನ ಪ್ರಾಜ್ಞರಾಗಿ, ಲೌಕಿಕಾಚಾರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯುಕ್ತರಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದಿದ್ದರೆ, ಅದೆಂತು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು? ಇದನ್ನು ಮರೆತು ಬರೀ ಅಯ್ಯಾಚಾರ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದಲೇ ತಾವು ಪೂಜ್ಯರಾಗುವೆವೆಂದು ಊಹಿಸಿದರು. ಹಾಗು ತಮ್ಮನ್ನು ನಂಬಿದವರನ್ನಾದರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದರು. ಈಗ ನಡೆದುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅಯ್ಯಾಚಾರ ಹೊಂದಿದ ವಟುಗಳು ಕೂಡಲೆ ಗದ್ದಿಗೆಯನ್ನೇರಿ ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದವೀಯಲಿಕ್ಕೆ ಓಡಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಯೋಗ್ಯತೆಯೂ ವಂದನೀಯತೆಯೂ ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವವಂತೆ! ಅವರ ಹಸ್ತಸ್ಪರ್ಶದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವೂ ಪವಿ

ತ್ರವಾಗುದಂತೆ! ಆವರು ಅಕ್ಷರಶತ್ರುಗಳೂ ಅದೆಂತಹ ನಡತೆಯುವರೂ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಹಿಮೆಯು ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವದಂತೆ ನೋಡಿರಿ. ಇದೆಂತಹ ವಿಪರೀತವೂ ಅಜ್ಞಾನ ಮೂಲ ಭಾವಿಕತನವೂ ಆಗಿರುವದು. ಪ್ರಮಥರು ಬೋಧಿಸಿದ ಈ ಅಹಂಕಾರ ಆತ್ಮಸ್ತುತಿನಿರಾಕರಣ ಪರವಾದ ವಚನಗಳನ್ನು ಚಿತ್ತೈಸಿರಿ.

(೧) 'ನಾ ನೀ ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರ ತಲೆಗೇರಿದಲ್ಲಿ ಆಟಮಾಟ ಕುಟಿಲ ಕುಹಕವೆಂಬ ಬಿರುಗಾಳಿ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು. ಬಿರುಗಾಳಿ ಹುಟ್ಟಲೊಡನೆ ಜ್ಞಾನ ಜ್ಯೋತಿ ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು. ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿ ಕೆಡಲೊಡನೆ ಬಲು ಬಲ್ಲಿದರೆಂಬ ಅರುಹಿರಿಯರೆಲ್ಲರು ತಾಮಸಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಸೀಮೆದಪ್ಪಿ ಕೆಟ್ಟರು ಗುಹೇಶ್ವರಾ'

(೨) 'ಮದ್ಯಮಾಂಸ ಮುಟ್ಟೆವೆಂಬಿರಿ. ನೀವು ಕೇಳಿರೆ! ಮದ್ಯವ ಲ್ಲವೇನು ಅಷ್ಟಮದಂಗಳು? ಇವನತಿಗಳೆದಾತನೇ ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗ ದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯನು'

(೩) 'ಆತ್ಮಸ್ತುತಿ ಪರನಿಂದೆಯ ಕೇಳಿಸದಿರಯ್ಯ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ..... ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ'

(೪) 'ಆನು ಭಕ್ತನು ಎನ್ನಲ್ಲಿ ಲೇಸುಂಟೆಂದು ಪರಿಣಾಮಿಸಿದರೆ, ನಿಮಗಾನು ದ್ರೋಹಿಯಯ್ಯ. ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಲೇಸೇ ಎನ್ನ ಲೇಸಯ್ಯ'

(೫) 'ನಾ ಘನ ನಾ ಘನ ಎಂಬ ಹಿರಿಯರುಂಟೇ ಜಗದೊಳಗೆ? ......ಹಿರಿದು ಕಿರಿದೆಂಬವಡಗಿದರೆ ಆತನೇ ಶರಣ! ಗುಹೇಶ್ವರಾ'

೩. ಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಿಗೆ ಮನಸೋತದ್ದು.—ಅಯ್ಯಾಚಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕಾರಿಗೆ ಗುರುವು ಜೋಳಿಗೆಯನ್ನು ಕರುಣಿಸುತ್ತಾನೆಂಬದು ಸರಿ! ಆದರೆ ಅದರ ನಿಜವಾದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನಾರೂ ನೆನೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ತಿರುಗಿ ಅನೇಕರು 'ಇದೊಂದು ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೂ ಭಕ್ತರಿಂದ ದಾನ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಸಾಧನವಾಯಿತು' ಎಂದೇ ತಿಳಿಯು ವರು. ಹಾಗು ಅವರು ಉಪಜೀವನದ ಸಲುವಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಕಾಯಕವನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹವಣಿಸುವದಿಲ್ಲ. 'ಎಲ್ಲಕ್ಕೆ ಹುಲ್ಲು ಹಗು ರದು! ಹುಲ್ಲಿಂದಂ ಹಗುರದಲ್ತೆ ಬೂರಲದರಳಿ॥ ಹುಲ್ಲಿಂ ಬೂರಲ

ಕಿಂದಂ। ನಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರಲಿ ಬೇಡು ವಾತನೆ ಹಗರೂ ॥೧॥ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಗಮನಿಸುವದೇ ಇಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ಬೇಡಿ ಭಕ್ತರನ್ನು ಪಿನಾಕಾರಣ ಪೀಡಿಸುವರು. ತಮ್ಮ ಆಶೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಗೆಲ್ಲ ಭಿಕ್ಷೆಯೊಂದೇ ದೊಡ್ಡ ಆಧಾರವೆಂದು ನೆರೆನಂಬುವರು. ಇದು ದೇವರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಅಪರಾಧಮಾಡಿದಂತಾಗುವದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯು ಇವರ ಕನಸು ಮನಸುಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಭಿಕ್ಷೆಯು ನಿಷಿದ್ಧವೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ವಚನ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಏನು ಹೇಳುತ್ತದೆ ನೋಡಿರಿ !

೧ ಬೇಡುವವ ಭಕ್ತನಲ್ಲ, ಜಂಗಮನಲ್ಲ.

೨ ಧೃತಿಗೆಟ್ಟು ಅನ್ಯರನು ಬೇಡದಂತೆ ಎನ್ನ ಸಲಹಯ್ಯ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ.

೩ ಛಲಬೇಕು ಶರಣಂಗೆ ಪರಧನವ ನೊಲ್ಲೆನೆಂಬ .. ಇತ್ಯಾದಿ.

ಶಿವಭಕ್ತರು ಯಾಚಿಸುವದನ್ನು ಬಿಡುವುದಲ್ಲದೆ, ತಾವು ಸತ್ಕಾಯಕದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದುದನ್ನೇ ಅನ್ಯರಿಗೆ ಕೊಡಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಪರೋಪಕಾರಾರ್ಥಮಿದಂ ಶರೀರಂ" ಮತ್ತು "ಪಾಪಾಯ ಪರಪೀಡನಂ" ಎಂಬ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅವರು ಒಳಿತಾಗಿ ಬಲ್ಲರು. "ಕಾಗೆಯೊಂದಗುಳ ಕಂಡರೆ ಕರೆಯದೇ ತನ್ನ ಬಳಗವೆಲ್ಲವನು! ಕೋಳಿಯೊಂದು ಗುಟುಕ ಕಂಡರೆ ಕರೆಯದೆ ತನ್ನ ಕುಲವನೆಲ್ಲವನು! ಶಿವಭಕ್ತನಾಗಿ ಭಕ್ತಿಪಕ್ಷವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಾಗೆ ಕೋಳಿಗಿಂತ ಕರಕಷ್ಟ ಕಾಣಾ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ" ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಮಥರ ಬೋಧೆ ಇರುವದು.

೪. ಅತ್ಯಾಶೆಗೊಳಗಾದರು- ದುಡಿಯದೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ತಮಗೆ ಕಮ್ಮಗೆ ಸಿಗುವದನ್ನು ಕಂಡು, ಈ ವರ್ಗದವರ ಆಶೆ ಬೆಳೆಯಹತ್ತಿ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವು ದುರಾಶೆಯೊಳಗಾಯಿತು. ಮಠ ಕಟ್ಟಿಸುವದಾದರೆ ಭಿಕ್ಷೆ, ಮದುವೆ ಮಾಡುವದಾದರೆ ಭಿಕ್ಷೆ, ಅಯ್ಯಾಚಾರ ಗೊಳಿಸುವದಾದರೆ ಭಿಕ್ಷೆ, ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗುವದಾದರೆ ಭಿಕ್ಷೆ, ಮೈಮೇಲೆ ಅರಿವೆ ಅಂಚಡಿಗಳಿಲ್ಲವಾದರೆ ಭಿಕ್ಷೆ, ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಕಾಳುಕಡಿ ಬೇಕಾದರೆ ಭಿಕ್ಷೆ, ಹಿಟ್ಟಿನ ಭಿಕ್ಷೆ, ರೊಟ್ಟಿಯ ಭಿಕ್ಷೆ, ಅಕ್ಕಿಯ ಭಿಕ್ಷೆ, ಹೀಗೆ ಬಹುವಿಧದಿಂದ ಕೇವಲ ಪರೋಪಜೀವಿಗಳಾಗಿ ಸಮಾಜದ ರಕ್ತವನ್ನು ಶೋಷಿಸುವದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡದವರಾಗಿರುವರು. ತಾವು ಮಾತ್ರ ಇತರ ಸಾಮಾಜಿಕರ ಬಗ್ಗೆ ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸು

ತಾಳಿ, ಯತ್ಕಿಂಚಿತವೂ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬೀಳುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಪರೋಪಕಾರ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಬಹಿಷ್ಕಾರವೆಂದರೂ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗದು. ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಗಿಯೇ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ಮೇಲೆಯೇ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಆರಂಭ! ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನ ಕಥಾಕೀರ್ತನ ನಡಿಸಿದರೂ ಕೊಡಿರಿ. ಲಿಂಗಧಾರಣ ಶಿವದೀಕ್ಷಾದಿ ಯಾವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರೂ ಕೊಡಿರಿ. ಪಾಠ ಹೇಳಿರೆಂದರೂ ಕೊಡಿರಿ. ಮಂತ್ರೋಪದೇಶ ಮಾಡಿರೆಂದರೂ ಕೊಡಿರಿ. ಊಟಕ್ಕೆ ಬರ್‍ರೆಂದರೂ ಕೊಡಿರಿ. ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಕೊಡಿರಿ. ಸತ್ತರೂ ಕೊಡಿರಿ. ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಸೆಳೆಯುವದೊಂದೇ ಇವರ ಕಾರ್ಯ! ಆಗ ಇದ್ದುಳ್ಳವರೂ ಬಡವರೂ ಎಂಬ ಯಾವ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವದಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಬಡವರ ಮತ್ತೇ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಟ! "ಭಕ್ತರು ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕು" ಎಂಬ ಧರ್ಮಾಜ್ಞೆಯ ಲಾಭವನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ಧೂರ್ತತನದಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೊಂಡರು. ಇವರು ನಿಜವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ನಿರಾಶೆ ವಹಿಸಿ ಭಕ್ತೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಮೀಸಲಾಗಿರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಮೇಲೆ ವರ್ಣಿಸಿದುದಷ್ಟೇ ಏಕೆ? ಇನ್ನೂ ಬೇಕಾದದ್ದು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೂ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೂ ಸಮಾಜವು ಆನಂದದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿತ್ತು! "ಬೇಡಲಾಗದು ಜಂಗಮ" ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನೇ ಇವರು ಅರಿಯರು. ಇವರು ಇದನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದರೆ "ಬೇಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದು ಭಕ್ತನು" ಎಂಬ ತತ್ವವು ತಾನೇ ಬಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವದು. ಇವರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನೆಲ್ಲ ಭಕ್ತರು ತಾವಾಗಿಯೇ ವಹಿಸುವರು. ಅಷ್ಟೊಂದು ಬುದ್ಧಿಯು ಅವರಿಗೆ ಹುಟ್ಟುವದೇ ಕಷ್ಟ! ಅಂತೇ ಈಗ ಅವರ ಕೃತಿಯೆಲ್ಲ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರುವದು.

ಆಶೆಯು ಕೆಡಕು, ಅದನ್ನು ತೊರೆಯಬೇಕು; ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ವಚನ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುವದೇನಂದರೆ: – (೧) ಎಲೆ ಎಲೆ ಮಾನವಾ ಅಳಿಯಾಶೆ ಬೇಡೆಲೊ. (೨) ಎನ್ನ ಮನದ ದುರಾಶೆಯ ಬಿಡಿಸಿ, ನಿಮ್ಮತ್ತ ತೋರಾ. (೩) ಆಶೆಯುಳ್ಳಾತನೊಬ್ಬರಾಧೀನದಲ್ಲಿರುವನು. ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ "ಆಶೆಯಿಂದಲೇ ಗಾಸಿ" "ಅಹಂಕಾರ ಆಶೆಗಳು ಅನೀತಿಯ ಅಪ್ಪರು." "ಆಶೆಗಿಂತ ಕಿರಿದಿಲ್ಲ-ನಿರಾಶೆಗಿಂತ ಹಿರಿದಿಲ್ಲ" ಎಂಬಿವು ಗಾದೆಯ ಮಾತುಗಳು. "ಆಶಾಯಾಃ ಪರಮಂ ದುಃಖಂ ನಿರಾಶಾಯಾಃ ಪರಮಂ

ಸುಖಂ" ಎಂಬುದು ಸುಭಾಷಿತ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತಂದು ಕಡೆಗೆ ದುರಾಶೆಗಾದರೂ ಒಳಗಾಗಬಾರದೆಂದು ಮಾಹೇಶ್ವರರಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ.

೫ ಧರ್ಮವಳಿದು ದಾಂಭಿಕತೆ ಬೆಳೆಯಿತು.—"ಅಹಿಂಸಾ ಸತ್ಯ ಮಸ್ತೇಯಂ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ದಯಾಕ್ಷಮಾ। ದಾನಂ ಪೂಜಾ ಜಪೋ ಧ್ಯಾನಂ, ಇತಿ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಃ" ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸುವ ವರ್ಗದವರೇ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ, ಹಿಂಸಾ, ಅಸತ್ಯ, ಪರಧನಾಪಹಾರ, ಪರವಧೂ ಸೇವನೆ, ನಿರ್ದಯ, ಕ್ರೋಧಾಂಧತೆ, ಪ್ರತಿಗ್ರಹ, ಸ್ವಾರ್ಥಪೂಜೆ, ದುರ್ವಿಷಯಜಪ, ದುರ್ಬಲ ಘಾತಧ್ಯಾನ, ಈ ಹತ್ತು ತೆರದಿಂದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಆಚರಿಸಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ಉಳಿಯಿತೇನು? ಬೇಲಿ ಪೊಲನೆಲ್ಲಂ ಮೆದ್ದೊಡೆ ಕಾವರಾರ್" ಈ ರೀತಿ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯು ರಸಾತಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ದಾಂಭಿಕತೆಯ ಭೂತವು ಥೈಮಾನ ನಡಿಸಿದೆ. ಬಹಿರಂಗದ ವೇಷ ಭೂಷಾದಿಗಳೇ ಅಳತೆಗೆಟ್ಟಿವೆ. ಇಂತಹರ ಕೈಯೊಳಗಿಂದ ಭಾವಿಕ ಅಜ್ಞ ಸಮಾಜವನ್ನು ದೇವರೇ ಕಾಯಬೇಕು! ಇರಲಿ. ಇನ್ನು ಈ ವಚನಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿರಿ.

"ಆಡಿದರೇನು? ಹಾಡಿದರೇನು? ತ್ರಿವಿಧದಾಸೋಹವಿಲ್ಲದನ್ನಕ್ಕ!"
"ಅವರ ನಡೆಯೊಂದು, ನುಡಿಯೊಂದು ಆದರೆ, ಶಿವಾಚಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲರಯ್ಯ"
"ಸದಾಚಾರ ಸದ್ಭಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದರನೊಲ್ಲನಯ್ಯ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ."

ಈ ಮುಂತಾದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಚನಗಳಿಗೆ ಮಾಹೇಶ್ವರರು ಕಿವಿಗೊಡುವರೇ?

ಸಾರಾಂಶ— ಸಾಂಪ್ರತಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ ಮಾಡಿದರೆ, ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತರು ಭೃತ್ಯಭಾವದಿಂದಿದ್ದು, ಉಳಿದ ಲಿಂಗಾಂಗಿಗಳನ್ನು ಶಿವಭಾವನೆಯಿಂದ ಕಂಡು, ವಿನಯ ಸೇವೆ ದಯೆ ದಾನಧರ್ಮಾದಿ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಾಲಪರಿಸ್ಥಿತ್ಯನುರೂಪವಾಗಿ ಶಕ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ತುಸುವಾದರೂ ಉದ್ಧಾರ ಮಾರ್ಗದ ಒಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಡೆಯುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಾಹೇಶ್ವರರಾದ ಅಯ್ಯನವರುಗಳು "ನಾವು ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಗುರುಗಳು" ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಅಧಃಪತನಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಾಗುತ್ತಿರುವರು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಭಕ್ತರು ಕಾಯಕದಿಂದ ಧನಸಂಪಾದಿಸಿ, ದಯೆವಿಡಿದು ದಾನಧರ್ಮ ಪರೋಪಕಾರಾ

ದಿಗಳಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಆಶ್ರಯಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮಾಹೇಶ್ವರರು ಉಪಜೀವನೆಗಾಗಿ "ಭಿಕ್ಷೆಬೇಡುವದು, ದಾನವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವದು, ಇವೇ ತಮ್ಮ ಜನ್ಮಸಿದ್ಧಹಕ್ಕು (ಕಾಯಕ)" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಕುಟುಂಬ ಪೋಷಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಲ್ಲಿ ನಿಮಗ್ನರಾಗಿರುವರು.

ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಕಾಲವು ಮೀರಿಲ್ಲ; ಮಾಹೇಶ್ವರರು ಎಚ್ಚರಾಗಬೇಕು. ಇಷ್ಟೊಂದು ಹೇಳುವ ಕಾರಣವೇನಂದರೆ-- ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದ ಅಳಿವು ಉಳಿವುಗಳು ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ಆದ ಕಾರಣ ನೀವು ನಾಶವಾಗಿ ಬಂಗಾರದಂತಹ ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನೂ ಸಮಾಜವನ್ನೂ ಕೆಡಿಸಬೇಡಿರೆಂಬುದೇ ಕೊನೆಯ ಬೇಡಿಕೆ! ಶ್ರೀ.ಬಸವಣ್ಣನವರು "ನ್ಯಾಯ ನಿಷ್ಠುರ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಪರ ನಾನಲ್ಲ, ಲೋಕ ವಿರೋಧಿ ಶರಣನು ಆರಾರಿಗೂ ಅಂಜುವವನಲ್ಲ, ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವರ ರಾಜತೇಜದಲ್ಲಿಪ್ಪನಾಗಿ' ಎಂದ ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಸದೋಷಿಗಳಾದ ಶಿವ ಭಕ್ತರನ್ನು ಕಂಡು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

೧. ಆಪ್ಯಾಯನಕ್ಕೆ ನೀಡುವೆ. ಲಾಂಛನಕ್ಕೆ ಶರಣೆಂಬೆ. ಅದರೆ ಲಾಂಛನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಆಚಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ ನೀ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಛೀ ಎಂಬೆ.

೨. ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಂಗೆ ಮುನಿವನಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಮುನಿಯನು. ಲಿಂಗವಂತನು ಲಿಂಗವಂತಂಗೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಅವರ ಗುಣಕ್ಕೆ ಮುನಿವನಲ್ಲದೆ ಲಾಂಛನಕ್ಕಲ್ಲ. ಲಿಂಗ ಭಕ್ತನು ಲಿಂಗಪಥವ ಹೇಳಿದರೆ, ಮಚ್ಚರಿಸುವವರ ಮೆಚ್ಚನು ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ.

ಸೂಚನೆ:— ಇದರೊಳಗಿನ ಆರೋಪಗಳು ಬಹುಸಂಖ್ಯಾಕರಾದ ಮಾಹೇಶ್ವರರ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಡಾವಳಿಯನ್ನನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವೇ ವಿನಾ, ಸರ್ವರಿಗೂ ಅಲ್ಲ. ಮಾಹೇಶ್ವರರಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವವರು ಅನೇಕರು ಇದ್ದಾರೆ.

ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯಾವತಾರ.

(ಡಾ. ಚಿಲುಕೂರು ನಾರಾಯಣರಾವ್ ಇವರ ಲೇಖದ ವಿಮರ್ಶೆ.)

(ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ್ದು.)

ಈ ವಿವರವೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಕರ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಈ ವಿವರಣವು ಎಂದಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಿದೆಯೋ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲ. ಶಿವ ತತ್ವಸಾರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯಕೃತವೇ ಆದರೆ ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಇದು ಕೊಂಚ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗಿಂತಲೂ ವೃದ್ಧನಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಸಮಕಾಲಿಕನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಶಿವತತ್ವಸಾರವನ್ನು ಬರೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂದೇ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಸೋಮನಾಥನು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾಕವಿ. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಬಸವಪುರಾಣ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯಚರಿತ್ರ, ಎಂಬ ಮಹಾ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೇ ಅಲ್ಲದೇ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿವ ತತ್ವ ಸಾರವೆಲ್ಲಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವೂ ಸೇರಿದೆ. ಸೋಮನಾಥನಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಇಂತಹ ಗ್ರಂಥಚೌರ್ಯವನ್ನು ಆಪಾದಿಸುವದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ. ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಶಿವತತ್ವಸಾರವನ್ನು ರಚಿಸಿದನೆಂದು ಸೋಮನಾಥನು ಹೇಳಿರುವುದೇನೋ ಸತ್ಯವೇ. ಆದರೂ ತಾನೇ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅರ್ವಾಚೀನ ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಲ್ಲಾ ಸೋಮನಾಥನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಅವನು ಒಂದೆಡೆಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುವುದೇ ಸರಿಯೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದೆಯೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತುಂಟು. ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಬಸವನಿಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿತೆಂದು ಕೆಲವರೂ, ಅದು

ಬಸವೇಶ್ವರೋಪಜ್ಞನೇ ಎಂದು ಕೆಲವರೂ, ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬಸವನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈಯರ್ವಾಚೀನರೂಪದಿಂದ ವೀರಶೈವವು ಇತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕೇವಲ ಭಕ್ತನೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮಹಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸ್ಥಾಪಕನೂ ಎಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲ. ಬಸವೇಶ್ವರನು ರಚಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಗ್ರಂಥಗಳು ಯಾವವೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಅವನು ರಚಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ವಚನ, ಶಿಖಾ ರತ್ನವಚನ, ಕಾಲಜ್ಞಾನ ವಚನ, ಎಂಬುವವು ವಚನರೂಪವಾಗಿವೆ. ಮಂತ್ರಗೋಪನವು ಹಾಡಿನ ರೂಪದಿಂದಿವೆ. ವಚನಗಳೆಂಬ ಹೆಸರೇ ಹೊರತು ಅವು ಕೂಡಾ ಹಾಡುಗಳೇ ಎಂದೆನ್ನಬಹುದು. ಈ ಗ್ರಂಥ ಗಳನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರನೇ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೋ ಅವನ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು ಈಚೆ ಯವರು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೋ ಹೇಳಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಬಸ ವನೇ ಅವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರೂ, ಅವು ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾನ್ತವನ್ನು ಬೋಧಿ ಸುವ ವಚನಗಳಾಗದೆ, ತಮಿಳ ಶೈವ ನಾಯನಾರ್ಗಳ ಹಾಡುಗಳ ಹಾಗೆ ಅತಿನಿಶಿತ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಶಿವನಿಗೆ ಆತ್ಮಾರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡುವ ಹೃದಯ ಪರಿತಾಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ, ಶಿವಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥಿಸುವ ಮಹಾವಚನ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಅದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಚಿರಕಾಲಾನುಗತವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಶೈವಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿದವನೇ ಹೊರತು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಸ್ಥಾಪನಾ ಚಾರ್ಯನ ಹಾಗೆ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನು ಬಸ ವನ ಸಮಕಾಲಿಕನೆಂದು ಹೇಳಿದ ಅನೇಕ ಶೈವಭಕ್ತರುಗಳ ಹೆಸರಿ ನಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ವಚನಗಳೂ, ಹಾಡುಗಳೂ ಹೊರಟಿವೆ. ಚನ್ನಬ ಸವನು ಷಟ್‌ಸ್ಥಲವಚನ, ಕರಣಹಸುಗೆ, ಮಿಶ್ರಾರ್ಪಣ, ಪದಮಂತ್ರ ಗೋಪ್ಯ, ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯ, ಕಾಲಜ್ಞಾನ, ರುದ್ರಭಾರತದ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂಬ ದನ್ನೂ, ಪ್ರಭುದೇವನು ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರ, ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ, ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಚನ, ಬೆಡಗಿನ ವಚನ' ಮಂತ್ರಮಹಾತ್ಮ್ಯೆ, ಕಾಲಜ್ಞಾನದ ವಚನ, ಎಂಬುದನ್ನು ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯನು ವಚನ ಗಳನ್ನು, ಒಂದು ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಸಿದ್ಧರಾಮನು ವಚನಗಳನ್ನು, ಮಿಶ್ರ ಸ್ತೋತ್ರದ ತ್ರಿವಿದಿ, ಬಸವಸ್ತೋತ್ರದತ್ರಿವಿಧಿ, ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರದ ತ್ರಿವಿಧಿ, ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯ, ಕಾಲಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು, ತೋಂಡಗೂಳ ಕೇಶಿ ರಾಜನು ಷಡಕ್ಷರ ಕಂದವನ್ನು, ಸೊಡ್ಡಳ ಬಾಚರಸನು ವಚನಗಳನ್ನು

ಒಂದು ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ವಚನಗಳನ್ನು, ಯೋಗಾಂಗತ್ರಿವಿಧಿಯನ್ನು, ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಚನವನ್ನು ಘಟ್ಟಿವಾಳಯ್ಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರಂತೆ. ಮೋಳಿಗೆಯ ಮಾದಯ್ಯ, ಮಹಾದೇವಿ, ಅಯ್ದಕ್ಕಿಯ ಮಾರಯ್ಯ, ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ, ಕೋಲ ಶಾಂತಯ್ಯ, ನುಲಿಯ ಚಂದಯ್ಯ, ಅಜಗಣ್ಣ, ನಿಜಗುರುದೇವ, ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯ, ಕಲಿದೇವಯ್ಯ, ಗಜೇಶಮಸಣಯ್ಯ, ಸಿಮ್ಮಲಿಗೆಯ ಚೆನ್ನಯ್ಯ, ಮನುಮುನಿ ಗುಮ್ಮಟದೇವ, ಇವರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಚನಗಳಿವೆ. ಮೈದುನ ರಾಮಯ್ಯ ಗೀತಿಗಳನ್ನು, ನೀಲಮ್ಮ ಪ್ರಸಾದ ಸಂಪಾದನೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಶೀಲವಂತಯ್ಯ, ಆತ್ಮಲಿಂಗ ಪ್ರಣವ ಸಂಯೋಗ ಸ್ಥಲದ ತ್ರಿವಿಧಿಯನ್ನು, ಮರುಳದೇವನು ಒಂದು ಕಂದವನ್ನು, ಒಂದು ವಚನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರಂತೆ. ಇನ್ನೂ ಜೇಡರದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಮೆರೆಮಿಂಡಯ್ಯ, ಒಬ್ಬ ಬಾಚಯ್ಯ, ಏಕೇಶ್ವರದ ಕೇತಯ್ಯ, ಆದಯ್ಯ, ಹಾವಿನ ಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ, ಮಾದರ ದೂಳಯ್ಯ, ಬಾಹೂರ ಬೊಮ್ಮಣ್ಣ, ಪ್ರಸಾದಿ ಭೋಗಣ್ಣ, ಅರಿವಿನ ಮಾರಿ ತಂದೆ, ಮನಸಂದಮಾರಿ ತಂದೆ, ನಗೆಯ ಮಾರಿತಂದೆ, ಕಲ್ಯಾಣದ ವಚನ ಭಂಡಾರಿ ಶಾಂತರಸ, ಡಕ್ಕೆಯ ಬೊಮ್ಮಣ್ಣ, ನಗರದ ಬೊಮ್ಮಣ್ಣ, ಅವಸರದ ಕೇರಣ್ಣ, ತುರುಗಾಯಿ ರಾಮಣ್ಣ, ದಾಸೋಹದ ಸಂಗಣ್ಣ, ಗುಪ್ತ ಮಂಚಣ್ಣ, ಸುಂಕದ ಬಂಕಣ್ಣ, ಬಹುರೂಪಿಚೌಡಯ್ಯ, ಮುಂತಾದವರು ಕೂಡ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಬಸವನ ಸಮಕಾಲಿಕರೆಂದೂ, ಮಹಾಮಹಿಮವಂತರೆಂದೂ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯ ಸೋಮನಾಥನು ಅವರ ಮಹಿಮಾಸೂಚಕವಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅವರು ಮಹಾಭಕ್ತರೆಂದೇ ಅವನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೇ ಹೊರತು, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಅವರು ಕವಿಗಳೆಂದಾಗಲಿ, ವಚನಕಾರರೆಂದಾಗಲಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಇವರು ರಚಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಆಯಾ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲಾ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯ ಸೋಮನಾಥನಿಗೆ ತರುವಾಯ ಹುಟ್ಟಿವೆಯೆಂದೂ, ಶೈವಭಕ್ತರಾದ ಕವಿಗಳು ಅವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದಾಯಾ ಭಕ್ತರ ಅಂಕಿತದಿಂದ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಬಸವನಿಗೆ ಸಮಕಾಲಿಕರಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ಕೆಲವರು ಅವನ ತರುವಾಯ ಇದ್ದವರು. ಹೀಗೆಯೇ ವೀರ

ಶೈವಪಂಡಿತತ್ರಯ, ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯಪಂಚಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಬಸವನಿಗೆ ಪೂರ್ವಿಕರು, ಕೆಲವು ಸಮಕಾಲಿಕರು, ಕೆಲವರು ಈಚೆಯವರು. ಜನ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಭಕ್ತರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಾನು ಹಿರಿಯರಿಂದ ಕೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಸೋಮನಾಥನು ಒಂದೆಡೆಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಬಸವನ ಸಮಕಾಲಿಕರನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯವೆಲ್ಲಾ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲ ದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನಿಗೆ ಈಚೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿತೆಂದೂ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಪ್ರಮಾಣವೇನೆಂದು ನೀವು ಕೇಳ ಬಹುದು. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಅನಂತರ ಒಂದು ಶತಾಬ್ದದ ವರೆಗೂ ಜೈನ ವಾಙ್ಮಯವೇ ಪ್ರಬಲವಾಗಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೊಂದು ಪ್ರಮಾಣ. ಪಾಲ್ಕು ರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನು, ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸಮಕಾಲಿಕರೆಂದು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ತೋರಿಸಿದ ಹೆಸರುಗಳೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವೀರಶೈವ ಕವಿಯ ಹೆಸ ರಾದರೂ ಬಸವನಿಗೀಚೆಗೆ ಒಂದು ಶತಾಬ್ದದ ವರೆಗೂ ಕಾಣಲ್ಪಡದಿರು ವುದೇ ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಮಾಣ. ಆದರೆ ಹರೀಶ್ವರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸ ಮುಂತಾದ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದ ನಂತರದವರು ಇದ್ದಾರಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಹರೀಶ್ವರ ರಾಘವಾಂಕ ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸರು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾ ಥನಿಗೆ ಸಮಕಾಲಿಕರು. ಆದರಿಂದ ಇವರ ಕಾಲನಿರ್ಣಯವು ಸೋಮನಾ ಥನ ಕಾಲನಿರ್ಣಯದ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಪಟ್ಟಿದೆ. ಸೋಮನಾಥನು ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನ ಕಾಲದವನೆಂದು ಇಂದಿನ ವರೆಗೂ ನಾವು ನಂಬಿರುತ್ತೇವೆ. ಈ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ನಾವು ತೆಲುಗು ಕವಿಯಾಗಿ, ಸೋಮನಾಥನಿಗೆ ಆರ ನೆಯ ತರನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿದ ಪಿಡುಪರ್ತಿ ಸೋಮನಾಥನ ಹೇಳಿ ಕೆಯ ಆಧಾರವಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಸೋಮನಾಥನು ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಾಬ್ದಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಾಬ್ದಾದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದ ನೆಂದು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ನಿರ್ಣಯವು ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿ, ಶೃಂಗಾರಸಾರವೆಂಬ ನಾಮಾಂತರವುಳ್ಳ ಉದ್ಭಟ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಸೋಮರಾಜನು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮ ನಾಥನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ, ಸೋಮರಾಜನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

" ಜನನಾಥೋತ್ತಮ! ಸೋಮರಾಜನುಸಿರ್ದೀ
ಕಾವ್ಯಂ ವಲಂ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕಾಬ್ದಮು
ದೆಯ್ದಿ ಸಾಸಿರದನೂಱುಂ ಸಂದ ನಾಲ್ವತ್ತು
ನಾಲ್ಕನೆಯಾರಂಜಿತ ಚಿತ್ರಭಾನುವವರಾಶ್ವೀ
ಜೋಕ್ಷಿತೈಕಾದಶೀ ವನಜಾರಾತಿತನೂಜ
ವಾಸರದೊಳಾದತ್ತಲ್ಲಮುಂಗರ್ಪಿತಂ "

ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಸೋಮರಾಜನ ಕಾಲವು ಶಕೆ ೧೧೪೪ ಎಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೨೨ ಸಂ॥ ವಾದುದರಿಂದ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನ ಕಾಲ ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಅದು ಕ್ರಿ. ಸ. ೧೧೯೦ ಪ್ರಾಂತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದೂ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಿರ್ಣಯವನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಶ್ರೀ. ವೀರೇಶಲಿಂಗಮು, ಶ್ರೀ. ಪ್ರಭಾಕರ ಶಾಸ್ತ್ರೀಮುಂತಾದ ಆಂಧ್ರರು ಕೂಡ ಸೋಮನಾಥನ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೯೦ ಸಂ. ರವೇ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ಉದ್ಭಟ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಾಸಿರದ ನೂಱುಂಸಂದ ಎಂಬ ಕಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಕ್ಷರಪಾತವಿದೆ. ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ "ಸಾಸಿರದ ನೂಱ್ ಸಂದ" ನಾಲ್ವತ್ತುನಾಲ್ಕನೆ ಎಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಣಭಂಗವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ 'ಸಾಸಿರದ ನಾನೂಱ್ಸಂದ' ಎಂದು 'ನಾ'ಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳಬಹುದೇ ಹೊರತು 'ಸಾಸಿರದನೂಱುಂಸಂದ' ಎಂದು ಪೂರಿಸಬಾರದು. ಇಲ್ಲಿ ನೂಱ್ ಎಂದು ಪುಳ್ಳಿಯೊಡನೆ ಇರುವ ಱ ಕಾರದ ಪುಳ್ಳಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿ, ಇಕಾರವನ್ನೂ ಅದರ ಮೇಲೆ ಅನುಸ್ವಾರವನ್ನೂ ಸೇರಿಸುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. "ನಾನೂಱ್" ಎಂದು ಪೂರಿಸುವುದೇ ಸರಿ. ಮೈಸೂರ್ ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಓಲೆಯ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನಾನೂಱ್ ಎಂದೇ ಇದೆ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ "ನೂಱುಂಸಂದ" ಎಂಬ ಪಾಠವು ಎಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆಯೋ ಅವರು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. "ಎಲ್ಲಿಯೋ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ; ಹೇಳಲಾರೆ" ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿ "ನೂಱುಂ ಸಂದ" ಎಂಬ ಪಾಠವೇ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಕಾರನ ವ್ಯಾಕರಣ ಸೂತ್ರಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ, "ನಾನೂಱ್ಸಂದ" ಎಂಬ ಪಾಠವು ವ್ಯಾಕರಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ತಪ್ಪೆಂದೂ, ಆದರಿಂದ ಸೋಮರಾಜನು ಶಕವರ್ಷ ೧೪೪೪ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದವನೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೈಯಾ

ಕರಣನು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕೇ ಹೊರತು, ಪೂರ್ವ ಕವಿಗಳ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಬಾರದು. ಸೋಮರಾಜನು ಪ್ರಯೋಗ ಪ್ರಕಾರ ಶಬ್ದಮಣಿ ದರ್ಪಣಕಾರನ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಅವ್ಯಾಪ್ತಿ ದೋಷವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಪರಂತು ಸೋಮರಾಜನ ಪ್ರಯೋಗವು ತಪ್ಪೆಂದು ಹೇಳಬಾರದು. ಶಬ್ದಮಣಿ ದರ್ಪಣಕಾರನು ಸೋಮರಾಜನ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ತನ್ನ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ರಚಿಸಿಲ್ಲವೆಂದು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದಿ ಪಂಪನು ತನ್ನ ಆದಿಪುರಾಣದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

" ಶತವರ್ಷಮೆಂಟುನೂಱ
ರ್ಕೆ ಕಡೆಯೊಳಱುವತ್ತು ಮೂಱುಸಂದದುಜಗತ್
ಪ್ರಕಟಪ್ಲವಸಂವತ್ಸರ
ದಕಾರ್ತಿಕಂಮುದಮುನೀಯೆ ನಂದೀಶ್ವರದೊಳ್ "

ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ "ಅಱುವತ್ತುಮೂಱು ಸಂದ" ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಱುವತ್ತುಮೂಱುಂ ಸಂದ ಎಂದು ಬರೆದರೆ ಗಣವು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರಿಂದ ಸೋಮರಾಜನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನೂಱ್‌ಸಂದ ಎಂಬ ಪಾಠವು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು ಅವನ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೨೨ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದರಿಂದ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೯೦ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರವೇ ಆಗಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಪರಾಸ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ದೇಶವು ತುರಷ್ಕಾಕ್ರಾಂತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನು ಹೇಳಿದನೆಂದು ಪಿಡುಪರ್ತಿ ಸೋಮನಾಥನು ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಎರಡನೆಯ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನ ಅನಂತರವೇ ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶವು ತುರುಷ್ಕಾಕ್ರಾಂತವಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩೦೦ ಪ್ರಾಂತ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಸಮಕಾಲಿಕರಾದ ಹರೀಶ್ವರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸರು ಕೂಡ, ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩೦೦ ಸಂ॥ ಪ್ರಾಂತದವರೇ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಬಸವನ ಕಾಲದವರು ಮಾತ್ರವೇ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳಾಗಿ ಅವನ ಅನಂತರ ಒಂದು ಶತಾಬ್ದದ ವರೆಗೂ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳು ಇರದಿರುವುದು ಸಂಭಾವ್ಯವಾದ ವಿಷಯುವಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ಆದರಿಂದ ಬಸವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ

ಆಗಲಿ, ಅವನ ಆನಂತರ ಒಂದು ಶತಾಬ್ದದ ವರೆಗಾಗಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯವು ಹುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವದೇ ಸರಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಅದು ಹಾಗಿರಲಿ. ವೀರಶೈವ ಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆ ಇದೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಯಾವನು? ಅವನು ಚಾರಿತ್ರಕ ಪುರುಷನೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬುವುದೇ ಆ ಸಮಸ್ಯೆಯು. ಬಸವಣ್ಣನು ಮೂರನೆಯ ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ದಂಡನಾಥನಾಗಿಯೂ ಭಾಂಡಾರಾಧ್ಯಕ್ಷಕನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ನೆಂದೂ ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ಜೈನ ಮತದ ಗ್ರಂಥ ಗಳು ಕೂಡ ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ಬಸವಣ್ಣನ ಚರಿತ್ರ ವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತ್ರ ಈ ಎರಡು ಮತಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾದ ವಿಷಯಗಳಿವೆ. ಈ ಮತಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರೋಧ ಮತಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಬಸ ವಣ್ಣನ ಕುರಿತು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಶಾಸನಾ ಧಾರ ಒಂದಾದರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವು. ಇಂತಹ ಮಹಾ ಪುರುಷನನ್ನು ಕುರಿತು ಶಾಸನಗಳೆಲ್ಲಾ ಮೌನಮುದ್ರೆಯನ್ನು ವಹಿ ಸಿವೆ. ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಂತ್ರಿಗಳೂ, ದಂಡನಾಯಕರೂ, ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನ ಹೆಸರೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಇದೇ ಬಸವಣ್ಣನು ಚಾರಿತ್ರಕ ಪುರುಷನೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಮೂಲವು. ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾ ಥರು ಬಸವಣ್ಣನ ಸಮಕಾಲಿಕರೆಂದು ಹೇಳಿದ ಅನೇಕರ ಹೆಸರುಗಳು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಅರಸರಾಗಿಯೂ ಕೆಲವರು ಅರಸಿಯರಾಗಿಯೂ, ಇನ್ನೂ ಇತರರು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜನರಾ ಗಿಯೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಬಸವನು ಚಾರಿತ್ರಕ ಪುರು ಷನಲ್ಲವೇನೋ ಎಂದು ಆಶೆಯೂ ತೋರುತ್ತದೆ. ಬಿಜ್ಜಳನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅಬ್ಬಲೂರು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಸವನ ಹೆಸರು ಕಾಣಬ ರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯ ಬಸವನೂ ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬಿಜ್ಜಳನ ದಂಡನಾಥನೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ಬಸವನೂ ಒಬ್ಬರೋ ಬೇರೆ ಪುರುಷರೋ ಹೇಳಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಬಸವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತದ್ವೇಷಿ, ಶಾಸನದ ಬಸವನು ಮುನಿಗವಲ್ಲಿ

ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹೃದಯಾಬ್ಜಗಳಿಗೆ ಭಾಸ್ಕರನಂತಿದ್ದು, ಅವರ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದವನು. ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹೇಳಿರುವ ಬಸವಣ್ಣನ ತಂದೆಯು ಹೆಸರು ಮುಂಡೆಂಗ ಮಾದಿರಾಜ; ಶಾಸನದ ಬಸವಣ್ಣನ ತಂದೆಯು ಹೆಸರು ಬೇರೆ. ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಾದರಸನ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ಅವನು ಮನಿಗವಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರುವ ಮಾದರಸನು. ಈ ಬಸವನ ಮಾದರಸರ ಗೋತ್ರಗಳೇ ಬೇರೆಯಾಗಿವೆ. ಬಸವನದು ಕಾಶ್ಯಪ ಗೋತ್ರವು; ಮಾದಿರಾಜನದು ಹರಿತ ಗೋತ್ರವು. ಈ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ದಂಡನಾಯಕಾದಿ ಬಿರುದುಗಳಿಲ್ಲ. ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳ ಬಸವನಿಗೆ ಗೋತ್ರವಿಲ್ಲ. ವರ್ಣಭೇದವಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಭವಿ ಶರಣ ಎಂಬ ಭೇದವೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಈ ಇಬ್ಬರು ಬಸವಣ್ಣಗಳಿಗೂ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಆದರೂ ಬಿಜ್ಜಳನ ದಂಡನಾಯಕನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೂ ಅಬ್ಬಲೂರು ಶಾಸನದ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೂ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಬಿಜ್ಜಳ ಮಂತ್ರಿ ಬಸವಣ್ಣ ಚಾರಿತ್ರಕ ಪುರುಷನೇ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಆಧಾರವಿದೆ. ಈ ಆಧಾರವು ಕೂಡ ನಿರಾಧಾರವಾದರೆ ಬಸವಣ್ಣನ ಚಾರಿತ್ರತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಮಗೆ ಈಗಿನ ವರೆಗೂ ದೊರೆತಿರುವ ಶಾಸನ ವಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬಿಜ್ಜಳನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಕಾಶ್ಯಪನೆಂಬುವ ಒಬ್ಬನಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅಬ್ಬಲೂರ ಶಾಸನದ ಬಸವಣ್ಣನು ಕಾಶ್ಯಪಗೋತ್ರದವನು. ಆ ಶಾಸನದ ಬಸವಣ್ಣನೇ ಬಿಜ್ಜಳನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಯಪನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂದು ಊಹಿಸಿದರೆ, ಅವನ ಚಾರಿತ್ರಕ ರಹಸ್ಯವು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಶ್ಯಪ ಮಂತ್ರಿಯು ಬಿಜ್ಜಳನ ಕೋಶವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ತಂದನೆಂದು, ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಸಮರ್ಥರಾದ ಪಂಚ ಕರಣಿಕರನ್ನು ಬಿಜ್ಜಳನ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದನೆಂದೂ, ಆ ಕರಣಿಕರು ಮಹಾಶೈವ ಭಕ್ತರಾಗಿ, ಶೈವ ಭಕ್ತರನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದರೆಂದೂ, ಬಿಜ್ಜಳನ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಪಂಚ ಕರಣಿಕರಲ್ಲಿ ಮೂವರ ಹೆಸರುಗಳು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ. ಅವರು ಮಹಾಶಿವ

ಭಕ್ತರಾಗಿ ಬಸವನೊಡನೆ ನಿಂತು ಶೈವ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಬಸವಣ್ಣನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಟಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಲಕ್ಷ ಸಂಖ್ಯಾಕರಾಗಿ ಶೈವಭಕ್ತರಿದ್ದಾರೆಂದೂ, ತನ್ನನ್ನು ಯಾವ ಭಕ್ತನು ಯಾವದನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದರೂ ಬಸವಣ್ಣನು ಅವರಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳದೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ ಅವರಿಂದ ಅರಸರ ಭಂಡಾರವೆಲ್ಲಾ ಶೂನ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಅರಸನಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟುಬಂದು ಅವನನ್ನು ವಾರಿಸಿದನೆಂದೂ, ಬಸವಣ್ಣನು ಚಿನ್ನದ ವರ್ಷವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಪೂರಿಸಿದನೆಂದೂ ವೀರಶೈವ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯ ಬರುತ್ತದೆ. ತಾನೇರ್ಪಡಿಸಿದ ಕರಣಿಕರ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಕಾಶ್ಯಪನಾದ ಬಸವಣ್ಣನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಬಹುದು. ಜನಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಮಹಾಪುರುಷರ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕವಾಗಿ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಬಸವಣ್ಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಪ್ರಕಟನೆಗಾಗಿ ಭಕ್ತರೂ ಕವಿಗಳೂ ಅನೇಕಾದ್ಭುತವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯವು ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಬಹಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನಂತರದಲ್ಲಿಯೇ ಉದ್ಭವಿಸಿತೆಂದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣನು ಚಾರಿತ್ರಕ ಪುರುಷನೇ. ಅವನು ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದವನು. ಅವನು ಪರಮ ಶಿವಭಕ್ತನು. ಶಿವಭಕ್ತಿಯು ವ್ಯಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವನು ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಬಿಜ್ಜಳನು ಸರ್ವಮತಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿಯೇ ಆವರಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ಅವನ ದಾನಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಬಸವಣ್ಣನು ಕೇವಲ ಶೈವ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸರ್ವ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ ಭಂಡಾರವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೂ, ಅವನಿಗೂ ವೈರವು ಬಂದಿತು. ಸ್ತ್ರೀ ವಿಷಯಕವಾದ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಕೂಡ ಅವರ ವೈರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಯಿತು. ಬಸವಣ್ಣನು ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನು. ಬಸವನು ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಗನ ಭಯದಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದನು.

ಬಿಜ್ಜಳನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಬಸವಣ್ಣನು ಕೂಡಲಿ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಬಯಲಾ

ದನೆಂದು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಬಿಜ್ಜಳನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೭ ಸಂ ದಲ್ಲಿ ಮೃತನಾದನು. ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೩ ಸಂ. ದ ವರೆಗೂ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳಿದರು. ಆದರೂ ಅವರ ರಾಜ್ಯವು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿಬಂತು. ಬಿಜ್ಜಳನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಯ್ಸಳ ಬಲ್ಲಾಳನಾಕ್ರಮಿಸಿದನು. ಬಲ್ಲಾಳನಿಗೆ ಬಸವನ ದಂಡನಾಯಕನ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಈ ವಿಜಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆ, ಹಡಗಲಿ ತಾಲೂಕ ಓರುವಾಯಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಬೆಣಕಪ್ಪನ ಆಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೦೪ ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಾಳನ ದಂಡನಾಥನಾದ ಬಸವಣ್ಣ ದಂಡನಾಯಕನು ಆಲಯಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣನು ಬಿಜ್ಜಳನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಚ್ಛನ್ನವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬಲ್ಲಾಳನಾಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರಿದನೆಂದೂ ಬಿಜ್ಜಳನ ವಂಶವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ವರೆಗೂ ಬಲ್ಲಾಳನಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಿ ತನ್ನ ಹಗೆ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡನೆಂದೂ, ಅವನು ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದ ವರೆಗೂ ಜೀವಿಸಿದ್ದನೆಂದೂ ನಾನು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕಲ್ಯಾಣ ಕಟಕ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಜನರು ಬಸವಣ್ಣನು ಬಯಲಾದನೆಂದೇ ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಅವನ ಶಾಪದಿಂದಲೇ ಬಿಜ್ಜಳನ ವಂಶವು ಹಾಳಾಯಿತೆಂದು ಅವರು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಅವನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬಸವಣ್ಣನ ಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ವಿಷಯಗಳು ಸೇರಿ ಹೋಗಿವೆ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಆಗುವದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಶತಾಬ್ದವಾದರೂ ಗತಿಸಿರಬೇಕು. ಆ ಕಥೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ವೀರಶೈವ ಭಕ್ತರು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನು ಬಸವಪುರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸೋಮನಾಥನು ಮಹಾಕವಿಯಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಮಹಾಶೈವನಿಷ್ಠಾಗರಿಷ್ಠನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಚಾರವು ಬಂತು. ಅವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕನ್ನಡ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳು ಕೂಡ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸೋಮನಾಥನು ಮೈಸೂರುರಾಷ್ಟ್ರ ತುಮ್ಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೇರಿದ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಅವನು ಗೋದಾವರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ

ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಗೋದಾವರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ವೀರೇಶ ಲಿಂಗಮು, ಶ್ರೀ ಪ್ರಭಾಕರಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮುಂತಾದ ತೆಲುಗು ವಿಮರ್ಶಕರು ಅವನು ನೈಜಾಮು ಇಲಾಖೆಯ ವರಂಗಲ್ಲು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿರುವ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯ ನಿವಾಸಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಓರಂಗಲ್ಲು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಪಾಲಗುರ್ತಿಯೆಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದೆ: ಪಾಲಕುರಿಕೆಯಿಲ್ಲ. "ಕುಱಿಕೆ" "ಗುಱಿಕೆ" ಎಂಬ ಅಂತಗಳುಳ್ಳ ಗ್ರಾಮಗಳು ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಆ ಪದಗಳು ಗ್ರಾಮ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯಪದಗಳಾಗಿರುವ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳು. ಆದರಿಂದ ಸೋಮನಾಥನು ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಂತದವನು. ಈಗ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಗ್ರಾಮವು ಒಂದು ಹೋಬಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿ, ಅನಂತಪುರ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಡಕಶಿರಾ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೈಲುಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಸೋಮನಾಥನು ವೀರಶೈವಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನ ಸ್ಥಾನವಾದ ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು, ಅದರ ಮೂಡವಿನ ಬಾಗಿಲಾದ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕದಲ್ಲಿ ವಾಸವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ತನ್ನ ಬಸವ ಪುರಾಣವನ್ನು ತ್ರಿಪುರಾಂತಕದಲ್ಲಿಯೂ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದು ರಚಿಸಿದನು.

ಸೋಮನಾಥನು ರಚಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವರ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಅವನ ಮೇಲಿನ ಗೌರವದಿಂದಲೂ ಅವನ ಮಹಿಮ ಕಥೆಗಳಿಂದಲೂ, ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಇವನ "ಬಸವಪುರಾಣವನ್ನೇ —

"ಅಸಮಲಿಂಗೈಕ್ಯಾನುಭಾವ
ಪ್ರಸರಮತಿಕವಿಸೋಮನಾಥಂ
ರಸಮುಸರೆಮುನ್ನುಸಿರ್ದುದನೆಕನ್ನಡಿಸಿಪೇೞ್ವೆಂ"

ಎಂದು ಭೀಮಕವಿಯು ಶಕೆ ೧೨೪೧ ರಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩೬೯ ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದನು. ಶ್ರೀ. ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯನು (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೪೪೫) ಇವನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರವನ್ನೇ ಅಕ್ಷರಶಃ ಕನ್ನಡಿಸಿದನು. ಸೋಮನಾಥನ ಇತರ ತೆಲುಗು ಕೃತಿಗಳು ಕೂಡ ಕರ್ಣಾಟಕ ಕೃತಿಗಳು ಆಗಿವೆ. ಇವನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರವನ್ನೇ ಗುರುರಾಜಕವಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ

ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಸೋಮನಾಥನು ರಚಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಶೀಲಸಂಪಾದನೆ, ಸೋಮೇಶ್ವರ ಶತಕ, ಸಹಸ್ರಗಣನಾಮ, ಸದ್ಗುರು ರಗಳೆ, ಚೆನ್ನಬಸವ ಸ್ತೋತ್ರದ ರಗಳೆ, ಶರಣುಬಸವ ರಗಳೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಇನ್ನೂ ಯಾವ ಕನ್ನಡ
ಇವನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನನ್ನು ಅನೇಕ ತಿಗಳನ್ನು ಕವಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉಸ್ಭಟಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಸೋ ಕರ್ಣಾಟಕ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೩೨) ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನ, ವೀರಶೈವಾಮೃತ ಪುರಾಣ ರಾಜನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಿನಾರ್ಯನೂ, (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೧೩) ಇವ ಬಹ ಳವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವನಿಗೆ ತತ್ವವಿದ್ಯಾಕಲಾಪ, ಕವಿತಾಸಾರ, ಅನ್ಯವಾದ ಕೋಲಾಹಲ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಭೃಂಗೀಶನವತಾರ, ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿಂದ ಶೈವಭಕ್ತರು ಇವನನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸೋಮನಾಥನನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶೇಷ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಾನು ಬರೆದ ತೆಲುಗು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

ಸೋಮನಾಥನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ, ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇವನ ಅನಂತರ ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯವು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಈಗ ಸಮಯವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದು ವೇಳೆ ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಗೆಳೆಯರೇ, ನನ್ನ ಈ ಭಾಷಣದಿಂದ ಏನಾದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಗುರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ. ಕನ್ನಡ ವಾಙ್ಮಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧವಾದ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳುಂಟು. ನೀವು ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಭಿಮಾನಿಗಳಾಗಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಬಯಕೆಯು. ದೇಶಾಭಿಮಾನಿಯೂ ಭಾಷಾಭಿಮಾನಿಯೂ ಆದವನು "ನನ್ನ ದೇಶವು ಘನವಾದದ್ದು" "ನನ್ನ ಭಾಷೆಯು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದದ್ದು" "ನನ್ನ ವಾಙ್ಮಯವು ಮಹೋನ್ನತಿಯುಳ್ಳದ್ದು" ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಪಟ್ಟ ಮಾತ್ರವೇ ಸಾಲದು. ನೀವು ದೇಶಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ನಿಜವಾದ ಭಾಷಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ತರಬೇಕು.

ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ಓದಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶುಷ್ಕಾಭಿಮಾನಿಗಳಾಗಿ ಇರದೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಮಾನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಈ ಭಾಷಣೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪುರುಷನೋ ಹೇಗೆ?

(ರಾ. ಸಾ. ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ-ವಿಜಾಪುರ.)

ಮೊಳ್ಕಂಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕರಾದ ಡಾ. ಚಿಲುಕೂರು ನಾರಾಯಣ ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಉಪನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಧಾನ ಮಾಡುವದೇನೆಂದರೆಃ— "ವೀರಶೈವ ಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆ ಇದೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಯಾವನು? ಅವನು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪುರುಷನೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದೇ ಆ ಸಮಸ್ಯೆಯು." ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೇಳುವದೇನಂದರೆಃ— (೧) ಬಸವಣ್ಣನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಜೈನ ಮತ್ತು ವೀರಶೈವ ಮತಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾದ ವಿಷಯಗಳಿವೆ. (೨) ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಶಾಸನಾಧಾರ ಒಂದಾದರೂ ಇಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಮಹಾಪುರುಷನನ್ನು ಕುರಿತು ಶಾಸನಗಳೆಲ್ಲಾ ಮೌನ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿವೆ. (೩) ಬಿಜ್ಜಳನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅಬ್ಬಲೂರು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಸವನ ಹೆಸರು ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. (೪) ಆದರೆ ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಬಸವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತದ್ವೇಷಿ, ಆದರೆ ಶಾಸನದ ಈ ಬಸವನು ಮುನಿಗವಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹೃದಯಾಬ್ಜಗಳಿಗೆ ಭಾಸ್ಕರನಂತಿದ್ದು ಅವರ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದವನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಯುತರು ಮುಂದುಮಾಡಿ ಬಸವನು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪುರುಷನಲ್ಲೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೧ನೇ, ೪ನೇ, ೫ನೇ ಕಾರಣಗಳು ತೀರ ದುರ್ಬಲವಾಗಿದೆ. ಅವರು ತೋರಿಸಿದ ೩ನೇ, ೪ನೇ ಕಾರಣಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳನ್ನು ಅವರು ಚನ್ನಾಗಿ ವಿಮ

ಶಿಸಿಲ್ಲ, ಅಥವಾ ನೋಡಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತಿದೆ. ೨ನೇ ಕಾರಣವು ನಿಜವಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಡಾಕ್ಟರವರು ಸಂದೇಹಿಸಿದಂತೆ ಸಂದೇಹ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಚೆಗೆ ಅನೇಕ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ವೀರಶೈವರ ಸುದೈವದಿಂದ ಹೊರಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಒಬ್ಬ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪುರುಷನೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಡಾಕ್ಟರರ ಲಕ್ಷ್ಯವು ಹೋಗಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವವೂ ಸಹ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅವರು ಈ ಬಗೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ.

(೧) ಬಸವೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಡಾಕ್ಟರರು ಹೇಳುವಂತೆ ಜೈನ ಮತ್ತು ವೀರಶೈವ ಮತಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿರುವದೇನೋ ನಿಜವು. ಆದರೆ ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಬಸವನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಬರಲಾರದು. ಬಸವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಗ್ರಂಥಕಾರರು ಕಲುಷಿತ ಭಾವವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳಾದ ಬಿಜ್ಜಣರಾಯ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ವಿಜಲಾಂಕ ಕಾವ್ಯ ಇವುಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ, ಅವನು ಮಂತ್ರಗಾರನೆಂತಲೂ, ಚೋರಚೋರರಿಗೆ ಆಶ್ರಯಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂತಲೂ ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಗತಿಗಳು ಅವರಿಗೆ ಒದಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂಥವರು ಇವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲುಷಿತ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಇದಿರಾಳುಗಳು ಮಾಡುವ ವರ್ಣನೆಗಳು ಅಥವಾ ವಿಧಾನಗಳು ಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹವಾದುವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಈ ಮಹಾಪುರುಷರು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲು ಶಕ್ಯವಾಗಲಾರದು.

೧೨ ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದ ಮೂಲಕ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾದುದು ನಿರ್ವಿವಾದವು. ಅದಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈಗಿನಂತೆ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇಲ್ಲದ್ದು ಆಗಿನ ವಾಙ್ಮಯ, ಶಿಲಾಶಾಸನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದಬಳಿಕ ಈ ಮಹತ್ತರವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ

ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪುರುಷನಾದರೂ ಯಾರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಸವನ ಹೊರ್ತು ಮತ್ತಾರೂ ನಮ್ಮ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೊಬ್ಬ ನಾರಾದರೂ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಬಸವನಂತೆಯೇ ಅವನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಂಥ ಪುರು ಷರಾರೂ ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರು ಆಗ ಉದ್ಭವಿಸಿದರೂ ಕೂಡ ಅವರು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸಂಗಡಿಗರೆಂದು ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಹಲಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಬಸವನ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವರೆಂದು ನಾವು ಅನುಮಾನ ಮಾಡಬಹುದಾ ಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲರಕಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದವನು ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು ಬಸವೇಶ್ವರನೆಂಬುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವೇ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪುರುಷನೇ ಅಲ್ಲವೆಂದೆನ್ನುವದು ಸಾಹಸದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

(೨) ಡಾ॥ ಚಿಲುಕೂರು ನಾರಾಯಣರಾಯರು ತಮ್ಮ ಉಪನ್ಯಾ ಸದಲ್ಲಿ ಅಬ್ಬಲೂರು ಶಿಲಾಶಾಸನವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಸವನ ಹೆಸರು ಕಾಣಬರುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರು ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ನೋಡದೆ ಈ ರೀತಿ ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬಸವನ ಉಲ್ಲೇಖವೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಅದು ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನ ಶಿಲಾಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿವೇಚನೆಯು ಶಿವಾನುಭವ ೩ ನೇ ಸಂಪುಟ ೧೨ ನೇ ಸಂಚಿಕೆ ಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಮತೋದ್ಧಾರದ ವಿಷಯ ವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಅದ್ಭುತ ಕಾರ್ಯಗಳು ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಡುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಿಗೂ ಬಸವನಿಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧ ಪಡು ವದಿಲ್ಲ. ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನು ಬಸವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಇಂಥವನು ಬಸವನೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಡಾ॥ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಹೀಗೆ ಬರೆದುದು ತೀರ ತಪ್ಪಾಗಿರುತ್ತದೆ.

(೨) ಮುಂದೆ ಅವರು ಮನಿಗವಲ್ಲಿಯ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇ ಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬಸವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವನು ಬಾಗೇವಾಡಿ ಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಬಸವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಡುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಸಿದ್ಧಮಾಡಲು

ಅವರು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮುಸಿಕವಲ್ಲಿಯ ಶಿಲಾಶಾಸನವು ಈಗ ವಿಜಾಪುರ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವರ್ತಿಯಾಗಿರುವ ಮನಗೋಳಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬಸವ ಎಂಬವನು ಉಲ್ಲೇಖಿಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಇವನು ಬಾಗೇವಾಡಿ ಬಸವನಿಂದ ಭಿನ್ನನೆಂಬ ವಿಷಯವಾಗಿ ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಪುಟ ೧೩ ಪುಟ ೩೫೧ ಇದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈತನು ಕಾಳಾಮುಖ ಪಂಥಿಯಾದ ಬಸವನು. ಇವನಿಗೂ ವೀರಶೈವ ಮತೋದ್ಧಾರಕನಾದ ಬಸವನಿಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಇಂಥವನನ್ನು ನಿಜವಾದ ಬಸವನೆಂದು ವೀರಶೈವರು ಭಾವಿಸಿರುವರೆಂದು ಡಾಕ್ಟರರವರು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗಿ ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಬಸವನ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಅವರು ತಿಳಿಯುವಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಡ್ಡ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ.

(೩) ಆ ಮೇಲೆ ಅವರು "ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಶಾಸನಾಧಾರ ಒಂದಾದರೂ ಇಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಮಹಾಪುರುಷನನ್ನು ಕುರಿತು ಶಾಸನಗಳೆಲ್ಲಾ ಮೌನಮುದ್ರೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿವೆ" ಎಂದು ತಮ್ಮ ಉಪನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಈ ಉಲ್ಲೇಖವು ತೀರ ತಪ್ಪಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈಚೆಗೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅಂಶಗಳು ಅವರಿಗೆ ತೀರ ಅಪರಿಚಿತವಾಗಿವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿದ್ದ ಅನೇಕ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ನಿಜಾಮು ಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಇರುವ ಅಸಂಖ್ಯ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಿದ್ದಾದರೆ, ಬಸವೇಶ್ವರನ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ದೊರೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ಈ ವರೆಗೆ ದೊರೆದ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪುರುಷನಿದ್ದಾನೆ, ಅವನು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪುರುಷನು, ಎಂದು ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿ ದೃಢಪಡುತ್ತಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಈ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವ ಭರಕ್ಕೆ ಬೀಳುವದಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಅವುಗಳು ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶಿಸಲ್ಪ

ಟ್ಟಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತೇವೆ.

(೧) ಅರ್ಜುನವಾಡ ಶಿಲಾಶಾಸನವು:— ಈ ಶಿಲಾಶಾಸನದ ಪೂರ್ಣ ವಿವರಣೆಯು ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಪುಟ ೩ ಸಂಚಿಕೆ ೯ ಇದರಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಬಸವನು ಸಂಗನಬಸವನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಅವನು ಬಾಗೇವಾಡಿ ಪುರವರಾಧೀಶ್ವರನಾದ ಮಾದಿರಾಜನ ತನೂಜನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ಅಣ್ಣನ ವಂಶಜರ ಉಲ್ಲೇಖವು ಈ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಶಿಲಾಶಾಸನದ ಪರಿಚಯವು ಡಾ॥ ನಾರಾಯಣರಾಯರಿಗೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವರು ಈ ತರದ ವಿಧಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ.

(೨) ಬಸವಣ್ಣನ ಉಲ್ಲೇಖವು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಚೌಡದಾನಪುರ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಪುಟ ೪ ಪುಟ ೮೩ ಇದರಲ್ಲಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು ಜಗಕ್ಕೆ ತೋರಬೇಕೆಂದು ನಂದಿನಾಥನು "ಶ್ರೀ ಸಂಗಮೇಶನ ಪುತ್ರಂ ಬಸವಯ್ಯ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಉದಯಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

(೩) ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೮೦ ನೇಯ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮುರಡೀಪುರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ " ಸಿರಿಯಾಳ, ದಾಸಮರ್ಯ, ಓಹಿಲ, ಉದ್ಭಟ, ನಂಬಿ, ಕುಂಬಾರಗುಂಡ, ಅಂಡವಲ, ಕರಿಕಾಲಚೋಳ, ಭೋಗದೇವ, ಬಾಣ, ಮಯೂರ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಕೇಶಿರಾಜದಣ್ಣಾಯಕ, ಸುರಿಗೆ ಚೆಲ್ವಡರಾಯ, ಸಂಗನಬಸವಯ್ಯ, ಲಿನಿಮಿತಿ, ಕೇಶವರಾಜ, ಜಗದೇವದಣ್ಣಾಯಕ, ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯ, ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯ ರಾಮಯ್ಯ, ಹುಲಿಗೆರೆಯ ಪೊನ್ನಯ್ಯ, ನೆಲುವಿಗೆಯ ಸಾಂತಯ್ಯ, ಈ ಶಿವಶರಣರ ಹೆಸರುಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ "ಸಂಗನಬಸವಯ್ಯ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬಸವನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

(೪) ದೇವಗಿರಿ ಯಾದವವಂಶದ ರಾಮಚಂದ್ರನ (೧೨೭೧-೧೩೦೯) ಕಾಲದ ಕಲ್ಲೇದೇವರ ಪುರದ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯ (ಜಗಳೂರು ೩೦ ನೆಯದು) ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಿವಶರಣರ ಹೆಸರುಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಅವು ಯಾವವೆಂದರೆ: - "ಚೇರ, ಚೋಳ, ನಂಬಿ, ಚಿಕ್ಕ, ಕಕ್ಕ, ಚೆನ್ನ, ಹೊನ್ನ, ಬಂಕ, ಬಸವರಾಜ, ಭೋಜಾದಿ ಮರ್ತ್ಯ ಲೋಕದ ಮಹಾ ಗಣಾಚಾರ"(*Epigraphica Carnatica* (*E. C*)*XI*) ಎಂದು ಇದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವರಾಜನ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

(೫) ಅರಸಿಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಿರಿಯೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯ ಕುಂಜೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿಯ (ಅರಸಿಕೆರೆ ೧೧೯ನೆಯ) ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದೇನಂದರೆ:—

"ಸಿರಿಯೋಳ್ಪಂ ಬಸವಯ್ಯ ನೊಳ್ಪಿಸೆವ...ಬಾಣನುಂ ಧರ ಭೋಗಂ ಸಲೆಚೋಳನುದ್ಭಟನತರ್ಕ್ಯ ಸಿಂಧು ಬಲ್ಲಾಳನಿಂ ಧರೆ ಕೊಂಡಾಡುವ ದಾಸಿಮಯ್ಯನೆನಿಸಿರ್ದೀ ಭಕ್ತ ಸಂದೋಹ" ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ "ಬಸವಯ್ಯನು" ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರನೇ ಎಂಬುದು ಅವನ ಜತೆಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಶಿವಶರಣರ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇವುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಡಾ. ನಾರಾಯಣರಾಯರು ತಮ್ಮ ಉಪನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ 'ಇಂತಹ ಮಹಾಪುರುಷನನ್ನು ಕುರಿತು ಶಾಸನಗಳೆಲ್ಲಾ ಮೌನಮುದ್ರೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿವೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಎಷ್ಟು ಅಸಮರ್ಥನೀಯವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ !

ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ। ನೋಡು। ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ ॥ಪಲ್ಲ॥

ಜಗದ ಜನರ ತುಷ್ಟಿಗಾಗಿ,
ನನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಪುಷ್ಟಿಗಾಗಿ,
ಅದನೆ ಫಲಿಪ ದೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ,
ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ। ನೋಡು। ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ ॥೧॥

ಬಡತನದ ಧಗೆಯನು ಮುಚ್ಚಿ
ಒಣಯ ಬೆಡಗನುಚ್ಚಿ ಬಿಚ್ಚಿ
ತನ್ನ ತನಕೆ ಕಿಚ್ಚು ಹಚ್ಚಿ
ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ। ನೋಡು। ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ ॥೨॥

ಕೆಯ್ಯಲೊಂದು ಪೈಯು ಇಲ್ಲ
ಇಲ್ಲವೆನ್ನೆ ನಾನು ಹೊಲ್ಲ
ಇದನು ಜಗದಿ ಕಲಿತೆನಲ್ಲ
ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ। ನೋಡು। ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ ॥೩॥

ಸತ್ಯ ಯೋಗ್ಯತೆಗಳು ಇಲ್ಲ
ಇಹವವೆಂದು ತೋರ್ಪೆನಲ್ಲ
ತೋರಿ ದಿಟದಿ ಮೆರೆವೆ ಖುಲ್ಲ
ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ। ನೋಡು। ಸೋಗುಮಾಡುವೆ ॥೪॥

ಒಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಒಂದೆ ಇರಲು
ತಿಳಿಸಿ ಜನಕೆ, ನಾನು ಮರುಳ
ಬೀಳುತಿರುವೆ ಬೊಕ್ಕಬೊರಲು
ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ। ನೋಡು। ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ ॥೫॥

ನಾನು ಸುಳ್ಳೆ ಸಿಸ್ತು ಸಿಸ್ತು
ಪಡೆಯಲೆಳಕೆ ನೊಣಪ್ರಶಸ್ತಿ
ದೇಶವಕಟ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ
ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ। ನೋಡು। ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ ॥೬॥

ನುಡಿದ ತೆರದಿ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ
ನಡೆದ ತೆರದಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ
ತೋರ್ಪುದೊಂದು ಸತ್ಯವಿಲ್ಲ
ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ। ನೋಡು। ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ ॥೭॥

ಇದ್ದುದನ್ನು ಇದ್ದ ತೆರದಿ
ತೋರ್ಪ ಧೈರ್ಯ ಬುದ್ಧಿಶುದ್ಧಿ
ಇಲ್ಲ ನನಗೆ! ಹೇಳ್ವೆ ಬುದ್ಧಿ
ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ। ನೋಡು। ಸೋಗುಮಾಡುವೆ ॥೮॥

ಹೊಸದು ಹಾದಿ ಹುಡುಕಲಿಲ್ಲ
ಹಿಡಿದ ಹಾದಿ ಸರಿಯು ಇಲ್ಲ
ಸರಿಯದೆಂದೆ ತಿಳಿವೆನಲ್ಲ
ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ। ನೋಡು। ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ ॥೯॥

ದೇಶ ಕಾಲ ನೋಡಲಿಲ್ಲ
ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ನೋಡಲಿಲ್ಲ
ನನ್ನ ಹುಚ್ಚು ಬೆಳೆವುದಲ್ಲ
ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ। ನೋಡು। ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ ॥೧೦॥

ಕುರುಡರಂತೆ ಹೆರವರನ್ನು
ಅನುಕರಿಸುತ, ಸತ್ವವನ್ನು
ಹಾಳುಗೈದೆ, ದೇಶವನ್ನು
ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ। ನೋಡು। ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ ॥೧೧॥

ಧರ್ಮದಾತ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಧರ್ಮಶವಕೆ ಮಾನ ಕೊಟ್ಟು
ಧರ್ಮ ಮರ್ಮ ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟು
ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ। ನೋಡು। ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ ॥೧೨॥

ಜಗದ ಜನರ ತುಷ್ಟಿಗಾಗಿ
ನನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಪುಷ್ಟಿಗಾಗಿ
ಅದನೆ ಫಲಿಸ ದೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ
ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ। ನೋಡು। ಸೋಗು ಮಾಡುವೆ ॥೧೩॥

"ವನವಾಸಿ"

ವಾರ್ತೆಯು ಭೇದಿಸಿ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮವೇ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ವೆಂದರಿದು ತನುಮನಧನದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧವ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತ್ರಿವಿಧ ಪದಾರ್ಥವನರ್ಪಿಸಿ ಆ ಪ್ರಸನ್ನ ಪ್ರಸಾದವ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಪ್ರಸಾದವೆಂದೊಡೆ ಮಾಂಗಲ್ಯಸ್ವರೂಪವಾದ ಪರಶಿವತತ್ವ, ಆ ಪರಶಿವತತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಮರಸೈಕ್ಯ ವಾದಾತನೇ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಿ ಎಂಬುದೀಗ ಇಂತೀ ಪ್ರಸಾದದ ವಿವರ ವನರಿತಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವು ಪ್ರಸನ್ನ ಪ್ರಸಾದವಾದನೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಶಿವಲೆಂಕ ಮಂಚಣ್ಣಗಳ ವಚನಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದ್ದೇವೆ. ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಕಾರರಲ್ಲಿ ಶಿವಲೆಂಕ ಮಂಚಣ್ಣ, ಶ್ರೀಪತಿ ಪಂಡಿತ ಮತ್ತು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತ ಈ ಮೂವರು 'ಪಂಡಿತತ್ರಯ'ರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಆಂಧ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಅತ್ಯಂತ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ವೆಲುನಾಡ ಚೋಳರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದನೆಂತಲೂ ಕಡೆಗೆ ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಶಿವೈಕ್ಯನಾದನೆಂತಲೂ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಶ್ರೀಪತಿ ಪಂಡಿತನು ಶ್ರೀಕರ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದು ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದನು. ಇವನು ತೆಲುಗು ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಬೆಜವಾಡದಲ್ಲಿದ್ದು ಅನೇಕರನ್ನು ಶಿವಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವನು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಅದನ್ನು ಬನ್ನಿಯ ಮರದ ಕೊಂಬೆಗೆ ಸಿಲುಕಿಸಿ ಏಳು ದಿನಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಯಜ್ಞಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅದು ದೊರೆಯದಂತೆ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಅನೇಕ ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಶಿವಲೆಂಕ ಮಂಚಣ್ಣನು ಉತ್ತರ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದವನು. ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಮಣಿ ಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರ, ಶಿವಕಥಾಸಾಗರ, ಸಿಂಗಿರಾಜ ಪುರಾಣ ಈ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅವನು ವಾರಣಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಶಂಭುಭಟ್ಟನಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದನು. ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶಿವನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ವಿಶ್ವನಾಥನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸುತ್ತ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ವೈಷ್ಣವರು ಶಿವನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೃಷ್ಟವನ್ನು ತೋರು ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ, ಮಂಚಣ್ಣನು ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಪಾದವನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅವನು ಶಿವಭಕ್ತಿಯುತನಾಗಿ ಶಿವಲೆಂಕನೆಂದು ಹೆಸರ್ಗೊಂಡು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕಾಲ, ಸಾಯಂಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಶೀವಿಶ್ವನಾಥನಿಗೆ ತನ್ನ ಹತ್ತು

ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮರಳಿ ಸ್ವಾಮಿಯಿಂದಲೇ ಪಡೆಯುತ್ತ ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬ ದಂತಕಥೆ ಇದೆ. ಈ ರೀತಿ ಅವನು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕ್ರಿಯಾಚಾರ ಜ್ಞಾನಾಚಾರಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಶಿವಭಕ್ತಿ, ಅಷ್ಟಾವರಣ, ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ, ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯಗಳುಳ್ಳ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಷ್ಠೆ ಮಿಗಿಲಾದವನಾಗಿರುವನೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದನು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು.

ಈ ಪಂಡಿತತ್ರಯರು ಬಸವಣ್ಣನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವರ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರನ್ನು ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶಿವಲೆಂಕ ಮಂಚಣ್ಣನು ಅನೇಕ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ದೊರೆದವುಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿದ್ದೇವೆ.

ಈ ವಚನಕಾರನ ಅಜ್ಜನು ಸೋಮಶಂಭುದೇಶಿಕನು. ಇವನಾದರೂ ಬಹಳ ವಿದ್ವಾಂಸನು. ಅವನು 'ಕಾಮಿಕಾದ್ಯಖಿಳ ಶಿವಕಥಿತ ತಂತ್ರಾವಳಿಗೆ ಪ್ರೇಮದಿಂ ವೃತ್ತಿದೀಪಿಕೆಗಳಂ ಬಿತ್ತರಿಸಿ ಸೋಮಧರ ಸಮಯಮಂ ಧರಣಿಯೊಳ್ ನಿರಸಿದ' ನೆಂದು ಆರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದೆ.

ವಿಜಾಪುರ
ತಾ॥ ೧೨-೬-೪೦

ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ.
ಸಂಪಾದಕ

ಉರಿಲಿಂಗದೇವನ ವಚನಗಳು.

ಉರಿಲಿಂಗದೇವನ ವಚನಗಳು.

ಭಕ್ತಸ್ಥಲ

೧. ಎಮ್ಮನಲ್ಲನವ್ವಾ, ನಲ್ಲರಿಗೆ ನಲ್ಲನು. ವಂಚನೆಗೆ ನೆರೆಯನು. ನಿರ್ವಂಚನೆಗೆ ನೆರೆವನು ಎನ್ನ ಉರಿಲಿಂಗ ದೇವನು.

೨. ಕಾಯಕ್ಕೆ ಕಾಹ ಕೊಡುವರಲ್ಲದೆ, ಮನಕ್ಕೆ ಕಾಹನು ಕುಡುವರೇ ಕೆಳದಿ? ಇಂತಪ್ಪ ನಲ್ಲನನೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣೆ. ಇಂತಪ್ಪ ಪುರುಷನನೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣೆ. ಇಂತಪ್ಪ ಚೋದ್ಯನನೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣೆನು. ಸದ್ಗುಣದ ಕಾಹನು ಎನ್ನ ಮನಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟನುರಿಲಿಂಗದೇವನು.

೩. ಕುಳಿತಾಗ ಭಕ್ತ, ಮುನಿದಾಗ ಮಾನವ. ಗೋಸುಂಬೆಯಂತೆ ಎನ್ನ ಮನವು. ಗಳಿಗೆಗೊಂದು ಪರಿ. ಈಶ್ವರಾ, ನಿಮ್ಮ ಜಂಗಮವನು ದಾಸೀನವ ಮಾಡಿ, ದಾಸೋಹವಿಲ್ಲದ ಅತಿ ದೂಷಕ, ದ್ರೋಹಿ ನಾನಯ್ಯಾ. ಬೇಸತ್ತೆನೀ ಮನಕ್ಕೆ. ಸುಬುದ್ಧಿಯ ಹೇಳಿ, ಈಶ್ವರಾ, ಸಂತಯಿಸಯ್ಯಾ ಉರಿಲಿಂಗದೇವಾ.

೪. ಕಾಮನ ಕೊಂದಂದು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಂದ ಗರುವ ಕಾಮು ರಾಜರಾಜನವ್ವಾ. ರಾಜಾಧಿರಾಜ. ಕಂಡವರೆಲ್ಲರ ಹೆಂಡಿರ ಮಾಡಿ ನೆರೆವ ಮಹಾಕಾಮಿಯು ಕೇಳಾ! ಇಂತಪ್ಪ ಕಾಮಿಯನತಿಕಾಮದಿಂದ ಕಾಮಿಸಿದೆನವ್ವಾ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನ.

೫. ನೆನಹಿನ ನಲ್ಲನು ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ, ನೆನವುದಿನ್ನಾರನು ಹೇಳವ್ವಾ? ನೆರೆವ ಕ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದು ಸುಖಿಯಹುದಲ್ಲದೆ ನೆನವುದಿನ್ನಾರನು? ನೆನಹಿನ ನಲ್ಲನುರಿಲಿಂಗದೇವನ ಕರಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಬಳಿಕ ನೆನವುದಿನ್ನಾರನು ಹೇಳವ್ವಾ?

೬. ಲಿಂಗ ಕರಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮತ್ತೆ, ಕಂಗಳು ತುಂಬಿ ಒರೆಯದಿರ್ದಡೆ, ಆ ಲಿಂಗಪೂಜೆ ಏಕೆ? ಲಿಂಗವ ಜಿಹ್ವೆಯಲ್ಲಿ ನೆನೆವಾಗ ಅಂಗವ ಮರೆಯದಿರ್ದಡೆ ಆ ಲಿಂಗದ ನೆನಹದೇಕೆ? ಲಿಂಗವಾರ್ತೆಯ

ಕಿವಿತುಂಬಿ ಕೇಳಿ ಸರ್ವಾಂಗ ಝೊಂಪಿಸಿ ಮನ ಮಗ್ನವಾಗಿರದಿರ್ದಡೆ ಉರಿಲಿಂಗತಂದೆಯ ಸಿರಿಯ ನೆನೆಯಲೇಕೆ?

೭. ಮಹಾ ಬೆಳಗಿನ ಲಿಂಗವ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳಲೇಕೆ? ನೋಡುವ ಕಣ್ಣ ಮುಚ್ಚಿದ ಮತ್ತೆ ತನಗೆಡೆಯಾಟ ಉಂಟೇ? ಲಿಂಗವ ಹಿಂಗದೆ ಅಂಗೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಮತ್ತೆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಿಂಗದಿರಬೇಕು. ಉರಿಲಿಂಗ ತಂದೆಯ ಸಿರಿಯ ಭಾಷೆ.

೮. ನಲ್ಲನನೊಲ್ಲೆನೆಂದು ಮುನಿದು ನಾನಗಲಲು ಅಗಲುವ ಠಾವೆಲ್ಲಾ ತಾನೆಲಗವ್ವಾ! ನಲ್ಲನಿಲ್ಲದೆಡೆ ಇಲ್ಲ. ಆಗಲಿಕೆಗಿಂಬಿಲ್ಲ. ಮುನಿದು ನಾನೇಗುವೆನು? ಶರಣು ಗತಿಯೊಗುವೆನು ಉರಿಲಿಂಗದೇವನ.

೯. ಒಂದಲ್ಲ, ಎರಡಲ್ಲ, ಮೂವ್ವರು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿಪ್ಪವನ ನೆರೆಯಲೆಂತವ್ವ! ಹೆಣ್ಣಿನ ಮರೆಯ ಹೊಗುವ ಕೇಳವ್ವ ಕೇಳದಿ. ಲೋಗರ ಪತಿಯನು ಅರಸಿಕೊಂಡಿಪ್ಪ ಚಂಡಿಯರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ನಾಚಿಕೆ ಇಲ್ಲ ಕೇಳವ್ವಾ. ಅವಂದಿರ ಝುಂಕಿಸಿ ತೊಲಗಿಸಿರೆಂದ ಉರಿಲಿಂಗದೇವ.

೧೦. ಇಬ್ಬರಿಗೊಂದಂಬ ತೊಡುವೆ ಗಡ ಕಾಮಾ. ಅರಿದರಿದು ಬಿಲ್ಲುಗಾರನಹೆಯೋ. ನೀ ಎಸೆವಿಬ್ಬರು ಬಂದಿಹರು ಗಡಾ. ಇದು ಹೊಸತು. ಚೋದ್ಯವೀ ಸರಳ ಪರಿಯ ನೋಡಾ! ಎನಗೆಯೂ ಉರಿಲಿಂಗದೇವಸಿಗೆಯೂ ತೊಟ್ಟಿಸು. ನಾವಿಬ್ಬರೊಂದಾಗೆ ನೀ ಒಲ್ಲಾಳನಹೆ ಎಲೋ ಕಾಮಾ.

೧೧. ಆತನ ಬಿರಿದೆನ್ನ ಉರವಲ್ಲಿದೆ ನೋಡಿರಯ್ಯಾ! ಏಕೆ ಬಂದಿರೋ, ಎಲೆ ಅಣ್ಣಗಳಿರಾ. ನಿಮಗಪ್ಪುವುದಕ್ಕೆಡೆಯಿಲ್ಲ. ನೀವಪ್ಪುವಡೆ ಅಡ್ಡಬಂದಿಹನೆನ್ನ ನಲ್ಲ. ಏಕೆ ಬಂದಿರೋ ಉರಿಲಿಂಗಗೇವನಪ್ಪಿದ ಹಿಪ್ಪೆಗೆ.

೧೨. ಗಾಡಿಗ ನಲ್ಲನು ಕಾಡಿನೆಲಗೆ. ಕೂಡಿಹನಗಲಿಹನೆನ್ನ. ನೀನದ ಮಾಣಿಸು. ಅವನ ಅಗಲಿ ಕೂಡುವ ಬೇಟದ ಸುಖವನು ಮುಗುದೆ ನೀನರಿಯೆ. ಆಗಲಿವ ವಿರಹಿಯು ಕೂಟದ ಸುಖವನು ಉರಿಲಿಂಗದೇವ ಬಲ್ಲನು ಕೆಳದಿ.

ತಂದೆರಡು ಮುಗಿಲ ಮುಟ್ಟುವ ಕಂಬಮಂ ನೆಟ್ಟು
ಶಿವಶಾಸನಸ್ತಂಭವಂ ತಂದು ನೆಡುವಂತೆ
ಭವನ ಭಕ್ತಿಯ ನೀಳ್ದ ನಿಷ್ಠೆಯಂ ನೆಡುವಂತೆ
ನಟ್ಟನಡುವೊಂದಸಿಯ ತೊಲೆಯನಡ್ಡಂನಿಲಿಸಿ
ಕಟ್ಟಿದಂ ಕಾರ್ಬೊನ್ನಸಂಕಲೆಗಳಂ ತರಿಸಿ
ಅದರ ತುದಿಯೊಳಗೆರಡು ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯಂದದಿಂ
ಹವಣಿಸುವ ಹಲ್ಲೆಯಂ ಲಂಬಿಸಲ್ಕಂದದಿಂ
ಇಂತು ಭಕ್ತಿಯನೆ ತೂಗುವ ತೊಲೆಯನಳವಡಿಸಿ
ಮುಂತೆ ನಿಚ್ಚಣಿಗೆಗಳನೊಂದೆರಡನಳವಡಿಸಿ
ಯಯ್ಯ ಬಾರೈ ಇರಿಸು ನಿನ್ನ ಕೋವಣಮುಮಂ
ಅಯ್ಯಯ್ಯ ನೋಡಲಿಕ್ಕೇನದರ ತೂಕಮಂ
ಎಂದು ನುಡಿಯಲ್ಕೆ ಮಿಗೆ ಮನದೊಳಗೆ ನಸುನಗುತೆ
ತಂದಿಕ್ಕಿದಂ ತ್ರಾಸಿನೊಳಗೆ ಕೌಪಂ ನಗುತೆ
ಇಕ್ಕೆ ನೆಲನಂ ಹತ್ತಿತೊಂದೆಸೆಯ ಹಲ್ಲೆಯದು
ಮಿಕ್ಕು ನೆಗೆಯಿತ್ತು ತಾರಾಪಥವ ಮುತ್ತೊಂದು
ನೆಗೆಯೆ ನಿಚ್ಚಣಿಕೆಗಳನಿಟ್ಟು ನಲವಿಂದೇರೆ
ಜಗವೆಲ್ಲ ಮಿಗೆ ಪೊಸತು ಪೊಸತೆನುತಿರಲ್ಕೇರೆ

ಪಳಿಯ ಪಟ್ಟಾವಳಿಯ ದಿಂಡುಗಳನೊಟ್ಟುತಿರೆ
ತೊಳತೊಳಪ ದಿವ್ಯ ವಸ್ತ್ರಾವಳಿಯನೊಟ್ಟುತಿರೆ
ಹಲ್ಲೆ ಚಲಿಸದೆ ತೊಲಗದಲುಗದಲ್ಲಾಡದಿರೆ
ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪುರಜನಂ ಕಂಡು ಬೆರಗಾಗುತಿರೆ
ನೆರೆಯ ವ್ಯವಹಾರಿಗಳ ವಸ್ತ್ರಮಂ ತಂದಿರಿಸಿ
ಪುರದೊಳಗೆವುಳ್ಳ ವಸ್ತ್ರವನೆಲ್ಲ ತಂದಿರಿಸಿ
ಅಳವಡಿಸಿ ಮೇಲೆ ಮೇಲನುವಾಗಲೊಟ್ಟುತಿರೆ
ತೊಲಗದತ್ತಿತ್ತ ಚಲಿಸದೆ ಹಲ್ಲೆ ಮಿಡುಕದಿರೆ
ಕಂಡಮರನೀತಿಗಳ ಮನೆಯೊಳುಳ್ಳರ್ಥಮಂ
ತಂಡತಂಡದ ರತ್ನಖಚಿತದಾಭರಣಮಂ
ಪೊತ್ತಡರೆ ತಂದು ಬೆಟ್ಟದ ತೆರದೊಳೊಟ್ಟುತಿರೆ
ಮತ್ತೆ ನೆಲದೊಳಗೆ ನೆಟ್ಟ ತೆರನಂತೆ ಚಲಿಸದಿರೆ

ಬೇಳಾಗಿ ಬೆಂಡಾಗಿ ಯಮರನೀತಿಗಳಂದು
ಹಾಳಾದ ಕಚ್ಚುಟವಿದೆಂತು ಸಾರಿತ್ತೆಂದು
ನೋಡಿ ಮನದೊಳಗೆ ತಲೆದೂಗಿ ಬೆರಗಾಗುತಿರೆ
ನೋಡುವ ಜನಂ ಕೌತುಕಂಬಟ್ಟು ಸುಯ್ಗರೆವುತಿರೆ

ಪುರಜನವ ಪರಿ ಜನವ ಸುಡಬಂದುದೀ ಕೌಪು
ನೆರೆದವರ ನಿಂದವರನಂಜಿಸಿತ್ತೀ ಕೌಪು
ಏನೇಳ್ವೆನಿದು ಮಾಯೆ ಯೆಂದು ನುಡಿವರ್ಕೆಲರ್
ದೇವನೊಲವಿಂ ಕಾಡಬಂದನೆಂಬರ್ಕೆಲರ್
ಅವುದರಿದಮರನೀತಿಗಳ್ಗೆ ಯೆಂಬರ್ಕೆಲರ್
ಈವನಂ ಕೆಡಿಸಿದಂ ಪಾಪಿ ಎಂಬರ್ಕೆಲರ್
ಇಂತು ಭಕ್ತರ್ಗಿತ್ತ ಫಲವಿದೆಂಬರ್ಕೆಲರ್
ಎಂತಪ್ಪುದಕಟ ಎನ್ನುತಿರ್ಪರ್ಕೆಲರ್
ಇಂತು ಜನವೆನುತಮಿರಲಮರನೀತಿಗಳಂದು
ಚಿಂತಿಸಿದನೊಂದ ಶಿವನೊಲ್ವ ತೆರನಂ ನಿಂದು
ಅರಿದೆನರಿದೆಂ ಯಿದಕೆ ಸರಿತೂಕಮಂ ಕಂಡೆ
ನರಿದೆನಿಂತಿದಕೆ ತಕ್ಕುಪಮಾನಮಂ ಕಂಡೆ
ನೀ ಭಕ್ತನೆಡೆಕೆಡೆಯ ಭಕ್ತನಲ್ಲಂ ನೋಡ
ಈ ಭಕ್ತನಂ ಮೆಚ್ಚಿಸುವೆನೀಗಳುಂ ನೋಡ

ಎಂದು ತನ್ನಯ ಸತಿಯುಮಂ ಪುತ್ರನಂ ಕರಿಸಿ
ಬಂದ ಮಗನಂ ನೋಡಿ ಬಿಗಿಯಪ್ಪಿ ಮಿಗೆ ಹರಿಸಿ
ಮಗನೆ ನೀ ಮಾಳ್ಪ ಬೆವಹಾರವದು ಸಾಲ್ಗಯ್ಯ
ಮಗನೆ ಕುಡುವುದು ಕೊಂಬುದುಂ ಪೂರ್ಣವಿಂದಯ್ಯ
ಕೇಳಯ್ಯ ಮಗನೆ ಭಕ್ತರ್ಗೆ ಬೆಸಕೆಯ್ವುದುಂ
ಶೂಲಿ ತಾನೇ ಕೊಂಡನೇನೆಂಬೆನಿಂತಿದಂ
ಕಚ್ಚುಟಕ್ಕಾಳಾದೆವಾವೆಲ್ಲರುಂ ಮಗನೆ
ಯೊಚ್ಚತಂಗೊಂಡ ಭಕ್ತಂ ನಮ್ಮನೆಲೆ ಮಗನೆ
ಅರ್ಥಿಯುಮನೊಪ್ಪಮುಂ ಕೆಡಿಸಿತ್ತು ಕೋವಣಂ
ಅರ್ಥಮುಮನೆಮ್ಮುಮಂ ಕೊಂಡುದೀ ಕೋವಣಂ
ಇನ್ನಂಜಲಾಗದೆಲೆ ಕಂದ ಕಲಿಯಾಗೆನುತೆ

ತನ್ನ ಕೆಯ್ಮುಟ್ಟಿ ಭಸಿತವುನೆಯ್ಯುದ್ಧೂಳಿಸುತೆ
ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಗಳನಿಕ್ಕಿ ಹೊಸ ದುಕೂಲವುನುಡಿಸಿ
ರುದ್ರನೇ ಬಲ್ಲನೆಂದೆನುತೆ ಮಗನಂ ನಡಿಸಿ
ಮಗನ ಕೈವಿಡಿದು ನಿಚ್ಚಣಿಕೆಗೇರಿಸುತಮಿರೆ
ಮಗನೇಕೆ ಯಾನಿದ್ದೇನೆಂದು ಸತಿ ನುಡಿವುತಿರೆ
ಮಗನೊಳುಂ ನಿನ್ನೊಳುಂ ತೀರ್ಪುದೇ ಯಿದು ನೋಡ
ಜಗಕೆ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವಾಗದೆ ಪೋಗದಿದು ನೋಡ
ಎನುತೆ ತನ್ನಯ ಕುಮಾರನನೇರಿಸುತ್ತಿರಲ್
ಜನವರಿದದೆಲ್ಲವಂ ಮನದಿ ಮರುಗುತ್ತಿರಲ್

ಇರ್ದಿರ್ದು ಕಚ್ಚುಟವನೇಕೆ ತಂದಂ ಭಕ್ತ
ನಿರ್ದಿರ್ದು ಈ ಪುರಕೆ ವ್ಯತ್ಯಯವಾದಂ ಭಕ್ತ
ನಿಂತಪ್ಪ ಕಂದನಂ ಕಚ್ಚುಟಕೆ ಮಾರಿದಂ
ಎಂತಪ್ಪುದೋ ಅಮರನೀತಿ ಕಲಿಯೇರಿಸಿದ
ನೆನುತಿರಲ್ಪುತ್ರನಂ ಹಲ್ಲೆಯೊಳಗಿರಿಸಲ್ಕೆ
ತೊನೆದು ಹತ್ತಿದ ಹಲ್ಲೆ ಮೇಲೆನಸು ನೆಗೆಯಲ್ಕೆ
ಕಂಡಮರನೀತಿಯು ಬು ಬು ಬೂ ಯೆಂದು ಬೊಬ್ಬಿರದು
ಕೊಂಡೆನಿನ್ನೇನು ಸತ್ಯದ ಕೋಂಟೆಯಂ ಕವರ್ದು
ಎನುತೆ ಬಾಹಪ್ಪಳಿಸಿ ಕುಣಿವುತ್ತಲಿಳಿತಂದು
ನಿನಗೆ ಸಂತೋಷವೇ ಭಕ್ತಯ್ಯ ಪೇಳೆಂದು
ನುಡಿಯೆ ಭಕ್ತ ಕೇಳಿದೇಕೆ ಇಷ್ಟಾಸುರಂ
ಬಡವರ್ಗೆ ತಕ್ಕುದಲ್ಲಯ್ಯ ನಿನ್ನಾಸುರಂ
ಕೊಂಡುದಂ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಿನಿತು ಸಂಕಟಮುದಕೆ
ಕೊಂಡುದೇ ಇಲ್ಲೆಂದು ನುಡಿಯೆ ಸಾಕಾಯ್ತೆಮಗೆ
ಮಗನನೇರಿಸು ಯೆಂದು ಪೇಳ್ದಿವೇ ನೀನರಿಯೆ
ಮಗುವುತನದಾಟವಲ್ಲವೆ ಹೇಳ್ಪುದೆಲ್ಲರಿಯೆ
ಮಗನುವುಂ ವನಿತೆಯುಂ ನೀನುಮೇರಿದೊಡೇನು
ಜಗವುಮೀ ನೆರೆದ ಜನರೆಲ್ಲರೇರಿದೊಡೇನು
ಎಮಗೆಮ್ಮ ಕೌಪಿಂಗೆ ಸರಿಯಾಗೆ ಸಾಲ್ಗೆನಲ್
ಎಮಗೆ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ತರ್ಕವದೇತಕೆಂದೆನಲ್

ಇವರ ನುಡಿ ಪೊಸತೆಮಗೆನುತ್ತೆ ತಮ್ಮರಸಿಯುಂ
ಶಿವನೊಲ್ದು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡರೆನಿಚ್ಚಣಿಗೆಯುಂ
ಏರಲರಿಯದೊಡೆ ತಾನೆತ್ತಿಕೊಂಡೇರುತುಂ
ಮೀರಿ ಶಂಕರನ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯುಂ ತೋರುತುಂ
ವನಜವಂ ಕಚ್ಚುಟಿಕೆ ತೂಗಲಿಡುವಂದದಿಂ
ಕನಕಲತೆಯುಂ ಕಚ್ಚುಟಿಕೆ ತೂಗುವಂದದಿಂ
ತ್ರಾಸಿನೊಳಗಿರಿಸಿದಂ ಚನ್ನ ಸುಕುಮಾರಿಯುಂ
ಲೇಸೆನುತೆ ಜಗವೆಲ್ಲ ಕೊಂಡಾಡೆ ಧೀರೆಯುಂ
ಇರಿಸೆ ಮುನ್ನಿಂದ ವುನ್ನತವಾದುದಾ ಹಲ್ಲೆ
ಹರಿಸದಿಂದಮರನೀತಿಗಳ್ ಮನದೊಳು ಗೆಲ್ಲೆ
ಆರುತಂ ಬೊಬ್ಬಿಡುತ್ತಿಳಿತಂದು ನೋಡುತುಂ
ತೋರವಾಗುತೆ ಚತುರ್ಭುಜನಾಗಲಾಡುತುಂ
ಹರಿಸದಿ ವಿಭೂತಿಯುಂ ಉದ್ಧೂಳನಂ ಮಾಡಿ
ಸಿರವುರಂ ಹಸ್ತದೊಳ್ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯುಂ ಸೂಡಿ
ಚಂದದ ದುಕೂಲವುಂ ತೆಗೆದುಟ್ಟು ಬಿಗಿದುಟ್ಟು
ನಿಂದ ಚೋಳಾದಿಗಳ್ ಕೈಮುಗಿಯೆ ಪೊರಮುಟ್ಟು
ನಡೆತಂದು ರಂಗಮಂಟಪದ ನಡುವುಂ ನಿಂದು
ವ್ರುಡನೆ ಯುವಧಾರೆನ್ನ ತಂದೆ ಕೈಕೊಳ್ಳೆಂದು
ಪಟ್ಟಾವಳಿಯು ಪೂಜೆ ಪೂರ್ಣವೆ ಯಿಂದೆನಲ್
ಕಟ್ಟುಗಟ್ಟಿತೆ ಭಕ್ತಕುಲದ ಬರವಿಂದೆನಲ್
ಅಮರನೀತಿಯು ಭಕ್ತಿ ಕೆಯ್ಗೂಂದಿತೇ ದೇವ
ಅಮರನೀತಿಯು ಭಕ್ತಿ ಕಹಿಯಾದುದೆಲೆ ದೇವ
ಶಿವನನರ್ಚಿಸಿದಕ್ಕೆ ಫಲವಾಯ್ತು ಯೆಲೆ ತಂದೆ
ಇವರ ಕೋವಣವಿಂದು ವ್ರೊಳ್ಳುಮಾಡಿತೆ ತಂದೆ
ಎಂದೆನುತೆ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಬಂದಂ ಬಂದ
ಅಂದಾಹ ಭಕ್ತರ್ಗೆ ಭಾಷೆಗೊಡುತುಂ ನಿಂದ

ಎಲೆ ಗಣಂಗಳಿರ ಬಿನ್ನಪವನವಧರಿಸುವುದು
ಸಲೆ ನಿಮ್ಮಡಿಂಗರಿಗನೆಂಬುದಂ ಸಲಿಸುವುದು
ಸಲಹಿದಿರಿ ನೀವೆನ್ನನಿನಿತು ದಿನವಳ್ಕರಿಂ

ಸಲೆ ಭಕ್ತಿವಂತನಾದೇಂ ನಿಮ್ಮ ದೂಸರಿಂ
ನಿಮ್ಮ ಪದರಜವೆ ಬಾಯ್ಬೆಣ್ಣೆಯಾದುದ ಕೇಳಿ
ನಿಮ್ಮ ಪಾದವೆ ತೊಟ್ಟಿಲಾಗಿ ಬೆಳೆದೇಂ ಕೇಳಿ
ನಿಮ್ಮ ಬರವೇ ಬೆಸನವಾಗಿರ್ಪೆ ನಾನಯ್ಯ
ನಿಮ್ಮ ಬರವೇ ಹರಣವಾಗಿರ್ಪುದೆನಗಯ್ಯ
ನಿಮ್ಮ ಗೋಷ್ಠಿಯ ಸುಖವನಾರ್ಪಡೆವರೆಲೆ ದೇವ
ಬೊಮ್ಮಾದಿಗಳ್ ಬಯಸಿ ಬಾಯೊರೆವರೆಲೆ ದೇವ
ಇಂತಪ್ಪ ಭಾಗ್ಯಮಂ ತಪ್ಪಿಸಿದನೀ ಭಕ್ತ
ನಿಂತಪ್ಪ ಸಮಸುಖವನಡಗಿಸಿದನೀ ಭಕ್ತ
ಅಧಿಕವಾಯಿತ್ತು ಭಕ್ತನ ಕೌಪಿನೊಳಿಗಂ
ಪದಮುಲಂ ಸದ್ಭಕ್ತ ಸತ್ಯನಿಧಿಯೊಳಿಗಂ
ಸಲ್ವೆನಿವರೊಡನೊಕ್ಕಲಪ್ಪೆನಿನ್ನಿರಲಿಲ್ಲ
ಒಲ್ವರೆನ್ನಂ ಪರಸಿ ಕಳಿಪುವುದು ನೀವೆಲ್ಲ
ನಿನ್ನೊಂದನವಧರಿಪುದೆಲೆಲೆಯುಪ್ರತಿಮರಿರ
ಎನ್ನ ಶಿಶುವಿನ ನುಡಿ ತೊದಳ್ನುಡಿಯುನೆಲೆ ಧೀರರಿರ
ಇನಿತು ದಿನವಾಸಿತ್ತೆನೆಂಬುದೆನಗುಳ್ಳೊಡಂ
ಎನಗೆ ಸತಿಯುರ್ಗೆಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಬಗೆದೊಡಂ
ಆನೊರ್ಬನೆನ್ನ ಸಿರಿ ಎಂದು ಬಗೆದಿರ್ದೊಡಂ
ಆನೊಂದು ರೂಹೆಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಹೊಳೆದೊಡಂ
ಶ್ರೀಗುರುವಿನಾಜ್ಞೆಯಿಂದಲ್ಲದಾಂ ನಡೆದೊಡಂ
ನಾಗಭೂಷಣನ ಭಕ್ತರನೆಳಸದಿರ್ದೊಡಂ
ಮುಂದೆ ಬಂದೊಡ್ಡಿರ್ದುದಿಂತೆನಗಿದೇ ದಿಬ್ಯ
ಇಂದುಧರ ಮೂರ್ತಿಗಳು ನೋಳ್ಪುದಿದೇ ದಿಬ್ಯ

ಎನುತೆ ಬರ್ಪಮರಸೀತಿಗಳ ಬರವಂ ಕಂಡು
ಅನುವಾಗಿ ಕಚ್ಚುಟದ ಭಕ್ತಂ ಮನಂಗೊಂಡು
ತರತರದ ಪುಳಕಮಂ ಮೆಯ್ಗರೆದು ನಿಲಿಸುತುಂ
ಇರಲಾರದೇಳ್ವ ಜಡೆಗಳನೊತ್ತಿ ನಿಲಿಸುತುಂ
ಪೊರಮಡುವ ಬಿಸಿಗಣ್ಣನಳವಡಿಸಿ ಮುಚ್ಚುತುಂ
ನೆರೆ ನೆಗೆವ ತಿಸುಳಮುಮನಲ್ಲಿ ತಗ್ಗೊತ್ತುತುಂ

ಒತ್ತರಿಪ ಮೂರ್ತಿಯುಂ ಚಿತ್ತದೊಳ್ ನಿಲಿಸುತುಂ
ಬಿತ್ತರಿಪ ಚೋಹದೊಳಗುರೆ ಜಗಳವಾಡುತುಂ
ಬಸವನಂ ಹತ್ತೊತ್ತಿ ತೊಡೆಯೊಳಡಂಗಿಸುತೆ
ಬಸವಲ್ಲದೊತ್ತರಿಪ ಕರುಣವುಂ ತಳ್ಳಿಸುತೆ
ಇರಲಮರನೀತಿಗಳ್ನಲಿವುತಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು
ಹರಭಕ್ತ ಕೇಳಯ್ಯ ಎನ್ನ ಬಿನ್ನಪವೆಂದು
ಆಯ್ಯ ನಿನ್ನಯ ಕಚ್ಚುಟಕ್ಕೆ ಸರಿತೂಕವುಂ
ಕೆಯ್ಯ ಮೇಲೆ ತೋರ್ಪೆನವಧರಿಸು ಸತ್ಯವುಂ
ನೋಡು ನೋಡೆಂದು ಭಕ್ತಿಯ ನಡರುವಂದದಿಂ
ನೋಡು ನೋಡೆಂದು ನಿಷ್ಠೆಯುನೇರುವಂದದಿಂ
ಅಡರ್ದೇರಿ ನಿಚ್ಚಣಿಗೆಯುಂ ನೆಲೆಯುವತರಿಸಿ
ನೃಡನ ಶರಣರ್ಗೆ ಕೆಯ್ಮುಗಿದು ಹರನಂ ಸ್ಮರಿಸಿ
ಶಿವನ ಭಕ್ತಿಯ ತೋಲಾಪುರುಷವುಮುನಡರ್ವಂತೆ
ಶಿವಮುಹೂರ್ತದ ಘಳಿಗೆವಟ್ಟಲೊಳ್ಪೊಗುವಂತೆ
ಹತ್ತೆ ಸಾರುತ್ತವುರನೀತಿಗಳ್ಮೋಹಿಸಲ್
ಇತ್ತಲೀಶ್ವರನ ಚೋಹಂ ಸಡಿಲಿ ರೂಹಿಸಲ್

ಒಂದು ದೆಸೆಯ ತ್ರಾಸನಮರನೀತಿಗಳೇರಿ
ಯೊಂದು ದೆಸೆಯಾ ತ್ರಾಸನೆಮ್ಮ ಶಂಕರನೇರಿ
ಸಮತೂಕವಾಯಿತ್ತು ಶಂಕರನ ಭಕ್ತಿಯ ತ್ರಾಸು
ಸಮವಾಯ್ತು ದೇವಭಕ್ತರ ತೂಕದಾ ತ್ರಾಸು
ಅಲ್ಲಿ ವೃಷಭಧ್ವಜಮುಮಿಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಧ್ವಜಂ
ಅಲ್ಲಿ ವರ ದಶಭುಜಮಿಲ್ಲಿ ವರಷಡ್ಭುಜಂ
ಅಲ್ಲಿ ಶಿವಶಂಕರಮುಮಿಲ್ಲಿ ವರ ಕಿಂಕರಂ
ಅಲ್ಲಿ ಕರುಣಾಕರಮುಮಿಲ್ಲಿ ಭಕ್ತ್ಯಾತುರಂ
ಅಲ್ಲಿ ಶಶಿಶೇಖರಮುಮಿಲ್ಲಿ ಸುಖಶೇಖರಂ
ಅಲ್ಲಿ ಗಿರಿಜಾವರಮುಮಿಲ್ಲಿ ಸುಕೃತಾಕರಂ
ಇಂತೊಪ್ಪುತಿರ್ದವಿರ್ದೆಸೆಗಳಾ ತ್ರಾಸುಗಳ್
ಸಂತತಂ ಧರೆ ಪೊಗಳಲೀಶ್ವರನ ಲೇಸುಗಳ್

ಸುರಿದವಿರ್ಬರ ಮೇಲೆ ಪೂವುಳೆಗಳೊಪ್ಪದಿಂ
ಪರಿದವೇಣ್ದೆಸೆಗೆ ಭೇರೀರವಂ ಕೊರ್ವಿನಿಂ
ಮಂಗಳ ಮೃದಂಗ ತೂರ್ಯತ್ರಯಂಗಳ್ಕಿಗಳೆ
ಸಂಗಡಿಸಿ ಚಂಡ ಕೀರ್ತಿಗಳಳ್ಕರಿಂ ಪೊಗಳೆ
ಭಕ್ತಜನಸುರಧೇನು ಭಕ್ತವತ್ಸಳನೆಂದು
ಭಕ್ತಜನಕಲ್ಪತರು ಭಕ್ತಬಾಂಧವನೆಂದು
ಬಿರಿದೆತ್ತಿ ಕರೆವ ಕಹಳೆಗಳ ಘನ ರವದೊಳಗೆ
ಆರರೆ ಕೋಟಾಕೋಟಿ ರವಿಕಿರಣದಿಂ ತೊಳಗೆ
ಆ ಸಮಯದೊಳ್ ದೇವಗಣವೃಂದವೈತಂದು
ಭಾಸುರದ ಪೊಸ ವಿಮಾನಂಗಳಿಂದೈತಂದು
ಅಲ್ಲಿ ನಂದೀಶನಂ ನೋಡಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರಂ
ಸಲ್ಲೀಲೆವೆತ್ತೆಂದನಂದು ಸಕಲೇಶ್ವರಂ
ಕೇಳಯ್ಯ ನಂದೀಶ ಧಾರಿಣಿಗೆ ಕೌತುಕಂ
ಹೇಳಲಳವಲ್ಲ ಎಮಗೊಳಗಾಗಿ ಕೌತುಕಂ
ಎನಗೆ ಸಮತೂಕವುಂ ತೂಗಿ ನಿಂದವರುಂಟೆ
ಎನಗೆ ಧನಸತಿಸುತರನಿಕ್ಕಿ ತೂಗಿದರುಂಟೆ
ಎನ್ನ ಘಾಸಿಗೆ ನಿಲುವಡಮರನೀತಿಯೆ ನಿಲುವ
ಎನ್ನ ವೇಷವನೊಲಿವಡಮರ ನೀತಿಯೆ ವೊಲಿವ
ಇಳೆಗೆ ಪಟ್ಟಾವಳಿಯನುಡಿಸಿದವರಿಂತುಂಟೆ
ತಿಳಿವಡೆನ್ನಯ ಪೂಜೆಗಳವಡಿಸಿದವರುಂಟೆ
ಎನ್ನ ತೂಕಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಣೆ ಯಪ್ಪರಿಂತುಂಟೆ
ಎನ್ನೊರೆಗೆ ಸರಿಮಚ್ಚವಾಗಿ ತೋರಿದರುಂಟೆ
ದಾವುರೆ ಅಮರನೀತಿ ಪೂತುರೆ ಅಮರನೀತಿ
ದೇವುರೆ ಅಮರನೀತಿ ಭಾಪುರೆ ಅಮರನೀತಿ
ಎಂದು ನಂದೀಶಂಗೆ ಹೇಳುತುಂ ಹಿಗ್ಗುತುಂ
ಬಂದ ಗಣವೃಂದಕ್ಕೆ ನಲವಿಂದೆ ತೋರುತುಂ
ತನ್ನುಮಂ ಭಕ್ತನಂ ಸರಿಸರಿಯೆಂದು ತೋರುತುಂ
ಇನ್ನಿದೆನ್ನಂ ಒರೆ ಶಿವನೊಲಿದು ಸಾರಿದಂ
ಎಂಬಂತೆ ಸಮತೂಕದಿಂದಿರ್ದನೀಶ್ವರಂ

ಅಂಬರಜನಕ್ಕೆ ತೋರಲ್ಕೊಲ್ದು ಶಂಕರಂ
ಅಮರನೀತಿಗೆ ವಿಮಾನಂ ಬೇಡ ನಂದೀಶ
ಸಮತೂಕವಾಗಿರ್ದುದೇ ಸಾಲ್ಗನಂದೀಶ
ಇಲ್ಲಿ ಮರ್ತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮವೆಂಬುದಂ ತೋರುವೆಂ
ಅಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಒಲ್ಮೆಯಿಂ ಸಾರುವೆಂ
ಎನುತೆ ಸಮತೂಕದ ತ್ರಾಸುಸಹಿತಂ ನೆಗೆದು
ಜನವೆಲ್ಲವುಂ ನೋಡೆ ಲೋಕಂಗಳಂ ಕಳೆದು
ಬಂದು ಕೈಲಾಸಮಂ ಪೊಕ್ಕು ಸಂತೋಷದಿಂ
ನಿಂದು ಗುಡಿಗಟ್ಟಿಸುತ್ತೊಲವಿಂದೆ ರಾಗದಿಂ
ಅಮರನೀತಿಗೆ ಸತಿಗೆ ತನಯಂಗೆ ಕರುಣದಿಂ
ಕ್ರಮದಿಂದ ಗಣಪದವನಿತ್ತು ಸಂತೋಷದಿಂ
ಮತ್ತೆ ಮತ್ತವರನಾನಂದದಿಂ ನೋಡುತುಂ
ಮತ್ತೆ ತಣಿಯದೆ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಕೊಂಡಾಡುತುಂ
ಕೈಲಾಸದರಮನೆಯೊಳಿಂದುಧರನೊಪ್ಪಿದಂ
ಶೈಲಜೆಗೆ ತೋರುತುಂ ಪುರಮಥನನೊಪ್ಪಿದಂ
ದೇವಗಣವೃಂದದೊಳಗಿಂದುಧರನೊಪ್ಪಿದಂ
ದೇವಗಣನಿವಹದೊಳಗಪ್ರತಿಮನೊಪ್ಪಿದಂ
ಅಹಾ ಶಿವನೊಪ್ಪಿದಂ ಅಹಾ ಹರನೊಪ್ಪಿದಂ
ಅಹಾ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನಿಂತೊಪ್ಪಿದಂ

ಕಂದ || ಧರೆ ಪೊಗಳೆ ಕಾಣಿಯುಂ ಬೀ
ಸರವಾಗದ ತೆರದಿ ಭಕ್ತಿಯಂ ತೂಗುತ ನೀ ॥
ನೊರೆದಮರನೀತಿಗಳ ಕಿಂ
ಕರ ನಾಂ ಕರುಣಿಪುದು ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಾ ॥

ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು.

(ರಾ। ಸಾ। ಪಿ. ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಇವರಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದವುಗಳು.)

(೧) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೧ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ — ೨—೮—[illegible]

(೨) ,, ,, ಉತ್ತರಾರ್ಧ — ೧—೧೨—[illegible]

ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೂಲಕ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದು.

(೩) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೨ — ೪—೮—೦

ಇದರಲ್ಲಿ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ನಿರೂಪಣೆ ಇದೆ.

(೪) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೩ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ — ೨—೪—೯

ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿರೂಪಣೆ ಇರುವದಲ್ಲದೆ ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ ಇವುಗಳ ಸವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿವರಣೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಈ ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಂಥಗಳ ಒಟ್ಟು ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೫೮೩ ಇದ್ದು ಇವುಗಳ ಬೆಲೆಯು ೧೧ ರೂಪಾಯಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಅವುಗಳು ಮೂರುನಾಲ್ಕಾಂಶ ಬೆಲೆಗೆ ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟು ೮—೪—೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವವು. ಟಪಾಲಖರ್ಚು ಪ್ರತ್ಯೇಕ.

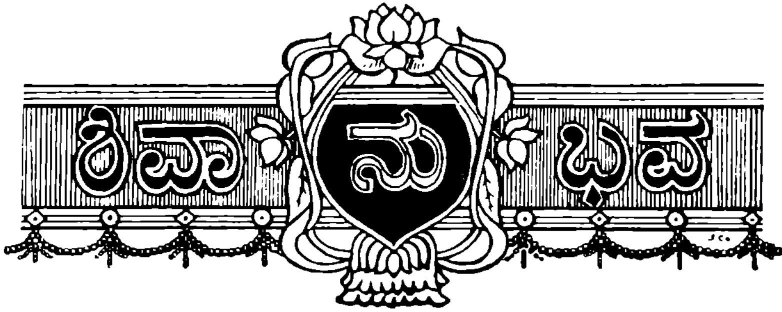
ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳ—

ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್

ಇದನ್ನು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ರಾ॥ ಸಾ॥ ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಇವರು ತಮ್ಮ "ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್ಸಿ" ನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅವರು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಉಪಲೀ ಬುರುಜ ಓಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮ ೧೬೩೦ (ಅ) ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದರು.

R. N. B 2554

ಶ್ರೀ

ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾ ಅಂಚೆ ವೆಚ್ಚಸಹಿತ ರೂ ೩—೬—೦

ಸಂಪುಟ ೧೪]　　　ಜುಲೈ ೧೯೪೦.　　　[ಸಂಚಿಕೆ ೧೦

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ಶಿವಾನುಭವ.

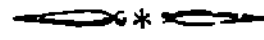
ವರ್ಷ ೧೪	ಜುಲೈ ೧೯೪೦.	ಸಂಚಿಕೆ ೧೦

ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯ.

(ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ವಚನಗಳು.)

ಲೇಖಾಂಕ:— ೨.

(ಲೇಖಕ— ಶಿವಮೂರ್ತಿ.)

ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ಉತ್ತಂಗಿ ಚನ್ನಪ್ಪನವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ, ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಿಕ ವಚನಗಳೆಂದು ಸ್ಥೂಲರೀತಿಯಿಂದ ಮೂರು ಬಗೆಯಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಸದ್ಯದ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ನಾವು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ವಚನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವೇಚಿಸೋಣ. ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ವಿಷಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಪರಮಾತ್ಮನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಆತನನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕಾದರೆ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಸಹಾಯವು ಬೇಕೆಂಬದನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಸದ್ಗುರುವು ಕರುಣಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠಾಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಾನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಶಿವಯೋಗವನ್ನೂ ಭಾವಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಬೆರೆದು ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿ ಶಿವಶರಣರ ತತ್ವಗಳನ್ನೇ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗ, ಯೋಗಮಾರ್ಗ, ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವನು.

ಆ ಪರವಸ್ತುವಾದ ಲಿಂಗವು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯೂ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ ಆಗಿರುವದೆಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಸರ್ವಜ್ಞನು "ಕಲ್ಲಿನೊಳು ಕಂಭ

ದೊಳು। ಒಳ್ಳದೊಳು ಹಿಕ್ಕಿಯೊಳು। ಎಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸಿದೊಡಲ್ಲಿರ್ಪ ಭರಿತನ। ಬಲ್ಲವೇ ನಿಗಮ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಮತ್ತು "ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕಡೆಯೆಲ್ಲಿ?। ಲಿಂಗಿಲ್ಲದೆಡೆಯೆಲ್ಲಿ?। ಲಿಂಗದಿ ಜಗವು ಅಡಗಿಹುದು ಲಿಂಗವನು। ಹಿಂಗಿದವರುಂಟೆ ಸರ್ವಜ್ಞ॥" "ಈಶ್ವರಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಹೃದ್ದೇಶೇಽರ್ಜುನ ತಿಷ್ಠತಿ" ಎಂಬ ಭಗವದುಕ್ತಿಯಂತೆ ಆ ಪರವಸ್ತುವು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮುಸಮುಸಕಾಗಿ ಅಡಗಿದ್ದರೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಅಡಗಿಹನೆಂಬದನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. "ಆನೆ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ। ತಾನಡಗಿ ತೋರ್ಪಂತೆ। ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಹೃದಯದೊಳು ಪರಶಿವನು। ತಾನಡಗಿ ಇಹನು ಸರ್ವಜ್ಞ"॥

ಸರ್ವಜ್ಞನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕಾರತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುವದು ಎಂಥವರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ "ಆಕಾರ ತಾನಲ್ಲ। ಓಂಕಾರ ಮುಖವಲ್ಲ। ಆಕಾಶತಳವ ಮೀರಿಹುದು ಹರಿಯಜರ್। ತಾ ಕಾಣರಯ್ಯ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಸಾಕಾರವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವನೆಂದ ಬಳಿಕ ಆತನು ಸಾಕಾರವಾದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವನೇ ಹೇಗೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಹೊರಡುವದು. ಆದರೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನೊಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಕಾರವಾದ ಕಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಶ್ರೀಗುರುವು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಸಾಧಕಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕರುಣಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕಲಾಜ್ಯೋತಿಯೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದಾನೆ. "ಕಲ್ಲು ಕಲ್ಲೆಂಬುವಿರಿ। ಕಲ್ಲೊಳಿರ್ಪುದೆ ದೈವ?। ಕಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಳೆಯನಿಲಿಸಿದಾ ಗುರುವಿನಾ। ಸೊಲ್ಲಲ್ಲೆ ದೈವ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಆದುದರಿಂದ ಗುರುವಿನ ಸೊಲ್ಲಿಗೆ ಮಹತ್ವವಲ್ಲದೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಮಹತ್ವವಿಲ್ಲ. ಶಿಲೆಯ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಯಾರು ಬೇಕಾದವರು ಗುರುವಿನ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಬಹುದೆಂದು ಸರ್ವಜ್ಞನು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆತನು ಹಾಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. "ಕಂಡವರ ಕಂಡು ತಾ। ಕೊಂಡು ಲಿಂಗವ ಕಟ್ಟಿ। ಕೊಂಡಾಡಲರಿಯದಧಮಂಗೆ ಆ ಲಿಂಗ। ಕೇಡದಂತಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ"॥

ಇದಲ್ಲದೆ ಗುಡಿಗುಂಡಾರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಾವರಲಿಂಗವು ಗುರುವಿನಿಂದ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಕರಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ದೊರೆಯದಿದ್ದ ಮೂಲಕ ಅದು ನಿಷಿದ್ಧವೆಂದೇ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. "ಬಟ್ಟೆಯಾ ಕಲ್ಲಿಂಗೆ। ಒಟ್ಟಿ ಪತ್ರಿಯ

ಸಿಟ್ಟು। ಕಟ್ಟಿದಾಲಿಂಗವಡಿಯಾಗಿ ಶರಣೆಂಬ। ಭ್ರಷ್ಟರನು ನೋಡ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನವರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುವದೇನಂದರೆ "ಕಟ್ಟಿದಾ ಲಿಂಗವ ಬಿಟ್ಟು ಬೆಟ್ಟದಾ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಡಿಯಾಗಿ ಬೀಳುವ ಭ್ರಷ್ಟಮೂಳನ ಕಂಡರೆ ಮೆಟ್ಟಿರ್ದ ಎಡಪಾದ ರಕ್ಷೆಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಲಟಲಟನೆ ಹೊಡೆಯೆಂದಾತ ನಮ್ಮ ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ ನಿಜಶರಣನು. ಇದಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಗುಡಿ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಸ್ಥಾವರಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡುವರು ಕಲ್ಲಿನಂಥವರೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. "ಕಲ್ಲುಕಲ್ಲನೆ ಒಟ್ಟಿ। ಕಲ್ಲಿನಲಿ ಮನೆಕಟ್ಟಿ। ಕಲ್ಲಮೇಲ್ಕಲ್ಲ ಕೊಳುವ ಮಾನವರೆಲ್ಲ। ಕಲ್ಲಿನಂತಹರು ಸರ್ವಜ್ಞ"॥ ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪ್ರಭುದೇವರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುವದೇನಂದರೆ, "ಕಲ್ಲ ದೇವರ ಮಾಡಿ ಕಲ್ಲ ಮನೆಯ ಮಾಡಿ ಆ ಕಲ್ಲು ಕಲ್ಲ ಮೇಲೆ ಕೆಡೆದರೆ ದೇವರೆತ್ತ ಹೋದರೋ? ಲಿಂಗಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ನಾಯಕನರಕ ತಪ್ಪದು ಗುಹೇಶ್ವರಾ."

ಗುರುವು ಕರುಣಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವು ಶಿಷ್ಯನ ಭಕ್ತಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಸಾಧನವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬರೇ ಲಿಂಗ ಧರಿಸಿಕೊಂಡ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ತೀರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ನಿಷ್ಠಾಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಡಬೇಕೆಂದು ಆತನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ. "ನಿಷ್ಠೆಯಿದ್ದರೆ ಶಿವನು। ಗಟ್ಟಿಗೊಂಡೊಳಗಿರ್ಪ। ನಿಷ್ಠೆಯಿಲ್ಲದವರು ಪೂಜಿಸಲು ಶಿವನವನ। ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವನು ಸರ್ವಜ್ಞ"॥ ಇದಲ್ಲದೆ "ಲಿಂಗದಲಿ ಮನಹಾಗಿ। ಲಿಂಗದಲಿ ನೆನವಾಗಿ। ಲಿಂಗದಿ ನೋಟ ನುಡಿಕೂಟವಾದನು। ಲಿಂಗವೇ ಅಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ"॥ ಕೇವಲ ನಿರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ಕೂಡುವದಿಲ್ಲ. ಅದು ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಯಸವನ್ನು ಸುರಿದಂತೆ ನಿರರ್ಥಕವು. ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ ಸಾಕಾರವು ಬೇಕೇಬೇಕು. ಅದು ಗುರುಕರುಣದಿಂದ ಶಿಷ್ಯನ ಕರಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಅಂದಾಗಳೇ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ತರಹದ ಕಳೆಬರುವದೆಂದು ಸರ್ವಜ್ಞನ ಮತವು.

ನೀತಿ-ಸದಾಚಾರಗಳಿಲ್ಲದೆ ಲಿಂಗಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಅದು ನಿರರ್ಥಕವೆಂದು ಸರ್ವಜ್ಞನು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾನೆ. "ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚತ್ತು। ನಡೆಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿದರೆ। ಹಿಡಿದಿರ್ದ

ಲಿಂಗ ಹೊಡಮರಳಿ ಕಚ್ಚುವ। ಹೆಡೆನಾಗನೋಡ ಸರ್ವಜ್ಞ"॥ ಶಿವಶರಣರಾದರೂ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದೇ ತರಹದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. "ನೂರನೋದಿ ನೂರ ಕೇಳಿದರೇನು? ಆಶೆ ಹರಿಯದು, ರೋಷ ಬಿಡದು, ಮಜ್ಜನಕ್ಕೆರೆದು ಫಲವೇನು? ಮಾತಿನಂತೆ ಮನವಿಲ್ಲದ ಜಾತಿ ಡೊಂಬರ ನೋಡಿ ನಗುವ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ."

ಇಷ್ಟಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿಯು ಮುಖ್ಯವಾದಂತೆ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಾನುಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಧ್ಯಾನವೇ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಮನದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಧ್ಯಾನವ ಬಿಟ್ಟು ಅನ್ಯಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಶಿವಯೋಗವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಲಾರದು. ಇಷ್ಟಲಿಂಗದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸದಾ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡದೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವದೇ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಾನುಸಂಧಾನವು. ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಮನವೇ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲದೆ ಮನೆಮಠಗಳೇನೂ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಹೇಳುವದೇನಂದರೆ, "ಮನದಲ್ಲಿ ನೆನೆವಂಗೆ। ಮನೆಯೇನು ಮಠವೇನು? ಮನದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯದಿರುವವನು ದೇಗುಲದ। ಕೊನೆಯಲಿದ್ದೇನು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಇದಲ್ಲದೆ "ದೇಹ ದೇವಾಲಯವು। ಜೀವವೇ ಶಿವಲಿಂಗ। ಬಾಹ್ಯಂಗಳಳಿದು ಭಜಿಪಂಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಸಂ। ದೇಹವಿಲ್ಲೆಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಅಂದರೆ ದೇವರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವು ತನ್ನಂತರಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಣರೂಪವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಆ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವನ್ನು ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ಆತನ ಮತ ಇದೇ ಮಾತನ್ನೇ ಶ್ರೀ ಪ್ರಭುದೇವರು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ದೇಹವೇ ದೇಗುಲವಾಗಿರಲು ಬೇರೆ ದೇಗುಲವೇತಕಯ್ಯಾ? ಪ್ರಾಣವೇ ಲಿಂಗವಾಗಿರಲು ಮತ್ತೆ ಲಿಂಗವೇತಕಯ್ಯಾ? ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ ಗುಹೇಶ್ವರಾ, ನೀನು ಕಲ್ಲಾದರೆ ನಾನೇನಪ್ಪೆನಯ್ಯಾ?"

ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಾನುಸಂಧಾನಿಯಾದ ಶಿವಯೋಗಿಯು ಕಾಮ ಕ್ರೋಧ ಲೋಭಾದಿ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕು. ಸ್ತುತಿ ನಿಂದೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮತೆಯನ್ನು ಬಿಡದಿರಬೇಕು. ಆಸನಗಳು ದೃಢವಾಗಿರಬೇಕು. ಭ್ರೂಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರದೃಷ್ಟಿಯು ಗಟ್ಟಿಗೊಂಡಿರಬೇಕು. ನವದ್ವಾರಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಶಿವಧ್ಯಾನತತ್ಪರನಾಗಿರಬೇಕು. ತಪಶ್ಚರ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ದಂಡಿಸುವದು ಹುಚ್ಚುತನವು. ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸರ್ವ

ಜ್ಞನು ಒಳ್ಳೆ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಾಮವನ್ನು ಶಿವಯೋಗಿಯು ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ "ಓದಿ ಬೂದಿಯ ಪೂಸಿ। ತೇರು ಕಾವಿಯ ಹೊದೆದು। ಹೋದಾತ ಯೋಗಿಯೆನಬೇಡ ಇಂದ್ರಿಯವ। ಕಾದಾತ ಯೋಗಿ ಸರ್ವಜ್ಞ"॥ ಆತನು ಕ್ರೋಧವನ್ನು ತೊರೆಯಬೇಕೆಂಬುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ "ಯತಿಗೇಕೆ ಕೋಪದು। ವ್ರತಿಗೇಕೆ ಪರತತ್ವ?। ಪತಿವ್ರತೆಗೇಕೆ ಪರನೋಟ ಯೋಗಿಗೆ। ಸ್ತುತಿನಿಂದೆಯೇಕೆ ಸರ್ವಜ್ಞ"॥ ಶಿವಯೋಗಿಯು ಆಶೆಯನ್ನು ಹರಿಯಬೇಕೆಂಬುವಲ್ಲಿ "ಎಲ್ಲ ಆಶೆಯ ಬಿಟ್ಟರಿಲ್ಲಿಯೇ ಕೈಲಾಸ। ಎಲ್ಲವ ಬಯಸಿ ಭ್ರಮಿಸಿದೊಡೆ ನರಕ ತಾ। ನಿಲ್ಲಿಯೇ ನೋಡ ಸರ್ವಜ್ಞ"॥

ಶಿವಯೋಗಿಯು ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವನಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ "ಆಸನದಿ ದೃಢವಾಗಿ। ವಾಸನೆಯ ತಾಕಳೆದು। ಸೂಸುವ ಮನವ ಬಿಗಿದಿಟ್ಟ ಶಿವಯೋಗಿ। ಶಾಶ್ವತಿಕ ನಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ"॥ ಏಕಾಗ್ರದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಲಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂಬುವಲ್ಲಿ "ನಿಟಲಭ್ರೂಮಧ್ಯದಲಿ। ನಿಟಲಾಕ್ಷ ಮನೆಮಾಡಿ। ಕುಟಿಲ ಕುಂದಕವ ಕೆದರಿದ ಶಿವಯೋಗಿ। ನಿಟಲಾಕ್ಷ ನಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ"॥ ನವದ್ವಾರಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ "ನವದ್ವಾರಗಳ ಕಟ್ಟಿ। ಶಿವಧ್ಯಾನದೊಳಗಿರಲು। ನವಖಂಡ ಪೃಥ್ವಿಯೊಳಗಣ ಮಾತೆಲ್ಲ। ಕಿವಿಯೊಳಗೆ ಬೀಳ್ಗು ಸರ್ವಜ್ಞ"॥ ಶಿವಯೋಗಿಯು ದೇಹದಂಡನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ "ಒಡಲದಂಡಿಸಿ ಮುಕ್ತಿ। ಪಡೆವೆನೆಂಬುವ ಹೆಡ್ಡ। ಬಡಿಗೆಯಲಿ ಹುತ್ತಹೊಡೆಯಲಡಗಿದ ಸರ್ಪ ಮಡಿಯುವದೆ ಹೇಳು ಸರ್ವಜ್ಞ"॥

ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿರಿಸಿ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಯೋಗತತ್ಪರನಾಗಿ ಸಾಧಕನು ಭಾವಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಪೂರ್ಣನಾಗಿ ಬೆರೆತರೆ ಆತನೇ ಸಿದ್ಧನು ಅಥವಾ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಸಮಾಧಿಸ್ಥನು. ಅಂತಹ ಮೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದುದು ಮತ್ತು ಪವಿತ್ರವಾದುದು. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ "ನಹಿ ಜ್ಞಾನೇನ ಸದೃಶಂ ಪವಿತ್ರಮಿಹ ವಿದ್ಯತೆ" ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು "ಜ್ಞಾನದಿಂ ಮೇಲಿಲ್ಲ। ಶ್ವಾನನಿಂ ಕೀಳಿಲ್ಲ। ಭಾನುಮಂಡಲದಿಂದ ಬೆಳಗಿಲ್ಲ ಜಗದೊಳು। ಜ್ಞಾನವೇ ಅಧಿಕ ಸರ್ವಜ್ಞ"॥ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಅವಿರಳ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ವಿರಕ್ತನು ಸಂಸಾರದಿಂದ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗುವನು. ಆ ಜ್ಞಾನಿಯು ಹೀನ ಮಾನವರ ಬಿರು

ನುಡಿಗೆ ಕುಗ್ಗನು. ಆತನು ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ನಾನು ಅರಿತೆನೆಂದು ಯಾರೆದುರಿಗೂ ಜಂಭ ಕೊಚ್ಚಲಾರನು.

ಜ್ಞಾನಿಯು ಸಂಸಾರದಿಂದ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನೆಂದು ಹೇಳುವಾಗ "ಮುತ್ತು ನೀರೊಳು ಪುಟ್ಟಿ। ಮತ್ತೆ ನೀರಪ್ಪುದೇ?। ಸತ್ಯವನರಿದ ಜ್ಞಾನಿ ಸಂಸಾರವನು। ಮತ್ತೆ ಹೊದ್ದುವನೆ ಸರ್ವಜ್ಞ"॥ ಮತ್ತು "ತಿಳಿಯು ಕಾಸಿದ ತುಪ್ಪ। ವಳಿದು ಹಾಲಪ್ಪುದೇ? ಕಳೆ ಬೆಳಗನರಿದ ಶಿವಯೋಗಿ ಸಂಸಾರ। ದೊಳಗೆ ಸಿಲುಕುವನೆ ಸರ್ವಜ್ಞ"॥ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಹೀನ ಮಾನವರ ನಿಂದೆಯು ಭಯವಿರುವದಿಲ್ಲೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ "ಆನೆಮೇಲಿದ್ದವನು ಶ್ವಾನಕಂಡೋಡುವನೆ? ಜ್ಞಾನ ಹೃದಯದಿ ನೆಲಸಿದ ಶಿವಯೋಗಿ। ಹೀನ ಗಂಜುವನೆ ಸರ್ವಜ್ಞ"॥ ಮತ್ತು "ಆನೆ ನೀರಾಟದಲಿ। ಮೀನಕಂಡಂಜುವದೆ? ಹೀನ ಮಾನವರ ಬಿರುನುಡಿಗೆ ತತ್ವದಾ। ಜ್ಞಾನಿಯಂಜುವನೆ ಸರ್ವಜ್ಞ"॥ ಜ್ಞಾನಿಯು ಪರಬೊಮ್ಮವನರಿದಿಹೆನೆಂದು ಸುರಬಾರದೆಂಬ ವಿಷಯವಾಗಿ "ಬಲ್ಲೆನೆಂಬುವ ಮಾತು ಎಲ್ಲವೂ ಹುಸಿಕಾಣೊ। ಬಲ್ಲರೆ ಬಲ್ಲೆನನಬೇಡ ಸುಮ್ಮನಿರ। ಬಲ್ಲವನೆ ಬಲ್ಲ ಸರ್ವಜ್ಞ"॥ ಮತ್ತು "ಬೊಮ್ಮವನು ಅರಿದಿಹರೆ। ಸುಮ್ಮನೇ ಇರಬೇಕು। ಬೊಮ್ಮವನರಿದು ಉಸುರಿದರೆ ಕಳಹೋಗಿ। ಕೆಮ್ಮಿದಂತಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ"॥

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ತನ್ನ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ವಚನಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಮತದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗಭಕ್ತಿ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಾನುಸಂಧಾನ, ಭಾವಲಿಂಗಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗ, ಯೋಗಮಾರ್ಗ, ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ಸುಲಭಸುಲಲಿತವಾಗಿ ವಿಶದಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಷ್ಟಲಿಂಗಭಕ್ತಿಗೆ ಭಕ್ತ-ಮಹೇಶಸ್ಥಲಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಾನುಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಾದಿ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಸ್ಥಲಗಳನ್ನೂ ಭಾವಲಿಂಗ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಶರಣ ಐಕ್ಯಸ್ಥಲಗಳನ್ನೂ ತತ್ವಾನುಸಾರವಾಗಿ ಯೋಜಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಈ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ವಿಷಯ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶಿವಶರಣರ ವಚನಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ತನ್ನ ಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ಮಾಡಿದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆ.

(ಲೇಖಕರು— ಶ್ರೀಯುತ ಎಸ್. ಪಿ. ಹಂಜಿ. ಎಂ. ಎ.)

ವಿಶಾಲವಾದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅನೇಕ ಕವಿಗಳು ಅನೇಕ ವಿಧದಿಂದ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ ಪೋಷಿಸಿ ಬೆಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೈನ, ವೀರಶೈವ, ವೈಷ್ಣವವೆಂಬ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಮತದವರು ಮತಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಬಹು ಮುಖದಿಂದ ಮಾಡಿ ಇಂದಿನ ವರನ್ನು ಬಹು ಉಪಕೃತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಜ್ವಲವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಸುಮಾರು ೧೨೦೦ ಕವಿಗಳು ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಕವಿಚರಿತೆಯ ಆಧಾರದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ವಿಧವಿಧದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಶುದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯವೆನಿಸುವ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೇ ಬರೆಯದೆ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಾಕರಣ, ಛಂದಸ್ಸು, ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು, ಜೋತಿಷಶಾಸ್ತ್ರ, ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ, ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮತದ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ತರದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಈಗಿನಂತೆ ಸಾದಾ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆಯದೆ ಆಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದ ಹಳಗನ್ನಡ ಪದ್ಯ ಇಲ್ಲವೆ ಗದ್ಯಪದ್ಯ ರೂಪ ಅಂದರೆ ಚಂಪೂವಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಬರೆದದ್ದೆಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯವಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಪದ್ಯವೇ ಕಾವ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಶುದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸೇರತಕ್ಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಾಗಿ ಕೆಲವು ಮಹಾಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಉತ್ತಮ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇಂತಹ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ನೃಪತುಂಗ, ಪಂಪ, ರನ್ನ ನಾಗವರ್ಮ ನಯಸೇನ, ಚನ್ನ, ಆಂಡಯ್ಯ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ನಾಗಚಂದ್ರ ಅಥವಾ ಅಭಿನವಪಂಪ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಚಾಮರಸ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿ, ಷಡಕ್ಷರದೇವ, ವಿರುಪಾಕ್ಷಪಂಡಿತ, ಭೀಮಕವಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ದಾಸರು, ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ, ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ಹೊನ್ನಮ್ಮ, ಮುದ್ದಣ ಮತ್ತು ಬಸವಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು

ಮೊದಲಾದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆಯನ್ನು ಬಹು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇಂತಹ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕನ್ನಡದ ಉಜ್ವಲ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ ಬಸವೇಶ್ವರನೂ ಕೂಡ ಒಬ್ಬನೆಂದು ನಿಃಸಂಶಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ಮಾಡಿದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆಯನ್ನು ತಿಳಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಅವನ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಕೊಳ್ಳುವದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯವು. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಆದಿಕವಿಗಳಾದ ಜೈನರು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮಹಾಕವಿಗಳಾದ ಕಾಲಿದಾಸ, ಭವಭೂತಿ ಇವರಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನರಾದ ಪಂಪರನ್ನರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವಾದ ಉದ್ದಾಮ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಷ್ಟೇ ಪ್ರೌಢವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಇವರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಪಮ ಪಂಡಿತರಾದುದರಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ತಂದುಕೊಟ್ಟರು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಉದ್ದುದ್ದ ಸಮಾಸಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕನ್ನಡದ ಶಬ್ದ ಭಾಂಡಾರವನ್ನು ಬೆಳಸಿದರು. ಜೈನರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜೈನ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಚರಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಇದಲ್ಲದೆ ಪಂಪ ರನ್ನರಂತೂ ಮಹಾಭಾರತದ ಕಥೆಯನ್ನು ನೂತನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಜರಾಮರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಜೈನ ಕವಿಗಳ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವು ಜೈನ ಧರ್ಮದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಾಗಿದ್ದರೂ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇವರು ಅಹಿಂಸಾಮಯವಾದ ಉದಾತ್ತವಾದ ಧರ್ಮಭಾವನೆಯನ್ನು ತುಂಬುವವರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಗತಿಯು "ಆದಿ ಪುರಾಣಮೊಳರಿವುದು ಕಾವ್ಯಧರ್ಮಮುಂ ಧರ್ಮಮುಮಂ" ಎಂಬ ಪಂಪ ಮಹಾಕವಿಯ ಉಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಜೈನರು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿದ್ದಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಇವರ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ

ವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದವರೂ ಪಂಡಿತರೂ ಇರಬೇಕಲ್ಲದೆ ವಿಶೇಷ ಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ಸಹ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗುವದು. ಆದುದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂಥ ಗ್ರಂಥ ಗಳು ತೀರ ವಿರಳವಿದ್ದವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ವೀರಶೈವ ಲೇಖಕರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯತೊಡಗಿದ್ದರು. ಅಂದರೆ ಜೈನರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಅವರು ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಬಸ ವೇಶ್ವರನ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೧೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನೆಂಬ ವಚನಕಾರನು ಆಗಿಹೋದನು. ಹೀಗೆ ವಚನಗ ಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ರೂಢಿಯು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಮುಂದೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದು ಒಳ್ಳೇ ಪರಿಪಕ್ವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಮುಂದಿನ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನ ಕವಿ ಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಾದರೂ ಈ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಅಳಿಗಾಲವುಂಟಾಗಿ ಅವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆಗೆದರು. ಜೈನರ ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ 'ವಚನ' ವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಗದ್ಯಭಾಗವೇ ಈಗ ಬೇರೊಂದು ಸುಲಭವಾದ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಂಡು ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ಆದರೆ ಆ ವಚನಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಸ್ಕೃತಮಯವಾಗಿದ್ದು ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ತೀರ ಕಠಿಣ ವಾದದ್ದು. ಆದರೆ ಈ 'ವಚನ'ವು ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭವಾದ ಮತ್ತು ಇಡೀ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನೂತನವಾದ ಮತ್ತು ಅಲೌಕಿಕವಾದ ರೂಪ ವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಮತದ ಪ್ರಸಾರವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೂರಾರು ಶಿವಶರಣರು ಆತ್ಮಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಉಸುರಿದರು. ಇವೇ ವಚನಗಳು. ಬಸವೇಶ್ವರ, ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ, ಆದಯ್ಯ, ಗಣದಾಸೀವೀರಣ್ಣ, ಹಡಪದಅಪ್ಪಣ್ಣ, ಸಕಲೇಶಮಾದರಸ, ಸಂಗನಬಸವೇಶ್ವರ, ಘನಲಿಂಗ, ಲಿಂಗಮ್ಮ, ಅಂಬಿಗರಚೌಡಯ್ಯ ಮೊದಲಾದ ನೂರಿನ್ನೂರು ವಚನಕಾರರಿದ್ದು ಇವರಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನೇ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯ, ಕಾಲ

ಜ್ಞಾನ ವಚನಗಳು, ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ವಚನಗಳು ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಒರೆದಿದ್ದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವಚನಗಳೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಅನ್ನಬಹುದು.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು ಪುನರುದ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಜನರ ಜೀವನವನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ ಹೃದಯವು ಕರಗಿ ಅವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ವಚನಗಳು ಆತನ ಹೃದಯದಿಂದ ಹೊರಟವು. ಮತ್ತು ಈ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ತತ್ವಗಳೂ ಅಡಕವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಇವು ಶುದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಬಹುದೋ ಹೇಗೆ ಎಂಬದನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡುವದು ಅವಶ್ಯವು. ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ಬರೆದದ್ದೆಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗುವದು. ಆದರೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ತತ್ವಗಳ ವರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ನೋಡಿದರೆ ಬರೆದದ್ದೆಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ಡಿಕ್ವೆನ್ಸಿ (*De Quincey*) ಎಂಬ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಇಂಗ್ಲಿಷ ಸಾಹಿತಿಯು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವನು. (೧) ಕಾವ್ಯ ಅಂದರೆ *Literature of Power* ಇದು ರಸಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದು ಓದಓದುತ್ತ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವು ಆನಂದಕೊಡುವುದು. (೨) ಶಾಸ್ತ್ರ ಅಂದರೆ *Literature of Knowledge* ಇದು ರಸಾತ್ಮಕವಲ್ಲ. ಹೃದಯಂಗಮವಾದುದಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಆನಂದವು ಹೃದಯಕ್ಕಲ್ಲ, ಬುದ್ಧಿಗೆ. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವು ತತ್ತ್ವವಿಚಾರ ತತ್ತ್ವ ವಿವರಣೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳನ್ನಾದರೂ ಇದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಎರಡು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಬಹುದು. (೧) ನಮ್ಮ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಆನಂದ ಮತ್ತು ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಆತನ ಹೃದಯದಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ನೀತಿಯ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯ ಮೊದಲಾದ ವಚನಗಳು ಕಾವ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವವು. (೨) ವೀರಶೈವ ಮತದ ತತ್ವ ಆಚಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಆನಂದ ಕೊಡುವ ವೀರಶೈವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯದ ವಚನಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವವು. ಮೊದಲನೆಯ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದ ವಚನಗಳು ಶುದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರುವವು. ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿಯ

ವಚನಗಳು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರದೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವವು. ಆದರೂ ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ವಚನಗಳ ಶೈಲಿಯು ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದು ಓದುಗರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆ ರಮ್ಯವಾಗುವಂತೆ ತತ್ವವಿವರಣೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ತತ್ತ್ವ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಸಹ ನಮಗೆ ಅದು ಅನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ವಚನಗಳೂ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಬಹುದಾಗಿವೆ.

ಬಸವೇಶ್ವರನ ಹೃದಯದಿಂದ ವಚನಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರ ಜೀವನವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವದು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿರುವದು. ಯಾಕಂದರೆ ಜೀವನವಿದ್ದಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ದಂತೆ ಜನಜೀವನವಿರುವದು. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಹೊರಬೇಕಾದರೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯವುಂಟಾಗಿ ಜೀವನ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನೂ, ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳನ್ನೂ, ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನೂ ಅರಿತುಕೊಂಡು ಉದರ ನಿರ್ವಾಹದ ಸಮಸ್ಯವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಉಂಡುಂಟ್ಟು ಸುಖದಿಂದ ಒಂದು ತರದ ಆನಂದಮಯವಾದ ಮಾದರಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದು. ಹೀಗೆ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಹೊರಟು ಅದನ್ನು ಓದಿ ತಿಳಕೊಂಡ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿನ ಅಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲ ದೂರಾಗಿ ಅವರೂ ಕೂಡ ಸುಖಮಯವಾದ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುವರು. ಅಂದರೆ ಮೊದಲು ಜನಜೀವನದ ಪ್ರಭಾವವು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲಾಗುವದು. ಮತ್ತು ಆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವವು ಜನಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಆಗುವದು. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಇದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಬಸವೇಶ್ವರನೂ ಮತ್ತು ಆತನಿಂದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಪಡೆದ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರೂ ಕೂಡಿ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಜನರ ನಿಜವಾದ ಸುಖದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಹಗಲಿರಳೂ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿಂದ ವಚನಗಳು ಹೊರಟವು. ಮತ್ತು ಇವುಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಜಂಗಮರು ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ತಂಬೂರಿಯ ಮೇಲೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಹೋದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಆಗ ವೀರಶೈವ ಮತವು ಭರದಿಂದ ಹಬ್ಬಿತಲ್ಲದೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಜನರ ನಡೆ ನುಡಿಗಳು ಚನ್ನಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸಿದವು. ಮತ್ತು ಬಸವೇಶ್ವರನೂ ಅವನ ಅನುಯಾ

ಯಿಗಳೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಜನಜೀವನವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಿದರು. ಮೊದಲು ಅವರು ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಆದರ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪುರುಷರ ಸರಿಸ ಮಾನವಾದ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೂಜ್ಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ವತಃ ಒಂದು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಜೀವಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವದು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ''ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ''ವೆಂಬ ನೂತನ ತತ್ವದಂತೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೀಳು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಪವಿತ್ರ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹಿತಕರ ವೆಂದು ತಿಳಿದು ಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ಜನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೇ ದೇವರೆಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ಮೂಢಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಮೂಢ ರೂಢಿಗ ಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದರು. ಇದಲ್ಲದೆ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ ನೀಚ ಕುಲಗಳಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಹೊಲೆಯರ ಒಂದು ಮಿಶ್ರವಿವಾಹವನ್ನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಿಂದ ಅವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯ ದೋಷಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರವಾದ ಒಂದು ಸಮಾಜ ಮಂದಿ ರವನ್ನೇ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದರು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನೂರಾರು ವಚನ ಕಾರರು ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡು ಸಾವಿರಾರು ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ರಚಿಸಿದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೋಡುವಾ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆತನು ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಅನುಭವದ ಮಾತುಗಳೇ ಇರುವವು. ತನಗೆ ಈ ಸಂಸಾ ರವು ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಅದರ ಎಡರುತೊಡರುಗಳು ಯಾವವು? ಅವುಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೇಗೆ ದಾಟಬೇಕು? ಮತ್ತು ಸಂಕಟಸಮ ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಡೆಯಬೇಕು? ಪರರ ಕೂಡ ಹೇಗೆ ನಡೆಯಬೇಕು? ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣುವದು ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಚನಗಳು ಇರುವವು. ಇದಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ನೀತಿಯ ನುಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನ ಮೇಲಿನ ನಿಜವಾದ ಉತ್ಕಟವಾದ ಭಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪದ ವಚನಗಳು ಅನೇಕ ತುಂಬಿರುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ವೀರಶೈವ ಸಾಂಪ್ರದಾ ಯದ ಪ್ರಕಾರ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳು ಅಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕೂಡ ಸಮ

ರಸ ಹೊಂದಲಿಕ್ಕೆ ಆರು ಸೋಪಾನಗಳು. ಭಕ್ತ, ಮಹೇಶ, ಪ್ರಸಾದಿ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ, ಶರಣ ಮತ್ತು ಐಕ್ಯ ಇವುಗಳ ಸಂಬಂಧ ಎಷ್ಟೋ ವಚನಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಸ್ವಮತಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಪಾಲಿಸತಕ್ಕ ಹಿತೋಪದೇಶದ ಅನೇಕ ಮಾತುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯದ ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ವಚನಗಳು ಈ ಜಗತ್ತಿನೊಳಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ವೀರಶೈವ ತತ್ವಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ - ಕರ್ಮ ಈ ಮೂರೂ ಯೋಗಗಳ ಸಂಯೋಗವಿರುವದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ವಚನಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕರ್ಮ ಯೋಗಗಳಿಗಿಂತ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರನು ರಚಿಸಿದ ವಚನಗಳ ಶೈಲಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಚಿಸುವದು ಅವಶ್ಯವು. ಈತನ ವಚನಗಳು ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಈತನ ವಚನಗಳು ತೀರ ದೊಡ್ಡವು ಇರುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಸಣ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಓದಿದರೆ ಅರ್ಥವು ಕೂಡಲೆ ಹೊಳೆದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಹೊಸ ವಿಚಾರವು ಇರುತ್ತದೆ. ಇವು ಅನುಭವದ ನುಡಿಗಳಿದ್ದು ಒಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಅದನ್ನೇ ವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡಿ ಒರೆಯುವ ಹಾಗೆ ಸುಂದರವಾದ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುತ್ತವೆ. ಹಿಂದಿನವರು ಏನಾದರೂ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಸೂತ್ರರೂಪಗಳಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥವೇ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮೇಲಿನ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯು ಯಾವದು? ಓದದೆ ಬಿಡತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಯು ಯಾವದು? ಎಂದು ತಿಳಿಯುವದು ಕಠಿಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಓದುವವರಿಗೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಅವುಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಚನಗಳು ಹಾಗಲ್ಲ. ಹೇಳತಕ್ಕ ಮಾತುಗಳು ಸರಳವಾದ, ಸರಸವಾದ, ಮೃದುಮಧುರವಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಒಂದೆರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಅದರ ತಿರುಳೂ ಹುರುಳೂ ತಟ್ಟನೆ ಹೊಳೆದು ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಮುದ್ರೆಯೊತ್ತಿದಂತೆ

ಆಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಆಳವಾದ ಅಭ್ಯಾಸವು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಜ್ಞಾನವು ಇರದಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆ ಯಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಕರಣ, ಅಲಂಕಾರ, ಛಂದಸ್ಸು ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಪಾಂಡಿತ್ಯವೂ ಬೇಡ. ಆದರೆ ಓದಬೇಕೆನ್ನುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಶೆಯಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಮತ್ತು ಒಮ್ಮೆ ಓದಿದರೆ ಸಾಕು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡದ ಉದ್ದವಾದ ಕಠಿಣ ಪದ್ಯಗಳಂತೆ ಪ್ರಯಾಸಪಟ್ಟು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳನ್ನು ಓದಹಿಡಿದಂತಾತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದುತರದ ಉಚ್ಚತರಗತಿಯು ಆತ್ಮಾನಂದವು ಉಂಟಾಗಿ ಧೈರ್ಯ, ಸಾಹಸ, ಉತ್ಸಾಹಾದಿ ಗುಣಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅಜ್ಞಾನವು ದೂರಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಓದಬೇಕೆನ್ನುವ ಆಶೆಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವ ಸುಂದರವಾದ ಉಪಮೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯು ಸೊಗಸು ಇಲ್ಲಿ ಚನ್ನಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೇ ಗಹನವಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಕೂಡ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಇರುವದು ವಚನಗಳ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು. ವೇದ, ಆಗಮ, ಉಪನಿಷತ್ತು ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಕೇವಲ ಪಂಡಿತರಿಗಲ್ಲದೆ ಉಳಿದವರಿಗೆ ಅವುಗಳ ಗಂಧವೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಂದಮೇಲೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಸುಲಭವಾದ ತಿಳಿಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಅನುಭವದೊಂದಿಗೆ ವೇದವೇದಾಂತದ ಸಾರವನ್ನು ಹೇರಿಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ಇದಲ್ಲದೆ ಮೊದಲಿನ ಕವಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಮೊರೆ ಹೋಗುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂತಹ ಗಹನವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಕುರಿತು ಬರೆಯಬಹುದು. ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತದಷ್ಟೇ ಶಕ್ತಿಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವವೆಂಬದನ್ನು ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟನು. ಈ ವಚನಗಳು ಸಾದಾ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕಾವ್ಯಮಯವಾದ ಪದ್ಯಗಳಂತೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಇವುಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ ಸ್ವರಮಾಧುರ್ಯವು ಸಹಜವಾಗಿ ಹೊರಡುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಇವು ಆಧುನಿಕ ಗದ್ಯದ

ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ತಳಹದಿಯಾಗಿರುವವು ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಇಡೀ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವದು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಅಪೂರ್ವವಾದುದು. ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕೇವಲ ಮನೋಹರವಾದ ಶೈಲಿ, ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಬರೆದ ಕಟ್ಟು ಕತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಉತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ಸುಖವನ್ನೂ ಶಾಂತಿಯನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸುವದು. ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವೂ, ಧರ್ಮವೂ, ಪ್ರೇಮವೂ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ, ಸೌಂದರ್ಯವೂ ಅಡಗಿರುವದರಿಂದ ಇವುಗಳು ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವವು. ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಿಶಾಲ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವೆವು. ಅವನ ಸರಳ ಜೀವನ, ಸತ್ಯವರ್ತನ, ಸದಾಚಾರ, ವಿಚಾರ-ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ. ಎಲ್ಲ ಜನರಲ್ಲಿ ಸರಿಸಮಾನ ಪ್ರೇಮ ಮತ್ತು ಸತ್ಯವೇ ಸೌಂದರ್ಯ. ಸೌಂದರ್ಯವೇ ಸತ್ಯವೆನ್ನುವದನ್ನೂ ಇವನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಚನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಬಹದು. ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳು ಮಾಡಬಲ್ಲವು. ಇವುಗಳನ್ನು ಓದುವದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಪ್ರಭಾವವು ಮನುಷ್ಯನ ಮೇಲೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಆಗುವದು. ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವವು ಬಲವತ್ತರವಾಗಿದ್ದು ಜನರ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ಮಾರ್ಪಾಡು ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗುವದು. ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳನ್ನು ನಾವು ಓದುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆನಂದವುಂಟಾಗುವದು. ಮತ್ತು ಒಂದು ತರದ ನೈತಿಕ ಬಲವೂ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವೂ ಉಂಟಾಗಿ ಜೀವನದ ಎಡರುತೊಡರುಗಳನ್ನು ಆನಂದದಿಂದಲೂ, ಧೈರ್ಯದಿಂದಲೂ, ಸಮಾಧಾನದಿಂದಲೂ ದಾಟುವೆವು. ಮತ್ತು ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಖ, ಶಾಂತಿ, ಸಮಾಧಾನಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿದ್ದು ಜನರಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನೇ ಬಯಸಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾದಾಗ ಈ ವಚನಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ನಿಜವಾದ ಸಮಾಧಾನವು ದೊರೆತು ಜೀವನದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ನೆರವೇರಿಸುವೆವು. ಮತ್ತು

ಪ್ರತಿದಿನ ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಹೊಸ ಹೊಸ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಆನಂದ ಮಯ ಮತ್ತು ಸುಖಮಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಾಳುವೆವು. ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವವು ಇದೇ.

ಬಸವೇಶ್ವರನ ಉದ್ದೇಶವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡ ಬೇಕು, ಮುಂದೆ ಒಳ್ಳೇ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವಕನೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆಯಬೇಕು, ಎಂದು ಇದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜನಜೀವನದ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ನಿವಾ ರಣೆ ಮಾಡುವಾಗ ಕನ್ನಡದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಯು ಆತನಿಂದ ಸಹಜ ವಾಗಿಯೇ ಆಯಿತು. ಮತ್ತು ಆತನ ವಚನಗಳು ಯಾವ ಸಾಹಿತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆಯನ್ನು ವಿಶೇ ಷವಾಗಿ ಮಾಡಿದವರು ಜೈನ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಪನು, ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು. ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವಾಗ ಪಂಪನ ಯುಗವೆಂದೂ, ಬಸವ ಯುಗವೆಂದೂ ಮತ್ತು ಕುಮಾರವ್ಯಾ ಸನ ಯುಗವೆಂದೂ ವಿಭಾಗಿಸುವ ರೂಢಿಯುಂಟು. ಹೀಗೆ ಬಸವೇಶ್ವ ಶ್ವರನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಯುಗ ಪುರುಷನಾಗಬೇ ಕಾದರೆ ಅವನು ಮಾಡಿದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆಯು ಅಮೋಘವಾ ದದ್ದೆಂದು ಹೊಳೆಯದೆ ಇರಲಾರದು. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಉಳಿದ ಕವಿಗ ಳಂತೆ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಯಾವ ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದವನಲ್ಲ. ಸಾವಿರಾರು ಪುಟಗಳು ತುಂಬುವ ಹಾಗೆ ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದವನಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಸ್ವರೂಪ ಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಯಾವ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಬರೆದವನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಚಾರ ತರಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಯಿಂದ ವಚನ ರೂಪದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಭಾವಗೀತೆಗಳಾದ ಇವು ಇಡೀ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವವಾದ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಓಜಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಜ್ಞಾನ ಭಾಂಡಾರಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಏನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಬೇರೆ ಕಾವ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ, ಈ ವಚನಗಳಿಂದಲೇ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ್ಲಿರುವ ದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಕೇವಲ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಬಸ

ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಒಂದು ಸ್ಥಾನವುಂಟು. ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿನ ಮಹಾಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಒಬ್ಬನಿದ್ದಂತೆ ಜಗತ್ತಿನ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವನೊಬ್ಬನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮಾದರಿಗಾಗಿ ಆತನ ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ದೇವನೊಬ್ಬ, ನಾಮ ಹಲವು. ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆಗೆ ಗಂಡನೊಬ್ಬ. ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆರಗಿದೊಡೆ ಕಿವಿ ಮೂಗ ಕೊಯ್ಯುವನು. ಹಲವು ದೈವದ ಎಂಜಲ ತಿಂಬವರನೇನೆಂಬೆನಯ್ಯ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ!

ಹುತ್ತವ ಬಡಿದಡೆ, ಹಾವು ಸಾಯಬಲ್ಲುದೇ ಅಯ್ಯ? ಘೋರ ತಾಪವ ಮಾಡಿದಡೇನು? ಅಂತರಂಗ ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದವರನೆಂತು ನಂಬುವನಯ್ಯ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ?

ಕಳಬೇಡ, ಕೊಲಬೇಡ, ಹುಸಿಯ ನುಡಿಯಲುಬೇಡ, ಮುನಿಯಬೇಡ, ಅನ್ಯರಿಗೆ ಅಸಹ್ಯಪಡಬೇಡ, ತನ್ನ ಬಣ್ಣಿಸಬೇಡ, ಇದಿರ ಹಳಿಯಲು ಬೇಡ. ಇದೇ ಅಂತರಂಗ ಶುದ್ಧಿ, ಇದೇ ಬಹಿರಂಗ ಶುದ್ಧಿ. ಇದೇ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲ-ಸಂಗಮ-ದೇವನನೊಲಿಸುವ ಪರಿ.

ಎನಗಿಂತ ಕಿರಿಯರಿಲ್ಲ. ಶಿವಭಕ್ತರಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯರಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಪಾದ ಸಾಕ್ಷಿ, ಎನ್ನ ಮನ ಸಾಕ್ಷಿ. ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ ಎನಗಿದೇ ದಿಬ್ಯ.

ಎನ್ನ ಚಿತ್ತ ಅತ್ತಿಯ ಹಣ್ಣು ನೋಡಯ್ಯ. ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ಏನೂ ಹುರುಳಿಲ್ಲವಯ್ಯ. ಪ್ರಪಂಚಿನ ಡಂಬಿನಲ್ಲಿ ಎನ್ನನೊಂದು ರೂಪು ಮಾಡಿ, ನೀವಿರಿಸಿದಿರಯ್ಯಾ ಕೂಡಲ-ಸಂಗಮದೇವ.

ಶೂಲದ ಮೇಲಣ ಭೋಗವೇನಾದರೇನೋ? ನಾನಾ ವರ್ಣದ ಸಂಸಾರ ಹಾವ ಹಾವಾಡಿಗನ ಸ್ನೇಹದಂತೆ. ತನ್ನಾತ್ಮವೇ ತನಗೆ ಹಗೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಬಿನ್ನಾಣವುಂಟೇ, ಮಹಾದಾನಿ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ?

ಕೊಲ್ಲುವನೇ ಮಾದಿಗನು, ಹೊಲಸು ತಿಂಬುವನೇ ಹೊಲೆಯ. ಕುಲವೇನೋ, ಅವಂದಿರ ಕುಲವೇನೋ? ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಲೇಸನೇ ಬಯಸುವ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣರೇ ಕುಲಜರು.

ಕಲ್ಲನಾಗರ ಕಂಡರೆ ಹಾಲನೆರೆ ಎಂಬರು, ದಿಟದ ನಾಗರ ಕಂಡರೆ ಕೊಲ್ಲೆಂಬರಯ್ಯ! ಉಂಬ ಜಂಗಮ ಬಂದರೆ ನಡೆ ಎಂಬರು, ಉಣ್ಣದ

ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಜೋನವ ಹಿಡಿ ಎಂಬರಯ್ಯಾ! ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣರ ಕಂಡು ಉದಾಸೀನವ ಮಾಡಿದರೆ ಕಲ್ಲುತಾಗಿದ ಮಿಟ್ಟೆಯಂತಪ್ಪರಯ್ಯಾ.

ವಚನದಲ್ಲಿ ನಾಮಾಮೃತ ತುಂಬಿ, ನಯನದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮೂರುತಿ ತುಂಬಿ, ಮನದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ನೆನಹು ತುಂಬಿ, ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿ ತುಂಬಿ, ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ, ನಿಮ್ಮ ಚರಣಕಮಲದೊಳಗಾನು ತುಂಬಿ.

ದೇವಲೋಕ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವೆಂಬುದು ಬೇರಿಲ್ಲ ಕಾಣಿರೋ. ಸತ್ಯವ ನುಡಿವುದೇ ದೇವಲೋಕ; ಮಿಥ್ಯವ ನುಡಿವುದೇ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕ. ಆಚಾರವೇ ಸ್ವರ್ಗ; ಅನಾಚಾರವೇ ನರಕ; ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ ನೀವೇ ಪ್ರಮಾಣ.

ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವೆಂಬುದು ಕರ್ತಾರನ ಕಮ್ಮಟವಯ್ಯಾ. ಇಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲುವರು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಲ್ಲುವರಯ್ಯಾ. ಇಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲದವರು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಲ್ಲರಯ್ಯಾ, ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳೆಂಬುವು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟ ಕಂಡಿರೆ. ಅಯ್ಯಾ ಎಂದಡೆ ಸ್ವರ್ಗ, ಎಲವೊ ಎಂದಡೆ ನರಕ. ದೇವಭಕ್ತ ಜಯ ಜಯ ಎಂಬ ನುಡಿಯೊಳಗೆ ಕೈಲಾಸವಿಹುದು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ.

ನೆಚ್ಚಿದೆನೆಂದರೆ, ಮೆಚ್ಚಿದೆನೆಂದರೆ, ಸಲೆ ಮಾರುವೋದೆನೆಂದರೆ, ತನುವನಲ್ಲಾಡಿಸಿ ನೋಡುವೆ ನೀನು, ಮನವನಲ್ಲಾಡಿಸಿ ನೋಡುವೆ ನೀನು, ಧನವನಲ್ಲಾಡಿಸಿ ನೋಡುವೆ ನೀನು, ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಂಜದಿದ್ದರೆ, ಭಕ್ತಿ ಕಂಪಿತ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ.

ದಯವಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮವಾವುದಯ್ಯಾ? ದಯವೇ ಬೇಕು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ. ದಯವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವಯ್ಯಾ. ಕೂಡಲಸಂಗಯ್ಯನಂತಲ್ಲದೊಲ್ಲನಯ್ಯಾ.

ಭಕ್ತವಿಜಯಂ.

(ಲೇಖಕ:— ಬುದ್ಧಯ್ಯಸ್ವಾಮಿ ಪುರಾಣಿಕ ಧಾರವಾಡ)

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮಹಿಪತಿ ಎಂಬವನು ಬರೆದಿರುವನು. ಇವನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿ ಮತ್ತು ಸತ್ಪುರುಷನಾಗಿರುವನು. ನಗರ ಜಿಲ್ಹೆಯೊಳಗಿನ ರಾಹುರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯ ತಾರಾಬಾದ ಎಂಬುದು ಇವನ ವಾಸಸ್ಥಳವು. ಇವನು ಕಾಂಬಳೆ ಈ ಉಪನಾಮದ ದೇಶಸ್ಥ ಋಗ್ವೇದಿ ವಸಿಷ್ಠ ಗೋತ್ರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೆ ೧೬೩೭ರಲ್ಲಿ ಇವನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಇವನ ವಯಸ್ಸಿನ ೧೬ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ ತಂದೆಯು ತೀರಿದ್ದರಿಂದ ಸಂಸಾರದ ಎಲ್ಲ ಭಾರವು ಇವನ ಮೇಲೆಯೇ ಬಿದ್ದಿತು. ತಂದೆಯು ಜೀವಿಸಿರುವಾಗಲೆ ವಾರಕರಿಯಾಗಿ ಪಂಢರಪುರದ ವಾರಿಯನ್ನು ಈತನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ತಾರಾಬಾದದಿಂದ ಆರು ಮೈಲಿನ ಮೇಲಿರುವ ತಾಂಭೇರವೆಂಬ ಊರಿನ ಶೋರೋಪಂತನು ಈತನ ಶಿಕ್ಷಾ ಗುರುವಾಗಿದ್ದನು.

ತಂದೆಯು ತೀರಿದ ಮೇಲೆ ಈತನು ಕುಲಕರಣಿಕೆಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಸಂಸಾರ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಸರಕಾರೀ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥರೊಡನೆ ಮನಸ್ತಾಪ ಉಂಟಾದದ್ದರಿಂದ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯನ್ನು ವಿಠ್ಠಲನ ಚರಣದ ಮೇಲಿರಿಸಿ ಇಂದಿನಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ಈ ಗ್ರಾಮವೃತ್ತಿಯ ಬರಹವನ್ನು ಬರೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂದು ಈತನು ಘೋರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಈ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗನುಸರಿಸಿ ಇವನ ವಂಶಜರಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಇಂದಿಗೂ ಇದೇ ರೀತಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಭಜನಾದಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ನಡೆದಾಗಲೆ ಈ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆಯ ವಿಚಾರವು ಈತನಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿತು. "ನಾಮದೇವನ ಶತಕೋಟಿ ಅಭಂಗ ರಚನೆಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ಉಳಿದದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ನಾನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿದೆ, ಈಗ ನೀನು ಸಂತ ಚರಿತ್ರೆಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು" ಎಂದು ತುಕಾರಾಮನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನೇ ಗುರೂಪದೇಶವೆಂದು ತಿಳಿದು ಮಹಿಪತಿಯು ಸಂತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲುದ್ಯುಕ್ತನಾದನು. ಆಗ ಅವನು ೫೦ ವರ್ಷದ ವಯಸ್ಸಿನವನಾಗಿದ್ದನು.

ಸಂತ ಜನರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಬೇಕಾದರೆ ತನಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ ನಾಭಾಜಿ ಹಾಗು ಉದ್ಧವ ಚಿದ್ಘನ ಇವರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಈತನು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ ಗ್ರಂಥರಚನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿರಬೇಕೆಂದು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪೀಠಿಕೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಮಹಿಪತಿಯ ಮೊದಲಿನ ಹಲವು ಸಂತಚರಿತ್ರೆಗಳು ಮೇಲಿನ ಉಭಯತರ ಗ್ರಂಥಗಳೊಳಗಿನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನೇ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ನಾಮದೇವ, ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಾದಿ ಸಂತರ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ವರೆಗೆ ಬಂದನಂತರ ನಾಭಾಜಿ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯದ ಸಂಗತಿಗಳು ದೊರೆಯಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತ್ತಕಡೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಬರೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹನ್ನೆರಡರಿಂದ ಹದಿನೈದು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ನಾಮದೇವನ ತೀರ್ಥಾವಳಿಯ ಗ್ರಂಥಾಧಾರದಿಂದ ಬರೆದಿರುವನು. ತೀರ್ಥಾವಳಿಯಲ್ಲಿಯ ಸಂತಜನರು ಮುಗಿದನಂತರ ಈತನು ನಾಭಾಜಿ ಗ್ರಂಥದ ಕಡೆಗೆ ಪುನಃ ಹೊರಳಿದನು. ಮುಂದೆ ೧೬-೧೭ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಮಾಲೆಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಬರೆದನು. ೧೯ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದನಂತರ ದಾಮಾಜಿ ಪಂತ, ಭಾನುದಾಸ, ಮುಂತಾದವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ಭಾನುದಾಸನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗಿದಾಗ್ಗೆ ಅವನ ವಂಶಜರಿಂದ ಅವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಗತಿಗಳು ದೊರೆತವು. ಮುಂದೆ ಬಹಿರಂಭಟ್ಟನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಈತನು ತುಕಾರಾಮನ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದನು. ತುಕಾರಾಮನ ವಿಷಯಕವಾದ ಸಮಗ್ರಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ಶೇಖರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಬಹು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿರುವನು. ಆಮೇಲೆ ಜೋಧಲೆಬೋವಾ, ಗಣೇಶನಾಥ, ಸಂತೋಬಾ ಪವಾರ, ಉದ್ಧವ, ಚಿದ್ಘನ ಮತ್ತು ವಿಸೋಬಾ ಸರಾಫ ಇವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಭಕ್ತವಿಜಯ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೆ ೧೬೮೪ ಚಿತ್ರಭಾನು ನಾಮಸಂವತ್ಸರ ವೈಶಾಖ ವದ್ಯ ದ್ವಾದಶಿಗೆ ಸಮಾಪ್ತಗೊಳಿಸಿದನು. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ೫೭ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿದ್ದು ಓವಿ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೯೯೧೬ ಇರುತ್ತದೆ. ೫೬ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ೫೬ ದೇಶದ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿದ್ದು ೫೭ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥದ ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯು ಮತ್ತು ಫಲಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳಲ್ಪ

ಟ್ಟಿರುವುದು. ಮಹಿಪತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಗತಿಗಳು ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಓದುಗರು ರಾ। ರಾ। ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಚಿತ್ರಾವ ಕೃತ "ಭಾರತವರ್ಷೀಯ ಮಧ್ಯಯುಗಿನ ಚರಿತ್ರಕೋಶ" ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಬಹುದು.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲದ ಅನ್ಯಭಾಷೆಯೊಳಗಿನ ಸುಮಾರು ೧೫೦ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ೭೫೦ ರಗಿಂತಲು ಹೆಚ್ಚು ಸಾರೆ ಬಳಸಿದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಇರುವವು. ಸಲಗಿ ಕಾಕಡ, ನೀರ, ಮಾತ್ರ, ಹೊನ್ನು, ಮೊಟ್ಟೆ, ಆಹೇರ, ಪುಂಡ, ಗೋಣಿ, ತಗಡ, ಕುಪಿ, ತಲಿ, ತೂಕ, ಬರಡ, ಮೀನ, ಬಡಿವಾರ, ಚುಟಕಿ, ಚೋಜ, ರಾಯ, ಸೋಂಗ, ಕಾಸಾವಿಸ, ಪವಾಡ, ಆವಿಗೆ ಕಣಕ, ಕೋಡಬಳಿ, ಛಪ್ಪರ, ಹರಳ, ತಿರುಕ, ಅರಳ, ಪರಾತ, ದಿಂಡ, ಗೊಂಡೆ, ಚಿಂದಿ, ಪಾಟಲಿ, ಕೋರಾನ್, ಹೌದ, ದವನ, ಅಂಬಾರ, ಉಂಡಿ, ಚಟ, ಹರಿಕೆ, ಕಡಬ, ಕಾವಡ, ಹಡಪಿ, ಹಿಲಾಲ, ಮುಶಿ, ಕೈವಾರ ಚಿಟ್ಟ ಇವೇ ಮುಂತಾದವುಗಳು.

ಕನ್ನಡ ತದ್ಭವ ಶಬ್ದಗಳುಃ— ಬಿರುದ, ಅಂಗಿ, ಅಣ, ಕುಂಚಿ, ಪಹುಡಲ, ಬೀದಿ, ಕಳಸ, ಆಡಂಬರ, ಮೇಳ, ಪಸಾರ, ಸಂದುಕ, ಸವತಿ, ಜೋಗವ್ವ, ಸುದ್ದಿ, ದಿವಟಿ, ಕಸಬ, ಮಕರ, ಕಾಗೆ, ಜವ್ವಾದಿ, ಇದರ ಹೊರತಾಗಿ ಪರಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಗಳುಃ— ಶಿಂದಿ, ಕಾಚ, ಪೆಹರಣ, ಗೌಣ, ಡಫ, ಗುಡಗುಡಿ, ತಲಫ, ಪಖಾಲ, ಹವಾಲದಾರ, ವರಾತ, ಬರಚಿ, ಖಿಚಡಿ, ಮುದ್ದಲ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಧಾರಳವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಅಲ್ಲದೆ ಶರಣ, ಪ್ರಸಾದ, ಪುಣ್ಯತಿಥಿ, ಪಾದಪೂಜಾ, ಚರಣತೀರ್ಥ, ಸನ್ನಿಧ, ಅನುಗ್ರಹ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಎಷ್ಟೋ ಶಬ್ದಗಳು ಎಷ್ಟೋಸಲ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತವಿದ್ವಾಗ್ಯೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಲಿಂಗಾಯತರು ತಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವರೋ ಅದೇ ಹೇತುವಿನಿಂದಲೇ ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಆ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರುವನು. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಮುಕ್ತಿಗೆ ಮೂಲಾಧಾರವಾದ ಮತ್ತು ಸಾಧನೀಭೂತವಾದ ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ, ವೈರಾಗ್ಯ ಇವುಗಳು ಹಾಗೂ ಯಾವ

ಹೋರೆಯಿಂದಲೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧವಿಲ್ಲ ಅಂದರೆ ಕಾಯಕ (ಉದ್ಯೋಗ) ದ ಮಹತ್ವ ಮುಂತಾದ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದೊಳಗಿನ ಆದ್ಯ ತತ್ವಗಳ ಅನುಕರಣವನ್ನೇ ಮಾಡಿರುವನು. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಲಿಂಗಾಯತರು ಪ್ರೇತವನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸುವ ಲಿಂಗಾಯತರು ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ವೀರಶೈವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಉದ್ಗಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿರುವುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥಕಾರನ ಕರ್ನಾಟಕಸ್ಥರ ವಿಷಯವಾದ ತಿರಸ್ಕಾರ ಬುದ್ಧಿಯು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಧ್ಯಾಯ ೨೨ ಓವಿ ೧೩೨ ರಿಂದ ೧೩೬ ವರೆಗೆ ಜ್ಞಾನದೇವನ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿತತ್ವಾಮೃತ ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಮಚ್ಛೇಂದ್ರ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಅನುಮಾನ ಹೊರಡುವುದು.

ಹಿಂದಕ್ಕೆ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಾಥಪಂಥದ ಶೈವ ಜನರು ಬಂಗಾಲದೊಳಗಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿದಾಗ್ಗೆ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ, ಪಂಡರಪುರ, ಕೊಲ್ಹಾಪುರ, ಮಂಗಳವೇಡೆ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ನಾಥಪಂಥೀ ಗೋರಖನಾಥನನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಪರಾಭವ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನಾಥಪಂಥದ ಪ್ರಗತಿಯು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕುಂಠಿತವಾದಂತೆ ಕಂಡಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸೊಲ್ಲಾಪೂರ, ಕೊಲ್ಹಾಪೂರ, ಸಾತಾರಾ, ರೇಣಾಯಿ, ಮಂಗಳವೇಢೆ, ಮಾಸೂರ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಪರಮಪವಿತ್ರವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೇ ಬಲವಾದ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗಿವೆ. ಆಮೇಲೆ ಗೋರಖನಾಥನು ಶ್ರೀಶೈಲದ ಕಡೆಯಿಂದ ಪುನಃ ಕರ್ನಾಟಕದೊಳಗೆ ನುಗ್ಗುವ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದಾಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವು ಈ ಗೋರಖನನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಪರಾಭವಗೊಳಿಸಿ ಆತನಿಗೆ ಹಠಯೋಗಕ್ಕಿಂತಲು ಶಿವಯೋಗವೇ ಮಿಗಿಲಾದದ್ದೆಂದು ಮನಗಾಣಿಸಿ ಶಿವಯೋಗಸಾಧನದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೇಳಿ ಶಿವಯೋಗಸಾಧಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಇದರ ಸತ್ಯತೆಗಾಗಿ ಚಾಮರಸಕೃತ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ ಮತ್ತು ಎಳಂದೂರ ಹರೀಶ್ವರಕೃತ ಪ್ರಭುದೇವರ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ವಾಚಕರು ನೋಡಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಮೇಲೆ, ಈ ನಾಥಪಂಥದ ಜನರ ವರ್ಚಸ್ಸು ವೀರಶೈವರ ಮೇಲೆ ಬೀಳದೆ ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಈ ನಾಥಪಂಥದ ಜನರೇ ವೀರಶೈವರ ಶಿವಯೋಗ ಸಾಧನ

ಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಈ ಗೋರಖನಾಥನು ಜ್ಞಾನದೇವನ ಮುತ್ಯಾ ಗುರುವಾಗುವನು. ಆದುದ ರಿಂದಲೆ ಜ್ಞಾನದೇವನು ಕೂಡ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ, ಆಚಾರ ಲಿಂಗ, ಗುರುಲಿಂಗ, ಶಿವಲಿಂಗ, ಜಂಗಮಲಿಂಗ, ಪ್ರಸಾದಲಿಂಗ, ಮಹಾ ಲಿಂಗ ಎಂಬ ಷಡ್ವಿಧಲಿಂಗಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವನು. ("ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಕೃತ ಪಂಚೀಕರಣ" ಪುಟ ೪೩, ೪೪, ಓವಿ ೨-೧೦ ವರೆಗೆ) ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಾಥಪಂಥದಿಂದಲೇ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ವಾರಕರೀಪಂಥವಾದರೂ ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಲಿಂಗವಂತ ಧರ್ಮದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವೇ ಆಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ಇದು ಅಲ್ಲದೆ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮತತ್ವಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವವು.

ವಿಷಯ	ಭಾಗ	ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಶ್ಲೋಕ.	ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿ ಓವಿ.
೧ ವೀರಶೈವಾಚರಣೆ	೩	೧೦	೮೭-೯೨
೨ ಕಾಪಡಿಮಹೇಶ	೬	೧೦	೧೫೩
೩ ಲಿಂಗಾಂಗ	೬.	೧೫	೩೦೫
೪ ಸತಿಪತಿಭಾವ	೧೨	೧೪	೧೫೬

ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೪೭೯ ರ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾ ಟಕದಲ್ಲಿ ವಲ್ಲಭಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಪಂಡರಪುರದ ವಾರಕರಿಯು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ಮೇಲೆ ಶುದ್ಧಾದ್ವೈತಪರವಾಗಿ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದನು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಾರಕರೀಪಂಥವು ನಾಮ ಶೇಷವಾಗುವ ಸಂಭವವಿತ್ತು. ಅದು ಹೇಗಂದರೆ ೧೫ನೇ ಶತಮಾನ ದಲ್ಲಿ ಯುರೋಪಖಂಡದೊಳಗೆ ಪ್ರೊಟೆಸ್ಟಂಟ ಧರ್ಮದ ಉದಯವಾ ದನಂತರ ಅವರು ರೋಮನ್ ಕೆಥೋಲಿಕ್ ಧರ್ಮದೊಳಗಿನ ಕೆಲವು ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತೋರಿಸಲುದ್ಯುಕ್ತರಾದ್ದರಿಂದ ರೋಮನ್ ಕ್ಯಾಥೊಲಿಕ್ ಧರ್ಮದವರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಾರದೆಂದು ಬಗೆದು ಸ್ಪೇನದಲ್ಲಿ ಕೌಂಟರರಿಫರಮೇಶನ್ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಪ್ರೊಟೆಸ್ಟಂಟದ ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ರೋಮನ್ ಕೆಥೋಲಿಕ್ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ನಾಥಪಂಥದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ವಾರಕರಿಪಂಥದ

ಹಲವು ಜನರು ವೀರಶೈವರ ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಅಡಕಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇರಲಿ. ೧೬ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಇಂದಿನ ವರೆಗೂ ಅನೇಕಾನೇಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹೋರಾಟಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಡೆದಾಗ್ಯೂ ಈ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಪುರುಷನ ಒಂದು ಕೂದಲೆಳೆಯಾ ದರೂ ಕೊಂಕಲಿಲ್ಲ.

ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ "ಅಪೀ ವಾ ಯಶ್ಚಾಂಡಾಲೊ ಶಿವ ಇತಿ ವಾಚ್ಯಂ। ತೇನಸಹವಸೇತ್ ತೇನಸಹವಿಶೇತ್ ತೇನಸಹಭುಂಜಯಾತ್"॥ ಅಂದರೆ ಚಾಂಡಾಲನಾದ ಶಿವಭಕ್ತನ ಸಂಗತ ಭೋಜನಾದಿ ಸಕಲ ಒಳಕೆಗ ಳನ್ನು ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕೆಂತಲೂ ಮತ್ತು ಆತನೇ ಕುಲಜ ನೆಂತಲೂ ಉಪನಿಷತ್ ವಾಕ್ಯವಿದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ "ಭಕ್ತಃ ಶಿವಃ ಶಿವೋಭಕ್ತಃ ಸದ್ಭಕ್ತಃ ಕೇವಲಂ ಶಿವಃ।ಆಧಾರ ಸಹಿತೋ ಭಕ್ತಃ ನಿರಾ ಧಾರಾಃ ಸದಾಶಿವಃ॥ ಈ ಶ್ರುತಿ ವಾಕ್ಯದಂತೆ ಮತ್ತು ಮಮಭಕ್ತೋ ಮಮಾಧಿಕಃ ಈ ಆಗಮವಾಕ್ಯದಂತೆ ಮತ್ತು "ಭಕ್ತಾಂಚಯಾಥೂಳಿ ಭಗವಂತ ಲೋಳಿ" ಈ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ • ಸಂತರ ವಚನದಂತೆ ಭಗವಂತನಕಿಂತಲೂ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದು ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಿದೆ. ಹೀಗಿರುತ್ತಿರಲು ಮಹಿಪತಿಯು ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪರಮಾ ತ್ಮನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ಸಂಕಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಉದ್ಧಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ತಾನು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆ ಸಹಕುಟುಂಬವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಕಟ ನಾಗಿ ಜಾತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೋಡದೆ ಭಕ್ತರಗೂಡ ಊಟಮಾಡಿ ಹೋದಂತೆ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನು; ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಾರ ಕರಿಗಳು ಶೂದ್ರ ವಾರಕರಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಡಂತೆ ಒಂದಾದರೂ ಉದಾಹರಣೆ ಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಭಕ್ತೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ, ಅತಿಶೂದ್ರ, ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ, ಪ್ರಾಣಿ, ಕೀಟಕ, ದಶಾವತಾರದೊಳಗಿನ ಯಾವದೊಂದು ರೂಪು, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪಕ್ಷಿವಾಹನ, ಇಲ್ಲವೆ ಸಂತಸಖುಬಾಯಿ ವೆಶೆಯಿಂದ ಮೋಹಿನೀ ರೂಪ ಧರಿಸಿದಂತೆ ಸ್ತ್ರೀ ರೂಪ ಧಾರಣ ಮಾಡಿದ ಅಸಂಖ್ಯ ಉದಾ ಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನು; ಆದರೆ ಶೂದ್ರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ಒಂದೂ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ವಾರಕರಿಗಳಾಗಿ ಪಂಡರಿನಾಥನ ಭಜ

ನೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೊಂದು ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ಶೂದ್ರನು ಶೂದ್ರನೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಆಗಿ ಉಳಿವನು ಎಂಬ ಮತಿತಾರ್ಥವು ಈ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀರಂಗಂ ಮತ್ತು ವೆಂಕಟಗಿರಿ (ಮದ್ರಾಸ ಇಲಾಖೆ) ಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ಗುಡಿಯ ಆವಾರಿನಲ್ಲಿ ಜಾತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೋಡದೆ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ವೈಷ್ಣವ ಜನರು ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆ ಎನ್ನದೆ ತಿಂದು ಆವಾರದ ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಕ್ಷಣವೆ ಪುನಃ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಾತ್ಯಾದಿಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ಆಚರಿಸುವಂತೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ರಿಶ್ಚನ್‌ನಾಗಿಯೂ ಶೂದ್ರನು ಶೂದ್ರ ಕ್ರಿಶ್ಚನ್‌ನಾಗಿಯೂ ಉಳಿವಂತೆ ಈ ವಾರಕರಿ ಪಂಥದ ಜನರಾದರೂ ತಾಳಮೃದಂಗಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಮುಖದಿಂದ ವಿಠ್ಠಲ, ವಿಠ್ಠಲ, ಇಲ್ಲವೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹರಿ ಎಂದು ಅನ್ನುತ್ತ ಭಜನೆ ಮಾಡುವಾಗ್ಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಚಮತ್ಕಾರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮೆಲ್ಲರೊಳಗೆ ಸಮಾತಾಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸುವರಲ್ಲದೆ ಭಜನಾಕಾರ್ಯವು ಮುಗಿದನಂತರ ಶೂದ್ರನು ಶೂದ್ರನಾಗಿಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿಯೇ ಉಳಿವನು. ಇವರಲ್ಲಿ ಅನ್ನೋದಕಾದಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳೇ ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧದ ಮಾತಂತೂ ದೂರೇ ಉಳಿಯಿತು.

ಭಕ್ತಿ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಉಪಾಸ್ಯ ದೇವರೇ ಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವೇನೂ ಇಲ್ಲ! ಆದರೆ ಅವ್ಯಭಿಚಾರಿಣಿಯ ಭಕ್ತಿಯ ದೆಶೆಯಿಂದ ಸದ್ಭಕ್ತನಿಗೆ ಒಬ್ಬನೇ ದೇವರು ಬೇಕಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹಿಪತಿಯು ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಮುಖ್ಯ ದೈವತವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ತಾನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಪಕ್ಷದ ಮಂಡನಾರ್ಥವಾಗಿ ಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳ ಅವಹೇಳನ ಮಾಡುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲವು. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ನೋಡಲಾಗಿ ಗ್ರಂಥಕಾರನಲ್ಲಿ ಪರಧರ್ಮಸಹಿಷ್ಣುತೆಯು ಶೀರ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಯ ೪೧ ಓವಿ ೫೬.೧೦೧ ವರೆಗೆ ಶುದ್ಧ ಸಾಂಪ್ರದಾಯದ ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮನನ್ನು ಮನದಣಿ ನಿಂದಿಸಿ ಅವ್ಯವಹಾರ್ಯ, ಅಮಾನುಷ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರು ಒಪ್ಪದಂಥ ಒಂದು ಉದಾಹರ

ಣೆಯನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಆದರೆ ಮಹಿಪತಿಯು ತಾನು ವಾರಕರಿ ಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ತನಗೆ ತುಳಸೀ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಯಾರು ಕೊಟ್ಟರು? ವಾರಕರಿ ಜನರ ಮೂಲ ಗುರು ಯಾರು? ಮತ್ತು ಇವತ್ತಿನ ಮಿತಿಗೆ ವಾರಕರಿಯಾಗುವ ಯಾವತ್ತರು ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ತುಳಸೀ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಯಾರಿಂದ ಪಡೆವರು? ಆ ಅವಾಸೇಕರ ಮಹಾರಾಜರು ಶುದ್ಧ ಸಾಂಪ್ರದಾಯದ ಲಿಂಗಾಯತರೇ ಇದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕವಿಯು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ಣಿಸದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಮರೆ ತಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ದಾಸ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವ ದೊಡ್ಡವನು ಭಕ್ತ ಸಣ್ಣವನು ಎಂಬ ಭಾವ ನೆಯು ಸದಾ ಸರ್ವದಾ ಜಾಗ್ರತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಸೇವ್ಯ ಸೇವಕ ಭಾವಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಭಕ್ತೋದ್ಧಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅನೇಕ ವಿಚಿತ್ರ ರೂಪುಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತರ ಸಂಕಟ ನಿವಾರಣೆ ಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತವಿದೆ. ಇಂಥ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ರಾಮಾವತಾ ರದಲ್ಲಿ ಮಾರುತಿಯು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದ್ದು ಸರ್ವಶ್ರುತವಿದೆ. ಇದರ ಮುಂದಿನ ಮೆಟ್ಟಲು ಸಖ್ಯ ಭಕ್ತಿಯದು. ಈ ಸಖ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವ ಮತ್ತು ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಇರುವುದು. ಅಂದರೆ ಕೇವಲ ಅದ್ವೈತ ಭಾವನೆಯು ಭಕ್ತನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪ್ರಬಲವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಂಥ ಕೀಳ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದರೂ ಅದರಿಂದ ಭಕ್ತನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ ಚ್ಯುತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಸಖ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವ ಮತ್ತು ಭಕ್ತರೊಳಗೆ ಭೇದ ಭಾವವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದು ದಾಸ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು.

ಇಂಥ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನು ಆಚರಿಸಿದು ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತವಿದೆ. ಸಖ್ಯ ಭಕ್ತಿಯೊಳಗೆ ದೇವ ಮತ್ತು ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಸರಿ ಸಮಾನತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ದೇವರ ಪವಾಡಗಳ ಮಹತ್ವವು ಸದ್ಭಕ್ತ ನಿಗೆ ಏನೂ ಅನ್ನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಪವಾಡಗಳ ಮಹತ್ವವು ಕೇವಲ ದಾಸ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ತೋರುವುದು. ಆದುದರಿಂದಲೆ ಮಹಿಪತಿಯು ತನ್ನ ದ್ವೈತಭಾವನೆಗನುಸರಿಸಿ ವೈಷ್ಣವ ದೇವರ ಅನೇಕ ವಿಚಿತ್ರ ಪವಾ ಡಗಳನ್ನು ಹಾಡಿರುವನು. ಮಾನವೀಸ್ವಭಾವಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಈ ಪವಾ ಡಗಳ ಮಹತ್ವಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ಭಕ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದರೆ ಅವನ

ಭಕ್ತಿಯು ನಿಷ್ಕಾಮಭಕ್ತಿಯೆನಿಸಲಾರದು. ನಿಷ್ಕಾಮ ಭಕ್ತಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಭಕ್ತನ ಕಣ್ಮುಂದೆ ದೇವನ ಭಕ್ತೋದ್ಧಾರದ ಪವಾಡಗಳೇ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೇ ಅವನಿಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಆತನು ಭಕ್ತಿಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಶರಣ (ಅಂಗ = ಜೀವ) ಸತಿ, ಲಿಂಗ (ಶಿವ = ಬ್ರಹ್ಮ) ಪತಿ, ಎಂದು ಸತಿಪತಿಭಾವದಿಂದ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡುವಂಥ ಲಿಂಗಾಯತರ ಭಕ್ತಿಗೂ ಮಹಿಪತಿಯ ಭಕ್ತಿವಿಜಯದೊಳಗಿನ ದಾಸ್ಯಭಕ್ತಿಗೂ ಭೂವ್ಯಾಕಾಶದಷ್ಟು ಅಂತರವಿದೆ. ಅದು ಹೇಗಂದರೆ ಸತಿಪತಿ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಸತಿಗಿಂತಲು ಪತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂಬ ಭಾವನೆಯು ಸತಿಯೊಳಗೆ ದ್ವೈತಭಾವನೆಯಿಂದ ಇರುವಾಗಲೂ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದರ ಪರ್ಯವಸಾನವು ಉಭಯತರ (ಸತಿಪತಿಗಳ) ಸಾಮರಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಅದ್ವೈತದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು ಶಬ್ದಗಳ ವರ್ಣನೆಗೆ ನಿಲುಕಲಾರದ್ದಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯು ರಾಧಾಕೃಷ್ಣಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅವರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕರೊಳಗೆ ಭಕ್ತಿಪ್ರದರ್ಶನದ ಕಾರ್ಯವು ದೇವ ಮತ್ತು ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಸೇವ್ಯಸೇವಕ ಭಾವವು ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಉಳಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಲಿಂಗವಂತರೊಳಗಿನ ಈ ಸತಿಪತಿಭಾವದ ಆಚರಣೆಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಪರಮಶಿವಯೋಗಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ತಮ್ಮ ಜಗನ್ಮಾನ್ಯವಾದ ಕೈವಲ್ಯ ಪದ್ಧತಿ ಮೊದಲಾದ ಆರುಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವರು. ಈ ವರ್ಣನೆಯು ವಚನಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು.

ಹರಿಹರ ಕವಿಯ ಲಿಂಗವಂತಿಕೆಯ ಐತಿಹ್ಯ.

(ಜೀವನಕಾಲ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.)

[ಲೇ:— ಪಂಡಿತ, ಸ. ಹಾ. ಶಿವಮೂರ್ತಿ]

ಕೀರ್ತಿಶಾಯರಾದ ರಾ|| ಬ|| ನರಸಿಂಹಾಚಾರವರು ಹರಿಹರ ಕವಿಯು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೫ ರಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದು ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಬರೆದರು. ಅಲ್ಲಿಂದೀಚೆಗೆ ಹಲವರು, ಅದನ್ನು ೧೩ನೇ ಶತಕದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೂ ಎಳೆದಿಟ್ಟ ಪ್ರಯುಕ್ತ ತುಂಬಾ ವಾದಗ್ರಸ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮೊನ್ನೆ ಪೆಮೊನ್ನೆ ಶ್ರೀಮಾನ್‌ಗಳಾದ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಮಂಜೇಶ್ವರ ಇವರು— "ಹರಿಹರ ಕವಿಗೆ ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕರಣಿಕ ಸ್ಥಾ[೧]ನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ರಾಜನೆಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೪೧-೧೧೭೩ ರಲ್ಲಿದ್ದ ೧ನೇ ನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನು"—ಎಂಬುದನ್ನು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಬಹಳ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಆದರೆ ಅದೇ ಲೇಖಕರು—"ಹರಿಹರನು ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೧೪೫ ರಲ್ಲಿ[೨] ಹುಟ್ಟಿ, ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೨೧೦-೨೦ ರೊಳಗೆ ಶಿವೈಕ್ಯವಾದನು" ಎಂದು ಊಹಿಸಿರುವುದು ಮಾತ್ರ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವೆವು.

ಹರಿಹರಕವಿಯು ಶಿವಗಣದ ರಗಳೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದಂದು ಲಿಂಗವಂತನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುವಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರದೂ ಒಮ್ಮತವಿದೆ. ಆದರೆ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆವಾಗ ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದನೆಂಬುದು ಇಂದಿನ ಹಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದರೊಳಗೆ ವೀರಶೈವ ಮತೀಯರಾರೂ ಇದುವರೆಗೆ ಸೇರಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಸಮ್ಮತಿಸಿದಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು, ಈ ವಿವಾದದೊಳಗಣ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿ; ಅಥವಾ ಗುಟ್ಟು.

ಟಿ:— ೧ 'ಶರಣಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಪುಟ ೨ ಪುಟ ೩೦೬ ರಲ್ಲಿರುವ 'ಹರಿಹರ-ರಾಘವಾಂಕರ ಕಾಲವಿಚಾರ' ವೆಂಬ ಲೇಖವನ್ನು ನೋಡಿ.

೨ ಅದೇ ಪತ್ರಿಕೆ, ಪುಟ ೩೩೫.

ಇನಿತಲ್ಲದೆ ಪಂಪಾಶತಕವನ್ನೂ ರಚಿಸಿದಾಗ ಹರಿಹರನು ಬ್ರಾಹ್ಮ[೩]ಣನಾಗಿದ್ದನೆಂದು, ಸದರಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳವರ ಮತ್ತೊಂದು ಅತಿ ನವೀನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಹೊರಟಿದೆ. ಇದನ್ನವರು ತಮಗೆ ತಿಳಿವ ಕಾರಣ ಗಳಿಂದ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದೂ ಈ ನಮ್ಮ ಲೇಖಕ್ಕೆ ಆಕ್ಷೇಪವಾಗು ತ್ತೆಯಾದ ಕಾರಣ, ಅದನ್ನು ಈ ಲೇಖದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ಉತ್ತರಿಸಲಾಗುವುದು.

ಪಂಪಾಶತಕಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ರಕ್ಷಾಶತಕವು.

ಹರಿಹರದೇವ ಕವಿಯು ಪಂಪಾಶತಕಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ರಕ್ಷಾ ಶತಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದನೆಂದು, ಈ ಶತಕದಲ್ಲಿಯ ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದಲ್ಲದೆ, ಅವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಾಶತಕವೇ ಮೊದಲನೆಯ ದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ರಕ್ಷಾಶತಕದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರನು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

"ಅವಿಚಾರಂ ಮಿಕ್ಕುಲಾಭಂ ಬಡೆವತಿ ಭರದಿಂ ಸುತ್ತಿ ದೇಶಂಗ
ಳೊಳ್, ಪಿಂ-।
ದೆ ವಿತಾನ ಪ್ರಾಂತದೊಳ್ ತಿಟ್ಟನೆ ತಿರುಗಿ ಮೊದಲ್ಗೆಟ್ಟು ಬೆಂಬಿರ್ದು
ದುಃಖ. ॥
ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಳ್ಕಿ ನಿಮ್ಮೀಚರಣ ಯುಗಳಮಂ ಪೊರ್ದಿದೆಂ ಭಕ್ತ
ವೃಂದೋ- ।
ತ್ಸವ ಕಲ್ಪೋರ್ವೀಜ ಪಂಪಾಪುರದರಸ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ರಕ್ಷಿಪ್ಪು
ದೆನ್ನಂ ॥೧೯॥
ಅವನೆಂತಾರಾದೊಡಂ ಪಲ್ಗಿರಿದು ಬಿರಿದು ಬಾಯಿಂದೆ ದೈನ್ಯಾಕ್ಷರಂ ಸಂ-।
ಭವಿಸುತ್ತೇನಂ ಬೆಸಂ ದೇವನೆ ಕರುಣಿಪುದೆಂದಲ್ಲಿ ಮರ್ತ್ಯರ್ಗೆ ಸಾವು- ॥
ತ್ತವೆ ಪುಟ್ಟುತ್ತಿರ್ಪ ಸೇವಾನರಕ ನಿಧಿಯ ನೀಸಾಡಿ ಮದ್ಭಾಗ್ಯದಿಂ ನಿಂ-।
ಮವನಾದೆಂ ದೇವ ಪಂಪಾ . ॥೨೦॥

ಕವಿಯು ಮೊದಲು ತಾನು ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆವುದಕ್ಕಾಗಿ ದೇಶ ದೇಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಿ, ಆ ಆ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ತಿಟ್ಟನೆ ತಿರುಗಿ, ಸಾಕಾಗಿ

ಟಿ:— ೩ ಅದೇ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಪುಟ ೩೨೩.

ಆ ದುಃಖ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಅಳ್ಕಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನತ್ತ ಬಂದೆನೆಂದೂ, ಮತ್ತು ಇದರ ಮುಂದೆ—"ದೈನ್ಯಾಕ್ಷರಂ ಸಂಭವಿಸುತ್ತ ಏನಂ ಬೆಸಂ [ಏನಪ್ಪಣೆ] ದೇವನೆ ಕರುಣಿಪುದು!" ಎಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ ಕವಿಯು ಒಬ್ಬ ಅರಸನ ಬಳಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು, ಆ ಸೇವಾನರಕನಿಧಿಯನೀಸಾಡಿ ಪೂರ್ವ ಭಾಗ್ಯದಿಂದೀಗ ದೇವಾ! ನಿಮ್ಮವನಾದೆನೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ತನ್ನ ಹಿಂದಣ ಆ ದೇಶಪರ್ಯಟನ, ಅದರ ಉದ್ದೇಶ, ಆ ರಾಜಸೇವೆಯಲ್ಲಿರುವ ದುಃಖಾತಿರೇಕ ಇವುಗಳನ್ನು ಈ ಶತಕದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೆನೆನೆನೆದು ಒಳ್ಳೆ ವಿವರ ವಿವರವಾಗಿ ಕೊಂಚದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಹುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನರ ಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಹಳೇ ಬೀಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಹೊಸತ ರಲ್ಲಿಯೆ ಈ ಶತಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು ಇಷ್ಟೆಅಲ್ಲ—

ಅದನಿನ್ನೇನೆಂಬೆನಾಹಾ ಗುರುತರಸುಖಮಂ ತುಂಗಭದ್ರಾನ ದೀತೀ-।
ರದೊಳಿರ್ದುತ್ತುಂಗಹಸ್ತಂ ಮುಕುಳಿತನಯನಂ ಭೂತಿಸರ್ವಾಂಗ ನಾಗಿ-॥
ರ್ದ್ದ ದಯಾಂಭೋರಾಶಿ ಗಂಗಾಧರ ಪುರಹರ ಸರ್ವಜ್ಞನೆಂದು ಬ್ಬುವಾ ಸೌ-।
ಖ್ಯದಪೆರ್ಚಂ ಕೊಟ್ಟು ಪಂಪಾ ॥೬೨॥

ಪದ್ಯಾರಂಭದಲ್ಲಿ, ತುಂಗಭದ್ರೆಗೆ ಸಾಮೀಪ್ಯಬೋಧಕವಾದ-"ಇದ ನಿನ್ನೇನೆಂಬೆನಾಹಾ" ಎಂಬ ಪದವನ್ನಿಡದೆ, ದೂರ ಸಂಬಂಧಬೋಧಕ ವಾದ "ಅದನಿನ್ನೇನೆಂಬೆ" ನೆಂದು ಆರಂಭಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಮತ್ತು "ಸರ್ವಜ್ಞನೆಂದುಬ್ಬುವಾ ಸೌಖ್ಯದ ಪೆರ್ಚಂಕೊಟ್ಟು"—ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ, ಹಂಪೆಗೆ ತಾನಿನ್ನೂ ದೂರವಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ತನ್ನಾ ಬಯಕೆಯು ಹಂಪೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟದ ಹೊರತು, ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಲಾರದೆಂದು ತಿಳಿದೇ, 'ಉಬ್ಬುವ' ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯದರ್ಥಪ್ರತ್ಯಯವಾದ ಕನ್ನಡ 'ವ' ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನಿಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ರಕ್ಷಾಶತಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂದು ಹರಿ ಹರನಿನ್ನೂ ಹಂಪೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾ ಗುತ್ತದೆ. ಇದೆಂತಾದರೂ ಆಗಲಿ. ಇನ್ನು ಹೆಣವನ್ನು ರುದ್ರಭೂಮಿಗೆ ತಂದು ಸುಡುವುದನ್ನು ಕರುಣಾರಸಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವ—

ದೇವಾ! ನಾನೇವೆನೆಂದಿಂತಳುತಮುಬಲೆ ತಾಂಪೋಗೆ, ಪಿಂತಿಂ
ಜನಂಗಳ್
ಸಾವೀತಂಗಾಯ್ತೆನುತ್ತುಂ ಮರುಗುತಿರೆ, ತನೂಜಾಳಿಯುಂ
ಬಂಧುವರ್ಗಂ॥
ಭಾವಂ ಗೂಡುತ್ತೆ ಶೋಕಂ ಮುಸುಕಿ, ನಡೆವುತಾ ಕಾಷ್ಠದೊಳ್
ಕಷ್ಟರೂಪಿಂ।
ಬೇವಲ್ಲಿಂ ಮುನ್ನ ಪಂಪಾ ॥೪೧॥

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ "ಕಾಷ್ಠದೊಳ್ ಕಷ್ಟರೂಪಿಂ ಬೇವಲ್ಲಿಂ ಮುನ್ನ" ಎಂಬುದಾಗಿನ್ನೂ ಶವಕ್ಕೆ ದಹನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಶತಕವನ್ನು ಒರೆವಾಗ ಹರಿಹರನಿನ್ನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿಯೆ ಇದ್ದ ನಾದರೂ ಇದೇ ಶತಕದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ—

ಅದು ಸಂಸಾರಾಬ್ಧಿಯಂ ದಾಂಟಿಸುವುದದು ದುರಾಚಾರ
ದುರ್ವಲ್ಲಿಯಂ ಕೀ-।
ಳ್ವುದು ನಿತ್ಯ ಶ್ರೀಗುರು ಶ್ರೀಪದಸರಸಿಜಮಂ ತೋರ್ಪುದಾಹಾ!
ಬಳಿಕ್ಕ-।
ಕ್ಕದು 'ಲಿಂಗಾರಾಧನಂ' ಮಾಡಿಪುದು 'ಶರಣಸಾಂಗತ್ಯ'
ವಾಸಂಗವಂ ಪಿಂ।
ಗದವೋಲ್ ನೀಂ ಮಾಡಿ ಪಂಪಾಪುರದರಸ.......... ॥೫೮॥

[ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಧಾತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭವಿಷ್ಯದರ್ಥಪ್ರತ್ಯಯವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿವೆ.]

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಶರಣಸಾಂಗತ್ಯವು ತನಗೆ ತಪ್ಪದಂತಿರಬೇಕೆಂದು ಕವಿಯು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ಕೋರಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಶರಣ ಶಬ್ದವು ವೀರಶೈವ ಬೋಧಕವಾದ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದವು. ಜೈನರು ತಮ್ಮ ಮತ ಪ್ರವಿಷ್ಟರಿಗೆ ಹೇಗೆ 'ಭವ್ಯ' ರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೊ, ಮತ್ತು ಅದು ಅನ್ಯ ಬೋಧಕವಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ 'ಶರಣ' ಶಬ್ದವು ವೀರಶೈವರ ಭಾವ ಭರಿತವಾದ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವೂ ಆಗಿದೆ. ಒಟ್ಟು ಶರಣ ಶಬ್ದವೆಲ್ಲಿರುತ್ತದೊ ಅಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವಂತನೆಂಬ ಅರ್ಥವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಶರಣಸಾಂಗತ್ಯವೆಂದರೆ ಶರಣರೊಡನೆ ಇರುವಿಕೆ— ಶರಣರ ಸಹವಾಸ. ಈ ಸಹವಾಸವು ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ದಾಂಟಿಸಿ, ದುರಾ

ಚಾರ ದುರ್ವಲ್ಲಿಯನ್ನು ನಿವಾಂಟಿಸಿ, ನಿತ್ಯನಾದ ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಪಾದ ಪದ್ಮವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದೆಂತಲೂ, ಬಳಿಕ ಅದು 'ಲಿಂಗಾರೂಢನಂ' ಎಂದರೆ ಲಿಂಗಧಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಸುವುದೆಂತಲೂ ಬಗೆದುಂಬಿ ಭಾವಿಸಿ ಬಯಸಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ಕವಿಯಿನ್ನೂ ಲಿಂಗಧಾರಿ ಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಲಿಂಗವಂತನಾಗಲು ಅತ್ಯುತ್ಕಂಠಿತನಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ—

ಗುರುವಂ ನಂಬಿರ್ದು ಮತ್ತಾ ಗುರುಕರುಣದ ಪಂಚಾಕ್ಷರೀ
ಮಂತ್ರಮಂ ತಾ-।
ಳ್ದು ರಹಸ್ಯಂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಂ ಜಪವನೆಣಿಸಿ ಗುರ್ವಾಜ್ಞೆಯಂ
ಮಿಾರದತ್ಯಾ-॥
ದರದಿಂದಂ ನೆತ್ತಿಯೊಳ್ ಪೊತ್ತನುಪಮಸುಖದಿಂ ಬಾಳ್ವ
ಭೃತ್ಯತ್ವಮಂ ಸ-।
ದ್ಗುರುವೇ ನೀವಿತ್ತು ಪಂಪಾ. . . ॥೭೫॥

ಇಂತು ವೀರಶೈವನಾಗುವ, ಆದ ತರುವಾಯ ಆ ವಿಧಿಯಂತೆ ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು, ಮೊದಲೇ ತನ್ನ ಭಾವ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತಂದುಕೊಂಡು ಕೋರುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ತನಗಿನ್ನೂ ಗುರುಕರುಣವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದೆ ಒಪ್ಪಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತು ಗುರು ಕರುಣವೆಂದರೆ "ಪಂಚಾಕ್ಷರೀಮಂತ್ರೋಪದೇಶ" ವೆಂಬುದನ್ನುಕವಿಯೇ— " ಗುರುಕರುಣದ ಪಂಚಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರಮಂ ತಾಳ್ದು ಎಂದಿರುವಲ್ಲಿ ಅರುಹಿದ್ದಾನೆ. ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ— ಗುರುಕಾರುಣ್ಯ-ವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿರು ವುದೂ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಪಾರಮೇಶ್ವರಾಗಮ (೧ ಪಟಲ, ಪದ್ಯ ೭೧) ರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಗೆ 'ಗುರುಕಾರುಣ್ಯ' ವೆಂಬ ಪರ್ಯಾಯನಾಮವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹರಿಹರ ಕವಿಯು ತನ್ನ 'ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ರಗಳೆಯು' ೨ನೇ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ—'ಶೈವಾಗಮಾಚಾರ್ಯರಿಂ ಗುರುಕಾರುಣ್ಯಮಂ ಮಾಡಿಸಿ'- ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇಂತು ರಕ್ಷಾಶತಕದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ತನಗಿನ್ನೂ ಗುರುಕರಣವಾಗಿ ಲ್ಲವೆಂದು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಮುಂದಾಗಲೆ ಪಂಪಾಶತಕದ ೭೨ ನೆ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ—'ಭರದಿಂ ಲಿಂಗಾರ್ಚನಂ ಮಾಡದ ಶಿವಕುಲವುಂಟೇ ? ಶಿವಾ

ಚಾರಮುಂ ಸದ್ಗುರುವೆನ್ನಂ ಪೇಳ್ದಂ— ಎನ್ನುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಮತ್ತು ಅದೇ ಶತಕದ ೬೮ ನೆ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ— ಶಿವಾಚಾರಮಲ್ಲದೆ ಬೇರಿಲ್ಲದು ತಾನೆ ವಾಂಛಿತಕರಂ ನಂಬು,+ಆಗಳುಂ ಸಾರ್ದು, ನೀಂ ಪದಪಿಂ ಮಾನವ ಮಾಡು ಲೇಸಿದು ಶಿವಾಚಾರಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನಾ–ಎಂದಿರುವಲ್ಲಿ, ತಾನೆ ಎಂದರೆ ಬೇಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ವಾಂಛಿತಕರವಾದುದು ಶಿವಾಚಾರವಲ್ಲದೆ ಬೇರಿಲ್ಲ; ಅಯ್ಯಾ ಮಾನವ! ಇದನ್ನು ನಂಬು ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಸಾರ್ದು-ಹೊಂದಿ [ಲಿಂಗವಂತನಾಗೆಂದರ್ಥ.] ಆಚರಿಸು; ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಲೇಸಾದುದು. ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಪರರಿಗೂ ಲಿಂಗವಂತನಾಗೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಪಂಪಾಶತಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂದು ಮಾತ್ರ, ಹರಿಹರನು ಲಿಂಗವಂತನಾಗಿದ್ದನೆನ್ನಲು— ಶಿವಾಚಾರಮುಂ ಸದ್ಗುರುವೆನ್ನಂ ಪೇಳ್ದಂ- ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಲಹೆಯಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ನೆರಪಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಇರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಮುಂದೆ ರಕ್ಷಾಶತಕದ ಮತ್ತೊಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಃ—

ಎಸೆವೀ ಪಂಚಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರಮೆ ಗುರುತರಮಂತ್ರಂ, ವಿಶುದ್ಧಾಂಗ ಲೇಪಂ।
ಭಸಿತಂ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಮೇ ಭೂಷಣತತಿ, ಪರಮಸ್ವಾಮಿ ನಿಂಪೂಜೆ ಯಾನಂ-॥
ದಸಮೇತಂ ಭಕ್ತನೇಸತ್ಕುಲಜನೆನಿಪಿದಂ ನಂಬಿ ಮತ್ತೇನುವಂ ಭಾ- ।
ವಿಸದಿರ್ಪಂತಿತ್ತು ಪಂಪಾ ....ರಕ್ಷಿಪ್ಪುದೆನ್ನಂ ॥೭೭॥

ಪಂಚಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರ, ಭಸಿತ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಶಿವಪೂಜೆ ಇವು ಸಮೇತವಾಗಿಯುಳ್ಳ ಭಕ್ತನೇ ಸತ್ಕುಲಜನೆನ್ನುವಲ್ಲಿ ಹರಿಹರನು ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳನ್ನು ತೂರಿ, ಭಕ್ತನು [ವೀರಶೈವನು] ಅತಿವರ್ಣಾಶ್ರಮಿಯಾಗಿರುವನೆಂಬ ಲಿಂಗವಂತ ತತ್ವವನ್ನು ಸಾರಿದ್ದಾನೆ; ಮತ್ತು ಇದನ್ನೆ ತಾನು ಎರಡನೆಣಿಸದಂತೆ ಭಾವಿಸಿರಲು ಕರುಣಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬೇಡಿದ್ದಾನೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ [ಸ್ವೇಷ್ಟದೇವತಾಂ] "ಭಜತೀತಿ ಭಕ್ತ:" ಎಂದು ಸರ್ವಭಜಕರಿಗೂ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಆದರೂ 'ಭಾವುಕಂ ಭವಿಕಂ ಭವ್ಯಂ' ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾರ್ಥದ

ಭವ್ಯಶಬ್ದವು, ಹಾಗೂ 'ಶರಣಂ ಗೃಹ ರಕ್ಷಿತ್ರೋಃ' ಎಂಬ ದ್ವಂದ್ವಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಶರಣ ಶಬ್ದವೂ, ಮತಸಂಬಂಧನಾದ ಪಾರಿಭಾಷಿಕಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಜೈನ, ವೀರಶೈವ ಬೋಧಕಗಳೊ, ಹಾಗೆ ಭಕ್ತ ಶಬ್ದವೂ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ರೀತ್ಯಾ ವೀರಶೈವಾರ್ಥವುಳ್ಳದ್ದು. ಉದಾಃ— ಪಾರಮೇಶ್ವರಾಗಮ [*IX* ಪಟಲ, ಪದ್ಯ– ೭೭] ದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವೇತರರಿಗೆ 'ಅಭಕ್ತ' ಎಂದರೆ ಭಕ್ತನಲ್ಲದವನು ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ. ಹರಿಹರನಾದರೂ 'ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನರಗಳೆ'ಯ ೫೧ನೆ ಪುಟದಲ್ಲಿಯೇ ಶರಣ, ಮಾಹೇಶ್ವರ, ಭಕ್ತ, ಶಿವಭಕ್ತ ಈ ಪದಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ, ಒಂದೇ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವನು; ಇದರಂತೆ ಲಿಂಗವಂತರಾದ ಬಸವರಾಜದೇವ ಮೊದಲಾದವರ ರಗಳೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಲಿಂಗವಂತರಲ್ಲದ, ಚೋಳದೇಶದ ಶಿವಗಣದ ರಗಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತ ಅಥವಾ ಶಿವಭಕ್ತ-ಎಂದು ಬಂದರೆ ಮಾತ್ರ ವೀರಶೈವಾರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಶೈವ, ವೀರಶೈವ ಪರವಲ್ಲದ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ, ಭಕ್ತ ಅಥವಾ ಶಿವಭಕ್ತ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹರಿಹರನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದರೆ, ಲಿಂಗವಂತನೆಂಬ ಅರ್ಥವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆಂದರೆ—'ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣಕಾವ್ಯವು' ಚೋಳ ಶೈವರದೂ ಅಲ್ಲ, ಲಿಂಗವಂತರದೂ ಅಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಕೇವಲ ಭಕ್ತ, ಮತ್ತು, ಶಿವಭಕ್ತ, ಶರಣಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವದು ವೀರಶೈವ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಂದಿನ ವೀರಶೈವೇತರಗಳಾದ ಅದಾವ ಕವಿ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹದೊಂದು ಪ್ರಯೋಗವಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

ರಕ್ಷಾಶತಕದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಮತತತ್ವ.

ಹರಿಹರದೇವನು ಹಳೇಬೀಡು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಸತರಲ್ಲಿಯೆ ರಕ್ಷಾಶತಕವನ್ನು ರಚಿಸಿರುತ್ತಾನೆಂದು ಈ ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಮತ್ತು ಈ ಶತಕದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಲಿಂಗವಂತನಾಗಲು ಹೊರಟಿರುವನೆಂಬುದೂ ವಾಚಕರಿಗೆ ಅರಿದ ಮಾತು. ಇದು ಕಾರಣ ಹರಿಹರನು

೫೧— ೪ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಹಾವೇರಿ ಇವರು ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿವಲಿಂಗ ವಿಜಯ ಮುದ್ರಣಾಲಯದಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಪ್ರತಿ.

ಹಳೇಬೀಡಿನಲ್ಲಿರುವಂದೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೂ ವೀರಶೈವ ಮತದ ಮಾದರಚೆನ್ನಯ್ಯ, ಕೆಂಭಾವಿ ಭೋಗಣ್ಣ, ವೀರಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯ[೫] ಮೊದಲಾದ ಶರಣರ ವಚನಗಳನ್ನು, ಇಲ್ಲವೆ ಈ ಮತದ ಆಗಮ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನನ ಮಾಡಿದ್ದನೆಂಬುದು, ಈ ಮುಂದೆ ಉದಾಹರಿಸುವ ಅವನಾ ಪದ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ವೇದ್ಯವಾಗುವುದು:—

(೧) ವೀರಶೈವ ಮತವು ಪಾಪದಂತೆ ಪುಣ್ಯವನ್ನೂ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕಂದರೆ ಅದು ಕರ್ಮವಾಗುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಭೋಗಿಸಲು ಪುನರ್ಜನ್ಮವುಂಟಾಗಿ, ವೀರಶೈವನಾದವನಿಗೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಯಸದಲೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಲಭಿಸುವ—ಲಿಂಗಾಂಗಸಾಮರಸ್ಯ ಅಥವಾ ಶಿವೈಕ್ಯತೆ ಎಂದರೆ 'ತಾದಾತ್ಮ್ಯ'ಕ್ಕೆ ಭಂಗಬಪ್ಪದು. ಅಂತೆಯೆ ಹರಿಹರನು ೮೭ ನೆ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಆ ಶ್ರೀ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನನ್ನು—"ಪುಣ್ಯಪಾಪ ಪ್ರದೂರಂ" ಎಂದು ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಾರಾಂಶವೆಂದರೆ— ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ನಶ್ವರ ಸುಖವಲ್ಲದೆ ಶಿವೈಕ್ಯ ಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಅಂತೇ ಶಿವನು ಪುಣ್ಯಕ್ಕೂ ದೂರನಾಗುವನು. ಇಲ್ಲೊಂದು ಪ್ರಮಾಣ:—

ವೀರಶೈವಮತಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಶಿವ ಏವ ನ ಸಂಶಯಃ ॥೪೨॥
ನ ತಸ್ಯಾಸ್ತಿಭಯಂ ಪಾಪಾತ್+ನಾಧಿಕ್ಯಂ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಣಃ ।
ಸ್ವಯಂ ಹಿ ಪುಣ್ಯಪಾಪಾನಾಂ ನಿರ್ಣೇತಾ ಚ ನಿಯಾಮಕಃ ॥೪೩॥
(ಪಾರಮೇಶ್ವರಾಗಮ, ಪಟಲ ೧)

ಮತ್ತು "ತಾನೆ, ತಾನಾಗಬೇಕು" ಎಂಬ ಶಿವಾದ್ವೈತ ಶಾಸ್ತ್ರ ರೀತ್ಯಾ ವೀರಶೈವನು ಇರುವಂದು ಶಿವನೆ ಆಗಿ, ಆ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪಗಳ ನಿರ್ಣೇತೃವೂ ನಿಯಾಮಕನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ.

(೨) ಭಗವತ್ಪಾದರಾದ ಆದ್ಯ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರವರ ಅದ್ವೈತ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿರುವ ಮಾಯಾವಾದದ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು, ವೀರಶೈವ [ಶಿವಾದ್ವೈತ] ಶಾಸ್ತ್ರ ರೀತ್ಯಾ ಆಚಾರ್ಯ ಹರಿಹರನು ಈ ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆವೇಶಪೂರ್ವಕ ನಿರಸನಮಾಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಟಿ:— ೫ 'ವೀರಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ವಚನ' ವೆಂಬುದೊಂದು ಬಹು ದೊಡ್ಡದಿದ್ದು, 'ಪುರಾತನರ ವಚನಗಳು' ಎಂಬ ತಾಡಓಲೆಯ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿದೆ. ಅದನ್ನು ಇದೆ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮುಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವೆನು.

ಶಿವ ನಿಮ್ಮಿಂ ಪುಟ್ಟಲೇಮಾಯೆಗಡೆನಿಸಿದನಾಂ ಸ್ವೈರಿಸೆಂ ಪುಟ್ಟಿತೆಂಬೊಂ-।
ದವಿಚಾರಂ; ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಪ್ರಭುತನಕೆ ಕರಂಹಾನಿ; ಶುದ್ಧಾತ್ಮನೊಳ್
ಶಂ- ॥
ಭುವಿನೊಳ್ ಸಮ್ಯಕ್ ಪರಾನಂದದಕೆನೆ ತಿರುಳೊಳ್ ನಿಮ್ಮೊಳೀ
ಭ್ರಾಂತಿ ಯೆಂಬೀ ।
ಶ್ರವಿಯಂ ತರ್ಕ್ಗೊತ್ತಿ, ಪಂಪಾಪುರದರಸ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ರಕ್ಷಿಪ್ಪುದೆನ್ನಂ॥೯೨॥

ಈ ಪದ್ಯವು ಪರಮತತ್ವ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದರೂ, ಕಥನ ಕ್ರಮವು ಮಾತ್ರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸುಲಲಿತ, ಸುಂದರ, ಸುಬೋಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ವಿವರಣೆ ಮಾಡಿ ಕಥಿತಪದದೋಷಕ್ಕೀಡಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನೇ ಕವಿಯು ಮತ್ತೆ ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಮೊದಲಿಂದಂ ಕೂರ್ಮರೋಗಂ, ಬಗೆಯೆ ಶಶವಿಷಾಣಂ, ವಿಯತ್ಪು
ಷ್ಪದಂತಿ ।
ಲ್ಲದುದೇ ಸತ್ಯಂ ಪ್ರಪಂಚಂ ಬಗೆದು ತಿಳಿಯೆ ನಿಷ್ಕಾಮ ನಿರ್ಮಾಯ
ನಿತ್ಯಾ ॥
ಭ್ಯುದಯಾನಂದೈಕ ತೇಜೋನಿಧಿ ನಿರುಪಮ ನಿರ್ಲೇಪ ನಿರ್ವಾಣ
ನೀನೆಂ ।
ಬುದನೇ ಸ್ಥಿತಿತ್ತು ಪಂಪಾಪುರದರಸ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ರಕ್ಷಿಪ್ಪುದೆನ್ನಂ
॥೯೩॥

೧ ವಿಯತ್ಪುಷ್ಪ, [ಕೇವಲ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಹೂ] ೨ ಕೂರ್ಮರೋಗ, [ಆವೆಗೆಕಾಯಿಲೆ] ೩ ಶಶಿವಿಷಾಣ, [ಮೊಲಕ್ಕೆ ಕೋಡು] ಇವು ಮೂರು ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ದಿಟವು, ಆದರೂ ಅಭಾವಗಳಾದ [ಇಲ್ಲದಿರುವ] ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸ್ವತಃ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ತಂದು [ಆರೋಪಿಸಿ] ಕೊಂಡು ಶಬ್ದಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ನಾವು ನಿರ್ದೇಶ ಮಾಡಿರುವುದು ಹೇಗೆ ಸಟೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೆ ಸತ್ಯನಿತ್ಯ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಕಾಮ ನಿರ್ಮಾಯ ಆನಂದ ನಿರ್ಲೇಪರೂಪಾದ ಎಂದರೆ ಶಿವಾಭಿನ್ನವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ತೋರದಿರುವ ಮಾಯೆಯಾವಾದವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ [ಆರೋಪಿಸಿ]ರುವುದು ವ್ಯರ್ಥಶ್ರಮವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಭ್ರಾಂತಿಯು. [ಸತ್ಯಮಾತ್ರವಲ್ಲ.] ಸಾರಾಂಶವೆಂದರೆ ಜಗತ್ತು ಮಿಥ್ಯವಾಗಿರದೆ ಶಿವಾದ್ವೈತ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಕಾರವೆ ಸತ್ಯವಾದುದು. ಇದನ್ನೇ ತನ್ನ ಪಂಪಾಶತ

ಕದ ೯೩ನೆ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ—"ಜಗದೊಳಗೆಲ್ಲ ನೋಡುವೊಡೆ ಸತ್ಯವೆ ತೀವಿ ತುಳುಂಕುತಿರ್ಪುದೈ. ಬಗೆವೊಡೆ ಭಕ್ತನೊರ್ವನದರೊಳ್" ಎಂಬುದಾಗಿಲ್ಲಿ ಅನುಭವಪೂರ್ವಕ ನುಡಿದಿದ್ದಾನೆ--ಇದನ್ನು ಭಕ್ತನೇ ಬಲ್ಲನೆಂದು. ಮತ್ತು ಇದೆ ಶತಕದ ೬೬ ನೆ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ—'ಬಿಡು ಮಾಣ್ಮಾಣೆಲೆ ಬೊಮ್ಮವಾದಿ ಸಟೆಯುಂ ನೀಂ ನಂಬಿಗೋ " ಎಂದು ಉದ್ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬೊಮ್ಮವಾದಿಯೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಯೆಂದರ್ಥ. ದೇವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ನುಡಿಯುವವರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವೇದಾಂತಿಗಳೇ ಎಂಬುದು—"ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ವೇದಾಂತಿನೋ" ಎಂಬ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ವಾಕ್ಯದಿಂದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

(೩) ೮೬ನೆ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನು "ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ" ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಜಗತ್ತು ಶಿವನಿಂದ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಶಿವನು ಅದರಿಂದ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನಾಗಿದ್ದಾನೆಂಬುದು ಲಿಂಗವಂತ ತತ್ವ.

ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಪಂಪಾಶತಕ.

ಇನ್ನು ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಪಂಪಾಶತಕದ ರಚನೆಯಾಯಿತೆನ್ನಲು ಒಂದು ಆಧಾರಃ—

ವಿನುತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಂ ಪುಟ್ಟಿಪ ಹರಹರ ಪಾಲಿಪ್ಪ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದೊಂದೊಂ।
ದನುವಂ ಕಂಡಾಗಳಾರ್ಪಿಂದಜಹರಿಗಳನಾಂ ಬಂಣಿಸುತ್ತಿರ್ಪೆನೇಭೋಂ॥
ಕನೆ ನಿಮ್ಮೊಂದಾಜ್ಞೆಯೆನ್ನೀ ಮನಕೆ ಮುಸಕದಿಂ ದಂದು ತೋರಲ್ಕೆ, ಪೋ! ನ।
ಚ್ಚಿನ ವಾಕ್ಯಂ ಮುದ್ರಿಸಲ್ ಸುಮ್ಮನಿರುತಿ ಮರವಟ್ಟಿಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಲಿಂಗಾ॥

(ಪಂಪಾಶತಕ ಪದ್ಯ ೨೨.)

ಈ ಪದ್ಯದ ವಿವರಣೆಃ— ಇದರ ಮೇಲಿರುವ ೨೧ನೆ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ತನ್ನ ಹಂಪೆಯಾಳ್ದನನ್ನು ವಿಧವಿಧದಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತ—"ತತ್ವನಿಧಿ ಬಾರೆಲೆ ಬಾರೆಲೆ ಹಂಪೆಯಾಳ್ದನೇ" ಎಂದು ಪತಿಯು ಸಲುಗೆಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ಬೇಡಿದರೂ ಅವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗದಿರಲು, ಆಗ

ಕವಿಯು ಮತ್ತೆ— ಎಲೆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಲಿಂಗವೆ! ನಿನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ ನಾನು, ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಪುಟ್ಟಿಪ, ಪಾಲಿಪ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೊಂದುಳ್ಳ, ಈ ಅಜ, ಹರಿಗಳನ್ನೇನಾದರೂ ಬಣ್ಣಿಸಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ಇವನು (ಹರಿಹರನು) ಸ್ಥಿರಭಕ್ತನಲ್ಲವೆಂದು ಒಲಿಯದೆ ನೀನು ಉದಾಸೀನದಿಂದಿರಬಹುದು ಎನ್ನೋಣವೇ, ನಾನು ಅಂತಹ ಪುಟ್ಟಿಪ, ಪಾಲಿಪ ಕಿಂಚಿತ್ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಅವರನ್ನು ಅದೆಂದೂ ಬಣ್ಣಿಸೆನು; ಬಣ್ಣಿಸಿಯೂ ಇಲ್ಲ. [ಲಿಂಗಾಂಗಿ ತತ್ವದ ಸತಿಪತಿಭಾವದ ಪತಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಭಿಚಾರಿಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಾರ್ಥ.] ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ನೀನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು, ಎಲೆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೆ ನೀ ಕೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಎಲೆ ಸ್ವಾಮಿಯೆ! ಮುಸಕದಿಂ— ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ [ಶಬ್ದರೂಪಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿಯೆಂದು ಭಾವ.] ನನ್ನ ಮನಕೆ ನಿಮ್ಮ ಆಣತಿ ದೊರೆತು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ನಚ್ಚಿನ ವಾಕ್ಯವು ನನ್ನೀ ಮನದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಲೆಂಬ ಉದ್ದಿಶ್ಯವಾಗಿ, ಇದುವರೆಗೂ ಸುಮ್ಮನಿರುತ ಮರವಟ್ಟೆನು— ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತನಾದೆ. [ಆ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರ್ಥ.]

ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ಹರಿಹರದೇವ ಕವಿಯು ಇನ್ನೂ ಯಾವ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಬರೆದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀವಿರೂಪಾಕ್ಷನಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದೇ ಆ ಎಲ್ಲ ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ತೊಡಗಲು ನಿಂತಿರುವನೆಂದೂ ಈ ಪಂಪಾಶತಕದ ಪದ್ಯದಿಂದ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಾದರೆ ಶ್ರೀವಿರೂಪಾಕ್ಷನಾಣತಿಯು ಸ್ವಪ್ನ ಇಲ್ಲವೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ರೂಪಿನಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕು. ಇದನ್ನೀಗ ಆ ಕವಿವರನ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ನಿರ್ಧರಿಸೋಣ:—

ಟಿ:— ೬ ಹಾಗಾದರೆ ರಕ್ಷಾಶತಕವೇ ಮೊದಲನೆಯದೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ಮಾತಿಗಿದು ಆಕ್ಷೇಪವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆ? ಎನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ರಕ್ಷಾಶತಕವು ವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ವಾಮಿಯ ಚರಿತ್ರಾತ್ಮಕವಾದ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲ. ಅದೊಂದು— ಭವಿಯಾದ ತನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು, ಆ ದೇವನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ, ಒಂದು ನಿವೇದನೆಯೆಂಬುದಿಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಿರುವುದರಿಂದ, ಹರಿಹರ ಕವಿಯು ಈ ಶತಕವನ್ನು ಶಿವಲೀಲೆಯ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ಕಾವ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಬರೆದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ನಾವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಭಾವಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಕ್ತಕುಲತಿಲಕನಾದ ಹರಿಹರ ಕವಿರಾಜನು ತನ್ನದೇ ಆದ 'ಭೃಂಗಿಯರಗಳೆ'ಯಲ್ಲಿ— ಭೃಂಗಿಯು ನಾಟ್ಯವಾಡುವಾಗ, ಶ್ರೀಶಿವನು ಆ ಆ ಶರಣರಿಗೊಲಿದ ಪರಿಯನ್ನು ಆ ನಾಟ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸುವಂದು— "ಹಂಪೆಯ ಹರಿಹರಗೊಲಿದಪರಿಗಳಂ" ಅಭಿನಯಿಸಿದನೆಂದು, ಭಕ್ತಿಪ್ರವಾಹದ ಸೆಳೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕ ಕವಿಯು, ತಡೆಯಲು+ಅರದವನಾಗಿ ನುಡಿದೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.[೭] ಹಂಪೆಯಾಳ್ದನು ತನಗಾಗ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದಂದೇ 'ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ಮಹಾಕಾವ್ಯ'ವನ್ನು ರಚಿಸೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿಹನು. ಅಂತೇ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ಕಾವ್ಯದ ಕೊನೆಯಾಶ್ವಾಸದ ೧೧೩ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ:—

ಪಂಪಾಪುರದಧಿಪತಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನಿತ್ತಾಜ್ಞೆಯಿಂದಂ।
ಹರಿದೇವಂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಂ ಗುರುಕರುಣದಿನುತ್ಸಾಹದಿಂ ಮೆಚ್ಚಿ ಪೇಳ್ದೀ।
ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣಕಾವ್ಯಂ ರವಿ ಶಶಿ ರಸೆಗಳ್ ನಿಲ್ವಿನಂ ನಿಲ್ಕೆ ಸಂತಂ॥

ಎಂದು ಕಂಠೋಕ್ತವಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ಪಾಡಿರುವನು.

ರಕ್ಷಾಶತಕದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಲಿಂಗಧಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೊರಟಿದ್ದ ಹರಿಹರನು, ಹಂಪೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದೊಡನೆಯೆ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಾಗಲೆ, ಆ ನೂತನ ಮತಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಪೂರಿತನಾದ, ಪ್ರೇರಿತನಾದ ಕವಿಯು—'ಶಿವನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಂದು ದೈವವಿಲ್ಲ.[೮] ಶಿವಭಕ್ತರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರಿಲ್ಲ. ವೆಂಬ ಈ ವೀರಶೈವ ಮತದ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಒಳ್ಳೆ ಧಾರ್ಷ್ಟ್ಯದಿಂದ ಉದ್ಘೋಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೆ ಈ ಪಂಪಾಶತಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಅಂತೇ ತನ್ನ ಪಂಪಾಶತಕವನ್ನುಃ—

...ಶರಣರ್ ಮಿಗೆ ಬಂಣಿಸೆ ಪೇಳ್ದನಾಹ! ಹಂ-।
ಪೆಯ ಹರಿದೇವನೀ ಶತಕಮುಂ ಸಕಲೇಷ್ಟ ಫಲಪ್ರದಾತೃವಂ ॥೧೦೦॥

ಟಿ:- ೭ ಶಿವಾನುಭವ ೧೪ ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳು ಭಾಗ ೭; ಪುಟ ೩೮

ಟಿ:- ೮ ಇದೇ ಈ ಪಂಪಾಶತಕದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಸ್ವರೂಪ. ಇದನ್ನು ಲೇಖ ವಿಸ್ತಾರದ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯಿಂದ ವಿವರಿಸಿಲ್ಲ ಶತಕವನ್ನು ಪಠಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಆ ವಿಷಯ ಸ್ವರೂಪು ಥಟ್ಟನೇ ಅರಿಯುವುದರಿಂದಲೂ ಅದರ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನವಶ್ಯಕವೆಂದೇ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಎಂದು ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾರಿದ್ದಾನೆ. ಒಟ್ಟು ಹರಿಹರ ಕವಿಯು ಮೊದಲು ರಚಿಸಿದುದು ರಕ್ಷಾಶತಕ, ಎರಡನೆಯದು ಪಂಪಾಶತಕ, ತರುವಾಯ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ಮಹಾಕಾವ್ಯವೆಂದು ಇದುವರೆಗಿನ ವಿಚಾರದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ರಕ್ಷಾಶತಕವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಇನ್ನುಳಿದ ಹರಿಹರನ ಕಾವ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಲಿಂಗವಂತನಾದ ಬಳಿಕ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದವೆನ್ನುವಲ್ಲಿ ಅದಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಹರಿಹರನ ಲಿಂಗವಂತಿಕೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗುವದು.

ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಲಿಂಗವಂತಿಕೆ.

ಹರಿಹರಕವಿಯು ಪಂಪಾಶತಕದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗುರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿಲ್ಲ. ನೂರು ಪದ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಗ್ರಂಥ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೇ 'ಶತಕ'ವೆಂದು ಹೆಸರಿರುವ ಕಾರಣ ಅಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಇಂಬು ಸಾಲದು. ಆದುದರಿಂದ ಕೇವಲ ಗುರುದೇವನೊಬ್ಬನ ನಾಮ ನಿರ್ದೇಶಕ್ಕಿಂತಲೂ ಆ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ಹೇಗೂ—ಮುಂದೆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನಿತ್ತಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಆತನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ತಾನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ—ಅದರಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸೋಣವೆಂದು ಬಿಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಗಿರಿಜಾ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾವ್ಯದ (೧ ಆಶ್ವಾಸದ)ಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಆ ಹರಿಹರನೇ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

..................ಈ ಕಾವ್ಯಮಂ ಬಿ-॥
ತ್ತರದಿಂ ತಾನೊಲ್ದು ಪೇಳ್ದಂ ಶಿವಕವಿ ಹರಿದೇವಂ ಮಹೋತ್ಸಾಹ
ದಿಂದಂ ॥೩೩॥

ಆತನ ಗುರುಕುಲಮತಿ ವಿ-
ಖ್ಯಾತಂ ಘನಪೂತಮಿಂದುಧರ ಸಂಭೂತಂ।
ನೂತನ ಪುಣ್ಯವ್ರಾತಂ
ಪ್ರೀತಿಕರಂ ಭೂತಳಾತಿಶಯ ಸುಖಜಾತಂ ॥೩೪॥

ಸುರುಚಿರಮೂರ್ತಿ ಸತ್ಯತರಮೂರ್ತಿ ಕೃಪಾಕರಮೂರ್ತಿ ಪುಣ್ಯ ವಿ-
ಸ್ತರ ಗುರುಮೂರ್ತಿ ಶಾಂತಿಮಯ ಮೂರ್ತಿ ಸುಧಾಕರಮೂರ್ತಿ ಯುತ್ತ
ರೋ- ।

ತ್ರರವರಮೂರ್ತಿ ಮುಕ್ತಿ ಸುಖಮೂರ್ತಿ ಮನೋಹರಮೂರ್ತಿ ಚಂದ್ರ ಶೇ-
ಖರ ಗುರುಮೂರ್ತಿ ಕೀರ್ತಿಪತಿ ಹಂಪೆಯ ಶಂಕರ ದೇವರೊಪ್ಪುವರ್॥೩೫॥

ಆ ಶೈವಾಗಮ ಸಿದ್ಧರಪ್ಪ ಪರಮ ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಂ
ಪಾಶಚ್ಛೇದಮನಿಂಬುಗೊಂಡು ಮೆರೆದಂ ಶ್ರೀಶುದ್ಧಪಂಚಾಕ್ಷರೀ ।
ವೇಶಾನಂದ ರಸಾದ್ರ್ರಚಿತ್ತಯುತ ಹೃದ್ರಾಜೀವ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂ-
ಕಾಶ ಪ್ರಜ್ವಲಮೂರ್ತಿ ಕೀರ್ತಿಭರಿತಂ ಶ್ರೀಮಾದಿರಾಜಾಹ್ವಯಂ ॥೩೬॥

ಇಂತಿಂತೊಪ್ಪುವ ಮಾದಿರಾಜನ ಮನೋದುಗ್ಧಾಬ್ಧಿಚಂದ್ರಂ ಶಿವಂ
ಶಾಂತಂ ಶಾಶ್ವತಮೂರ್ತಿ ಶೈವಸುಭಗಂ ಸಾಕಾರ ಸರ್ವೇಶ್ವರಂ ।
ಸಂತೋಷಾಭರಣಂ ಪ್ರಸನ್ನ ಕರಣಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪಂಚಾನನಂ
ಸಂತಂ ಹಂಪೆಯ ಮಾಯಿದೇವನೆಸೆದಿರ್ಪಂ ಶೈವಸಾರೋದಯಂ ॥೩೭॥

ಶ್ರೀಗುರು ಪರಗುರು ಘನ ಮಹಿ-
ಮಾಗುರು ಮಾಧುರ್ಯ ಗುರು ಮಹಾಗುರು ವರವಿ- ।
ದ್ಯಾಗುರು ಸುಖೈಕಗುರು ವಸು
ಧಾಗುರು ಶೈವಗುರು ಶಾಂತಗುರು ಮಾಯ್ದೇವಂ ॥೩೮॥

ಸವಮಳನೆಂಬುದುತ್ತಮ ಗುಣಾಶ್ರಯನೆಂಬುದು ಶೈವಸಿದ್ಧನೆಂ-
ಬುದು ರವಿತೇಜನೆಂಬುದು ಕೃಪಾಂಬುಧಿಯೆಂಬುದು ಶಾಂತಮೂರ್ತಿಯೆಂ।
ಬುದು ಪರಮಾಗಮ ಪ್ರಕರನೆಂಬುದು ಹಂಪೆಯ ಮಾಯಿದೇವನೆಂ
ಬುದು ಶಿವನೆಂಬುದಪ್ರತಿಮನೆಂಬುದು ಸದ್ಗುರುವೆಂಬುದೀ ಜಗಂ ॥೩೯॥

ಈ ಸ್ತುತಿಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರನು ತನ್ನಾ ಗುರುಪರಂಪರೆಗೆ ವೈದಿಕ ವಿಚಾರವಾದ ಒಂದಾದರೂ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಡದೆ, ಕೇವಲ ತಾಂತ್ರಿಕ (ಆಗಮ) ಮತ [ವೀರಶೈವಮತ] ರೀತ್ಯಾ, ಶ್ರೀಶಂಕರದೇವರು ಅಥವಾ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಶೈವಾಗಮಸಿದ್ಧರೆಂದೂ ಇವರಿಂದ ಪಾಶ ಚ್ಛೇದವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮಾದಿರಾಜನು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವನೆಂದೂ ಹೇಳಿ, ಇವನಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟನಾದ ಮಾಯಿದೇವನು ಶೈವಸುಭಗನಾಗಿ ಶೋಭಿ

ಸ್ತುತಿಹನೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸತೊಡಗಿದ್ದಾನೆಃ— ಈತನನ್ನು ಮುಖ್ಯೈಕಗುರು, ಶೈವಗುರು, ಶೈವಸಿದ್ಧ, ಪರಮಾಗಮಪ್ರಕರ, ಶಿವ, ಸದ್ಗುರುವೆಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಜಗವೆನ್ನುವುದು. ಮತ್ತು ಈತನೆ ತನಗೆ ವಿದ್ಯಾಗುರುವೆಂದು ಹರಿಹರನೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನು ರಕ್ಷಾಶತಕದಲ್ಲಿ—

ಎರೆದೇವೆಂ ಪೊರ್ದಿಯೇವೆಂ ಮರುಕದಿನಿರದೇವೆಂ ಮನಂಮುಟ್ಟಿಯೇವೆಂ
ಕರೆದೇವೆಂ ಕೂರ್ತುಮೇವೆಂ ಬಿಡದತಿಭಯದಿಂ ನಂಬಿಯೇವೆಂ ? ಶಿವಾ ಮ-
ದ್ಗುರುವೇ ! ಇನ್ನೇವೆನೇವೆಂ ನಿಜಕರುಣಲವಂ ಪೊರ್ದದ+ಅಸ್ಪೃಶ್ಯನಾಂ ಶಂ-
ಕರ ನೀಂ ಕೈಕೊಂಡು ಪಂಪಾಪುರದರಸ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ರಕ್ಷಿಪ್ಪುದೆನ್ನಂ ॥೩೬॥

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ, ತಾನು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಂಬಿ ಅದೆಷ್ಟು ಕರೆದರೂ, ಮುಟ್ಟಿ ಪೂಜಿಸಿದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದಾಗಿದೆ; ಏಕೆಂದರೆ— ಎನ್ನ ಗುರುವೆ! ನಿನ್ನ ಕರುಣವಾಗಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ನಾನಿನ್ನೂ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಎಂದರೆ ವೀರಶೈವ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಕಾರ ಭವಿಯು— ಎಂದು ನಿರ್ವೇದಪಡುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಶತಕದಲ್ಲಿ—

ಗುರುವಿಂ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನಾದೆಂ ಗುರುವಿನಕೃಪೆಯಿಂ ಜಗತ್ಪೂಜ್ಯನಾದೆಂ
ಗುರುವಿಂ ನಿಷ್ಕಾಮಿಯಾದೆಂ ಘನತರ ಗುರುವಿಂ ಶಾಂತಿಸಂಪನ್ನನಾದೆಂ ।
ಗುರುವಿಂ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದೆಂ ದಿಟವು+ಎನಿಪಿದನೆನ್ನೊಳ್ ದಿಟಂ ಮಾಡುತಂ ಮ-
ದ್ಗುರುವೇ ಗೌರೀಶ ಪಂಪಾಪುರದರಸ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ರಕ್ಷಿಪ್ಪುದೆನ್ನಂ.೯೬॥

ಟಿಃ— ೧ ಶೈವಗುರುವೆಂದರೆ ವೀರಶೈವ ಗುರುವೆಂದರ್ಥವು, ಉದಾಃ— ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ರಗಳೆಯ ೨ನೆ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಶಿವದೀಕ್ಷೆಯ ವಿಚಾರ ಬಂದಾಗ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನಿಗೆ ತಂದೆಯಾದ ಶಿವಭಕ್ತನು "ಶಿವಾಚಾರ್ಯರಿಂ ಗುರುಕಾರುಣ್ಯಮಂ ಮಾಡಿಸಿ" ಎಂದು ಹರಿಹರನೆ ಹೇಳಿಹನು. ಶೈವಾಚಾರ್ಯ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಗುರುವಿಗಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆ ಅರ್ಥವೆಂತೂ ಆಗದು.

ತನ್ನಾ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಳೆಯುವ ಗುರುವಿನ ಕರುಣವಾಗಿ ಆ ಗುರುವಿನಿಂದ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನೂ, ಜಗತ್ಪೂಜ್ಯನೂ ಆದೆನೆಂಬುದನ್ನು ಅದೆಂದು ದಿಟವಮಾಡಿ ಆ ಶ್ರೀವಿರೂಪಾಕ್ಷನು ರಕ್ಷಿಸುವನೋ ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹರಿಹರನು, ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣವ (೧ ಆಶ್ವಾಸ, ೪೦ನೆಯ) ಪದ್ಯದಲ್ಲಾಗಲೆ—

ಧರೆಯೊಳಗಾ ಮಾಯ್ದೇವರ
ವರ ಕರುಣಂ ಬಡೆದು ಮೆರೆವನುನ್ನತ ಮಹಿಮಂ ।
ಗುರುಪದಭಕ್ತಂ ಹಂಪೆಯ
ಹರಿದೇವಂ ಕವಿಕಳಾ ವಿಶಾರದರರಸಂ ॥

ಎಂದು ಹೇಳಿಯೆ ಮುಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆವ ಗುರು ಮಾಯ್ದೇವರ ವರಕರುಣವನ್ನು ಪಡೆದು— 'ಉನ್ನತ ಮಹಿಮ' 'ಗುರುಪದಭಕ್ತ' ಮತ್ತು ಕವಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆವ ಪದವಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಕವಿರಾಜ' ಪದವಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠತಮವಾದುದು; ಅದನ್ನೆ ತಾನು ಕೊಂಚ ಹಿಗ್ಗಿಸಿ "ಕವಿಕಳಾವಿಶಾರದರ+ಅರಸ" ನೆಂದು, ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಶಿವಭಕ್ತನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಧಾರ್ಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ವಕ ಹೇಳಿಹನು. ಅಲ್ಲಲ್ಲ-ಎಂದಿಂತೆಲ್ಲಾ ಕವೀಂದ್ರರ್ 'ಭಕ್ತವ್ರಜಂ' ಸಜ್ಜನರ್ ಹರಸಿಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿರ್ದರಂತೆ. ವೀರಶೈವನಲ್ಲದ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕವೀಂದ್ರರ್, ಸಜ್ಜನರ್ ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಹರಿಹರನಾಗಲೆ ಲಿಂಗವಂತನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ 'ಭಕ್ತವ್ರಜಂ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಆ ಎರಡು ಪದಗಳಿದ್ದರೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯವು "ಭೂತೇಶ ಭಕ್ತಜನತಾಭಾವ್ಯಂ" ಎಂದೇ ನಂಬಿರುವನು. ಮತ್ತು ಇದೇ ಕಾವ್ಯದ ೧ನೆ ಆಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ:—

ಶಿವನ ಮನೋಹರಂ ಶಿವನ ಪುಣ್ಯ ಫಲಂ ಶಿವನಾಪ್ತ ಸಂಕುಳಂ
ಶಿವನ ವಿಲೋಚನಂ ಶಿವನ ಗೋತ್ರಬಲಂ ಶಿವನೂರ್ಜಿತೋಜ್ಜ್ವಲಂ ।
ಶಿವನಂ ಸುಖಂ ಸದಾಶಿವನಸರ್ವಮುಖಂ ಶಿವಭಕ್ತರೆನ್ನ ಕಾ-
ವ್ಯವನತಿ ಸಮ್ಮದಂ ಬೆರಸಿ ಪೊರ್ದುಗೆ ತಿರ್ದುಗೆ ತಾಳ್ದುದಳ್ಕರಿಂ ॥೭॥

ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಶಿವಭಕ್ತರೇ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಿದ್ದಲಿ; ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ, ಶಿವಭಕ್ತರಿಗಿಟ್ಟಿರುವ ವಿಶೇಷಣ

ಗಳನ್ನಿನಿತು ಪರಿಕಿಸೋಣ. ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಗಮದ ಸಪ್ತಮ ಪಟಲದಲ್ಲಿ ವೀರ ಶೈವ ಮತ ತತ್ವ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡುವಾಗ—

ಗೋತ್ರಂಚ ಶಿವಗೋತ್ರಂಚ, ನಾಮಾಪಿ ಶಿವನಾಮಚ
ಸದಾಶಿವೌಚ ಪಿತರೌ ಬಾಂಧವಾಃ ಶಿವಕಿಂಕರಾಃ ॥೪೧॥

ಎಂದಿರುವಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ- ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಗೋತ್ರವು, ಶಿವಗೋತ್ರವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಋಷಿಗೋತ್ರವೆನ್ನುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದ ಮಾತು. ಹರಿಹರನು ಶಿವಭಕ್ತರು 'ಶಿವನ ಗೊತ್ರಬಲ' ವುಳ್ಳವರೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು, ಮೇಲಿರುವ ವೀರಶೈವಾಗಮಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತವಾಗಿ, ಅದರ ಅಭ್ಯಾಸದ ಬಳಿ ವಿಡಿದು ಹರಿಹರನ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದುದಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು 'ಶಿವನ ಸುಖ' ವುಳ್ಳವರೆಂಬ ವಿಶೇಷಣದಿಂದ ವೀರಶೈವ ಮತ ಪ್ರಕಾರ—"ಲಿಂಗ ಭೋಗೋಪಭೋಗಿಗಳೆಂದೂ, 'ಸದಾಶಿವನ ಸರ್ವಮುಖಂ' ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವು-ಪರಮಾತ್ಮನು "ಭಕ್ತದೇಹಿ" ಯಾಗಿರುವನೆಂಬ ವೀರಶೈವ ತತ್ವವನ್ನೂ ಸಾರುತ್ತದೆಂಬುದಿಷ್ಟು ಸುವ್ಯಕ್ತವಿರುವುದರಿಂದಲೂ "ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ಹರಿಹರನು ಶೈವನೆಂದೇವಿನಾ ವೀರಶೈವನೆಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗದು—" ಎಂಬ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳವರ ವಾದಸರಣಿಯು ಎಷ್ಟೂ ಸಾಧುವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತಾನೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅಂದು ಕೇವಲ 'ಶಿವಭಕ್ತ' ಪದವನ್ನಿಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ತಿದ್ದುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಅದೆಂತು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು ವಿಚಾರಿಸಲಿ; ಅಥವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿಗಳ ಇಂತಹದೊಂದು ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಲಿ. ಇನ್ನು ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ಕಥಾಗರ್ಭದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲ "ಈ ಪ್ರಬಂಧವಂ ಸಕಲ ಭಕ್ತರ್ ಸುಚಿತ್ತದಿಂದವಧರಿಪುದು" ಎಂದು ಕವಿಯೇ ಬರೆದಿಹನು. "ಭಕ್ತನೇ ಸತ್ಕುಲಜನೆಂಬ" ರಕ್ಷಾಶತಕದಲ್ಲಿಯ ಹರಿಹರನ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನಿಲ್ಲಿ ಮರೆಯಬಾರದು.

ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಹರಿಹರನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯು ವೀರಶೈವರದಾಗಿದೆ.

ಶಿವಗಣದ ರಗಳೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದಂದುಮಾತ್ರ ಹರಿಹರನು ಲಿಂಗವಂತನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಇದು ವರೆಗೆ ಯಾರದೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ. ಹರಿ

ಹರನು ತಾನೇ ಬರೆದ ಮಹಾದೇವಿಕ್ಕನ ರಗಳೆಯ'ಕಥಾಗರ್ಭ' ದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ— "ಹಂಪೆಯಮಾದರಸದೇವರ ಕಾರುಣ್ಯದ ಶಿಶುವಪ್ಪ ಹಂಪೆಯ ಹರಿದೇವಂ" ಎಂದೂ ಮತ್ತು

ಹಂಪೆಯ ಶಂಕರ ದೇವರ
ಹಂಪೆಯ ಗುರು ಮಾದಿರಾಜ ದೇವರ ಮತ್ತಂ।
ಹಂಪೆಯ ಮಾದರಸರ ದಯೆ-
ಯಿಂ ಪೇಳ್ದಂ ರಸಿಕಚಕ್ರಿ ಹರಿಹರದೇವಂ ॥ ೨ ॥

(ಅದೇ ರಗಳೆ ಸ್ಥಲ ೧.)

ಇದಲ್ಲದೆ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರನೆ ಹೇಳಿರುವ ತನ್ನ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯು ಕ್ರಮವಾಗಿ

೧. ಹಂಪೆಯ ಶಂಕರದೇವ.
|
೨. ಹಂಪೆಯ ಮಾದಿರಾಜ.
|
೩. ಹಂಪೆಯ ಮಾಯಿದೇವ, ಇಲ್ಲವೆ-ಮಾಯ್ದೇವ.

ಎಂಬುದಾಗಿರುವುದನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ಆತನ ಪದ್ಯದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಅದೇ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ಈ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಸರಿಸಿರುವುದು ದಿಟವು. ಆದರೆ ೩ ನೆ ಮಾಯಿದೇವರಿಗೆ ಮಾಯ್ದೇವರೆಂದೂ, ಅಲ್ಲದೆ ಮಾದರಸರೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ನಾಮವಿರುವುದೆಂದೂ ಧೃಢಪಡುತ್ತದೆ:— ಏಕಂದರೆ ೩ ನೆ ಮಾಯಿದೇವನೇ ಹರಿಹರನ ಸಾಕ್ಷಾತ್‌ಗುರುವು; ೨ ನೇ ಮಾದಿರಾಜನಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದೂ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ಕಥಾಗರ್ಭದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ರಗಳೆಯ ಕಥಾಗರ್ಭದ ಅತ್ಯಂತದಲ್ಲಿಯೂ "ಮಾದರಸದೇವರ ಕಾರುಣ್ಯದ ಶಿಶುವಪ್ಪ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಹರಂ (ಹರಿದೇವಂ)" ಎಂದೂ ಮತ್ತು ಇದೇ ರಗಳೆಯ ೧ ನೇ ಸ್ಥಲದ ೨ ನೇ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ, ೨ ನೆ ಮಾದಿರಾಜನ ತರುವಾಯ ಮಾಯಿದೇವನೆನ್ನದೆ ಮಾದರಸರೆಂದಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ೩ ನೇ ಮಾಯಿದೇವನಿಗೆ ಮಾಯ್ದೇವ ಮತ್ತು ಮಾದರಸನೆಂಬ ನಾಮಾಂತರ ವಿತ್ತೆಂದೇ ನಿಶ್ಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಿರಲಿ.

ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಿದ ಹರಿಹರನ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಣದ್ದೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ, ಲಿಂಗ ವಂತನಾದ ಬಳಿಕ ರಚಿಸಿದ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಣದ ಗುರುಕುಲವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕವಿಯು ಮರೆತಾದರೂ ಸತ್ಯವಾಗಿ ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೂ, ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ಕಾವ್ಯವು ಲಿಂಗವಂತನಾದ ಬಳಿಕ ರಚಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಕಾಶದಷ್ಟೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿ ದಂದು ಹರಿಹರನು ಲಿಂಗವಂತನಾಗಿದ್ದನೆನ್ನಲು, ಇದೊಂದು ಅಚಾಲ್ಯ ವಾದ ಪ್ರಬಲ ಪ್ರಮಾಣವೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರನು ಜನನೀ ಜನಕರ ನಾಮ ನಿರ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕ ಸ್ವನಾಮವನ್ನು ಹೇಳದೆ, ಎತ್ತದೆ, ಗುರುಪರಂಪರೆ ಯನ್ನು ಮುಂದುಮಾಡಿ ಮಾತ್ರ ಹೆಸರಿಸಿರುವುದು ಗುರುಪುತ್ರರೆಂಬ ಲಿಂಗವಂತ ತತ್ವಕ್ಕೇನೋ ಸರಿಯಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹರಿಹರನು ತನ್ನಯಾವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ಇತರ ಮತೀಯ ಕವಿಗಳಂತೆ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೆಸರಿಸದಿರುವ ಕಾರಣವೇನು ಹೇಳಲಿ ?

ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣದೊಳಗೆ ಲಿಂಗವಂತಿಕೆಯುವಾಗ್ಧೋರಣೆ.—

ಗಿರಿರಾಜನು-ಮಜ್ಜನಂ ಮಾಡುತೆ ಭಸಿತಲಲಾಟಂ ಸರುದ್ರಾಕ್ಷಕಂಠಂ।
ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತಂ ಲಿಂಗಪೂಜಾವಿರಚನಪರಿತೋಷಂ ಪ್ರಸಾದ ಪ್ರಮೋದಂ
(ಆಶ್ವಾಸ ೩, ಪದ್ಯ ೫.)

ನಿರ್ಮಳೀ ಕೃತ ಕರಚರಣನುಂ ಭಸಿತಾವಯವನುಂ ರುದ್ರಾಕ್ಷ ಮಾಲಾಲಂಕೃತನುಂ ಶಿವಲಿಂಗೇಕ್ಷಣ ನಿತ್ಯನಿಯಮಸಂಪನ್ನನುಂ ಪ್ರಸಾದ ಭರಿತ ಶರೀರನುಂ ಸುಗಂಧಮಯ ತಾಂಬೂಲಮುಖನುಂ.
(೪-೧೦೩ ನೇ ಪದ್ಯದ ಮುಂದಿನ ಗದ್ಯ ಭಾಗ.)

ಗಿರಿರಾಜಂ— ನಿರ್ಮಳೀಕೃತ ಕರಚರಣನುಂ ನವ್ಯವಸ್ತು ಪರಿಶೋ ಭಿತನುಂ ವಿಭೂತಿ ವಿಳಸಿತ ಸರ್ವಾಂಗನುಂ ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲಾಲಂಕೃತ ಶರೀರನುಂ ಶಿವಲಿಂಗಪೂಜಾ ವಿರಚಿತ ಹಸ್ತ ಕಮಳನುಂ ತತ್ಪಾದವಂದ ನಾಸಕ್ತನುಂ ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದ ಸಂತುಷ್ಟ ಹೃದಯನುಂ.
(೬-೯೬೧ ರ ಮುಂದಿನ ಗದ್ಯ.)

ಈ ಮೇಲಿರುವ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಅಷ್ಟಾವರಣದೊಳ ಗಣ ಲಿಂಗ, ವಿಭೂತಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಪಾದೋದಕ, ಪ್ರಸಾದ ಈ ಐದು ಶಬ್ದ ಗಳು ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಶ್ವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಅವುಗ ಗಳಲ್ಲಿ ಪಾದೋದಕವೆಂಬುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣವರ್ಣದ್ದಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕೆ ತೀರ್ಥ ವೆನ್ನುವ ಸಂಪ್ರದಾಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರದಾಗಿದೆ. 'ಪ್ರಸಾದಭರಿತ ಶರೀ ರನುಂ' ಎಂದ ಬಳಿಕವೆ ತಾಂಬೂಲ ಸೇವನೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವು ದರಿಂದ, ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾದವೆಂದರೆ ಭೋಜ್ಯಸಾಮಗ್ರಿಯು. ಇದನ್ನು ಲಿಂಗ ಮೂರ್ತಿ ಅಥವಾ ಗುರು, ಜಂಗಮ ಮುಖದಿಂದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವೀಕರಿವುದು, ಲಿಂಗವಂತರಲ್ಲಲ್ಲದೆ ಇತರ ಮತೀಯರ ಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಗಿರಿರಾಜನು ಲಿಂಗವಂತನಿರಲಿ, ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ಈ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕವಿಯು ವೀರಶೈವ ಮತ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಾದ ತನ್ನ ಮನೋ ಭಾವವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂಬುದು ವಿಚಕ್ಷಣರಿಗೆಲ್ಲ ಅರಿದ ಮಾತು.

ಇನ್ನು ಗಿರಿಜೆಯ ಶೈಶವವರ್ಣನೆಯುಳ್ಳ ೩ ನೆ ಆಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ, ಗಿರಿ ರಾಜನ ರಾಜ ಠೀವಿಗೆ ತಕ್ಕ ನೂತ್ನ ರತ್ನಾಭರಣಗಳಿಂದ ಗಿರಿಜೆಯನ್ನು ಬಂಣಿಸಿದ್ದರೂ ೯೧ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕವಿಯು ಮರೆಯದೆ ಆಶೈಶ ವದ ಗಿರಿಜೆಗೆ ಏಕಮುಖರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ರಾಜ ಶಿಶುವಿಗೂ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು ಅದಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕಾವ್ಯಗಳ ಲ್ಲಿಲ್ಲವಾದರೂ, ವೀರಶೈವ ಕಾವ್ಯಜ್ಞರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೊಸ ನುಡಿಯಲ್ಲ. ಈ ೯೧ ರ ಮುಂದಿನ ಗದ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ "ಹೊಂಗಡಗದ ಲಿಂಗವಂತೆ" ರುದ್ರಾ ಕ್ಷಿಯ ಭದ್ರಾಂಗಿ ವಿಭೂತಿಯ ವಿಳಾಸ ನಿಧಿ" ಎಂದೂ ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹರಿಹರನಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದರೆ 'ಹೊಂಗಡಗದ ಲಿಂಗವಂತೆ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಬಂಣಿಸುವಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಏನೊಂದೂ ಕಾರಣ ತೋರದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳಲಿ.

ಶಿವನ ತಪಃಸ್ಥಾನವಾದ ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹೇಮಕೂಟದೊಳಗೆ ವ್ರತಿಗಳು, ಸಾಧುಗಳು, ಸಿದ್ಧರು, ಪರಮತಪಸ್ವಿಗಳೂ ನೆಲಸಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ೫-೨೪ ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ—

ನಿರತರ್ ಭರಿತರ್ ಚರಿತರ್
ಪರತತ್ವರತರ್ ನುತರ್ ವಿರಕ್ತನ ತೇಜಃ ।

ಕಿರಣರ್ ಕರುಣರ್ ಶರಣರ್
ಕರುಣಾಳುಗಳರುಣಮಣಿನಿಭರ್ ನೆಲಸಿರ್ದರ್ ॥

ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಒಂದು ಪದ್ಯದ ತುಂಬಾ ಶರಣರನ್ನೇ ಹೊಗಳಿಹನು.

೧೧ನೆ ಆಶ್ವಾಸ, ಪದ್ಯ ೯೭; ೧೧೯ ಮತ್ತು ಇದರ ಮುಂದಿನ ಗದ್ಯಭಾಗ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ— "ಶರಣಕುಲಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಶರಣ ಸುರಭೂಜ ಭಕ್ತಜನಭಾಗ್ಯೋದಯ" ಎಂದು ಶ್ರೀ ಶಿವನನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದೇ ಕೊನೆಯಾಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ

ಹರಿಸಂ ಮಿಗೆ ಕೈಲಾಸದ
ಪುರದೊಳಗೊಪ್ಪಿರ್ದನಭವನದ್ವಯರೂಪಂ ।
ವರಶರಣಾಳಿಗೆ ವರವಂ
ಕರುಣದೆ ಕರುಣಿಸುತೆ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂ ॥೧೧॥

ಇಂತು ಕಥಾಂತ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವನು. ಶರಣ, ಭಕ್ತ ಶಬ್ದಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಈ ಮೊದಲೆ ಬರೆದುದಾಗಿದೆ. ಇದುಕಾರಣ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮನನಮಾಡಿ ನೋಡಿ, ಹರಿಹರನ ಶೈವ—ವೀರಶೈವತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲೆಂದು ಆಕ್ಷೇಪಕರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವಿನಂತಿ.

ಹರಿಹರ ಕವಿರಾಜನ ಲಿಂಗವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳು ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ಕಾವ್ಯದೊಳಗೆ ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಕ್ಷಾಶತಕ, ಪಂಪಾಶತಕಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟಿವೆ. ರಕ್ಷಾಶತಕವಂತೂ ಈ ಕವಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಲು ಬಲು ಸಲಹೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಲೇಖ ವಿಸ್ತಾರವಾಗುವುದೆಂದು ಬಗೆದು ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಎತ್ತದೆ, ಆ ಹರಿಹರದೇವನ ಲಿಂಗವಂತಿಕೆಯ ಒಂದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟರೇಖೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೋರಿಸಿಕೊಡಲು ಇದು ವರೆಗೆ ಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆಕ್ಷೇಪಗಳು ಮತ್ತು ಕವಿಯ ಜೀವನ ಕಾಲವು.

ಇನ್ನುಳಿದುದೆಂದರೆ ಲೇಖದಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗೋವಿಂದಪೈಗಳವರ ಆಕ್ಷೇಪವಿಚಾರ. ಆ ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟರೂ

ಇದುವರೆಗಿನ ವಿಚಾರದಿಂದ ಪಂಪಾಶತಕ, ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣಕಾವ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದಂದು ಮಾತ್ರ ಹರಿಹರನು ಲಿಂಗವಂತನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಏನೊಂದೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಆಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಲೇಖದಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೆಕೊಟ್ಟದ್ದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಹರಿಹರನ ಜೀವನ ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಕೊಂಚ ನಿವೇದಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಅವುಗಳ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ— ನನ್ನರಿದಂತುಟಂ ಬಿನ್ನಪಂಗೆಯ್ವೆನೀ ವಿಮರ್ಶೆಯಂ ಸಕಲೈತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಹಿತಿಗಳ್ ಸುಚಿತ್ತದಿಂದವಧರಿಪುದು; ತಪ್ಪಿತವಿರೆ ತಿದ್ದುವುದು.

ಆಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿಯ ಸಾರಾಂಶ.

(೧) ಬಸವೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರವನ್ನೇ ಬರೆದ ಹರಿಹರನು, ಪಂಪಾಶತಕದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಶಿವಶರಣರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರುವನಾದರೂ, ಬಸವೇಶ್ವರನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳದೆ ಅಷ್ಟು ಮೌನವಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ, ಅವನು (ಹರಿಹರನು) ಇನ್ನೂ ವೀರಶೈವನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಎಂದು ಸ್ವಯಮೇವ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ[೧೦] ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಗೋವಿಂದಪೈಗಳವರ ಆಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯ ಸಾರಾಂಶ.

ಈ ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ವಿನಂತಿ.

(೧) ಹರಿಹರನು ಪಂಪಾಶತಕವನ್ನು ಬರೆವಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಸದರಿಯವರ ಆಕ್ಷೇಪವು ಸರಿಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು; ಆದರೆ ಅದೇ ಶತಕದಲ್ಲಿ ಕವಿಯೇ ತನ್ನ ಲಿಂಗವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ.—

ಹರಿಹರನನ್ನು ಕರಣಿಕನನ್ನಾಗಿ ನಿಯಾಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೪೧ ರಿಂದ ೧೧೭೩ ರಲ್ಲಿ ಆಳಿದ ಹಳೇಬೀಡಿನ ೧ ನೇ ನರಸಿಂಹ ಬಲ್ಲಾಳನೆಂಬುದು ಸರಿಯಷ್ಟೇ. ಆ ಹಳೇಬೀಡಿನಿಂದ ಹರಿಹರನು ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ತನ್ನ ೨೫ ರಷ್ಟರ ವಯಸ್ಸಿನೊಳಗಾದರೂ ಹೋಗಿರಬೇಕು ಎಂದು

ಟಿ:—೧೦ ಶರಣಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ ೨, ಪುಟ ೪೨೪.

ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಹರಿಹರನ ಜನ್ಮವು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೩೪ ಇಲ್ಲವೆ ೩೫ ರಲ್ಲೆಂದು ಸ್ಥಿರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗೋವಿಂದಪೈಗಳವರು ಇದನ್ನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೪೫ ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಊಹಿಸಿರುವಲ್ಲಿ ಏನೊಂದೂ ಸರಿಯಾದ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಊಹಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಸದರೀಯವರು—ಹರಿಹರನು ಪಂಪಾಶತಕ, ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದನೆನ್ನುವ, ಹಾಗೂ ವೀರಶೈವವಿನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ತೊಡಕಿನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು, ಅವನಾ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದಲೇ ಮೊದಲು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ, ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಪಂಪಾಶತಕದ ಬಳಿಕ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣವು ರಚಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಕಾವ್ಯದ ರಚನೆಯನ್ನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೪ರಿಂದ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

'ಹರಿಹರನು ಅಕಾಲಮರಣಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗದೆ ಪ್ರಾಯಃ ಸಂಪೂರ್ಣಾಯುಷ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಆತನ ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಊಹಿಸಲವಕಾಶವಿದೆ'[೧೩]ಯೆಂದು ನಾನೊಂದು ಸಾರಿ ಬರೆದಿದ್ದೆನು. ಗೋವಿಂದಪೈಗಳವರದೂ ಹೀಗೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಒಟ್ಟು ಹರಿಹರನ ಆಯುಷ್ಯವು ೧-೩ ವರುಷ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ೬೫ ವರುಷವೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಅಭ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗಲಾರದು. ಇಂತಾದರೆ, ಹರಿಹರನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೩೫ರಿಂದ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೦೦ರ ವರೆಗೆ ಜೀವಿಸಿದ್ದನು.

ಶಿವಗಣದ ರಗಳೆಗಳನ್ನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೮ ರ ಮುಂದೆ ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿ, ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯದೊಳಗೆ ಎಂದಾದರೂ ಮುಗಿಸಿರಬಹುದು.

ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕೀರ್ತಿಯು ಅವರ ಜೀವನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತೆಂದು ಹರಿಹರನೇ ಆ ಬಸವರಾಜದೇವ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿಯ "ಬಸವನ ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಿಲತೆ ಬೇರ್ವರಿಯಿತ್ತು...' ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿ

ಟಿ:— ೧೩ ೧೯೩೮ನೇ ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆ, ಪುಟ ೬೩೪.

ತೀಯ ಶೈಲಿಯಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೭ ರ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ[೧೪] ಶಿವೈಕ್ಯವಾದರೆಂದು ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಗ್ಗೆ ಶಿವಶರಣರು ಕರ್ಣಾಟಕದ ತುಂಬಾ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳಿಂದಲೂ ವೀರಶೈವ ಪುರಾಣಗಳಿಂದಲೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹರಿಹರನು ತಾನು ಅನುಷ್ಠಾನಪರನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಎತ್ತಲು ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಆ ಶರಣರ ಮುಖದಿಂದೆಲ್ಲಾ ಆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಿಶಿಷ್ಟಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿತಿಳಿದು ಆನಂದಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಅತುಲವಾದ ಭಕ್ತಿವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ವೊದಲೇ ಅವರ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹರಿಹರನು, ತನ್ನಷ್ಟೇ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕಾಯುವಾಗಲು, ಬಹು ದಿವಸ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಎಂದರೆ ಅವರು ಶಿವೈಕ್ಯವಾದ ೨-೩ ವರ್ಷಗಳೊಳಗೆ ಅವರಾ ಮಹಿಮಾಸಂಪತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ನೆನೆನೆನೆದು, ಒಳ್ಳೇ ತಾದಾತ್ಮ್ಯತೆಯಿಂದ ಬರೆಯತೊಡಗಿ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ "ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆ" ಯೆಂಬ ಕಾವ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಟ್ಟನು. ಅಂತೇ ಆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಚರಿತೆಯ ತುಂಬಾ ಸ್ವಾಭಾವಿಕತೆ-ಸಹಜ ಸುಂದರತೆ ಪುಟವಿಟ್ಟು ಮೂಡಿದೆ. ಇದಿರಲಿ. ಒಟ್ಟು ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆಯು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೦ ರಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ, ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಅಥವಾ ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೋಮುಂದೋ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ರಗಳೆಯೂ ರಚಿತವಾಯಿತೆಂದೂ ನಿರ್ಣಯಾತ್ಮಕವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತೇವೆ.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೩೦ ರಲ್ಲೋ ಅದರ ೧-೨ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೋ ಹುಟ್ಟಿ,[೧೫] ೧೧೬೭ ರ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದನು.

ಹರಿಹರನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೨೫ ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ೧೧೯೦ ರಲ್ಲಿ ಶಿವೈಕ್ಯವಾದನು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಹರಿಹರನು ಕಿರಿಯ ಸಮಕಾಲಿಕನಾಗುವನಾದರೂ, ಅವನಿಗೆ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೊಂಚಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಿರಿಯನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ.

ಟಿ:— ೧೪ ಶರಣಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ ೨, ಪುಟ-೩೮೦.

ಟಿ:— ೧೫ ಅದೇ ಪತ್ರಿಕೆ, ಪುಟ ೪೭೭.

ಹರಿಹರನು ಹಳೇಬೀಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಹಂಪೆಯನ್ನು ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದೊಡನೆ ಲಿಂಗವಂತನಾಗಿ, ಪಂಪಾಶತಕವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದೆ. ಈ ಶತಕದ ರಚನೆಯನ್ನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೩ ರ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿಪಡಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಹರಿಹರನು ಹಳೇಬೀಡು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ೧೧೫೩ ಮಧ್ಯಭಾಗದ ಬಳಿಕ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ- ಸುಮಾರು ಹರಿಹರನು ತನ್ನ ೨೫ ರ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ೨೮ ರ ವಯಸ್ಸಿನ ವರೆಗೆ, ಎಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೦ ರಿಂದ ಮುಂದೆ ೧೧೫೩ ರ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಹಳೇಬೀಡಿನ ೧ನೇ ನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನಲ್ಲಿ ಕರಣಿಕನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಲು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ.

ಸಂಗೀತ ವಚನಗಳು.

(ಲೇಖಕ:— ಪಿ. ವ್ಹಿ. ಪಾಟೀಲ. ಸಂಗೀತ ಶಿಕ್ಷಕ ವಿಜಾಪುರ.)

೭೭

ರಾಗ:- ದುರ್ಗಾ ತಾಲ:. ತ್ರಿತಾಲ

(ಮನಮೋಹನ ಮುರಲೀವಾಲಾ ಎಂಬಂತೆ)

ಹೊಲೆಯು ಹೊಲಬಿಗನಾದೊಡೆ ।
ಅವನ ಹೊರೆಯುಲಿಪ್ಪುದು ಲೇಸು ॥ಪ॥
ಹೊಲಬುಗೆಡದೆ ಲಿಂಗ ಶರಣೆನ್ನಿರಯ್ಯಾ ।
ಹೊಲಬುಗೆಡಬೇಡ ಶಿವಶರಣೆನ್ನಿರಯ್ಯಾ ।
ನಮ್ಮ ಕೂಡಲ ಸಂಗನ ಮಹಾಮನೆಯುಲು ।
ಮಾದಾರ ಚನ್ನಯ್ಯ ಹೊಲಬಿಗನಯ್ಯಾ ॥ ೧ ॥

(ಬಸವಣ್ಣ)

೭೮

(ರಾಗ:- ಭೈರವಿ ತಾಲ:- ತ್ರಿತಾಲ

(ಹರನೇ ಗೋವಿನ ಜನ್ಮವು ಸಾಕು......ಎಂಬಂತೆ)

ಲೋಕದ ಡೊಂಕ ನೀವೇಕೆ ತಿದ್ದುವಿರಿ ।
ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ತನುವ ಸಂತೈಸಿಕೊಳ್ಳಿ ॥ಪಲ್ಲ॥
ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಮನವ ಸಂತೈಸಿಕೊಳ್ಳಿ ।
ನೆರೆಮನೆಯ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಅಳುವರ ।
ಮೆಚ್ಚ, ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ ॥ ೧ ॥

(ಬಸವಣ್ಣ)

ಶರಣವಾಣಿ.

(ಲೇಖಕರು:—ಪ್ರಭು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಆನಂದಾಶ್ರಮ ಗದಗ)

ಕರೆಯುತಿದೆ ! ಶರಣವಾಣಿ
ವರವೀರ ಪುತ್ರರಿರಾ !
ಹರಸುತಿದೆ ! ಕರವೆತ್ತಿ
ಕರುನಾಡ ಕಂದರಿರಾ !
ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ. ಕಣ್ದೆರೆದು ನೋಡಿ.

ಓ ತ್ಯಾಗಿ ! ಓ ಯೋಗಿ !
ಓ ಕವಿ ! ಓ ಕೃಷಿಕ !
ಓ ಭವಿ ! ಓ ಬಕುತ ! ಬನ್ನಿ.
ಬಾಳಿನಲಿ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಾಣಿ.
ಇಲ್ಲಿ! ಈ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ.

ಕಾಂತಿ ಕಂಗಳ ನೋಟ,
ಶಾಂತಿ ಸಮತೆಯ ಪಾಠ,
ಭ್ರಾಂತಿ ನೀಗುವ ಮಾಟ,
ಕ್ರಾಂತಿ ನೀತಿಯು ಪೀಠವಿದೆ,
ಇಲ್ಲಿ ! ಈ ವಾಣಿಯಲಿ.

ಎಲ್ಲರಿಗು ಎಡೆ ಇಹುದು.
ಸಲ್ಲಲಿತ ಸೊಬಗಿಹುದು.
ಕುಲ್ಲತನ ಬಿಡಿಸುವದು.
ಪಲ್ಲವಿಪ ಬಲವಿಹುದು.
ಇಲ್ಲಿ ! ಈ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ.

ಧರ್ಮದಾ ಹೊಲಬನು,
ಕರ್ಮದಾ ಕುಶಲವನು.
ಸರ್ವರೂ ಅರಿವವೋಲ್
ಮರ್ಮದಿಂ ಪೇಳಿಹುದು.
ಇಲ್ಲಿ ಈ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ.

ಆ ಚೆನ್ನ, ಬಸವರಸ,
ಆ ದೇವ ಪ್ರಭು, ಸಿದ್ಧ,
ಆ ಮಹಾದೇವಿಯರ್ಕಳ್
ನಡೆದು ನುಡಿದೊಲವಿದೆ
ಇಲ್ಲಿ ! ಈ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ.

ವಿಶ್ವಮೋಹವಗೊಳಿಪ
ಈ ವಾಣಿ ವೀಣೆಯನು
ಪಿಡಿದು ಪಾಡುತಲಿ
ಏರಿಸಿ ಹಾರಿಸಿ
ಶರಣ ಬಾವುಟವ !

ಕರೆಯುತಿದೆ ಶರಣವಾಣಿ
ವರವೀರ ಪುತ್ರರಿರಾ !
ಹರಸುತಿದೆ ಕರವೆತ್ತಿ
ಕರುನಾಡ ಕಂದರಿರಾ !
ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ. ಕಣ್ದೆರೆದು ನೋಡಿ.

ಶಿವಾನುಭವ ಶಬ್ದಕೋಶ.

(ವಚನ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದಗಳು ಅನೇಕ ಬರುವದುಂಟು. ಅವುಗಳ ಭಾವವು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ಜನರಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಚನಗಳ ಅರ್ಥವು ತಿಳಿಯದಿರಲಿಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂಥ ಕಠಿಣ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಒಂದು ಕೋಶವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಹುಜನರ ಕೋರಿಕೆ ಇರುವದು ನಮಗೆ ಕಂಡುಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ 'ಶಿವಾನುಭವ ಶಬ್ದಕೋಶ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು ಇಂಥ ಒಂದು ಕೋಶವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲೆಣಿಸಿ ನಾವು ಈ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಈಗ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದೇವೆ. ವಚನಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಅರ್ಥಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಒಳಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕೋಶವನ್ನು ರಚಿಸುವದು ಬಹು ದುಸ್ತರವಾದದ್ದು. ಆದರೆ ವಾಚಕರು ಇದರಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸಹಕರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಈ ಕಾರ್ಯವು ಜರಗಬಹುದೆಂದು ನಾವು ಎಣಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಕೋಶವು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ವಿವರಣೆಯುಳ್ಳದ್ದೆಂದು ಯಾರೂ ಭಾವಿಸಕೂಡದು. ಇದರಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳಿದ್ದರೆ ವಾಚಕರು ಅವುಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ತರಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ವಿನಂತಿ ಇದೆ.)

ಸಂಪಾದಕ.

(೧) ಬಯಲು, ನಿರವಯ, ಶೂನ್ಯ:— ಇವು ಮೂರು ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದಗಳು. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿವೆ. ಜಗತ್ತು ಪ್ರಕಟವಾಗದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಚನಕಾರರು ಬಯಲೆಂತಲೂ, ಶೂನ್ಯವೆಂತಲೂ, ನಿರವಯವೆಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವ ಗುಣ, ಕ್ರಿಯೆ, ಶಕ್ತಿ ಮೊದಲಾದವು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೂಢ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು ಅಲೆಗಳಿಲ್ಲದ ಸಮುದ್ರದೋಪಾದಿ ಎಂದು ಇದನ್ನು ವಚನಕಾರರು ವರ್ಣಿಸುವದುಂಟು. ಅಂದರೆ

ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಶಾಂತ ಸ್ತಬ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯು. ಏನೇನೂ ತೋರದ ಸ್ಥಿತಿಯು. ಇದನ್ನು ವಚನಕಾರರು 'ಇಲ್ಲವೆ' ಎಂತಲೂ ಬೇರೊಂದು ' ಶಬ್ಧದಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಾಸ್ತಿಕರು ಪರಮಾತ್ಮನು 'ಶೂನ್ಯ' ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಈ ಭಾವವಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತು, ಪರಮಾತ್ಮ ಅಥವಾ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತು ಇವುಗಳಿಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಇದೆ ಎಂತಲೇ ಅವರ ಭಾವವು. ಆದರೆ ಮೂಲಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಕಟತೆ ಇಲ್ಲೆಂದು ತೋರಿಸುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಅವರು ಈ ತೆರದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ಬಯಲು. ತರುವಾಯ ಆ ಬಯಲಿನೊಳಗಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಕಡೆಗೆ ಈ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅದು ಲಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಶೂನ್ಯ, ನಿರವಯ, ಬಯಲನ್ನು ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತು ಎಂದು ವೇದಾಂತಿಗಳ ಶಬ್ದದಿಂದ ಕರೆಯಬಹುದು.

(೨) ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಜಗತ್ತುಃ— ಬಯಲು ಪ್ರಕಟವಾಗಲು, ಅದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ, ಜಗತ್ತು ಈ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಅನೇಕ ತರದ ಜೀವರಾಶಿಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

(೩) ಪಿಂಡ, ಅಂಗ, ಶರೀರ, ದೇಹಃ— ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದಗಳೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿ ದೇಹ ಈ ಶಬ್ದವು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಮೂರು ಶಬ್ದಗಳು ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಕಾರ್ಥವುಳ್ಳವಾಗಿವೆ. ಅಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಅವು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಎಂಬುದು ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಪಿಂಡ ಈ ಶಬ್ದವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಸ್ತುವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಿದೆ. ಶರೀರ ಮತ್ತು ಅಂಗ ಇವು ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದಗಳಾಗಿವೆ. ಅವು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವಂಥವುಗಳು, ಕ್ರಿಯಾಯುಕ್ತವಾದವುಗಳು, ಜೀವಮಯವಾದವುಗಳು. ಅಂಗ ಇದನ್ನು ಜೀವ ಎಂತಲೂ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಹೇಳುವದುಂಟು.

(೪) ಕೈ, ಕ್ರಿಯೆ, ಮಾಟಃ— ಮನುಷ್ಯನ ಕಾರ್ಯಗಳು ಈ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದಗಳು.

'ಮಾಡು' ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ 'ಮಾಟ' ಈ ಶಬ್ದವು ಬಂದಿದೆ. ವಚನಕಾರರು ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕ್ರಿಯೆ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಕ್ರಿಯೆ ಈ ಶಬ್ದದ ಬದಲು 'ಕ್ರಿ' ಎಂದು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿಯೂ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವದುಂಟು.

(೫) ಸ್ಥೂಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಕಾರಣ ಶರೀರಗಳುಃ— ಇವು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳು ತನುತ್ರಯುಗಳೆಂತಲೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿವೆ. ಇವುಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೨, ಪುಟ ೧೦೧ ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದಾದ ಬಾಹ್ಯ ಶರೀರವೇ ಸ್ಥೂಲಶರೀರವು. ಇದು 'Physical body' ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ, ಪಂಚ ವಿಷಯಗಳು, ವಾಯು ಪಂಚಕಗಳು, ಮನ, ಬುದ್ಧಿ ಇವುಗಳುಳ್ಳದೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರವು. ಇದು "Mental body" ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. 'ಕಾರಣ ಶರೀರ'ವು ಮೂಲಾತ್ಮವುಳ್ಳದು. ಉಳಿದ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವಂತಹದು. ಉಳಿದ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಅನುಭವಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದರ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಅಂದರೆ ಅನುಭವವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದೆ. ಅದು "*Causal body*" ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು, ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯು ಗೋಚರವಾಗುವಂಥ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಬಹು ಪ್ರಬಲವಾದದ್ದು. ಆದರೆ ಕಾರಣ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡುವದುಂಟು. ಅದು '*Sub-conscious State*' ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

(೬) ಅರಿವು, ಜ್ಞಾನಃ— ವಚನಕಾರರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಹಳ ಉಪಯೋಗಿಸುವದುಂಟು. ಅವರು ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಎಣಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಾದ ಅನುಭವವೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದೆ. ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತೋರಬೇಕು. ಅದೇ ಅರಿವು, ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನ. ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ತೋರದೆ ಹೋದರೆ ಅದು ಅರಿವೂ ಅಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನವೂ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಬರಿಯ ತರ್ಕ, ವಿಚಾರ, ನುಡಿ ಎಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ.

(೭) ಅನುಭಾವ, ಅನುಭಾವಿಗಳು; ಅನುಭವ, ಶಿವಾನುಭವ, ಶಿವಾನುಭವಿಗಳು; ಅನುಭಾವ ಗೋಷ್ಠಿ:— ಈ ಬಗೆಯ ಶಬ್ದಗಳು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪದೇ ಪದೇ ಬರುತ್ತಿವೆ. ಮನುಷ್ಯನು ತಾನು ಮೊದಲು ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಅವನು ಅದರಂತೆ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಆಚರಿಸುವದೇ ಅನುಭಾವವು. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಆಚರಿಸುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅವನು ಬಲ್ಲವರೊಡನೆ ತಾನು ತಿಳಿದದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ಅವರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ 'ಶಿವಾನುಭವ' ಎಂತಲೂ ಹೆಸರು ಇದೆ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ, ಬಸವೇಶ್ವರನು ಶರಣರೊಡನೆ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವ ಸದ್ಗೋಷ್ಠಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ವರ್ಣನೆಗಳು ಬರುತ್ತಿವೆ. ಈ ರೀತಿ ಆಚರಿಸುವವರು, ಅಂದರೆ ಮೊದಲು ಸ್ವಂತವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವದು, ಆಮೇಲೆ ತಾನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ತನ್ನವರೊಡನೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು, ಹೀಗೆ ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರಂತೆ ಆಚರಿಸುವದು, ಆಚರಿಸುವಲ್ಲಿ ತನಗುಂಟಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೆರರಿಗೆ ಹೇಳುವದು, ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು, ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂಥವರು ಶಿವಾನುಭವಿಗಳು. ಇದು ಬಸವಾದಿ ಶಿವಶರಣರು ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಜರಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ರಮವು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಆಚರಿಸಿ ಅವರು ನುಡಿದ ವಾಕ್ಯಗಳೇ ವಚನಗಳಾಗಿವೆ. ಆ ವಚನಗಳನ್ನು ಓದಿ, ತಿಳಿದು, ನಡೆಯುವದೇ ಶಿವಾನುಭವವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

(೮) ಮಾರ್ಗ ಕ್ರಿ, ಮೀರಿದ ಕ್ರಿ:— ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ. ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಮಾರ್ಗ ಕ್ರಿಗಳು. ಇವುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರಿಗೆ ತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ ಇವು ಸ್ಥೂಲಾಚರಣೆಗಳು. ಆದರೆ ಅನುಭವದಿಂದ ಮರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆಚರಿಸಿದ್ದಾದರೆ, ಅವು ಮೀರಿದ ಕ್ರಿಯೆಗಳು. ಅವು ಅಂತರಂಗದ ಆಚರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುತ್ತವೆ. ಭಕ್ತ, ಮಾಹೇಶ್ವರ, ಪ್ರಸಾದಿ ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿಯ ಆಚರಣೆಗಳು ಮಾರ್ಗಕ್ರಿಯೆಗಳೆಂತಲೂ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ, ಶರಣ, ಐಕ್ಯ ಈ ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿಯ ಆಚರಣೆಗಳು ಮೀರಿದ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಂತಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿವೆ.

(೯) ಮಾಯೆ, ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಃ – ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಕೆಡಕುಮಾರ್ಗ ವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಇರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮಾಯೆಯೇ ಕಾರಣವು. ಅದೊಂದು ಶಕ್ತಿ ಎಂತಲೂ ಭಾವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಶುದ್ಧಾದ್ವೈತಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಯೆಗೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷಾರ್ಥವಿದೆ. ಜಗತ್ತು ಸುಳ್ಳೆಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಯೆಯು. ಆದರೆ ಜಗತ್ತು ಸುಳ್ಳೆಂದು ವೀರಶೈವರು ಭಾವಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆ ಎಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಡಕು ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯದು ಹೀಗೆ ಇರುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಕೆಡುಕುತನಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡುವಂತಹದೇ ಮಾಯೆಯು. ವೀರಶೈವನು ಇದನ್ನು ಮೊದಲು ದೂರಮಾಡಬೇಕು. ಇದನ್ನು ದೂರಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಅವನು ಲಿಂಗಧಾರಣೆಗೆ ಅರ್ಹನಾಗುತ್ತಾನೆ. ವಚನಕಾರರು ಸಂಸಾರಹ್ಯೇಯಸ್ಥಲ, ಮಾಯಾವಿಡಂಬನಸ್ಥಲ ಎಂದು ಒಂದು ಸ್ಥಲವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಮನುಷ್ಯನು ಈ ಮಾಯೆಯಿಂದ ದೂರಾ ಗಬೇಕೆಂದು ಮೊದಲು ಉಪದೇಶಿಸುವದುಂಟು.

(೧೦) ಸಂಸಾರಃ— ಸಂಸಾರವು ಮಾಯಾಮಯವಾದದ್ದೆಂದು ವಚನಕಾರರು ಅದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದು ತ್ಯಾಜ್ಯವೆಂತಲೂ ಅವರು ಹೇಳುವದುಂಟು. ಆದರೆ ಅದು ಕೆಡಕಿನ ಕಡೆಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಅವರು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಹೆಂಡಿರು, ಮಕ್ಕಳು, ಬಂಧು ಬಳಗ, ಸ್ನೇಹಿತರು ಇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲ. ಇವರೊಡನೆ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಮೋಕ್ಷ ಹೊಂದಲು ಶಕ್ಯವಿದೆಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವರು ತ್ಯಾಜ್ಯರಲ್ಲ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರವೆಂದರೆ ವಿಷಯ ಲಂಪಟತನವು. ಇದು ಮಾತ್ರ ತ್ಯಾಜ್ಯವು. ವಿಷಯಾಸಕ್ತನಾಗದೆ ಸದ್ಗು ಣವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಆಚರಿಸಿದ್ದಾದರೆ ಇದು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಉಚ್ಚಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದೆ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಹೀಗೆ ಆಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ವಚನ ಕಾರರು ಸಂಸಾರಹ್ಯೇಯಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

(೧೧) ನಾದ ಬಿಂದು ಕಲೆಗಳುಃ – ಶೂನ್ಯ ಅಥವಾ ಬಯಲು ಇದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ನಾದವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜಗತ್ತು ಉಂಟಾಗ ಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು. ಈ ಅಭಿಲಾಷೆಯೇ ಚಿತ್ತು ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ನಾದವೆಂದರೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಲುಗಾಡುವಿಕೆಯು

(*Vibration*). ಈ ಅಲುಗಾಡುವಿಕೆಯಿಂದ ಬಿಂದುವು ಉದಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬಿಂದುವು ವಸ್ತುವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅದು ಸ್ಥೂಲವು. ಅದರಲ್ಲಿ ನಾದವಿದೆ. ಈ ನಾದವು ಈ ಬಿಂದುವಿಗೆ ಚೈತನ್ಯಕೊಡುತ್ತಿದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇವೆರಡೂ ಪರಸ್ಪರಾವಲಂಬಿಗಳು. ಅವು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಕಟವಾಗಲಾರವು. ಇವೆರಡೂ ಪ್ರಕಟವಾದ ಕೂಡಲೆ ಕಲೆಯು ಆ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕಲೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ವಸ್ತುವಿನ ಗುಣ, ರೂಪ, ಮೊದಲಾದವುಗಳು ತೋರುತ್ತಿವೆ. ಈ ನಾದ ಬಿಂದು ಕಲೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಅವು ಮೂಲಚಿತ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿರುತ್ತವೆ. ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪದಾರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮೂಲ ಚಿತ್ತುವಿನ ಮೇಲೆಯೇ ಪದಾರ್ಥಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಪದಾರ್ಥಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದ ವ್ಯವಹರಣೆಯು ನಾದಬಿಂದು ಕಲೆಗಳ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಈ ನಾದ ಬಿಂದು ಕಲೆಗಳು ಪಸರಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಅವಿಲ್ಲದೆ ಜಗತ್ತು ನಡೆಯಲಾರದು. ಅವು ಸಣ್ಣದರಲ್ಲಿಯೂ ದೊಡ್ಡದರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಭಿನ್ನತೆಗಳು ಅಥವಾ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಮೂಲ ಚಿತ್ತುವಿನ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ. (ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಣೆಗೋಸ್ಕರ ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೨ ಸೃಷ್ಟಿಯ ರಚನೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಚನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅನುಬಂಧ ೧ (ಅ) ನೋಡಬೇಕು.)

(೧೨) ಶಕ್ತಿ:— ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯು (*energy*) ಇದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅದನ್ನು ಚೈತನ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಮೊದಲು ಬಯಲು ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಅದು ಗುಪ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಅದು ಇರುತ್ತದೆ. ಅದು ಜೀವ ಇದರ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಶಕ್ತಿಯು ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಜೀವನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುತ್ತೇವೆ. ಜಗತ್ತಿನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಅದರ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಶಕ್ತಿಯು ಸರಿಯಾದ ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಹಾದಿಯಿಂದ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು. ಅಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವುಂಟು. ಮತ್ತು ತನಗೂ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಹಿತವಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಸರಿಯಾದ ಹಾದಿಯಿಂದ ಹೋಗದಿದ್ದರೆ, ಅದರಿಂದ ಕೇಡುಂಟು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಚನ

ಕಾರರು ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಕೆಡಕು ಮತ್ತೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ವಚನಕಾರರು ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳ ಪ್ರಕಾರ ತಮ್ಮ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವದುಂಟು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ಆರು ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವು ಯಾವವೆಂದರೆಃ— (೧) ಚಿತ್ ಶಕ್ತಿ (೨) ಪರಾಶಕ್ತಿ (೩) ಆದಿಶಕ್ತಿ (೪) ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ (೫) ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ (೬) ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ. ಶಕ್ತಿಯು ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಗವು ಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸ್ಥೂಲವಾದ ಶರೀರವು ಬೇಕು. ವಿದ್ಯುಲ್ಲತೆಯು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ತುಂಬಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದು ತಂತಿಯು ಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಕಟತೆಗೆ ಒಂದು ಅಂಗವು ಬೇಕು. ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಈ ಶಕ್ತಿಯು ಪ್ರವಹಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಅದರಿಂದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಕಾರಣ, ಎಂಬ ಶರೀರಗಳಿವೆ. ಆ ಶರೀರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಈ ಶಕ್ತಿಯು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ತೋರಿದ ಕೂಡಲೆ ಆ ಶರೀರಗಳ ಗುಣಧರ್ಮಗಳು ಅದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಶಕ್ತಿಯು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪಸರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಗತ್ತು ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ.

(೧೩) ಭಕ್ತಿಃ— ಶಕ್ತಿಯು ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪ್ರವಹಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅದು ಭಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಯಾಕಂದರೆ ಈ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಭಕ್ತಿಯು ಆರು ವಿಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಧಗಳು ಯಾವವೆಂದರೆಃ— (೧) ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿ (೨) ನಿಷ್ಠಾಭಕ್ತಿ, (೩) ಅವಧಾನಭಕ್ತಿ (೪) ಅನುಭಾವಭಕ್ತಿ (೫) ಸುಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿ (೬) ಸಮರಸಭಕ್ತಿ. ವಚನಕಾರರು ಭಕ್ತಿ ಇದಕ್ಕೆ ಬಹು ವ್ಯಾಪಕಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗ, ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗ, ಕರ್ಮಮಾರ್ಗ ಎಂದು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಹೇಳುವದುಂಟು. ಆದರೆ ಅವರು ಹೇಳುವ ಈ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವು ವಚನಕಾರರ ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಠಾಭಕ್ತಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬರುತ್ತಿದೆ. ವಚನಕಾರರು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಭಕ್ತಿ ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಕಾರ್ಥ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸರಿಯಾದ ಅಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಯಾವ

ಮಾರ್ಗವಾದರೂ ಕೂಡ ಭಕ್ತಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವರು ವಿವೇಚಿಸು ತ್ತಾರೆ. ಜ್ಞಾನವು ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತ ಪರಮಾತ್ಮ ನೆಡೆಗೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಒಯ್ದುದ್ದಾದರೆ ಅದೂ ಕೂಡ 'ಸುಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿ' ಎಂದು ವಚನಕಾರರು ತಮ್ಮ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

(೧೪) ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ— ಶಕ್ತಿಯು ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೋದ ದ್ದಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಅದರ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯನ ಗುಣಗಳು ವಿಕಾಸ ಹೊಂ ದುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಬುದ್ಧಿಯು ಪ್ರಕ ಟವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಅದು ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಅದರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು. ಇಂಥ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಮೂಲ ಕವೇ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯು ಕ್ರಮೇಣ ಉಂಟಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅವನ ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ, ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ವುಗಳು ಅವನ ಸ್ಥೂಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಕಾರಣ ಶರೀರಗಳು ಉಚ್ಚ ಸ್ಥಿತಿ ಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ವಚನಕಾರರು ತಾವು ಹೇಳುವ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳ ಆಚರಣೆಗಳಂತೆ ನಡೆದದ್ದಾದರೆ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಉಂಟಾ ಗುತ್ತದೆಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲಿಷದಲ್ಲಿ *Evolution* ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

(೧೫) ನಿವೃತ್ತಿಃ— ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ನಿವೃತ್ತಿಯು ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೀಷದಲ್ಲಿ *un vo- -lution* ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆಗ ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಾರಣ ಶರೀರ ಗಳಲ್ಲಿ ಏಕ ರೂಪತೆಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರದ ಮೇಲಿನ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಕೂಡಲೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಕಾರಣ ಶರೀರಗಳ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತವೆ. ಕಾರಣ ಶರೀರದಿಂದ ಹೊರಟ ಚೈತನ್ಯವು ಕೂಡಲೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರಗಳ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಕ್ಲೇಶ, ದುಃಖ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಉಂಟಾಗಲಾರವು. ಆಗ ಅವನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಒಂದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೆರೆದು ಕಡೆಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ನಿರವಯದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. (ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೨ ಪುಟ ೩೩೦ ರಿಂದ ೩೩೮ ನೋಡಿರಿ.)

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ನಮಗೆ ದೊರೆದ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನ ವಚನಗಳನ್ನು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಸ್ಥಲಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ಯವಿದ್ದ ಸ್ವರವಟ್ಟಿಗೆ ಜೋಡಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ವೀರಶೈವ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನ ಸ್ಥಾನವು ಉಚ್ಚತರದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಲಿಂಗಾನುಭವಿಯು; ತನ್ನ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯನಾಗಿ ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಸತಿಪತಿಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಲಿಂಗದೊಡನೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದ್ದ ಇಂಥ ವಚನಗಳೇ ಅವನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಥಾಮಣಿಸೂತ್ರ ರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತಿಳಿಯುವದೇನೆಂದರೆ:— ಉರಿಲಿಂಗದೇವನು ಅವಸಿಕಂದಾರವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದವನು. ಇದು ಆಂಧ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಆರಾಧ್ಯಸಂತತಿಗೆ ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ ಲಿಂಗನಿಷ್ಠಾಪರನಾಗಿ ಶರಣಸತಿ ಲಿಂಗಪತಿ ಎಂಬ ಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಲಿಂಗವನರ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಯವು ಬಂದರೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ಎಂದೂ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಹುಲಿ, ಕರಡಿ, ಸಿಡಿಲು, ಉರುಗ, ಕಿಚ್ಚಿದ್ದು ಬಂದರೂ ತನ್ನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪರವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ಪರವಾದಿಗಳು ಈತನ ಲಿಂಗನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ತಾವು ಹೊರಟುಬರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಚಪ್ಪರಕ್ಕೆ ಕಿಚ್ಚನ್ನಿಕ್ಕಿದರು. ಆ ಕಿಚ್ಚು ಉರಿಯುತ್ತ ಬಂದರೂ ಕೂಡ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನು ಶಿವಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಲನಾಗಿರಲು ಅದು ತಾನೇ ನಂದಿಹೋಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಪರವಾದಿಗಳು ಅಪರಾಧವೆಮ್ಮದೆಂದು ನುತಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನು ಅಭಯವಿತ್ತು ಸಲಹಿದನು. ಉರಿಲಿಂಗದೇವನ ಶಿಷ್ಯನು ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಿಯು. ಇವನಾದರೂ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಚನಕಾರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಉರಿಲಿಂಗದೇವನು ವೀರಶೈವ ಮತಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯನಾಗಿ ಈ ಅವಸಿಕಂದಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಜನಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತ ಇದ್ದನು. ಅವನು ಸೂರಯ್ಯನೆಂಬವನಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲು,

ಪೆದ್ದಣ್ಣನು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕಳವಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು, ಮಾಳಿಗೆಯನೇರಿ ಬೆಳಕಿಂಡಿಯಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ನೋಡಲು ಅಲ್ಲಿ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನು ಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವದನ್ನು ಕಂಡನು. ಮುಂದೆ ಅವನು ದೀಕ್ಷೆಯ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗಲು ಮಾಳಿಗೆಯನ್ನಿಳಿದು ಹೊರಟುಹೋದನು. ಆಮೇಲೆ ಅವನು ಬೆಳಗಿನ ಲ್ಲೆದ್ದು ದಿನಾಲು ಹೊರೆಹುಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಉರಿಲಿಂಗದೇವನಿಗೆ ಹಾಕುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡನು. ಹೀಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಇರಲು ಒಂದು ದಿನ ಅವನು ಹಿಂದೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಉರಿಲಿಂಗ ದೇವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ತನಗೆ ದೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಅದಕ್ಕೆ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನು ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಆದರೆ ಪೆದ್ದಣ್ಣನು ತನ್ನ ಕಾಯ ಕವನ್ನು ಬಿಡದೆ ನಿತ್ಯ ಹುಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತಂದು ಅವನಲ್ಲಿ ಹಾಕು ತ್ತಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ತನಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಕೇಳಿ ಕೊಳ್ಳಹತ್ತಿದನು. ಆಗ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನು ಇವನ ಕಾಟ ಬೇಡವೆಂದು ಒಂದು ದಿವಸ ಒಂದು ಕಲ್ಲನ್ನು ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು "ಔದಗಿಡಿಚ" ಎಂದು ಬೈದು ಅದನ್ನು ಪೆದ್ದಣ್ಣನ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಆಗ ಪೆದ್ದ ಣ್ಣನು "ಔದಗಿಡಿಚ" ಎಂಬುದೇ ತನ್ನ ಗುರುಮಂತ್ರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆ ಕಲ್ಲನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರಲು ಅದು ಅವನ ಭಾವದ ಬಲುಮೆಯಿಂದ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯ ಲಿಂಗವಾಯಿತು. ಉರಿಲಿಂಗದೇವನು ಮುಂದೆ ಪೆದ್ದಣ್ಣನ ಈ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅರಿಯಲು ಈತನು ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತನೆಂದರಿದು ಆತನಿಗೆ 'ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಯ್ಯ' ನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನೇ ಇಟ್ಟು, ನಿಜೋಪದೇಶ ವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಭಕ್ತರ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಶಿವನು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವದು ಸತ್ಯ ವೆಂದು ಜಗತ್ತಿಗೆ ತೋರಿ ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಿಯನ್ನೇ ತನ್ನ ಆಚಾರ್ಯ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದನು. ಹೀಗೆ ಈ ಗುರುಶಿಷ್ಯರ ಚರಿತ್ರೆ ಇದೆ.

ಇವರಿಬ್ಬರೂ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಬಹು ಶ್ರೇಷ್ಠರು. ಇದು ಅವರ ವಚನಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಉರಿಲಿಂಗದೇವನ ವಚನಗಳು ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದವು ಬಹಳ ಸ್ವಲ್ಪ. ನಮಗೆ ದೊರೆತವುಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ತಾ॥ ೧೪-೭-೪೦ ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ,
ಸಂಪಾದಕ.

೧೩. ಗಾಡಿಗ ನಲ್ಲನು ಕಾಡಿಹನೆಲಗೆ. ಕೂಡಿಹನಗಲಿಹನೆನ್ನ. ನೀನದ ಮಾಣಿಸು. ಅವನ ಅಗಲಿ ಕೂಡುವ ಬೇಟದ ಸುಖವನು ಮುಗುದೆ ನೀನರಿಯೆ. ಅಗಲಿದ ವಿರಹಿಯು ಕೂಟದ ಸುಖವನು ಉರಿಲಿಂಗದೇವ ಬಲ್ಲನು ಕೆಳದಿ.

೧೪. ನಲ್ಲನ ಕೂಡಲು ಸುಖಭೋಗ ದ್ರವ್ಯವನೆಲ್ಲಿಂದ ತಹೆನು ಹೇಳಾ ಕೆಳದಿ? ನಲ್ಲನ ಬೇಡಲು ನಾಚಿಕೆ. ಎನಗೆ ಮತ್ತೆ ಆರು ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಕ್ತರ ನಾನರಿಯೆನು ಕೇಳಾ ಕೆಳದಿ. ಹೆಣ್ಣು ಕೂಡುವ ಸುಖವನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೆರಹುವೆನು ಉರಿಲಿಂಗದೇವ.

೧೫. ಮಂಗಳ ಮಯ ಲಿಂಗವ ಮನ ಹಿಂಗದೆ ಸುಸಂಗಿಯಾಗಿ ಮಹಾಲಿಂಗದ ಪ್ರಸಂಗಿಯಾಗಿಪ್ಪಾತನಂಗವೆನಗೆ ಮಂಗಳ ತರಂಗ. ಆತನ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿರಿಸಾ ಉರಿಲಿಂಗದೇವ.

ಮಹೇಶ್ವರ ಸ್ಥಲ.

೧೬. ಎನ್ನ ನಲ್ಲನು ಒಲ್ಲೆನೆಂದು ಕೇಳಿದಡೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅರಸುವೆನವನ. ಗಂಗೆಯು ನೋಣೆನು. ಗೌರಿಯು ನೋಣೆನು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅರಸುವೆನವ್ವಾ! ಎನ್ನಂತರಂಗದ ಆತ್ಮಜ್ಯೋತಿಯೇ ಉರಿಲಿಂಗದೇವ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅರಸುವೆನವ್ವಾ.

೧೭. ಇವನೊಬ್ಬನೆ ಗರುವ. ಇವನೊಬ್ಬನೆ ಚೆಲುವನು. ಇವನೊಬ್ಬನೆ ಧನಪತಿ ಕೇಳಾ ಕೆಳದಿ. ಇವಗೆ ಹಿರಿಯರಿಲ್ಲ. ಎನಗೊಡೆಯರಿಲ್ಲ. ಇಂತಪ್ಪ ನಲ್ಲನು ಲೇಸು ಕಾಣೆಲಗೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೊಂದಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಬಡಿದಿರೆ, ಬಿಡಿಸುವರಿಲ್ಲ. ಲೇಸು ಉರಿಲಿಂಗದೇವ.

೧೮. ಕಾಮ ನಿನ್ನ ಬಲ್ಲಾಳುತನವನು ಎಸುಗೆಯನು ನೋಡುವೆ ಕೇಳೆಲವೊ. ಕುಸುಮಶರವ ತೊಡು ನೀನು. ಎಸು. ನಿನ್ನೆಸುಗೆಯನು ನೋಡುವೆನು ಕೇಳಾ ಕಾಮಾ. ಎನಗೂ ಉರಿಲಿಂಗದೇವಗೂ ತೊಟ್ಟಿಸು. ಎಸೆಯಲು ನೀ ಬಿಲ್ಲಾಳಹೆಯೋ ಕಾಮಾ.

೧೯. ಕಾಮಿಗೆ ಕಾಮಿನಿಗೆ ಎರಡು ಗುರಿಯೊಂದು ಸರಳು. ಎಸು ಗೆಯ ಮಾಡು ಕಾಮಾ. ಎಸೆಯಲು ಎರಡೊಂದಪ್ಪುದು ಗಡಾ ಕಾಮಾ. ಎನಗೆಯೂ ಉರಿಲಿಂಗದೇವಗೆಯೂ ತೊಟ್ಟಿಸು. ಎರಡೊಂದಾದೊಡೆ ಬಿಲ್ಲಾಳಹೆಯೋ ಕಾಮಾ.

೨೦. ಲಿಂಗವ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗದೇವನಿರ್ದಂತೆ ಇತರ ಸ್ಥಾವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಹೋಗಿ, ದೇವರ ಕಂಡೆನೆಂದು ಅರಿವುತಿಪ್ಪ ಸಲೆ ಮನು ಜರುಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶವ ಮಾಡುವ ಗುರುವಿಂಗೆ ಪುಣ್ಯದ ಬಟ್ಟೆಯ ಕೊಡ ಉರಿಲಿಂಗ ತಂದೆ.

೨೧. ತೀರ್ಥ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡೆಹೆನೆಂದ್ಹೈದಿ ಹೋಹ ಪರಿಯ ನೋಡಾ ಅಯ್ಯಾ. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಜಗ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನವನಿಕ್ಕಿದರೆ ಪುಣ್ಯವೆಂಬಣ್ಣಗಳಿಗೇಕೆ ಸದಾಚಾರ ಉರಿ ಲಿಂಗತಂದೆ ?

೨೨. ಅನಂತ ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಆಗಮ ಪುರಾಣ ತರ್ಕ ತಂತ್ರಂಗ ಳನ್ನು ಆತ್ಮ ಮಾಡಿದನಲ್ಲದೆ, ಆತ್ಮನನವು ಮಾಡಿದುದಿಲ್ಲ. ಎನ್ನಂತ ರಂಗದ ಅರಿವಿನ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಎನ್ನ ಉರಿಲಿಂಗದೇವರು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಆಗೆಂದರಾದವು.

೨೩. ಆರ ಪರಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನಲ್ಲನು. ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲವು ಸತಿಯರು. ಚೋದ್ಯದ ಪುರುಷನು. ಅವರವರ ಪರಿಯಲ್ಲಿ ಅವರವರ ನೆರೆವನು. ಅವರ ವರಿಗೆ ಅವರಂತೆ ಸುಖಮಯ ನೋಡಾ. ಅವರೆಲ್ಲರ ವಂಚಿಸಿ ಎನ್ನ ನಗಲದ ಪರಿಯ ಹೇಳಾ ಕೆಳದಿ. ನೀನೊಳ್ಳಿದಳಾದರೆ ಮಹಾ ಮಂತ್ರವ ಜಪಿಸಲು ನಿನ್ನನಗಲ. ನಿನ್ನಾಣೆ ಉರಿಲಿಂಗದೇವ ತನ್ನಾಣೆ.

೨೪. ಒಬ್ಬನೆ ಗರುವನು. ಇವನೊಬ್ಬನೆ ಚಲುವನು. ಇವ ನೊಬ್ಬನೆ ಧನಪತಿ ಕೇಳಾ ಕೆಳದಿ. ಅವಗೆ ಹಿರಿಯರಿಲ್ಲ. ಅವಗೆ ಒಡೆಯ ರಿಲ್ಲ. ಇಂತಪ್ಪ ನಲ್ಲನು ಲೇಸು ಕಾಣೆಮಗೆ. ನಾವೆಲ್ಲ ಒಂದಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಒಡಿದರೆ ಬಿಡಿಸುವರಿಲ್ಲ ಲೇಸು ಉರಿಲಿಂಗದೇವನಾ.

೨೫. ಕಾಮನ ಕೊಂದು, ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಂದ, ಕಾಮರಾಜ ರಾಜನು. ಗಂಡರೆಲ್ಲರ ಹೆಂಡಿರ ಮಾಡಿ ನೆರೆವ ವೈಶಿಕ ಕಾಮನು ಕೇಳಾ ಕೆಳದಿ. ಇಂತಪ್ಪ ಕಾಮಿಯನತಿಕಾಮಿಸಿ ನೆರೆದು ಕಾಮಸಿದ್ಧಿಯನೀವನು. ಕಾರ ತಾರೆಲಗೆ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನ.

ಪ್ರಸಾದಿ.

೨೬ ನಲ್ಲನ ರೂಪೆನ್ನ ನೇತ್ರ ತುಂಬಿತ್ತು. ನಲ್ಲನ ನುಡಿ ಎನ್ನ ಶ್ರೋತ್ರ ತುಂಬಿತ್ತು. ನಲ್ಲನ ಸುಗಂಧವೆನ್ನ ನಾಸಿಕ ತುಂಬಿತ್ತು. ನಲ್ಲನ ಚುಂಬನವೆನ್ನ ಜಿಹ್ವೆ ತುಂಬಿತ್ತು. ನಲ್ಲನ ಆಲಿಂಗನವೆನ್ನ ಸರ್ವಾಂಗ ತುಂಬಿತ್ತು. ನಲ್ಲನ ಪ್ರೇಮವೆನ್ನ ಮನ ತುಂಬಿತ್ತು. ನಲ್ಲನ ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ನೆರೆದು ಸುಖಿಯಾದೆ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನ.

೨೭. ಟಕ್ಕಿಪ ನಲ್ಲನ ಟಕ್ಕಿಪ ತೆರನ ಚದುರೆ ಚದುರಿಸದೆನಗೆ ನೀನು ಸುರಾ. ಸತ್ಯವ ಜಪಿಸಲು ಸಿಕ್ಕುವ ನಲ್ಲನು. ಸತ್ಯವು ಸತ್ಯವು ಕೇಳಾ ಕೆಳದಿ. ಆವನು ಉಂಬಲ್ಲಿ ಉಡುವಲ್ಲಿ ನೇಹ ಬೆಳಸಲು ಸಿಕ್ಕುವನು. ಬಿಡದಿರು ಉರಿಲಿಂಗದೇವನ.

೨೮. ನಲ್ಲನೊಲ್ಲನೆಂದು ಮುನಿದು ನಾನಡಗಲು, ಅಡಗುವ ಎಡೆ ಎಲ್ಲ ತಾನೇ ಕಾಣವ್ವ! ಅಡಗಲಿಕ್ಕೆ ತೆರಹಿಲ್ಲ. ಮುನಿದು ನಾನೇವೆ? ಶರಣು ಹೋಗುವೆ ನಾನು ಉರಿಲಿಂಗದೇವಗೆ.

೨೯. ಎಮ್ಮ ನಲ್ಲನೊಲ್ಲನೆಂದು ಕಳುಹಿದಡೆ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಹೆ ನಲ್ಲಾ! ಗಂಗೆಯು ನೋನೆನೇ? ಗೌರಿಯು ನೋನೆನೇ? ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅರತು ಹೋಹೆನವ್ವಾ. ಎನ್ನಂತರಂಗದ ಆತ್ಮಜ್ಯೋತಿ ಉರಿಲಿಂಗದೇವಾ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅರತು ಹೋಹೆನವ್ವಾ.

೩೦. ಇನಿಯ ನೀನೇ ಎನಗೆ. ಇನ್ನೇನನೊಂದನಾನರಿಯೆ. ನೀ ನುಡಿಸಲು ನುಡಿವೆನು. ನೀ ನಡಿಸಲು ನಡೆವೆನು. ನೀನಲ್ಲದನ್ಯವ ನಾನರಿಯೆನು. ನಲ್ಲ ಕೇಳಾ. ಎನಗೆ ನೀನೇ ಗತಿ, ನೀನೇ ಮತಿ. ನಿನ್ನಾಣೆ ಯಯ್ಯ ಉರಿಲಿಂಗದೇವಾ.

೩೧. ಉಂಡಿಹೆನೆಂಬಲ್ಲಿ ಅನ್ನವನಿಕ್ಕದೆ ಸತ್ತಮತ್ತೆ ಅಕ್ಕಿಯ ಮೊರ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಗಟ್ಟಿದುಪ್ಪ ತುಯ್ಯಲನುಣ್ಣೆಂದು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುವನಂತೆ ಇವರಚ್ಚುಗದ ಭಕ್ತಿಯ ಕಂಡು ಮೆಚ್ಚನಯ್ಯ ಎನ್ನ ಉರಿಲಿಂಗತಂದೆ.

ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ ಸ್ಥಲ.

೩೨. ಕಾಯಕ್ಕೆ ಕಾಯವಾಗಿ, ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣವಾಗಿ, ಮನಕ್ಕೆ ಮನವಾಗಿ, ನೆರೆದ ನೋಡೆಲಗವ್ವಾ! ನಲ್ಲನ ಬೇಟದ ಕೂಟದ ಸುಖ ವನೇನೆಂದು ಬಣ್ಣಿಪೆ ಕೇಳದಿ? ಮಹಾಸುಖವ ನಾನೇನೆಂಬೆನೆಲಗೆ? ನಲ್ಲನ ನೋಟದ ಕೂಟದನುವನೇನೆಂದುಪಮಿಸುವೆನವ್ವಾ? ಮಹಾಘನವ ನಾನು ತಾನೆಂದು ವಿವರಿಸಬಾರದಂತೆ ನೆರೆದನೆನ್ನನುರಿಲಿಂಗದೇವನು.

೩೩. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಆವರಿಸಿ, ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ತೋರುವೆ. ಕಂಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ, ಮನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಳಲುವೆ. ಎನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ತೊಳತೊಳಗಿ ಬೆಳಗುತಿಪ್ಪ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ನೀನೇ ಉರಿ ಲಿಂಗದೇವಾ.

೩೪. ಅಷ್ಟವಿಧಾರ್ಚನೆ ಷೋಡಶೋಪಚಾರವೆಂಬುದು ಬಾಹ್ಯಕ್ರಿ ಎಂಬ ಭಾವ ಭ್ರಮಿತರ ಮಾತ ಕೇಳಲಾಗದು, ಕೇಳಲಾಗದು. ಧನ ವುಳ್ಳಾತ ಅಷ್ಟ ಸಂಪದೈಶ್ವರ್ಯ ಭೋಗವಭೋಗಿಪನಲ್ಲದೆ ಧನಹೀನ ದರಿದ್ರನೇನ ಭೋಗಿಸುವನೋ? ಲಿಂಗವು ಪ್ರಾಣವು ಅವಿರಳಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಮಳ ಸೋಂಕು ತುಳುಕಿ ಬಾಹ್ಯ ಕ್ರಿಯಾಗಿ ಕರಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಬಂದುತ್ತರಿಸೆ ಇದು ಅಂತರಂಗವಲ್ಲ ಬಹಿರಂಗವಲ್ಲ ಉರಿಲಿಂಗದೇವ.

೩೫. ಕಾಯಕ್ಕೆ ಕಾಹ ಕೊಡುವರಲ್ಲದೆ, ಮನಕ್ಕೆ ಕಾಹ ಕೊಡು ವರೇ ಅವ್ವಾ? ಇಂತಪ್ಪ ಸೋಜಿಗವನೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣೆನು. ಸುದ್ಗುಣದ ಕಾಹ ಮನಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟನು ಉರಿಲಿಂಗದೇವನು ಸೋಜಿಗವವ್ವಾ.

೩೬. ನಲ್ಲನ ಬೇಟದ ಕೂಟದ ಪರಿಯ ನಾನೇನೆಂದು ಹೇಳುವೆ? ವಿಪರೀತ ಕೇಳದಿ. ಪುರುಷ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಶಕ್ತಿ ಪುರುಷನಾಗಿ ನೆರೆದು ಸುಖಿಸುವನು ಕೇಳಾ ಕೆಳದಿ. ಅತಿ ಕಾಮಿಯುರಿಲಿಂಗದೇವನು ವಿಪರೀತದಿಂದ ನೆರೆಯಲು ನೆರೆವುದೆನ್ನ ಮನದಿಚ್ಛೆ ಕೆಳದಿ.

೩೭. ಎನ್ನ ನಲ್ಲನ ಕೂಡಿದ ಸುಖದ ಸುಗ್ಗಿಯನೇನೆಂಬೆ ಕೇಳಾ ಕೆಳದಿ ? ಸುಖದ ಸವಿಗೆ ಪ್ರವಿಸಿ ಹರಿಯಿತ್ತು. ಹೇಳಲು ನಾಚಿಕೆ. ಕೇಳಲು ನಾಚಿಕೆ. ಕೇಳು ಕೆಳದಿ. ಸುಖದ ರಸ ಮಡುಗಟ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನ ಕೂಡಿ ಸುಖಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುತಿರ್ದೆ ಕೆಳದಿ.

೩೮. ಆರ ಪರಿಯಲ್ಲ ನಮ್ಮ ನಲ್ಲನು. ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ಸತಿಯರು. ಸೋಜಿಗದ ಪುರುಷನು. ಅವರವರ ಪರಿಯಲ್ಲಿ ಅವರನೆ ನೆರೆವನು. ಅವರವರಿಗೆ ಅವರಂತೆ ಸುಖಮಯನು ಕೇಳಾ ಕೆಳದಿ. ಆರ ಪರಿಯಲ್ಲ. ಎನ್ನನಗಲದ ಪರಿಯ ಕೇಳಾ ಕೆಳದಿ. ನೀನೊಳ್ಳಿದಳಾದರೆ ಮಹಾಮಂತ್ರವ ಜಪಿಸು. ನಿನ್ನನಗಲ. ನಿನ್ನಾಣೆ. ಉರಿಲಿಂಗದೇವ ತನ್ನಾಣೆ ಕೆಳದಿ.

೩೯. ಗಾಡಿಗ ನಲ್ಲನು ಕಾಡಿಹನೆಲಗೆ. ಕೂಡಿಹನಗಲಿಹ ಕಾಡಿಹ ಕೆಳದಿ. ನೀನದ ಮಾಣಿಸು. ಅವನನಗಲಿದ ವಿರಹದಿ ಕೂಡುವ ಸುಖವನು ಉರಿಲಿಂಗದೇವ ತಾನೇ ಬಲ್ಲ ಕೆಳದಿ.

೪೦. ನಲ್ಲನ ಕೂಡಿಹೆನೆಂದು ಮೇಲುವಾಯಿವನ್ನಬರ ತವಕದಿಂದ ಮೇಲುವಾಯಿದ ನೋಡವ್ವಾ ! ಮನದೊಳಗೆ ಮನವಾಗಿ, ಪ್ರಾಣದೊಳಗೆ ಪ್ರಾಣವಾಗಿ, ಕಾಯದೊಳಗೆ ಕಾಯವಾಗಿ, ಕೂಡಿದ ನೋಡವ್ವಾ! ತವಕಕ್ಕೆ ತವಕ ಮಿಗೆ ಮೇಲುವರಿದು ಕೂಡಿದಂತೆ ಕೂಡುವೆ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನ.

೪೧. ಹಾಡುವೆ ನಲ್ಲನ. ಬೇಡುವೆ ನಲ್ಲನ. ಕೂಡುವೆ ನಲ್ಲನ. ನಿಚ್ಚ ನಿಚ್ಚ ಕೇಳಾ ಕೆಳದಿ. ಅವನೇ ಸುಖನೆನಗೆ. ಅವನೇ ಸಖನೆನಗೆ. ಅವನೇ ಪ್ರಾಣವು ಕೇಳಾ ಕೆಳದಿ. ಉರಿಲಿಂಗದೇವನೆನಗೆ ಸಂಜೀವನ ಕೇಳಾ ಕೆಳದಿ.

ಶರಣ.

೪೨. ಲೋಕದಂತೆ ಬಾರರು. ಲೋಕದಂತೆ ಇರರು. ಲೋಕದಂತೆ ಹೋಗರು ನೋಡಯ್ಯ. ಪುಣ್ಯದಂತೆ ಒಪ್ಪರು. ಜ್ಞಾನದಂತೆ ಇಪ್ಪರು. ಮುಕ್ತಿಯಂತೆ ಹೋಹರು ನೋಡಯ್ಯ. ಉರಿಲಿಂಗದೇವಾ ನಿಮ್ಮ ಶರಣರು ಉಪಮಾತೀತರಾಗಿ ಉಪಮಿಸಬಾರದು.

೪೩. ಅರಿದಡೆ ಶರಣ. ಮರೆದಡೆ ಮಾನವ. ಪಾತಕನು ಹೊಲೆಯ. ನಾನೇತಕ್ಕೆ ಬಾತೆ? ಹೊತ್ತಿಗೊಂದು ಪರಿಯ ಗೋಸುಂಬೆಯಂತೆ. ಈಶನ ಶರಣರ ಕಂಡು ಉದಾಸೀನವ ಮಾಡುವ, ದಾಸೋಹವನರಿಯದ ದೂಷಕನು ನಾನಯ್ಯ. ಈ ಬುದ್ಧಿಯ ಹೇಳಿ ಬೇಸತ್ತೆನೀ ಮನಕ್ಕೆ. ಈಶನೀ ಸಲಹಯ್ಯ ಉರಿಲಿಂಗತಂದೆ.

ಐಕ್ಯ.

೪೪. ನೆನಹಿನ ನಲ್ಲನು ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ನೆನವುದಿನ್ನಾರನು ಹೇಳವ್ವಾ! ನೆನೆವ ಕ್ರಿಯಲಿ ನೆರೆದು ಸುಖಿಯುಹುಲ್ಲದೆ, ನೆರೆವುದಿನ್ನಾರನು? ನೆನಹಿನ ನಲ್ಲ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನ ಕಂಡ ಬಳಿಕ ನೆನೆವುದಿನ್ನಾರನು ಹೇಳವ್ವಾ?

೪೫. ನಲ್ಲನನೊಲ್ಲೆನೆಂದು ಮುನಿದು ನಾನಡಗಲು, ಅಡಗುವ ಠಾವೆಲ್ಲಾ ತಾನೇ ನೋಡೆಲಗವ್ವಾ! ನಲ್ಲನಿಲ್ಲದೆಡೆ ಇಲ್ಲ. ಅಗಲಲಿಕೆ ಇಂಬಿಲ್ಲ. ಮುನಿದು ನಾನೇಗುವೆನು? ಶರಣಾಗತಿ ಹೋಗುವೆನೆನ್ನ ಉರಿಲಿಂಗದೇವರಿಗೆ.

೪೬. ಇಂಬಿನ ಚುಂಬನವಮೃತಾಹಾರ. ಆಲಿಂಗನವೇ ಆಭರಣ. ಸೋಂಕೇ ಸುವಸ್ತ್ರ. ನೋಟವೇ ಕೂಟ. ಒಡನಾಟವೇ ಅಷ್ಟಭೋಗವೆನಗೆ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನ ಕೂಟ ಪರಾತ್ಪರ ವಾಙ್ಮನಾತೀತ ಪರಮ ಸುಖವನೇನೆಂಬೆನವ್ವಾ!

ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರರು
ನಿರೂಪಿಸಿದ
ಮುಕ್ತ್ಯಾಂಗನಾಕಂಠಮಾಲೆ.

ವೇದಾಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದನಾದ ತಾರಕಾದ್ಯನೇಕೋಪದೇಶ ಕರ್ತೃವಾದ ಪಿಂಡ ಮಧ್ಯದಿ ನಾದ ಬಿಂದುಗಳ ತೋರುವಲ್ಲಿ ಕುಶಲನಾದ ಶಿವಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಚಕ್ರೇಶ್ವರನಾದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನು ತಮ್ಮ ನಿಜಾನುಭಾವದ ವಚನಾಮೃತ ಶರಧಿಯೊಳಗೆ ಅನರ್ಘ್ಯ ರತ್ನಂಗಳನೆ ತೆಗೆದು ಸರಂಗೊಳಿಸಿ ಮುಕ್ತ್ಯಾಂಗನೆಯ ಕಂಠಮಾಲೆಯೊಳೊಪ್ಪುವ ವಚನಂಗಳೊಳಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಗೌಪ್ಯವಾದ ವಚನಂಗಳನೆ ತೆಗೆದು ಮುಮುಕ್ಷುಗಳ ಹೃದಯಾಂತರಾಳವನೆ ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗಲೆಂದು ಕನ್ನಡಿಸಿ ಪೇಳ್ವಿನದೆಂತೆಂದೊಡೆ:—

ಪೀಠಿಕೆ.

ಏನೂ ಏನೂ ಇಲ್ಲದಂದು, ವಸ್ತುನಿರವಯುವಾಗಿದ್ದಿತ್ತು. ನಿರವಯ ಬ್ರಹ್ಮವು ತಾನೇ ವ್ಯಂಜನ ಹಕಾರವು. ಆ ನಿರವಯ ಬ್ರಹ್ಮದಿಂದೆ ನಿರಂಜನ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬ ಹಕಾರ ಪ್ರಮಣವು ಉದಯವಾಯಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಶೂನ್ಯಪ್ರಣಮವೆಂಬ ಕ್ಷಕಾರ ಪ್ರಣಮವು ಸಂಜನ್ಯವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ನಿಃಕಲ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬ ಪ್ರಣಮವು ಉದ್ಭವವಾಯಿತ್ತು.

ಆ ನಿಃಕಲ ಬ್ರಹ್ಮವು ತಾನೋರ್ವನೆಯಾಗಿ ಬೈಲಿಗನಾಗಿ ಧ್ಯಾನ ಪೂಜೆಗಳಿಲ್ಲದಿರಲಾಯಿತ್ತೆಂದು ತನ್ನ ಸರ್ವಕಲಾಭಿಜ್ಞತ್ವವನೊಳಕೊಂಡು ಇದಕ್ಕೆ ಜಗದ್ವೈಭವದ ಲೀಲಾವಿನೋದ ಮಾಡಿ ನಟಿಸಬೇಕೆಂದು ನೆನಹು ದೋರಲು ಆ ನೆನೆದ ನೆನಹೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಮೂಲ ಜ್ಞಾನ ಚಿತ್ತೋದ್ಭವವಾಯಿತ್ತು. ವಕಾರ ಬಕಾರ ಸಕಾರವೆಂಬ ಚಿನ್ನಾದ ಚಿದ್ಬಿಂದು ಚಿತ್ಕಳೆ ಪುಟ್ಟಿದವು. ಇವು ಮೂರು ಮೂಲಜ್ಞಾನ ಚಿತ್ತು ಇಂತೀ ಚತುರ್ವಿಧವು ಗಟ್ಟಿ

ಗೊಂಡು ಅಖಂಡ ಗೋಳಕಾಕಾರ ತೇಜೋಮೂರ್ತಿಯಪ್ಪ ಮಹಾಲಿಂಗ ಉದಯವಾಯಿತ್ತು. ಆ ಮಹಾಲಿಂಗದಿಂದೆ ಪರನಾದ ಪರಬಿಂದು ಪರಕಳೆ ಎಂಬ ತ್ರಿವಿಧವು ಗಟ್ಟಿಗೊಂಡು ಸಾಕಲ್ಯಪ್ರಣಮಸ್ವರೂಪವಾದ ಸದಾಶಿವ ತತ್ವಮೂರ್ತಿ ಸಂಜನ್ಯವಾಯಿತ್ತು. ಆ ಸದಾಶಿವ ಮೂರ್ತಿಯ ಪಂಚಮುಖಂಗಳಿಂದೆ ಪಂಚಭೂತಂಗಳು ಪುಟ್ಟಿದವು. ಗೊಪ್ಯಮುಖದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನು ಪುಟ್ಟಿದನು.

ಒಬ್ಬ ಸೂರ್ಯನು ಅನಂತ ಘಟದ ಮಧ್ಯ ಜಲದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿ ತೋರುವಂತೆ, ಒಬ್ಬ ಆತ್ಮನು ಪರಚಿಂತನಾತ್ಮಕನಾಗಿ ದೇಹೋಹಂ ಮೆನಲು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಐದುಮುಖದಿಂದೊಗೆದ ಪಂಚಭೂತ ಜಂಜಡ ಕಾಯ ಸಂಬಂಧವಾಯಿತ್ತು. ಆ ದೇಹದ ಮರವೆಯಿಂದ ಮಾಯೆಯ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಮಾಯಾಮೋಹದಿಂದ ಪಾಶಬದ್ಧೋದ್ಭವವೇ ಜೀವ ಎಂದು ಜೀವನಾದನು.

ಇಂತಪ್ಪ ಜೀವನು ಪೃಥ್ವಿ ಅಪ್ಪು ತೇಜ ವಾಯು ಆಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಭಿಜ, ಸ್ವೇದಜ, ಅಂಡಜ, ಜರಾಯುಜ ಇಂತು ಚೌರಾಸಿ ಲಕ್ಷ ಜೀವರುಗಳಾಗಿ ಭವವೆತ್ತಿ ರಾಟವಾಳದ ಗುಂಡಿಗೆಯಂತೆ ತುಂಬುತ್ತೆ ಕೆಡವುತ್ತೆ ಮರಳಿ ತುಂಬುತ್ತೆ ಹೀಗೆ ತಿರುತಿರುಗಿ ಬರುವಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದ ಶರೀರವ ತೊಟ್ಟು ತಿಟ್ಟನೆ ತಿರುಗಿ ತೊಳಲಿ ತೊಳಲಿ ಬರಲಾರೆ, ಸತ್ವಗುಂದಿ ಭವರೋಗ ವೈದ್ಯನಾದ ಗುರುದೇವನ ಸಾರ್ದು, ತನ್ನ ಸಲಹೆಂದು ಬಹುವಿಧ ಸ್ತೋತ್ರಂಗಳ ಮಾಡಿ ಕುಳಿತಿರಲು ಗುರುವು ಎಲೆ ಮಗನೆ ಕೇಳು, ನೀನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಮಹದಾದಿಯನರಿದಲ್ಲದೆ ಆಗದೆಂದೆನಲು ಎಲೆ ಸ್ವಾಮಿ ನೀವೇ ಕರುಣದಿಂದ ಹೇಳಿ ಎನ್ನ ಕೃತಾರ್ಥನ ಮಾಡೆನಲು ಜ್ಞಾನೋನ್ಮುಖನಾಗಿ ಜ್ಞಾನಕಲಾತ್ಮನೇ ಕೇಳು ಎಂದು ಪೇಳುತ್ತಿರ್ದನು. 'ಮಹಾಲಿಂಗಮಿದಂ ದೇವಿ ಮನೋತೀತಂ ಮೇ ಅಗೋಚರಂ॥ ನಿರ್ನಾಮಂ ನಿರ್ಗುಣಂ ನಿತ್ಯಂ ನಿರಂಜನ ನಿರಾಮಯಂ' ॥ ಎಂದು ದೇವಿಯರಿಗೆ, ಶಿವನು ಹೇಳಿಹನು ಕೇಳೆಂದು ಪೇಳುತ್ತಿರ್ದನು. ಮಹಾಲಿಂಗವೆಂಬುದು ಮನೋನೇತ್ರಂಗಳಿಗೆ ಗೋಚರಿಸದೆ ಇದ್ದಂಥಾದ್ದು ಮತ್ತೆ ನಿರ್ನಾಮ, ನಿರ್ಗುಣ, ನಿತ್ಯ, ನಿರಂಜನ ಇಂತೀ ಪಂಚವಾಯುವನುಳ್ಳುದೇ ಮಹದಾದಿ ಎನಿಸುವದು. ಸಕಲಬ್ರಹ್ಮ ಮೂಲಚಿತ್ತು ಚಿತ್ತನಂದ ಚಿದ್ಬಿಂದು ಚಿತ್ಕಳೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಲಿಂಗವೆನಿಸಿ ತದುವೇ

ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುನೋಡು ಎನಲು, ಹರಹರಾ ನಾನದೇಂ ಕೃತಾರ್ಥನು? ಇಂತಪ್ಪ ಘನಲಿಂಗ ಎನ್ನ ಪ್ರಾಣವೆಂದು ತಿಳುಹುವರಾರು? ನಿಮ್ಮ ಕೃಪಾಪ್ರಸಾದವ ಪಾಲಿಸಿದಿರಿ. ಮುಂದೆ ಮಹಾ ಲಿಂಗ ಹೇಗೆ ಇದ್ದಿತ್ತು ಎನಲು-

ಕೇಳಯ್ಯ ಎಲೆ ಮಗನೇ.

ಆ ಮಹಾಲಿಂಗದಿಂದ ಪರನಾದ ಪರಬಿಂದು ಪರಕಳೆಗಳಾದವು. ಅವೇ 'ಓಂ' ಎಂಬ ಪ್ರಣವು ಉದಯವಾಯಿತ್ತು. 'ಓಂ' ಎಂಬ ಊರ್ಧ್ವ ಸ್ವರವನುಳ್ಳ ಷಟ್‌ಕೃತಿಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಸಾಕಲ್ಯ ಪ್ರಣವುವು. ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಂಗಳಿಗೆಯೂ ಸಪ್ತಕೋಟಿ ಮಹಾಮಂತ್ರಂಗಳಿಗೆಯೂ ವೇದಾ ಗಮಂಗಳಿಗೆಯೂ ಕ್ರಿಯಾದಿ ಪಂಚಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆಯೂ ಅನಂತಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪಿಂಡಾಂಡದ ಒಳಗೊರಗೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಿಷ್ಕಿಂಧವಾಗಿ ಅಗಣಿತ ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯ ಕಲಾಗ್ನಿಗಳಿಗೆ ತಾನೇ ಪ್ರಕಾಶವೆನಿಸಿ ಜ್ಯೋತಿರೂಪ ವಾಗಿ ಬೆಳಗುತಿರ್ಕುಂ. ಬಳಿಕ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ, ನಿತ್ಯ ತೃಪ್ತತ್ವ, ಅನಾದಿ ಬೋಧತ್ವ, ಸ್ವತಂತ್ರತ್ವ, ಅಲುಪ್ತತ್ವ, ಅನಂತಶಕ್ತಿತ್ವ, ಷಡಧ್ವಗಳನೊ ಳಕೊಂಡು ತಾನೇ ತೋರುವ ಚಿದ್ಬಿಂದುವನೇ ಎಲೆ ಮಗನೇ ವಚನ ದಲ್ಲಿ ಪೇಳುವೆವು. ನೀನು ಚನ್ನಾಗಿ ಕೇಳು.

ವಚನಗಳು.

(೧) ಎಲೆ ಅಯ್ಯ, ನೀವು ನಿರಾಕಾರವಾಗಿದ್ದಿರಾಗಿ, ಆ ನಿರಾ ಕಾರ ಪಂಚಮುದಲ್ಲಿ ನಿಂದರೆ ನಾದ ತೋರಿತ್ತು. ಆ ನಾದ ಬಿಂದು ಗಳನೊಡೆದು ಮೂಡಿ ನಿರುಪಾಧಿಕ ಜ್ಯೋತಿಯಂತೆ ಸಕಲ ನಿಃಕಲ ರೂಪಾದಿರಯ್ಯ. ರವಿಕೋಟಿ ತೇಜಪರಿಪೂರ್ಣ ಮೂಲ ಚೈತನ್ಯ ರೂಪು ನೀವು ಕಂಡಿರಯ್ಯ. ಭೇದಿಸಬಾರದಭೇದ್ಯ ಸಾಧಿಸಬಾರದಸಾಧ್ಯ ನೀವು ಕಂಡಿರಯ್ಯ. ನಿಮ್ಮ ಸಹಜದ ನಿಲವನಾರು ಬಲ್ಲರು? ನಿಮ್ಮಿಂದ ನೀವೇ ರೂಪಾದಿರಯ್ಯ. ನಿಮ್ಮ ಪರಿಮಾಣ ಪಥದಲ್ಲಿ ಒಂದನಂತ ಕಾಲ ಇರ್ದಿರಯ್ಯ ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ.

ಟೀಕು:— ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ನಿತ್ಯ ಪರಿಪೂರ್ಣವೆಂಬ ಪಂಚಪದ ಲಕ್ಷಿತವಾದ, ನಿರವಯ ನಿರಂಜನ ಶೂನ್ಯ ನಿಃಕಲ ಮಹಾಘನವೆಂಬ

ಕುರುಹುದೋರದೆ ತಾನೇ ಬಯಲಿಗನಾಗಿರ್ದಲ್ಲಿ ಆ ಬಯಲೇ ಪಂಚ ವಿಧವಾದ 'ಓಂ' ಇತಿ ಸುನಾದವೇ ತಾ ಮೊದಲು ಸಂಜನ್ಯವಾಯಿತ್ತಾಗಿ, ಆದೀಗ ಎಲೆ ಅಯ್ಯಾ ನೀವು ನಿರಾಕಾರವಾಗಿದ್ದಿರಾಗಿ ಆ ನಿರಾಕಾರವೇ ಪಂಚಮುದಲ್ಲಿ ನಿಂದರೆ ನಾದ ತೋರಿತ್ತು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಪಂಚ ಲಕ್ಷಣವನುಳ್ಳ 'ಓಂ' ಇತಿ ಸುನಾದದಿಂದ ಚಿದ್ಬಿಂದು ಉದಯವಾಗಿ ಆ ಚಿದ್ಬಿಂದುವಿನ ಕ್ಷುಧಾಬ್ಧಿ ಮಧ್ಯಂಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರುತ ದಂಡಾವರ್ತ ಕಾಣಲ್ಪಡುವ ಹಾಗೆ ಆ ಚಿದ್ಭೂಮಿ ಚಿದಾಕಾಶ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾದ ಬಿಂದು ಕಳೆ ಕೂಡಿ ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿ, ತನಗೆ ತಾನೇ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಖಂಡ ಜ್ಯೋತಿ ಎಂಬುದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಪಂಚಲಕ್ಷಣವನೊಳಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಜಗದುತ್ಪತ್ತಿಮಾಡಲುಳ್ಳುದಾಗಿ ಅನಂತ ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಕಾಶದಿಂ ಪಿಂಡಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಚೈತನ್ಯದಿಂ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಇಂತಪ್ಪ ಬ್ರಹ್ಮವು ಷಟ್‌ಸಮಯ ವ್ರತಗಳ ಸಾಮಾನ ವ್ರತಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗದಾಗಿ ಎಂಬುದೀಗ ಸಕಲ ನಿಃಕಲರೂಪಾದಿರಯ್ಯಾ, ರವಿಕೋಟಿತೇಜಸಂಪೂರ್ಣಮೂಲಚೈತನ್ಯ ರೂಪ ಕಂಡಯ್ಯಾ ಭೇದಿಸಬಾರದಭೇದ್ಯ ಸಾಧಿಸಬಾರದಸಾಧ್ಯ ಕಂಡಯ್ಯಾ ಎಂಬುದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ತಾನು ತಾನೇ ಹುಟ್ಟಿ ತನ್ನ ಲೀಲಾ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಜಗದ್ವೈಭವ ನಟಿಸಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಸಾಕಾರ್ಯ ಲೀಲೆಯ ಮಾಡಿ ಲೀಲೆಯಾದಡೆ ಉಮಾಪತಿಯಾಗುತ್ತ, ಲೀಲೆ ತಪ್ಪಿದಡೆ, ಸ್ವಯಂಭುವಾಗುತ್ತ ಮರಳಿ ಎಚ್ಚತ್ತು, ಆನಂದವನೈದುವನೆಂಬುದೀಗ ನಿಮ್ಮ ನಿಜದ ನಿಲವನಾರು ಬಲ್ಲರು? ನಿಮ್ಮಿಂದ ನೀವೇ ರೂಪಾದಿರಯ್ಯಾ. ನಿಮ್ಮ ಪರಿಣಾಮದ ಪಥದಲ್ಲಿ ಒಂದನಂತ ಕಾಲವಿರ್ದಿರಯ್ಯ ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ ಎಂಬುದರ್ಥ.

(೨) ಅಜ್ಞಾನ ಕಲಾತ್ಮಂಗೆ ಮಹದಾದಿಯ ಪೇಳುವೆ. ಆ ಮಹದಾದಿ ಎಂಬುದು ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯ ಶರೀರವೆಂದು ಪೇಳುತ್ತಿರ್ದನು. ಚಂದ್ರಕಾಂತದ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಉದಕ ಒಸರದಿಪ್ಪಂತೆ ಸೂರ್ಯಕಾಂತದ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಸ್ಫುರಿಸದಿಪ್ಪಂತೆ, ಬೀಜದೊಳಗಣ ವೃಕ್ಷ ಅಂಕುರಿಸದಿಪ್ಪಂತೆ ಇಪ್ಪನಯ್ಯಾ ಶಿವನು ಪಿಂಡದೊಳಗೆ ಪಿಂಡರೂಪಾಗಿ ಈ ಪರಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿರ್ದು, ಎನ್ನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿರ್ದರಿ ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ.

ಟೀಕು. — ಚಂದ್ರಕಾಂತದ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಉದಕ ಒಸರದೆ ಇರುವ ಹಾಗೆ ಸೂರ್ಯಕಾಂತದ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಸ್ಫುರಿಸದೆ ಇರುವ ಹಾಗೆ ಬೀಜ ದೊಳಗಣ ವೃಕ್ಷ ಅಂಕುರಿಸದಿಪ್ಪಂತೆ ಚಿದ್ಬಿಂದು ಎಂಬುದು ಸಪ್ತಧಾತು ಪಿಂಡದಲ್ಲಿ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿಹುದು. ಅದು ಹೇಗೆಂದೊಡೆ ಗೋಪ್ಯ ಮುಖ ದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿದಾತ್ಮನು ತನ್ನ ನಿಜಮಂ ಮರೆದು ಪುಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿ ಯಲ್ಲಿ ತತ್ತಿ ಒಡೆದು ಹುಟ್ಟುವ ಅಂಡ ಪ್ರಾಣಿ ೨೧ ಲಕ್ಷ, ಅಪ್ಪುವಿನಲ್ಲಿ ಬೆವರಿ ಪುಟ್ಟುವ ಪಿಪೀಲಿಕಾದಿ ಸ್ವೇದಜ ಪ್ರಾಣಿ ೨೧ ಲಕ್ಷ, ವಾಯುವಿ ನಲ್ಲಿ ಮನಸಿನ ಬಳಿವಿಡಿದು ಪುಟ್ಟುವ ಮನುಷ್ಯಾದಿ ಜರಾಯುಜಪ್ರಾಣಿ ೨೧ ಲಕ್ಷ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪರಮಾಣು ಪುಂಜವೇ ಬೀಜಂಗಳಾಗಿ ಪುಟ್ಟುವ ತೃಣಗುಲ್ಮಲತೆ ವೃಕ್ಷ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಉದ್ಭಿಜ ಪ್ರಾಣಿ ೨೧ ಲಕ್ಷ, ಇಂತೀ ೮೪ ಲಕ್ಷ ಜಾತಿ ಭೇದಾಕಾರವಾಗಿ ಜೀವನು ಪುಟ್ಟಿದ ಯೋನಿ ೮೪ ಲಕ್ಷ, ಅದಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿ ಆದರಿಂದ ಪೃಥ್ವಿ ಅಪ್ಪು ಆಕಾಶ ಎಂಬ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನು ತಿರುತಿರುಗಿ ಬರುವಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಎಂಬ ತತ್ವವು ಮಧ್ಯಸ್ಥವಾಗಿಹುದು. ಆ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣ ಅದೇ ಸುಷುಮ್ನ ನಾಡಿ ಎನಿಸುವುದು. ಅದು ಹೇಗೆಂದಡೆ ಆ ಸುಷುಮ್ನ ನಾಡಿಗೆ ಅಗ್ನಿ ನಾಳವೆಂದು ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳೊಳಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿಹುದು. ಅಗ್ನಿ ಇಲ್ಲದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಜೀವಂಗೆ ಚೈತನ್ಯವಾಗಿ ಜೀವನು ೨೫ ತತ್ವಗಳ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ತನ್ನೊಳಗೆ ಅವಕಾಶವ ಕೊಟ್ಟು ಚಿದ್ಬಿಂದು ವಿಗೆ ತಾನೇ ಆಶ್ರಯವಾಗಿ ಇಪ್ಪುದು. ಸಪ್ತಧಾತು ಸಮ್ಮೇಳದಿಂದ ಸುಷು ಮ್ನನಾಡಿಯು ಒಳಗೆ ಚಿದ್ಬಿಂದು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ಶಿವಶರಣನೊಳಗೆ ಕಾಣಿ ಸದೆ ಇದ್ದಿರಿ ಎಂಬುದೇ ಈ ವಚನದ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥ.

(೩) ತನುಪಿಂಡ, ವಾಯುಪಿಂಡ, ಪಿಂಡವು ಅಲ್ಲ. ಆದಿಪಿಂಡವಿಡಿದು ಬಂದ ಜ್ಞಾನ ಪಿಂಡವೇ ಪಿಂಡ. ಅದನರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ ಕ್ಷೀರ ದೊಳಗಣ ಆಜ್ಯದಂತೆ, ಪಾಷಾಣದೊಳಗಣ ಪಾವಕನಂತೆ, ಆಗಿರ್ಪು ದಾಗಿ ಅಂತಪ್ಪ ನಿರ್ಮಲ ಪಿಂಡ ನಿಮ್ಮ ಶರಣಂಗಾಯಿತ್ತು ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ.

ಟೀಕು:— ಪಿಂಡ ಶಬ್ದ ನಾಮವು ಬಹು ವಿಧವಾಗಿಪ್ಪ ಕಾರಣ ಪಿಂಡ ಪಿಂಡ ಎಂಬುದೇನು ಎಂಬರ್ಥ. 'ಸಪ್ತಧಾತು ಸಮಂ ಪಿಂಡಂ' ಎಂದು ಸ್ಥೂಲಶರೀರವೇ ಪಿಂಡವೆಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡಿರುವದು ಲೌಕಿ

ಕರು. ಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರ ಸ್ವರೂಪ ಮನವಾದ ಕಾರಣ ಆ ಮನವೇ ಪಿಂಡ ವೆಂದು ನಂಬುವದು ಆತ್ಮಯೋಗಿಗಳು. ಪಂಚ ಪ್ರಾಣವಾಯುವೇ ಪಿಂಡ ವೆಂಬರು ಹಠಯೋಗಿಗಳು. ಇವು ಶಿವಶರಣನ ಶರೀರವಲ್ಲವೆಂಬುದೀಗ ತನುಪಿಂಡವೇ ವಾಯುಪಿಂಡವೇ ಪಿಂಡವಲ್ಲವೆಂಬುದರ್ಥ. ಆ ಶರಣನ ಪಿಂಡವು ಆವುದು ಎಂದರೆ ಹಿಂದೆ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ನಿಃಕಲ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಒಗೆದ ಮೂಲ ಜ್ಞಾನ ಚಿತ್ತುವೇ ಶಿವಶರಣನಂಗವೆಂಬು ದೀಗ ಆದಿವಿಡಿದು ಬಂದ ಜ್ಞಾನವೇ ಪಿಂಡವೆಂಬುದರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಮೂಲ ಚಿತ್ತುವನು ತಿಳಿದಿಹೆನೆಂಬವರಲ್ಲಿ ಷಟ್‌ಸಮಯ ವ್ರತಿಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ದೃಷ್ಟಿ ಎಂಬ ವಾಙ್ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಗೋಚರಿಸದು. ಅದೇನು ಕಾರ ಣವೆಂದೊಡೆ ಕ್ಷೀರದೊಳಗಣ ಘೃತದಂತೆ ಪಾಷಾಣದೊಳಗಣ ಪಾವ ಕನಂತೆ ಶಿವಶರಣನೊಳಗಿಪ್ಪುದು. ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ ಮೂಲ ಚಿತ್ತು ಎಂದಡೂ, ಶರಣ ಎಂದಡೂ, ಒಂದೇ ಪರಿಯಾಯ. ಅದು ಸ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು. ಸ್ವಯಂ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಜ್ಯೋತಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಹಾಗೆ ಬೇಧವಲ್ಲದ ರೂಪಾಂತರಕ್ಕೆ ಭೇದವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮೂಲ ಚಿತ್ತುವೇ ಶರಣನ ನಾದವೆಂಬುದೀಗ ಅದನರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಕ್ಷೀರದೊಳಗಣ ಆಜ್ಯ ದಂತೆ ಪಾಷಾಣದೊಳಗಣ ಪಾವಕನಂತೆ ಅಡಗಿರ್ಪುದಾಗಿ ಅಂತಪ್ಪ ನಿರ್ಮಲ ಪಿಂಡ ನಿಮ್ಮ ಶರಣಂಗಿತ್ತು ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇ ಶ್ವರನೇ ಸ್ಥಿರವೆಂಬುದರ್ಥ.

(೪) ಹಿಂದಣದನಾದಿ ಕರಣದ ಕಿಲ್ಬಿಷ ಹರಿಯಿತ್ತು. ನಿರ್ಮಲ ತನುವಾಯಿತ್ತು. ಆ ನಿರ್ಮಲ ತನುವಿನಲ್ಲಿ ಶಿವಪ್ರಸಾದವೆಡೆಗೊಂಡಿ ತ್ತಾಗಿ ಭಕ್ತಿಪಿಂಡವಾಯಿತ್ತು. ಆ ಭಕ್ತಿ ಪಿಂಡದಲ್ಲಿ ನೀವಿಪ್ಪರಾಗಿ ಶರ ಣಂಗೆ ಪಿಂಡನಾಮವಾಯಿತ್ತು. ಅದು ಕಾರಣ ನಮಗೂ ನಿಮಗೂ ಒಂದೇ ಭಕ್ತಿಪಿಂಡವಾಯಿತ್ತು ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ.

ಟೀಕ :— ಆವನೊಬ್ಬಾತ್ಮನು ಅನಂತ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವು ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಲಂಬಿಸಲು ಮನ ವಾಚಿಕ ಕಾಯಿಕವೆಂಬ ತ್ರಿಕ ರಣಂಗಳ ಕಳಂಕ ಹರಿದು ಮಲತ್ರಯ ಪರಿಪಾಕವಾಗಲು ಅದೀಗ ಕಾರಣದ ಕಿಲ್ಬಿಷ ಹರಿಯುತ್ತಾನೆ. ನಿರ್ಮಲತನುವಾಯಿತ್ತೆಂಬುದರ್ಥ. ಮಲತ್ರಯದ ಪರಿಪಾಕಕ್ಕೆ ಅನುಗ್ರಹ ಶಕ್ತಿಯೇ ಕಾರಣ. ಆ ಅನು

ಗ್ರಹ ಶಕ್ತಿಯೇ ಶಿವಪ್ರಸಾದವೆನಿಸುವುದು. ಆ ಶಿವಪ್ರಸಾದವು ನಿರ್ಮಲ ತನುವಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಲು ಅದೇ ಭಕ್ತಿಕಾಯುವೆನಿಸುವುದು. ಆ ಭಕ್ತಿ ಕಾಯದಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗುವನು ಎಂಬುದೀಗ ಆ ನಿರ್ಮಲ ತನುವಿನಲ್ಲಿ ಆ ಶಿವಪ್ರಸಾದ ನೆಲೆಗೊಂಡಿತ್ತಾಗಿ ಭಕ್ತಿ ಪಿಂಡವಾಯಿತ್ತು. ಆ ಭಕ್ತಿ ಪಿಂಡವಲ್ಲಿ ನೀವಿಪ್ಪಿರಾಗಿ ಎಂಬುದರ್ಥ. ಶಿವಸನ್ನಿಹಿತರಾದ ಭಕ್ತಕಾಯದಲ್ಲಿ ಶರಣನು ಅಡಗಿರುವದರಿಂದ ಆ ಶಿವನಿಗೂ ಶರಣನಿಗೂ ಭಕ್ತಿ ಕಾಯ ಒಂದಾದಲ್ಲಿ ಐದಿರ್ದರೆಂಬುದೀಗ ಶರಣಗೆ ಪಿಂಡನಾಮವಾಯಿತ್ತು. ಅದು ಕಾರಣ ಶರಣಂಗೆಯೂ ನಿಮಗೂ ಒಂದೇ ಭಕ್ತಿಪಿಂಡವಾಯಿತ್ತು ಎಂಬುದರ್ಥ. ಇದೀಗಳೇ ಹೇಳಿದ ಪಿಂಡಸ್ಥಲವ ಶ್ರೀಗುರು ಕರುಣಿಸಿದ ಸ್ವಾನುಭಾವದಿಂದ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಾತಂಗೆ ಮುಂದೆ ಪೇಳಿದ ವಚನ ಕರತಳಾಮಳಕವಾಗಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವುದು ತಿಳಿದುನೋಡು ಎಂದು ಮುಂದೆ ಪಿಂಡಜ್ಞಾನವನು ಪೇಳುತಿರ್ದನು.

(೫) ಆದಿಯಲಿ ನಾನು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಉದಯುವಾದ ಕಾರಣ ಎನ್ನಾದಿ ಪಿಂಡವ ತಿಳಿದೆನು. ಆದಿಪಿಂಡ ನಾದಪಿಂಡವ ಕೂಡಿದ ಕಾರಣ ಬಿಂದುಪಿಂಡ ಉದಯವಾಯಿತು. ಆ ಬಿಂದು ಪಿಂಡದಲ್ಲಿ ಆದಿವಿಡಿದು ನೋಡಲು ಅನಾದಿ ಶಿವನ ತತ್ವದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದೆನೆಂದು ಅರಿದೆನು ಕಾಣಾ ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ.

ಟೀಕು.— ನಿಃಕಲ ಬ್ರಹ್ಮ ತಾನೋರ್ವನೆಯಾಗಿ ಬಯಲಲಿಂಗವಾಗಿ ಏಕಾದಶ ಮಂತ್ರವಾಗಿ ಧ್ಯಾನ ಪೂಜೆಗಳಿಲ್ಲದಿರಲಾಗಿ ಇಂತೀ ತನ್ನ ಸರ್ವ ಕಲಾಭಿಜ್ಞತ್ವದೊಳಗೊಂದು ಚದುರಿನ ಕಲೆ ಕಡಿಮೆಯಾದಪುದಲಾ ಇದಕ್ಕೆ ಜಗದ್ವೈಭವ ಲೀಲಾ ವಿನೋದವ ಮಾಡಿ ನಟಿಸಬೇಕೆಂದು ನೆನಹುದೋರಲು ಆ ನೆನೆದ ನೆನಹೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಮೂಲ ಜ್ಞಾನ ಚಿತ್ತು ಪುಟ್ಟಿತು. ಅದು ತಾನೇ ಶಿವಶರಣನ ಶರೀರ. ಆ ದಿವ್ಯ ಶರೀರದ ಚಲನೆಯಿಂದ ನಾದ ತೋರಿತ್ತು. ಆ ನಾದವೇ ಬಲಿತು ಬಿಂದುವಾಯಿತ್ತು ಎಂಬುದೀಗ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಉದಯ ನಾದ ಕಾರಣ ಎನ್ನಾದಿ ಪಿಂಡವ ತಿಳಿದೆನು. ಆದಿ ಪಿಂಡ ನಾದಪಿಂಡವ ಕೂಡಿದ ಕಾರಣ ಬಿಂದು ಪಿಂಡ ಉದಯವಾಯಿತ್ತು ಎಂಬುದರ್ಥ. ಕುಂಡಲಿ ಎನಿಸುವ ಚಿದ್ಬಿಂದುವಿನ ಪೂರ್ವಾಪರವ ನೋಡಲು ನಿಃಕಲ

ಲಿಂಗದಿಂದೊಗೆದ ನಾನಹುದಲಾ ಎಂದು ದೃಢೀಕರಿಸಿ ಆನಂದಿಸುತಿ ರ್ದನೆಂಬುದೀಗ ಆ ಬಿಂದುಪಿಂಡದಾದಿವಿಡಿವು ನೋಡಲು ಅನಾದಿ ಶಿವತತ್ವ ದ್ವಾರದಿಂದ ಬಂದೆನೆಂದರಿದೆನೆಂದ ಕಾಣಾ ಎಂಬುದರ್ಥ.

(೬) ನನ್ನಿಂದರಿದೆನೆಂಬೆನೇ? ನನ್ನಿಂದರಿದವನಲ್ಲ. ನಿನ್ನಿಂದರಿದೆ ನೆಂಬೆನೇ ? ನಿನ್ನಿಂದರಿದವನಲ್ಲ. ಅದೇನು ಕಾರಣವೆಂದಡೆ ಕಣ್ಣ ಬೆಳಗು ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಗು ಕೂಡಿ ಕಾಂಬಂತೆ ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಅರು ವಿನ ಸಂಬಂಧ ಬೆಂಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿದೆನು ಕಾಣಾ ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ.

ಟೀಕು.— ಮೂಲಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಚಿದಾಕಾಶವು ಹಂಸ ಸ್ವರೂಪ ನಾದ ಮೂಲಾಹಂಕಾರವರುವಿಗೆ ಗೋಚರಿಸವು. ಚಿದಹಂಕಾರದರು ವಿಗೂ ಗೋಚರಿಸದು. ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ, ಒಂದಾನೊಂದು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಾವಳವು ಬೆಳಗು ತೋರಿ ಅಡಗುವದಲ್ಲದೆ ರೂಪಾಂತರವಾಗಿ ಬೇರೆ ತೋರಲರಿಯದ ಹಾಗೆ ಎರಡನೂ ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ತೋರುವ ದೆಂಬುದೀಗ ತಾತ್ಪರ್ಯ.

ಎಲೆ ಮಗನೇ ನಾವು ಜಗದ ನಟನೆಯ ನಟಿಸಬೇಕೆಂದು ನೆನಹು ದೋರದೆ ಮುನ್ನವೇ ನನೆಯೊಳಗಣ ಪರಿಮಳದಂತೆ ಇದ್ದು ಲೀಲೆ ದೋರಿ ನಮ್ಮಂಗವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಲೀಲಾ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಶಕ್ತಿ ಎನಿಸಿ ಮರಳಿ ಜಗಕ್ಕೆ ಅವಿದ್ಯೆ ಶಕ್ತಿ ಎನಿಸಿ ಜೀವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಆ ಜೀವ ನಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಾಶವ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಹೆರೆ ಹಿಂಗದೆ ಇಂಬಿ ಟ್ಟುಕೊಂಡೆವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿಹನು.

(೭) ಅಂದಾದಿ ಬಿಂದುವಿಲ್ಲದಂದು ನಿನಗೂ ನನಗೂ ಲಿಂಗಾಂಗ ವೆಂಬ ಹೆಸರು ಒಂದಿತ್ತು. ಅಂದಾದಿಯಾಗಿ ನೀನಾವಲೀಲೆಯ ಧರಿಸಿ ದಿರಿ? ಆ ಲೀಲೆಗೆ ನಾನು ಆಧಾರವಾದೆ. ನಿಮಗೂ ನನಗೂ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಹೆರೆಹಿಂಗದ ಯೋಗ ಆದ ನೀವು ಬಲ್ಲಿರಿ. ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ನುಡಿದ ತೋರ ಲಿಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಇಂದೆನಗೆ ತನುಯೋಗವಾದಲ್ಲಿ ನಿಜ ಹೊರತೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಶಿವಯೋಗ ಶರೀರೇಚ। ಸದಾ ಸನ್ನಿಹಿತ ಶಿವಃ॥ ಎಂಬದಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಬೇರೆ ದೇಹವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ದೇಹಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ದೇಹವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನೀವೇ ಸಾಕ್ಷಿ ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ.

ಟೀಕು:- ನಿಃಕಲಬ್ರಹ್ಮ ತಾನೋರ್ವನೆಯಾಗಿ ಏಕಾದಶಮಂತ್ರನಾಗಿದ್ದರೂ ಉಷ್ಣ ತತ್ವವುಳ್ಳಡೆ ಅಗ್ನಿ ಎಂಬಂತೆ ಬಿಂದುವಿನಂತೆ ಪರಿಗ್ರಹ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಸಮಸ್ತ ಶಕ್ತಿ ಎನಿಸಿ ಅವಿನಾಭಾವಿಯಾಗಿದ್ದಂಥ ಶಿವ ಸಮೇತ ಶಕ್ತಿಃ ತಾನು ನೀರಗುರುಳಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಂ ತಾಳಿದ ಹಾಗೆ ಪರಿಗ್ರಹ ಶಕ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿಂದುದಯವಾಗಲು ಆ ಶಿವಶಕ್ತಿಗಳೇ ಲಿಂಗಾಂಗವಿದ್ದಿತೆಂಬುದೀಗ ಆದಿ ಬಿಂದು ರೂಹಿಸಿದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಂಗವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತ್ತೆಂಬರ್ಥ. ಶಿವನ ವ್ಯಾಪಾರದ ಲಯ ಭೋಗಾದಿ ಕಾರ್ಯಂಗಳನುಂಟು ಮಾಡಿ ನಿಃಕಲ ಸಕಲ ಶಿವ ಸದಾಶಿವ ಮಹೇಶ್ವರರೆಂಬ ಹೆಸರಂ ತಳೆದು ನಾನಾ ಲೀಲೆಗಳಿಗೂ ತಾನೇ ಆಧಾರವಾಗಿ ಬಂದು ಶಕ್ತಿ ಎಂಬುದೀಗ ಅಂದಾದಿಯಾಗಿ ಆವಾವ ಲೀಲೆಯ ಧರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಆ ಲೀಲೆಗೆ ನಾನಾಧಾರವಾದನೆಂಬುದರ್ಥ. ಶಿವತತ್ವ ಒಂದು ಸದಾಶಿವ ತತ್ವ ಹತ್ತು ಮಹೇಶ್ವರ ತತ್ವ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಇಂತು ಮೂವತ್ತಾರು ತತ್ವಂಗಳ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಶಿವಶಕ್ತಿಗಳನು ದಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ತಾನೇ ಅವಿನಾಭಾವಿಯಾಗಿದ್ದಿತೆಂಬುದೀಗ ನಿಮಗೂ ನನಗೂ ಎಂದೆಂದು ಹೆರೆಹಿಂಗದ ಯೋಗ ಅದ ನೀವು ಬಲ್ಲಿರಿ, ನಾನು ಒಲ್ಲೆ ನುಡಿದು ತೋರಲೇಕೆ ಎಂಬುದರ್ಥ. ಅವಿನಾಭಾವಿಯಾದ ಚಿದ್ಬಿಂದು ಶಿವನ ಚೈತನ್ಯದ ಹೊರಗಾಗಿರದೆ ಜೀವ ಶಿವನಿಗೂ ಆ ಚಿದ್ಬಿಂದುವೇ ಲಿಂಗವಾಯಿತ್ತು. ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ, ಈ ಚಿದ್ಬಿಂದು ದೇಹಾಳಿಯ ದೀಪದಂತೆ ಸಗುಣ ನಿರ್ಗುಣದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದೆಂಬುದೀಗ ಇಂದು ಎನಗೆ ತನುಯೋಗವಾದಲ್ಲಿ ಆ ನಿಜವು ಹೊರತೇ ಶಿವಯೋಗ ಶರೀರೇ ಚ ಸದಾ ಸನ್ನಿಹಿತಂ ಶಿವಂ ಎಂದುದಾಗಿ ಬೇರೆ ದೇಹವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ದೇಹ ಸಾಕ್ಷಿ ಎಂಬುದರ್ಥ.

ಗುರುವುಃ— ಎಲೆ ಮಗನೇ ನಾವು ನಿನಗೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ....ಮುಂದೆ ಸಂಸಾರ ಇದಿರಿಟ್ಟು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ತೋರಿದರೆಯೂ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ನಿಜವ ಕಾಣಿಸಿ ಸಂಸಾರವನೆ ಬೇರೆ ಮಾಡಿ ಆ ಜ್ಞಾನವೇ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವೆಂದು ಕೊಟ್ಟು ನಮ್ಮೊಳಗೇಕ ಮಾಡುವೆವೆಂದು ಪೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

(೮) ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಹೇಸಿ ಗುರುವನರಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಶಿಷ್ಯನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಪರಶಿವನಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದನಯ್ಯ. ಆ ಗುರುವಿಂಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರಗಿ ಬಿನ್ನೈಸಲು ಆ ಶ್ರೀಗುರು ಶಿಷ್ಯನ ಆದಿ ಅಂತ್ಯವನರಿದು

ಇವನು ನನ್ನವನೆಂದು ಕರುಣ ಹುಟ್ಟಿ ಆಣವಾದಿ ಮಲತ್ರಯಂಗಳ ದೋಷವ ಕಳೆದು ಶುದ್ಧಾತ್ಮನ ಮಾಡಿ ವಿಭೂತಿ ಪಟ್ಟವ ಕಟ್ಟಿ ಪಂಚ ಕಲಶೋದಕದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕವ ಮಾಡಿ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯನುಪದೇಶಿಸಿ ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗವ ಧರಿಸಿದನಯ್ಯ. ಇಂತಾದ ಬಳಿಕ ಕಾಯವೇ ಶಿವಕಾಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಣವೇ ಪರಶಿವವಾಯಿತ್ತು. ಇಂತು ಶ್ರೀಗುರುವಿ ನುಪದೇಶದಿಂದ ಸದ್ಯೋನ್ಮುಕ್ತನಾದೆನು ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧ ಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ.

ಟೀಕು:— ಶಿವಾಂಶಿಕನಾದಾತ್ಮನು ತನ್ನ ನಿಜವಂ ಮರೆದು ಹುಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಭಿಜ ಪ್ರಾಣಿ ೨೧ ಲಕ್ಷ, ಅಪ್ಪುವಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವೇದಜ ಪ್ರಾಣಿ ೨೧ ಲಕ್ಷ, ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ಅಂಡಜ ಪ್ರಾಣಿ ೨೧ ಲಕ್ಷ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಜರಾಯುಜ ಪ್ರಾಣಿ ೨೧ ಲಕ್ಷ, ಇಂತೀ ಚತುರ್ಭೂತ ಮಿಶ್ರದಿಂದ ೮೪ ಲಕ್ಷ ಜೀವರಾಶಿಗಳೊಳು ಹುಟ್ಟುವ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೆಟ್ಟದ ಭೂಮಿ ಇಲ್ಲ. ಉಣ್ಣದ ಆಹಾರವಿಲ್ಲ. ಕಾಣದ ದುಃಖಗಳಿಲ್ಲ. ಇಂತಪ್ಪ ಭವಮಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ವ್ಯರ್ಥ ಕಾವಳಕ್ಕೆ ಹೊಗಿ ಕೆಡು ವರ ಕಂಡಂತೆ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ತನ್ನ ತಾನೇ ಎಚ್ಚತ್ತು ಭಕ್ತಿ ಪಥದ ಚಿನ್ಹತ್ಪದೋರಿ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆನಲ್ಲ ಎಂದು ತಲೆಗೊಡುತ್ತಿರಲು ಅದೀಗ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಹೇಸಿ ಎಂಬುದರ್ಥ. ಆ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ತಲೆಗೊ ಡದೆ ಇದ್ದಾತ್ಮನು ತನ್ನ ತಾನೇ ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಂಡನಹುದೆಂದು ಆ ಸಂಸಾರವು ಆರ ಮುಖದಿಂದ ವಿಮೋಚನವಹುದೆಂದು ತನ್ನ ಮೂಲ ಚಿತ್ತುವಿನ ಜ್ಞಾನ ದೃಷ್ಟಿಯ ಮುಸುಕಿಕೊಂಡಿರ್ಪ ಅಹಂಜೀವನೆಂಬ ಅಜ್ಞಾನ ತಾಮಸವನು ಕಡೆಗೆ ತೊಲಗಿಸಿ ನಿಜಸ್ವರೂಪ ತೊಲಗಿಸುವ ದಕ್ಕೆ ಸೋಹಂ ಪರಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ ಎಂಬ ಸುಜ್ಞಾನ ಚಕ್ಷುವಿನ ಮುಂದೆ ಕರಿಗೊಂಡು ನಿಂದ ಮಹಾ ಶ್ರೀಗುರುವಂ ಕಂಡು ಗುರುದೇವೋ ಮಹಾ ದೇವೋ ಗುರುದೇವ ಸದಾಶಿವ । ಗುರುದೇವಾತ್ಪರಂ ನಾಸ್ತಿ ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೀಗುರುವೇ ನಮಃ ॥ ಎಂದು ಸರ್ವಾನುಗ್ರಹ ಸಮರ್ಥನಾದ ಸದಾಶಿವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಪಶ್ಚಿಮ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಿಸಿ ಕಂಡೆನೆಂಬು ದೀಗ ಗುರುವನರಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಶಿಷ್ಯನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಪರಶಿವ ನಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದನಯ್ಯ ಎಂಬುದರ್ಥ. ಆ ಪಶ್ಚಿಮಜ್ಞಾನವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಸ್ಥಾನವಾವುದಯ್ಯ ಎಂದೊಡೆ, ಅದಾರಿಗೂ ಕಾಣ

ಬಾರದು. ಪಶ್ಚಿಮನಾಳದ ಮಹಾಪ್ರಕಾಶವೇ ಶ್ರೀಗುರುದೇವನ ದಿವ್ಯ ಚರಣಾರವಿಂದವಾದ ಕಾರಣ ಆ ದಿವ್ಯ ಚರಣಾರವಿಂದಕ್ಕೆ ಆ ಜ್ಞಾನ ಕಲಾತ್ಮನು ನವವಿಧ ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಷ್ಟಾಂಗದಿಂ ನಮಿಸಿ ಕೈಸಾರಿ ನಿಂದು ಇನ್ನಾದರೂ ಎನ್ನ ನಿಮ್ಮೊಳಗೆ ಇಂಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದು ಮಹಾ ದೈನ್ಯಾಂಕಿತನಾಗಲು ಇವ ನನ್ನವನಾದ ಕಾರಣ ನನ್ನ ನಿಜವ ತಿಳಿದನು. ಇವಂಗೆ ಚತುರ್ದಶ ಭುವನದೊಳು ಸರಿ ದೊರೆ ಇಲ್ಲ, ಇಂತಿವಗೆ ಶಿವತತ್ವವ ಬೋಧಿಸಲು ಬಹುದೆಂದು ಪರಮ ಹರುಷಿತನಾಗಿ ತನ್ನಪಾಂಗದಿಂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿಜ ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಕುರುವಿಟ್ಟ ರೆಂಬುದರ್ಥ. ಶಿಷ್ಯನ ಮುಖವ ನೋಡಲು ಎಂಬುದೀಗ ಆ ಶ್ರೀಗುರು ವಿನ ಕಂಡು ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರಗಿ ಬಿನ್ನೈಸಲು ಆ ಶ್ರೀಗುರುಶಿಷ್ಯನ ಆದಿ ಅಂತ್ಯವನರಿದು ಈತ ನನ್ನವನೆಂದು ಕರುಣ ಹುಟ್ಟಿತೆಂಬುದರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಆಚಾರ್ಯನು ತನೂಭವನ ಸ್ಥೂಲ ತನು, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತನು, ಕಾರಣ ತನು, ಬ್ರಹ್ಮನ ಉತ್ಪತ್ತಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ಥಿತಿ, ರುದ್ರನ ಲಯವನು ವಿಶ್ವ ತೈಜಸ ಪ್ರಾಜ್ಞರೆಂಬ ಜೀವತ್ರಯವನು ತಮೋ ರಜೋ ತತ್ವವನು ಜಾಗ್ರತ್ ಸ್ವಪ್ನ ಸುಷುಪ್ತಿ ಅವಸ್ಥೆಗಳನು ಆಣವ ಮಲ ಮಯಾ ಮಲ ಕಾರ್ಮಿಕ ಮಲವೆಂಬ ತನುತ್ರಯಗಳನು ಮಾಯಾ ಕರಣೇಂದ್ರಿಯ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ತನುತ್ರಯಗಳೆಂಬ ತ್ರಿಭೇದಂಗಳನು ವೇಧಾದೀಕ್ಷೆ ಮಂತ್ರ ದೀಕ್ಷೆ ಕ್ರಿಯಾದೀಕ್ಷೆ ಎಂಬ ದೀಕ್ಷಾತ್ರಯಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಉತ್ಪತ್ಯವ ನಳಿದು ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಕರಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉದಯವಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ಥಿತಿ ಯನಳಿದು ಮಹಾಲಿಂಗ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿ ರುದ್ರನ ಲಯವನಳಿದು ಜಂಗ ಮದಲ್ಲಿ ಲೀಯವಾಗಿ ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯಳಿದು ಶಿವಜಾತನಾಗಿ ಸುಷುಪ್ತಿ ಯಳಿದು ಲಿಂಗ ಸದ್ಭಾವನನಾಗಿ ರಜೋಗುಣವಳಿದು ಉಕಾರ ಸ್ವರೂ ಪನಾಗಿ ಸತ್ವಗುಣವಳಿದು ಅಕಾರ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ತಮೋಗುಣವಳಿದು ಮಕಾರ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ಆಣವ ಮಲವಳಿದು ಶಿವಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಮಾಯೆ ಯಳಿದು ಭಕ್ತಜನ ಬಾಂಧತ್ವವಾಗಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಮಲವಳಿದು ತನು ಮನ ಧನ ಮೊದಲಾದ ದ್ರವ್ಯ ಜಂಗಮ ದಾಸೋಹವಾಗಿ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿ ಯವಳಿದು· ಆಚಾರಲಿಂಗ ಪಂಚಕವಾಗಿ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯವಳಿದು ಶಿವ ಲಿಂಗ ಪಂಚಕವಾಗಿ ತನುತ್ರಯವಳಿದು ಪ್ರಸಾದಲಿಂಗ ಪಂಚಕವಾಗಿ ವಿಶ್ವಜೀವವಳಿದು ಇಷ್ಟಲಿಂಗವಾಗಿ ತೈಜಸಜೀವವಳಿದು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ವಾಗಿ ಪ್ರಾಜ್ಞಜೀವವಳಿದು ಭಾವಲಿಂಗವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಜ್ಞಾನ ಭಸ್ಮ

ದಿಂದ ದಹಿಸಿ ಚಿದ್ಬಿಂದುವಪ್ಪ ಮಹಾ ಕಳೆಯನೇ ಕರತಳಾಮಳಕವಾಗಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಧಾರಣವನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂಬುದೀಗ ಆಣವಾದಿ ಮಲತ್ರಯಂಗಳ ದೋಷವ ಕಳೆದು ಶುದ್ಧಾತ್ಮನ ಮಾಡಿ ವಿಭೂತಿ ಪಟ್ಟವಂ ಕಟ್ಟಿ ಪಂಚಕಲಶೋದಕದಿಂದಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ಪಂಚಾ ಕ್ಷರಿಯನುಪದೇಶಿಸಿ ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗವ ಧರಿಸಿದನಯ್ಯಾ ಎಂಬು ದರ್ಥ. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಲು ಚಿದಂಗವೇ ತನ್ನಂಗವಾಗಿ ಚಿದ್ಘನಲಿಂ ಗವೇ ತನಗೆ ಪ್ರಾಣವಾಗಿ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನಾದನಯ್ಯಾ ಎಂಬುದೀಗ ಇಂತಾದ ಬಳಿಕ ಕಾಯವೇ ಶಿವ ಕಾಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಣವೇ ಪರಶಿವನಾ ಯಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಶ್ರೀ ಗುರುವಿನುಪದೇಶದಿಂದ ಸದ್ಯೋನ್ಮುಕ್ತನಾದೆ ನಯ್ಯಾ ಎಲೇ ಪರಶಿವಲಿಂಗವೇ ಎಂಬುದರ್ಥ.

ಮುಂದೆ ದೀಕ್ಷಾ ಗುರುವಿನಿಂದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವ ಪಡೆದು ಜ್ಞಾನ ಗುರುವಿನ ಉಪದೇಶವ ಪೇಳುತಿರ್ದನು.

(೯) ಚೌಪೀಠ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಗುರು ಕುಳ್ಳಿರ್ದು, ದ್ವಿದಳ ಮಂಟಪ ದಲ್ಲಿರ್ದ ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ತ್ರಿಕೂಟಸ್ಥಾನದ ಲಿಂಗವನುಪದೇಶಿಸಿ ತೋರಿದ ಗುರು ಲಿಂಗದೊಳಗಾದನು. ಇದು ಕರ ಚೋದ್ಯ ನೋಡಾ. ಶಿಷ್ಯ ಲಿಂಗವ ಗ್ರಹಿಸಿ ಲಿಂಗವಾದ ಪರಿಯನು ಇತರರ್ಗೆ ಅರಿಯ ಬಾರದು. ಜ್ಞಾನೋ ಪದೇಶದ ಬಗೆಯನು ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ ನಿಮ್ಮ ಶರಣನು ಬಲ್ಲನು.

ಟೀಕು.— "ಶಬ್ದದ್ವಾರಗತೇ ಯತ್ರ ಗಂಧದ್ವಾರೇ ತಥೈವಚ। ಸಮಯೋಗ ಚತುಃಪೀಠ ಶೃಂಗಾಟಕ ಸೂತ್ರಜ್ಞಕಂ" ಎಂಬುದಾಗಿ ಶಬ್ದದ್ವಾರ ಎರಡೂ ಅವುದಾನೊಂದು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೂಡುತಿರ್ದವೋ ಆ ಮಹಾ ಬಿಂದುವಿನ ಸ್ಥಾನವೇ ಚತುಃ ಪೀಠವೆನಿಸಿ ಕೊಂಬುವುದಾದ ಕಾರಣ ಬಿಂದು ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಅನಾಹತ ನಾದವೆಡೆಬಿಡದೆ ಇರುತ್ತಿ ಹುದು. ಆ ಮಹಾ ಬಿಂದುವಿನ ಸ್ಥಾನವೇ ಚತುಃ ಪೀಠವೆನಿಸಿಕೊ ಳ್ಳುವದಾದ ಕಾರಣ ಬಿಂದು ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಅನಾಹತ ನಾದವೆಡಬಿ ಡದಿರ್ದುದಾಗಿ ಆ ನಾದವೇ ಶುದ್ಧ ಪ್ರಸಾದವೆಂಬಾಚಾರ್ಯನು ಶಾಶ್ವತ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆಂಬುದಿಗ ಚೌಪೀಠ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗುರು ಕುಳ್ಳಿ

ರ್ದನೆಂಬುದರ್ಥ. ಆತ್ಮನು ಜಾಗ್ರಾತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಚನಾಗ್ರದಲ್ಲಿರುವ ದರಿಂದ ಎರಡು ನೇತ್ರಂಗಳು ಎರಡು ದಳ ಆ ಉಭಯ ದಳದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಂಸನೆಂಬ ಶಿಷ್ಯನು ಆ ಶ್ರೀ ಗುರುವೇ ಇದರ ಮುಖವಾಗಿರ್ದ ಎಂಬು ದೀಗ ದ್ವಿದಳ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿರ್ದ ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ಎಂಬುದರ್ಥ. ಹಂಸ ಎಂಬ ಕ್ಷರಂಗಳೆರಡು ಆವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವೇಣೀ ಸಂಗಮವೆನಿಸುವ ಭ್ರೂಮಧ್ಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಾಕಾರವರಿದಪ್ಪುದಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ ಶಬ್ದವೇ ನಾದಾ ತ್ಮಕ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವಪ್ಪುದಂತೆನೆ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಕೂಪದಿಂದ ಆತ್ಮ ವಾಚಕ ರೇಚಕದಲ್ಲಿ ಚರಿಸುವ ಸಕಾರವುಳ್ಳ ಹಂಸ ಮಂತ್ರವು ನಿವೃತ್ತಿ ಮುಖದಿಂ ಕಾರ್ಯರೂಪವಳಿದು ಕಾರಣರೂಪವಹುದಾಗಿ ಆ ಮಂತ್ರಾ ಕ್ಷರಂಗಳನೇ ಗುರೂಪದೇಶದಿಂ ಸೋಹಂ ಎಂದು ಎಂತೈಯ್ಯ ಎಂದಡೆ ವೈಕೃತ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ರೂಪಮಂ ಮಾಡಿ ಮೇಲಕ್ಷರದ್ವಯ ಸ್ವರೂ ಪಮಂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಸೋಹಂ ಎಂದು ವ್ಯಂಜನವಂ ಮಾಡಿ ಯವಲೋ ಪಿತ ಉಳಿದ ಸ್ವರಸಂಧಿಗೆಯ್ದು, ಆ ಬಿಂದುವಿನೊಡಗೂಡಲಾಗಿ ಓಂ ಎಂಬ ನಾದಾತ್ಮಕ ಪ್ರಣವಮಾಯಿತು. ಆ ಪ್ರಣಮವಂ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ವೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದನಾಗಿ ಅದೀಗ ತ್ರಿಕೂಟಸ್ಥಾನದ ಲಿಂಗವನುಪದೇಶಿಸಿ ದನೆಂಬುವಕ್ಕರ್ಥ. ಓಂ, ಓಂ, ಎಂಬ ನಾದಾತ್ಮಕ ಪ್ರಣವುವಲ್ಲಿ ಹಂಕಾರ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಗುರುವು ಸಮರಸವಾದುದು. ಅದು ಹೇಗೆ ಎಂದಡೆ ವೈದಿ ಕದಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರವನೆ ಪರವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ತಾಂತ್ರಿಕದಲ್ಲಿ ಹಕಾ ರವನೆ ಪರವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಅದರಿಂದೆಂಬರು. ಅದು ಅಲ್ಲದೆ ಬ ಎಂಬ ನಾದಾತ್ಮಕ ಪ್ರಣಮದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಭಾಗವಾದಲ್ಲಿ ಅಕಾರವೇ ಉಕಾರ ದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿ ಆ ಉಕಾರವನೇ ಬಿಂದುವಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿ ಬಿಂದು ಶೂನ್ಯ ವಾಗಲು ಆ ಶೂನ್ಯವೆಂಬುದು ಮಹಾ ಬಯಲೇ ಹಕಾರ, ಅಂತಪ್ಪ ಹಕಾರವು ಬಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಪ್ಪುದು ಎಂಬುದೀಗ ತೋರಿದ ಗುರು ಲಿಂಗ ಲಿಂಗದೊಳಗಾದನು. ಇದು ಕರಚೋದ್ಯ ನೋಡಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಕ್ಕರ್ಥ. ಹಂಸರೂಪಾದ ಶಿಷ್ಯನು ಓಂ ಎಂಬ ಮಹಾಲಿಂಗವನು ಸೋಹಂ ಭಾವದಿಂ ಹಿಡಿದು ಆ ಸೋಹಂ ಭಾವದ ನೆನಹು ನಿಷ್ಫಲವಾಗಿ, ನೀರು ನೀರು, ಕ್ಷೀರ ಕ್ಷೀರ, ಶಿಖಿ ಕರ್ಪುರ, ಮಾರುತಾಂಬುವಿನಂತೆ ನಾದಾ ತ್ಮಕ ಲಿಂಗದಲಿ ತಾನಿದಿರೆಂಬ ನುಡಿಗೆಡೆಗೊಡದೆ ಹಕಾರ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಗುರು ಓಂಕಾರ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಲಿಂಗ ಹಂಸ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಶಿಷ್ಯನೊ ಬ್ಬನು ತೋರದೆ ಜ್ಞಾನ, ನಿಷ್ಕ್ರಿಯದ ಭೇದವನು ಬ್ರಹ್ಮದ ಸ್ಥಾನ

ವನು ತಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು ನೋಡಿ ಕಂಡೆನೆಂಬವರರಿವಿಗೆ ಈ ಗುರು ಶಿಷ್ಯರ ಸಮರಸ ಎಂದೆಂದು ಕಾಣಬಾರದೆಂಬುದೀಗ ಶಿಷ್ಯ ಲಿಂಗ ಗ್ರಹಿಸಿ ಲಿಂಗವಾದ ಪರಿಯನು ಇತರರಿಗರಿಯಬಾರದು ಎಂಬುದರ್ಥ. ಮೂಲ ಜ್ಞಾನ ಚಿತ್ತು ನಿಷ್ಕಲ ಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದಾಗ ಜ್ಞಾನ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಗೃಷ್ಟಿ, ಎಂಬ ಅತೀಂದ್ರಿಯವನು ಶಿವಯೋಗಿ ಒಬ್ಬ ಬಲ್ಲನೆಂಬುದೀಗ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶದ ಬಗೆಯನು ನಿಜಗುರುಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ನಿಮ್ಮ ಶರಣ ಬಲ್ಲನೆಂಬುದರ್ಥ.

ಮತ್ತೆಯೂ ಶ್ರೀಗುರೂಪದೇಶವನೇ ಉದ್ಧರಿಸುತಿರ್ದಪಂ.

೧೨ ಗುರುವಿನ ಹಸ್ತಸರೋಜಗರ್ಭ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಿಷ್ಯನೆಂಬ ಸತಿಯುಂ ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಸದ್ಭಾವ ಗರ್ಭ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಲಿಂಗವೆಂಬ ಪತಿಯು ಸಹೋದರ ಸಂಬಂಧದಿಂದಿದ್ದರಾಗಿ ಶರಣಸತಿ ಲಿಂಗ ಪತಿಯಾದ ಪರಿ ಹೊಸತು, ಇದು ವಿಪರೀತ ನೋಡಾ. ಸತಿಪತಿಗಳಿಬ್ಬರು ಹೆತ್ತವರ ಕೊಂದು ತಾವು ಸತ್ತರು. ಇವರೀರ್ವರೂ ಸತ್ತ ಠಾವನರಿದೆನೆಂಡಡೆ ಆರಿಗೂ ಅಸದಳ ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧ ಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ.

ಟೀಕು: — ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಹಸ್ತಮಸ್ತಕ ಸಂಯೋಗಕಾಲ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಜನನಕಾಲವಾದ ಕಾರಣ ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಹಸ್ತ ಸರೋಜಗರ್ಭ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಿಷ್ಯನೇ ಸತಿ ಎಂಬುದರ್ಥ. ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಸದ್ಭಾವ ಗರ್ಭ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಲಿಂಗವೆಂಬ ಪತಿಯು ಎಂಬುದರ್ಥ. ಒಬ್ಬ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣ ಸಹೋದರ ಸಂಬಂಧದಿಂದಿದ್ದರಾಗಿ ಎಂಬುದರ್ಥ. ಶಿಷ್ಯನೂ ಲಿಂಗವೂ ನೋಟ ಬೇಟವ ಮಾಡಿ ಕೂಟಕ್ಕೆ ಎಳಸಿ ಸತಿಪತಿಗಳಾಗಿ ನಡೆದರು ಎಂಬುದೀಗ ಶರಣಸತಿ ಲಿಂಗಪತಿ ಯಾದ ಪರಿ ಹೊಸತು ಎಂಬುದರ್ಥ. ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಿಷ್ಯನು ಲಿಂಗವೂ ಭ್ರಾಂತ ತನುಜಭವರಾಗಿರ್ದು ಕಾಲಾಂತರದಿಂ ಸತಿಪತಿಗಳಾಗಿ ನಡೆದರೆ ಆತನ ನಡತೆಯು ಪಾರಮಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದರೂ ಲೌಕಿಕಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದ ಕಾರಣ ಇಂದು ವಿಪರೀತ ಎಂಬುದರ್ಥ. ಶಿಷ್ಯನೂ ಲಿಂಗವೂ ನೋಟ ಬೇಟವ ಮಾಡಿ ಕೂಡುವ ಪರಿ ಹೇಗೆಂದರೆ— ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯರೆನಿಸುವ ವಾಮದಕ್ಷಿಣ ನೇತ್ರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇತರ ಕಂಗಳು ಅಧೋಮುಖವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಊರ್ಧ್ವ ಮುಖವ ಮಾಡಿ

ಮಹಾಯೋಗಪಸೀವುದಾದ ಕಾರಣ ಹಂ ಎಂಬ ಪಾರಮಾರ್ಥವಾಚಕವನುಳ್ಳ ದಕ್ಷಿಣ ಜ್ಯೋತಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಇಷ್ಟ ಲಿಂಗವೆಂಬ ಪತಿಯು ಸಃ ಎಂಬ ಜೀವಾತ್ಮಕ ವಾಚಕವನುಳ್ಳ ವಾಮ ಜ್ಯೋತಿ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿರ್ಪ ಶಿಷ್ಯನೆಂಬ ಸತಿಯು ಆ ಸತಿ ಪತಿಗಳು ಕೂಡಿರ್ದ ಪ್ರಸಾದವೆಂಬ ಗುರುರೂಪು ತಾನೇ ಆಗಿ ಉಭಯ ರೂಪಗಳು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಚೈತನ್ಯವಾದ ನಾದಾತ್ಮಕ 'ಓಂ' ಎಂಬ ಚಿದಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಲಯವಾದರು ಎಂದು ತಾವು ಸತ್ತರು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ. ಹಂ ಸಃ ಎಂಬ ಶಿಷ್ಯನು ಲಿಂಗವೂ ಹಕಾರ ಪ್ರಣಮಸ್ವರೂಪಮಪ್ಪ ಗುರು ಇವರು ಚಿದಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಚಿದಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಲಯವಾದರು ಎಂಬುದೀಗ ಚಿದಾಕಾಶವು ಆರಿಗೂ ಕಾಣಬಾರದೆಂದಡೆ ಒಬ್ಬನೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ದೂರದ ಗ್ರಾಮದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋದನೆಂದು ನೆನೆದಡೆ ಆ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೊಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಇರುವದು. ಹಾಗೆ ಚಿದಾಕಾಶವು ತನ್ನಂಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಆಚರಿಸಿದಲ್ಲದೆ ಚಿದಾಕಾಶವು ತಾನೇನಾಗಬಾರದೆಂಬುದೀಗ ಇವರೀರ್ವರೂ ಸತ್ತ ಠಾವನರಿದೆನೆಂದಡೆ ಆರಿಗೂ ಅಸದಳ ಎಂಬುದರ್ಥ. ಶ್ರೀಗುರು ಕರುಣದಿಂದ ಜ್ಞಾನೋದಯ ತನ್ನೊಳಗಂಗಲಿಂಗವ ತಿಳಿದು ಆಚರಿಸಿದ ಶರಣ ಒಬ್ಬ ಬಲ್ಲನೆಂಬುದೀಗ ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಅವರು ಸತ್ತ ಠಾವ ನೀವೇ ಬಲ್ಲಿರಿ ಎಂಬುದರ್ಥ.

ಮುಂದೆ ಜ್ಞಾನಗುರುವಿನುಪದೇಶವನೇ ಹೇಳಿ ಹಂಸಃ ಎಂಬ ಜೀವಜಪವಳಿದು ಸೋಹಂ ಎಂಬ ಮಂತ್ರದ ನಿಲವನು ನಾದಾತ್ಮಕ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಕೂಡುವುದೇ ಮಂತ್ರಯೋಗವೆಂದು ಪೇಳುತ್ತಿರ್ದಪೆಂ.

೧೧ ಕಾಯದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನರಿದು ಕಾಯವ ಶೋಧಿಸಿ ಮುಂದೆ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಣ್ಣಾ. ದೇಹ ಮಧ್ಯದ ಪರಮ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವಾಯು ಹುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಲಂಬಿಕಾಸ್ಥಾನವ ತಾಗಿ ಸಕಾರಾಂತವಾಗಿ ನಿವೃತ್ತಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಚರಿಸುವದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸಾವಿರದ ಆರು ನೂರು ಜೀವ ಜಪಿಸುವುದು. ಶ್ರೀ ಗುರೂಪದೇಶದಿಂದರಿದಡೆ ಅಂತ್ಯ ಆದಿಯಾಗಿ ಆದಿ ಅಂತ್ಯವಾಗಿ ನಡೆದು ಅಜಪವೆನಿಸಿತ್ತು.

ಅಜಪ ದಹರಾಕಾಶದ ನಾದಾತ್ಮಕ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದುವೇ ಶ್ರೀ ಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಮ ತ್ರಯೋಗವು.

ಟೀಕು.— ಗ್ರಂಥ "ಜಾತಸ್ಯ ಮರಣಂ ಧ್ರುವಂ। ಮೃತಸ್ಯ ಜನನಂ ಧ್ರುವಂ" ಎಂದು ರೇತ ರಕ್ತವು ಕೂಡಿ ಜನನಿಯ ಜಠರದಲ್ಲಿ ಬಲಿದು ಪಿಂಡ ಉಂಟೆಂಬ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೀತೆಂಬ ಹೆಚ್ಚಲುದ್ಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೀತೆಂಬ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದೀತೆಂಬ ಕೆಡಲು ಕೆಡಲುದ್ಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೀತೆಂಬ ಕೆಡುತ್ತಿದ್ದೀತೆಂಬ ಷಡ್ಭಾವ ವಿಕಾರಗಳಿಂದೆ ಸತ್ತು ಮರಳಿ ಮರಳಿ ಎಂಬರ್ಥ. ಕಂಗೊಳಿರ್ದ ಕಸವ ತೆಗೆದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನಲ್ಲಾ ಎಂಬುದೀಗ ಕಾಯದ ಸ್ಥಿತಿ ಗತಿಯನರಿದು ಎಂಬುದರ್ಥ. ಕಂಗೊಳಿರ್ದ ಕಸವ ತೆಗೆದು ನೋಡಲು ಬಾಧೆ ತೊಲಗುವಂತೆ ಈ ಮಲ ಭಾಂಡದ ೨೫ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅಲಿಗಳಿದು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ವಿಧಿಮುಖದಿಂದೆ ಸತ್ತು ಚಿತ್ತಾನಂದ ನಿತ್ಯ ಪರಿಪೂರ್ಣವೆಂಬ ಪಂಚಪದಲಕ್ಷಿತವಾದ ನಿಷ್ಕಲ ಬ್ರಹ್ಮ ತಾನೋರ್ವನೇ ಎಂದು ತಿಳಿದು ತಾ ಶೋಧಿಸಿ ಮುಂದೆ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಣ್ಣಾ ಎಂಬುದರ್ಥ. ಆ ನಿಷ್ಕಲಬ್ರಹ್ಮವು ತಾನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ತೊಂಭತ್ತಾರಂಗುಲದ್ವಯದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗಸ್ಥಾನದಂಗುಲದಿಂ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯಮಾದೇಕಾಂಗುಲಿ ಪ್ರಮಾಣವೇ ದೇಹ ಮಧ್ಯವೆನಿಸದು. ಆ ದೇಹ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿ ಎಂಬ ಆದಿಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಸ್ವರೂಪವಾದ ವಾಯು ಪುಟವೆದ್ದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುವಲ್ಲಿ ಮೂಲಕಂದಧೋ ರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಕುಂಡಲಿಯು ಆ ಬಂದ ವಾಯುವ ಉಗುಳಿ ಆ ಉಗುಳಿದ ವಿಷದೊಡನೆ ವಾಯು ಕೂಡಿ ನಾಭಿಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸುಷುಮ್ನಾ ನಾಡಿಯತಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ರೇಚಕವಲ್ಲಿ ಪೊರಮಟ್ಟು ಹದಿನಾರಂಗುಲ ಪೊರಸೂಸಿ ಮರಳಿ ಪೂರಕದಿಂ ಪನ್ನೆರಡಂಗುಲ ಒಳಯಕ್ಕೆ ಪೋಗುವಲ್ಲಿ 'ಸಾಕಾರಾಂತವಿದಂ ಬೀಜಂ ಒಪಿಯರ್ಾತಿಸಬಿಂದುಕಂ ಸವಿಸರ್ಗಹಂಕಾರಂತು। ತದ್ಬೀಜಂ ಪಂಡಿತಾಖ್ಯದಃ॥' ಎಂದು ರೇಚಕದಲ್ಲಿ ಹಂ ಎಂದು ಸೂಸುವದು. ಪೂರಕದಲ್ಲಿ ಸಃ ಎಂದು ಒಳಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತ ಸೂರ್ಯೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಮರಳಿ ಸೂರ್ಯೋದಯ ಪರಿಯಂತರವಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸ ನಿಶ್ವಾಸವು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸಾವಿರದ ನೂರು ಎಣಿಸಿ ಹಂ ಸಃ ಎಂದು ಚರಿಸುವದನು ಶ್ರೀ ಗುರು ಉಪದೇಶದಿಂದಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ಸೋಹಂ, ಸೋಹಂ, ಎಂಬ ಮಂತ್ರವಾಯುವನ್ನು ಚಿದಾಕಾಶ

ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು.

(ರಾ। ಸಾ। ಪಿ. ಜಿ. **ಹಳಕಟ್ಟಿ** ಇವರಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದವುಗಳು.)

(೧) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೧ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ — ೨—೮—೦

(೨) ,, ,, ಉತ್ತರಾರ್ಧ — ೧—೧೨—೦

ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೂಲಕ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದು.

(೩) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೨ — ೪—೮—೦

ಇದರಲ್ಲಿ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ನಿರೂಪಣೆ ಇದೆ.

(೪) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೩ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ — ೨—೪—೦

ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿರೂಪಣೆ ಇರುವದಲ್ಲದೆ ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ ಇವುಗಳ ಸವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿವರಣೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಈ ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಂಥಗಳ ಒಟ್ಟು ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೫೮೩ ಇದ್ದು ಇವುಗಳ ಬೆಲೆಯು ೧ ರೂಪಾಯಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ವುಗಳು ಮೂರುನಾಲ್ಕಾಂಶ ಬೆಲೆಗೆ ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟು ೮—೪—೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಿ ರೆಯುವವು ಟಪಾಲಖರ್ಚ ಪ್ರತ್ಯೇಕ.

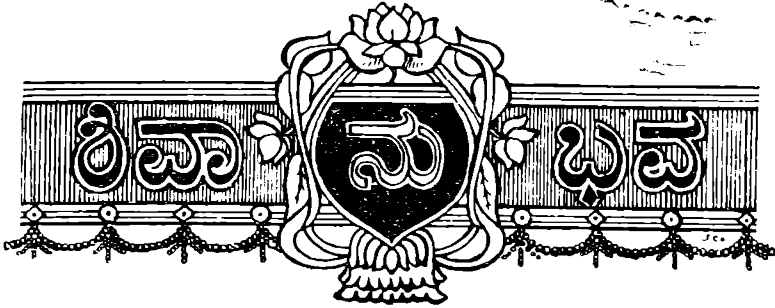
ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳ—

ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್

ಇದನ್ನು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ರಾ॥ ಸಾ॥ ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಇವರು ತಮ್ಮ "ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್ಸಿ" ನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅವರು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಉಪಲೀ ಬುರುಜ ಓಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮ ೧೬೨೦ (ಅ) ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದರು.

R. N. B. 2554

ಶ್ರೀ

ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾ ಅಂಚೆ ವೆಚ್ಚಸಹಿತ ರೂ ೩—೬—೦

ಸಂಪುಟ ೧೪] ಆಗಸ್ಟ ೧೯೪೦. [ಸಂಚಿಕೆ ೧೧

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ಶಿವಾನುಭವ.

ವರ್ಷ ೧೪	ಅಗಸ್ಟ ೧೯೪೦.	ಸಂಚಿಕೆ ೧೧

ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯ.

(ನೈತಿಕ ವಚನಗಳು)

ಲೇಖಾಂಕ—೩.

ಲೇಖಕರು— ಶಿವಮೂರ್ತಿ.

ಸರ್ವಜ್ಞನ ನೈತಿಕ ವಚನಗಳೆಂದರೆ ತೊಳೆದ ಮುತ್ತುಗಳೇ. ಆತನ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಚನಗಳು ಎಷ್ಟೇ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದ್ದರೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವದರಿಂದ ಅವಕ್ಕೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಗೌಣವು ಬರುತ್ತದೆಂದು ಕೆಲವರು ತಿಳಿದರೂ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಆತನ ನೀತಿಯ ಮಾತುಗಳು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಬೇಕಾದ ದೇಶ ಕಾಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹ ಅವು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಹೊಂದ ತಕ್ಕವಲ್ಲ. ಸರ್ವಜ್ಞನ ನೈತಿಕ ವಚನಗಳು ರೂಢಿಯೊಳಗಿನ ಗಾದೆಗಳಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿರುವವೋ ಅಥವಾ ಆತನ ವಚನಗಳಿಂದಲೇ ಗಾದೆಗಳುಂಟಾಗಿರುವವೋ ತಿಳಿಯುವದೇ ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಸರ್ವಜ್ಞನ ನೀತಿಯ ಮಾತುಗಳು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೆದಂಥವಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಜನರ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅದರ ನಿಜವಾದ ಚಿತ್ರವನ್ನೇ ಆತನು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಓದಿದರೆ ಅದರ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಲು ನಾವು ದೂರ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ಆತನ ವಚನಗಳು ಒಳ್ಳೆ ಮನಗಂಡ ಮಾತುಗಳೆಂದು ಎಂಥವ

ರಿಗಾದರೂ ಮನವರಿಕೆಯಾಗದಿರದು. ಸರ್ವಜ್ಞನ ನೀತಿಯ ವಚನಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಲು ತಕ್ಕಂಥವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಮೊದಲು ಸರ್ವಜ್ಞನು ಸಿರಿವಂತರು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು, ಲೋಭಿಯಾಗಬಾರದೆಂಬ ನೀತಿಯನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ಸೊಗಸಾಗಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ "ಸಿರಿಬಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕರೆದು ದಾನವ ಮಾಡು। ಪರಿಣಾಮವುವಕ್ಕು ಪದವಕ್ಕು ಕೈಲಾಸ। ನೆರೆಮನೆಯುಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸತ್ಪಾತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ದಾನ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯಿರದಿದ್ದರೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಯಾದರೂ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸರ್ವಜ್ಞನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಸಮಾಜ ಸೇವಕರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. "ತಿರಿದು ತಂದಾದರೆಯು। ಕರೆದು ಜಂಗಮಕಿಕ್ಕು। ಪರಿಣಾಮವುವಕ್ಕು ಪದವಕ್ಕು ಕೈಲಾಸ। ನೆರೆಮನೆಯುಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಪಾತ್ರವರಿತು ತಕ್ಕಷ್ಟು ದಾನ ಮಾಡುವದು ಜಾಣತನವಲ್ಲದೆ ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರ ಮಾಡದೆ ಅಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ದುಡ್ಡು ಸುರುವುವದು ಮೂರ್ಖತನವೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. "ಸೊಡರೆಣ್ಣೆ ತೀರಿದರೆ ಕೊಡನೆತ್ತಿ ಹೊಯ್ಯುವರೆ?। ಕೊಡಬೇಡ ಕೊಡದೆಯಿರಬೇಡ ಧರ್ಮವನು। ಬಿಡಬೇಡವೆಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ದಾನಕೊಟ್ಟು ಬಳಿಕ ಮನದೊಳಗೆ ಕುದಿಯುವ ಮೂರ್ಖರ ಬಗ್ಗೆ ಆತನು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುವದೇನಂದರೆ— "ಕೊಟ್ಟದ್ದು ತನಗೆ ಬೈಚಿಟ್ಟದ್ದು ಪರರಿಂಗೆ। ಕೊಟ್ಟು ನಾ ಕೆಟ್ಟೆನೆನಬೇಡ। ಅದು ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಿಹುದು ಬುತ್ತಿ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಕೆಲವರಿಗೆ ಎಡತಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ದಾನ ಕೊಡುವ ಸ್ವಭಾವವಿರುತ್ತದೆ. ಅಂಥವರಿಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಕಿವಿಹಿಂಡಿ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುವದೇನಂದರೆ "ಕೊಡುವವನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಕಡೆಯೇನು ಮೊದಲೇನು। ಎಡತಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊಡುವವನ ಧರ್ಮವು। ಹುಡಿಯು ಮಣ್ಣಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಮತ್ತು ಆಗ ಬಾ ಈಗ ಬಾ ಹೋಗಿ ಬಾ ಎನ್ನದೆ ಆಗಲೆ ಕರೆದು ಕೊಡುವವನ ಧರ್ಮವು। ಹೊನ್ನಾಗದೇ ಬಿಡದು ಸರ್ವಜ್ಞ॥

ದುಡ್ಡು ಗಳಿಸಿ ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಉಣ್ಣದೆ ಹೂಳಿಡುವ ಲೋಭಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸರ್ವಜ್ಞನು ಹೇಳಿರುವುದೇನಂದರೆ "ಉಣ್ಣದೊಡವೆಯ ಗಳಿಸಿ ಮಣ್ಣಿನೊಳು ತಾನಿರಿಸಿ। ಸಣ್ಣಿಸಿ ನೆಲನ ಸಾರಿಸಿದನ ಬಾಯೊಳಗೆ। ಮಣ್ಣು ಕಾಣಯ್ಯ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಮತ್ತು ಉಣ್ಣೆ ಕೆಚ್ಚಲೊಳಿರ್ದು ಉಣ್ಣದದು

ನೊರೆಹಾಲ । ಪುಣ್ಯವ ಮಾಡಿ ಉಣಲೊಲ್ಲದವನಿರವು । ಉಣ್ಣಿಯಿಂ ಕಷ್ಟ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥ ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸದೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡರು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ದುಡ್ಡು ಕೂಡಿಸುವವರ ಸಲುವಾಗಿ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಹೇಳಿರುವದೇನಂದರೆ--"ಹೆಂಡರುಮಕ್ಕಳಿಗೆಂದು ದಂಡಿಸದಿರು ದೇಹವನು । ಕಂಡ ವಸ್ತುವನು ಕೊಡದುಣ್ಣದೆ ಬೈಚಿಡಿಲು । ಕಂಡವರಿಗಹುದು ಸರ್ವಜ್ಞ ॥ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಿಚಿತ್ರ ಮೂರ್ಖರಿರುವರು. ಅವರು ದಾನಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಪೈ ಸಹ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದಂಡಕ್ಕಾಗಿ ಸಾವಿರಗಟ್ಲೆ ರೂಪಾಯಿ ಹಾಳುಮಾಡುವರು. ಅಂಥವರಿಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞನ ಸಂದೇಶವೇನಂದರೆ—"ಮಾನವರ ದುರ್ಗುಣವನೇನೆಂದು ಬಣ್ಣಿಪೆನು. ದಾನಗೈಯೆನಲು ಕನಲುವರು ದಂಡವ । ಮೌನದೀಯುವರು ಸರ್ವಜ್ಞ॥

ಈಗ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನವು ಪರತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಳಲುತ್ತಿರಲು ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರವೇ ಲೇಸೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುವನೋ ಏನೋ ಎಂಬಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು "ಜಗದಿ ಸ್ವತಂತ್ರವೇ ಲೇಸು ಸರ್ವಜ್ಞ ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸರ್ವಜ್ಞನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪ್ರಿಯನಾದರೂ ರಾಜನೀತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಆತನು ರಾಜಸತ್ತಾವಾದಿಯೆಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. "ಗುರುವುಯಿಲ್ಲದ ಮಠವು । ಹಿರಿಯರಿಲ್ಲದಮನೆಯು । ಅರಸಿಲ್ಲದೂರು ಇವು ಮೂರು ನುಲಿ ಹರಿದ । ಹೊರಸಿನಂತಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಹೇಳುವದೇನಂದರೆ ಜಾಣರಾದವರು ಅರಸನೊಲ್ಮೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಸುಖಬಡಬೇಕು. ಅರಸನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದವರಿಗೆ ಸರ್ವನಾಶವು ಸಂಭವಿಸುವುದು "ಅರಸೊಲಿದು ನಡಿಸಿದರೆ ಸಿರಿಯುಕ್ಕು ದೆಸೆಯುಕ್ಕು । ಕರಿತುರುಗ ಬಲವು ಪಿರಿದಕ್ಕು ಮುನಿದರೆ । ಕರನಾಶವಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ ॥ ಅರಸನ ಓಲಗವು ಹೇಗಿರಬೇಕು ? ಆ ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುವದೇನಂದರೆ—"ಬಂದವರ ಕರೆಯಿಸನು । ನಿಂದವರ ನುಡಿಯಿಸನು । ಹಂದಿಯು ಗಜವು ಸರಿಯೆಂಬ ನೋಲಗವು ಎಂದಿಗೂ ಬೇಡ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥ ಮತ್ತು "ಅರಸನೋಲಗದಲ್ಲಿ । ಸರಸವಾಡಲು ಬೇಡ । ಸರಸ ನಿಂದೆಯುಲಿ ಇರಬೇಡ ಓರ್ವರ । ಭರವಸವು ಬೇಡ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥ ತನ್ನ ರಾಜನ ಸಲುವಾಗಿ ಅರ್ಥಾತ್ ರಾಜ್ಯದಸಲುವಾಗಿ ಮಡಿಯುವದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಹೇಳಿರುವದೇನಂದರೆ—"ಅಡಿಯ ಮುಂದಿಡೆ ಸ್ವರ್ಗ ।

ಅಡಿಯ ಹಿಂದಿಡೆ ನರಕ। ಅಡಿಗಶ್ವಮೇಧ ಫಲ ಸ್ವಾಮಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ। ಮಡಿಯಲೇಬೇಕು ಸರ್ವಜ್ಞ॥

ಸುಭಾಷಿತಕಾರರರು ಸಜ್ಜನರೆಂದರೆಂಥವರು? ಅವರ ಸಂಗವೆಂಥ ಹದು? ದುರ್ಜನರು ಹೇಗಿರುತ್ತಾರೆ? ಅವರ ಸಂಗದಿಂದೇನು ನಷ್ಟ ನಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪಂಡಿತ ಪಾಮರರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಸಜ್ಜನರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಿ ರುವದೇನಂದರೆ "ಸತ್ಯವಂತರ ನೀನು ಸತ್ತರೆಂದೆನಬೇಡ। ಹೆತ್ತಮ್ಮ ಮಗನ ಕರೆವಂತೆ ನಿನ್ನನವ। ರೆತ್ತಿಕೊಂಬುವರು ಸರ್ವಜ್ಞ॥" ಮತ್ತು ಸತ್ಯರಾ ನುಡಿ ತೀರ್ಥ ನಿತ್ಯರಾ ನಡೆ ತೀರ್ಥ! ಉತ್ತಮರ ಸಂಗವದು ತೀರ್ಥ ಹರಿವನೀ। ರೆತ್ತಣದ ತೀರ್ಥ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಇದಲ್ಲದೆ "ಸಜ್ಜನರ ಸಂಗವದು ಹೆಜ್ಜೇನು ಸವಿದಂತೆ। ದುರ್ಜನರ ಸಂಗದೊಡನಾಟ ಬಚ್ಚ ಲಿನ ರೊಜ್ಜಿನಂತಿಹುದು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಮತ್ತು ಮಾನಹೀನರ ಸಂಗ। ವೇನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಬೇಡ। ಮಾನವುಳ್ಳವರ ಸಂಗ ತಾ ಸಕ್ಕರೆ। ಜೇನು ಸವಿ ದಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞ॥

ವಿಧಿಯು ಹರಿಹರಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರ ಪಾಡೇನು? ವಿಧಿಯು ಎಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕರೂ ಬಿಡದು. ನಾವು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮ ಫಲವನ್ನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಭೋಗಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕು. ಬಾರದು ಬಪ್ಪದು, ಬಪ್ಪದು ತಪ್ಪದು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ. ಎಂಬಂತೆ ಸರ್ವರೂ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಉಂಡೇ ತೀರಬೇಕು. ತಾನೊಂದು ಮಾಡ ಹೋದರೆ ವಿಧಿಯೊಂದು ಮಾಡುವದು. ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞನು ಮಾಡಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಆತನು ದೈವ ವಾದಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಹರಿಹರ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಗಳಿಗೆ ವಿಧಿಯು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವಾಗ "ಹರಿಯು ಕೋಡಗನಾದ ಪರಬೊಮ್ಮಕಾಗ್ಯಾದ। ಮೆರೆದಿರ್ದ ಶಿವನು ನರಿಯಾದ ನಿಂತೆಂದು। ಬರೆದಿಟ್ಟಾರು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ವಿಧಿವಶದಿಂದ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಎಂತೆಂಥ ಕಷ್ಟ ಗಳು ಬಂದಿರಲು ಮಿಕ್ಕವರ ಪಾಡೇನು? ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ "ಅಂ. ತಿರ್ದರಿಂತಿರ್ದರೆಂತಿರ್ದರೆನಬೇಡ। ಕುಂತಿಯ ಸುತರು ತಿರಿದುಣಲು ಮಿಕ್ಕವರು। ಎಂತಿರ್ದಡೇನು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ "ಯಾರೇನು ಮಾಡುವರು

ಯಾರಿಂದಲೇನಹುದು ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ಕರ್ಮ ವಿಧಿ ಬೆನ್ನ ಬಿಡದು" ಎಂದು ಪುರಂದರದಾಸರು ಹಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು "ಗಟ್ಟದಲಿ ಬೆಟ್ಟದಲಿ ಇಟ್ಟೆಡೆಯು ಕಿರುಬಿನಲಿ। ಕೆಟ್ಟೋಡಿ ಬಂದೆನೆನಬೇಡ ವಿಧಿ ಕಾಣ। ದಷ್ಟ ದಿಕ್ಕುಂಟೆ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಉಣಲಾರೆನೆಂದರೆ ನಡೆಯುದೆಂದು ಹೇಳುವಾಗ "ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮ। ವೆಂದಿಗೂ ಬೆಂಬಿಡದು। ಬಂದ ಭೋಗವನು ತಿಂದು ತೀರಲೇಬೇಕು। ನೊಂದೆ ನೆನಬೇಡ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ನಾನೊಂದು ಮಾಡಿದರೆ ತಾನೊಂದು ಆಗುವ ದೆಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ "ಆನೊಂದು ಮಾಡುವೆನು। ಆನೊಂದು ಹೂಡು ವೆನು। ಆನೊಂದು ಮಾಡಲಾನಂದವೆನಲು ಶಿವ। ತಾನೊಂದು ಮಾಳ್ಪ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ವಿಧಿಯು ಕಾಟವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಉತ್ತಮೋಪಾಯುವಾವುದೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವನು "ಬಂದುದನೆ ತಾ ಹಾಸಿ ಬಂದು ದನೆ ತಾ ಹೊದೆದು। ಬಂದುದನೆಲ್ಲ ನುಂಗಿದರೆ ವಿಧಿಕರ್ಮ। ನಂದಿ ಹೋಗುವದು ಸರ್ವಜ್ಞ॥

ಸರ್ವಜ್ಞನು ಯಾವ ಜಾತಿಯುವರನ್ನೂ ದ್ವೇಷದಿಂದ ದೂಷಿಸುವ ದಿಲ್ಲ. ಆಯಾಯ ಜಾತಿಯುವರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಬಾಹ್ಯಾಚಾರ ಅನಾಚಾರಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿರುವನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಗುಣ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ "ಉತ್ತಮರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸತ್ಯದಲಿ ನಡೆಯು ವರು। ಉತ್ತಮರಧಮರೆನಬೇಡ ಅವರೊಂದು। ಮುತ್ತಿನಂತಿಹರು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಮತ್ತು "ವಿಪ್ರರಿಂದಲೆ ವಿದ್ಯೆ ವಿಪ್ರರಿಂದಲೆ ಬುದ್ಧಿ। ವಿಪ್ರನಿಜವಿಪ್ರರಿಲ್ಲ ದಿರೀ ಜಗವು। ಕ್ಷಿಪ್ರದಲಿ ಕೆಡಗು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬಾಹ್ಯ ಜ್ಞಾನದ ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನೂ ಬಾಹ್ಯಾಡಂಬರವನ್ನೂ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಈ ರೀತಿ ಯಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. "ವೇದವೇ ಮಿಗಿಲೆಂದು। ವಾದವನು ಮಾಡು ವಿರಿ। ವೇದದಲೇನು ಅರಿದಿಹುದು ಅನುಭವಿಯು। ವೇದವೇ ವೇದ ಸರ್ವಜ್ಞ॥" ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತ ಕಥೆಗಳು ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ವುಗಳಲ್ಲವೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು "ಹಾದರದ ಕಥೆಯನ್ನು। ಸೋದ ರರ ವಧೆಯನ್ನು। ಆದರಿಸಿ ಪುಣ್ಯಕಥೆಯೆಂದು ಕೇಳುವರು। ಮಾದಿಗರು ನೋಡ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳು ಮುಳುಗಿ ಎದ್ದರೆ ಮೋಕ್ಷ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೇಳುವದನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞನು ಖಂಡಿಸಿ ದ್ದಾನೆ. "ನೀರು ಮುಳುಗಿದ ವಿಪ್ರ। ಸ್ವರ್ಗ ಹಾರುವೊಡೆ। ಹಾರುವನಂತೆ ಮುಳುಗಿಪ್ಪ ಕಪ್ಪೆ ತಾ। ಹಾರದೇಕೆಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ॥

ಅದೇ ಮೇರೆಗೆ ಭಸ್ಮ, ಶ್ರೀ ಗಂಧ, ಜನಿವಾರ ಮೊದಲಾದ ಬಾಹ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಚಿನ್ಹಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮತವನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ. "ಮುಟ್ಟಿ ಶ್ರೀಗಂಧ ವನು ಇಟ್ಟು ತಾ ನೊಸಲೊಳಗೆ। ನೆಟ್ಟನೆ ಸ್ವರ್ಗಪಡೆವೊಡೆ ಸಾಣೆಕಲ್। ಕೆಟ್ಟಿಕೇಡೇನು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಮತ್ತು "ಸುಟ್ಟಬೂದಿಯು ತಂದು। ದಟ್ಟ ವಾಗಿಯೆ ಬಡೆದು। ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ವರ್ಗವನು ಅಡರುವೊಡೆ ಕತ್ತೆ ತಾ। ಕೆಟ್ಟ ಕೇಡೇನು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಮತ್ತು ಮೂರೆಳೆಯ ತೊಟ್ಟಾತ। ಹಾರುವೊಡೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ। ನೂರೆಂಟು ಎಳೆಯ ಕೌದಿಯನು ಹೊದ್ದಾತ। ಹಾರನೇಕಯ್ಯ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಆಡನ್ನು ಬಲಿಕೊಟ್ಟು ಅದರ ಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಣ ದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗ ಸಿಗುವದೆಂದು ವಿಪ್ರರು ಹೇಳುವ ಮಾತನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞನು ಖಂಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. "ಒಂದಾಡ ತಿಂಬಾತ। ಹೊಂದಿದೊಡೆ ಸ್ವರ್ಗವನು। ಎಂದೆಂದು ಅಜನ ಕಡಿತಿಂಬ ಕಟಗತಾ। ನಿಂದ್ರನೇಕಾಗ ಸರ್ವಜ್ಞ॥

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮ್ಮ ಕುಲವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಹೇಳುವ ಮಾತನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಕುಲದವರೂ ಒಂದೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಸರಿಸಮಾನರೆಂದು ಸಾರಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದವರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕುಲದವರೆಂದು ಸರ್ವಜ್ಞನು ಶೃತಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ "ಮುಟ್ಟಾದ ಹೊಲೆಯೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿಹುದು ಜಗವೆಲ್ಲ। ಮುಟ್ಟಬೇಡೆಂದು ತೊಲಗುವಾ ಹಾರುವನು। ಹುಟ್ಟಿರುವನೆಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಮತ್ತು "ಹಸಿವು ತೃಷೆ ನಿದ್ರೆಗಳು। ವಿಷಯ ಮೈಥುನ ಬಯಕೆ। ಪಶು ಪಕ್ಷಿ ನರಗೆ ಸಮ ನಿರಲು ಕುಲವೆಂಬ। ಘಸಣೆಯೆತ್ತಣದು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಮತ್ತು, "ಕೂಳಿಂದೆ ಕುಲಬೆಳೆದು। ಬಾಳಿಂದೆ ಬಲಬೆಳೆದು। ಕೂಳು ನೀರುಗಳ ಕಳೆದರೆ ಕುಲಗಳ। ಕೇಳಬೇಡೆಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಇದಲ್ಲದೆ "ನಡೆಯುದೊಂದೇ ಭೂಮಿ। ಕುಡಿಯುದೊಂದೇ ನೀರು। ಸುಡುವಗ್ನಿಯೊಂದೆಯಿರುತಿರೆ ಕುಲಗೋತ್ರ। ನಡುವೆಯೆತ್ತಣದು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಇದಲ್ಲದೆ "ಅವಯವಗಳೆಲ್ಲರಿಗೆ। ಸವ ನಾಗಿಯಿರುತಿರಲು। ಭವಿಭಕ್ತಶ್ವಪಚ ಶೂದ್ರರುಯಿಂತೆಂಬ। ಕವನವೆತ್ತ ಣದು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಮತ್ತು "ಧಾತು ಏಳನು ಕಲೆತು ಭೂತಪಂಚಕವಾಗಿ। ಓತುದೇಹವನು ಧರಿಸಿರ್ದ ಮನುಜರ್ಗೆ। ಜಾತಿಯೆತ್ತಣದು ಸರ್ವಜ್ಞ. ಮತ್ತು, "ಜಾತಿಹೀನರ ಮನೆಯುಜ್ಯೋತಿ ತಾಹೀನವೇ ? ಜಾತಿವಿಜಾತಿ ಯೆನಬೇಡ ದೇವನೊಲಿ। ದಾತನೇ ಜಾತ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಮತ್ತು "ಯಾತರದ

ಹೂವೇನು ನಾತರದು ಸಾಲದೇ ? । ಜಾತಿ ವಿಜಾತಿಯೆನಬೇಡ ದೇವ ನೊಲಿ । ದಾತನೇ ಜಾತಸರ್ವಜ್ಞ. ಜಾತಿ ನಿರಸನ ವಿಷಯುದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಶಿವಶರಣರ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕುರಿತು ಸರ್ವಜ್ಞನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. "ಕೊಟ್ಟಹರೆ ಹಾರುವರು । ಕುಟ್ಟುವರು ಅವರಂತೆ। ಬಿಟ್ಟರೆ ನೋಡಿ ನುಡಿಸರು ಹಾರುವರು । ಕೆಟ್ಟ ನೋಡೆಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ । ಮತ್ತು "ಹಾರುವರ ನಂಬಿದವ । ರಾರಾರು ಉಳಿದಿಹರು ? । ಹಾರುವರ ನಂಬಿ ಕೆಟ್ಟರು ಭೂಪರಿ । ನ್ನಾರು ಕೆಡರಯ್ಯ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥ ಮತ್ತು "ಹೆಂಡಕ್ಕೆ ಹೊಲಿಯನು । ಕಂಡಕ್ಕೆ ಕಟುಗನು । ದಂಡಕ್ಕೆ ಕೃಷಿಕ ಹಾರುವನು ತಂದು ತಾ। ಪಿಂಡಕ್ಕೆ ಇಡುವ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥

ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಮೇಲ್ಮೆಯನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ ದೋಷಗಳನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆತನು ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಹೆಚ್ಚಳದ ಬಗ್ಗೆ "ಕೊಲುವ ಧರ್ಮವನೊಯ್ದು । ಒಲೆಯೊಳಗೆ ಇಕ್ಕುವಾ । ಕೊಲಲಾಗದೆಂಬ ಜೈನನ ಮತವೆನ್ನ । ತಲೆಯ ಮೇಲಿರಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥ ಆದರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ತನಗೆ ಹಿಂಸೆ ಪಡಿಸುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ತಿಂದು, ಜೀವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರಲು ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲಬಾರದೆಂದು ಅಹಿಂಸೆಯ ಅತಿರೇಕವನ್ನು ಜೈನಧರ್ಮವು ಹೇಳುವದನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞನು ಖಂಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹ್ಯಾಗೆಂದರೆ "ಹೇನು ಕೂರಿಗಳನ್ನು ತಾನಾಗಿ ಜಿನ ಕೊಲ್ಲ। ಸ್ಥಾನಪಲ್ಲಟವ ಮಾಡಿರ್ದೊಡಾ ಮೇಲೆ । ಏನಾದುದರಿಯ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥ ಮತ್ತು "ಎಂತು ಜೀವಿಯ ಕೊಲ್ಲ । ದಂತಿಹುದು ಜಿನಧರ್ಮ । ಜಂತುಗಳ ಹೆತ್ತು ಮರಳಿಯುವನು ಸಲುಹಿ । ದಂತವನೆ ಜೈನ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥ "ಜೀವೋ ಜೀವಸ್ಯ ಜೀವನಂ" ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞನು "ಜೀವಿ ಜೀವಿಯ ತಿಂದು ಜೀವಿಪುದು ಜಗವೆಲ್ಲ । ಜೀವದಿಂ ಹೊರಗೆ ತಿಂಬರನಾ ಕಾಣೆ । ಜೀವವೀ ಜಗವು ಸರ್ವಜ್ಞ ॥ ಮತ್ತು "ಚರ ಜೀವವನು ತಿಂದು। ಚರಿಸುವದು ಜಗವರ್ಧ । ಚರಿಸದ ಜೀವಿಗಳ ತಿಂದು ಜಗವರ್ಧ । ಚರಿಸುವದು ನೋಡ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥ ಮತ್ತು "ಜೀವಿ ಜೀವವ ತಿಂದು । ಜೀವಿಗಳ

ಹುಟ್ಟಿಸಿರೆ। ಸಾವು ಎಲ್ಲಿಯದು ಸ್ವಾರ್ಥವೆ ಜಗದೊಳಗೆ। ಸಾವೆಂದು ತಿಳಿಯೊ ಸರ್ವಜ್ಞ

ಭರ್ತೃಹರಿಯು ನೀತಿ ಶತಕದಲ್ಲಿ "ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಔಷಧ ವುಂಟು. ಆದರೆ ಮೂರ್ಖರಿಗೆ ಔಷಧವೇ ಇಲ್ಲ. ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಮೂರ್ಖಜನರ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಸಂತಸಗೊಳಿಸುವದು ಎಂಥವರಿಗೂ ಶಕ್ಯ ವಿಲ್ಲವೆಂಬುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದರೂ ಮೂರ್ಖರು ಹೇಗಿರುವರು ? ಅವರೊಡನೆ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕು ? ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. "ಮೂರ್ಖಂಗೆ ಬುದ್ಧಿಯನು ನೂರ್ಕಾಲ ಹೇಳಿದರೆ। ಭೋರ್ಕಲ್ಲಮೇಲೆ ಮಳೆಗರೆದರಾ ಕಲ್ಲು। ನೀರ್ಕುಡಿಯ ಬಹುದೆ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥ ಮತ್ತು "ಆರು ಬೆಟ್ಟವನೊಬ್ಬ। ಹಾರಬಹುದೆಂದರೆ। ಹಾರಬಹುದೆಂದು ಎನಬೇಕು। ಮೂರ್ಖನೊಡ ಹೋರಾಟ ಸಲ್ಲ ಸರ್ವಜ್ಞ || ಮತ್ತು "ಒಂದನ್ನು ಎರಡೆಂಬ। ಹಂದಿ ಹೆಬ್ಬುಲಿಯೆಂಬ। ನಿಂದ ದೇಗುಲವ ಮರನೆಂಬ ಮೂರ್ಖನು। ಅಂದಂತೆ ಅನ್ನಿ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥

ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಎಂತೆಂಥ ವಸ್ತುಗಳು ಅಥವಾ ಕಾರ್ಯಗಳು ಲೇಸೆಂಬದನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞನು ಮನೋರಂಜಕವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಂಥ ಕೆಲವು ಸಂಕೀರ್ಣ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಇದರಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಊಟಕ್ಕೆ ಯಾವುದು ಲೇಸುಂಬುವಲ್ಲಿ "ಹರಕು ಹೋಳಿಗೆ ಲೇಸು ಮುರಕ ಹಪ್ಪಳ ಲೇಸು। ಕುರು ಕುರು ಕಡಲೆ ಬಲು ಲೇಸು ಪಾಯಸದ। ಚುರುಕು ಲೇಸೆಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥ ನಾವು ಒಬ್ಬರ ಹಂಗಿನೊಳಗಿರಬಾರದೆಂ ಬುವಲ್ಲಿ "ಹಂಗಿನರ ಮನೆಗಿಂತ ವಿಂಗಡದ ಗುಡಿ ಲೇಸು. ಭಂಗಗೆ ಟ್ಟುಂಬ ಬಿಸಿಯನ್ನಕಿಂದಲೂ। ತಂಗುಳುವೆ ಲೇಸು ಸರ್ವಜ್ಞ ॥ ಮತ್ತು "ಹಂಗಿನಾ ಹಾಲಿನಿಂ। ದಂಬಲಿಯ ತಿಳಿಲೇಸು। ಭಂಗಗೆಟ್ಟುಂಬ ಬಿಸಿ ಯಿಂದ ತಿರವರ। ಸಂಗವೇಲೇಸು ಸರ್ವಜ್ಞ ॥ ಸುದೈವಿಗಳು ಮಣ್ಣು ಹಿಡಿದರೆ ಚಿನ್ನವಾಗುವದೆಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ "ಪುಣ್ಯ ತನಗುಳ್ಳನಕ। ಮನ್ನ ಣೆಯು ಪಿರಿದಕ್ಕು। ಹಣ್ಣಿದ ಕಾರ್ಯ ಫಲವಕ್ಕು ಹಿಡಿದಿರ್ದ। ಮಣ್ಣು ಹೊನ್ನಕು ಸರ್ವಜ್ಞ ॥ ಸಂಪತ್ತು ಇರುವತನಕ ಎಲ್ಲ ನೆಟ್ಟಗೆ ಅದು ಹೋದ ಮರುದಿವಸ ಅವನನ್ನು ಯಾರೂ ಕೇಳುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವಾಗ "ಸಿರಿ ಯಣ್ಣನುಳ್ಳನಕ। ಹಿರಿಯಣ್ಣನೆನಿಸಿಪ್ಪ। ಸಿರಿಯಣ್ಣಹೋದ ಮರುದಿನ

ಹಿರಿಯಣ್ಣ। ನರಿಯಣ್ಣನೆಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಕಂಡದ್ದನ್ನಾಡಿದರೆ ಕೆಂಡದಂತಹ ಸಿಟ್ಟು ಎಂಬದನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ "ಕಂಡುದನು ಆಡೆ ಭೂಮಂಡಲವು ಮುನಿಯುವದು। ಕೊಂಡಾಡುತಿಚ್ಚೆ ನುಡಿದರೆ ಜಗವೆಲ್ಲ। ಮುಂಡಾಡುತಿಹುದು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮರು ಹಾದಿ ತಪ್ಪಿ ನಡೆದರೆ ಲೋಕದಾಟ ಸಾಗದೆಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ "ಸತ್ಯರೂ ಹುಸಿಯುವಡೆ। ಒತ್ತಿಹರಿದಡೆ ಶರಧಿ। ಉತ್ತಮರು ತಪ್ಪಿ ನಡೆದರೆ ಲೋಕವಿ। ನ್ನೆತ್ತ ಸಾರುವದು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಕಣ್ಣು ನಾಲಿಗೆ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ "ಕಣ್ಣಿನಿಂದಲೆ 'ಪುಣ್ಯ। ಕಣ್ಣಿನಿಂದಲೆ ಪಾಪ। ಕಣ್ಣಿನಿಂದಿಹವು ಪರವಕ್ಕು ಲೋಕಕ್ಕೆ। ಕಣ್ಣೆ ಕಾರಣವು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಮತ್ತು "ಕಣ್ಣು ನಾಲಿಗೆ ಮನವು। ತನ್ನವೆಂದೆನಬೇಡ। ಅನ್ಯರು ಕೊಂದರೆನಬೇಡ ಇವು ಮೂರು। ತನ್ನ ಕೊಲ್ಲುವವು. ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಮನುಷ್ಯನು ಉದ್ಯೋಗದಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ "ಉದ್ಯೋಗವುಳ್ಳನಕ। ಹೊದ್ದುವದು ಸಿರಿಬಂದು ಉದ್ಯೋಗವಿಲ್ಲದಿರುವನಾ ಕರದೊಳ ಗಿದ್ದುದು ಪೋಕು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಮನುಷ್ಯನು ಸುಖದಿಂದ ಬಾಳಬೇಕಾದರೆ ಯಾವ ಉದ್ಯೋಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವಾಗ "ಕೋಟಿ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ। ಮೇಟಿ ವಿದ್ಯೆಯೆ ಮೇಲು। ಮೇಟಿಯಿಂ ರಾಟೆ ನಡೆದುದಲ್ಲದೆ ದೇಶ। ದಾಟವೇ ಕೆಡಗು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಮ. ಗಾಂಧಿಯವರು "ರಾಟಿಯಿಂದಲೇ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ" ವೆಂದು ಈಗ ಸಾರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ರಾಟಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಮಾತಿನ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಜಾಣರು ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ "ಮಾತು ಬಲ್ಲವ ತಾನು ಸೋತು ಹೋಹುದು ಲೇಸು। ಮಾತಿಂಗೆ ಮಾತು ಮಥಿಸಲ್ಕೆ ವಿಧಿ ಬಂದು। ಆತು ಕೊಂಡಿಹುದು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಜಾಣರು ಸಿರಿಯನ್ನು ನಚ್ಚಬಾರದೆಂದು ಹೇಳುವಾಗ "ತುಂಬಿದಾಕೆರೆ ಭಾವಿ। ತುಂಬಿದಂತಿರುವುದೇ? । ನಂಬಿರಬೇಡ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನು ಬಡತನವು। ಬೆಂಬಿಡದೆ ಬಹುದು ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಸಾಲಗೊಯ್ಯರ ಬೊಗಳಿಯನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞನು ಬಹು ಹಾಸ್ಯಕರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. "ಸಾಲವನು ತರುವಾಗ। ಹಾಲೋಗರುಂಡಂತೆ। ಸಾಲಿಗನು ಬಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಕುಂಡಿಗೆ। ಚೇಳು ಕಡಿದಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞ॥ ಉದ್ದರಿಯಿಂದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಅಂಗಡಿಕಾರನಿಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. "ಉದ್ದರಿಯ

ಕೊಟ್ಟಾತ. ಹದ್ದಾದ ಹಾಹಾದ । ಎದ್ದಿದ್ದು ಬರುವ ನಾಯಾದ ವೈಲಾರ।
ಗೊಗ್ಗಯ್ಯನಾದ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಮಧ್ಯಮ ಕನಿಷ್ಟ
ರೆಂದು ಯಾರಿಗೆ ಅನ್ನಬೇಕು ಎಂಬುವಲ್ಲಿ „ಆಡದೆ ಮಾಡುವನು । ರೂಢಿ
ಯೊಳಗುತ್ತಮನು । ಆಡಿ ಮಾಡುವನು. ಮಧ್ಯಮನು ಅಧಮತಾ ।
ನಾಡಿ ಮಾಡದವ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥ ನಮಗೆ ವೈರಿಗಳಾರೆಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ
"ವಿದ್ಯೆಯೀಯದ ತಂದೆ। ಬುದ್ಧಿ ಕೊಡದಾಗುರುವು । ಬಿದ್ದಿರಲು ಬಂದು
ನೋಡದಾ ತಾಯಿ । ಶುದ್ಧ ವೈರಿಗಳು ಸರ್ವಜ್ಞ ॥ ಅಭಾವ ವೈರಾಗ್ಯದ
ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞನು ಒಳ್ಳೆ ಹಾಸ್ಯಯುಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿ
ದ್ದಾನೆ. "ನಲ್ಲ ಒಲ್ಲೀ ಒಲ್ಲ । ನೆಲ್ಲಕ್ಕಿ ಬೋನೊಲ್ಲ। ಅಲ್ಲವನೊಲ್ಲ ಮೊಸ
ರೊಲ್ಲಯಾಕೊಲ್ಲ । ಇಲ್ಲದಕೆ ಒಲ್ಲ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥ ಎರಡನೆಯವರ ಸ್ವಾಧೀ
ನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಿಡಬಾರದೆಂದು ಸರ್ವಜ್ಞನು ಸೂಚಿಸಿರು
ವದೇನಂದರೆ—"ಅಡಿಯ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣು । ಕಡಿದ ಕಬ್ಬಿನಗಣಿಕೆ। ಪಡೆದ
ಒಡವೆಯನು ಮಡದಿಯನು ಪರರಲಿ। ಬಿಡುವನೇ ಹೆಡ್ಡ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥
ದೊಡ್ಡವರು ಸಣ್ಣವರೊಡನೆ ಜಗಳವಾಡಿದರೆ ಅವರ ಸ್ವರೂಪವೇ ಹಾನಿ
ಯೆಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ "ಆನೆ ಬೀದಿಲಿ ಬರಲು ಶ್ವಾನತಾ ಬೊಗಳುವದು ।
ಶ್ವಾನನಂತಾನೆ ಬೊಗಳಿದರೆ ಆನೆಯ । ಮಾನವೇ ಹಾನಿ ಸರ್ವಜ್ಞ ॥

ವೀರಶೈವ ನೀತಿ.

ಲೇ.— ವೀರಪ್ಪ ಯುಗಟಿ ಬಿ. ಎ. ಎಲ್. ಎಲ್. ಬಿ. ಹಾವೇರಿ.

ನೀತಿಯು ಸರ್ವ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹೇಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಸಾಧನಗಳೋ ಹಾಗೆಯೇ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನೀತಿಯು ಅವಶ್ಯವಾದುದು. ನೀತಿಯ ತಳಹದಿಯಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮವು ಉಸುಬಿನ ದಿನ್ನೆಯಂತೆ ಉದುರಿ ಬೀಳುವದು. ನೀತಿಯೆಂದರೆ ಉತ್ತಮ ನಡತೆಯು. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಂಗ್ಲ ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದ ಜೆ. ಎಸ್ ಮ್ಯಾಕೆಂಜಿ ಇವರು "*Ethics is the science of the ideal in conduct.*" ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರವು ನಡತೆಯಲ್ಲಿ ಧ್ಯೇಯವಿರುವಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನೀತಿಯು ಇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಪರದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ತನ್ನಂತೆ ಭಾವಿಸಿ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಹಿತವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಿದರೆ ತನಗೂ, ಹಿತವೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸೂ ಲಭಿಸುವದು ಅನುಭವದ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ಸರ್ವಜ್ಞ ಕವಿಯು 'ತನ್ನಂತೆ ಪರರ ಬಗೆವಡೆ ಕೈಲಾಸ ಬಿನ್ನಣವಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಸದಾಚಾರಃ— ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ನೀತಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ಬೋಧೆಗಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಕಟ್ಟನ್ನು ಹಾಕಿರುವದು. "ಲಾಂಛನಕ್ಕೆ ಶರಣೆಂಬೆ ಲಾಂಛನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಆಚಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಛೀ ಎಂಬೆ" ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ವೀರಶೈವ ಶರಣರು, ವಚನಕಾರರು ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾದ ನೀತಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. "ಜ್ಞಾನ ರಹಿತವಾಗಿ ಕ್ರಿಯೆಯನೆಷ್ಟುಮಾಡಿದರೇನು ? ಅದು ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದವನ ನಡತೆಯಂತೆ, ಕ್ರಿಯಾರಹಿತವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾದಡೇನು ? ಅದು ಕಾಲಿಲ್ಲದವನ ಇರುವಿನಂತೆ, ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ನಿಜವ ಬೆರಿಸುವಡೆ ಜ್ಞಾನವೂ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಎರಡೂ ಬೇಕು." ನೀತಿಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಮತಾಭಾವವು ಅವಶ್ಯವಾದು. ಹಿರಿದು ಕಿರಿದೆಂಬ ಶಬ್ದವಡಗಿದಲ್ಲಿ ಆತನೇ ಶರಣ

ಗುಹೇಶ್ವರಾ'' ಎಂದು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳು 'ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಭಾವನೆ ಯಿಂದ ಅಹಂಕಾರವು ನಾಶವಾಗುವದು. ನಿರಹಂಕಾರಿಯಾದವನಿಗೆ ಸ್ತುತಿಯು ಅಸಹ್ಯವಾಗಿಯೂ ಆತ್ಮನಿಂದೆಯು ಹಿತವಾಗಿಯೂ ತೋರು ವವು. "ಆರು ಜರಿದರೂ ಅವರೆನ್ನ ಮನದ ಕಾಳಿಕೆಯ ಕಳೆದರೆಂ ಬುದೇ ಸಮತೆ. ಆರು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿಹರೆನ್ನ ಜನ್ಮದ ಹಗೆಗಳೆಂ ಬುದೇ ಸಮತೆ ಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ" ಎಂದು ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವ ರನು ಸಮತೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಸಮತಾ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು ತನ್ನನ್ನು ಜರೆದವರನ್ನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ದೋಷವನ್ನು ಕಳೆದರೆಂಬು ದಾಗಿಯೂ, ಸ್ತುತಿಸಿದವರನ್ನು ಅಹಿತರನ್ನಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಯುವನು. ಅಹಂ ಕಾರವು ಅನಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು. ಅದು ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಗು ಮಾಡು ವದು. ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೊರಗು ಮಾಡುವದು. "ಅಹಂ ವೆಂಬುದೇ ದೇಹ, ದಾಸೋಹಂ ಎಂಬುದೇ ನಿರ್ದೇಹ, ಅಹಂಭಾವವಳಿದವರ ಕೂಡಲ ಚನ್ನಸಂಗಯ್ಯನಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಹಿಗಳೆಂಬೆ.'' ಎಂದು ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರು ಅಹಂಕಾರದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಆಶೆಃ— ನೀತಿಯು ದೃಢವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಆಶೆಗ ಳನ್ನು ತೊರೆಯಬೇಕು. ಆಶೆಗಳಿಂದ ಅಡಚಣೆಗಳು ಬೆಳೆಯುವವು. ಅಡಚಣೆಗಳು ನೀಗದಿದ್ದರೆ ದುಃಖವುಂಟಾಗುವದು. ಆಶೆಗಳ ತೃಪ್ತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ನಾವು ನಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮತ್ತು ಅನ್ಯರ ದಾಸ್ಯತ್ವದೊ ಳಗಿರಬೇಕಾಗುವದು. " ಆಶೆಯೇ ದಾಸತ್ವ ನೀರಾಶೆಯೇ ಈಶತ್ವ ಎಂದು ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. "ಆಶೆಯುಳ್ಳಾತರೊಬ್ಬರಾ ಧೀನದಲ್ಲಿಪ್ಪನು ಆಶೆಯ ಮೊನೆಯ ಕೊನೆಯನರಿದಾತ ಕೈಲಾಸದಾಚೆ ಯಲ್ಲಿಪ್ಪ" ಎಂದು ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ಉಪದೇಶವುಂಟು. ಆಶೆ ಗಳು ನಾವೇ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಬಲೆಗಳಂತಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ನಾವು ನರಳುತ್ತೇವೆ. ಈ ವಿಧವಾದ ಬಲೆಯಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡೆಂದು ಮಹಾ ದೇವಿಯಕ್ಕನು ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾಳೆ. "ತೆರಣಿಯ ಹುಳು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಮನೆ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ನೂಲು ತನ್ನನ್ನೇ ಸುತ್ತಿ ಸಾವ ತೆರನಂತೆ ಮನಬಂದುದ ಬಯಸಿ ಬೇವುತ್ತಿರುವೆನಯ್ಯ. ಎನ್ನ ಮನದ ದುರಾಶೆಯ ಬಿಡಿಸಿ, ನಿಮ್ಮತ್ತ ತೋರಾ ಚನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ.

ಕೋಪಃ— ನೀತಿಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕೋಪವು ಹಗೆಯುಂತಿರುವದರಿಂದ ಕೋಪವನ್ನು ನೀಗಬೇಕು. ಪುರುಷನು ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸು ಹಾಕಿದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದು. ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಶೆಯುಂಟಾಗುವದು. ಆಶೆಯು ಕೈಗೂಡದಿದ್ದರೆ ಕೋಪವುಂಟಾಗುವದು. ಕೋಪದಿಂದ ವ್ಯಾಮರೆಯುವಿಕೆಯೂ, ವ್ಯಾಮರೆಯುವಿಕೆಯಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ಭ್ರಮೆಯೂ, ಬುದ್ಧಿ ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಆತ್ಮದ ಕೇಡೂ ಉಂಟಾಗುವದು. (ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಅ. ೨ ಶ್ಲೋ. ೬. ನೋಡಿರಿ.) ಹೀಗೆ ಒಂದು ದುರ್ಗುಣದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ದುರ್ಗುಣವು ಹುಟ್ಟುತ್ತ ಸರಪಳಿಯ ಗೊಣಸುಗಳಂತೆ ಅವು ಒಂದನ್ನೊಂದು ತಳಕಿ ಹಾಕಿವೆ. ಅನ್ಯರು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಮಾಡಿದರೆ ನಾವು ಸೈರಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕೋಪ ಮಾಡಬಾರದು. ಆ ಕೋಪವು ನಮ್ಮನ್ನೇ ಹಾಳುಮಾಡುವದು. "ತನುವಿನ ಕೋಪ ತನ್ನ ಹಿರಿಯತನದ ಕೇಡು, ಮನದ ಕೋಪ ತನ್ನ ಅರಿವಿನ ಕೇಡು. ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಕಿಚ್ಚು ಮನೆಯ ಸುಟ್ಟಲ್ಲದೆ ನೆರೆಮನೆ ಬೇವುದೇ ಕೂಡಸಂಗಮದೇವಾ." ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಬೆಂಕಿಯು ಮನೆಯನ್ನೇ ಸುಡುವಂತೆ ಕೋಪವು ಕೋಪಿಸಿಗೊಂಡವನನ್ನೇ ಸುಡುವದು. ಪರರು ಎಷ್ಟು ಹಿಂಸಿಸಿದರೂ ನಾವು ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಸೈರಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮ ಗುಣಗಳು ಮತ್ತಷ್ಟು ಪ್ರಕಾಶವಾಗುವವು. ಗಂಧದ ಕೊರಡನ್ನು ತಿಕ್ಕಿದಂತೆ ಅದರ ಸುಗಂಧವು ಹೆಚ್ಚುವದು. ಕಬ್ಬನ್ನು ಗಾಣದಲ್ಲಿ ಹಿಂಡಿದರೆ ಅದರ ರುಚಿಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗದು. "ಚಂದನವ ಕಡಿದು ಕೊರಡು ತೇದಡೆ ನೊಂದೆನೆಂದು ಕಂಪ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತೇ? ತಂದು ಸುವರ್ಣವ ಕಡಿದೊರೆದಡೆ ಬೆಂದು ಕಳಂಕ ಹಿಡಿದಿತ್ತೇ? ಸಂದು ಸಂದು ಕಡಿದು ಕಬ್ಬು ತಂದು ಗಾಣದಲಿಕ್ಕೆ ಬೆಂದು, ಪಾಕಾಗುಳ್ಳ ಸಕ್ಕರೆಯಾಗಿ ನೊಂದೆನೆಂದು ಸವಿಯ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತೇ? ನಾ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಹೀನಗಳೆಲ್ಲವ ತಂದು ಮುಂದಿಳುಹಲು ಹಾನಿಯೇ? ಎನ್ನ ತಂದೆ ಚನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವಯ್ಯ ಕೊಂದರೆ ಶರಣೆಂಬುದ ಮಾಣೆ." ಎಂದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಉಪಮೆಗಳಿಂದ ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕನು ಸೈರಣೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸುವಲ್ಲದೆ ದೇವರು ಕೊಲ್ಲುವಾಗಲೂ ಶರಣೆಂಬುದನ್ನು ಬಿಡೆನೆಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ ಆಕೆಯ ಹೃದಯವು ಎಷ್ಟು ಪರಿಪಕ್ವವಾಗಿತ್ತೆಂಬದನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾಳೆ.

ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಃ— ಇಂದ್ರಿಯಗಳೇ ಎಲ್ಲ ದುಷ್ಟ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವು ನೀತಿಯ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹರಿದಾಡುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರೆ ಬಿರುಗಾಳಿಯಿಂದ ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿದ ನಾವಿನಂತೆ ಆ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಗುವದು. (ಭ. ಗಿ. ಅ ೨ ಶ್ಲೋ. ೬೭) ಅದೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಲಿಂಗದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಬಂದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಲಿಂಗಾರ್ಪಿತ ಮಾಡಿ ಲಿಂಗ ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಭೋಗಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಲಿಂಗ ಗುಣಗಳು ಬೆಳೆದು ಅಂಗದ ಅಥವಾ ಇಂದ್ರಿಯದ ಗುಣಗಳು ಅಡಗುವವು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಂತರಂಗದ ಆತ್ಮಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿರಿಸುವವನು. ಜ್ಞಾನಿಯು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾಡುವವನು ಐಕ್ಯನು. "ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಕಾರಿಸುವ ಮನವ ಸೆಳೆದು ನಿಂದಾತನೇ ಸುಖಿ. ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿ ಕೀಳು ಮನಂಗೊಂಡು ಸುಳಿವಾತ ದುಃಖಿ. ಮನಸ್ಸು ಬಹಿರ್ಮುಖವಾಗಲು ಮಾಯಾಪ್ರಪಂಚಿ ಮನವಂತರ್ಮುಖವಾಗಲು ಅವಿರಳಜ್ಞಾನಿ, ಮನವು ಮಹದಲ್ಲಿ ನಿಂದಿರಲಾತ ಮುಕ್ತನು, ಮನೋಲಯವಾದರೆ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ಸೋಮೇಶ್ವರಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅಭೇದ್ಯನು." ಎಂದು ಶರಣನಾದ ಆದಯ್ಯನು ಮನೋವಿಕಾರ, ನಿರ್ವಿಕಾರಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆಯು ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ವೀರಶೈವ ವಚನಕಾರರು ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಮಾತೆಯಂತೆ ಭಾವಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. "ಛಲಬೇಕು ಶರಣಂಗೆ ಪರಸತಿಯನೊಲ್ಲೆಂಬ ...ಇಂತು ಛಲವಿಲ್ಲದವರ ಮೆಚ್ಚ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ." ಮತ್ತು ಗಂಡನುಳ್ಳಮ್ಮನ ಗೌರಿಯೆಂದು ಕಂಡಡೆ ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಅರಸಾಗಿ ಪುಟ್ಟುವನಾತನು. ಗಂಡನುಳ್ಳಮ್ಮನ ಕಂಡು ಒಡವೆರೆದಾತ ನರಕದಲ್ಲಿ ದಿಂಡುಗೆಡೆದಿಪ್ಪನೈ ರಾಮನಾಥಾ."ಎಂದು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಪಾರ್ವತಿಯಂತೆ ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಸತ್ಯ:— ಸತ್ಯನುಡಿಯು ಮನುಷ್ಯನ ಸತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವದು. ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಅವನ ವರ್ಚಸ್ಸು ಬೆಳೆಯುವದಲ್ಲದೆ ಪಾರಲೌಕಿಕ ಪುರುಷಾರ್ಥವೂ ಲಭಿಸುವದು. ಸತ್ಯದಿಂದ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಫಲವು ಲಭಿಸದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಅದರ ಅಂತ್ಯ ಫಲವು ಅಪಾರವಾದದ್ದು, ನಿತ್ಯ

ವಾದದ್ದೂ, ನಿಶ್ಚಿತವಾದದ್ದೂ ಇದೆ. ಅಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯುವದು ಆತ್ಮವಂಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಸತ್ಯವು ದೇವ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ. ರಾಘವಾಂಕ ಕವಿಯು "ಹರನೇ ಸತ್ಯ, ಸತ್ಯವೇ ಹರ." ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಸತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತೊರೆದನು. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮಾರಿಕೊಂಡನು. ಹೊಲೆಯನಿಗೆ ಆಳಾದನು. ಆದರೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯದ ತೇಜದಿಂದ ಯಶಸ್ವಿಯಾದನು. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಎಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೂ ಸತ್ಯದಿಂದ ಕದಲಲಿಲ್ಲ. "ಸತ್ಯವ ನುಡಿವುದೇ ದೇವಲೋಕ, ಮಿಥ್ಯವ ನುಡಿವುದೇ ಮೃತ್ಯುಲೋಕ" ಎಂದು ಸತ್ಯದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಸ್ತೇಯಃ— ಪರರ ಧನವನ್ನು ಅಪಹರಿಸದಿರುವದು ಅಸ್ತೇಯವು. ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ವೀರಶೈವ ಶರಣರು ತೃಪ್ತರಾಗಿಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವದು ಕಳವಾಗಿರುವದು. ಆಯದಕ್ಕಿಯ ಮಾರಯ್ಯನು ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ನಿತ್ಯದ ಉಪಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಆ ದಿನದ ಊಟಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದುದರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಅವನು ತಂದಿರಲು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿಸಿದಳು. ಯಾಕಂದರೆ ಹೆಚ್ಚಾದುದನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದೆಂದರೆ ಇತರರಿಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದಂತೆ ಎಂದು ಅವರ ಭಾವನೆಯು ಶರಣರು ಏನಾದರೊಂದು ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ, ಇತರರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಇತರರ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. "ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನು ವಸ್ತ್ರ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಕೈಮುಟ್ಟಿಯೆತ್ತಿದೆನಾದರೆ ನಿಮ್ಮಾಣೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಮಥರಾಣೆ, ಅದೇನು ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ನೀನಿಕ್ಕಿದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಪ್ಪೆನಾಗಿ ಇಂತಲ್ಲದೆ ನಾನು ಅಳಿಮನವಮಾಡಿ ಪರದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಆಶೆಮಾಡಿದೆನಾದೊಡೆ ನೀನಾಗಲೆ ಎನ್ನ ನರಕದಲದ್ದಿ ನೀನೆದ್ದು ಹೋಗಾ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರಾ." ಈ ವಚನದಿಂದ ಶರಣರ ದೃಢತೆಯು ಎಷ್ಟಿತ್ತೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಹಿಂಸೆಃ— ಇತರರನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ, ಮಾತಿನಿಂದಲೂ, ಕೃತಿಯಿಂದಲೂ ನೋಯಿಸದಿರುವದು ಅಹಿಂಸೆಯು. ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಯವಿರಬೇಕು. ಕಲ್ಲಿಗೆ ಕಲ್ಲು ತಾಗಿ ಚದರಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಬಿರುಸು ಮಾತಿನಿಂದ ಹಗೆತನವು ಬೆಳೆಯುವದು. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ದೇವರು ಇರ

ಲಾರನು. "ಬಲ್ಲವರು ಬೆಸಗೊಂಡರೆ ಮೆಲ್ಲನಾರೈದು ಮೆಲ್ಲನೆ ನುಡಿಯ ಬೇಕು. ಕಲ್ಲು ಕಲ್ಲುತಾಗಿದಂತೆ ಸ್ಫೊಲ್ಲು ಬಿರಿಯಾದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಿಲ್ಲನಯ್ಯಾ ಅಖಂಡೇಶ್ವರಾ." ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಮೃದು ವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರೆ ನುಡಿಯು ಮೃದುವಾಗುವದು. ಮನಸಿನಲ್ಲಿ ಸಹ ಇತರರಿಗೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಬಗೆಯಬಾರದು. "ಅಂತರಂಗ ಆತ್ಮಶುದ್ಧವಿ ಲ್ಲದವರನೆಂತು ನಂಬುವನಯ್ಯ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ." ಜೀವ ಹಿಂ ಸೆಯು ಪಾಪಮಯವಾದದ್ದು. ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಆಹುತಿಯಾಗುವ ಹೋತನ್ನು ಕಂಡು "ಅಳು ಕಂಡ್ಯಾ ಹೋತೇ ?" ಎಂದು ಬಸವನು ಮರುಗಿದ್ದಾನೆ. "ಜಾಲಗಾರನೊಬ್ಬ ಜಲವ ಹೊಕ್ಕು ಶೋಧಿಸಿ ಹಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕೊಂದು ನಲಿನಲಿದಾಡುವ, ತನ್ನ ಮನೆಯಲೊಂದು ಶಿಶು ಸತ್ತರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮರಗುವಂತೆ ಅವಕೇಕೆ ಮರುಗನು ? ಸರ್ವಂ ಚಿಜ್ಜ್ಯೋತಿ ದೇವೇತಿಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ನ ಪಸ್ಯತಿ, ಚನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಭಕ್ತನಾಗಿರ್ದು ಜೀವ ಹಿಂಸೆಯ ಮಾಡುವ ಮಾದಿಗರನೇನೆಂಬೆ ?" "ಕೊಲ್ಲುವವನೇ ಮಾದಿಗ" ಎಂದು ಬಸವನು ಹಿಂಸಾಚಾರವನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ನಿಂದಿಸಿ ದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕೂಸು ಸತ್ತರೆ ಮರಗುವವನು ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೇಕೆ ಕೊಲ್ಲಬೇಕು ? "ದಯಬೇಕು ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ. ದಯವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವಯ್ಯ" ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಉಸುರಿದ್ದಾರೆ. ತನ್ನಂತೆ ಪರ ರನ್ನು ಕಾಣುವದು ಅಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ.

ದಾನಃ— ಇತರರ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡುವದೇ ದಾನವು. ಯಾವದೊಂದು ಸಮಾಜ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಬೇಕೆಂ ಬದು ಅನುಭವದ ಮಾತು. ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮವು ನಿನ್ನ ನೆರೆಹೊರೆಯವ ರನ್ನು ನಿನ್ನಂತೆ ಭಾವಿಸು" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇಕೆ ಭಾವಿ ಸಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ವೀರಶೈವವು ಹೇಳುವ ದೇನಂದರೆ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮವೂ ನಿನ್ನ ನೆರೆಹೊರೆಯವರ ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ವೈರಿಗಳ ಆತ್ಮವೂ ಒಂದೇ ಆಗಿದೆ. ಅವರನ್ನು ನಿನ್ನಂತೆ ಭಾವಿಸೆಂ ಬುದರ ಕಾರಣವು ಇದೇ ಎಂಬದು. ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ಬಳ ಗಕ್ಕೆ ವಿಪತ್ತು ಬಂದಾಗ ಒಂದನ್ನೊಂದು ರಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕೆ ಒಂದಾಗಿ ಕೂಡುತ್ತವೆ. "ಕಾಗೆ ಒಂದಗುಳ ಕಂಡರೆ ಕರೆಯದೇ ತನ್ನ ಬಳಗವ ನೆಲ್ಲವನು ? ಕೋಳಿ ಒಂದು ಗುಟುಕ ಕಂಡರೆ ಕರೆಯದೇ ತನ್ನ ಕುಲ

ವನೆಲ್ಲವನು ? ಶಿವಭಕ್ತನಾಗಿ ಭಕ್ತಿ ಪಕ್ಷವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಾಗೆ ಕೋಳಿಗಳಿಗಿಂತ ಕರಕಷ್ಟ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ." ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪರೋಪಕಾರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪರೋಪಕಾರದಿಂದ ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯಾಗುವದು. ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ಪರಪೀಡನೆಯಾಗುವದು. ವಿನಯ ಮಾತು ಸಹ ಪರೋಪಕಾರವೆನಿಸುವದು. ನಯವಾದ ನುಡಿಯಿಂದ ಪ್ರೇಮ ಹುಟ್ಟುವದು. ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ ಲಭಿಸುವದು. ನೀತಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ವಿನಯವೇ ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುವದು. ಭಕ್ತಿ ಪ್ರೇರಿತನು ತನ್ನ ತನು, ಮನ, ಧನ, ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನಿಷ್ಕಾಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯಲಿಚ್ಛಿಸುವನು. ಬಸವನು ಭಕ್ತಿಯ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ತೋರಿಸಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿರಿ, "ಎನ್ನ ಕಾಯವ ದಂಡಿಗೆಯ ಮಾಡಯ್ಯ, ಎನ್ನ ಶಿರವ ಸೋರೆಯ ಮಾಡಯ್ಯ, ಎನ್ನ ನರವ ತಂತಿಯ ಮಾಡಯ್ಯ, ಎನ್ನ ಬೆರಳ ಕಡ್ಡಿಯ ಮಾಡಯ್ಯ, ಎನ್ನ ಉರದಲೊತ್ತಿ ನಿನ್ನ ಜಯಗಾನವ ಬಾರಿಸು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ." ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಬಸವನು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ತಂಬೂರಿಯ ಕೋಲನ್ನಾಗಿಯೂ, ತಲೆಯನ್ನು ತಂಬೂರಿಯ ಕಾಯಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ, ನರವನ್ನು ತಂತಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ, ಬೆರಳನ್ನು ಬಾರಿಸುವ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿ ಗಾನ ಮಾಡೆಂದು ದೇವರಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ತನುವನ್ನೇ ಅರ್ಪಣ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದೆಂತಹ ತ್ಯಾಗಗುಣವು ?

ಈ ಪ್ರಕಾರ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಗುಣಗಳು ನಿತ್ಯದ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿರುವವಲ್ಲದೆ ಅವು ಪರಮಾತ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಾಧನವಾಗಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಒಂದೇ ವಚನದಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿನ ಮಾಲೆಯಂತೆ ಪೋಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಕಳಬೇಡ, ಕೊಲಬೇಡ, ಹುಸಿಯ ನುಡಿಯಲು ಬೇಡ, ಮುನಿಯಬೇಡ, ಅನ್ಯರಿಗೆ ಅಸಹ್ಯ ನುಡಿಯಬೇಡ, ತನ್ನ ಬಣ್ಣಿಸಬೇಡ, ಇದಿರು ಹಳಿಯಲುಬೇಡ, ಇದೇ ಅಂತರಂಗಶುದ್ಧಿ, ಇದೇ ಬಹಿರಂಗಶುದ್ಧಿ, ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವರ ನೊಲಿಸುವ ಪರಿ." ಈ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಒಲಿ

ಸುವದಕ್ಕೆ ಸಾಧನವೆಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣಗಳೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವವಲ್ಲದೆ ಬಹಿರಂಗದ ಡಾಂಭಿಕ ಆಚ ರಣೆಗಳು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಸೋಮೇಶ್ವರ ಕವಿಯು ಹೇಳುವಂತೆ ನೀತಿಯು ಸಕಲ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕು.

ತ್ರಿವಿಧ ದಾಸೋಹ.

(ಲೇ — ಬಸವಪ್ಪ ಚೆನ್ನಪ್ಪ ಹಟ್ಟೀದ—ವಂಟಮುರಿ.)

ವೀರಶೈವರು ತ್ರಿವಿಧ ದಾಸೋಹಿಗಳು. ಮೂರು ತೆರನಾದ ದಾಸೋಹಂ ಭಾವದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವದೇ ವೀರಶೈವ ತತ್ವದ ತಿರುಳು. ವೀರ ಶೈವ ಮತದ ಸಾರವೆಲ್ಲ ಈ ತ್ರಿವಿಧ ದಾಸೋಹವೆಂಬದೊಂದೇ ಶಬ್ದ ದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿತವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವೀರಶೈವನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿದೆ.

(ದಾಸೋಹಂ (ದಾಸಃ+ಅಹಂ) ಯೆಂದರೆ ನಾನು ಸೇವಕನು. ಈ ಶಬ್ದದ ಕೊನೆಯ ಅನುಸ್ವಾರವನ್ನು ಕಳೆದು ಉಳಿದ ಬರೇ 'ದಾಸೋಹ' ವೆಂಬದಿಷ್ಟೇ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ರೂಢವಾಗಿದೆ. ಲಿಂಗವಂತರು "ಅಹಂ" ಕಾರಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಡದೆ, ಯಾವಾಗಲೂ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುಲಿಕ್ಕೇ ಆತುರಪಟ್ಟವರು, ಪಡುವವರು ! ನಾನು ಎಂಬದನ್ನು ಪೋಷಿಸುವದೇ ಭವದ ಬೀಜವಾಗಿರುವದು. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಸ್ತುವೇ ನಿಜವಾಗಿ ಆತ್ಮನು ಇಲ್ಲವೆ ಶಿವನಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಶಿವಭಕ್ತನು ತನ್ನನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಶಿವರೂಪದಲ್ಲಿ ಬೆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಹವಣಿಸುತ್ತಿ ರುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೂ ಅವಶ್ಯವೂ ಆಗಿರುವದು. ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಭೇದ ಭಾವನೆಗೆ ಆರಂಭವಾಗಿ, ಮದಾಂಧನಾಗಲಿಕ್ಕೂ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬೀಡಾಗಲಿಕ್ಕೂ ಒಳಿತಾಗಿ ಆಶ್ರಯದೊರೆದು, ಮನುಜನು ಭವಿಯಾ ಗುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಲಿಂಗಾಂಗಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ದಾಸ (ಭೃತ್ಯ)

ಭಾವದಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುವರು.) ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರು "ಎನಗಿಂತ ಕಿರಿಯರಿಲ್ಲ ಶಿವಭಕ್ತರಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯರಿಲ್ಲ...ಕೂಡಲಸಂಗಮ ದೇವಾ." ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು, ಅದರಂತೆ ಅಕ್ಷರಶಃ ವರ್ತಿಸಿದ್ದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಗಮನಿಸಬೇಕು. "ಭಕ್ತದೇಹಿಕದೇವನಪ್ಪದೇವನು ಸದ್ಭಕ್ತರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಪ್ಪನಾಗಿ" "ಆಳ್ದನು ಬರಲು ಆಳು ಮಂಚದಲಿಪ್ಪುದು ಗುಣವೇ? ಹೇಳಾ! ಜಂಗಮರೂಪಾಗಿ ಕೂಡಲಸಂಗಯ್ಯ ಬಂದಾ ನೆಂದು ಎಂದೆಂದೂ ಮಂಚವನೇರದ ಭಾಷೆ" ಮತ್ತು "ಜಂಗಮ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವಾಹನವನೇರಲಮ್ಮೆ.... ಜಂಗಮಬರಲಾಸನದಲ್ಲಿ ಇರ ಲಮ್ಮೆ... ಜಂಗಮ ಬರಲು ದಿಟ್ಟತನದಲ್ಲಿ ನಿಂದಿರಲಮ್ಮೆ...ನಿಮ್ಮ ವರ ಸುಳುಹ ನೀವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ತೊತ್ತು ಭೃತ್ಯನಾಗಿಪ್ಪೆನಯ್ಯಾ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ." ಎಂದು ಅಂಜಿ ಅಳುಕಿ ಅಹಂಕಾರವ ತೊರೆದು, ಅದೆಷ್ಟು ನಮ್ರವಾಗಿರಲಿಕ್ಕೆ ಜಗದಣ್ಣನು ಎಚ್ಚರಪಡುತಿದ್ದನೆಂಬು ದಕ್ಕೆ ಆತನ ಈ ವಚನಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ವೀರಶೈವರ ಪಂಚಾಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಭೃತ್ಯಾಚಾರವೂ ಒಂದಾಗಿರುವದೆಂಬದು ಎಲ್ಲರೂ ಅರಿತ ವಿಷಯವು. ಈ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ "ದಾಸೋಹಂ" ತನದ ಮಹತ್ವವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೋರಿಬರುವದು.

ಈ ದಾಸೋಹವು ಮೂರು ತೆರನಾಗಿರುವದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರು ವದಷ್ಟೇ! ಅದು ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ, ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮಗಳ ಸತ್ಯ ಸ್ವರೂಪದ ವಿಷಯವಾಗಿ, ತುಸು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿಶದೀ ಕರಿಸುವದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಯಾಕಂದರೆ, ಈ ತ್ರಿವಿಧ ದಾಸೋಹಕ್ಕೂ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮಕ್ಕೂ ಅತಿ ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧವುಂಟು. ನಮ್ಮ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳು ಸ್ಥೂಲ (ಬಾಹ್ಯ), ಸೂಕ್ಷ್ಮ (ಆಂತರಿಕ) ವೆಂದೆರಡು ವಿಧವಾಗಿ ಎಣಿಸಲ್ಪಡುವವು. ಮೊದಮೊದಲು ಸ್ಥೂಲವನ್ನು ಹಿಡಿದರೂ ಬರಬರುತ್ತ ಸ್ಥೂಲವನ್ನು ಬಿಡದೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ಅರಿತು ಅವಲಂಬಿಸಿ, ಬಾಹ್ಯಾಂತರಗಳನ್ನು ಏಕ ರೂಪವೆಂದು ಬಗೆದು, ಶಿವಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಬೇಕಾಗುವದು. ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮಗಳಿಗೇ ಮೇಲಿನ ಸ್ಥಾನಗಳುಂಟು. ಅವು ಮೂರಾ ದರೂ ನಿಜವಾಗಿ ಒಂದೇ ಇರುವವು. ಇವನ್ನು ಕುರಿತು ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಿಖಾಮಣಿಯು "ಏಕ ಏವಶಿವಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ । ಸರ್ವಾನುಗ್ರಹ

ಕಃಪ್ರಭುಃ || ಗುರುಜಂಗಮಲಿಂಗಾತ್ಮಾ। ವರ್ತತೇಭುಕ್ತಿಮುಕ್ತಿದಃ ॥ ” ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತೇ ಇವನ್ನು ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮವೆಂದು ಏಕ ವಚನದಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವದು ರೂಢವಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಸಮೂಹವು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಅಯ್ಯಗಳ (ಅಯ್ನೋಳ) ವರ್ಗಕ್ಕೇ ಗುರುಗಳೆಂದೂ ಜಂಗಮವೆಂದೂ ನಂಬಿರುವದು; ಅವರು ಗುರುವರ್ಗದವರೇ ಇರಲಿ. ವಿರಕ್ತವರ್ಗದವರೇ ಇರಲಿ. ಅದರಲ್ಲೇ ತುಸು ಹೆಚ್ಚು ಅರಿತವರು. ಗುರುವರ್ಗದವರಿಗೆ ಜಂಗಮರೆನ್ನದೆ, ವಿರಕ್ತ ವರ್ಗೀಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಜಂಗಮರೆಂದು ಕರೆಯುವರು ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಭಾವನೆಯು. ಅಯ್ಯಾಚಾರ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು ಅಯ್ಯಗಳೆನಿಸುವರು. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಕಾರವು. ಒಂದು ಜನ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗಕ್ಕೇ ಅದೂ ಬರೇ ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೊಡಲ್ಪಡುವದೇ ಹೊರತು, ಆದರಿಂದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅದಾವ ಯೋಗ್ಯತೆಯಾಗಲಿ ಗುಣ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯಾಗಲಿ ಲಭಿಸುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಮುಂದೆ ಅದರ ಪ್ರಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರೂ ಯಾವ ವಿಧದಿಂದಲೂ ಯತ್ನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಅಯ್ಯಗಳೊಳಗಿಂದಲೇ ಗುರುತ್ವದ ಸಲುವಾಗಿ ಪಟ್ಟದದೇವರು ಚರಂತೆಪ್ಪನವರನ್ನೂ, ಜಂಗಮತ್ವದ ಸಲುವಾಗಿ ವಿರಕ್ತಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಬಹುಶಃ ಆರಿಸುವರು. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಇತರರೊಳಗಿಂದಲೂ ಆರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಅಯ್ಯಾಚಾರ ದೀಕ್ಷೆಕೊಟ್ಟು, ಗುರು ವಿರಕ್ತಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡುವದುಂಟು, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗುಣಕರ್ಮಗಳಿಗೇ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಲ್ಲದೆ, ಪಂಗಡಗಳಿಗೇನೂ ಮಹತ್ವವಿಲ್ಲ. ವೀರಶೈವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಪಂಗಡ ಮುಂತಾದ ಯಾವ ಕೃತ್ರಿಮ ಭೇದ ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಎಣಿಸುವವರಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈಗ ಗುರು ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟುವಾಗ, ಚರಂತಿಕೆ ಮಾಡುವಾಗ, ಕೆಲಕೆಲವು ಕಡೆ “ಪುತ್ರವರ್ಗದ ಮಠ ” ವೆಂಬ ಕುಂಟನೆವವು ಮುಂದೆ ಚಾಚಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಉತ್ಪನ್ನದ ಆಶೆಯಿಂದ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು, ಅವರ ಜನಕ ಮನೆತನದವರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಕವನವೇ ಹೊರತು ಸತ್ಯವಾದುದಲ್ಲ! ಹೀಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆ ಮನೆತನದೊಳಗಿಂದ ಯಾರನ್ನೂ ಆರಿಸಬಾರದೆಂಬ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಯೋಗ್ಯರಿದ್ದರೆ ಆರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಮನೆತನವೂ ಶಿಷ್ಯಗಣದೊಳಗಿನದೇ ! ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವರಲ್ಲಿ

ಯೋಗ್ಯರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇತರ ಶಿಷ್ಯ ಸಮೂಹದೊಳಗಿಂದ ತಕ್ಕವರನ್ನು ಆರಿಸಿಯೇ ನೇಮಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ವಿರಕ್ತಮಠಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಆರಿಸುವಾಗ, ಈ ಪುತ್ರ ವರ್ಗದ ದನಿಯು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳಬರುವದಿಲ್ಲ. ಇದು ಅಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ವಿಚಾರವು. ವಿರಕ್ತ ಮಠಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಿಯಮವೇ ಗುರುಮಠಗಳಿಗೂ ಉಂಟು. ಈ ಆರಿಸುವಿಕೆಯು ಕೇವಲ ಸಾಮಾಜಿಕರನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಆಯಾ ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅದರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸುಹಾಕಲೇಬಾರದು. ಮಠಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದವರು ಬರೇ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತದ ಸುಧಾರಣೆಯ ಕಡೆಗೇ ಗಮನಿಸುವದು ಅವಶ್ಯವು. ಅಂದರೆ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಪೂಜ್ಯತೆಯು ಒಳಿತಾಗಿ ನೆಲಿಸುವಂತೆ, ತತ್ಪರಿಪೋಷಕವಾದ ಗುಣಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನ ಮಾನಗಳನ್ನರಿತು, ಯಾವಾಗಲೂ ಕರ್ತವ್ಯ ಪರಾಯಣರಾಗಿರಬೇಕು. ಸಮಾಜೋತ್ಕರ್ಷ ಚಿಂತನದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಮಗ್ನರಾಗಿರಬೇಕು. ಇಷ್ಟರ ಹೊರತು ಅನ್ಯವಾದ ಮಠದ ಯಾವ ವಿಧದ ಹಾಳು ಕಾರಭಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಸಹಸಾ ಮನಸ್ಸು ಹಾಕಬಾರದು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮಾಜದವರು ತಾವೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಷ್ಟಕ್ಕೆ ಆ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಹಿತದ ಕಡೆಗೆ ದುರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದಂತಾಗುವದೆಂದು ಯಾರೂ ತಿಳಿಯಕೂಡದು. ಅವರ ಸೇವಾಶುಶ್ರೂಷೆ, ಯೋಗಕ್ಷೇಮ, ಮೊದಲಾದ ಪರಾಮರ್ಶವನ್ನು ಭಕ್ತರು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಡುವರು. ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಆಯುಷ್ಯವು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯರ್ಥ ಹೋಗದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಹತ್ವದ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅದರ ಸದುಪಯೋಗವಾಗಬೇಕೆಂಬುದೇ ಇದರ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶ! ಸಾರಾಂಶವೇನಂದರೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬರುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಸ್ತರಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ, ಸರ್ವರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಸಮರ್ಥರಿರಬೇಕು.

ಇದಾಯಿತು ಬಹಿರ್ದಷ್ಟಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯ, ಸ್ಥೂಲ ಗುರುಜಂಗಮರ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮಾತು. ಲಿಂಗದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಅವರ ಕಲ್ಪನೆಯು ವಿಚಿತ್ರವಾದುದೇ! ತಾವು ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಧರಿಸುವ ಶಿಲಾಮಯ ದೃಶ್ಯಲಿಂಗವೇ ಲಿಂಗವು" ಎಂಬದನ್ನಿಷ್ಟೇ ಅವರು ಬಲ್ಲರು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಲ್ಲವರ

ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಚಾರವೇಸಿರುವದೆಂಬದು, ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಕೂಡ ಗೊತ್ತಾಗುವದು ಅಗತ್ಯವೂ ಬಹು ಪ್ರಯೋಜನಕರವೂ ಆಗಿರುವದು.

ಗುರು— ಇದರರ್ಥವು ಶ್ರೇಷ್ಠ-ದೊಡ್ಡದು ಎಂದಿರುವದು. ಜಗತ್ತಿನ ಆದಿ ಕಾರಣನು ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಆಗಿರುವದರಿಂದ ಅವನೇ ಗುರುವೆಂಬುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿದೆ. "ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣುಶ್ಚ ರುದ್ರಶ್ಚ । ಈಶ್ವರಶ್ಚ ಸದಾಶಿವಃ । ಯೇತೇಗರ್ಭಗತಶ್ಚೈವ । ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೀಗುರವೇನಮಃ ॥ " ಇದರಂತೆ "ಗುರುದೇವೋ ಮಹಾದೇವೋ ಗುರುದೇವಃ ಸದಾಶಿವಃ। ಗುರುದೇವಾತ್ ಪರಂ ನಾಸ್ತಿ ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೀಗುರವೇ ನಮಃ ॥ " ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿರುವ ಅನೇಕ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಗುರುಶಬ್ದವು, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. "ಗುರು ತನ್ನ ವಿನೋದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾವರವಾದ, ಗುರು ತನ್ನ ವಿನೋದಕ್ಕೆ ಜಂಗಮವಾದ, ಗುರುತನ್ನ ವಿನೋದಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಾದವಾದ, ಗುರು ತನ್ನ ವಿನೋದಕ್ಕೆ ಗುರುವಾದ ಕೂಡಲಚನ್ನಸಂಗಯ್ಯನಲ್ಲಿ ಏಕಾರ್ಥವಾದ" ಈ ವಚನವಾದರೂ ಅದನ್ನೇ ಹೇಳುವದು.

"ಅಯಮಾತ್ಮಾಬ್ರಹ್ಮ "ಪ್ರಜ್ಞಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮ" "ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಂ ಅನಂತಂಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ಶ್ರುತಿ ಸಾರುತ್ತಿರುವದರಿಂದ, ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಿವನು, ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಮಯನಾಗಿರುವನೆಂಬದು ಸ್ಪಷ್ಟವೇ ಅದೆ. ಶಿವ ಅಂದರೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಂತಹ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳುದು ಜ್ಞಾನದ ಹೊರತು ಈ ಜಗದಲ್ಲಿ ಅದಾವುದಿರುವದು ? "ನಹಿಜ್ಞಾನಾಯಸದೃಶಂ ಪುತ್ರಮಿಹವರ್ತತೇ " ಎಂಬದರ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾದರೂ ಇದೇ !

"ಏಕಮೇವಾ ದ್ವಿತೀಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ" ಎಂಬ ಶೃತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ, ಇಲ್ಲವೆ "ಲಿಂಗಮಯಂ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ" ಎಂಬ ಆಗಮೋಕ್ತಿಯಂತೆ, ಸರ್ವವನ್ನೂ ಪರಮಾತ್ಮ ರೂಪವಾಗಿ ಬಗೆಯುವ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ, ಸರ್ವತ್ರ ಗುರುರೂಪವೇ ಕಾಣುವದು ಸಹಜ ! ಆದರೆ ಲೌಕಿಕರು ಮಾತ್ರ ಜ್ಞಾನ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಮನುಜನನ್ನೇ ಗುರುವೆಂದು ಭಾವಿಸುವದುಂಟು. ಈ ವಚನವನ್ನು ನೋಡಿರಿ—"ಅಣು ರೇಣು ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬರು. ಅಣು ರೇಣು ತೃಣಕಾಷ್ಠದೊಳಗೆ ಇಪ್ಪನೆಂಬರು, ಅಮ್ಮನಯ್ಯ. ನಾನೆನಲಮ್ಮೆನಯ್ಯ ! ಶರಣ ಸನ್ನಿಹಿತನು, ಭಕ್ತಕಾಯ ಮಮಕಾಯನು

ದಾಸೋಹ ಪರಿಪೂರ್ಣನು, ಸದುಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನವಾಗಿ ಅಗಲದಿಪ್ಪನು ಕಲಿದೇವಯ್ಯನು." ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯರ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಮನುಜನೇ ಗುರುವು. ಇಂತಹ ಮಹಿಮರೇ ನರ ಗುರುಗಳು. ಇವರೇ ದೃಶ್ಯ ಗುರುಗಳು. ಇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿದರೆ ಕಂಡು ಬರುವದೇನಂದರೆ, ಇವರ ಜಡತನುವೇನೂ ಗುರುವಲ್ಲ. ಅದು ಸಕಲರಿಗೂ ಜನ್ಮಸಿದ್ಧವಾದುದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವು. ಹಾಗಾದರೆ ಗುರುವಾವುದು ? ಇಲ್ಲಿ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನ ವಿಶೇಷವೇ ಗುರುತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಒಡಂಬಡಬೇಕಾಗುವದಲ್ಲವೇ ? ಆದ ಕಾರಣ ನಿಜವಾದ ಗುರುವೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನವು (ಅರಿವು).

ಜಂಗಮ— ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನವು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಪರಮಾವಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಅದ್ವೈತ (ಸಮರಸ) ವೆಂಬ ಸುಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದರೆ, ಅದೇ ಜಂಗಮವು. ನರ ಜಂಗಮರನ್ನು "ಜಾನಂತ್ಯತಿಶಯಾದ್ಯೇತು ಶಿವಂ ವಿಶ್ವ ಪ್ರಕಾಶಕಂ। ಸ್ವಸ್ವರೂಪತಯಾತೇತು ಜಂಗಮಾ ಇತಿ ಕೀರ್ತಿತಾಃ॥" ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಲಿಂಗ— ಇದು ಶಿವ ಶಕ್ತ್ಯಾತ್ಮಕವಾದುದಲ್ಲವೇ ? ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಪಿಂಡಿಯೇ ಶಿವ, ಅದರ ಕೆಳಗಿನ ಪೀಠವೇ ಶಕ್ತಿ, ನರದೇಹದಲ್ಲಿ ರುಂಡವೇ (ಜ್ಞಾನಸ್ಥಾನವಾದಮೆದುಳೇ) ಶಿವ, ಧಡವೇ (ಮೆದುಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ದುಡಿಯುವ ಗಾತ್ರವೇ) ಶಕ್ತಿ. ಶಿವನೆಂದರೆ ಸತ್ಯಜ್ಞಾನವು. ಜಗದಾತ್ಮವೇ ತನ್ನ ಆತ್ಮವೆಂದರಿವುದು ಸತ್ಯಜ್ಞಾನ. ಆ ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಾನುಸಾರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವದೇ ಅರ್ಥಾತ್ ಅಭೇದ ಭಾವದಿಂದ ಆಚರಿಸುವದೇ ಕ್ರಿಯೆಯು. (ಶಕ್ತಿಯು). ಆದುದರಿಂದ ಲಿಂಗವನ್ನುಧರಿಸುವದೆಂದರೆ, ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಜಜ್ಞಾನವಿಡಿದು ಸತ್ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನಾಚರಿಸುವದೇ ವಿನಾ, ಮತ್ತೊಂದಲ್ಲವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವದಲ್ಲವೇ ? ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಲೌಕಿಕದಲ್ಲಿ "ನುಡಿ-ನಡೆಗಳೊಂದಾಗಬೇಕು" ಎಂದು ಹೇಳುವ ರೂಢಿಯುಂಟು. ನುಡಿಯೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಮಾತು (ಇದೇ ಶಿವ), ನಡೆಯೆಂದರೆ ತದನುಸಾರ ವರ್ತನವು (ಇದೇ ಶಕ್ತಿ), "ನುಡಿಯಂತೆ ನಡೆ ಇದೇ ಜನ್ಮವೇ ಕಡೆ" ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಗಾದೆಯ ಮಾತು. ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನಂದರೆ ಗುರುವೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನ, ಲಿಂಗವೆಂದರೆ ಸತ್ಕ್ರಿಯಾ

ತ್ಮಕಜ್ಞಾನ (ಪ್ರಜ್ಞಾನ), ಜಂಗಮವೆಂದರೆ ಸಮರಸ ಜ್ಞಾನ (ಸತ್ಯಜ್ಞಾನ). ಒಟ್ಟಿಗೆ ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮವೆಂಬತೆ ಜ್ಞಾನದ ಹೊರತು ಬೇರೊಂದಲ್ಲ!

ಇನ್ನು ತ್ರಿವಿಧ ದಾಸೋಹದತ್ತ ತಿರುಗುವಾ. ಶ್ರೀಬಸವ ಮಹಾತ್ಮರ ಈ ವಚನಗಳನ್ನು ಚಿತ್ತೈಸಿರಿ:– (೧) "ಆಡಿದರೇನು ! ಹಾಡಿದರೇನು ! ಓದಿದರೇನು ! ತ್ರಿವಿಧದಾಸೋಹವಿಲ್ಲದನ್ನಕ್ಕ ಆಡದೇ ನವಿಲು, ಹಾಡವೇ ತಂತಿ, ಓದದೇ ಗಿಳಿ ? ಭಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದವರನೊಲ್ಲ ಕೂ. ಸಂ. ದೇವ" (೨) "ತನುವ ಕೊಟ್ಟು ಗುರುವನೊಲಿಸಲೇಬೇಕು. ಮನವಕೊಟ್ಟು ಲಿಂಗವನೊಲಿಸಲೇಬೇಕು. ಧನವ ಕೊಟ್ಟು ಜಂಗಮವನೊಲಿಸಲೇಬೇಕು. ಈ ತ್ರಿವಿಧವ ಹೊರಗುಮಾಡಿ, ಹರೆಯುಹೊಯಿಸಿ, ಕುರುಹ ಪೂಜಿಸುವವರ ಮೆಚ್ಚ; ಕೂ. ಸಂ. ದೇವ"

ಇವೆರಡರೊಳಗೆ ಮೊದಲನೆಯದರಲ್ಲಿ— ಭಜನೆಯನ್ನು (ಶಿವನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು) ಮಾಡುವಾಗ, ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾದ ಭಕ್ತಿಯು ಅವಶ್ಯವಾಗಿಬೇಕು. ಅದಿಲ್ಲದೆ ಬರೀ ತೋರಿಕೆಗಾಗಿ ತಾಳಕಟಿಯುತ್ತ ಅವೇಶಗೊಂಡು ಎಷ್ಟೇ ಕುಣಿದಾಡಿ ಒದರಾಡಿ ಚೀರಾಡಿ, ದೇವರ ನಾಮೋಚ್ಚರಣೆ ಮಾಡಿದರೂ ಅದೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥ, ನವಿಲು ಕುಣಿದಾಡಿದರು ಅದಕ್ಕೇನು ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರವುಂಟೇ ? ಅದೇ ಮೇರೆಗೆ ತಂತಿ ನಾದ ಮಾಡಿದರೆ, ಫೋನೋ ಹಾಡಿದರೆ, ರಾಗದಪೆಟ್ಟಿಗೆ ನುಡಿದರೆ, ಅವೇನು ಧನ್ಯವಾಗುವವೇ ? ಹಾಗೆಯೇ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು (ಚತುರ್ವೇದ ಷಟ್ ಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು) ಕಲಿತು ನೆನಪಿಟ್ಟು ಬರೀ ಬಾಯಿಪಾಠ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ಆದರಿಂದಲೂ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಅದೆಲ್ಲ ಗಿಳಿಯೋದಿದಂತೆ ವ್ಯರ್ಥವಾದುದು ! ಕಲಿತದ್ದೂ ಓದಿದ್ದೂ ಮುಂತಾದುದೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರದಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕೇನು ಬೆಲೆ ? ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸವಿಯದೆ ಬರೀ "ಸಕ್ಕರೆ" ಎಂಬ ನಾಮೋಚ್ಚಾರ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಅದರ ರುಚಿಯು ಸುಖವು ದೊರೆಯುವದೇ ? ಎಂದೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ ! ಅದರಂತೆ ಓದಿ ಕಲಿತಂತೆ, ನಡೆದು ಅನುಭವಿಸದಿದ್ದರೆ, ನಿಜವಾದ ಸುಖವು ಎಂದೂ ಲಭಿಸಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ಒಣಡಂಭಾಚಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು (ತ್ರಿವಿಧ ದಾಸೋಹವನ್ನು) ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ – ತ್ರಿವಿಧದಾಸೋಹವೆಂದರೇನೆಂಬದನ್ನು ಒಡೆದು ವಿಸ್ತರಿಸಿರುವದು. ತನು ಮನ ಧನಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಕೇವಲ ಸೂತ್ರರೂಪವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಇದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸುವದು ಅವಶ್ಯವದೆ.

ಗುರುವಿಗೆ ತನುವನೊಪ್ಪಿಸುವದು— ನಾವು ಯಾವ ಕಾರ್ಯ ವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, ಅದು ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯಬೇಕು. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮನಬಂದಂತೆ ಮಾಡಿ, ತನಗೂ ಅನ್ಯರಿಗೂ ಕೂಡೇ ದುಃಖ ವಾಗುವಂತೆ ವರ್ತಿಸಬಾರದು. ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವು ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದೆ. ಪಂಚಾಚಾರವು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಕಲಶಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಆದು ದರಿಂದ ಶಿವಭಕ್ತರು ನೀತಿ ಪಂಚಾಚಾರಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ತನು ವಿನಿಂದ ಅದಾವ ಅಕೃತ್ಯವೂ ಆಗದೆ, ಸದಾ ಸತ್‌ಕೃತ್ಯಗಳೇ ಘಟಿಸಿ ಆಚಾರ ಸಂಪನ್ನವಾದರೆ, ತನುವು ಪವಿತ್ರವಾಗುವದು. ಹೀಗೆ ತನು ವನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೇ "ತನುವನ್ನು ಗುರುವಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸು ವದೆಂದೆನ್ನುವರು." ಹೀಗೆ ಗುರುಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಪೂತಾತ್ಮರಾದ ಸಕ ಲರನ್ನೂ ಅವರು ತನ್ನ ಕಳಬಳ್ಳಿಯವರೇ ಇರಲಿ, ಅನ್ಯರೇ ಇರಲಿ ತನ್ನವರೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿ ತದನುಸಾರ ಲಿಂಗಾಂಗಿಯು ನಡೆ ಯಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಆಣವ ಮಲವು (ರಕ್ತಸಂಬಂಧಿಗಳೇ ತನ್ನವ ರೆಂಬ ಆಕುಂಚಿತ ಭಾವನೆಯು) ನಷ್ಟವಾಗುವದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಡೆ ಯುವದೇ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಯೋಗ್ಯವೂ ಸಮಂಜ ಸವೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೂ ಆಗಿರುವದು.

ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮನವನೊಪ್ಪಿಸುವದು— ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಮನವು ಜನ್ಮಾರಭ್ಯ ಬಹಿರ್ಮುಖವಾಗಿ, ಜಗತ್ತಿನ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನವಾ ಗಿರುವದು. ಅದನ್ನು ವಿಶೇಷತರದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ (ಆತ್ಮವಿದ್ಯೆಯ ಸಾಧನ ದಿಂದ) ವಿಷಯಗಳತ್ತಣಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಗೊಳಿಸಿ, ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ, ನಿರುತ ಅದರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಮನವು ಜ್ಞಾನಮಯವಾಗಿ, ತನ್ನ ಪೂರ್ವದ ಆಕುಂಚಿತ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು (ಅಹಂಕಾರ ಯೋಗದಿಂದಾಗುವ ಭೇದಭಾ ವನೆಯನ್ನು) ಬಿಟ್ಟು, ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ (ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ತನ್ನಂತೆಯೇ

ಬಗೆದು) ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಕ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಮನುಷ್ಯ ಕಡೆಯಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳೂ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಎಂದು ಅರಿಕೆಯಾಗುವದು. ಮುಂಚಿನ ಭೇದಭಾವನೆಯು (ಮಾಯಾಮಲವು) ಅಳಿಯುವದು. ಹಿಂಸಾ ವೃತ್ತಿಯು ನಿಂತು ಹೋಗಿ, ಭೂತದಯೆಯು ನೆಲಿಸುವದು. ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನವೇ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾದರೆ ಮನವನ್ನು ಲಿಂಗಾರ್ಪಿತ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು.

ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಧನವನೊಪ್ಪಿಸುವದು— ಮಾನವ ಬಳಗವನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಾಣಿಕೋಟಿಯನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ವನಸ್ಪತಿ ವರ್ಗವನ್ನೂ ಖನಿಜ ಸಮೂಹವನ್ನೂ ಸಹ ಪರಮಾವಧಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದ ಜ್ಞಾನದ ಬಲದಿಂದ ಸತ್ (ಆತ್ಮ) ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುವ ಅತ್ಯುಚ್ಚಭಾವನೆಯು ಗಟ್ಟಿಗೊಳ್ಳುವದೇ ಜಂಗಮ ಸ್ವರೂಪವು. ಇದರಿಂದ ಭಕ್ತನ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ನಷ್ಟವಾಗಿ, ಉರಿಯುಂಡ ಕಪ್ಪುರದಂತೆ, ಜಗದ್ವಿಲೀನನಾಗಿ (ಮಹಾಲಿಂಗೈಕ್ಯನಾಗಿ) ಹೋಗುವನು. ಯಾವ ವಿಷಯದಾಸೆಯನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಸಹಜ ವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಸರ್ವವನ್ನೂ ಲಿಂಗರೂಪದಲ್ಲೇ ಕಾಣುವನು. ಪೂರ್ಣ ತ್ಯಾಗವೃತ್ತಿಯು (ವೈರಾಗ್ಯವು) ಪ್ರಕಟವಾಗುವದು. ಆಗ ಧನವನ್ನು (ಸರ್ವ ವಿಷಯಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು) ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ನೀಡಿದಂತಾಗುವದು. ಇದರಿಂದ ಕಾರ್ಮಿಕ ಮಲವು (ಪಾಪಪುಣ್ಯಾದಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯು) ಹೇಳ ಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತಾಗಿ ಹೋಗುವದು. ಮಾಡುವವನೂ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನೂ ಮಾಡುವ ಸಾಧನವೂ ಅಭೇದರೂಪವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವದು, ಮಹಾಲಿಂಗತ್ವದ ಅಖಂಡ ಸ್ಥಿತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವದು.

ಹೀಗೆ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮತ್ರಯಕ್ಕೆ ತನುಮನಧನಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿದರೆ, ಅದು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿ ಅದರ ಪ್ರಸಾದವು (ಆ ಜ್ಞಾನದ ಸುಪರಿಣಾಮವು) ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಅದರಿಂದ ಭಕ್ತನು ಲಿಂಗರೂಪನಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಮರಸ ಹೊಂದುವನು.

ತ್ರಿವಿಧ ದಾಸೋಹದ ಸತ್ಯ ಸ್ವರೂಪವು ಸಂಕ್ಷೇಪತಃ ಮೇಲೆ ವರ್ಣಿಸಿದಂತೆ ಇರುವದು. "ನಾವು ದಾಸೋಹಿಗಳು, ನಮ್ಮದು ದಾಸೋಹಮಠ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವವರು, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಕಂಡುಬರುವರು. ಆದರೆ ಅವರ ವರ್ತನವು, ಈ ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ನೋಡಿ

ದರೆ, ಅದೆಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿಬರುವದು ? ತಿಲಮಾತ್ರವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅತಿ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವದಲ್ಲವೆ !

ಏನೊಂದರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಕೇವಲ ನಿರಿಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಜಗದ್ಧಿತಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆಂಬದು ಸ್ಪಷ್ಟವು ! ಪ್ರಾಣಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಯೇ ಹವೆ, ಬೆಳಕು, ಅನ್ನ, ನೀರು. ಗಿಡಬಳ್ಳಿ, ಹಣ್ಣುಹಂಪಲ, ಹೂಕಾಯಿ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವನು. ಪರಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ನದಿಗಳು ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಹಸುಗಳು ಹಾಲು ಕರೆಯುತ್ತವೆ. ಮರಗಳು ಫಲಿಸುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರು ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ. ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿ ಬೆಳೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಬಾಳಾದರೂ ಪರ (ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಪರಮಾತ್ಮ) ಸೇವೆಗಾಗಿಯೇ-ದಾಸೋಹಕ್ಕಾಗಿಯೇ-ಇರುವದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಹಾಗೆ ನಡೆಯುವದು, ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೂ ಯೋಗ್ಯವೂ ಅಲ್ಲವೇ ! ಆದುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ವತಃ ದೇಹ ಶ್ರಮ ಮಾಡಿ ದುಡಿದು ಸಾತ್ವಿಕತನದಿಂದ ಧನ ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಲ್ಲದೆ, ಪರಹಿತವನ್ನೂ ಕೂಡ ಸಹಜ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಧಿಸುವದು ಕ್ಷೇಮಕರವಾದುದು. ನಮ್ಮ ಪಂಚಾಚಾರಾಂತರ್ಗತ ಸದಾಚಾರವು ಇವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇದೇ ನಿಜವಾದ ದಾಸೋಹವೃತ್ತಿಯು. ಊರೂರು ಮನೆ ಮನೆ ತಿರುಗಾಡಿ, ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿ ತಂದು, ತಾವು ದಾಸೋಹವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತೇವೆಂದು ತಿಳಿಯುವದು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲದೆ, ಅದರಿಂದ ಅವರಿಗಾವ ಶ್ರೇಯಸ್ಸೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬದು ಕೆಳಗಿನ ಉಕ್ತಿಯಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುವದು. "ಕೆರೆಯ ನೀರು ಹರಗೆರೆದರೆ ವರವದೆಂತು ದೊರೆವುದಯ್ಯಾ ? ಅದರೊಳಗೆ ಅವನದೇನಿರುವದಯ್ಯಾ ? ತದುಪರಿ ಪರರ ಮರುಗಿಸಿ ಅವರೊಡವೆ ತಿರಿತಂದು, ತಾನುಂಡು, ಮಿಕ್ಕಿದುದ ಮನವಿಲ್ಲದೆ ಹೆಸರಿಂಗಾಗಿ ಹೆರವರಿಗೆ ಇಕ್ಕಿದೊಡೆ, ಅದರೊಳಿಹ ಪೌರುಷವಾವುದಯ್ಯಾ ? ಹಾವು ಹಣಿದು ಹದ್ದಿಂಗಿತ್ತ ತೆರನಾಯಿತ್ತವರ ಬಾಳುವೆ ! ಧಿಕ್‌ಧಿಕ್ ! ಇಂತಹ ಭಂಡರ ಮುಖವನೊಮ್ಮೆಯಾದರೂ ತೋರದಿರಾ, ಮನದೊಡೆಯ ಮಹಾದೇವಾ.

ಈ ದಾಸೋಹ ಮಠಗಳ ಆದಿ ಪ್ರವರ್ತಕರು ಅಸಾಧಾರಣ ಮಹಿಮಾ ಪುರುಷರೇ ಆಗಿದ್ದರೆಂದೂ, ಅವರ ಅದ್ವಿತೀಯ ಪವಾಡಗಳಿಗೂ ಅಪ್ರತಿಮ ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೂ ಬೆರಗಾಗಿ ಮನಸೋತು ಭಕ್ತಿ ಪರವಶರಾಗಿ, ಆಗಿನ ಜನರು ತಾವಾಗಿಯೇ ತಂದು, ಹೇರಳ ಧನ ಧಾನ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅವರ ಪಾದಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಮಠದಲ್ಲಿ ದಾಸೋಹ ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ, ಈಗಳೂ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾದಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ದಾಸೋಹವು! ಆ ಸ್ವಾಮಿ ಮಹಾನುಭಾವರು ಯಾರನ್ನೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ, ಬೇಡಲಿಲ್ಲ. ತಾನಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದುದುದನ್ನು ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥತೆ ನಿರುದ್ದೇಶಗಳಿಂದ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಸೇವೆಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾದರು. ಅವರ ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ಈಗಿನ ದಾಸೋಹ ಮಠಗಳ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿರಿ!

ಹೀಗೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ದಾಸೋಹ ಜರಗಿಸುವದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮೋಳಿಗೆಯ ಮಾರಯ್ಯ, ನುಲಿಯ ಚಂದಯ್ಯ, ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವರು, ಆಯ್ದಕ್ಕಿಯ ಮಾರಯ್ಯಗಳು, ಡೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ, ಮಾದರ ಚೆನ್ನಯ್ಯ ಗಾಣದ ಕನ್ನಪ್ಪಯ್ಯ, ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ, ಮೇದಾರ ಕೇತಯ್ಯ, ಮೊದಲಾದ ಶಿವಶರಣರು ಸತ್ಕಾಯಕವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ತಮಗೆ ಶಿವಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ದೊರೆತುದರಲ್ಲಿಯೇ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆನಂದದಿಂದ ಜೀವನ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸಿ, ಜಗದಲ್ಲಿ ಧನ್ಯರೂ ಆದರ್ಶ ಸದ್ಭಕ್ತರೂ ಆಗಲಿಲ್ಲವೇ! ಇಂತಹ ತ್ರಿವಿಧ ದಾಸೋಹವನ್ನು ವೀರಶೈವರೆಲ್ಲರೂ ಆಚರಿಸುವದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೇ!

ದತ್ತಾತ್ರೇಯ.

(ಲೇಖಕ— ವೇ. ಮೂ. ಬುದ್ದಯ್ಯಾ ಪುರಾಣಿಕ ಧಾರವಾಡ.)

ಈ "ದೇವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಒಂದನೆಯದು ವನಪರ್ವದ ೧೧೫ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ— ಸಹಸ್ರಾರ್ಜುನನಿಗೆ ದತ್ತಾತ್ರೇಯನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಒಂದು ವಿಮಾನವು ದೊರೆತಿದ್ದರ ವರ್ಣನೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದ ೪೯ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಅನುಶಾಸನ ಪರ್ವದ ೯೧ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾತ್ರೇಯನು ಅತ್ರಿಯ ಪುತ್ರನೆಂದು ವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ೧

ಜನ್ಮ

"ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾತ್ರೇಯನ ಜನನದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಏನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ." ೨ ಮಹಾರೋಗದಿಂದ ಪೀಡಿತನಾದ ಕೌಶಿಕ ಋಷಿಗೆ ಮಾಂಡವ್ಯನು "ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗುವದರೊಳಗಾಗಿ ಮರಣ ಹೊಂದು" ಎಂದು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡಲು— ಕೌಶಿಕನು ತನ್ನ ಸತಿಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಾಯಲೇ ಇಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗದಿದ್ದುದರಿಂದ ಸಚರಾಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ದೇವತೆಗಳೂ ಭೀತಿಗ್ರಸ್ತರಾದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಸತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನೀಕರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶರು ಅತ್ರಿಪತ್ನಿ ಅನುಸೂಯೆಯ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರು. ಅನುಸೂಯೆಯು ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕೌಶಿಕನನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿರಿಸಿ, ಕೌಶಿಕ ಪತ್ನಿಗೆ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿ ಸೂರ್ಯೋದಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದಳು. ಇದಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಅನುಸೂಯೆಯ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮೇಶಜನಾರ್ದನರು ಅವಳ ಉದರದಲ್ಲಿ ದತ್ತರೂಪದಿಂದ ಜನ್ಮತಾಳಿದರು." ಈ ಕತೆಯು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಪುರಾಣದ ಅಧ್ಯಾಯ ೧೬ ೧೮ ರಲ್ಲಿ ಇದೆ ಯೆಂದು ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಹರಿಖರೆ, ಕ್ಯೂರೇಟರ, ಭಾರತ

---

೧. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಜ್ಞಾನಕೋಶ ಭಾಗ ೧೪, ೧೫, ದ ಅಕ್ಷರ ೧೫

೨.

ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧಕ ಮಂಡಲ, ಪುಣೆ ಇವರು ಹೇಳಿರುವರು. ೧ ಇದನ್ನೇ ಶ್ರೀ ಖರೆಯವರು "ಅತ್ರಿ ಋಷಿಗಳು ಪುತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೋಸುಗ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಅವನ ಮಸ್ತಕದಿಂದ ತ್ರೈಲೋಕ ದಾಹಕ ಜ್ವಾಲೆಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾದುವು. ಇದರ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ದೇವ ತ್ರಯಿಗಳು ಅನುಸೂಯೆಯ ಉದರದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಬೇಕಾಯಿತು" ಎಂದು ಅದೇ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವರು. ೨ ಇವನ ಜನ್ಮವನ್ನು ಗುರು ಚರಿತ್ರೆಕಾರನು "ಅಂಬಋಷಿಗಳಿಗೆ ದೂರ್ವಾಸನು ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಗಳಾದ ಅತ್ರಿಋಷಿ ಹಾಗೂ ಅವನ ಪತ್ನಿ ಅನುಸೂಯೆ ಇವರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಜನ್ಮ ತಾಳಬೇಕಾಯಿತು" ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಹೇಳಿರುವನು. ೩

ಡಾ. ಶ್ರೀಧರ ವೆಂಕಟೇಶ ಕೇತಕರ ಇವರು "ಸಾವಿತ್ರಿ-ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹಾಗು ಪಾರ್ವತಿಯರು ನಮ್ಮಂಥ ಪತಿವ್ರತೆಯರು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಉಂಟೇ? ಎಂದು ನಾರದನಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು—ನಾರದನು ಅತ್ರಿಪತ್ನಿ ಅನುಸೂಯೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು—ಅವಳ ಸತ್ವ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಆ ಶಕ್ತಿತ್ರಯರು ತಂತಮ್ಮ ಪತಿಯರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಅತ್ರಿಋಷಿಯು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ್ಗೆ ಅವನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಊಟದ ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಅನುಸೂಯೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದರು. ಅನುಸೂಯೆಯು ಒಪ್ಪಿ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಪಾದೋದಕವನ್ನು ಅವರ ಮೇಲೆ ಚಿಮುಕಿಸಲು ಅವರು ಶಿಶುರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದರು. ಆಗ ಅನುಸೂಯೆಯು ಆ ಶಿಶುಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಜೋಗುಳ ಪಾಡುತ್ತಿರಲು ಅತ್ರಿ ಋಷಿಯು ಬಂದು ನೋಡಿದನು. ಇತ್ತ ನಾರದನು ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿತ್ರಯರಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಲು—ಅವರು ತಮ್ಮ ಪತಿಗಳ ವಿವೇಚನೆಗಾಗಿ ಅನುಸೂಯೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಯಾಚಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆಗ್ಗೆ ಅನುಸೂಯೆಯು ಆ ಮೂರೂ ಶಿಶುಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಲು—ಅದರಲ್ಲಿ ತಂತಮ್ಮ ಪತಿಯರನ್ನು ಶಕ್ತಿತ್ರಯರು ಗುರುತಿಸಲಾರದೆ ಹತಾಶರಾಗಲು— ಅನುಸೂಯೆಯು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ಹಸ್ತ ಸ್ಪರ್ಶ

೧. ಗ ಹ. ಖರೆಕೃತ 'ಮೂರ್ತಿವಿಜ್ಞಾನ' ಪುಟ ೩೮
೨. ,, ,, ,,
೩. ಗುರು ಚರಿತ್ರೆ ಅಧ್ಯಾಯ ೩ ಓವಿ ೩೫.

ಮಾಡಲು- ಆ ಶಿಶುಗಳು ತಮ್ಮ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದುವು. ಆಗ್ಗೆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಅನುಸೂಯೆಗೆ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ನಿನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟವನು ಬೇಡೆಂದು ಹೇಳಲು-ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಸೂಯೆಯು ನಿಮ್ಮಂಥ ಒಬ್ಬ ಪುತ್ರನು ಬೇಕೆಂದು ಯಾಚಿಸಲು— ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ- ಅವಳ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ದತ್ತ ರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದರು" ಎಂದು ದತ್ತಾತ್ರೇಯನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಕತೆಯು ಭಾಗವತ ಸ್ಕಂದ ೪ ಅಧ್ಯಾಯ ೧ ರಲ್ಲಿ ಇದೆ" ಎಂದು ತಮ್ಮ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಜ್ಞಾನ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವರು. ೧

ಇದನ್ನು ನೋಡಲಾಗಿ ದತ್ತನ ಜನ್ಮ ವಿಚಾರವು ಇನ್ನೂ ಚರ್ಚಾಸ್ಪದವಾದ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿರುವದೆಂದು ಗೋಚರಿಸುವುದು.

ದತ್ತಾಂಶ ಮತ್ತು ಲಗ್ನ

ಮೂರ್ತಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಪುಸ್ತಕದೊಳಗಿದ ಎರಡೂ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಂಶದ ಪುತ್ರನೇ ದತ್ತಾತ್ರೆಯನೆಂದು ವರ್ಣನೆ ಇದೆ. ೨ ಮತ್ತು ಭಾಗವತ ಸ್ಕಂದ ೪ ಅಧ್ಯಾಯ ೧ ರಲ್ಲಿಯೂ ದತ್ತಾತ್ರೆಯನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಂಶವೆಂದೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ೩ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಪುರಾಣದ ೧೭-೧೯ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ದತ್ತಾತ್ರೆಯನು ಸಪತ್ನಿಕನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ ೪ ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಶ್ರೀ ಖರೆಯವರು "ದೇವದಾನವರ ಯುದ್ಧ ನಡೆದಾಗ್ಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಓಡಿ ಹೋಗಿ ದತ್ತಾತ್ರೆಯನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಲು— ದೈತ್ಯರು ಕೂಡಾ ಅವರನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ದತ್ತನ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಕ್ಕರು. ಅಲ್ಲಿ ದಾನವರು ದತ್ತನ ಸುಂದರ ಪತ್ನಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಆಗ್ಗೆ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ದತ್ತನ ಸಹಾಯದಿಂದ ದಾನವರ ಕೂಡ ಹೋರಾಡಿ ವಿಜಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿ

---

೧. ಮ. ಜ್ಞಾ. ಕೋಶ ಭಾಗ ೧೪, ೧೫ ದ. ಅಕ್ಷರ ೧೫

೨. ಗ. ಹ. ಖರೆ ಕೃತ'ಮೂರ್ತಿ ವಿಜ್ಞಾನ' ಪುಟ ೩೪

೩. ಮ. ಜ್ಞಾ. ಕೋಶ ಭಾಗ ೧೪—೧೫ ದ. ಅಕ್ಷರ ೧೫

೪. ,,

ತಂದರು" ಎಂದು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಪುರಾಣದ ಅಧ್ಯಾಯ ೧೬-೧೮ ರಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ ಎಂದು- ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿರುವರು [೧]

ದತ್ತಾಂಶ ವಿಷಯವಾಗಿ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯು ಅಳಿದು ಇಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಂಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಇನ್ನು, ದತ್ತನು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿರದೆ ಸಪತ್ನಿಕನೆಂದು ನಿಃಸಂಶಯವಾಗಿ ಮೇಲಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ದತ್ತ ಸ್ವರೂಪ

ದತ್ತಾತ್ರೇಯನು ಒಂದು ಮುಖದವನೆಂದು ಭಾಗವತ ಸ್ಕಂದ ೪ ಅಧ್ಯಾಯ ೧ ರಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ. [೨] ಇದರಂತೆಯೇ ಗುರುಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಅವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುವುದು. [೩] ಶ್ರೀ ಗ. ಹ. ಖರೆ ಇವರು "ಬ್ರಹ್ಮ- ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶರನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ದತ್ತನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಒಂದು ಪ್ರಕಾರ— ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಯೋಗಿಯಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಅವನ ಆಸನದ ಕೆಳಗೆ ಹಂಸ-ಗರುಡ ಮತ್ತು ನಂದಿ ಈ ಮೂರು ವಾಹನಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು— ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮ-ವಿಷ್ಣು-ಮಹೇಶ್ವರನ್ನು ಸಂಯುಕ್ತ ರೂಪದಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿ ತೋರಿಸುವುದು."—ಎಂದು ಕೈ. ವಾ. ಗೋಪಿನಾಥರವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ [೪] ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿರುವರು. ಇನ್ನು ಶ್ರೀ ಖರೆಯವರು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವ— ಯೋಗಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ - ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರಗಳಿರುವ ಕೆಳಗಿನ ಎರಡು ಕೈಗಳ ಅಂಗೈಗಳನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಎಡದ ಕೈ ಕೆಳಗೂ ಬಲದ ಕೈ ಮೇಲಾಗಿಯೂ- ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮುದ್ರೆಯಿಂದಿರುವ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಗರುಡ, ನಂದಿ, ಹಂಸ, ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಮೂರು ವಾಹನಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಮೂರ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ಬದಾಮಿಯಲ್ಲಿ ತಾವು ನೋಡಿರುವೆವು ಎಂದೂ— ಇದೇ ರೀತಿ ದತ್ತನ ಸ್ವರೂಪವಿದ್ದರೆ ಒಳಿತಾಗುವದೆಂದೂ ಮತ್ತು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ

---

೧. ಶ್ರೀ. ಗ. ಹ. ಖರೆ ಕೃತ 'ಮೂರ್ತಿವಿಜ್ಞಾನ' ಪುಟ ೩೮.

೨. ಮ. ಜ್ಞಾ. ಕೋಶ ಭಾಗ ೧೪—೧೫ ದ. ಅಕ್ಷರ ೧೫

೩. ಗುರು ಚರಿತ್ರೆ ಅ. ೪. ಓವಿ ೬೮.

೪. ಗ. ಹ. ಖರೆ ಕೃತ 'ಮೂರ್ತಿ ವಿಜ್ಞಾನ' ಪುಟ ೩೯

ಚಿತ್ರಿಸಿದರೆ ದತ್ತನ ಸ್ವರೂಪವು ಹೊರಹೊಮ್ಮದೆಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ ೧.

ಇದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲಾಗಿ ದತ್ತನ ಸ್ವರೂಪವು ಹೀಗೆಯೇ ಎಂದು ಇನ್ನೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ದತ್ತ ಸ್ವರೂಪವೂ ಚರ್ಚಾಸ್ಪದವಾಗಿರುವುದು.

ದತ್ತನ ವೈದಿಕತ್ವ

ಡಾ. ಶ್ರೀಧರ ವೆಂಕಟೇಶ ಕೇತಕರ ಇವರು ದತ್ತಾತ್ರೆಯ ಈ ದೇವರು ವೈದಿಕ ಇರದಿದ್ದರೂ ಬ್ರಹ್ಮ-ವಿಷ್ಣು-ಮಹೇಶ ಈ ಮೂರು ವೈದಿಕ ದೇವತೆಗಳದ್ದೇ ಆಗಿರುವದೆಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ೨ ಇತ್ತಿಚೆಗೆ ಗೌಡ ಸಾರಸ್ವತ ವೈಷ್ಣವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣಚಾರ್ಯ ಕುಮಠ ಎಂಬವರು ತಾವು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದ 'ಗುರು ಪರಂಪರಾಮೃತ' ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ದತ್ತನ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಷಡ್ಭುಜ ಮೂರ್ತಿಯು ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದ ವಿರುದ್ಧವಿದ್ದು ತ್ರಿಮುಖಿ ದತ್ತನ ಉಪಾಸಕರು ಈಶ್ವರದ್ರೋಹಿ ಗಳೆಂದು ಟೀಕಿಸಿ ಇಂಥ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಗಳಾಗ ಕೂಡದೆಂದು" ತಾ॥ ೭-೧೧-೧೯೦೫ ರ 'ಧರ್ಮ' ಮಾಸಿಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿ ದ್ದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿರುವರು. ೩

ಇದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗಿ ದತ್ತಾತ್ರೆಯನು ವೈದಿಕನಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸಹಜ ಸಿದ್ಧವಾಗುವದು.

ದತ್ತನ ಸಂಪ್ರದಾಯ

ಡಾ. ಶ್ರೀಧರ ವೆಂಕಟೇಶ ಕೇತಕರ ಇವರು "ದತ್ತಾತ್ರೇಯನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ವಾಮಮಾರ್ಗಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಪುರಾಣ ಅಧ್ಯಾಯ ೧೭, ೧೯ ರಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ೪ ಇನ್ನು ಶ್ರೀ ಖರೆಯವರು—ದತ್ತಾತ್ರೆಯನ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ

---

೧. ಗ. ಹ. ಖರೆ ಕೃತ 'ಮೂರ್ತಿವಿಜ್ಞಾನ' ಪುಟ ೩೯.
೨. ಮ. ಜ್ಞಾ. ಕೋಶ ಭಾಗ ೧೪, ೧೪ ದ. ಅಕ್ಷರ ೧೫.
೩. ,,
೪. ,,

ಯಾವ ಯಾವ ಸಂಗತಿಗಳು ಉಪಲಬ್ಧವಿರುವವೋ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡ ಲಾಗಿ "ಇವನು ಒಂದು ಗುಪ್ತ ಪಂಥದ ಚಾಲಕನಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರು ತ್ತದೆ; ಶೈವರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಲಾಕುಲೀಶ, ಕಾಪಾಲಿಕ, ಅಘೋರ, ನಾಥ ಮೊದಲಾದ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದೊಳಗೆ ಗುಪ್ತಮಾರ್ಗಾನು ಯಾಯಿ, ಘೋರ ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅನಾಚಾರವುಳ್ಳದ್ದೂ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕ್ರಿಯಾಮಯವಾದದ್ದೂ ಹಾಗ ಹಠಯೋಗ ಪ್ರಧಾನವುಳ್ಳ ಪಂಥಗಳಿರುವವೋ ಅವುಗಳಂತೆ ಇಲ್ಲವೆ ಶಾಕ್ತರವಾಮಚಾರಿ ಮಾರ್ಗದಂತೆ ಈ ಪಂಥದ ಸ್ವರೂಪವಿರಬಹುದು. ಅರ್ಥಾತ ಇದು ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥವು. ಇತರ ಧರ್ಮಗಳಂತೆ ಇದರ ಧ್ಯೇಯವಾದರೂ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದ ಅನುಭವವೇ ಇರಬಹುದು. ಏಕನಾಥನ ಗುರುವಾದ ಜನಾರ್ದನ ಸ್ವಾಮಿಯು ಇದೇ ಮಾರ್ಗದ ಅನುಯಾಯಿ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಹೇಳು ತ್ತಾರೆ. ೧ ದತ್ತಾತ್ರೇಯನ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಯಾವ ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಥೆಗಳಿರುವವೋ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯದೊಂದು ಭಾಗವತ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳ ಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಭಾಗವತ ಪುರಾಣ

"ಈ ಪುರಾಣದ ಕೈಬರೆಹದ ಹಾಗು ಮುದ್ರಿತವಾದ ನೂರಾರು ಪ್ರತಿ ಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಇದರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಟೀಕಾ ಗ್ರಂಥ ಗಳೂ ಮತ್ತು ಅದರೊಳಗಿನ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಹಳ ಲೇಖನಗಳೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಇದರ ಭಾಷಾಂತರವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. (Paris 1840–1847) ಇದರಲ್ಲಿಯ ವಿಷಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯೂ ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳ ಹೋಲಿಕೆಯೂ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಂತೆಯೆ ಇರುವುದು. ಇದನ್ನು ನೋಡಲಾಗಿ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವನ್ನೇ ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆಂದು ಶ್ರೀ ವಿಂಟರ ನಿಡ್ಜ ಇವರು ತರ್ಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ವ್ಯಾಸ ಕೃತ ೧೮ ಪುರಾಣ ದೊಳಗಿನ ವಿಷಯವು ಇದು ಅಹುದೋ ಅಲ್ಲೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಮಹಾ ಭಾರತದೊಳಗಿನ ವಿಷಯ ಸಾಮ್ಯತೆಯೂ ಇದರ ಬಹು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಭಾಗವತ

---

೧. ಶ್ರೀ. ಗ. ಹ. ಖರೆ ಕೃತ 'ಮೂರ್ತಿವಿಜ್ಞಾನ' ಪುಟ ೩೮

ಪುರಾಣದ ಕರ್ತೃವು ವೈಯಾಕರಣಿ ಬೊಪ್ಪದೇವನೆಂದು ಮೊಸರ್ಸ ಕೋಲ ಬ್ರುಕ್ ಬನಾಕ ಮತ್ತು ವಿಲ್‍ಸನ್ ಇವರು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿರುವರು. ಹಾಗು ಇದು ೧೩ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ತರ್ಕಿಸುವರು. ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣದ ಯಾವ ಆಧಾರವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಕೇವಲ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಉತಾರಗಳನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಈ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವು ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ನಂತರ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದೂ ಕೆಲವರು ತರ್ಕಿಸುವರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಕ್ರಿ. ಶ. ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದ್ದೆಂದು ವಾದಿಸುವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ೧೨ ಸ್ಕಂದಗಳೂ ೧೮,೦೦೦ ಶ್ಲೋಕಗಳೂ ಇರುವುವು. ೧೦ನೆಯ ಸ್ಕಂದದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ವರ್ಣನೆಯು ಇದ್ದರೂ ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೌಢಾವಸ್ಥೆಯ ವರ್ಣನೆಯೂ ಹಾಗೂ ರಾಧೆಯ ಇರವೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ೧೧ನೆಯ ಸ್ಕಂದದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ಮರಣದ ವರ್ಣನೆಯು ಇರುವುದು' ಎಂದು ಡಾ. ಶ್ರೀಧರ ವೆಂಕಟೇಶ ಕೇತಕರ ಇವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವರು [೧]. ಈ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣದ ಮರಾಠಿ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೭೫೩ ರಲ್ಲಿ ಏಕನಾಥರು ಮಾಡಿರುವರು [೨]. ಈ ಏಕನಾಥನ ಗುರುವು ಜನಾರ್ಧನ ಸ್ವಾಮಿಯೆಂದು ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಹರಿಖರೆ ಅಂದಿರುವರು [೩].

ದತ್ತನ ಪ್ರಥಮ ಅವತಾರ.

ಶ್ರೀಪಾದ ಶ್ರೀವಲ್ಲಭನೇ ದತ್ತನ ಪ್ರಥಮ ಅವತಾರವೆಂದು ಜನರು ಯಾವನನ್ನು ತಿಳಿಯುವರೋ ಅದೇ ದತ್ತನು ನರಸೋಬವಾಡಿ (ಕರವೀರ) ಯಲ್ಲಿ ಆದವನೆಂದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಜ್ಞಾನ ಕೋಶಕಾರರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಕೊಲ್ಹಾಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ನರಸೋಬವಾಡಿಯು ಪಂಚಗಂಗ-ಕೃಷ್ಣ ಈ ಎರಡು ನದಿಗಳ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿರುವುದು. ಪೂರ್ವದೇಶದ ಪೀಠಾಪುರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಆಪಸ್ತಂಭ ಶಾಖೆಯ ಆ ಪಳರಾಜ ಈ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಸುಮತಿ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿ ಇದ್ದಳು.

---

೧. ಮ. ಜ್ಞಾ. ಕೋಶ ಭಾಗ ೧೮ ಭ. ಅಕ್ಷರ ೨೦

೨. ಶ್ರೀ. ಲ. ರಾ. ಪಾಂಗರಕರ ಕೃತ 'ತುಕಾರಾಮ ಚರಿತ್ರ' ಪುಟ ೭೧

೩. ಶ್ರೀ. ಗ. ಹ. ಖರೆ ಕೃತ 'ಮೂರ್ತಿ ವಿಜ್ಞಾನ' ಪುಟ ೩೮.

ಅವರ ಉದರದಿಂದ ವಿಷ್ಣುವು ದತ್ತಾವತಾರ ತಾಳಿದನು[೧]. ದತ್ತನ ಸ್ಥಾನವು ಕರವೀರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮುಹೂರ ಎಂಬುದು[೨] ಅವನಿಗೆ ಶ್ರೀಪಾದ ಶ್ರೀವಲ್ಲಭನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟರು[೩]. ಇವನ ಅವಸಾನವು ಅಶ್ವೀನ ವದ್ಯ ದ್ವಾದಶಿ ಮೃಗಶಿರ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಆಯಿತು[೪]. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩೯೦ ಇಲ್ಲವೆ ೧೪೦೦ ಆಗಬಹುದು.

ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿ ಅವತಾರ

ಉತ್ತರದೇಶದ ಕರಂಜಿಗ್ರಾಮದ ಅಂಬಾಭವಾನಿ ಎಂಬವಳು ವಾಜಿಸೇನೆ ಶಾಖೆಯ ವಿಪ್ರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳಿದಳು. ಇವಳು ಅದೇ ಗ್ರಾಮದ ಮಾಧವನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದಳು[೫]. ತನ್ನ ವಯಸ್ಸಿನ ೧೬ ನೆಯ ವರ್ಷದ ಮಂಗಳವಾರ ತ್ರಯೋದಶಿ ದಿವಸ ಗರ್ಭತೊಟ್ಟಳು[೬]. ಇವಳು ಪ್ರತಿ ಶನಿವಾರ ಪ್ರದೋಷ ಪೂಜೆಯೆಂದು ಶ್ರೀ ಶಂಕರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿರಲು ಅದರ ಪ್ರತಿಫಲವೆಂಬಂತೆ ಓರ್ವ ಪುತ್ರನು ಜನಿಸಿದನು. ಅವನ ಜನ್ಮ ನಾಮವನ್ನು ಸಾಲಿಗ್ರಾಮನೆಂದೂ ಮತ್ತು ಕರೆಯುವ ಹೆಸರು ನರಹರಿ ಎಂದೂ ಇಟ್ಟರು[೭]. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇವನ ಉಪನಯನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದರು[೮]. ತನಗೆ ಈ ಮುಂಜಿಯೇ ಉಪನಯನವಾದಂತೆ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು[೯]. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇದಕ್ಕೊಪ್ಪದೆ ಔಪಚಾರಿಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಉಪನಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೆ ನರಹರಿಯು ಸನ್ಯಾಸಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲೋಸುಗ ಹೊರಹೊರಟು ಕಾಶೀ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು

---

೧. ಗುರುಚರಿತ್ರೆ ಅಧ್ಯಾಯ ೫ ಓವಿ ೯—೧೦.
೨. ೩೫.
೩. ,, ೫೫—೫೬
೪. ೯ ೪೭—೪೮.
೫. ೧೧ ೩ರಿಂದ ೭.
೬. ೧೦.
೭. ೩೦.
೮. ೪೬.
೯. ೬೦—೬೧

ಅಲ್ಲಿಯ ಕೃಷ್ಣ ಸರಸ್ವತಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಸನ್ಯಾಸಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡನು ೧.

ಗುರುಪರಂಪರೆ

"೧. ಪೂರ್ವಪೀಠ : ಶಂಕರ ೨. ವಿಷ್ಣು ೩. ಬ್ರಹ್ಮ ೪. ವಸಿಷ್ಠ ೫. ಪರಾಶರ ೬. ವ್ಯಾಸ ೭. ಶುಕ ೮. ಗೌಡಪಾದ ೯. ಗೋವಿಂದ ೧೦. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ೧೧. ವಿಶ್ವರೂಪ ೧೨. ಜ್ಞಾನಬೋಧನ ಗಿರಿಯು ೧೩. ಸಿದ್ಧಗಿರಿಯು ೧೪. ಈಶ್ವರತೀರ್ಥ ೧೫. ನರಸಿಂಹತೀರ್ಥ ೧೬. ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥ ೧೭. ಶಿವತೀರ್ಥ ೧೮. ಭಾರತೀ ತೀರ್ಥ ೧೯. ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ೨೦. ಶ್ರೀಪಾದ ೨೧. ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥ ೨೨. ಮಲೆಯಾನಂದ ೨೩ ದೇವತೀರ್ಥ ೨೪. ಸರಸ್ವತಿ ವೃದ್ಧ ೨೫. ಸರಸ್ವತಿಯಾದವೇಂದ್ರ ೨೬. ಕೃಷ್ಣಸರಸ್ವತಿ ೨೭. ನೃಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿ" ಎಂದು ಇರುವದು ೨. ಈ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯು ನಿಜಾಮ ಇಲಾಖೆಯ ಅಮರಜ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಾನದಿಗಳ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿರುವ ಗಾಣಿಗಾಪುರ ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ೩. ಇವನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩೮೦ ರ ಸುಮಾರಕ್ಕೆ ಧರ್ಮ ಜಾಗ್ರತೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದನೆಂದು ಶ್ರೀ ಪಾಂಡರಕರರವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ ೪. ಇವನು ಬಹುಧಾನ್ಯ ನಾಮಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘಮಾಸ ಅಸಿತ ಪಕ್ಷ ಶುಕ್ರವಾರದ ದಿವಸ ಸಮಾಧಿಸ್ತನಾದನು ೫. ಈ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೪೫೮ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಪಾಂಗಾರಕರರವರು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ ೬. ಇವನಿಗೆ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೭ ಜನ ಶಿಷ್ಯರಿದ್ದರು. ೧ ಮಾಧವ ಸರಸ್ವತಿ ೨ ಬಾಳ ಸರಸ್ವತಿ ೩ ಕೃಷ್ಣ ಸರಸ್ವತಿ ೪ ಉಪೇಂದ್ರ ಮಾಧವ ಸರಸ್ವತಿ ೫ ಸದಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ ೬ ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿ ಸರಸ್ವತಿ ೭ ಸಿದ್ಧ ಸರಸ್ವತಿ ೭. ಕೌಂಡಿಣ್ಯ ಗೋತ್ರದ ಸಾಖರೆ ಉಪನಾಮದ ಗಂಗಾಧರನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಚಂಪಾ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿ ಇದ್ದಳು. ಇವರ ಹೊಟ್ಟೆ

---

೧. ಗುರು ಚರಿತ್ರೆ ಅಧ್ಯಾಯ ೧೧ ಓವಿ ೯೯

೨. ೧೨ ೧೦೮ ರಿಂದ ೧೧೬.

೩. ,, ,, ೧ ,, ೬೭

೪. ಶ್ರೀ ಪಾಂಗಾರಕರ ಕೃತ 'ತುಕಾರಾಮ ಚರಿತ್ರೆ' ಪುಟ ೭೦.

೫. ಗುರು ಚರಿತ್ರೆ ಅಧ್ಯಾಯ ೫೧ ಓವಿ ೩೬–೩೭.

೬. ಶ್ರೀ ಪಾಂಗಾರಕರ ಕೃತ 'ತುಕಾರಾಮ ಚರಿತ್ರೆ' ಪುಟ ೭೦.

೭. ಗುರು ಚರಿತ್ರೆ ಅ. ೧೩. ಓವಿ ೨೦–೨೧.

ಅವರ ಉದರದಿಂದ ವಿಷ್ಣುವು ದತ್ತಾವತಾರ ತಾಳಿದನು೧. ದತ್ತನ ಸ್ಥಾನವು ಕರವೀರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮುಹೂರ ಎಂಬುದು ೨ ಅವನಿಗೆ ಶ್ರೀಪಾದ ಶ್ರೀವಲ್ಲಭನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟರು ೩. ಇವನ ಅವಸಾನವು ಆಶ್ವೀನ ವದ್ಯ ದ್ವಾದಶಿ ಮೃಗಶಿರ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಆಯಿತು ೪. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩೯೦ ಇಲ್ಲವೆ ೧೪೦೦ ಆಗಬಹುದು.

ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿ ಅವತಾರ

ಉತ್ತರದೇಶದ ಕರಂಜಿಗ್ರಾಮದ ಅಂಬಾಭವಾನಿ ಎಂಬವಳು ವಾಜಿ ಸೇನೆ ಶಾಖೆಯ ವಿಪ್ರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದಳು. ಇವಳು ಅದೇ ಗ್ರಾಮದ ಮಾಧವನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದಳು ೫. ತನ್ನ ವಯಸ್ಸಿನ ೧೬ನೆಯ ವರ್ಷದ ಮಂಗಳವಾರ ತ್ರಯೋದಶಿ ದಿವಸ ಗರ್ಭತೊಟ್ಟಳು ೬. ಇವಳು ಪ್ರತಿ ಶನಿವಾರ ಪ್ರದೋಷ ಪೂಜೆಯೆಂದು ಶ್ರೀ ಶಂಕರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿರಲು ಅದರ ಪ್ರತಿಫಲವೆಂಬಂತೆ ಓರ್ವ ಪುತ್ರನು ಜನಿಸಿದನು. ಅವನ ಜನ್ಮ ನಾಮವನ್ನು ಸಾಲಿಗ್ರಾಮನೆಂದೂ ಮತ್ತು ಕರೆಯುವ ಹೆಸರು ನರಹರಿ ಎಂದೂ ಇಟ್ಟರು ೭. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇವನ ಉಪನಯನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದರು ೮. ತನಗೆ ಈ ಮುಂಚೆಯೇ ಉಪನಯನವಾದಂತೆ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು ೯. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇದಕ್ಕೊಪ್ಪದೆ ಔಪಚಾರಿಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಉಪನಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೆ ನರಹರಿಯು ಸನ್ಯಾಸಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲೋಸುಗ ಹೊರಹೊರಟು ಕಾಶೀ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು

---

೧. ಗುರುಚರಿತ್ರೆ ಅಧ್ಯಾಯ ೫ ಓವಿ ೯—೧೨.
೨. ,, ೩೫.
೩. ,, ೫೫—೫೬
೪. ೯ ೪೭—೪೮.
೫. ೧೧ ೩೦ರಿಂದ ೭.
೬. ೧೦.
೭. ೩೦.
೮. ೪೬.
೯. ೬೦—೬೧

ಅಲ್ಲಿಯ ಕೃಷ್ಣ ಸರಸ್ವತಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಸನ್ಯಾಸಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡನು ೧.

ಗುರುಪರಂಪರೆ

"೧. ಪೂರ್ವಪೀಠ : ಶಂಕರ ೨. ವಿಷ್ಣು ೩. ಬ್ರಹ್ಮ ೪. ವಸಿಷ್ಠ ೫. ಪರಾಶರ ೬. ವ್ಯಾಸ ೭. ಶುಕ ೮. ಗೌಡಪಾದ ೯. ಗೋವಿಂದ ೧೦. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ೧೧. ವಿಶ್ವರೂಪ ೧೨. ಜ್ಞಾನಬೋಧನ ಗಿರಿಯ ೧೩. ಸಿದ್ಧಗಿರಿಯ ೧೪. ಈಶ್ವರತೀರ್ಥ ೧೫. ನರಸಿಂಹತೀರ್ಥ ೧೬. ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥ ೧೭. ಶಿವತೀರ್ಥ ೧೮. ಭಾರತೀ ತೀರ್ಥ ೧೯. ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ೨೦. ಶ್ರೀಪಾದ ೨೧. ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥ ೨೨. ಮಲೆಯಾನಂದ ೨೩ ದೇವತೀರ್ಥ ೨೪. ಸರಸ್ವತಿ ವೃದ್ಧ ೨೫. ಸರಸ್ವತಿಯಾದವೇಂದ್ರ ೨೬. ಕೃಷ್ಣಸರಸ್ವತಿ ೨೭. ನೃಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿ" ಎಂದು ಇರುವದು ೨. ಈ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯು ನಿಜಾಮ ಇಲಾಖೆಯ ಅಮರಜ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಾನದಿಗಳ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿರುವ ಗಾಣಿಗಾಪುರ ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ೩. ಇವನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩೮೦ ರ ಸುಮಾರಕ್ಕೆ ಧರ್ಮ ಜಾಗ್ರತೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದನೆಂದು ಶ್ರೀ ಪಾಂಡರಕರರವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ ೪. ಇವನು ಬಹುಧಾನ್ಯ ನಾಮಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘಮಾಸ ಅಸಿತ ಪಕ್ಷ ಶುಕ್ರವಾರದ ದಿವಸ ಸಮಾಧಿಸ್ತನಾದನು ೫. ಈ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೪೫೮ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಪಾಂಗಾರಕರರವರು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ ೬. ಇವನಿಗೆ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೭ ಜನ ಶಿಷ್ಯರಿದ್ದರು. ೧ ಮಾಧವ ಸರಸ್ವತಿ ೨ ಬಾಳ ಸರಸ್ವತಿ ೩ ಕೃಷ್ಣ ಸರಸ್ವತಿ ೪ ಉಪೇಂದ್ರ ಮಾಧವ ಸರಸ್ವತಿ ೫ ಸದಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ ೬. ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿ ಸರಸ್ವತಿ ೭ ಸಿದ್ಧ ಸರಸ್ವತಿ ೭. ಕೌಂಡಿಣ್ಯ ಗೋತ್ರದ ಸಾಖರೆ ಉಪನಾಮದ ಗಂಗಾಧರನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಚಂಪಾ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿ ಇದ್ದಳು. ಇವರ ಹೊಟ್ಟೆ

---

೧. ಗುರು ಚರಿತ್ರೆ ಅಧ್ಯಾಯ ೯೧ ಓವಿ ೯೯

೨. ೧೨ ೧೦೮ ರಿಂದ ೧೧೬.

೩. ,, ,, ೧ ,, ೬೭

೪. ಶ್ರೀ ಪಾಂಗಾರಕರ ಕೃತ 'ತುಕಾರಾಮ ಚರಿತ್ರೆ' ಪುಟ ೭೦.

೫. ಗುರು ಚರಿತ್ರೆ ಅಧ್ಯಾಯ ೫೧ ಓವಿ ೩೬–೩೭.

೬. ಶ್ರೀ ಪಾಂಗಾರಕರ ಕೃತ 'ತುಕಾರಾಮ ಚರಿತ್ರೆ' ಪುಟ ೭೦.

೭. ಗುರು ಚರಿತ್ರೆ ಅ. ೧೩. ಓವಿ ೨೦–೨೧.

ಯಲ್ಲಿ ಗುರುಚರಿತ್ರೆಕಾರನಾದ ಸರಸ್ವತಿ ಗಂಗಾಧರನೆಂಬವನು ಹುಟ್ಟಿದನು ೧. ಇವನು ೫೩ ಅಧ್ಯಾಯ ೭೩೦೦ ಓವಿಯುಳ್ಳ ಗುರು ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನು ೨. ಇವನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೪೮ರ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದನೆಂದು ಶ್ರೀ ಪಾಂಗರಕರವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ ೩. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯು ಆಗಿಹೋದನೆಂದು ಡಾ. ಕೇತಕರರವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ ೪. ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದಂಥ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯು ದತ್ತನ ಅವತಾರವೆಂದು ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇದ್ದು ಔದುಂಬರ ಗಾಣಗಾಪುರ, ನರಸೋಬನವಾಡಿ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಇದ್ದುದರಿಂದ ಆ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಗುರುದತ್ತನ ಪವಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆಂದು ಬಹಳ ಮಹತ್ತ್ವ ಬಂದಿತೆಂದು ಸಹ ಅದೇ ಡಾ. ಕೇತಕರರವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವರು ೫. ಇದನ್ನು ನೋಡಲಾಗಿ ಇವೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಾದರೂ-ಅದರ ಅಗತ್ಯವು ನಮಗೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವು ಹೇಗಾಯಿತೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಅಗಸನಿಗೆ ನೀನು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ವೇದುರಾನಗರದಲ್ಲಿ ಮ್ಲೇಂಛ ಕುಲದೊಳಗೆ ಬಾದಶಹನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವಿಯೆಂದು ವರಕೊಟ್ಟವನು ಶ್ರೀಪಾದನೋ ಅಥವಾ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯೋ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಮತಭೇದವಿದೆ. ವೇ. ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಚಿತ್ರಾವ ೬. ಶ್ರೀ ಚಿಂತಾಮಣಿ ವಿನಾಯಕ ವೈದ್ಯ ೭, ಶ್ರೀ ಸರಸ್ವತಿ ಗಂಗಾಧರ ೮, ಶ್ರೀ ಸರದೇಸಾಯಿ ೯, ಸಾಧುಸಮುಚ್ಚಯ ಗ್ರಂಥ ಕರ್ತೃ ೧೦. ಮುಂತಾದವರು ಅಗಸನಿಗೆ ವರ ಕೊಟ್ಟವನು ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯೆಂದು ಗುರುಚರಿತ್ರೆಯ

---

೧. ಗುರುಚರಿತ್ರೆ ಅ. ೧ ಓವಿ ೩೬-೪೩
೨. ,, ,, ,, ೫೩ ,, ೧೦೪
೩. ತುಕಾರಾಮ ಚರಿತ್ರೆ ಪುಟ ೭೦
೪. ಮ. ಜ್ಞಾ. ಕೋಶ ಭಾಗ ೧೨-೧೩ ಗ. ಅಕ್ಷರ೫.
೫. ,, ,, ,, ೧೪—೧೫ ದ ಅಕ್ಷರ ೧೫
೬. ಮಧ್ಯಯುಗದ ಚರಿತ್ರೆ ಕೋಶ ಪುಟ ೬೦—೬೧
೭. ವಿವಿಧ ಜ್ಞಾನ ವಿಸ್ತಾರ ಮಾಸಿಕ ಅಗಸ್ಟ ಸಂಚಿಕೆ ೧೯೦೮
೮. ಗುರು ಚರಿತ್ರೆ ಅ. ೫೧-೫೨
೯. ಮುಸಲ್ಮಾನೀ ರಿಸಾಯತ ಭಾಗ ೧ ಪುಟ ೨೧೩
೧೦. ಸಾಧು ಸಮುಚ್ಚಯ ಗ್ರಂಥ ಪುಟ ೬೭೫

ಆಧಾರದಿಂದ ವಾದಿಸುವರು. ಇದೇ ಗುರು ಚರಿತ್ರೆ ಆಧಾರದಿಂದ ವರ ದಾತನು ಶ್ರೀಪಾದ ವಲ್ಲಭನೆಂದು ಹೇಳಿ ಅರಸನು ತಾನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಗಸ ಕುಲದವನೆಂಬುದನ್ನು ನೆನಪುಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟವನು ಗಾಣಿಗಾಪು ರದ ನಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯೆಂದು ಎರಡನೆಯ ಪಕ್ಷದವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸು ವರು. ಈ ಮತಭೇದದಿಂದ ಡಾ. ಕೇತಕರರವರು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿ ದಂತೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವರು.

ವಿಜಾಪುರದ ಕಲೆಕ್ಟರ ಕಚೇರಿಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕಂದಕದ ದಂಡೆ ಯಮೇಲೆ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯ ಒಂದು ಪುರಾತನ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಪ್ರತಿ ಮೆಂಗೆ ಹಳ್ಳಿಗರು ಹಿರೋಡ್ಯಾ=ಹಿರೇ ಒಡೆಯ = ಮಹಾದೇವನೆಂದೆನ್ನು ವರು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯೊಳಗಿನ ಹಲವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ವತನದಾರ ಮನೆತನದವರಿಂದ ನೇಮಣಕಗಳಿವೆ. ಇದರ ಉಪಾಸಕರು ಬಹುವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿದ್ದು ಪೂಜಾರಿ ಮಾತ್ರ ವತನದಾರ ಲಿಂಗವಂತನಿರುವನು. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಈ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರನಿರಬಹು ದೆಂದು ಊಹಿಸಲಾಸ್ಪದವಿದೆ. ಸಂಶೋಧಕರು ಕಾಲನಿರ್ಣಯದೊಂದಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನೂ ಸಹ ವಿಚಾರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಸೂಚನೆಯಿದೆ.

ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩೭೮ ರ ಸುಮಾರಕ್ಕೆ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯು ಧರ್ಮ ಜಾಗ್ರತೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಶ್ರೀ. ಪಾಂಗರಕರವರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿದೆ. ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯ ಧರ್ಮ ಜಾಗ್ರತೆಯ ಕಾರ್ಯದ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಹಾಗು ಗುರು ಚರಿತ್ರೆ ಗ್ರಂಥ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾಲಕ್ಕೂ ೧೭೦ ವರ್ಷಗಳ ಅಂತರವಿದೆ. ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವ ತಿಯ ಅವಸಾನ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಗುರುಚರಿತ್ರೆಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾಲಕ್ಕೂ ೯೦ ವರ್ಷಗಳ ಅಂತರವಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗುರುಚರಿತ್ರೆ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವು ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿ ಸಮಕಾಲೀನನಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಗ್ರಾಹ್ಯವೆಂಬು ದನ್ನು ಸಂಶೋಧಕರು ವಿಚಾರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಗುರುಚರಿತ್ರೆಯ ಭಾಷೆಯು ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ. ದತ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥ

ಗಳು ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ದತ್ತೋಪಾಸಕರಿಗೆ ಇದು ಪರಮ ಪೂಜ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವಾಸುದೇವಾನಂದ (ಟೇಂಬೆ) ಎಂಬವರು ಇದರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಿರುವರು [೧]. ಗುರು ಪರಂಪರೆಯೊಳಗಿನ 'ಗಿರಿ 'ಪುರಿ ತೀರ್ಥ, ಭಾರತಿ, ಅರಣ್ಯ, ಸರಸ್ವತಿ' ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಹಾಗೂ ಸರಸ್ವತಿಯ ಶಿಷ್ಯರು ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನ ಮುಂದೆ 'ಸರಸ್ವತಿ' ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹಚ್ಚುವದರಿಂದ ಈ ಜನರು 'ದಸನಾಮಿ ಗೋಸಾವಿ' ಜಾತಿಯವರಿರಬಹುದೆಂದು ತರ್ಕ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಲವತ್ತರವಾದ ಸಾಧನೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇದರ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ದಸನಾಮಿ ಗೋಸಾವಿಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ.

ದಸನಾಮಿ ಗೋಸಾವಿ.

"ಗೋಸಾಯಿ, ಗುಸಾಯಿ ಗೋಸ್ವಾವಿ." ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಇವರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗೋಸಾವಿ ಇದು ಒಂದು ಹಿಂದು ಯತಿಗಳ ವರ್ಗವಿದ್ದು ಅವರಲ್ಲಿ ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ ಎಂಬ ಎರಡು ಭೇದಗಳು ಇರುವವು. ವರ್‍ಹಾಡ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಿತ ಶೈವರೇ ಇರುವರು. ಗೋಸಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವವರು ಹಾಗೂ ಗೃಹಸ್ಥರು ಎಂದು ಎರಡು ಭಾಗ ಮಾಡಬಹುದು. ವಟುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಸಲುವಾಗಿ ಅವರು ಕೆಲವು ಹುಡುಗರನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವರು ಅಥವಾ ಸಾಕುವರು. ಗೋಸಾವಿಗಳು ಒಂದು ಸಾರೆ ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳಾದರೆ ಅವರನ್ನು ಸಂತೈಸುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಕರವೆಂಬುದು ಅನುಭವದ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಗೊಸಾವಿಗಳ ನಡುವೆ ಘೋರ ಯುದ್ಧಗಳಾಗಿವೆ. ಇವರು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರದ ತೆರಿಗೆಯಂತೆ ಬಿಕ್ಷವನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಗೋಸಾಯಿಗಳು ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದರು. (ಡಫನ ಇತಿಹಾಸ). ಇಲ್ಲಿಯವರಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗೊಸಾವಿಗಳ ವಿವೇಚನೆಯಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಗೃಹಸ್ಥ ಗೋಸಾಯಿಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಗೋಸಾವಿಗಳು ಮರಾಠಿ ಜಾತಿಯವರೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅಖಿಲಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇವರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ೨॥ ಲಕ್ಷದ ಮೇಲಿದೆ. ಇವರು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಅದ್ವೈತಮತಾನುಯಾ

---

೧. ಮಾ. ಜ್ಞಾ. ಕೋಶ.

ಯಿಗಳಿರುವರು. ಗಿರಿ, ಪುರಿ, ಭಾರತಿ, ಮುಂತಾದ ೧೦ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರು ಗಳು ಇವರಲ್ಲಿ ಬಳಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವವು. ಇವರಲ್ಲಿ 'ಘರ ಭಾರಿ, ಮಠದಾರಿ ಸನ್ಯಾಸಿ ಎಂದು ಎರಡು ಭೇದಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಯಾವದೇ ತರಹದ ಸನ್ಯಾಸತ್ವವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಬರುವುದು. ಇತ್ತೀ ಚಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಮಠಧಾರಿಗಳು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರು ವರು. ವಹಾಡದೊಳಗಿನ ವ್ರಜೇಶ್ವರಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಧಿಪತಿಗಳು ಗೃಹ ಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳಾಗಿರುವರು. ಮಠದಾರಿ ಗೋಸಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಮಹಂತ, ಪರ ಮಹಂಸ' ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ. ಆದರೆ ಅವರ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರಗಳು 'ಘರ ಭಾರಿ' ಯವರಂತೆಯೇ ಇರುವವು. ಈ ಮಠಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಗೋಸಾಯಿಗಳು ನವಕೋಟಿ ನಾರಾಯಣರಿರುವರು. ಬುದ್ಧಗಯೆ, ಹೈದರಾಬಾದ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಸಾಯಿಗಳು 'ರಾಜ, ಮಹಾರಾಜ' ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಪಡೆದವರಿರುವರು. ಈ ಜಾತಿಯ ವಂಶಾವಳಿಯು ಭಾಟ ಜನರಲ್ಲಿರುವದು. ಅದರ ಮೇಲಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಧಾರಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಈ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮ ಣರ ಸೇರ್ಪಡೆ ಇದ್ದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಧರ್ಮಗುರುಗಳಿರು ವರು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಜನರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಜಹಗೀರುಗಳಿರುವುವು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗೋಸಾಯಿಗಳು ಶಂಕರನ ಉಪಾಸಕರಿರುವರು. ಇವರಲ್ಲಿ 'ಖುಕ್' ಸಂಧ್ಯಾ ಮಾಡುವವರು ಬಹಳ ಜನರಿರುವರು. ಹಲವರು ಗಾಯತ್ರಿ ಪಠನ ಮಾಡುವರು. ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಸನ್ಯಾಸದ ಅವಶೇಷ ವಾದ 'ವಿರಜ ಹೋಮ' ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನುಳಿದುದೆಲ್ಲವೂ ಪುರಾಣೋಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಗೋಸಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಪಂಗ ಡಗಳಿಲ್ಲ. ಗೃಹಸ್ಥರನ್ನು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಂತೆಯೇ ಹುಗಿಯುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರಾದ್ಧದ ಬದಲು ಪುಣ್ಯತಿಥಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯು ವೇದ ಮತ್ತು ಪುರಾಣವನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. 'ಗಿರಿ, ಪುರಿ, ಪರ್ವತ, ಸಾಗರ, ಬನ, ತೀರ್ಥ, ಭಾರತಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಅರಣ್ಯ ವ ಆಶ್ರಮ' ಹೀಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹತ್ತು ಅಡ್ಡ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವರು. ಶರೀರ ಸಂಬಂಧವು ಒಂದೇ ಮಠದವರಲ್ಲಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಠಗಳು ೫೨-೫೩ ಇರುವವು. ಹಿಂದಿನ ಗೋತ್ರ ಪ್ರವರಗಳ ಮರವೆಯಾದದ್ದರಿಂದ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇವರು ಮಠಗಳನ್ನೇ ಗೋತ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವರು. ಇವುಗ ಳಿಲ್ಲಿ ಶಾರದಾಮಠ, ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಠ (ಜೋಷಿಮಠ) ಗೋವರ್ಧನಮಠ,

ಶೃಂಗರಿಮಠ ಹೀಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಮಠಗಳಿರುವವು. ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನವು ದ್ವಿಜರಂತಿರುವುದೆಂದು ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಗೋಸಾಯಿಗಳು ತಿಳಿಯು ವರು. ಪೇಶವಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾನುಭಾವಿ ಹಾಗೂ ಗೋಸಾವಿ ಇವರ ನಡುವೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನದ ಬಗ್ಗೆ ತಂಟೆಗಳಾಗಿ— ಅದರಲ್ಲಿ ಗೋಸಾವಿಗಳು ಸನಾತನೀ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವರು. ಮುಂಬೈ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯಪ್ರಾಂತ ಹಾಯಕೋರ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಸ್ಮೃತಿ ಹಾಗು ದಾಯ ಭಾಗಗಳು ಅನ್ವಯಿಸುವುವೆಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಗಿದೆ” (ಯವತಮಾಳದ ಶ್ರೀ. ಪೃಷ್ಠಿಗ್ ಹರಿಹರ ಇವರ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೇ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿ ಸಲಾಗಿದೆ. ಇತರ ಸಂದರ್ಭ ಗ್ರಂಥಗಳು. ವಿಲ್ಸನ್ನರ ರಿಲಿಜಿಯಸ್ ಟೆಕ್ಸ್ಟ ಆಫ್ ಹಿಂದೂಸ್, ಸೆನ್ಸಸ್ ರಿಪೋರ್ಟ ೧೮೮೧-೧೯೧೧, ಕ್ರುಕ್, ರಸೆಲ್, ಹೀರಾಲಾಲ್, ಎಂಥೋವೆನ್, ಜೋಗೇಂದ್ರನಾಥಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ ಇವರ ಹಿಂದೂ ಕಾಸ್ಟ ಆ್ಯಂಡ್‌ಸೆಲ್ಸ) ಎಂದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಜ್ಞಾನಕೋಶ ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ [೧].

ಈ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯ ಏಳು ಶಿಷ್ಯರ ಪೈಕಿ ಕೃಷ್ಣ ಸರಸ್ವತಿ ಎಂಬುವನೊಬ್ಬನಿದ್ದನು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದಾಸನು ಚಾಮರ ಸನ ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆಯ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ೩೮೫೭ ಓವಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ [೨]. ಈ ಮರಾಠಿ ಗ್ರಂಥದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಓವಿಗಳಿರುತ್ತವೆ.—

ಏಕಾದಶ ಶತೇ ಏಕಾದಶ। ಪದೇ ವದಲಾ ಮುನಿ ಚಾಮರಸ॥
ಪಂಪಾಪತಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಈಶ। ವರವಿಶೇಷ ಲಾವುನೀ ॥೬೬॥
ಲೀಲಾ ವಿಶ್ವಂಭರಾಚೀ ಚರಿತ್ರ। ಸರೋವರ ರಚಿಲೆ ಪವಿತ್ರ॥
ಮೋಕ್ಷಲಾಭೇ ಸ್ನಾನೇ ಮಾತ್ರ। ಜೀವಸ್ವತಂತ್ರೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ॥೬೭॥
ಶೃಂಗರೀ ಮಠ ಭೋಗದಾರ। ಸಂಪ್ರದಾಯಪದ ಮನೋಹರ॥
ಸರಸ್ವತೀ ದಶನಾಮೀ ಥೋರ। ಕೀರ್ತಿ ವಸುಂಧರೀ ವಿಸ್ತಾರಿಲೀ ॥೬೮॥
ಸನ್ಯಾಸಿ ಧರ್ಮ ಪರಿಷ್ಕಮೂರ್ತಿ। ನಾಮೆ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತೀ॥
ಗಣಗನೂರೀ ವಿಖ್ಯಾತ ಕೀರ್ತಿ। ಯೋಗೀ ವರ್ಣಿತೀ ಸರ್ವದಾ ॥೬೯॥

---

೧. ಮ. ಜ್ಞಾ. ಕೋಶ ಭಾಗ ೧೨-೧೩ ಗ. ಅಕ್ಷರ ೭೪೫, ೨೪೬.

೨. ಧಾರವಾಡ ಲಿಂ. ವಿ. ಸಂ. ವಾಙ್ಮಯ ಶಾಖೆಯ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ ಪು. ೨,೨೦

ತೋಚ ಆತ್ಮಾ ಮೂಲಪುರುಷ । ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸ್ವಾಮಿ ಸದ್ಗುರು ಈಶ ॥
ತೇಣೇ ತಾರಿಲ ಬ್ರಹ್ಮದಾಸ । ಸ್ವಕೀಯಧ್ಯಾನ ಲಾವುನೀ ॥೭೦॥

ಉಪಸಂಹಾರ.

ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗಳು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಸತ್ಯೈಕ ಶೋಧಕ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ವಾಚಕ ವೃಂದಕ್ಕೆ ಈ ಕೆಳಗೆ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದಂತೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಬಹುದೆಂದು ನಮ್ಮ ಬಲವಾದ ನಂಬುಗೆಯಿದೆ. ಅದು ಹೇಗಂದರೆ— ಗಾಣಿಗಾಪುರದ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯು ಶುದ್ಧ ಅದ್ವೈತ ಸಾಂಪ್ರದಾಯದ, ವಿಪ್ರ ಸರಿಸಮಾನತೆಯು, ಮರಾಠರ ಜಾತಿಯ ಶೃಂಗರಿ ಮಠದ ಸರಸ್ವತಿ ಎಂಬ ಉಪನಾಮದ ದಸನಾಮಿ ಗೋಸಾಯಿ ಜಾತಿಯವನಿರಬಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಇವನಿಗೇ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯು ವಾಡಿಯ ನರಸೋಬ (ನರಸಪ್ಪ) ಎಂದು ಕರೆಯುವ ರೂಢಿಯಿದೆ. ಪ್ರಯಾಗ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಧವ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠನು ಈ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಗೆ ಬಂದು ಭೆಟ್ಟಿಯಾದನು. ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯು ಮಾಧವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಳಿ ಚತುರ್ಥಾಶ್ರಮವಾದ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ವರ್ಣನೆ ಇದೆ[೧]. ಈ ಮಾಧವ ಸರಸ್ವತಿಯು ಇವನಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ಶಿಷ್ಯನು. ಗುರುಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಇದರ ಹೊರ್ತಾಗಿ ಈ ದಸನಾಮಿ ಗೋಸಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಅರಣ್ಯ' ಎಂಬ ಒಂದು ಶಾಖೆಯು ಇರುವುದು. ಗೌತಮಿ ತಟಾಕದ ಮಂಜರಿಕ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯಶಾಖೆಯ ಮಾಧವಾರಣ್ಯನೆಂಬೊಬ್ಬ ವಿಖ್ಯಾತ ಮುನಿಯು ಆಗಿಹೋದನು [೨]. ಈ ಅರಣ್ಯ ಶಾಖೆಯ ಮುನಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯನೆಂಬೊಬ್ಬನು ಬಹಳ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿದ್ದನು [೩]. ಇವನ ಹೆಸರು ಗುರುಚರಿತ್ರೆಯೊಳಗಿನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಎಂಬ

೧. ಗುರುಚರಿತ್ರೆ ಅಧ್ಯಾಯ ೧೨ ಓವಿ ೧೨೫, ೧೨೬, ೧೨೭

೨. ಗುರುಚರಿತ್ರೆ ಅಧ್ಯಾಯ ೧೩ ಓವಿ ೭೯-೮೦

೩. ಗುರು ಚರಿತ್ರೆ ಅಧ್ಯಾಯ ೧೨. ಓವಿ ೧೧೪

ಹೆಸರಿನವನಿದ್ದನು ೧. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಅರಣ್ಯಯತಿಗಳಿಗೆ ರೇವಣ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಗುರುವಾದದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಅರಣ್ಯ (ಆರ್ಯಾಣ) ಸಿದ್ಧ ಎಂಬ ರೂಢ ನಾಮವು ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಈ ಹೆಸರಿನ ಅನೇಕ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಕೊಲ್ಹಾಪೂರ ಸಾತಾರೆ ಮುಂತಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಪವಿತ್ರಸ್ಥಾನಗಳ ಭಕ್ತರು ಎಲ್ಲ ಮತೀಯರಿದ್ದರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಿತಃ ಕುರುಬರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವರು. ಈ ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾದ ಹಂಡೇಕುರುಬರ ಸಮಾವೇಶವೂ ಆಗುವುದು. ಈ ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕರಲ್ಲೊಬ್ಬನು ೧೮ ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಡಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನೆಂದು ಬಹಳ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ವೀರ ಶೈವ ಯತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಇವನ ಹೆಸರಿನ ಪವಿತ್ರಸ್ಥಾನಗಳು ಕೊಲ್ಹಾ ಪೂರದ ಹತ್ತರ ಸಿದ್ಧಗಿರಿ ಮುಂತಾದವು ಇರುವವು. ಇವನು ಕನ್ನಡ ದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವನು. ೧೯ ನೆಯ ಶತಮಾನ ದಲ್ಲಿ ಅಡವಿಸ್ವಾಮಿ ಎಂಬೊಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೀರಶೈವ ಯತಿಯು ಆಗಿ ಹೋದನು. ಇದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಕೆಯಾಗಿ ಅಡವೆಪ್ಪ, ಅಡವೆವ್ವ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಾದರೂ ಲಿಂಗವಂತರಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿರುವುವು. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಈ ದಸನಾಮಿ ಗೋಸಾಯಿಗಳ ಮೇಲೆ ವೀರಶೈವರ ವರ್ಚಸ್ಸು ಬಹಳಿತ್ತೆಂಬುದು ಸಹಜವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯು ಭಿಲವಡಿ (ತಾಸಗಾಂವ ತಾಲೂಕ)ಯ ಭುವನೇಶ್ವರೀ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೆಂದು ವರ್ಣನೆ ಇದೆ. ೨ ಒಟ್ಟಿ ನಲ್ಲಿ ದಸನಾಮಿ ಗೋಸಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ವೀರವೃತ್ತಿ, ಅವರ ಅಂತ್ಯಕಾಲದ ಸಮಾಧಿ ಪದ್ಧತಿ, ಮತ್ತು ಶ್ರಾದ್ಧದ ಬದಲು ಪುಣ್ಯತಿಥಿ, ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವ ತಿಯ ಗುರು ಪಂಪರೆಯೊಳಗಿನ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಯತಿ, ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯ ಭಿಲವಡಿ ಗ್ರಾಮದ ಭುವನೇಶ್ವರಿಯ ಮೇಲಿನ ಅಪಾರಭಕ್ತಿ, ಮುಂತಾ ದವುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತಂದರೆ ಈ ದಸನಾಮಿ ಗೋಸಾಯಿಯೊಳಗಿನ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಯತಿಯೇ ವಿಜಯನಗರದ ಹಂಡೇಕುರಬ ಸಂಗಮನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಹುಕ್ಕ-ಬುಕ್ಕರಾಜರಿಗೆ ೩ ಸಹಾಯಕನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು

೧. ಕೆಳದಿ ಬಸವರಾಜ ಕೃತ 'ಶಿವತತ್ವ ರತ್ನಾಕರ'

೨. ಗುರು ಚರಿತ್ರೆ ಅಧ್ಯಾಯ ೧೬ ಓವಿ ೬೩

೩. ವಿಜಯನಗರ ಷಟ ಸಾಂವತ್ಸರಿಕೋತ್ಸವದ ಸ್ಮಾರಗ ಗ್ರಂಥ (ಇಂಗ್ಲಿಷ) ಪುಟ ೧೬೩

ಊಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ (ಮಾಧವ) ನು ಬಿಲ್ವಾರಣ್ಯ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಬಂದವನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. [೧] ಈ ಬಿಲ್ವಾರಣ್ಯ ಎಂಬುದೇ ಬರಬರುತ್ತ ಬಿಲ್ವಡವಿ, ಭಿಲವಡಿ ಎಂದಾಗಿರ ಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲೂ ಶಕ್ಯವಿದೆ. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೪೫೮ ರಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥನಾದ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯು ಹಿಂದೆ ೫-೬ ತಲೆಗಳು ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು ೧೪ ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭವು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಕಾಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ಇದಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಸರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಶಿವತತ್ವ ರತ್ನಾ ಕರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೂ ಸರಿ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯನು ದಶ ನಾಮಿ ಗೋಸಾಯಿಯಾಗಿದ್ದು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಿದ್ದುದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಇದೇ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯನಿಗೆ ಇತ್ತೀ ಚಿನ ಬರಹಗಾರರು ಶೃಂಗೇರಿಮಠದ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಸಾಧಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದು ಸಂಶಯಾಸ್ಪದವಾದುದಲ್ಲದೆ ಚರ್ಚಾಸ್ಪದವಾ ಗಿಯೂ ತೋರುತ್ತದೆ [೨].

ದಸನಾಮಿ ಗೋಸಾಯಿಗಳು ೧೩ನೆಯ ಇಲ್ಲವೆ ೧೪ನೆಯ ಶತಮಾ ನದ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಚತುರ್ವಣ ಜಾತಿಯ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಈ ದತ್ತಾತ್ರೇಯನ ಅವಧೂತ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರಬಹುದು. ಈ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಶೋಭಿಸುವಂಥ— ಹರಿಹರರಲ್ಲಿ ಭೇದ ವಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಹರಿ ಮತ್ತು ಹರನನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಒಂದೇ ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಭೇದವನ್ನು ದೂರಿಕರಿಸಲು- ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅತ್ರಿಕುಮಾರನಾದ, ಮನಸೋಕ್ತ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುವಂಥ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ನನ್ನು ಈ ಅವಧೂತ ಮಾರ್ಗಿಗಳು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಮುಂದೆ ನಾಮದೇವಾದಿಗಳು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೊಳಗೆ ಭಾಗವತ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು, ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗಾವಲಂಬಿಯಾದ ಜ್ಞಾನದೇವನು ಈ ಭಕ್ತಿ

---

೧. ಫಾದರ ಹೆರಾಸ, ಪುಟ ೧೦

೨. ಫಾದರ ಹೆರಾಸ, ಪುಟ ೧೫, ೩೫.

ಪಂಥಕ್ಕೆ ಕೂಡಿದಂತೆ, ಏಕನಾಥನ ಗುರುವಾದ ಜನಾರ್ದನ ಸ್ವಾಮಿಯೂದರೂ ಈ ಅವಧೂತ ಮಾರ್ಗಾವಲಂಬಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ದತ್ತ ಮಂದಿರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅವುಗಳ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕರು ಕೈಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಒಂದು ಮುಖನಾದ ದತ್ತನು ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಮೂರು ಮುಖಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವವನಾದನು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ಏಕಮುಖಿ, ದ್ವಿಮುಖಿ, ಚತುರ್ಮುಖಿ, ಪಂಚಮುಖಿ, ಷಣ್ಮುಖಿ, ದಶಮುಖಿ, ಶತಮುಖಿ, ಸಹಸ್ರಮುಖಿ ಎಂಬ ದೇವತೆಗಳ ಸುಕಾಲವೇ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಮೂರು ಮುಖದ ದೇವರ ಕೊರತೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಅವಧೂತ ಮಾರ್ಗಿಗಳು ದತ್ತನ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿದರು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್, ಪೌರಾಣಿಕ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಋಷಿಗಳೂ,' ಋಷಿಪುತ್ರರೂ, ಆಗಿಹೋಗಿರುವರು. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ವರೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಋಷಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲವೆ ಒಬ್ಬ ಋಷಿ ಕುಮಾರನನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿ ಪೂಜಿಸುವದನ್ನು ನಾವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲಾರೆವು. ಆದರೆ ಈ ಅತ್ರಿಪುತ್ರ ದತ್ತನೆಂಬ ಅವೈದಿಕ ಮೂರ್ತಿಯು ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಈ ದತ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯಿಗಳು ಪುನಃ ಚತುರಾಶ್ರಮದೊಳಗಿನ ಸನ್ಯಾಸಿ ಮಾರ್ಗಾವಲಂಬಿಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಾರೆ. ಜನಾರ್ದನ ಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ವಾಸುದೇವಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ (ಟೇಂಬೆ) ಯ ವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಜಾತಿಯ ಹಲವು ಜನರು ದತ್ತನ ಭಜನ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಸಧ್ಯಕ್ಕೆ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ದತ್ತನ ಭಜನ-ಪೂಜಾದಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಡೆಯುಹತ್ತಿವೆ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಒಂದು ಮಾತು. ನನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸದ ಚಟದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿರುವಾಗ ಕಂಡು ಬಂದ ಕೆಲವು ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಅವಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಯುಕ್ತ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಬರೆದ ಲೇಖವಿದು. ಇದು ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದೇ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲ. ಸಂಶೋಧಕರು ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಸಿದ್ಧನಿರುವೆನು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಂಶವು ಹೊರಬಿದ್ದರೆ ನೆಟ್ಟಗೆ.

ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ರಹಸ್ಯ

(ಶರಣರವಸಾನ ಪರಾಮರಿಕೆ ಸಂಪಾದನೆ.)

(ಲೇಖಕ— ಕಲ್ಯಾಣಪ್ಪಾ ಬ್ಯಾಳಿ, ಬಿ. ಎ. ವಿಜಾಪುರ.)

ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣಗೆ ಘನ-
ಲಿಂಗದೊಳವಿರಳ ನಿಜೈಕ್ಯವುಂ ಶರಣಸ್ತೋ ।
ತ್ರಂಗಳ ನವಸಾನವಪ್ರಭು-
ಲಿಂಗಂ ಪೇಳಿದ ಸುಬೋಧೆಯಂತೆನೆಪೇಳ್ವೆಂ ॥

ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಗಣಂಗಳು ಬಂದು ಪ್ರಭುದೇವರಿಗೆ ಪೊಡವುಟ್ಟು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಲಾಗಿ ಆ ಪ್ರಭುದೇವರು ಅವರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದೇನಂದರೆ "ನೀವು ಬರಿಯ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿ ಫಲವಿಲ್ಲ. ನಿಃಶಬ್ದ ಬ್ರಹ್ಮವು ನುಡಿಗಡಣಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಪ್ಪುದೇ? ನೀವುಗಳೆಲ್ಲ ಪರಶಿವನ ಸ್ವರೂಪಿಗಳಿದ್ದು ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನು ಸಹಿತವಾಗಿ ಮರ್ತ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ರುದ್ರಗಣ ಪ್ರಮಥಗಣಗಳೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣವೆಂಬ ಕಟಕವ ಶಿವಪುರವ ಮಾಡಿ ಶಿವಾಚಾರ ಧ್ವಜವನೆತ್ತಿ ಭಕ್ತಿಯ ಸ್ಥಳಕುಳಂಗಳ ಧರೆಗೆ ತೋರಿ ಮರ್ತ್ಯವ ಪಾವನ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಇನ್ನು ಮರ್ತ್ಯದ ಹಂಗೇತಕ್ಕೆ? ತನಿರಸವು ತುಂಬಿದ ಬಳಿಕ ಫಲವು ಒಮ್ಮಿಗೇ ತೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಕಳಚಿ ಬೀಳುವಂತೆ ನಿಮ್ಮ ನೀವೆ ತಿಳಿದು ನಿರಾಳದಲ್ಲಿ ನಿಜವನ್ನೈದಬೇಕು. ಸಾವನ್ನಕ್ಕರ ಸಾಧನೆಯ ಕಲಿತರೆ ಕಾದುವದಿನವಿನ್ನಾವುದು? ಅದು ಕಾರಣ ಬಸವಣ್ಣ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಥರು ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಜವನ್ನೈದಿ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿರಯ್ಯಾ?

ಅದಕ್ಕೆ ಬಸವರಾಜದೇವರು ತಮ್ಮ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಮರಸೈಕ್ಯದ ಪರಿಯೆಂತೆಂದು ಪ್ರಭುದೇವರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಬೆಸಗೊಂಡರು— "ದೇವಾ, ಅವಧರಿಸು ಎನ್ನ ಬಿನ್ನಪವ. ಕಾಯದ ಮಾಯದ ಸಡಗರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿದಿರಿ. ಆ ಕಾಯದ ಮಾಯದ ತಲೆಯ ಚಿವುಟಿ ಕಾರುಣ್ಯವ ಮಾಡಿ ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮ ತ್ರಿವಿಧ ಭಕ್ತಿಯ ಘನವ ತೋರಿಸಿ ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದವನ್ನಿತ್ತು ರಕ್ಷಿಸಿದಿರಿ. ಪರವಾದಿ ಬಿಜ್ಜಳನು ಒರೆಗಲ್ಲಾ

ದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೂರರವತ್ತು ಸತ್ತ ಪ್ರಾಣವ ಬದುಕಿಸಿ ಮೂವತ್ತಾರು ಕೊಂಡೆಯವರ ಪರಿಹರಿಸಿ ಎಂಬತ್ತೆಂಟು ಪವಾಡವ ಮೆರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಎನ್ನ ಮನದ ಮಲಿನವ ತೊಳೆಯಲೆಂದು ಬಂದು ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಮೂರ್ತಿಗೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ನಿಜಮಹಿಮೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರಮಥರ ಮುಂದೆ ತೋರಿ ಎನ್ನ ಪಾವನವ ಮಾಡಿ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲವಂ ಎನ್ನ ಸರ್ವಾಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಎನ್ನ ನಿಮ್ಮಂತೆ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಇದೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಲೀಲಾ ವಿನೋದ. ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಸಕೀಲ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನೀವೇ ಬಲ್ಲಿರಾಗಿ ಎನಗೊಮ್ಮೆ ತಿಳುಹಿಕೊಟ್ಟು ಎನ್ನನುಳುಹಿಕೊಳ್ಳಾ ಪ್ರಭುವೇ ?

ಈ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರಭುದೇವರು "ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಮರಸದ ನಿಜಪದವು ನಿನಗೆ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲು ನಾನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ತೆರೆಮರೆಯೆಂಬುದಿಲ್ಲ ಕಾಣಾ ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣಾ" ಎಂದು ನಿರೂಪಿಸಲು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಪುನಃ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದೇನಂದರೆ— ನಿಜಪದವನರಿದಿಹೆನೆಂದರೆ ಅರಿವಿಂಗಸಾಧ್ಯ. ನೆನೆದಿಹೆನೆಂದರೆ ನೆನಹಿಂಗಸಾಧ್ಯ. ಭಾವಿಸಿಹೆನೆಂದರೆ ಭಾವಕ್ಕಸಾಧ್ಯ. ವಾಙ್ಮನಕ್ಕಗೋಚರವಾದ ಲಿಂಗವನರಿವ ಪರಿಯೆಂತಯ್ಯಾ ಗುರು ತೋರದನ್ನಕ್ಕರ ? ಗುರುಶಿಷ್ಯರ ಮಥನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿ-ಲಿಂಗವು ಉದಯವಪ್ಪುದೆಂಬ ಶ್ರುತಿ ಹುಸಿಯೆ ? ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ, ನಿಮ್ಮ ಮಹಾನುಭಾವದ ಮಥನದಿಂದ ಎನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಜವನೆಲೆಗೊಳಿಸಾ ಪ್ರಭುವೆ

ಪ್ರಭು— ಮಥನ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವು ಹುಟ್ಟದು. ಅದು ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳಿಗೆ ಅಳವಡದು ನೋಡಾ. ನಿರಾಕಾರವಾದ ಆ ಪರ ವಸ್ತುವು ಸಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವದೆಂಬ ಮಾತು ಹುಸಿ ನೋಡಾ. ಇಲ್ಲದ ಲಿಂಗವ ಉಂಟೆಂದು ಭಾವಿಸುವವರಿಗೆ ಆ ಲಿಂಗವು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು ನೋಡಾ ಬಸವಣ್ಣಾ.

ಬಸವ— ಶರಣರ ಅನುಭಾವಕ್ಕೆ ಮಾತಿನ ಮಥನವೆನ್ನಬಹುದೇ ? ಅನುಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ, ಪ್ರಸಾದವಿಲ್ಲ, ಸಮರಸವಿಲ್ಲ. ಅನುಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಏನೇನೂ ಅರಿಯಬಾರದು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಜವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದ್ದರೆ ಶಿವಶರಣರ ಸಂಗವೇಕೆ ? ನಿಮ್ಮ ಅನುಭಾವವು ಮಾತಿನ ಮಥನವಲ್ಲ. ಅದು ಕಾರಣ ಆ ನಿಜವ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಾ ಪ್ರಭುವೆ ?

ಪ್ರಭು ಗುಹೇಶ್ವರ ಮೆಚ್ಚಲು ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಬಿಡುವೆ. ಬಹು ಮಾತಿನ ಮಾಲೆಯು ಅನುಭಾವಕ್ಕೆ ಸಾಚುವೆನು. ನೆಲದ ಮುಂದಣ ಬಾಗಿಲ ಮೂರು ಮೊನೆಯ ಕಂಭದ ಶೈಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇಗುಲವಿರುವದು. ಅಲ್ಲಿ ಒಳಗಿನ ಹುವ್ವಿನ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ನಾದಮೂರುತಿ ಲಿಂಗವಿಪ್ಪುದು ನೋಡಾ ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣಾ.

ಬಸವ— ಒಂದೇ ಮಾತು, ಹಲವು ಮಾತೆಂಬ ಭೇದವುಂಟೆ? ನಿಜವು ವಾಙ್ಮನಕ್ಕೆ ಅಗೋಚರವೆಂಬುದು ನುಡಿಯಾಯಿತು. ನಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮಾತೆಂಬ ಪರತತ್ವ ಒಂದಲ್ಲದೆ ಎರಡುಂಟೇ? ಅದು ಸಾಧ್ಯವಹ ಪರಿಯೆಂತು ಹೇಳಯ್ಯಾ ಪ್ರಭುವೇ?

ಪ್ರಭು— ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡನ ಒಡೆದು ಬಯಲನುಡುಗಿದರೆ ಕೊಡವುಂಟೆ? ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗವ ತನ್ನಿಂದ ಬೇರೆ ಮಾಡಿ ಮಾತಿನಿಂದ ಅರಸಲುಂಟೆ? ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣಾ, ಬಸವಣ್ಣನೇ ಎನ್ನ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವೆಂದರಿದು ದೃಷ್ಟಿ ನಟ್ಟು ಸ್ವೈರಗಾದುದ ಕಂಡೆ. ನೀನೆನ್ನನೊಳಕೊಂಡ ಗುರುವೆಂದೆನಯ್ಯಾ. ಎತ್ತೆತ್ತ ನೋಡಿದತ್ತ ಬಸವನೆಂಬ ಬಳ್ಳಿ, ಆ ಬಳ್ಳಿಯ ಹಿಡಿದೆತ್ತಿದರೆ ಲಿಂಗವೆಂಬ ಗೊಂಚಲು. ಆ ಗೊಂಚಲ ಹಿಡಿದೊತ್ತಿದರೆ ಭಕ್ತಿರಸವಾಯಿತ್ತಯ್ಯಾ. ಬಸವಗುರುವು ಎನ್ನ ಕರಸ್ಥಲದ ಲಿಂಗದ ಆದಿಯನರುಹಿ ತೋರಿದ ಕಾರಣ ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ನಿಲವ ನಿನ್ನಿಂದಲರಿದೆನು. 'ಬ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಭವ ಹರಿಯಿತ್ತು. 'ಸ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞಾನಿಯಾದೆನು. 'ವ' ಎಂದು ವಚಿಸುವರೆ ಚೈತನ್ಯಾತ್ಮಕನಾದೆನು. ಇಂತೀ ಬಸವಾಕ್ಷರ ತ್ರಯವು ಎನ್ನ ಸರ್ವಾಂಗದಲ್ಲಿ ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗುವ ಭೇದವನರಿದು ಆನು ಬಸವ ಬಸವಾ ಎನುತಿರ್ದೆನು. ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದವರೆಲ್ಲ ಕೈಸೆರೆಯಾದರು. ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಲೀಯವಾದವರೆಲ್ಲ ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾದರು. ಸಾಲೋಕ್ಯ, ಸಾಮೀಪ್ಯ, ಸಾರೂಪ್ಯ, ಸಾಯುಜ್ಯದವರೆಲ್ಲರು ಎಡೆಯಾಡುತಿರ್ದರು. ಗುಹೇಶ್ವರಾ, ನಿಮ್ಮ ಶರಣ ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣನು ಜಂಗಮ ಪ್ರಸಾದಿಯಾಗಿ ಸ್ವಯಂಭುಲಿಂಗವಾದಾ.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಬಸವಣ್ಣನೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರವಸ್ತುವೆಂದು ಪ್ರಭುದೇವರು ಸ್ತುತಿ ಮಾಡಲು ಬಸವಣ್ಣನವರು ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಭುದೇವರಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡದ್ದೇನಂದರೆ "ಅರತವಡಗಿತ್ತೆನ್ನ ಬಯಕೆಸವುನಿ

ಸಿತ್ತೆನ್ನ. ಸ್ವಯವು ದೊರಕೊಂಡಿತ್ತೆನ್ನ. ನಿಮ್ಮ ನೋಡಿ ಎನ್ನ ಕಂಗಳ ಮಂಗಳಮಯ ಸುಖಸಂಗವಾಯಿತ್ತು. ಪ್ರಭುವೇ, ನಿಮ್ಮ ಕರುಣದಿಂದ ಒಳಹೊರಗೆಂಬುದ ತಿಳಿದು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವರಲ್ಲಿ ತೆರಹಿಲ್ಲದಿರ್ದೆನು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಬಸವರಾಜದೇವರು ನಿರ್ವಯಲ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಗೇರಿ ನಲಿಯುತ್ತಿರಲು ಚೆನ್ನಬಸವ, ಮಡಿವಾಳಮಾಚಯ್ಯ, ಬಹುರೂಪಿ ಚೌಡಯ್ಯ, ಹಡಪದಪ್ಪಣ್ಣ, ಸೊಡ್ಡಳ ಬಾಚರಸ, ಪರೋಳಿಗೆಯ ಮಾರಯ್ಯ, ಡೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಶರಣರು ಆನಂದ ತುಂದಿಲರಾಗಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಬಸವಜ್ಯೋತಿಯು ಬಲದಿಂದ ತಮ್ಮ ಅವಸಾನದ ಪರಾಮರಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರ ವಿವರವು ಇದರಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

೧ ಚೆನ್ನಬಸವದೇವರ ಪರಾಮರಿಕೆ.

ಅಪ್ಪುವನಪ್ಪಿದ ವಾರಿಕಲ್ಲಿನಂತೆ, ವಾಯುವನಪ್ಪಿದ ಪರಿಮಳದಂತೆ, ಲಿಂಗವನಪ್ಪಿದ ಶರಣಂಗೆ ದೇಹಿಯೆನಬಹುದೇ? ಅನಲನಪ್ಪಿದ ಕರ್ಪುರಗಿರಿಯಂತೆ ಕೂಡಲಚನ್ನಸಂಗಯ್ಯಾ ನಿಮ್ಮ ಶರಣ ಬಸವಣ್ಣನ ನಿಲವು. ವೇದವೇದಾರ್ಥ ಸಾರಾಯದಿಂದೆ ಹದಿನಾರು ಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣಂಗಳಾದವು. ಆ ಪುರಾಣಂಗಳ ಸಾರವನರಿಯುವದರಿಂದ ಜ್ಯೋತಿ ಜ್ಞಾನವಾಯಿತ್ತು. ಆ ಜ್ಯೋತಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮತಿಜ್ಞಾನ, ಶ್ರುತಜ್ಞಾನ ಮನಃ ಪರಿಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನ, ಅವಧಿಜ್ಞಾನ, ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ಇಂತೀ ಪಂಚಜ್ಞಾನವುಂಟಾಯಿತ್ತು. ಮತಿಜ್ಞಾನವುಳ್ಳಾತನೇ ಭಕ್ತ, ಶ್ರುತಜ್ಞಾನವುಳ್ಳಾತನೇ ಮಹೇಶ್ವರ, ಪರಿಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನವುಳ್ಳಾತನೇ ಪ್ರಸಾದಿ, ಅವಧಿಜ್ಞಾನವುಳ್ಳಾತನೇ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ, ಕೇವಲಜ್ಞಾನವುಳ್ಳಾತನೇ ಶರಣ, ಶರಣಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಭವಂ ನಾಸ್ತಿ ಈ ಪಂಚಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಜ್ಯೋತಿಜ್ಞಾನವೇ ಪಂಚಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗಲು ಆತನೇ ಐಕ್ಯ. ಇಂತೆಂಬುದಾಗಿ ಪಂಚಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯ ಬಲ್ಲ ಐಕ್ಯಬಸವಣ್ಣಂಗೆ ನಮೋ ನಮೋ ಎಂಬೆನು. ನೇಹದ ಸುಖವ ನೋಟ ನುಂಗಿತ್ತು. ನೋಟದ ಸುಖವ ಕೂಟ ನುಂಗಿತ್ತು. ಕೂಟದ ಸುಖವ ಆಲಿಂಗನ ನುಂಗಿತ್ತು. ಆಲಿಂಗನದ ಸುಖವ ಸಂಗ ನುಂಗಿತ್ತು. ಸಂಗ ಸುಖವ ಸಮರಸ ನುಂಗಿತ್ತು. ಸಮರಸ ಸುಖವ ಪರವಶ ನುಂಗಿತ್ತು. ಬಸವಣ್ಣನ ಪರವಶದ ಸುಖವ ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಯ್ಯ ತಾನೇ ಬಲ್ಲ. ಐಕ್ಯಂಗೆ ಆನೆಂಬುದಿಲ್ಲ, ನೀನೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಪರ

ವೆಂಬುದಿಲ್ಲ, ಅರಿವೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಮರವೆಂಬುದಿಲ್ಲ, ಒಳಗೆಂಬುದಿಲ್ಲ, ಹೊರಗೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಯ್ಯನೆಂಬ ಶಬ್ದ ಮುನ್ನಿಲ್ಲ.

೨ ಮಡಿವಾಳಯ್ಯಗಳ ಪರಾಮರಿಕೆ.

ನಿತ್ಯ ಸತ್ಯದೊಳಡಗಿ, ಸತ್ಯ ಆಚಾರದೊಳಡಗಿ, ಆಚಾರ ಅನುಭಾವವೊಳಡಗಿ, ಅನುಭಾವ ಜ್ಞಾನದೊಳಡಗಿ, ಮಹಾಜ್ಞಾನ ಮನೋಲಯದೊಳಡಗಿ, ಮನೋಲಯವೇ ಮಹಾಘನವಾಯಿತ್ತು ಕಲಿದೇವರದೇವಾ ನಿಮ್ಮ ನಿಜೈಕ್ಯ ತನುವಳಿಯಿತ್ತು. ಮನವಳಿಯಿತ್ತು. ಭಾವವಳಿಯಿತ್ತು. ಬಯಕೆಯುಳಿಯಿತ್ತು. ನಿಜವೆಂಬುದಳಿಯಿತ್ತು. ಬಯಲಲ್ಲಿ ಬೆರಿಸಿ ನಾನು ಕಲಿದೇವರ ದೇವರಲ್ಲಿ ಬೇರಿಲ್ಲದಿರ್ದೆನು.

೩. ಬಹುರೂಪಿ ಚೌಡಯ್ಯಗಳ ಪರಾಮರಿಕೆ.

ಷಡುಚಕ್ರವಳಯದೊಳಗೆ ನಾನಾಡುವೆ. ಬಹುರೂಪ ಭ್ರೂಮಧ್ಯ ಮಂಡಲ ಹೃದಯ ಕಮಲ ಮಧ್ಯದ ಅಬ್ಜಸ್ವರದ ಮಣಿಪೂರಕದ ಮೇಲೆ ನಾನಾಡುವೆ. ಬಹುರೂಪನುರಿಯುಂಡ ಕರ್ಪುರದಂತೆ ನಾನಾಡುವೆ. ಬಹುರೂಪಬಯಲ ಬೆರೆಸಿದ ಮರೀಚಿಯಂತೆ ನಾನಾಡುವೆ. ಬಹುರೂಪ ರೇಕಣ್ಣ ಪ್ರಿಯನಾಗಿನಾಥಾ, ಬಸವಣ್ಣನಿಂದೆ ಬದುಕಿದೆನು. ಶೂನ್ಯ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದಲ್ಲಿ, ಶೂನ್ಯ ಪದಾರ್ಥವಾದವೆಂದು ಬಸವನ ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಬಸವನ ಕೂಡೆ ಆಡುತಿರ್ದ ರೇಕಣ್ಣ ಪ್ರಿಯನಾಗಿನಾಥಾ, ಬಸವಣ್ಣನಿಂದೆ ಬದುಕಿತ್ತೀ ಲೋಕವೆಲ್ಲ.

೪. ಹಡಪದಪ್ಪಣ್ಣಗಳ ಪರಾಮರಿಕೆ.

ಎನ್ನ ತನು ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಸವೆದು, ಎನ್ನ ಮನ ನಿಮ್ಮ ನೆನಹಿನಲ್ಲಿ ಸವೆದು, ಎನ್ನರಿವು ನಿಮ್ಮ ಘನದಲ್ಲಿ ಸವೆದು, ನಿಶ್ಚಲ ನಿಜೈಕ್ಯವಾಗಿ ಬಸವ ಪ್ರಿಯ ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಯ್ಯಾ, ನಾನೀನೆಂಬುದೇನಾಯಿತ್ತೆಂದರಿಯೆ. ಎನ್ನ ಆಚಾರ ವಿಚಾರ ಬಸವಣ್ಣಂಗರ್ಪಿತವಾದವು. ಎನ್ನ ಅವಧಾನ ಅನುಭಾವ ಬಸವಣ್ಣಂಗರ್ಪಿತವಾದವು. ಎನ್ನ ಸರ್ವಾಚಾರ ಸಂಪತ್ತು ಬಸವಣ್ಣನಲ್ಲಿ ವೇದ್ಯವಾಯಿತ್ತು. ಬಸವಪ್ರಿಯ ಕೂಡಲಚೆನ್ನ ಸಂಗಮದೇವರಲ್ಲಿ ನಿಜ ನಿವಾಸಿಯಾಗಿರ್ದೆನು.

೫. ಸೊಡ್ಡಳಬಾಚರಸರ ಪರಾಮರಿಕೆ.

ಎನ್ನ ಕಾಯವೆಂಬ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವ ಮೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿ, ಧ್ಯಾನವೆಂಬ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರಲು, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಸುತ್ತಿ ಮುತ್ತಿದ ಸಂಸಾರ ಬಯಲ ಬೆರಸಿ ನಾನೆಂಬ ಭೇದವಳಿದು ಮಹಾದಾನಿ ಸೊಡ್ಡಳನಲ್ಲಿ ನಿಜಲಿಂಗೈಕ್ಯವಾಯಿತ್ತು. ಎನ್ನ ಕುಲಸೂತಕವನಳಿದ ಬಸವಣ್ಣ, ಎನ್ನ ಛಲಸೂತಕವನಳಿದ ಬಸವಣ್ಣ. ಎನ್ನ ತನುಸೂತಕವನಳಿದ ಬಸವಣ್ಣ. ಎನ್ನ ಮನಸೂತಕವನಳಿದ ಬಸವಣ್ಣ. ಎನ್ನ ಪ್ರಾಣಭಾವದ ಸೂತಕವ ಕಳೆದ ಬಸವಣ್ಣ ಎನ್ನ ಅರಿವು ಮರಹಿನ ಸಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಎನ್ನ ತನ್ನಲ್ಲಿಂಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಬಸವಣ್ಣ. ನಿಜ ನಿರ್ವಯಲ ಸಮಾಧಿಯ ಬಾಗಿಲ ತೋರಿದ ಬಸವಣ್ಣನು.

೬. ಮೋಳಿಗೆಯಮಾರಯ್ಯಗಳ ಪರಾಮರಿಕೆ.

ಎನ್ನ ಅರಿವು ಮರಹು ಬಸವಣ್ಣಂಗರ್ಪಿತ. ಎನ್ನ ಆಚಾರ ವಿಚಾರ ಬಸವಣ್ಣಂಗರ್ಪಿತ. ಎನ್ನ ಭಾವ ನಿರ್ಭಾವ ಬಸವಣ್ಣಂಗರ್ಪಿತ. ಎನ್ನಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗ ಬಸವಣ್ಣಂಗರ್ಪಿತ. ನೀನಾನೆಂಬುದು ಬಸವಣ್ಣಂಗರ್ಪಿತ ಇಂತು ಎನ್ನನೆ ಬಸವಣ್ಣಂಗೆ ನಿವೇದಿಸಿ ಆವ ಅವಲಂಬನವೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಿರಾಲಂಬದಲ್ಲಿ ನಿಜನಿವಾಸಿಯಾದೆನು ಕಾಣಾ ನಿಃಕಳಂಕ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ.

೭. ಡೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯಗಳ ಪರಾಮರಿಕೆ.

ಎನ್ನ ಕಷ್ಟ ಕುಲ ಸೂತಕ ನಿಮ್ಮ ಹಸ್ತ ಮುಟ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಬಯಲಾಯಿತ್ತು. ಶುಕ್ಲ ಶೋಣಿತದಿಂದಾದ ಸೂತಕ ಲಿಂಗ ಮುಟ್ಟಿದೊಡನೆ ಬಯಲಾಯಿತ್ತು. ತಟ್ಟಿದ ಮುಟ್ಟಿದ ಸುಖಂಗಳ ಲಿಂಗ ಮುಖಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಿದೆನಾಗಿ ಎನ್ನ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಂಗಳು ಬಯಲಾದವು. ಎನ್ನಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಜ್ಯೋತಿಯು ಎಡೆಗೊಂಡಿತಾಗಿ ಒಳಗು ಬಯಲಾಯಿತ್ತು. ಸಂಸಾರ ಸಂಗದ ಅವಸ್ಥೆ ಮೀರಿತ್ತಾಗಿ ಬಹಿರಂಗ ಬಯಲಾಯಿತ್ತು. ಅಭಿನವ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ, ನಿಮ್ಮ ಮುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣ ನಾನು ಬಯಲಾದೆನು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಶ್ರೀ ಬಸವರಾಜದೇವರ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪವೆಂಬ ಗರುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧನಮಾಡಿದ ಶರಣರೆಲ್ಲ ಆ ಬಸವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ

ಸಿದ್ಧಾವಸ್ಥೆಗೇರಿ ಲಿಂಗಾಂಗೈಕ್ಯದ ವಚನಗಳನ್ನು ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದ ಹಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಸಾಮರಸ್ಯ ಸುಖವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗ ಬೇಕಾದರೆ ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗ, ಯೋಗಮಾರ್ಗ, ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಗಳು ಅವಶ್ಯ ವಾದವುಗಳು. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದ ತಳಹದಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಶರಣರು ತಮ್ಮ ಅವಸಾನ ಪರಾಮರಿಕೆ ಮಾಡುವಾಗ ಬಸವನ ಸೂತ್ರವನ್ನೆಂದಿಗೂ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. "ಜ್ಞಾನಾದೇವ ತು ಕೈವಲ್ಯಂ" ಎಂಬ ತತ್ವ ದಂತೆ ಆ ಲಿಂಗೈಕ್ಯ ಸುಖವು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತದೆಂಬುದೇ ಈ ಸಂಪಾದನೆಯ ಮುಖ್ಯ ತಿರುಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಬಸವನೇ ಮುಖ್ಯ ಸೂತ್ರಧಾರನು. ಉಳಿದ ಶಿವಶರಣರೆಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳು. ನಿರ್ವಯಲ ಸಮಾಧಿಯೇ ಈ ಸಂಪಾದನೆಯ ಗುರಿ.

ಸಂಗೀತ ವಚನಗಳು.

ಲೇಖಕ:— ಶ್ರೀ. ಪಿ. ವ್ಹಿ. ಪಾಟೀಲ. (ಸಂಗೀತ ಶಿಕ್ಷಕ.) ವಿಜಾಪುರ.

[ಟೀಪು:— ಕಲಿಯುವವರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಬೇಕೆಂದು ಸ್ವರ ಸಹಿತವಾಗಿ ಒಂದು ಪದವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಸ್ವರ ಸಂಯೋಜಕರು ಸೊಲ್ಲಾ ಪುರದ ಸಂಗೀತ ಕಲಾ ಮಂದಿರದ ಶ್ರೀ. ಡಿ. ಸಿ. ಬೋರಾಮಣಿಯವರು. ಮತ್ತು ಸಹಾಯಕರು ಶ್ರೀ. ಪಿ. ವ್ಹಿ ಪಾಟೀಲ ಸಂಗೀತ ಶಿಕ್ಷಕ ಇವರು ಇದ್ದಾರೆ— ಸಂಪಾದಕ]

ರಾಗಿಣಿ—ಜಯ ಜಯವಂತಿ.

ಈ ರಾಗಿಣಿಯ ಸ್ವರೂಪವು ದೇಸ, ಛಾಯಾ ಮತ್ತು ಅಲಯ್ಯಾ ರಾಗಗಳಿಗೆ ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿಹೋಲುತ್ತಿದ್ದು ಎರಡೂ ಗಂಧಾರಗಳಿಂದ ಈ ರಾಗಿಣಿಯು ಅವುಗಳಿಂದ ವಿಂಗಡಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆರೋಹಾವರೋಹ ಷಾಡವ—ಸಂಪೂರ್ಣ ವಕ್ರ ಗತಿಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆರೋಹ ದಲ್ಲಿ ಧೈವತ ವರ್ಜ್ಯ.

ಹಾಡುವ ಸಮಯ ರಾತ್ರಿಯ ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಹರವು.

ಆರೋಹ:— ಸಾ ಧ ನಿ ರೆ ಗ ಮ ಪ ಮ ಗ ರೆ ಮ ಪ ನಿ ಸಾ.

ಅವರೋಹ:— ಸಾ ನಿ ಧ ಪ ಮ ಗ ರೆ ಗ ರೆ ಸಾ.

ಸ್ವರ ಲೇಖನ ಸಂಕೇತ.

(೧) ಯಾವ ಸ್ವರದ ಕೆಳಗೆ ಂ ಈ ಚಿನ್ಹ ವಿರುವದೋ ಅದು ಮಂದ್ರ ಸಪ್ತಕದಲ್ಲಿಯ ಸ್ವರವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಉದಾ:— ಮ ಪ ಧ ನಿ

(೨) ಚಿನ್ಹಗಳಿಲ್ಲದಸ್ವರಗಳು ಮಧ್ಯ ಸಪ್ತಕದವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಉದಾ:— ಸಾ ರೆ ಗ ಮ

(೩) ಸ್ವರದ ಮೇಲೆ । ಈ ಚಿನ್ಹವಿದ್ದರೆ ಅದು ತಾರ ಸಪ್ತಕದ ಸ್ವರವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಉದಾ:— ಸಾ ರೆ ಗ

(೪) ಕೋಮಲ ಸ್ವರಗಳಿಗಾಗಿ ಸ್ವರಗಳ ಕೆಳಗೆ – ಈ ಚಿನ್ಹವು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಉದಾ:— ರಿ ಗ ಮ.

(೫) ಸ್ವರದ ಮುಂದೆ ಽ ಈ ಚಿನ್ಹವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು. ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಚಿನ್ಹಗಳಿದ್ದರೆ ಆ ಸ್ವರ ಅಥವಾ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಅಷ್ಟುಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು.

ಉದಾ:— ರೆ ಽ ಗ ಽ ಽ ಮ ಽ ಽ ಽ

(೬) ಯಾವ ಸ್ವರಗಳ ಕೆಳಗೆ ‿ ಈ ಚಿನ್ಹವಿರುವದೋ ಆ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಮಾತ್ರೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನ್ನಬೇಕು.

ಉದಾ:— ರೆಗ ಮಪ ಪಧ.

ತಾಲ ಸಂಕೇತ.

ಸಮ ಪೆಟ್ಟು ಹುಸಿ
+ — ೦

ಉದಾಃ—

೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮	೯	೧೦	೧೧	೧೨
ಧಿನ್	ಧಿನ್	ಧಾಗಿ	ತ್ರಕ	ತು	ನಾ	ಕತ್	ತಾ	ಧಾಗೆ	ತ್ರಕ	ಧೀ	ನಾ
+		೦		—				—		—	

ರಾಗಿಣೀ— ಜಯುಜಯುವಂತಿ.

ತಾಲ:— ದೃತ ಏಕತಾಲ.

ಪದಃ— (ವಚನ)

ತಂದೆ ನೀನು, ತಾಯಿ ನೀನು ।
ಬಂಧು ನೀನು, ಬಳಗ ನೀನು ॥ ಪ ॥
ನೀನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರು, ಇಲ್ಲವಯ್ಯಾ ।
ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ । ಹಾಲಲದ್ದು ನೀರಲದ್ದು॥೧॥

—ಬಸವಣ್ಣ.

೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮	೯	೧೦	೧೧	೧೨
ಧಿನ್	ಧಿನ್	ಧಾಗೆ	ತ್ರಕ	ತು	ನಾ	ಕತ್	ತಾ	ಧಾಗೆ	ತ್ರಕ	ಧೀ	ನಾ
+		೦		—		೦		—		—	
ರೆ	ऽ	ರೆ	ಮ	ಗ	ರೆ	ಸಾ	ನಿ	ಸಾ	ನಿ	ಧ	ನಿ
ತಂ	ऽ	ದೆ	ನೀ	ऽ	ನು	ತಾ	ऽ	ಯಿ	ನೀ	ऽ	ನು।
ರೆ	ಗ	ಮ	ಪ	ಗ	ಮ	ರೆ	ಗ	ರೆ	ಸಾ	ಧ	ನಿ
ಬಂ	ऽ	ಧು	ನೀ	ऽ	ನು	ಬ	ಳ	ಗ	ನೀ	ऽ	ನು
ಮ	ಪ	ನೀ	ऽ	ನೀ	ನೀ	ಸಾ	ನಿ	ಸಾ	ಸಾ	ऽ	ऽ
ನೀ	ऽ	ನ	ऽ	ಲ್ಲ	ದೆ	ಮ	ऽ	ತ್ತಾ	ರು	ऽ	ऽ।

ನಿ ಸಾ ರೆ ಽ ರೆ ಽ ಸಾ ನಿ ಧ ಪ ಮಗ ಮ
ಇ ಲ್ಲ ವ ಽ ಯ್ಯಾ ಽ ಽ ಽ ಽ ಽ ಽ ಽ ।

ಗ ಮ ನಿ ಧ ಪ ಮ ಗ ಮ ರೆ ಗರೆ ಸಾ ನಿಸಾ
ಕೂ ಽ ಡ ಲ ಸಂ ಽ ಗ ಮ ದೇ ಽಽ ವಾ ಽಽ ।

ರೆ ಗ ಮ ಪ ಗ ಮ ರೆ ಗ ರೆ ಸಾ ಧ ನಿ
ಹಾ ಽ ಲ ಲ ಽ ದ್ದು ನೀ ಽ ರ ಲ ಽ ದ್ದು

೬೮

ರಾಗಃ— ಕಾಫಿ. ತಾಲಃ— ತ್ರಿತಾಲ.

(ರಾಮಸಖಾ ಕುಣಿ ದಾವಾ... ಎಂಬಂತೆ)

ನಾದ ಪ್ರಿಯ ಶಿವ ನೆಂಬರು, ಅಯ್ಯಾ ॥
ನಾದ ಪ್ರಿಯ ಶಿವನಲ್ಲಯ್ಯಾ ।
ವೇದಪ್ರಿಯ ಶಿವನೆಂಬರು ॥ಪ॥
ವೇದ ಪ್ರಿಯ ಶಿವನಲ್ಲಯ್ಯಾ
ನಾದವ ಮಾಡಿದ ರಾವಣಂಗೆ ।
ಅರೆಯಾಯುಷ್ಯವಾಯಿತ್ತು ।
ವೇದವನೋದಿದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಶಿರ ಹೋಯಿತ್ತು ।
ನಾದ ಪ್ರಿಯನು ಅಲ್ಲ, ವೇದ ಪ್ರಿಯನು ಅಲ್ಲ ।
ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಿಯ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ ॥೧॥

— ಬಸವಣ್ಣ.

(೧೬) ಲಿಂಗಃ-- ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಈ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕವೇ ಅಂಗದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಈ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕವೇ ಜೀವನು ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಈ ಶಕ್ತಿಯು ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ನಡೆದಲ್ಲಿ ಆ ಮಾರ್ಗವು ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವದುಂಟ ಇಂಥ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಈ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವು ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಪ್ರಕಟವಾದ ಲಿಂಗದ ವಶದಿಂದ ಹೀಗೆ ಇಂಥ ಅಂಗವು ಚಲನೆಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಲಿಂಗವೆಂದರೆ (*Spiritual energy*) ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಂಶವೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಭಕ್ತಿಯು ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗದ ಪ್ರಜ್ವಲನೆಯಾದರೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ. ಅದು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋದಲ್ಲಿ ಜೀವನು ಕಡೆಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ನಿರವಯದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತುಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯವು ಅಥವಾ ಮೋಕ್ಷವು ಅಥವಾ ಐಕ್ಯವು ಅಥವಾ ಶಿವೈಕ್ಯವು, ಲಿಂಗೈಕ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯು. ವಚನಕಾರರು ಈ ಲಿಂಗ ವಿಕಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅವರು ಆರು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವು ಯಾವವೆಂದರೆಃ— (೧) ಆಚಾರಲಿಂಗ (೨) ಗುರುಲಿಂಗ (೩) ಶಿವಲಿಂಗ (೪) ಜಂಗಮಲಿಂಗ (೫) ಪ್ರಸಾದಲಿಂಗ (೬) ಮಹಾಲಿಂಗ. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಕಾರಣ ಶರೀರಗಳಿರುವವಷ್ಟೇ. ಅವುಗಳಿಗನುಸರಿಸಿಯೂ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ, ಭಾವಲಿಂಗ ಎಂದು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಇಷ್ಟಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಯಾಲಿಂಗವೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಈ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವು ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಡುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಡುತ್ತಿದೆ. ಭಾವಲಿಂಗವು ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಡುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕಡೆಯ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಲಿಂಗ, ಸುಜ್ಞಾನಲಿಂಗ ಅಥವಾ ತೃಪ್ತಿಲಿಂಗ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಇವೆ. ವೀರಶೈವನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಲಿಂಗವನ್ನರಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಾಹ್ಯಲಿಂಗಗಳು ಅಂದರೆ ಸ್ಥಾವರ ಲಿಂಗಗಳು ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಹವಾದುವಲ್ಲ. ಲಿಂಗದ ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವತರದ ಅಶ್ಲೀಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಚನಕಾ

ರರು ಪ್ರಕಟಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬರುವದುಂಟು. ಅದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುರುತು (*Symbol*) ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವೆಂಬ ಹೆಸರು. ಆದರೆ ಅದರ ಅಲ್ಲಿಯ ವಿವೇಚನೆಯು ಕೇವಲ ಆಚಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ೬ ಸ್ಥಲಗಳು ಮತ್ತು ೩ಸ್ಥಲಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ತಾತ್ವಿಕ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಲಿಂಗದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಷಟ್‌ಸ್ಥಲದ ತತ್ವಗಳಗನುಸರಿಸಿ ವಚನಕಾರರು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವದುಂಟು.

(೧೭) ಸ್ಥಲಗಳು:— ಸ್ಥಲ ಇದು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಬ್ದವಾಗಿದೆ. ವೀರಶೈವರು ತಮ್ಮ ವಿಷಯ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಕೆಲವೊಂದು ಸ್ಥಲವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಮಾಡುವದುಂಟು. ಅವರು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಗಳು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಶಕ್ತಿಗಳು ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡಿ ಅವರು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೆಲವೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರು ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಅವುಗಳ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅವು ಇಂಥದೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಅವರು ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸ್ವರೂಪ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಉದಾ:- ಅವರು ಮೊದಲು ಅಂಗ ಲಿಂಗ ಸ್ಥಲಗಳೆಂದು ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳು, ಆಮೇಲೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಭಾಗಳು, ಆಮೇಲೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆರು, ಹದಿನೆಂಟು, ಮೂವತ್ತಾರು, ಇನ್ನೂರು ಹದಿನಾರು ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದುಂಟು. ಈ ವಿಭಾಗಗಳೆಲ್ಲ ಅವರು ಸ್ಥಲಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆಯಾ ಸ್ಥಲಗಳಿಗೆಲ್ಲ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ವಿಭಾಗದೊಳಗಿನ ಗುಣಗಳು ಎರಡನೆಯ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಕಂಡುಬರುವದುಂಟು. ಆದರೂ ಒಂದು ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಲಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸುವದುಂಟು. ಉದಾ:— ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಕಾರಣ ಶರೀರಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ಮೊದಲು ೩ ಸ್ಥಲ ಆಮೇಲೆ ೬ ಸ್ಥಲಗಳು ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಆರು ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಭಕ್ತ

ಮಹೇಶ್ವರ ಸ್ಥಲಗಳು ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ. ಇವೆರಡರಲ್ಲಿಯ ಮಹೇಶ್ವರ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವಂಶದಿಂದ ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಸ್ಥಲದ ಗುಣಗಳೂ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಯಾಕಂದರೆ ಅದು ಭಕ್ತಸ್ಥಲ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲ ಇವೆರಡಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸ್ಥಲಗಳ ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಭೇದಗಳು ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆಯಾ ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಅವವುಗಳ ಮುಖ್ಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯು ತಕ್ಕದ್ದು. ಇದರಿಂದ ವೀರಶೈವ ವಚನಕಾರರ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸ್ಥಲಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿಷಯ ವಿವರಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

(೧೪) ಶಿವ, ಪರವಸ್ತು, ನಿಜ, ತತ್ವ, ನಿಜತತ್ವ, ಶಿವತತ್ವ, ಪರತತ್ವ, ಪರಶಿವ, ತತ್ವಸ್ವರೂಪ, ನಿರಾಲಂಬ, ಅನಿರ್ವಾಚ್ಯ, ನಿರಾಳ, ಸುರಾಳ, ಪರಬ್ರಹ್ಮ ವಸ್ತು, ಪರಮಾತ್ಮ:— ಈ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರ ಮಾತ್ಮ ಅಥವಾ ದೇವರ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿವೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಯಾವ ಸ್ವರೂಪುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ಅವು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಮೇರೆಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿರಾಕಾರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಹಿಂದು ಗಡೆ ಅವನಿಗೆ ಅನೇಕ ತರದ ರೂಪಗಳು ಕಲ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಆದರೆ ಇವು ಗಳನ್ನು ಶಿವಶರಣರು ಅಲ್ಲಗಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಆಕಾರ ರಹಿ ತನಾಗಿದ್ದಾನೆಂಬುದೇ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಶಿವ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಪರ ಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅವರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕರೆಯುವದುಂಟು. ಆದರೆ ಅವನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಂಥ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಸ್ತುವಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳುಹಲಿಕ್ಕೆ ಅವನು ಪರವಸ್ತು ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವನು ಮಾಯಾರಹಿತನೆಂದು ಹೇಳಲು, ನಿಜ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅವರು ಉಪ ಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ಸತ್ಯನು, ಸುಳ್ಳಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಹ ತೋರಿಸಲು ಈ ನಿಜ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವನನ್ನು ತತ್ವ ಎಂತಲೂ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಜಗತ್ತಿನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಯಾವದು ಅಂತರ್ಭೂತವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೋ ಅದೇ ತತ್ವ ವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇಂಥ ಈ ತತ್ವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ಈ ಜಗತ್ತು ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ತತ್ವವೇ ಶಿವನು ಅಥವಾ ದೇವರು ಎಂಬ ಭಾವವು ವಚನಕಾರರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ದೃಗ್ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದ

ರಿಂದ ದೇವರನ್ನು ನಿಜತತ್ವ, ಶಿವತತ್ವ ಎಂತಲೂ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪರತತ್ವನೆಂತಲೂ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ದೃಶ್ಯ ಪದಾರ್ಥ ಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತತ್ವವು ಯಾವದಿದೆಯೋ ಅದು ಸ್ಥೂಲತತ್ವ ವೆಂದು ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ, ಇಂಥ ಸ್ಥೂಲ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಯಾವದು ಮೇಲಿ ನದೋ ಯಾವದು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದೋ ಅದೇ ಶಿವನೆಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಭಾವದಿಂದ ಅವನು ಪರತತ್ವನೆಂತಲೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಶಿವನೆಂದರೆ ಪಂಚಮುಖನು, ತ್ರಿನೇತ್ರನು, ವೃಷ ಭವಾಹನನು, ಸರ್ಪಭೂಷನು, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳು. ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಶಿವಶರಣರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ತಿಳುಹಲು, ಪರಶಿವನೆಂ ತಲೂ ಅವರು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ಇಂಥ ಶಿವನಿಗಿಂ ತಲೂ ಮೇಲಿನವನು ಅಥವಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮನೆಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಅವನು ನಿರಾಲಂಬನೆಂತಲೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಎಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಆಧಾರಗ ಳಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವನೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಧಾರನು ಎಂಬರ್ಥವಿದೆ. ಅವನು ನಿರಾ ಳನೆಂತಲೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ, ತಿಳಿಯಾದ ವಸ್ತುವು ಎಂಬ ಅರ್ಥವು. ಬ್ರಹ್ಮ, ಪರಬ್ರಹ್ಮ, ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತು ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಬೇರೆ ವೇದಾಂತ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಅವು ಶಿವಶರಣರ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಅವುಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟು ವಿಪುಲವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮಾನಾರ್ಥವುಳ್ಳವಾಗಿವೆ. ವಚನಕಾ ರರಲ್ಲಿ ಶಿವ, ಪರಶಿವ, ದೇವರು ಎಂಬುದು ಶೂನ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಗಳ ತರುವಾಯ ಪ್ರಕಟವಾಗುವದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಶೂನ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಗಳಿವೆ (ಮುಂದೆ ೨೦ನೇ ನಂಬರು ನೋಡಿರಿ). ಇವುಗಳ ತರುವಾಯ ಈ ಪರಶಿವನು ಪ್ರಕಟನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವನು ಶರಣ, ಜಂಗಮ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುಂಟು. ಮೊದಲು ಶರಣನು ಉದಯನಾಗುವನೆಂದು ವಚನಕಾರರು ಹೇಳು ತ್ತಾರೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವರು ಜಂಗಮನ ವರ್ಣನೆಮಾಡುವಲ್ಲಿಯೂಜಂಗ ಮನು ಜಗದ್ಭರಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆಂದು ಅನೇಕ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಭಾವನಾಮಯವಾಗಿ ಹೇಳುವದೂ ಉಂಟು. ಆಗ ಪರಶಿವ ಎಂಬ ಅಭಿ

ಪ್ರಾಯದಿಂದ ಆ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಂಖ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ, ಪುರುಷ ಪ್ರಕೃತಿ, ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿವೆ. ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸಹ ವಚನಕಾರರೂ ಉಪಯೋಗಿಸುವದುಂಟು. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಅಂದರೆ (೧) ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಪರಶಿವ, (೨) ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಅಂಗ ಇವೆರಡೂ ಗುಂಪುಗಳು ಸಮಾನಾರ್ಥವುಳ್ಳವು. ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷ ಈ ಶಬ್ದಗಳು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಬಸವನು ತನ್ನ ಕೆಲವು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪುರುಷ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ,

ಸಹಸ್ರ ಶೀರ್ಷನಾದಿ ಪುರುಷನು, ತ್ರಿಪಾದೂರ್ಧ್ವ ಪುರುಷನೊಬ್ಬ ಪುರುಷನು, ಉದಮ್ಮುಖನೊಬ್ಬ ಪುರುಷನು, ಉದಯ ಪುರುಷನೊಬ್ಬ ಪುರುಷನು, ವಿರಾಟ್ ಪುರುಷನೊಬ್ಬ ಪುರುಷನು " ಇತ್ಯಾದಿ.

(೧೯) ಚಿತ್, ಮೂಲಚಿತ್ತು, ಚಿದ್ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ, ಚಿದ್ರೂಪ, ಚಿತ್ ಸ್ವರೂಪು, ಚಿನ್ಮಯ, ಜ್ಞಾನಚಿತ್ತು:— ಶೂನ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಗಳಾದ ಬಳಿಕ ಚಿತ್ತು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅದು ಮೂಲಚಿತ್ತುವೆಂತಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನ ಚಿತ್ತುವೆಂತಲೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರು ಇದೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬರೀ ಚಿತ್ತುವೆಂತಲೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅನ್ನುವದುಂಟು. ಆದರೆ ಈ ಮೂಲಚಿತ್ತುವಿನಕಿಂತಲೂ ಸ್ಥೂಲತರವಾದುದು ಈ ಚಿತ್ತು. ಈ ಎರಡೂ ಶಬ್ದಗಳು ವಚನಗಳಲ್ಲಿರುವದು ತೋರಿಬರುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೂಲಚಿತ್ತು ಯಾವುದು, ಚಿತ್ತು ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀಲೆಯುಂಟಾಗಲು ಈ ಮೂಲ ಚಿತ್ತು ಉಗಮಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಲೀಲೆಯೆಂದರೆ ಜಗತ್ತು ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಅಥವಾ ನೆನಹು ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಮೂಲಚಿತ್ತು ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಅದರೊಳಗಿಂದ ನಾದಬಿಂದುಕಲೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವಾದರೂ ಆಗ ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪು ಅಂದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮತರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಚಿನ್ನಾದ, ಚಿದ್ಬಿಂದು, ಚಿತ್ಕಲೆಗಳೆಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಇವೆ. ಅವುಗಳೊಡನೆ ಮೂಲ ಚಿತ್ತು ಬೆರೆಯಲು ಓಂಕಾರರೂಪವಾದ ಪ್ರಣಮವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಮಹಾಲಿಂಗವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಈ ಮೂಲ ಚಿತ್ತುವಿನ ಮುಂದಿನ ಸ್ವರೂಪಿಗೆ ಬರೀ ಚಿತ್ತು ಎಂಬ ಹೆಸ

ರಿದೆ. ಅದು ಪುನಃ ನಾದ ಬಿಂದು ಕಲೆಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಲು ಈ ದೃಶ್ಯ ಜಗತ್ತು ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ತಲೆದೋರಿದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯು ವ್ಯವಹರಿಸ ಹತ್ತುತ್ತಿದೆ. ಈ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮೊದಲು ಮೂಲಚಿತ್ತುವಿನಿಂದಲೇ ಹೊರಟಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಮೂಲ ಚಿತ್ತು ಓಂಕಾರದ ಮೂಲಕ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಯಲ್ಲಿ (*ether*) ಎಂದು ಆಧುನಿಕವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಶಬ್ದದಿಂದ ಕರೆಯಬ ಹುದು. ಚಿದ್ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ, ಚಿದ್ರೂಪು, ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪು, ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪು ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈ ಮೂಲಚಿತ್ತುವಿನಿಂದ ಕೂಡಿ ಕೊಂಡಿವೆ. ಈ ಮೂಲಚಿತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರೆದು ಪ್ರಕಾಶಿಸದೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಅವು ತೋರಲಾರವು. ಆದುದರಿಂದ ಮೂಲಚಿತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಕಾಶ ವೆಂದು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಡುವದುಂಟು. ಅದು ಬೆಳಗು ಎಂತಲೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅದನ್ನು ಚಿತ್‌ಪ್ರಕಾಶವೆಂತಲೂ ಕರೆಯು ತ್ತಾರೆ. ಚಿದಾನಂದವೆಂತಲೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನೆನಹು ಎಂತಲೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕರೆಯುವದುಂಟು. ಅಂದರೆ ಈ ಮೂಲಚಿತ್ತುವು ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದಮ ಯವಾದದ್ದು, ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದದ್ದು, ಅತ್ಯಂತ ಜ್ಞಾನಮಯ ವಾದದ್ದು ಎಂದು ಅದರ ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ವಚನಕಾರರು ವರ್ಣಿಸು ತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರು ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಂಥ ಈ ಗುಣಗಳೇ ಮೂಲಚಿತ್ತುವೆಂದು ಭಾವಿ ಸಬಾರದು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಆನಂದ ಪ್ರಕಾಶ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಮೂಲಚಿತ್ತು ಆಕಾರ ರಹಿತವಾದದ್ದು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯೆಯು ಳ್ಳದ್ದು ಅಗವ್ಯವಾದದ್ದು ಇದೆ.

(೨೦) (ಅ) ನಿಶ್ಶೂನ್ಯ; (ಬ) ಸರ್ವಶೂನ್ಯ, ಮಹಾಶೂನ್ಯ, ಸರ್ವ ಶೂನ್ಯ, ನಿರಾಲಂಬ; (ಕ) ಶೂನ್ಯಲಿಂಗ (ಡ) ನಿಃಕಲಲಿಂಗಃ— ವಚನ ಕಾರರು ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಏನೂ ಇಲ್ಲದಂಥ ಸ್ಥಿತಿಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳು. ಸರ್ವಶೂನ್ಯ, ಮಹಾಶೂನ್ಯ, ಸರ್ವಶೂನ್ಯನಿರಾಲಂಬ ಇವೆಲ್ಲಗಳೂ ಒಂದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರ ತರುವಾಯ ಶೂನ್ಯಲಿಂಗವು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ತರುವಾಯ ನಿಃಕಲಲಿಂಗವು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಡೆಯ ಎರಡೂ ಸ್ಥಿತಿಗಳೂ ಕೂಡ ಶೂನ್ಯವಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ನಿಃಕಲ

ಲಿಂಗದಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಶೂನ್ಯವಾದದ್ದು ಶೂನ್ಯಲಿಂಗವು. ಈ ಶೂನ್ಯ ಲಿಂಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಶೂನ್ಯವಾದುದು ಸರ್ವಶೂನ್ಯನಿರಾಲಂಬವು ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮನುಷ್ಯನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ನಿಲುಕದಂಥವು ಇರುತ್ತವೆ. ವಚನಕಾರರು ಈ ಮೂರೂ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ದಾಟಿದರೂ ಮತ್ತೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದಕ್ಕೋ ಸ್ಕರ ನಿಶ್ಶೂನ್ಯವೆಂತಲೂ ನಾಲ್ಕನೆಯದಾಗಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೇಳುವದುಂಟು. ವಚನಕಾರರು ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ, ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಈ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅವು ಅನಿರ್ವಾಚ್ಯ ಅಂದರೆ ಹೇಳಲು ಬಾರದಂಥವು ಎಂತಲೂ, ನಿರಾಲಂಬ ಎಂದರೆ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಇರುವಂಥವೆಂತಲೂ ಅವರು ಹೇಳುವದುಂಟು.

(೨೧) ಮೋಕ್ಷ, ಮುಕ್ತಿ, ಸಾಮರಸ್ಯ, ಐಕ್ಯ, ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ, ಕೈವಲ್ಯ, ಅದ್ವೈತ, ಸಮರಸ, ಸಮರಸಭಾವಃ—

ಪರಮಾತ್ಮನು ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯು ಜನರಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತಿಮಧ್ಯೇಯವು ಅವನನ್ನು ಭಜಿಸಿ ಅವನಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಅವನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿಇರುವದಿದೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ಅವನಲ್ಲಿ ಬೆರೆದು ಹೋಗುವದಿರುತ್ತದೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ತಾನು ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮ ಇವೆರಡೂ ವಸ್ತುಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇವೆ ಎಂದು ಅವರ ವಿಚಾರಗಳಿದ್ದಹಾಗಾಯಿತು. ಅದರೆ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಇಂಥ ವಿಚಾರಗಳಿಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮನುಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಇದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಅವರು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಇನ್ನೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವಂತೆ ಮನುಷ್ಯನ ವರ್ತನೆ ಇರಬೇಕು. ಇಂಥ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಶಕ್ತಿಗಳು ವಿಕಾಸಹೊಂದುವವು. ಅಂದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗದ ಕಳೆಯು ಸ್ಥಾಪನೆಹೊಂದುವದು. ಮನುಷ್ಯನ ಶುದ್ಧ ವೃತ್ತಿಗಳು ಸ್ಥಿರಗೊಂಡ ಹಾಗೆ ಲಿಂಗವೂ ಕೂಡ ಅವನ ಮನ ವಚನ ಕಾಯಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸುವದು. ಇದೇ ಲಿಂಗದ ನಡೆ, ಲಿಂಗದ ನುಡಿ, ಎಂದು ವಚನಕಾರರು ಹೇಳುವದುಂಟು. ವೀರಶೈವರು ಕೈಲಾಸ, ವೈಕುಂಠ, ಸ್ವರ್ಗ, ಇಂಥ ಯಾವದೋ

ಒಂದು ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಲ್ಲ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಪಾರ್ವತೀ, ಷಣ್ಮುಖ, ಗಣಪತಿ, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ದೇವತೆಗಳು. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರು ಕಲ್ಪಿಸಿದವುಗಳಿವೆ. ವೀರಶೈವರು ಅವುಗಳನ್ನು ನಂಬಬಾರದು. ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇಂಥ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿರುವದರಿಂದ ಅವರು ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಂಬುವದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ದೇಹವೇ ದೇವಾಲಯವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ವಚನಗಳು ಅವರಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ ಧನುಸ್ಸು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಅದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗುವಂತೆ, ಶಿವತತ್ವದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಉಗಮಹೊಂದಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಕಡೆಗೆ ಲಯವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಸಾಮರಸ್ಯವು ಅಥವಾ ಮೋಕ್ಷವು. ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಈ ಧ್ಯೇಯವನ್ನು ತಾನೇ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಅದು ಅವನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ ಜರಗಬೇಕು. ಹೊರಗಿನವರು ಅವನಿಗೆ ಕೇವಲ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವನು ಹೀಗೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಹೋದಲ್ಲಿ ಅವನ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳು ವಿಕಾಸಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಈ ವಿಕಾಸವೇ ಲಿಂಗಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಆಗ ಈ ಲಿಂಗವು ಅವನ ಚಕ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸಹತ್ತುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಸಮರಸಾಚರಣೆಯು ಇದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಚಾರವಿಲ್ಲ. ಎಂದರೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವಿದೆ, ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತಾಚಾರ ಉಂಟು. ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯನು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಏರುತ್ತ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು. ಇದೇ ಮುಕ್ತಿಯು, ಸಾಮರಸ್ಯವು, ಐಕ್ಯತೆಯು, ಕೈವಲ್ಯವು, ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯವು, ಸಮರಸವು, ಸಮರಸಭಾವವು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದಗಳಾಗಿವೆ.

(೨೨) ಮಹಾಲಿಂಗ, ಪರಂಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗ, ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗಃ— ಶೂನ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಗಳ ತರುವಾಯ ಮಹಾಲಿಂಗವು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಓಂಕಾರವೆಂಬ ಪ್ರಣವ ಸ್ವರೂಪವು. ತೇಜೋಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಅದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅಣುವಿಗೆ ಅಣುವಾಗಿದೆ. ಮಹತ್ತಿಗೆ ಮಹತ್ತಾಗಿದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಚೈತನ್ಯಮಯವಾಗಿದೆ. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದೆ. ಅಖಂಡವಾಗಿದೆ. ಇದು ಶೂನ್ಯಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಜಗತ್ತು ಪ್ರಕಟವಾದ

ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು.

(ರಾ। ಸಾ। **ಪಿ. ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿ** ಇವರಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದವುಗಳು.)

(೧) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೧ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ — ೨—೮—[illegible]

(೨) ,, ,, ಉತ್ತರಾರ್ಧ — ೧—೧೨—[illegible]

ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೂಲಕ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದು.

(೩) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೨ — ೪—೮—[illegible]

ಇದರಲ್ಲಿ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ನಿರೂಪಣೆ ಇದೆ.

(೪) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೩ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ — ೨—೪—[illegible]

ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿರೂಪಣೆ ಇರುವದಲ್ಲದೆ ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ ಇವುಗಳ ಸವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿವರಣೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಈ ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಂಥಗಳ ಒಟ್ಟು ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೫೮೩ ಇದ್ದು ಇವುಗಳ ಬೆಲೆಯು ೧೧ ರೂಪಾಯಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಇವುಗಳು ಮೂರುನಾಲ್ಕಾಂಶ ಬೆಲೆಗೆ ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟು ೮—೪—೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವವು. ಟಪಾಲಖರ್ಚ ಪ್ರತ್ಯೇಕ.

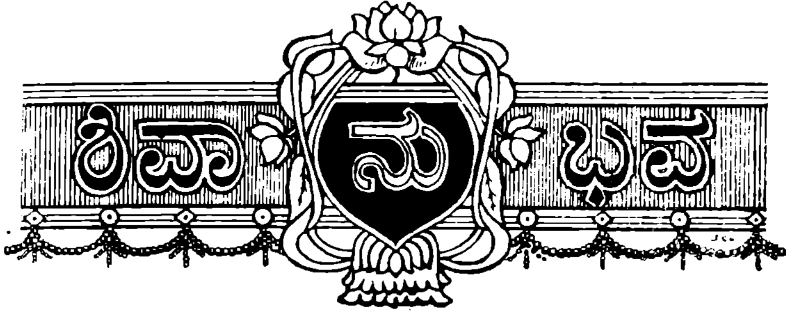
ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳ—

ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್

ಇದನ್ನು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ರಾ॥ ಸಾ॥ ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಇವರು ತಮ್ಮ **"ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್ಸಿ"** ನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅವರು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಉಪಲೀ ಬುರುಜ ಓಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮ ೧೬೨೦ (ಅ) ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದರು.

R. N. B. 2554

ಶ್ರೀ

ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾ ಅಂಚೆ ವೆಚ್ಚಸಹಿತ ರೂ ೩—೬—೦

ಸಂಪುಟ ೧೪] ಸಪ್ಟೆಂಬರ ೧೯೪೦. [ಸಂಚಿಕೆ ೧೨

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ಶಿವಾನುಭವ.

ವರ್ಷ ೧೪	ಸಪ್ಟೆಂಬರ ೧೯೪೦.	ಸಂಚಿಕೆ ೧೨

ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ರಹಸ್ಯ.

(ಸಕಲ ಗಣಂಗಳ ನಿರ್ವಯಲ ಸಮಾಧಿ)

ಲೇಖಕ— ಕಲ್ಯಾಣಪ್ಪಾ ಬ್ಯಾಳಿ ಬಿ. ಎ. ವಿಜಾಪೂರ.

ಗೋರಕ್ಷಗೆ ನಿಜ ಪದಮಂ
ಓರಂತಿರಲಿತ್ತು ಪ್ರಭುವು ನಿರ್ವಯಲಾಗಲ್ ।
ಭೂರಿಮಹಶರಣರುಗಳೀ
ಧಾರುಣಿಯೊಳಗಿರದೆ ಐಕ್ಯಪಡೆದುದ ಪೇಳ್ವೆಂ ॥

ಬಸವರಾಜ ದೇವರು, ಚೆನ್ನಬಸವರಾಜದೇವರು, ಮಡಿವಾಳಮಾಚಿತಂದೆಗಳು ಮೊದಲಾದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಮಹಾಗಣಂಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಿಜಪದದ ನಿಜೈಕ್ಯಮಂ ಪೇಳಲು ಪ್ರಭುದೇವರು ಕೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ನಿರ್ವಯಲ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಿರೂಪಿಸಿದರು. "ಅವಧಿಯುಳಿಯಿತ್ತು ವ್ಯವಧಾನವುಳಿಯಿತ್ತು. ನಿಜವು ನಿಜವನೊಡಗೂಡಿತ್ತು. ಕೇಳಾ ಬಸವಣ್ಣಾ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಇರಬಾರದು. ನಡೆ ನೀನು ಕಪ್ಪಡಿಯ ಸಂಗಯ್ಯನಲ್ಲಿ ಒಡಗೂಡು. ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನು ಉಳುವೆಯ ಮಹಾಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಜವನೈದುಗೆ. ಮಡಿವಾಳಯ್ಯ, ಸೊಡ್ಡಳ ಬಾಚರಸರು ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಥರೆಲ್ಲರು ನಿರ್ವಯಲ ನಿಜಸಮಾಧಿಯನೈದುವದು. ನಮಗೆ ಕದಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಒಡಗೂಡುವ ಪರಿಣಾಮ ಸಂದಿಹುದು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗುಹೇಶ್ವರನ ಆಣತಿ."

ಈ ಪರಿಗೆ ಶಿವಶರಣರಿಗೆ ನಿಜಸಮಾಧಿಯು ಹರಿವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ ಪ್ರಭುದೇವರು ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಪೊರಮಟ್ಟು ಶ್ರೀ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಿಜಯಂಗೈದು ಅಲ್ಲಿ ಗೋರಕ್ಷನೆಂಬ ಸಿದ್ಧನಂ ಕಂಡು ಅವನ ವಜ್ರದೇಹವನ್ನು ಖಡ್ಗದಿಂದ ಹೊಯ್ದು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ಆತನಿಗೆ ನುಡಿದುದೇನಂದರೆ "ಉದಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಅಸ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಅಳಿದರಲ್ಲ ? ಅಮೃತಸೇವನೆಯು ಮಾಡಿ ಆಪ್ಯಾಯನ ಘನವಾಗಿದ್ದುದ ಕಂಡೆ. ಪರುಷವೇದಿಯು ಸಾಧಿಸಹೋದರೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಘನವಾಗಿರ್ಪುದ ಕಂಡೆ. ಮರುಜೀವಣಿಯು ಹಣ್ಣುಮೆದ್ದು ಮರಣಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದುದ ಕಂಡೆ. ಇವನೆಲ್ಲವನು ಸಾಧಿಸಿದವರು ಏನೂ ಕಾಣದೆ ಹೋದರು. ನಾನು ನಿಜವ ಸಾಧಿಸಿ ಬದುಕಿದೆನು. ನಿಜವು ಕುಟಿಲ ಕುಹಕದ ಕಪಟ ಯೋಗವಲ್ಲ ಕಾಣಿರೋ. ಕಾಯುಸಮಾಧಿ, ಕರಣಸಮಾಧಿ ಜೀವಸಮಾಧಿಯು ಯೋಗವಲ್ಲಿದು ಕಾಣಿರೋ ನಿಜವು ಸಹಜ ಸಮಾಧಿಯಾಗಿಪ್ಪುದು ನೋಡಾ ಗುಹೇಶ್ವರಾ."

ಹೀಗೆ ಪ್ರಭುದೇವರು ಗೋರಕ್ಷನ ಕಾಯುಸಿದ್ಧಿ ಮೊದಲಾದ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಆತನ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಜರಿಯಲು ಗೋರಕ್ಷನು ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಮಹೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬೆಸಗೊಂಡನು. "ಪ್ರಭುವೇ ರಸವಾದಂಗಳ ಕಲಿತಲ್ಲಿ ಲೋಹಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲದೆ ರಸಸಿದ್ಧಿಯಾಗದು. ನಾನಾ ಕಲ್ಪ ಅದೃಶ್ಯಂಗಳ ಕಲಿತಲ್ಲಿ ಕಾಯುಸಿದ್ಧಿಯಾಯಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಆತ್ಮಸಿದ್ಧಿಯಾಗದು, ನಾನಾ ವಾಗ್ವಾದಂಗಳಿಂದ ಹೋರಾಡಿದರೆ ಮಾತಿನ ಮಾಲೆಯಾಯಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಆತ್ಮಾನಂದ ದೊರಕೊಳ್ಳದು. ಅದು ಕಾರಣ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯು ವಿಕಳವ ತೋರಿಸಾ ಗೋರಕ್ಷಪಾಲಕ ಮಹಾಪ್ರಭುಸಿದ್ಧಸೋಮನಾಥಲಿಂಗವೇ. ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಪ್ರಭುದೇವರು "ನಿಶ್ಶಬ್ದಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಉಚ್ಯತೇ" ಎಂಬ ಮರ್ಮವು ತಿಳಿದಮೇಲೆ ಬಳಲುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ನಾಹಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತಾನಾರು ? ಕೋಹಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಾರು ? ಸೋಹಂ ಎಂಬ ಹಮ್ಮಿನ ಭವಮಾಲೆಯೇಕೆ ? ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಮೌನದಿಂದಲೇ ಸತ್ಯದ ಬೆಳಕು ಹೊಳೆಯುವದೆಂದು ಗೋರಕ್ಷನಿಗೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ನೆಲೆಯ ತೋರಿ ಪ್ರಭುವು ಕದಳಿಯ ಹೊಕ್ಕು ನುಡಿದುದೇನಂದರೆ "ಕಾಯುವೆಂಬ ಕದಳಿಯ ಹೊಕ್ಕು ಪ್ರಾಣವೆಂಬ ಗಂಹರದೊಳಗೆ ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯಂಗಳೆಂಬ ಕೋಣೆಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತ ಬರಲಾಗಿ ಮೇರು ಮಂದಿರದ ತ್ರಿಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾಯಿತು.

ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗವೆಂಬದು ರೂಪಾಯಿತ್ತು." ಇಂತಪ್ಪ ಕದಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವರು ನಿಜಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಪರವಶರಾಗಿ ನಿರಾಳವನ್ನೈದಿದರು.

ಶ್ರೀ .ಪ್ರಭುವು ಕದಳಿಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯವಾದುದನ್ನು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಮಡಿವಳಮಾಚಿದೇವ, ಸೊಡ್ಡಳ ಬಾಚರಸ ಮೊದಲಾದವರು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ತಾವೂ ನಿರ್ವಯಲ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯಲುದ್ಯುಕ್ತರಾದರು. ಮೊದಲು ಸೊಡ್ಡಳ ಬಾಚರಸರು ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾಗಲು ಬಸವಣ್ಣನವರು "ಎಮ್ಮವರಿಗೆ ಸಾವಿಲ್ಲ. ಎಮ್ಮವರು ಸಾವನರಿಯರು. ಸಾವೆಂಬುದು ಸಾವಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಉದಯವಾದ ನಿಜೈಕ್ಯರಿಗೆ ಆ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವರ ಶರಣ ಸೊಡ್ಡಳ ಬಾಚರಸರು ನಿಜಲಿಂಗದ ಒಡಲೊಳಗೆ ಬಗೆದು ಹೊಕ್ಕಡೆ ಉಪಮಿಸಬಲ್ಲವರ ಕಾಣೆನು" ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡಿದರು.

ಇದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನು ಹರಳಯ್ಯ ಮಧುವಯ್ಯಗಳ ಶರೀರಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕುಪಿತನಾಗಿ ಅವರು ನೀತಿಭ್ರಷ್ಟರೆಂದು ಬಗೆದು ಅವರ ಕಣ್ಣು ಕೀಳಿಸಲು ಅವರೀರ್ವರು ಬಸವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಕಂಗಳಂ ಪಡೆದು ಶಿವನೊಳೀಕಾರ್ಥವಾದರು. ಬಸವರಾಜದೇವರು ಶಿವಭಕ್ತದ್ರೋಹಿಯಾದ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿರೆಂದು ಜಗದೇವಮೊಲ್ಲಿಬೊಮ್ಮಣ್ಣಗಳಿಗೆ ಬೆಸನಿತ್ತು ಶರಣರನ್ನು ಕುರಿತು "ಅರಸು ಅವಿಚಾರಿ, ಸಿರಿಯು ಸಿಂಗಾರ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ ಕೇಳಿರೋ. ಮರ್ತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣವು ಕೆಟ್ಟು ಹಾಳಪ್ಪುದು ಕೂಡಲಸಂಗನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಜಗದೇವ ಮೊಲ್ಲಿಬೊಮ್ಮಣ್ಣಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನು ಮಡಿಯುವನು. ಕರ್ತೃ ಕೂಡಲಸಂಗನು ನನ್ನನ್ನು ಮರ್ತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟಲು ಮಹಮನೆಯ ಕಟ್ಟಿದೆ. ಸತ್ಯ ಶರಣರಿಗೆ ತೊತ್ತು ಭೃತ್ಯನಾಗಿ ತನುವ ಸವೆದು ಬದುಕಿದೆನು. ಕರ್ತನು ಮತ್ತೆ ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ನಿರೂಪವಿತ್ತ ಕಾರಣದಿಂದೆ ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದು ತೆರಳುವೆನು. ಸಕಲ ಪುರಾತನರ ಪಾದಕ್ಕೆ ಶರಣು. ಶ್ರೀ ಪ್ರಭುವಿನ ಪಾದಕ್ಕೆ ಶರಣು. ಕೂಡಲಸಂಗನ ಪಾದಕ್ಕೆ ಶರಣು. ನಿಮ್ಮ ನಿಜಪದದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯೆಂದು ಕೃಪೆಮಾಡಾ" ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

ಇಂತು ಬಸವರಾಜದೇವರು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಮಹಾಗಣಂಗಳ ಕೈಯ್ಯಲು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಲಿಂಗ

ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಸೂರೆಗೊಟ್ಟು, ೭೭೦ ಅಮರಗಣಂಗಳಿಗೆ ನಿಜಪದಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸಮಯಾಚಾರದ ೩೬ ಸಾವಿರ ಜಂಗಮರನ್ನು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಟಕದಿಂ ಪೊರಮಟ್ಟು ಕಪ್ಪಡಿ ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಲನುವಾದರು. ಆಗಳೇ ಬಿಜ್ಜಳನ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಹಾನಿಯಾಗಿ ಕಟಕದ ಭಾಗ್ಯವಳಿಯಿತ್ತು. ಧಾರುಣಿ ನಡುಗಿತ್ತು. ಕಾಗೆಗಳು ಇರುಳು ಅರಚಿದವು. ಹಗಲು ನರಿಗಳು ಊರೊಳಪೊಕ್ಕವು. ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಬಿಳ್ದವು. ಕಲ್ಲಮಳೆ ಸುರಿಯಿತು. ಮಹಾ ಪ್ರಚಂಡವಾಯು ಬೀಸಿ ಕೆಂಧೂಳು ಆಕಾಶವನಡರಿತು. ಬಿಜ್ಜಳನು ಗಗನದಲ್ಲಿ ಶಿರವಿಲ್ಲದ ಹೆಣನ ಕಂಡನು. ಜಗದೇವ ಮೊಲ್ಲೆ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯಗಳು ಬಸವರಾಜದೇವರಿಂದ ಬೆಸನಾಂತು ವೀರಾವತಾರದ ವೀರಭದ್ರರಾಗಿ ಕೈದುವಂ ಪಿಡಿದು ದಳದಳನೆ ಬಂದು ಗದ್ದುಗೆಯಮೇಲೆ ಬಿಜ್ಜಳನ ಕಾಣುತ್ತೆ ಆಯುಧವನುಚ್ಚಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಕಾಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರು ಪೂರಾಯ ಗಾಯದೊಳಿರಿದು ಕೆಡಹಿ ಶಿವಭಕ್ತದ್ರೋಹಿಯ ಕೊಂದೆವೆಲಾ ಎಂದು ಉಬ್ಬಿ ಕೊಬ್ಬಿ ಬೊಬ್ಬೆಯಿಡುತ್ತ ಶಿವಲೋಕಕ್ಕೈದಿದರು.

ಬಸವರಾಜದೇವರು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೂಡಲಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯಾದ ನೀಲಲೋಚನೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡುಬಾರೆಂದು ಹಡಪದಪ್ಪಣ್ಣಗಳನು ಕಳುಹಲು ಆ ಅಪ್ಪಣ್ಣಗಳು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಸವನಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದರು. ಆಗ ನೀಲಮ್ಮನವರು "ನಾವು ಇಲ್ಲಿದ್ದರೇನು, ಅಲ್ಲಿದ್ದರೇನು ? ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಸಂಸರ್ಗದ ನಿರೂಪಮಾಕಾರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೆಡೆಯಲ್ಲಿರಲು ನಿರವಯವನ್ನೈದಿ ನಿಜಸುಖಿಯಾದೆನು. ಬಸವನಲ್ಲಿ ಎಮಗೆ ತೆರಹಿಲ್ಲವಯ್ಯಾ ಅಪ್ಪಣ್ಣಾ. ಭಾವಶೂನ್ಯಳು ನಾನಯ್ಯ, ಸಂಗಯ್ಯ. ನಾನಾರ ಸಾರುವೆನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಲೇಕಯ್ಯ ? ನಾನಾರ ಹೊಂದುವೆನೆಂದು ಭ್ರಮೆಬಡಲೇಕಯ್ಯಾ ? ನಾನಾರ ಇರವನರಿಯೆನೆಂದು ಪ್ರಳಾಪಿಸಲೇಕಯ್ಯ ? ಪರಿಣಾಮಮೂರ್ತಿ ಬಸವನ ರೂಪು ಕರಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿದ ಬಳಿಕ ಸಂಗಯ್ಯನ ಹಂಗು ನಮಗೇತಕೆ ಅಪ್ಪಣ್ಣಾ ? (ಲಿಂಗವನ್ನು ಕುರಿತು) ನೋಡು ನೋಡೆಲೆ ಲಿಂಗವೇ, ಬಸವನಾಟವಾ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಎನ್ನನು ಬರಹೇಳಿದರಂತೆ. ಇಲ್ಲಿ ತಾವಿಲ್ಲವೇ ? ಸಂಗಯ್ಯಂಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯೆಂಬ ಉಭಯ ಸಂದೇಹವುಂಟೆ ? ಬಲ್ಲ ಮಹಾತ್ಮರು ಹೀಗೆ

ಹೇಳಿಕಳಿಸುವದುಚಿತವೇ? ಕರಸ್ಥಲದ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ನಾವು ಪರಿಣಾಮಿಸುವೆವು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿದರು.

ನೀಲಮ್ಮಗಳು ಆತ್ಮಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗುವರೆಂಬದನ್ನು ಹಡಪದಪ್ಪಣ್ಣಗಳು ಬಸವರಾಜದೇವರಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಬಸವರಾಜದೇವರು ಒಡಂಬಟ್ಟು ಸಂಗಮನಾಥನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ "ಉರಿಯೊಳಗಣ ಕರ್ಪುರಕ್ಕೆ ಕರಿಯುಂಟೇ ಅಯ್ಯ? ಬಯಲಮರೀಚಿಯ ಜಲಕ್ಕೆ ಕೆಸರುಂಟೆ ಅಯ್ಯ? ವಾಯುವನಪ್ಪಿದ ಪರಿಮಳಕ್ಕೆ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವುಂಟೆ ಅಯ್ಯ? ನೀವು ನೆರೆ ಒಲಿದ ಬಳಿಕ ಎನಗೆ ಭಯವುಂಟೆ? ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ. ನಿಮ್ಮ ಚರಣಕಮಲದೊಳಗೆ ಎನ್ನನಿಂಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಯ್ಯ. ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯಕಮಲದ ಅಂತರಾಳದ ಏಕಪೀಠದ ಸಿಂಹಾಸನದ ತೆರಹುಗೊಡು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ." ಎಂದೆನ್ನಲು ಕೋಟಿಸೂರ್ಯಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳ ಆ ಸಂಗಮೇಶ್ವರನು ಜಂಗಮರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ಆ ಬಸವರಾಜದೇವರನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹೃದಯಕಮಲದೊಳಡಗಿಸಿಕೊಂಡನು. ವಾರಿಶಿಲೆಯುದಕದೊಳಡಗಿದಂತೆ, ಪರಿಮಳಂ ಕುಸುಮದೊಳಡಗಿಪ್ಪಂತೆ, ಪಾಲೋಳ್ಪಾಲು ಬೆರೆದಂತೆ ಬಸವಣ್ಣನು ಸಂಗಮಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದನು.

ಬಳಿಕ ನೀಲಮ್ಮನೂ ಅಕ್ಕನಾಗಾಯಿಗಳೂ ಬಹುಪರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಳಾಪಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾದರು. ನೀಲಮ್ಮನು "ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಗೆಟ್ಟ ಪಶುವಿನಂತೆ ನಾನು ಪ್ರಳಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕಾಯದ ಸುಖವ ಕಂಗೊಳಿಸಿದ ಗುರುವೇ, ಕಲ್ಪಿತವ ನಷ್ಟಮಾಡಿದ ಗುರುವೇ, ಎತ್ತಲಡಗಿದೆಯಯ್ಯಾ? ಪ್ರಾಣ ಪ್ರಸಾದದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿತ್ತೇ ಬಸವಾ.? ಭಕ್ತಿ ಬಯಲಾಯಿತ್ತೇ ಬಸವಾ? ಎನ್ನ ಪ್ರಾಣದ ಹಂಗು ಹರಿದ ಬಳಿಕ ಇನ್ನೇವೆನಯ್ಯಾ?" ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಶೋಕಿಸಿ ಬಯಲಾದಳು.

ಅಕ್ಕನಾಗಾಯಿಗಳು "ಭಕ್ತಿಯ ತವನಿಧಿಯೇ, ಮುಕ್ತಿಯ ಮೂರುತಿಯೇ, ಲಿಂಗಜಂಗಮದ ಚೈತನ್ಯವೇ, ನಿಮ್ಮನಗಲಿ ಎಂತು ಸೈರಿಸುವೆನು. ಬಸವಣ್ಣಾ, ನೀವು ಮರ್ತ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯ ಬೆಳವಿಗೆ ದೆಸೆದೆಸೆಗೆಲ್ಲ ಪಸರಿಸಿತ್ತು. ಸ್ವರ್ಗ ಮರ್ತ್ಯ ಪಾತಾಳದೊಳಗೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯ ಬೆಳುವಿಗೆಯ ಘನವನಾರು ಬಲ್ಲರು? ಅಣ್ಣಾ ನೀವು ಲಿಂಗೈ

ಕ್ಯವಾದೊಡನೆ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಭಕ್ತಿ ಹೋಯಿತ್ತಯ್ಯಾ; ಸದಾಚಾರ ಹೋಯಿತ್ತಯ್ಯ, ಅಣ್ಣಾ ಬಸವಣ್ಣಾ. ಎನ್ನನೊಯ್ಯದೆ ಹೋದೆಯಲ್ಲ ? ಇಂತೆಂದು ಹೇಳಿ ಬಯಲಾದಳು. ಬಳಿಕ ಮಡಿವಾಳಯ್ಯ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಚೌಡಯ್ಯ, ಕೋಲಶಾಂತಯ್ಯ, ಹಡಪದಪ್ಪಣ್ಣ ಮೊದಲಾದ ಶರಣರು ಬಸವನ ಘನತೆಯನ್ನು ನೆನೆನೆನೆದು ಲಿಂಗದೊಳಡಗಿದರು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಶಿವಶರಣರ ಲಿಂಗೈಕ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಈ ಸಂಪಾದನೆಯು ಪೂರ್ತಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

— ಭದ್ರಂ ಶುಭಂ ಮಂಗಳಂ —

ರಾಘವಾಂಕ ಪಂಡಿತನ ಲಿಂಗವಂತಿಕೆಯ ಐತಿಹ್ಯ.

[ಜೀವನ ಕಾಲನಿರ್ಣಯ ಸಹಿತ.]

ಲೇ.— ವೇ. ಪಂಡಿತ ಸ. ಹಾ. ಶಿವಮೂರ್ತಿ

ಇದೇ ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ— ಹರಿಹರ ಕವಿಯ ಲಿಂಗವಂತಿಕೆಯ ಐತಿಹ್ಯ—ವೆಂಬ ನಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮತಕಾಲ ವಿಚಾರವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವದರಿಂದಲೇ ರಾಘವಾಂಕಪಂಡಿತನ ಮತ ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯವೂ ಆಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಲೇಖಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾದಂತವರೊಳಗೆ ಒಬ್ಬರಾಗಿರುವ, ಮ। ರಾ। ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರು ಈ ಕೆಳಗಿರುವಂತೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಃ—

"ರಾಘವಾಂಕನಾದರೊ ಪ್ರಾಯಶಃ ಅದಕ್ಕೂ ಮೇಲೆ [ಎಂದರೆ ಹರಿಹರನು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಆ ಬಳಿಕ ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆ ಮೊದಲಾದ ತನ್ನ ಅವೆಲ್ಲ ರಗಳೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಮೇಲೆ] ಅಂದರೆ ಈಗ ಬಲ್ಲಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆತನ ಯಾವ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಾದರೂ ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಲ್ಲದುದರಿಂದ, ತನ್ನ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅವೆಲ್ಲ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆನೋ ವೀರಶೈವನಾಗಿರಬೇಕು.[೧]

ಟಿ:— ೧ ಶರಣಸಾಹಿತ್ಯ. ಸಂ-೨ ಪುಟ ೩೩೭.

ಈ ರೀತಿ ಬರೆದಿರುವುದು, ನಾವು ಮುಂದೆ ಉದಾಹರಿಸುವ ರಾಘವಾಂಕನ ಮಾತಿಗೇ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗುತ್ತಿರುವ ಕಾರಣ, ಇಷ್ಟೆಯಲ್ಲ— ರಾಘವಾಂಕನು ತನ್ನ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಅವೆಲ್ಲ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೇನೋ ವೀರಶೈವನಾಗಿರಬೇಕು— ಎಂದು ಆ ಲೇಖಕರು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ, ರಾಘವಾಂಕನ ಆ ಎಲ್ಲಾ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಅವರು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಿರುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯವೂ ಒಡನೆ ತೋರುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಅವರ ವಾದಸರಣಿಯು ಎಷ್ಟೂ ಸಾಧುವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡಲು, ನಾನು ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯನ್ನೀಗ ಎತ್ತಲೇಬೇಕಾಯಿತು.

೧ ಹರಿಹರ-ರಾಘವಾಂಕರ ಜನನವು ಮಾತ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ:

ಹರಿಹರನು ಜನ್ಮತಃ ಬ್ರಾಹಣ ಮತದವನೆಂಬುದು— ಕಾಷ್ಠದೊಳ್ ಕಷ್ಟರೂಪಿಂಬೇವಲ್ಲಿಂ ಮುನ್ನ-ಎಂಬ ರಕ್ಷಾಶತಕದ ವಾಕ್ಯದಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು ಶಿವದೀಕ್ಷೆಯಾದೊಡನೇ— ಹರಹರ ಕರ್ಮದೊಳ್ ಬಳಲದಿಂತು ಬರ್ದುಂಕಿದೆನ್ಕೈ— ಎಂಬ ಪಂಪಾಶತಕದ ಪದ್ಯದಿಂದಲೂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಘವಾಂಕನಾದರೂ ಆ ಹರಿಹರನ ಅಗ್ರಜೆಯ ಮಗನೆಂದು, ಪದ್ಮರಾಜಪುರಾಣ, ಚೆನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. [ಟೀಃ-ಇದು ನಿಜವಿದ್ದರೆ ರಾಘವಾಂಕನು, ಹರಿಹರನ ಈ ಆಪ್ತತ್ವವನ್ನು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಕೆಲವರು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ.]

ರಾಘವಾಂಕನು ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಯಾವ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತುತಿಸದೆ, ಹರಿಹರದೇವನ ತಂದೆಯಾದ ಮಹಾದೇವ ಗುರುರಾಯನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. [ಹ. ಕಾವ್ಯ. ೧-೧೧] ಹೀಗೆ ಆತನನ್ನು ಆದರಪೂರ್ವಕಸ್ತುತಿಸಿರುವುದು, ಈ ಮುಂದಿನ ಊಹೆಯನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಘವಾಂಕನ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪರಲೋಕವನ್ನೈದಿದ್ದು, ಈತನೇ ಅವರ ಪ್ರಥಮ ಪುತ್ರನಾಗಿರಬಹುದು. ಇಂತಾದರೆ ಮಾತೃವಂಶದರೇ ಚಿಂಣನಾಗಿರುವ ರಾಘವಾಂಕನನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದು, ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಸಲಹುವುದು ಸಹಜವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೆ ಮುಂದೆ ರಾಘವಾಂಗನಾದರೂ ತನ್ನ ಗುರುವೂ ಸೋದರಮಾವನೂ ಆದ ಹರಿಹರದೇವನ ತಂದೆಯನ್ನು ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಮಾತಾಮಹನಾದ ಮಹಾದೇವ

ಗುರುರಾಯನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಈ ಸ್ತುತಿಯು, ಹರಿಹರ ರಾಘವಾಂಕರ ಆ ಆಪ್ತಬಂಧುತ್ವವನ್ನೂ ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆಂಬುದು ಸ್ವೈಜವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹರಿಹರದೇವನು ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು ೧೧೨೫ ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೩ ರಕೊನೆಗೆ ಹಂಪೆಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದೊಡನೆ, ವೀರಶೈವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಆ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬರೆದು, ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು ೧೧೯೦ ರಲ್ಲಿ ಶಿವಾಧೀನವಾದನೆಂದು, ಆತನ ಸಂಬಂಧವಾದ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

೨. ರಾಘವಾಂಕನ ಜನನ ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು ೧೧೪೦ರಲ್ಲಿ

ರಾಘವಾಂಕನು ತನ್ನ ೩೦ನೇ ವಯಸ್ಸಿನ ಆಚೀಚೆ, ತನ್ನ ಮೊತ್ತಮೊದಲಿನ ಕೃತಿಯೆನಿಸುವ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯವನ್ನು[೧] ರಚಿಸಿರಬಹುದೆಂಬ ನಮ್ಮ ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳವರ ಊಹೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಭಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯವಾದರೂ ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೧೭೧ರಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದು, ಈ ಮುಂದೆ ನಾವು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ರಾಘವಾಂಕನು ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೧೪೦ ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲು, ಯಾವ ಪ್ರತ್ಯವಾಯುವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೨೫ ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಹರಿಹರನಿಗೆ, ರಾಘವಾಂಕನು ೧೫ ವರ್ಷ ಕಿರಿಯನಾಗುತ್ತಾನೆ.

೩ ರಾಘವಾಂಕನು ವೀರಶೈವನಾದುದು ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೧೫೪ರಲ್ಲಿ

ಹರಿಹರಕವಿಯು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೩ರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿದ್ದ ಆತನ ವಂಶದವರು ಮಾತ್ರ ಆ ಕೂಡಲೇ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆದ ಕಾರಣ ರಾಘವಾಂಕನನ್ನೂ ಈತನ ಮಾತಾಮಹನಾದ ಮಹಾದೇವ ಗುರುರಾಯನು ವೀರಶೈವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿಲ್ಲ. ಏಕಂದರೆ ಅಂದು ೧೩ ವರುಷದ ವಯಸ್ಸಿನವನಾಗಿದ್ದ ರಾಘವಾಂಕನಿಗೂ ಹರಿಹರನೊಡನೇ ದೀಕ್ಷೆಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಈರ್ವರಿಗೂ ಮಾಯಿದೇವ [ಮಾದರಸ] ರೇ ಗುರುಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದರು.

---

೧ ಟಿ:—೨ ಶ. ಸಾಹಿತ್ಯ. ೨, ೩೩೧.

ಅದರೆ ರಾಘವಾಂಕನು ತನ್ನ ಪ್ರಥಮ ಕಾವ್ಯವಾದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ ದಲ್ಲಿಯೇ [೧, ೧೫] ತಾನು 'ಹರೀಶ್ವರನ ವರಸುತ' ನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 'ವರಸುತ' ನೆಂದರೆ ಸಾಕಣೆಯ ಮಗನೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವೀರ ಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯಾದ ಬಳಿಕ— ಪಾಶಬದ್ಧವಾದ ಪೂರ್ವಜನ್ಮವಳಿದು ಮಂತ್ರ ಮಯವಾದ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಾವುದೆಂಬ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುಪುತ್ರರಾಗುವ ಕಾರಣ— ವೀರಶೈವರು, ತಮ್ಮ ಗುರುನಾಮದ ಮುಂದೆ, ಕರಕಮಲ ಸಂಜಾತ ಅಥವಾ ವರಕುಮಾರ— ವರಸುತನೆಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ವೀರಶೈವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ರಾಘವಾಂಕನು, ಹರಿ ಹರನು ತನಗೆ ಸೋದರಮಾವನಾಗಿದ್ದರೂ, ಭಯಭಕ್ತಿಗೆ ಸ್ಥಾನವಾದ ಗುರುದೇವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಸಲುಗೆಗೆ ತಾಣವಾದಾ ಬಂಧುತ್ವವನ್ನು ಆತನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತಪ್ಪೆಂದು ತಿಳಿದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಹಾಗಾದರೆ ರಾಘವಾಂಕನು ಲಿಂಗವಂತನಾದ ಕಾಲವಾವುದು ? ಪರಿಕಿಸೋಣ: ಉದ್ದಾಮ ಪಂಡಿತನೂ, ಶ್ರೀ ಶಿವಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆ ದಿದ್ದವನೂ, ಪ್ರಚಂಡ ಕ್ರಾಂತಿಯವನೂ ಆದ ಹರಿಹರನು, ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೩ ರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವನಾದೊಡನೆ ರಚಿಸಿದ ತನ್ನ ಪಂಪಾಶತಕದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತ, ತನ್ನ ಜನ್ಮವನ್ನಿತ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತದ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ತೆಗಳುತ್ತಿರುವುರಿಂದಲೂ, ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದಂದೇ ವೀರಶೈವನಾಗಲು ಉತ್ಕಂಠಿತನಾದಾಗ ರಚಿಸಿದ ತನ್ನ ರಕ್ಷಾಶತಕದ ೭೭ ನೇ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ—'ಭಕ್ತನೇ ಸತ್ಕುಲಜನೆಂ' ದು ನಂಬಿ ಆದರಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ತನ್ನ ವಂಶದವರನ್ನೂ ಬಹು ದಿವಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನಾಗಿ ಉಳಿಸಿರಲಾರನೆಂದರೆ, ಕನಿಷ್ಟಪಕ್ಷ ತಾನು ಲಿಂಗವಂತನಾದ ಒಂದು ವರ್ಷದೊಳಗೇ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ವೀರಶೈವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾನೆಂಬುದು ಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗಲೇ ೧೪ ವರ್ಷದವನಾದ ರಾಘವಾಂಕನಿಗೆ ಹರಿಹರನು ಶಿವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವತಃ ಕರುಣಿಸಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ರಾಘವಾಂಕನು ಲಿಂಗವಂತನಾದ ಕಾಲವೆಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೧೫೪ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆ ತರುವಾಯ ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಉಚ್ಚ ವಿದ್ಯಾವ್ಯಾಸಂಗಪರನಾಗಿರಬಹುದು.

೪ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯದ ರಚನೆಯು— ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೧೭೧ ರಲ್ಲಿ

ರಾಘವಾಂಕನ ಮೊತ್ತಮೊದಲಿನ ಕೃತಿಯೆನಿಸುವ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯವು, ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೧೭೧ ರಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆಯೆನ್ನಲು ಇಲ್ಲೊಂದು

ಕಾರಣವನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗುವುದು: ಹರಿಹರದೇವನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೭೦ ರೊಳಗೆ ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಈಗ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದೆಯಷ್ಟೆ! ಅದರ ೯ ನೆಯ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ದಾನಗುಣವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವಾಗ—

ಎಲೆ ಬಸವ ನಿನ್ನ ದಾನೋ-
ಜ್ಜ್ವಲಜಳಧಾರೆಗಳೊಳದ್ದು ವೈಗರೆದು ಕರಂ
ಬಲವಳಿದು ಕುಂದಿಸೆಡೆದರ್
ಬಲಿ ಶಿಬಿ ಜೀಮೂತವಾಹನಂ ಕರ್ಣರ್ಕಳ್ ॥ ೧ ॥
ಗುರುಬಸವ ನಿನ್ನ ಕೋಡಿಂ
ಸುರಭಿ ಕರಂ ಮೂಗುವಟ್ಟುದದು ಕಲ್ತಾಯ್ತಾ-
ಪರುಷಂ ಮರನಾದುದು ಸುರ-
ತರು ಚಿಂತೆಯ ಸಾರ್ದುದಮುಮು ಚಿಂತಾರತ್ನಂ ॥ ೨ ॥

ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿರುವ ಈ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳೊಳಗೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿರುವ ಸಮಗ್ರ ಭಾವವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು, ಈ ಕೆಳಗೆ ತೋರಿಸುವ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯದ ಪದ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದು, ತನ್ನ ಗುರುದೇವನಾದ ಹರಿಹರನ ಬಳಿಯಿರುವ ರಾಘವಾಂಕನಿಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ.

ಧರೆಯೊಳು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಭೂವರಂ ತನ್ನ ಸಾ-
ರ್ದರ ಬೇಡಿದರ ಬಯಸಿದರ ಸೋಂಕಿದರ ಬೆರಸಿ-
ದರನು ತನ್ನಂತೆ ಮಾಳ್ಪುನ್ನತಿಕೆಯನು ಕಂಡು ನಾಚಿ ಸಿಗ್ಗಾಗಿ ಸೆಡೆದು।
ಮರನಾಯ್ತು ಚಂದನಂ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥವಾಯ್ತು ಸುರ-
ತರು ಮೂಗುವಟ್ಟುದಮರರಧೇನು ಕಲ್ಲಾಯ್ತು-
ಪರುಷ ಕಟ್ಟನೆ ಕರಗಿತೆನೆಸಿದ್ಧರಸವಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಮೂಜಗದೊಳು॥
[ಹ. ಕಾವ್ಯ. ೧ ೪೩]

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರನ ಪದ್ಯದ ಭಾವವಿಷ್ಟೆಯಲ್ಲ, ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಶಬ್ದಗಳು ಸುರಭಿ [ಅಮರರಧೇನು] ಕರಂ ಮೂಗುವಟ್ಟುದು,— ಕಲ್ಲಾಯ್ತಾ ಪರುಷಂ,— ಬಲವಳಿದು ಕುಂದಿ ಸೆಡೆದರ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಹರಿಹರನ ವಾಕ್ಯಗಳೂ, ಮತ್ತು ಮೂಗುವಟ್ಟುದು+ಅಮರರಧೇನು,— ಕಲ್ಲಾಯ್ತು ಪರುಷ,— ನಾಚಿ ಸಿಗ್ಗಾಗಿ ಸೆಡೆದರ್, ಎಂಬ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯದ ರಾಘವಾಂಕನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಪದಗಳೂ, ಪ್ರಾಯಃ

ತತ್ಸಮವಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಈ ಹೋಲಿಕೆಯಿಂದ, ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆಯ (೧೧೭೦) ತರುವಾಯ [ಆಗ ೩೦ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ] ರಾಘವಾಂಕನಿಂದ ಆಗಲೆ ಈ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯವು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬುದು ಉಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಗಾವ್ಯದ ರಚನಾ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೧೭೧ ಆಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಆಗ ರಾಘವಾಂಕನ ವಯಸ್ಸು ೩೧ ಆಗುತ್ತದೆ.

೫ ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸ್ತುತಿಯಿರಬೇಕೆಂಬುದು, ಅವರೀರ್ವರಿಗೂ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಹರಿಹರ ಕವಿಯು ಪಂಪಾ ಶತಕದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅನೇಕ ಶರಣರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ, ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತೆನ್ನುವುದಾದರೆ, ಆ ಶತಕವಾಗಲೇ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೩ ರ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲೇ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ಅಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ನೆನಹು ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ! ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ಕಾವ್ಯವೂ ೧೧೫೬ ರೊಳಗೆ ಸಮಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದೆ. ಇದಂತೂ ಸಮ. ಆದರೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಐಕ್ಯವಾದ ಬಳಿಕ ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆಯು ರಚಿತವಾದ ಮೇಲೆಯೇ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ (೧೧೭೧) ಮೊದಲಾದ ಇನ್ನುಳಿದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಾಘವಾಂಕನು ರಚಿಸಿದನಲ್ಲವೇ? ಇಂತಾದರೆ ಆ ಕಾವ್ಯಗಳೊಳಗೆ ಈ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸ್ತುತಿಪದ್ಯವೇಕಿಲ್ಲ? ಎಂದು ಒಡನೇ ಕೆಲವರ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಮೇಲಿಂದಲೇ, ರಾಘವಾಂಕನು (ಹರಿಹರನೂ) ಇನ್ನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದನೆಂದು ಹಲವರ ಊಹೆ, ಅಲ್ಲಲ್ಲ— ನಿರ್ಣಯವೆಂದರೂ ಸರಿಯೆ.

ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಖಂಡಿತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಂತು—

ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಗ್ರಂಥದ ಆದಿಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸುವ ನಿಯಮವು [ಪದ್ಧತಿಯು] ತೆಲಗು ಬಸವಪುರಾಣದ ಸೋಮನಾಥನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ, ಕನ್ನಡದ ಭೀಮಕವಿಯ ಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು, ಉಳಿದ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು ಬಲವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಒಟ್ಟು ತೆಲಗು ಬಸವಪುರಾಣಕಾರನಿಂದ ಈ ನಿಯಮವು ಹುಟ್ಟಿದೆ, ಬೆಳೆದಿದೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲಿನ ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕರಿಂದಲ್ಲ. ಇಂತೆದುದರಿಂದೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅನಾದಾರವಿತ್ತೆಂದಲ್ಲ; ಸರ್ವೋತ್ತರ ಆದರವಿತ್ತೆಂದು ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆಯಿಂದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗು

ತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವೀರಶೈವರ ಆದಿ ಕವಿಗಳಾದ ಅವರೀರ್ವರಿಗೆ, ಯಾರಾದರೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಹಾಗೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದು ಕಾಣುವದಂತೂ ಅಸಂಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದ ಯಾವ ಶಿವಶರಣರನ್ನೂ ಗ್ರಂಥದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಸ್ತುತಿಸಿಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಯಾವುದೇ ಶಿವಶರಣರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಂಕುರಿಸಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ರಾಘವಾಂಕನು ತನ್ನ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚಾರಿತ್ರದ (೮, ೯೫) ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ— "ವೀರಜಗದೇವನಿಂ ಭೂಪ ಬಿಜ್ಜಳನಳಿದಂ" ಎಂದೂ, ಮತ್ತು ಅದೇ ಚಾರಿತ್ರದ (೯, ೩೮) ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮನು ಸೊನ್ನಲಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದನೆಂದು ತಿಳಿಸುವಾಗ— "ಬಸವರಾಜನು (ನ?) ಜಾನಿಸುತೊಂದು ಜಂಗಮಾಕಾರವಿಡಿದಿಹ ಮುಕ್ತಾಂತ ನೋಡಬಂದನು ಸೊನ್ನಲಿಗಪುರಕೆ" ಎಂದೂ ಹೇಳಿರಬೇಕಾದರೆ, ಶ್ರೀ ಬಸವರಾಜಾದಿಗಳ ಜೀವನ ವಿಚಾರವು ರಾಘವಾಂಕನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದೆನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಈ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲೇ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸ್ತುತಿಯಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಈ ಮೇಲಿರುವ ನಮ್ಮ ಊಹೆಯೇ ಸತ್ಯವಾದ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಚರಿತ್ರೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂಬುದಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ರಾಘವಾಂಕನಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದಾಗಲಿ ಒಪ್ಪಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ರಾಘವಾಂಕನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ್ಗೇ ಲಿಂಗವಂತನಾಗಿ ಆಗಲೇ ೧೮ ವರ್ಷಗಳು ಗತಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸ

ಟಿ. ೧. ಆದರೆ ಮ. ರಾ. ಗೋವಿಂದಪ್ಪೈಗಳವರು— 'ಬಸವರಾಜದೇವ ಮೊದಲಾದ ಆ ರಗಳೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೇನೋ ರಾಘವಾಂಕನು ಲಿಂಗವಂತನಾಗಿರಬಹುದು.' ಎಂಬ ಮಾತು ಎಷ್ಟೂ ಒಪ್ಪಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಬಸವರಾಜದೇವರರಗಳೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಹರಿಹರನು ಮೊದಲೇ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನೆಂದು ಅದೇ ಲೇಖಕರೇ ಅದೇ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ. ಅಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸುವವರೆಗೂ ಆವೇಶವುಳ್ಳ ಭಕ್ತಕುಲತಿಲಕನಾದ ಹರಿಹರ ಕವಿರಾಜನು, ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾದ, ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಅಧೀನಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿದ್ದೂ ಆಪ್ತಬಂಧುವೂ ಆಗಿದ್ದ ರಾಘವಾಂಕನನ್ನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನಾಗಿಯೇ ಉಳಿಸಿದ್ದನೆಂಬು ತೀರಾ ಅಸಂಬದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವು ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧ ಪಡುವುದಿಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ಹರಿಹರ ರಾಘವಾಂಕರು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಂಥದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶಿವನನ್ನೂ, ತಮ್ಮ ಗುರುಪುಂಗವರನ್ನೂ ನುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಮುಂದೆ ಕಾಳಿದಾಸಾದಿಗಳು ಕೇವಲ ಶೈವರಿದ್ದು, ಹೆಸರಾಂತ ಕವಿಗಳೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಒಂದೋಂದು ಗುಣವು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಲೆಂಬ ಉದ್ದಿಶ್ಯ, ತಾವೂ ಕವಿಗಳಾದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ರಾಘವಾಂಕನಂತೂ ಆ ಕವಿಗಳು— "ಮನವಚನಕಾಯದೊಳಗೊಮ್ಮೆಯುಂ ಭಾಳಲೋಚನನಲ್ಲದೆ ಪೊಗಳದ"ವರೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವರ ಪದಯುಗಕ್ಕೆ ನುತಿಸೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಒಟ್ಟು ಕಾಳಿದಾಸಾದಿಗಳು ಕೇವಲ ಶೈವರಾಗಿ, ಕವಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ಕವಿತ್ವ ಮೋಹದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಬಾಯ್ತುಂಬ ಬಂಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಶೈವರೆಂಬುದೇ ಕಾರಣವಲ್ಲ.

ಈ ಕಾಳಿದಾಸಾದಿಗಳು ಕೇವಲ ಶೈವರೆನ್ನುವಲ್ಲಿ ಆಕ್ಷೇಪ.

ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ—ಕಾಳಿದಾಸಾದಿ ಕವಿಗಳು ಕೇವಲ ಶೈವರಿದ್ದರೇ? ಎಂಬ ವಾದ ವಿಚಾರವನೆತ್ತುವುದು, ವಿಷಯಾಂತರವಾಗುತ್ತದೆಂದು ವಾಚಕರೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಮ। ರಾ। ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳವರು ಹರಿಹರ ರಾಘವಾಂಕರ ಕಾಲ ವಿಚಾರವೆಂಬ ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲೇ, ಈ ವಿಚಾರವನ್ನೆತ್ತಿ, ಬಸವೇಶ್ವರ, ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕಾದಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸುವ ಆ ಕಾಳಿದಾಸಾದಿ ಕವಿಗಳು ಕೇವಲ ಶೈವರಲ್ಲವೆಂದು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ, ಶಿವಭಕ್ತರಲ್ಲದವರ ಹೆಸರನ್ನೂ ಎತ್ತದ ಬಸವೇಶ್ವರಾದಿಗಳು ಮಿಶ್ರಪೂಜಕರಾದ ಆ ಕಾಳಿದಾಸಾದಿಗಳನ್ನು ಅದೆಂತು ಸ್ತುತಿಸಿದರು ? ಎಂಬ ಸಂಶಯವೊಂದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದುಕಾರಣ ಈ ವಿಚಾರವು ಇದೇ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕುದೆಂದು ಇನ್ನುಮೇಲೆ ವಾಚಕರೇ ಅನುಮತಿಸಬಹುದು.

ಮ। ರಾ। ಗೋವಿಂದಪೈಯವರು, ಕಾಳಿದಾಸಾದಿಗಳು ಮಿಶ್ರಪೂಜಕರೆಂದು ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಕೊಟ್ಟು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿರುವ ಅವರ ಬರಹವು ಈ ರೀತಿಯಿದೆ.

"ರಘುವಂಶದಲ್ಲಿ (೧೦, ೧೬—೩೨)

ನಮೋವಿಶ್ವಸೃಜೇ ಪೂರ್ವಂ ವಿಶ್ವಂ ತದನುಬಿಭ್ರತೇ ।
ಅಥ ವಿಶ್ವಸ್ಯಸಂಹರ್ತ್ರೇತುಭ್ಯಂ ತ್ರೇಧಾ ಸ್ಥಿತಾತ್ಮನೇ ॥೧೬॥

ಎಂದು ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ ಕಾಲಿದಾಸನೂ

ಕೈಲಾಸೇಕೃತ್ತಿವಾಸಾವಿಹರತಿ ವಿರಹತ್ರಾಸದೇಹೋಢಕಾಂತಃ
ಶ್ರಾಂತಃ ಶೇತೇ ಮಹಾಹಾವಧಿ ಜಲಧಿವಿನಾಥಧದ್ಮನಾಪದ್ಮನಾಭಃ ।
ಯೋಗೋದ್ಯೋಗೈಕತಾನೋಗಮಯತಿ ಸಕಲಂ ವಾಸರಂಸ್ವಂ ಸ್ವಯಂಭೂ
ರ್ಭೂರಿತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚಿಂತಾಭೃತಿ ಭುವನವಿಭೌ ಯತ್ರಭಾಸ್ವಾನ್ ಸವೋ
ವ್ಯಾತ್ ॥

ಎಂದು ಸೂರ್ಯಶತಕದಲ್ಲಿ (ಪದ್ಯ ೮೮; ೯೧; ೯೨; ೯೩; ೯೯) ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ ಮಯೂರನೂ ಕೇವಲ ಶೈವರೇ ಎಂದಾದರೂ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ."

೬ —ಈ ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ವಿನಂತಿ.

ಆಕ್ಷೇಪಕರು ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ರಘುವಂಶದ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ, ಕಾಳಿದಾಸನೇ ಸ್ವತಃ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲು ಹೊರಟಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅದೇ ಪದ್ಯದಮೇಲಿರುವ 'ಪ್ರಣಿಪತ್ಯಸುರಾಸ್ತಸ್ಮೈ' ಎಂಬ ಪದ್ಯವನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡರೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸ್ವಕಾರ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ಬಂದಿರುವಾ ದೇವತೆಗಳು ಹಾಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದರೆಂದು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲುಕ್ತವಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಯನ್ನೇ ಕವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆಯೇ ತಾರಕಾಸುರನಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ ಅದೇ ದೇವತೆಗಳು (ಕುಮಾರಸಂಭವ ೨, ೪-೧೬) ಮೇಲೆ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದಂತೆಯೇ, ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾರ್ಯದಿಚ್ಛೆಗೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕಾಳಿದಾಸನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕಾಳಿದಾಸನು ಚತುರ್ಮುಖನ ಉಪಾಸಕನೂ ಆಗಿದ್ದನೆಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಲೇ? ಎಂದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಭಾರತದ ಕವಿಸಮ್ರಾಟನಾದ ಕಾಳಿದಾಸನೂ ಕೂಡಾ ದೇವನಾರೆಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಗ್ರಾಮ್ಯಜನದಂತೆ ಹೀಗೆ ಕಂಡ ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಕೈಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದನೆಂದರೆ ಪರಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಾಗಬಹುದು. ಆದರೂ ನೈಜವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದೂ ಒಪ್ಪಿತವಾಗಬಹುದಿತ್ತು.

ಹಿಂದೂ ದೇಶದವರಿಗೆ ಮಿಕ್ಕಿನ ಆರಾಧ್ಯದೇವತೆಗಳೆಂದರೆ:—ಹರಿ, ಹರರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಕಾಳಿದಾಸನು ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬನ ಭಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಆತನ ಪದ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ಅರಿಯೋಣ.

ಕಾಳಿದಾಸನ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ 'ತತ್ತ್ವ' ಸಂಬಂಧವಾದ ರಹಸ್ಯವು ಮಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಬಹು ಗಂಭೀರವಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಥಟ್ಟನೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮತಾಭಿಮಾನದವರ ವಾದವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಸಂಕುಚಿತ ಹೃದಯದ ಕವಿಯಲ್ಲ. ಶ್ರದ್ಧಾಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಾಳಿದಾಸನು ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಭವಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಕುಮಾರಸಂಭವದಲ್ಲಿ (೭, ೪೪) ಸ್ವತಃ ಕಾಳಿದಾಸನೇ ಹರಿಹರ ಬ್ರಹ್ಮರ ವಿಷಯವಾಗಿ—

ಏಕೈವ ಮೂರ್ತಿರ್ಬಿಭಿದೇ ತ್ರಿಧಾಸಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮೇಷಾಂ ಪ್ರಥಮಾವರತ್ವಂ ।
ವಿಷ್ಣೋರ್ಹರಸ್ತಸ್ಯ ಹರಿಃಕದಾಚಿದ್ವೇಧಾಸ್ತಯೋಸ್ತಾವಪಿ ಧಾತುರಾದ್ಯೌ ॥

ಎಂದರೆ—'ಹರಿಹರ ಬ್ರಹ್ಮರೊಳಗೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಕನಿಷ್ಠ ಭಾವವು, ಮೂವರೊಳಗೆ ಯಾವೊಬ್ಬರಿಗಾದರೂ, ಒಂದೊಂದು ಸಾರೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯದಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಮೂರ್ತಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಭಿನ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮೂಲತತ್ತ್ವ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. (ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ವೀರಶೈವ ಶಾಸ್ತ್ರ (ಆಗಮ)ದಲ್ಲಿಯೂ ಉಂಟು.) ಆದರೂ ವಿಶೇಷ ವಿಧಾಯಕ ಶಾಸ್ತ್ರರೀತ್ಯಾ, ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ—

ಹರಿರ್ಯಥೈಕಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ ಸ್ಮೃತೋ
ಮಹೇಶ್ವರಸ್ತ್ರ್ಯಂಬಕ ಏವ ನಾಪರಃ । (ರಘುವಂಶ. ೩)

ಎಂದು ದೇವೇಂದ್ರನ ಮುಖಾಂತರ ದೃಷ್ಟಾಂತಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವತಃ ಸೇರಿಸಿ [ಈ ದೃಷ್ಟಾಂತವು ಮೂಲ ಕಥೆಯೊಳಗಿಲ್ಲ] ಕಾಳಿದಾಸನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪದ್ಯದ ಅರ್ಥವಿಂತು:—"ಹರಿಯೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪದವಾಚ್ಯನು, ಶಿವನೇ ಮಹೇಶ್ವರ ಪದವಾಚ್ಯನು ಆಗುತ್ತಾರೆ; ಅನ್ಯರಲ್ಲ. ಎಂದು, ಮತ್ತು ಕುಮಾರಸಂಭವ ಕಾವ್ಯದ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ (೨ ೫೮)

ಸಹಿದೇವಃ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಸ್ತಮಃಪಾರೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಮ್ ।
ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರಭಾವರ್ದ್ಧಿರ್ನಮಯಾ ನಚ ವಿಷ್ಣುನಾ ॥

[ತಾರಕನಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿ ಶರಣಾಗತರಾಗಿರುವ ಆ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.] ಇದರ ಅರ್ಥ— "ಆ ನೀಲಲೋಹಿತ (ಶಿವ)ನು ತಮೋಮಯವಾದ ಅವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ,[೧] ಎಂದರೆ ಹೇಳಲಸದಳವಾದ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಇರುತಿಹನು. ಆದುದರಿಂದ (ನಾವೆಲ್ಲಾ ಅವನ-ಮಾಯಾ-ಅವಿದ್ಯಾಧೀನರಾದುದರಿಂದ, ಎಂದು ಭಾವ) ನನ್ನಿಂದಲಿರಲಿ, ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದಲೂ ಶುದ್ಧ ವಿದ್ಯಾಸ್ವರೂಪನಾದ ಆತನ ಮಹಿಮಾಸಂಪತ್ತು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ." ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನೆನ್ನುವಲ್ಲಿ ಕಾಳಿದಾಸನು, ಬ್ರಹ್ಮನಗಿಂತಲೂ ವಿಷ್ಣುವು ಶ್ರೇಷ್ಠತರನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಅವರೀರ್ವರಗಿಂತಲೂ ಶಿವನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮನೆಂದು ನಂಬಿದ್ದಾನೆ. ಅಂತೆಯೇ ಕಾಳಿದಾಸನು ತನ್ನ ಯಾವ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ, ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ, ನಾಂದೀಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರರ ಹೊರತು, ಉಳಿದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಶ್ಲೇಷೆಯಿಂದಲಾದರೂ ಸ್ತುತಿಸಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕಾಳಿದಾಸನು ಕೇವಲ ಶೈವನೆಂದೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಹರಿಹರ ಕವಿಯು—

ಅವರೊಳಗೆ ಸಜ್ಜನರ್ ಶಿವಭಕ್ತಿಕಾಮಿಗಳ್
ಶಿವಭಕ್ತರುತ್ತಮರ್ ಶಂಕರಪ್ರೇಮಿಗಳ್
ಎನಿಪಬಾಣಂ ಕಾಳಿದಾಸನುಂ......

(ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳು ಭಾಗ ೫ ಪುಟ ೧)

ಎಂದೂ ಮತ್ತು, ರಾಘವಾಂಕನು—

ಮನವಚನ ಕಾಯದೊಳಗೊಮ್ಮೆಯುಂ ಫಾಲಲೋ-,
ಚನನಲ್ಲದೆ ಪೊಗಳದ+ಉದ್ಭಟಯ್ಯನ ಮಯೂ-
ರನ ಕಾಳಿದಾಸನ ಹಲಾಯುಧನ ಕೇಶಿರಾಜನ ಮಲುಹಣನ ಬಾಣನ ।

ಟಿ. ೧. ಆದುದರಿಂದಲೇ 'ಶಿವ'ನೆಂಬುದು ಅವನ ಪ್ರಧಾನ ನಾಮವಾಗಿದ್ದು, ಉಳಿದ ನಾಮಗಳೆಲ್ಲ ಗೌಣವಾಗಿವೆ. ಶಿವ ಶಬ್ದವು—'ಉಶ'—ಕಾಂತೌ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಧಾತುವಿನಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ.

ವಿಸುತಭೋಜನ ಭಲ್ಲಟನ ಭಾರವಿಯ ಪದವ
ನೆನೆದು ಒಲಗೋಡು ತೊಡಗಿದೆಸೀ ಮಹಾಕೃತಿಯ
ನೆನಗೆ ನೆರವಾಗಿ ನಡಸುಗೆ ರಸಂಗುಡುಗೆ ತಿರ್ದುಗೆ ಸುನಿರ್ವಿಘ್ನದಿಂದ ॥
(ಹ. ಕಾವ್ಯ ೧, ೧೪)

ಎಂದೂ, ಅಲ್ಲದೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು—

ಎನಗಾರು ಇಲ್ಲ, ಎನಗಾರು ಇಲ್ಲವೆಂಬರು
ಬಾಣನವ ನಾನು, ಮಯೂರನವ ನಾನು, ಕಾಳಿದಾಸನವ ನಾನು
ಕಕ್ಕಯ್ಯ ಪಿರಿಯಯ್ಯ, ಚಿಕ್ಕಯ್ಯ ಚೆನ್ನಯ್ಯ—
ಎತ್ತಿ ಮುದ್ದಾಡಿದರೆನ್ನ ಕೂಡಲಸಂಗಯ್ಯ.
(ಬ. ವ. ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರ ಪ್ರತಿ ಪು. ೫೨ ವ. ೧೦೨)

ಎಂದು ಮಂತ್ರಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಕೇವಲ ಶೈವರಿದ್ದ ರೆಂಬ ಔಚಿತ್ಯವಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೮೦ ನೆಯ ಮರಡೀಪುರದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿರುವ ಬಸವಂಣ ಸಿದ್ಧರಾಮ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಶಿವ ಭಕ್ತರ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲೇ ಬಾಣ ಮಯೂರ* ಕಾಳಿದಾಸರ ಹೆಸರುಗಳಿ

---

* ಟೀಪು:- ಮಯೂರ ಕವಿಯ ವಿಚಾರವು 'ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳು ಭಾಗ ೩'ರಲ್ಲಿರುವ ಬಾಣನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ಬಂದಿದೆ—ಕಂಧಾರ ಪಟ್ಟಣದ ನಂದ ರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಯೂರನಿಗೆ ಚರ್ಮರೋಗವಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ನಾಳೆಯ ಓಕುಳಿಯಾಟದಲ್ಲಿ ಆ ರಾಜನು ನೋಡುವನೆಂಬ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸೂರ್ಯನನ್ನು, ಆ ಸೂರ್ಯಶತಕ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಒಲಿಸಿಕೊಂಡು ಅಂದ ವಾದ ಮೈಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ಮರುದಿನ ನಂದರಾಜನು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಚರ್ಮರೋಗವಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಿದ ಬಾಣ ಕಾಳಿದಾಸಾದಿಗಳನ್ನು ಕರೆಸಿ ಕೇಳಲಾಗಿ, ಮೊದಲು ತನಗೆ ಚರ್ಮರೋಗವಿದ್ದುದು ನಿಜವೆಂದು ಮಯೂ ರನೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅದು ಹೋಗಿ ಅಂದವಾದ ಪರಿಯನ್ನೂ ಹೇಳಿದನು. ಬಾಣ ನಾಗ ಸೂರ್ಯನಾ ವರದಾನವನ್ನು ಹಂಗಿಸಿದನು. ನಂದರಾಜನು—ಅದೊಡೇನಿಂ ತಿದಂ ಮಾಳ್ಪರಾರ್? ವಾದಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನಿಂ ಪಡೆವುದೊಂದು ಅರಿದು-ಎನಲು ನೃಪನ ಕರುಣಾತಿಶಯವುಳ್ಳ ಬಾಣನಾಗ—ಮುನ್ನುಳ್ಳುದಂ ಪಡೆದನಿಲ್ಲಿ ತಾಂ ಪೊಸತೇನು? ಬಿನ್ನಣಮದೇಕೆ ಮಿಗಿಲಂ ಪಡೆವೆನ್ ಅರಿದೇನು?—ಎಂಬ ಶಿವ ಭಕ್ತಿಯ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೈಯೊಂದನ್ನು ಕಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂಡಲೇ ಶಿವನಿಂದ ಮರಳಿ ಪಡೆದು, ಕೈಯಿಲ್ಲದವರ್ಗೆಯುಂ ಕೊಡಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ನಂದ ರಾಜನಾಗ ಕೌತುಕಪಟ್ಟು ಬಾಣಕವಿಯನ್ನು ಮೆರೆಯಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದ ರಿಂದ ಬಳಿಕ ಮಯೂರನೂ ಕೂಡಾ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಕೈಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ಶಾಸನಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವಭಕ್ತಪುಂಗವರಲ್ಲಿ ಗಣಿಸುತ್ತಿ ದ್ದಿಲ್ಲ. ಬಸವೇಶ್ವರಾದಿಗಳೂ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಹೊಗಳುತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ರುತ್ತವೆಂದು ಆ ಆಕ್ಷೇಪಕರೇ ಅದೇ ಲೇಖನದ ೩೧೫[೫] ನೆ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಶಿವಭಕ್ತರೆಂದು ಸ್ವತಃ ಬರೆದೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದಲೂ ಕಾಳಿದಾಸಾದಿಗಳು ಕೇವಲ ಶೈವರಿದ್ದರೆಂದು ದೃಢವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಹರಿಹರ, ಬಸವೇಶ್ವರ, ರಾಘವಾಂಕರೂ, ಇವರ ತರುವಾಯದ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳೂ, ಕಾಳಿದಾಸ ಬಾಣ ಮಯೂರ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೭ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಲಿಂಗವಂತಿಕೆ.

ರಾಘವಾಂಕನ ಕೃತಿಗಳೊಳಗೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯವೇ ಮೊದಲನೆಯದೆಂದು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೂ ವಿವಾದವಾಗದಂತಿದೆ. ರಾಘವಾಂಕನ ಆರು ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ, ಸೋಮನಾಥ ಚಾರಿತ್ರ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚಾರಿತ್ರ ಇವು ಮೂರು ಮಾತ್ರ ಈಗ ಅಚ್ಚಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವೆರಡು ಚಾರಿತ್ರಗಳು, ವೀರಶೈವರಾದ ಆದಯ್ಯ-ಸಿದ್ಧರಾಮರನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದಲೂ ಅದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆಯಾದುದರಿಂದ, ಅದನು ಪುನಃ ಇಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ಸಿದ್ಧರಾಮಚಾರಿತ್ರದ ವಿಮರ್ಶೆಯುಳ್ಳ ಲೇಖನವೊಂದನ್ನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೊಡುವೆವು.

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯವು ಆ ಎರಡು ಚಾರಿತ್ರಗಳಂತೆ ವೀರಶೈವ ಮತಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೂ ಸಂಬಂಧವಾದುದಲ್ಲ. ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಶೈವಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿದೆ. ಕಾರಣ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾವರಣದಲ್ಲಿಯ ಶಬ್ದಗಳು, ಭವಿ — ಭಕ್ತ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳೂ ಬರಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕವಿಯ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಅವು ಕೆಲವಡೆ ಸುಳಿದು ಮೂಡಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆ, ರಾಘವಾಂಕನ ಲಿಂಗವಂತಿಕೆಯು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು.

ಗ್ರಂಥದ ಆದಿಯ ಮಂಗಳ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುವಾದ ಹರಿಹರದೇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಸ್ತುತಿಯು ಈ ರೀತಿಯಿದೆ.—

---

[೫]— ಶರಣಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ ೨

ಆ ಮಹಾದೇವರುದರದೊಳು ಗುರುಭಕ್ತಿ ನಿ-
ಷ್ಕಾಮವರಿವಾಚಾರ ನೀತಿ ದಯೆ ಜಂಗಮ
ಪ್ರೇಮ ಶಮೆ ದಯೆ ಶಾಂತಿ ದಾಂತಿ ಸತ್ಯವುದಾರ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯೇಕನಿಷ್ಠೆ।
ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಕಳಾಪ್ರೌಢಿ ಸದ್ಗುಣ
ಸ್ತೋಮವೆಲ್ಲಂ ನೆರೆದು ರೂಪಾದುದೆನಿಸುವ ಮ-
ಹಾಮಹಿಮ ಹಂಪೆಯ ಹರೀಶ್ವರನ ಮೂರ್ತಿನೆಲಸಿಕೆ ನನ್ನ ಚಿತ್ತದೊಳಗೆ॥
(ಹ. ಕಾವ್ಯ ೧, ೧೨.)

ಈ ಪದ್ಯವು ಆತನ ಎಲ್ಲಾ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ, ಹರಿಹರನು ಜಂಗಮ ಪ್ರೇಮವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನೆಂದು, ರಾಘವಾಂಕನು ತನ್ನೀಮೊದಲಿನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲೇ ಬಂಣಿಸಬೇಕಾದರೆ, ರಾಘವಾಂಕನಾಗ ಲಿಂಗವಂತನಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮಾತು ಮೊದಲೇ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಈ ಪದ್ಯವು ಕೇವಲ ವರ್ಣನಾತ್ಮವಾಗಿರದೆ, ಸತ್ಯವಾದ ಗುರುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇಂತೆಂಬುದರಿಂದಲೇ ಆ ಮುಂದೆ ೧೫ ನೇ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನು — 'ಹರೀಶ್ವರನ ವರಸುತ' ನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದೂ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. (ಈ ವರಸುತ ಶಬ್ದದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮೊದಲೇ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.) ಅದೇ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ—'ಕೃತಿಗೆ ಪಾಲಕರು ಶಿವಭಕ್ತರ್ಕಳು' ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದನು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪೊಗಳುವಾಗ ಕವಿಯು—

ಕುಡಿವ ಪಾದೋದಕಂ-ಪನ್ನೀರ ಪಾನವಾ
ದಡೆ, ಧರಿಸುವ ಪ್ರಸಾದಂ-ಸುಧಾಪಿಂಡವಾ
ದಡೆ, ಬಿಡುವರಾರೆನಿಪ್ಪಂತೆ, ಜನದಿಹಪರಕೆ ಸೊಗಸುಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವು॥
(ಹ. ಕಾ. ಸಂಗ್ರಹ ೭, ೧೫)

ಇಲ್ಲಿ ರಾಘವಾಂಕನು ವೀರಶೈವರ ಅಷ್ಟಾವರಣದೊಳಗಣ ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನೀರು ಅನ್ನವೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಆ ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದಗಳಂತೆ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವಾದರೂ ಜನದಿಹಪರಕೆ ಸುಖದಾಯಕವೆನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಹೊಲೆಯ ವೀರಬಾಹುಕನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿವಂದು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಿಗೆ ವೀರಬಾಹುಕನೆಂದ ಮಾತು.

ಎಲವೊ ನೀ...ಮುನಿಮತೋಚಿತ ಶಿವಾರ್ಚಕನಾದಡೆ
ಹೊಲಸಿನಟ್ಟುಳಿಗೆ ಕೊಕ್ಕರಿಸದಿಹೆ ಮುನ್ನ ಭವಿ
ನಿಳಯದೊಳು ತಲೆ ಮುಟ್ಟಿ ದುಡಿದಗಾವದಿಯೈಸೆ ?

(ಹ. ಕಾ. ಸಂ. ೭, ೪೪)

ಇಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರು ಮಾತ್ರ ಇತರ ಮತೀಯರಿಗೆನ್ನುವ 'ಭವಿ' ಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ—

ಅನೃತವರಿಯದ ಹೊಲೆಯನಂ ನೆನೆಯೆ ಪುಣ್ಯಮೆಂ
ದೆನೆ ಸೂರ್ಯಕುಲಜ ಕಲಿದಾನಿ ಸತ್ಯಂ ವಸಿ
ಷ್ಠನ ಶಿಷ್ಯನಧಿಕಶೈವಂ ಕಾಶಿಯೊಳ್ ಮೆರೆವ ವೇದ ಪ್ರಮಾಣ ಪುರುಷ ।
ಘನನೃಪ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನೆಂದಡಾತನಂ ಪೊಗಳ್ದು
ಜನ ಬದುಕಬೇಕೆಂದು ಕಾವ್ಯಮುಖದಿಂ ಪೇಳ್ದ-
ನನಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕವಿ ರಾಘವಾಂಕಂ ಮಹಾಲಿಂಗ ಭಕ್ತರ ಭಕ್ತನು ॥

(ಹ. ಕಾ. ಸಂ. ೨೩)

ಇದರಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಸೂರ್ಯಕುಲಜನೆಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಸಂಶಯಕ್ಕೆಡೆಯಾಗಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು, ಆ ಮುಂದೆಯೇ ಅವನು 'ವಶಿಷ್ಠನ ಶಿಷ್ಯನಧಿಕಶೈವ'ನೆಂದು ಒತ್ತಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ, 'ಕವಿರಾಘವಾಂಕಂ ಮಹಾಲಿಂಗ ಭಕ್ತರ ಭಕ್ತನು' ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಮಹಾಲಿಂಗ ಶಬ್ದವು ವಿಚಾರಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ವೀರಶೈವನಾದವನು ಶಿವಸಂಬಂಧವಾದ ಒಂದೊಂದು ನೇಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಆ ನೇಮಾನುಸಾರ ಮಹಾಲಿಂಗವೀರ, ಮಹಾಲಿಂಗಮೋಹಿ, ಮಹಾಲಿಂಗಭಕ್ತ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಕಿತಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂದು ಆ ಆ ಲಕ್ಷಣಪೂರ್ವಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ.

ಮಹಾಲಿಂಗಭಕ್ತನ ಲಕ್ಷಣವಿಂತು —

ಸ ಮಹಾಲಿಂಗಭಕ್ತಃ ಸ್ಯಾದನ್ಯಭಕ್ತಿವಿವರ್ಜಿತಃ ।
ತ್ಯಜೇತ್ ಸಂಸರ್ಗಮನ್ಯೇಷಾಂ ಸಹವಾಸಾದಿಕಂ ತ್ಯಜೇತ್ ॥

(ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಗಮ ಪಟಲ ೮, ಪದ್ಯ ೭೬)

ಈ ಪದ್ಯದ ಭಾವಃ- "ಶಿವನ ಹೊರತು ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ಳ್ಳವನಾಗದವನೇ ಮಹಾಲಿಂಗಭಕ್ತನೆನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅನ್ಯೇಷಾಂ ನಾವು ಮಹಾಲಿಂಗಭಕ್ತೇತರಾಣಾಂ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ ಮಹಾಲಿಂಗ ಭಕ್ತನಾದವನು ಮಹಾಲಿಂಗಭಕ್ತರಾದವರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾಡತ ಕ್ಕದು."

ಈ ಲಕ್ಷಣವೆಲ್ಲದು ರಾಘವಾಂಕನ ಈ ಕೆಳಗಿರುವ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿದೆ.

ಎನಿತು ಸಿರಿ ಸಾರ್ವೊಡಂ ಸಾರಿ ಮಾಣ್ದೊಡೆ ನಿತ್ಯ
ವನು ಪಡೆವೊಡಂ ಸಾವೊಡಂ, ಮೆಚ್ಚಿ ಹಂಪೆಯರ
ಸನ ಪೊಗಳ್ವ ನಾಲಿಗೆಯೊಳನ್ಯದೈವವೆ ಭವಿಗಳಂ ಕೀರ್ತಿಸಿದೆನಾದೊಡೆ।
ಮನಸಿಜಾರಿಯ ಭಕ್ತನಲ್ಲ ತಾನೆನಿಪ ಬಿರು
ದಿನ ಕವಿಯೆನಿಪ್ಪ ಹಂಪೆಯ ರಾಘವಾಂಕನೊ
ಯ್ಯನೆ ಪೇಳ್ದನೆಂಬಾಗಳೀಕೃತಿಯುನಾವಸಜ್ಜನರು ಕೊಂಡಾಡದಿಹರು ॥
(ಹ. ಕಾ. ೧, ೩೨)

ಮತ್ತು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ವೀರಶೈವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಕ್ಕುದಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ, ರಾಘವಾಂಕನ ಲಿಂಗವಂತಿಕೆಯು ಕಾಳಿದಾಸನ ಉಪಮಾನದಷ್ಟು ಸಹಜವಾಗಿ ಮನಂಬುಗುವಂತಿದೆ. ಅಥವಾ ತಿಳಿನೀ ರಿನೊಳಗಿರುವ ತೊಳಪ ವಸ್ತುವಿನಂತೆ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ.

ಇಂತು ರಾಘವಾಂಕನು ತನ್ನ ಮೊತ್ತಮೊದಲಿನ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ ದಲ್ಲಿಯೇ ಲಿಂಗವಂತನಿದ್ದನೆಂಬುದು ಅತಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಿರುವಾಗ "ಅವೆಲ್ಲಾ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದಮೇಲೇನೋ (ರಾಘವಾಂಕನು) ವೀರ ಶೈವನಾಗಿರಬೇಕು" ಎಂಬ ಆಕ್ಷೇಪಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, ಎಷ್ಟೂ ಸಾಧುವೂ ಸತ್ಯವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಇದುವರೆಗಿನ ವಿಚಾರದೊಡನೆ ನಮ್ಮ ವಿನಂ ತಿಯಿದೆ.

ಸಾರಾಂಶವೆಂದರೆ ರಾಘವಾಂಕನು ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೧೪೦ ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ೧೧೫೪ ರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ೧೧೭೧ ರಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮೊದಲು ಬರೆದನೆಂಬೂ ಮತ್ತೂ ರಾಘ ವಾಂಕನು ನುತಿಸಿರುವ ಕಾಳಿದಾಸಾದಿ ಕವಿಗಳು ಕೇವಲ ಶೈವರೆಂದೂ ಇದುವರೆಗಿನ ಲೇಖದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಆ ಮುಂದೆ ರಾಘವಾಂಕನು

ಉಳಿದ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬರೆದು ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೧೯೦ ರೊಳಗೇ ಬೇಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಶಿವೈಕ್ಯನಾದನು. ಒಟ್ಟು ರಾಘವಾಂಕನು ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೧೪೦ ರಿಂದ ೧೧೯೦ ರವರೆಗೆಂದರೆ, ೫೦ ವರ್ಷ ಜೀವಿಸಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳದೆ ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಮುಗಿಸಲಾಗದು.

೮ ಹರಿಹರ ಕವಿಯ ನಾಮದ ನಿರ್ವಚನ.

ಹರಿಹರ ಕವಿಯ 'ಹರಿಹರ' ಎಂಬ ನಾಮವು ಹರಿ, ಹರರ ಸಮತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆಂದು ನಮ್ಮ ಮ। ರಾ। ಗೋವಿಂದಪೈಗಳವರೂ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಆ ಹರಿಹರದೇವಕವಿಯ ಈ ಮುಂದಿನ ಪಂಪಾಶತಕದ ಪದ್ಯದಿಂದಲೇ ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ.

ಹರಿನಯ ನಾರ್ಚಿತಾಂಘ್ರಿಯುಗಳಂ ಹರಿದೇಹನಿಳಾಯ ಭೂಷಣಂ
ಹರಿಹರನೆಂದು ನಿನ್ನ ನಿಜಕೀರ್ತನೆಯಂ ಶರಣಾಳಿಕೂಡಿ ಡಂ- ।
ಗುರಿಸುತ್ತೆ ಸತ್ಯಮಂ ನುಡಿಯೆ ಸೇರದ ಶಾಪಹತರ್ಗೆ ನಿಂದೆಯಂ
ತಿರೆ ಸಲ್ಲುತಿರ್ಪುದಿಂತಿವರ ಪಾಪಮಿದಚ್ಚರಿ ಹಂಪೆಯಾಳ್ದನೇ ॥
(ಪಂ. ಶ. ಪದ್ಯ ೯೫)

ಇದರ ವಿವರಣೆಃ— ಇದರಮೇಲಿನ ೯೪ ನೆ ಪದ್ಯವನ್ನೂ ಆ ಪಂಪಾಶತಕದಲ್ಲೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ವಿಸ್ತಾರಭಯದಿಂದ ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹರಿಂ=ಎಂದರೆ ನೃಸಿಂಹಾದ್ಯವತಾರಗಳನ್ನು ತಾಳಿದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಹರತೀತಿ=ಎಂದರೆ ಶರಭಾದಿ ರೂಪಿನಿಂದ ಶಿವನು ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆಂಬುದಾಗಿ—"ಹರಿಹರ" ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ನಿಷ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ಹರಿಹರನೆಂದರೆ ಶರಭ ಮೂರ್ತಿ — ಭಿಕ್ಷಾಟನ ಮೂರ್ತಿ— ಇತ್ಯಾದಿ ಶಿವದೇವತಾಕವಾದ ಅರ್ಥವೇ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಹರಿಹರಕವಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಚಿಕ್ಕನಂಜೇಶಕವಿಯು ತನ್ನ ರಾಘವಾಂಕ ಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ ಕವಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ—

......ಮಾದರಸರಿಂದ ಸು-
ಜ್ಞಾನ ದೀಕ್ಷೆಯ ಪಡೆದು "ಹರಿಹರ ಸುರುದ್ರಾಭಿ-
ಧಾನದಿಂ" ಶ್ರೀವಿರೂಪಾಕ್ಷನಂ ಮನವಚನಕಾಯದಿಂ
ಭಜಿಸುತಿರ್ದಂ ॥
(ರಾ. ಚಾ. ಸಂಧಿ ೧೪, ೪೬)

ಎಂದಿರುವಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ ಎಂಬುದು ರುದ್ರನ ಸುಂದರ ನಾಮವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಹರಿಹರದೇವನೂ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದೇನಂದರೆ:— ಹರಿಹರನೆಂಬ ಶಬ್ದವು ಶಿವನ ನಿಜಕೀರ್ತನೆಯದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸೈರಿಸದವರು ಶಾಪಹತರು ಇಷ್ಟೆಯಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ನಿಂದೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರಾಗುತ್ತಾರೆ. (ಪುಸಿಯಂ ಪೇಳ್ವುದೆ ನಿಂದೆಯೆಂದು ಇದೇ ಪದ್ಯ ಮುಂದೆ ಹರಿಹರ ಕವಿಯೇ ಆ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.) ಆ ಶಿವನ ಇಂತಹ ನಿಂದೆಯಿಂದ ಅವರು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಪರಮಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾರಲ್ಲಾ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಹರಿಹರಕವಿಯು ಅವರಲ್ಲಿ ಪರಮ ದಯಾರ್ದ್ರಹೃದಯನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು—"ಎಲೆ ಹಂಪೆಯಾಳ್ದನೆ! ಇಂತಾಡುವುದು ಅವರ 'ಪಾಪವಿದು ಅಚ್ಚರಿ'. ಕಾರಣ ನೀನು ಮಾತ್ರ ಅವರನ್ನು ಸಲಹು" ಎಂದು ಆ ತನ್ನ ದೇವನಲ್ಲಿರುವ ಸಲುಗೆಯಿಂದ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಒಟ್ಟು ಹರಿಹರ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಶಿವನ ನಾಮವಾಗಿದೆ.

ವೀರಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯಗಳ ವಚನ. ೧.

(ಸಂಗ್ರಾಹಕ:— ವೆ|| ಪಂಡಿತ. ಸ. ಹಾ. ಶಿವಮೂರ್ತಿ.)

ಸಂಗ್ರಾಹಕನ ಮುನ್ನುಡಿ.

[೯೪೨ ವಚನಗಳುಳ್ಳ "ಸಕಲ ಪುರಾತನರ ವಚನಗಳು" ಎಂಬ ಒಂದು ತಾಡಓಲೆಯ ಕಟ್ಟು-ಶ್ರೀ ಶಿವಯೋಗಮಂದಿರ [ಬದಾಮಿ ತಾಲೂಕ] ಸಂಸ್ಥೆಯ ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ದೊರೆಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಸುಮಾರು ೫೦-೬೦ ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ವಚನಕಾರರ ವಿವಿಧ ವಚನಗಳು, ಅವರವರ ನಾಮನಿರ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಾಯಃ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟವೆ. ಇದರ ೩೭ನೇ ಪುಟದ ಹಿಮ್ಮೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ವೀರಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯಗಳ ವಚನವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಒಂದೇ ಒಂದು ಬಲು ಉದ್ದವಾದ ವಚನವು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಈ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯಗಳೂ, ಜೇಡರದಾಸಿಮಯ್ಯನೆಂಬ ನಾಮಾಂತರವುಳ್ಳ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯಗಳೂ, ಚಾಲುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ ೧ ನೇ ಜಯಸಿಂಹನ [ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೦೦೮-೧೦೪೨] ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂಬುದು ಈಗ ನಿರ್ವಿವಾದದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆಯಷ್ಟೆ.

ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯಗಳ[1] ಈ ಮುಂದೆ ಉದಾಹೃತವಾಗಿರುವ ವಚನವು, ಅಂದಿನ ವೀರಶೈವ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಡೆವಳಿಕೆಗಳನ್ನೂ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಧರಿಸಲು, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಅತ್ಯುಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ನನಗೆ ತೋರಿದ್ದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಕೊಡುವ ಮನ ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯಗಳ ವಚನಾಂಕಿತವಾದರೋ—'ಘನ ಗುರುಶಿವಲಿಂಗ ರಾಮನಾಥಾ'—ಎಂಬುದೆಂದು ಈ ವಚನದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಈ ವಚನಕಾರನ ಅಂಕಿತವು— ನಿಜಗುರು ಶಂಕರದೇವ—ಎಂದಿದ್ದಂತೆ ಕವಿಚರಿತೆ (೩-೩೬೧) ಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ರಾ॥ ಸಾ॥ ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪುಟ ೩೬೫ ರಲ್ಲಿರುವ ೨ ವಚನಗಳೇ ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆ ೨ ವಚನಗಳಾದರೋ, ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ಈ ಹೇಳಿಕೆಯೇ, ಆ ೨ ವಚನಗಳೂ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನಾಕಾರರ ಸ್ವತಃ ಕೈವಾಡದವೆನ್ನಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ- ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಸುಮಾರು ೧೨೫ ವರುಷ ಮೊದಲಿಗನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆಯೆ ಅದೇ ಸಂಪಾದನೆಯ ಅದೇ ಪುಟದೊಳಗೆ, ಏಕಾಂತರಾಮಿ ತಂದೆಗಳು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರೆಂದು-ಏಕಾಂತವೀರಸೊಡ್ಡಳ-ಎಂಬ ಅಂಕಿತದಿಂದ ಎರಡು ವಚನಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ರಚಿಸಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಏಕಾಂತರಾಮಿ ತಂದೆಗಳ ವಚನವೆಂದು ಹೇಳಿ ೬ ವಚನಗಳು

---

೧ ಟಿ:— ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಜನ್ಮತಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಗೋವಿಂದನೆಂಬ ನಾಮವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು. ಶಿವದೀಕ್ಷೆಯಾದಬಳಿಕ ಶಂಕರದಾಸನೆಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು. [ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳು ೩ ಪಿ ಜಿ ಹಳಕಟ್ಟಿ.]

"ಎನ್ನಯ್ಯ ಚೆನ್ನರಾಮಾ" ಎಂಬ ಅಂಕಿತದಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಕಾರಣ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನಾಕಾರರ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರಮಾಣಿಸುವುದೇ ಆದರೆ ತೀರಾ ಅನುಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. (ಈ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಯಃ ಇಂದಿನ ಎಲ್ಲಾ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪಂಡಿತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಇದೇ ರೀತಿ ಇದೆ, ಎಂಬುದನ್ನು ವಾಚಕರು ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಮಾಸಿಕ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಓದಿ ಮನಗಂಡಿರಬಹುದು.)

ನಮಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಈ ತಾಡಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಚನಕಾರರ ಅಂಕಿತವೂ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಕಾರಣ— ಘನ ಗುರು ಶಿವಲಿಂಗ ರಾಮನಾಥಾ— ಎಂಬುದೇ (ವೀರ) ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯಗಳ ವಚನಾಂಕಿತವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುವದು.

ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಉದಾಹೃತವಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳು, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನರಿಯದ ಕನ್ನಡದ ಬರವಣಿಗೆಗಾರರಿಂದ ಬರಬರುತ್ತ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡು ಅಶುದ್ಧಮಯವಾಗಿರುವುದು ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಈಗ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ. ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ನೇಮಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಈ ಮುಂದಿರುವ ವಚನದಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳೂ ಅಶುದ್ಧಭರಿತವಾಗಿವೆ. ಆದರೂ ಮೊದಲು ಮೂಲ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಬಾರಿಗೆ ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ಪ್ರಕಟನೆ ಮಾಡುವುದೇ ಇಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದೆಂದು, ಅದೇ ಬಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಟುತರ ಶಬ್ದಗಳಿರಬಹುದು. ಅವು ಹಿಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರ್ತು ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುವದಿಲ್ಲೆಂದು ವಾಚಕರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸವಿನಯ ಅರಿಕೆ.

—ಸಂಗ್ರಾಹಕ.

ವೀರಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯಗಳ ವಚನ.

೧

ಶಿವ ಶಿವಾ ದ್ವಿಜರೆಂಬ ಪಾತಕರು ನೀವು ಕೇಳಿರೋ! ನೀವು ಎಲ್ಲಾ, ಜಾತಿಗೂ ಮಿಗಿಲೆಂದು— ವರ್ಣಾನಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಗುರು-ವೆಂದು ಬಳ್ಳಿಟ್ಟು ಬಾ(?)ಸ್ಕಳಗೆಡವುತ್ತಿಪ್ಪಿರಿ ನೋಡಾ. ಆದಿಬಿಂದೂದ್ಭವೇ ಬೀಜಂ-ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಿಂ ತಿಳಿದು ನೋಡಲು, ಆದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮಾತಾಪಿತರ ಕೀವು ರಕ್ತದ ಮಿಶ್ರದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಪಿಂಡವುದಯಿಸಿತ್ತು. ಆ ಕೀವು ರಕ್ತಕ್ಕೆ

ಆವ ಕುಲ ಹೇಳಿರೇ ? ಆದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಪಿಂಡಪೊಂಭತ್ತುತಿಂಗಳು ಒಡ ಲೊಳಗೆ, ಕರುಳು ಮಲ ಮೂತ್ರ ಕೀವು ದುರ್ಗಂಧ ರಕ್ತ ಖಂಡ ಕಾಳಿಜ ಜಂತುಗಳೊಳಗೆ ಪಾಕುಳದೊಳಗಣ ಕ್ರಿಯೆಯಂತೆ ಹೊದಕುಳಿಯುಂ ಬಂದು ನಿವಾದ ಕುಲವ ಹೇಳಿರಿ ? ಆದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಮೂತ್ರದ ಕುಳಿಯು ಹೊರವಡುವಾಗ, ಹೊಲೆಮುಂತಾಗಿ ಮುದುಡಿ ಬಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹೆತ್ತವಳು ಹೊಲತಿ, ಹೊ. ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವು ಹೊಲೆಯನೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಕುಲಗೋತ್ರ ಮುಟ್ಟಲಮ್ಮದೆ, ಹನ್ನೆರಡು ದಿನದಂದು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವ ನಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಬಂದು ನೀವಾವ ಕುಲ ಹೇಳಿರಿ? ಮುಂಜಿಗಟ್ಟಿದ ಮುನ್ನ ಕೀಳು ಜಾತಿ, ಮುಂಜಿ ಗಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಮೇಲು ಜಾತಿಗಳು ಎಂಬ ಪಾತಕರು ನಿಮ್ಮ ನುಡಿಯು ಕೊರತೆಗೆ ನೀವು ಬಲು ನಾಚಬೇಡವೆ ? ನೀವು ನಾಚದಿದ್ದಡೆ ನಾ ನಿಮ್ಮ ಕುಲದ ಬೇರನೆತ್ತಿ ಕೆಳಗು ಮಾಡಿ ತೋರಿಹೆನು:— ನಾವು ಉತ್ತ ಮದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂಬ ನಿಮ್ಮ ದೇಹ ಬ್ರಾಹ್ಮವೋ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಣ ಬ್ರಹ್ಮವೊ ಆವುದು ? ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ ಬಲ್ಲರೆ ಬಗುಳಿರಿ ? ಅರಿಯದಿದ್ದರೆ ಕೇಳು: ದೇಹ ಕುಲಜನೆಂದರೆ ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ ಖಂಡಕ್ಕೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ ಎಲುವಿಂಗೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ ನರವಿಂಗೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ ಕೀವಿಂಗೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ ಕರುಳಿಂಗೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ ಮಲ ಮೂತ್ರಕೆಂತೂ ಕುಲವಿಲ್ಲ. ಒಡಲೆಂಬುದು ಅಪವಿತ್ರವಾಯಿತ್ತು. ಕುಲವೆಲ್ಲಿಯದೋ ಒಡಲಿಂಗೆ ? ಅವಂತಿರಲಿ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಕುಲವುಂಟೆಂದರೆ— ಪ್ರಾಣ ದಶವಾಯುವಾದ ಕಾರಣ ಆ ವಾಯು ಹಾರುವನಲ್ಲ. ಅದುವಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮ ಒಡಲನಲಗಾಡಿಯಿರಿವ ಕಾಮ ಕ್ರೋಧ ಲೋಭ ಮೋಹ ಮದ ಮತ್ಸರಂಗಳು ಉತ್ತಮ ಕುಲ ವೆಂಬ ಅವು, ಮುನ್ನವೆ ಪಾಪಕಾರಿಗಳಾದ ಕಾರಣ ಅವಕ್ಕೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ. ನಿಲ್ಲು ಮಾಣು, ನಿಮ್ಮೊಳಗಣ ಸಪ್ತ ವ್ಯಸನಂಗಳು ಉತ್ತಮ ಕುಲವೆಂಬ ಅವು, ಮುನ್ನವೆ ದುರ್ವ್ಯಸನಂಗಳಾದಕಾರಣ ಅವಕೆಂದೂ ಕುಲವಿಲ್ಲ. ನಿಲ್ಲು ಮಾಣು, ನಿಮ್ಮ ಅಷ್ಟಮದಂಗಳು ಉತ್ತಮ ಕುಲವೆಂಬ ಅವು, ನಿನ್ನ ಸುರೆಯು ಸವಿದ ಕೋಡಗದ ಹಾಂಗೆ ಮುಂದುಗಾಣಲಿಯ್ಯವಾದ ಕಾರಣ ಅವಕೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ- ನಿಲ್ಲು ಬಗುಳದಿರಿ, ಇನ್ನು ಒಡಲ ತಾಪತ್ರ ಯಂಗಳು ಉತ್ತಮ ಕುಲವೆಂಬಡೆ ಅವು ನಿಮ್ಮ ಉರಿದುರಿದು ಸುಡುವ ಒಡಲಗಿಚ್ಚುಗಳು. ಕುಲವಿಲ್ಲ ನಿಲ್ಲುಮಾಣು. ನಿಮ್ಮೊಡಲ ಮುಚ್ಚಿದ ಮಲಮೂತ್ರಂಗಳಿಗೆ ಕುಲವುಂಟೇ ? ಅವು ಆರಿಕೆಯ ಮಲಮೂತ್ರಗಳಾದ ಕಾರಣ ಅವಕ್ಕೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ, ನಿಲ್ಲುಮಾಣು. ಇನ್ನು ಉಳಿದ ಅಂತಃಕರ

ಣಂಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಕುಲವೆಂಬಿರಿ ಅವ ನೀವು ಕಾಣಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮನವು ಕಾಣದು. ಅದು ಕಾರಣ ಬಯಲ ಭ್ರಮೆಗೆ ಉತ್ತಮಕುಲವುಂಟೇ? ಇಲ್ಲ ನಿಲ್ಲು ಮಾಣು. ಇಂತು ನಿಮ್ಮ ಪಂಚಭೂತ ಸಪ್ತಧಾತು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಂಗಳು ಉತ್ತಮಕುಲವೆಂಬ ಅವು, ಎಲ್ಲಾ ಜೀವರಾಶಿಗೂ ನಿಮಗೂ ಒಂದೇ ಸಮಾನ., ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ:— ಸಪ್ತಧಾತು ಸಮಂ ಪಿಂಡಂ ಸಮಯೋನಿಸಮುದ್ಭವಂ । ಆತ್ಮ ಜೀವ ಸಮಾಯುಕ್ತಂ ವರ್ಣಾನಾಂ ಕಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಂ ? ॥— ಎಂದುದಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ದೇಹಕ್ಕೆ ಕುಲವಾವುದು ಹೇಳಿರೆ? ಇದಲ್ಲದೆ ಆತ್ಮನು ದೇಹವ ಬಿಟ್ಟು ಒಂದು ಘಳಿಗೆ ತೊಲಗಿರಲು, ಆ ದೇಹ ಹಡಿಕೆಯಾಗಿ ಹುಳಿತು ನಾಯಿ ನರಿ ತಿಂಬ ಕಾರಣ ನಿಮ್ಮ ದೇಹ ಅಪವಿತ್ರ ಕಾಣಿರೊ! ಇಂತಪ್ಪ ಅಪವಿತ್ರ ಕಾಯಕ್ಕೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾಯಕ್ಕೆ ಕುಲವುಂಟೆಂದರೆ ಮೇಲುಜಾತಿಯ ದೇಹದೊಳಗೆ ಹಾಲುಳ್ಳರೆ, ಕೀಳುಜಾತಿಯ ದೇಹದೊಳಗೆ ರಕ್ತವುಳ್ಳರೆ ಅದು ಕುಲವಹುದು. ಅಂಥಾ ಗುಣ ನಿಮಗಿಲ್ಲವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವರಾಶಿಯ ದೇಹವೂ ನಿಮ್ಮ ದೇಹವೂ ಒಂದೇ ಸಮಾನವಾದ ಕಾರಣ ನಿಮಗೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ, ನಿಲ್ಲುಮಾಣು. ಒಡಲು ಕರಣಾದಿಗಳು ಕುಲವಿಲ್ಲದೆ ಹೋದಡೂ ಎಲ್ಲವ ನರಿವ ಚೈತನ್ಯಾತ್ಮಕನೆಂಬೊಡೆ ಆತ್ಮನಾವ ಕುಲಜನೂ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಆವ ಕುಲವೆಂದು ಹೆಸರುಗೊಂಬ ಆತ್ಮ ಹೆಣ್ಣಲ್ಲ, ಗಂಡಲ್ಲ, ನಪುಂಸಕನಲ್ಲ, ಸ್ಥೂಲನಲ್ಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮನಲ್ಲ, ಷಡುವರ್ಣದೊಳಗೆ ಆವ ವರ್ಣನೂ ಅಲ್ಲ. ಅದುಕಾರಣ ವರ್ಣವ ಹೊದ್ದದ ಆತ್ಮನನರಿಯುದಾಗಿ ಆ ಆತ್ಮನು ಆವ ಕುಲದೊಳಗೂ ಅಲ್ಲ. ಶರೀರ ಬೇರೆ, ಆತ್ಮ ಬೇರೆ, ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ: —

ಭೂಯೋಯ ಮೃದ್ಭಾಂಡಮನೇಕರೂಪಂ ಸುವರ್ಣಮೇಕಂ ಬಹುಭೂಷಣಾನಾಂ । ಗೋಕ್ಷೀರ ಮೇಕಂ ಬಹು ವರ್ಣಧೇನವಃ ಶರೀರ ಭಿಂನಂ ಪರಮಾತ್ಮಮೇಕಂ ॥— ಎಂದುದಾಗಿ ಶರೀರಂಗಳು ಅನಂತ, ಆತ್ಮನೊಬ್ಬನೆ. ಅದುಕಾರಣ ಆ ಆತ್ಮನು ಆವ ಕುಲದಲೂ ಅಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಆವ ಠಾವಿನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಕುಲವ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಮಾಡಿ ತೋರುವಿರೊ? ದೇಹಮೃತ್ತಿಕೆ, ಆತ್ಮ ನಿರಾಕಾರನೆನುತ್ತಿರಲು, ಇನ್ನಾವ ಪರಿಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಉತ್ತಮ ಕುಲಜರೆಂಬಿರೊ?— ಜೀವಃ ಶಿವಃ ಶಿವೋ ಜೀವಃ ಕೇವಲಃ ಶಿವಃ । ಪಾಶಬದ್ಧಸ್ಥಿತೋಜೀವಃ ಪಾಶಮುಕ್ತಃ ಸದಾಶಿವಃ ॥— ಎಂಬ

ಶೃತಿಯಂ ತಿಳಿದು ನೋಡಲು, ನೀವೆಲ್ಲಾ ಪಾಶಬದ್ಧ ಜೀವಿಗಳಾಗುತ್ತ ಯಿರಲು ನಿಮಗೆಲ್ಲಿಯು ಉತ್ತಮ ಕುಲವು? ಪಾಶಮುಕ್ತರಾದ ಎಮ್ಮ ಶಿವಭಕ್ತರೆ ಕುಲಜರಲ್ಲದೆ, ನಿಮಗೆ ಉತ್ತಮ ಕುಲವುಂಟಾದರೆ, ನಿಮ್ಮ ದೇಹದೊಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಇಂಥಾ ಠಾವೆಂದು ಬೆರಳ ಮಡಿದು ತೋರಿ. ಅದು ಅಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಪಕ್ಷಿಯ ತತ್ತಿಯೊಳಗೆ ಹಲವು ಮರಿ ಹುಟ್ಟಿ ದರೆ, ಒಂದರ ಮರಿಯೊ ಹಲವು ಪಕ್ಷಿಯ ಮರಿಯೊ? ತಿಳಿನೋಡಿ ಧರೆ ಅವಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಕ್ಷಿಗಳೆಂಬ ಕುಲವಿಲ್ಲ. ಆಹಾಂಗೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮನ ಅಂಡವೆಂಬ ತತ್ತಿಯೊಳಗೆ ಸಕಳ ಜೀವರಾಶಿಯೆಲ್ಲವೂ ಉದ ಯಿಸಿದವು. ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ:— ಪೃಥಿವ್ಯಾಕಾಶಮುಜಾಂಡಂ ತಸ್ಯಾಂಡಂ ಜಾಯತೇಕುಲಂ। ಅಂತ್ಯಜಾತಿ ದ್ವಿಜಾತಿ ದ್ವಿಜಾತಿಯಾಂ ಏಕಯೋ ನಿಸಹೋದರಾಃ॥— ಎಂದುದಾಗಿ ಇರುಹೆ ಮೊದಲು ಆನೆ ಕಡೆಯಾದ ಸಚರಾಚರವೆಲ್ಲವೂ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮನ ಅಂಡದೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿ 'ಏಕಯೋನಿ ಸಹೋದರಾಃ' ಎಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸುತ್ತಿರಲು ನಿಮಗೆಲ್ಲಿಯ ಕುಲವೊ? ಶಿವ ಭಕ್ತರೆ ಉತ್ತಮರು ಕುಲಜರೆಂದು, ಮಿಕ್ಕಿನವರೆಲ್ಲಾ ಕೀಳುಜಾತಿಯೆಂ ಬುದನು ಓದಿ ಬರುದೊರೆಯಾದರು. ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿಹೆನು ಕೇಳು:— ಶ್ವಪಚೋಽಪಿ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಶಿವಸಂಸ್ಕಾರ ಸಂಯುತಃ। ಶಿವಸಂಸ್ಕಾರ ಹೀನಸ್ತು ವಿಪ್ರೋಽಪಿ ಶ್ವಪಚಾಧಮಃ॥ ಎಂಬ ಶೃತಿಗೆ ಇದಿರುತ್ತರವ ಕೊಟ್ಟರೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪ ಮೂಡುವುದಾಗಿ ನೀವೆ ಕೀಳುಜಾತಿಗಳು. ಅರಿದ ಶಿವಭಕ್ತರು ಸತ್ಕುಲಜರೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿರಿರೊ! ಅಲ್ಲದ ಅಜ್ಞಾನ ದವರಾದುದೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಕುಲ. ಸುಜ್ಞಾನದವರಾದುದೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಕುಲವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾವೆ. ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ:— ಆಹಾರ ನಿದ್ರಾಭಯ ಮೈಥುನಂಚ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮೇತತ್ ಪಶುಭಿರ್ನರಾಣಾಂ। ಜ್ಞಾನಂ ನರಾಣಾಮಧಿಕೋ ವಿಶೇಷೋ ಜ್ಞಾನೇನ ಹೀನಃ ಪಶುಭಿಃ ಸಮಾನಃ॥ ಎಂದುದಾಗಿ, ಅಜ್ಞಾನ ತಂಡುಗಳು ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಕರ್ಮ ಪಾಶಬದ್ಧರು. ನಿಮಗೆಲ್ಲಿಯದೊ ಸತ್ಕುಲ? ಇದು ಅಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮ ನುಡಿ ಯೊಡನೆ ನಿಮಗೆ ಹಗೆ ಮಾಡಿ ತೋರಿಹೆನು ಕೇಳಿರೊ:— ನಿಮಗೆ ಕುಲವು ವಶಿಷ್ಠ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಭರದ್ವಾಜ ಕೌಂಡಿಲ್ಯ ಕಶ್ಯಪನೆಂಬ ಋಷಿ ಗಳಿಂದ ಬಂದಿತ್ತೆಂಬಿರಿ. ಅವರ ಪೂರ್ವವನೆತ್ತಿ ನುಡಿದರೆ ಹುರುಳಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲಾ ಕೀಳುಜಾತಿಗಳಾದ ಕಾರಣ ನೀವೆ— ಋಷಿ ಮೂಲವನು

ನದಿ ಮೂಲವನೆತ್ತಲಾಗದೆಂಬಿರಿ. ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮ ನುಡಿ ನಿಮಗೆಯಾಯಿತ್ತೆಂದೆ ಕೇಳಿರೊ. ಆ ಋಷಿಗಳ ಸಂತಾನವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮೂಲವನೆತ್ತಿದಡೂ ಹುರುಳಿಲ್ಲ. ಅದಂತಿರಲಿ.

ನಿಮ್ಮ ಕುಲಕೆ ಗುರುವೆನಿಸುವ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಲಿಂಗವನಲ್ಲದೆ ಪೂಜಿಸರು, ವಿಭೂತಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯನಲ್ಲದೆ ಧರಿಸರು, ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯನಲ್ಲದೆ ಜಪಿಸರು, ಜೆಡೆಯನಲ್ಲದೆ ಕಟ್ಟರು. ಹಾಗೆ ನೀವು ಲಿಂಗವ ಪೂಜಿಸಿ, ವಿಭೂತಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯಧರಿಸಿ, ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯ ಜಪಿಸಿ, ಜೆಡೆಯ ಕಟ್ಟಿ, ಈಶ್ವರ ಲಾಂಛನವ ಧರಿಸಿದಡೆ ನೀವು ಋಷಿ ಮೂಲದವರಹುದು. ಹೇಗಾದಡೂ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದು ನಿಮಗಲ್ಲದ ಮಟ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ವಿಷ್ಣುವಂ ಪೂಜಿಸಿ ಮುಡುಹಂ ಸುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ಶಕ್ತಿ ಲಕ್ಷುಮಿ ದುರ್ಗಿಯೆಂಬ ಕಿರುಕಳ ದೈವಮಂ ಪೂಜಿಸಿ ನರಕಕ್ಕಿಳಿದು ಹೋಹವರಾದ ಕಾರಣ, ನೀವೆ ಹೀನಜಾತಿಗಳು; ನಿಮ್ಮ ಋಷಿ ಮಾರ್ಗವ ವಿಚಾರಿಸಿ ನಡೆಯರಾಗಿ ನೀವೇ ಗುರುದ್ರೋಹಿಗಳು; ಲಿಂಗವೆ ದೈವವೆಂದು ಏಕನಿಷ್ಠೆಯಿಂದಲಿರರಾಗಿ ನೀವೆ ಗುರುಲಿಂಗದ್ರೋಹಿಗಳು; ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯ ನೆನೆಯಿರಾಗಿ ಮಂತ್ರದ್ರೋಹಿಗಳು, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯ ಧರಿಸರಾದ ಕಾರಣ ನೀವು ಶಿವಲಾಂಛನ ದ್ರೋಹಿಗಳು, ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ಎರಗದ ಕಾರಣ ನೀವು ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ದ್ರೋಹಿಗಳು. ನಿಮ್ಮ ಮುಖವ ನೋಡಲಾಗದು. ಬರಿದೆ ಬ್ರಹ್ಮವನಾಚರಿಸಿ ನಾವು ಬ್ರಹ್ಮರೆಂಬಿರಿ. ಬ್ರಹ್ಮವೆಂತಿಪ್ಪುದೆಂದರಿಯಿರಿ. ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೂ ನಿಮಗೂ ಸಂಬಂಧವೇನೊ— ಸತ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಶೌಚಂ ಬ್ರಹ್ಮಚೇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಂ । ಸರ್ವಜೀವದಯಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಇತ್ಯೇತತ್ ಬ್ರಹ್ಮಲಕ್ಷಣಂ ॥ ಸತ್ಯಂ ನಾಸ್ತಿ ಶೌಚಂ ನಾಸ್ತಿ ನಾಸ್ತಿಚೇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹಃ । ಸರ್ವಜೀವದಯಾನಾಸ್ತೀತ್ಯೇತಚ್ಚಾಂಡಾಲ ಲಕ್ಷಣಂ ॥ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೂ ನಿಮಗೂ ಸಂಬಂಧವೇನೊ! ಬ್ರಹ್ಮವೆ ನಿಃಕರ್ಮ; ನೀವೆ ಕರ್ಮಿಗಳು. ಮತ್ತೆಂತೊ— ಬ್ರಹ್ಮ ಚರತೀತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಎಂದು ಗೆಡಹುತಿಪ್ಪಿರಿ. ಗಾಯತ್ರಿಯ ಜಪಿಸಿ ನಾವು ಕುಲಜರೆಂಬಿರಿ. ಆ ಗಾಯತ್ರಿ ಕರ್ಮವಲ್ಲದೆ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ನೀವು ಗಾಯತ್ರಿಯಿಂದ ಕುಲಜರಲ್ಲ. ವೇದವನೋದಿ, ನಾವೆ ಬ್ರಹ್ಮರಾದೆವೆಂಬಿರಿ. ವೇದ ಹೇಳಿದ್ದ ಹಾಂಗೆ ನಡೆಯಿರಿ. ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ:— ದೇವಾ ಭೂಮಿಜನಯಂ ದೇವಾ ಏಕೋ— ಎಂದೋದಿ ಮರೆದು ವಿಷ್ಣುವನೆ

ಭಜಿಸುವಿರಿ. ನೀವೆ ವೇದ ವಿರುದ್ಧಿಗಳು.— ವಿಶ್ವತೋಮುಖಂ ವಿಶ್ವತ ಶ್ಚಕ್ಷುರ್ವಿಶ್ವತೋಬಾಹು— ಎಂದೊರೆವುತ್ತಂ— ಏಕೋರುದ್ರೋನದ್ವಿತೀ ಯಾಯ ತಸ್ಥೇ— ಎಂದು ಮರೆದು ಬೇರೊಬ್ಬ ದೈವವುಂಟೆಂದು ಗಳ ಹುತ್ತಿಪ್ಪಿರಿ. ನೀವೆ ವೇದ ದ್ರೋಹಿಗಳು.— ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಂ ಎಂದೋದಿ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಪ್ಪಿರಿ. ನೀವೆ ದುಃಕರ್ಮಿಗಳು.— ಅಯಂ ಮೇ ಹಸ್ತೋ ಭಗವಾನ್ ಅಯಂ ಮೇ ಭಗವತ್ತರಂ— ಎಂದೋದಿ ಅನ್ಯಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡುತ್ತಿಪ್ಪಿರಿ. ನೀವೆ ಪತಿತರು.— ಶಿವೌಮೇಪಿತರೌ— ಎಂದೋದಿ, ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳೆಂಬಿರಿ. ನೀವೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧಿಗಳು ಸದ್ಯೋಜಾತಾದ್ಭವೇದ್ಭೂಮಿರ್ವಾಮದೇವಾತ್ತದಾಜಲಂ। ಅಘೋರಾದಗ್ನಿ ಮಿತ್ಯಾಹುಸ್ತತ್ಪುರುಷಾದ್ವಾಯುರುಚ್ಯತೇ। ಈಶಾನಾದ್ಗಗನಾಕಾರಂ ಪಂಚ ಬ್ರಹ್ಮಮಯಂ ಜಗತ್॥ ಎಂದೋದಿ— ಸರ್ವಂ ವಿಷ್ಣುಮಯಂ— ಎನು ತಿಪ್ಪಿರಿ. ನಿಮ್ಮಿಂದ ಶಿವದ್ರೋಹಿಗಳಾರೋ? ಜಲಮಿತಿ ಭಸ್ಮ ಸ್ಥಲಮಿತಿ ಭಸ್ಮ ಅಗ್ನಿರಿತಿ ಭಸ್ಮ ವಾಯುರಿತಿ ಭಸ್ಮ— ಎಂದೋದಿ ಮರವು, ವಿಭೂತಿಯ ನಿಡಲೊಲ್ಲದೆ ಮಟ್ಟಿಯನ್ನಿಡುವಿರಿ. ನಿಮ್ಮಿಂದ ಪತಿತರಿನ್ನಾರೋ ? ರುದ್ರಾಕ್ಷ ಧಾರಣಂ ರುದ್ರ— ಎಂಬುದನ್ನೋದಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯಂ ಧರಿಸಲೊಲ್ಲದೆ ಪದ್ಮಾಕ್ಷಿ ತೊಳಸಿಯ ಮಣಿಯಂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಬಿರಿ. ನಿಮ್ಮಿಂದ ಪಾಪಿಗಳಿ ನ್ನಾರೋ?— ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಸಮೋಮಂತ್ರೋ ನಾಸ್ತಿ ತತ್ವಂ ಮಹಾ ಮುನೇ ಎಂಬುದನೋದಿ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯ ಜಪಿಸಲೊಲ್ಲದೆ, ಗೋಪಾಳ ಮಂತ್ರವ ನೆನವಿರಿ ಎಂತೋ? ನಿಮ್ಮ ನುಡಿ ನಿಮಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರಲು, ನೀವು ಓದುವ ವೇದ ನಿಮಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರಲು, ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತಮ ಕುಲಜರೆಂದು ವಂದಿ ಸಿದವರಿಗೆ ಸೂಕರ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಪ್ಪುದು ತಪ್ಪದು ನೋಡಿರೆ.

ವಿಪ್ರಾಣಾಂ ದರ್ಶನೇನೈವ ಪಾಪಂ ಭುಂಜಂತು ಪುಂಜರ। ವಿಪ್ರಾಣಾಂ ವಂದನಂಚೈವ ಕೋಟಿ ಜನ್ಮಸು ಸೂಕರಾಃ॥— ಇಂತೆಂದು ದಾಗಿ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿದೊಡನೆ ಪಂಚಮಹಾ ಪಾತಕ. ನಿಮ್ಮ ಮುಖವ ನೋಡಿದರೆ ಅಘೋರ ನರಕ. ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ:— ಒಬ್ಬ ಹಾರು ವನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡರೆ ಇರಿದು ಕೆಡಹಿದಲ್ಲದೆ ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ನಿಮ್ಮ ವಾಕ್ಯವೆಂಬ ನೇಣಿಂದ ಹೆಡಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಳುತಿಪ್ಪಿರಿ. ಮತ್ತಂ ನಿಮ್ಮ ದುಶ್ಚರಿತ್ರವ ನಾನೆಣಿಸುವರೆ,— ಅಣೋರಣೀಯಾನ್ ಮಹತೋ ಮಹೀ ಯಾನ್— ಎಂಬುದ ನೀವೆ ಓದಿ, ಪ್ರಾಣಿಯಂ ಕೊಂದು ಯಾಗವನ್ನಿಕ್ಕಿ

ದೇವರ್ಕಳುಗಳಿಗೆ ಹೋಮದ ಹೊಗೆಯಂ ತೋರಿ ಕೊಬ್ಬಿ ಬೆಳೆದ ಸವಿಯುಳ್ಳ ಖಂಡವನೆ ತಿಂದು ಸೋಮಪಾನವೆಂಬ ಸುರೆಯನೆ ಕುಡಿದು, ವೈವುರೆದು ನೊಸಲಕಂಣ ತೋರುವಂತಹ ಶಿವಭಕ್ತನನ್ನಾದರೂ ನಿಂದಿಸಿ ನುಡಿಯುತಿಪ್ಪಿರಿ. ನಿವ್ಮೊಡನೆ ನುಡಿವರೇ? ಗುರುಲಿಂಗವಿಲ್ಲದವರು ನುಡಿವರಲ್ಲದೆ, ಗುರುಲಿಂಗವುಳ್ಳವರು ನುಡಿವರೇ? ಇದು ಶೃತ ದೃಷ್ಟ ಅನುಮಾನದಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಲು ನೀವೆ ಪಂಚ ಮಹಾಪಾತಕರು. ಶಿವಭಕ್ತಿಯನರಿಯದ ನರ ರೂಪಿನ ನರಿಗಳು. ನಿಮ್ಮಿಂದ (ಎಳುಬೆಲೆ?) ಹೊರಗಾದ ಹೊಲೆಯನೆ ಉತ್ತಮ ಕುಲಜನೆಂದು ಮುಡಿಗೆಯ ಹಾಕಿದೆನು; ಎತ್ತಿರೋ? ಉತ್ತಮ ಶಿವಭಕ್ತರೇ ಅಧಿಕರು ಎಂದು, ಶಿವಭಕ್ತರೇ ಕುಲಜರು ಎಂದು, ಶಿವಭಕ್ತರೆ ಸದಾಚಾರಿಗಳು ಶಿವಭಕ್ತರೆ ಪಾಪರಹಿತರು ಎಂದು, ಎಮ್ಮ ಶಿವಭಕ್ತರೆ ಸರ್ವ ಜೀವ ದಯಾಪಾರಿಗಳು ಎಂದು, ಶಿವಭಕ್ತರೇ ಸದ್ಯೋನ್ಮುಕ್ತರಯ್ಯ ಘನಗುರು ಶಿವಲಿಂಗ ರಾಮನಾಥಾ.

ಸಂಗೀತ ವಚನಗಳು.

(ಪಿ. ಪ್ಹಿ. ಪಾಟೀಲ, ಸಂಗೀತ ಶಿಕ್ಷಕ ವಿಜಾಪುರ.)

೬೯

ರಾಗಃ— ಮಿಶ್ರಪಹಾಡಿ ತಾಲಃ— ಕವಾಲಿ

(ರಾಮವನಿಜಾಯಿ... ಎಂಬಂತೆ)

ತನುವ ಬೇಡಿದಡೀವೆ । ಅಯ್ಯಾ ॥
ಮನವ ಬೇಡಿದಡೀವೆ । ಅಯ್ಯಾ ॥ಪ॥

ಧನವಬೇಡಿದಡೀವೆ ನಿಮ್ಮ ಶರಣರಿಗೆ ।
ಎನಗೆ ಬೇಕೆಂಬ ಭಾವ ।
ಮನದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದರೆ ಘನಮಹಿಮ ।
ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಪಾದದಾಣೆ, ಅಯ್ಯಾ ॥೧॥

ಮನವಚನ ಕಾಯದೊಳು ನೀನಲ್ಲದೆ ।
ಮತ್ತೊಂದನರಿದಡೆ ।

ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ ಮತ್ತೆ ।
ಮರಳಿ ಭವವೆಂಬ ಘೋರದಲ್ಲಿಕ್ಕಯ್ಯಾ ॥೨॥

(ಬಸವಣ್ಣ)

೭೦

ರಾಗಃ— ಮಿಶ್ರಪಹಾಡಿ ತಾಲಃ— ಕವಾಲಿ

(ಜಮುನಾಮೆ ಕೈಸೆ ಜಾವು... ಎಂಬಂತೆ)

ತಾಳಮಾನ ಸರಸವನರಿಯೆ ॥ಪ॥

ಓಜೆ ಬಜಾವಣಿಯ ಲೆಕ್ಕವನರಿಯೆ ।
ಅಮೃತಗಣ ದೇವಗಣವನರಿಯೆ ॥೧॥

ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ ನಿನಗೆ ।
ಕೇಡಿಲ್ಲವಾಗಿ ಆನು ಒಲಿದಂತೆ ಹಾಡುವೆ ॥೨॥

[ಬಸವಣ್ಣ]

೭೧

ರಾಗಿಣಿಃ— ಜಯಜಯವಂತಿ ತಾಲಃ— ತ್ರಿತಾಲ

(ಮೋರೆ ಮಂದರ ಅಬಹು ನಹಿ ಆಯೆ... ಎಂಬಂತೆ)

ಎನ್ನ ಕಾಯವ ದಂಡಿಗೆಯ ಮಾಡಯ್ಯಾ ।
ಎನ್ನ ಶಿರವ ಸೋರೆಯ ಮಾಡಯ್ಯಾ ॥ಪ॥

ಎನ್ನ ನರವ ತಂತಿಯ ಮಾಡಯ್ಯಾ ।
ಎನ್ನ ಬೆರಳ ಕಡ್ಡಿಯ ಮಾಡಯ್ಯಾ ॥ ೧ ॥

ಬತ್ತೀಸ ರಾಗವ ಹಾಡಯ್ಯಾ ।
ಉರದಲೊತ್ತಿ ಬಾರಿಸು ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ ॥ ೨ ॥

(ಬಸವಣ್ಣ)

ಆತ್ಮನಿವೇದನವು.

ಈಗಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯು ೧೫ನೆಯ ವರ್ಷವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೋದ ೧೪ ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯು ಜರುಗಿಸುತ್ತ ಬಂದ ವಾಙ್ಮಯ ಸಂಶೋಧನ ಕಾರ್ಯವು ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ತಳಹದಿಯಾಗಿರುವ ಅನೇಕ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಅನೇಕ ರಗಳೆಗಳೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಮಹಾಕವಿಗಳ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಲೇಖಗಳೂ, ವೀರಶೈವ ಮಹಾಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರೆಗಳೂ, ಸ್ಥಳ ವರ್ಣನೆಗಳೂ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಈ ವರೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದ ಲೇಖಕರಿಗೂ ನಮ್ಮ ವಾಚಕ ವೃಂದಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಆಭಾರವನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಈಚೆಗೆ ನಾವು ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜೇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಲಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಸಂಗತಿಯು ನಮ್ಮ ವಾಚಕರಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಇರಲಾರದು. ಇದಾದರೂ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಸಂಶೋಧನ ಕಾರ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಅದರ ನಿಜತತ್ವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು ಮೊದಲು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರೂಢವಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಶಿವಶರಣರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅವರ ವಚನಗಳ ದ್ವಾರ ನಾವು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತ ಬಂದಂದಿನಿಂದ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಆದರವೂ, ಪ್ರೇಮವೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಹತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಹತ್ತಿರುತ್ತವೆಂಬುದು ಬಹು ವಿಷಾದಕರವಾದದ್ದು. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪುರುಷನೋ ಹೇಗೆ, ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯವು ಇದ್ದಿತೋ ಹೇಗೆ, ಶಿವಶರಣರು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಪುರುಷರೋ ಹೇಗೆ, ಎಂಬ ಶಂಕೆಗಳನ್ನು ಅನೇಕರು ಈಗ ಪ್ರಕಟ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ತರದ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಿಜತ್ವವು ಎಷ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸಿಸಲು ನಾವು ಶಿವಶರಣರ ನಿಜೇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಲೇಖಗಳನ್ನು ಹೋದ ವರುಷ ಬರೆಯಬೇಕಾಯಿತು.

ಬಸವೇಶ್ವರ, ಅಮುಗಿದೇವ, ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಇವರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪುರುಷರೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇವರಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರ ಕಾಲವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಲೇಖ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆವು. ಅವರ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳು ಆವವೆಂಬುದು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಕಂಡು ಬರುವ ವಿಶೇಷ ತರಹದ ಕುರುಹುಗಳು ಹೊರಗೆಡವಲ್ಪಟ್ಟವು. ಇವೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ವಾಙ್ಮಯಾತ್ಮಕ ಕ್ರಾಂತಿಯುದ್ಭವಿಸಿದ್ದು ನಿಜವೆಂಬುದನ್ನು ವಾಚಕರ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದೇವೆ.

ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಈ ಆಂದೋಲನವು ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಸಹ ನಾವು ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಮಾಡಿದ ಮಹತ್ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಲೇಖಗಳನ್ನು ಲಿಖಿಸಿದ್ದೇವೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಮಗನು ರುದ್ರಮುನಿಯು. ಇವನಾದರೂ ಕೂಡ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನ ತರುವಾಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾಹಸ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ೧೧-೧೨ನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಚಳವಳಿಯು ಎಂಥ ಘನತರವಾದದ್ದಿತ್ತೆಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರದೆ ಇರಲಾರದು. ಈ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ನಾವು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಶಿಲಾ ಶಾಸನಗಳೂ ಶಿವಶರಣರ ಸ್ಥಾನಿಕ ಅವಶೇಷಗಳೂ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಸಂಭವಿಸಿ ಇಂದಿಗೆ ಸುಮಾರು ೯೦೦-೧೦೦೦ ವರುಷಗಳಾದವು. ಇಷ್ಟು ದೀರ್ಘಕಾಲವಾದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಮಾಡಿದ ಊಹೆಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳು ಇರಬಹುದೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಸಂಶೋಧಕರು ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಂಶೋಧನ ಮಾಡಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಾವು ಆ ಲೇಖಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆ ರೀತಿ ಅವರಾದರೂ ಪ್ರವೃತ್ತರಾದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಮಾಜೇತಿಹಾಸದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಕಾಶವು ಬೀಳದೆ ಇರಲಾರದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಈಚೆಗೆ ನಾವು ಅನೇಕ ವಚನಗಳನ್ನು ಶಿವಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಶಿವಶರಣರೆಲ್ಲರೂ ಬಸವನ ಕಾಲದವರೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಹೆಸರುಗಳು ಯಾವವೆಂದರೆ-ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಿದೇವ, ಮಧುವರಸ, ಸತ್ಯಕ್ಕ, ಶಿವಲೆಂಕ ಮಂಚಣ್ಣ, ಉರಿಲಿಂಗದೇವ ಮತ್ತು ಬಾಹೂರು ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ಇವರೇ ಇದ್ದಾರೆ.

ಈ ವರ್ಷ ನಾವು ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಅವನ ರಗಳೆಗಳು ಎಷ್ಟು ರಸಭರಿತವೂ, ಭಕ್ತಿಭಾವಪೂರಿತವೂ, ಇರುತ್ತವೆಂಬುದು ಕರ್ನಾಟಕಸ್ಥರ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಈಗ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅವನ ರಗಳೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳು ಭಾಗ ೭ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನಾವು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ವೀರಶೈವೇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಲೇಖಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವವರಿದ್ದೇವೆ. ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಈಗ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೇವೆ. ಈ ಶಿವಶರಣರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕನಿಷ್ಟ ಒಂದು ಸಾವಿರದ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ಇದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಇವರು ಇಡೀ ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದುಸ್ತಾನ, ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಉದ್ಭವಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸುವದು ಬಹು ಅವಶ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಶೋಧನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಈಗ ನಾವು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದು ಇವರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ವೀರಶೈವ, ಆಂಧ್ರ, ಮತ್ತು ತಮಿಳು, ವಾಙ್ಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶಿವಶರಣರು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಅಗಾಧವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದರೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಇರದು. ಆದರೆ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳು ಇನ್ನುವರೆಗೂ ಪ್ರಕಟವಾಗದೆ ಉಳಿದಿರುತ್ತವೆ.

ನಾವು ಹೋದ ವರ್ಷ ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೩ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪೂರೈಸಿದೆವು. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಾಚಾರಗಳೂ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮ ಈ ವಿಷಯಗಳೂ, ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಹೋದ ವರುಷ ನಾವು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲದೆ 'ಶಿವಾನುಭವ ಶಬ್ದಕೋಶ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದ್ದೇವೆ. ವಚನಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವು ಜನರಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತವಾಗಿರುವದರಿಂದ ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಯುವದು ಬಹಳ ದುಸ್ತರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಾವು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಈಚೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇದನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಇದು ಬಹಳ ಕಠಿಣ ಕೆಲಸವೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರಹತ್ತಿದೆ. ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥವು ಬದಲಾಗುವದರಿಂದ ಈ ತೊಂದರೆಯು ಉಂಟಾಗಹತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಬರೇ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದು ಶಕ್ಯವಲ್ಲೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಕ್ರಮವನ್ನು ಈಗ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯುವದು ಮತ್ತು ಅದು ಹೇಗೆ ಮುಗಿಯುವದು ಎಂಬದರ ತಿಳವಳಿಕೆಯು ನಮಗೆ ಏನೂ ಆಗದಂತಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಯಥಾಮತಿ ಮುಂದುವರಿಸಲು ಎಣಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೊಟ್ಟ ವಿವರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಚಕರಿಗೆ ಸಂಶಯಗಳು ತೋರಿಬಂದರೆ ಅವರು ಅವುಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ತೀವ್ರವೇ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿ ಇದೆ. ಅಂದರೆ ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆವು. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಬಹಳ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಈಗ ಹೊರಡಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅದರ ಮುಂದಿನ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿ ಬೇಗನೆ ಹೊರಡಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಹೋದ ವರ್ಷ ನಾವು ನಡಿಸಿದ ಸಂಶೋಧನ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ವಾಚಕರ ಇದಿರಿಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಚಕರಿಗೆ ತೋರಿಬಂದ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ಅರುಹಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕರಾಗಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ವಿನಂತಿ ಇದೆ.

ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಘಗಳು

ಶಿವಶರಣರ ವಾಙ್ಮಯವು ೧೦-೧೫ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈ ವರೆಗೂ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತ ಬಂದರೂ ಕೂಡ ಅದರ ಅಭ್ಯಾಸವು ವೀರಶೈವ ಸಮಾ

ಜದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಗಿರುವದಿಲ್ಲೆಂಬುದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಮತ್ತು ವಾಚನಾಭಿರುಚಿಯುಳ್ಳವರೂ ಕೂಡ ಕಡಿಮೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಚನಗಳ ಅಭ್ಯಾಸವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಉಂಟಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ.

ವಚನ ವಾಙ್ಮಯ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯವು ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಮತ್ತು ಹಾಯಸ್ಕೂಲಿನ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮೂಲಕ ಮೊದಲು ಆರಂಭವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ವಚನ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿಯ ಅವತರಣಿಕೆಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಬಿ. ಎ. ಮತ್ತು ಎಮ್. ಎ. ಕ್ಲಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಸ್ವತಂತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಅಭ್ಯಾಸ ನಿಯಾಮಕ ಮಂಡಳಿಯವರು ನಿಯಮಿಸುತ್ತಬಂದರು. ಇದರಿಂದ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿಯ ಕನ್ನಡ ಪ್ರೊಫೆಸರರು ಇವುಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಅವರ ಸ್ತುತ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾದರೂ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ವಚನ ಗ್ರಂಥಗಳು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಬರಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಶಿವಶರಣರ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪೃಶ್ಯಾಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ವಿಚಾರಗಳಿರುವದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಂದ ಜಾತಿ ಭೇದಗಳು ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೀರಶೈವೇತರ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳವಳಿಗಾರರೆಲ್ಲರೂ ಶಿವಶರಣರ ಉಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಲೂ ಲೇಖಗಳನ್ನೂ ಬರೆಯುತ್ತಲೂ ಬಂದರು. ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ತರದ ಜನರಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರ ವಾಙ್ಮಯದ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು.

ಆದರೆ ೧೦-೧೫ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಜನ ಶಿವಶರಣರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಶಿವಶರಣ ಹೆಸರುಗಳೇ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅವರು ರಚಿಸಿದ ವಚನಗಳಂತೂ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಚನ ಶಾಸ್ತ್ರಸಾರದಲ್ಲಿಯ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೂಲಕ ನೂರಾರು ಜನ ಶಿವಶರಣರ ಹೆಸರುಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅವರ ಉದ್ಬೋಧಕ ವಚನಗಳೂ ಕೂಡ ಜನರ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಬಂದವು. ಇದರಿಂದ ವಚನ

ಗ್ರಂಥಗಳು ಒಂದು ಉಚ್ಚ ವಾಙ್ಮಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿರುತ್ತವೆಂಬುದು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿದು ಅವರು ಇವುಗಳನ್ನು ಆದರಿಸ ಹತ್ತಿದರು ಮತ್ತು ಇವುಗಳಿಗೆ ಆ ಮೇರೆಗೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ವಿವೇಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರು. ಇದರಿಂದ ಈ ವಚನಗಳ ಮಹತ್ವವು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಕಾರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಮಹತ್ವದ ವೀರಶೈವ ವಚನ ವಾಙ್ಮಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅನುಕೂಲ ವಾತಾವರಣವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಉಂಟಾಗಿರುವದೇನೋ ನಿಜವು. ಅವರೆ ವೀರಶೈವರು ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಅವರು ವಚನಗಳನ್ನು ಇತರ ಸಮಾಜದವರಂತೆ ಮನ್ನಿಸುವದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅವರು ಅರಿಯತಕ್ಕದ್ದು, ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಅರಿತು ಅದರಂತೆ ಆಚರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ವೀರಶೈವೇತರರಾದ ಇತರ ಸಮಾಜದವರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಗಳಂತೆ ನಡೆಯುವವರು. ವಚನಕಾರರ ಆಚರಣೆಗೆ ಅವರು ಬದ್ಧರಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಬದ್ಧರಾದವರು ವೀರಶೈವರೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಚನ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುವ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಜವಾಬದಾರಿಯು ಅವರ ಮೇಲೆ ಇರುತ್ತದೆಂಬದು ಸ್ಪಷ್ಟವದೆ. ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾವು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಈಚೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೇವೆ.

ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಯತ್ನವು ನಾವು ಹೊಸದಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲ. ಯಾವ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರು ಧರ್ಮಜಾಗ್ರತಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪಗಳ ದ್ವಾರಾ ಜರಗಿಸಿದರೋ, ಅದೇ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವದೇ ಈ ಸಂಘಗಳ ಮುಖ್ಯ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಘಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಗ್ರಾಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ವಚನ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡಬೇಕು ಮತ್ತು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಶಕ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಭಾಸದರು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತರಬೇಕು ಈ ಉದ್ದೇಶಗಳೇ ಇವುಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿರುವವರು ಶಿವಶರಣರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಾವು ಮೊದಲು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಶಕ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಚರಿಬೇಕು, ಹೀಗೆ ಆಚರಿಸಿ ತಮ್ಮ

ಈ ಆಚರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಬೇಕು, ಇವುಗಳೇ ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಘಗಳ ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿವೆ. ಬರೇ ವಿದ್ವತ್ಪೂರಿತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದರಿಂದ ಶಿವಾನುಭವದ ಆಚರಣೆಯು ಉಂಟಾಗಲಾರದು. ಇಂಥವರಕಿಂತಲೂ ಅದರ ತತ್ವಗಳಂತೆ ತಿಳಿದಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಡೆಯುವವರು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಕರಾಗುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ವೇತನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರೇ ಸಂಚಾರ ವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಜನರಲ್ಲಿ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಹೋಗುವ ಬೋಧಕ ರಿಂದ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಬಹಳ ದಿವಸ ನಿಲ್ಲಲಾರವು. ಆದರೆ ಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳ ಕೆಲ ಜನರು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರಮಥರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಆ ರೀತಿ ಸ್ವತಃ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ಅರಿತು ನಡೆಯಲು ಅವರು ತಮ್ಮ ಶಕ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಯತ್ನಿಸ ಬೇಕು, ಇಂಥವರೇ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವುಳ್ಳವರಾಗುವರು. ಈ ತರದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಗ್ರಾಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟು ಮಾಡುವದೇ ನಾವು ಏರ್ಪಡಿಸಲು ಎಣಿಸಿರುವ ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಘಗಳ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರು ತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಓದುವವರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಗ್ರಂಥಗಳು ಮಾತ್ರ ಬೇಕು. ಇವುಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಧನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಇವುಗಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಕೆಲವು ಉತ್ತಮ ನಡತೆಯುಳ್ಳ ಜನರನ್ನು ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೇ ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ತರದ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯತ್ನ ಗಳಿಂದ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಲವಾದ ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಘಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗು ವವು. ಆದರೆ ಕೆಲವರು ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ನೆರೆಯಿಸುವಂತೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ದೊಡ್ಡ ಸಮ್ಮೇಲನಗಳನ್ನು ನೆರೆಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕರು ನಮಗೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆದ ಗ್ರಾಮ ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಆಗದೆ ಹೋದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಮ್ಮೇಲನಗಳಲ್ಲಿ ಬರೇ ಮಾತುಗಾ ರರು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಬಯಸುವವರು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನ ವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಿಜವಾದ ಕೆಲಸಗಾರರು ಹಿಂದುಳಿಯುವರು. ಕೆಲಸಗಾ ರರು ಹಿಂದುಳಿಯುವದರಿಂದ ಸುಧಾರಣೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಮೇಲ್ಕಂಡ ರೀತಿಯಿಂದ ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಕೆಲವು ತಿಂಗಳುಗಳ ಹಿಂದೆ ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯ ದ್ವಾರಾ ನಮ್ಮ

ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆವು. ಅವುಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ೬೫ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲು ಒಪ್ಪಿದವರ ಕಡೆಯಿಂದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡತಕ್ಕವರ ಕೊರತೆಯು ಬಹಳ ಇದ್ದದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈಗ ಈ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯ ಜನರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ವಸನೆರೆದು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಲಿರುವರು. ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ವು ಬೇರೆ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಜನೆಯು ಅಷ್ಟು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಒಂದು ಶಿವಾನುಭವ ಬೋಧಕ ವರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವದರಕ್ಕಿಂತ ... ಮೊದಲು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಘಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಡುವದು ಅವಶ್ಯವದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯ ವಾಚಕರು ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಗಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ವಿನಂತಿ ಇದೆ. ಯಾರು ಈ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲಿಚ್ಛಿಸುವರೋ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಆವಶ್ಯಕ ಮಾಹಿತಿಯು ಪೂರೈಸಲ್ಪಡುವದು.

ಸ್ಥಿತಿ ಇವುಗಳ ನಡುವಿನದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ದೃಶ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಉದಯವು. ಇದು ಗೋಳಕಾಕಾರವೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ.

(೨೩) ಸಾದಾಖ್ಯಗಳು:— ಇವು ಮೇಲೆ ನಂ॥ ೨೨ ನೆಯದರಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ ಮಹಾಲಿಂಗದೊಳಗಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಮಹಾಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಲು ಬೇಕಾಗುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಅದರೊಳಗುಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಹಾಲಿಂಗದೊಳಗಿಂದ ಸಾದಾಖ್ಯಗಳು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೇಣ ತೋರಹತ್ತುತ್ತವೆ. ಈ ಸಾದಾಖ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತು ಪ್ರಕಟವಾಗಲು ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಧನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೆಲ್ಲ [illegible] ಪಡುತ್ತವೆ. ದೃಶ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅಸಂಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಒಂದೊಂದು ಪದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಇಂಥ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಅಗಣಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರು ಐದೇ ಮುಖ್ಯ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದುಂಟು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಐದು ಸಾದಾಖ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಾದಾಖ್ಯಗಳು ಮಹಾ ಸಾದಾಖ್ಯ, ಶಿವಸಾದಾಖ್ಯ, ಅಮೂರ್ತಿ ಸಾದಾಖ್ಯ, ಮೂರ್ತಿ ಸಾದಾಖ್ಯ, ಕರ್ತೃ ಸಾದಾಖ್ಯ, ಕರ್ಮ ಸಾದಾಖ್ಯ ಎಂದು ಇವೆ. ಅವು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಂದರ ತರುವಾಯ ಒಂದು ಹೊರಡುತ್ತವೆ. ಮಹಾ ಸಾದಾಖ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊರಪಡುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದವುಗಳು. ಆ ಮೇಲೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೊರಹೊರಡುವ ಸಾದಾಖ್ಯಗಳೊಳಗಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಥೂಲತರವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೆಂದರೆ ಶಕ್ತಿಗಳು, ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು, ಕಲೆಗಳು, ಪ್ರಣಮಗಳು, ತತ್ವಗಳು ಇವೇ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆವ ಆವವು, ಆವ ಆವ ಸಾದಾಖ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ವಚನಕಾರರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ, ಮಹಾಲಿಂಗವು ಓಂಕಾರ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಓಂಕಾರದಿಂದ ಬೇರೆ ೫ ಪ್ರಣವಾಕ್ಷರಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಪಂಚಕಲೆಗಳು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚಶಕ್ತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಪಂಚಭೂತಗಳು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಶಕ್ತಿಗಳಿದ್ದು ಇವು ಕೂಡ ಇವುಗಳೊಳಗಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ

ಜಗತ್ತು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಲು ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಧನಸಾಮಗ್ರಿಗಳೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪಂಚ ಸಾದಾಖ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರುತ್ತವೆ. ಮೊದಲಿನ ಮೂರು ಸಾದಾಖ್ಯಗಳಾದ ಮಹ, ಶಿವ, ಅಮೂರ್ತಿ ಇವು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದವುಗಳು. ಮುಂದಿನ ಮೂರು ಸಾದಾಖ್ಯಗಳಾದ ಮೂರ್ತಿ, ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮ ಇವು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸ್ಥೂಲವಾದವುಗಳು. ಇವಗಳು ಲಿಂಗಗಳ ಪ್ರಕಾಶಗಳೆಂತಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಆಚಾರಲಿಂಗ, ಗುರುಲಿಂಗ, ಶಿವಲಿಂಗ, ಜಂಗಮಲಿಂಗ, ಪ್ರಸಾದಲಿಂಗ, ಈ ಲಿಂಗಗಳ ಪ್ರಕಾಶವೇ ಸಾದಾಖ್ಯಗಳೆಂತಲೂ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಡುವದುಂಟು.

ಈ ಸಾದಾಖ್ಯಗಳು ಶಿವಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿರೂದೇ. ವಚನಕಾರರು ಅವುಗಳನ್ನೇ ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಾದಾಖ್ಯಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಂದರೆ ಪಿಂಡಾಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಆಗ ಅವುಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಚನಕಾರರು ಮಾಡುವದುಂಟು. ಅವುಗಳು ಆಗ ಸ್ಥಲ, ಚಕ್ರ, ಲಿಂಗ ಈ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ವಿವೇಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸಾದಾಖ್ಯ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ವಚನಕಾರರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುತರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವದುಂಟು.

(೨೪) ಪ್ರಣವಃ— ಪ್ರಣವವು ಅಂದರೆ ಓಂಕಾರವು. ಇದು ಮೇಲೆ ನಂ॥ ೨೨ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಹಾಲಿಂಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ೧೧ನೆಯದರಲ್ಲಿ ನಾದ ಬಿಂದು ಕಲೆಗಳು ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇವುಗಳು ದೃಶ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದವುಗಳು. ಇವುಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಆರಂಭದ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಅಂದರೆ ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪಗಳು- ಇವುಗಳು ಚಿನ್ನಾದ ಚಿದ್ಬಿಂದು ಚಿತ್ಕಲೆಗಳೇ—ಇದ್ದು ಅವು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಕಾರ, ಉಕಾರ, ಮಕಾರಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಇವುಗಳೊಡನೆ ಮೂಲಚಿತ್ತು (ಮೇಲೆ ನಂ॥ ೧೯ ನೋಡಿರಿ) ಬೆರೆತೊಡನೆಯೇ ಓಂಕಾರವು ಅಂದರೆ ಪ್ರಣವವು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅ, ಉ, ಮ ಇವುಗಳ ಬೆರಿಕೆಯೇ ಓಂಕಾರವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ನಾದ ಬಿಂದು ಕಲೆಗಳು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಅ ಉ ಮ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಓಂಕಾರವು ಅಥವಾ ಮೂಲ ಪ್ರಣವವಾದರೂ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ತುಂಬಿ

ಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದರಿಂದ ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರಿಯಾದ ಮಾನವನ ಶ್ರೋತ್ರಕ್ಕೆ ಕೇಳಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಕೇಳಬರದಿದ್ದರೂ ಅದು ವಿಶ್ವವನ್ನು ಆವರಿಸಿದೆ. ಈ ಅ, ಉ, ಮ ಅಕ್ಷರಗಳು ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವದಲ್ಲದೆ ಅವು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ರುದ್ರ, ಈಶ್ವರ, ಸದಾಶಿವ, ಎಂಬ ಅಧಿದೇವತೆಗಳ ಸ್ಥಾನಗಳೆಂತಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವದುಂಟು. ಅಲ್ಲದೆ ಅವು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಬ, ಸ, ವ, ಈ ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಸಹ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡುವದುಂಟು. ಆಗ ಇವಾದರೂ ಪ್ರಣವಾಕ್ಷರ ಅಥವಾ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳೆಂದು ವಚನಕಾರರು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಸವ ಎಂದರೆ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಬಸವ ಎಂಬ ಭಾವವಿರದೆ ಯಾವ ಅ, ಉ, ಮ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾವವಿರಬೇಕೋ ಆ ಭಾವವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಈ ಮೂರು ಬ, ಸ, ವ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಅ, ಉ, ಮ ಈ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳಷ್ಟೇ ಇವಾದರೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಅರ್ಥಬೋಧಕವಾದವುಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

(೨೫) ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಬ್ರಹ್ಮಮೂರ್ತಿಗಳು:— ಒಂದೊಂದು ಸಾದಾಖ್ಯಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಅಧಿದೇವತೆಗಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಪರಶಿವನ ಸ್ವರೂಪಗಳೇ ಇವರು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಸಾದಾಖ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಡುವ ಶಕ್ತಿಗಳು, ತತ್ವಗಳು, ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಈ ಅಧಿದೇವತೆಗಳು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಹೆಸರುಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ (೧) ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಅಥವಾ ಪರಶಿವ (೨) ವಿಜ್ಞಾನಬ್ರಹ್ಮ (೩) ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ ಬ್ರಹ್ಮ (೪) ಕಲಾಬ್ರಹ್ಮ (೫) ಪಿಂಡಬ್ರಹ್ಮ (೬) ಮೂರ್ತಿಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ವಚನಕಾರರು ಬಹಳ ಉಪಯೋಗಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳ ಬದಲು ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ (೧) ಪರಶಿವ, ಅಥವಾ ಶರಣ, ಅಥವಾ ಜಂಗಮ ಅಥವಾ ಆತ್ಮ (೨) ಸದಾಶಿವ (೩) ಶಿವ (೪) ರುದ್ರ (೫) ವಿಷ್ಣು (೬) ಬ್ರಹ್ಮ ಇವುಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕರ್ತನು, ವಿಷ್ಣುವು ರಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕೆ ಕರ್ತನು, ರುದ್ರನು ಸಂಹಾರಕ್ಕೆ ಕರ್ತನು, ಈಶ್ವರನು ತಿರೋಧಾನಕ್ಕೆ ಕರ್ತನು, ಸದಾಶಿವನು

ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಕರ್ತನು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಾರ್ಯ ಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳು ಬೇಕೇಬೇಕು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮರು ಅಥವಾ ಅಧಿದೇವತೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರಾಗತೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲು ಕಾರಣೀಭೂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶಿವಶರಣರು ಈ ಹೆಸರು ಗಳ ಬದಲು ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವದೂ ಉಂಟು. ಪರಶಿವನಿಗೆ ಪಂಚಮುಖಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವವಷ್ಟೇ. ಅವರು ಈ ಪಂಚಬ್ರಹ್ಮದ ಬದಲು ಈ ಮುಖಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೇ ಉಪಯೋ ಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮುಖಗಳು ಸದ್ಯೋಜಾತ, ವಾಮದೇವ, ಅಘೋರ, ತತ್ಪುರುಷ, ಈಶಾನ ಇವುಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಪರಶಿವನು ಈ ತನ್ನ ಮುಖ ಗಳ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿಯೇ ಜಗತ್ತಿನ ನಾನಾವಿಧ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡಿಸುವನೆಂದು ಅವರ ವಚನಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಶಿವನ ಪಂಚ ಮುಖದ್ಯೋತಕನಾದ ಈ ಹೆಸರುಗಳು ನಾವು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುವಲ್ಲ.

(೨೬) ಷಡಧ್ವಗಳು:- ಅಧ್ವಗಳೆಂದರೆ ಮಾರ್ಗಗಳು. ಆರು ಮಾರ್ಗ ಗಳಿರುವದರಿಂದ ಷಡಧ್ವಗಳೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅವು ಮಂತ್ರಾಧ್ವ, ಪದಾಧ್ವ, ವರ್ಣಾಧ್ವ, ಭುವನಾಧ್ವ, ತತ್ವಾಧ್ವ ಮತ್ತು ಕಲಾಧ್ವ ಎಂದಿ ರುತ್ತವೆ. ಹಿಂದೆ ನಂ॥ ೨೩ ರಲ್ಲಿ ಸಾದಾಖ್ಯಗಳ ವಿವರಣೆ ಇರುತ್ತದಷ್ಟೇ. ಇವುಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುವಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಚಲನೆಯುಂಟಾಗು ತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಚಲನೆಯು ಯಾವ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತದೋ ಅವೇ ಅಧ್ವಗಳೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಅಧ್ವಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಸಂಚಲನೆಗಳು ಅಂದರೆ ಶಕ್ತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ವ್ಯವ ಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಶ್ವವು ಪ್ರಕಟವಾಗಲು ಅವು ಸಹಾಯಕಾರಿಗಳಾಗಿವೆ. ಕಂಬಿಗಳ ಮೂಲಕ ಎಂಜಿನು ರೇಲ್ವೆ ಡಬ್ಬಿ ಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತ ಹೇಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅಧ್ವಗ ಳೆಂಬ ಕಂಬಿಗಳ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಗತಿಯ ದ್ವಾರವು ತೋರುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಾಯೆಯು ದೂರಾಗುತ್ತದೆ. ಮಂತ್ರಾಧ್ವ, ಪದಾಧ್ವ, ವರ್ಣಾ ಧ್ವಗಳು ನಾದಾತ್ಮಕವಾಗಿವೆ. ಭುವನಾಧ್ವ, ತತ್ವಾಧ್ವ, ಕಲಾಧ್ವಗಳು ಬಿಂದುರೂಪವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಐವತ್ತೆರಡಕ್ಷರಗಳೇ ವರ್ಣಾಧ್ವ. ಈ ವರ್ಣ

ಗಳ ಮೂಲಕ ಪದಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಇವೇ ಪದಾಧ್ವ. ಈ ಪದ ಗಳ ಮೂಲಕ ಮಂತ್ರಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ. ಇವೇ ಮಂತ್ರಾಧ್ವ. ವರ್ಣ, ಪದಗಳನ್ನೊಳಕೊಂಡ ಮಂತ್ರಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಿವೆ. ಭುವನಾಧ್ವಗಳು ೨೨೪ ಇವೆ. ಅವು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪಸರಿಸಿವೆ. ತತ್ವಾಧ್ವ ೩೬ ಇವೆ. ಇವುಗಳು ದೃಶ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಾರ ಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಕಲಾಧ್ವಗಳು ಆರು ಇದ್ದು ಅವು ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರೆದು ಅನೇಕ ತರದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಧ್ವಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ವಿಶ್ವದ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಇವು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಪಿಂಡಾಂಡ ಅಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಶುದ್ಧತೆಯ ಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಗತಿಯು ಅವ ಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳ ವಿವರಣೆಗಳು ಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬರುತ್ತಿವೆ. ದ್ರಾವಿಡ ಶೈವರು ಇವುಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವಚನಕಾರರು ತಮ್ಮ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳ ನಿರೂಪಣೆ ಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದ ರಲ್ಲಿ ಅವರು ಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳ ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಬದಲಾವಣೆ ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳು ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೨ ಅನುಬಂಧ ೨ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

(೨೭) ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳುಃ— ಇವು ಪೃಥ್ವಿ, ಅಪ್ಪು, ತೇಜ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ ಎಂಬಿವುಗಳು ಇವೆ. ಇವು ನಮಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾಣುವ ಮಣ್ಣು, ನೀರು, ಬೆಂಕಿ, ಗಾಳಿ, ಮುಗಿಲು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಈ ಅರ್ಥವು ಶಿವಾನುಭವ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಗುಣ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಗಳು ಇರುವ ವಷ್ಟೇ. ಅವುಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ಯಾವ ತತ್ವಗಳು ಕಾರಣವಾಗು ತ್ತವೋ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರು ೫ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವುಗಳು ಪೃಥ್ವೀ ತತ್ವ, ಅಪ್ಪು ತತ್ವ, ಅಗ್ನಿ ತತ್ವ, ವಾಯುತತ್ವ, ಆಕಾಶತತ್ವ ಇವು ಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವವೆಂದು ಹೇಳುವದುಂಟು. ಉದಾಃ— ಪೃಥ್ವಿಗೆ ಭಾರತಳೆಯುವದು, ಅಪ್ಪುವಿಗೆ ದ್ರವದಿಂದ ಮುದ್ದೆ ಮಾಡುವದು, ಅಗ್ನಿಗೆ ಸುಡುವುದು, ವಾಯುವಿಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರ ಮಾಡುವುದು, ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಚರಿ ಸುವುದಕ್ಕೆ ತೆರವುಗುಡುವುದು, ಹೀಗೆ ಗುಣಗಳಿವೆಂದು ಅವರು ಹೇಳು

ತ್ತಾರೆ. ಈ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಇರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪೃಥ್ವಿಗೆ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧಗಳಿವೆ. ಅಪ್ಪುವಿಗೆ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ ಎಂದು ೪ ಗುಣ ಗಳಿವೆ. ಅಗ್ನಿಗೆ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪು ಮಾತ್ರಗಳಿವೆ. ವಾಯುವಿಗೆ ಶಬ್ದ ಸ್ಪರ್ಶಗಳಿವೆ. ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಶಬ್ದ ಮಾತ್ರವಿದೆ. ಇವುಗಳ ನಾನಾವಿಧ ಮಿಶ್ರ ಣಗಳಿಂದ ವಿಧವಿಧವಾದ ಗುಣ ಧರ್ಮಗಳು ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾ ಗುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳು ಈ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆಂದು ವಚನಕಾರರು ಬಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಯಾವ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಗುಣಗಳಿರುತ್ತವೋ ಅವೆ ಲ್ಲವೂ ಆ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಹಾಭೂತಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗು ತ್ತವೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತರದ ಗುಣ ಗಳಿರಬಹುದು. ಈ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದವುಗಳು ಈ ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತಗಳೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾ ಣದಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಕೂಡುವದರಿಂದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಉಂಟಾ ಗುತ್ತವೆ. ಉದಾಃ- ಒಂದು ಪದಾರ್ಥವು ಅತ್ಯಂತ ಬಿರಿಸು, ಮತ್ತೊಂದು ಆದಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆ ಬಿರಿಸು, ಆಥವಾ ಪ್ರವಾಹಿ, ಅಥವಾ ಉಗೆ ರೂಪು ಳ್ಳದ್ದು ಇರಬಹುದು. ಪಂಚಮಹಾ ಭೂತಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಮಾಣಗ ಳಿಂದ ಆಯಾ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಕೂಡುವದರಿಂದ ಈ ವಿವಿಧತೆಯು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು ಪಂಚಸಾದಾ ಖ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಅಥವಾ ಅವೇ ಭಾವವುಳ್ಳ ಶಿವನ ಪಂಚ ಮುಖಗಳಿಂದಲೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವದುಂಟು.

(೨೮) ಪಂಚೀಕರಣಃ- ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತತ್ವವು ಅವೇ ಎಲ್ಲ ಐದು ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡುತ್ತದೆ. ಉದಾಃ— ಪೃಥ್ವಿ ಯಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿ, ಅಪ್ಪು, ತೇಜ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ ತತ್ವಗಳು ಕೂಡುತ್ತವೆ. ಅಪ್ಪು ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿ, ಅಪ್ಪು ತೇಜ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ ತತ್ವಗಳು ಕೂಡುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಕೂಡುವದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ವಾಯುಗಳು, ಪಂಚವಿಷಯಗಳು, ಕರುಣಚತು ಷ್ಟಯಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮಹಾಭೂತಗಳ ಪಂಚೀಕರಣವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಪೃಥ್ವಿಯ ಪಂಚೀಕೃತಿ, ಉದಕದ ಪಂಚೀಕೃತಿ, ಅಗ್ನಿಯ

ಪಂಚೀಕೃತಿ, ವಾಯುವಿನ ಪಂಚೀಕೃತಿ, ಆಕಾಶದ ಪಂಚೀಕೃತಿ, ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವದುಂಟು. ಒಂದೊಂದು ಪಂಚೀಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಅವಯವಗಳೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಅವನ ಕರಣಗಳೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಪೃಥ್ವಿಯ ಪಂಚೀ ಕೃತಿಯಿಂದ ಪಾಯು, ಗಂಧ, ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯ, ಪ್ರಾಣ ವಾಯು, ಅಹಂಕಾರ ಇವು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಉದಕದ ಪಂಚೀ ಕೃತಿಯಿಂದ ಗುಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯ, ರಸ, ಜಿಹ್ವೇಂದ್ರಿಯ, ಅಪಾನವಾಯು, ಚಿತ್ತ, ಇವು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಅಗ್ನಿಯ ಪಂಚೀಕೃತಿಯಿಂದ ಪಾದೇಂದ್ರಿಯ, ರೂಪು, ನೇತ್ರೇಂದ್ರಿಯ, ಉದಾನವಾಯು, ಬುದ್ಧಿ ಇವುಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ವಾಯುವಿನ ಪಂಚೀಕೃತಿಯಿಂದ ಪಾಣೀಂದ್ರಿಯ, ಸ್ಪರ್ಶನ, ತ್ವಗಿಂದ್ರಿಯ, ವ್ಯಾನವಾಯು, ಮನಸ್ಸು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಆಕಾಶದ ಪಂಚೀ ಕೃತಿಯಿಂದ ವಾಗಿಂದ್ರಿಯ, ಶಬ್ದ, ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯ, ಸಮಾನವಾಯು, ಜ್ಞಾತೃ ತತ್ವ ಇವುಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

(೨೯) ತತ್ವಗಳು:— ಇವು ೩೬ ಇವೆ. ಇವುಗಳ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನಾರೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತು ತನ್ನ ಅಂತಃ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬೆಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ೩೬ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ೨೫ ತತ್ವಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ತಿಳಿಯಲು ಶಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇವು ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಐದು ಪ್ರಾಣಾದಿವಾಯುಗಳು ಐದು ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳು ನಾಲ್ಕು ಚಿತ್ತ ಮನ ಬುದ್ಧಿ ಅಹಂಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಜೀವನು ೧ ಹೀಗೆ ೨೫ ತತ್ವಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಆತ್ಮತತ್ವಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಇವುಗಳನ್ನು ಅರಿತಾಗಳೇ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನು ಹೇಗೆ ಆಚರಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಲಿಂಗ ತತ್ವಗಳು ೧೦ ಇವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾತತ್ವಗಳೆಂತಲೂ ಹೆಸರು ಇದೆ. ಇವು ಪಂಚ ಸಾದಾಖ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಪಂಚ ಕಲೆಗಳು ಇವೆ. ಪಂಚ ಸಾದಾಖ್ಯಗಳು ಹಿಂದೆ ನಂ॥ ೨೩ ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಪಂಚಕಲೆಗಳು ಮುಂದೆ ನಂ॥ ೩೦ ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವವು. ಇವುಗಳ ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕವೇ ಮನುಷ್ಯನು ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಕಲೆಗಳು ಶಾಂತ್ಯಾತೀತ, ಶಾಂತಿ, ವಿದ್ಯಾ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ನಿವೃತ್ತಿ ಇವುಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ತೂರ್ಯ ತತ್ವಗಳೆಂತಲೂ ಬೇರೊಂದು ಹೆಸರು ಇದೆ. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಶಿವ

ತತ್ವವು ಇದೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಈ ೧೦ ತತ್ವಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಶಿವತತ್ವದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯಬೇಕು. ಇದೇ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯವು. ಬೆರೆಯುವ ಕ್ರಮವು ಹೇಗೆಂದರೆ:— ನಿವೃತ್ತಿಕಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ವಾಗಾದಿ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಕರ್ಮಸಾದಾಖ್ಯವನ್ನು ಒಡಗೂಡಬೇಕು. ಆಗ ಪೃಥ್ವೀ ತತ್ವವು ಬಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಕಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶಬ್ದವಿಷಯಂಗಳು ಐದು ಕರ್ತೃ ಸಾದಾಖ್ಯವನ್ನು ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪುತತ್ವ ಬಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾಕಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶ್ರೋತ್ರಾದಿ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮೂರ್ತಿಸಾದಾಖ್ಯವನ್ನು ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ತೇಜತತ್ವವು ಬಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಂತಿಕಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪ್ರಾಣಾದಿ ವಾಯುಗಳು ಅಮೂರ್ತಿ ಸಾದಾಖ್ಯವನ್ನು ಒಡಗೂಡಿದಲ್ಲಿ ವಾಯು ತತ್ವವು ಬಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಂತ್ಯಾತೀತ ಕಲೆಯನ್ನು ಕೂಡಿ ಮನ ಬುದ್ಧಿ ಚಿತ್ತ ಅಹಂಕಾರ ಜೀವಗಳು ಶಿವಸಾದಾಖ್ಯವನ್ನು ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶತತ್ವ ಬಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ೨೫ ತತ್ವಗಳು ಲಿಂಗೈಕ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ಆ ಲಿಂಗತತ್ವಗಳು ಹನ್ನೊಂದು ತಾವು ಪರಸ್ಪರ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವವು. ಹೀಗೆ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶೂನ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು.

(೩೦) ಕಲೆಗಳು:— ಇವು ಐದು ಇವೆ. ಅವು ಯಾವವೆಂದರೆ ಶಾಂತ್ಯಾತೀತ, ಶಾಂತಿ, ವಿದ್ಯಾ, ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ, ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಿ. ಅಲ್ಲದೆ ಶಾಂತ್ಯಾತೀತೋತ್ತರ ಎಂತಲೂ ಬೇರೊಂದು ಕಲೆಯನ್ನು ಹೇಳುವದುಂಟು. ಅದು ಓಂಕಾರ ರೂಪವಾದ ಮಹಾಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಶೂನ್ಯಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪಂಚಕಲೆಗಳೆಂತಲೇ ಹೇಳುವ ವಾಡಿಕೆಯೂ ಉಂಟು. ನಾದ ಬಿಂದು ಕಲೆಗಳು ಮೂಲಚಿತ್ತುವಿನೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರಣವುವಾಗುತ್ತದಷ್ಟೇ (ನಂ॥ ೨೪ ಪ್ರಣವು ನೋಡಿರಿ.) ಈ ಪ್ರಣವುದಲ್ಲಿ ಯ, ವ, ಶಿ, ಮ, ನ ಎಂಬ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷರಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ. 'ಯ' ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವು. ಮುಂದೆ ಅದರ ಸ್ಥೂಲರೂಪಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ವ, ಶಿ, ಮ, ನ ಎಂದು ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಪಂಚಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಶಾಂತ್ಯಾತೀತ, ಶಾಂತಿ, ವಿದ್ಯಾ, ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಿ ಈ ಕಲೆಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಉದಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಐದು ಕಲೆಗಳಿಂದ ಐದು ಶಕ್ತಿಗಳು ಅಂದರೆ ಪರಾಶಕ್ತಿ, ಆದಿಶಕ್ತಿ, ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ, ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ಇವುಗಳು ಉದಯವಾಗುತ್ತವೆ.

ನಾದಾತ್ಮಕ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಓಂ ಎಂಬ ಮಹಾ ಬಯಲೊಳಗೆ ಲಯಮಾಡಿ ದೊಡೆ ಅದೇ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಳಹೊರಗೆಲ್ಲಿಯು ಹೊದ್ದಿಸಿಕೊಂಡಿರು ವದನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವದೇ ಮಂತ್ರಕೂಟವೆಂಬುದೀಗ ದೇಹ ಮಧ್ಯ ಪರಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವಾಯು ತಾಗಿ ನಿವೃತ್ತಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಯಾಗಿ ಚರಿಸುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ೨೧೬೦೦ ಜೀವ ಜಪವನು ಜಪಿಸುವದನು ಶ್ರೀಗುರೂಪದೇಶದಿಂದರಿದೊಡೆ ಅಂತ್ಯವಾದಿಯಾಗಿ ಆದಿ ಅಂತ್ಯವಾಗಿ ನಡೆದು ಆ ಜಪವೆನಿಸಿತ್ತು. ಆ ಜಪ ದಹರಾಕಾಶದ ನಾದಾತ್ಮಕ ಲಿಂಗ ದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದುದೇ ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ ಯೋಗವೆಂಬುದರ್ಥವು.

ಇಂತು ಶ್ರೀಗುರು ಶಿಷ್ಯ ಸಂಯೋಗ ಹೇಳಿದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಆ ಗುರು ಶಿಷ್ಯತ್ವವು ತನಗೆ ಅಳವಟ್ಟಿತೆಂದು ಪೇಳುತಿರ್ದಪೆಂ.

(೧೨) ಶ್ರೀಗುರುವ ಬೆಸಗೊಳಹೋದರೆ ಗುರುವೆನ್ನಂತರಂಗವನ ರಿದು ಜೀವ ಪರಮರೇಕವಮಾಡಿ ತೋರಿ ಕಾಯದ ಕಂಗಳಲ್ಲಿರಿಸಿ ಮನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಸರ್ವಾಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧವ ಮಾಡಿ ತೋರಿದನೈಯ್ಯ ಎನ್ನ ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ.

ಟೀಕು:— ಗುರುವಿನ ಕೈಯ್ಯಲುಪದೇಶವ ಹಡೆವೆನೆಂದು ಹೋದಲ್ಲಿ ಆ ಗುರು ಶಿಷ್ಯನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಬೋಧಾಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ನಿಂತನು. ಅದೇಕೆಂದಡೆ ಅಂತರಂಗವೆಂದಡೆ ಲಿಂಗ ಶರೀರ, ಆ ಲಿಂಗ ಶರೀರವು ನಾಶವಲ್ಲದೆ ಆ ಆತ್ಮಂಗೆ ಮಹಾಲಿಂಗದ ಕೂಟವಿಲ್ಲವಾಗಿ ಆ ಲಿಂಗದ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹ ಶಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪಿನಿಂದ ಶ್ರೀಗುರುವೈದಿಹನೆಂಬು ದೀಗ ಗುರು ಬೆಸಗೊಳ್ಳಹೋದರೆ ಗುರುವಿನ ಅಂತರಂಗವನರಿದು ಎಂಬು ದರ್ಥ. ಹೀಗೆ ಗೆದ್ದಲೆ ಮಾಡಿದ ಹುತ್ತದೊಳಗೆ ಸರ್ಪ ಸೇರಿದ ಪರಿ ಹಾಗೆ ಜೀವನದ ಮನೆಯು ಲಿಂಗ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹಶಕ್ತಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಲು ಆ ವಿವೇಕವೇ ಸೋಹಂ ಸ್ವರೂಪವಾದಡೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಆ ಲಿಂಗ ಶರೀರದ ವಿವೇಕವೇ ಹಂಸ ಸ್ವರೂಪು. ಈ ಉಭಯ ವಿವೇಕ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಯು ಗುರುವಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಪುಟ್ಟಿ ಆ ಅಗ್ನಿ ಉಭಯಕಾಷ್ಠವನು ಸುಟ್ಟು ತಾನುಪಶಮನವಾಗುವದು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಜೀವ ಪರಮರ ವಿವೇ ಕವನ್ನುಟ್ಟು ತಾನುಪಶಮನವಾಗುವದು. ಅದೀಗ ಜೀವ ಪರಮರ ಏಕ

ಮಾಡಿ ತೋರಿದನೆಂಬರ್ಥ. ಆ ಉಪಶಮನವಾದ ಅಗ್ನಿಯದ್ದ್ರಷ್ಟಂ ತನ್ನಷ್ಟಂ ಎಂದು ಆ ಗುರುವೆಂಬ ಶುದ್ಧ ಪ್ರಸಾದ ಮಹಾಬಯಲು ಕೂಡಿತ್ತು. ಆ ಮಹದಾಕಾರವೇ ತಾನೆಂದು ತಿಳಿದ ಶಿಷ್ಯನ ವಾಮದಕ್ಷಿಣ ನೇತ್ರಂಗಳು ಜೀವಪರಮರಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಿಂದ ಈರ್ವರೂ ಆತನ ಮನದ ಗ್ರದಲ್ಲಿ ಆ ಜೀವಪರಮರ ಕೂಟವೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಹುದು. ಇಂತಾಗಲು ಆ ಪಾದ ಮಸ್ತಕದೊಳ ಹೊರಗೆಲ್ಲಿಯೂ ಶುದ್ಧ ಪ್ರಸಾದವೆಡೆಗೊಂಡು ಘಟ ಕಾಸಿದ್ಧಿಯ ಪ್ರಕಾರದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಕಾಣಿಸಿದನೆಂಬುದೀಗ ಜೀವ ಪರಮರ ಏಕ ಮಾಡಿ ಕಾಯದ ಕಂಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧವ ಮಾಡಿ ತೋರಿದನಯ್ಯ ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ.

ಜ್ಞಾನಗುರು ಕೊಟ್ಟ ಲಿಂಗವಾವುದು ಎಂದಡೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆನು.

(೧೩) ಹುಸಿ ಇಲ್ಲದ ಶಿಷ್ಯನು ಮರವಿಲ್ಲದ ಗುರುವಿನ ಪಾದವ ಹಿಡಿ ದೊಡೆ ಕುರುಹಿಲ್ಲದ ಲಿಂಗ ಕೊಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ತೆರಹಿಲ್ಲದಿಪ್ಪಲೊಡನೆ ಬರಿದಾ ದವು ತನುಮನ ಪ್ರಾಣಂಗಳೆಲ್ಲವು. ಈ ಬೆಡಗಿನುಪದೇಶವ ಪಡೆದ ಶಿಷ್ಯ ನಲ್ಲಿ ಗುರುವಡಗಿ ಗುರು ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಎರಡು ಒಂದಾದ ಪರಿಯನು ಏನೆಂದುಪಮಿಸುವೆನಯ್ಯ ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ದಲಿಂಗೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಗುರು ಶಿಷ್ಯನು ?

ಟೀಕು:— ಹುಸಿ ಎಂದಡೆ ಪಂಚಭೂತದಿಂ ಪಂಚೀಕರಿಸಿದ ತನು, ಆ ತನುವ ಅತಿಗಳೆಯುತಿದ್ದ ಕಾರಣ ಅಂಥ ತನುವಿಲ್ಲದಾತ ಶಿಷ್ಯ ನೆಂಬುದರ್ಥ. ಮರವೆ ಎಂದಡೆ ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರವೆರಡನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ತನ್ನ ತೋರದಿಹುದಾದ ಕಾರಣ ಶರೀರ. ಅಂಥ ಶರೀರವಿಲ್ಲದಾತನೇ ಗುರುವೆಂಬುದೀಗ ಮರಹಿಲ್ಲದ ಗುರುವಿನ ಪಾದವ ಹಿಡಿದಡೆ ಎಂಬು ದಕ್ಕರ್ಥ. ಬಚ್ಚ ಬರಿಯ ಅರಿವನೇ ಘನಲಿಂಗವೆಂದು ತೋರಿದನಾಗಿ ಆ ಲಿಂಗ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾದಡೆ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ನಿತ್ಯ ಪರಿಪೂರ್ಣ ತಾನಾದ ವಂಗಲ್ಲದಾಗದಾಗಿ ಅದೀಗ ಕುರುಹಿಲ್ಲದ ಲಿಂಗವ ಕೊಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ತೆರ ಹಿಲ್ಲದಪ್ಪಲೊಡನೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆರ್ಥ. ಈ ಬಗೆಯ ಉಪದೇಶವ ಕೊಂಡ ಶಿಷ್ಯನು ತಾನೇ ಗುರುವಾಗಿ ಗುರುವಾದನೆಂದು ಇದಿರಿಟ್ಟುನೋಡದೆ ಇದ್ದು ತನುಮನದ ಪ್ರಪಂಚ ಮುನ್ನವೇ ನಾಸ್ತಿಯಾಗಿ ಬಯ ಲೊಳಗೆ ಬಯಲಾಗಿ ಆಕಾಶ ಪ್ರಕಾಶ ಯೋಗವಾದಂತೆ ಇದ್ದರೆಂಬು

ವೀಗ ಬರಿದಾದವು ತನುಮನ ಪ್ರಾಣಂಗಳೆಲ್ಲವು ಈ ಬೆಡಗಿನುಪದೇಶವಂ ಪಡೆದ ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಗುರುವಡಗಿ ಗುರು ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಎರಡು ಒಂದಾದ ಪರಿಯನು ಏನೆಂದುಪಮಿಸುವೆನಯ್ಯ ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಗುರು ಶಿಷ್ಯನು ಎಂಬುದಕ್ಕರ್ಥ.

ಗುರು ಮುಖದಿಂ ಬಂದ ಲಿಂಗವು ಪ್ರಣವ ರೂಪಿನಿಂದೆ ಧ್ಯಾನಿಸು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರ್ದಪಂ.

(೧೪) ಆದಿ ಬಿಂದು ಬೀಜವನರಿದು ಬಿಂದುಪರಿ ಅನಾಹತ ನಾದವನರಿದು ಆ ಪ್ರಣವ್ನದ ಸೂತ್ರವಿಡಿದು ಶಿವಧ್ಯಾನವ ಮಾಡಲು ಆ ಧ್ಯಾನಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಯೋಜನಾಂತರ ಶೈಲಸಮಾನ ಪಾಪ ಬೆಂದು ಹೋಹುದು ನೋಡಯ್ಯ. ನಿಜಗುರುಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧೇಲಿಂಗೇಶ್ವರನೆಂಬ ನಿಜ ಪದವಿಯನೈದುವುದು ಬಳಿಕ ನೋಡಯ್ಯ.

ಟೀಕು :– ಪರನಾದ, ಪರಬಿಂದು, ಪರಕಳೆಗಳನು ಪಡೆಯದ ಅಖಂಡಗೋಳಕಾಕಾರ ಸಾಕಲ್ಯ ಪ್ರಣವುವೆಂಬುದೀಗ ಆದಿ ಬಿಂದು ಬೀಜವನರಿದು ಎಂಬುದಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಸಾಕಲ್ಯ ಪ್ರಣವುವು ಷಟ್ಕೃತಿಯನು ತಳೆದು ಊರ್ಧ್ವಸ್ವರ ಕೇಡಿಲ್ಲದೆ ಘೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತೆಂಬುದೀಗ ಬಿಂದು ಪರಿ ಅನಾಹತ ನಾದವನರಿದು ಎಂಬುದಕ್ಕರ್ಥ. ಗುರುಕರುಣದಿಂದೆ ಓಂ ಎಂಬ ಪ್ರಣವ ತಿಳಿದು ಆ ಪ್ರಣವದ ತಾರಕಾಕೃತಿ ದಂಡಕಾಕೃತಿಗಳನೊಳಕೊಂಡು ನಾದವಿರುವುದು. ಕುಂಡಲಾಕೃತಿ ಅರ್ಧಚಂದ್ರಾಕೃತಿಗಳನೊಳಕೊಂಡು ಬಿಂದುವಿರುವುದು. ದರ್ಪಣಾಕೃತಿ ಜ್ಯೋತಿರಾಕೃತಿಗಳನೊಳಕೊಂಡು ಕಳೆ ಇರುವದು. ನಾದ ಬಿಂದು ಕಳೆಗಳೇ ಶಿವನ ದಿವ್ಯಶರೀರವು. ಆ ಶರೀರ ಧ್ಯಾನವೇ ಚಿದಗ್ನಿ. ಅಂತದನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿದಾತಂಗೆ ವಾಕ್ಕಾಯ ಮಾನಸಗಳಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಪಾಪವೆಂಬ ಕುಲಾದ್ರಿಗೆ ಪಾವಕನಾಗಿದ್ದಿತೆಂಬುದೀಗ ಆ ಪ್ರಣವ ಸೂತ್ರವಿಡಿದು ಶಿವಧ್ಯಾನವಂ ಮಾಡಲು ಆ ದಾವಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಯೋಜನಾಂತರ ಶೈಲ ಸಮಾನವಾದ ಪಾಪ ಬೆಂದು ಹೋಹುದು ನೋಡಯ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕರ್ಥ. 'ಯಾತೆ ರುದ್ರ ಶಿವಾತನೂರ ಘೋರಾ ಪಾಪ ಕಾಶಿನೀ' ಎಂದೊಡೆ ಭಯಂಕರವಲ್ಲದಂಥ ಶಿವತನು ಪಾಪರಹಿತವಾದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವದೆಂಬ ಶ್ರುತಿಯಿಂದೆ ಅಂತಪ್ಪ ಶಿವಧ್ಯಾನಿಗಳು ಶಿವನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿರ್ಪರು ಎಂಬುದೀಗ ನಿಜಗುರು

ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನೆಂಬ ನಿಜಪದವಿಯನೈದುವದು ಬಳಿಕ ನೋಡಯ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕರ್ಥ.

ಗುರುಕೃಪೆಯಿಂದ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಂಬಂಧವ ತಿಳಿವುದೆಂದು ಪೇಳುತ್ತಿರ್ದಪಂ.

(೧೫) ಷಡಧ್ವಾಶ್ರಯುವಾದ ಪರಬಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಮೇಲಿರ್ದ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಲಿಂಗಾಂಗ ಜನಿಸಿ ತೋರಿತ್ತೆಂದೊಡೆ, ಅಂಗ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಭೇದ ಉಂಟೇ? ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಬೀಜಾಂಕುರದಂತೆ ಒಂದು ಬಿಟ್ಟೊಂದು ತೋರದು. ಇಂತಪ್ಪ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಂಬಂಧದ ಸಕೀಲವನು ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ ನಿಮ್ಮ ಶರಣ ಬಲ್ಲ.

ಟೀಕು:—ಷಡಧ್ವಾಶ್ರಯ ಪರಬಿಂದುವು ಅವಸ್ಥಾತ್ಮಕವೆಂದು ಶಬ್ದಾತ್ಮಕವೆಂದು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ ಸ್ವರೂಪವನುಳ್ಳುದು, ಅನ್ಯಾತ್ಮಕವಲ್ಲ. ಅದು ಹೇಗೆಂದೊಡೆ ವರ್ಣ, ಪದ, ಮಂತ್ರ ಈ ಮೂರು ಶಬ್ದಾತ್ಮಕಂಗಳು. ಭುವನ, ತತ್ವ, ಕಲೆ ಈ ಮೂರು ಅವಸ್ಥಾತ್ಮಕಂಗಳು. ಅದುದರಿಂದ ಮೂರು ದ್ವಯಂಗಳು ಭುವನ ಶರೀರವನಾಶ್ರೈಯಿಸಿಹವು. ಆ ಶರೀರವು ತತ್ವವನಾಶ್ರಯಿಸಿಹುದು. ಆತ್ರತತ್ವಂಗಳು ಕಲೆಯನಾಶ್ರಯಿಸಿಹವು. ಆ ಕಲೆ ಪರಬಿಂದುವನಾಶ್ರಯಿಸಿಹುದು. ಆ ಬಿಂದು ಸಭಾಜ್ಯೋತಿಯಂತೆ ಸರ್ವಾತ್ಮಕ ಭ್ರೂಮಧ್ಯದೊಳಗೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರ್ಪುದು. ಗುರುಕರುಣದಿಂದೆ ಜ್ಞಾನೋದಯುವಾದ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರುಗಳ ಬಿಂದು ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಒಳಹೊರಗೆನ್ನದೆ ದೇಹಾಳಿಯ ದೀಪದಂತೆ ನಾದಾತ್ಮಕ ಶುದ್ಧ ಪ್ರಸಾದ ಮೂರ್ತಿ ಇರುತಿಪ್ಪನೆಂಬುದೀಗ ಷಡಧ್ವಾಶ್ರಯುವಾದ ಪರಬಿಂದು ಪೀಠದ ಮೇಲಿರ್ದ ಎಂಬುದಕ್ಕರ್ಥ. ಅನಾಹತನಾದೋಯುವಾದ ಶುದ್ಧ ಪ್ರಸಾದವೇ ಮಹಾಲಿಂಗವೆನಿಸಿ, ಆಚಾರಾದಿ ಪಂಚಲಿಂಗಂಗಳನು ಆತನ ತನುವಿನಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಬಿಂದುವೆನಿಸಿ ಆ ಬಿಂದುವೇ ಮಹಾಲಿಂಗವೆನಿಸಿ ಲಯಾಭಿಧಾನವನುಳ್ಳದರಿಂದೆ ಐಕ್ಯನಾಗಿ, ಭಕ್ತಾದಿ ಪಂಚ ಅಂಗಂಗಳನೆ ತನ್ನೊಳಗೆ ತಳೆದು ಮಹಾಲಿಂಗಾದಿ ಆಚಾರಾಂತವಾದ ಷಡ್ಲಿಂಗಂಗಳನು ಕೂಡಿ ಭ್ರಮರ ಚಂಪಕದಂತೆ ನಿಶ್ಶಬ್ದಾತ್ಮಕ ಶಿವತತ್ವವೆನಿಸಿ ಆ ಬಿಂದುವೇ ತೋರುತ್ತಿರ್ಪುದೆಂಬುದೀಗ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲವಾದ ಪರಶಿವತತ್ವದೊಳು ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಲಿಂಗಾಂಗ ಜನಿಸಿ ತೋರಿತೆಂಬುದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ

ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಬಿಂದುವೇ ಚಿದಂಗವೆನಿಸಿ ಆ ಶುದ್ಧಪ್ರಸಾದವೇ
ಚಿಲ್ಲಿಂಗವೆನಿಸಿ ಕನಕಕಾಂತಿಯುರತ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರಳವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದ
ವೆಂಬುದೀಗ ಅಂಗಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಭೇದವುಂಟೆ? ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಬೀಜಾಂಕು
ರದಂತೆ ಒಂದ ಬಿಟ್ಟೊಂದು ತೋರದು ಎಂಬುದಕ್ಕರ್ಥ. ಜಗದ್ವೈಭ
ವವ ನಟಿಪ ಮೂಲಚಿತ್ತುವಿನ ಸಗುಣ ನಿರ್ಗುಣವೆನಿಪ ಪರನಾದ,
ಪರಬಿಂದು, ಪರಕಳೆಗಳೇ ಅಂಗತ್ರಯಂಗಳಾಗಿ ಚಿನ್ನಾದ, ಚಿದ್ಬಿಂದು,
ಚಿತ್ಕಳೆಗಳೇ ಲಿಂಗತ್ರಯಂಗಳಾಗಿ ಈ ಉಭಯ ರೂಪವೇ ಮೂಲ
ಚಿತ್ತುವಾಗಿ, ಇಂತಪ್ಪ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ನಿತ್ಯಪರಿಪೂರ್ಣ ಅಖಂಡ
ನೆಂಬ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಲಕ್ಷಣಂಗಳ ತಳೆದು ಗೋಳಕಾಕಾರವಾದ ತೇಜೋ
ಮೂರ್ತಿಯಪ್ಪ ಮಹಾಲಿಂಗವಾಯಿತ್ತೆಂಬುದೀಗ ಇಂತಪ್ಪ ಲಿಂಗಾಂಗ
ಸಂಬಂಧದ ಸಕೀಲವನು ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ ನಿಮ್ಮ
ಶರಣ ಬಲ್ಲನು ಎಂಬುದಕ್ಕರ್ಥ:

ಇನ್ನು ಜ್ಞಾನೋದಯದ ಊರ್ಧ್ವ ಕುಂಡಲಿ ಎನಿಸಿದ ವಿವರವಂ
ಹೇಳುತ್ತಿರ್ದಪಂ.

(೧೬) ಊರ್ಧ್ವಮುಖವಾದ ಅನಂತೇಶನೆಂಬ ವಾಸುಕಿಯ ಶಿರದ
ಮೇಲಿಹ ಅಷ್ಟದಳಾಬ್ಜ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಿಹ ಶುದ್ಧವಿದ್ಯೆಯೇ ಪೀಠ
ವಾದ ಶಿವಲಿಂಗ ಒಂದರಲ್ಲಿ ದೃಢಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳಾತನ ದೇಹವೇ ಲಿಂಗ
ದೇಹವು. ಆ ಚಿದ್ರೂಪವಾದ ಪರಮಸ್ವರೂಪನ ಮೂರ್ತಿ ತಾನೇ ಇಷ್ಟ
ಲಿಂಗವು. ಆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ದೇಹವನಡಗಿಸಿದ ಮಹಾತ್ಮನನ್ನು ಬುದ್ಧಿ
ಅಹಂಕಾರ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿ ಗುಣಂಗಳು ಜನನಾದಿ ವಿಕಾರಂಗಳು ಹೊದ್ದ
ವಾಗಿ ಆತ ನಿರ್ದೇಹಿ ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ನಿಮ್ಮ ಶರ
ಣನುಪಮಾತೀತನು.

ಟೀಕು:— ಪಶ್ಚಿಮ ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅತ್ತಿತ್ತ ಚಲಿಸದೆ
ನಿಜಜ್ಯೋತಿಗಳೆರಡನೂ ದೃಢವಾಗಿ ಪಿಡಿದು, ಶಿವಾನುಭವಯೋಗದಿಂ
ಕುಂಡಲಾಗ್ನಿಯಂ ಒಲಿದೆತ್ತಲು ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತೆಕ್ಕೆಯನಿಟ್ಟು ನಾಡೀ
ಕಂದದಧೋರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಂ ಮಡಗಿ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರ ಪರ್ಯಂತರ
ಪಶ್ಚಿಮದಿಂ ದೃಢವಾಗಿ ಬಂಧಿಸಿ ಪಶ್ಚಿಮವಾಯುವನು ನಿಲಿಸಿ, ಪ್ರಾಣ
ವಾಯುವನು ಭಕ್ಷಿಸಿ ಕಂಡು ಆ ಶಿವಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪವಾದಗ್ನಿಯಮೆಸೆಯಿಂದೆ

ಕುಂಡಲಿಸರ್ಪನು ಎದ್ದು ಊರ್ಧ್ವಮುಖವಾಗಿ ಉನ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಉಸಿರ ಬಿಡುತ್ತಿರಲು, ಆಗ ಷಟ್‌ಚಕ್ರದ ಕಮಲಂಗಳೆಲ್ಲ ಊರ್ಧ್ವಮುಖವಾಗಿ, ಈಡಾ ಪಿಂಗಳ ಸುಷುಮ್ನ ನಾಳಂಗಳು ಕ ೩ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾಗ್ನಿ ಯೆಂಬ ಮಂಡಲತ್ರಯಂಗಳಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಿಹವು. ಆ ಮಂಡಲತ್ರಯಂ ಗಳೇ ಅಷ್ಟದಳವಾಗಿ, ಆ ಅಷ್ಟದಳದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧವಿದ್ಯೆಯೆಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕರ್ಣಿಕೆಯ ಚೌಪೀಠಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ನಾದಾತ್ಮಕ ಸ್ವರೂಪವಪ್ಪ ಲಿಂಗವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶಿವಯೋಗೀಶ್ವರನ ಶರೀರವೇ ಉನ್ಮನಿಯ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರ್ದುದೆಂಬುದೀಗ. ಊರ್ಧ್ವಮುಖ ವಾದ ಅನಂತೇಶನೆಂಬ ವಾಸುಕಿಯ ಶಿರದ ಮೇಲಿಪ್ಪ ಅಷ್ಟದಳಾಬ್ಜ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಿಹ ಶುದ್ಧ ವಿದ್ಯೆಯೇ ಪೀಠವಾದ ಶಿವಲಿಂಗ ಒಂದ ರಲ್ಲಿ ದೃಢಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳಾತನ ದೇಹವೇ ಶಿವಲಿಂಗ ದೇಹವು, ಎಂಬುದ ಕ್ಕರ್ಥ. ಆ ಉನ್ಮನಿಯ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಶಿವಯೋಗೀಶ್ವರನ ಕಾಯವೇ ಕ್ರಿಯಾಲಿಂಗವಾಗಲು, ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ ಆತ ಮಾಡುವ ವ್ಯವಹಾರವೆ ಲ್ಲವೂ ಉನ್ಮನಿಯ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಕಾರಣ ಆ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲೋಚಿತಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿದ ದೇಹಾದಿ ಗುಣಂಗಳು, ಹಂಸಸ್ವರೂಪವನೈದಿ ಉನ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಲಯವಾಗಿ, ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಯ ಸುಖವು ಫಲಿಸಿ ದಗ್ಧಪಟನ್ಯಾಯ ದಿಂ ತೋರಲ್ಪಟ್ಟ ಲಿಂಗವೆಂಬುದೀಗ, ಆ ಚಿದ್ರೂಪವಾ ಪರಮಸ್ವರೂಪನ ಮೂರ್ತಿ ತಾನೇ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವು, ಆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ದೇಹವನಡಗಿಸಿದ ಮಹಾತ್ಮನ ಬುದ್ಧಿ ಅಹಂಕಾರ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿ ಗುಣಂಗಳು ಜನನಾದಿ ವಿಕಾರಂಗಳು ಹೊದ್ದವಾಗಿ ಆತನು ನಿರ್ದೇಹಿ, ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ನಿಮ್ಮ ಶರಣನುಪಮಾತೀತನು ಎಂಬುದಕ್ಕರ್ಥ.

ಶರಣನ ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಿಂಗ ಹೇಗೆ ಇದ್ದಿತೆಂದೊಡೆ ಹೇಳು ತ್ತಿರ್ದಪಂ.

(೧೭) ಪ್ರಕಾಶದ್ವಾರ, ಗಂಧದ್ವಾರ, ಶಬ್ದದ್ವಾರಗಳೆಂಬಾರು ದ್ವಾರಂಗಳು ಕೂಡಿದ ಠಾವಿನಲ್ಲಿ, ನಾದ ಬಿಂದು ಕಳೆಗಳೆಂಬ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಮೂರ್ತಿಗೊಂಡು ಶಬ್ದ ರೂಪ ಗಂಧಂಗಳಂ ಗ್ರಹಿಸುವಾತ ನೀನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರು ಹೇಳಾ? ಜಿಹ್ವೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಷಡ್ರಸಾನ್ನದ ರುಚಿಯನಾಸ್ವಾದಿ ಸುವಾತ ನೀನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರು ಹೇಳಾ? ಸರ್ವಾಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಂದು ತ್ವಗಿಂದ್ರಿಯ

ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಶನವ ತೊಳೆದುಕೊಂಬಾತ ನೀನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರು ಹೇಳಾ ? ಮನವೆಂಬ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಪರಿಣಾಮುವನನುಭವಿಸುವಾತ ನೀನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರು ಹೇಳಾ ? ಸರ್ವಾವಯವಂಗಳೇ ಸರ್ವತೋ ಮುಖ ವಾಗಿ ಭೋಗಿಸುವ ಪ್ರಸಾದವಂ ಕರುಣಿದ ಕೃಪಾಮೂರ್ತಿ ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ ನೀನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರು ಹೇಳಾ ?

ಟೀಕು: – ಪ್ರಕಾಶದ್ವಾರ, ಗಂಧದ್ವಾರ, ಶಬ್ದದ್ವಾರಗಳೆಂಬ ಮೂರು ದ್ವಾರಂಗಳು ಕೂಡಿದ ಠಾವಾವುದೆಂದೊಡೆ ಭ್ರೂಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಪೆಸರು. ಅದು ಹೇಗೆಂದೊಡೆ ಆರು ದ್ವಾರಂಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರಣ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಕೂಟವಿಲ್ಲವಾಗಿ ನಾಸಾಗ್ರವರ್ತೀ ನಯನಾಗ್ರ ವರ್ತೀ ಎಂದು ನಾಸಿಕಾಗ್ರ ನಯನಾಗ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜೀವನು ಆವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಹಾಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಹನೋ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆರು ದ್ವಾರಂಗಳು ಕೂಡಿ ಯೋಗಪೀಠ, ಮಂತ್ರಪೀಠ, ಬಿಂದುಪೀಠವೆಂದುಭ್ರೂ ಮಧ್ಯವೇಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತಿರ್ಪುದಾಗಿ, ಅದು ರಹಸ್ಯವಾಗಿಪ್ಪುದು ಎಂಬು ದೀಗ, ಪ್ರಕಾಶದ್ವಾರ, ಗಂಧದ್ವಾರ, ಶಬ್ದದ್ವಾರಂಗಳು ಕೂಡಿದ ಠಾವಿನಲ್ಲಿ ಎಂಬುದಕ್ಕರ್ಥ. ಅಂತಪ್ಪ ಭ್ರೂಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರನಾದ ಪರಬಿಂದು ಪರಕಳೆ ಗಳೇಕವಾಗಿ, ಬಿಂದು ಶಕ್ತಿಯು ಪೀಠಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನಾದ ಚಿದ್ಬಿಂದು, ಚಿತ್ಕಳೆ, ಮೂಲಚಿತ್ತು ಈ ಚತುರ್ವಿಧವೂ ಗಟ್ಟಿಗೊಂಡು ಮಹಾಲಿಂಗ ವಾಗಿ ಮೂರ್ತಿಗೊಂಡು ಆರುದ್ವಾರವೆಂಬ ಜಾಳೀಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ರೂಪು, ಗಂಧ, ಶಬ್ದಗಳೆಂಬ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜಿಹ್ವೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಷಡುರಸಾನ್ನದ ರುಚಿಯಂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಸರ್ವಾಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಂದು ತ್ವಗಿಂದ್ರಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಶನವ ತಳೆದು ಮನವೆಂಬ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಪರಿ ಣಾಮವನನುಭವಿಸುವ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದೊಡೆ:- ಗುರುಕೃಪೆಯಿಂದೆ ಘ್ರಾಣಾ ಕ್ಷರ ನ್ಯಾಯದ ಹಾಗೆ ನಾಸಿಕನಯನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರವನುಳ್ಳ ಜೀವ ಹಂಸನು ಭ್ರೂಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದಾಕ್ಷಣವೇ ತನ್ನ ಪೂರ್ವವಳಿದು ಮಹಾಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸಮರಸವಾಗಲು, ಆ ಸಮರಸವೇ ಐಕ್ಯನೆಂದು ಹೆಸರಂ ಪಡೆದು ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಶಿವಶರಣನ ಕರಚರಣಾದ್ಯವಯ ವಂಗಳೆಲ್ಲವಂ ಭಕ್ತರ ಮಾಡಿ ಆ ಭಕ್ತಿ ಕಾಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವತೋಮುಖ ವಾಗಿ ಬಂದ ಪದಾರ್ಥವೆಲ್ಲವನ್ನು ಮಹಾಲಿಂಗಕ್ಕೆ ದಿವಾರಾತ್ರೆ ಎನ್ನದೆ

ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ತಾನೇ ಸಮರ್ಪಣವ ಮಾಡಲು ಆ ಮಹಾ ಲಿಂಗವು ಪ್ರಸನ್ನ ಪ್ರಸಾದವ ಕರುಣಿಸಿದ ಶರಣನ ಸರ್ವಾಂಗವನು ಪ್ರಸಾದಕಾಯುವ ಮಾಡಿದನೆಂಬುದೀಗ ಈ ವಚನದ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥ.

ಮುಂದೆ ಜೀವ ಪರಮರ ಭೇದವನು ಹೇಳಿ ಆ ಜೀವ ಪರಮರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವನು ನಿನ್ನನುಭಾವವನು ನೋಡೆಂದು ಪೇಳುತ್ತಿರ್ದಪಂ.

(೧೮) ಊರ್ಧ್ವಮೂಲ ಅಧೋಶಾಖೆಯುನುಳ್ಳ ವೃಕ್ಷದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಯೋಗಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಆ ಯೋಗಿಯ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲೊಂದು ಅಮೃತಫಲವಿದೆ ನೋಡಾ. ಆ ಫಲವ ಮೆದ್ದವರೆಲ್ಲ ಅಮರರಾದುದಂ ಕಂಡು ನಾನು ಬೆರ ಗಾದೆನು ನಿಜಗುರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ.

ಟೀಕು:— ಊರ್ಧ್ವಮೂಲ ಅಧೋಶಾಖೆಯಾದ ವೃಕ್ಷವೆಂದೊಡೆ ಅಧೋಮೂಲ ಊರ್ಧ್ವಶಾಖೆಯಾಗಿರುವದು ಸಹಜಗುಣ. ಶರೀರವೆಂಬ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಧೋಮೂಲ ಊರ್ಧ್ವಶಾಖೆ ಉಂಟು. ಊರ್ಧ್ವಮೂಲ ಅಧೋ ಶಾಖೆಯುಂಟು. ಅದು ಹೇಗಯ್ಯ ಎಂದೊಡೆ ಶರೀರವೆಂಬ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮೂಲಾ ಹಂಕಾರವೇ ಬೇರುಗಳಾದ ಕಾರಣ ಆ ಮೂಲಾಹಂಕಾರವು ಪ್ರಾಣ ವಾಯುವಿನೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಮನಸಪವನಗಳೆಂಬ ರೆಕ್ಕೆಗಳ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಷಡಾಧಾರ ಚಕ್ರಂಗಳೊಳ್ಪೈವತ್ತುದಳಂಗಳ ಮೇಲೆ ರೋಹಾರೋಹಂಗ ಳಿಂದ ತಿರುಗುತ್ತಿರ್ದ ಜೀವಹಂಸನೆಂಬುದೀಗ ಅಧೋಮೂಲ ಊರ್ಧ್ವ ಶಾಖೆ ಎನಿಸುವದು. ಶ್ರೀಗುರು ಕರುಣದಿಂದೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾದ ಮಹಾ ಪುರುಷಂಗೆ ಆ ಮೂಲಾಹಂಕಾರವು ಚಿದಹಂಕಾರವೆನಿಸಿ ಸಂ, ಹಂ ಅನುಗ್ರಹಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಭೇದಾಖ್ಯವಾದ ಜೀವ ತತ್ವ ಸ್ವರೂಪು ಅಹಮಿತಿ ನಾನು ಎಂದು ಸೋಹಂ ಎಂಬ ಪದವ ವ್ಯಕ್ತೀಕರಿಸಿ ಉಸಿರಲು ಉನ್ಮನಿಯ ನೆಯ್ದಿ ಷಟ್‌ಚಕ್ರ ಕಮಲಕರ್ಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಚಲನಾಗಿರ್ಪುದೀಗ ಊರ್ಧ್ವ ಮೂಲ ಅಧೋಶಾಖೆಯಾದ ವೃಕ್ಷದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಎಂಬುದರ್ಥ. ಉಚ್ಛ್ವಾಸ ನಿಚ್ಛ್ವಾಸವಿಲ್ಲದಂತೆ ಅಚಲನಾಗಿರ್ದ ವಿವೇಕವೇ ಜೀವಪರಮರ ಕೂಟ ವನುಳ್ಳ ಯೋಗೀಶ್ವರನು ಆ ಯೋಗಿಯ ಸುವಿಚಾರವೆಂಬ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಿಂಗವಿಹುದು ಎಂಬುದೀಗ ಒಬ್ಬ ಯೋಗಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಆ ಯೋಗಿಯ

೪೭. ನಲ್ಲನ ಕೂಡುವನ್ನಕ್ಕ ಸುಖದ ಸುಗ್ಗಿಯನೇನೆಂದರಿಯೆ ಕೇಳಾ ಕೆಳದಿ. ಸುಖದ ಸವಿಗೆ ಸವಿಸಿ ಕೂಡಿವೆ ನೋಡವ್ವ! ತವಕಕ್ಕೆ ತವಕ ಮಿಗೆ ಮೇಲುವರಿದು ಕೂಡಿದಂತೆ ಕೂಡುವೆನುರಿಲಿಂಗದೇವನಾ.

೪೮. ನಲ್ಲನ ಕೂಡುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವ ಇದಿರುವನೇನೆಂದರಿಯೆ. ನಲ್ಲನ ಕೂಡುವಾಗಲು ಎನ್ನುವ ನಲ್ಲನ ಏನೆಂದರಿಯೆ. ಉರಿಲಿಂಗದೇವನ ಕೂಡಿದ ಬಳಿಕ ನಾನೋ ತಾನೋ ಏನಂದರಿಯೆ.

೪೯. ಎಲೆ ಅವ್ವಾ, ಎನ್ನ ನಲ್ಲನ ಕೂಡಿದ ಕೂಟವನಿದಿರಿಂಗೆ ಹೇಳಬಾರದವ್ವಾ! ನೀವೆಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮ ನಲ್ಲನ ಕೂಡಿದ ಸುಖವ ಬಲ್ಲಂತೆ ಹೇಳಿ. ಉರಿಲಿಂಗದೇವ ಬಂದೆನ್ನ ಸಿರಿಯ ಸೆರಗ ಹಿಡಿಯಲೊಡನೆ ನಾನೋ ತಾನೋ ಏನೇಂದರಿಯೆನವ್ವಾ.

ಬಾಹೂರು ಬೊಮ್ಮಯ್ಯನ ವಚನಗಳು.

ಬಾಹೂರು ಬೊಮ್ಮಯ್ಯನ ವಚನಗಳು.

ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳು

ವಿವರಣೆ:— ಬಾಹೂರು ಬೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಕೆಳಗಿನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಲರಹಿತನಾದವನು ಭಕ್ತನು. ಕರ್ಮರಹಿತನಾದವನು ಮಹೇಶ್ವರನು. ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡವನು ಪ್ರಸಾದಿಯು. ಹೀಗೆ ಲಿಂಗವನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅರ್ಪಣ ಮುಖದಿಂದ ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಗಿಯಾದವನು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಯು. ಅತ್ಯಂತ ಸದ್ಗುಣಿಯಾಗಿ ಹೆರವರ ಉಪಟಳಕ್ಕೆ ಮನಗೊಡದೆ ಶಾಂತನಾಗಿರುವವನು ಶರಣನು. ಲಿಂಗದೊಳಗಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ್ದವನೇ ಐಕ್ಯನು ಎಂದು ಅವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ (೧). ಭಕ್ತ ಸ್ಥಲವು ಗುರು ರೂಪು, ಎಂದರೆ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಕರ್ತನಾದ ಗುರುವನ್ನು ಭಕ್ತನು ಅನುವರ್ತಿಸಿ ಅವನೊಡನೆ ಬೆರೆದವನು. ಇಲ್ಲಿ ಆಚಾರಲಿಂಗದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವಿದೆ. ಮಹೇಶ್ವರ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಆಚಾರಲಿಂಗದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯುಳ್ಳ ಗುರುಲಿಂಗವಿರುವದರಿಂದ ಇದು ಲಿಂಗರೂಪೆಂದು ವಚನಕಾರನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಣಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಚೈತನ್ಯಾತ್ಮಕನಾಗಿ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವದರಿಂದ ಜಂಗಮರೂಪು. ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ ಆತ್ಮರೂಪು. ಶರಣನು ಜ್ಞಾನಿಯಾದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನರೂಪು. ಕ್ರಿಯೆಗಳಡಗಿರುವದರಿಂದ ಐಕ್ಯವು, ಇದು ನಿರ್ನಾಮರೂಪು. ಎಂದು ಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿಯೂ ವಚನಕಾರನು ಮುಂದಿನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ (೨ ಮತ್ತು ೩). ಈ ವಚನಕಾರನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಅಥವಾ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಅವನ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಿವೆ. ಇವು ವಚನ ನಂ॥ ೪ ರಿಂದ ಮುಂದೆ ಇವೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. (೪ ರಿಂದ ೭ ರ ವರೆಗೆ ನೋಡಿರಿ.) ೮ ನೇ ವಚನದಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ

ಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಷಟ್‌ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿಯ ಒಂದೇ ಒಂದು ಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರದೆ ಉಳಿದ ಸ್ಥಲಗಳ ಅರಿವನ್ನೂ ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯನು ಹೊಂದಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸ್ಥಲಗಳ ಅಂತರಂಗ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅವನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಅಂದರೆ ಅವನು ಭಕ್ತನ ಭಕ್ತ, ಮಹೇಶ್ವರನ ಮಹೇಶ ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಲಗಳನ್ನೈದುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಲಗಳ ಸವಿಯು ಅವನಿಗುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. (೯) ಈ ವರ್ತನೆಯು ಬರೀ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಇರತಕ್ಕದ್ದು. ವೀರಶೈವನಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯುಂಟು. ಹೀಗೆ ಧರಿಸಿದ ಲಿಂಗವು ಏನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತನಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವು ಬೇಕು. (೧೦) ತ್ಯಾಗಾಂಗ ಭೋಗಾಂಗಯೋಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಲಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಸ್ತುವಿಗೆ ನಿಜತ್ವವು ಇದೆ ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸವು. ಬೇಕು. ಇದೇ ಅಂತರಂಗದ ಶುದ್ಧಿ ಎನಿಸುವದು. (೧೧)

ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ವಿವೇಚನೆ

೧ ಭಕ್ತಂಗೆ ತ್ರಿವಿಧ ಮಲ ನಾಸ್ತಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಮಹೇಶ್ವರಂಗೆ ಬಂದ ಜಪ ನೇಮ ಕರ್ಮಂಗಳ ಹಿಂಗಿರಬೇಕು. ಪ್ರಸಾದಿಗೆ ಆಯತ ಸ್ವಾಯತ ಸನ್ನಿಹಿತವೆಂಬ ಸಂದೇಹಕಿಕ್ಕದೆ ಸ್ವಯಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿರಬೇಕು. ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಯಾದಡೆ ಬಂದು ಸೋಂಕುವ ಸುಗುಣ ದುರ್ಗುಣ ಉಭಯವ ಸೋಂಕುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ ಹಿಡಿದುದ ಹಿಡಿದು ಬಿಡುವುದ ಬಿಟ್ಟು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಶರಣನಾದಲ್ಲಿ ಆಗುಚಾಗೆ ಎಂಬುದನರಿಯದೆ ಸ್ತುತಿ ನಿಂದ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ವೈಗೊಡದೆ, ರಾಗವಿರಾಗವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಮನವಿಕ್ಕದೆ, ಜಿಹ್ವೆ ಗುಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕದೆ, ಮದಗಜದಂತೆ ಇದಿರನರಿಯದಿಪ್ಪುದು. ಐಕ್ಯನಾದಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧದ ಸುಳುಹಿನಂತೆ ಪಳುಕಿನ ರಾಜತೇಜದಂತೆ ಮೌಕ್ತಿಕದ ಅಪ್ಪುವಿನಂತೆ ಸಮುದ್ರದೊಳಗಣ ತರಂಗದ ನಿಸ್ತರಂಗದಂತಿರ್ಪುದು. ಇಂತು ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರಲಿಂಗವನರಿದವರಿಗಲ್ಲದೆ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ.

೨. ಭಕ್ತ ಸ್ಥಲ ಗುರು ರೂಪು, ಮಹೇಶ್ವರ ಸ್ಥಲ ಲಿಂಗ ರೂಪು, ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲ ಜಂಗಮ ರೂಪು, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಸ್ಥಲ ಆತ್ಮರೂಪು, ಶರಣ

ಸ್ಥಲ ಅರಿವು ರೂಪು, ಐಕ್ಯ ಸ್ಥಲ ಶಬ್ದ ಮುಗ್ಧ, ನಿರ್ನಾಮ ಭಾವ. ಇಂತೀ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಭಕ್ತಿಯ ನಂಬಿ ವಿಶ್ವಾಸವ ಕಂಡು ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಬುದ್ಧಿ ಕೇವಲ, ವಿದ್ಯೆ ಕೇವಲ, ಅವಿದ್ಯೆ ಕೇವಲ ಇಂತೀ ತ್ರಿವಿಧ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಚಿತ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಆಗಾಮಿಗಳ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಸುಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯ ತೇಜ ಪ್ರಕಾಶ ಕೇವಲವಪ್ಪ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಪರವಶನಾಗಬೇಕು. ಸಂಗನ ಬಸವಣ್ಣ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವ ಕೂಡಬೇಕು.

೩. ಆವ ಭಕ್ತಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಭಕ್ತಂಗೆ ಗುರುಭಕ್ತಿ, ಮಹೇಶ್ವರಂಗೆ ಲಿಂಗ ಭಕ್ತಿ, ಪ್ರಸಾದಿಗೆ ಜಂಗಮ ಭಕ್ತಿ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಗೆ ಸರ್ವಾವಧಾನ, ಶರಣಂಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣತ್ವ, ಐಕ್ಯಂಗೆ ಇಂತೀ ಐದು ಗುಣಲೇಪ. ಈ ಆರೆಂಬುದ ಮೀರಿ ತೋರಿದಲ್ಲಿ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಶುದ್ಧ. ಸಂಗನ ಬಸವಣ್ಣ ಪ್ರಿಯ ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಾಟ.

ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ

೪. ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದವಂಗೆ ಭಕ್ತಸ್ಥಲವಿಲ್ಲ ಗುರುಭಕ್ತನಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದವಂಗೆ ಮಹೇಶ್ವರ ಸ್ಥಲವಿಲ್ಲ ಲಿಂಗಭಕ್ತನಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದವಂಗೆ ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲವಿಲ್ಲ ಜಂಗಮ ಭಕ್ತನಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದವಂಗೆ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ ಸ್ಥಲವಿಲ್ಲ ಸರ್ವಾವಧಾನಿಯಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದವಂಗೆ ಶರಣಸ್ಥಲವಿಲ್ಲ ಆರೂಢ ಭಾವಿಯಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದವಂಗೆ ಐಕ್ಯಸ್ಥಲವಿಲ್ಲ ಸರ್ವಲೇಪನವಿಲ್ಲ. ಇಂತೀ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಸಂಬಂಧ. ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅಭಿನ್ನವಿಲ್ಲದೆ, ಜಂಗಮದಲ್ಲಿ ಮನೋಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಿಂದುದೇ ಸರ್ವಾಂಗಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧದ ಇರವು ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣ ಪ್ರಿಯ ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ.

೫. ಬಾಯ ಮುಚ್ಚಿ ನಾಸಿಕದಲ್ಲಿ ಉಣಬಹುದೇ? ನಾಸಿಕವ ಮುಚ್ಚಿ ಬಾಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬಹುದೇ ? ಕಣ್ಣ ಮುಚ್ಚಿ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದೇ? ಕಿವಿಯ ಮುಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕೇಳಬಹುದೇ ? ಇಂತಿವಕ್ಕೆ ಆತ್ಮವೊಂದೆಂದಡೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ವಸ್ಥಾನಂಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೆ ದೃಷ್ಟವ ಕಾಣಬಾರದು. ಆವ ಸ್ಥಲವ ನೆಮ್ಮಿದರೂ ಆ ಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಬೇಕು. ಇದು ಸಂಗನ ಬಸವಣ್ಣನ ಭಕ್ತಿ, ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನರಿವುದಕ್ಕೆ ಇಕ್ಕಿದ ಭಿತ್ತಿ.

೬. ಆತ್ಮವೊಂದೆಂದರಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹಲವು ತೋರಿದವು ನೋಡಾ. ವಾಯುವೊಂದೆಂದಡೆ ಒಂಭತ್ತು ಸಂದಿಸಿದವು ನೋಡಾ. ಮದವೊಂದೆಂದಡೆ ಏಳು ಸಂಭ್ರಮಿಸುತ್ತವೆ ನೋಡಾ. ಕಳೆಯೊಂದೆಂದಡೆ ಹದಿನೈದು ಹಿಂಗದಿವೆ ನೋಡಾ. ಇಂತೀ ಸ್ಥೂಲತನುವೊಂದೆಂದಡೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಾರಣಾಶ್ರಯ ದ್ವಂದ್ವವಾಗಿವೆ ನೋಡಾ. ಜೀವವೊಂದೆಂದಡೆ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ತ್ರಿವಿಧ ಸಂಗವಾಗಿವೆ ನೋಡಾ. ಅರಿದೆನೆಂಬಲ್ಲಿ ಹಿಂದೊಂದು ಮರವೆ, ಮರೆದೆನೆಂಬಲ್ಲಿ ಮುಂದೊಂದರಿವು. ಇಂತೀ ದಂಪತಿಸಂಗವುಳ್ಳನ್ನಕ್ಕ ಏನನಹುದೆಂಬೆ? ಏನನಲ್ಲವೆಂಬೆ? ನುಡಿದಡೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ದೂರ. ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಡೆ ಸ್ವಾನುಭವಕ್ಕೆ ದೂರ. ಆರೆಂದರೂ ಎನಲಿ. ಆವ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ನಿಂದರೂ ಭಕ್ತ ಸ್ಥಲವೇ. ವಸ್ತುವ ನೆಮ್ಮುವದಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದು ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣನ ಕಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವ ಮುಟ್ಟುವ ಗೊತ್ತು.

೭. ಭಕ್ತಂಗೆ ಮಹೇಶ್ವರ ಸ್ಥಲ, ಪ್ರಸಾದಿಗೆ ಭಕ್ತಸ್ಥಲ, ಮಹೇಶ್ವರಂಗೆ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಸ್ಥಲ, ಶರಣಂಗೆ ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲ, ಐಕ್ಯಂಗೆ ಭಕ್ತಿವಿಶ್ವಾಸವನರಿದು ಮಹೇಶ್ವರ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯ ಕಂಡು ಪ್ರಸಾದಿಯ ಪರಿಪೂರ್ಣತ್ವವನರಿದು, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಯ ಉಭಯವ ನಿಂದುದ ಕಂಡು, ಇಂತೀ ಚತುರ್ವಿಧ ಭಾವ ಏಕವಾಗಿ ಶರಣ ಸನ್ಮತದಲ್ಲಡಗಿ ಒಡಗೂಡಿದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಂಗೆ ಬೀಜ ನಾಮ ನಿರ್ಲೇಪ. ಇಂತೀ ಸ್ಥಲಭಾವ ಪಶುವಿನ ಪಿಶಿತದ ಕ್ಷೀರವ ಶಿಶುವಿನ ಒಲವರದಿಂದ ತೆಗೆವಂಗೆ ಆ ಕ್ಷೀರದ ಘೃತವ ನಾನಾ ಭೇದಂಗಳಿಂದ ವಿಭೇದಿಸಿ ಕಾಂಬಂತೆ, ಭಕ್ತಂಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ, ಮಹೇಶ್ವರಂಗೆ ಛಲ, ಪ್ರಸಾದಿಗೆ ನಿಷ್ಠೆ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಗೆ ಮೂರ್ತಿಧ್ಯಾನ, ಶರಣಂಗೆ ನಿಬ್ಬೆರಗು, ಐಕ್ಯಂಗೆ ಈ ಐದು ನಿರ್ಲೇಪವಾದ ನಿರ್ನಾಮ. ಇಂತೀ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲವ ನೆಮ್ಮಿ ಕಾಂಬುದೊಂದೇ ವಿಶ್ವಾಸ. ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣ ಪ್ರಿಯ ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರಲಿಂಗವನರಿದವರಿಗಲ್ಲದೆ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ ನೋಡಾ.

೮. ಆರು ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ನಿಜವಸ್ತುವ ಭೇದಿಸಿ ಕಂಡಿಹೆನೆಂದಡೆ, ಆ ಭಕ್ತನ ಭಕ್ತ. ಆ ಮಹೇಶ್ವರನ ಮಹೇಶ್ವರ. ಆ ಪ್ರಸಾದಿಯ ಪ್ರಸಾದಿ. ಆ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಯ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ. ಆ ಶರಣನ ಶರಣ. ಆ ಐಕ್ಯನ ಐಕ್ಯ. ಇಂತಿವರೊಳಗಿನಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರ ಭೇದಂಗಳಾಗಿ, ಸ್ಥೂಲ ನಾಮವಾಗಿ ವರ್ಣಭೇದವನಿಟ್ಟು, ಬೀಜದೊಳಗೆ ಬೇರು, ಶಾಖೆ, ಪರ್ಣ, ಅಂಕುರ, ಫಲ

ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು.

(ರಾ। ಸಾ। **ಪಿ. ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿ** ಇವರಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದವುಗಳು.)

೧) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೧ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ೨—೮—

೨) ,, ,, ಉತ್ತರಾರ್ಧ ೧—೧೨—

ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೂಲಕ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದು.

೩) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೨ ೪—೮—

ಇದರಲ್ಲಿ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ನಿರೂಪಣೆ ಇದೆ.

೪) ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಭಾಗ ೩ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ೨—೪—

ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿರೂಪಣೆ ಇರುವದಲ್ಲದೆ ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ ಇವುಗಳ ಸವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿವರಣೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಈ ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಂಥಗಳ ಒಟ್ಟು ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೫೮೩ ಇದ್ದು ಇವುಗಳ ಬೆಲೆಯ ರೂಪಾಯಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಗಳು ಮೂರುನಾಲ್ಕಾಂಶ ಬೆಲೆಗೆ ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟು ೮—೪—೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ರೆಯುವವು ಟಪಾಲಖರ್ಚು ಪ್ರತ್ಯೇಕ.

ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳ—

ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್

ವಿಜಾಪುರ

ದನ್ನು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ರಾ॥ ಸಾ॥ ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಇವರು ತಮ್ಮ "ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸ್ಸಿ" ನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅವರು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಉಪಲೀ ಬುರುಜ ಓಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮ ೧೬೨೦ (ಅ) ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದರು.